BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
2 Q
1
III.706.
13-24, 6, 33
Digitized by Google

R. P. D.

LVDOVICI GOMES EPISC. SARNENSIS, SACRI Palatij Auditoris, Commentarij in Iudiciales regulas Cancellariæ.

Ioannis Millei, ac aliorum Doctiſſimorum virorum Adnotationibus illuſtrati.

EIVSDEM,

Vtriuſque Signaturæ Compendium.

Cum gemino Indice.

MORI ET NON

DVRARE

PERIRE.

LVGDVNI.

APVD CAROLVM PESNOT.

M. D. LXXV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REGVLAE CANCELLARIAE IVDICIALES, ET QVAEDAM ALIA, QVAE HOC OPERE continentur.

Prooemium regularum, quod ſex quæſtionibus diſtribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & de ipſius Vicecancellarij officio continet, pleraque etiam de antiquo aliorum officiorum curiæ ſtatu, & dignitate diſſerit, intellectu iucunda. pag. 1.

Regula de iure quæſito non tollendo per viginti & tres quæſtiones diſtinguitur. 25

Regula de infirmis reſignantibus, quæ quadraginta & vnam quæſtiones continet, non ſolum infirmitatem ipſam per nouaginta priuilegia diſtinguit per viam epilogi, ſed etiam ſenectutis incommoda ſuccincte complectitur. 62

Regula de Idiomate, quæ in quindecim quæſtiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de Idiomatum effectu, & induſtria continet. 109

Regula de impetrantibus beneficia viuentium ſeptem quæſtiones continet. 126

Regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum, ſexdecim habet quæſtiones, quibus annectitur elegans vtriuſque ſignaturæ compendium, in quo multa de effectu verborum, quibus Papa ſupplicationes ſignat: Plura etiam de poteſtate præſidentium ſignaturæ, & de quibuſdam priuilegijs Cardinalium in foro iudiciali, ac poteſtate Vicecancellarij officióque Referendariorum, déque commiſſionibus & pertinentibus ad eas ſecundum ſtylum Curiæ enarrantur. 130

Regula de ſubrogandis collitigantibus, decem vel nouem quæſtiones continet. 167

Regula de veriſimili notitia obitus, octo quæſtiones complectitur. 184

Regula de impetrantibus beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæſtiones diuiditur. 191

Regula de annali poſſeſſore, octuaginta quatuor quæſtiones continet. 224

Regula de triennali poſſeſſore ſexaginta tres quæſtiones habet,

cui adiungitur epilogus per quàm breuis, ſed valde vtilis, in quo ducentis, & quatuordecim negligentia caſus, qui negligentibus nocent, & alij viginti in quibus negligentia non nocet, deſcribuntur. 315

Regula de valore exprimendo in duodecim quaſtionibus diuiditur, in qua monetarum huius temporis origines ab aliis fere in totum pretermiſſa, ac earum valores deſcribuntur. 433

Regula de publicandis reſignationibus, viginti & vnum quaeſtiones continet. 449

Regula, quod commiſſioni poſt concluſionem non ſtatur, niſi de rogetur concluſioni, perbreuis eſt, finémque huic operi impoſuit. 474

PAVLO TERTIO, PONTIFICI
MAXIMO, EIDEMQVE, OPTIMO,
Ludouicus Gomes Epiſcopus Sarnenſis Felicitatem.

ABEO ipſo die, quo me ſtudiorũ ardẽtior cũra inceſſit, beatiſſime Pater, nihil magis prę me tuli, neque ingenuo, ac ſtudioſo viro dignius exiſtimaui, quàm otij ſui, & ſtudiorum rationem optimis Principibus, ſapiẽtibúſq; viris reddere. Hoc Ariſtoteles Alexandro, vterque, Plinius Tito & Traiano, ac plerique veterum magno & excellẽti viri ingenio, maioribus ſuis præſtiterunt. Gymnoſophiſtæ quoque, Indię ſapientes, tantopere otium deteſtabantur, vt non modò ipſi temporis rationem reddere, ſed ab aliis accipere cõſueuerint: qui priuſquã edulia menſis apponerentur, adoleſcentes, ex diuerſis officiis cõuenientes, interrogare ſoliti erant, quid boni à Solis ortu, tũc vſque didiciſſent: quíque nihil habebat reſpõdendum, impranſus foras extrudebatur: ꝓ certo habẽtes id quod erat, ſicut virtutis laborem, ita ſceleris otium eſſe miniſtrum. Nihílque agendo homines (quod Cato dictabat) ad malè agendum inſtrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, ſtudiorum cauſa agẽs, aliquid fortè profeciſſem, illud in primis laborioſum opus Martino Georgio Veneto, clariſſimo vndecũque viro, cuius opera nõ mediocrẽ Patauij locum faeram conſecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conſcripſi, quorum aliqua proximis diebus ſub auſpicio Sacratiſſimi nominis tui in lucem prodiêre. Nunc verò ſupereſt, Beatiſſime Pater, vt eius quoque temporis, quo iã per vndecim annos in tuo Rotæ, Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddam. Quod quidẽ vt maturius à me fieret quæ nuper ſum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apoſtolicę, quib. orbis Chriſtianꝰ magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori dedico, atque offero, qui vnus omnium Romanorum Pontificũ etiam maieſtatem Sedis Apoſtolicę, iamiam collabentem, optimis inſtitutis, atque ornamentis illuſtratam honoraſti. Continent

ſiquidem earundem interpretationem varia rerum cogni tione conſperſam,& naſcentis Eccleſiæ,ac Cācellariæ pri mordia,incrementa, varietatem,& noſtra vſque ad tempora progreſſum.Cōtinent ſupra quingentas Reipublicę per quàm vtiles,ac nouas Rotæ Deciſiones,meo tēpore collectas,per quas cauſarum patroni, cæteríque cauſidici inſtruuntur,eccleſiaſtici ordinis iudices quid agere debeant admonentur, & tanquam adhibitis luminibus litium tenebris fugatis chriſtianę Reipublicæ ſtatus roboratur. Quibus non iniucundum vtriuſque Signaturæ Compendium,formulam antiquę & nouæ curiæ demonſtrans,annexum eſt.Quo in opere quantum elaborauerim,quantū induſtriæ,ac ſtudij adhibuerim,aliorum ſit iudicium. Et ſi homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit,facile condonabis:difficile quippe fuit Ioui Imperij,ac gubernationis Domino,&Mercurio literarū principi pariter inſeruire.Nam Lunam, cæteróſque cœleſtes nunquam ab ædibus Mercurij ſeparatiores eſſe ferunt, quàm vbi Iouis ſedes ingrediūtur. Hæc igitur pro tua humanitate,Paule optime,ſuſcipe,& Sarnēſem tuū (cui nihil magis cordi eſt, quàm vt tibi bonorū omnium Parēti ſtudij ſui fructus repēdat)refoue.Qui ſi ingenij tui celſitudini minimè reſpōderit,dabis veniam.Nam, vt es erga impios iuſtiſſimus Iudex,ita eſſe ſoles erga tui ſtudioſos indulgentiſſimus Pater. Vale.

INDEX EORVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR

ordine Alphabetico.

ADDICTIO de ſui natura ſeparationē denotat. 107
Abbatiæ in generali cōfeſſione,& ad reſeruata, & deuoluta,an cōprehendantur. 84
Abbatiſſa in adminiſtratiōe abbati æquiparatur. 71
Abbreuiatio periculoſa euitanda eſt. 264
Abbreuiatio nominis impetrantis magis tolerabilis videtur,quàm rei. ibidem
Abſens infra duas dietas cēſetur eſſe in curia,& habetur pro præſente. 216
Abſens reputatur pro mortuo. 218
Abſētia modici tēporis multū de priuilegiis demit.ibi.
Abſolutio à iuramēto, ad effectū agendi & excipiendi pro illo,qui fuerat enormiſſimè læſus,parte tamē citata,an tollat ius quæſitū. 56
Acceptare pluries, an quis poſſit. 471.& 90
Acceptatio nō eſt actus tēporalis quādo efficaciter fit. 41
Acceſſorium nullo annullato principali corruit. 98
Accidētia multū cōferūt ad cognoſcendū,q d quid eſt. 8
Acta per extinctionem litis annullantur. 47
Acta omnia retrofacta per iudicem quando oppoſitum eſt de regula, nullius ſunt momenti. 172
Acta omnia iudicij ob nō ſeruatam formam corruunt. 313
Actio omnis Chriſti debet eſſe noſtra inſtructio. 65
Actio non naſcitur ex prima ſentētia,ſed ex ſecūda. 164
Actio competēs ſpoliato eſt perſonalis,& nō tranſit in ſubrogatum,qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit. 341
Actiones quæ dant ius proſequendi,per triginta annos durant. 275
Actionē iudicati reſcindi poſſe,quia lata ſententia res litigioſa non dicitur,quomodo

do intelligi debeat. 276
Actiones pſonales, quę aliàs non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, trāſeūt ad ſucceſſores. 351
Actor pducēs bullā ſuā poſt terminū ad articulādum, & nō appareat de die expeditiōis, an in dubio pſumetur expedita ante terminū. 158
& qui actor literas ante terminū expedire poſsit. ibid.
Actor reum poſſeſſorem per replicationem datam cōtra titulum triennalis poſſeſſoris moleſtare dicitur. 360
Actor agens cōtra triennalē poſ. nūquid ex triēnio deducere poſsit tempus impedimēti bellotum, infra quod nō potuit poſſeſſ. trien. ad iudiciū euocari facere. 423
Act⁹ extinctiuus eodē modo iudicatur, atq; inductiu⁹. 47
Actus quādo ſe poteſt habere ad fauorem, & odium, fauorabilis iudicatur. 88
Actu principali annullato, annullantur omnes clauſulæ contentæ in eo. 102
Actus actiuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito. 114
Actus in dubio an pereat, an verò valeat. 143
Act⁹ in dubio pręſumi debet expedit⁹ legitimo tēpore ad effugiendā cōtumaciā. 157
Actus vt valeat multa cōtra ſtrictam interpretationē iuris recepta ſunt. 158
Actum nihil dicitur cùm aliquid ſupereſt agēdum. 578
Actus quis pręcedere dicitur quādo ſumus in dubio. 190
Actus naturalis nō accidentalis attendi debet. 194
Actū facere, vel facienti conſentire paria eſſe quomodo procedat. 203.
Actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficij, non interrumpit pacificam poſſeſsionem, ſi facti moleſtia non interueniat. 277
Actus agentiū non operatur vltra intētionē agētis. 278
& in 14. q. reg. de publi. reſign. 468
Actus nullus quando operari poteſt. 280
Actus cōfirmatus in generali reuocatione nō venit 311
Actus reciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, ſimoniā inducunt. 345
Actus duo quando reperiuntur facti eodem tempore, in dubio vter illorum præſumetur factus prius. 157
Actus quādo reputatur perpetuus. 457
Aduerſarij nomen vnde denominationem capiat. 180
Aduerſarius quis dici poteſt etiā poſt ſententiā quę trāſiuit in rem iudicatam, non tamen collitigans 181
Ædere de nouo aliud eſt aliud antiquo iuri inniti. 351
Ægritudines peracutæ, licet non tranſeāt quartū diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per 40. dies. 75

Ægritudi

Ægritudines peracutæ hominem in 14. die extinguunt. 75
Æquitas nemini inferẽs pręiudicium ita militat in gratiis impetratis lite pẽdẽte, q̃ ante vel poſt litem. 34
Æquiuocatio nominis impetrantis non vitiat reſcriptum. 265
Afficere magis videntur ea, quæ ſpecialiter diſponũtur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta. 411
Affectum ſemel ſemper manet affectum. 298
Agere non poteſt ille contra quem ſententia in rem iudicatá tranſacta lata fuit. 405
Albius à Catone, & Albutius prætor à Scæuola reprehenſi, qui proprio idiomate nõ vtebantur. 111
Alchimenis Atheniẽſis, & Agoratici de ſigno Veneris faciẽdo certamẽ, & victo. 112
Alexandro Regi ideo milites aduerſabantur, quia peregrino habitu & loquela vti voluit. ibid.
Alexander imperator quare dignitates, & magiſtratus vendere abhorruit. 346
Alia dictio, terminũ generis ad expreſſa reſtringit. 320
Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit. 261
Allegatio lapi. 89. in quibus locum habeat. 358
Altare, capella, & oratorium, appellatione beneficij quãdo veniant. 93
Altari qui ſeruit, debet de altari viuere. 207
Ambitio repellit à beneficio. 185.
Ambitioſus non adeo præſumitur quis, vt in tẽpore nõ veriſimili impetret. 186
Animarum ſalutẽ cõcernãtia fauorabilia dicũtur. 114
Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat. 116
Animarum ſalus in quo conſiſtat. 119
Animarũ de præiudicio vbi agitur, qualitas perſonæ nihil operatur. 121
Animorum diuerſitas ex diuerſitate linguæ, ſicut ex diſsimilitudine corporum inducitur 112
Annalis poſſeſsio in quibus locis ſit fauorabilis, & in quibus non. 226
Annalis poſſeſſ. vt qs habeatur, q̃d ꝓbare debeat. 236
Annalis poſſeſſor renũtiãs alteri beneficiũ & poſt renunciationẽ in ei⁹ poſſeſsione ꝑ annũ pacificẽ remãſit, vtrũ de iſta regula contra impetrantẽ incipere poſsit. 290
Annalẽ poſſeſsionẽ mei aduerſarij, an liceat mihi impetrãti allegare, ad excludẽdũ ius tertij de quo excipit cõtra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento, ꝙ prius impugnauerã eius poſſeſsionẽ annalẽ ſub prætextu ſimoniæ. 294
Annalia ad agẽdũ eſſe perpetua, ad excipiendũ quando non

do procedat. 295
Annatę ad quæ introductæ ſint: 434
Annullatio impetrationis ꝓpria pœna non videtur. 270
Annus ad ſoluendũ in venditione rei datus, an à tẽpote cõtractus, an vero traditionis currrere debeat. 302
Annus ad determinãdũ cauſam per impetrantem contra poſſeſſorem annalem, an currat impetranti à die impetrationis, an cõmiſsionis vel citationis executæ. 302
Anuus poſſeſsiõis, de quo in c. ad apoſtolicã. in pen. col. de reg. de cõtinuo, & non interpollato intelligi debet. 307
Annus poſſeſs. de quo loquitur regula de annali, nũquid debeat eſſe cõtinuus, an ſufficiat eſſe interpollat⁹. 309
Ann⁹ integer nõ ĩterpollat⁹ requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnã incidat. ibid.
Annus de quo in regula de annali, an currat impetrãti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſsorem. 315
Annus à quo die currat, vbi lex non notat culpam. ibid.
Antea verbum, initium litis concernit, 315
Apoſtoli quare variis linguis loq̃bãtur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret. 111.
Appellatio à ſentẽtia Cardinalis neq; iuſte neq; iniuſtè prolata, nõ admittitur. 153
Appellari ab interloquutoria ſententia quare prohibitum eſt, 229
Appellans qui habet annum ad proſequendum appellationem, ſi infra annũ cõmittat cauſam ſuper attẽtatis, an currat ſibi tempus. 248
Appellati diligentia prodeſt appellanti. 300
Appellationis deſertio facit, ꝙ perinde ſit, ac ſi nũquam fuiſſet apellatum. 318
Appellatio extraiudicialis quid ſit. ibidem
Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat cauſam ad curiam, nõ tamẽ nocet poſſeſſori in poſſeſsione ſua. ibid.
Appellatio extraiudicialis, in cauſa beneficiali ad quid interponitur. 419
Apellatio extraiudicialis habet vim verę citationis. ibid.
Appellat⁹ poteſt agere cõtra appellãtẽ, & ꝓſequi cauſam per audientiã ꝯtradictarum, non obſtante deſertione ſine noua citatione. 420
Appellans quando poteſt appellationi renũtiare, & quãdo non. ibid.
Arbitri ad inſtar iudicum ſunt 138
Archidiaconatus maiores & præſtãtiores ſunt monaſteriis. 244
Argentũ purũ, putũ, vulgus de copella appellat. 444
Arguitur de regulis Cancellariæ ſicut de lege. 12
Argumentum de perſonis ad tẽpus, vel ad res valet. 469

Argumentari ex idẽtitate rationis in exorbitantibus licitum eſt. 392
Arrendamenta non probant dominium,&c. 448
Arreſtare an quis dicatur poſſeſsionem, ſine præambula intimatiõe executorialium capiens 174
Attentata poſt deſertionem, an poſsint reuocari per appellantem. 419
Auditor contradictarum, qui cæteros auditores præcedebat, poſt aſſumptionẽ Vicecãcellarij in cardinulẽ ab alis auditorib⁹ pcedebatur. 4. Reliquum verò de auditoribus vide in verbo Rota.
Auditorum Rotæ numerum Sixtus IIII. omniũ primus ad duodecim reſtrinxit. 4
Auditorũ Rotę genera, olim duo erant, videlicet, primi grad⁹,& ſecũdi grad⁹. ibid.
Auditorum iudex olim Camerarius erat. 4
Auditores ante Sixtũ. nec recipiebantur, nec examinabãtur corã Vicecancellario. 4
Auditores Rotæ tẽpore Sixti nõ informabãtur verbo, ſed in ſcriptis ſicut hodie. 4
Auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis ſi reperiat bene iudicatum,& male appellatũ, poteſt pronuntiare, bene proceſſum, & malè appellatum. 420
Auditor in cauſa appellationis abſque alia noua commiſsione poteſt de deſertione agnoſcere. 421
Auditoribus à die præſentationis earundem datur iuriſdictio. 151
Auditor quãdo remittit cauſam ad Cancellariam quare dicitur eã remittere ad conſiſtorium papæ, non autem ad vicecancellariam. 6
Auditores hodie à tempore Clemen. VII. non ſedent in palatio p tribnnali, niſi bis in hebdomada, cum tamen antea ter ſedere ſolebant. 4
Auditores eo, q iuriſdictionẽ ordinariã in cognoſcẽdo habere cẽſentur, quãdo poſſint pcedere in cauſa. 151
Auditores habere totam Romanã curiam pro territorio quomodo procedat. ibidẽ
Auditor cauſam proponens quando ſolet votum ſuum proferre. 336
Auditores Rotæ olim in cauſa difficili,& dubia non ſolum Cardi. ſed etiã Abbreuiatores,& Doct. extra curiam cõſulere ſolebãt. ibid.
Auditores Baſtardi eſſe non poſſunt. 319
Auguſta gaudet priuilegio Auguſti. 17
Auguſta ſub generali vinculo legũ cõprehenditur. ibid
Auguſta licet vna caro ſit cũ Imperatore, nihilomin⁹ legib. imperalibus aſtringitur: quinimo ipſe idẽ prĩceps ligatur ratiõe ipſi⁹ legis. 204
Auguſtus ſolus inter imperatores pane primario, ſiue filigine

ſiligineo abſtinuit, & pane vulgari vſus eſt. 209
Auri bonitas à Iulio Cęſare vſq; ad Veſpaſianũ tantum durauit. 444
Aurum obrizum quod dicatur. 445
Aurũ Vngaricum prætioſius cęteris ęſtimatur,quod.22. characteres non tranſcenditur. ibidem
Auri copia maior,quàm aliorum metallorum è terra foditur. 447
BArtoli ingeniũ illuſtrauit procedere per contraria. 7
Bellum in dubio ſemper præſumitur iniuſtum. 230
Beneficij appellatione non cōprehēditur dignitas. 20
Beneficium non dicitur reſeruatum per ſolam electionem,etiam ſi electus moriatur in curia. 31
Beneficium impetrans debet facere mentionem de gratia expectatiua, 38
Beneficia æquiparantur vltimis voluntatibus. 39
Beneficium vacans nunquid debeatur nominato à lege ante reuocationem, an verò oratori. 61
Beneficia exēpta nō cōprehēdũtur ſub tex.ſimpliciter de beneficis loquenti. 70
Beneficium an dicatur vacare per obitum,aut per reſignationem,ſi renuntians in actu præſtandi conſenſum vulneratur & moritur. 82
Beneficia commendata non conferuntur, neque vacare dicuntur. 84.& 256
Beneficium regulare habens in commendam, cogi non poteſt religionem profiteri,ad quã titularis compelleretur. 83
Beneficium vnitum, an comprehendatur ſub regula de infirm.reſign. 86
Beneficium vnitum non dicitur amplius beneficiũ ſicut ante vnionem. ibidem
Beneficia iuriſpatronat' ſub nominationibus regũ,neq; ſub quacunque gratia,etiã ampliſsima cadunt. 87
Beneficiũ ad hoc vt dicatur vacare in curia,quid requiritur. 88
Beneficium,an vacare dicatur per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habebat. 90.& 223
Beneficia patrimonialia,præſtimonia, & hoſpitalia, an ſint realiter,&verè beneficia. 92.& 331
Beneficium vere vacare dicitur per reſignationē factam infra viginti dies, licet fictè vacet per obitum. 98
Beneficium quando de iure vacare dicitur. 99
Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata. ibid.
Beneficium quando dicitur reſeruatum. 100
Beneficium per reſignationem

nem factam in curia dicitur ibi vacare. 102
Beneficium curatum in quo conſiſtat. 123
Beneficium curatum quãdo dicatur quis habere. 123
Beneficium viuentis, aliquẽ impetraſſe ſi ꝓbetur, an ſufficiat ſupplicatio, quam fecit. 129
Beneficium ſi eadẽ die, qua quis moritur impetratur, an præſumetur impetratũ eo viuente. ibid.
Beneficij impenſi cõmemoratio immemorem & penè ingratum animũ recipientis arguit. 152
Beneficia reorum poſſeſſorum, ne fiant litigioſa, ſalutare remedium. 156
Beneficium.c. Odoardus, nõ datur condemnato per tres ſententias 166
Beneficium quomodo efficiatur litigioſum. 172
Beneficium eſſe litigioſum aliud eſt, aliud verò non eſſe pacificum. 173
Beneficium vt vacet per alicuius priuationem quid requiritur. 175
Beneficium vacans per obitũ vnius ex collitigantibus vtrum poſsit ante menſem regulę acceptari per expectantes. 183
Beneficia litigioſa acceptari poſſe, limitatur tripliciter. ibidem.
Beneficiorum dulcedo pręſtat ſtudium corrumpendi teſtes. 189
Beneficium vacans per renunciationem familiaris cardinalis in manibus papæ, an comprehendatur ſub regula. 193
Beneficium per obitum familiaris vacans, non dicitur vacare, ſed ceſſare. 196
Beneficium iuriſpatronatus laicorum poteſt per papam libere conferri ſine derogatione, quando eſt litigioſum & eodem modo beneficium familiaris cardinalis. 256. & 200
Beneficia familiarium ante familiaritatem acquiſita, nũquid ſint reſeruata. 220
Beneficium, an dicatur illius, qui ius habet, an illius qui de facto poſsidet. 222
Beneficia electiua, vt ſunt monaſteria monialium, communiter impetrantib. concedi non ſolent. 243
Beneficium electiuum, & ſi ſemel impetretur, non deſinit eſſe electiuum. ibidem
Beneficij verbum, quando maiora beneficia comprehendit, & quando non. ibidem
Beneficia electiua non ſolum appellatione beneficiorum ſed etiam inferiorum dignitatum non compræhenduntur. 243
Beneficium largo modo ſumptum comprehendit curata 251
Beneficia qualificata nunquã conprehenduntur

comprehenduntur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente. ibidem
Beneficij verbum prolatum à lege etiam in materia odioſa comprehendit curata & dignitates. 25
Beneficia eccleſiaſtica, quæ dicantur. 253
Beneficium reſeruatum detinens, nunquid exceptione regulæ de annali poſsit vti. 254
Beneficiũ poſsidẽs per annũ pacifice, vt vnitum, nũquid poſsit vti exceptiõe regulæ cõtra impetrãtẽ dictũ beneficium vnitum tanquam de per ſe, & in titulum. 255
Beneficiũ vacans ex perſona alterius, quam poſſeſſoris annalis ſi impetretur, an habeat locum regula. 266
Beneficium certo modo vacare aliud eſt, aliud vero, ꝙ vacare ſperetur. 272
Bèneficia non debent eſſe in pendenti. 273
Beneficium non deſinit eſſe litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij. 276
Beneficium ſine redditibus non dicitur beneficiũ. 282
Beneficium dicitur, quia bona facit. ibid.
Beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habendi redditus. 283
Bñficiatũ tẽpore cõmiſſiõis fuiſſe canonicum ſufficit, licet poſtea deſinat eſſe. ibid.
Beneficium cap. Odoardus. licet paupertate oppreſſis cõcedatur, ſecus tamen eſt in debitore penſionis. 289
Beneficia, vt eccleſiaſtica dicantur, quatuor requiruntur. 321
Beneficia dupliciter commẽdantur. 457
Beneficiũ per cõmendã perpetuam vacare deſinit. 329
Beneficij nomen & effectus per vnionem extinguitur, & ſupprimitur. 331
Beneficium ſemel cum vno litigioſum etiã quo ad omnes efficitur litigioſum. 365
Beneficium aliud impetrare non debet, qui ex vno neceſſaria habet. 436
Beneficium reſeruatum vacans in curia, licet aliquis poſsideat, ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à papa fuerit, & ille deinde per triennium pacifice poſſideat, poterit defendi regula de triennali. 393. & 394
Bñficia reſeruata per extrauag. ad regimen. & aliàs vacãtia extra duas dietas, poterunt per ordinarios poſt menſem conferri. 394
Beneficia in quibus papa propter bonum pacis & concordię de cõſenſu duorũ ad reſignationẽ alterius pẽſionẽ conſtituit, an poſsint per talium præterquam per papam occurrente vacatione conferri. ibid.
Beneficiũ ſine redditibus nõ dicitur

dicitur beneficiũ: ſicut corpus ſine anima non dicitur homo. 281
Benef. plenum quando dicatur. 471
Beneuolentia principis magna eſt, quando ſubditum ſuum agnoſcit, & nominat proprio nomine. 263
Bibliothecarius quis dicatur. 3
Bis térque pulchra. 115
Breue quid ſit. 133
Britannorum miranda cõſuetudo erga vxores, ne peregrinum idioma filios ſuos docerent. 124
Bullæ Alexand. 6. effectus præſtando conſenſum. 98
Bulla imperfecta, & vitioſa non dicitur proprie Bulla. 139
Bulla quid dicatur. 156
Bulla penſionis expedita pro illo, cui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſsidet, nunquid ſufficiat poſſeſſori triennali pro colorato titulo. 402
Bulla producta poſt terminũ, ſi non appareat de die expeditionis, in dubio quãdo iudicari debeat expedita. 156
Bullæ inſtrumento publico ęquiparantur. 464
CAmerarius olim erat iudex auditorum, & non alius, & ſolus illos excommunicare poterat. 4
Camerariatus officium antiquius eſt Vicecãcellario. 6
Cãcellaria apoſtolica, & Vicecancellarius fuerunt ante Ioan. 22. 1
Cãcellarię præfectus quare potius Vicecancellarius quam cancellarius appelletur. 6
Cancellarię facta, in conſiſtorio papæ fieri pręſumuntur. 330
Cãcellariæ liber vulgo practica, ſeu ſtylus appellatus, ex quib. ſit excerptus. 118
Cancellariæ ſtylus facit ius, & tollit dubietatẽ facti. 196
Cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias. 359
Canonicatus in eccleſia non numerata non dicitur vacare, ſed deficere. 222
Capacitas tribus temporib⁹ requiritur in teſtamẽto. 82
Capitula facta in conclaui per nouũ Põtificem iurata, an ligẽt ipſũ Põtificẽ. 215
Capitulũ eſt ꝑſona repreſentata in quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere põt. 244
Capitulum Odoardus quando non competit in tracta. ſig. reg. 88. 289
Cardinalibus ſolis olim poteſtas eligendi ſummos Põtifices nõ cõcedebat. 5. & 6
Cardinales impetrantes nõ vtũtur narratiua reſcripti ꝑ viã ſua nobis, vel ſignificauit, vel cõqueſtus eſt nobis, prout alij faciũt, ſed diuerſo modo. 15
Cardinales filij primi grad⁹ appellantur. 16
Cardinales in diademate pri cipis

cipis ſcripti & vnum corpus cũ papa facere dicũtur. ibi.
Card. patricij appellãtur. ibi.
Cardinales patres ſpirituales, colũnæ eccleſię, & papę conſiliarij dicuntur. 17
Cardinales ſunt immunes à taxis officialiũ. ibi.
Cardinales in conſtitutione fauorabili, & priuilegiata includuntur. ibid.
Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur. 25
Cardinales in generali diſpoſitione concernente bonum publicum vel animæ vtilitatem, aut periculum, comprehenduntur. 69
Cardinales quare debent de omni natione eligi. 110
Cardinales de Alemania aſſumere eccleſia non conſueuit. ibid.
Cardinales an ſub illo verbo perſonæ, vel etiam ex mente regulæ de idiom. comprehendantur. 115
Cardinales nõ coguntur eccleſiis parochialibus per ſeipſos deſeruire. 116
Cardinales nunquã ſub regulis Cancellariæ cẽſentur includi, nec in quacunque pœnali diſpoſitione comprehenduntur. ibid.
Cardinales impetrantes nũquid comprehendat reg. de impetr. beneficia viuẽt. 129
Cardinales ſanctiores aliis eſſe debent. ibid.
Cardinalis habens ſignaturã non poteſt vtroq; modo ſimul eadẽ ſignatura ſignare videlicet, cõceſſum vt petitur, & in forma. 146
Cardinales quare cæteris aliis præferuntnr. 150
Cardin. etiam ſimplex in curia reſidens præfertur in honoribus Cardinali legato. ibid.
Cardinali quando cauſa cõmittitur, quare in commiſſione non apponitur illa clauſula, videlicet iuſtitiam faciat. 152
Cardinali quando committitur cauſa, poteſt ſine ſpeciali mandato papæ obſertiones terminorum auditori ſuo committere, ſecus eſt autem in aliis prælatis. 153
Cardinali ſi cauſa cõmittatur, quæ prius fuerat cõmiſſa alij auditori, licet ille nõ inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa. ibid.
Cardinali ſemel cauſa commiſſa, licet ille deſinat eſſe iudex, non tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale ſine ſpeciali mandato papæ. ibid.
Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. ibid.
Cardinales, quòd à pluribus aſſocientur conueniens eſt. 197
Cardinales fauorabili priuilegiorum interpretatione iuuandi ſunt. 197

Cardinales

Cardinales præſumuntur honeſtos familiar.habere. 198
Cardinalis quando gratiam pro alio procurauit, non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius card. 204
Cardinalis impetrans beneficium familiaris alterius cardinalis, nunquid teneatur ſeruare contenta in regula. ibi.
Cardinales ſub c.de multa.de præb.comprehenduntur.ibi.
Cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans, nunquid poſſit opponere contra cardinalem impetrantem. 295
Cardinalis impetrans quo ad regulam de imper. per obit. fam.cardin. tria tenetur ſeruare. ibid.
Cardinalis ſi pateretur quòd aliquis familiaris continuus commenſalis non actu ſeruiret, nihilominus gauderet prærogatiuis, & eſſet verus familiaris, ſed non ècontra. pag. 206
Cardinales licet quotidie panem ex palatio capiant, aſſiſtant & obſequantur papæ, familiares tamen illius non ſunt. 208
Catdinales, vt curialium diuitum beneficia conſequantur illos in familiares habere gaudent. 209
Cardinalis abſentis de licentia papæ, vel aliàs tempore impetrationis beneficij vacãtis per obitum familiaris, an requiratur expreſſio nominis & tituli. 216
Cardinal. abſentis à curia per duas dietas, an ſicut nominis expreſſio, ita requiratur eius conſenſus. ibid.
Cardinales quare à curia recedere non poſſunt ſine licẽtia papæ. 217
Cardinalis præſens illuſtris dicitur,& reputatur dignior abſente,& quare.ibid.
Cardinales reſidentes in Romana curia excuſantur à reſidẽtia ſuorum beneficiorum. ibid.
Cardinalis habens indultum, quòd abſens gaudeat omnibus priuilegiis præſentium, etiam iſtius regulæ, nunquid per eius vicarium conſenſum præſtare poſſit. 222
Cardinalis an poſſit huic honori renuntiare, videlicet ꝙ nomen eius in literis non exprimatur, nec eius conſenſus requiratur. 223
Cardinalis ſi antequam præſtet conſenſum,ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis,deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationem conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat. 224
Cardinalis ſi prouiſioni factæ per papam nunquam voluit conſentire, quid agẽdum impetranti. ibid.
Cardinales Rauennaten. nec canonici Mediolanen.nõ merentur dici cardinales. 282
Cardinales duo diaconi ad recipi

cipiendum,& introducẽdum nouum cardinalem, vel legatum vadunt. 146
Cardinales, an comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes. 435
Cardinales an niſi ad certam ſummam impetrare poſſint. pag. 436
Cardinales quibus fauoribus Benedictus 12. in beneficialibus proſequutus ſit. 191
Cardinales maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorum, quàm eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis. 437
Cardinales baſtardi eſſe non poſſunt, & enarratur miraculum vnius cardinalis baſtardi. 319
Cardinales an cõprehẽdãtur ſub reg. de pub. reſig. 464
Cardinalis in his quæ animã reſpiciunt, non differt à quolibet alio populari. 466
Carolum cognomine magnũ à Zacharia papa tonſum fuiſſe. 67
Caſus notabilis ſuper famliaritate, & continuata commẽſalitate. 52
Caſus notabilis ſuper decrecreto irritãti, ſi ſecus, &c. 53
Caſus declaratorius. 54
Caſus veri extenſio ad fictum non eſt contra ius, ſed præter ius 69
Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitiõi iuris cõmunis. 194
caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumitur in præteritum. 124
Caſus notabilis in ſignatura deciſus. 165
Caſus notabilis quo ad derogationem regulæ de ſubrog. collitig. 170
Caſus in quibus quis ſit priuandus, vel ſit ipſo iure priuatus. 176
Caſus exorbitãtes poſſunt aliquãdo à peritis ignorari. 177
Caſus notabilis ad hoc vt expectans, qui duo beneficia acceptauit, dicatur gratiam cõſumpſiſſe, attento quod primum beneficium acceptare non potuit, obtinuit tamen ſe ſubrogari. 183
Caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimiliũ caſuum. 334
Caſus exceptus debet eſſe de regula. 392
Caſus qualificatus ſub diſpoſitione de ſimplicibus loquente nõ compreheditur. 455
Cauſatum ſapit naturam ſuæ cauſæ. 9
Cauſa verbum quid dicatur & eius expoſitio. 34
Cauſa coram iudice pendẽte iuſtum eſt, ꝙ lis marte ſuo procedat. 35
Cauſa immediata, non autem mediata attendi debet. 37
Cauſa aliud eſt aliud verò lis. pag. 54
Cauſis verbum poſitum in regula de iure quæſito non tol. quid ſignificet. 53
Cauſæ à ſede apoſtolica quandoq;

doq; cõmittuntur cõmendatariis, ſicut tutelaribus. 84
Cauſa naturalis in dubio debet attendi, non accidentalis ſeu artificialis. 107
Cauſa beneſi. non poteſt compromitti in arbitros reſpectu adiudicationis tituli. 138
Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debent excedere 57. ducatos, aliàs cõmiſſio eſſet nulla. 152
Cauſæ vbi committuntur cardinal. creditur aſſertioni illorum. 153
Cauſa remota ad nocendum non debet attendi, ſed proxima, & immediata. 184
Cauſa limitata, limitatum debet producere effectum. 193
Cauſæ quando ſunt connexæ requiritur omnium concurſus. 218
Cauſam finalem inducũt, quæ in procemio dicuntur. 226
Cauſa per appellationem, quã reſcindit iudicatum, in eo ſtatu, in quo erat ante ſententiam reducitur. 234
Cauſæ expreſſio in impetratione quare requiritur. 269
Cauſam probabilem excuſare ab expenſis quomodo intelligi debeat. 271
Cauſa priuationis non eſt beneficialis, ſed profana. ibid.
Cauſa ante citationem non dicitur. 278
Cauſatum ſemel, debet remanere etiam ceſſante cauſa, pag. 351
Cauſa vbi reducitur ad non ea uſam, perinde eſt, ac ſi actus factus non fuiſſet. 360
Cauſa quando ſemel eſt cepta omnes quorum intereſt, ea durãte poſſunt venire ad cauſam, & admittuntur in eo ſtatu, in quo eam inueniunt. pagin. 363
Cauſa in dubio, quæ debet attendi. 369
Cauſa fructuum profana & nõ beneficialis eſt. 414
Cautela pro impetrantibus, quo ad taxarum varietatem. pagin. 448
Cautela ad euitandam regulam de ſubrogan. collitigan. caſu quo non daretur illius derogatio. 171
Cautela ad regulam de impe. per obit. famil. card. vt videlicet, procuretur haberi gratia motu proprio. 192
Cautela qua ſolicitatores in commiſſionibus vtuntur, quomodo euitatur. 157
Cedere quis nõ tenetur in re dubia, ſed poteſt expectare ſententiam per quam res fiat clara. 246
Certa ſcientia, & motus proprius derogationem important. 127
Certius quod eſt in reſcriptis exprimi debet. 263
Ceſſiões, & reſignatiões quaſcunque verba de ſui natura caſum aliàs non comprehenſibilem includunt. 40
Ceſsionarius potentior quando quis dicatur. 170
Chriſtus Ieſus leges, quas dicebat

cebat, pfectè obſeruabat. 65
Citationis minus legitimæ defectus, in quibus caſibus ſanatur, & in quibus non. 160
Citatio neq; per papam, neq; per alium principem tolli, vel ſuppleri poteſt. 161
Citatio perſonalis, & indubitata notitia quando requiritur. 164
Citationis decretum ad perpetuādam iuriſdictionem iudicis ſufficit. 172
Citatus non poteſt regula de trienna. iuuari, quādo beneficium per cōmiſſionē & citationem vigore illius decretā factum eſt litigioſum. ibid.
Citatio emanata vigore commiſſionis, literis non expeditis, nullius eſt effectus. 277
Citatio nulla an interrumpat pag. 278
Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem. 279
Citatio nulla nihil operatur. ibidem.
Citatio malè executa vigore cuius fuerat proceſſus, an interrumpat pacificam poſſeſſionem. 280
Citatio geminata etiam nulla interrumpit pacificam poſſeſſionem. ibid.
Citatio initium iudicio præſtat. 313
Clauſula illa, videlicet, nō obſtante collatione alteri facta, nunquid tollat ius quæſitum ex collatione valida. 61
Clauſula, cuiuſcunque ſtatus, gradus, vel dignitatis, comprehēdit reges, & quoſcumque alios, niſi excipiantur. pag. 16
Clauſula generalis, videlicet, & omnes alios, &c. card. non comprehendere. 17
Clauſula derogatoria habet vim cuiuſdam proteſtationis præambulæ. 20
Clauſula, nō obſtan. quæ non cenſetur derogare. 21
Clauſula generalis ad extraordinaria non refertur. ibid.
Clauſula, non obſtantibus regulis cancellariæ, poſita in literis Apoſtolicis, an deroget regulis iudicialibus notoriis pag. 24
Clauſula, non obſtantibus regulis di iure, an ſufficiat de ſtylo palatij & cancel. ibid.
Clauſula non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, an deroget ſtatutis habentibus aliquam ſpecialem obſeruationem. ibid.
Clauſula, quorum tenores &c. derogat regulis cancellariæ. ac ſi ad verbum fuiſſet expreſſa. 24
Clauſula illa, videlicet. dūmodo tempore datæ præſentiū non ſit alteri in beneficio ius quæſitum, quid operetur. 26
Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, ſemper ſubintelligitur in gratia motu proprio quæſita. ibid.
Clauſula, dūmodo alteri non ſit ius quæſitum perſeuerare ius in re, & non ad rem, quomodo debeat intelligi. 27

Clauſula, quatenus nō tollatur ius quæſitum, in quo differat à clauſula illa, videlicet ſine præiudicio. 33

Clauſulam, cum alterius præiudicio non valere, de quo præiudicio intelligatur. 38

Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, ſolum excludit ius per acceptatiōem quæſitum. 40

Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum, quæ non tendūt in præiudicium tertij, neque in gratiam, & clauſula non obſtan. in quo differant. 61

Clauſula illa, videlicet, itaque ſi dictus N. reſignans extra Romanam curiam iam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione, expediri poſſunt, in quibus ſupplicationibus ſoleat caſſari, & in quibus non. 108

Clauſula annullatiua inducit formam. 120

Clauſula ſupplentes defectus ſi apponatur in comiſsione intelligitur quo ad defectum iuris poſitiui. 161

Clauſula illa in commiſsionibus apponi ſolita, videlicet, ſine retardatione, in quibus penſionibus apponi ſoleat de ſtylo ſignaturæ. 166

Clauſula ſine retardatione, in caſibus in quibus datur debitori ob non ſolutionem penſionis, non conceditur beneficium c. Odoardus. ibid.

Clauſula illa, videlicet, ſiue ā lio quouis modo, poſita in reſignatione, quid operetur. pag. 102. & 187. & in reg. de public. reſig. 469

Clauſula, ſeu qualitas in fine appoſitā, quando ad ſuperiora non referuntur. 314

Clauſula illa de ſtatu litis, videlicet, habeātur pro expreſſis, ſeu exprimi poſsint, quid comprehendat. 352

Clauſula illa, videlicet, quòd detentionis tempus habeatur pro expreſſo, quid operetur. 359

Clauſula illa, videlicet, pro expreſſis haben. vel ſimiles, ſuſpendunt ſpcialia vel indiuidua. ibid.

Clauſula illa, videlicet, augendi & minuendi fructus vſque ad verum valorem, quare in ſupplicationibus apponitur. pag. 448

Clauſula illa, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, quid opertur. 159

Clauſula, vel aliās quouis modo, &c. an capiat vacationē factam inductam ā regula de public. reſign. ob non factam publicationem. 469

Clement. prima, de ſequeſtr. poſſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali nō moleſtādo, procedit etiam in expoliatore poſſeſſore triennali. 340

Clericus an ſit laico poten-

tior. 170
Clericus celebrans exiſtēs ex cemmunicatus, quomodo di catur priuationem beneficio rum incurriſſe. 176
Clericus agens contra laicum vulgariter loqui debet. 113
Clericis repetendi res ſuas à latronibus facultas concedi tur. 230
Clericus quando priuatur poſ ſeſsione per ſequeſtrum fa- ctum authoritate iuris ſecu laris, dicitur ſpoliari. 281
Clerico captiuo, & poſtea re deūti benficium reſtituēdum eſt, quantocunque tempore fuerit detentus. 423
Clericus quando & in quibus caſibus poterit ſe abſentare à beneficio ita vt priuationē non incurrat. ibid.
Cœcus non recte ducet cœ- cum. 121
Collationis verbum, lato ſum pto vocabulo, præſentatio- nem comprehendit. 88
Collatio beneficij, an de no cte fieri poſsit. 108
Collatio de beneficiis vacanti bus, licet ignoretur vacatio, valet. 185
Collatio quando pertinet ad alium quàm ad papam, ne in feratur præiudicium, ſtrictè interpretari debet regula de impetr. per obitū famili. car- dinal. 221
Collatio facta de beneficiis iu riſpatronatus, quādo dicitur ſubreptitia. 259
Collatio beneficij litigioſi, li cet non ſit colorata, quo ad effectum iuris communis, eſt tamen colorata quo ad regu lam triennalem. 377
Collatio in quo differat à cō menda. 456
Collitigantes ad effectum re gulæ qui dicantur. 179
Collitigans aduerſario trien nali mortuo poterit proſe- qui ius ſuum, & ſententiam obtinere. 182
Coloni expulſio facta propria authortate, quando dominū perdere facit ciuilem poſſeſ- ſionem. 277
Commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem, niſi ſpolietur. 41
Commēda inducit quodāmo do reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficium. 83
Cōmenda differt à titulo. ibi.
Commenda non inducit in- compatibilitatem, & quare, ibidem.
Commendæ noſtri temporis ex vſu patrisfam. habentur hodie loco tituli, beneficiati de fructibus illarum diſpo- nunt. ibid.
Commendæ, aut ſunt tempo rales, aut perpetuæ, & inter ſe in quo differant. 84
Commendatarius poteſt de- ſeruire per ſubſtitutum oriū dum ex loco, quod non eſt in titulari. 118
Commēda eſt prouiſio. ibid.
Commendatarius contempo raneam ætatem, & ordinem ſacerdotalem habere tene- tur

tur. 119
commenda,& gratia expectatiua conceſsio temporis dicuntur. ibid.
commendari quid ſit. ibid.
commenda ſub quibuſcũque regulis de prouiſiõe loquentibus comprehendit. ibid.
commenda non dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante commenda, vacat eo modo quo prius. 189
commendatario mortuo beneficium in commenda largo modo vacare dicitur. 196
commēda quid ſit. 256
commendatarius procurator dicitur,& quare. ibid.
commenda titulus verus & canonicus dicitur. 322
& 326
commēdarum prouidendi genus in antiqua eccleſia non ſatis laudatus. 323
commendatarius non dicitur poſsidere, nec habere ius in re. ſed eſt nudus miniſter,cuſtos, & nudus detentator. pag. ibid.
commendatarium non habere titulum,poſſeſsionem, neque ius in re, procedit non ſolum in commenda ſpirituali,ſed etiam temporali. 324
commenda propria & vera, quæ ſit. 325
commendæ perpetuæ hodie quare incompatibilitatem inducunt. ibid.
commēdatarij perpetui ſicut habentes verum, & propriũ titulum faciunt fructus ſuos, & ad reſtitutionem non tenētur. 326
commendatarij perpetui,qui bus gaudeant prærogatiuis. pag. 327
commendæ titulum,eſſe titulum ſaltem coloratum,quando dici poteſt. 329
commendatarij qui habeantur vt titulares. 457
commenſalitas ſola vt quis verè familiaris dicatur,non ſufficit, niſi actus etiam ſeruitutis concurrat. 206
commenſalitatem procurantiũ ſe recipi ad effectum priuilegium ſaltem p quatuor menſes durare Leo x.& Hadrianus VI.in ſuis regulis ſtatuerunt. ibid.
commēſalitas, quo ad veram familiaritatem inducendam quomodo requiratur. 207
commiſsio quid ſit. 45
commiſsio per principem ad quem effectum concedatur. pag. 46
commiſsio non dat, quòd ſimul de ſpolio,& proprietate cognoſcatur,& iudicetur.ibi.
commiſsio tollens ſubreptionem gratiæ, de qua excipiebat aduerſarius, nunquid dicatur tollere ius quæſitum pag. 48
commiſsio auferens alicui releuamen probationis, nunquid dicatur auferre ius quæſitum. 50
commiſsio quæ mandat dari fidem cedulis publicationum factis in audientia contradictarum

ctarum, quæ non plene probant, quo ad effectum regulæ de publicandis, nunquid dicatur tollere ius quæſitum. pag. 51
commiſsio per quã reiicitur confeſsio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, nunquid tollat ius quæſitum. 57
commiſsio quæ tollit narratiuam bullæ, nunquid dicatur tollere ius quæſitum. 60
commiſsio ad quid concedatur. ibid.
commiſsionũ variæ quæſtiones ad regulam de iure quæſito non tollendo. ibid.
commiſsio mandans caſſari ſupplicationem de regiſtro, antequam peruenerit ad manus impetrantis, nunquid tollat ius quæſitum. 61
commiſsiões, ſequeſtra, & executoriales literarum expeditionem requirunt. 130
commiſsiões iuſticiæ, quibus verbis ſignentur. 145 & 146
commiſsiones iuſtitiæ quando ſignãtur per verbum, fiat, vt petitur. 146
commiſsiones quare potius per huiuſmodi verbum, placet, quàm per verbum, fiat, vt olim ſignantur. 147
commiſsiones nihil aliud continent quàm ius. ibid.
commiſsiones iuſticiæ, poſtquàm ſunt propoſitæ per Referendarium; quomod diſtribuantur. 151
commiſsiones quæ fiunt cardinalibus non ſolent ſignari per papam, 152
commiſsio non datur quãdo cauſa committitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominandos cum clauſula, etiam ſi cardinales ſint, niſi nominentur. ibid.
commiſsionis verba, ita vt ſonant capi debent, & ab illis non eſt recedendum. 157
commiſsionis verba ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulandum loquentis, de prima obſeruatione intelligi debent, ſiue bona, ſiue mala. 158
commiſsio literis non confectis, non datur ſuper duobus beneficiis, niſi contra vnum, & quid ad hoc requiratur. pag. 160
commiſsio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis non vnica ſupplicatione impetratis, contra diuerſos concedi nõ ſolet. ibid.
commiſſio ſuper validatione proceſſus quomodo dari ſoleat. ibid.
commiſsiões ex quo ſunt ſtricti iuris, in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur. 157
commiſsio vel reſcriptum per vnam partem impetratum efficitur commune inter ipſos litigantes. 246
commiſsio impetrata nomine meo, non poteſt per me ra

ficari

tificari,ex quo ad illam impetrandam ſpeciale mādatum requirebatur. 285
commiſsio ſuper titulo beneficij tantum poſſeſsionem includit. 416
committens cauſam contra ſe litem introducere dicitur, quæ eum non pacificum poſſeſſerem reddit. 431
commodum reportare non debet ex eo, quod quis impugnat. 251
commodi nihil plus manere cedenti, quàm morienti, an ſit verum. 397
conceſsionis verbum quid importet. 140
concedentis mens,& intentio in reſcriptis ſemper attendi debebt. 198
conceſsiones apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur. pag. 242
conceſsio vnius eſt excluſio alterius. ibid.
concedentis animus ad incogitata non extenditur. 249
concilium corā extraneo non iniendum,& quare 212
cōcilium generale ex quo cēſetur habere clauſulam derogatoriam,an requirat expreſſam mentionem. 127
conſilium Baſilienſe in quibus caſibus fuit receptum. 316
concordia vt fiat,& recedatur à lite, licèt ratione expenſarum aliquid detur,ſimoniacū non dicitur. 230
conditio debet impleri in forma ſpecifica. 64. & ibi limitatur.
conditio ſi habeat tractum ſucceſsiuum nō ſufficit etiā momēto temporis impleri. 354
confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat cōfirmare,ſed eſt impeditus,non præſtat colorem poſsidendi, & ſi taliter confirmatus ingerit ſe adminiſtrationi, incurrit pœnam. 378
confirmatus actus ſub reuocatoria an comprehendatur. ſuprà Actus.
connexitatis ratione aliqua conceduntur, quæ aliàs non concederentur. 160
conſcientia idem eſt quòd iuſtitia. 142
conſenſus ad quid ſit inuentus. 82
conſenſus vbi interuenit,ceſſat fraus. 89
conſenſus in curia aliquando præcedit,& interdum ſignatā ſupplicationem ſequitur. 95
conſenſus reſignationis aliquando poteſt præſtari poſt obitum reſignantis. 99
conſenſus perſonalis in quo differat à conſenſu per alium præſtitō. 167
conſenſus an poſsit præſtari p cardinalem poſt litē motā in beneficio impetrato p obitum famil. tempore impetrationis 1 ōdum litigioſo. 201
conſenſus quid ſit. 202
cōſenſus requiſitus ad aliquē actum,magis exprimitur actu quàm verbis. 203
conſenſus quando præſtādus

 eſt

eſt debet intelligi de expreſſo, non autē de tacito. ibid.
conſenſus tacitus in formalibus non ſufficit. 204
conſenſus, an requiri debeat quando beneficia familiaris vnius cardinalis pertinerent ad collationem alteri' cardinalis ratione ordinariæ iuriſdictionis. 220
conſenſus regis, comitis, vel archiepiſcopi ante electionem ſi requirantur, & illi ſint abſentes, ſufficit quod eorum vicarius conſenſum preſtet. 222
conſenſus an pertineat ad card. iuxta formam reg. ſi familiaris card. eligeretur in epiſcopum & antequam confirmaretur moriatur in curia 223
conſenſus de quo ibi, nunquid in dubio de expreſſo debeat intelligi, an vero ſufficiat tacitus. 223
conſenſus cardinalis, an poſſit interuenire poſt prouiſionem. 224
conſenſus patris præſtitus filio agendi in cauſa principali videtur durare etiam in cauſa exceptionis. 250
conſenſum aliorum litigantium ſufficere quando ſit prorogatio de tēpore ad tēpus. licet tertius, de cuius intereſſe agitur, non conſentiat, quando procedat. 364
conſenſus ſolus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum. 593
conſenſus quid ſit, ſiue quid operetur in reſignatione. 460
conſiderationes, quæ licitæ ſint in renuntiatione, quæ fit coram papa. 296
conſiliarij omnes ſub legum vinculo cōprehenduntur. 17
conſiſtorium papæ, quid dicatur. 83
conſiſtorium publicum, pro quibus ſolet indici. 148
conſiſtorio fieri præſumuntur, quæ in cancellaria fiunt ſup. cancella.
conſiſtorialib. beneficiis derogatio regu. de ſubr. colli. non datur. 281
conſtitutio quid ſit. 9
conſtitutio habens decretū non requirit publicationem 33
conſtitutio continens odium irrationale, non conprehendit cardinales. 19
conſtitutiones iuris cōmunis ſtatim facta publicatione ligant, cancellariç vero nō. 20
cōſtitutio noua ſicut nō trahitur ad ius quæſitum de preterito re ipſa, ita non trahitur ad ius cōditionale, quod dicitur quæſitum ſpe. 39
conſtitutio generaliter loquens non comprehendit reges niſi ſpecialiter exprimātur. 67
conſtitutio omnis fauorabilis reputatur. 171
conſtitutio loquens de morte papæ, an comprehendat priuationem. 197
conſtitutio generalis, & rationabilis

nabilis,licet ſit pœnalis,cardinales comprehendit. 204
Conſtitutio ſecunda eiuſdem cōditoris,tollit primā. 213
Conſtitutio formam continere,quæ dicatur. 235
Conſtitutio aliqua quādo eſt contra ius cōmune qualiter debeat interpretari. 301
Conſul qui eſt illuſtris,quando abeſt nō dicitur illuſtris ſed ſpectabilis. 218
Conſulere cardinales. 336
Contrahere, & contrahenti conſentire differunt. 103
Controuerſia verbalis in cōfeſſoria ſufficit, non autem in interdicto. 279
Controuerſia omnis iudicialis trib. inſtātiis terminatur. 317
Cōtractus qualitas non ſimilitudine nominis, ſed ab ipſo effectu metienda eſt. 326
Conuentiones,quæ licita ſint in renuntiatione, quę fit coram papa 461
Copulati vtriuſque concurſus ad veritatem copulatiue requiritur. 297
Correlatiuorum eadem eſt ratio. 368
Credens bono viro excuſatur. 447
Criminoſus,licet non admittatur ad accuſandum regulariter, tamen vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus in pœnam tolerātis, talem in domo, poterit ipſum epiſcopum accuſare. 198
Culpa quando non eſt ordinata ad caſum,cuius non debet imputari. 248
Cura animarum dupliciter cōſideratur. 122
Curatus, vt quis dicatur quo ad effectum regu. de idio, quid requiritur, 123
Curia papa abſente, Romæ eſſe videtur, quando remanet ibi audientia cauſarum 190
Curia ad effectum reſeruationis in corpore iuris cauſę intelligi debet, vbi reſidet papa,qua ratione reſidentię per duas dietas extenditur. 397
Delphinus quare appellatur primus filius Regis Francię viuente patre. 68
Damnum proprie quid ſit. 28
Damnum ne aliquis patiatur temporale perpetuum iudicatur 41
Damna, intereſſe, & expenſæ vnde veniant. 271
Datandi facultas olim quibus commiſſa fuit 3
Deceptis ,& non deceptoribus iura ſubueniunt 414
Decennium quare inducit titulum præſumptum. 373
Deciſionum Rotæ, necnon decretalium voluminis magnitudo diſcribitur, 264
Deciſionem inuenire in terminis multū prodeſt in practica. 57
Declaratio ſola quid operetur, 58
Declarationis diſtinctio. 53
Declaratio,quę tollat ius quæſitum,quæ vero non. ibid,

Declarationes factæ per papã de bñficiis reſeruatis in præiudiciũ tertij nõ valẽt. ibid.
Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit. 54.& 100
Declaratio papæ an poſſit retrotrahi in præiudicium medio tẽpore impetrãtis. 54
Declaratio, ad illa verba in ſupplicatiõe priuationis apponi ſolita, videlicet, & cum decreto, ꝙ ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationem, &c. 175
Declaratoria augmentatiua iuris primęui dicitur noua conceſsio, & principalis de per ſe. 201
Declaratio in incertitudine rei, & delegatorum, ad quem ſpectet. 265
Declarans nihil de nouo dat. 52
Decreta inter latinos latinè, inter gręcos grece, proferri debent. 113
Decretum irritãs, neq; derogatio priuilegiorũ Romanorũ, nouarũq; refermationũ vrbis non datur de ſtylo in ſignatura iuſtitiæ, 147
Decretum irritans quanti ſit vigoris. 233
Decretalium plures dictiones & nomina quare abbreuiatè ſcrib. 264
Decretum ſuper alienatione rei minoris nõ põt per procuratorem impetrari. 299
Decretũ appoſitum certo copori beneficij, nõ inficit poſſeſſionem triennalem, quo minus poſſeſſor poſſit vti exceptione regulæ. 412
Decretum oppoſitũ in regreſſu, non habet effectum, niſi volente eo, in cuius fauorem eſt appoſitum, & quid operetur. 413
Decretum irritans poſſeſsionem diſcolorat. 415
Decretum quando illum in fauorem cuius factum eſt, ligare dicitur. 431
Defectuum expreſsio, quam ſit neceſſaria. 161
Defectus vbi exprimitur, papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. 128
Defectus rei non proſequentis litem, actorem non excuſat. 297
Defectus qñ cauſatur ex pſona agente, non cẽſe ur excluſus à re gñaliter loquẽte. 378
Defenſio nulla maior eſt, quã peremptoria exceptio. 351
Defenſiones competentes actori, proſunt ſingulari ſucceſſori. 348
Defenſionis appellatiõe, latè ſumpto vocabulo, licet aliquando veniat exceptio, tã in materia odioſa, vel propria, aut ſtricta, exceptio non comprehenditur. 353
Defraudare aliquem ſine peccato, & animæ periculo non poſſumus. 436
Denariorum, blancharum, cauallorũ, ſolidorum, & regaliũ valor deſcribitur. 447
Deo creatori, & vicario creatoris

toris, ſubiecta eſt vniuerſa caro. 253
Dependentia à futuro euẽtu, quę poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe, conſiderari non debent. 38
Derogatio gñalis cõſtitutionũ apoſtolicarũ, an cõprehẽdat regulas cãcellariæ. 19
Derogatio generalis, quæ cõprehendat. 20
Derogando poſſeſsioni, an derogetur iuri quæſito. 42
Derogatio nuper reperta ad regulam. 29. quę vult commiſsiones non valere, niſi literis expeditis. 125. & 153
Derogatio regulæ de ſubrogandis, licet tẽpore Innoc. Card. non cõcederetur, hodie tamen cõcedi ſolet. 181
Derogatio regulæ de ſubrogandis de ſtylo ſignaturę in prouiſionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium non datur. 191
Derogatio regulę de annali facta in commiſ. directa primo auditori, an iuuet ipſum impetrantem quo ad gratiã ſubrogationis, vel ſi neutri impetrantem coram ſecũdo auditore in 2. inſtantia. 249
Deſtruere illius eſt, cuius eſt condere. 55
Deſuper dictio, de ſui natura petitoriũ magis, quam poſſeſſorium concernit. 301
Detentionem, neque poſſeſſionem non eſt dare in reſeruatis, obſtante decreto. 253
Detentionis appellatione intelligitur de detentione iuris non facti. 288
Detentatio primi reſignantis quanti ſit momenti. 290
Detentatio triplex eſt, vt ibi. 291
Detentori interdictum recuperendæ detentionis cõcedi ſolet. ibid.
Detentorem habere remediũ recuperandæ detentationis ſi ab ea eiiciatur, in quo detentore procedat. 292
Detinens de facto beneficium ſi ſpolietur, venit reſtituendus non tamen in beneficio reſeruato. 254
Detinens ſaltem largo modo poſsidere dicitur. 291
Detentor vbi non eſt annalis vel triennalis, beneficio reſtitutionis iuuari non debet 292
Detentorem largo modo dici poſſeſſorem in quibus detentoribus procedat, & in quibus non. ibid.
Detentatio ſola etiam aſinina, quo ad regu. de annali ſufficit. 293. & 370
Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia, debet pariformiter detẽinare. 461
Deus ſolus præſeruator eſt de his quæ in mente hominis conſiſtunt. 242
Dies quo fit reſignatio, vel pſtatur cõſenſus ĩfirmi, an debeat computari in termino viginti dierum. 107
Dies feriati qñ ſubducuntur

tempore impetranti, an cō pūtentur quibus agere non potuit, 306
Dies termini ſtatuti, vel com pmiſſi, in termino cōputa tur, regulariter verò nō. ibi.
Dies de quo loquitur regula de infir. reſig. an intelligatur de die artificiali. 12. horarum, an verò de naturali 24. horarum. 107.
Dies, & nox pro vno die reputantur, ibidem.
Dies qñ proprie dicatur. ibid.
Dies feriati an vero vtiles tā tum ad proſequendum cauſam computentur in anno regula, de annali. 307
Diem vltimum ſicut in temporalibus actionibus oporter eſſe completum ita & in exceptionib. 362.
Dieta vna per terram, maior eſt, quam quiquaginta miliaria per mare. 190.
Difficile nihil tam eſt in rerum natura, quod non labor aſſiduus, & induſtria cō ficiat 427.
Dignitas nulla liberatur à vinculis legis. 18
Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent. 68
Digniores, q reputētur apud pricipē vel Imperatorē. 150
Dignitas collata præſenti, dignior reputatur, quàm quæ cōfertur abſenti, 218.
Dignitates in materia reſtringibili & non fauorabili appellatione beneficiorum nō veniunt. 252
Dignitas ſucceſſorem habere dicitur. 348.
Dilatio per principem, an auferat ius quæſitum. 49
Dilatio data debitori, cenſetur data creditori. 403
Dilatio longi temporis in opponendo exceptionem peremptoriam quid importet, quid vero modici. 50
Dilatio quomodo commenſurari debeat, 304. & 312
Dilationem datam vni poſſe alteri prodeſſe, quomodo procedat. 368
Diligentia quantum proſit, caſus, 31. enumerātur. 380.
Diſpenſatio cum retentione beneficiorū cōceſſa, de qua retētiōe intelligi debeat. 61
Diſpenſaſitiones non valere niſi literis expeditis quomodo procedat. 233
Diſpenſatio ad duo incompatibilia per ſolam ſupplicanem ſortitur effectum 235
Diſpenſationem expedire ad duo incompatibilia ante ſententiam non obſtante quod tēpore litis motæ literæ nō fuiſſent expeditæ, an ſufficiat. ibid.
Diſpenſatio quanuis ſubreptitia excuſat aſſequentem ſecūdum curatum à pœna extrauag. execrabilis. 247
Diſpēſat⁹ ad bñficia, an poſſit obtinere dignitates. 320
Diſpoſitio, quæ comprǽhendit epiſcopum non includit cardinales. 15

Diſpoſi

Diſpoſitio generalis, an comprehendat caſus priuilegiatos. 17.
Diſpoſitio animam concernens omnes etiam principes includit. 18
Diſpoſitio non habet locum vbi præſuppoſitum non verificatur, 38
Diſpoſitio loquẽs in vno nõ habet locum in alio, 67
Diſpoſitio loquens de maſculis habentibus duo incompatibilia, an habeat locum in fœminis. 71
Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis non comprehẽdit beneficia iuriſpatronatus. 89
Diſpoſitio generalis ampliatur, & reſtringitur ſecũdum ſubiectam materiam. 92
Diſpoſitionẽ principaliter fauorabilẽ non illico facit omne id quod ad fauorẽ animæ referri poteſt. 119
Diſpoſi. de parochiali habet locũ in vicaria perpetua. 122
Diſpoſitio pœnalis loquens in vno caſu debet extendi ad alium. ibid.
Diſpoſitio c. ſtatutum. c. de reſcrip. lib. 6. quæ loquitur de iudicibus an procedat in arbitris. 138
Diſpoſitio loquens de beneficio vacanti, non habet locum in vacaturo, 193
Diſpoſitio generalis capit omnes ſuas ſpecies etiã qualitate differẽtes. 199.
Diſpoſitio ſolet reſtringi, vel ampliari ſecundum qualitates perſonarum. 200
Diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione ſi ſimul cũ illa concurrit realis ſub tali diſpoſitione comprehenditur. 214.
Diſpoſitio loquens de feudis procedit etiam in beneficiis eccleſiaſticis. 225
Diſpoſitio, ratione ceſſante, locũ habere nõ videt. 228.
Diſpoſitio q̃ habet in dubio iure ordinario, non extraordinario ĩterpretari debet 243
Diſpoſitio de pſonis loquẽs ſimpliciter, comprehendit collegium vel capitulũ. 245
Diſpoſitio ſimpliciter loquẽs de beneficiis, non comprehẽdit officia ſecularia. 251.
Diſpoſitionis verba vbi non verificantur, neque ipſa diſpoſitio habet locum. 271
Diſpoſitio loquens de beneficio, de effectuali intelligi debet. 282.
Diſpoſitio loquẽs de permutatione beneficiorum, locum habet in beneficiis ſiue reddditibus. 283.
Diſpoſitio generaliter loquẽs de clericis non habet locum in illegitimo. 268
Diſpoſitio ſimpliciter de tẽpore mentionem faciens debet intelligi de continuo. 307
Diſpoſitio loquens de titulo habet locũ in cõmẽda. 327
Diſpoſitio fauorabilis loquẽs in ſimplici caſu trahitur ad

caſum

caſum mixtum. 453.
Diſtinctio enumerans caſus quibus cardinales comprehenduntur, vel non. 37
Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent. 413.
Diuinare de futuris nemo poteſt, cum ad ſolum Deū pertineat, 249
Docti viri eccleſiam dei veluti ſtellæ poſitæ in firmamento illuſtrant. 117.
Doctos onerare ſcitis, quā iuniores fraudare docendis melius eſt, 143
Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtendere non tenetur, ſi per decennium pro doctore ſe geſſit. 267
Doctor vt quis habeatur, per quod examen probari debeat, ibid.
Doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnū, & cras mutare propoſitum citra periculum periurij. 417
Dos ſi detur mulieri ſub ꝑtextu paupertatis, ſufficit: ꝙ à pricipio fuerit pauper. 183
Ducati quando eſſe cœperunt, & quis fuerit eorum author. 446
Ducati apud omnes prouincias idem pondus, & parē valorem retinent. ibid
Ducati appellatiōe de cōmuni vſu loquendi qui ducati intelligantur. ibid.
Duo quando ſunt in iudicio quæ non poſſunt ſimul intentati, tunc diligētia circa vnum prodeſt alteri remedio, & facit quod non currat tempus in eo. 247.
Duo quādo ſunt introducta propter vnum finem vnū reputantur. 458
ECcleſiæ vniuerſali per iudicia plurimorum quā per voluntatem vnius reſignātis infirmi melius ſubuenitur. 66.
Eccleſiæ vtilitas & neceſſitas in cōmēda cōſideratur. 119
Eccleſiæ cathedrales ſub verbis generalibus non comprehenduntur 139
Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt. 323
Eccleſia non iudicat de occultis. 345
Effectus ſemel cauſatus, etiā in actu tēporali durat poſt obitum. 66
Effectus litis pendentiæ. 275.
Effectus extraneus, & accidētalis non comprehenditur ſub decreto. 278.
Effectus conſumati ſemper durant, licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit. 314.
Effectus attendi debet. 452.
Egritudines ſuprà ægretudines. Electus ante cōfirmationem non dicitur: niſi habere ius ad rem. 29.
Electio Rom. pontificis per priuationē alterius, an ſpectet ad cardinales, an verò ad conſilium generale. 198
Elect⁹ à capitulo, & cōfirmatus ab epiſcopo excōicato & publicato, an dicatur habere coloratū titulum. 378

Electio

Electio ſola, vel ſola præſentatio an det titulum coloratum ad effectum regulæ de triennali. 400
Electum tantùm interficientes in pœnam interficientis epiſcopum non incidunt. 401
Electus tantùm epiſcopus indulgentias cōcedere non poteſt. ibid.
Emptio vel pactum non trahūtur ad ea quæ non apparent, ſeu quæ neſciuntur tempore contractus. 96
Epiſcoporum dignitas vſque ad tempora Clementis v. maior cunctis fuit, adeo quòd minui dignitate arbitabantur ſi in cardinales promouerentur. 5
Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua anterior, adeo quòd immediatè poſt papam ſubſcribāt. ibid.
Epiſcopi quo tempore cœperunt creari cardinales. ibid.
Epiſcopus promotus in cardinalem non perdit epiſcopatum. 19
Epiſcopus an ſtatuto ſuo ligetur. 64
Epiſcopus ſicut non diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita neque cū vicario perpetuo. pag. 122
Epiſcopi reſidentes in curia, vt beneficia ſui epiſcopatus conferre poſſint, quomodo ſe habere debeant. 134
Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem, niſi per literas expeditas præcedente promotiōe conſiſtoriali. 139
Epiſcopo hæretico ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim, nō currit præſcriptio. pag. 427
Epiſcopi Nullatenen. & comites Palatini propriè tales nō dicuntur, ſed abuſiuè. 282
Epiſcopi dignitatis culmen habere dicuntur. 436
Epiſcopus de iure antiquo ad cardinalatum poſtulari debebat. ibid.
Epiſcopus capellanum amouibilem per teſtatorem in capella ſua poſitum perpetuum facere poteſt. 399
Epiſtola principis facit legem. pag. 12
Eſdras linguarum cōfuſionem quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur ad linguam Hebraicam reduxit. 112
Etiam dictio implicatiua, quid operetur. 159
Exceptio ſubreptionis competens aduerſario, vtrum ſit peremptoria gratiæ, an dilatoria pag. 49
Exceptiones dilatoriæ quid importent. 50
Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſententias conformes, donec ſententiæ fuerint executæ, quando non procedat. 162
Exceptio annalis reſpectu excipientis poſſeſſoris odioſa eſt. 237
Exceptio ex annali poſſeſſione præcedente impetratione nō ex ſequēti naſcitur. 265

Exceptionibus variis quis vti non prohibetur. 295
Exceptio regulæ de annali cõpetẽs cedenti beneficiũ, nunquid cõpetat ceſſionario. ibi.
Exceptio quæ repellit accuſatorem, repellit etiam iudicẽ inquirentem, qui in eius locum ſubrogatur. 296
Exceptio quæ cõpetit prædeceſſori trãſit in ſucceſſo. 298
Exceptio regulę de annali quare annullat titulum impetrãtis, & exceptio regulæ de triẽnali non. 315
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. 334
Exceptio facilius permittitur quàm actio. 337
Exceptio ex triennali poſſeſſione acquiſita quid operetur. ibid.
Exceptio regulæ de triennali iam propoſita in actis per defunctum triennalem poſſeſſorem contra actorem moleſtãtem, nunquid transferatur in ſubrogatum in iure, & ad omne ius &c. 349
Exceptione quem eſſe repulſum, & non habere actionem idem eſt. 350
Exceptio reg de triennali, quę cõpetebat poſſeſſori, nunquid poſſit apponi per eũdem poſt amiſſam poſſeſsionẽ per tres ſententias cum executorialibus in iudicio reſtitutionis in integrum cum clauſula conſtito de bono iure. 371
Exceptio detegens inhabilitatem agentis nunquam cenſetur excluſa. 378
Exceptio facilius reo, quàm actori actio conceditur. 415
Excipiens ſeu dans de iure tertij per ſolam ſupplicationem non producit ius clarum neque liquidum. 151
Excluſus ſemel ſemper manet excluſus. 358
Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij, quod ex ſua perſona facere non poſſet. 367
Excludi quis à ſuo bono iurę ſolo temporis curſu in beneficialibus non debet. 428
Excommunicatio prolata contra quaſcũque perſonas non comprehẽdit vniuerſitatem. pag. 114
Excommunicatus licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur. 321
Excommunicationis appellatione in materia maximè ſtricta venit tantum maior excõmunicatio. 397
Execrabilis antequam citetur à poſſeſsione amoueri non debet. 289
Execrabilis poſſeſſionem & titulum coloratum habere nõ dicitur. 290
Execrabilis ſpoliatus quando reſtituitur. 333
Execrabilis quãdo debeat poſſeſsione ſua priuari, & quando non. 371
Executoriales iam decretæ in perſonã defuncti an debeant de nouo decerni. 348

Execu

Executoriales primæ per reſtitutionem euacuantur & earũ impeditur executio. 163
Executor propter negligentiã vnius anni iure ſuo priuatur. pag. 313.&380
Exempla non reſtringunt regulam. 171
Exempti non tenentur ad decimas vniuerſitari impoſitas, nec ad charitatiuum ſubſidiũ niſi expreſſe de illis dicatur. pag. 70
Exiſtens corpore in vno loco, animo tamen & mente eſt in alio, vbi talis eſſe cenſetur. 218
Expectans perdens primam acceptationem in ſecunda, quæ probare debeat. 72
Expectatiuæ non capiunt beneficia exempta. 70
Expectatiuæ ſecundum ſtylum curiæ concedi ſolent motu proprio. 123
Expectatiuas de certo beneficio viuentis, nunquid comprehendat regula de imp. beneficia viuentium. 128
Expectatiua gratia quando eſt nulla, non poteſt acceptari vigore gratiæ perinde valere, niſi bulla gratiæ reualidatoriæ ſit expedita. 137
Expectatiuarum concurſu dato inter officiales curiæ, quis eorum præferatur. 150
Expectans qui acceptauit beneficium litigioſum vacans per obitum alterius collitigãtis, poterit vt intereſſe putãs ex ſuo nouo iure, non ex iure mortui admitti. 183
Expectatiua, quæ cõceditur ad beneficium vacans, vel cum primum vacauerit, an capiat beneficium vacans per ceſſationem cõmendæ. 196
Expectatiuas, ſeu reſeruationes nõ capere beneficia commendata, quando procedat. 325
Expectatiua reuocata quid operetur in ſpoliato, ad effectum vt reſtituatur. 370
Expectans litigioſa acceptare poteſt. 404
Expectatiuarum reuocatio in facto conſiſtit. ibid.
Expectans qui acceptauerat prius vnam parochialem, an poſſit ſecũdam acceptatã ante adeptiõem poſſeſſionis primæ reſignare. 451
Expeditio nulla, & inefficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rorum natura. 139
Expenſarum cõpenſatio quando fieri ſoleat inter victorem & condemnatum. 228
Expẽſarum condẽnatio à quo tempore fieri debeat. 291
Expoliatorẽ defendere. 299
Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt, an aliquid operetus. 26
Expreſſio vnius modi excludit aliud diuerſum. 194
Expreſſio nominis poſſeſſoris in impetratione, nunquid ſit de forma ſubſtantiali, an verò ſufficiat fieri per æquipollens 261
Expreſſio, & complementum per æquipollẽs in formalibus

Inductis in conſequentiã alterius finis fieri poteſt. 262
Expreſſum quid dicatur. 264
Expreſsio valorũſemper ad annatam reſpectum habet. 439
Expreſsio valoris de iure communi non requiritur. 448
Expreſsio eorum, quę ſi tacita fuiſſent, nihilominus papa cõcederet etiam ſi ſit falſa non vitiat conceſſionem. 424
Extenſio quando fieri ſoleat. 84
Extenſio vicecancellarij vel regentis, quæ fit poſt ſignatas commiſsiones quid operetur 147
Extenſio lata in materia odioſa quando fieri ſoleat, 185
Extenſio in exorbitãtibus quomodo ſoleat fieri. 199
Extenſio caſuũ ad alios caſus quando fieri non debet. 412
Extrauagãs ignota nõ ligat, niſi ſumatur ex cancellaria. 13
Extrauagãs iniunctæ, de elect. nõ ꝓcedit in cardinalib⁹ 19
Extrauagantibus derogetur, oportet, quod de illis fiat mentio. 21
Extrauagantium notorietas nihil facit ad illarum derogationem. 22
Extrauagans iniunctę Boniſa. VIII. poſita ſub titulo de electio. non habet locum in eccleſia commendata. 83
Extrauagans ambitioſe, quos caſus comprehendat. 116
Extrauagãs Boniſ. VIII. quę incip. Romani põtificis prouidentia, quid operetur. 130
Extrauagantes ex quo extra certum corpus ſingulariter vagantur, ſolent de facili permutationes pontificum obliuioni tradi. 168
Extrauagans Martini V. quo ad regulam de ſubrog. collit. ad verbum deſcribitur. ibidem
Extrauagãs execrabilis locum habet in beneficiis iuriſpatronatus. 258
Extrauagãs Pauli II. incip. cũ deteſtabile, poſita in titulo de ſimo. quę generaliter loquitur, in ſimoniaco reali tantum locum habet. 343
Extrauagans Clem. VI. ad regulam de valore diſcribitur, 433
Extrauagans Boniſ. VIII. incip. iniunctæ, ſub titulo de elect. an comprehendat cardinales. 435
Extunc dictio extremum coniungit & reſpicit tempus impetrationis. 300
Extunc dictio in regula de annali, quid operetur. ibid.
Fabij, Piſones, & Lẽtuli denominati ab vſu legumi num. 10
Facere ſine lege vel contra legem paria ſunt. 288
Facta non præſumuntur, niſi probentur. 207
Facti quę ſunt cẽſentur ignota etiã à prudẽtiſsimis. 239
Factum à conatu differt. 279
Factũ priuati in ꝓſequutione cauſæ non tam conſideratur quam publicum. 286
Factum priuati cedentis non efficit

officit cauſæ publicæ. 297
Facti facultatem nec hæreſis, nec execrabilitas auferunt niſi a iudice tollatur. 288
Facultas conceſſa minori de primo vacaturo beneficio cũ cura vel ſine cura, licet non ſit valida, reſpectu beneficij curati, erit tamen valida in non curato. 102
Facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, nunquid ſubiciatur reg.xj.de imp.per obi.fam.card. 194
Familiares, & continui commenſales papæ, qui dicantur 24
Familiaris card. ſi durante familiaritate aliquod officium habuit, nunquid habeat locum regula de impe.per obi fam.card. 192
Familiares non eſſe idoneos teſtes nõ procedit in familiaribus cardinalium. 198
Familiares, qui ſunt intelligendi quo ad regulã de impe.per obitum fami.card. 205
Familiaris omnis eſt domeſticus. 206
Familiaris recedens. & iterum rediens, an dicatur amplius familiaris. 206
Familiaritas perdita, vt denuò reſtauretur quid requiratur. 207
Familiaritatis probatio ad effectum excludendi aliũ, quæ requirantur. 207
Familiaris in duob⁹ locis vnus eſſe poteſt. ibid.
Familiaris vt quis vere ſit à voluntate cardinalis dependet 208
Familiares veri, vt hodie ſunt multi, qui non dicãtur. ibid.
Familiaris quis quando dicitur, quando vero non. ibid.
Familaris quis nihilominus eſſet, ſi cardinali ſciente & tolerante, licet non mandante ſeruiret magiſtro domus. 210
Familiaritas in iure diuerſimo de capitur, quędã eſt poteſtatiua & quędam ſocialis. 211
Familiares familiariũ quo ad hoc vt gaudeant prærogatiuis regularum tria habere debent. 211. & 212
Familiaris vt q̃s dicatur, & cõtinuus cõmenſalis, requiritur ad minus, q̀ in tinello p quatuor menſes comedat. 215
Familiaris mortuo cardin. ſi ſe transferat ad aliũ cardinalẽ, & moritur, nũquid ille ſecũdus cardinalis debeat præſtare conſenſum ex quo prim⁹ cardinalis eſt mortuus. 218
Familiaris cardinalis ſi ſit canonicus in eccleſia non numerata, & moritur, nunquid ſit locus reg. 222
Familiaris ſeruiens, & habitãs in domo cardinalis pręſumitur illius expẽſis viuere. 207
Famulus fil.j mei nõ dicitur famulus meus, nec homo hominis mei eſt homo meus. 210
Famuli familiarum, vt ſint noſtri familiares quid requiratur. 212

Famulorum cõmenſalium ſeruientium in domo cardinaliũ duę ſunt ſpecies. 213
Fatale nullum currit in cauſis quæ agitantur in conſiſtorio principis. 85
Febris quid ſit. 73
Febris,quæ durat poſt.20.dies quid ſoleat operari. 94
Feudum eccleſiaſticum, an comprehendatur in illis regulę de triennali verbis,videlicet,beneficia qualiacunque ſint,&c. 321
Feudum an veniat appellatione beneficij. ibidem.
Fiat verbũ,de ſui natura quid importet. 144
Fictio,quę inducitur à iure,habetur pro veritate, quo ad iuris diſpoſitionem. 98
Fideicommiſsum per triennij pręſtationem inducitur.317
Fidem malam.qui habet quo ad vnum, & bonam quo ad alium,contra quem pręſcribere poteſt. 364
Finis dat eſſe rei. 99
Finis demonſtrat principium mouet agẽtem,& dicitur cauſa cauſarum. 100
Finem ſeruare ad quẽ ipſa diſpoſitio tendit,licet formanõ ſeruetur,in quibus non ſufficit. 262
Fine cõſtitutionis habito nõ curatur modus 121
Finis vbi habetur ad quem inducta eſt proteſtatio fine ſeruato non curatur de ea.308
Finitum negotiũ in rebus tractum ſucceſsiuũ habentibus non dicitur donec totaliter perficiatur. 275
Fiſcus in curia Romana eſt ipſamet ſedes apoſtol.& ideo qui hodie gerit officium fiſci non fiſcus,ſed procurator fiſci appellatur. 6
Florentini ſagaces,& diligentes reputantur. 162
Florenum monetam Io.xxij. primus omnium pontificum cudi iuſſit. 434
Florenorum origo, & æſtimatio. 445
Florentia ciuitas quo tempore fuit conuerſa. ibid.
Floreni quando, & à quibus fuerunt contaminati. ibid.
Florenus in Camera apoſtolica in taxis producato deCamera capitur. 446
Fœmina in omnibꝰ caſibus regulariter cõprehenditur,vbi ſpecialiter non inuenitur excepta. 71
Fœmina quælibet habens dignitatem,quę renuntiari poſſit comprehenditur ſub regula de infir.reſi. 71
Forma ita tranſgreditur in minimo defectu ſicut in magno. 120
Forma per æquipollens quando impleri poteſt. 465
Forma vbi eſt,debet ad vnguẽ obſeruari. 308
Forma per alium impleri nõ poteſt. 299
Forum cõſcientiæ. non eſt alligatum apicibus iuris nec ſtrepitui iudiciorum. 142
Forum cõſcientiæ in quo diſferat.

ſerat à foro contentioſo, ibidem,
Fratres prædicatores & Minores, an poſsint exercere ea quæ ſunt fori pœnitentialis, 123
Fraudis ratio conſiderata in regula militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. 97
Fraus, quæ per clauſulam poſitam in commiſsione, videlicet, dummodo ante terminum, &c. inducitur, ad longum deſcribitur. 156
Fraudes quæ beneficiis occulte reſignatis vel permutatis committi poſſunt 454
Fraudis præſumptio abeſſe dicitur, in his, quæ fiunt incontinenti. 201
Fraus & dolus nemini patrocinari debent. 255
Fructus, licet corroborent poſſeſsionem, non tamen ſequitur quod ſine ipſis poſſeſsio capi & retineri non poſsit, 283
Fructus canonicatus quare cōmuniter ad 24. exprimuntur. 441
GAbellę de annalibus ſoluendæ an intelligantur de viuis, an mortuis. 283
Geminiani cōſilia quæ ſint in Rota reprobata. 466
Genus quando nō poteſt verificari niſi in vno indiuiduo pro ſpecie habetur. 188
Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent. 150
Gloſſa in ca. ſtatutum in verſ. canonicis, de reſcr. lib. 6. quæ vult qualitatem tantum in principio requiri multis modis limitatur. 354
Gordij vinculum. 427
Gradus in regula de annali qualiter probetur. 266
Gradus verbum, de iure ad dignitatis honorem adaptatur. ibid.
Gradus verbum, pro quodam doctrinæ loco ſiue qualitate meritis differente aliquando capitur. ibid.
Gradus ſcientiæ nobilitati cōiungitur, & æquiparatur. 267
Gradus alius, excepto doctoratu, de iure communi non reperitur. ibi.
Gradus quando eſſe dicitur. ibid.
Gradus de quo in regula de annali quomodo probari debeat. ibid.
Gradus primi deliberatione durante non admittitur ſecundus, vel vlterior gradus. 202
Gratia, ſeu diſpoſitio per regulas dilatiuas non tollitur 25
Gratia expectatiua ex quo nō fuit conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſſit, perpetua cenſetur. 41
Gratia reſeruationis beneficiorum cum ſuſpenſione quarūcunque gratiarum de quibus nominationibus exceptis regiis intelligi debeat. 61
Gratia papæ facta alicui, an requirat literarū expeditionē

vt de illa cõſtare poſsit. 131
Gratiæ ab ordinariis factæ ſolo inſtrumento notarij,& ſigillo epiſcopi in Rota ſolent approbari. 133
Gratiam reualidatoriam, ſeu per inde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia, an cõprehendat regula de non iudi. iuxta for. ſup. 137
Gratia perinde valere, in quo differat à prima gratia, ibid.
Gratię perinde valere effectus 138
Gratias motu proprio, an cõprehendat regula de non iudic. iuxta for. ſup. 140
Gratiæ omnes, tam ad inſtantiam partium impetratæ, quã motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. ibid.
Gratia principis quomodo probetur. ibid.
Gratia in foro conſcientiæ quãdo petitur in ſacra penitentia, cui & quomodo committatur. 142
Gratia noua, an debeat de nouo intimari reó quando agitur de priuatione. 164
Gratia motu proprio poteſt dici impetratio. 191
Gratia motus proprij non includit ea, quæ exprimenda ſunt. 192
Gratia non annullatur, ſi de illis, quæ poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe non fiat mẽtio. 193
Gratiæ omnes ordinariorum cẽſentur in dubio factæ motu proprio. 240
Gratia motu proprio ſi fiat ad impetrationẽ, non dicitur propriè gratia motu proprio. 241
Gratia nihilominus erit motu proprio conceſſa, etiam ſi in ſupplicatione, dicatur, ſupplicauit nobis talis, &c. 242
Gratia quando dicatur motu proprio facta. ibid.
Gratia ad beneficium vacaturum capit beneficium vacans per mortem commendatarij. 256
Gratia ſi neutri, cum ſit gratia noua, in ea illę expreſsiones fieri debent, quæ de iure in aliis gratiis beneficialibus fieri debent. 259
Gratia ſi neutri non impetratur, niſi lite pendente. ibid.
Gratia ſi neutri ex ſui natura reſpicit futura. 469
Gratia ſi neutri, vel ſi nulli in cauſa priuationis non datur 175
Gratiæ apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur. 242
HÆretici poſſeſsio nõ ſolum à lege prohibita, & damnata, eſt ſed etiam nuda ręi detentatio. 287
Hæreticum, an defendat regula de triennali. ibid. & 415
Hęres an conueniri poſsit vbi poterat defunctus. 369
Hiſpanorum regni Caſtellæ in regendis prouinciis conſuetudo, & eadem apud Francos deſcribitur. 111

ſpania, quæ dicatur inferior quæ verò ſuperior. 447
omines faciles ſunt ad diſſentiendum. 27
Homines à feris in quo differant. 110
Homines poſt diluuium vſque ad ædificationē turris Babel vna lingua loquebantur omnes. 111
Hominem ex loquela ipſa Socrates intuendum eſſe cenſuit. ibidem
Homines lites exquirētes perverſi appellantur. 268
Homines vani & inſulſi, nomine tantum homines. 283
Homines ſæpe de facultatibus amplius, quam in his ſint ſperant. 283
Hominem malum antiqui tribus literis ſignificabant, & depingebant. 318
Homines procliuiores ſunt ad occidendum vxores, quàm matres, & ob id matrem occidēs licet magis peccet quã ſi vxorem occideret, minus punitur. 344
Hoſpes turpius eiicitur, quàm non admititur. 407
Hoſpitalia nunquid ſub regu. de infir. reſig. comprehendantur. 93
Hoſpitalia quando veniant appellatione beneficiorum. 330
Hoſpitalia, quando laicis conceduntur gubernanda, non dantur in titulum beneficij, ſed cuiuſdam adminiſtrationis temporalis. 330
IDioma Britonis Galli, & Britonis Britonizantis, nũquid ſit diuerſum. 120
Idiomatis regulæ, an videatur ſatisfactum, ſi aliquis pro parte intelligit, & pro parte non. ibidem,
Idiomata duo vbi ſunt in aliquo regno, vnum naturale, & alterum accidentale, nunquid impetranti gratiam in regno vbi non intelligit idioma naturale, ſed bene accidentale, obſtet regula. 121
Idioma duplex in quibus regnis inueniatur. ibid.
Idiomatis regula an obſtet Normandis habentibus parochias in Gallia, Picardia. Burgundia, & Britanna. 121
Idiomatis regula, an habeat locum in vicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis. ibidē
Idiomatis regula, an procedat in gratia motu proprio ex certa ſcientia. 124
Idiomatis regulæ ad derogandum non ſufficit motus proprius nec ſola certa ſcientia. ibidem.
Idioma patris, an matris filius loqui præſumatur, quando pater & mater diuerſum idioma loquuntur. ibid
Idiomatis regulæ qua forma debeat, & ſoleat derogari. 125
Idiomatis regulæ papa ſi derogaret in gratia expectatiua, nunquid per hoc cenſetur etiam derogare aliis prædictis

tendentibus ad eundem finem. ibidem.
Ieiunium licet ſit de præcepto, vbi tamẽ finis ieiunij ſeruatur, non peccaret non ieiunans. 309
Ignorantem quælibet cauſa etiam iniuſtè excuſat à dolo. 127.
Ignorantia ſupina dolo æquiparatur. 128
Ignorantes non ligantur aliqua diſpoſitione niſi fuerint culpoſi. ibid
Ignorantia iuſta quando non excuſat. ibid
Ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur. 181
Ignorantia in his quæ ſunt iuris non præſumitur, 394
Ignorari à peritis aliquando poſſunt caſus exorbitantes. 176
Ignorantia in gratioſis nõ excuſat à ſubreptione. 448
Illatio non fit ex diuerſis. 67
Illegitimus expoliatus non reſtituitur, 293
Illegitimi omnium iurium ſpiritualiũ ſunt incapaces, 316
Immunitas ſi conceſſa fuerit mulieri propter numerum filiorum, non debet illa ceſſare, ſi contingat aliquos ex illis mori. 183
Impedimenta, quæ ſtatum annullant, quæ ſint. 21
Impedimenta inducta per actum iuris poſitiui poſſunt per papam tolli, & omnes effectus ex illo producti. 46
Impedimentum non præſtant, quæ de iure non ſortiuntur effectum. 172.
Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, & non fecit, ſibi imputatur. 247
Impedimentum ſuperueniens in iure non attenditur. 248
Impedimentum quando non euenit facto impetrantis. ſed extrinſecus contingit non debet imputari. ibid.
Impedito, licet de iure ciuili culpa ſua currat tempus, non tamen de iure canonico. ibid.
Impedimentum belli quando excuſat actorem poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere. 423.
Impedimenti proteſtatio de iure communi regulariter eſt neceſſaria. 423
Impedimentum allegans ad effectum, vt audiatur, illud probare debet. ibid.
Impedimentum quomodo probare debetur. 424
Imperator in infirmitate renuntians an comprehendatur regula. 67
Imperium datur per electionem. ibidem
Imperator non eſt clericus, nec aliquem eccleſiaſticum ordinem habet. ibid.
Imperator largo modo dicitur ſacerdos & præſbyter, aliquando pontifex & Dei vicarius, 67.
Imperatorum filijolim viuentibus eis Cæſares pronuntiabantur

Ibantur, 67
Imperator hæres eſſe in teſta méto quare prohibetur. 230
Impenſæ licet damni appellatione in conuentionalibus non includantur, ſecus tamen eſt in iudicialibus. 271
Impetrans vnus expreſſe beneficium vacans per reſigna tionem in manibus Papæ, & alius impetrat per vacationem fictam obitus inducti per regulam, & concurrant in data, & ſunt in omnibus qualitatibus pares, quæritur, quis debeat præferri, 104
Impetratio per ceſſum, vel deceſſum quomodo procedat. 104
Impetrantis ſecunda prouiſio quando valeat. 109
Impetranti beneficium viuentis omnes leges, diuinæ, humanæ & conſiliares aduerſantur. 126
Impetrauerit verbum, quid importat. 124
Impetrationem factam à legato vel ordinario extra curiã, an comprehendat regula de impetrantibus beneficia viuen. 127
Impetratio obtinentis prouideri de beneficio viuentis ignorãter, ſi poſtmodũ ſequuta morteq;, illud de nouo impetrauerit à Papa non facta mentione de præterita impetratione an valeat, vel ſit inhabilis. ibid.
Impetrantes ſcienter beneficia viuentium quibus pœnis puniuntur. ibid.
Imeptrans diffamans priuandum de pluribus criminibus, arctatur ad probandum. 176
Impetratio per priuationem quando ſignatur. 186
Impetrare in genere quis velle non præſumitur, quod in ſpecie non eſſet impetraturus 189
Impetrãti beneficium eodem die obitus cum derogatione regulæ, nunquid incũbat onus probãdi obitum præceſſiſſe an verò aduerſario. 190
Impetrare & motu proprio obtinere, contraria videntur. 192
Impetrans per non promotionem, non poteſt cõſequi per obitum illius poſtea contingens. 195
Impetrans beneficium vacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis, an teneatur ſeruare contenta in regula. 197
Impetratio aliud eſt, & aliud ſubrogatio, licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis. 203
Imperratio ſecunda non faciens mentioné expreſſam de prima, non valet. 202
Impetrans ius in re, quod familiaris Card. defunctus habebat ad beneficium quod de facto alius poſſidebat nũquid debeat obſeruare contenta in regula. 222
Impetratio an à prĩcipio ſit cõ ditionalis

ditionalis, vel pura licet, ex euentu reſolubilis, magna eſt differen. 224
Impetrantem bonam vel iniquam cauſam fouiſſe ex eſſectu metitur. 228
Impetratio vtrum annullabitur ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de regula annali, ſed opponitur in ſecunda. 234
Impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorem nō videtur ita calumnioſa ſicut illa, quæ obtinetur à Papa, & quare, 239.
Impetrans improbus, qua pœna mulctantur. 240.
Impetratio, non facta mentione de colorata poſſeſſione alterius, non valet. ibid
Impetrare prohibitus non prohibetur cōſequi gratiam motu proprio. 241.
Impetrans in materia odioſa ambitioſus præſumitur. ibid.
Impetranti beneficium contra capitulum alicuius eccleſiæ poſſeſſorem annalem, an obſtet regula. 244
Impetrans impeditus per poſſeſſorem annalem quo min⁹ cauſam expediret infra annum, nūquid excuſetur à pœnis regulæ. 246
Impetrans impugnans poſſeſſionem annalem, nunquid poſſit poſtea eam probare opponendo de regula contra ius tertij. 260.
Impetraret ſi aliquis officium alicuius annalis poſſeſſoris, nunquid obſtet regula. 251.
Impetranti imputandum non eſt, ſi non expreſſit, quod iuſtè ignorauit, 277
Impetrans de gratia expectatiua mētionē facere debet. 259
Impetratio quomodo fieri debeat. 269.
Impetrantem, qui non ſeruat contenta, in prima parte reg. teneri poſſeſſorē ad intereſſe, de quo intereſſe, intelligamus. ibid.
Impetrans in dubio temerarius præſumitur. 270
Impetranti in forma iuris, qui petit aliquē priuari propter crimen, an obſtet regula. 271
Impetrāti per prouiſionē Papæ in euentū priuationis nō eſt illi ius quæſitū irreſolubiliter, ſed cōditionaliter. 272
Impetrans cauſam contra reum conuentum, vſque ad ſententiam proſequi tenetur. 286.
Impetrans cauſam terminari facere intra annum aſtringitur. 298. & 299
Impetrans nec quiuis alius nō poſſeſſor poteſt de iure tertij excipere ad non infringēdum gratiam tertij. 295
Impetrantem quodammodo ad impoſſibile aſtringere eſt legi contrarium, 304
Impetrans mortuo poſſeſſore iam prius citato, nunquid teneatur finire cauſam vſque ad ſententiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio, an verò debeat

habere

habere alium annum ad
oſequendum cauſam cum
cceſſore. ibid.
etranti quando ſubducun
ır tempora, an computen-
r dies feriati, quibus impe
ans agere non potuit. 306
etrans nunquid excuſetur
œna de qua in vltima par
regulæ, ſi terminos ĩ petito
non ſeruauit vſque ad cõ
miſſionem poſſeſſorij, per
rtem aduerſam factã. 307
etrans ſi per iudicem ſtat,
ominus cauſam termina-
poſſit per ſentẽtiã infra an
im, nũquid teneatur de ne
ſitate proteſtari iudici per
um non ſtare ad hoc, vt
cuſetur. 308.
etrans ſi impeditus fuit
auſam proſequi infra an-
m, nunquid loco proteſta-
onis ſufficiat illi impedi-
entum probare. 308
etrantis improbi, & calum
ioſi malitia quando eſt in
ropatulo nullæ gratię ſuf-
agari debent, 312
etrans in prima parte re-
ılæ peccans in quibus pu-
atur. 313.
etrans à Papa benefici-
n vacans in curia, & ſit re-
ruatum reſeruatione in
rpore iuris clauſa, hoc nõ
preſſo nunquid dicatur
ıbere titulum, coloratum,
defendatur regula dę tri-
nali. 392
etratio facta per obitum
ecti tantum non conſecra-
ti, tanquam de beneficio va-
cante per mortem non valet.
401
Impetratio cum impenſa expe
dita de conſenſu abſentis fa-
cta præſumitur. 402
Impetratio in dubio facta, pro
abſente illius non præſumi-
tur. ibid.
Impetrans beneficium viuen-
tis, & poſtea poſſidens, vigo-
re illius impetrationis per
trienniũ, nunquid poſſit mor
tuo illo per cuius obitum im
petrauit, vti priuilegio reg.
de triennali contra alios im
petrantes. 408.
Impetrans ab expreſſione fal-
ſi valoris in arrẽdamentis ex
preſsi excuſatur. 449
Impetrans beneficium anna-
lis poſſeſ. an per ſolam impe
trationem. & citationem, im
probus, vel iniuſtus dici poſ-
ſit. 260.
Impetratio facta infra tempus
quo quis declaratur excom-
municatus, niſi ſatiſfacerit,
nunquid valeat. 470
Improbitas à lege magnopere
deteſtatur. 312
Impugnatum vna via poteſt
quis ex alia approbare. 295
Incompatibilis diu poſſidens
præſumitur diſpenſatus. 334
Incontinenti facta cenſentur
in eſſe, quomodo proce-
dat. 201
Indebitum ſolutum per tranſ
actionem non repetitur. 230
Indi, teſte Herodoto, ſenes in
terficiunt, & comedunt. 72.

Inducta ad vnum finẽ, non debent ad alium trahi. 104
Inducta Cardinalium cõprehendũt etiam beneficia cardinalium morientium. 18
Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo ſunt. 81
Infectus quis dicatur 74
Infectus peſtilentia ſanus eſt, & non infirmus. ibid.
Infirmitas vera, quæ vere dici poſſit 73
Infirmitas & periculum mortis multum differunt. 74
Infirmitas quælibet in dubio præſumitur durare lõgo tempore ſaltem per annum. 74. & 75
Infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium. 75
Infirmitatis nonaginta priuilegia deſcribuntur. ibid.
Infirmitas mentis reſignationem prohibet. 80
Infirmus ex morbo Gallico, nõ periculoſo, nunquid præſumatur mortuus infra xx. dies, an verò ex ſuperuenienti infirmitate. 82
Infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones. 94
Infirmitas mortalis infra xx. diem poteſt cognoſci. ibid.
Infirmi graui infirmitate laborantes non præſumuntur eſſe in ſana mente. ibid.
Infirmus non lethali infirmitate renuntians beneficio, cũ derogatione reg. quãdo ex illa infirmitate moriatur, ſi poſtea ſuperuenienti graui infirmitate infra xx. dies moriatur, an cenſeatur derogatum regulæ. 97
Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui. 99
Ingratitudinem arguit beneficij commemoratio. 152
Ingreſſus vitioſus quare non datur. 292
Inhabilis quilibet etiam hæreticus ſeruãs contẽta in regula, an poſſit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris. 231
Inhabiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum. 231. & 287.
Initium etiam in odioſis expectamus. 99
Innocentius quartus cum poſſet ex eis dictis leges condere, voluit tamen à quocunque melius ſentiente reprehendi. 212
Inquiſitor alienata per hæreticum liberè reuocare poteſt. 415
Inſinuatio vicẽ publicationis obtinet, & in clandeſtinis donationibus ad remouendum fraudes adhibetur. 453
Inſinuatio in donatione iuris quæſiti an requiratur. 472
Inſtituens non poteſt inſtituere quem vult. 257
Intellectus ad certam cautelã quam ſollicitatores in commiſſionibus excogitant. 157
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum. 158
Intellectus ad illã clauſulam in commiſsione apponi ſolitam

tam, videlicet, quòd interim beneficiũ ipſum etiam quo ad effectum regulæ de ſubrogand. cenſeatur litigioſum. 58. & 159
Intellect' ad illa verba in cauſa commiſſionis pẽſionis apponi ſolita, videlicet abſque retardatione ſolutionis penſionis. 164. & 165
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ceſſio nõ fiat in potentiorem. 169
Intellectus ad clem. j. §. fin. de conceſſ. præbend. 192
Intellectus ad text. in cap. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. 202
Intellectus ad dictum Arch. in c. clericum. el j. xj. q. j. 212
Intellectus ad text. in ca. præſenti de præbend. lib. vj. 217
Intellectus ad tex. in ca. j. §. fi. ne ſed. vacant. lib. vj. 219
Intellectus ad tex. in l. vniuerſis. C. de preci. impetr. offer. 232
Intellectus ad conſil. Decij 214. 258
Intellectus ad verba regulæ de annali, videlicet, neque vllus vacationis modus. 259
Intellectus ad tex. in cap. j. de exception. lib. vj. in prin. iuncto §. fi. 275
Intellectus ad cap. de multa. de præbend. & cap. licet canon. 282
Intellectus ad dictum Boniſa. in cle. 1. de ſequeſtra. poſ. & fruct. 341
Intellectus ad dicta Inn. in c. cum ſuper. & ad l. Bar. ſi pẽr- luſorio. 363
Intellectus ad diſpoſitionem ca. 2. vt lite pend lib. vj. 396
Intellectus ad regulam de triennali, ver. videlicet antiquas lites penitus extinguentes. 427
Intellectus ad deciſionem Rotæ 10. vt lit. pend. in no. quæ vult litem nõ finiri, niſi poſt ſententiam, 431
Intellectus ad dicta Petr. de Anchar. in conſil. 295. pro clariori euidentia, &c. 467
Intellectus ad ca. poſt electionem. de cõceſ. præb. & ca. vt quis duas. de elect. lib. 6. 472
Intentionis defectus in gratia motu proprio, an poſſit dari. 126
Interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero, non autem de ficto. 372
Intereſſe in ſpiritualibus ſicut in profanis peti non poteſt. 270
Intereſſe & damnum diuerſo modo conſiderantur. ibid.
Intereſſe putantes, contradictore deficiente, citari debent. 296
Interpretatio lata ex iure cõmuni fieri debet. 110
Interpretatio, quæ pro libertate facit, benignior reputatur. 166
Interpretatio ſemper capienda eſt per quam excludatur delictum. 190
Interpretatio in qualibet conſtitutione in dubio quæ capi debeat: 297

Inter

Interpretatio de dãno euitando ſtrictior fieri debet. 355
Interpretatio ciuilis,quę fit ad interrumpendum tempora præſcriptionis, cui prodeſſe dicatur. 364
Interruptio pacificæ triẽnalis poſſeſſionis facta ad citationẽ vnius vtrũ ꝓſit aliis.ibi.
Interruptionis ſpecies duplex eſt. 365
Interruptio quo caſu interrũpẽti ſolũ ꝓdeſſe dicitur,366
Intruſus verè non dicitur,qui virtute exemptorialium poſſeſſionem capit. 174
Intruſus à principio litis,ſed lite pendẽte,deſinit eſſe, vtrũ poterit ſe ſubrogare in beneficio ꝑ obitũ collitigãtis.182
Intruſi oẽs,excepto hæretico, reg.de annali iuuantur. 290
Intruſus in benefic. reſeruato ſi ſpolietur,non reſtituitur. 335.& 404.
Intruſus quis dicatur. 376 & 410
Intruſus quot modis quis dicatur de iure communi. ibid.
Intruſus,an dicatur ille qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter authoritatem ſuperioris. 411
Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt. 454
Inutile quod eſt, deeſſe dicitur. 282
Ioannes xxij. vltra ordinationes Rotæ multa ſaluberrima inuenit. 6.& 434
Ioannes.xxij. moriẽs vigeſies quinquies centum milia ducatorum eccleſiæ dimiſit. 7.
Ioannes. xxij.conſtitutionem inter alia fecit, qua regnum Germaniæ regno Franciæ diuideret,& Italiam ab imperio ſegregaret. 7
Ioãnes xxij.adeò fuit curioſus ꝙ indices omnium rerũ ordine alphabeti confecit. ibi.
Ioannes. xxiij. in materia de ſubrogandis collitig.duas regulas condidit, Martinus verò 5.aliam his diſſimilem,in quibus contenta enarrantur. 168
Iter à communiter accidẽtib. an eligendum ſit per mare, an per terram. 190
Iudex eiuſdem nationis, quo eſt actor à reo conuẽto recuſari poteſt,& quare. 110.
Iudices delegati qui dicantur 138
Iudex nõ recipit iuriſdictionẽ, niſi literis expeditis. 139
Iudex in principio litis de legitimatione perſonarum inquirere debet. 162
Iudex parte non opponente, poteſt nulliter agentem repellere. 232
Iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris quando omittuntur,à patribus,ſed etiam circa conſuetudinem. ibid.
Iudex ex his,quæ vidit, licet in actis ſibi non conſtet,iudicare poterit. ibid.
Iudicem non poſſe ſupplere, quæ pars omiſit, quomodo procedat. 233

Iudicis

Iudicis definitio ſecũdum Baldum, 233
Iudex ſecundum acta, & probata iudicare debet. ibid.
Iudex actum fruſtratorium repellere poteſt. 236
Iudex ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, poteſt infra annum executioni mandare. 281
Iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur 380
Iudicare quãdo poſſumus contra cõmunem opinionẽ. 2[illegible]
Iudicium plurimorum oculis comprobatum iuſtum præſumitur. 117
Iudicium vnum fuiſſe iuſtum, & poſtea eius contrarium iuſtius non conuenit. 322
Iudicium idem eſt de his, quæ fiunt antea vel poſt actũ. 226
Iunior quanto quis eſt, tanto perſpicatior. 417
Iuramento quando derogatur per ſimplicem derogationem nulla facta de illo mentione. 22
Iuramentum in præiudicium reipublicæ, an valeat. 36
[I]urans procuratorem non reuocare, quòd poſſit non obſtante iuramẽto illum reuocare quõ procedat. 269
[Iu]rans ſe non contrauenire, [e]tiam per inſtrumẽtũ in for[m]a Cameræ, ante præſtitum [c]õſenſum reſignãti, an reuo[c]are poteſt huiuſmodi propo[ſit]um. 99
[Iur]a inducẽtia vacationem requirunt poſſeſſionem. 31
Iura prohibentia non auferre ius quæſitum quomodo intelligi debent. 36
Iura loquẽtia de filio inſtituto & de ſoluendo tributo, vel gabella ex contractibus, in quibus habebunt locum. 38
Iura loquentia ſimpliciter debent intelligi de habilib. 71
Iura nõ adaptantur ad ea quę rarò & difficulter fiunt. 189
Iura quemadmodum poſt terminum ad probandũ poſſunt allegari, an eodem modo poſſit extrauag. 234
Iura duorũ quãdo peruenimus ad vnũ iudicãt pro vno. 250
Iura loquentia de remiſsione facienda homicidis, & de conſuetudine, in quibus habeant locum. 339
Iura defuncti cũ qualitate ſua nõ trãſeũt in ſubrogatũ. 349
Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans præiudicium, an procedat indiſtictè in quibuſcunq; cõmiſsionibus, tam in iudicio, quàm extra. 34
Iure ſublato quod eſt plus, videtur tolli quod eſt min9. 44
Iure communi, non autem priuilegio, & iuri ſpeciali in generali derogatione iuriũ cenſetur derogatum. 45
Iuriſdictio pari in parem de iure tribui non ſolet. 64
Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur, ſed improprie. 68
Iuris ordo coram principe nõ ſeratur. 85

Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro condẽnatione expenſarum. 135
Iuriſdictio ſicut per reſcriptũ nullum nõ datur, ita neq; per literas defectuoſas & ſubreptitias. 140
Iuriſdictionẽ ordinariam nullus habet in curia, niſi ſolus papa, & quare. 151
Iuriſdictio ordinaria regulariter vnde proueniat. ibid.
Iuriſdictionis & competentiæ defectus non ſanantur per ſignaturam iuſticiæ. 162
Iuriſdictionis defectus non comprehendũtur ſub reſcripto ſanante omnes & quaſcunque nullitates. ibid.
Iuriſdictionem eſſe nullam literis non expeditis, quando procedat. 172
Iuriperito dolus aſcribitur, ſi iura ignoret. 177
Iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum. 262
Iuris alterius virtus tranſfundi debet cum qualitatibus ſuis in alium. 368
Iuris ciuilis vbi fit mentio, per excellentiam de iure tantum ciuili Romã intelligim⁹. 397
Iuſticia inter cæteras virtutes obtinet principatum. 6
Ius cõmune, ordinarium præſumitur certum. 21
Ius ad rem acquiri in beneficialib. quib. modis dicatur. 31
Ius ad rem per electiõem quomodo nobis acquiratur. ibid.
Ius ad rem per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ quomodo acquiratur. 31
Ius ad rem per præſentationẽ quomodo acquiratur. ibid.
Ius per acceptationẽ acquiſitum quare videri debeat præſeruatum quantum ad exceptionem regulæ de iure quæſito non tollendo. 32
Ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima præbenda factum creato in canonicum authoritate apoſtolica quomodo acquiratur. ibid.
Ius ad rẽ per collationẽ nondũ acceptatã quid operetur. ibi.
Ius ad rẽ p reſeruationẽ factã pro familiari de certo beneficio quid importet. ibid.
Ius ad rem per cõſuetudinem optandi præbendã quãtæ ſit conſiderationis. 33
Ius ad rem ob non ſolutionem pẽſionis quid operetur. ibid.
Ius ad beneficium per priuationem iuris quomodo acquiratur. ibid.
Ius ad rem per regreſſum & acceſſum quid importet. ibid.
Ius quæſitum nemini eſſe tollendum de iure communi expeditum eſt. 35
Ius vbi tollitur alicui ſecundario, & non principaliter, nunquid ſit locus regulæ. 36
Ius conditionale non habet aliquam ſubſiſtentiam de præſenti. 39
Ius adeundi quare non ſit in bonis noſtris. ibid.
Ius conditionale quãdo veniat in cõſideratione, de quo ex

ſtylo

yſo cancellariæ in literis de
et fieri mentio. 38
in re vel ad rem reſultans
iure conditionali non eſt
nitus caducum. 39
firmum & magis firmum
quo datur. ibid.
competens ex gratia expe
atiua reuocari poteſt,& diu
on durat. 40
quæſitum quod dicatur. 41
quæſitum an tollatur, quã
in cõmiſſione, vel gratia,
o cõmiſſione impetranda
erogatur poſſeſsioni tantũ.
2
alicui tollere ſicut non eſt
tentionis papæ, ita nec poſ
ſsionem. ibid.
quæſitum vbi eſt alicui ex
la cõmiſſione,nũquid ſecũ
e cõmiſsioni derogatoriç il
is obſtet regula. 44
competens de iure ſpeciali
ilius tollitur,quàm de iure
mmini.ibid.
nobis quæſitũ ex actu iudi
ali, etiam ſi fuerit factus in
rtib.nõ debet nobis auferri
r ſtylum curiæ. 45
datum per commiſsionem
ilius tollitur per alteram
miſsionem quàm ius acqui
im de iure cõmuni. 46
ex voluntate principis ac-
iſitum ſola principis con-
ria voluntate aufertur. 46
tollere alicui,vel illud diſ-
re parificatur. 49
quæſitum an dicatur tolli ſi
lapſum termini ad articu
dum admittantur articuli
obiectiui eſt aduerſarius ſit tu
tus exceptione temporis. 50
Ius aliquem habere, & proba-
tionẽ deficere ſtant ſimul. 51
Ius ſibi quæſitum an alicui tol
latur per derogationem regu
læ, vigore cuius iam compe-
tebat ante regulę derogatiõ-
nem exceptio. 55
Ius quæſitũ an tollatur, ſi per
commiſsionem tollatur gra-
tia alicuius,itáq; per illam cõ
miſsionem reducimur ad ius
commune. 57
Ius ad ſe pertinens, licet non
vacet de facto,quilibet confer
re poteſt. 90
Ius in re neq; ad rem per expe
ctatiuam nõ acquiritur. 129
Ius de nouo emergens in prõ
phanis poſt concluſionem in
cauſa cenſetur obuenire poſt
ſententiam. 162
Ius nouum per ſubrogatiõem
papæ in beneficialibus crea
tur, & non transfunditur il-
lud quod habebat defunctus
163
Ius bonũ non videtur compe
tere litiganti ꝗ exceptionę
regulæ elidi poteſt. 182
Ius ſuum indeciſum nemo re
linquere debet. 230
Iuſtus & bonus non incidit in
legem, neque eius pœna de
bet teneri. 231
Ius quando ex perſona agentis
metitur. 255
Ius beneficiale eſt ꝑſonale, &
ꝑſonam nõ traſgreditur. 343
Ius ſuum ꝗ per annum in iudi
cio deducere negligit, videtur

illud habere pro derelicto. 361
Ius competens per exceptionem dicitur bonum. ibi.
Ius per ſolam præſentationem vel electionem non tribuitur in re,ſed ad rem. 401
Iuris nemo plus in alium transferre poteſt,quam ipſe habet & hoc quando procedat. 450
Ius quod eſt in pendente, an impediat prouiſionem medio tempore alteri factã. 469
Ius reſignatarij ante publicationẽ,an dicatur pẽdẽs. 470
Ius in re plenum quod poſſet reſolui,an ſit alteri cõferibile ante reſolutionem. ibid.
Ius ſemel renunciatũ, an poſſit iterum cedi. 471
LAicus ad cognoſcendũ de poſſeſſorio in cauſis habentib.cõnexitatẽ ſpiritualẽ incompetens videtur. 280
Legatus de latere,vel alius inferior ordinarius, an poſsit tollere expreſſe ius quæſitum derogando regulæ, ſicut poteſt papa. 62
Legatus cum facultate derogandi regulis æditis, & ædendis, an poſsit derogare regulæ de infir.reſig. 109
Legatus in curia poteſt beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare, vel conferre. 134
Legatus de latere ſignat ſicut papa,&quare. 146
Legatũ factum pauperibus cõprehẽdit ſeruitores corũ per quos releuantur. 211
Legati iuriſdictio odioſa eſt, extraordinaria,& ſuperiendũ ſta. 437
Legato vbi facultas diſpenſandi committitur, ſubintelligi quid debeat. ibid.
Legatus quas gratias dare ſoleat,& concedere. 438
Legatorum literę quare apoſtolicæ dicantur. ibid.
Legem vniuerſalem, vel particularem ex perſona cõditoris metimur. 9
Leges prolatæ ab imperatoribus,in quorum præiudicium non poſſunt reuocari. 55
Leges quando ſapiant. 62
Leges quando nõ recipiãt reſtrictionem de habilitate. 71
Legẽ cõdere per quã oẽs ſubditi ligẽtur, de rebus arduis, maximi imperij dicitur. 85
Leges Rom.quare grauiſsime tulerunt originarios à ciuitate & ꝓpria patria diſcedere. 110
Leges,quæ dabantur populis, ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare veteres voluerunt. 113
Legę permittẽte quod fit,legitime & iuſtè fieri dicitur. 180
Leges nouæ à lege veteri interpretationem,& declarationem recipiunt. 188.& 445
Lege quod nõ cauetur, in practica non habetur. 288
Legẽ defendere aliqua ratiõe etiã fatua meli'eſt,q̃ eã nudã & ſine ratione dimittere. 317
Leges plures intellectus habẽtes & oẽs diuinatiuos,quis il

lorum ſit eligendus. 430
Legis vniuerſalis, natura quæ ſit 8
Legis virtus in quo conſiſtat. 84
Legis verba, quibus non cõueniunt, neq; ipſa diſpoſitio cõuenire videtur. 244
Legúlatores veteres ab vtilitate exordientes prooemiisquibuſdã ad legũ ſtudiũ ſtudioſos inuitate cõſueuerunt. 62
Legum omniũ inanis eſſet cẽſura, niſi diuinę legis imaginem gerat. 431
Lex cõis vbique publicatur. 8
Lex ad hoc, vt vniuerſaliter liget, quid requiritur. 9
Lex debet locis, & perſonis cõuenire. ibidem
Lex vniuerſalis poteſt eſſe tẽporalis, & perpetua 12
Lex moderna generaliter loquẽs debet interpretari ſecũdum antiquam, & abolitã. 48
Lex vigore cuius ius eſt acquiſitũ alicui, reuocari per principem non poteſt, quo minus allegari non poſsit. 55
Lex diuina mãdat illum ea ſeruare, quæ alios præcipit cuſtodire. 65
Lex humana debet ſe cum diuina conformare. ibid.
Lex, vel diſpoſitio vniuerſaliter loquẽs, omnia includit. 70
Lex ſi non excipit, nec nos excipere debemus. 84
Lex indiſtinctè omnes, quos non excipit, ligat. 119
Lex omnis præceptiua dicitur habere decretum irritans, 130. & 131
Lex quando fundatur in præſumptione, non habet locũ in foro conſcientiæ. 142
Lex ſuſpicari vetat triſtem euentum. 180
Lex generalis oẽs ſubditos cõprehendit excepto principe, 205
Lex quę dicatur vtilitatẽ publicã concernere, quãuis eius verba priuatum commodum præ ſe ferant. 227
Lex generaliter loquẽs, an cõprehendat inhabiles. 287
Lex indignis non dat priuilegia. 333
Lex, & quęlibet alia diſpoſitio ſiue reg. ſimpliciter loquens per interpretatio. nõ eſt ampliãda. 339
Lex nulla, aut ſtatutum quem ſenſum recipere poteſt. 341
Lex qualis eſſe debet. ibidem
Lex qñ ꝑdit nomẽ legis. ibid.
Lex adeo exoſos ſpoliatores habet, ꝙ nollit eos tueri in poſeſsiõe ſuã etiã per exceptionẽ veri dominij. ibid. & 342
Lex de his, quæ frequenter accidunt, intelligi debet. 334
Lex quando requirit actũ cũ qualitate non ſufficit deducere actum, niſi & qualitas deducatur. 352
Lex cui dat actionem fortius illi exceptionẽ cõcedit. 401
Lex ſi eſt iuſta in foro fori, vtiq; erit iuſta in foro poli. 407
Lex quando aliquid vetat ad cõmodũ illius cui fieri aliqđ vetat, tũc ex illa lege nõ cõpe-

tit illis,niſi ſola exceptio. 426
Lex generalis comprehendit vtrunque caſum,licet maior ratio militet in vno, quàm in alio. 429
Lex quando non eſt alleganda in deciſionibus cauſarũ. 430
Lex præcepti data à deo,quãdo habet plures intellectus, faciens contra eam non peccat mortaliter ibid.
Legum compoſitarũ nomina quo pacto ſcribi debeãt 264
Libellus ſuper quo petitorio trahat ad ſe proprietatem, & rei vendicatio aliquando competat. 301
Liber taxæ beneficiorum hodie pro regula habetur. 439
Liberum quid dicatur. 200
Libræ Turonenſ. valor, & origo. 443
Libra Turonenſis,cum quibus aliis monetis concordet 444
Libræ cuiuſcunque regionis, & ciuitatis valor exprimitur ibid.
Libra in Anglia de Turonenſi in dubio intelligitur. ibidem
Libræ legalis valor quis ſit, & ex quibus ducatis cõſtet. ibid
Limitatio ad illa verba, videlicet, ceſſionẽ non faciendam in potentiorem. 170
Limitatio & intellectus ad ca. eos, de regu.iuris.lib.6. 255
Lingua ad quid nobis data ſit ſecundum diuum Paulum. 110
Linguæ,& habitus diſparitas quid operetur. 111
Linguæ identitas, ſicut & ſimilitudo nominis affectionem inducit. 112
Linguæ & loquelæ ſimilitudo quantũ valore poteſt ad Agarenorũ conuerſionem. ibid.
Litibus finem imponere fauorabile iudicatur. 47
Litis euentus eſt dubius. 47. & 335
Litis pendentia, vt introducta dicatur,quid requiritur. 160
Litigare q facit aliquẽ fruſtratoriè debet ĩ expẽſis cõdẽnari,& hoc qũo procedat. 163
Lis mota p nõ habẽtẽ mãdatũ tamẽ ratificata per dominũ põſt,vel ante mortem collitigantis,an proficiat ad effectũ regu.de ſubro.collit. 173
Litem nõ extingui poſt rẽ iudicatam non executam quo modo procedat. 181
Litigantes improbi,qui dicantur. 182
Litiũ extinctio ad reipublicę commodum pertinet. 227
Lites quã ſint execrandæ. 229
Litigioſi in teſtes, vel accuſatores non admittuntur,& eorum ordinatio ad ſacros prohibetur. 230
Litigare ex cauſa bono & iuſto viro non eſt prohibitum. 231
Litigator improbus ad regulã de annali poſſeſſore,quis intelligitur. 231
Lis diſcutionem & actorũ apparatum requirit. 269
Litigandi iuſta cauſa in Rota nunquam excuſat cõdemnatum in expenſis. 170
Litis pẽdẽtiæ effectus poſt ſententiam

tentiã, quæ tranſiuit in rē iudicatam ante eius excecutionem, nihilominus durat. 275
Lis finita qñ dicitur. ibi. & 419
Litē per ſententiam finiri dupliciter conſideratur. 420
Litis reliquiæ quando durant poſt latam ſententiam, & quando non ibid.
Lis ſi interueniat, vel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit cōtrouerſiam reſpectu poſſeſſionis non ſufficit. 278
Lis mota per aſſertū poſt obit. collitigantis ad effectum regulæ de ſubrogandis ratificari non poteſt. 285
Lis per ceſsionem, vel mortē non extinguitur. 296
Litigioſi vitium non afficit, niſi partem collitigantem, non autem tertium. 404
Lis mota per commiſsionem reſpectu committentis multos operatur effectus. 159
Litigare perperam licet quis incipiat, poteſt tamē ex iure nouo ſibi obuenienti lite pēdente, vincere. 409
Lis eo ipſo, quod mouetur ſuper beneficio, cenſetur etiam mota ſuper poſſeſsione licet de ea nihil dicatur. 416
Lis ſi mouetur ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper quaſi dominio. 416
Lis ſi mouetur ſuper poſſeſsione non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſſionis. ibid.
Litis pēdentia p appellationē extraiudicialē, an indicat. 419
Lis turbatiua pacificę poſſeſſionis non de facili inducitur. 421
Lis niſi per litis conteſtationem inchoari non dicitur. 422.
Lis vera ex tribus perſonis cōſtituitur. ibidem
Lis vera per commiſsionem cum ſolo decreto citationis inducitur. ibid.
Lis durāte cōmiſsione donec aliquo iuris fine terminetur, vt ibi ſemper durat. ibidem
Lis ſpacio decem annorū deſerta cenſetur. 429
Lites verbum, in regula de triennali, p quo capiatur, ſiue quomodo intelligatur. 431
Literę contentioſæ non dātur contra reges. 15
Literarum expeditionē in gratiis expectatiuis neceſſariam eſſe quis Romanorum Pontificum ſtatuit. 130
Literæ quando dicantur expeditæ. 131
Literæ nō dant ius in re, neq; ad rem, ſed ſola gratia. 132
Literæ quādo ageretur ad priuationem ob non ſolutionē, ad pbationē requirūtur. 133
Literis non expeditis effectū gratię vtens, non eſt tutus in foro conſcientiæ. 159
Literę ſi reperiantur expeditę cum aliquibus defectib. ſubreptionis nunquid ſit, ſatisfactum regulę de non iudic. iuxta for. ſupp. ibid.
Literę in dubio productæ poſt cōmiſsionē, de quarū expeditione

tione dies non apparet, an præſumantur in tẽpore expeditę & cui incumbat onus probandi. 143
Literas quaſlibet gratiarũ de beneficiis cõceſſas infra ſex mẽſes expediri debere, quando non habet locum. 252
Literæ cõtra reges, principes, & magnos duces non dantur ſine ſignatura papæ. 152
Litigioſa beneficia poſſeſſorũ ne fiát remedium, & qualiter dicantur litigioſa, ſup. Beneficium. 185
Loquutio indefinita in materia pœnali non æquipollet vniuerſali. 243
Lotharium, Diocletianum, & Maximianũ Cæſares imperio ceſſiſſe, & ex eis quædam priuatam vitam eligiſſe. 67
Lucrum perdere, & damnum ſentire nõ eſt par, eadémque ratio. 456
MAgiſtratus vendi nõ debent, ſup. Alexand.
Magiſtratus peregrini, & non ciues populi dari debent. 111
Maioris pœnitẽtiarij ſignatura per fiat, in quibus differt à ſign. papæ etiã per fiat. 174
Maior pœnitentiarius licet poteſt, nõ tamẽ vtiẽ ſignatura motu proprio, & quare. ibi.
Maior tãto q̃s reputatur, quãto pluribus, & dignoribus familis præeſt. 197
Malefidei ſola notitia prẹſcriptio interrumpit. 279
Malæ fidei poſſeſſor, licet regulariter per præſcriptionẽ. 30 ann. non acquirat ſibi niſi ius excipiẽdi, ad rem vendicandã ſi poſſeſsione caderet, locum non habet quando ageret cõtra violentum. 339
Mancipia quando dicuntur vetera, quando verò noua. 226
Mandatum de prouidendo, neque alius titul⁹ habilis de futuro nõ cauſat ius in re. 32
Mandatũ factum ante litẽ de caſſando gratiã, quid operetur, quid vero lite pend. 45
Mandatis extinguentib. litem quando reſignantur per placet motu proprio, an obſiet regula de iure quæſit. nõ toll. 47
Mandatum factum de adeunda hæreditate viuẽtis, qui cõmuni opinione reputabatur mortuus, valet. 128
Mandati defectũ ſignatura Papæ ſupplere non ſolet 161
Mãdati ex defectu vbi ſentẽtia eſt nulla, talis infirmitas ſecũdũ ſtylũ Rotæ ſanari nõ põt etiam refectis expenſis. ibid.
Mandatũ per mille annos nõ præſumitur. 162
Mandatùm quãdo dicitur nullum. 265
Mandatũ de beneficio vacãti non comprehendit vacaturũ 262
Mandatum morte conſtituẽtis quando non expiret. 459
Manus regia appoſita rei contentioſæ non priuat aliquem poſseſsione. 281
Marabatin⁹ moneta olim, quã fuerit generalis, & illius valor

lor quis ſit. 446

Marabatini, de quib. in c. cum olim, de priuil. qui intelligantur. 447.

Marcha, eſt recens, & vulgare nomen. 442

Marchæ æſtimatio qualis eſſe debet. ibid.

Marcha legalis ex quot vnciis conſtituatur. ibidem

Marcha argẽti, de qua in reg. de valore, q̃ntũ valeat. 443

Marcha Sterlinguorum, quæ ſit illius origo. ibid

Marcha ſterlinguorum in Hybernia quantum valeat, quãtum verò Rhenenſis marcha. ibi,

Marcus Pariẽſis, & ad vſum Mediolani quanti ſit valoris. ibi.

Mare infirmitati, & morti æquiparatur. 73

Medicus imperitus, teſte Auicẽna, propter fidem, & deuotionẽ ægri facilius ſanat ægrũ quã medic⁹ peritus. 13

Mẽſis de quo in reg. de ſubro. colli. an à tempore datæ, an verò à tempore conſenſus prçſtiti cõputari debeat. 178

Menſis ſubrogationis fiendæ à collitigante per obit. collitigantis, an incipiat à tempore mortis colliti. an verò à tẽpore notitiæ ipſi⁹ ſubrogantis. ibid.

Mens Papæ cõcedentis qualis præſumitur. 186.

Menſes ſex ad citandũ de qb. loqtur regula de annali an cõputẽtur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarum vel cõmiſſionis cauſæ vel citationis decretę vel executę. 301

Menſes ſex ad publicandũ reſignationes, nunquid computentur à die reſignationis, vel à die prçſtiti conſenſus. 460

Mentio de actu inualido non eſt neceſſaria. 61

Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter exprimantur, omnia intelliguntur. 68

Mentio ſicut de beneficio in impetrationibus, ita de penſione fieri debet. 80

Mentio de expecta fieri debet. 38

Mentio ſicut de iure communi non requiritur, ita neque de ſtatuto continente in effectu quod ius commune. 125

Mentio colloratæ poſſeſſionis alterius in prouiſione ordinaria, & legati etiam motu proprio factis, requirtur. 238

Mentio de poſſeſsione non colorata de iure communi fieri non debet. 269

Mentio de poſſeſsione viuentis de iure communi requiritur. 315

Mercator quando quis dicitur 231

Militum Sancti Petri priuilegia aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, quam nominato ab ipſo, 203

Minimum quod eſt in odioſis ſequimur. 361

Minori ꝓpter rigorẽ iuris conſeruandũ, q̃ tẽpura currãt. 355

Minor in beneficialibus reputatur maior. ibid.
Minor poſſidens beneficium curatum ſine diſpenſatione, nunquid exceptione reg. de triennali defendatur. 356
Mithridates Ponti rex, & Themiſtocles Athenienſis, quam varias linguas didicerũt. 113
Mixtum ſub ſimplicibus non comprehenditur. 134
Mixtum in materia fauorabili ſub expreſſione duorũ ſimpliciũ venire qũo procedat. 313
Mixtum in materia exorbitanti ſub ſimplicibus, an comprehendatur. 215
Mobilia ꝑ maiori parte ꝑ trięniũ cõſumi præſumũtur. 319
Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ vidẽt priora & poſteriora. 417
Modus ſeruãdus in cõferendis beneficiis cõſiſtorialibus. 84
Modi inducti ꝑ cãcellariã. 296
Moleſtiã extraiudicialem inducunt quæ de facto fiunt. 277
Moleſtia facti, quæ ſit. ibid.
Moleſtia iudicialis in quo differat ab ea quæ de facto, & extraiudicialiter fit. ibidem
Moleſtia in generali excluſione quæ non cenſetur excluſa. 333
Moleſtia vera in quo conſiſtat. 422
Moleſtiæ prohibitio an intelligatur de iudiciali, vel extra iudiciali. 424
Moleſtare poſſeſſorem quo ad regulam de triennali, quis dicatur. 424
Moleſtia verbum, in regula de triennali de qua moleſtia intelligatur. 425
Monachos eſſe prohibitos legibus ſtudere quomodo procedat. 37
Monadẽ ſiue vnitatẽ quid veteres appellare ſoliti ſunt. 226
Monaſteria in diſpoſitionibus loquentibus de dignitatibus non comprehenduntur. 243
Monetarum tot ſpecies quare in regula de valore enarrantur. 447
Mora modici temporis damnũ magnum non continet. 49
Morbis acutis termin⁹. 20. dierum præfigi ſolet. 94
Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate, quid probari oporteat. 81
Mortis papæ appellatio, an cõprehendat priuationem 197
Mortis articulo conſtituti qui dicantur, cum infirmi non ſint, 74
Mortis appellatione, que mors intelligatur, naturalis, an accidentalis. 165
Motus proprius tollit ſubreptionem, non ius tertij. 54
Motus proprius in dubio non præſumitur per impetrationem concedi. 127.
Mulier ſi nõ certificata de morte viri contrahit matrimoniũ tenet, ſi in veritate maritus erat mortuus. 185
NAtionis expreſſio in literis apoſtolicis, quare requiritur. 110
Natio eadem inducit ſuſpicionem

nem. ibid

Natura quando præualet accidenti. 121

Natura ex varietate temporũ nouas deproperat edere formas. 417

Negligẽtia vni⁹ nõ ſeruãtis regulam, non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. 237

Negligens vbi aliquis nõ fuit, non impeditur agere ſublato impedimento. 248

Negligentes omnes & deſides qui ſui immemores ſunt officio ſuo priuatur. 380

Negligẽtiæ epilogus continẽs in ſe. 214. caſus in quibus negligentia nocet. ibid.

Negligentiæ deinde. 20. caſus connumerantur, in quibus negligentia non nocet. ibid.

Nobilitatis magna conſideratio in collationibus faciendis habetur. 170

Nobilium intuitu à regulis iuris recedi ſolet. ibid.

Nobilitatis expreſſio, tam poſſeſſoris, quàm impetrãtis de iure, an requiratur. 167 & 168

Nominatũ à patrono, q obtinuit nouam prouiſionem, & committit cauſam, literis nõ expeditis, nunquid comprehendat regula de nõ iud. iux. form. ſup. 141

Nominis expreſſio quando requiritur pro forma nõ poteſt per æquipollens impleri 261

Nominis expreſsionem per æquipollens poſſe fieri limitatur. ibid.

Nomina in reſcripto reorum exprimi debent, 262

Nominis appellatione nomen proprium appellatiuum, & ſingulare an comprehendatur, ibid.

Nomen ſingulare quid ſit, & quãdo iuris expreſsio ſufficiat. 263

Noĩe ꝓprio aliquẽ appellari ſacra ſcriptura ad ſignũ magnæ familiaritatis refertur. ibid.

Nominis omiſsio, ſeu immutatio apud veteres ad deriſum. & contẽptũ referebatur. ibid.

Nomine proprio propter indignitatem, vel peccatũ alicuius, quis priuetur. ibid.

Nominum crebræ immutationes vel repetitiones aliquando in ſacra ſcriptura ad magnũ miſterium & ſingulare perſonæ meritum ſunt. ibid.

Nomen exprimere quanti ſit momenti, quid etiam nomina præ ſe ferant. ibid.

Nomina plura impetrantis, an ſint exprimenda. ibid.

Nominum pluritas in dubio non præſumitur, & eam allegans tenetur probare. ibid.

Nomen illius contra quem reſcriptum impetratur de ſtylo hodierno ita extensè debet eſſe ſcriptum, ſicut nomen impetrantis. 264

Nominis impetrans æquiuocatio an viciet reſcriptum. ibi.

Nomẽ quando abbreuiatè ſcribi poteſt. ibid.

Nominum diuerſitas ex diuerſitate effectuũ arguitur. 137

Non

Nō entis nullæ ſūt partes. 331
Normādus, an poſsit extra terram Normādiæ iudicem impetrare, 121
Notarij ſeptē initio oriētis eccleſiæ ad res geſtas martyrū cōſcribendas creati fuere. 2
Notarius falſans ſcript. ſi deduxit ea in veram exiſtentiam teſtium cum debitis ſolennitatib. pœna falſi tenetur. 310
Notoria quæ dicantur. 233
Notoriū licet non debeat probari debet tamen allegari, & hoc qūo procedat. ib. & 375
Noua prouiſio ad quem effe-ctum fiat. 184
Noua prouiſio præſupponit alium titulum præceſſiſſe, nec facit ius purum, & ſimplex de per ſe ſubſiſtens. 257
Nouæ puiſionis diffinitio. ibid
Noua prouiſio etiam nulla ſupplet diligentias regulæ. 279. & 465
Nouæ prouiſiones gratię ſi neutri, ſubrogationes. & ſimilia, gratiæ ſunt dependentes ab impetratione principali. 311
Noua quæ inducūtur nouo etiam auxilio fulciri debēt 96
Nullitates, quæ ſanātur facilè per ſignaturam, adiuncta clauſula, videlicet, refectis expenſis. 162
Nullum, & inutile à iure æquiparantur. 282
Nullum quod eſt, annullari nō poteſt amplius. 310
Numerus ternarius plus aliis in diuinis, & humanis commendatur. 318
Nuntius vtrum poſsit admittere reſignationem vigore mandati facti in fauorem certæ perſonæ 109
Nuntiatio noui operis in dubio afficit. 280
Obitus veriſimilis notitia, de qua in regula, nunquid debeat attendi computando deitas per terram, an verò per mare. 189
Obſeruari magis ſolent quæ ſpecialiter repetuntur quàm quæ generali prohibitione ſunt poſita. 172
Obſtare impetranti beneficiū per alterius aſſecutionē. 289
Obtinere verbum quid ſignificet. 31
Odia reſtringi debent, fauores autem ampliari. 188.
Odium, & ſiniſtra ſuſpicio contra impetrantes beneficia viuentium poſſeſſorum, in quo conſiſtant. 228
Odium ſemel cauſatum adhuc durat. 298
Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarij comedere non poterant medecinam ſumere aut ſanguinē minuere abſque licētia Vicecancellarij. 3
Officiales qui non tenentur ad publicandum. 464
Officiorū curiæ magnæ fuerūt tēporum viciſſitudines. 466
Officia magna curiæ magis ſplendent in perſonis Card. quàm aliorum. 468
Officialis, qui ad nutum creatur ex quo non datur ad tempus, perpetuus reputatur. 41

Officia

Officia curiæ an cōprehendat regula de infir.reſig. 93
Officiorum quædam ſunt ſæcularia, quædam ſpiritualia, quædam verò mixta. 94
Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparētur. ibid.
Officiales oēs capientes panē ĩ palatio vel cuſtodiā faciētes veri familiares cēſentur. 210
Oīs. dictio vniuerſalis eſt, iā cō plectēs, etiā accidētalia. 350
Onus cū onere cōpēſantur. 58
Onus qui habet, debet etiam habere commodum. 199
Opiniones hominū ex tempore facilius mutantur. 302
Opinio nulla eodem ſtatu diu ſtare poteſt. 323
Opinio cōis, q̄ faciūt Doct. ꝑ adhæſionem dicitur leuis. 10
Opponendi ius quando habebit locum. 28
Opponens in exceptione ſua tam petitionem, quàm exceptionem probare debet. 143
Orare qui neſcit, aſcendat mare. 73
Oratio, quam antiquior referendarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur, & vnde originem habuit. 149
Ordinatio papæ habet vim legis generalis. 9
Ordinarius beneficia iam effecta litigioſa, conferre non poteſt. 48
Ordinarij conferre, nec expectantes acceptare beneficia reſeruata, vel affecta non poſſunt, neq; minus cōſiſtorialia & per obitum vacantia. 83
Ordinarius, quæ beneficia cōferre poſſit. 90
Ordinarij cū ꝓcedere debeāt ſecūdū ius cōmune nō requiritur literarū expeditio, ſed ſola ſignatura ſufficit. 133
Ordinarius quando prouidet in curia de beneficiis vacantibus in ſua diœceſi, nunquid prouiſus tunc teneatur literas expedire. 134
Ordinari⁹, an poſſit cōferre beneficiū ſub cōditiōe ſi vacat, etiā ignorāti vacationē. 185
Ordinariorū collationes ſunt fauorabiles, & naturales, & propterea ampliandæ. ibid.
Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationibus poteſt decipi ſicut papa. 239
ordinari⁹ viſitator pōt ſubditū ſuū cōpellere ad oſtendendū omnes titulos bñficiorū ſuorū etiā alibi cōſiſtentiū. 335
Ordinarij gratias motu ꝓprio cōcedere ſolent. 241. & 356
Ordinari⁹ null⁹ ĩferior à papa cōmēdare perpetuò pōt. 324
Ordinarij papæ, & legati quib. prouidere dicuntur. 438
Oriundis, quam exteris, etiam his præſtantioribus, quare magis fauemus. 111
Oxonienſis ep̄s ab Alexādro papa. iij. reprehenſus. 177
PActa in beneficialib. licet ſint prohibita, vbi tamen facta ſunt vt à lite recedatur, tollerantur. 230
Pacta, ſiue capitula quando inducant ſimoniam in beneficialib. quando verò non. 344

Panis

Panis appellatione,& vini,nõ veniunt fercula. 109
Panes qui hodie dantur cardinalibus ex palatio vocantur panes honoris. ibid.
Panes Martij,q dicantur. ibid.
Panis ſiligineus, ſicut inter vina Falernum,ita inter panes primarius habebatur, ſolis regibus dari ſolitus. ibid.
Papa eſt ordinarius ordinariorum orbis,& omnia beneficia habet manualia. 9
Papa pedes plumbeos habere dicitur. 12
Papa vnicus eccleſiæ ſponſus appellatur, 16
Papa difficilius pręſumitur habere notitiam iuris extrauagantis,quã iuris ordinarij. 21
Papa ſi in ſuis literis tolleret collationem alteri factam in dubio,de qua collatione intelligendum erit. 26
Papa vbi ius tollit, præſumitur potius per importunitatem hoc feciſſe, quàm per voluntatem. 27
Papam in dubio non velle tollere ius quæſitum quomodo intelligi debeat. ibid.
Papa in beneficialib. quãtam habeat poteſtatem. 27
Papa quando intendit alicui tollere ius quæſ.in dubio de quo iure intelligendum erit. ibidem,& 45.
Papa volente alicui in aliqua gratia præiudicium inferre, de quo præiudicio intelligemus. 30
Papa auferens beneficium cui contulit, tenetur ei de bono contracambio. ibid.
Papa in profanis nullam habet poteſtatem. 30
Papa ad cõpromittendum,an poſſit aliquem cogere 36.
Papa in gratiis ſuis ad faciendum fauorem gratiato principaliter mouetur. 37
Papa & ſacra pœnitẽtiaria ꝓpter incurſum periurij poteſt tollere ius quæſitum. 37
Papa alteri prouidens de beneficio commendato infra ſex menſes, an dicatur tollere ius quæſitum. ibid.
Papa ſicut nõ pręſumitur velle alicui tollere ius quæſitũ,ita neque poſſeſſionem. 43
Papa concedens ius litigandi per viam commiſſionis illud idem poteſt tollere. 46
Papa cõcedẽs cõmẽdã ĩ dubio de qua cõmẽda interpretari debet, ꝑpetua,an tẽpali. 458
Papatui qui renuntiarunt. 65
Papa an ligetur capitulis factis in conclaui. ſup. Capitula.
Papa per ſecundã cõmiſſionẽ iuri legitimè acquiſito vigore primæ cõmiſſionis quomodo derogare intelligatur. 66
Papa vbi mandat litem extingui,cauſam ad ſe aduocãdo, ad effectum, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat,quid operetur. 47
Papa vbi extinguit litẽ cũ inde ſequutis ſilentiũ imponẽdo,quid operetur. ibid.
Papa de iure cõi etiã in gratia motu ꝓprio facta nũquã cẽ-

ſetur to llere ius qua ſit. 48
Papa lite pendente, reſeruans beneficia quæ poſſidet Sempronius in fauorē tertij collitigantis nunquid tollat ius quæſitum. ibid.
Papa differēdo ius mihi cōpetens in exceptione perēptoria nūquid præiudiciū cōſiderabile inferre videatur. 49
Papa an æque præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, ſicut peremptoriam. ibid.
Papa, licet nō poſſit alicui auferre ius ſuū, pōt tamē dilationē ſup eo cōcedere. ibid.
Papa ita cenſetur præiudiciū inferre differendo ius ſicut extinguendo. ibid.
Papa differēs obligationē iuratam ad longius tempus, an dicetur præiudiciū inferre. 50
Papa declarante in commiſſione mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe, gratiam non fuiſſe ſubreptitiā per expreſſionē falſam familiaritatis, nūquid per huiuſmodi commiſſionē tollat ius quæſitum. 52
Papa declarante aliquē fuiſſe ſuum familiarē, ſi per hoc tollatur gratia aduerſarij, an valeat declaratio. 53
Papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua 58
Papa per ſuā cōmiſſionē reijciente exceptionē mihi competentē cōtra aduerſariū, qui incurrit pœnā, & priuationē ipſo iure, nūq̄d ꝑ hoc dicatur mihi tollere ius quæſitū. 58
Papa per actum cum excommunicato celebratum videtur eum abſoluere. 59
Papa ad hoc, quòd per actum quem facit inducat diſpenſationem, quinque neceſſaria requiruntur. ibid.
Papa licet diſpēſet, cū clerico digno priuatiōe nō ꝑ hoc intelligitur tollere i⁹ quæſi. ibi.
Papa dando immunitatē delinquenti, an poſſit expreſſe tollere ius quæſitum. ibid.
Papa lite pēdente, fauore reipublicæ ſi concedat reſcriptū in præiudicium collitigantis cum clauſula generali non obſtan. nunquid per hoc dicatur tollere ius quęſitū. 60
Papæ perſona in generali ſermone à quocunq; prolato cōprehendi non intelligitur. 64
Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt ex quo Deus ei leges ſubiecit. ibid.
Papę imperatores, & reges cōſtitutioni. c. oīs vtriuſq; ſex⁹. de pœn. & remiſ. ſubijciūtur. ibi.
Papa cui diſpoſitioni ſtare teneatur. ibid.
Papa aliquē ꝓprijs manib. interficiēs irregularis efficitur. 65
Papa licet habeat diſpēſandi authoritatē, nō tamen habet peccandi licentiam. ibid.
Papa, & imperator inter cæteros lege honeſtatis & naturalis iuſtitię aſtringuntur. ibid.
Papa in vita ſibi ſucceſſorem eligere prohibetur. 66
Papa reſignante papatum in quibus caſibus habeat locū

regula de infirmis &c. & in quibus non. 66
Papa omnes mortales habet ſubditos. 70
Papæ intentio non præſumitur fuiſſe de eo quod verba non important. 83
Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt,& quæ non. 85
Papa & imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio. ibid.
Papa quare plus,vel min⁹,quã viginti dies non præfixit infirmo reſignanti. 93
Papa non poteſt facere,ꝙ reſignatio, quæ verè, & realiter facta fuit,non ſit facta. 98
Papa reſeruans prouiſioni ſuę beneficiũ,ſi illud dat in commẽdã,expirat reſeruatio. 119
Papæ ſcientia in quibus inducat derogationem,& in quibus non. 124
Papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura etiam certæ perſonæ. 126
Papa ſuper eo quòd continet peccatũ diſpẽſare nõ põt. ibi.
Papę intẽtio in dubio qualis præſumitur. ibid.
Papæ certa ſcientia,quid operetur. 126
Papa præſumitur habere notitiam iuris. 127
Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionem literarũ requirẽtes. 132
Papa eo ipſo quòd dicit fiat, facta eſt gratia abſque alio adminiculo. ibidem
Papa quare mandat iudicibus nõ debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. 158
Papa præſente nemo poteſt iuriſdictionem ordinariam exercere. 134
Papa quare vtitur hoc verbo, fiat in ſignatura. 145
Papa ſignans ſupplicationem gratioſam,quæ ſunt ſecundum ius,in ea tantum concedere videtur. ibid.
Papa quo pacto ſignat gratiã nouã & reformationẽ. ibid.
Papa in ſignatura ſupplicationũ quare nõ ponit primã literã nominis ſui põtificatus, ſed nominis proprij. ibid.
Papa quando loquitur vt priuata perſona, quando verò vt Chiſti vicarius. ibid.
Papa interdum ſupplicationẽ gratioſe petitam,&ſignatã ꝑ fiat reddit mixtã,145.& 146
Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia illi de iure cõceſſa cẽſentur,ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt. 146
Papã ſolũ ſignare poſſe ſupplicationes gratioſas per verbum fiat,fallit in maiori pœnitentiario. 147
Papa quare in conſiſtorio publico ſignat commiſſiones iuſtitiæ. ibid.
Papa ſiue publicè ſiue priuatè actũ faciat,ſemꝑ p i⁹ dicit. 148
Papa ſupplicationem gratioſam poteſt ſignare per fiat, vel per placet, ſecus autem in aliis commiſſariis. 147
Papa imponẽs ſibi legẽ à fortiori alus inferioribus impone

ηere intendit, 171
apa qui aliorum iura vult ſer
iare ſua vt negligat, non eſt
licendum. 185
apa in literis directis regibus
ıon vtitur verbo, mandamus
ſed exhortamur. 15
apa cõcedente indultum cer
linali, quòd poſſit cõferre be
ıeficia reſeruata, poterit con
erre ea, quæ ſunt duplici re-
ſeruatione reſeruata 214
apa quare magis in regu. de
ınnali impetrantis gratiã an
ullare voluit, quàm in regu.
le triennali. 238
ıpa quando in ſupplicatione
orrecta deleuit aliqua, vide-
ır in omnibus aliis gratiam
elle concedere. 240
pa verbis exprimere non
æſumitur, quod mente non
onceperit. 242
pa vltra quod petitur conce
ere non videtur, maximè cõ
a regulam, quæ eſt ius ſcri
um. 250
pa vel imperator ſicut inter
adus dignitatum gradum
ere non dicuntur, ita nec
ctoratus inter gradus do-
inæ. 267
a quare in regula de anna
oluit nobilitatem poſſeſſo
in impetratione exprimi
ere, & quomodo probetur
nobilitas. ibid.
a afferente beneficium va
e, renuntiari non poteſt.
3
e non creditur vbi de præ
licio tertij agitur. ibid.
Papa conferendo alicui incompatibile etiam ſcienter, non cenſetur eum illi diſpenſare in dubio, niſi expreſſe dicat. 334
Papa in beneficialibus ſucceſſorem an dare poſſit. 342
Papam in dubio velle tollere alteri exceptionem ſibi competentem non eſt veriſimile. 358
Papa conceſſionem factam reuocare poteſt. 359
Papa facere poteſt in terminis regulæ de triennali, quòd omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus. ibid.
Papa vbi prouidet motu proprio ſubreptio taciturnitatẽ obiici non poteſt. 392
Papa beneficia vacantia in vrbe etiam ſi non eſſent reſeruata conferre poſſet, ac ad talia beneficia expectatiuas cõcedere. 397
Papa quare reſeruauit ſibi beneficia in tribus eccleſiis patriarchalibus vrbis, videlicet, ſancti Petri, ſancti Ioannis, & ſanctæ Mariæ maioris. 397
Par in parem non habet imperium. 436
Pariſiis & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur. 113
Paricidij legem quare Solon non tulit. 198
Parochialem eccleſiam habẽs cuius alius maiorem partem fructuũ poſſidet, tenetur promoueri infra annum, aliàs priuabitur. 283

Parochialem eccleſiam commendatam, an comprehendat regula de Idiom. 118
Pars tutior & ſecurior in dubiis eſt eligenda. 66
Pars vna per aliam alternatiuè declaratur. 123
Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt, quod alia facere tenebatur. 300
Paſſiões animi quæ impediãt reſignatiões,& quæ non. 81
Patri filia defuncta,loco conſolatiõis iuſtum eſt,quòd ei reddatur dos. 199
Patricij patres principes dicũtur. 16
Patroni an poſſint præſentare alium ad beneficium, ſi vnus ex duobus præſentatis collitigãtibus moriatur. 980
Patroni clericum eiuſdem diœceſis epiſcopo præſentare debent. 110
Pax facta cum inimico non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſſe dicatur. 210
Peccatũ tanto maius eſt,quanto ille qui peccat eſt dignior. 18
Peccati venia nõ datur niſi pętenti & correcto. 147
Peccata quando grauiora reputantur. 237
Penſio in temporalitate conſiſtit. 86
Penſio per contractum non vacat. ibid.
Penſionem habens,ad horas canonicas recitandas non tenetur. ibid.
Penſiones contractibus profanis æquiparantur. 87
Penſio ſola volũtate poteſt remitti, & caſſari abſque licentia papæ. ibid.
Penſio per promotionem penſionarij vacare non dicitur. ibidem
Penſionem impoſitam de conſenſu per ſolam ſupplicationem deberi, & tranſire ad ſucceſſorem, quomodo procedat. 87
Penſionem ſoluere aut recipere literis non expeditis, ſalua conſcientia nemo poteſt. 141
Penſiones imponere ſuper beneficiis in quibus caſibus inferiores à papa poſsint. 166
Penſio impoſita per ordinariũ quando tranſeat ad ſucceſſores. 230
Penſio propriè loquendo non eſt beneficium. 253
Penſio non vacat, licèt vacet beneficium. ibid.
Penſionem habentes ad quæ teneantur. ibid.
Penſiones dupliciter conſiderantur. 254
Penſionis ſolutio in curia in quã moneta fieri debeat. ibid.
Per dictio quid ſignificet. 333
Perfectum quid dicatur. 400
Perinde valere, an ſufficiat ad ſupplendum defectum idiomatis. 120
Perinde valere ſola ſupplicatio quando ſufficiat. 138
Periurus in quibus cenſetur diſpenſatus. 85
Periurus nunquid erit, iurans ſoluere die dominico,ſi ſoluit

media nocte ſequenti. 108
Periurij exceptio impedit reſtitutionem. 338
Permiſſum ad tempus cēſetur poſtea prohibitum. 103
Permutatio vera & pura, ſimplex reſignatio eſt. 452
Permutatio de beneficio vnito non valet. 86
Permutatio facta cum beneficio, vulgariter dicto de pertica, non valet. 281
Permutatio quæ præſumitur fraudulenta. 91
Perpetuum quid dicatur. 41
Perſonæ merito quæ à principe impetrantur, in alium non transferuntur. 369
Perſona quando trahit originem ſuæ poteſtatis, & dependentiam à curia, regulis cancellariæ ligatur. 438
Perſonæ appellatione qui comprehendantur. 114
Perſona conſtituentis, ſiue loquentis in generali ſermone non comprehenditur. 64
Perueniſſe non dicitur, quod non ſtetit. 40
Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine ſuperat. 74
Petitorem per exceptionē iuris non ſui, in beneficialibus excludere ſufficit. 347
Petitorium habet in ventre poſſeſſorium. 416
Pictores in magno, & arduo opere quo vtantur leuamine 143
Placet verbum, quid denotet. 147
Placita iuriſdictiones cauſarū appellantur. ibid.
Plus & minus non differunt ſpecie. 91
Podagra, rabies, & lepra, tres infirmitates inſanabiles. 162
Pœnæ quæ imponantur improbis & calumnioſis litigatoribus. 229
Pœnalia vbi ſunt, quod minimum eſt ſequimur. 301
Pœnæ illæ 50. florenorum, & quod beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. poſitæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur ad omnes caſus præcedentes, & contentos in prima parte regulæ, an vero referri debet ad ea, quæ in ſecunda parte continentur. 314
Pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, ad aliam refertur. ibidem
Pœna appoſita in vltima parte quando ad alias non refertur. ibid.
Pœnitentiarij maioris officiū temporibus primitiuæ eccleſiæ ſacerdotibus ſimplicibus, & bonæ vitæ regendum tradebatur. 5
Pœnitentiariorū S. Petri prior mitriā papæ & rochetū publicè tenere ſolitus erat. ibid.
Pœnitētiariorū cura ad tantū honoris culmen deuenit, vt non dignarentur olim cardinales illud mun⁹ ſubire. ibid.
Pœnitentiariæ ſacræ officium antiquis temporib. cardinales exercuerunt. ibid.

Pœnitentiariis olim grauia ne gotia committebatur 5
Pœnitentiario maiori effecto cardinali omnes illi pœnitentiariorum honores cessarunt 5
Popularibus verbis quãdo ſit agendum. 113
Poſitio vnius, eſt excluſio alterius. 133
Poſſeſsio non propriè appellatione iuris continetur, 42
Poſſeſsorij cauſa videtur modici prȩiudicij ibid.
Poſſeſsione ſi quis priuetur habens bonum ius, facile illam recuperat, ſecus tamen in titulo. 42
Poſſeſsio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit. ibidem
Poſſeſsio nemini eſt auferẽda ſine cauſæ cognitione. 43
Poſſeſsione antequã quis priuetur etiã prędo in notoriis debet citari. ibidem
Poſſeſsio quid ſit. ibidem
Poſſeſsionis commoda, quæ ſint. 43
Poſſeſsio tituli in pari cauſa dat ius. ibidem
Poſſeſsionis per priuationem tollitur ius quæſitum. 43
Poſſeſsio maximi momenti, quæ ſit. 43
Poſſeſsio colorata quid importet, quid verò meri facti. 44
Poſſeſsionis ſpecialis mentio quando requiritur, ibid.
Poſſeſsionem beneficij intrãs literis non expeditis, perdit omne ius. 131
Poſſeſsio per ſolam ſupplicationem in quibus beneficijs canonice capi poteſt. 135
Poſſeſſor reus in aliũ cedens, lite peudẽte, an attentare dicatur. 160
Poſſeſsionis qualitatem quęlibet moleſtia facti interrumpit. 173
Poſſeſſores annales in quorum fauorẽ inducta eſt regula vtrum poſsint eius fauori renuntiare. 236
Poſſeſsori annali quapropter in tantum regula fauet. 237
Poſſeſſori, quàm actori quando magis fauendum eſt. 238
Poſsidens alieno nomine poſſidere non dicitur. 244
Poſſidere qui dolo aduerſarij deſiit, poſsidere dicitur. 247
Poſsidens ex puiſione ordinarij beneficium reſeruatũ non facit fructus ſuos. 254
Poſseſsio beneficij reſeruati quàm ſit nulla. 255
Poſsidens beneficiũ per annũ licet dicatur detinere, de tali tamen detentione annali in impetratione faciẽda eſt mẽtio. ibid.
Poſſeſſori annali quo an exceptionem producendã, & abſolutoriam obtinendã quid probare ſufficiat. 256
Poſseſsoris nomen cõtra quẽ impetratur, ſi abreuiate ſcribatur an ſufficiat. 364
Poſſeſſor quot annis poſſedit beneficiũ in impetratione

exprimi debere, quid ſibi velit. 268
Poſseſsor pacific⁹ quo ad regulã de annali q̃s dicatur. 273
Poſſeſsor pacificus ad effectũ, vt victorẽ aduerſarium, vel alium exceptione regulæ repellere poſsit, an dicatur ille qui poſt ſentẽtiã cõtra ipſum latã, quæ tranſiuit in rẽ iudicatã poſsidet per annũ. 274
Poſseſsio quando cum legitimo titulo capitur etiam propria authoritate, an dicatur attentatum. 476
Poſſeſsio pacifica annalis, nũquid interrũpatᷣ per citationẽ nulliter factã, quę peruenerit ad notitiam citati. 277
Poſseſsio pacifica, vt interrumpatur, quid requiritur. 279
Poſseſsor pacificus quãdo eſſe non deſinit, non obſtante lite calumnioſa. 280
Poſſeſſionis verum & propriũ ſignum. 281
Poſseſsio duplex eſt. ibid.
Poſseſsio quę verior & potentior reputatur. ibid.
Poſseſsiones duæ vbi vno die factę ſunt, illarum prior quę reputatur ibidem
Poſseſsori annali excipiẽti de regula, an obſtet cõfeſsio ꝓcuratoris ſui reſultãs ex commiſsiõe cauſæ ſuper moleſtationibus ĩ. annũ dictæ poſſeſſionis facta, quam commiſſionem ipſe poſseſsor poſt annum ratam habuit. 284
Poſseſsionis nõ pacificę ꝓbatio ex quo eſt fauor obiectus qualiter ꝓbari debeat. ibid.
Poſſeſſor pacificus nunquid dici poterit ad effectum regulę ſi cauſa contra eum infra annũ nomine meo cõmittatur per aſſertum procuratorem meum, quam cõmiſsionem eſſe poſt ãnum ratam habui. ibidem
Poſseſsio annalis ad producẽdam exceptionẽ iſti⁹ regulæ an ſufficit ꝙ adſit tẽpore impetrationis; citationis, aut ſententiæ, licet poſtea deſinat. 285
Poſseſsor ſi poſt impetrationẽ actoris deſinat poſſidere, ipſe impetrans, an poterit vſque ad ſententiam proſequi. ibi.
Poſſeſſor annalis titulum nõ habens, quando defenditur à regula. 287
Poſsidens per annum beneficium ſciente & patiente impetrante, nunquid prę ſumetur titulum habere. ibid.
Poſseſsio à iure dãnata quando iuuat poſſeſſorem. 292
Poſseſsio non tranſit, niſi ad eam ſubrogetur. 298
Poſseſsione eadẽ duo vti non poſſunt, ibid.
Poſſeſſor violentus à lege improbus iudicatur. 299
Poſseſsio interpollata an ſufficiat. 309
Poſseſorem magis moleſtare quis dicitur. 316
Poſseſsor annalis cõuẽt⁹ poſt citationem factam ab impetrãte, qui non ſeruauit primã partem regulæ, nunquid poterit

terit dici pacificus ad effectũ vt fieri poſsit triennalis. 313
Poſsidens rem eccleſię per triennium, etiam cum mala fide præſcribit eam. 318
Poſſeſſor quando, & quot modis dicitur intruſus. 333
Poſseſsio triẽnalis diurturna dici poteſt. ibidem
Poſſeſsio triennalis iuris præſcriptionẽ qualiter inducat. 338
Poſſeſſor violẽtus non poteſt referre quæſtionem dominij, etiã ſi agatur petitorio. 339
Poſſeſsio in ſubrogatione quã do comprehenditur. 350
Poſſeſsio, quæ in facto cõſiſtit an poſsit ipſo iure de vno in alium tranſire. 351
Poſſeſsio pacifica triẽnalis magis attenditur quàm bona fides. 366
Poſſeſſor per citationem ſibi factã deſinit eſſe pacific⁹ 365
Poſſeſsio ſola decennalis cum patientia alterius in profanis præſumit titulum. 374
Poſseſsio decennalis quo ad hoc vt in beneficialib. inducat titulum, quæ requirantur ibid.
Poſſeſsio triẽnalis cum titulo in quo differat à poſseſsione decennali. ibidem
Poſſeſsorem cõtra triennalẽ in petitorio circa validatem tituli nullus auditur. 375
Poſſeſsio decẽnalis ſine titulo in quo ſit fortior triẽnali poſſeſsiõe cũ titu. colorato. ibi.
Poſſeſsio colorata quæ dicatur 376
Poſſeſſionẽ propria authoritate cum executoribus, an quis capere poſsit. 277
Poſſeſsio pacifica, de qua loquitur regula de triennali, nũquid per citationẽ nulliter factam interrumpatur. 400
Poſſeſſor triẽnalis poſsidens ꝑ biẽnium vigore vnius tituli, qui poſtea per annũ virtute alterius tituli voluit poſsidere, nũquid iuuetur exceptiõe regule de triennali. 409
Poſseſsiõis cauſa per ſuperuenientem titulum mutatur. ibid.
Poſsidens beneficiũ triẽnio titulo nõ colorato, & in tertio anno ſuperuenit titul⁹ coloratus, an poſsit poſt triẽnium inquietari, vt iuuetur regula. 408
Poſſeſsio pacifica ad effectum regulæ de triennali quæ dicatur. 415
Poſſeſsio pacifica, quæ requiritur in c. licet canon. de ele. lib. 6. in quo differat à poſſeſſione de qua loquitur tex. in c. de multa de præben. 416
Poſſeſsio pacifica triennalis iã incepta, nũquid interrumpatur per appellationem extra judicialẽ intimatam poſſeſſori poſtea deſertam. 418
Poſſeſsio pacifica, quo ad reg. de triennali, an deſinat eſſe ſi poſſeſſor triennalis cõfiteatꝰ ꝑ literas ſuas ſe habuiſſe notitiã citatiõis decreti cõtra eũ ante cõpletũ terminum. 421

Poſſeſſor

Poſſeſſor committens cauſam, & decernẽs citationẽ cõtra tertiũ ſuper beneficio, quod poſſedit, quam citationem per 10. annos executus non fuit, ſed ſemper beneficium prædictum poſſedit, nunquid dicatur pacific⁹ poſſeſſor ad effectum reg. de triennali 421

Poſſeſſor triẽnalis eadẽ debet ſecuritate gaudere æquè ac præſcribẽs per.40. ãnos. 424

Poſſeſsio capta per amicũ ſine mandato cum titulo colorato, an poſsit inde ad duos annos per dominum ratificari, itaque poſt rationem dominus poſsidens, vlterius per annum efficiatur triennalis in præiudicium medij impetrantis à papa. 426

Poſſeſſor triennalis cũ titulo tantum colorato, an poſsit agere poſt triennium contra habentem verum titulum ad recuperationem aliquorum fructuum perceptorũ. ibidem

Poſſeſſor pacificus vt quis dicatur, an ſufficiat maiorem parẽ fructuũ poſſediſſe. 427

Poſſeſſor ſi citatur vigore cõmiſsiõis in qua appoſita fuit illa clauſula videlicet, dũmodo ante terminũ, &c. poſt citationẽ prędictã triẽnio poſſedit, nunq̃d dicatur pacific⁹ ad effectũ regulæ de triẽnali 432

Poſſeſsionẽ tenere per menſẽ magis, quam per longius, vel min⁹ tẽp⁹ quare ſufficiat. 462

Poſſeſsiõis adeptio cũ cõtinuatione alicuius temporis, an æquipolleat publicationi ad effectum regulæ de public. reſi. 465

Poſteriorib. facultas vlteri⁹ cogitãdi auferri nõ debet. 417

Potentiorum patrocinium, q. inuocant, iactura cauſæ afficiuntur. 181

Poteſtas fori cõtẽtioſi q̃ ſit 122

Poteſtas ligandi & ſoluẽdi in foro pœnitentiali in quem cadat. ibid.

Poteſtas ſola fori ponitentialis, an facit beneficium curatum. 124

Potuit verbũ, q̃d denotet 189

Pręedicatio officiũ eſt curę 110

Prædicatio qualem hominem requirat. 112. & 113

Præiudiciũ modicũ à iure an conſiderari ſoleat. 121. & 41

Pręiudiciũ, quod quis ſentẽtiæ cõſequentiam fauoris, an attendi debeat. 36

Præiudiciũ ſecundarium ſacra pœnitentiaria nõ curat. ibid.

Pręiudiciũ occaſionaliter prouenicns tertio, an ſit conſiderabile, etiam ſi papa non intẽdat illi ius quæſitum tollere, ſed potius fauere. 37

Præiudiciũ tam magnum quã paruum debet attendi. 50

Præiudicium perpetuũ in quo conſiſtat. ibid.

Prælatus, & ſeruus in quæſitis eccleſiæ, ſeu dño præiudicare nõ poſſunt in quærẽdis. 39

Prælatũ per pactũ, vel renũtiationẽ ſuã eccleſiæ præiudicare nõ poſſe, qũo procedat. 57

Prælati veri qui nõ ſunt, quod detegantur reipublicæ Chriſtianæ intereſt. 465
Præmiſſæ dictio in regula de annali quid ſignificetur, & operetur. 259
Præſcriptio etiã triennalis, an ſit nulla, quæ currit cõtra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſseſſorem carententem titulo. 239
Præſcriptio quando alicui currere dicatur. 303
Præſcriptionis interruptio per citationem nullam introduci non poteſt. 315
Præſcriptio annalis, an currat probabiliter ignoranti, 315
Præſcriptio omnis, an currat minori. 355. & 356
Præſcribens per prçſcriptionẽ quid acquirat. 365
Præſcriptionis curſus per ſolã litis conteſtationem, an impediatur. 366
Prçſcriptio vltrã titulum, an requirat bonam fidem. 405
Præſcriptio ſine poſſeſsione, an procedat. 425
Præſentatus quãndo dicitur habere ius ad rem, vel in re. 28. & 335
Præſentatio quãdo perdit nomen præſentationis, & dicitur nominatio. 28
Præſentatio papç quando valeat etiam ſi patroni nominent, & eligant præſentandum ibid. & 29
Prçſentatio laici, vel clerici, an tribuat ius in re, vel ad rẽ. 29
Præſentatio facta à patrono clerico, in quo differat à laico patrono facta ibid.
Prçſentatio clerici habet vim electionis. 29
Prçſentatus ante inſtitutionẽ quod ius habeat in benefi. 88. & 256
Præſentatus, & inſtitutus non poteſt ſine conſenſu patroni beneficium renuntiare. 88
Præſens nõ præſumitur, quod antea fuerit, niſi ꝓbetur. 124
Præſentatio an ſit nulla, non facta mentione de detentatione tertij. 259
Præſtimonia, non requirunt aliquam reſidentiã, nec habent denominationes. 451
Præſumere de præſenti in præteritum in quo caſu poſſumus. 124
Prçſumptio qualis capi debeat. 207
Præſumptio quando ammitti ſoleat. 293
Præſumptio contra illegitimum eſt. 293
Præſumptio iuris eſt pro eo, qui titulũ prædeceſſoris allegat, 413
Preces ſolæ in dubio emiſſæ, an inducant ſimoniam. 344
Primiceri⁹ olim q̃ dicebatur. 3
Princeps in dubio non præſumitur velle tollere ius alteri quæſitum etiam infideli, vel Iudeo. 26
Prĩceps aliena largiẽs ſine culpa poſſidẽtis tyrãnns eſſet. 30
Princeps quãdo excipit vnũ caſum in quo nõ vult alicui prçiudicare, in aliis contrarium

eſt

eſt intelligendum. 30
Princeps an poſsit tollere ius quæſitum. 46
Princeps remouendo iudicem poteſt iudicium ſoluere. 47
Princeps extinguendo litem tollit facultatem agendi, & experiendi de iure ſuo. ibid.
Princeps non poteſt facere, q; publica. quæ non eſt facta, ſit facta 54
Princeps leges poſitiuas pro libito voluntatis tollere poteſt. 55
Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem, vel beneficium, quando teneatur ad recompenſam. 56
Principis beneuolentia erga ſubditos in quo cognoſcitur 263
Princeps quando legem reuocare poteſt & quãdo nõ. 262.
Principium actus eodẽ modo iudicatur, ſicut ipſe actus. 99
Principem nolentem ad conuocandum conſiliarios cõarctare nemo poteſt. 85
Principis ſcientia vbi datur, requiritur derogãtio. 123
Principis gratia per ſolam ſignaturã ſuã recipit eſſe 136
Principium, & finis ſatis eſt quòd ſint habilia, licet medium ſit inutile. 185
Principes quales ſunt, tales & ciues eſſe ſolent. 198
Principium quando attenditur, quando verò finis. 201
Principis mens qualis præſumitur. 242
Principale ſi non valet, neque reformatio, tanquam acceſſorium valebit. 260
Priuati iuriſdictionem tribuere non poſſunt, 138
Priuandus quãdo poteſt renũtiare antequã priuetur. 174
Priuationes quæ committantur in curia. 176
Priuatio ob non ſolutionem pẽſionis quomodo procedat 176
Priuati beneficium vbi vacare cẽſetur, ſi priuatus in partibus eſt Romæ. 199
Priuationem ob non ſolutionem penſionis nunquid quis incurriſſe dicatur per notitiã vagam, & incertã, vel quod procurator ſciuerit, & dominus ratum habuerit. 284
Priuata perſona facto ſuo à lite ſe abdicãdo intereſſe publico præiudicare nõ poteſt. 286
Priuatio præſupponit habitũ. 172
Priuatus omnis à iure, vel ab homine, ipſo facto, titu. diſcoloratum an habere dicatur. 332
Priuato à iure, vel ab homine quare iura non aſsiſtunt. ibid
Priuilegia derogãtia quibuſcũq; perſonis, an derogẽt collegio dominorum Rotæ. 115
Priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ de reuocandis regreſſibus, an comprehendat Cardinales. 18
Priuilegiatus, an vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum. 205

Priuilegia regulæ de imp. per obitū fam. Card. quare cardinalib. concesſa fuerunt. 218
Priuilegium perſonale ad ſucceſſorem an tranſeat. 448
Priuilegiū cōceſſum alicui ratione alicuius profeſſionis, vel officij quaten⁹ duret. 452
Probatio an ſit ius. 51. & 52
Probatio, & reuelamē ab onere ꝓbandi in quo differāt 51
Probandi onus cui potiſſimū incumbat, an reo excipienti de regula, an vero actori reſignatario vbi renuntians moritur, & dubitatur vtrum ante vel poſt vigenti dies. 74
Probationes plenæ quo caſu requirantur. 106
Probationes de publica voce, & fama, an ſufficiant ad probandū primum extremū. ibi.
Probādi on⁹ cui incūbat, an aſſerēti ſe eſſe talis linguę vel nationis, an dicenti contrarium 112
Probatio teſtiū nō admittur, vbi ꝑ literas fieri poteſt. 141
Probare contenta in ſua gratia quilibet tenetur. 190
Proceſſus ſummarius in quib. cauſis ſoleat dari. 176
Proceſſus factus per excōmunicatum licet ſit null⁹, an interrūpat præſcriptionē. 279
Proclamationes inter vulgares quib⁹ verbis fieri debeāt. 113
Procliuiores ſumus ad abſoluendum, quàm ad condemnandum. 247
Procurator conſtitutus cōtra omnem perſonam, an poſſit agere contra vniuerſitatem, vel capitulum. 114
Procuratorem vel aduocatū ex debito conſciētiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri quomodo ꝓcedat. 144
Prohibitus, vt à poſſeſsione priuetur debet prius citari. 289
Promiſsio, & datio non ſolum in materia ſpirituali, ſed etiā in profana parificantur. 343
Promiſsiones, & pacta frequētius fiunt, quàm dationes. ib.
Proœmium Ioan. 23. ad regulam. de veri. not. ibi deſcribitur. 184
Proœmiali finali ratiōe ceſſante, ceſſat ipſa diſpoſitio. 188
Proœmij, ratio, quàm ſit potens. 227
Procœmium quod comprehendit, an idem in regula cōprehendatur. 259
Prorogatio in regula de annali denegari non ſolet quouſque inueniat poſſeſſorē. 315
Prorogatio regulæ de triennali facta per vnū, an proſit venientibus pro intereſſe. 362
Prorogatio termini quādo reputatur eadē cū termino. 367
Prorogatio regulæ de triennali, an tranſeat in ceſſionariū 36
Proteſtatio declararoria volūtatis an intelligatur repetita in actu, qui geritur incontinēti, aut ex interuallo. 201
Proteſtatio quando eſt neceſſaria, quando verò non. 242

Proteſta

oteſtari iudici per ipſum nõ
are ad hoc vt excuſetur,
ınquid inpetrãs de neceſſi-
te teneatur, ſi ꝑ iudicẽ ſtat
uo minus cauſa terminari
oſſit per ſententiã infra an
um. 308
oteſtationis loco impetrãti
ũ qd ſufficiat impedimentũ
obare, ſi fuerit impedit⁹ cau
m infra annũ proſequi. ibi.
oteſtatio facta per vnum, an
proſit alteri. 363
otonotarij olim qũo appel
bantur: & quando eſſe cœ-
erunt, in 1. q. procemij. 150
otonotariorum dignitas, &
huius nominis interpreta-
io quæ ſit. 2
otonotariorum circa digni
tem quædam viſu digna de
cribuntur. ibidem
ouiſio nuntij poſt præſenta
ionem patroni laici nondũ
piſcopo præſentatam, nun-
quid valeat.
ouidendi, vel acceptand 29
eſtas, ſublato impedimenti po
manet libera. nto.
ouiſio hominis ceſſar 191
it prouiſionem legis. e fa-
ouidere ſeu mandare proui
eri verba, quid importẽt, &
ntereſſe an differant. 117
ouiſus ſi ante literas confe
tas moreretur, aut matrimo
ium cõtraheret, vel religio
nem profitetur, an propter
hoc aliquid vacare dicatur.
132
ouiſio ordinarij infra men
em acceptãdũ cõceſſum ex
ſpectantibus facta an valeat,
etiã illis poſtea non acceptã
tibus. 470
Prouiſio ordinarij an ſufficiat
bñficiato, quo ad hoc, vt dica
tur titulũ habere. 379 & 151
Prouiſio per obitum reſultãs
vigore illius clauſulæ, ſiue a-
liàs quouis modo, an valeat
187
Prouidendi modus naturalis,
an accidẽtalis attẽdi debeat.
243.
Prouiſio legati de latere de
beneficiis vacantibus in mẽſi
bus ordinarij, an valeat. 379
Prouiſio ordinarij facta de be
neficio vacãte cui⁹ regreſſus
pertinebat ad alium, an det
titulum coloratum. ibid.
Prouiſio executoris de bene fi
cio litigioſo an valeat. 405.
Proximi lege veteri qui repu-
tabãtur, q. verò extranei. 111
Publius Conſa ob eius impe-
ritiam à Cicer. ꝑ iocũ repre
henſus. 177
Publicatio legis, vel regularũ
facta tantum Romæ, an liget
extra vrbem. 12
Publicatio in reſignationibus
fiẽda quare introducta ſit 45
Publicatio quid ſit. 455
Publicatio quare poti⁹ fieri
debeat in reſignatione quã
in permutatione. ibid.
Publicatio & poſſeſsionis peti
tio an ſint ĩter ſe diuerſa. 462
Publicatio quomodo, & in
quo loco ſit facienda, ibid.
Publicatio ad triplicem effe-
ctum ſit, vt ibi. ibid.

Publicatio

Publicatio demonſtratæ rei quando eſt fruſtratoria. 463
Publicatio in cœmiterio, vel ciuitate facta an valeat. ibid.
Plublicatio in dignitatib. quæ requiratur, quæ verò in parochialibus, & beneficiis ſimplicibus 464
Publicatio an fieri debeat quando transfertur penſio, ſicut quando renuntiatur beneficium. ibi.
Publica, & noto. dicuntur quæ in ſignatura papæ fiunt. 465
Publicatio per affixionem in acie campi Floræ, vel in valuis cancellariæ facta, nunquid valeat. 467
Publicatio, vt fieret vbi aliquis propter aliquod impedimentum non potuit, talis vt excuſetur, quid facere debeat. ibid
Publicatio ad effectum reg. de pub. reſ. nunquid inducta dicantur per citatione affixam in valuis eccle. vbi eſt beneficiũ tẽpore diuinorũ factã ſuper d. benefic. renũtiato. 468
Publicationis tẽpus quo ad reſignationem, quare maius datur in curia, quàm extra. 472
Puſtula quid ſignificet. 445
Quæſitum verbum, quid denotet. 40
Qualitas ſiue adiectio ad ſubiectum, ad quid apponitur. 8
Qualitas in actu conſiſtens facit eundem mutare in diuerſam ſpeciem 20
Qualitates quot ſunt in cõſtitutione, tot inducũtur obſtacula, & ex cõſequenti tot derogationes, & expſsiones. 21
Qualitatis omiſſio an vitiet gratiam. 69
Qualitates adiunctę verbo debẽt adeſſe tẽpore verbi. 100
Qualitates oẽs, quæ reqrũtur in prima gratia eædẽ an debeat obſeruari in ſecũda 127
Qualitatem ſemel propoſitam implere diſpoſitionem licet poſtea ceſſet, qũo pcedat. 182
Qualitate quæ differunt, an differant ſpecie 199
Qualitas per quã aliquis priuilegiatum ſe eſſe prętendit, illam probare tenetur. 333
Qualitas propter quam priuilegium fuerat conceſſum vbi ceſſat, ceſſat etiam ipſum priuilegium. 352
Qualitas, quæ ſemel ĩ actu interuenit, licet poſtea ceſſet, nihilominus act⁹ ſuſtinetur. 354
Quartana & ſimiles lõgę ęgritudines, quãdo, & in quibus non ſint periculoſæ. 94. 97.
Quicunque dictio, an comprehendat vniuerſaliter omnes tam habiles, quàm inhabiles. 231. 319. & 321
Quint. Coponius, quòd vini amphoram ei cuius ſuffragio magiſtratum petebat, dono dederat, ambitu condemnatus fuit. 346
Qui verbum, de ſui natura maſculum, & fœminam comprehendit. 71
Ratificatio per dñm quando, & qũo fieri debeat, & quando

locum habeat. 285.427
iones plures vbi conſide-
ntur, licet vna ceſſet,aliæ
ilitare videntur. 92
io,quæ colligitur ex mēte
ulæ,cēſetur expreſſa. 101
io maior eſt in vno caſu,
uàm in alio. 119
io diuerſa,diuerſum parit
ris effectum. 181
io vbi eſt eadē,eadē debet
e in vtroq; diſpoſitio. 189
io vbi generalis eſt, licet
ctum ſit ſpeciale,ratio at-
nditur. 238
io anima legis dicitur. 317
toris officium quale eſſe
ebeat. 110
tor parochialis idioma lo
qualiter intelligere de-
eat. 121
urſus ad ius commune re
itatur fauorabilis. 219
lire qui ad ius amiſſum ex
oua cauſa poteſt. 261
ditus annui appellatione
obilium an veniant. 319
erēdarij ob quam cauſam
nſtituti ſunt. 148
erendariorum duo ſunt ge
era. 260.& 148
erendariorum gratiæ nu-
erus. ibid.
erendarij gratiæ in ſigna-
ra,quas ordinationes ob-
ruare teneantur. 149
erēdariorum iuſtitiæ nu-
erus. ibid.
erendariis iuſtitiæ pro offi
o ſuo præſtando munera
cipientibus,quæ pœna im
onatur. ibid.
Referēdariorū iuſtitiæ obſer-
uationes,&ordinationes. ibi.
Referēdarij,inter officiales cu
riç digniores reputātur. 150
Referendarij à quo fuerunt
conſtituti. ibid.
Referendariis q tantus honor
tribuatur,quid ſit ī cauſa. 150
Referendarij olim exempti e-
rant à muneribus extraor-
dinariis. ibid.
Referendarij olim poterant,ſi
cut papa ex duobus impetrā
tibus alteri gratificari in da-
ta, & poterant ſicut Vicecan
cellarius recipere reſignatio
nem beneficiorum. ibid.
Referendarij etiam ſi actu offi
cia ſua nō exerceāt,gaudent
nihilominus prærogatiua re
ferendariorum. 151
Reges in regnis ſuis non fa-
ciunt reges,ſed vicereges. 6
Reges, & Duces ſub generali
diſpoſitiōe nō cōprehēdūtur,
niſi ſpecialiter nominētur. 15
Regis dignitas in multitudine
populi. 197
Regreſſus ex cauſa onerosa,an
dicatur propriè gratia. 134
Regulę cācellarię &ipſa cācel
laria qn̄ originē habuerūt. 1
Regularum cancellariæ quis
fuerit primus author. ibid.
Regulæ cancellariæ vtrum li-
gent vniuerſaliter omnes. 7
Regulæ cancellariæ,an publi-
centur ſolum in curia. 8
Regularum vinculum, minus
eſt,quàm ſtatutorum parti-
cularium. ibid.
Regulæ cācellariæ nō allegā-
tur

tur, ſicut leges digeſtorũ. 9
Regularum ignorantia nunquid excuſet. 9
Regularum appellatio eſt incerta. 10
Regulæ cancellariæ quare ſic nominentur. ibid.
Regula idẽ eſt, quod ius. ibid.
Reg. cancellariæ per ſucceſſiones põtificum renouãtur. 13
Reg. cãcellariæ, licet poſtea publicentur, ligãt tamen à tẽpore aſſumptionis papæ. ibid.
Regulæ non ligant, niſi dentur per Vicecancellarium. 13
Regulæ cancellariæ ſemel producta, & regiſtratæ, an faciãt fidem in aliis cauſis ſine noua extractione, & tranſportatione regiſtri. 14
Regulæ cancellariæ dupliciter dantur. ibid.
Regulæ iudiciales omnes fere ſunt de dandis. 14
Regulæ cancellariæ vtrum ligent ipſum papam. 15
Regulæ cancellariæ vtrum cõprehendant cardinales. ibid.
Regulæ cancellariæ, an contineant in ſe clauſulam derogatoriam voluntatis. 30
Regulis cancellariæ, quo caſu cenſetur derogatum per clauſulam generalem non obſt. conſti. &c. 22
Regulæ literis iam expeditis, quæ obſtent. ibid.
Regularum ſuſpenſarum duplex conſideratio. 23
Regulis de idiom. & de nõ tol. len. iure quæſito, & de publi. reſig. quomodo ſecundũ hodiernum ſtylũ derogetur. ibid.
Regulæ de verbo ad verbũ, an poſſint in bulla inſeri per illa verba latiſſime extenden. 24
Regulæ de iure quæſito non tol. origo. 25
Regulæ de iure quæſito non tol. an habeat locum in principio in omnibus gratiis beneficiorum. ibid.
Regula de iure quæſ. non tol. an comprehendat gratia extra iudicium. 34
Regula ex quo loquitur de iur. quæſ. non tol. an præſupponat habitum iuris. 38
Regula de extendendis conſenſibus, de reſignationibus ſimpliciter loquens, an habeat locum in renuntiationibus conditionatis. 40
Regula quantum non tollatur ius, &c. an habeat locum in iure quæſito ad tempus. ibid.
Regulæ Inn. 8. & Hadria. 6. reuocãtes ius patronatus laicorũ quomodo moderetur. 42
Regula de iu. quæſ. non tol. an procedat in commiſſionibus propriè conceſſis. 48
Regula de valore, & de trie. nõ dat titulum, ſed tantum ius excipiendi peremptoriè. 49
Regulæ de iure quæſi. non tol. nunquid obſtẽt gratiæ tertij non collitigantis impetratæ lite pẽdente inter alios producta in iudicio per collitigantem. 54
Regulæ quando derogatur in fauorem alicuius, nunquid tollatur regula quo minus

lij eius exceptione vti poſſint. 56
egula de iure quæſ. non tol. vtrum in caſibus in quib. læſis nō ſuffragatur, ſit aliquod remedium ad annullandam gratiam per quam alicui tollitur ius quæſitum. 62
egula de infir. reſig. vtilis eſt, & iucunda. 62
egulæ de infir. reſig. tractatus in tres partes diuiſus. 63
egulæ de infir. reſig. origo. ibi.
egulæ eiuſdem frequens innouatio. 63
egulæ de infir. reſig. in tempore, & vacatione modificatio. ibidem.
egula de infir. reſig. quando procedat. ibid.
eg. de infir. reſig. nūquid liget papam infirmū renuntiātem papatui ſecundum formam c. primi, de renunc. lib. 6. 64
egulæ cancellariæ, & diſpoſitiones canonū, an ligent ſummum pontificem. ibid.
egulæ de infir. reſig. mens, & verba in quo fundētur. ibid.
Regula de infir. reſig. an habeat locum in cardinalibus infirmis reſignantibus. 68
Regula de exprimendo valorem, & extrauagans, execrabilis, an comprehendat cardinales. ibidem
Regula de infir. reſig. an procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate non facta mentione familiaritatis. 69
Regula de infir. reſig. an cōprehendat exemptos. 70
Regula de infir. reſig. vtrum cōprehendat fœminas religioſas habentes dignitates collatiuas. ibidem
Regula de infir. reſi. an habeat locū in ſene decrepito. ibid.
Regula idem eſt quod ſtatutū 72
Reg. de infir. reſig. an habeat locū in eo, qui intrat mare, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis. & renuntiat in illo periculo. & moritur infra 20. dies ex illo 70
Reg. de infir. reſig. an habeat locum in infirmo infirmitate animi & non corporis laboranti. 80
Regula de infir. reſig. vtrū procedat quādo infirmus ex vulnere non lethali ex culpa medicorum, vel alio caſu ſuperueniē te, non ratione vulneris deceſſit. 81
Regula de infir. reſig. vtrum habeat locū in eo, qui cedit commendæ. 83.
Regulę quæ habeant locum in commenda attenta illarū mente. ibid
Regula de infir. reſig. an comprehendat eccleſias ſiue beneficia conſiſtorialia 84
Regula de public. reſig. an habeat locum in conſiſtorialib. ibid.
Reg. de infir. reſig. vtrum procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quę per preſentationem quis aſſumitur. 87
Regula annullās collationē per conſequēs omne neceſſariū antecedens

ceſſarium antecedens,prohi bere videtur. ibid.
Regula de infir.reſig.q̃ ſit exorbitans quõ procedat.ibid.
Reg.de annali quomodo comprehendat beneficia iuriſpatronatus. 89
Reg.de infir.reſig.an procedat in eo,qui renũtiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ. 90
Regula de infir.reſign. an habeat locum in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis ibid.
Regula de infir. reſign.an habeat locum in beneficio patrimoniali. 92
Reg.de infir.reſig.an procedat in altarib.vel in patrimonio, ad quæ quis in titulum beneficij ordinatur. 94
Regulæ, quæ non habent locum extra curiam. 95
Regula prærogatiuarum ſcriptorum, an militet contra familiares papę,attenta eius mente. ibid.
Regula de infir.reſig.loquens de infirmitate,an debeat in dubio intelligi de infirmitate graui,an vero de leui. 96
Reg.gñaliter loquens,in generaliter debeat intelligi. ibid.
Regula de impet.per obit.fami.card.in qua vacatione per obitum non dicetur habere locum. 98
Reg.de infir.reſign.an habeat locum in renũtiatione facta per infirmum in manib.papæ,& papa ante præſtitũ cõſenſum moriatur,& infirmus poſtea ĩ.xx.dies poſt conſenſum præſtitum decedat. 99
Regu. de infir.reſign.de ſtylo curiæ, an ſoleat paſſim derogari. 108
Regulis habentibus notabilẽ qualitatẽ an cẽſeatur p clauſulas gñales derogatũ. 109
Regulæ de idiomate,quis fuerit primus author. in præfa. reg. ibid.
Reg.de idiom. nũquid habeat ſymbolũ,affinitatẽ, aut ſimilitudinẽ aliquam cũ diuino, aut humano iure,an verò diſcrepet à iure communi. 109
Regul,de idiom. nunquid habeat locum in prouiſionib. factis fœminis regularib. vel capitulis, aut vniuerſitatib. aliquarum eccleſ. 115
Regula de idiom. quare fauorabilis iudicatur. 115
Regu. de valore breuis declaratio. 196
Regula de valore,an comprehendat cardinales. 117
Regula de idiom. nunquid obſeruari debeat,& liget extra curiam. 120
Regula de impet. beneficia viuen.quare dicitur fauorabilis. 126
Regu. de impet. beneficia viuen. quis fuerit primus author. ibid.
Regulæ ſecundum veritatem negotiorum, temporum, & perſonarum,mutationem recipiunt. ibid.
Reg.de imp.ben.viuẽ.an procedat

cedat

dat in gratia motu proprio ꝯcta. ibid.
gulis ex ſtylo, an cenſeatur erogatum. ibid.
gulæ de non iudi.iux.form. ppli.quis fuerit primus au- tor. 130
gula de nõ iudic.iuxt.form. ıp.nunquid habeat concur- ım,ſimilitudınem,vel conſo antiam cum iure communi, el ſit contra ius. 131
g. expeditionem literarum equirentes in diſpenſarioni us, nunquid cõcordent cum ure communi. 132
g.de non iud.iux.furm.ſupp. unquid habeat locum extra uriam. 133
g.de non iud.iux.form. ſup. e quibus iudicibus loquatur bidem.
g.de non iud. iux.form.ſup. unquid habeat locum in ac eſſu, vel regreſſu ex cauſa nerofa, & per viam contra- tus. 134
g.de nõ vtendo duabus gra- iis, in quibus non habet lo- um. ibid.
g. de non iud.iux.form.ſuo. n habeat locum quando agi ur in poſſeſſorio. 135
egulæ requirentes literarum xpeditionem, an procedant n poſſeſſorio. 136
g. de non iud.iux.form.ſup. n differat ab illa quæ diſpo- it diſpenſatiões nõ ſuffraga nisi literis expedıtis. ibid.
g.literarum expeditiõem re uirentes, quæ ſint.ibi.& 164
Reg. de non iud.iux.form.ſup. loquens de iudicibus, an ha- beat locum in arbitris. 138
Regula de non iudicando iux- ta formam ſup. an procedat quando agitur ſuper epiſco- patibus. ibid.
Regulæ mens & ratio quando cum cõmuni vſu concurrunt regulam vltra vim verborum extendere videntur. 140
Regulæ de non iud.iux. form. ſup.nunquid ſit locus in caſu in quo gratia papæ eſt deper- dita, & probatur eius tenor. 141
Regula 53. quæ loquitur de di ſpenſationib.nunquid habeat locũ quãdo quis vult vti gra- tia abſq; literis expeditis in foro conſcientiæ tãtum. ibi.
Reg.quæ diſponit cõmiſſiones cauſarũ nõ valere literis non expeditis, quomodo procedat & huiuſmodi regulæ ꝑ quib. ſoleat derogari. 151.& 152
Regulæ de ſubrog.collitigant. origo. 168
Reg.de ſubrog.collit.an ſit fa- uorabiliter amplianda. 169
Regula de ſubrogand.collitig. quando & pro quibus ſoleat derogari. ibid.
Regula de ſubrog.collit.an ha beat locũ extra curiã coram ordinariis & legatis. 171
Regula quando eſt fauorabilis recipit latiſſimam interpreta tionem, etiam ad caſus non expreſſo. 171
Reg.de ſubrog.colli.an habeat locum in Britannia. ibid.

Regula de ſubrog.collit. nunquid habeat locum quando ille qui commiſit cauſam literis non expeditis, petit ſe ſubrogari per obitum illius, contra quem cauſam commiſit, & in iudicium vocauit. 171
Regula de ſubrog.collit.nunquid habeat locum quãdo agitur ad priuãdum aliquem beneficio ſuo in forma iuris. 174.& 175
Regula de iure quæſito nõ tollen. poſſeſſionem acquiſitam, an cõprehendat, ſi de ea mentionem non faciat. 178
Regula de ſubrogan. collit. an habeat locum ſi lis moueatur propter reſcriptum, ſiue commiſſionem ſubreptitiam. ibidem.
Regulę de ſubrog.collit. nunquid ſit locus quando tertius nõ collitigãs obtinuit ſe ſubrogari in locum, & ad beneficium illius, qui iam obtinuit executor ales contra aduerſarium, qui illis nondum executis deceſſerat. 180.& 181
Regulæ de veriſi.not.obi.quis fuerit primus author. 184
Regula de veriſim.not.obit.an ſit fauorabiliter, & latiſſimè interpretanda. 184
Regula de veriſim.not. obit.an habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorũ & legatorum. 185
Regula de veriſim.not.obit.an procedat in gratia facta motu proprio. 186
Regula de veriſim.not.obit.an comprehendat illam ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, vel alio quouis modo, appoſita in reſignatione. ibid.
Regula de veriſim.not.obit.an habeat locum in eo, qui de partibus conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorẽ certæ perſonæ cui fuit prouiſum cum clauſula, ſiue alio quouis modo. 186.& 187
Regula de veriſim. not.obitus nunquid procedat in cõmenda. 189
Regulæ iudiciales an comprehendant cõmendas. ibid.
Regulæ de veriſim.not.obitus nunquid ſit locus, ſi quis moriatur Romæ, & beneficium impetretur à papa longiſſimè diſtante ab vrbe. 191
Regulæ de veriſim.not.obi.an ſoleat derogari. ibid.
Regulæ de impe.per obit.fam. card.quis fuerit primus conditor. ibid.
Regula de impetr. per obit.familcardin. an habeat locum quando papa concedit gratiã motu proprio. 191
Regula etiam odioſa & exorbitans reputatur. 192
Regula eadem qualiter ſit interpretanda. 192
Regula de impe.per obit.fam. cardin. nunquid procedat in mandato de prouidendo in reſeruatione, vel expectatiua de beneficio vacaturo. ibid. & 193
Regula de in pe.per obit.fam.

card.

cārd.nunquid habeat locū in vacatione mortis fictæ. 194
egula de impe.per obit.fam. card. nunquid procedat in beneficio commendato familiari cardinalis per cuius obitū impetratur. 203
egula de impe.per obit.fam. card. an debeat obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis famil.card. vel in gratia, ſi neutri perinde valere, vel ſimilibus impetrationibus. 198
egula de impe.per obit.fam. card.quam rationem in ſe contineat. 199
egula de impe per obit.fam. card. nūquid in declaratoria facta incontinēti ad primam gratiam,in qua ſit mentio de familiaritate cardinalis debeat obſeruari. 201
egula de impe.per obit.fam. card. nunquid ſit ſatisfactum quando ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris, vel alio quouis modo interceſsit,non facta mentio ie in gratia de familiaritate, nomine & titulo, vel conſenſu cardinalis. 202
egula de impe.per obit.fam. card. an habeat locum in familiaribus familiarium cardinalium. 209
egula eadem an habeat locū cum familiaritate cōcurrat lia reſeruatio. 213
egula de impe.per obit.fam. ard. nunquid habeat locum ſi ſede vacante aliquis recipitur in familiarem alicuius, & antequam eligatur papa, moritur familiaris. 221
Regulæ omnes cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium ſede vacante expirat. ibid.
Regula de impe.per obit.fam. card.nunquid habeat locum in coadiutoria cū futura ſucceſsione,quam quis habet ad beneficium quod poſsidet familiaris. 223
Regula de annali in quatuor partes diuiſa,vt ibi. 225
Regula de annali vnde ortum habuit.ibidem. Et quis illius fuerit author. 225 & 226
Regulæ de non appellando à mera interlocutoria per partes an renūtiari poſsit. 229
Regula de annali vtrum per ſolam eius allegationē annullet ipſo iure gratiā impetrantis, ſicut lex cōmunis abſque aliqua productione in actis facienda. 231
Regula de annali, ſiue eius decretum nūquid cōtrauenientes ligare dicatur. 232
Regulæ cancellariæ ad hoc,vt in iudicio ius faciant,in actis produci debent. 233
Regula de annali nunquid ſuper diſpoſitis in ea, inducat, ſeu contineat formam. 235
Regula de annali priuatum interesse, ſicut bonū publicum an concernat. ibid,
Regula de annali quare potius defen

defendit poſſeſſorē etiā abſ quæ titulo, & triennalis non defendit niſi habentē ſaltem coloratum titulum. 247
Regula de annali, nunquid debeat ſeruari extra curia corā legato vel ordinario. ibid.
Regulæ cancellariæ vbi poſſunt probabiliter ignorari 239
Regula de annali, an habeat locum in impetrante gratiam motu proprio.
Regula de annali, an obſtet impetranti habenti forte mādatum de prouidendo ad monaſterium monialium, ad quod ſolent per electionem & confirmationem aſſumi. 343
Regula de annali nūquid procedat contra impetrantē, qui ad effectum. vt contra eum de iſta regula excepi nō poſſet ante ſuam impetrationē poſſeſſorē ipſum ante completum annum à poſſeſſione deiici curaui. 245. & 244
Regulam de annali inductam fuiſſe in odium impetrantis quando procedat. 248
Regul. de annali an procedat in omnibus beneficiis tā curatis, quam ſimplicibus. 251
Regula de annali, an habeat locū in epiſcopatibus. ibid.
Regula de annali, an habeat locū in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem in altaribus, ſeu oratoriis. 253
Regula de annali an habeat locum in impoſitione pēſionis impoſitę ſuper beneficio per annum poſſeſſo. ibid.
Regula, de annali, an habeat locum in hoſpitali. 254
Regula de annali, an procedat in beneficiis conſiſtorialibus. 255
Regula de annali, an procedat in beneficio commendato. 256
Regul. de annali an vendicet ſibi locum in beneficijs iuriſpatronatus. ibid.
Regulæ cancelleriæ loquētes generaliter de beneficiis, an habeat locum in beneficijs iuriſpatronatus. 257
Regula de annali, de qua impetratione, & collatione loquitur. 257
Regula de annali, an habeat locum in impetratione gratiæ, ſi nutri. 259
Regula de annali, an obſtet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla ex eo, quia non fecerat mentionem de regu. 260
Regula de annali, nunquid defendat minorem poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione. 264
Regula de annali, an procedat quando quis poſſedeſt per annum ante priuationem, ſiue poſt. 273
Regula de annali, an habeat locum in poſſeſſore, qui nō recipit fructus. 283
Regu. de annali verba, videlicet vt improbi, &c. an inducant cauſam finalē iſtius di

ſpoſitionis. 226
Regula de annali verbā, videlicet quod certo modo vacare prætendit, an intelligatur de illis modis vacationis, inductis per cancellariam, videlicet, ingreſſum religionis, cō tractum matrimonij, vel aſſecutionem, &c. 265
Reg. de annali verba, videlicet & quot annis ille poſsideat, quot modis intelligantur. 268
Regula de annali, nunquid in habiles ipſo iure, & per extra uag. Bonif. Pij. & Alexan. & Iulij, cōtra non ſoluentes an natas editam, vel quemcun que alium inhabilem defen dat. 287
Regula de annali an defendat hæreticum, ibidem
Regula de annali, an defendat poſſeſsorem priuatum bene cio, ob non ſolutionem pen ſionis. 388
Reg. de annali, an defendat execrabilem poſſeſsorem annalem. 389
Regula de annali an obſtet im petranti beneficium per alte rius aſſecutionem vel per nō promotionem. ibidem
Reg. de annali, nunquid defen dat illegitimum poſſeſſorem annalē de cuius clericatu, or dinatione vel diſpenſatione non conſtat. 293
Regula de annali contra im petrantem, an iuuari poterit, his qui tempore vnius papæ, per ſex mēſes, & illo mortuo tēpore ſucceſſoris per alios ſex mēſes pacifice beneficiū poſſedit. 294
Regu. in dubio, an reſpiciat futura, an vero præterita. ibid.
Regu. de annali nunquid pro cedat in eo, qui reſignauit & reſeruauit ſibi omnes fruct'. in quorum percipiendi poſ ſeſſione exiſtit. ibid.
Regulæ de annali exceptio cō petēs prędeceſſori meo mor tuo contra impetrantem, nunquid tranſeat ad me ſuc ceſsorem in dicto beneficio. 298
Regula de annali, an defendat expoliatorem poſtea poſſeſſo rem annalem effectum. 299
Regulæ de annali, nūquid quo ad primam partem per impe trantē ſatisfactū ſit propter ea quod impetrans citatus fuit à poſſeſsore infra ſex mē ſes. ibidem
Regula eadem an locum habeat in formalibus. 300
Regulę de annali verba, videli cet, alioquin impetratio præ dicta & quęcunque inde ſecu ta nullius exiſtant firmitatis &c. quid operentur. ibidem.
Regulæ de annali, in ſecunda, & tertia parte, nunquid ſit ſa tisfactum, ſi impetrans infra ſex menſes cauſam commiſe rit ſuper poſſeſſorio, & poſſeſ ſorem citari fecit, & infra an num ſententiam obtinuit, an vero requiratur ſententia ſu per petitorio. ibid.
Regulæ de annali verba, ibi,

beneficium impetrauerit q d concernant. ibidem.
Regula de annali tempore impetrationis fiendæ quas qualitates copulatiuè concurrere requirat. 301
Regula de annali odioſa eſt & contra ius commune. ibid.
Regula quę dat formã, in qua forma adimpleri debeat. 304
Regula de annali an obſtet ſubrogationi gratioſè impetrantę per tertium, propter mortem vnius ex duobus litigantibus. 305
Regulæ de annali tempora an currant impetranti impedito. 306
Regulæ de annali verba, videlicet, quod gratia ſi neutri, vel ſubrogatio non ſuffragentur, vtrum contrarientur verbis finalibus regulę, videlicet quod beneficium litigioſum non cenſeatur, vel ſint ſuperflua. 312
Regula de annali in duas partes principales diuiſa. 310
Regula illa iuris, videlicet, quod annullato principali corruit acceſſoriũ, quas limitationes recipiat. 311
Regula de annali quare in ſecunda ſui parte decernit beneficium nõ eſſe litigioſum, ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna, & verbis in prima parte poſitis. 312
Regula de annali primò in odium litigantium, ſecundariò in fauorem poſseſsoris facta eſt. 313
Regula de annali, an plus operatur, quam diſpoſitio iuris communis. 315
Regula de triennali vnde originem habuit. 316. & quis eã primus in vſum tradidit. ibi.
Regula de triennali, nunquid baſtardum, ſiue illegitimum poſseſſorem prouiſum ab inferiori, vel à papa defendat. 319
Regula de triẽnali, an defẽdat fœminã poſsidẽtẽ dignitatẽ, vel adminiſtrationem. 320
Regula de triẽnali, an habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo ſecundũ ſtylum noſtri temporis. 321
Regulę de triennali verba ibi, ſeu quęuis alia diſpoſitio, an omnem ſpeciem titulorũ cõprehendant. 326
Regulę cancellarię quæ pcedant in commenda. 328
Regula de triennali, an procedat in officiis. 329
Regula de triennali, an cõprehendat hoſpitalia. 330
Regula de triẽnali, an habeat locũ in beneficio vnito. 331
Regula de triẽnali, an habeat locum in beneficio iuriſpatronatus. ibid.
Regula de triennali, nunquid defendat poſſidẽtem duo beneficia curata per triennium & ſic incompatibilem, ſeu execrabilem, aut non promotum infra annum. ibid.
Regula de triennali ſeqtur mẽtem, & intentionẽ legis primæ. ff. de vſucap. 334

Regula

Regula de triennali nunquid defendat, expoliatorẽ poſſeſſorem, vel ſucceſſorem eius habentes titulum coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorem, ſpoliati agentẽ ſpolio & an regula iſta procedat quã do contra poſſeſſorem cõmittitur cauſa poſſeſſorij. 337
Regulæ de triennali verba ibi, impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſſis, &c. an inducãt petitorium vel poſſeſſorium. 339
Regula triennalis, in quo differat ab annali. 341
Regula de triennali quia ſimoniacum excipit, de qua ſimonia ſit intelligendum. 343
Regulæ de triennali, an cẽſeatur derogatum ſi impetratur beneficium detẽtũ per aliquẽ per plures annos, & in impetratione habet tempus detẽtionis pro expreſſo cũ clauſula nõ obſtantib. regulis. 358
Regula de triennali verba, videlicet, nequeant moleſtari, &c. quid operentur. 360
Regula de triennali, quæ annullat impetrationes, de quibus impetrationibus erit intelligendum. 360
Regulæ de triennali prorogatio facta per vnum ex litigantibus contra poſſeſſorem triennalem, an proſit venienti pro intereſſe ſuo infra tempus prorogatum poſt triennalem tamen poſſeſſionem. 362
Regula de triennali, an requirat titulum validum & verum, an vero ſufficiat titulus coloratus, vel præſumptus. 372
Regula indiſtinctè loquens, interpretationem vnde capere debeat. 372
Regulę de triẽnali exceptio in odioſis & exorbitãtibus quo pacto ſit intelligenda, 392
Regula de triennali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratum, an requirat etiam bonam fidem. 405
Regula de triennali, omnem titulũ an reputet coloratũ. 408
Regula de triẽnali, nũquid exiſtentẽ in quaſi poſſeſsione pacifica non ſoluendi pẽſionẽ per triennium defendat, quã do agitur cõtra ipſum ad priuationem, & regreſſum ob non ſolutionem. 413
Regula de triennali, verba videlicet, ex apoſtolica, quid denotent. 409
Regula, de triennali, nunquid defendat poſſeſſorem in beneficio contra habentem regreſſum i ſpecie ad illud. 411
Regula de triennali, in quo dicitur odioſa. 412
Regulę de triennali exceptio nũquid obſtet excipiendi de regu. de non exprimendo vero valore. 414
Regulę de valore expri. quis fuerit primus author. 432
Regula Vrbani de valore. de quib. beneficiis loquitur. 435
Regula de valore moderna à regula Eugenij ſumpta. 434

Regula de valore, nunquid cõ prehendat Cardinales. 435
Regula de valore expri. an habeat locum extra curiam, impetrationibus factis à legatis. 437
Regula de valore an habeat locum in monaſteriis monialiũ vel aliis quibuſcũq; , ſiue illa ſint cõſiſtorialia, ſiue nõ. 438
Regulæ de valore mens & intentio. 439
Regula de valore expri. an militet in hoſpitalibus. 439
Regula de valore, nunquid habeat locũ in gratiis de beneficiis vacaturis. 440
Regula de valore duas partes alternatiuè continet, vt ibi. ibidem.
Regula de valore, nunquid obſtet regreſsui, in quo non eſt expreſsus valor ſecundũ communem æſtimationem, ex eo quia in prima gratia fuerat expreſsus. ibidem.
Regula de valore, nũquid procedat in beneficiis commendatis. ibidi
Regula de valore quare continet in ſe tot varietates monetarum, & an expreſsio iſtarũ debeat fieri ſecundũ æſtimationem loci, vbi vacat beneficium, an vero ſecundum valorem curiæ Romanæ. 440. & 441
Regula de valore quid intelligat per marcham argenti, qd rurſus per libram, & quid per alias monetarum ſpecies hic deſignitas. 441
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, ſuper beneficiis ſic poſſeſsis neque aut moleſtia, &c. quid importent. 424
Regulæ de triennali verba, videlicet, non moleſtari, de qua moleſtia intelligantur. 425
Reg. de triennali exceptio, an impediat ordinarium inquirentem, 426
Regulæ de triennali verba, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, quomodo intelligantur. 427
Regula de triennali, an iuuet aliquem in petitorio. 426
Regula de triennali, nunquid tueatur non promotum infra annum. 332
Regulę de annali verba, videlicet, ſi quis impetrauerit, &c. omnem modum impetrandi an includant. 259
Regulę de veriſi. noti. obitus qualiter derogari debeat. 191
Regulas Cancellarię in eo ſtatu in quo nunc ſunt quis primus omnium reduxit. 130
Regula de pub. reſig. vnde originem habuit & quid in ea Hadria. 6. addiderit in præfata reg. 450
Regula de pub. reſig. nunquid procedat vel obſtet ſec. reſignata. 450
Regula de duab. gratiis, an habeat locum in tertia. 451
Regula de public. reſig. nũquid ꝓcedat quãdo reſignãs reſeruauit ſibi oẽs fructus, & denominationem tituli. 451

Regula

Regula de publican. reſig. ad quid ſit inducta. ibid.
Regula de publi. reſi. quæ ſimpliciter de renuntiationē loquitur, nunquid habeat locum in ea, quæ ex cauſa permutationis fit. 452
Regulæ de pub. reſig. diſpoſitio quare fauorabilis reputatur & ideo latiſſimè extēdēda. 453
Regula de publ. reſig. nūquid procedat in beneficiis commendatis. 457
Regul. de pub. reſig. an procedat in beneficiis conſiſtorialibus. 458
Regu. de pub. reſig. an obliget. reſignatarium ad publicādū tempore ſucceſſoris reſignationem factam in manibus prædeceſſoris pontificis, ſi prædeceſſor infra ſex menſes factæ reſignationis moriatur. 458
Regulę ſicut & quælibet alia diſpoſitio ad tollendum abſurdum ſuppleri debent. 461
Regula de public. reſig. nunquid obſtet legitime impedito, propter peſtilentiam. vel bellū vel aliud ſimile impedimentum publicare. 467
Regula de publ. reſign. ad hoc vt habeat locum, quæ requiruntur. 472
Regulæ de publ. reſig. nū quid ſit locus, ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter. 472
Regula de pub. reſi. an ꝓcedat in reſignatione iuris ibid
Regula de pub. acceptationib. quæ expreſſè de expectatiuis loquitur nunquid ſubiiciantur reſeruationes, quæ habent beneficium acceptandi plura. 473
Regulæ quæ vult, quod cōmiſſioni poſt concluſionem non ſtetur niſi derogetur cōcluſioni, intellectus, & declaratio in eadem, & vlt. reg. 474
Reipublicæ fauore recedimus à regulis iuris 60
Relator dictorum alterius, an reprehendi debeat ſicut ſi ipſe diceret. 11
Relatum, an ſit in referente cum ſuis qualitatibus. 260
Remiſſoria an concedatur ꝓ bandis exceptionibus dilatoriis, ſeu peremptoriis. 49
Remiſſoriæ quo pacto expeditè mittantur ad partes. 136
Renuntiatio, an debeat magis iuſtificari in ſene, quàm in iuuene. 73
Renuntiare primo quis videtur per acquiſitionem ſecūdi incompatibilis. 332
Renuntiatio quæ præſumatur fraudulenta. 94. &. 95
Renuntiare gratiæ ſuæ cenſetur non terminans cauſam infra annum ſibi datū. 315
Renūtiationem factam extra curiam coram ordinario, vel legato an comprehendat regula de infir. reſig. 94.
Renuntians ex cauſa etiam permutationis quid perdere dicatur, 369
Renūtiatio quādo non admittitur

titur beneficiũ an vacet. 97
Renuntians per porrectionẽ ſupplicationis, an dicatur cõſentire. 98
Renuntians per reſignationẽ admiſſam ante præſtationẽ cõſenſus, quid admiſiſſe dicitur. 100
Renuntiatio beneficij ꝑ priuã dũ poſt ſentẽtiã perpetui carceris, ac etiam poſt acceptionẽ expectãtis, an valeat. 272
Repetita ſæpius placent. 115.
Res capiunt denominationes ab eo, quod frequentatur. 10
Res per eaſdẽ cauſas diſolui debent per quas oriuntur. 46
Res vna quòd dicatur fortior altera etiam maioris comprehenſionis, & quòd non ſit dignior, an ſtent ſimul. 355
Res vna, & eadem, an debeat eſſe productiua contrariorum 275
Res ſemel conceſſa, quòd ſemper maneat cõceſſibilis quãdo procedat. 353
Res effecta ſemel quo ad vnũ alienabilis per litem motam, an cenſeatur eſſe alienabilis quo ad alios, 363
Reſcripti verba quo pacto ſint intelligenda. 26
Reſcriptum ab excõmunicato impetratum eſſe ipſo iure nullũ quomodo intelligatur. 38
Reſcriptum cum clauſula cedẽte, vel decedente, an extendatur ad priuationem in materia ſtricta. 198
Reſcriptũ in dubio, an debeat interpretari potius iuſtitiæ, quam gratioſum. 243
Reſeruationum taxarum, & annatarum beneficiorũ, quis fuerit primus inuentor. 7
Reſeruatio in dubio an præſumatur. 102
Reſeruatio vim nouæ prouiſionis habere dicitur. 129
Reſeruatio apud ſedem, quæ ſit maior. 213
Reſeruatio inducta per regulas dupliciter conſideratur. 214
Reſeruationib. duab. in perſona vnius concurrentibus, quę attendatur. 215
Reſeruationes officialiũ ſummi Pontifices charas, & peculiares habent. ibid.
Reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatẽ, an extiguatur, ceſſãte familiaritate. 219
Reſeruatio gñralis habet vim conſtitutionis & legis. 254
Reſeruatio ſicut per collationẽ papæ expirat, an ita per cõmendam perpetuam, 328
Reſeruatum ſemel, an duret ſemper affectum. 393
Reſeruatio illa in corpore iuris clauſa, de qua in regula de trienali quæ ſit, & an ſit vnica, vel plures. 395. & 399
Reſeruatum beneficium ordinario alicui ſcienti conferente, an ille faciat fructus ſuos. ibidem.
Reſeruata per extrauag. ad regimen contingant, an in curia vacare dicantur. an apud ſedem 394
Reſeruatio iuris cõmunis, an differat

differat ab illa in corpore iuris clauſula. 395

Reſeruationes in corpore iuris communis clauſæ quot ſint. 396

Reſeruationes in corpore iuris clauſę quibus priuil. orncētur. 397 & 398

Reſeruationis decretum, quo ad effectus iuris communis, an diſcoloret. 412

Reſeruationes ſemel per regulas inductæ per obit. papæ an expirent. 459

Reſeruationes quãdo ſoleant appellari expectatiuæ pingues. 473

Reſignatarius quando per exceptionem regulę de public. repellitur, an propterea opponenti beneficium adiudicari debeat. 52

Reſignatio iuris, & reſignatio beneficij in poſſe cuius fieri poſſit. 90

Reſignatio quando ſit reſeruatis fructibus, regula de infir reſig. an habeat locum. 92

Reſignante aliquo bis in infirmitate, & ſecunda reſignatio fuit admiſſa, & non prima: & vtriuſque conſenſus præſtitus, ſed conſenſus primę poſterior: quęritur à quo conſenſu debeant computatari viginti dies regulæ de infir. reſig. 96. & 97.

Reſigãs in ſanitate beneficiũ in manib. papæ ſupplicatione ſignata, qui cõſenſum preſtitit in infirmitate ex qua deceſſit infra 20. dies, nunquid comprehendatur ſub regula de infir. reſig. 98

Reſignatio ex quo facta eſt ſemel in manibus papę, actus habet ſuum eſse. 100

Reſignãs extra curiã ſi moriatur infra 20. dies vtrũ collatio pertineat ad ſolũ papã, 101

Reſignantes infirmi quomodo dicũtur fraudare ordinarios & expectantes. ibid.

Reſignaſse aliquẽ in infirmitate ad effectũ regulæ quomodo probetur, & per quem debeat infirmitas, & mors infra 20. dies contingẽs probari. 108

Reſignatio prima, nunquid ſanetur, propter derogationẽ regulæ factã in ſecũda, vbi quis per procuratorem bis reſignat, & in ſecunda reſignatione papa derogat regulæ, ſi moriatur infra 20. dies 108

Reſignãs primus poſsęſsor annalis, an defendi poſſit regula de annali contra tertium reſignatariũ habẽtẽ cauſam à ſecundo reſignante. 190

Reſignatio in manibus ordinarij in fauorem perſonæ, an fieri poſsit ſine vitio ſimoniæ. 357

Reſignans ſi poſt reſignationem perfectam ex cauſa permutationis per triennium pacifiçe in poſseſsione manſerit, nunquid exceptione regulæ de triennali aduerſus tertium impetrantẽ

tercii.

tueri.poſsit. 369
Reſignationes fraudē in ſe cō tinere quæ præſumantur.in 16.q.reg.de public.reſi. 453
Reſignatario,ante publicatio nem an dicatur adeò ius quæſitum, quòd ſi infra tē pus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſu la niſi ſit alterius quæſitum & poſtea non publicaret, diceretur gratia ſiue proui ſio nulla. 469
Reſignationes duæ ſi factæ ſint eidem, & prima annul latur ex defectu publica tionis,nunquid talis ex ſe cunda,quam publicauit ad iuuari poſsit. 470
Reſtitutio in integrum, quæ venit de iure ſpeciali,an tol latur ſtatuto exceptione ꝓ hibente. 45
Reſtitutio vltra læſionem nō datur. 58
Reſtitutio reponit rem in pri mum ſtatum. 181
Reſtitutio non datur ſine co lore. 29
Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat. ibid.
Retroceſsionis præſumptio per lapſum triennij, an in ducat titulum ſufficientem ad regulam de triēnali. 370
Retroceſsio non faciens mē tionē de fructibus malè per ceptis an iudicetur nul. 371
Reſtrictio ad caſum expreſsū, in quibus fieri debeat. 389
Reualidatoriæ gratiæ, quid operentur. 137
Reualidatio vim nouæ proui ſionis habere cenſetur. ibid.
Reuertendi animum quan do quis amittere cenſetur 218
Reus per probationum deſe ctum quod ius ſibi acquirat 51.& 52
Reus etiam ſi nihil producat actore non probare debent abſolui. 235
Reus quando dicitur vexari & moleſtari quæ moleſtia ſit conſiderabilis. 156
Reus fauorabilior eſt, quam actor. 413
Reus poſſeſsor quando tene tur oſtendere,& probare ti tulum. 408
Romani quāti ſuā linguā fece rint.& in ꝑtio habuerīt. 113
Rotæ auditorium antiquis tē porib. nō idē erat quod mo do eſt. 4
Rotæ à tempore Sixti vſque ad noſtra tempora variæ mu tationes deſcribuntur. ibid.
Rotæ authoritas q̄ ſit in illu ſtri,& excelſo loco poſita. 12
Rotæ authoritas quare cōmu ni opinioni præferatur. ibid.
Rota vberrimus fons canoni ſtarum appellatur. 11
Rotæ iudicio nullum eſt toto orbe præſtantius. ibid.
Rota potius conſiderat men tē quàm verba regularū. 158
Rota ſemper ſolet ad æquita tem declinare. 449
Rota moderna in quibus opi nionib. differat ab antiqua. 412

Sacra

Sacraméta eccleſiæ ꝑ quos miniſtrari debeant. 111, & quib. perſonis illorũ adminiſtratio non cadat. 112. 114
Sciētia ſola, vt ſufficiat ad abſolutionem excõmnnicationis incurſę propter iniectionem, quid requiratur. 59
Scienti & volēti non fit fraus, neque iniuria, 167
Scholaris eo ipſo quòd eſt matriculatus, licet nihil ſtudeat, gaudet priuilegiis ſcholarium. 208
Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant. 113
Scrib. multa excuſabiles ſunt. 143.
Scribere & loqui per ſe ſunt denotantes perſonalitatem. 145.
Scriptores apoſtolici, an pręferantur veris familiarib. 157
Scripturæ ſacræ infinita loca propter imperitiam idiomatis perperã interpretata. 111
Scutorum in Gallia duplex ſpecies, nouorum ſcilicet, & veterum. 446
Senes infirmi dicuntur. 72
Senectutis pulchra deſcriptio. ibidem.
Senes quot morborum genera infeſtent, 72
Senes quam plures repentina morte interempti connumerantur, ibid.
Senex an præſumatur minus viuere quàm æger, ibidem
Senex nominis etymologia. 73
Senectutis incommoda. ibid.
Senes ex iuris præſumptione quam longam vitæ ſpem ibi pollicentur. ibidem
Senorũ plura priuilegia. ibid.
Sententia lata contra regulas Cancellariæ, an valeat. 8
Sententia principis facit ius vniuerſale. 12
Sententia lata contra extrauagantem an valeat. 13
Sentētia principis licet faciat ius generale, valet tamen ſententia contra illud 21
Sententia an tribuat ius. 47
Sententia lata contra regulã productam an ſit nulla. 130
Sententia quæ tranſiuit in rẽ iudicatam, an poſſit executioni mandari ſine aliqua citatione partis, 174
Sententia lata contra ius ambiguum, an valeat. 177
Sententia & declaratio in ambiguis, quæ capiēda eſt. 188
Sententia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probantem ſe eſſe annalem poſſeſſorem, an valeat. 236
Sententia priuata quorumcunque beneficiorum quas penſiones comprehēdat. 60
Sententiæ executio donec ſupereſt nil poteſt dici actum. 274
Sententia ex defectu iuris partium, an dicatur nulla, & an tranſire poſſit in rem iudicatam. 300
Sententia non conſtito de proceſſu, an ſit nulla. 400
Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur. 425

Sepe

Sepeliendi, & Baptizādi actus ſoles an faciat vt eccleſia poſſit dici curata. 123
Sequeſtrum violans ſuo iure priuatur. 235
Sequeſtrum appoſitum beneficio per iudices ſeculares, an impediat pacificam poſſeſſionem, quo ad effectum regulæ de annali. 280
Sequeſtrum appoſitum non de conſenſu partium, an priuet poſſeſſorem ſuam poſſeſſione. 281
Sermo an capiatur ex patre, an ex matre. 124
Seruiens familiari papæ, vel cardinalis, an dicatur papæ, vel cardinali ſeruire. 211
Seruitutibus in duabus vna remiſſa alia in ſtatu ſuo remanet. 215
Sexus differentia nulla eſt animæ reſpectu. 71
Sic dictio, declaratiua & ſignificatiua eſt modorum expreſſorum. 333
Signaturæ vtriuſq; progreſſus in tres particulas diuiſus. 144
Signaturæ obſeruationes olim variæ fuere. ibidem.
Signatura gratiæ quibus verbis conficiatur. ibid.
Signaturæ gradus. 146
Signatura Papæ per fiat, data in concurſu cum illa per conceſſum etiam motu proprio & pro qualificato quæ præferatur. 147
Signatura iuſtitiæ Papæ, in quo differat à ſignatura cardinalis. ibid.
Signatura collegij Reuerendiſſimorum cardinalium papa abſente qualis eſſe ſolet. 146
Signatura nil plus dat quàm verba importent. 250
Silentium imponere quid ſit, & huiuſmodi verba quantæ ſint potentiæ. 424
Simoniæ caſus ſuperat omnes alios. 334
Simoniacus habet vitioſum ingreſſum. 343
Simoniacus ita eſt qui promittit ſicut ille qui dat. ibid.
Simonia vera vt committatur quid concurrere debet. 344
Simoniam commiſſam in ſuo beneficio ignorās an habeat coloratum titulum, poſsítq; agere ſpolio. ibid.
Simoniacus an dicatur is, qui pro conſequendo beneficio aliquid dedit, quod in pios vſus conuerteretur. 345
Simoniacus quàm ſit deteſtabilis. 346
Simonia, quæ occultè fit, an ſufficiat quod per præſumptiones probetur. 360
Simoniam liberam conuentio ſola facta poſt renuntiationem an inducat. 344
Solennitas quæ requiritur in actu reformando, an eadem requiratur in actu conſtituendo. 137
Solennitas vbicunque tradita eſt per ius poſitiuum quid operetur. 142
Solon quare de parricidiis legem non tulit. 198

Specia

Specialia duo circa idem non concurrunt. 373
Spoliato pro colore quid ſuffi ciat. 135
Spolio agenti an obſtet defe ctum notorium iuris. 136
Spolij actio vt mihi competat an potero poſſeſſorem per procuratorē meum ſpoliatū captam ratam habere. 285
Spoliatus & ſi ſit legitimus, de bet repelli exceptione noto ria de non titulo. 293
Spoliator quando nō poteſt ſe tueri exceptione tēporis cō petētis tam vigore regulæ de triennalis, quàm cuiuſcunque alterius præſcriptionis. 342
Spoliatio in beneficialib. ſine ti. colorato nō reſtituitur. 371
Spoliator violentus regula de triennali nō defenditur. 339
Spoliatus quilibet regulariter an reſtitui debeat. 287
Spoliatus exetrabilis, an reſti tuatur. 288
Spolio an agi poſſit vbi primū extremum deficit. 284
Statutum diſponens quòd vi ctori condemnetur in expē ſis, quomodo intelligi de beat. 30
Statutum factum cōtra turbā tes, an intelligatur principa liter, vel ſecundariò. 37
Statuta loquentia de debitori bus an habeāt locum in debi toribus conditionalibus. 39
Statuta diſponentia circa a ctus perpetuos, an includant etiam actus, qui poſſunt eſſe perpetui, & tempora les. 41
Statutum an cōprehendat exē ptos à priuilegio. 45
Statutum ſimpliciter loquens, an comprehēdat tam maſcu los qui fœminas. 70
Statutum vel conſtitutio apo ſtolica habet vim legis vni uerſalis. 107
Statutum imponens pœnam manus, nunquid compre hendat manum aridam, & inutilem. 283
Statuta vt conformentur ſecū dum ius cōmune qualiter ſint interpretanda. 303
Statutum correctorium iuris communis de venditione lo quens, an habeat locum in permutatione. 455
Stylum curiæ Romanæ om nes inferiores eccle. ſequi te nentur. 11
Stylus curiæ Rom. quare ſit vo lubilis. 418
Stylus Rotæ & Cancel. quo ad illam clauſulam, videli cet non obſtantibus conſtit. &c. qualiter ſe habeat. 20
Stylus ſacræ pœnitētiariæ in abſolutione à mutilatione membri qualis ſit. 36
Stylus quando iura non ſuffra gantur ſequendus eſt 84
Stylus habetur pro lege. 182
Stylus Rotę circa condemna tionem expenſarum. 270
Stylus Rotæ hodiernus in ca pienda poſſeſſione. 275
Stylus cancellarię facit ius, & tollit dubietatem facti 195
Stipulatio inter homines di

uerſi idiomatis,an poſſit con trahi. 113
Sturnus auis lingua Anglica quomodo appelletur. 443
Subiecta talia eſſe debent qualia ſua prędicata. 9
Subrogatio propter ius acquiſitum vigore acceptationis lite pendente impeditur. 27
Subrogatus qui non cenſetur in litem niſi in ſubrogatione fiat mentio poſſeſſionis. 42
Subrogatio an ſortiatur naturam illius in cuius locum ſubrogatur. 137
Subrogatus per commiſſioně ad proſecutioně executorialium ad quid teneatur. 163
Subrogationum duo ſunt genera. 169
Subrogatus in iure, vel ad ius alicuius familiaris cardinalis lite pendente, nunquid teneatur facere mentionem nominis, & tituli cardinalis vel ab eo conſenſum petere. 174
Subrogatio quando dari, & & concedi ſoleat. 175
Subrogationi per priuationě quando eſt locus. ibidem
Subrogatio non facta mentione de iure acceptantis,an valeat. 177
Subrogatus quo ad litem & ius defuncti an cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſſionem. 178
Subrogatio cum derogatione regulę,de ſubro.collit,quare cardinalibus, vel aliis potentiotibus dari ſolet. 181
Subrogatio mouenti litem cŏtra triennalem poſſeſſorem quare non datur. 182
Subrogati quando ſunt tres, duo nŏ collitigantes:primus ſine derogatione reg.ſecundus cum derogatione, tertius verò collitigans, & infra menſem, quis iſtorũ præferri debet. ibidem
Subrogatio ſecunda eſt nulla prima non caſſata. ibid.
Subrogationis diffinitio. 184
Subrogatio in forma gratioſa,an obſtet regula de annali. 305
Subrogatus in ius ſpoliati ſi agat contra ſpoliatorem, an excludatur exceptione regulæ de triennali. 341
Subrogatus in ius alterius, etiam quo ad poſſeſſionem,an teneatur ipſe purgare ſpoliũ ſicut ille in cuius locum ſubrogatur. 342
Subrogatus quo ad rem, an cenſetur etiam ſubrogatus, quo ad qualitatem. 352
Succeſſionem in imperio prohibitam eſſe quomodo procedat. 67
Succeſſio in officiis ſecularib. curiæ an ſit prohibita. 93
Succeſſor & anteceſſor quando eadem perſona reputantur. 298
Succeſſor in beneficio titulo permutationis, vel aliàs an poſſit contra tertium impetrantem vti exceptione regulæ de triennali competenti prædeceſſori ſuo ex ſua

ſua trien.poſſeſ. 346
Succeſsio reſpectu tituli in beneficialibus non datur. 347
Succeſſor tam vtilis, quàm ſingularis, an poſſit vti acceſsione prædeceſſoris in vſucapionibus & præſcriptionibus. 348
Succeſſor eadem perſona fingitur cũ prædeceſſore. ibid.
Succeſſoris appellatione quando veniat ſingularis ſucceſſio. 350
Suffragari verbum quid operetur. 143
Summus Pontifex ſolum in eccleſia Dei appellatur ſicut Moſes Cancellarius Dei, cũ quo vnum & idem conſiſtorium facit. 6
Sumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarum, an faciat fidem in iudicio. 138 & 158
Super dictio quid denotet. 424
Superflua quæ non dicantur, licèt tacitè inſint. 172
Supplicatio ſine literis eſt gratia informis. 89
Supplicatio ſtatim qnod eſt ſignata quid operetur. 90
Supplicatio nunquid in dubio præſumitur impetrata ad inſtantiam illius cuius fauorem concernit. 129. & 265
Supplicatio ſola de iure cõmuni non inducit indubitatam probationem iuris. 145
Supplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis requiſitæ, an ſufficiat. 136
Supplicatio propriè quæ dicatur. 140
Supplicationes gratioſæ hodie aliter ſignantur quàm commiſsiones iuſticiæ. 146
Supplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum à ſolo papa ſignãtur, in quibus antiquitus niſi ex magna cauſa non ſolebat diſpenſare. 152
Supplicatio ſola canonicum titulum non continet. 461
Suſpendi in longum tempus quid ſit. 49
Taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere videtur, gratiam nullam reddit. 451
Taxarum libri ante editonem reg. de valore, duo erant, quorum inuentor Ioann. 22. fuit. 434
Taxæ quo pacto per Ro. Pont. creuerint, & quare impoſitæ ſunt. ibid.
Tempus in dubio, an currat de momento ad momẽtum. 107. & 356
Temporis anguſtia non nocet. 185
Tempus annale plurimũ fomẽtũ iuris habere dicitur. 225
Temporis ſaltẽ indefiniti mentio ceſſantibus clauſulis in quibus impetrationibus ſit neceſſaria. 269
Tempus vnius anni, & ſex mẽſium in regula dè annali præfixum ad quid detur. 303
Tempora in materia ſtricta, & in præſcriptionibus, an coniungantur. 537

Tempora prædeceſſoris nunquid coniungantur cum tempore ſucceſſoris, vt poſſit dici triennalis. 362

Tempus legitimo impedimento exiſtente an currat. 461

Tempus in regula de pub. reſig. datum ad publicãdam reſignationem, an intelligatur etiam datum ad petendã poſſeſſionem. ibid.

Tempus ad inſinuandum pendente aditionis tempore, an currat. 470

Terminus quando eſt præfixus per dictionem, à die termini, an computetur in termino. 107

Termini, quibus vtitur papa in prouiſionibus, quot ſint, & quomodo inter ſe differant. 117

Termini ante terminum ad articulandum, qui ſeruari debeant. 156

Terminus prorogatus quando non cenſetur idem cũ primo. 363

Terminus aſsignatus reſpectiuus certæ cauſæ, ad hoc vt currere debeat, quid requiritur. 302

Terminus duplex vbicũque à lege datur actori ſimul & reo an debeat intelligi lapſo primo termino. ibid.

Terminus datus per legem ad accuſandum, vel agendum in dubio an dicatur peremptorius. 307

Ternarij numeri frequentia, & celebritas quæ ſit. 317

Ternario numero quæ includuntur. 328

Tertius veniens pro intereſſe quãdo poterit vti appellatione ab alio interpoſita. 366

Teſtatoris voluntatem quando quis ſatisfeciſſe non dicitur. 36

Teſtator vbi grauat hæredem ad ſoluendum debita Titij, an teneatur etiam ad debita conditionalia. 39

Teſtator facere non poteſt, quod leges in ſuis caſibus locum non habeant 399

Text. in ca. mandatum de reſcript. loquens de beneficiis, an habeat locum in penſionibus. 66

Text. in cap. auaritię, in capit. quam ſit, in c. vt quis duas, & in c. fi. de elect. lib. 6. an habeat locum in pręſentatione iuriſpatronatus. 88

Tex. cum non diſtinguat neque nos diſtinguere debemus. 122

Tex. in regu. de annali quare non dicit de expenſis. 270

Tex. in clem. fin. de procura. loquens de morte naturali, an habeat locum in renuntiatione. 295

Tex. qui dicantur locum habere in commenda. 328

Tex. in c. auaritiæ, licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem. 329

Tex. in terminis in conſil. Baſilien. decret. 8. in titu. de pacific. poſ. quo ad poſſeſſores trienales 339

Text.

Tex.in c.2.de renun.lib.6.qui de ſimplici reſignatiõe loquitur ratiõe fraudis, an habeat locum in permutatione. 454
Thomas, Cãtuarienſis archiepiſcopus pro defenſiõe cauſæ ſuę eccleſiæ occubuit. 230
Titulus canonicus ante expeditionem literarum, an dari poſsit. 131
Titulus quare in regula de annali non requiritur, ſed ſola poſseſsio. 366
Titulus trium etiã dictionum ff.nautæ caup.ſtabul. vnde originem accepit. 318
Titulus verus & legitimus quis dicatur. 326
Titulus præſumptus quis dicitur. 330
Titulus in præſcriptione triẽnali quando requiritur. 334
Titulus beneficij impręſcriptibilis eſt. 347
Titulus coloratus triennalis ſi reducatur ad non titulum, an habeat locum regula de triennali. 359
Titulus redactus ad non titulum ad pręſcriptionem an ſit vtilis. ibid.
Titulum præſumptum ſufficere, quo ad effectum regulæ de trien. de quo titulo intelligi debeat. 370
Titulus, licet non ſit, an præſumatur per lapſum decem annorum. 372
Titulus preſumpt⁹ ex ſola poſſeſsione triẽnali naſcitur. 374
Tituli anterioris probatio contra triennalem in contrariũ an admittatur. 374
Titulum verum non habens quo ad hoc, vt præſumpto adiuuetur ad effectum regulæ de trien. quid requiritur. 375
Titulus præſumptus reſultans ex poſſeſsione decem annorum in quo differat à titulo colorato à regula de triennali requiſito. ibidem.
Titulus, vt cononizetur quid requiritur. 376
Titulus coloratus quo ad regulã de triẽnali quis habere dicitur. 376. & 377. & 378. & 399. & 400
Titulum diſcoloratũm in quibus caſibus quis habere dicitur. 377
Titu. vt ſit vere colorat⁹ quid habere debeat. 399
Titul. coloratus requiſitus in regula de triennali, nunquid probetur per cõfeſsionem actoris. 400
Titulum dare à parte non dependet. 401
Titulum coloratum, an habere dicatur poſsidens beneficium per triennium ex collatione capituli de cuius poteſtate non conſtat. 402
Titulum coloratum nunquid det noua prouiſio impetrata in curia pro abſente, qui à capitulo de cuius poteſtate non conſtabat prouiſus fuerat. 401
Titulum coloratum, nunquid habere dicatur capiens beneficium litigioſum vacans vigore

vigorę ſuæ gratiæ expectatiuæ. 403
Titulum coloratum, an habere dicatur tertius non collitigans cui ordinarius beneficium vacans per obitum alterius ex collitigantibus cõtulit, & iſte tertius poſtea triennio pacifice poſſedit. 404
Titulum eſſe coloratum ſi negatur per agentem contra triennalem, quis probare teneatur. 408
Titulorum, & nominum diuerſitas, diuerſitatem materiæ arguit. 455
Titulorum multiplicatio, an ſit prohibita, 471
Totum qui dicit nihil excludit. 186
Tranſactio per quã à lite receditur, an reſcindatur prætextu enormis læſionis. 230
Tranſlationes penſionum, an comprehendat regula de infirm. reſig, 86
Tranſlatio poſſeſſionis ſi lite pendente ſuper titulo beneficij fiat in alium, an dicatur attentatum. 316
Triennalis ſi ab initio malus ſit, cauſa triennij bonus reputatur. 416
Triennium quàm decennium, vel aliud tempus quare magis in tuendis poſſeſſoribus præfigitur. ibidem
Triennium regulæ, nunquid currat contra minorem quatuordecim annorum, & vtrum minor exceptione iſtius regulæ defendatur. 354
Triennium de quo loquitur regula, nunquid debeat eſſe continuatum tempore vnius reſignatarij, ad effectum allegationis. Lapi. 89. 356
Triennium regulę, an debeat eſſe continuum, an verò ſuffi ciat interpollatum. 361
Triennium longum tempus dicitur. 373
Triennium regulæ, an liget ſuperiorem, quo minus poſsit repellere non habentem canonicum titulum. 405
Tunc dictio, extremitatem ſignificat. 301
Turonenſium moneta quando primum in Ro. curia cognita fuit. 434
Tutor propter negligentiam remouetur 380
VAcatione vera concurrẽte cum ficta, quæ attendi debeat. 97
Vacatio per mortem reſignantis infra 20. dies, an dicatur vera vacatio per obitum, an verò ſit ficta. 98
Vacatio quando dicitur inducta. 102
Vacatio ficta per obitum vtrũ comprehendatur per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra 20. dies. ibidem
Vacatio per reſignationẽ vnde ſit inducta, vnde verò vacatio per obitum, & ad quem effectum. 104
Vacationis duplex modus ſimul, & eodem tempore cõcurrere

currere non poteſt. ibidem

Vacationis modũ in collatione beneficij exprimere an ſit neceſſarium. 185

Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda. 195

Vacatio eccleſiarum diuturna periculoſa eſt. 220

Vacatio apud ſedẽ dupliciter conſideratur. 394

Vacatio omnis apud ſedem poteſt dici vacatio in curia, non ècontra. ibidem

Vacatio de nouo per mortem electi, an inducatur. 223

Vacatio vera, an ita detur per permutationẽ ſicut per ſimplicem reſignationem. 453

Vacatio, vt fingatur per obitum quo ad effectum fictionis regulæ de publ. reſig. quæ requirantur. 468

Valentiæ Hiſpaniarum quare potius ad ciuium complacẽtiam, quàm vt ratio poſtulat iuſtitia miniſtretur. 111

Valor in beneficiis in quibus non ſoluitur annata, non exprimitur. 433

Valorem verum in beneficiis exprimi debere, quare Roma. põtifices voluerũt. 436

Valoris expreſsio in quibus beneficiorum fructibus nõ fit. 440

Valor in quo beneficio exprimi debeat ſi clericus Francigena impetrat gratiã duorum quorũ alter ſit in Francia, alter verò in Alemania. 443

Valor expreſſus in gratia iuxta taxam cameræ, nunquid excuſet à pœna regulæ de valore exprim. 445

Valoris expreſſio facta in literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt, nunquid releuet impetrantem à pœna regulę de val. exprim. 448

Valor beneficiorum quomodo probetur practica ponitur regula de val. fin. 449

Valor beneficiorum in reſeruationibus fructuum pro pẽſione quomodo intelligi debeat. 345

Variandi potentia, an aliquid de iure diminuat, ſitque cõſiderabilis. 29

Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet. 394

Verba in qualibet diſpoſitione in dubio, in ſpecie capi debent. 455

Verba rationi, & æquitati deſeruire debent. 35

Verba generaliter prolata de actu valido intelligi debent. 62

Verba illa, videlicet, quauis authoritate cõferatur, &c. poſita in reg. de infirm. reſigna. ad quem effectum ſint addita. 63

Verba in pœnalibus, & exorbitantibus quo pacto capi debeant. 83

Verba quãdo ceſſant ratione regulæ, eius diſpoſitio ceſſare debet. 83

Verba de conſenſu poſſit etiã in re-

in renuntiationibus extra curiam verificari quomodo procedat. 96
Verba ſimpliciter prolata caſum verum & non fictum comprehendunt. 103
Verba illa videlicet, quouis modo vacet, quos actus cõprehendant. ibidem
Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè interpretanda maximè in beneficialibus quomodo debeant intelligi. 121
Verba illa in Rom. curia, quid importent. 133
Verba indefinitè prolata, an comprehendant omnem caſum. 136
Verba illa, videlicet, niſi ſint commiſsiones iuſtitiam continentes per placet, vel per S. R. E. Vicecancellariũ, quid ſignificent. 144
Verba illa, & quod interim beneficium non cenſeatur litigioſum, etiam ad effectũ regulæ de ſubrog. quid operantur. 156
Verba illa videlicet, dummodo antè terminum ad articulandum per referendarios quare ceſſari debeant. ibidem.
Verba illa videlicet, infra mẽſem ante conceſsionem huiuſmodi poſita in reg de ſubro. collit. quid importent. 176
Verba illa, videlicet, dummodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit, quem ſubrogatum collitigantem comprehendant. 173
Verba illa regulę de ſubrog. collit. videlicet, iuris, vel ad ius, nunquid poſsint verificari in iure ad rem, quod competebat defuncto ibid.
Verba in dubio de impetratione loquentia quomodo debent intelligi. 200
Verba illa, videlicet, iniuſtè, temerè, & de facto moleſtantes, in ſententiis apponi ſolita, ad quem effectum ponantur. 220
Verba iſta, videlicet, vel alia quauis cauſa, maiora expreſſis inducunt. 320
Verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur, 319. & 353
Verba illa ſacræ ſcripturę, videlicet, per tempus, & tempora pro triennio exponuntur. 373
Verba generalia in conſtitutionibus ad quid ponuntur 435
Verba in dubio de iure ordinario non extraordinario intelliguntur. 401
Verba narratiua papæ in his, quę non dependent à facto proprio maximè in præiudiciũ tertij nõ probant. 402
Verba in ſupplicationib. cõmuniter appoſita, videlicet, nõ obſtãte reſeruatiõe in corpore iuris clauſa, de qua reſeruatione intelligi debeant. 395
Verba in dubio quando ad futura referantur, quãdo verò ſub lege comprehendantur. 458

Verba

Verba quid ſint. 456
Veritas per diſputationem magis ſplendeſcit. 8
Veritas magis attenditur in conſiſtorio principis quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas. 85
Veritas vbi locũ nõ habet, nec fictio habere non poteſt. 557
Vexatio incipit à citatione. 432
Vicarius perpetuus in eccleſiá vbi non eſt, rector fungitur in in omnibus officio vicerectoris. 122
Vicarij perpetui quare arctantur diſpoſitione c licet, & ca. ex eo, de elect. libr. 6. ibidem
Vicecancellarius & ipſa cancellaria quando primum fuerunt in eſſe. 1
Vicecancellarius, olim quib⁹ nominibus appellabatur. 2
Vicecancellarius qui olim erat ſimplex doctor quando primum fuit creatus Cardinalis. 3
Vicecancellarius antequam fuiſſet creatus cardinalis vna cũ notariis aſſiſtebat in camera papæ, ac cum illis de portionibus cotidianis palatij vnam menſam faciebat. ibidem.
Vicecancellarij in menſa nullus cuiuſcunque dignitatis eſſet, poterat comedere ſine licentia papæ. ibi.
Vicecancellario etiam non cardinali, notariis auditori contradictarum, & correctoribus in capella papæ poſt preſbyteros locus deſtinat⁹ erat. 4
Vicecancellarius poſtquã fuit creatus cardinalis nõ habuit communem menſam, nec locum cum prædictis officialibus, ſed omnes honorum gradus ſibi ſolus aſſumpſit. ibid.
Vicecancellarij, camerarij, & maioris pœnitentiarij cura, & adminiſtratio quæ ſit. 7
Vicecancellarius quo pacto ſignat prouiſiones gratioſas. 146
Vicecancellarius, ſeu alius inferior à papa, an poſſit clauſulas derogatorias obſtantiarũ concedere. ibid.
Vicecancellarius de iure, an poſſit vti clauſula non obſtã. ibidem.
Vicecancellarius, an poſſit ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſticia. 147
Vicecancellarius, an ſuper omnibus cauſis poſſit ſignare cõmiſſiones iuſtitiæ. ibid.
Vicecancellarius antiquis temporibus ſignaturam ordinariam iuſtitiæ habebat. 147
Victus, quòd condemnetur victori in expenſis niſi habuerit inſtã cauſam litigãdi quo modo procedat. 232
Viginti dies in reſignationibus infirmorum, à die præſtiti cõſenſus cõputari debent. 213
Vinculo vno ſublato ex duob⁹ aliud non tollitur. 213
Violentia in beneficialibus odioſior eſt, quàm in prophanis 339
Vita hominum ad quot annos protendi

protendi poteſt 75
Vltima tollere priora, quomodo procedat. 199
Vnciæ auri & argenti valor. 442
Vniones per papam ex certa ſcientia factæ cũ præiudicio ordinarij, an comprehendantur ſub regula de iure quæ ſit, non tol. 30
Vnio ad vitam, an extinguat titulum. 331
Voluntas ex actu nullo ita declaratur ſicut ex valido. 465
Voti appellatione de quo voto intelligamus. 344
Vſucapio cõtra quos ſit introducta. 230
Vſucapio temporalis quid requirat. 406
Vt dictio, an propriè cauſam finalem denotet. 198. & 200
Vulneratus ſi moritur poſt octo dies ſiue menſes, an præſumetur mortuus ex eodem vulnere. 81
Vulnerans, vt puniatur mitior interpretatio in dubio facienda eſt. 82
XErxes, & Cræſus Perſarum reges tot linguarum genera perdidicerunt, quot populos ſub ſuis ditionibus tenebant, & idem de Mittridate Ponti rege. 125

FINIS.

R. P. D.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS, vtriuſque ſignaturæ Referendarij, ac ſacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regentis, ſuper Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ iudiciales quæ in Libró Rotæ inſcriptæ ſunt, Commentaría.

Titulus, ſiue Rubrica Regularum.

REGVLÆ, ORDINATIONES, & conſtitutiones Cancellariæ Apoſtolicæ.

ANTEQVAM particularem, & indiuiduam cuiuſlibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in vniuerſum, & per tranſitum, de intellectu, ſignificationéque tituli præfari. Nam veriores redduntur ſermones noſtri, cum vniuerſalibus prius cognitis, ad particularia deſcendimus, vt dicit Philoſophus primo Phyſicorum, quem iuriſconſulti multis locis ſunt imitati, vt in l.pri.ff.de iuſt.& iur.& in l.j.ff.ſi cert.pet.& in §.his itaque inſtit.de iuſt.& iur.& alibi ſæpe. quem ordinem, vt nos plenius imitemur, totũ iſtum titulum ſiue rub. in ſex quæſtiones diſtribuendum putauimus: quarum ſumma hæc erit.

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA primam quæſtionẽ illud ſatis compertum eſt,† Regulas Cãcellariæ à Io. vigeſimoſecundo initium & originẽ habuiſſe. Nam in vetuſto quodã membrano codice (quẽ vulgares quinternũ Cãcellariæ Apoſtolicæ vocant) prim⁹ omnium in ordine ponitur Io. xxij. Regularum author, nec ante ipſum alius ſummorum Põtificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit Et licet Cancellaria apoſtolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ iſtæ denominationẽ acceperunt) lõgè ante Io. xxij. præceſſiſſe videantur: nihilominus Regulæ iſtæ non fuerunt eo tempore ſaltẽ in ſcriptis, ſed longo internallo cõditæ. Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, ſed viuæ vocis mandato & ſtylo regebantur: verum quia ſine aliquo certo ordine, ſed euentualiter, & quodammodo fortuito procedebant, ſtabilitatem non habuerunt: quo factum eſt, vt non ſolum Regulæ, ſed ferè omnia Rom. Curiæ officia per quandam conſequentiam ſucceſſiuis temporibus etiam mutationem, & magnam ſui ſtatus viciſſitudinem receperunt. De quibus omnibus non abs re erit loco præambuli pauca quædam commemorare.

Stylus Romanæ curiæ eſt attendẽdus, vt c. quã graui. in fi. extra de crim. fal. & gloſ. in ca. ad hæc extra de reſcrip. Et licet antehac non fuerit in ſcriptis redactus, tamen ex nõ ſcripto ius venit quod vſus approbauit. Nam diuturni mores conſenſu vtentium comprobati legem imitantur: vt §. ex non ſcripto. Inſtit. de iur. natu. gen. & ciu. Et talis ſtylus, ſiue vſus dec in anni appro-

De cancellaria & Vicecancellarij origine.

ANTE omnia igitur illud conſtat temporibus Lucij papæ iij. qui per ducentos annos, & vltra, Ioannem præceſſit, vt hiſtorici referunt, Cancellariã fuiſſe in eſſe productã, vt patet in. c. adhæc de reſcript. qui eſt tex. Lucij iij. Et eodem modo temporibus Innoc. iij. qui poſt Luciũ, licet ante Ioannẽ per plures annos in Pontificatu ſedit, non tantum de Cancellaria, ſed etiam deputatis ad eam fit mentio, in c. dura. in princip. de crim fal. & in c. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum miniſter & cuſtos eſt, quod ego legerim, inuenta fuit, Sed Cancellariæ officium per præſidentem, & quoſdam alios tunc regebatur. De quo præſidente poſtea meminit deciſio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. vtrũ capitulũ. col j. Succeſſu tamẽ tẽporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & ſingularis induſtriæ doct. ſine aliqua alia dignitate. Sunt tamen qui dicant Vicecancellariũ longe ante ipſa tempora fuiſſe inſtitutum, illúmque aliquando Scriniarium, interdum Pontificũ literis apoſtolicis, quã etiam

non

nonnullorum iurium teſtimonio comprobare nitunt. In primis literæ Stephani papæ ij. (qui fuit circa annū à Natiuitate Chriſti DCCLI I.) adducuntur quæ habent hęc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ eccleſiæ in mēſe Iulio, indictione qninta, in Sacratiſſima ſede beati Petri apoſto. tertio anno Pontificatus, &c. Aliæ literæ Paſchalis primi etiā habent hæc verba: Scriptū per manus Theodori Scriniarij ſāctæ Romanæ eccleſiæ, &c. Ex quibus quidē literis apparet Vicecancellarium Scriniarium appellatum, quod etiā ex tex. in ca. ad audientiam de pæſcript. comprobare nituntur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter eſt aduertendū non eſſe verum literas prædictas, ne text. in dicto capitulo ad audientiā. de Scrinario loquentes, debere de Vicecāllario intelligi. ſed de notariis quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores ſunt. & gl. in dicto ca. ad audientiam, cōmuniter approbata, Scrinarium pro notario exponit.

De ordine & off io Protonotariorum

VNDE, vt habeãt pfecta notitia antiquitatis tēporum iniuria diſpertiæ: eſt notandū, ꝙ initia Oriētis eccleſiæ ſub Clem. I. vt Damaſus author eſt, creati fuere notarij ſeptē ad res geſtas martyrum diligenter cōſcribēdas, quibꝰ ſeptē vrbis regiones, quæ parochiæ dicebãt diſtributæ fuer. vt Platina, & alij meminerūt. Et qa Anthorus papa eius nominis primꝰ, ſtatuerat res martyrū geſtas à notariis cōſcriptas, Scriniis eccleſiæ recōdi, fortaſſis ab eo tēpore Scriniarij ſūt appellati, prout gl illos appellat in dicto ca. ad audientiā de præſcri. & alibi ſępe. verū quia tēpore Iulij. papæ j. nō ita martyria chriſtianorū frequentabantur, quia creuerat in immenſum iā decus eccleſiæ propter Conſtantini magni cōuerſionem: ideo dicti notarij nihil fortè habētes, quod iā de martyribꝰ ſcriberēt, ex mādato Iulij I. omnia & quæcūque alia ad eccleſiā pertinētia ſcribere cœperūt (vt Damaſus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio ſcripturarū notariorū etiā meminit. inde veriſimile eſt prædictis notariis, vt dixi, ab Scriniis recōditarū ſcripturarū Scriniarios, appellatos: quodque, vt creditur, inter illa ad eccleſiā pertinētia, quę Iulius adnotare eos voluit, Apoſtolicas quoq; literas ſcribere cœperūt quod ex antiquis literis Apoſtolicis Sergij papę iiij. manifeſtū reddit, in illis verbis, videlicet, Spiritū per manus

ba'ur, vt l. ſi cum ſi de ic cōmiſſ. § Aciſto. ff. qui & à quibus manu. lib. non fiant. & dicitur longa conſuetudo vel ſtylus x. annis, qui tanto tempore roboratur vt inſti. de iure ca. §. j. ad hoc autem vt conſuetudo concernens iudicialia approbetur, requiritur quod bis ſecundum eam iudicetur, vt gloſ. d. § ex non ſcripto Inſtit. de iur. na. gē. & ciuiliū quia vnus actus non inducit conſuetudinē l. iij. in fi. C. de epiſ.

Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniarij ſactæ Romanę eccleſiæ &c. quę quidẽ verba duo indicãt, primũ illius bullę Scriptorẽ vnũ fuiſſe ex illis ſeptẽ Notariis à Clemẽte primo cõſtitutis, ex eo, quia appellat̃ Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, ſeptẽ regiones vrbis diuiſæ fuerãt, vt Damaſus & Platina referũt ĩ vita Clemẽtis. Secũdũ quia appellatur Scriniarius, quia ſcribere ſolebãt res dignas Scrinio: vel quę clerici in Scrinio recõdere debebãt, vt dicit Damaſus in vita Iulij. Cõſtat igit̃ ex præmiſſis Scriniarium nõ eſſe Vicecãcellariũ, vt illi male opinabãt̃ quod etiã ꝙ probat̃. ex aliis antiquis Martini ij Apoſtolicis literis, vbi Notarius illarũ bullarũ Scriniarius appellat̃ in hæc verba, Scriptũ per manus Hadriani Scriniarij S. R. E. Et ita debẽt intelligi Stephani, & Paſcha ſummorũ Pontificũ bullæ ſuperius in cõtrariũ allegatę, quæ nõ de Vicecãcellario, vt dictum eſt, ſed de Notariis intelligi, debẽt, cũ quibus aliæ literæ Benedicti ſeptimi concordant, dũ in eis dicit̃, Scriptum per manus Ioannis Scriniarij S. Rom. Eccle. Et hoc idẽ multis aliis antiquis literis Apoſtolicis probari poſſet, quas ſtudioſus adoleſcens Antonius Galæſius curioſiſſimè collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis, iſtorũ Notariorũ honor, vt ad differentiam aliorũ Notariorum vrbis protonotarij appellarent̃, quaſi primi inter alios Notarios, vt dicit Ioa. de Platea in l. ij. C. de primice li. xij. vbi Alciatus, & quidã aliij moder. hanc Protonotariorũ dignitatẽ multã extollunt. & eos late ſequitur doctus Modernus Taurinen. Io. Franciſcus Purpuratus in l. j. colũ. 31. nu. 301. cum ſeq. ff. de offi. eius, nec immerito. Sunt enim ſedis Apoſtolicæ & principis Notarij propter ꝙ denominationem & dignitate acceperunt, vt dicit Alexand. in conſil. 87. inci. viſis codicillis in ij. col. in ij. vol. & ante ipſum Areti. in l. laudabilem, C. de aduo. di. iud. protos enim Græcè, Latinè primus dicitur: ſicut protomartyr, primus martyr, vt dicit gl. in. § illud, in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primam ſcrituram, inde protomedicus, protoplautus, protogonus, & quingenta alia vocabula deducũtur Sicut etiam inter eoſdẽ Notarios antiquior ſeu decanus. olim protoſcriniarius, vt Leo viij. dictus fuit vel primicerius appellabat̃ tãtáque fuit illius exiſtimatio, ꝙ ſicuti hodie decano Rotę magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter miniſterium mitrę, ita & primicerio

and. Alia eſt conſuetudo quã ſeruatur ad litis deciſionẽ, tũc inſpicienda eſt conſuetudo, quæ obſeruatur in loco contractus l. ſi functus ff. de euic. natu. in contractibus id ſequimur, quod actũ eſt, quòd ſi non appareat, quod actũ erit conſequẽs erit, vt id ſequamur quod in regione in qua id actum eſt, frequẽtatur. Quòd ſi non appareat regioni mos quia varius fuit, tunc eſt indicatoris id ſe-

micerio inter alios Protonotarios in ſignũ maioris prę-rogatiuæ cõmiſſa erat datãdi facultas vt apparet in bullis Martini ij.vbi dicitur.Data per manus Stepha.primicerij defenſoris ſũmæ ſedis Apoſtoli.anno Pontificatus D.Martini ij. & in bullis Stephani 7. dicitur: Data per manus Stephani primicerij anno ij. Domini Stephani Quæ quidẽ datandi facultas,neſcio qua de cauſa poſtea Bibliothecario Sedis Apoſtolicę cõceſſa fuit,vt bullæ antiquæ Benedicti vij.& Sergij iiij.teſtantur: quem Bibliothecarium quidam vt dixi.pro Vicecãcellario acceperunt cum Bibliothecarij officium olim,ſicut hodie in palatio Apoſtolico aliud præ ſe ferat.Nã qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat,Bibliothecarius dicebatẽ,de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in via Io.14.Sed quia locus iſte non poſtulat circa iſta officia euagari. de quibus latius ſcribã in tract.de official.curiæ.in ſerto cũ illo de poteſtate,& ſtylo ſacrę pœnitẽtiariæ.ideo omito Et interim circa dignitatem protonotariorũ vidẽda ſunt quæ ſcribit Ioan.de platea in l.fina.in .iij.colum.C.de decurio: lib.10.& gloſſ.pragmaticæ in titul.de cauſis.§.quie quid in gloſſ.Protonotarios.Et quę dicunt Moder.& nouiſſimi rep.in rep.ca.Raynutius.in verbo adiectę impuberi,&c.fol.157 colum.3.de teſt.vbi notabiliter loquũtur, & reaſſumit Bartolomęus Caſſaneus in tract.Gloriæ mũdi in.iiij.parte.in.29.cõſideratione.vbi latiſſimè ſcribi de omnib' officialibus curiæ Romanæ.Et Cardi.Iacoba.in tract concilij.fol.71. in j.& ij.colũ. Et de Protonotariis facit etiam mẽtionem Ioan.de terra rubea in tractat.primogenituræ.fol.107.col.iiij.Et Petrus Belluga in Speculo principũ.rub.6.nu.10.qui ad hoc plura iura allegat.& vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de Vitalinis Rotæ Auditor in cle.j.in.ij.colu.nume.151. & ſequen.de hære. quibus etiam meminerunt Moder.Vercel.in proœm.Digeſt.fo.11.& in.l. ij.ff.de origine iuris.& & Volateranus lib.39. Philogiæ tit. de magiſtraſtibus. de quib' aliquid dicã infra in regula de non iudicando, niſi ſecundum literas expeditas,q.ſi.

qui quod minime mutũ eſt. vt l. ſemper nõ ſtipulationib. ff. d regul.iur & l. de quib. ff. de leg.

IO.MILABVS.

Bibliothecari' quis dicatur.

Redeundo igitur ad Vicecancellarium,concludo,illũ antiquis temporibus nõ Scriniarium,Bibliothecariũ,aut primicerium,ſed ſuo nomine Vicecãcellariũ, appellatũ. Non erat tamen hoc officiũ in tã excelſo honoris gradu poſitum ſicut hodie,quia Vicecancellarius,vt dixi,nõ ha

A 3 bebat

Vicecancel. qui olim erat ſimplex doctor, quãdo primũ fuit card.

bebat dignitatem. Adeò, quòd adhuc tẽpore Nicolai papæ iij. Lugdunenſis, quòd cõcilij Vicecancellarius cardinalis nõ erat, ſed priuatus homo: quin vna cũ protonotariis papæ in camera ad exequendũ mãdata eius, ſicut cardinales in conſiſtorio, & diuinis officiis aſſiſtebat, Quod fuit obſeruatũ vſque ad tempora Bonifa. octaui, quo tẽpore etiam ille Vicecancellarius, de quo idẽ Bonifa. meminit in proœmio ſexti decretaliũ incip. ſacroſanctæ, nõ erat cardinalis, ſed poſtea ab eodẽ Bonifa. diaconus cardinalis creatus fuit vt Ioan. And. ibidem in gloſſ. author eſt. Illud etiam non eſt omittendum, quòd antequam Vicecancellarius crearetur cardinalis, vna & eadẽ erat ipſius & notariorũ menſa ſemel in die de portionibus palatij ſuſtentari ſolita, ad quam nullus, quantæcũque fuiſſet præeminentiæ, conditionis & ſtatus comedere audebat ſine ſpeciali licentia papæ Et quod eſt magis mirãdum, nullus ex officialibus ita cõmuniter viuentibus medicinam ſumere, aut ſanguinem minuere poterat abſq; ſpeciali licentia Vicecãcellarij, faciliter obtinenda, vt in prædicto membrano libro peruetuſto latius enarratur. Et hoc idem in cardinalibus informis obſeruatum fuiſſe antiquis temporibus refert Hoſtienſis. Nã illi nõ poterant ſanguinẽ minuere ſine ſpeciali licentia papæ, vt tradit Hoſtiẽſis qui in hoc habetur corruptus in ſumma de pœnitentia & re. §. cui confitendum. verſicu. cui cardinales. & in cap. eccleſia veſtra. el ij. de electio. Quis autem tunc Vicecancellarij, Notariorũ, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiã quãtitatis vel menſurę fuerint portiones panis, vini, carniũ, & ordei, quas ſingulis diebus ex palatio Apoſtolico capiebant. Quid etiam papa circa ſtrenam & alia cum eiſdẽ die natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruare ſolebat quid pręterea quãdo curia extra vrbẽ proficiſcebatur, prędictis officialibus conferebat ſeu largiretur, in dicto mẽbranæ libro latius deſcribũtur. Quę licet cognitione iocũda & digna videãtur, propter notitiã vetuſtatis ac etiã vt facile percipi poſſit ex quã tenuiſſimis principiis hæc Vicecancellarij dignitas, & ſacrum cancellariæ officium in immenſum creuerint. Nihilominus tamẽ, quia videretur nimis prolixum, & fortaſſis extra propoſitum noſtrũ illa hîc recẽſere, quæ forte tres bonas papyri paginas occuparent omitto, Nõ tamen ſilentio præteribo vnum ſa-

Vicecancel. antequã f. iſſet creatꝰ cardi. vnà cum notariis aſsiſtebat in camera papæ

Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarij comedere.

tis notandum q licet Vicecancellarij officium tam anguſtis tūc includeretur limitibus, & Vicecācellarius cardinalis nō eſſet maior tamē illi poſt cardinales honor, quā reliquis aliis curiæ prælatis impēdebatur. Deſignatus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctoribus, poſt preſbyteros cardinales in capela papæ ſedendi locus, aliiq́ue honorū gradus tribuebāur illis de quibus ibi latius narratur. Et hęc quidē officaliū prędictorū pręrogatiuæ, quouſq; ex cardinalibus Vicecancellariū fieri placuit, promiſcuę erāt, ac lōgo vſu ſeruatæ. Sed poſtquā Vicecācellarius cardinalis effectus fuit, ſūma totius poteſtatis & honorū in vnū delata illi mutuā obſeruationē aboleuit. Adeò, q illa Vicecācellarij ac notariorū cōmunis ac familiariis mēſa, cū portionibus quas ex palatio apoſtolico recipient, locus etiā capelę poſt preſbyteros cardinales in diſſuetudinē abiere. Inde euenit q Auditor contradictarū, qui poſt cardinales & Vicecācellariū, cęteróſq; curię prælatos, vt pręmiſſum eſt, pręcedere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecācellarij, in cardnalē promotionē ab omnib⁹ præcedebāt. Vt nō abre Bnifacius de Vitalinis, olim Rotæ auditor, in cle. ne Romni. § ſanè. de electio dixerit, Auditorē cōtradictarū quondā cæteris Auditoribus dignitatē maiorē, & loco digniorem, ſuo tēpore poteſtatē localem, ab aliis Auditoribus ſeparatam ſatis abiectam, ac minus honorificam, & honeſtam habuiſſe. Nec mirandū horum officialiū dignitates, aut honores tēpore diminutos fuiſſe, cū & alij ſimiles curiæ Romanæ miniſtri eadē temporū viciſcitudine, & fortunæ turbine ſint depreſſi: adeò, vt hoc tēpore vix primæua eorum inſtitutione veſtigia appareant.

Auditor contradictarum.

Vicecācellari. poſtquam fuit creat⁹ cardi. non habuit menſam communem.

Rotæ immutatio.

NAM ſatis apparet Rotæ Auditorium non idē, nec eo ſtatu antiquis tēporib⁹ fuiſſe quomodo eſt. Erāt enim ſine nmero certo Auditores ad audiendū & referendū tantū deputati, vt dicit Specul. in tit. delegato. §. iā nūc dicēdū verſic. Itē nō obſtat ſi obiicis. Poſteà vero auctis ſedis apoſtolicæ negotiis, cōceſſa fuit Auditorib⁹ diffiniēdi facultas, vt patet ex his quæ tradit Spec. in tit. de Auditore. Si:q; vario modo obſeruatū fuit vſq; ad tēpora Sixti iiij. qomniū prim⁹ numerū Auditoriū ad duodecim reſtrinxit erāt enim adhuc tēpore Sixti numero 14 qui nominbus ſuis propriis in bulla Sixti ſuper

Rotæ auditorium.

Rota auditor vſq; ad tēpora Sixti iiij.

hoc cõfecta numerãtur, ſub Dat. Prid. Idus Maij 1471 anno eius primo, & tẽpore Thomæ Faſtoli erãt xxj. Auditores vt vidi adnotatũ per R.D. Iacobũ Simonettã, & hoc innuit deciſ. licet corruptè in cauſa quinta dub. 15. eiuſdẽ Faſtoli. Nec mirũ, quia erat duplex Auditorũ locus, videlicet primi gradus, & ſecundi gradus, vt colligitur ex 42 dubio eiuſdẽ Faſtoli, & ex ſubſcriptione cõſilij Oldra. 266. ſicut etiã tẽpore antiquo canonici in eccleſia dicebãtur clerici primi gradus, ſed alij ſimpliciter beneficati dicebãtur clerici ſecundi gradus, vt notat Innocẽ. in c. ſedes de reſcrip. & in c. fi. ij. col. de præbẽd. Et iſti grad⁹ Auditorũ, vt oppinor videbãtur introducti reſpectu primæ & ſecundæ inſtãtiæ. itaq; Auditores primi gradus erãt, qui cognoſcebãt ſimpliciter de negotio prĩcipali, de quo ſi appellari contingerat, cauſa appellationis cõmittebatẽ Auditorib⁹ ſecũdi grad⁹. Quod videtẽ colligi ex dicti Oldra. in conſ. ccciiij. in prin. Et ad effectũ iſtorũ graduũ bene cõſonat, ꝙ tũc Auditores eſſent. xxj. vel plures aut min⁹, quia nõ erat cert⁹ nu. firmat⁹ vſq; ad tẽpora Sixti, ſicut etiã neq; ante Sixtũ Auditores recipiebãtẽ, nec examinabãtẽ corã Vicecãcellario, quia hoc Sixt⁹ omniũ prim⁹ ꝑ ꝓdictã bullã introduxit, vt hodie practicatẽ: & illa bulla adhuc in ſcriniis Rotæ ſeruatur. Sed Camerari⁹ de mãdato papę olim Auditores ꝑ dationẽ capæ. rocheti, & birreti recipiebat eos in matricula poſtea ſcribi faciens, prout refert Egidius deci. dcxj. incip. licet capella. & Camerari⁹ tũc erat iudex Auditorũ, & nõ ali⁹, & ille ſol⁹ Auditores excõmunicare poterat, vt ſunt de hoc penes me plures regulæ Cãcellariæ antiq; tã Greg. q̃ Benedicti. 13. quæ omnia poſtea fuerũt ꝑ Inno. & Sixtũ immutata. Et ꝙ eſt magis mirãdũ Rota à tẽpore Sixti vſq; ad noſtra tẽpora, in quib⁹ fœliciter ſedet Paulus papa iij. varias etiã mutationes recepit. Nã tẽpore Sixti nõ infor mabãt verbo, ſed datis ꝑ Auditorẽ dubiis, aduocati de iure in ſcriptis reſpõdebãt, ſequuti conſ. Clementis iiij. de quo loquitẽ Spec. tit. de requiſ. cõſil. col. fi. Sed illa obſeruatio parũ durauit, quia tẽpore Alex vj. cupiditate aliquorũ aduocatorũ interrupta fuit. Sedebãt tamẽ tunc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nũc verò hæc omnia ſunt immutata. Nã Clemẽs vij. voluit bis tantũ Auditores in hebdomada ſedere, cauſantib⁹ bellorum turbinib⁹, & Lutherani dogmatis incẽdiis quib⁹ Alemaniæ maior

Auditorũ Rotæ genera.

Auditores ante Sixtum, nec recip. nec exami. coram vicecancel.

Auditorũ iudex, Camerarius.

Rota immutationes.

Auditores Sexti non informabãt verbo.

maior pars,& Anglię cũ plurib' aliis ab obediẽtia ſedis apoſtolicę defecerũt. Sic etiã & nũc tẽpore Pauli iij. in formã di mod' omnino immutatus extitit. Nã cũ prius ꝓcuratores omnes,& aduocati maximis partiũ impẽſis, & Auditorũ moleſtiis voce informarẽt, neſcio quo pacto mutuo,& vnanimi aduocatorũ & procuratorum cõſenſu, petitũ fuit à Rota non amplius vocaliter, ſed in ſcriptis informari. Quod papæ primum Rotę & denique toti curiæ placuit. Sicque redẽptũ eſt tempus, quod quotidie viriliter,& cum diſpendio omnium amittebatur.

Sacræ pœnitentiariæ officij variatio.

APparet igitur ex prædictis quãta fuerit ſtatus primi Rotæ variatio, quãta ſtyli antiqui viciſsitudo quę magis etiã cernitur in officio ſacræ pœnitẽtiariæ cuius immeritò ſum regens. Illud etiã pœnitẽtiarię officiũ in eccleſia primitiua cõmuniter à plurib' immaculatę vitæ & ſcientię eruditione ſimplicib' cõfeſſorib. cũ magna authoritate, ac ſummo honore regebatꝛ, vt Caſſiodorus, Socrates,& Sozomenus in hiſtoria eccleſiaſtica teſtãtꝛ. Et ita pœnitẽtiarij in eccleſia venerabiles & cõſpicui erãt: vt reprehẽdi à Benedicto xij. meruerint Auinione anno põtificatus eius quarto, quare pileũ,& protonotarij equitando nõ portarẽt,& inde euenit, ꝙ pœnitẽtiariorium ſenior, quã hodie decanũ ſeu priorem appellant mitram papę, quam hodie dicamus Rotę & publice rochetum, ſicut alij curię Romanę prælati geſtare ſolebãt, vt in quodam peruſto membrano lib. pœnitentiarię apoſtolicę apud ſãctũ Petrũ ſcriptũ inuenimus, Ad tantũmque honoris culmẽ hęc pœnitẽtiariorũ cura deuenit, vt nõ dedignarentur olim quindecim cardinales illud munus ſubire, vt papa Benedictus. xij. refert ſe in quodã antiquo libro habuiſſe ſcriptũ. Et hoc idẽ Eraſmus affirmat libro ſecũdo reſpõſionis ad Albertũ Piũ Carporũ principem fo. xlj. Et hoc eſt fortaſſis, quod Damaſus innuit in vita Marcelli, dũ dicit Marcellũ papã quindecim in vrbe cardinales cõſtituiſſe propter baptiſmũ & pœnitẽtiã multorũ & idẽ dicit Aluarus Pelagius antiquiſſim' cardinalis libro ſecũdo, de planctu eccleſię art. 16 Et ita debet corrigi dictũ Archi. qui idẽ ſentit in cap. vbi periculũ. c. j. de elect. lib 6. Ex quib' liquidè apparet tũc cardinales pœnitẽtiariorũ curã geſſiſſe, à qua creſcẽtibus poſtea eccleſię facultatibus, fuerũt exẽpti, vt idẽ Benedictus pa-

Pœnitentiarij maioris officium.

Pœnitentiariorum S. Petri prior mitrã. Papę & rochetũ publice tenere ſolitus erat.

Pœnitentiariorum cura ad tãtũ honoris culmen deuenit, vt, &c.

Pœnitentiaria ſacra officiũ antiquis temporib. cardinales exercuerũt.

Pœnitentiariis olim grauia negotia cōmittebantur. *Pœnitentiario maiori effe. card. omnes illi pœnitētiariorū honor. ceſſarunt.*

pa refert Si quid etiã grauis negotij pōtificibus agendū occurrebat, id facile pœnitētiarus idoneis cōmittebatur, vt de cōpilatione decretaliū Gregoriū nouã feciſſe in earundē proœmio legimus. Poſtquã verò cura ſacri officij pœnitētiariæ vni cardinali demãdata fuit, tot⁹ ille cōmunis pœnitētiariorū honos, tota deniq; cōfeſſorū ſubordinatio, & reciproca cura perire, ac ſimul cū officio ad vnū tantum cardinalem, quem maiorem pœnitētiarium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna vices.

Epiſcoporum dignitatis diminutio.

Epiſcoporū dignit. *Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua anterior.* *Epiſcopi quo tēpore cœperunt creari cardinales.*

SED hoc parum videri debet, quãdo etiã epiſcoporū dignitas, quę maior omnib. aliis in eccleſia primitiua fuit & à iure diuino exordiū habuit, eadem tēporū viciſſitudo depreſſit. Nã (vt in veteribus authoribus legimus) epiſcopi vſq; ad tēpora Clemētis quinti, & Io. 22. in Eccleſia dei, ita in excelſo honoris & exiſtimationis faſtigio poſiti fuerunt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, ſi ex epiſcopis ad cardinalatus officiū aſſumerēt. Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiã loci prærogatiua anterior, vnde adhuc poſt Nicolaū ſecūdū epiſcopi immediate poſt papã ſubſcribebãt, deinde presbyteri, poſtea diaconi cardinales, cū ex multis, tū ex quibuſdam Vrbani ſecūdi literis Apoſtolicis. Dat. Salerni xiiij. Calē. Octob. xv. Indictione, Anno dñicę incarnationis. M. xcij. Pōtificatus ſui anno quinto clarius apparet: in quib. immediatè poſt papã, & ante cardinales ſubſcripti ſunt Auſculan⁹, Rapollan⁹, Troian⁹. & multi alij epiſcopi. Durauerat autē ſub hoc tenore fœlicitatis illa epiſcoporū dignitas vſq; ad Bonifacij viij. tēpora, vt refert Ioã. And. in c. cū aliquib⁹. in nouella de reſcript. li. 6. & in c. cū Apoſtolus, de cenſib. licet ibi habeat diminutus. Quo tēpore refert Ioã. And. multos prętermiſſo fuiſſe cardinalari. qa epiſcopi erãt, ne ſic dignitate minuerētur. Quod poſtea neſcio quo pacto fuit immutatū, fortè qa in palatio apoſtolico fuerat tūc bis pronūciatū nō notari in tali ꝓmotione deſcēſum, vt dicit Io. Frãciſc⁹ Paui. in extra nag. ad onus vel qa iã plenior poteſtas in eligēdis ſūmis pōtificib⁹ cardinalib⁹ attributa fuerit, cū antea nō ſolis cardinali cōcederetur, vt patet in c in nomine. 23 diſt & in ſexcentis aliis locis. vtcūq; ſit Ioã. And. in d c hãc cōſuetudinē in tãtū dilatatã cōmendat, videlicet quod quãdoq; de ſolis epiſcopis tūc fiet vna cardinaliū ordinatio ſeu

Card. ſolis olim poteſtas eligendi ſummos pontifi. nō

ſeu ꝓmotio Et miratꝰ Bonifaciū vj.libri decretaliū cōditorē reuocatorias gratiarū,& alia permulta inueniſſe,ne ſciuiſſe tamē iſta inuenire:& Ioā.And.ſequitꝰ idē Io.Frā. Pauinus auditor Rotæ in tract.viſitationis.in q ij.primæ par.& reaſſumunt Moder.Bononienſes in tractat.legati. *cōcedebatur.*

Itaque ex prædictis apparet variam fuiſſe prædictorū officiorum mutationem,quā nūquam,vt opinor, meliori ſtatu cōſtitutam legimus,quàm modo,Nam,vt ad Vicecancellarium reuertamur,nō ſine magna ratione ordinatum fuit,hoc officium tātum cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius propter ſceptrum iuſtitiæ ꝙ tenet,ſupremum inter omnes debuit tenere principatū,ſicut & ipſa iuſtitia,quæ cæteras alias virtutes excellit,ſecūdū Philoſophum ſecūdo Ethico & tex.in authē.vt omnes obed.prin.prouin.in prin.De qua quidē Vicecancellarij excellētia latiſſimè tradunt Moder.Taurien.videlicet,Io.Frāc.Purpuratꝰ in l.j.ff.de offi.eius.&c.Cōueniēs igitur fuit,nō vt antea,ſimplicibus & priuatis viris, ſed perſonis magna & illuſtri dignitate præditis(cuiuſmodi ſunt cardinales hoc officiū cōmēdare,vt ſic & perſonæ huiuſmodi,& dignitatis acceſſione,ſplēdore,& nominis celebritatē caperet.Et quāuis Camerariatꝰ officiū lōgè antea cardinalibꝰ fuerat cōmiſſum,vt apparet in c.ad audientiā.de præſcript.& per cōſequēs videretur huic officio Vicecancellarij præferēdum. Tamē q̧a vt dixi, Vicecancellarius propter adminiſtrationē iuſtitiæ q̄ gerit,cæteris omnib. præfertur, vt notant doc.in cle.ij.de elec. ideo cōueniēs fuit illi maiorē tribuere dignitatis prærogatiuam,ſicut videmꝰ in Referēdariis, q̧ Protonotariis illis antiquiorib præferuntur,propter rationē quam ſcribo in regula de nō iudicādo,niſi ſecūdū literas expeditas. *Iuſt.inter cæteras virtutes obtinet principatum.* *Camerariatꝰ offi. antiquius eſt Vicecancellariæ.*

Sed poſtquā huc diſgreſſi ſumꝰ,operępræciū erit perſcrutari,quamobrē hic cardinalis cācellariæ apoſtolicæ præfectus, Vicecancellarius potius q̄ cancellarius appelletur *Cancellariæ præfectus quare potius Vicecācel. quam Cācel.appelletur.*

SOLVTIO.Laurētius,Cardinalis Zabarella,& alij in d cle.ne Romani.de elec.dicūt hoc factum fuiſſe,quia antiquis tēporib.ille Cardinalis certauerat de puritate cum Papa,& ob eā cauſam ordinatum fuit,ꝙ ꝑ diminutionē de cætero Vicecācellariꝰ appellaretꝰ.Ita dicunt præfati,cū quibus alij vbiq; doctores,more ouiū primā ſequentium,præcipitati ſunt. Sed q̄ iſta,Deus immortalis frigida ſint,& à vero aliena, qui vel parū hiſtoriā eccle-

ſiaſticam

ſiaſticã caluerit,ſatis dignoſcere poteſt.Nã ꝙ cardinalis Cancellariæ cõtẽderit vnquã de paritate cum Papa,vel appellatꝰ fuerit vnquã Cãcellarius,& poſtea ordinatum, quòd Vicecancellarius appellaretur,nullibi legimus,ſed ſunt quędã ſomnia.Et ideo ego arbitror aliunde hoc nomen Vicecancellarij proceſſiſſe.Nam conſtat ſummum, pontificem ſolum in eccleſia dei appellari,ſicut Moyſes, Cancellarium dei,cum quo vnum,& idẽ cõſiſtorium facit.Ita in indiuiduo dicunt Moder.Galli repet.c.Raynutius.in verbo vxorẽ nomine Adelaſiam nu.497 de teſta. Et idẽ dicũt alij Moder.in tractatæ ſiue Catalogo gloriæ mundi,in quarta parte in 13.cõſideratione.Si igiť Papa eſt Cancellarius,non videbatur cõueniens alium etiam Cancellarium Papæ ſimilem nominare,ſed potius Vicecãcellarium,qui eiꝰ vices gereret:ſicut rex in regno ſuo non facit Regem,ſed Viceregem.Et hoc etiam alia ratione ſuadetur,quia,vt ſuperius dictum eſt Cancellaria apoſtolica prior fuit,quàm Vicecancellarij promotio,& Cancellaria repræſentat ſedẽ apoſtolicam,quæ habetur pro Cancellario.Hinc eſt,quòd quando auditor remittit cauſam ad Cancellariam,dicitur eam remittere ad conſiſtorium papæ,quod habetur pro Cancellario:non antẽ remittitur ad Vicecãcellariũ,vt eſt deciſio Rotæ notabilis in titu. de reſcript.deciſ.13.in no.incip Itẽ ſi cauſa committatur,&c.in fi.verbis quæ ſecundum numerum extẽſum eſt,362.Et eodẽ modo dicimus.ꝙ in curia Romana. nulla particularis perſona eſt fiſcus,ſed ipſamet ſedes Apoſtolica vt dicit Bart in Litẽ veniunt §.ait Senatus.ff. de pet.hæred. Et ideo,qui hodię gerit in curia officiũ fiſci nõ appellať fiſcus, ſed vel aduocatus. vel ꝓcuratus fiſci. Sic Vicecãcellarius nõ dicitur Cancellarius,quia ipſe papa,& ſedes apoſtolica dicũtur Cãcellarij,& ſũt ipſa Cãcellaria,Quæ ratio non militat in regno Franciæ,vbi ipſe Rex non eſt Cãcellarius, ſed hoc officium ab initio vni commiſerunt,quẽ Cãcellarium appellari voluerant. Sed papa illam dignitatem nulli cõmiſit,ſed Vicecancellarium creando,viſus fuit Cancallarij nomen apud ſe retinuiſſe, Hæc mihi magis cõſona vero videntur quam ea quæ præfati doctores dixerunt in d. clem.ne Romani.

Summus pontifex ſolũ in eccleſia dei appellatur.

Reges in regnis ſuis no faciũt reges, ſed vicereges.

Auditor quãdo remittit cauſam ad cãcellariã, quare & cat.

Fiſcus in Curia Romana.eſt ipſamet ſedes apoſtolica.

Ioan.22. multa ſalubrrima

Redeamꝰ igitur vnde digreſſi ſumꝰ.Et dicamus,ꝙ licet ante tẽpora,Ioã.xxij. Vicecãcellarius,ſcriptores & correctores literarũ iam cõſtituti fuiſſent,nihilominus regulæ

Cancel

Cancellarię nondũ cõpoſitę fuerant :ſed primus omniũ Ioã.xxij.tãquã bonus domus ſuæ paterfamilias eas intro duxit,Nec ſolum regulas, ſed etiã vt rem anguſtã domi ni iuuaret beneficiorum etiã electiuorũ reſeruationes ac taxas,quibus æſtimarentur,inuenit Collegiũ quoq; ſcri ptorum apoſtolicorum.antea ſine ordine vagans. nu.di ſtinxit,vt de iſtis Guliel.Hiſpanus in pragmatica Frãcię ac Polydorus lib.8.de Inuẽtorib⁹ rerũ,ca.ij. meminerũt Quinimo beneficiorũ annatas, ex quib⁹ tã magnos pro uentus ſibi & eccleſiæ cõparauit in cõſi.Viẽnẽſi ſub cõ tẽtione dimiſſas,vt refert Io.And.licet mẽdoſe in.c.inter cętera.col.fi.de offi.ord.in vſum reuocauit.Adeo,vt moriens vigeſies quinquies centũ milia nũmũ aureorũ eccleſiæ dimiſit,vt refert frater Ptolomæ⁹ de Luca in hiſto ria eccleſiaſtica põtificũ,in vita Io.Et hoc idẽ dicit,tacito authore,D.Petr⁹ And.Gãmar⁹ Rotæ auditor in ſcho liis quibuſdã impreſſis ad extrauagantem Iulij.ij.Quam quidẽ annatarũ inuẽtionẽ magnũ toto orbi ſcandalũ generauit,Nec mirũ quia Io.22.adeo cupidi & audaciſſimi animi fuit,vt non ſolũ hoc vno malo eccleſiaſticos viros grauare,ſed quod magis mirandũ fuit nõ eſt veritus con ſtitutionẽ facere,qua & regnũ Germaniæ à regno Franciæ diuideret, & Italiã ab imperio ſegregaret,vt Alberi cus author eſt,Inter hæc tamẽ, Rotã nouis & ſaluberri mis ſtatutis ornauit, quæ hodie apud nos etiam ſeruãt, & quotannis initio audiẽtiarũ publicè legunt,Et in ſum ma,ille primus adminiſtrationem iuſtitię cuius Vicecancellarius caput eſt quæ in regulis,& Rotæ ordinationib⁹ conſiſtit.inuenit Quæ quidem officia ſucceſſores põtifices.in dies magis propagarunt,Nã ꝙ ad regulas attinet Ioan.22.in ſuis regulis hoc tantũ egit,abbreuiatores inſtruere,videlicet quomodo literas in cãcellaria,iuxta ſup plicationũ varias ſignaturas,deberent expedire,quas ſũmi pontifices deinde magis auxerunt,vſque ad tempora Nicolai papæ.v.qui omniũ põtificũ primis prædeceſſorũ vtiliores regulas colligens,ac plures alias iudiciales addens,eas omnes in eo ſtatu,in quo nũc reperiũt,deduxit Quem ſucceſſores vſq; in hodiernũ diẽ paucis immutatis,vel additis pro ſe quiſq; ſũt ſequuti,Totius huius harmoniæ laus Ioanni tribuitur.Fuit eni inter cætero mortales nõ ſolũ eruditus,ſed impẽſe curioſus,Nã,vt ex recẽtioribus ſolus author eſt Frãciſcus Petrarcha lib 2.re-

inuenit.

Reſeruationũ &c. quis primus fuerit inuentor.

Ioan. dimiſſio.

Ioan.22. diligētia. rū memorab.tract.3.ca 53.Io.22.fuit adeo rerū omniū curioſus,vt repertoria, ſeu indices ſibi ordine alphabeti cōficeret.quib⁹ facile res omnes in prōptu.& ad manus haberet, Sic itaq; eccleſiæ dei magnū præſtitit adiumē. & authoritatis prçrogatiuā Nā,vt ea omnia quç hiſtorici in eius vita referūt omittā,quando aliud de ſe dignū Ioānes præſtitiſſet illud tamē erit omnib⁹ ſeculis memorandum,ꝙ primus omniū cancellariā & Vicecancellarij dignitatē,ac Rotç tribunal illuſtrauit,quæ ſūt duo in vrbe luminaria,& collegia,præſtātiora,Nam tres ſunt gradus dignitatum principaliū in vrbe poſt papā prima eſt Vicecancellarij, qui adminiſtrationē iuſtitiæ.Regularū Apoſtolicarum, ac cōſtitutionē tutelā, & cuſtodiam tenet:,circa cuius poteſtatem ſpeciales regulæ cancellariæ cōditæ,fuerunt.Et multi ex doct. noſtri de illo notabiles tracta.ſcripſerūt,Secunda dignitas eſt Cameriatus, qui præeſt ærario, ac eccleſię patrimonio, eius redditus, & prouētus procurans.vt dicitur in cap.ad audientiam. de præſcript.cuius authoritas olim maior fuit,vt ex regulis antiquorum pontificum apparet: de quibus mentionem feci ſuperius,de Auditorib.Rotæ loquens,Tertia dignitas eſt maioris pœnitentiarij; qui præponitur curæ fori pœnitentiæ,de qua latiſſimum tractatum compoſui.Primam ad lucem reduxit Ioan.Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus xij in lucem produxit.Eugenius & Sixtus locupletiorem reddiderunt de quibus omnib⁹ tractatur per cardinalem,& alios in clemen.ne Romani.de elect.Et de omnib⁹ iſtis ego, latius dixi in tracta. de poteſtate,& ſtylo officij ſacræ pœnitentiariæ,vbi de officialibus curiæ mentionem facio. Nam ſufficit ex prædictis oſtendiſſe,Regulas,de quibus loquimur,certam originem & initium habuiſſe.

Vicecācella, Camerarij, & maioris pœnitētiarij cura & admīniſtratio qua ſit.

QVAESTIO SECVNDA.

CIRCA ſecundā quçſti.videlicet † Nūquid regulæ iſtæ vniuerſaliter ligēt omnes etiā extra curiam MVLTO plura dici poſſent,quam hic ſcribam ex eo quia iſta materia varios habet ſinus,& plures continet receſſ⁹,Et ideo doct.variis in locis varia ſcripſerūt,Quamobrem quçſtionē iſtam ad partes diſputabo,ad effectum, vt contrariæ opiniones melius diſtinguātur,iuxta conſilium Modeſtini in l numerum §.mixta ff de mune.& hono.Quod vnum(ſi Baldo credim⁹) ingenium Bartoli illuſtrauit

Ex argumentis ſiquidē & collationibus frequēter latens veritas aperitur, vt in

luſtrauit,per cõtraria ſcilicet,& oppoſitiones proceden- do Nam tritum eſt ſermone prouerbium,Veritatem diſ- putatione diſcuſſam magis ſplẽdeſcere,vt dicit text in.c. grauẽ.35,quæſt.9 meminit Iaſ.in l.qui accuſare.C.de e- dendo.Aliâs enim veritatem ſine diſputatione perquirẽ tes,ſimiles ſunt neſciẽtib' quò ire debeant,vt Ariſto.di- cit,3.Metaphyſ.

extraua. Ioan.22. Quia nõ- nunquam de verb. ſig. & in collatione verbum prolatum frequẽter aliorũ ſen tentiã tan quam ſub til:or ra- tione ſub- nixum ad ſe trahit. vt ff. de arbit. l. ſi intres, & frequẽter reuelatur minori, quod ma ior neſcit. 95.diſt.c. eſto ſub- iectus. et ſi minor veritatem inueſtiga- uerit, nul la maiori irrogatur iniuria l. potioris. C. de o[illegible] pr[illegible] uinc.

Pro parte,igitur negatiua,videlicet,ꝙ,regulæ nõ ligent vniuerſaliter omnes, adduci poteſt primo,Quia regulæ ſunt ſtatuta quædã ſiue ordinationes particulares cõcer- nentes certum locum,vt patet ex earũ titulo:vocanẽ enĩ regulæ cancellariç.Ex quo quidem verbo cancellariæ,tã quam ex ſigno quodam locali.daẽ clarè intelligi regulas iſtas nõ facere ius vniuerſale, ſed particulare illi' loci:q.a cõcernunt ea quæ in dicto loco tractanẽ Vnde ſicut equ' cognoſciẽ ſigno,vt dicit Paris de Puteo in trãct.Syndic. verſ.probatio.Et Moder.Bonon.in.§ teſtes.el.j.in 8.col. inſtit. de teſta.Et auis cognoſciẽ ex cãtu,& lyra ex ſono ſecundũ Bald.in l. cõparatione. col.fi.C. de fid.inſtr.ita lex an ſit vniuerſalis,vel particularis,cognoſciẽ ex loco: accidẽtia enim multum cõferunt ad cognoſcendũ quod quid eſt l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mili.Bald.in l. fina.C.de execu.rei iudi.Cum igiẽ illa adiectio verbi Cã cellariæ,denotet certum & particularem locum,vbi illç regulç practicenẽ,dicendum erit,regulas facere ius par ticulare,& non vniuerſale,Quia qualitas adiecta diſpoſi tioni,qualificat illam ſecundũ qualitatẽ eius,vt eſt text. in puncto in §.ſed ius quidẽ ciuile. inſtitu.de iur.natu.fa cit cap.ſtatutum.de electio.libro 6.Quando igitur lex eſt localis,vniuerſaliter extra locum nõ ligat.c.1.& 2.de cõ ſtitu.lib.5.l.fin ff.de iuriſdi.om.iudi.

Secũdo,quia de natura legis vniuerſalis eſt,ꝙ ſit per petua & durabilis,vt dicit Archi.in c.donatum.1.quçſti. 7.Et Nicolaus Milis in ver.lex.§. 2.l. ædita ibi, perpetui edicti.C.de eden.Sed regulæ Cancellariæ nõ ſunt huiuſ modi,ſed moriuntur cum authore ſuo,vt patet in proœ mio regularum,ibi,ſuo tẽpore duraturis, & cæte.Igitur non faciunt legem vniuerſalem, Nam ſi papa voluiſſet regulas ab omnibus obſeruari, hoc dixiſſet, prout dixit in c.1.de conſtitu.& in cap.omnis.de cenſi.

Suadetur iſta opinio,quia regulæ ab initio introductæ fuerunt,vt officiales Cancellariæ per eas in literis expe-

dien.di:

diẽdis inſtruerẽtur, vt patet ex regulis Ioã. 22. Benedicti. & aliorũ: & licet à tẽpore Nicolai. v. aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit, illud tamẽ reſpicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio pontificũ principaliter nõ fuit per dictas regulas legem vniuerſalẽ condere, ſed normam dare negotiis in Cancellaria & curia gerẽdis, nos nõ debemus aliter interpretari. Quia actu agẽtium nõ operatur vltra eius intentionẽ. c. ſi ſacerdos. de offic. ordi. & vulg. l. non omnis. ff. ſi certum petatur.

Lex cõmunis vbique publicatur.

Tertio, lex cõmunis ex eo, quia vbiq; publicatur, ideo vniuerſaliter ligat, quia tunc nõ poteſt ignorantia allegari, vt patet in authẽ. vt factæ nouæ cõſtit. per totum, & in c. 1. de poſtu. præla. & c. nouit. cum ibi notatis, de ſenten. excõ nuni, notat Bar. in l. omnes populi in v. q. prĩcipali. ff. de iuſti. & iu. cum ſimilibus. Sed regulæ cãcellariæ non publicãtur niſi incuria ergo, ibi tãtũ ligare debent. aliàs ſequeretur incõueniens: quòd vbi non fieret. puclicatio. ligarent ignorãtes. Quod eſt cõtrarium rationi, vt patet in cap. ij. de conſtitu & c. ij eo. tit. lib. vj. notatur in dicta authẽ. faciũt ea quæ tradit card. conſi. cxix. in fi.

Regula cancel. an publicentur ſolum in curia.

Cõfirmatur iſta opi. quia ad eſſentiam legis vniuerſalis, plura requirũtur, quæ traduntur in l. humanum. C. de legibus. Et Moder in rubr. de conſtit. Et reaſſumũt nouiſſimi repetẽtes in l. ij per illũ text. ff. de orig. iur. Quæ quidem in cõſtituendis regulis cancellariæ non ſeruantur. Ergo non vidẽtur facere ius generale.

Quarto pro iſta opinione adducitur, quia videm⁹ ſẽtentiam latam contra legẽ communem, etiam nõ deductam, nec in iudicio allegatam, eſſe ipſo iure nullam, vt in l. cũ prolatis. ff. de re iudi. & in cap. cum inter. eo titu. Et tamẽ ſẽtentiã contra regulã cancellariæ etiã allegatam nõ tamẽ productã. valet & tenet. vt latè probat Fely. in cap j. de re iudi. & ita hodie ſeruat Rota. Ex quo datur intelligi manifeſtè regulas iſtas multũ à iure cõmuni differre, & per cõſequens vinculum legi communis habere nõ debẽt. Quinimò vinculum particulare earum eſt adeò debile. quod videtur lõge minus, quàm ſtatutorum ſingulariũ locorũ vel perſonarũ Nam, ſtatuta particularia quã primũ ſũt publicata. & in vno volumine redacta, ligant ſuos ſubditos, vt tradũt omnes in l. omnes populi ff. de iuſti. & iur. & in cap. j de cõſti lib. vj. Sed nõ ſic in regulis. Nam earum poteſt adeò arcta videtur, & certis

Regularũ vinculum minus eſt, quàm ſtatutorũ particulariũ.

tis veluti cãcellis ac metis reſtricta, vt licet regulę publicentur, & in vno volumine redigãtur, nõ tamen per hoc vinculum aliquod iniiciunt, aut fidem aliquã faciunt, nec poſſunt allegari ſicut libri Digeſtorum & ſtatutorũ, niſi prius de gratia ſpeciali, & cũ certa forma, & ceremonia impetrẽtur, vt allegari & produci poſſint: in quib⁹ impetrandis, illud primũ quæritur an regula ſit de dandis, vel nõ in quo quidem ſæpe fit diſputatio tanquã ſit pro aris agendũ: de quo habetur inferius in regula xxvj. quæ omnia quãtum ad horreant, & penitus aliena ſint à natura legis vniuerſalis & communis, nemo non facile intelligit

Regulæ cęcel. nõ allegantur ſicut leges Digeſt.

Quinto facit, quia ad effectũ, vt lex vniuerſaliter liget, oportet principẽ expreſſe hoc mandare, vt lex vniuerſaliter obſeruetur, vt nota in l. nec Dorotheũ. C. de decurio. lib. x. facit text. in c. j. de conſtitu. Sed de iſta volũtate papæ quo ad regulas nõ apparet. Igitur dicendum eſt, eas vniuerſaliter non ligare.

Lex vniuerſaliter ligant.

Lex debet locis et perſonis conuenire.

Sexto pro iſta parte adduci poteſt, q͂a ad inualidãdum actum, & imponẽdũ vinculum, ſufficit legem communem aliquid prohibere. Sed in regulis cãcellariæ non ſufficit, vt in eis aliquid prohibeatur: ſed requiritur, vt dixi, earũ impetratio, allegatio, & in actis productio, & regiſtratio, vt vinculum producãt, vt notat Fely. in d. cap. j. & probatur in d. regul. xxvj. Sed hæc regularũ impetratio habitãtibus extra curiã, præſertim in diœceſibus remotis dura nimis, & quodãmodo impoſſibilis videretur. Ergo dicendum eſt, illas nõ arctare extra curiam litigantes. Quia lex ad hoc vt vinculũ inducat, debet eſſe poſſibilis & rationabilis, locis, perſoniſque cõueniẽs vulg. c. erit autem. iiij. diſtin. nullibi enim cauetur, quòd litigantes extra curiam corã ordinariis pro iure vniuerſali impetrando teneantur ad curiã ire. Cũ igitur hoc particulariter in iſtis regulis cancellariæ procedat, eſt cõcludẽdum eas particulariter, non vniuerſaliter extra curiam ligare.

Præterea, & ſeptimo hoc apertè probatũ, quia videmus ignorantiam iuris cõmunis, ſeu vniuerſalis neminẽ excuſare l. error. C. de iur. & fact. ignorãt ca. ignorãtia. de reg. iur. lib. vj. Et tamẽ ignorantia regularum excuſat omnes ſicut ignorãtia extrauagantiũ, vt tradit Abb. & alij, in c. paſtoralis. de fide inſtrumẽtorum. Bal. in cap. ex cauſis, de re iudi. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et iſtam opinionẽ, videlicet. quod regulæ cancellariæ non

Regularũ ingnorantia nunquid excuſet.

inducant ius generale per totũ orbem,ſed ius tantũ particulare remuũt pleriq; doctores celebres,imprimis Pet. de Ancha.in conſil.ccxcvjj. incip efficacibus.in prin. Et cardinalis Zabarella conſilio. xcix. incip. dico quòd acceptatio. Sentit Roman. in conſil. cclx. in ij. colum.& Barthol Belézinus in tracta de chari ſubſi.quæſt.cxvij.in fi.& in cap.ex parte.de feud.tenet Iaſ.in l.j. in vj.colu.ff. ſi cert.pet.& Decius ibidem in vltima lectura Senis cõdita.Et idẽ Decius in cap.ij. in ſecunda lectura de cõſtitu.& plures alij quos breuitatis cauſa non refero.

In cõtrariũ vero pro parte affirmatiua,videlicet quod regulæ iſtæ faciant ius generale,etiã extra curiam faciũt rationes & authoritates quæ ſequũtur.

Subiecta talia eſſe debent, qualia ſua prædicata.

In primis illud in iure clarũ eſt.talia debere eſſe ſubiecta qualia ſua prædicata vel eorũ effectus demoſtrant.l.fundum inſtructũ ff.de fun.inſtr.cum vulg.Sed ſi ſubiecta regularum materia, necnon & perſona ipſius conditoris inſpiciatur,proculdubio concludendũ erit,regulas iſtas facere ius generale.Patet hoc ,quia beneficia ſuper quib' regulæ diſponunt,generaliter per totum orbẽ poſſidentur. Ergo generaliter regulæ debent materia ſubiectæ adaptari,vt videlicet ligent ipſos beneficiorũ poſſeſſores vbique, alias ridiculũ eſſet dicere beneficia tantũ vnius loci,puta vrbis Romæ ſub regulis comprehendi,quæ permodica ſunt,& pro maiori parte iuris patronatus.

Papa ordinarius.

Cõſiderata etiã perſona ipſius papæ regularum cõditoris qui habet iuriſdictionem vniuerſalẽ,& eſt ordinarius ordinariorũ totius mundi, vt dicit gl. in c.fœlicis.§. ſi de pœnis.lib.6.& c.per principalem.9.q.3.& cui omnia beneficia mundi ſunt obedientialia & manualia,vt dicit Bal.in l.reſcripta.in ij.& iij.col.C.de preci. ĩper.offe.Erit dicendum etiã regulas iſtas vniuerſaliter ius facere,quia cauſatum ſapit naturã ſuæ cauſæ.l.eius.ff de oper.lib. & potẽtia cauſæ influit in cauſatum l.Publius §.1.ff.de cõdi.& demon & l.manumiſſiones ff.de iuſt.& iur.Ex perſona enĩ cõditoris metimur legem eſſe generalem vel ſpecialem.c.fi.de cõſti.lib vj.Et quod dicimus de parte,reſpectu partis, eſt dicendũ in toto reſpectu totius.Nam ſicut epiſcopus in ſua diœceſi cõſtitutionẽ ſimpliciter faciens, intelligitur eam facere particularem, attenta iuriſdictione ſua,quę eſt particularis,vt in c.ij.de cõſtitu.lib.6.& l.fi.ff. de iur.om.iud.Eodem modo cõſtitutio papæin beneficialibus

Cauſatũ ſapit naturã cauſa ſua.

Legem vniuer. vel particul. ex perſo-

libus erit generalis, quia ipſe habet iuriſdictionem generalem. Propter quam rationem fuit aliâs in Rota, & etiã in ſignatura tẽpore Leonis papæ x. deciſus notabilis caſus, de quo meminit D. Guliel. Caſſiodor⁹, quondã Rotę auditor diligentiſſimus in quadam deciſione incip. Dubitaui tẽpore feriarũ, &c. Dubitatur enim nunc temp⁹, an auditor in curia Romana vigore cõmiſsionis deputat⁹ cũ iſta clauſula ſimpliciter, & cũ poteſtate inhibẽdi poſſet inhibere extra curiã. Quidam dicebant, quod nõ, qa per illam clauſulam non dabaẽ poteſtas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cõmiſſiones ſunt extricti iuris, illa clauſula debebat ĩtelligi de inhibitione in curia per decisionem primam. de procura. in. nouis. Tamen contrariũ tenuit ſignatura per dicta Fely. in quibuſdã notis cancellariæ, quæ hodie habenẽ per manus plurium. Quem pro contraria opin. allegauerat Alexand. Et inter cætera, iſta opinio principaliter fundata fuit in ratione ſuperi⁹ dicta. Quia papa cauſam cõmittens, erat vniuerſalis princeps habens iuriſdictionem ſpiritualem generaliter per totum orbem. cap. cuncta per mundum. ix. q. iij. vnde conſiderata poteſtate cõmittentis, quæ eſt vniformis, tam ad curiam quã extra illa, clauſula cũ poteſtate inhibendi ſimpliciter, & in dubio prolata, debebat conformari & regulari ſecundum poteſtatẽ eius, vt videlicet liget generaliter tam in curia quã extra. arg. l. ſi plurib⁹. de leg. ij. & l. Iulian⁹. de leg. iij. Pro qua deciſione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ videri poſſunt. Ita hic videtur dicendũ, quod ſicut poteſtas papæ vniuerſalis eſt, ita & regulæ iſtæ ab eo ſimpliciter cõditę debẽt vniuerſaliter omnes ligare, niſi ſpecialiter aliud ſtatuatur. *na conditoris metimur.*

Secũdo pro iſta parte facit, quia iſtæ regulę appellanẽ cõſtitutiones, vt patet in iſto titulo. Et tamen cõſtitutio dicitur lex generalis, vt tradunt docto. in rubrica de cõſtitu. maxime Fely. & Moder. & eſt textus in cap. cõſtitu. ſecunda diſtinctione. Et patet in rubri. ff. de cõſtitu. princip. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quęlibet ordinatio papę habet vĩ legis generalis, vt dicit Do. in c. fi. §. in 2. notabili. per illum textum. de hæret libro vj. *Cõſtitutio quid ſit.* *Ordinatio papæ habet vim legis generalis.*

Et licet dicantur regulæ cãcellarię, & ſic reſpectu illius dictionis cancellarię, videantur eſſe locales. Tamẽ recti⁹ cõſideranti illa adiectio nihil facit, quia ponĩ ad demõſtrandum, de quibus regulis papa loquatur. nam cũ ſim-

 plex

Adiectio ad ſi bnefictum ad quid exponitur

plex regularum appellatio ſit incerta,& plures regularũ ſpecies comprehendat,vt tradũt doct. in ca.regula. 2 diſt. & Moder.omnes poſt Dy.in rub.de regu.iur.oportuit de neceſſitate papam aliquam adie ctionem ponere,per qua intelligeremus de quib⁹ regulis loqueret.vt in ſimili eſt text.valde not in.l.inſula .ff. de acqui.rer.do. Sic etiam videmus Iuriſcõſultos per huiuſmodi adiectiones. leges diſtinxiſſe. Nam quaſdã appellabant cõſulares, aliàs tribunitias.alias Cornelias,& cęte.ad iudicandum de quib⁹ legib⁹ loquerentur.vt patet in cap.quærendam.2.diſt. Et tamẽ ridiculum eſſet dicere leges illas propter illas adiectiones non eſſe perpetuas & generales.

Dicuntur igitur iſtæ regulæ cancellariæ,quia in cãcellaria publicantur & regiſtrãtur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio,in quo magiſtratus ius dicebant,vt habet in §.prætorium.inſtit.de iur.natu.& in.l j.ff. de offic.præto. Et tamen nemo dicet ius prætoriũ fuiſſe particulare illius loci, vbi magiſtratus ius dicebant,ſed potius ius gener,ale vt in.l honorariis.ff.de actionib.& obliga.

Vel dicuntur regulæ cãcellariæ eo reſpectu,quia maior pars regularum cõcernunt expeditionẽ literarum, quæ in cancellaria expediunt. Et ſic capiunt denominationem ab eo ꝙ frequentius fit,arg.gl.in cle j.in verbo præſidẽtes.de reſcrip.& in l.vnica in verbo ſpõſam. C.de rap. virg. Et licet aliæ regulæ ſint quę modum expeditionibus nõ ponant,prout ſunt omnes regulæ cõtentioſæ,quæ in iudiciis verſantur:nihilominus.quia illæ etiã regulæ iudiciales in cancellaria magiſtraret, & per Vicecancellarium cõceduntur:recipiunt nomen ab illo loco,ſicut pleraque alia iura cõmunia & generalia acceperunt nomen, vel ab authorib⁹ ſuis, vel à locis,vt patet in d.cap.quædã prout etiam de leg.Falcidia,de Macdionano,& Velleiano in quingentis locis iuris conſtat: propter quorum denominationem nõ deſinunt illæ leges conſtitutiones generales & vniuerſales appellari. Sic ergo licet iſtæ regulæ cancellariæ appellentur,non tamen hæc denominatio ſeu adiectio aliquam ſpecialitatem legis arguit. Sæpe enim lex denominat à loco vel perſonis à quib⁹ magis frequentatur,vt in l.ij.ff de orig.iur. Sicut & apud veteres Romanos,Fabij,Piſones,& Lentuli dicti,quia hoc leguminum genere,fabis,piſis,ac lentib⁹ illi viri frequentius vtebantur:inde propter illã frequentiã cognomen illud ſunt

...n es capiũt denomina. ab eo quod frequẽtius fit

Regula cãcellaria quare ſic nominentur.

Fabij, Piſones et Lẽtuli de

ſūt ſortiri, vt author eſt Plin. lib. 18. naturalis hiſtoriæ. c. 3. Ex quib⁹ plures enumerat Alexāder Panthenopeus lib j. dierum genialium. c. 9. Hæc enim vel ſimilia cognomina propter frequentiam alicuius facti impoſita, neque rei, neq; legis naturam, vel eius vinculum immutant. Et per iſta primum argumentum cōtrariæ partis reſolui videtur. *nominati ab vſu legumina*

Tertio pro iſta parte facit, quia regula idē eſt quod ius, & de illa argumentatur ſicut de iure, vt eſt text. in ca. canon. 3. diſtinc. Et notat Ioan. Franciſcus Pauinus, Rotæ auditor in tractat. de offic. & poteſta. cap. ſede vacan. in prima q. principal. co. fina. vbi plura ſcribit de regula. Idē not. Bald. in c. quod ſicut. de elect. & in l. ſi quis ſeruo. co. fina. verſic. nec mireris. C. de furt. & archiep. Flor. in prima parte ſummæ tit. ij. cap. 2. § 1. & tit. 17 cap. 1. §. 11. *Regul. idē eſt quod ius.*

Quarto, pro iſta parte nō deſunt viri graues, qui hanc opinionem tuentur, quorum numerus & dignitas cōmunem opinionē facere videntur. Nam in primis iſtam opinionem tenet Rota, cuius authoritas in tam illuſtri & excelſo loco poſita eſt, vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur, quę ſententiarum grauitate, & authoritatis pōdere cæteros doctores licet nu plures ſuperat, & eius opinio propter eius authoritatem cōmunis reputatur, ſecundū Imol. & Andr. Sicul. in cap. olim. el. j col. ij. de lit. conteſt. Nā communis opinio non ex numero docto. ſed ex pondere authoritatis fit, vt dicit Alexand. in cōſi. c cij col. fin. lib. 7. & ob eam cauſam dicta, ſiue vota conformia dominorū Rotæ cæteris præferūtur, vt voluerūt mod. Hiſpani in paraphraſi ad l. iura ſanguinis. ff. de regu. iur. & moder. Aſten. in tract. nuptia. fol. 124 poſt Alexād. quem ibi allegant. Et non ſolum opin. Rotæ propter eius authoritatem, ſed etiam propter numerum doctorū in ea militantiū cōmunis dici poteſt. Sunt enim auditores Rotæ duodecim qui nō ſolēt fortuitu, & à caſu vota ſua proferre, ſed cauſa ſæpius procuratorum & aduocatorum informationibus trutinata, ac proprii s ſtudiis diſcuſſa, eorum igitur opinio melior, tum propter eorū authoritatē, quæ ſola vt dixi communem opin. facit, quàm etiā propter numerum perſonarum: tū quia eorū vota habētur pro ſententia, magis vera & firma præſumūtur, quàm dicta aliorum doctorum pro libito ſcribētiū. arg. c. prudentiam Et quę ibi not. Abb. de offi. deleg. Nā alij doctores non ita ſimul idem negotiū diſcutiūt & examinant, ſed *Opinio cōmunis. Rotæ authoritas quam ſit illuſtris Rotæ author. quare communi opi. preferatur*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

particulariter pro ſe quiſq;,& id vel pretio alliciti cõſulẽdo,vel cauſa inſtruẽdi iuuenes, & eorum ingenia acuẽdi, in ſcholis legẽdo opiniones ſuas proferunt. Nam qui cõſulit propriã videtur vtilitatem proſequi,quę facit homines aliquãdo à vero deuiare & interdum contraria cõſilia dare,vt dicit Iaſ.in l.ſi ex toto.§.fi.colũ fi.ff.de legatis primo. Qui verò legit,ſolet multa ingenij & glorię cauſa proferre quæ vera nõ ſũt,vt de Barbatia dicit Fely.in cap.cęterũ.in vj.col.de reſcrip. Pręſertĩ qa doctores faciẽtes cõmunes opiniones faciũt eas per adhæſionẽ variorum doctorum variis & ſucceſsiuis tẽporibus factam, non cõmunicato cõſilio,nec adhibita cõmuni diſcuſsione:& ideo faciunt ſicut aues,quæ quando vna volat,aliæ omnes ſequunt̃,vt ad literam dicit Dec.in conſil.494.in cip.ꝙ ſupra,&c. col.fi. Quæ ratio ceſſat in auditoribus Rotæ per ea quę dicta ſunt. Et qa auditores Rotæ à cõmuniter accidentib. eliguntur viri vndecunque doctiſſimi,qui in Rota quotidie magis depurant̃, veluti aurum in fornace,vt dicunt Moder.repe.in. rep.l. cẽturio.fol. 2. ff.de vulga.& pupil. Adeò,quòd licet doctor ſemel examinatus nõ debeat amplius examinari,tamen ſi aſſumatur ad ſuprema officia,prout auditor Rotæ,debet iterũ examinari. Ita formaliter dicit Bald.in c.ſcriptum col.ij. de electio,vbi dicit ita de facto ſeruari Romæ in auditorib. ſacri palatij. Quam quidẽ authoritatẽ,&legum peritiam præcellentem,non aliunde proueniſſe arbitramur,quàm ex multiplici virorum prudentum,ſępe de cauſis diſputãtium, cõcurſu,quorum mutuæ & frequentes diſputationes,& inter agẽdum actiones,eminẽtem in auditoribus producũt ſciẽtiam,& rerum omnium experiẽtiã pariunt. propter quam Rota nõ immeritò huberrimus fõs canoniſtarum appellatur.ſecundum Fely.in c.quoniã §.porro. col.4.vt lit. nõ cõteſt. Inde non ab re Egidius in deci.37. dicit,ꝙ inter loca eccleſiaſtica nullus eſt toto orbe Rota præſtantior, vbi melius ac celerius cauſæ decidunt̃ ꝓpter peritiam dominorũ Rotæ. Et quia ibi eſt diſertiſſimus modus cauſas audiendi, cõſulendi,& decidendi, facit deciſio.320.in not. Et ob eam meritò conſtitutum fuit in c.fi.de fo.cõp.quòd curia Rom.diceretur mater aliarum curiarum eccleſiaſticarum. Et dicit card. in clẽ.quãuis.in princi.de apella.quòd ſtylum iudicandi Romanæ curię ſeruare tenent̃ inferiores eccleſiæ,cum ſecundum

Rota huber. fons canoniſtarum appelatur

Rota iudicium.

Mod.

Mod. Aſten. præponitur nobis tanquam ſeculum ad imitandum. Sequitur And. Sicul. in c. ex literis col. 9. verſi 4. pba: de cõſtit. Plura ad hoc, quæ aliàs ex varia lectione collegi, in laudẽ & meritum honorem huius ſacri auditorij Rotæ poſſẽ adducere, ſed vt ſtudeam breuitati, tum etiam ne ſuſpectus videar, cum ſim eodem ordine indignus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quanuis ex hoc nemo ſuccẽſere debeat, ſi tantum laudes ab aliis doctoib. hinc inde ſcriptas retulerim. Nam qui ſcripta aliorum refert, culpandus nõ eſt, quaſi ipſe dicat: vt dicit glo. in l gallus. §. idem credendum, in verb. pronepos. ff. de li. & poſth. refert. Dec. in c. ad hæc. in princ. de reſcript. & in c. itrauit. in j. col. de proba. Redeundo igitur, vnde ſũ digreſſus, dico iſtam opinionem videlicet, quòd regulæ cancelariæ ligẽt omnes etiam extra curiam, tenuiſſe Rotam in pluribus cauſis, quas inferius locis ſuis in cõmentariis cuuſq; regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis inferiꝰ adnotandis, iſtam opinionem etiam tenuit Ioan. Frãciſcꝰ P.uinus doctor magnæ ſciẽtiæ & experientiæ, & quondã auditor Rotæ in præludiis extrauag. Et Fely. etiã auditor Rotæ in c. ij de reſcrip. Et ante ipſos Nicolaus Milis etiã auditor in ſuo repertorio in verbo lex. § ij. Et Ludo. de Inteamne ex eodem ordine in quodam ſuo cõſilio reddito in cauſa Meſſanen. parochialis. Dec. in l. j. col. fin. ff ſi cer. pe. Quem ibi mod. Taurinen in ij col. & quidam alij ſequuntur. Et ſecundum iſtam opinionẽ fuit iudicatum in cõſilio, ſiue parlamento Tholoſano, vt patet in eius deciſioie, 444. incip. Itẽ fuit quæſitum, an regulæ cancellariæ &c. Et hoc idem tenet gloſſator, infrà regula, 9. Et qui modern. Nicolaus Boerius in tracta. leg. q. j. Et Nicolaus Euerardus in tract de locis legalibus. fol. ij. in 2. col. cum quibꝰ etiam concordat ille inſignis gloſſator concilij Baſilien. in titulo de reſeruationibꝰ in fin. in verbo regula. Et eãdem opinionem ſequitur And. Sicul. in cõſil. 57. i. ij. colum. lib. j. q ad hoc allegat Petr. de Ancha. ſibi cõtrrium Et ſecundum iſtam opinionem cõſuluit Stephanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in conſ. 292. iſis copiis. in 3. colum. lib. 0. 3. nouiter impreſſo. Et hoc idem latè probat Bart. Craſſaneus doctor copioſꝰ in conſi.. viſo proceſſu in v. col. vbi dicit, quòd regulæ cancellariæ ligant per totam Franciã, adducens pro iſta opinione Pet. de Anchar. in conſil ccxcv. p clariori euidẽtia, vbi

Stylũ curiæ Ro. omnes ĩ e. Eccleſia ſequi tenentur.

Relator dictorum alterius ad reprehẽdi debeat, ſicut ſi ipſe diceret.

Arguitur, d. regulis cãcellariæ ſicut de le

vbi idẽ Pet.arguit de regulis cancellariæ ſicut de lege. Et ita etiã arguit Fel.in c.j. de re iud. & in c.quod ſuper his, in iij.col.ver.ſecunda concluſio.de fide inſtr.vbi æquiparat regulas cancellariæ legibus,vel canonib. pœnalbus, dum quærit,an ſub illis comprehendantur cardinales. Et idem facit Dec.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ in viij.col de conſt. Et ante ipſos Io.And.in regula nemo poteſt.de reg. nouel. Et cum iſta opinione etiam tranſit Io.Franc.de S. Nazario,aliàs nuncupatus de Ripa in ij. lib. interpretationum.ſuper c.ij.de reſcrip. Et plures alij,quos breuitatis cauſa non refero. Ex quorum numero ſatis apertè colligitur,iſtam eſſe magis communem opinionem. Non obſtant quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt. Primum, ꝙ iſtæ regulæ concernunt ius ſpeciale, ex quo denotant certũ locum,appellantur cancellariæ. Quia ad hoc reſponſum fuit in primo argumẽto partis affirmatiuæ. Quibus addo, ꝙ iſta ratio non cõcludit in principe habente iuriſdictionem,qui licet faciat actum concernentem certum locum,vel perſonam, nihilominus ille actus non propterea faciet legẽ particularem,ſed vniuerſalem, vt in l.fi.C.de legib.vbi apparet ſententiã principis in certa cauſa latã vniuerſale ius facere,& omnes ligare. Et idẽ facit epiſtola principis directa certæ perſonæ. Nã habebit vim legis vniuerſalis,vt in l.j.ver.per epiſtolã.ff.de conſt. princ.cum concord vt ſcribit Io.de Platea in l.neq;.C.de decu.lib.x. Ex quib. apparet,illud argumentum non procedere in actib.principis,ſed inferiorum,vt declarat Iaſ.in l.j.in ij.col.nu. 24.ff.de ſer. Non obſtat quòd regulæ non ſunt perpetuæ,quia hoc nõ facit quominus tempore quo durant,dicantur vniuerſaliter ligare. Nam non reperitur inter reqſita legis, ꝙ lex debeat eſſe perpetua, ſed poteſt eſſe temporalis,& nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc poſitum eſt in volũtate principis,vt in terminis iſtarum regularũ tenet expreſſe Gemi.in conſ.xciij.incip.clemẽs vij. Aliàs videtur primo,&c. Nihil enim refert ad vniuerſalitatem legis,ꝙ lex ſit tẽporalis,quia in hoc voluntas cõdentis attenditur,vt not.in c.nobis. de ſen.excom. & in cle. j. de vita & honeſta cleri. Sicut videm⁹ in extra uag.ad regimẽ.Benedicti,quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamẽ attẽta iuriſdictione papæ vniuerſaliter ligat. Nec dictum Archid in dicto c.donatum. facit, quia illud reſpicit frequẽtiam. Nam à communiter accidẽtibus

Sententia & epiſtola principis facit legem

Lex debet eſſe vniuerſalis & perpetua

bus

bus,lex ſolet eſſe perpetua:tamē ſi contingat fieri ad tē pus, nihilominus vinculū generale conſtituet, cum hoc pēdeat,vt dixi,ex volūtate principis.Et ad hoc plura iura adducit Domi.in d.cōſi.xciij quæ omitto.Nec obſtat, ꝙ regulæ nō publicātur,niſi Romæ.Ergo extra eam poſ ſūt probabiliter ignorari.Quia reſpōdetur,ꝙ ſola publicatio facta Romæ in cācellaria apoſtoliqua ſufficit, ꝙ ad hoc,vt ligēt extra curiam,vt tenet Io.Mona.in regula in generali de reg.iur.lib.vj.& Io·And.ſuper data ſexti.Nā Romæ etiā publicantur omnes aliæ conſtitutiones perpetuæ,& ligāt per totū orbē,& ſunt in vſu Et ideo Paulus de Elezar.in procœmio clemē.dicit,ſufficere quālibet cōſtitutionē papæ publicari Romæ, quæ eſt caput omniū eccleſiarū & orbis.Nec requiritur, quòd in ſingulis locis fiat publicatio.Et hoc idē in terminis noſtris,videlicet quòd ſufficit regulas iſtas cācellariæ publicari in curia Romana,quo ad hoc,vt vniuerſaliter ligēt, conclufit in cōtingētia caſus,conſilium, ſiue parlamentum Tholoſanū in deciſione ſua 444.in ſecundo dubio.Et rationē iſtius opinionis reddit Imol. in dicto prooemio, quia ideo ſufficit publicatio in curia, cum papa habeat pedes plumbeos,& eſt quaſi immobilis,dans cūcta moueri.Ideo eius ſtatuta nō ſunt ſimgulorum auribus inculcanda.c.j. de poſtu.prælator.Sed Imperator habet pedes plumbeos quia non ſtat firmus,ſed diſcurrit huc atque illuc per prouincias.Ideò dicta authē.vt factæ no. cōſtit. procedit in imperatore:& nō in papa.Et ita tenet Hēricus Bohic in c.ij.de cōſt.Præterea quia dicta authē.procedit in noua cōſtitutione, quæ nō poteſt illico per famam innotuiſſe,vt patet ex rubrica eiuſdē authenticæ.Sed regulæ cancellariȩ propter earum vetuſtatem à tempore Ioan xxij. primi earum cōditoris adeò toto orbe notiſſimæ effectæ ſūt,vt nihil notius.Nam penè innumerabiles cauſæ per totum orbē reperiuntur vigore iſtarum regularum iam deciſæ.Et ſecūdum eas arctatur,& regitur poteſtas legatorum exiſtentium extra curiam.Per eaſdem etiam vires robur & limitationes capiūt expectatiuæ &reſeruationes extra curiam.Limitatur etiam ordinariorum poteſtas,vt quotidie experimur.Igiē ſine aliqua publicatione deberent ligare,vt dicebat Hugo,quem refert Paulus in dicto prooemio.Prȩſertim cum quaſi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans,quia ſunt de dandis,vt notaē

Publicatio legis, vel regularum facta tantū Romæ an liget extra vrbem

Papa pedes plumbeos habere dicitur

Conſt.habens decr.

nõ requirit publicationem. infrà in regu.26. Et cõſtitutio, quæ habet decretũ irritãs ſtatim ligat ignorãtes, vt tradunt doct. Ant. Imol. & mo in c.2. de cõſti. Et ideo multis de cauſis iſtæ regulæ debe rẽt ſine aliqua publicatione cũctos ligare. Verũ qa morte põtificis regulæ extinguuntur, viſum fuit, vt per nouum pontificem publicentur, perquem iterũ ad inſtar phœnicis reuiuiſcunt, & veluti aquila renouantur: quæ idem publicatio, non ad illum effectum fit, vt innoteſcant, cũ ferè eædem regulæ ſunt quæ approbãtur, ſed vt per huiuſmodi publicationem dignoſcatur voluntas approbatoria ipſius noui pontificis. Qui ſi eas tẽpore aſſumptionis ſuę ad apoſtolatus apicem nõ approbaret, mortuæ manerẽt Fuit igitur iſto caſu neceſſaria publicatio. Et ꝙ publicationis tẽpus in regulis nõ tantũ attendatur, ſed volũtas papæ iam vſu cõprobata, apparet manifeſte. qa licet regulæ iſtæ hodie publicentur & legantur in cãcellaria: tamen papa decernit, & ſtatuit, eas ex tũc in craſtinũ aſſumptionis ſuæ ligare. Et ſic ante tẽpus publicationis. Vnde ſi vacaret aliquod beneficium poſt aſſumptionẽ papæ, & ante publicationem regularum, tale beneficium nõ caderet ſub expectatiuis prędeceſſoris, cũ iam per regulas illæ expectatiuæ cẽſerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ poſſet tale beneficiũ, vt refert gloſſator hîc in proœmio regularũ, dicens, iſtũ caſum tẽpore ſuo cõtigiſſe in Rota. Adde ꝙ eundẽ caſum decidit Gemi. in conſi.92. in 2. col qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Anchar. in cle.j. de conceſſ. preb. Et ita in eodẽ caſu, ſecundum opinionem glo. & Gemi. cõcluſit Rota triplicatis votis in vna Romana canonicatus ſanctę Marię maioris coram me de mẽſe Iunio. M.D.XXXVIII. Nam in dicta cauſa Valerianus obtinuerat à clemẽte expectatiuam, per qua fuerat creatus in canonicũ S. Mariæ minoris anno M.D.XXX. cuius vigore ſequẽti anno fuit receptus in canonicum. Deinde vocauit canonicatus in eccleſia ſanctæ Mariæ maioris 14 Octob. M.D.XXXIIII, per duas horas poſt ſolis ortum. Et ſic eodẽ die, quo D. noſter Paulus papa iij. ad apoſtolatus apicẽ aſſumptus fuerat, qui fecerat regulas ſuas inter alias reuocatorias expectatiuarum, & creationũ in canonicum, etiam ſi per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi & publicari fecit in cancellaria. v. die Octob. M.D.XXXiiij. Quas voluit extũc in craſtinum aſſumptionis ſuæ (quæ fuit 13. eiuſdem men

Reg. cancellar per ſucceſſ. põtificum renouantur

Regu. cancella. licet publicẽtur ligant tamen à tẽpore aſſumptionis papę

ſis)

ſis) ſeruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli conſtat fuiſſe reuocatam creationẽ & receptionem in canonicũ dicti Valeriani ex eo.quia poſtquã incepit ligare regula initio ipſius diei 14.Octob.accidit inde ad duas horas vocatio canonicatus,qui ſecundũ pręmiſſa acceptari nõ potuit.Et per conſequens valuit prouiſio D.N. Pauli facta epiſcopo Ceſenaten.Pro quo pronũtiauit,vt dixi, cauſa prius pluries propoſita & vocata.

Nonobſtat etiã dum dicebatur ſententiã latam cõtra regulam valere, ſecus cõtra legem.Quia reſpõdetur per hoc,non argui regulas generaliter non ligare,quia videmus etiam ſentẽtiã latam contra extrauagantem cõſtitutionẽ valere,vt tradit Fely.in cap.j.de re iudic.& in d.c. paſtoralis. Et tamen nemo dicet extrauagãtes nõ eſſe cõſtitutiones generales.Ratio igitur diuerſitatis inter legẽ & regulas talis eſſe dignoſcit. Quia papa præter ordinẽ aliarum legum cõmunium voluit & conſtituit, regulas nõ ligare,nec fidem facere,niſi illæ prius datentur per Vicecãcellarium,&dominos Abbreuiatores,vt patet infrà in regula 26. Sed hoc nõ reperitur de lege cõmuni ſancitum.Vnde ſi nõ eſſe text.dictæ regulæ 26.idem dicẽdum eſſet de regulis quod de lege, vt videlicet ſentẽtiæ latæ cõtra ipſas eſſent nullę.Sed in regulis hoc factũ fuit bona ratione.Quia ex quo propter mortẽ põtificum regulæ expirabant,& multoties ſucceſſor aliquam ex regulis prius editis negligebat,vel cõſultò omittebat,non nunquã editas innouabat, ac immutabat,vt experientia docet.Ideo ne cõtingeret ſuper iſta diuerſitate dubitari, introductum fuit,regulas nullam fidem facere:niſi ex fõte cancellariæ,& ex mandato Vicecãcellarij,& ſic ſecundum formam traditam in d.regula 26.cõcedantur,quòd in lege perpetua ſtatuere nõ oportuit, quia ſẽper fixa & ſtabilis manet,nec per ſucceſſiones pontificum variatur, cum morte condentium nõ expiret. Et idẽ in extrauagant.nota,quæ idem operaẽ quòd lex, vt dicunt Abb.& omnes in.d.cap.paſtoralis.& in d.l.cum prolatis.Si vero ignota fuerit extrauag.eadem ſeruabitur in ea ſolẽnitas quam in regulis diximus obſeruari.ſed diuerſa alia ratione.Nam cum tales extrauagantes ignotæ, inſertæ non reperiãtur ſub aliquo certo volumine,ſed in incerto vagẽtur, & ſicut veſpertiliones ſub vmbris quodãmodo deliteſcãt,neceſſarium fuit ad effectum vt innoteſcant,& ſine aliquo

Sententia lata cõtra extrauagãtem,an valeat.

Regulæ nõ ligant niſi per vicecancellarium

ne aliquo vitio appareant recurerre ad cancellariũ,vt lucem & certitudinẽ veritatis capiãt,ne de eis in poſterũ dubitetur. Et ita ſe ſtylus habet. Crederem tamẽ,quod etiã ſi in eius extractione nõ ſeruaretẽ prędicta ſolẽnitas, ſi tamen cõtrarius vſus eius non probetur,&allegatur in cauſis,quod ſententia contra illam non valeret. Quia eſt lex vera,generalis,& perpetua,nõ recipiens mutationẽ morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio,vt dixi.quod contingit propter ſucceſſiones pontificũ varia ſentiẽtiũ. Adeo ꝙ propter hanc rationẽ dixit Fel.in cap. Rodulphus.in 15.col.de reſcri.quod ſtylus curię ſit volubilis,& mutatur ad mutationẽ pontificum,q facilesſunt in mutãdis ſtatutis prędeceſſorũ,vt patet ex varietate tẽporum circa ſtylũ,vt refert Ioan.Andr.in cap.j.de elect. lib 6. Et melius ac clarius hoc idem manifeſtũ redditur ex inſpectione antiquarũ & modernarũ regularum,inter quas multiplex eſt differentia,adeo vt quilibet pontificũ magis viſus fuerit nouis regulis cõſtituendis intendere quã à prędeceſſoribus æditis approbãdis. Quę omnia iuſtificãtur per rationem cap.nõ debet.de conſan.& affin. Propter iſtã igitur varietatẽ fuit ordinatũ, regulas iſtas ſub prędicta forma dari. Hinc eſt quod quam primũ per extractionẽ regulę à Cancellaria ſumus clari,& certi de tenore regulę,ſi ſemel apud acta producatur, illa productio ſine alia noua extractione à cancellaria faciẽda prodeſt,quo ad omnes alias cauſas corã quibuſcunque iudicibus decidẽdas,& faciunt ius generale. Nam trãſportato regiſtro cauſę,vbi ſemel ꝓducta fuit regula,datur plena fides illi,& ſentẽtia contra eã lata erit ipſo iure nulla. Eſt tamen circa hoc vlterius aduertendum,quod iſtæ regulæ dantur dupliciter,aut in curia,& ſufficit quod dentẽ per vicecancellarium,vel regentem cancellariæ cum ſubſcriptione duorum abbreuiatorum. Si vero extra curiam dentur requirĩtẽ ſupplicatio papæ. Et tũc datur ſub plumbo. Et tali caſu extra curiã faciunt fidẽ,vt lex. Et q vult eis vti in cauſis extra curiã mittat pro eis,alias ſecũdum ordinationẽ papæ non ligant. Nec per hoc poteſt inferri nõ facere ius generale,quia ex prædictis apparet contrarium. Formam vero dationis regularum,& extractionis à cancellaria,& qualiter dẽtur ad perpetuã rei memoriã, & quid ſi petantur regulæ predeceſſorũ,vel viuentis pontifici dari,ponit Hieron. Paulus vicecorrector eruditus,& ſummus

Regul. cãcel. ſemel producta an faciãt fidem in aliis cauſis ſine noua extractione.

Reg. cancel. dupliciter dantur.

ſummus practicus in eo libro qui vulgo intitulaẽ prouinciale eccleſiarum, ſiue practica cancellariæ, fol. 27. vbi videndũ eſt. nam liber ille eſt approbatus à ſede appoſtolica. vt dicit card. in clem. 2. §. irritũ. in 3. quęſt. de elect. Et ipſum Hieronymum Paulum ſummè laudat Ioan. Baptiſta de ſancto Seuerino in tract. penſio. quæſt. 30. col. pen. Et per iſta patet ſolutio ad alia argumenta. Nam, vt ad ea vno verbo reſpondeam, ſi huiuſmodi regulæ in aliqua ſui ratione in curia non concludant, ratio tamen generalis earũ & poteſtas condentis vniuerſalis non reſtringentis ſe ad certum locum, concludit vt dicantur cõſtitutiones generales. Vt tamen magis prædicta omnia ſuſtineri valeant, poſſent fœdere diſtinctionis iſtæ opiniones cõcordari, vt videlicet prima opinio procedat in regulis q̃ nõ ſunt de dandis. Illæ enim ex quo reſpiciunt expeditionẽ literarum curiæ incãcellaria faciendã, & per conſequens reſtringãtur ad certum & particularem effectum & locũ, tales dicuntur cõſtitutiones ſpeciales, & nõ ligant extra curiam. An vero loquimur in regulis quæ ſunt de dandis prout ſunt fere omnes iudiciales quę habent decretũ irritans, & in illis procedat ſecunda opinio, Et iſtam diſtinctionẽ videẽ ſentire & tenere Ioan. Franciſ. Pauinus in prȩludiis extrauagan. Ioan. 22. & Fel. in cap. ex parte. el j. de reſcrip. Et alij plures ex prædictis doct. Nõ tamẽ inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quæ nõ procedunt corã ordinariis extra curiam, propter aliquam particularem rationem, de quib. ibidem ſuo loco dicemus. Et hæc in vniuerſum. & quodammodo in genere circa iſtam quæſtionem dicta ſufficiant.

Regu. ind ferè ſunt de dandis

QVAESTIO. TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quæſtionem, Nunquid regulæ iſtæ Cancellariæ ligent ipſum Papam earum conditorem?

¶SOLVTIO. Iſta quæſtio cõſiderata, ſubiecta materia aliquarum regularum videtur impertinens, cum regulæ iſtæ pro maiori parte modũ impetrandi beneficia, ac poſſeſſores eorũ concernant, quæ in Papa verificari nõ poſſũt. Cum neque ipſe impetret illa, neque habeat, à quo beneficiai mpetrare poſſit, cum ipſe idẽ ſit domin⁹, & beneficiorum effector, non habens ſuperiorem ſupra ſe, vt tradunt late Moder. in cap. j. de conſti. Neque etiã beneficia, ſuper quib. regulæ loquũtur poſſidentur ab eo Ita-

que attento iſto motiuo, quæſtio iſta redderetē fruſtratoria. Poſſet tamē iſta quæſtio quadrare in illis regulis quę concernunt animæ periculum, de quibus ibidē ſuo loco particularius tractabo. Neque ex eo quod doctores iſtam quęſtionem formant in lege communi, de qua ſolet pluribus loci iuris dubitare, nunquid liget ipſum conditorem Poteſt eodem modo hic adaptari, cum lex communis varios tractus, receſſus, ac ſinus habeat, ſub quib⁹ Papa facilè includi poſſet. Non ſic in regulis quæ vniformē materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaque tanquā de re non pertinente, non curabo hîc papyrum denigrare. Quia hanc quæſtionē in ſpecie latiſſime tanquam in regula, De infirmis reſignantibus, vbi eſt proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM eſt, nunquid ſub diſpoſitione iſtarū regularum generaliter vel indefinite loquentium comprehendantur Cardinales.

SOLVTIO. Quia quæſtio iſta ſpecialiter ſuper aliq bus regulis diſcutietur, & plura quæ hic dicentur, cōmunia erunt iis, quæ ibi ſigillatim ſcribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omiſsis, motiua aliqua ab illis diuerſa in hoc genere ponam, quibus cognitis facile dignoſci poterit quando Cardinales ſub diſpoſitionibus generalibus, tam regularum quam iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

In primis igitur dicendum videtur cardinales ſub generali diſpoſitione legis vel conſtitutionum non cōprehendi hac ratione. Quia perſona quæ inter alias ſuperemínentē qualitatē habet, niſi ſpecialiter nominetur, non videtur ſub generali conſtitutione comprehēdi. Hoc dicit in ſpecie Io. And. in c.j. de ſchiſma. lib. vj. vbi tenet, ꝙ licet ſub diſpoſitione generali comprehendantur epiſcopi, non tamen comprehendūtur cardinales. Quia maior ratio eſt in cardinali, quā in epiſcopo propter maiorē eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum ſtylum cancellariæ, qui habet quòd quādo cardinalis impetrat, nō debet narratiua reſcripti formari per viā ſua nobis, vel ſignificauit, vel conqueſtus eſt nobis, vt fit in aliis omnib⁹ impetrantibus Sed debet reſcriptum habere ſpecialē formā diſtinctam ab aliis, videlicet, expoſuit nobis dil. fil. noſter tit. Sanctæ Praxedis, &c. vt per hoc denotetur ſingularitas perſonæ. Et quod dictū eſt de cardinalibus, idē de regibus

Diſp. quæ cōprehendit epiſcopū, nō includit cardinales.

Card. impetrans.

Literæ cōtentioſæ.

Pap ī lit dire..tis re

gibus,& eadẽ ratione dicendum eſt,quia contra reges de ſtylo cancellariæ literæ contentioſæ nõ dantur.Nec etiã in his quæ illis deſtinantur per papã ponitur verbũ mandamus quatenus,&c.ſicut in aliis ponitur,vt dicit Spec. in tit.de reſcri.præſen.§.ratione formæ.verſi.item cõtra reges.facit text.in cle.j.de teſti.ibi,reges & principes in domino exhortamur,&c.Et inde euenit,quòd in derogatione iuriſpa.laicorum reges,nec duces eadẽ ratione nõ comprehenduntur,niſi ſpecialiter nominẽtur,vt eſt cautum regula cancellariæ ordine xj.Et hoc idem caueri de iure communi firmat Fel.in tracta.quãdo lit.apoſto.noc. pat.in vj.col.verſi.ampliatur.viij facit text.in c.fi.de off.del.lib.vj.& c.ne aliqui.de priui.eod.lib.Et in extraua. execrabilis §.j.cum concord.vt dixi in regula de infir.reſig.q ij.Et iſta omnia in ratione fundantur,quia ex quo huiuſmodi perſonæ diſtinguũtur à plebe,ſeu vulgo tanquã anteſignani,honeſtũ eſt ne iure ordinario regulẽtur qui prærogatiua quadam ſingulari cæteris præferuntur.

gibus non vtitur verbo mãdamus, ſed exhortamur.

Et in eadẽ ratione fundatur illud,quod dicitur mãdatũ conceſſum ad beneficia nõ capere dignitatem,vel beneficium ſimile qualificatũ,vt eſt tex.in c.fi.de præb.Sic etiã tex.in cle.j.de regu.qui loquitur de monachis, & aliis habentibus adminiſtrationẽ,nõ cõprehẽdit abbatẽ, quia ibi non nominatur,vt tenet ibi cardi poſt Matthæũ in vj.opp.Ex quibus omnibus cõflatũ putamus cõmune illud dictum,legẽ generaliter loquentem,nunquam cõprehendere caſus ſpecialiter priuilegiatos,vt dixit gloſſ. in auth.de hære.quę ab inteſta.in princ.& reaſſumit Iaſ. in l.poſtquã liti .col.fi.C.de pact.ſequitur Dec.conſi.v.& ante ipſos Gemi.cõſil.30 cũ ſimi.vt per Fel.in c j.in vij. col.verſi.ſecunda diſpoſitio.de reſcr.de quo latius dixi in commentariis.c.ſtatutum.nu.47 de reſcr. lib.vj. Et ideo non ab re ſtylo & vſu curiæ,quando ſummi põtifices volunt cardinales tacitè ſub diſpoſitione generali comprehendere,ſolent eos ſaltem per clauſulas illas generales, cuiuſcunque ſtatus,præeminentiæ,gradus vel dignitatis exiſtant,includere.Nam dicta clauſula de ſui natura includit perſonas,quę aliàs non comprehenderentur.Quãuis etiã illi ſint reges,ſerui,monachi,vel Iudæi. vt dicit Archid.in c.quãuis de offic.ord.lib.vj.Et nouiſſimè quo ad reg S.cotię,quòd ſub illa clauſula cuiuſcũque ſtatus &c.cõprehẽdatur,tenuit Rota in vna Brechinen.vicariæ

Clauſula cuiuſcunque ſtatus &c. comprehendit reges & alios niſi ex ipſã ur

cont...

R. D. Ioan. Pau. Ptolomæo die. ix. & 11. Decemb. M. D. XXXVIII.

Quantũ verò ad cardinales de quibus hic agitur, quod ſub generali & vniuerſali diſpoſitione regularũ includentur, quando eſt appoſita illa clauſula cuiuſcunq; ſtatus &c. tenuit etiã Rota in vna alia Ferra. archipreſbyteratus, vt dicã in fine ſequentis quæſtionis: vbi verò nõ apponetur dicta clauſula, vel illi nominatim in cõſtitutione expreſſi non fuerint, non videtur papa eos velle cõprehendere tãqnam cæteris excellentiores per ea quę nouiſſimè cumulat Franc. de Rippa in l. j. col. viij. nu. 59. ff. de vulg. & pup. vbi illud quod dictum fuit de regibus multipliciter limitat. Et in hoc multum defertur perſonis huiuſmodi, præſertim regib. vt ſcribit præpoſ. card. Alex. in c. ſi epiſcopus. col. fi. xviij. diſt. & Corſet. in tract. de poteſtate regia. Cũ igitur cardinales inter eccleſiaſticos viros, poſt papã, locum primum teneant, vt tradit Fel. in rub. de maio. & obed. in v. col. adeò ꝗ fratres principis appellentur, ſecundum Ioan. And. in c. j. de ſchiſ. lib. vj. & in c. quàm periculoſum, de ſen. excom. eo. lib. Et ſicut papa vnicus eccleſiæ ſponſus dicitur, ita card. primi filij gradus appellantur, vt dicit Io. And. & Imo. in c. fœlicis de pœ. lib. 6. Meritò igitur propter talem excellentem dignitatem ſub generalib. conſtitutionib. præſertim odioſis (cuiuſmodi ſunt regulæ iſtæ cancellariæ) comprẽdi non debent. Quã opinionem multis rationib. probat Abb. Pan. in cle. j. de ex. præla. in p inc. Nam ſi de ducibus, marchionibus, & aliis illuſtri nobilitate pollentibus in regula xl. & aliis plerisq; magna habetur ratio quid de cardinalib. dicendum erit? qui nõ ſolũ illuſtres, ſed vt illi magis ſublimentur, in diademate principis ſcripti dicuntur & adeò ſunt papæ chariores, ꝗ vnum corpus cum papa facere exiſtimẽtur: qua de cauſa pars corporis papæ appellantur in d. clem. fœlicis & alibi eius collaterales inſcribuntur, de quib. latius ſcribit And. Sicu. in conſ. j. col. xiiij lib. j. in ſuo tract. Card. facit bon* tex. in c. Conſtantinus. xcj. diſt. Quamobrẽ illis patritiatus dignitas conceſſa fuit, vt referunt præfati doct. Sunt enim patritij principis patres, vt not. in auth. cõſt. quæ de digni. Nam nullus ad talem dignitatẽ aſcendit, niſi prius eius fides & induſtria in aliis dignitatib. fuerit approbata, vt inquit Io. de Plat. in l. nemini. C. de conſul. lib. xij. Et latius Moder. in l. j. ff. de off. eius. Nõ immeritò igitur dicendum

Papa vnicus eccleſiæ ſpõſus dicitur.

Card. filij primi gradus appellantur.

Cardin. in diademata principis ſcripti & vnum corpus cum papa facere dicuntur.

Card. Patricij appellantur.

cendum erit, generalib. conſtitutionib. eos minimè comprehēdi. Imò fortius voluerūt mod. in trac. de poteſt leg. in 4. & 5. concluſionibus. ꝙ licet diſpoſitio. c. de multa. de præb. ſit multū neceſſaria eccleſiæ, nihilominus cardinales ꝓpter eorum ſupremā dignitatē non comprehendun tur ſub illius diſpoſitione: quāuis diſpoſitio illa, vt dixi, ſit alioquin honeſta & ſanctiſſima, ac eccleſiis fauorabilis. Illa enim qualitas excellentis dignitatis, qua cæteris præſtant, adeò ſubiectum alterare videtur, vt ſub ſimplicibus & generalib. diſpoſitionibus non comprehendatur, vt videmus propter eādem rationem qualitatis factum fuiſſe in c. ſtatutum. iunct. c. licet canon. de elect. lib. vj. vbi ſub diſpoſitione loquente de parochiali, non comprehēditur parochialis collegiata, ꝓpter illā digniorem qualitatem: ſic ſub regulis de clericis loquentib. cardinales comprehendi nō debēt. Et hac ratione Io. And. in c. j. de ſchiſma. lib. 6 dicit, ſub reuocatoria, de qua in c. fi. de conceſſ. pręb. lib. 6. Card. non includi. Nā inanis eſſet tantæ dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor videretur, ſi cum cæteris, veluti cum turba ſub regulis generalib. comprehenderentur. Conueniens igitur eſt dicere eos non comprehendi. Quam opinionem tenuit etiam Rom. in conſi. 498. in caſu quo quæritur. vbi per plures rationes ꝓbat clauſulam generalē, & oēs alios, &c. Cardinales non com prehendere. Sequitur Fel. in c. cū in iure peritus. in 3. col. de offi. deleg. & Bar. Belenzinus inſignis auditor Rotæ in c. quod ſuper his. de fi. inſtr. Et plura etiam argumenta & motiua pro iſta parte cumulat Pet. de Anch. in conſ. 295. & 297. quæ breuitatis cauſa non refero. Cum quib. viden tur tranſire mod. in c. eccleſia S. Mariæ. in 8. col. de conſt. Et ante ipſos Fel. in c. in eos. in fi. de hæret. His accedit, quia cardinales dicuntur patres ſpirituales & colūnæ eccleſiæ, in cle. ſi quis ſuadēte. de pœn. Vnde ſicut Auguſta, quæ reputatur pars corporis Auguſti non cōprehenditur in generali diſpoſitione, vt patet in l. pen. C. de don. inter virum & vxo. Ita neque cardinales qui ſunt etiā pars cor poris papæ, vt in d. cle. fœlicis. comprehendi debent. Præterea Auguſta ex eo, quia aſſiſtit principi in conſulendo & regendo orbem, gaudet illius ſpeciali priuilegio, vt in l. bene à Zenone. C. de quadr. præſcript. ita etiam cardinales qui aſſiſtunt lateri papæ, & ſunt eius cōſiliarij, vt in c. fundamentum. §. decet. de elect. lib. 6. & in c. per venerabilem

Clauſula generalis, videlicet, & omnes alios, &c.

Card. dicuntur patres ſpirituales, & columnæ eccleſiæ.

Card. dicuntur papæ conſiliarij.

rabilem. §.rationibus qui fil.ſint legi.debent pari priuilegio gaudere. Et per iſta duo motiua,& alia quæ non refero, iſtam opinionem in terminis regularum cancel. tenet And.Sicu.in.c.in noſtra.in 2.colum.de reſcrip.

Diſpoſitio generalis. Iſtis tamẽ non obſtãtibus cõtraria opinio videtur firmior & verior. Pro qua primo facit,quia generalis diſpoſitio legis nõ ſolũ caſus,ſed etiã perſonas priuilegiatas cõprehẽdit,vt no.Bal.per illũ tex. in.l.fraudẽ.in fi.de teſta. mil.cũ concor.vt ſcribit Dec. in conſi.5. & in.l.nu.9.ff.de reg.iur.&.in.c.qua fronte.in.2.col.de appel. Præterea qa lex generaliter dicit,quòd canonũ ſtatuta ab omnib⁹ obſeruentur,vt in.c.1.de conſt. Et ab iſta generalitate nõ reperiuntur excepti cardinales,igitur dicã eos comprehẽdi Nec obſtat prærogatiua dignitatis eorum. Quia licet illa multũ attẽdatur in honorib.deferẽdis,non tamẽ talis dignitatis prçeminẽtia liberat à vinculis legis,quæ vſq; adeò oẽs viuẽtes aſtrĩgũt,ꝙ etiã ipſa Auguſta quç alioquĩ irradiatur radiis Auguſti,& habet priuilegia quæ habet ipſe princeps.vt in.l.fiſcus.§.fi.ff.de iu.fiſ.Et vna & eadẽ perſona,& caro cũ prĩcipe reputatur,ſub generali legũ vĩculo comprehenditur,vt eſt tex.notabilis.in. l.princeps.ff. de leg.Et per hoc reſpõdetur ad motiua Andr. Sicul.in dicto c.in noſtra. vt procedant quãdo Auguſta ſpecialiter excipitur in.l.prout in d.l.per.,& in l. bene à Zenone.

Auguſta gaudet priuilegio Auguſti. Augu. et conſiliarij omnes ſub generali legum vinculo comprehendũtur.

Suadetur hoc,quia cardinales nihil aliud ſunt,quàm cõſiliarij ipſius papæ,vt in cap.fundamẽta §.decet,de elect. libr.6.& in cap.parochia. 16.q.1.cũ cõcordan. vt ſcribit Andr.Sicul.in tracta. Card.in 1.q.Qui in arduis præſertĩ in legibus faciendis conſilio iuuant papam.Nam in huiuſmodi grauibus negotiis ſolẽt cõſiliarij interuenire.vt in l.humanum.C.de. legib.Et tamẽ nemo dicet conſiliarios non ſubiici legibus,cũ ab illis non excipiantur niſi ſolus princeps.vt in d.l.princeps. Omnes igitur alij legib.ſubſunt. Quinimo ipſe idem princeps,licet ſolutus ſit legibus,non tamen à ratione naturali ipſius legis immunis videtur vt latiſſimè ſcripſi in regula de infirmis reſignantibus.q.j. & ij.& tradit latè And.Sicul.in conſil.j.in j.volumine.Quare concludendum eſt,quòd cum regulæ iſtæ generaliter loquantur & non excipiant cardinales, ſub eis videntur includi. Sed vt opiniones ad concordiam reducantur,iudicio meo diſtinguendi erunt plures caſus.

Primus eſt,quando conſtitutio ꝓhibet aliquid quod de

ſe eſt

ſe eſt malum,& inducit peccatum.Et iſto caſu cardinales & omnes cuiuſcunq; alterius dignitatis proculdubio cõprehenduntur.Hinc eſt ꝙ ſub diſpoſitione. c.ſi quis ſuadente,xvij.q.iiij.cardinales includuntur,& dicit Io.Mona. loco inferius allegato,& Fely.in c. quod ſuper his. in iiij. colum.verſic.iij.quia ſequeretur.de fide inſtrumen.

Dignitas nulli liberatur à vinculo legis.

Et ita dicimus,ꝙ c.omnis vtriuſq; ſexus.de pœnit.& re. licet de cardinalib.non loquatur,eos tamẽ comprehendit ꝑ ea quæ dicit Abb.in c.omnes.de ma. & obe.& in c.nouit.in iij.col.de iudic. Et in ſumma vbicunq; lex cõcernit vtilitatẽ animæ,non ſolum cardinales,ſed etiã oẽs principes ſub ea cõprehenduntur,vt præpo.dicit in c.nõ licet, in princ.x.diſt.Et in ſpecie hoc tradit ꝑ viã regulæ Io.Mo. in extraua.Bonifacij.viij.quæ eſt prima in ordine,ſub tit. de ſent.excom. in extrauagãtibus cõmunib. gloſſatis per eũdẽ in verbo clericos.vbi hoc per bonas rationes ꝓbat, quæ videantur ibi.Nã in iſtis quæ ſunt de genere malorũ tanto grauius quis punitur,quãto maior eſt qui peccat.vt in c.cũ quidam.de iureiur.Pro quo facit illud dictũ Iuuenalis Satyra.8. Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimẽ habet,quanto maior qui peccat,habetur.De quo dicto meminit gl.in verbo tanquam in c.2.§.fi.de tranſl. epiſc.& pro eo eſt text.in l.presbyteri.C.de epiſc.& cler.

Diſpoſitio enumerãs caſus.

Diſpoſitio animam cõcernens.

Peccatum tanto maius eſt, quanto, &c.

Secundus eſt caſus quando conſtitutio nõ prohibet aliquid quod eſt per ſe malum,ſed quia prohibitũ.& ſi talis conſtitutio ſit pœnalis & odioſa continens odium rationale,tali caſu cardinales includũtur,vt notat in ſimili Bal. in l.quicunq;.C.de ſeruis fugit. Quod eſt verum,niſi per talem conſtitutionẽ pœnalem,ſi eos includeret tollerentur eorum priuilegia.Quia tali caſu non comprehenduntur,niſi in ſpecie fieret de illis mentio per rationes quas ſcribit Iaſ.in l.poſtquam liti.col.fi.C.de pact argu.l.decurionibus.in prin.C.de ſilen.lib.xij.Et ante ipſum hoc dicit And.Sicul.in ca.eccleſia S.Mariæ. num.7.de conſtit.& in c.j.num.77.de reſcrip. Et tenet expreſſe. Gundiza. Rotæ auditor in tract.Card.q.xij.in fi.Sed quando eorum priuilegia non læderentur,procedit quod dictum eſt.

Ex quo infertur,ꝙ diſpoſitio.c.de multa.de præben.licet in cardinalib.non loquatur,eos tamen comprehendit, vt tenet Abb.in c.eccleſia.el ij.in ij.notab.de elect. Licet poſtea Ioan.22. qui certis de cauſis fauit multum cardinalibus vt in alia regula ſcripſimus,eos in extrauag.exe-

crabilis, exceperit. Per quòd datur intelligi quod aliàs illi cõprehendebantur. Et ita etiã Rota in vna valentina archidiaconatus de Xatiua corã me pendẽte voluit de mẽſe Nouembris M. D. XXXI. ſub indulto cõferẽdi beneficia omnibus mẽſibus cõceſſo archiepiſcopo Valentino tunc cardinali Leodien. nuncupato, cõprehẽdi perſonas cardinaliũ habentiũ beneficia in dicta diœceſi. Nã tunc in facto accidit, q̄ cardina. de Vich, qui obtinebat archidiaconatũ prędictum de Xatiua diœceſis Valẽtinæ mortuus fuerat in quodã loco parum diſtanti ab vrbe, voluerunt domini mei prouiſionẽ dicti archiepiſcopi cardinalis Leodien. de dicto archidiaconatu valere, & nõ illã papę, licet ĩ indulto dicti archieſpiſcopi nulla de cardinalib. fuerat facta mẽtio. Et ita ego pronũciaui, & ſẽtẽtia mea poſtea per duas alias ſentẽtias fuit cõfirmata. Mouebatur Rota inter cætera illa ratione, quia in generalib⁹ diſpoſitionibus nõ incontinẽtibus odium irrationale cardinales cõprehenduntur, ni ſi nominatim excipiantur. Sic videm⁹ quod ſub diſpoſitione cle. auditor. de reſcrip. Cardinalis cõprehenditur: licet nulla ibi de illis fiat mentio, vt tenet ibi inter alios Bonifacius quõdã Rotæ auditor col. ij. vnde ea ratione qua dicim⁹ cardinales cõprehẽdi ſub prædictis diſpoſitionibus, eadẽ ratione eſt dicendum ſub regulis cãcellariæ comprehendi debere. Quod tenuit Fely. in. c. ad aures. in 7. col. ver. octauo concluſio. de reſcri. Referens D. Franciſcum Paui. quondam auditorẽ Rotæ celeberrimum dicere in cõmento extrau ag. ad onus. Rotam tempore ſuo bis iudicaſſe regulas cancellariæ cardinales comprehendere. Et iſtam opiniouem plurib. locis firmat Oldra. in cõſi. 211. ad propoſitũ. Et in cõſi. 321. & aliis de quib⁹ per Fely. in dicto loco. Et hoc idem late ꝓbat Barth. de Belenzi quondã etiã auditor Rotæ, & Fely. præceptor triẽnalis (vt ipſe dicit in c. 2. in. 14. col. de reſcrip.) in tract. de charita. ſubſi. q. lxvj. Et eandẽ opinionem defendit idẽ Fel. in c. quod ſuper his. de fid. inſtr. Et ita etiam hodie, q̄ eſt dies tertia Iunij. M. D. XXXVIII. idem concluſit Rota coram R. D. Ioã. Paulo in vna Caurien. canonicatus & præben. dũ voluit, quòd priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ per Leonẽ 10. de reuocandis omnibus regreſſibus ſine conſenſu cãceſſis, comprehendit etiam cardinales habentes ſimiles regreſſus ſine conſenſu, etiã ſi habuerũt eos ex cauſa onerofa, licet hoc de

Indulta Card. prehendunt etiam beneficia cardinal. morientium.

Priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ, &c.

cauſa

cauſa oneroſa ſuper eodẽ priuilegio iam prius iudicauerat Rota in vna Calagurità Archidiaconat⁹ in fauorem D. Io. de Anguiano per tres ſẽtẽtias, quarũ ego primam tuli. Secundã D. Marcellus. Tertiam D. Io. Paulus, rationes illius deciſionis non referam, ne ſim longior, & quia etiã nõ faciũt omnino ad materiã de qua hic loquimur.

Redeundo igitur ad propoſitũ, concludo, quod ad iſtum ſecundum caſum, quod attento, quòd cardinales ſunt de populo, ſunt etiã ſubiecti papæ vt principi, ſub cuius territorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legibus ligẽtur. Quia lex omnes ſubditos, & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos, & cap. 1. de cenſib.

Tertius caſus eſt qñ conſtitutio cõtinet odiũ irrationale, & exorbitans à regulis iuris cõis, & tũc eſt concludendum ſub tali conſtitutione cardinales non comprehẽdi. Et iſto caſu militat illud quod dictũ eſt de prærogatiua dignitatis, & procedunt omnia motiua ſuperius ꝑ iſta parte ſcripta. Et ita vbiq; docto. ſentiũt, & firmat expreſſe And. Sic. in dict. cap. 1 noſtra. in iij. colũ. de reſcrip. vbi dicit quòd cardinales nõ comprehenduntur ſub regulis cancellariæ odioſis. Et iſtam dicit eſſe firmam opinionem ſicut firma petra. Et eam tenet etiã D. Gũdi ſaluus olim auditor Rotæ in ſuo tract. Card. & alibi ſæpe docto. Et iſte caſus potius innititur authoritati ſcribentiũ quàm ꝙ ſit lege, aut ineuitabili ratione ſuffultus. Quia ratio illa quòd lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam iſto caſu. Et quãuis diſpoſitio cõtineat odiũ irrationabile & exorbitãs, tamẽ talis lex valet, & tenet, vt latè probat Decius in cap. cũ omnes. in 5. notabili. de conſti. Et talis lex, licet ſit dura, eſt tamen ſeruanda, cap. in memoriam. 19. diſt. & vulga. l. ꝓſpexit. qui & à quib. Sed quia ex vſu & interpretatione prudẽtiũ iã receptũ eſt, Cardinales ſub tali diſpoſitione odioſa non cõprehendi, tranſeundum eſt cum iſta opin. ne plus nimis ſapere videamur. Et ſic per iſtã rationẽ dicimus, quòd diſpoſitio extrauag. iniũctę Bonifacij viij. poſita in tit. de electio. inter extrauag. cõmunes quæ diſponit neminẽ admitti debere ad adminiſtrationẽ eccleſiarũ ſine literis expeditis, nõ procedit in cardinalib. vt Barth. Belenzinus in d. tract. de chari. ſubſi. q. 66. refert ita iudicaſſe tẽpore ſuo Rotã. Ratio eſſe potuit, quia illa cõſtitutio eſt exorbitãs à regulis iuris cõmunis. Quia i⁹ cõmune

Conſtitutio continẽs odium irrationale.

Extrauagans diſpoſitio continens odiũ irrationale.

vltra ſupplicationem ſignatam nõ requirit alias literas, nec per cõſequens literarum expeditionem, vt eſt tex. & gl. in cle. dudum. §. nos enim de ſepul. Et latè dicemus ſup regula 25. vbi eſt proprius locus. Præſertim qui ipſi cardinales ſunt immunes à taxis officialiũ, vt quodam ſuo latiſſimo priuilegio, & capitulis antiquis conclaui continetur, & dicetur ſup regula de valore. Eſſet igitur irrationabile, ꝙ talis conſtitutio eos comprehenderet. Et ꝑ eandẽ rationem dicunt regulam de valore, neq; etiam extrauagantẽ execrabilis, Cardinales cõprehendere. Quia eſſet valde odioſum illis & quodammodo iniurioſum, ſi attẽtis rationib. dictæ extrauag. ſub ea cõprehenderẽtur, vt ibi probatur. Et ſic etiam tẽporib. Abbatis Panor. ſeruatum fuerat, quòd epiſcopus promotus in cardinalem nõ perdebat epiſcopatum, quia pleriq; conſuluerunt. c. de multa. non procedere in cardinalibus, niſi papa aliter diſponeret. Et ita tunc factum fuerat cum cardinali S. Crucis, quo ad epiſcopatum Bononien. & cum cardinali ſancti Marcelli, quo ad epiſcopatum Senen. vt refet Abb. in cap. bonæ. el j. in 3. notabili. de poſtul. prelat.

Epiſcopus promotus in card. nõ perdit epiſcopatum.

Quartus caſus & vltimus eſt, quando cõſtitutio eſt fauorabilis & priuilegiata, & tali caſu cardinales comprehenduntur, licet de illis mẽtio nõ fiat, Quia ex quo plus cæteris in vinea domini laborant, & quotidie inſeruiũt, & aſſiſtunt eccleſiæ ſanctæ dei, & Chriſti vicario agendo & conſulendo dignum eſt etiam vt maioribus attollantur fauoribus, vt in c. j. de offic. legati. lib. 6. & in l. ius ſenatorum. C. de dig. lib. xij. Sic etiam ſub regulis de annuali & triennali poſſeſſore, quæ fauent poſſeſſoribus, licet in eis de cardinalibus mentio non fiat, Cardinales tamen comprehenduntur, & ſub aliis regulis fauorem concernentibus, ſuper quibus in diſcurſu materiæ particularius hoc diſcutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Derogatio generalis.

CIRCA quintum dubiũ, videlicet, an in generali & vulgari derogatione conſtitutionum, & ordinationũ apoſtolicarum comprehendantur regulæ cancellariæ.

SOLVTIO, Si titulum ſeu rubricam regularũ attendimus (quæ regulas iſtas cõſtitutiones vocat) certè dicendũ erit eas ſub tali derogatione includi eadẽ ratione, qua dicimus ſub dicta clauſula ius cõmune cõprehendi. Quod etiam conſtitutio appellatur, vt patet in c. cõſtitut. ij. diſt.

& in

& in rubr.de conſti. Nec in hoc poteſt ratio diuerſitatis aſſignari,iuxta tex.in c.1.de cõſti. lib.6.Tamen cõtrariã opi.ſeruat ſtylus cancellariæ,& Rom.cur.qui hoc ſaſu ꝓ lege habetur & illi ſtandum eſt,iuxta tex.in.c quàm graui de cri.fal.cum vulg.De quibus latè Fely.in c.2.de reſcrip. in verbo ſtylus.qui quidẽ ſtylus à Rota receptus diſponit ſub clauſula generali non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis: huiuſmodi regularum cõſtitu tiones non cõpræhendi,nec illius cenſeri derogatũ, niſi de illis ſpecialiter mentio fiat.Et ita in terminis conclu- ſit Rotæ coram reuerendis patrib.dominis Nicolao Ara- gonia in vna Zamorem Theſaurariæ de menſe Nouẽb. 1533.& in alia Romana pecuniaria corã D.Ioan.Paulo deciſ.20.Nouemb.1536.In quibus domini concluſerunt per illa verba non obſtante regula de acceptandis,& qui- buſcunque aliis diſpoſitionibus , non cenſeri derogatum regulæ de valore exprimendo.Et in illa Romana volue- runt, per clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis in commiſſione appoſita,non cenſeri derogatum regulæ.xxxv.de non appellando ante diffinitiuam, Et ſecundum iſtam deciſionem iudicatum fuit in fauorem Franciſci Flores contra Andr. Nouaria. *Stylus Rota & cancellariæ.*

Et iſtam opinionem, videlicet,per generalen derogatio nem nõ cenſeri derogatum regulis cancellarię,niſi in in- diuiduo illis derogetur,tenẽt expreſſe moderni in tracta. de benefic.in 3.parte.q.46.in 4,col.fol.paruo.Et licet iſta opinio in ſtylo conſiſtat,nihilominus,vt ex prediƈtis & in ſra dicendis apparebit,aliquod fomentum iuris in ſe cõ- tinet Nam ſatis notum eſt,regulas cancellariæ continere clauſulam derogatoriam voluntatis ſequentis actus,vt di cit Petr.de Ancha.in concil,297.in princ.Quo caſu nõ ſufficit generalis,ſed requiritur ſpecialis derogatio,vt no tat Barto.in l.ſi quis,in prin ff.de leg.3.& doct.in ca.cum inſtan.de cenſi.& tradit Domi.in conſi.39.col.2.&Andr. Sicu.in.c.cum tibi.num.17. de teſta.Ratio redditur ſecũ dum Bar.in d.l.ſi quis in princ.in 3.col.Quia clauſula de rogatoria habet vim cuiuſdã proteſtationis præambulæ, & talis proteſtatio declarat in ſequenti actu voluntatem deeſſe,niſi expreſſa reuocatio fiat,vt in,l.at ſi quis.§.ple- rique.ff.reli.& ſump.fun.cum ſimilibus. *Clauſ.derogatoria habet vim cuiuſdam proteſtationis præambula.*

Et iſta ratione dicim⁹, ꝙ licet per ſimplicem clauſulã non obſtan,tollatur cõſtitutio apoſtolica,non tamen tolli

tur cōſtitutio cōciliaris, quia habet clauſulam derogatotriam. c. ex parte. de capel. monacho. & tradunt cōmuniter doct. in cap. nōnulli. de reſcrip. Sic etiā in generali derogatione cōſtitutionum, & ordinationū apoſtolicarū, etiā priuilegiorum, nō ceſetur derogatū priuilegiis iure cōmuni inſertis, niſi ſpecialiter dicatur, vt notat gl. in authē. qua in prouincia. in verbo illi. in fi. & ibi Bar. & cęteri. C. vbi de cri. agi opor. cum aliis concor. vt ſcribit Fel. in. c. j. de reſcript. & in cap. nonnulli, in ij. colum. eodem titulo.

Derogatio generalis.

Quod etiam alia ratione ſuadetur, quia tales actus continentes clauſulā derogatoriam, ſunt qualificati. Sed clarum eſt, quòd in hoc iſtæ regulæ videntur habere similē qualitatem. Vnde ſicut de dictis qualitatib⁹ debet fieri expreſſa mentio, eadem ratione & de regulis. Et ideo dixit Io. Andr. in cap. ei cui. de præbē. lib. 6. quòd per clauſulas nō obſtan. nunquam cenſetū derogatum ſtatutis habentib⁹ certam qualitatem, niſi ſpecialiter fiat mentio. Qualitas enim in actu cōſiſtens facit eundē mutare in diuerſam ſpeciē, vt in l. quæſitum. § illud. de lega. 3. & l. ſi cui lana. de leg. ij. Ex quo ſequitur, ꝙ licet regulæ cancellariæ ſint cōſtitutiones vniuerſaliter ligātes ſicut ius cōmune: nihilominus propter diuerſas qualitates, per quas à iure cōmuni differūt, diuerſam videntur habere naturam. Et ideo in derogatione generali cōſtitutionū iſtę cōſtitutiones nō veniēt: ſicut appellatione beneficij non cōprehenditur dignitas, nec beneficium curatum, vt in ca. fi. de præben. Et ibi declarat Abb. nō quia dignitas, vel curatū non dicantur beneficia eccleſiaſtica, ſed quia ſunt qualificata, ideo nō cōprehenduntur, vt patet in cap. ſtatutum. de elect. lib. 6. Et ita etiam videm⁹, quòd in legato lanæ nō veniet lana tincta. Nec in donatione marmoris veniet qualificatum. videlicet, figuræ ex marmore factæ, vt d. l. ſi cui. & d. §. illud. Quod autē iſtæ regulę habeant diuerſam naturam à cōſtitutionib⁹ iuris communis, vltra quòd de ſe eſt manifeſtum, hoc vlterius probatū. Quia conſtitutiones iuris cōmunis ſtatim ſacta publicatione ligant, vt traditur in cap. 2. & fin. de cōſti. Item ſunt perpetuæ. Sed iſtę conſtitutiones cancellariæ ſunt temporales. Et licet etiā à tempore publicationis ligent, vt lex cōmunis, vt dicit Gemi. cōſil. 92. nihilominus non ſtatim ligant, niſi ſeruata prius ſolēnitate poſita inferius in regula. 26. neq; illa ſola ſufficit, niſi regulæ ſic obtētæ, & cum illa ſolēnitate datæ,

Qualitas in actu cōſiſtens.

Beneficij appellatione non cōprehenditur dignitas.

Conſtitutiones iuris communis.

datæ:in actis poſtea ꝓducãtur,vel niſi papa hoc velit,vt dixi ſuperius in 2.q.Itẽ quia iſtę regulæ ſũt ſpeciales ratione derogationis. Quia licet per prædictam clauſulam nõ obſtan.&c. cenſeatur derogatum iuri communi, hoc eſt verum,niſi ius cõmune habeat clauſulam derogatoriam,vt ſuperius dixi.Et tradunt moder.in ca.j.de conſtitu.lib.6.Quam quidem clauſulam continent regulę iſtę. Et licet alio reſpectu regulæ,conſtitutiones generales appellentur,iſto tamen caſu poſſunt dici ſpeciales ratione derogationis. Et ita ſeruatur & iuſtificatur qđ dixit Bar. in §.& ſic quodque.C.de nouo codi.faci.dicens.quòd ius non clauſum in corpore iuris non eſt generale.Nam debet intelligi ratione reuocationis,videlicet qa ita requirit ſpecialem mentionem ſicut ius particulare, iuxta ca.j. de cõſtitu.lib.6 Secus autem reſpectu vinculi: quia ligat omnes quãdo innoteſcit. Ratio eſt,quia ex quo non eſt clauſum poteſt ignorari. & ideo requirit̃ derogatio ſicut de iure particulari.Hinc videmus,ꝙ licet ſententia principis faciat ius generale,vt eſt dictum ſuperius in primæ quæſtione,tamẽ valet ſententia contra illud ius. quia poteſt probabiliter ignorari,& ideo cẽſetur quo ad hoc particulare.vt dicit card.in cap.paſtoralis,de fid.inſtru.Et in ſumma,quot ſunt qualitates in cõſtitutione ſeu actu differenti à iure cõmuni,vt ſunt iſtę regulæ,tot inducũtur obſtacula.Et quot ſunt obſtacula,tot debent eſſe derogationes & expreſſiones,cap.ex tuarũ.de autho.& vſu pallij.& tradit Bal.in l.ſi nõ lex Ælia ſentia.ff.de hær.inſtit. Et hoc eſt ꝙ voluit ſentire Cald.in conſil. j. titu. de reſcrip. dum voluit ꝙ per clauſulam non obſtantibus conſuetudinibus & ſtatutis,&c. non tollutur obſtacula temporalia,cuiuſmodi ſunt iſtę regulæ.quæ temporale impedimentum afferũt.Sed illa tantum quę inducerẽt inſtinctionẽ gratię,hoc eſt impedimenta quæ ſtatim annullãt, vt ſunt illa quæ reſultãt ex aliis ſtatutis,vel à iure cõmuni,quæ ſtatim abſq; aliqua productione impediunt & annullant.Sed regulæ cancellariæ non annullant,nec ſtatim impediunt actum faciendum,ſed ita demum ſi inſtituta lite regulæ impetrentur & producantur,vt ſæpius dictum eſt.Interim tamen actus factus cõtra regulas valet & tenet.Clauſula igitur nõ obſtantib',capit illa, quę obſtant ſtatim tempore factæ gratiæ abſque facto hominis. nõ ea quæ ex poſt,& ex interuallo poſſũt impedire.Quia illa

Sententia principis.

Qualitates quot ſunt in cõſtitutione, tot inducũtur obſtacula.

Impedimẽta quæ ſint.

illa accidentaliter eueniũt,& ex facto poſtea faciẽdo retrotractiuo.arg.text.notabilis.in l.j.ff. de in lit.iur.Et notat Iaſon in §.quadrupli.in 3.notabili.inſtitu. de actio.Et hoc videm' in extrauag.quæ licet ſint conſtitutiones generales,& vbiq; ligent, tamen ad effectum, vt illis derogetur per clauſulas generales nõ obſtãtib' cõſtitutionibus,&c. ſortiuntur naturam conſtitutionum ſpecialiũ,vt videlicet,non intelligatur derogatum eis,niſi de illis fiat mentio,ſaltem per hæc verba non obſtantib' conſtitutionib' & ordinationib' apoſtolicis etiam extrauagantibus ſicut de cõſtitutione ſpeciali recurrit text in capi.1.de cõſtit. lib.6.vel ſecundũ modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hiſpanus in libro ſtyli cancellariæ in capite de clauſulis generalibus non obſtantibus.

Extrauagantibus vt derogetur oportet quòd, &c.

Et hoc vlterius ſuadetur ,quia per illam clauſulã non obſtan.conſtitutionibus, &c. non cenſetur in dubio derogatum,niſi conſtitutionibus ordinariis,non autem extraordinariis cuiuſmodi ſunt extrauagantes & regulæ cãcellariæ.Nam clauſula generalis ad extraordinaria nõ refertur,vt eſt text.ad literam in.l.ſcio,§.medico.ff.de an.legat.Quẽ in notabili caſu ad propoſitum huius dicti,inducit Oldra.conſil.129.& And.Sicu.in conſil.18.in.1.col.& conſil.21.col.6.& conſi.26. & in 9 col.lib.2.cum concor.vt ſcribit Decius in ca.inter cætera de appella.Et aliquid dicam in regula de triennali.

Clauſula nõ obſtãt, qua non cẽſetur derogare.

Clauſula generalis.

Iuſtificatur iſta opinio ex alio,quia papa difficilius præſumitur habere notitiam talis iuris extrauagãtis, quam iuris ordinarij,vt notatur in cap.paſtoralis.de fid.inſtru. Hinc dicimus,quòd licet non admittatur poſitio iuris cõmunis ex eo.quia ius cõmune ordinariũ præſumitur certum,vt tradit Barto.in l.ornamentorum.ff.ne aur.& arg.legat.Tamẽ quãdo tale eſt ius,in quo veriſimiliter poteſt cadere ignorantia,vt eſt ius conſtitutionis extrauagãtis tali caſu bene admittitur poſitio talis iuris,vt dicit Bart. in.d.l.ornamentorum.cum aliis concor.vt ſcribunt.Frãc. Curtius ſenior in tractat.poſitionũ.in 13.breuiloquio.& Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confeſ.

Papa difficilius præſum, &c.

Ius cõmune ordinarium præſumitur certum,

Et ꝓ iſta opinione,videlicet,ꝙ requiratur mẽſio extrauagãtis,tenuit, Nicolaus Milis in verbo priuilegiũ cõtra ius commune.poſt Ant.de Butrio. in c.1.de conſtit.lib.6.

Et prædicta oĩa quæ dicta ſunt de extrauag. militant à fortiori in iſtis regulis attẽtis ſtylo & rationib' prædictis.

Et

Et licet extrauagãtes aliquæ ſunt notoriæ, ſicut etiam & plęræq; regulæ iſtius voluminis,tamẽ reſpectu derogatio nis illa notorietas nihil facit, cum per hoc non deſinat eſſe ius extraordinarium,& à corpore iuris cõmunis extrauagans. Quo caſus,vt dictũ eſt,derogatio clauſulæ nõ obſtantib.conſtitutionib⁹,capit tantum ius commune ordinarium,non autem extraordinarium. Pręſertim cũ extrauag.& regulę debent prius impetrari & dari iuxta formam traditam in dicta regula 26.Quod inductũ fuit, vt ſciamus extrauag.& regulę quę dãtur,an ſint in vſu, vel Pro quib⁹ faciunt ea,quę longo diſcurſu ſcribit Fely. in ca.1.in 5.col.de re iudic.

Extrauagãtium notorietas.

Et iſta de plano procedẽt,quando derogatio fit per viã reſcripti.Secus verò ſi facta ſit per viam legis.Quia tali caſu per illam generalem clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationib⁹ apoſtolicis, cẽſeretur derogatũ iſtis regulis Cancellarię non facta mentione de illis Hoc probatur in ſimili per notabile dictum Domin.in c.cum non deceat de elect.lib.6.vbi dicit,quod licet per clauſulam non obſtantibus tollatur actus,& nõ iuramentum in eo contẽtum.niſi fiat mentio ſpecialis de illo, vt ibi eſt gloſſ.Si tamen illa derogatio fieret per viam legis tali caſu per ſimplicẽ derogationem derogatur iuramẽto.nulla,facta de illa mentione.Et ita limitat gloſſ.ibi,& ſequitur Fely.in c.conſtitutus,in 4.col.verſic.limita ſecũdo de reſcript.

Regulis Cancellariæ, quo caſu cenſetur derogatũ,&c.

Iuramẽto quãdo derogatur per ſimplicem derogationem

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæſtio principalis eſt,vtrum per iſtã clauſulam non obſtantibus regulis,Cancellariæ,poſitã in literis apoſtolicis,cenſeatur derogatum regulis iudicialibus notoriis,vt eſt de annali,triẽnali,de ſubrogãdis, & ſimilibus Solutio.Quidam voluerũt per dictam clauſulam eſſe derogatum illis duntaxat regulis, per quas poſſint impetrantes impediri ne literæ expediãtur. Ita tenebat Card.Anconit.in diſputatione iſtius puncti,facta coram papa Clemente 7.ſuper quadam bulla in qua D. Berengarius Saganta,vt procurator interuenerat,vt ipſe mihi retulit.Tamen aduertendũ eſt,quia illud dictũ nõ videtur ex omni parte verum,ex eo,quia nõ video quare potius per illam clauſam non obſtantib.regulis tollãtur regulę concernentes expeditionẽ.q̃ aliæ iudiciales quæ obſtare poſſũt literis expeditis.Nã cũ ſit derogatio generalis

generalis,omnes regulas debet cõprehendere.Imò magis videtur illa clauſula cõprehẽdere regulas iudiciales, quàm cõcernentes expeditionem ex eo,quia regulæ cõcernentes expeditionem non obſtant literis iã expeditis, quæ iam euaſerunt manus officialium,ſed impediũt tãtũ expediendas. Sed literis expeditis obſtãt regulę iudiciales,quia ſunt de dãdis.regulæ verò expeditionẽ cõcernẽtes nõ dãtur,quia neq; faciunt fidẽ extra Cãcellariã, cũ dent normam ſolis officialib⁹ Cancellariæ literarũ expeditorib⁹,vt dicit expreſſè Ioan.Frãciſ.Pauin⁹ Rotę auditor in præludiis extrauag.Ioã.22.& experiẽtia quotidiana docemur.Et ſic apparet,quòd illud dictũ domini Anconitani nõ eſt ſolidũ,tamen eius opinio poſſet procedere quãdo literæ reperiũtur in procinctu expeditionis,& eſſent adhuc in manib.officialiũ.Nã ſi hoc caſu obſtaret expeditioni faciẽdę aliqua regula de cõcernentib. modum expediendi,tali caſu poſſet dici prædictam clauſulam nõ obſtantibus regulis in ſupplicatione poſitã,tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis Et iſto caſu poſſet procedere dictum Cardi.Sed literis iam expeditis non eſt verum illud dictum.

Et ideò,vt veritas habeatur iſtius articuli, poteſt dici, quòd de iure loquendo per illam clauſulam non obſtãtibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis ac regulis Cancellariæ,&c.cenſetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiã ipſo iure à principio non interueniente facto perſonæ,& ſic de impedientibus natiuitatem vel originem gratiæ,ſiue illę regulæ iudiciales,ſiue extraiudiciales ſint:ſed vbi gratia per regulas à principio totaliter nõ perimeretur,ſed differretur propter aliquod factum requiſitum,& ſic per aliquem futurũ actum ſuſpenderetur,tales regulæ per dictam clauſulam non cenſerentur ſublatę.Ita eſt notabilis doctrina Gemi.in ca.ſi propter in.vj.col.de reſcrip.lib.vj. poſt glo.ibi. in verbo impediri,quam ſequitur Fely.in c.nonnulli in xij. colu. verſicu.not.tertio.& colum.30.verſic.11.concluſio. eod. tit.Et hoc etiam tenet Cald.in conſi.j. tit.de reſcriptio. & idem Domini.in cap.j. in v.notabili de reſtit.ſpolia. lib.vj.vt declarabo inferius per exẽpla,& dicam aliquid in regula,De nõn tollendo ius quæſitum.

Et iſta procedũt,niſi in literis expreſſè dicat de regulis dilatiuis per illam clauſulã nõ obſtãtib.regulis per quas noſtra

noſtra gratia impediri vel differri poſſet, quæ in multis reſeruationib. apponi ſolet, vt dicit ibi Fely. Ratio prędictorũ eſt, quia per regulas dilatiuas gratia, ſeu diſpoſitio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici tẽporis non affert præiudicium, vt dicit text in l. ſi debitori. ff. de iudic. & in l. quotiẽs. C. de preci. impe. offe. Et hoc modicum præiudicium à iure cõſiderari nõ ſolet. iuxta glo. præiudicium. in cap. cum olim. de conſuet. & l. ſcio. ff. de in integ. reſt. Non ſic in regulis peremptiuis, quæ ſi non cẽſerentur ſublatæ per dictam clauſulã, inducerent magnum præiudiciũ ex peremptione gratiæ. Et ita hodie. 9. Martij M. D. XXXVIJ. poſt plures informationes & poſitiones cauſæ concluſerunt Domini in vna Hiſpalen. Canonicatus coram R. P. D. Marcello Creſcentio epiſcopo Marſican. vbi plus voluerũt Domini, duob⁹ exceptis, iſtã deciſionẽ procedere, etiã ſi in gratia, vbi erat derogatũ quibuſcunque regulis, eſſet appoſita clauſula ſuſpẽſiua quarũcũq; gratiarũ, q̃a illa clauſula cõcernit tãtũ gratias, nõ literas: & ideo per eã nõ cẽſetur derogatũ regulis ſuſpenſiuis maximè requirẽtib. factũ perſonæ. Et pro clariori intelligẽtia iſtius materiæ, eſt aduertendũ q; regulæ ſuſpenſatę cõſiderantur dupliciter. Nã quædã ſunt regulæ quæ gratiã ſuſpendũt per aliquod tẽpus, vt ſunt regulæ ſuſpenſiuę gratiarũ expectatiuarũ vſq; ad fulminationẽ proceſſuum, & aliæ ſimiles dilatiuæ: quædã ſunt dilatiuæ propter aliquod factum perſonæ requiſitũ, & in effectu perimũt poſtea gratiã facto illo nõ ſequto, prout eſt in regula de non acceptando niſi literis expeditis, de qua agebatur in dicta cauſa Hiſpalen. Et huiuſmodi regulis ſecundũ ſtylũ curiæ per generales clauſulas etiã nõ obſtantibus regulis non cenſetur derogatũ, niſi de illis fiat expreſſa & indiuidua mentio per ea, quæ ſuperius dicta fuerunt. In hoc tamẽ eſt diſcrimẽ, quia primæ regulæ dilatiuæ ſuſpendũt ex mente Papæ gratiam in euentũ tẽporis vel cõditionis, & interim gratia nil operatur, niſi aduenięte tẽpore vel cõditione: vt dixi in tractatu expectatiuarũ: ſed in aliis regulis ſuſpẽſiuis requirẽtib. factum perſonę gratia ſtatĩ nõ ſuſpẽditur, ſed ſtatĩ operatur ſuũ effectũ. licet regulæ requirãt aliquod factũ perſonæ ad illius perfectionẽ. & tales regulæ nõ ideo dicũt̃ ſuſpẽſiuæ, q̃a ſuſpendant gratiã prout primæ, ſed quia ſuſpendunt perẽptionẽ & annullationẽ eius, in euentũ alicuius facti præſtanti

Gratia facta per regulas dilatiuas non tollitur.

Præiudicium modicum à iure cõſiderari nõ ſolet.

Regularũ ſuſpẽſiuarum cõſideratio.

rector Hiero. Paul. in illo antiquo lib. nominato ſtylus cā cellariæ. fo. 115. vbi exemplum ponit in reg. de idiomate. Et quāuis forte de ſtricto iure ſufficeret generalis clauſula non obſtan. regulis, per ea quæ dicta fuerunt, & per ea quæ dicit Bal. in l. humanum. C. de legib. & Bar. in extrauagā. ad reprimē. in verbo non obſtan. Tamen vt dictū eſt, exquā ſtylo palatij & cancellariæ repertū eſt, nū- cenſeri derogatum regulis cācellariæ per huiuſmodi clauſulas, niſi ſpecialiter tenor regulæ de verbo ad verbum in principio literarum narretur. Et ita in vna Gerunden. canonicatus & præbendæ coram. R. D. Raynaldo Petrutio dixerūt dñi de mēſe Iulio. M. D. XXXIX. Nā voluerūt quod poteſtas conceſſa nuntio derogādo regulis æditis, & ædendis non comprehenderet regulam de infir. reſig. ex quo illa eſt ſpeciali nota digna, vt latius aduocati dixerunt. & ita ſpecialiter ſtylus ſignaturæ Alex. papæ. vj. introduxit. vt patet in vulg. notulis quę hinc inde per pluriū manus iam circunferuntur, & ita ſeruatur: qui quidē ſtylus poſſet vltra præmiſſa confirmari ex his quæ ſcribit Bald. in l. 3. §. quæſitum in 3. col. ff. ſi quis cau. vbi voluit quod per huiuſmodi clauſulas non obſtan. quibuſcunque ſtatutis, non derogetur ſtatutis habentib. quandam ſpecialem obſeruationem, prout videntur habere prædictæ regulæ cancel. facit tex. in l. ita pudor. C. de adulter. Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Feli. in d. c. nonnulli. in 29. & 30. colum. de reſcrip. Et iſta quæ dicta ſunt, magis de ſtylo & vſu ſuſtineri poſſent, quàm de iure.

Clauſula non obſtā. regulis de iure, an etc.

Clauſula non obſtā. quibuſcū que ſtatutis, an etc.

Tamē eo ſuppoſito pro vero limitarē, ſtylū huiuſmodi nō procedere. vbi in ſupplicatione ſeu gratia poneretur clauſula generalis quorū tenores habeātur pro expreſſis. † Nā tali caſu regulæ prædictæ cōprehenderētur, & illis derogatum cenſeretur. ita pridie, 1. Iul. 1538. tenuit. in ſimilib. verbis Rota in vna Caurien. canonicatus & præbē. corā. R. D. Io. Paulo Ptolomeo, dū in ea dñi voluerūt, per clauſulā nō obſtā. regulis æditis & ędēdis, nō cenſeri derogatū regulis reuocatiuis regreſſuū ſine ſpeciali expreſſione. Quod tamē dixerūt habere locū, niſi in ſupplicatione regreſſ⁹, poſt illā clauſulā nō obſtā. reg. editis & edēdis fuiſſent illa verba appoſita, videlicet, latiſſimè extēdēdis prout ibi in quadam ſupplicatione vltimo reformatina appoſita fuerunt. Nam tali caſu cenſeretur derogatum regulis, licet de illis mētio non fieret. † Et ita etiam conſult i

Ex plena poteſtate de iure papa poteſt ſupra ius diſpenſare. vt c. propoſuit. extra de conceſ. præbend. IOAN. MIL.

Regul. de verbo ad verbū, an poſſint in bulla inſeri per illa verba latiſſimè extend.

ſulti retulerūt abbreuiatores,qui dixerunt,per illa verba latiſſimè extendendis,poſſet regulas de verbo ad verbum in bulla inſeri,ſicut fieri poteſt de clauſula,quorū tenores,iuxta vulgatū conſilium.2. Anto.de But. Quem in multis cauſis ſemper tenuit & approbauit Rota,præſertim in vna Caurien.de qua meminit D.Guliel.in collect. deciſio.ſuper regul.de triennali Et in alia Tullē. Scolaſtriæ,coram me.17.Iunij.M.D. xxxvj. Et illud conſi.Anto.ſequitur,& latè defendit Fely.in c.accedentes.de præſcript.& in d.c.nonnulli.in 7.col.& alibi ſæpe docto. Et in ſpecie,quod ſub dicta clauſula,quorum tenores, &c. cenſeatur derogatum regulis cancellariæ,ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent expreſſę.Tenuerunt nouiſſimè domini mei auditores in vna cauſa Ferrarien.archipreſbytera.9.Iunij.M.D.xxxv.in qua ita iudicauit R.P.D. Paul. Capiſuccus epiſcopus Neocaſtr.Quam ego poſtea confirmaui.Nam in d.cauſa agebatur de dicto archipreſbyteratu vacāte per obitum cuiuſdā Dionei de Marano ſcriptoris apoſtolici extra Ro.curiam defuncti,quem archipreſbyteratum Io.Card.de Saluiatis epiſcopus Ferrariē, tam vigore ſuæ ordinariæ collationis,quàm indulti,contulit fratri ſuo germano,videlicet,Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò contulit Iulio de Grādis ſub prætextu,ꝙ dictus Dioneus tanquā ſcriptor eſſet familiaris cōtinuꝰ cōmenſalis,vigore regulæ nouiter æditæ ꝑ ipſum papā Paulum.3.in qua reſeruantur beneficia omniū auditorum,referēdariorum,& aliorū officialium capientium panem ex palatio, vel facientium guardiā , & ſcriptorum apoſtolicorū,&c.in qua regula papa vult prædictos officiales eſſe veros familiares,& continuos com-

Clauſula quorū tenores,&c. an deroget regulis cācellariæ

Familiares cōmenſales papæ qui dicantur.

menſales,nō per fictionem.Et ꝙ omnes regulæ tam ęditę,quàm ædendæ,loquentes de veris familiaribus, habeant locum in iſtis,etiā quo ad iſtum effectum,vt papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum,tam in curia,quàm extra curiam vacantib. pertinentibus ad collationem,vel aliam quamlibet diſpoſitionem collatorū quoruncunque poſſit diſponere,irritum faciens, &c.non obſtan.conſtitutionib. & regulis cancellariæ,priuilegiis, & indultis,tā ordinariis collatoribus,quàm quibuſcūque aliis perſonis cuiuſcunque dignitatis,gradus,ordinis,vel conditionis exiſtant:conceſſis & concedendis,cum quibuſcunque clauſulis derogatoriis , &c.quorum tenores haberi

haberi voluit pro expreſſis, &c. Nã ſub iſta generalitate verborũ, quorũ tenores, &c. poſita in dicta regula Pauli, voluit Rota cenſeri derogatum regulę cancellariæ æditę in fauorem cardinaliũ, quæ diſponit cardinales non comprehendi ſub regulis cancellariæ poſt primam æditionẽ in poſterum ædendis, niſi illæ ipſorum fauorem concernant, vel ipſæ conſtitutiones ædendæ de eorundẽ cardinalium, vel maioris partis eorũ cõciſilio conditæ fuerint. Nam fuit concluſum corã me non ſolum per illas clauſulas generales, cenſeri derogatum regulæ prædictæ, cum clauſulis derogatoriis cõtentis in ea, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent in d. reg. Pauli expreſſæ, ſed etiã voluerunt domini cenſeri omnino derogatum indultis cardinaliũ nulla de eis ſpeciali mentione facta Et ita ego de iſto menſe Nouemb. M. D. XXXVIII. ſententiam domini Pauli confirmaui. Et idem in ſimili clauſula tenet And. Sicul. in clem. j. num 26 de re iudic. vt latius per eum.

Card. ſub regulis cãcel. non cõprehẽduntur.

Iſta tamen declaratio recipit reſtrictionẽ, vt procedat, niſi regula quę per dictam clauſulã, quorum tenores, &c. cenſetur derogata, requirat ſpecialẽ & indiuiduam mentionem. Nam tali caſu nõ cenſeretur ſublata per dictam clauſulam, quorum tenores, niſi in ſpecie de illa regula fieret mentio, vt verba aliquid operentur. Ita in terminis dicit Fely. in c. nonnulli. in ix. col verſic. tertia declaratio, &c. de reſcrip. vbi exemplum ponit in tribus regulis cancel. quæ habent prædicta verba, vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVÆSITO NON TOLLENDO REGVLA.

ITEM ne per varias, quæ pro commiſſionibus habendis in cauſis fiunt ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur, idem dominus noſter decreuit, & declarauit ſuæ intentionis fore, quòd deinceps per quamcunq; ſignaturam, ſeu conceſſionem, pro commiſſionibus huiuſmodi per ſanctitatem ſuam, vel de eius mãdato factam, nulli ſibi ius quæſitum quomodolibet tollatur.

Regulæ origo.

PRÆFATIO.

ISTA regula varias habuit temporũ mutationes. Nam Bened. 13. eius primus author, eam primũ generaliter ædidit, vt videlicet, locum haberet in quibuſcunq; gratiis beneficiorum vacantium. Quam quidẽ Benedicti regul. nullus Rom. Pontificum vſq; ad Nic. 5. qui fuerunt nu. 8. approbarunt. Et quod eſt magis mirãdum, nullam aliam

Regula an habeat locum in principio in omnib. gratiis beneficiorũ.

oibus gra tus beneficiorum. regulã fecerant de iure quæſito non tollendo. Nico. verò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Benedicti, iſtam reſtrinxit & immutauit, volens eam tantum habere locum in conceſſionibus factis pro cõmiſſionibus habendis in cauſis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerũt ſucceſſores pontifices vſque ad tempora Alex. papæ. 6. qui primus omnium addidit ad regulam iſtam verba, videlicet, ſeu mandatis declarationis, & gratiis, etiã motu proprio, &c. poſt illa verba pro commiſſionibus habẽdis quæ erãt in reg. Nic. Et ſic illa reg. Nico. quæ fundabatur in ſuggeſtionibus, ampliata fuit per Alex. ad quancunque gratiam, ſeu mandatũ. etiã motu proprio lite pẽdente obtẽtum. Quam quidẽ Alex. ampliationem, ſiue additionem, poſteriores pontifices vſque ad Hadri. 6. ſequuti ſunt. Hadri. verò. 6 hoc immutauit. Nam dum prædeceſſores voluerunt regulam in gratiis tantum lite pendente impetratis, locum habere, propter illa verba regulæ pro commiſſionibus habendis in cauſis, Hadr. regulam extendit, & voluit habere locũ etiam in gratiis ante litem motã emanatis. Quam additionẽ ideo Hadri. feciſſe quidam autumant, quia intellexerat Rotã vſque ad illud tẽpus firma interpretatione tenuiſſe regulã tantum in conceſſionibus emanatis lite pendente locum ſibi vendicare, propter prædicta verba regulæ pro cõmiſſionib. habẽdis in cauſis, &c vt de iſta Hadri. intẽtione author eſt Melchior Baldazinus tunc inſignis ſacri conſiſtorij aduocat', q̃ fuit vnus ex aſſiſtentibus cõpoſitioni regularũ, & hoc ſcriptũ reliquit in quibuſdã notulis regularum Hadri. manu ei' ſcriptis. Et ſic per huiuſmodi prouiſionẽ Hadriani factũ eſt, q̃ illud q̃d prius in interpretatione prudẽtũ, & obſeruatione Rotæ conſiſtebat, hoc idem per regulã ſuam. quę legis vicem obtinet, manifeſtũ fieret: ſed clemens. 7. Hadriani ſucceſſor nihil magis abhorrẽs, quàm Hadriani veſtigia ſequi, hoc additamẽtum Hadriani nõ approbauit, ſed regulas ſuorũ prędeceſſorum Alex. Iulij. & Leonis eſt amitatus. Paulus verò. 3. nunc fœliciter imperans Hadriañ omnib. eſt ſequutus. Itaq; ex iſtis omnib. apparet quãta fuerit iſtius regulę varietas, quãta volũtatis diſſenſio. Quamobrem ne ſub incerto vagemus, reg. Inno. quæ media inter vtrũq; tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ ſcripta, & ſecũdum quã fuit pluries iudicatũ, interpretandam aſſumã, addendo poſtea verba modernarũ

reg. put res ipſa poſtulabit. Rē ipſam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligentia totius regulæ, & eorū quæ inferius in aliis quæſtionibus dicentur, quid operetur, vel comprehēdat iſta clauſula cōmuniter in literis apoſtolicis apponi ſolita, videlicet. Dūmodo tēpore datę præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum.

SOLVTIO. Quidā dixerūt iſtius clauſulæ expreſſionem, quæ ſecundum ſtylum cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſem ꝑ ponitur, nihil operari ex eo, quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure, licet non exprimatur, vt tradit Fely. in cap. capitulum, col. 17. verſic. de duobus. de reſcrip. facit text. in ca. ex tuatum. de authen. & vſu pallij. cap. ex parte el tertio. Et ibi not. Abb. in 2. notabili. de decim. cū vulga. Et ideo expreſſio eorum quæ tacitè inſunt. nihil operatur. l. cōditiones. ff. de cond. & demonſt. Et hoc procedit etiā ſi gratia motu proprio conceſſa fuiſſet, quia etiam in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus non tollatur ius quæſitū, vt dicit Dec. Rotæ in antiquis. 445. incip. nota licet proprius motus Et ob eā cauſam ſi papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factam, in dubio intelligetur de collatione inualida, non autem de valida, ne tollatur ius quæſitum, vt dicit Compoſtella. in cap. cauſam. de reſcript. cum ſexcentis concor. vt ſcribit Iaſo. in l. fin. in 4. colum. ff. de conſtitu. princip. Et Decius in conſi. 191. vbi multipliciter hoc dictum declarat.

Clauſ. ista, Dūmodo, &c.

Expreſſio eorū quæ tacitè inſūt, an aliquid operetur.

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum

Princeps in dubio non præſumatur, &c.

Et hoc quòd princeps in dubio non præſumatur velle tollere ius quæſitū, procedit etiā ſi ille de cuius iure agitur, eſſet infidelis vel Iudæ⁹, vt dicit Ab. in c. quę in eccleſiarū. de cōſt. poſt Inn. in c. quod ſuper his de voto. Hinc euenit, ꝙ ſi aliquo caſu contingeret papam ius tollere, præſumitur hoc circumuētionē & importunitatē potius quàm per voluntatē feciſſe, vt latè probat Felyn. in c. cū olim in 3. & 4. col. de re iudic. Adeò quòd tali caſu verba reſcripti improprianda ſunt, quàm propriè intelligendo alteri præiudicent, vt tradit Roman. cōſi. 334. circa primū Decius conſi. 11. colum. 5. Iaſo. in l. ex facto in 4. notab. ff. de vulga. & pupil. Imò potius debent interpretari quòd nihil operentur, quàm quòd indebitè quis damnum patiatur, vt notat Iaſ. poſt gloſſ. Bartolum, & alios, l. fin. in computatione. colum. fin. C. de iur. deliber.

Papa vbi ius tollit.

Reſcripti verba quo pacto ſint intelligenda.

rit Corne⁹ in cõſil.83. col. penul.lib.4. Nã iura allegata per eũ loquuntur quãdo apparet de clara mente principis volentis ius quæſitũ tollere. non autem quãdo ſum⁹ in dubio.vt in ſpecie declarat Deci⁹ in d.c.q in eccleſiarum in 10.col.verſ.quartus caſus,&c.Et omnia iſta procedũt in dubio ex tacita & ſubintellecta clauſula. Et tamẽ ſi talis clauſula exprimat̃ in literis,illa ſolum præſeruat ius quæſitũ in re,non autẽ ad rem,vt dicit expreſſe Calde.in conſil 8.in fin tit.de reſcrip.& Rom.in cõſil. 256.Et tenet etiam Domi.& alij in c.fi.in prin.& §.fi.de conceſ.præb.lib.6.Ecce ergo ꝙ plus nocet expreſſa illi⁹ clauſula,quàm ſi tacita & ſubintellecta fuiſſet.

Habemus igitur ex prædictis vnũ caſũ notabilem, ad limitationẽ eorũ quæ dicit Abb.in d.c.ſignificaſti. Et docto.in.d.l.hæc verba.quòd nõ ſolũ expreſſio eorum quę tacitè inſunt,nihil operat̃, vt ipſi dicũt:ſed illa expreſſio facit quòd magis reſtringatur diſpoſitio,& minus operetur.quàm ſi facta non fuiſſet. vt patet ex ſuperius dictis.

Illud tamen quod dictũ eſt,clauſulam prędictam,dummodo alteri nõ ſit ius quęſitum,pręſeruare ius in re,&nõ ad rẽ,debet intelligi.quãdo papa expreſſe ſcribit cum in tẽtione præiudicandi. Tũc enĩ,quia nõ apparet de quantitate præiudicij, interpretant̃ verba de minori pręiudicio,& ſic de iure ad rẽ. Secus autẽ in dubio,quia tũc intelligeretur nolle præiudicare,nec in,vno iure,nec in alio vt ſuperius dictum eſt. Vbi tamen conſtaret papam velle etiam in iure quæſito in re præiudicare, hoc poſſet facere,pręſertĩ in beneficiali,in q̃b.habet abſolutã poteſtatẽ vulg.c.2.de præb.lib.6.vt notat expreſſe Cald.in cõſi. 12.tit. de reſcrip. Et Alex.in conſilio 101.in 5.col.lib.3. Nã in beneficialib⁹ tãta eſt papæ poteſtas,ꝙ poſſet epiſcopũ ꝓ libito volũtatis de ſuo epiſcopatu ad aliũ trãsferre. Quia omnia beneficia mũdi ſunt manualia,& obediẽtialia reſpectu papalis poteſtate vt dicit Bald. in l.reſcr. col.2.& ſeq.C.de precib.imper.offe.Et ideo poterit gratiã reuocare poſt i⁹ alteri quęſitũ,ſi nõ recepit aliquid ꝓ illa,vt dicit idem Bal.in.l.qui ſe patris.colum.penul.C. vnde libe.ſequitur Soci.in conſil.156.pro fũdamento.in 3.col.& conſil.164.viſa bulla. in 7.col.

Clauſula, Dũmodo &c. preſeruare ius in re, & non ad rem.

Papa in beneficialibus quãta poteſtas.

Illud tamẽ quod dictum eſt de iure ad rem,videlicet,ꝙ mens papæ volentis ius tollere,debet in tali iure ĩterpretari,vt min⁹ pręiudicet. limitat̃ ſecundum dominos Ro-

Papa quã do imẽdia

alicui tollere ius quæſitum tæ intelligi debere non de omni iure ad rē, prout prædicta intelligūtur per iura communia, ſed tātū de iure ad rem competenti ex acceptione expectantis, ſecus verò de iure ad rem cōpetenti ex electione & præſētatione: quia tale ius bene præſumitur præſeruatū. Ita dicit Deci. 16. in titulo de præbend. in nouis. rationē ponit illa deciſio. Quia in primo caſu, licet præiudicetur expectāti nō per hoc ex toto gratia ſua perimitur, cum poſſit poſtea aliud vacans beneficium acceptare, cum hoc pendeat à voluntate ſua. Secus verò eſt in iure cōpetēti ex electione, vel præſentatione: ꝙ ſi amittatur ei⁹ acquiſitio, erit difficilis, cum pendeat à voluntate alterius. Nam ſperare aliā electionem vel pręſentationem, non dependet à voluntate electi, vel præſentati, ſed eligentium vel præſentantium, qui poſſūt de facili mutata volūtate alios eligere vel præſentare. faciles enim ſunt homines ad diſſentiēdū vt in .l. item ſi vnus. §. principaliter. ff. de arbitris.

Homines ſunt faciles ad diſſentiendū.

Et hæc deciſio procedit magis ex quodam ſtylo palatij ſciente papa, & tacitè approbante, quam de iure, vt dicit Egid. deciſi. 167.

Quę omnia de plano ꝓcedūt loquēdo de iſta clauſula quatenus tollatur ius quęſitū, appoſita in reſcriptis, ſecus tamē quo ad iſtā regulā, in qua tale ius ex acceptatione expectantis quæſitum cōprehenditur. & eſt cōſiderabile: quia ſi illud lite pendēte tollitur, erit locus iſti regulæ, quia ſicut in alio iure quæſito nō præſumiť papā velle mutare ſtatum rei litigioſæ, niſi expreſſe hoc appareat. ita neq; in iſto iure ex acceptatione ꝓcedēs, vt expreſſe dicit Egidius in conſil. 24. in 7. dubio. imò propter tale ius acquiſitum vigore acceptationis impeditur ſubrogatio lite pendente, quia in gratia ſubrogationis apponi ſolet clauſula quatenus non tollatur ius quæſitū, quæ clauſula verificabitur in iure acceptationis, quia tali caſu hoc ius eſt cōſiderabile, vt notanter concludit idem Egidius in cōſil. 35. col. fin. Nec obſtat prædicta deciſio. 16. cum aliis ſuperius allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pēdente prout loquitur iſta regula, quod eſt menti tenēdū. Regula igitur iſta hoc caſu manebit firma.

Subrogatio propter ius acquiſitū vigore, &c.

Et ꝙ dictum eſt de acceptatione quę in reſcriptis non præſeruatur vigore prędictę clauſulæ. idē dicendū eſt de oppoſitiōe circa beneficia patrimonialia quę fit à filiis patrimonialib⁹ in Palētin. Collaguritā. & aliis locis Hiſpaniæ

niæ. Nam per illam ſolã oppoſitionẽ non tribuitur ius in re, neq; ius ad rem, niſi ſuper hoc fuiſſet aliqua cõſtitutio ſynodalis, vel cõſuetudo hoc diſponens, vel ſi dicere volumus, vigore illius oppoſitionis quouiſmodo cõpetere ius ad rem, illud eſſet ſimile cõpetenti ex acceptatione. Et ſic ratio cõſiderata in dicta deciſio. 16. militat in d. iure opponendi, vt iudicauit Rota in vna corã D. Hugone de Spina de anno 1519. vt meminit D. Guliel. in recollectis deciſionũ. Et hoc ius opponẽdi habet locũ etiã quãdo non ſolum ex cõſtitutionib. ſynodalibus competeret filiis patrimonialib⁹, ſed etiã quãdo ex ordinatione teſtatoris tãtum volentis proximiorẽ de ſuo genere ad beneficiũ prę ſentari. Nã tãli caſu per oppoſitionẽ proximioris acquiritur illi ius cõſiderabile, adeò ꝙ virtute dictæ clauſulę quatenus nõ tollatur ius quæſitũ, videtur præſeruari. Vt nouiſſimè cõcluſit Rota in vna Oxomẽ. capellaniæ de Serõ coram R. D. Raynaldo Petrutio de menſe Iunio 1539. Quæ de plano procedunt quando ius opponẽdi competit vigore alicuius cõſtitutionis vel ordinationis. Secus verò vbi nulla eſſet conſtitutio, ſed ſimplex vſus ſe opponendi nã talis oppoſitio nõ dat ius. Ratio aſſignari poteſt, quia ſi priuetur hoc caſu opponens ſua oppoſitione, non videtur per hoc damnum ſentire, ex quo nõ eſt acquiſitũ ius in aliqua cõſtitutione. Quia propriè damnum eſt diminutio patrimonij, vt in l. damnum. cum ſeq. ff. de dam. infect. quæ diminutio cõſideratur etiã reſpectu lucri, quando illud acquiſitum eſſet radicatum, & tali etiã caſu ius amittere, eſt damnũ ſentire, vt eſt gloſſ. in l. non ampli⁹ §. fi. de leg. 1. cum concor. vt ſcribit Iaſ. in l. ex facto in 3. col. ff. de vulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum nõ fuiſſet, illud admittere, non eſſet damnum ſentire. Vnde ius adeundi facile tollitur, quia non eſt ius radicatum, vt probat Lauren. Calcaneus in conſil. 7. col. penul. Quę omnia militant in acceptatione, & iure opponẽdi filiis patrimonialib⁹ competenti, de quib⁹ etiam aliquid dicam in illa quæſtione de iure conditionali. Et quia illud damnum, qđ ex priuatione acceptationis vel oppoſitionis reſultat ex quo depẽdet ex lucro nõdũ radicato, & habet reſpectũ ad illud, reputatur lucrũ, & nõ damnum, iuxta gloſ. notabilem in l. ſi duo. ff. de acquir. hæred. & tradit Socinus in l. cum quæritur. ff. de re dub. Iſta tamen, vt

Opponẽdi ius quãdo habet locum.

Damnum quid ſit.

dixi non procedunt in præſentatione, quæ propter rationem iam dictam tribuit ius ad rem conſiderabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Præſentatus quando dicitur habere ius ad rē, vel in re.

Primò nō haberet locum, quādo præſentatio adhuc per præſētatū acceptata nō fuiſſet. Quia tali caſu nō diceretur pręſētatus habere ius ad rē, nec in re. ideo nō pręſeruaretur vigore dictę clauſulæ, nec dicta clauſula intelligeretur de tali iure, iuxta ea quę dicit Abb. in c. cū Bertold. de re iudi. in 3. col. & ante ipſū Calde cōſil. 17. tit. de iure patron. cum cōcor. vt ſcribit Roch. Curtius in tract. iur. patro. in verbo ius in 4. q. Et reaſſumūt quidā alij moder. in nouo tract. iur. patr. fo. 302. vbi ſup hoc latius ſcribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio præſentati, per quā acceptationē contrahunē ſpōſalia de futuro, vt dicit Calde. in conſi. 9. tit. de iure patro. Quē ita declarant moder. de ſācto Nazario (aliàs nūcupati de Ripa) in rubric. de iudic. in 15. col. numero 71 ꝙ verum putarem ego quando pręſentatio eſt facta ſuperiori. Tūc enim cōtrahuntur ſpōſalia, etiā ſi ſuperior pręſentationē nō admittat, quia cōcurrit cōſenſus patroni & præſentati. Aliàs ſi nō facta ſit ſuperiori, licet pręſentatus cōſentiat, nō dicitur pręſētatio, ſed quędā nominatio, vt dicit Cal. in c. capitulū 34. quæſt. de reſcrip. & inferius dicetur, & tenēt Moder. vbi ſuprà. Ergo in omnib⁹ iſtis caſibus requiritur præſentationem factam fuiſſe ordinario, quo ad acquirendum ius ad rē, vt dicit etiā Bald. in Margarita ſua in verbo patronus. Admiſſio ergo ſuperioris ſolum requiritur, quo ad acquirendum ius in re. ꝙ reſultat ex inſtitutione, per quam inſtitutionē ſponſalia de futuro, quæ per ſolam præſentationem factam ordinario fuerunt contracta, reſoluuntur ſeu trāſeūt in matrimonium de præſenti: Nam proditum eſt in iure, quòd ex ſolo contractu nondum executo, non acquiritur ius in re, vt tradit Iaſ. in. l. ſi quis maior. C. de trāſ act. in 3. colum verſic. limito iſtam l. &c. Requiritur ergo quòd præſentatio ſit facta ſuperiori quo ad acquirendū ius ad rē, etiam ſi ſuperior non admittat, ſed quo ad quærendū ius in re, requiritur admiſſio. Et iſta ſunt maximi momēti, quo ad vnum effectum, quia licet patroni nominēt, & eligant præſentandum, & tradāt inſtrumentū nominato, valet tamē prouiſio papæ āntequā ſit facta præſētatio ſuperiori, etiā ſi habēt prædictā clauſulam quaten⁹ nō tollatur ius quæſitū. Quia nō tollitur iſto caſu per il-

Præſentatus quādo ꝑeruit nomen præſentationis, & dicitur nominatio.

Præſentatio papæ quando valeat.

lam

Iam aliquod ius,neq; in re,neq; ad rem. Quia vt dixi,ius ad rem per acceptationẽ nominati, & præſentationem factã ſuperiori.quæritur: Ius verò in re, per inſtitutionẽ. Et neutrũ horum pręceſsit prouiſionem papæ. Ideo valet eius prouiſio,vt notabiliter declarant in terminis moder de ſylua in tract.beneficiorũ,in 3.parte.q.11.col.antepe. Et idem de acceptatione videtur hoc caſu dicendum.

Secũdo limitatur dicta cõcluſio procedere quãdo præſentatio fuerit facta à patrono clerico.ſecus ſi à laico.ita reperio iſtam concluſionẽ in terminis limitare Io.Crotti de monte Ferrato.in c.quod autem.de iure patron. in 3. notabili Rationem differencię ponens,quam dicit nouã, videlicet, quia præſentatus à clerico,quando eſt idoneus habet ius fixum,& irreuocabile,ex quo clericus patronus variare nõ poteſt .Nam talis pręſentatio habet vim electionis ſecundũ Ioan.Andr.Imol.& Abb.in ca.cum autẽ. de iure pat.Sed electo ante cõfirmationẽ ius eſt acquiſitũ in beneficio,vt dicit Domi.per illum tex.in c. quam ſit. §.1.de elect.lib.6.Ergo pari modo acquiritur ius pręſẽtato.Hinc eſt ꝙ talis præſentatꝰ quãdo eſt idoneus,poteſt cogere ordinariũ vt illũ inſtituat.Iſta enim fieri nõ poſſũt abſq; iure fixo in perſonam pręſentati.Propter ea tale ius cenſetur præſeruatũ per dictam clauſulam.Secus verò eſt in eo,qui à laico eſt præſentatus. quia ex quo laicus variare poteſt,nihil acquiritur præſentato. Et iſtã opinionem Io.Crotti ſequuti ſunt quidem moder. Auinionen. in rubri.de iud.

Præſentatio facta à patrono clerico.

Sed aduerte,ꝙ licet iſtam differentiam Ioan. Crottus putet eſſe nouã,eam tamen prius poſuit Gofre. in ſumma iur.patro.Nec tamen eſt vera,quia contra eam tenet Abb.Fely.& alij in d.cap cum Bertholdus. Qui pariter loquuntur de præſentatione laici & clerici,& in vtraque cõcludũt nõ tribuere ius in re, ſed ad rem,vt latius ipſi declarant. Nec propterea, ꝙ laicus variare poteſt, immutat ius ad rem acquiſitũ præſentato, niſi cum effectu variaret præſentando ſecundum epiſcopo qui illũ inſtituiſſet. Tali caſu præſẽtatio primi nihil tribuit.Sed laico patrono nõ variante ius in re acquiritur præſẽtato. Nec potẽtia variãdi aliquid de iure diminuit.nec aliquo modo cõſideratur,per ea quæ dicit Innoc.in.cap. paſtoralis. de cau.poſſ. Et ita in ſimili caſu reſpondet Fely in cap. cauſam.in 16.col.verſi.caue. de reſcript. Nec obſtat ꝙ præſentatio

Præſentatio laici.

Variandi potẽtia an aliquid diminuat.

Præſen.clerici habet vim electionis.

ſêtatio clerici habet vim electionis, quia dupliciter reſpõdetur: Primò illud eſſe verum ſolum circa illud, ne poſſit patronus variare, ſicut eligentes poſt factam electionem. Non autem talis pręſentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Inno. & Abb. in d.c. cum autem, reſpondent moder. in nouo tracta iur. patron. fol. 303. in 2. col. Vel ſecundo reſpõdetur, quòd licet verum ſit, pręſentatum à clerico æquiparari electo, nõ tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante cõfirmationem nõ dicitur niſi habere ius ad rem, vt latè probat Fely. in c. cum Bertoldus, & tenet Hoſtien. in c. paſtoralis. de iurepat. Et licet iſta putem eſſe iuridica, tamẽ opinio Crotti multũ videtur colorata. de quo null⁹ mẽtionem facit. Et per prædicta fuit hoc menſe Nouemb. 1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio poſt plures informationes deciſa in Rota iſta difficultas in cauſa ſãcti Andreæ, nunquid prouiſio nuntij poſt præſentationẽ patroni laici nõdũ epiſcopo pręſentatam valeret. Et certe prima facie videbatur dicendũ ꝙ non. Quia nuntius nõ poteſt tollere alicui ius quæſitum, nec in re, neque ad rem, vt in terminis cõſuluit Stephanus Bertranpi in conſil. 11. numer. 10. in tertio volumine. Tamẽ quia repertũ fuit in prædicto caſu nuntium habuiſſe facultatẽ derogandi iuripatr. etiam laicorum fuit concluſum prouiſionem nũtij valere ante pręſentationẽ, per ea quæ dicta ſunt ſuperi⁹.

Electus ante confirmationem.

Prouiſio nuntij nũquid poſt præſen. a. &c.

Et iſta omnia procedunt de quodam ſtylo, ſecundũ quẽ dicta clauſula de nõ tollendo iure quęſito, præſeruat nõ ſolũ omne ius in re, ſed etiã ad rem, excepto in re reſultãte ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta deciſione. 16. Sed reſpectu iſtius regulæ, vt aliquid operetur, videtur tale ius ad rem per acceptationem eſſe conſiderabile, vt ſuperius dictum eſt. Nam tale ius puto per iſtam regulã cõſeruari, niſi Papa expreſsè illi derogauerit, vnde ſi lite pẽdẽte ſuper acceptatione mea emaneret prouiſio aduerſarij tollens meam acceptationem, poſſem me tueri iſta regula, niſi illi expreſſe derogaretur. Et pariformiter crederem in caſu in quo Papa motu proprio & ex certa ſciẽtia tolleret ius quęſitũ alteri. Nã intelligeretur per hoc derogare diſpoſitioni iuris communis, non autem iſti regulæ, vt aliquid operetur eius æditio, pro qua opinione optimè facit dictum Barto. in l. 3. § ſi rem. ff. de legat. 3. vbi dicit, quod ſi per ſtatutum diſponitur, quod victus victori

condemne

condemnetur in expenſis, licet illud idẽ fuerit diſpoſitũ à iure communi: tamen vt ſtatutum nõ ſit fruſtratorium & aliquid operetur, intelligetur etiam in caſu in quo victus haberet iuſtam cauſam litigandi, quæ iuſta cauſa alias victum excuſaret de iure communi, ita concludit ibi Bar. quem communiter doct. ſequũtur, vt latius dixi in c. 1. nu 218. de conſtit. lib. 6. Ita in propoſito noſtro dicendum videtur. Nam licet illa clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, de iure communi nõ comprehendat acceptationem. Regula tamen iſta, vt aliquid plus operetur comprehendet tale ius ex acceptatione acquiſitũ. Nam plus operãtur quæ ſpeciali diſponũtur, quàm quę generali conſtitutione ſunt dicta. vt dixit tex. in ca. quanquam 23. diſtinc. & in c. ſi aduerſus. de hæretic. Et eodem modo, ſi Papa motu proprio aliquam gratiam alicui cõcederet, per quam videretur tolli ius quæſitũ, nihilominus obſtaret iſta regula dictę gratię, vt aliquid operet̃, niſi nominatim & ſpecialiter illi derogatũ fuerit in gratia. Nã iſta vel ſimiles regulę nũquã cẽſentur ꝑ clauſulas generales ſublatę. Ex eo, q̃a regule vid̃tur habere clauſulã derogatoriã volũtatis, vt latius dixi ſuperi⁹ in ꝓœmio regularũ quæſt. 5. & 6. Et ita ſtylus curiæ introduxit. Ex quibus ſequitur, quod non obſtante certa ſcientia Papę tollẽtis i⁹ quęſitum poſſit excipi de iſta regula. quod eſt notãdum.

Statutum diſponens quòd victus victori, &c.

Regu. Cãcel. an contineant in ſe clauſulã derogatoriam volũtatis.

Item poſſet etiã illud ius ad rem procedens ex acceptatione in alio eſſe proficuũ, videlicet eo caſu quo Papa in gratia ſua ex certa ſciẽtia tolleret mihi ius quęſitum, ſi quod competit ad tale beneficium. Nam tali caſu, vt illa verba ſic indiſtincte & generaliter prolata, minus præiudicent, debent intelligi de iure minus efficaci, quod eſt illud acquiſitum per acceptationem tantum, & aliud quod cunque ius alio modo competens cenſeretur præſeruatum, & maneret illęſum. per ea quæ dicit Cardi. in capit. mandatum, in 7. nota. de reſcrip. Vbi dixit, quod ſi papa concedit aliquam gratiam alicui, hoc expreſſo, quod vult illi præiudicare, debet intelligi de minimo preiudicio. nõ tamen de magno & conſiderabili, Ita etiam tenet gloſſ. fi. in l. ſed cum ab hęrede ff. ad Trebell. Sequitur Iaſ. in l. quotiens, in 2. col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad iſtum effectum ius illud ad rem eſt conſiderabile. Eſt bene verũ quòd quando illa clauſula, & cum pręiudicio iuris quęſiti &c. non poſsit verificari niſi in magno pręiudicio tali caſu,

Vniones per Papã ex certa ſciẽtia factæ cum praiud. ordinarij.

Papa concedens alicui aliquã gratiam.

ſu,ne gratia eſſet fruſtratoria,cenſebitur præiudicatum in magno.Ita notabiliter declarat Bartho.Veronen.in tractat.de ſeruitu.ruſtico.prædio.in titu. de aquæductu. fol.74.ſecundum paruam impreſſionem.verſic.quarto dubitari etiam poteſt,&c. allegat Ioan de Imo.in c.quintauallis de iureiur.& in c.cum contingat. eo.titu.inducẽdo,vt ibi per eum,quod eſt notandum.

Putarem tamen iſto caſu requiri cauſam in conceſſione Papæ,quando agitur de magno & enormi pręiudicio, vt dicit Abb.in cap.fi.in 4.col.verſic.ego ſuſtẽtando.de conſtitu. Quia aliâs aliena largiri ſine culpa poſſidẽtis eſſet quædam ſpecies tyrannidis,per quam contaminaretur principis liberalitas & magnanimitas,vt dicit Bal. in tit.de pa.conſtan.col.21.argumento tex.in l.ſi pignore.ff.de furtis.Et ideo dicebat Innoc.in cap.niſi de rerũ. quòd quando Papa confert vni beneficium,& deinde ei aufert,tenetur illi prouidere de bono contracambio, & tradit Iaſ.in l.quotiens.in 4.col.C.de rei vend. Nec obſtat Papam habere plenitudinem poteſtatis in beneficialibus.vulg.c.2 de præbend.lib.6. Quia illud eſt verum ſecundũ Andr.Sicul.in tracta.Card.in 4.q.ſecundæ partis.in 2.col.quo ad collationem beneficiorum, non autẽ quo ad priuationem faciendã ſine cauſa.licet ad hoc aliter etiam reſpondent Moder.in tract. beneficiorum.in prima.q.ſecundæ partis,col.5.quos videas.

Princeps aliena largiens. *Papa auferens beneficium.* *Papa in benefic.poteſtas.*

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictũ Alex. in cõſi.215.incip.nec arguendi.col.8.verſi denuò conſidero lib.ij.quem ſequitur Decius in cap.cum dilecta co. 2.de confir.vti.vel inuti.qui voluit,quòd quãdo princeps excepit vnum caſum in quo non vult alteri tollere ius quæſitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis eſſe velle in aliis pręiudicari.quod eſt valde notabile.

Princeps excipiens caſum.

Sed ego dubito,an illud dictum ſit verum.quia argumẽtũ à contrario ſenſu non colligitur,quando ex hoc alteri aufertur ius,vel ſequitur aliud abſurdum,vt dicunt Moder.in l.1.ff.de offi eius.Et incõueniens ſeu abſurdũ hoc caſu ſatis apparet ex prædictis.Magna tamẽ eſt authoritas Alexandri,pro quo faciunt ea quæ dicã in fi.iſtius.q. & quæ in ſimili ſcribit Fely.in c.ſuper literis.verſi.ſimiliter dicit,&c.in 6.&.7.col.de reſcrip.poſt Rotã deci.l. de reſcript.in antiquis.dum loquitur de clauſula Cancellaria in ſupplicationibus quæ infert alia videri, conceſſa,

quæ

quæ multum faciunt ad propoſitum.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictam clauſulã quatenus non tollatur ius quæſitum, tolli ius ad rem, nõ in re: operæpretium erit quoſdam nunc caſus enarrare, in quibus facile conſtare poſſit, quibus modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rẽ, qui erũt valde neceſſarij ad totalẽ diſcutionẽ iſtius regulę, & aliarum quarumcũque de iure ad rem loquentium. Ex qua quidẽ caſuũ enumeratione facile quis intelliget quod ius præſeruabitur per dictam clauſulam de nõ tollendo iure quæſito. Et incipiã ab illis de quib. eſt dictum ſuperius, vt ſic habeãtur omnes caſus ad manus quaſi per modũ ſummæ. *Ius ad rẽ acquiri in beneficialibus.*

Primus igitur modus per quẽ acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionẽ, vt eſt dictũ ſuperius, per ea quæ notat Abb. in d. cap. cum Bertoldus. & dicta deci. 16. in no. tit. de præben. cum ſimilibus. Et iſtud ius ad rẽ acquiſitũ per electionem eſt conſiderabile quo ad iſtam regulã, & quo ad hoc, vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt tradit Fely. in c. in noſtra. in. 28. corr. de reſcrip. & per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarũ regularum nõ videtur conſiderabile. Nam quo ad regulam tertiam quæ reſeruat omnia beneficia familiarium Papæ & cardinaliũ in quibus ſeu ad quæ ius eis competit & cæ. Et etiam ad regulã xxx. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquũtur de iure acquiſito, ius iſtud non videtur in cõſideratione. Nam ſub illis verbis poſitis in dictis regulis, videlicet ſeu ad quæ ius eis competit, &c. non comprehenditur ius ad rem competens familiaribus per electionẽ. Quia per ſolam electionem, etiam ſi electus moriatur in curia nõ dicitur reſeruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, ſecundũ Rotam in penulti. deci. in not. & tenet Philippus Franc. in c. quã ſit. §. 1. in princip. de elect. in 6. rationem ibi vide, & per collectarium in c. eccleſia. col. 2. verſi. ſed nunquid ſit celebrata de ſortileg. & in c. cum in cunctis. verſi. ſed quid. de electio. Et hoc clarũ eſt quòd per mortem electi in curia nõ dicitur vacare ibi beneficium. Quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fuerat electus, vt dicit Ioan. Fran. Pauinus Rotæ auditor in tract. de offic. & pot. c. ſede vac. in vlti. præludio. verſic quarto per priuationẽ. circa fi. Eſt & alia ratio, quare ius ad rem acquiſitum per electionem non cadat ſub reſeruatione *Ius ad rẽ per electionem. Beneficiũ non dicitur reſeruatũ per ſolam electionem.*

reſeruatione dictarum regularum. quia dictæ regulæ inducentes reſeruationẽ conſiderant dari vocationem per obitum familiariũ, quæ non poteſt verificari in ſolo iure ſine poſſeſſione. ita quod non ſolum requiritur, ꝙ familiares ius in beneficio, ſed etiã illius poſſeſſionem, ex qua reſultat vacatio iuris & facti, aliàs nõ ſufficeret, vt dicit expreſſe Egidius in conſ. 136. incip. vacauit prioratus, in tertio volumine Palatino nõ impreſſo, & referunt quidam Moder. in tract. reſerua. Nam Egid. ponderat verbum obtinet quod idem refert ſeu ſignificat, quòd perfectè & totaliter tenere, vt ibi per eum. Et etiã quia iura inducentia vacationem requirunt poſſeſſionem. cap. commiſſa. & c. licet. de elect. lib. 6. Super quo latius ibi ſe extẽdit. Tamen aduertendum eſt, quòd licet iſta ſint colorata, nihilominus confunduntur per prædictas regulas quę ſeruant ius competẽs familiaribus, vt ibi expreſſe apparet. Nec eſt verum in vacatione requiri poſſeſſionem, quia illud procedit quo ad priuationem de qua loquitur d. c. commiſſa. & ca. licet. ſecus quo ad prouiſionem, vt patet per deci. Rotæ. 877. incip. Nota quòd vbi gratia. in antiquis.

Iura ind. vacationem requirũt poſſeſ.

Secundus modus iuris ad rẽ inducitur per præſentationem, vt ſuperius eſt dictum, & tenet deciſio. 328. in antiquis & in nouis. 207. cum ſimilibus. Et huiuſmodi ius ſiue fuerit acquiſitum per præſentationem clerici ſiue laici, eſt conſiderabile quo ad effectum iſtius regulæ: quo ad effectum vero aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam eſſe differentiam inter ius ad rem ex præſentatione clerici vel laici. Nã ius competens ex præſentatione laici, nõ eſt ita radicatum, nec firmum in perſona præſentati propter variationem, quam laicus facere poteſt ſicut eſt illud ius proueniens per præſentationem clerici, per ea quæ tradit Fely. in tract. quando literæ apoſtolicæ noc. pat. in 6. ampliatione. Et And. Sicul. in c. dilectus, in penult. col. de offic. legat. Diſtinguendo tamen, vt ibi per eos An verò quo ad acquiſitionem huius iuris requiratur acceptatio ipſius præſentati. Et quòd præſentatio facta fuerit cum effectu, dixi ſuperius in diſcurſu iſtius quæſtionis: non repeto.

Ius ad rẽ per accep. vigore gratia expec. quomodo acquir.

Tertius modus iuris ad rẽ acquiritur per acceptationẽ vigore gratiæ expectatiuæ: vt eſt iam dictũ, & tenet card. in cle. auditor & in cle. ſequen. & vtrobique in 2. notab. de reſcrip. Et iſtud non eſt conſiderabile, quo ad dictã clauſulam

ſulam, quatenus non tollatur ius quæſitum Cōprehenditur tamen ſub iſta regula, & ſub regulis reſeruationū, propter rationem quā ponit Rota in not. 245. licet de more. Et Egid. in d. deciſ. 167 Nā ex quo acceptanti ſublata prima acceptatione remanet ſaluum ius acceptandi ad alia beneficia vacatura, non cenſetur illi prę iudicari, ſi tale ius ſub reſeruatione includitur. Quę ratio ceſſat in iure ad rē acquiſito per electionem vel præſentationē, vt dicitur in dictis deciſionibus: quæ licet loquantur in collatione papæ, idem tamen dicendum eſt in reſeruatione poſt acceptationem inducta, quæ collationi æquiparatur, ſecūdum Domi. in c. ſi à ſede. in ij. col. verſi. ego crederem, de præbēd. in 6. Et licet expectans in hoc multū grauetur, quādo perdit acceptationem, ex quo in ſecunda acceptatione de beneficio alio vacaturo oportet eum probare plura vide licet impedimentum prouiſionis apoſtolicæ, vel reſeruationis contingētis in prima acceptatione, per quę ſublata fuit eius acceptatio. & ꝙ per eum non ſteterit, quominus habuerit effectum ſua prima acceptatio, vt conſiderat notabiliter Domi. in conſil. 103 incip. pro reſponſione, &c. in primo dubio. & traditur per eundem, & alios in c. cum in multis. de reſcrip. lib. 6. Tamen illud incōueniens, quod venit ex poſt, non eſt conſiderabile. ſed ſolum conſideratur, an præiudicium quod infertur expectanti ex reuocatione ſuæ acceptationis, ſit irreparabile de præſenti arg. l. j. ff. de in lit. iur. vnde meritò nulla de illo habetur cōſideratio quo ad dictam clauſulam ſolitam communiter in literis apponi. Sed quantum ad iſtam regulam puto tale ius acceptationis eſſe conſiderabile, quia lite pēdente nō debet illud ius tolli ſicut nec ius per præſentationē, quia tali caſu ceſſant rationes illarum deciſionum quę nō loquuntur lite pendente: & quia extincta illa acceptatione, ſuper qua iā eſt lis diutius fortè duratura, non poterit expectans aliam acceptationē facere: vel quia iam reuocatę fuerunt expectatiuæ, vel indulta cardinalib. conceſſa. Et ideo propter iſtas graues impēſas quæ in huiuſmodi litib. in curia ſuſtinendis emergūt, eſt concludendū ius per acceptationem acquiſitum videri præſeruatum, quātum ad exceptionē iſtius regulæ, pro qua ratione faciunt ea quæ ſcribit Card. in clem. 1. in 9. q de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Et quòd huiuſmodi ius quo ad effectum iſtius regulæ debeat conſiderari, videtur tenere Egid. in conſil. 34. col. penult. verſic.

Expectās perdēs primam acceptionem in ſecūda quæ probare debeat.

Ius per acceptationem acquiſitum.

verſic.ſecunda conſideratio.quod eſt bene notandum.

Ius ad rē per mandatum de prouidendo, &c.

Quarto modo acquiritur ius ad rem per mādatum de ꝓuidendo de prima præbenda factum recepto ſiue creato in canonicum authoritate apoſtolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad præbendā primo vacaturam c.ſi poſtquā de præb.lib.6. Et tale ius bene eſt conſiderabile quo ad regulā iſtā,& quo ad clauſulā,quatenus non tollatur ius quæſitum:vt dicit Fel.in d.c.in noſtra. Et idem poſt Imo.c.fi.de conſt.col.2. verſic.ſed Imol.hic,&c. per dictum Inno.in cap ſtatuimus de maio.& obed. Et ea quæ dicit Egid.in d.c.conſ.34.declarando tamen,vt inferius dicam q. 10. Nā collatio papæ etiam motu ꝓprio non valet,non facta mentione de dicto iure,vt dicūt omnes in d.c.ſi poſtquam. Et huiuſmodi ius erit etiam conſiderabile,quo ad alios effectus,de quibus ꝑ extrauagan. Pauli.II.incip.ad Romanum pontific.tit.de præben. Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum expectatiuarum,talis creatio & receptio nō ſunt in conſideratione.quia eadem facilitate tollūtur,qua expectatiuæ reuocantur,licet in iſtis ſit facta receptio. Vt tenuit Rota in vna Romana canonicatus S. Mariæ maioris coram me de menſe Iunio. M. D. XXXVII. vt dixi ſuperius in proœmio regularum. q.2.num.14. & in tract. expectatiuarum in prima forma.num.38. Et iſta procedunt quādo vigore mandati de ꝓuidendo proceſſum fuit ad receptionem. Secus verò ſi vigore illius nihil fuiſſet actum. Nam tali caſu vigore illius mandati nullū eſſet ius quæſitum, nec in re,neq; ad rem,per ea quæ Egid.dicit.in dec.667. incip.Auditor deputatus. Quia non ſolum mādatum de prouidendo,ſed neque alius titulus habilis de futuro nō cauſat ius in re,vt tradit idem Egid deci.564.de quo videndum latius infrà quæſt.iiij.

Mandatū de nō prouidendo.

Ius ad rē per collationem.

Quinto modo acquiritur ius ad rē ꝑ collationem nondum acceptatam,vt habetur in c.ſi tibi abſenti.de præb. lib.6. Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & impetrationes,vt Fely tradit in ca.in noſtra. Et Domi. in d.c.ſi tibi abſenti,col.fi.vbi notabilem caſum ponit.

Ius ad rē per reſeruationem factam.

Sexto modo inducitur ius ad rem per reſeruationem factam ꝓ familiari de certo beneficio. Et iſtud ius eſt conſiderabile etiam quo ad regulam noſtram. Adeo ꝙ ſi papa alteri conferat nō derogando expreſſe tali reſeruationi,collatio eſſet nulla,neq; tali caſu ſufficeret derogatio

per

per generalem clauſulam quacnuq; reſeruatione generali non obſtante, vt dicit Egi. in conſi. 33. ver. v. concluſio & in conſi. 34. incip. ſuppoſito ſtatuto. verſi. ad primũ dubium. Et hoc clarius tenet Gemin. in conſi. 12. incip. vtrũ ille in fi. Quod procedit quando papa confert alteri, ſed ſi conferret illi met familiari, pro quo reſeruationẽ conceſſit, non requireret realis mẽtio reſeruationis, vt dicit Feder. in tract. permu. in 4. q. Et ius huiuſmodi etiã erit cõſiderabile quo ad alias regulas de iure quęſito loquẽtes.

Septimus modus acquirendi ius ad rem inducitur per conſuetudinem optandi præbendam, iuxta c. fi. de cõſue. lib. 6. Et iſtud etiam eſt conſiderabile quo ad iſtã regulã. Sed quo ad effectum regulæ triceſimæ, & quo ad alios effectus eſt magis dubitandum. Super quo tamen multũ inſiſtit D. Gaſpar. de Peru. in tract. reſeruatio. in 1. q. & doctores præ ſertim mod. in d. c. fin. *Ius ad rẽ per conſuetudinẽ optãdi præbendam.*

Octauo modo poteſt acquiri ius ad rẽ, id eſt ad beneficium ob non ſolutionem penſionis propter clauſulas oppoſitas in literis ex hodierno ſtylo de cõſenſu pẽſionarij & papæ. Et iſtud ius licet non fuerit conſideratum à iure, eſt tamẽ inductũ ab homine. Et priuatio iuris & hominis iſto caſu æquiparãtur, per ea quæ Fely. tradit in c. in noſtra. in ſecundo corr. de reſcript. Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ nõ poteſt tale ius adaptari, cũ cõpetat contra viuentẽ. Et regula non habet locũ in prouiſione beneficiorũ viuentiũ, de quo latius dixi in tract. ſignaturæ. poſito in regula de nõ iud. ſecũdũ formã ſup. quæſt. fin. *Ius ad rẽ ob non ſolutionem penſionis*

Nonus modus erit per priuationẽ iuris per quã acquiritur ius ad beneficium, adeò quòd voluit Domi. in cõſi. 195. incip. ad ſupplicationem. in 2. col. verſicu. quo ad ſecũdum, ꝙ beneficiatus lite pẽdente ſuper priuatione nõ poſſit permutare cum alio. Iſtud etiam ius non habetur in cõſideratione quo ad iſtã regulam: quia beneficiũ nõ vacat antè quàm ille priuetur. Et propterea poſſet dici, ꝙ agenti non cõpetit aliquod ius, per ea quæ longo ſermone ſcribit D. Gundiſal. de Villadiego quondam ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor in tract. leg. 13. q. primę partis. columna 14. verſicu. ſed quæro cum ſequent. & facit deciſio antepenul. in nouis incip. Titius, &c. de quibus omnibus dixi latius in regula de annali quæſt. 42. ideo hic non repetam. *Ius ad beneficiũ per priuationẽ iuris.*

Decimus & vltimus caſus per quẽ nobis acquiritur ius *Ius ad rẽ per regreſ*

ſum & ac-ceſſum, quid im-portet.

ad rē, eſt per regreſſum & acceſſum, de quo dixi in reg. 30. Et iſtud ius eſt cōſiderabile quo ad omnes regulas & diſpoſitiones de iure quæſito loquētes, niſi eſſet regreſſ⁹ vel acceſſ⁹ ob nō ſolutionē pēſionis, de quo dixi ſuprà in 8 caſu. & etiā 1 regula de annali & īfrà in tract. ſignaturę.

Clauſula quatenus non tollitur ius quæſitū, &c.

Poſtremò pro complemēto omnium prædictorum eſt aduertendum, quòd magna eſt differētia inter prędictam clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitū, &c. poſitā in gratia, vel reſcripto, & inter illam ſine præiudicio, &c. Nam prima facit gratiam euentualem, ſecunda verò nō, vt notatur in c. examinata. de confir. vti. vel inu. Nā ſi tollitur ius quæſitum prima clauſula reddit gratiam nullam, vt dictum eſt ſuperius. Secunda verò clauſula cōprehendit omne extrinſecum præiudicium, non autem contētum, ſiue expreſſum in gratia in qua papa præiudicare videtur: & talis clauſula ſine præiudicio reddit gratiam omnino purā de præſēti. Vt hodie 14. Ianuarij. M.D.XXXIII. concluſerunt Domini in vna Parmen. Valliū corā. R.P.D. Nicolao epiſcopo Boſanen. in fauorē D. de Corrigia, interpretando ſimilia verba priuilegij Federici Imperatoris conceſſi dictis dominis, vbi erant dicta verba abſq; præiudicio aliorū, &c. Nam fuerunt intellecta illa verba de alio præiudicio, quā expreſſo: pro quo ego alleg. cōſi. Old. qui hoc dicit ad literā in conſi. 330. in finalib⁹ verbis. allegari tamē ſolet Ber. in l. cū propter ff. de lega. præſt. in l de minore. col. 3. verſic. ſed iuxta. & col. .. verſi. ſed quid ff. de mino. Imo in l. ſi quando ff. de leg. 1. Alex. in l. 1. colum 4. ff ſi certū pet. Dec. conſi. 11. nu. & 14. cōſil. 283. col. 3. Quibus cōferūt quæ refert Alex. poſt Abb. & gloſſ. in l. non erit. §. dato. ff. de iureiurā. vbi dicunt, q̄ ſi teſtis dicat aliquid eſſe factū in præſentia Titij & Gaij & poſtea interrogatus dicat: quòd illud non fuit factū in præſentia alicuius, intelligitur præter expreſſos, videlicet Titium & Gaium. Et ad hoc facit tex. in c. fi. de rapto. cū ſimilib. & hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana, ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis iſta clauſula ſine præiudicio quid operetur, variæ ſunt opiniones, ſuper quo latè ſcribit Præpo. in c. per venerabilē qui fil. ſint legiti. Et Nicol. de Vbal. in tract. ſucceſſ. ab inte. col. 66 Et Soci. conſi. 212. colum 2. dixi latius in conſi. meo in cauſa legitimationis cuiuſdam ſancti, incipiente viſis, & pro tenui. &c. Super qua quidem clauſula in legitimationibus

mationibus apponi ſolita,habeo manuſcripta quadraginta ferà conſilia doctiſſimorum virorum Italiæ,quæ tanquam aliena ab hoc inſtituto non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula iſta procedat indiſtinctè in quibuſcunque commiſſionibus vel conceſſionibus, tã in iudicio quàm extra.Et nũquid diſpoſitio iuris cõmunis procedat etiam indiſtinctè, tam impetrationibus lite pendente,quàm antea factis.

SOLVTIO.Incipiẽdo ab vltimo dubio dicendũ eſt, quòd iura communia indiſtinctè volunt gratias quaſlibet intelligi debere ſine præiudicio tertij,ſiue impetratæ fuerint lite pendente,ſiue ante litem,vt patet in c ex parte. & c.ſuper eo.de offic.delega. & cap.quamuis. de reſcript. lib.ſexto.Et hoc etiam in priuilegiis procedit,quæ extra iudicialiter conceduntur, iuxta rationem text.in ca.cum noſtris.de conceſſ.præbend. & cap.dudum cum gloſſ. de decimis.Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales, quibus ius commune nõ plenè occurrerat,eſt longa differentia.Propterea ædita fuit iſta regula caſus iudiciales ab extraiudicialib, diſtinguens, quæ qualiter procedat ſtatim dicemus. *Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans praiudiciũ,&c.*

Quantũ verò ad primum dubium circa diſpoſitionem iſtius regulæ eſt diſtinguendum,quòd aut conſideramus antiquas regulas,& illę omnes ſolum reſtringunt ſe ad gratias quæ impetrãtur pro cõmiſſionib. habẽdis in cauſis,&c.Et ſic impetrationibus factis lite pendente. Et ita Rota vſque ad tempora Hadriani papę 6.interpret.eſt regulam iſtam.Nam hoc verbum cauſis hic poſitum,pro litibus exponitur.Quia cauſa dicitur quando lis pendet, vt notatur in l.cauſas.C.de trãſact.Vnde ſi extra cauſam gratia,priuilegium,ſeu breue conſideretur,& illud tolleret ius quæſitũ,contra illud non militaret prouiſio iſtius regulę,nec de ea excipi poſſet,quia regula reſpicit tãtũ gratias lite pendente conceſſas.Talis tamen gratia ſubiiceretur diſpoſitioni iuris cõmunis,quę qualis ſit, dicemus inferius in ſua quęſtione.Et ita determinauit Rota in vna Vormaciẽ.capellanię corã R. B.D. Simoneta, vt retulitD.Melchior Baldazin⁹ aduocat⁹,& hoc adnotauit Bo.me.D.Dominicus de Iacobatiis tũc primari⁹ auditor in ſuis regulis,Et iterum bis,me præſente,idem caſus cõtigit, coram eodem D.Simoneta in vna Cumarinẽ.duca *Cauſa verbum quid dicatur.*

tus contra Ioannem de Borgia,& in alia Bononien.bono rum coram.D.P.D. Paulo Capiſucco.4. Martij. 1532. Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna,& Guizi lerios,quia ad talem caſum extraiudicialem non adaptã tur verba regulæ.Et per conſequens nec diſpoſitio.Et iſtam opinionẽ nõ ſolum modernis temporibus,ſed etiã antiquis tenuit Rota.Nam reperio tempore Sixti papæ III.hoc idẽ dubium ſæpe ventilatũ fuiſſe,videlicet in vna cauſa Cameracen.præben.& in alia Eduen.Abbatiæ. Nã tunc temporis ita ſeruabat Palatium,ſicut modo ſer uat,videlicet,vt regula locũ tantum habeat in conceſſio nibus lite pendente impetratis,vt refert Aloiſius Tuſcanus,vir illa ætate apprimè eruditus,& aduocatus cõſiſto rialis in vol.primo ſuorum conſiliorũ.fol. 167. & 98. qui põderabant prooemiũ illius regulæ,quod loquitur in cauſis,& ſic in actibus iudicialibus,non in extraiudicialibus.

Regula cõprehẽdens gratias extra iudiciũ impet.

Sed non ab re quæri poteſt,Quare antiqui omnes põtifices noluerunt ſub iſta regula,comprehendere gratias extra iudicium impetratas. ratio poteſt colligi ex dictis Roma in conſil.469.incip.circa primum.col.fin.in quinto dubio.dum alleg.l.Lucius.ff.de euictio.& capit.ex multiplici.de decimis quod conſilium Rom.ſequitur Decius in conſil.191.incip.in cauſa quæ agitatur,in 2.colum.videas ibi per eos. Et iſta ſub dubio procedunt, conſiderando regulas antiquorum pontificum.

Sed ſi conſideramus regulã Hadriani papæ vj.& nouiſſimam S.D.noſtri Pauli papæ III.qui hanc regulam ad omnes gratias,& ad omnia tempora,tam ante iudicium quàm in iudicio ampliarunt,tunc durantibus dictis regulis,nullam habebit difficultatem quæſtio.Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani non placuit Clementi ſeptimo eius ſucceſſori,prout neque aliæ eiuſdem Hadriani ad regulas additiones,ſed ille ſecutus fuerat in regula ſua antiquorum patrum ſemitam. Et ita etiam poterit hæc additio ſucceſſoribus diſplicere.

Aequitas nemini inferens præiudicium.

Tamen ſi rectè omnia conſiderẽtur,illa Hadriani additio approbata per S.D.noſtrum non videtur à recto iuris tramite deuiare,Nam in primis pro ea facit æquitas per quę dictat nemini inferendũ eſſe pręiudicium.c.ſuper eo. cum ſexcentis concor.ibi adnotatis per Moder.de offic. deleg.Quæ quidẽ ęquitatis ratio certe ita militat in gratiis impetratis ante vel poſt litẽ,ſicut in impetratis lite

pendẽte

pendente. Ergo pariformis debet eſſe diſpoſitio, etiam ſi maior ratio eſſet in vno caſu, quàm in alio, vt dicit Bald. in l. in fraudē. ff. de teſt. mili. per text. notabilem in l. 1. §. ꝙ autem. ff. de vſu alea, & ale. Et tenendo iſtam opinionē ad verbum cauſis, hîc poſitum, reſpōderi poteſt, ꝙ poteſt etiā extraiudicialiter capi. De quo latè diſputant Moderni in rubri. de iudic. dum interpretantur tex. in c. forus. de verb. ſig. vel poſſet illud verbū generaliter de cauſis motis & mouendis intelligi. Itaque ſi aliquis impetraret declarationem vel mandatum, non ſolum lite pendente, ſed etiam ſpe futuræ litis, & ſic ante litē, & illud tolleret ius quæſitum, tali caſu regula adaptari poterat. Nam verba debent deſeruire rationi, & æquitati etiam coniecturatæ, vt tradit Abb. in cap. fin. in 5. col. de iureiu. Maxime quādo generalitas verborum hoc patitur. Aliàs ſi pro cauſis tantum motis verba, prout iacent in regula, ita ſtrictè capiātur, poſſet plures fraudes cōponi. Nā aliqs procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mandatum ad effectum, nec regula obſtaret, & poſtea mouere litem ſecurè. Et per iſtum modum ſeu cautelam regulam euitare & circunuenire eius mentem, quod eſt abſurdum, & cōtra text. in c. fina. de reg. iur. lib. 6. Et iſto modo intelligendo hæc interpretatio habebit concurſum iuris communis, à quo regulę & ſtatuta interpretationem capere debent. capit. cum dilectus, de conſuetu. & c. cauſam de reſcript. & traditur in l 2. C. de noxa. Nam de iure communi expeditum eſt nemini debere ius quæſitum tolli cap. quamuis. de reſcrip. libr 6. & vulg l. 2. §. merito. cum ſequenti. ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum. de auth. & vſu pal. Quę quidem ratio æquè militat non ſolum antè & poſt litem, ſed etiam lite pēdente. Ergo debet iſta regula generaliter intelligi. Pro qua opinio. faciunt ea quæ ſcribit Fely. in cap. ſuper literis. in 8. col. de reſcript. vbi voluit regulam iſtam ex rationibus iuris communis compoſitam fuiſſe. Et tamen nemini dubium eſt diſpoſitionem iuris communis ita prohibere præiudicium inferri lite pendēte, ſicut ante litem. Nam lex generaliter prohibet, & talis præſumitur intentio principis qualis legis, vt dicunt doctores in lege ex facto. de vulgari & pupillari ſubſtitutiooe. Ad quæ bene conferunt, quæ ſcribit Socinus in cōſi. ſeptimo poſito inter conſilia Alberti Bruni Aſtē. Et ſic per iſta iuſtificatur additio ſiue extēſio modernæ regulę.

Verba rationi & æquitati deſeruire debent.

Ius quæſitum nemini eſſe tollendum.

Sed aduertendum eſt, quod licet hæc additio modernę regulę modo pręmiſſo iuſtificata æquitatẽ continere videatur: non propterea antiquę regulę ſua ratione iuridica carebat: quia licet illa regula tantum locũ haberet in gratiis lite pendente impetratis, non tamen per hoc ſublata videbatur via infringendi gratiam pręiudicialem, ante litem conceſſam, aut per viam noui mandati, vel commiſſionis, vel remedio iuris communis, ſicut fiebat ante regulã conditam. Voluerunt ergo antiqui põtifices, & non abſque ratione per regulã ſuam magis prouidere actibus iudicialibus quàm extraiudicialib⁹, quos ſub diſpoſitione iuris communis reliquerunt. Nam pręiudicium quod lite pẽdente collitigãti infertur, eſt magis dãnoſum, & quodammodo ſpeciẽm iniuſtæ tyrannidis & ꝑditionis continens. Ratio eſt, quia poſtquam coram iudice cauſa pendet, iuſtum eſt ꝙ lis æquo marte procedat, & quilibet ſuo iure veluti propriis armis vincat, vel ſuccumbat: vbi enim partes ęquum iudicem veluti rerum ſuarũ mediatorem delegerunt, nihil magis inęquale & alienũ à iuſtitia videtur, quàm ab illo inſtituto recedere ꝓcurãdo quaſi quadam violentia per exorbitantes principis cõceſsiones ius tolli, quod ex eo iniquius videtur. Quia litis impenſæ & labores ſunt ferè innumerabiles & graues, qđ non militat extra iudicium. Merito igitur antiqui ſummi pontifices his iudicialibus caſibus, vbi maius pręiudicium vertitur, ſubueuerunt regulam conſtituendo & ſubueniẽdo illi qui poſt exactos plures, & forte diuturnæ litis per ſaxa labores, patrimonium litigando conſumpſit. iniquũ enim videretur quando quis poſt tot incommoda ſperat ius ſibi reddi, illud ſine cauſę cognitione tollatur. imò eſt præſumptio contra illum qui lite pendente gratiam impetrarit, vt aduerſario ius tollat, quod nõ foueat bonum ius: quia ſi bonum ius haberet, iudicem officio ſuo fungi permitteret, & non per emendicata ſuffragia fauorem principis aucuparet ad effectum, vt aduerſarium collitigantem fortè optimum ius fouentem, & coram iudice proſequentem derepentè obtruncet. Iſtę quidẽ rationes quæ hic quadrant non militant ante litem, quia non ita veriſimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re per iſtas & alias rationes olim Rota iſtam interpretationem tenuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pendente impetratis dũtaxat ꝓcederet, vt refert domi. Gulielm⁹ Caſſiodor⁹

Cauſa coram iudice pendente, iniuſtũ eſt quod lis marte ſuo procedat.

tempore

tempore ſuo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioan. Antonio de Triuultiis. & in alia Placẽtin. nullitatis locationis coram dño Paulo Capiſucco de anno 1520. ita fuiſſe per Dominos auditores cõcluſũ. ad quę facit conſi. Roma. 369 in 5. dubio. vt ſuperius dixi.

QVÆSTIO TERTIA.

QVÆRO quid ſi per gratiam impetratã lite pendẽte, non tollitur parti ius quęſitũ principaliter; ſed ſecundario, & in conſequentiam, & quaſi per occaſionem nunquid habeat locum iſta regula? *Ius vbi tollitur ſecundario.*

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in cõſil. 85. incip. illud in ſumma. colum. fina. vbi vult, quòd iura prohibẽtia non auferri ius quęſitũ, debent intelligi, quando principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus verò ſi occaſionatiuè. & ita Abb. ſequitur, & eũ latius declarat Franciſc. Curtius iunior in conſil. 1. in 7. colum. nu. 21. Et iſtam opinionẽ firmat Fely. in c. quæ in Eccleſiarum. in 16. col. vr. ſecũd. declaratio. de conſtit. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exemplum ponit in papa cogente aliquos ad compromittendum: quod facere poteſt. vt in ca. cum intr. de elect. Nam ſi ex hoc ſequitur, quòd arbiter aliquã partem lędat, certe abſurdũ eſſet dicere regulã habere locũ: quia papa non mandauit principaliter fieri cõpromiſſum, vt aliquem lęderet. Et licet occaſionaliter euenerit, quòd arbiter electus alterũ læſerit, illud non debet attẽdi, e quo papa certitudinaliter non fecit. Quia poterat eſſe, arbiter nõ læderet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rub. de treug. & pace. in 2. col. verſi. ſi diceres. Et pro iſta parte fac. text. in l. verum l. 2. ff. de furt. ad idem gloſ. fin. in c. quamuis. de pact. lib. 6. quæ conſiderat præiudicium principale attendi debere, non ſecundarium & occaſionarium. Ad idem eſt bonus tex. in l. conditionum. la ij. in fin. ff de cond. & demon. vbi dicitur, quòd non videtur quis diſpoſitioni teſtatoris ſatisfeciſſe, quando non adimplet ſuam volutatem ex propoſito, ſed facto, vel caſu: & ſic per occaſionem, quem text. in notabili quæſtione põderat Rochus Curtius in tract. iur. patro. in verſicul. & dotauit. quęſtione quinta. Et ſolet ad hoc idem allegari tex. notabilis in l. vlt. ex oratione. §. fin. ff. de excuſa. tuto. vbi probatur, quòd non attenditur damnum ſeu pręiudiciũ, quod quis ſentit in cõſequentiã fauoris, quia illud reputatur ſecundariũ, ex quo principaliter fauor fuerat in cõſideratione

Iura prohibentia non auferri ius quæſitum.

Papa aliquem cogens ad compromittendum.

Teſtatoris voluntas.

Præiudiciũ quod quis ſentit.

ſideratione,de quo tex.plura dixi in c.1.num.28.de iudi. lib.6.Et eodem,modo dicit Ioan.de Imol.in repet.c.cum contingat.in 23.col.de iureiur.De illo qui iurauit in prę iudicium reipub.Nam dicit ibi,quod ſi principaliter hoc iurauit,non valet iuramentum.ſi tamen iurauit principaliter in prę iudicium alterius,ſed occaſionaliter & ſecūdaria iuramentū tendit in præiudiciū reipub. dicit quod tale iuramentum valet per ea quæ ibi deducit. Et facit l.1. ff.de auth.tut.Et ſecundum iſtam opinionem videtur introductus quidam ſtylus ſacrę pœnitentiarię ab antiquo vſq; in hodiernum diem, videlicet quod quando petitur abſolutio à membri mutilatione,ſemper in liteis apponitur illa clauſula, Si nondū ſatisfecit parti læſæ,ſatisfaciat competenter vel cum illa concordet. Ratio eſt quia ſacra pœnitentiaria non intendit per ſuam abſolutionem inferre præiudicium illi mutilato viuenti,de cuius prę iudicio principaliter agitur. Secus vero quādo non principaliter,ſed ſecundario præiudicatur.Quia de tali præiudicio pœnitentiaria non curat, vt patet in abſolutione ab homicidio,vbi non ponitur prędicta clauſula,quia ille,de cuius præiudicio principaliter agitur,eſt mortuus,alij vero qui ex illius morte poſſent præiudicium ſentire,veniunt mediate & ſecundario, non autem principaliter & ideo illorum præiudicium non conſideratur per ſuperius dicta. Pro quibus faciunt ea quæ tradit Soci. in conſilio 226. colum.penul. verſicu. ad idem facit, in ſecundo volumine conſil.37.in 3.col.lib.3.cum cōcordan. de quibus per moder.in l.ſi quis nec cauſam,ff.ſi cer.pet. Et illam gloſ. fin.in d.c.quamuis.ad iſtud propoſitum allegat Fely. in c. cum.m.in 16.col.de conſtit.& in ca.humilis. in ij.col. de maior.& obe.& in c.exhibita in prin.de iudi.& in.c.cum ſit generale.in 6.col.in c.ſi diligenti.in antepen.col.de fo. competen.& in c.quamuis col.penult.de re iud.& in.c.j. in prin.& in c.illa.in 2.co.de accuſa.& alibi ſępe.

Iuramentū in præiudicium reipub an valeat.

Stylus ſacræ pœnitentiariæ.

Præiudicium ſecūdariū.

Eſt tamen aduertendum,quia contrariū videtur tenere Ludo.Rom.in conſi.176.incipien.iſtæ ſunt.in penultim. col.Vbi tenet,quod iſta regula procedit non ſolum quando principaliter ius quæſitum tollitur ſed etiam quando occaſionaliter.Et hoc idem tenet Decius in l.pecuniā,in 2.col.verſic.ſecundo limitatur,ff.ſi cer.pet.vbi dicit quod quādo agitur de præiudicio tertij,non ſolum conſideratur quod principaliter fit,ſed etiā quando in conſequētiā

&

& ſecūdario quis præiudicatur, ꝑ ea quę ibi adducit. Ratio eſſe poteſt, qa ſi aliter dicerem⁹, nūquā regula haberet locū, & illi⁹ æditio eſſet fruſtratoria. Cū ſemper papa in gratiis ſuis principaliter moueť ad faciēdū fauorē gratiato. Et illa eſt principalis intētio ſua, vnde præiudiciū inde reſultās ſemꝑ eſſet ſecūdariū & nō principale, iuxta tex. in l. cū ex oratione. §. fi. ff. de excu. tut. Et ſic ſi illud præiudiciū nō attēderetur, regula iſta ſeruiret de vento, pro qua opinione videtur etiam deciſio Egidij. 74.

Papa in gratiis ſuis principaliter mouetur ad faciendā fauorem gratiato.

Quid dicēdum? Certè mihi prima opinio videť magis firma, & verior legitimè intellecta. Quia negari non poteſt, quòd quando papa per gratiam ſuam nō intendit tertio tollere ius quæſitum, ſed principaliter alicui fauere: ſi poſtea occaſionaliter tertio præiudicium eueniat, non debet illud cōſiderari ad effectū iſtius regulæ per iura ſuperius allegata. vltra quæ facit ad hoc text. notabilis in l. fluminum §. fi. cum l. ſequenti. ff. de dam. infect. Et idē prob. text. in l. 1. §. deniq;, ff. de aqua plu. arcē. Quæ duo iura ad hoc propoſitū allegat Egid. in deciſ. 752. in 2. col. incip. ſuppoſito. & c. Et de illis etiā meminit Iaſ. in repet. l. quo minus. in 4. col. ff. de flum. Accedāt ea quę Iaſ. ſcribit, in l. decem colum. 11. numero 40. & ſequen. de verb. obligation. Et quæ Bald. tradit in l. j §. huius ſtudij in 3. colum. ff. de iuſtitia & iure, qui dicit, quòd ſtatutum factū contra turbantes iutelligitur principaliter, nō ſecūdario vel occaſionaliter, ſequitur Alex. in cōſi. 113. in fine. in 2. volu. & in cōſil. 1. in 3. volu. & reaſſumit idem Iaſ. in conſil. 86. in 3. col. vol. 3.

Præiud. occaſionaliter proueniēs tertio, an ſit conſidera bile.

Statutum factum cōtra turbantes.

Et tenendo iſtā partem, non obſtat conſil. Rom. quia ſi diligenter conſideretur, potius concludit cōtrariū. Et dictum Decij in d. l. pecuniā. ibi reprobatur per Iaſ. & Moder. Et cotrariū tenet idē Decius in l. vnica in 2. col. nu. 21. C. de manda prin. poſt Angelum in cōſil. 182. incip. mandatum. Nec deciſio Egidij. 74. facit, quia ibi interuenit præiudiciū principaliter, quod meritò attendi debet. Sed hîc loquimur de pręiudicio occaſionaliter cōtingēti, in quo longa eſt differētia per ſuperius dicta. Et per iſta voluit Rota in vna Parmen. ſpolij & bonorum coram Reuerend. patre domino Petro Vortio epiſcopo Aquen. die 12. Iunij. 1538. quòd Pap. & ſacra pœnitentiaria poterāt tollere ius quęſitū alicui propter incurſum periurij vigore. l. ſi quis maior. C. de trāſactionibus, quia illud ius non

Papa poteſt propter incurſum periurij tollere ius quaſitum.

eſt principalis negotij,ſed eſt ius occaſionariũ , & ſecundario obueniens per ſuperius dicta. Ad quod benefaciunt dicta compoſtella in c.cum in cunctis.col.4.de elect.dum reſpondit ad cap.qui diuerſitatẽ de cõceſſione præbend. vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet.

Cauſa immediata. Quia de iure clarum eſt.quòd in quibuſcunq; hominum actionibus cauſa immediata , non autem mediata, id eſt ſecundaria,& per occaſionem inducta attenditur,vt ibi dicit Compoſtell & tradit Fely.in ca. ſolitæ.de maioritate & obedientia,cum concordan. vt ſcribit Decius in c.fin. in princ de confir. vtil.vel inutil.& in rub. C. qui admit. col.iij.Et hinc dicitur,quòd cauſa naturalis non accidentalis debet conſiderari.vt in l.qui habet.ff.de tutel.

Vt tamẽ omnis ſcrupulus tollatur.& opiniones fœdere diſtinctionis concordentur,ita ego diſtinguendũ arbitror, videlicet,quòd aut tempore gratiæ per papam lite pendente conceſſæ imminebat illud præiudicium ſecundariũ & occaſionarium.Et tali caſu putarem locũ eſſe regulæ, niſi appareret expreſſè papã etiam illo loco voluiſſe præiudicare.Aut verò tempore datę gratiæ nullum imminet præiudicium,ſed poſtea contigit occaſionaliter,& tunc regula iſta non procedit.Quia nec mens,nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum,ſed principaliter ad beneficiandum.Et ita procedunt prędicta iura,&

Quòd monachi ſit prohib. legibus ſtudere quomodo procedat. ita expreſſè ſentit Egidius in dicta deciſio.752.Et pro iſta diſtinctione eſt text.valde notabilis in capitulo de occidẽdis.& in c.cum homo.xxiij.q.v.faciunt ea quæ dicit Abb. in c.non magno.col iij. ne cler. vel mo.q́ licet monachi ſint prohibiti legibus ſtudere,illud procedit principaliter: ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiam poſtea legibus ſtudeant,quia ex quo hoc prouenit ſecundario, & per occaſionem prohibitio non extẽditur ad iſtum caſum.Et pro iſta parte plures deciſiones cumulat Io.Rogerius de la Mota in rep.capituli primi in primo notabili de cau.poſ.& proprietatis.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,an ꝑ hoc quod dicit papa nõ velle alicui per quãcunq; ſignaturã tollere ius quæſitũ,intelligatur etiam de iure quæſito ſub conditione vel ad tempus?

SOLVTIO.Iſtud dubium habet duas partes. prima de iure quæſito cõditionali;ſecũda de iure quæſito ad tẽpus.

Circa primum,Ro.hanc quęſtionẽ in terminis decidit

in conſi

in conſil.256.approbo ſententias.vbi cõcludit, ꝙ quando papa facit mentionem de iure quæſito,debet intelligi de iure quæſito purè & ſimpliciter,non autẽ de conditionali.quia illud ius per dictam clauſulam præſeruatũ non cenſetur.Pro qua opinione allegat text.in l.ſi ita ſcripſiſſet.de leg.ij.cum aliis,vt ibi per eum.Et ita etiã Fely. hic in quibuſdam ſuis apoſtillis intelligit iſtam regulã,ſequutus Roma.in dicto conſil.Et cum Romano tranſit etiam idem Fel.in c.ſuper literis.in 9.col.de reſcriptis. Et ratio iſtius opinionis fundari poteſt in vno dicto,quod in notabili caſu ponit Rota deciſio.25.de reſcrip.in no.Et Egidi⁹ in deciſio.749.in fi.relata per Fely in cap. in noſtra.in 7. corr.de reſcri.vbi dicit, ꝙ quando aliqua dependẽt à futuro euentu,quæ poſſunt ſe habere ad eſſe & non eſſe,nõ debent conſiderari,quia non habent ſpem in aliquo vero de præſenti per plura iura quæ ibi allegãtur. Cum igitur ius conditionale non habet aliquã ſubſiſtentiam de præſenti,ſed dependet à futuro euentu,qui poteſt ſe habere ad eſſe & non eſſe,vt in l.cedere diem.ff.de verb. ſig.meritò ſub diſpoſitione iſtius regulæ comprehendi non debet.Nam ex quo regula loquitur de iure quęſito, præſupponit habitum iuris,iuxta notata in l.decem. ff. de verb. oblig.& ideo niſi verificetur præſuppoſitũ,non habet locum diſpoſitio,vt tradit Fely.in c.nõnulli.in 31.col.de reſcrip. cum concor. vt ſcribit Ioan. Firmanus in tract. de epiſcopo. in 2. q.primæ partis 2. lib.& dixi aliquid ſuperius in proœm.q.prima.verſ.quarto modo acquiritur,&c.

Dependentia à futuro euẽtu.

Ius conditionale.

Diſpoſitio non habet locũ, &c.

Regula de iure quæſito.

Addo alteri⁹ ꝓ iſta parte bene facere,quæ dicit deciſio Rotæ.20.in tit.de præb.in no.inci.Itẽ ſuppoſito in 3.co. verſ.2.principaliter,&c. quæ aliàs ſecundum numerũ eſt deciſio 321.quæ vult ꝙ illa clauſula quotidie apponi ſolita in reſcriptis principum,videlicet,cũ alterius præiudicio,debet intelligi de præiudicio, qđ imminet de præſenti,ſecus autem de præiudicio de futuro, quod non eſt de præſenti.Quia illud non dicitur propriè præiudicium.ita dicit ibi deciſio.Ad idem facit pro iſta opinione quæ dicunt Raph.& Alex.in l.ſi pater.columna 5.C. de inſti.& ſub.quòd iura loquentia de filio inſtituto non habent locũ in conditionaliter inſtituto,pari modo nec iura loquẽtia de ſoluendo tributo,vel gabella ex cõtractibus,locum habebunt in contractibus conditionatis,vt dicit Soci.in l. 1.in 3.col.ff.de vulg. & pup.faciũt etiam quæ in ſimili di

Clauſ. cũ alterius præiudicio non valet.

Iura loquẽtia de filio inſtituto, &c.

cit

cit Pet.de Anch.in conſil.158.incipiente.ex narratis col. fi. Vbi concludit diſpoſitionem c.j de reſcrip.lib.6. quod diſponit ſimpliciter reſcriptum impetratum ab excõmunicato, eſſe ipſo iure nullum, nõ habere locum in excommunicato ſub conditione, per rationes ibi allegatas ꝑ eũ, ad quæ bene cõferunt, quæ in alia ſimili quæſtione cumulat Aret.in l.ſubſtitutione col.v.de vulg.& pupil. Et iſtam opinionem ſequitur etiam Alber.Brunus in conſ.j.in vij. col. vbi meminit etiam de illo conſ.Rom. Ratio prædictorum eſt, quia iura loquentia de non tollendo iure quęſito intelliguntur de iure claro & liquido non autẽ de dubio: vt eſt cõditionale, iuxta text.in l.quemadmodum.§.idem Labeo.ff.ad leg.Aquil.&tradit Pau'.de Caſt.in l.hæredes palam.§.ſed ſi notã.ff.de teſt. Et ita in vna Nouariẽ. corã R.P.D.Simoneta refert ſe obtinuiſſe Melchior de Baldaſſinis quõdã ſacri cõſiſt.aduocat⁹, vt inuenio adnotatũ per eundẽ. Et ideo in l.precia rerum ff ad legem Falci.dicitur ius adeundi non eſſe in bonis noſtris, quia pendet à futuro euentu: quo fit, vt facile huiuſmodi ius à principe tollatur: nec in eo eſſet locus iſti regulæ, vt latius cõſuluit Io. Campegius in conſi.ij. poſito inter cõſilia Alberti Brun.

Reſcriptũ impetratũ ab excommunicato.

Iura loquẽtia de non tollendo iure quæſito.

Sed iſtis non obſtantib. contraria opinio poteſt ex pluribus aliis dictis & rationib. ſuaderi: in primis, quia illud eſt ſatis notum, ꝙ quãdo ius cõditionale competit ex ſpę probabili, tale ius eſt cõſiderabile, & cõprehenditur ſub clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum, vt notabiliter ꝓbat Aret.in conſ.66.incip.magnifici & excelſi dñi, &c.col.fi. Hinc eſt ꝙ de ſtylo Cancellariæ, in literis debet de iure conditionali fieri mentio, vt dicit quædam deciſio Egidij.739.quæ allegatur in illo libro vulgato practicæ cancellariæ fol.46.verſ.requiritur in impetratione. Et pro iſto ſtylo eſt dictum Io.And.in regula ignorantia. de reg.iur.in Mercu. qui voluit ꝙ impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua, quæ ante vocationem eſt gratia conditionalis, vt dicit Egid. deciſio.358. Hinc eſt ꝙ tale ius perdere eſt damnum ſentire, vt in l.inde Neratius § idem Iulianus.ff.ad legem Aquiliã. Et qui habet illud ius in ſpe, dici poteſt habere ius quæſitum, vt probatur in l.ſpem. C. de donat. vnde ſicut ius quæſitum tertio ex facto contrahentium, re ipſa non poteſt ipſi tertio per contrahentes auferri. ita neque ius quæſitum tertio ſpe, vt eſt caſus, quem ibi in fine notat

Ius conditionale.

Beneficiũ impetrãs.

Bald.in

Bald.in l.ſi conſtante.C.de donatione ante nuptias.& ſequitur Decius in conſil.107.Inde eſt, ꝙ ſicut noua conſtitutio non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa, ita non trahitur ad ius conditionale,quod dicitur quæſitum ſpe,vt notabiliter dicit Per.de Anch.in c.j.q.xiiij.de conſtit.poſt Iacobum de Butrica.quem ibi allegat. t iſta in notabili quæſtione adducit Aretinus in conſil.vij.procedendum eſt,&c.in penult & in fi.col.& reaſſumit Fely. in tract quando literæ Apoſtolicæ no.pa.in viij.columna verſic.limitatur quinto.cum aliis concor. vt ſcribit Iaſo. in l.fin.ff.de pactis. *Conſtitutio noua non trahitur,&c.*

Addo poſtremo ꝓ iſta opinione dictum Paul de Caſtr. quem ibi ſequitur Alex.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur. ff.de verb.oblig. vbi poſt Io.And. dicit Paul de Caſt,ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ſoluere debita Titij, tenetur etiam ſoluere debita conditionalia,& in diē,arg. l.ſi ſeruitus.ff.de ſer.vrb.præd. Rationem ponit ibi Alex. quia illa verba ſunt prolata in vltimis voluntatibus,quib. beneficia eccleſiaſtica æquiparātur,prout de vno ad aliud arguit gl.in verbo in vltimis voluntatibus,in c j.de conceſ.præb lib.6.& eſt text.qui iſta duo æquiparat in c.authoritate eod.tit.Sequitur Rom.conſi.348.in fine,præſertim,quia cum tollere ius quæſitum ſit odioſum,debet intelligi de omni iure etiam conditionali. pro quo faciunt ea,quæ poſt Cuma. dicit Iaſ. in d.§.cum ſtipulamur. Iſta ſunt.quæ pro iſta parte affirmatiua dici poſſunt *Teſtator grauās hæredē,&c.* *Beneficia æquiparātur vltimis voluntatibus.*

Quid igitur dicendū? Certe licet materia videatur ſatis ſubtilis , quæ diſputando poſſet in immenſum trahi, tamen prima opinio videtur magis communis & approbata,vt apparet ex his, quæ poſt alios ſcripſi in §.item ſi quis in fraudem.nu.33.inſt.de act.quæ hîc cauſa breuitatis non refero, cum ibi videri poſſint. Pro quibus etiam faciunt ea quæ Bart.Alex.& cōmuniter doctores tradunt in l.j ff.ſi cert.pet. volentes ſtatuta loquētia de debitore non habere locum in debitoribus conditionalibus. *Statuta loquētia de debitoribus,an habeāt,&c.*

Non obſtāt quæ ſuperius dicta ſunt,videlicet ꝙ beneficialia æquiparātur vltimis volūtatibus.Quia dico hoc nō eſſe omnino expeditum & clarū ex eo,quia ſuper hoc gl. fuerunt variæ. Nam gl.in verbo ignoranti. in c.gratia.de reſcri.lib. 6.materiā beneficialē æquiparat contractibus. & ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiā Ro.in cōſ.369. in 4.col. verſi.cū igitur penſiones ſuper beneficiis æqui-

parat

parat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omiſsis nec curãdo de quadã diſtinctione poſita per Nic. Euerardum in tract. de locis legalibus, fol. 86. poſſũt ſic iſtæ opiniones contrariæ diſtinguendo duos caſus concordari.

Primus eſt, quando ius conditionale, quod in ſpe cõſiſtit, dependet in totum à futuro euentu, neq; habet depẽdentiã aliquam ab actu de præterito vel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Roma. in d. conſi. 256. cum aliis pro eius opinione allegatis. Neque tali caſu regula iſta habet locũ, quæ loquitur de iure quæſito de præſenti, ſiue illud ſit ad rẽ, vel in re conſiderabile, vt eſt illud de quo poſui exẽpla ſuperius in prima quæſtione. Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire. c. penul. §. fi. de præb. lib. 6. Hinc videmus quòd nec prælatus, nec ſeruus in quęſitis poſſũt pręiudicare eccleſię ſeu domino. Secus eſt in quærendis, vt tradũt gl. & doct. in l. iubemus nullũ. C. de ſac. ſan. eccl. Et reaſſumit Iaſo. in l. ſeruus. C. de pac. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali qđ nihil ponit de præſenti, ſed ſolã nudam ſpem de futuro cõtinet, vt in §. ex conditionali. inſt. de verb. obli. Ideo tale ius perdere non eſt damnum ſentire, neque in re, neq; ad rem. & ita in beneficialib⁹ eſt tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. Nec obſtat ꝙ de tali iure debet fieri mẽtio in literis, quia eſt verũ quando ex iure cõditionali reſultat aliquod ius in re vel ad rem, & nõ eſt penitus caducũ. Et ita procedit dictũ Domi. in cõſi. 107. inci. ſuꝑ primo dubio in fi. & ad hoc bene faciũt iura, quæ allegat Roma. Cum igitur iſta regula loquatur de iure quæſito, & ius mere conditionale non dicatᷓ aliquo modo quæſitum, ſed quærendum, regula in illo non procedet, cum ſint iſta multũ diuerſa, vt dicit Bar. in l. is poteſt. in 4 col. ff de acquir. hære. & moder, in l. mãcipata. C. qui admit. quia hoc verbũ quæſitũ denotat perfectionem, vt videlicet ius ſit incorporatum, & iam radicatum, vt dicit Egid. in cõſi. 34 in ſeptimo dubio col. antepenulti. Et ſecundum hoc poſſũt verificari quæ dicit idẽ Egid. in deci. 729. col. fina. & Soc. in conſi. 87. colum. 10. nu. 27. lib 3. cum vulg. allega. per quoſdã mod. cõſulentes, videlicet Barth. Caſſanen. in conſi. 57. col. fi.

Prælatus in quæſitis eccleſiæ præiu. non poteſt.

Ius in re vel ad rẽ reſultans ex iure cõditionali.

Quæſitũ quid denotet.

Secundus caſus eſt quãdo ius cõditionale habet aliquã ſpem, vel reſpectũ de præterito vel præſenti, vt eſt in d. l. inde Neratius. & in caſibus in quibus conſuluit Are. in d. conſiliis. Et tali caſu putarẽ regulam iſtam habere locum.

Quia

Quia hoc ius cōditionale propter firmā & probabilē ſpē de præſenti inducit quoddā ius ad rē, quo priuari videret præiudiciale, vt dicit Bar. in l. poſt emancipationē. §. 1 ff. de lib. leg. Et probat tex. in l. inde Neratius. cū alijs ſuperius alleg. Et de tali iure quærēdo poteſt intelligi gloſſ. & Bald. in l. ſi ad reſoluendū. C. de præd. mili. Et iſtis ſimile eſt ius quod alicui quæritur in ſpe ex teſtamēto alicuius ante mortem iuxta glo. not. in l. omnium. C. de teſtamen. quæ voluit, ꝙ per teſtamētum datur plenum ius quo ad acquiſitionē dominij, plenius per mortē teſtatoris, pleniſſimum per additionē. Vnde meritò, quia tale ius eſt cōſiderabile, ſolet de eo fieri mētio in impetrationib⁹ & gratiis. Et in eo militabit regula iſta. Et ita ꝓcedunt quæ dicit Egid. in deciſio. 722. incip. ſuppoſito. & c. Quia ꝑ plura fundamēta defendit iſtam partem. Et ſecundū iſta dicta procedit, quod dicit Oldr. in cōſi. 285 incip alleg. in cauſa col. penul. dum diſtinguendo duplicem ſpeciem cōditionis, limitat tex. in d. ca. ſi pro te. vt ibi per eum. Et de illo latius mentionem feci in regula de publicandis reſignationibus. Et iſtam opinionem firmat etiam Egid. conſil. 34. ſuper 7. dubio. col. antepenul. vbi dicit, quod nunquam papa per ſuas literas cēſetur tollere ius ad rem lite pendente, niſi expreſſe hoc dicat. Vnde ſecundum eum inductū eſt per ſtylum curiæ, quòd illa clauſula quatenus nō tollatur ius quæſitum, ſolum excludat ius per acceptationē, quæſitum ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et ſecundum hoc iuſtificatur vna nouiſſima deciſ. Rotæ facta heri. 27. Nouembris, M. D. X X X V I I I. in cauſa Hiſpalen. præſtimonij coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, in qua domini voluerunt regulam de extendendis cōſenſibus, quæ ſimpliciter de reſignationibus dicitur, habere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cum reſeruatione omnium fructuum, & regreſſus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio ſub tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum ſub regula comprehendi. Et ita dominus Ioannes Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de molina contra Gundiſaluum Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat abſolutè ius reſpiciens omnino tempus futurum, ſed habebat ſubſiſtentiam & reſpectum ad ius præſens: quo caſu in tali iure regula iſta locum habet, vt probatum eſt ſupe-

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum.

Regula de extendendis conſenſibus.

rius. Eſt bene verũ q in illa regula de extendẽdis cõſen ſibus ponderabantur verba prægnantia & vniuerſalia, ibi in quaſcũq; ceſsiones & reſignationes, & c. quę de ſui natura caſum aliàs non cõprehendibile includunt, vt probat Dy. in rub. de reg. iu. lib. 6. & dixi in §. omniũ. inſti. de act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamẽ iudicio meo quãdo ius cõditionale omnino dependeret à futuro euentu, nõ reſpiceret actũ præteritum vel præſentẽ, illa generalitas nihil faceret obſtantibus iurib⁹ ſuprà per Rom. in d. cõſ. allegatis. & tali caſu verba generalia reſtringuntur ſecundum ſubiectã materiam, vt eſt tex. in c. cũ in illis, in princ de præb. li. 6. qui loquitur de beneficiis quibuſcunq;. & tamen illa verba non comprehẽdũt curata, vt latius tradit Dec. in cõſil. 541. incip. viſa donatione, in 2. col. Ex quib⁹ omnibus habes in hac materia notabilẽ, & non vulgarẽ reſolutionẽ, quę deſeruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præſertim ad cauſam Imo. caſtri Duciæ modo pẽdẽtẽ coram domino Marſicano. in qua domini tenebant cõceſſionem caſtri factã D. de Muluetiis per clementẽ eſſe cõditionalẽ: & propterea dubitabatur, nunquid per ſecũdã conceſ. per eundẽ clemẽtẽ factã reuerẽdiſsimo cardinali cãpegio cẽſeretur pręiudicari Maluetiis, ſuper quo multa aduocati ſcripſerũt, & longè plura domini conſiderarũt, quæ hc nõ ſcribam, ex quo cauſa adhuc pẽdet, ſuper quo ponderanda ſunt verba Are. in d. l. is poteſt. in 4. col.

Ceſsiones & reſignationes.

Regul. habens locũ in iure quæſito ad tempus.

Circa ſecundum dubium iſtius quæſtionis, videlicet nũquid iſta regula habeat locũ in iure quæſito ad tempus. Roma in d. conſil. 256 concludit, q non. pro qua opinione allegat text. in l. ſi pro parte. §. verſum. ff. de in rẽ ver. & l. qui concubinam. §. cum ita el. ſecũdo. ff. de leg. 3. vbi probatur, illlud non dici in bonis noſtris, quod nõ durat: quia nõ dicitur perueniſſe quod nõ ſtetit, vt ibi notat gl. Et iſtam opinionem Rom. in ſpecie ſequitur Fely. in d. c. ſuper literis. in 2. col. de reſcri. nihil addens. Et ad illas leges Rom. allegatas plures concord. adducit Alber. in d. § verſum. Et iſtam opinionem videtur tenere Domi. in c. ſi propter. in penul. notab. de reſcript. libro ſexto.

Perueniſſe non dicitur quod non ſtetit.

Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtius quæſtionis, videlicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. nam ſi intelligit pro iure competenti ex gratia expectatiua, quæ poteſt reuocari, & diu non durat, vt experientia docet, & innuunt eius verba, tunc dictum eius

Ius cõpetẽs ex gratia expectatiua.

non

non habeo pro conſtanti,quia ex quo gratia expectatiua non fuit conceſſa ad certum tempus,licet reuocari poſſit cenſetur perpetua:quia perpetuum dicitur illud quod ad tẽpus non conceditur,licet reuocari poſſit, vt eſt caſus in l.iuris peritos.ff.de excu.tuto.Hinc eſt quod officialis qui ad nutum creatur.ex quo ad tempus non datur,perpetuus reputatur,vt eſt glo.ordinaria in clemen. ſecunda.in verbo per electionẽ.de reſcri. Sequitur Old. in conſi.4.& Iaſ.in §.ſed iſte.in 6.col.inſti.de actio.Abb. in c.quanto.col.penul.de iureiu.cũ aliis cõcord.vt ſcribit. Iaſ.in l.ſufficit.per illum tex ff de cond.indeb.& ante ipſum Alexand.in conſi.216.incip.magiſter.col.fi.lib.7. Et ideo dicit Domi.in c.fin.per gloſſ.ibi,in verbo perpetuas, quòd ſtatuta diſponentia circa actus perpetuos,includũt etiam actus qui poſſunt eſſe temporales & perpetui. Et iſta omnia à fortiori procedũt,quando agitur de damno euitando.Nam ne aliquis damnum patiatur,illud quod eſt tẽporale,iudicatur perpetuum,& econtra,vt declarat Dec.in c.ex literis.in fi.de conſti.facit ad hoc quod dicit Bar.in l.etiam in fi.ff.de mino. Quæ omnia ſi conferantur ad caſum noſtrum non erit dubium reddi opinionẽ Ro.dubitabilem.Nec etiam ſaluari poteſt,ſi dictum eius intelligatur in acceptatione,prout videntur innuere verba eius. Quia etiam acceptatio non eſt actus tẽporalis, quãdo efficaciter fit,ſed perpetuo durat,& per eã ius ad rem acquiritur,& licet ſub clauſula quatenus non tollatur ius quęſitum,tale ad rem de ſtricto iure non conſideretur.Secus tamen eſt quo ad iſtam regulam , vt dictum fuit in prima.q. Quia intẽtio papæ nõ eſt velle alicui pręiudicare etiam in minimo præiudicio,vt eſt gloſ.in c.cum olim.de conſuet.cum aliis concord.de quibus in d.1.q. Et ita omnia iura dicũt quibus in dubio papa adhærere pręſumitur,vt latè probat Iaſ in l.iuſtitia.ff de iuſt & iur. & in l.ex facto.ff.de vul.& pup.& licet Rota in dec. 16. de pręb.in no.tenuerit contrarium,quo ad acceptationem, tamẽ,vt inquit Egid.in dec.167. illud fuit introductum potius ex quadã vſurpatione palatij,papa ſciẽte,& tacitè approbante,quàm de iure. Et idem facit Fely.in c.in noſtra.in 28.cor.de reſcrip.vt latè dixi in d.1.q. Itaq; dictũ Rom.de iure non videretur bene adaptari ad ius quęſitũ ex acceptatione,quòd vt dixi,non ſolum nõ eſt tẽporale ſed perpetuum & conſiderabile quo ad iſtam regulam.

Officialis qui ad nutũ creatur

Gratia expectatiua.

Statuta diſpoſ. circa actus perpetuos

Dãnũ ne aliquis patiatur perpetuũ iudicatur.

Acceptatio non eſt actus tẽporalis,&c.

Verum quia text. allegati per Rom. continent rationē generalem, propterea cogitabam ſi dictum Rom. quod cōmuniter tenetur, poſſet exemplificari in cōmenda data ad ſex menſes dūtaxat. Nam ex quo tale ius eſt tēporale, videtur nō comprēhēdi ſub iſta regula. Nam ſi papa alteri prouidet infra illos ſex menſes de tali beneficio cōmendato alteri, nō dicetur tollere ius quæſitum, neq; eſſet locus huic regulæ. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. ſecus ſi perpetua eſſet, vt dicit expreſſe Domi. in c. nemo. in 2. col. de elec. li. 6. allegat deciſionē Rotæ, licet corruptè, quæ eſt in antiquis. 144. incip. nota, quòd vbi beneficium. quæ hoc idem expreſſe dicit. Et ſic dictū Rom. in iſto exēplo quadrat optime ex eo quia Rota & Dom. in d. loco expreſſe faciunt differētiam, quo ad acquiſitionē iuris ex cōmenda perpetua vel temporali. Obſtat tamen prædictis vnū quia negari non poteſt habēti beneficiū ad ſex mēſes cōmēdatū, præiudiciū inferri, ſi illud ſibi infra illud tēpus auferatur, quia etiā priuari ſola poſſeſsione eſt multū præiudiciabile. Et tale præiudiciū eſt cōſiderabile, vt in c. licet eps. de præb. li. 6. Et qua ratione dicimus inferri præiudicium conſiderabile cōmēdatario perpetuo quādo priuatur cōmēda perpetua, eadē dicem' præiudiciū inferri tēporali cōmēdatario, ſi ſua tēporalis cōmēda auferatur, qa argumētū de parte ad totū, etiam reſpectu tēporis valet, vt in l. ſi cui. in prin. in verb. proinde. & ibi no. Bal. de leg. 1. Et hoc locū habet in materia fauorabili, vt videē eſſe iſta, ne tollatur ius quæſitū, vt declarat Iaſ. in d. l. ſi cui. Pręſerti. qa de iure canonico quodlibet minimum pręiudicium cōſideratur. c. de appellationibus. de app. & c. ſi proponēte. de reſc.

Præiudicium minimum.

Commendatarius temporalis.

Tamen omnibus iſtis poteſt reſponderi, quòd commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem: niſi ſpoliaretur. Igitur regula iſta quæ de tol. iur. loquitur non poteſt verificari in commēda tēporali. Quia, vt dixi, per eā non dicitur nobis ius quæſitum: quia illud dicitur nobis ius quæſitū, quod perpetuo & irreuocabiliter quæritur. vt tradit Odofr. in l. 1. in 3. col. in 2. not. C. de vend. rer. fiſca lib. 10. Nec obſtat quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud eſt verū quando in illis cōpetit nobis ius in re, vel ad rē, aliàs regulariter de minimis nō curatur. vulg. l. ſcio ff. de in integ. reſti. Plura pro iſta parte adduci poſſet, quæ ne incidam' in materiā broçardicā, omitto

Ius quæſitū quod dicitur.

omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ contradictorem nõ habet. Aliter poteſt exẽplificari quæſtio in eo cui ius differtur. nam tale præiudicium nõ debet attẽdi quo ad iſtam regulam, vt dicit Card. Iacobati⁹ in tract. concilij lib. 10. fo. 621. vbi meminit de Rom. in d. conſi.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regulæ iſti ſit locus quando in cõmiſſione, vel gratia pro commiſſione impetranda derogatur poſſeſſioni, tanto: vel quando apponitur in literis clauſula, dummodo nõ tollatur ius quęſitũ. an talis clauſula verificari poteſt quando tollitur ſola poſſeſſio.

Ius quæſitum pro cõmiſſione impetranda.

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam apoſtillis dicit regulę nõ eſſe locũ. Quia derogare poſſeſsioni, nõ eſt derogare iuri quęſito. Et refert Rotã ita tenuiſſe, nihil tamẽ allegat. Sed pro iſta opin. facit text. in c bonę el. 2. quẽ ibi not. Abb. in 7. notab. de poſtu. pręla. vbi põderat illũ text. in verbis ius habeo. quę verba ſecũdũ Abb. ibi propriè de iure proprietatis, non de iure poſſeſsiõis intelligũtur. faciunt etiam ad hoc quę dicit Nicol. milis Rotę auditor in verb. beneficialis cauſa dicitur. qui videtur iſta vt diuerſa ponere. Et quędã exẽpla ſuper hoc ponit Decius in c. 1. in 3. col. ſuper gloſ. 1. de confir. vti. vel inut. Pręterea, quia quando loquimur de poſſeſſione, præſuponim⁹ poſſeſſorẽ ius non habere, quo caſu ſine cauſę cognitione talis poſſeſsio tolli poteſt, nec poteſt pręiudiciũ pręten di, vt tradit Ro. in conſi. 499. col. 2. pręterea, quia videmus ꝙ ſubrogatus in litem vel in ius quomodolibet defuncto competens, ſi in ſubrogatione nulla fiat mentio poſſeſsionis nõ cenſetur ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ, vt dicit Egid. deci. 351. ergo poſſeſſio nõ eſt ius, qa ſi ꝑprie appellatione iuris cõtineretur in ſubrogatione iuris cõprehẽderetur. Cum igitur regula iſta loquatur de iure quęſito, nõ habebit locũ in poſſeſsione qa nihil cõmune habet ius cum poſſeſsione l. naturaliter. § nihili ff. de acquir. poſ. Et ideo expreſsio vnius arguit excluſionẽ alterius. arg. c. nõne. de pręſumpt. Et pro iſta opinione multũ facit, quia cauſa poſſeſſorij videtur modici pręiudicij & ideo de illa parũ curatur, vt in l. vnica. C. de momenta. poſſeſſ. Quę omnia in ratione cõſiſtunt, quia licet aliquis poſſeſſione priuetur, quãdo poſtea cõſtat illũ habere bonũ ius ſiue titulũ, de facili eã cũ fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amiſiſſe videtur. Nõ ſic eſt in

Derogare poſſeſsioni

Subrogatus in litem.

Poſſeſsio non proprie appell. iuris continetur.

Modicum præiudicium.

Poſſeſsione ſi quis priuetur,

habens bonum ius, &c. tit,quia illo defectu iuris deperdito non poteſt recuperari,& titulo amiſſo poſ.nihil tribuit. igitur ſi ea quis priuetur,nihil iuris dicitur perdere,& ꝓpterea reg. iſta de poſſ.mentionem non fecit. Et ob eã cauſam voluit Rota in vna Luc.decanat⁹ corã me de mẽſe Decẽb.1537. ꝙ *Regula Innocentij viii. & Hadriani vj* regulæ Innoc.viij.& Hadriani vj.reuocãtes ius patronatus laicorũ,qui eccleſias de bonis ſuis,ſaltẽ pro dimidio valoris earũ nõ dotarũt,procederẽt,& haberẽt locũ,etiã ſi laici in quaſi poſſeſſione iuris præſentãdi fuiſſent,quia illa quaſi poſſeſſio ſublato iure facilius tollitᷓ, nec eſt in cõſideratione.Et licet illa materia,quia exẽplaris,& multis nobilibus Hiſpaniæ & Franciæ qui ex præmiſſis cauſis obtinuerãt iuspatro,valde præiudicialis eſſet,Rota noluit ꝙ in ea pronuntiarem,ſed quòd cauſa concordaretᷓ, prout etiam poſtea mandauerat S.D.N.Papa Paulus iij. & ita factũ fuit.Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictam opin.firmarunt:cauſa prius plenius diſputata.Pro quibus facere videntur quæ dixi ſup.in procem. q.5.dũ dixi in cauſa Rom.canonicatus S.Mariæ maioris ſub reuocatione expectatiuarũ & creationũ in canonico, cõprehẽdi creationẽ,vigore cuius poſſeſſio capta fuerat.

Sed prędictis non obſtantibus contraria opinio videtur eſſe verior,videlicet quòd regula iſta de iure quæſito loquens habeat locũ quando poſſeſſio tollitur.pro qua opinione videtur eſſe text.notabilis in c.dilecto.de verb.ſigni.vbi apertè probatur ꝙ ex poſſeſſione ius acquiritur. *Ius alicui tollere.* Adeò,ꝙ ſicut non eſt intentionis papæ alicui ius tollere ita neque eidẽ poſſeſſionẽ auferre ,vt vbi dicitur.Et hoc *Poſſeſſio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit.* ratione approbatur,quia iſta regula loquitur de iure tollẽdo.ergo videtur poſſeſſio comprehendi, quia poſſeſſio acquiſita nihil aliud eſt quã ius, vt in l.peregre.ff.de acquir.poſ.& in l.ſi quis à ſe fundũ.ibi,poſſeſſionis iura reparantur.C.ad l.Iuliã de vi.per quẽ text.voluit ibi Bald. poſt Innocen.in c.epiſcopi.de reb.eccle.non aliẽ per illa verba directa iudici,videlicet ſtudeas ad ius,& proprietatẽ eccleſiæ reuocare,&c.includi poſſeſſoriũ,& ſiç apparet manifeſtè in reſcriptis quæ ſunt ſtrictè interpretãda,appellatione iuris poſſeſſionẽ includi.pro qua opinione plu*Poſſeſſio nemini oſ ferenda ſi ne cauſa* ra iura adducit Specul.in tit.de probat.§.videndũ.verſic. ſed pone ſtatutũ.&c.Et iſta interpretatio quæ benigna videtur,capiẽda eſt in iſta regula,vt aliqui minus præiudicetur quàm ſit poſſibile.Nam ſicut ius tolli non debet, ita

neque

neque poſſeſſio alicui eſt auferenda ſine cauſę cognitione, vt notat Innocē.in c.inter.de maior.& obed.Bal.in l. ſi deſerta.C.ſi propter publ.pen.Bartol.in l. fin.col.6.verſi.itē extra gloſ.quæro. C.de edic.diui.Hadrian.tol.& eſt text.in c.licet epiſcopus.de pręben.lib.6.Nā ſi prædo antequam poſſeſſione priuetur,etiam in notoriis citari debet,vt dicit Bal.in l.nā ita diuus.col.2.verſi.ſed nunquid quilibet poſſeſſor.ff.de adop.per l.meminerit.C.vnde vi. quid in bonæ fidei poſſeſſore dicendum erit?dubiū enim non eſt poſſeſſionē acquiſitā perdentes damnū ſentire. nimirum igitur dicere debemus per amiſſionem poſſeſſionis ius nobis quæſitū tolli:quod fieri non poteſt ſine cauſæ cognitione,etiā vt dixi,ſi poſſeſſio iniuſta fuiſſet, vt latiſſime And.Sicul.in conſi.12. incip.à Ioue principium, &c.in 2.& 5.colum.lib.3.vbi in notabili caſu conſuluit, de quo ibi per eum. Et ſecundū quā alias in vna Malacitana de Antequera iudicauit Rota die 4.Martij. 1532. coram R.P.D Ioan.Clerici.

cognitione.

Poſſeſſio antequā quis priuetur,etiā ſi prædo &c.

Præterea ꝑ iſta parte facit;quia ſicut in dubio papa nō videtur derogare iuri alteri quæſito,ita neq; poſſeſſioni. vt dicit Abb.in c.1.in 3.col.verſi ita cōtra hoc dictū,&c. de reſcript.Et idē tenet Petr.de Ancha.in repet.c.ſi propter de reſcript.lib.6.quem ſequitur Fely in c.in noſtra. in 36.cort.in 3.col.eod.titu.Et eſt text.& ibi Abb.poſt Innoc.& alios in c.dudum.de decimis.Et bonus text.in c. 2.eo.titu.lib.6.Quę iura ad hoc pōderat Cald.conſi.29. tit.de præbend.conſi.vltimo.de rebus eccle.non alienan. qui conſuluit in caſu;de quo per And. Sicul.in d conſi. 13.licet ille de Cald.nō faciat mentionē.Et hoc idē tenet Domin.per prædicta iura in c.cum de beneficio.in 2. colum.verſic.quid ſi non poteſt.de præbend.lib.6.Et ſentit Ludo.Rom.in ſingula.D.XCVII.incipien.an priuilegium.Et ita de poſſeſſione quæſita ad ius quęſitū arguit Abb.poſt Innoc.in c.dudum.in primo notabili.de priuil. verſi.ſed pro declaratione tex.&c.Et ita etiam vtrunque parificat Imo.in conſi.121.in 1.& 2.col.vbi generaliter cōcludit.quod ſicut princeps non cenſetur in dubio tollere ius quæſitū alicui,ita neque poſſeſſionem.Quod etiā tenet Soci.in conſi. 15.col.penul.in fi.lib.3.Et latius in conſi.120 incip.memini me.in 5 & 6.col.eod.volu.cum pluribus concord.vt ſcribit Oldr.in conſi.268.incip.quæſtio eſt,&c.vbi notabiliter loquitur.

Papa ſicut nõ præſumitur velle. &c.

Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, ꝙ ſicut papa non præſumitur velle alicui auferre ius quæſitũ: ita neque poſſeſſionem. Itaque regula iſta loquens de vno habebit locũ in alio Et prædicta faciunt quæ latè ſcribunt Ioan. Rogerius de la Mota in repet. c. 1. in 2. notab. de cau. poſſeſ. & proprie. Et latius Anto. Corſetus quõdã Rotæ auditor. in c. ad noſtram. el. primo. de iureiur. ponderando illum text. in verbo poſſeſſiones Et faciũt ea quæ Fely. poſt. Imo. ſcribunt in c. cauſam. in fin. de reſcript. Et quòd in ſimili caſu poſſeſſionis decimarum, tẽporib. ſuis fuiſſe deciſum refert D. Guliel. in titu. de priuil. deciſione 1. reſpõdens ad cõtraria, quæ tunc fiebant, quæ omnia in ratione cõſiſtunt, quia regula iſta loquitur de iure quæſito, & tamen ſecũdũ cõmuniter doct. in rub. & in l. 1. ff. de acquir. poſſ. poſſeſſio nihil aliud eſt quã ius. Hinc eſt ꝙ idẽ iudicamus de bonæ fidei poſſeſſore, quod de domino. l. magis puto. §. 1. ff. de reb. eccl. cum concor. vt ſcribunt moder. in l. bona fides. ff. de regu. iur. Magna enim ſunt cõmoda poſſeſſionis in plurib. locis iuris diuulgata, vt tradit Fely. in ca. olim. in col. pen. & fi. de reſcr. Inde videm° ꝙ in pari cauſa tituli poſſeſſio dat i°, vt c. ſi à ſede. de prębẽ. lib. 6. Ex prędictis igiť apparet articu. eſſe diſputabilẽ.

Poſſeſſionis cõmoda quæ ſint.

Poſſeſſio tituli in pari cauſa dat ius.

Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubium, vt dixi fuit propoſitum de mẽſe Iunio proximè præterito per R. D. Syluestrũ in cauſa Toletana de la Stella pro parte D. Epiſcopi ſolis Et tunc propter colores, & difficultatem materiæ nihil fuit cõcluſum. Sed hodie qui numeratur 28 Iunij 1538. in eadem cauſa Toletana quam propoſuit R. P. D. Io. Clerici epiſcopus Maceraten. omnes domini cõcluſerunt per priuationem poſſeſſionis tolli ius quæſitũ. Et ꝙ verba regulæ poſſunt in poſſeſsione verificari per ea quæ ſuperius adducta fuere.

Per priuationem ti tuli tollitur ius quæſitum

Non obſtant modo adducta in contrariũ. Primò dictũ Fely. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam, quia reſpondetur illud procedere in momẽtanea poſſeſsione & inſtrumentali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Secus verò eſt in poſſeſſione plena ſucceſsiua & effectuali. Quia talis poſſeſsio eſt maximi momenti, & illam perdere, eſt damnum ſentire per ea quæ dicta ſunt,

Poſſeſſio momentanea.

Vel ſecundo poteſt dici, quòd cõtraria poſſunt habere locum in poſſeſsione incorporali. Sed iſta 2. opinio Rotæ procedit in corporali & virtuali poſſeſsione, ſecundũ ea

quæ

quæ ſcribit Lapus allegatione 16.

Vel tertio dicamus quod aut poſſeſsio eſt colorata,& tũc nõ cenſetur papa in dubio illi præiudicare,etiã ſi ſcribat motu proprio c.cum noſtris. de cõceſ.præbend.& ibi notant doct & ita procedat pars affirmatiua. Aut eſt poſſeſſio meri facti,& procedat deciſio Rotæ antiqua cum aliis dictis. Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil.Decij.209. incipien in caſu propoſito colu.2.Et ad hoc videtur bene facere dictum Fely.in cap.ad aures.in.5.colum verſic.tertius caſus.& in cap.in noſtra in 36.corr.in 3.colum de reſcript.& ea quę tradit cardinalis conſil.92.incipien.nobiles.alias incipien. fauendo pupillis,& c.in 1.& 2.colu.vbi notabiliter loquitur. *Poſſeſſio colorata.*

Vel quarto modo poſſũt opiniones diſtingui,videlicet ꝙ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiã de reuocatiõe vniuerſali Et tali caſu procedit pars negatiua, ꝙ non requiritur mentio poſſeſsionis. Secus quando loquimur de ſpeciali ĩpetratiõe.quia tũc requiritur ſpecialis mentio poſſeſionis,aliàs non cenſetur ſublata.& erit locus regulæ.iſta diſtinctio colligitur ex dictis Lapi in allegat 84.in.12.col.verſicu.ſed verũ eſt dicere,&c. ſecundũ pariam impreſsionem. Et iſtam dicit communem opinionem Imol.in d.c.cum noſtris. Nec obſtat deciſio dominorũ facta in cauſa Lucana Decanatus,de qua ſuprà proxime mentionem feci. Quia illa deciſio ſi bene conſideretur facit pro hac parte.ex eo,quia illę regulę Innocen.& Hadriani.de quibus ibi agebatur reuocarũt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori,& in neceſſariam conſequentiã cenſebatur poſſeſsio ſublata. Quia ſublato iure,quod eſt plus,videtur tolli quod eſt minus. Imo, quod eſt idẽ:quia vt ſuperius dictum eſt,ſub iſtis verbis iuris quæſiti cõprehenditur poſſeſſio. Difficultas igitur noſtra eſt quando ſumus in dubio. Vel ſecundo reſpondetur,quòd deciſio illa dominorum nõ tam fuit in quaſi poſſeſione,quàm in verbis prægnantibus illarum regularum fundata,quę poſſeſſionẽ includere videbantur,propter rationes ibi poſitas. Ex hoc tamẽ inferri non poteſt, quãdo de poſſeſsione in ſpecie,vel per verba æquipollentia non fuiſſet facta mentio. Quia tali caſu non cẽſetur in dubio poſſeſſioni derogatum,ſicut non derogatur iuri quæſito.argumen.l.C.de appel. vbi dicitur quis præiudicari ſi omittatur ordo in poſſeſſorio,& ideo appellari poteſt. *Poſſeſſionis ſpecialis mẽtio.* *Iure ſublato, quod eſt plus, &c.*

Ex prædictis igitur apparet inter poſſeſſionē, vel ius amittendum, quo ad effectum iſtius regulæ nullum eſſe diſcrimē. Tamen quantum ad effectum durationis eſt, ſecus ex eo: quia facili' perditur poſſeſſio, quàm ius quòd appa ret: quia poſſeſſio beneficij ex negligentia .x. annorū perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in cum venil ſent. de reſti. ſpol. & in c. capitulum, de reſcrip. & ita Rota intellexit dicta eiuſdem Abb. in c. contingit. in 3. colum verſicul. 2 ex dict. glo. de dolo & contum. Ius vero compe tēs ſuper beneficio, vel alia re nūquā negligētia perditur niſi in caſibus à iure expreſsis, vt formaliter dicit Bar. in l. ſolent. §. fin. col. fi. ff. de offic. procon. quem ſequitur Iaſ. in l. j. col. penult. C. de furt. Et latius moder. in tract. præſcri. in j. parte 3. partis. princi. in q. x. in fi. per quam Bart. doctrinam Rota die 3. Iulij. 1531. in vna Gebenen. pro R. Card. Anchonitano coram D. Camillo de Baglionibus tenuit ius cardinali competens ſuper dicto beneficio temporis negligentia non periiſſe. Et idem tenuit hodie Rota 24. Nouemb. 1539. in vna Vrbeuetana archipresbyteratus coram R. D. Io. Paulo. Dum voluit, quòd R. Card. de Farneſio, nunc papa, quia ad dictum archipresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum, vel dimiſſionem, vel deceſſum, vel quamuis aliam amiſſionem, ſi fuit negligēs in petendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantē, & ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli, nō ꝓpterea R. Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuum, qa illud per negligentiā non perditur, niſi in caſib. expreſſis: quæ omnia ſunt notāda, qa quotidie accidere poſſunt.

QVAESTIO SEXTA.

Ius quæſitum. QVAERO, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſſione, nunquid ſecundæ commiſſioni derogatoriæ illius obſtet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in ſuis apoſtillis dicit regulam nō obſtare. Quia Rota tenuit tempore ſuo regulā iſtā de iure quæſito loquentē, intelligi de iure quæſito virtute iuris communis, non ſpecialis, nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro iſta opinione facit text. in l. eius. §. ſi militia. ff. de milit. teſtamen. qui ſolet ſæpe ad hoc allegari, ꝙ facilius tollitur ius cōpetens de iure ſpeciali, quàm de iure cōmuni. Sicut etiam videmus, ꝙ facilius tollitur reciſio contractus, quæ fit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure communi.

Ius competens de iure ſpeciali

muni.glo.in l j. C.ſi aduer.ven. Et eodẽ modo facilius tollitur hypotheca cõpetens ex priuilegio de iure ſpeciali, quàm ſi cõpetat de iure cõmuni.l.aſſiduis cum gl.magna C qui potio.in pig.habe. Et ꝙ quando aufertur ius quæſitum, intelligatur de iure acquiſito iure cõmuni, non autẽ de extraordinario & ſpeciali, tenet Lancelotus Decius frater alterius Decij.in l.ſi conſtante. col.9. ff.ſol matr.& moder.Brixien.in tractat.Nobilitat.in 4.parte. nume.41. & in ſeptima parte num.2. Et Moder. Taurin.in magno tracta.præſcript.in princ.fol.18.

Tamen in contrarium facit illud quod tempore meo in caſu ſimili voluit Rota 23.Maij. M.D.XXXII.in cauſa Palentin. Abbatiæ de Huſillos, pendente coram R.P.D.Petro Vortio, nunc Aquen.epiſcopo. Nã fuit dubitatũ, vtrũ ex quo papa Hadrianus mandauit ceſſari in regiſtro gratiam Ant.abſq; eo, quod feciſſet mentionem iſtius regulæ, cenſeretur ei derogatum. Et fuit concluſum quòd nõ, quia requirebatur ſpecialis mentio, & tali mãdato obſtabat regula. Et pro iſta opinione facit qđ dicit Egi.deciſio. 74. vbi voluit quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali, etiam ſi fuerit factus in partibus, non debet nobis auferri per ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum. Cum igitur commiſſio ſit actus iudicialis, vt probatur in c.quoniam.de probatio.ius nobis acquiſitum per eam, tolli non debet per aliam commiſſionem.

Ius quæſitum nobis ex actu iudiciali. *Cõmiſſio quid ſit.*

Sed pro concordia diſtinguendum eſt, ꝙ aut illud mandatum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, & tunc rectè procedit deciſio Dominorum Modern. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litẽ, & tunc viuẽte Hadriano obſtabat regula ſua, quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litẽ impetratis, vt ibi dicitur, aut poſt eius obitũ fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, eſt contrarium dicẽdum. Niſi dicamus, & verius, quòd ex quo illud mandatum fuit factũ viuẽte regula, licet lis poſt obitum Hadriani mota fuerit, quòd illa regula obſtet illi mandato, & ita iudicarũt Domini. Quantũ verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, poteſt ſperni, imò contrarium teneri ex eo, quia non eſt abſolute verũ, ꝙ regula non obſtet iuri acquiſito iure ſpeciali, quaſi illud nõ ſit in conſideratione. Quia imò ius acquiſitũ ex particulari iure dicitur fortius & firmius, & per conſequens magis cõſiderandum quàm ius

Mandatũ facti ante litem de caſſando gratiam.

acquiſitũ de iure cõmuni.Hoc probatur per l.fi.C.de inoffic.teſta vbi facilius ſubiacet querelæ teſtamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi teſtari poteſt,quam factum à filiofamiliàs de quaſi caſtrenſi peculio ex priuilegio contra regulam,quòd filius famil. nõ poteſt teſtari,de qua in l.in poteſtate.ff.de teſta.

Iuri cõmuni,nõ à cõ priuilegio cẽſetur derogatum.

Cõfirmatur iſta opinio,quia videm⁹ in generali derogatione iuriũ cẽſeri derogatũ iuri communi,nõ autẽ priuilegio,& iuri ſpeciali.gl.in verbo cõſuetudine.in c.1.de capel.mo.li.6.l.3.& ibi gl.C.de ſilẽt.lib.11.quã ad hoc proſing.notat.Bal.in c.1.in fi.quo tẽpore mil.& in c.eccle.in 3.col.de cõſt.& in c.cum ordinẽ.col.pen.de reſcri. Alex. in l.ſi mihi & tibi.§.fi.in fi.de leg.1.& in conſi.123.reſcripſit.col.4.in 4.vol.Fely.in c.1.col.7.de reſcrip.Facit tex. in c.1.de conſtit.lib.6.& ideo,licet ſtatutum dicat,ꝙ omnes teneãtur ſoluere collectas,vel ꝙ nullus portet arma, nõ cõprehenduntur exẽpti ex priuilegio.Paul.de Caſtr. in cõſil.187.incip.notandum eſt col.penul.lib.2.

Statutum cõprehendens exemptos à priuileg.

Reſtitutio in integrum.

Similiter,ſi ſtatutũ ꝓhibet exceptionẽ,non tollitur reſtitutio in ĩtegrũ,quæ venit de iure ſpeciali.Bal. in l. in cauſæ.in princ.ff.de minori.& in cõſil.236.ſtatuto. lib.1. faciũt ea quæ volunt doctores,maximè Decius,frater Philippi.in l.3.§.ſi is pro quo.in fi.ff.quodquiſq; iuris.Ad cõtraria dicta fundata in d.§.militia.reſpondet Aret.ſecundum quòd refert.Deci.in l.poſtquam liti.in fi.C. de pac.

Iſtis tamen non obſtant .omnibus rectè conſideratis,& bene diſcuſsis,prima opinio videtur firmior,quã tenet hĩc Fely.ex mente Rotæ per illã rationem,videlicet ꝙ verba iſtius regulæ de iure quæſito à iure communi intelligãtur, & ſic iure ordinario,quòd papa nõ præſumitur tollere,ex quo eſt ius fortius,& magis firmum,ſecus in extraordinario.arg.l.Seio.§.medico.ff.de an. lega. propterea de tali iure ordinario intelligitur iſta regula.Sed ius proueniẽs ex commiſsione,& ſic iure ſpeciali eſt fragilius,& non radicatum,& ideo facilius tolli poteſt per aliam commiſsionem,vt dicetur in dict.§.militia miſſus.Et ideo iſta regula illud ius non comprehendit.Et ita in ſpecie eſt doctrina Flor.quã ibi poſt Cardi.refert Io.de Ana.in c. ad petitionem.in 3.col.de accuſa.vbi ponũt caſum de illo miniſtro qui vigore cõmiſsionis fuit prouiſus de ꝓuincialatu, qui fuit amotus ab eo per papam vigore ſecũdæ commiſsionis,nec dicitur propter hoc tolli ius quæſitum.Et ratio iſtius

ſtius differentiæ aſsignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in l.2.§.1.in fi.ff.de iudic. Quia ille qui tractat de conſeruando ſibi iure quæſito, de iure cõmuni tractat de damno euitando, vt dicit ibi gloſſ. Sed qui nititur cõſeruare ius acquiſitum de iure ſpeciali, tractat de lucro captando, quorum non eſt par ratio, cum alteri iſtorum magis faueatur. l. fi.§. licẽtia. C. de iur. deli. cum ſimilibus. facilius igitur tolletur ius datum per commiſſionem, per alteram commiſſionem, quã ius acquiſitum de iure cõmuni. Pro quo videtur dictũ Cald notabile in conſ. 12. titu. de reſcrip. vbi dict, ꝙ impedimenta inducta per actũ iuris poſitiui, & omnes effectus ex illo producti, poſſunt per papã ſola cõtraria eius voluntate tolli. Et ad hoc facit gl. in c. fi. 16 q. 4. & in c. ſuper gratia. de offic. deleg. li. 6. Et hoc in ratione cõſiſtit, quia ſi papa tollit primum ius acquiſitum per commiſſionem, per alteram commiſſionem, hoc facit ex ſua prerogatiua, vt tradit Bal. in l. nuptias ff. de ſenato. & in l. 1. ff. de conſt prin. Et plenius in l. qui fundos. C. de omni agro deſer. lib. 11. Nã naturale eſt, ꝙ res ꝑ eaſdem cauſas diſſoluãtur, per quas oriuntur, vt dicit tex. in c. 1. de reg. iur. Nã quando ius nobis quæritur nõ ex actu iuris gentium, ſed poſitiuo, facile princeps per alium actũ poſitiuũ illud tollit, vt tradit Abb. cõſil. 84. col. 2. lib. 1. in cip. illud, & c. Præſertim quia cõmiſſio non conceditur per principem ad iſtum effectum, vt per eã ius quæratur, nec tollatur, ſed vt iuſtitia adminiſtretur. Quia reſcriptũ per qđ mandatur, ꝙ iuſtitia fiat, nõ eſt modus à iure probatus, per quẽ ius quæratur, nec tollatur. Nã ſi ꝑ huiuſmodi cõmiſſiones ius alicui quæreretur, amitterẽt nomẽ reſcripti, & appellarẽt priuilegiũ, vt dicit gl. in ver. noſcatur. de cõſt. lib. 6. Hinc eſt ꝙ in iſtis cõmiſſionib. iuſtitię, ꝓpter prædictã rationẽ nõ derogatur ſtatutis, ſecus in ſupplicationib. gratioſis. arg. l. 2. D. de di. reſcrip. & c. cauſam. de reſcrip. Et eadẽ ratione per cõmiſſionem nõ datur, ꝙ ſimul de ſpolio & ꝓprietatę cognoſcatur & iudicetur, quia obſtat diſpoſitio iuris. de qua in c. literis. de reſti. ſpo. ibi pri⁹, & c. declarando. vt per gl. 2. in c. cum eccleſia. de cau. poſ. licet aliquãdo hoc per cõmiſſionẽ cõceſſum fuit ex fauore, vt dicit Egid. deci. 406. Sic igitur in caſu iſto dicendũ eſt, ꝙ papa in dubio per dictã primam commiſſionẽ non videtur ita ius firmũ dare, quod ſit cõſiderabile per regulam. Nam ſi aliquãdo accidentaliter accidit, ꝙ per cõmiſſionem

Ius datũ per cõmiſſionem.

Impedimẽta inducta per actũ iuris poſitiui.

Res per eaſdẽ cauſas diſſolui debent per quas oriuntur.

Cõmiſſio per principem.

Cõmiſſio non dat quòd de ſpolio cognoſcatur

ſionẽ ius quæratur,hoc vltra mentẽ concedentis,& vſum patris familias cõtingit.qđ attẽdi nõ debet,&ideo reuocari poteſt,arg.l.1.ff.de in lit.iur.Et pro iſta opi.faciũt quæ ſcribit Fely.in c.nonnulli in 8.col.de reſcript.verſic.addatur primò.Et ita per tex.in d.§.militia miſſus.in ſimili caſu conſulit Alex.in cõſil.84.in cauſa & c.in 3.col.lib.3.& conſil.101.opinio vlterius ſuadetur.Quia quãdo ex volũtate ſola principis acquiritur ius, ipſe idem princeps poteſt illud ſola cõtraria voluntate auferre,vt dicit Ang in l.Antiochenſiũ.ff.de priuil.cre.& in l.Lucius.ff. de euict. facit etiam quod dicit Abb.in conſi.84.incip. videtur primo in vol.1.col.fina.vbi tenet,quòd princeps poteſt tollere ius quæſitum mediante iure ciuili,ſicut ſignat ſupplicationem contra ſententiã quę tranſiuit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus.Nam contra eam reſtituit in integrum cap.cũ ex literis,& cap.auditis de reſti.in integ. vt ibi latè per eũ.Sic in propoſito eſt dicẽdũ,quòd ex quo papa litiganti concedit ius per viam commiſſionis,poteſt idem illud tollere.cũ ſit fragile,& de iure ſpeciali,& ano malo.cum commiſſio non dicatur gratia, neque propriè ſupplicatio,ſed iuſtitia mera, vt tradit Fely.in c.poſtulaſti de reſcript.& dixi in rub.eod.tit.lib 6.Eſt bene verum,ꝙ aliter diſtinguit Rom in conſil.364.videlicet ꝙ in dubio papa non cenſeatur per ſecundam commiſſionem iuri legitimè acquiſito vigore primæ cõmiſſionis derogare,niſi illud ius fuiſſet iniuſtè acquiſitum,quia de tali intelligitur.vt ibi.Tamen dictum Rom.nõ procedit in ſimplici cõmiſsione,niſi cũ ea aliud cõcurrat,vt ibi:ſecus ſi ſimplex commiſſio procedat,quia illa per ſecundam commiſſionem tolli poteſt:nec erit locus iſti regulæ,vt tenet expreſſe Oldr.in conſil.166.inci.Thema.vbi dicit, ꝙ ſicut primum mandatum poteſt per ſecundum reuocari,nec quis ex hoc grauari poteſt,ita & prima commiſſio per ſecũdã, quia commiſſio nihil aliud eſt quàm mãdatũ iuriſdictionale.vnde valet argumentum de vno ad aliud,vt in l. & quia de iuriſdict. om.iudi.vt ibi per eum.

Ius ex voluntate principis acquiſitũ.

Papa concedens ius litigandi per viam, &c.

Non obſtat deciſio Rotæ nouiſſima,quia nõ aduerſatur prædictis,ex quo caſſatio Hadriani fuit ſecũdũ ius cõmune,meritò erat locus regulæ.Et ſic cõcordat deciſio nouiſſima dominorum cum antiqua. Ad alia cõtraria reſpõde vt latè per Modernos repetẽtes in repet.l.Cẽturio.colũ. 19.de vulga.& pupilla. Nec deciſio Egidij 84.loquitur in

commiſſionibus

commiſſionibus, ſed in aliis actibus iudicialiter productis per quos ius ordinariè nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an iſta regula obſtet mãdatis extinguẽtibus litem, qñ ſunt ſignata per placet motu proprio? SOLVTIO. Videt̃ prima facie dicẽdum ꝙ non: quia princeps qui dedit iuriſdictionem dando iudicẽ, cuius cauſa lis introducta fuit, poteſt iuriſdictionem reuocare, vt dicit text. in l. iudiciũ. ff. de iud. Cũ igitur princeps vtatur facultate ſibi à lege cõceſſa, nemini dicitur iniuriã inferre l. inferre. ff. de iniu. præſertim, quia nihil tam naturale eſt, q̃ vt eadem res per eaſdem cauſas quibus oritur, diſſoluatur, vt dicit text. in c. j. de reg. iur. princeps igitur, qui fuit cauſa, vt lis introduceretur dando iudicem, poteſt eundem remouendo, iudiciũ ſoluere, vt dicit text. in d. l. iudicium. Maximè quia per iſtud mandatũ litis extinctiuũ reuertimur ad primæuũ ſtatum qui fuit ante litem. ergo dicitur tale mandatum fauorabile, iuxta no. per glo. in c. 3. in ver. numerandum. de præb. lib. 6. facit ad hoc conſil. Cardi. Zaba. 52. in 2. col. ac etiam quia finẽ litibus imponere fauorabile iudicatur, vt latius dixi in regula de annali. q. j. & ij Et ita in terminis reperio in mãdato regis Frãciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamẽto tenuiſſe Iaſ. in conſil. 144. in ij. volum. Et hoc in indiuiduo caſu emergenti in Rota tenuerunt Fely. & Guliel. à Perretis, quem ipſe refert hic in quibuſdam apoſtillis. & ita per dictam l. iudicium. ſimilem caſum decidit Paris de Puteo in trac. de duello. lib. ij. q. j. & ij. & aliam deciſionem ponit Ioan. Bap. de S. Seuerino. in l. diem functo. in iiij. q. ff. de aſſeſ. Et ꝙ per talem extinctionem litis non dicatur alicui inferri præiudiciũ, tenet expreſſe gl. in d. l. iudicium. & clarius in l. poſt litem. ff. de procu. Suadetur iſta opinio, quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. auth. contra ſi filij. C. de repud. in fi. & ibi Bar. cũ concor. vt ſcribunt mod. in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & in repe. tit. C. de proba. in 77. col. per totũ. & repetunt mod. de Monte ferrato in c. j. in iij. col. de conſt. lib. 6. ſed ſic eſt quòd per commiſſionem inductiuam litis nemo poteſt præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commiſſionẽ vel mandatum litis extinctiuum poteſt prętendi præiudicium, vt locus ſit huic regulæ.

Mandata extinguentia litem. *Princeps remouens iudicem.* *Litibus finem imponere, &c.* *Actus extinctiuus.*

Tamen prædictis non obſtantib. Rota concluſit cõtrarium

rium

rium in caſu emergenti contra Fely. & Guliel. vt ipſe idē hic refert in dictis apoſtillis, & rationem deciſionis nō aſſignat. Ratio tamen eſſe poteſt, quia princeps extinguēdo litem tollit facultatem agendi & experiēdi de iure ſuo, & ſic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullātur, quę quidē annullatio eſt pœna, quę infert præiudiciū propter impenſas, quæ in inſtruēda lite fiunt, vt dicit expreſſe Fely. in c. cæterum. in 11. col. ver. 1. reſtrictio. & ibi primo, quia licet ſimus certi, &c. Iunctis his quę dixerat ibidem in v. col. in vij. reſtrictione. de reſcript. faciunt ea quæ dixi ſuperius in j. q. ver. tertius modus.

Princeps extinguendo litem, tollit, &c.

Acta per extinctionem litis annullantur.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur, extingui non poteſt, ex hoc prætendere ius ſuū eſſe læſum. qa fortè ſi lis ſuo marte curreret, ius aduerſarij poſſet melius iudicari, propter ea quæ dicit Egid. deci. 662. Et ideo interim nihil certi iuris prætēdi poteſt, cum dubius ſit euentus litis, vt dicitur in l. quod debetur. de pecul. præſertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatum nō tollitur, ſed ipſa lis. Ergo ex hoc nō poteſt dici ſibi præiudicatum fuiſſe, ſicut dictū fuit ſuperius in 4. q. de illo cui tollitur ius cōditionale, qui nō iuuatur iſta regula, cum ſit ius quærendū conſiſtens in nuda ſpe. Ergo à fortiori in caſu noſtro, vbi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimo ſi tolleretur ei ſententia, quæ eſt canonizatoria iuris magis certa, non dicitur tolli ius quæſitū, nec eſſet locus regulæ ex eo, quia, vt communiter dicitur in l. Iul. ff. de cond. indeb. ſententia non tribuit ius.

Litis euentus dubius.

Vt igitur tota iſta materia clarior reddatur, & cōtraria reſoluantur, diſtinguendum eſt ſic, q aut papa mandat extingui litem, ad ſe cauſam auocando ad effectū, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat, & tunc quia per hoc non impeditur par ius ſuū proſequi coram papa vel eius delegato, nec per hoc inſtantia, neque acta cauſa pereunt, ſed ſuffragantur coram principe vel eius delegato, ſecundum Paul. de Caſt. in d. l. iudicium. & tunc non poteſt dici per huiuſmodi litis extinctionem præiudicium inferri, cum tantum mutetur iudex, & ita procedat text. in d. l. iudicium. & quod ibi dicit gl. cum aliis ſuperius allegatis in prima parte negatiua. Aut vero papa extinguit litem cum inde ſecutis ſilentium imponēdo. Et quia iſto caſu annullautur acta, & aufertur facultas parti experiēdi de iure ſuo, vt patet in regula de triēnali. & ibi dixi. Ideo

Sententia an tribuat ius.

Papa mādās litem extingui, cauſam, &c.

Papa litem extinguens.

iſto

iſto caſu poteſt dici tolli ius quæſitum,& habere locũ iſtã regulã,& ita procedat deciſio Rotæ,quam refert hic Fel. cũ aliis ſuperius in ij.parte affirmatiua allegatis. Et iſto modo limitatur tex. in d.l.iudiciũ. & quõ iſta declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta procedat in commiſſionibus motu proprio conceſſis.

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quod non,ponderando verbum ſuggeſtiones hic poſitum,& quædã alia verba regulæ.Fely.tamen & Guliel.tenebant contrarium propter eandem,vel parem rationem. Et ita etiam ſentit Fely.in c. in noſtra.in 27.corr.de reſcrip.

Tamen hodie ſuperflua eſt iſta diſputatio,cũ per regulas moder. Põtificum hoc per ampliſſima verba declaratum ſit,videlicet regulã iſtum caſum cõprehendere. Nam primus omniũ hoc declarauit Alex. papa 6. vt refert hic Felynus ad effectum.vt decideret prædictam dubitationẽ Rotæ.Et ita Alexandrum alij ſucceſſores pontifices vſq; ad iſta tẽpora imitarũt,vt apparet ex eorum regulis. Ex quo infertur verum dictũ Æneæ de Falconibus doctoris Sabinen.hic in certa ſua apoſtilla aſſerẽtis hoc de motu proprio prius ad regulam Iulium ſecundum addidiſſe. Vtcunq; ſit,conſtat hodie ſublatam eſſe difficultatem, quæ iudicio meo,etiam ſine illa additione facta per Alex.6.de iure ſublata videbatur. Nã papa ex interpretatione iuris communis,etiam in gratia facta motu proprio nunquam cenſetur tollere ius quæſitũ:vt not.Hoſt.Anto. de But.& Abb.in c cum cauſam.el ij de teſt.Et ita in ſpecie iſtã regulã ad hoc põderat Soc.& æquiparat cũ diſpoſitione iuris cõmunis in conſ.7.in 2.col. poſito inter cõſilia Alber. Bruni.Quamobrem huiuſmodi gratiis motu ꝓprio factis ſemper obſtaret regula.Faciũt ad hoc ea quæ tradit Iaſ.in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.in ſecunda lectura,ff.de leg.j. Dec.in conſil.292.col.j.& alibi ſæpe.Et ita iſtam regulã intelligunt quidam moder.Dalmatæ in allegationib.nouiſſime impreſſis.alleg.10.in prin.plures cottas allegantes.Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas ſit declarata, nõ curo amplius papyrũ denigrare.

Papa de iur. communi etiã in gratia motu proprio facta, nunquam cẽſetur tollere ius quæſitum.

QVAESTIO NONA.

Papa lite pẽdẽte ſeruãs beneficia,&c.

QVAERO, quid ſi papa lite pendente reſeruat beneficia,quæ poſſidet Sempronius in fauorem tertij collitigantis,nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO

SOLVTIO. Iſtud dubiũ tẽpore Calixti quarti cõtigit in cauſa Toletana archidiaconatus,& non habeo quid fuerit deciſum. Tamen tẽtando dicam quid mihi videtur, animo mutãdi,ſi meliores ratiões inuenero. Dico igitur regulam non cõprehendere iſtum caſum,ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui,& confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur,qui poſt obitum,& ſic eo tépore,quo reſeruatio debet ſortiri effectum,nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt:neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur,cum conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa.iuxta clemẽt.prima.vt lite pendente. Cum igitur per huiuſmodi reſeruationẽ nihil poſſeſſori,nihil etiam ordinario tollitur,nihil rurſus illi in cuius fauorem ſit,reſeruatio de pręſenti confertur,quod ius firmum ſapiat. Igitur cõcludendum erit locum non eſſe regulæ,quæ loquitur de iure quæſito non tollendo.

Ordinari⁹ beneficia iam effecta litigioſa conferre non poteſt.

Eſt bene verũ,quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenij,& Nicolai ſummorum pontificum iſtum caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerũt illa verba reſeruationis ſublata,conſtat modernos pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere,argument.eorum,quę dicunt Domini in deciſione.48.titul.de reſcript. in antiquis.refert Felyn.in c.ſuper literis.in 7.columna. de reſcriptis.

Lex moderna.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatione poſſe intelligi cõprehenſũ,ex quo regulę antiquæ illum exprimebant. Nã lex moderna generaliter loquẽs,debet interpretari,& intelligi ſecundum antiquam,etiam abolitam,iuxta doctrinam Bar in l.ſi.ff de falſ.& in l.1.ff.de coniung.cum emã. lib.& l.nam,& poſteriores.ff.de legib.

Commiſſio tollens ſubreptionem gratiæ,&c.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nũquid cõmiſſio quę tollit ſubreptionẽ gratiæ,de qua exipiebat aduerſarius, nullum aliud ius habẽs quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quęſitum,vt ſit locus regulæ.

SOLVTIO. Quæſtio iſta accidit in Rota tẽpore Pauli ſecundi in cauſa Arelien.parochialis de Camploro. Et tũc plura ſatis leuia fuerũt allegata,quæ,ne verboſos cõmentarios faciam, omitto. Solum igitur reducitur pũct⁹ iſtius quæſtionis ad hoc,vtrum exceptio ſubreptionis cõpetẽs aduerſario fuerit peremptoria gratiæ,an dilatoria?

Exceptio ſubreptionis competẽs aduerſario.

petens

Nã ſi peremptoria,erit locus regulæ. Quia per illam cõmiſsionẽ ſublatiuam ſurreptionis tollitur ius quæſitum opponẽti,quod papa videtur in dubio velle facere,vt notat Specula.in titu.de reſcrip.præſenta. §.ratione autem formę,verſicul.illud,cum concordant.vt ſcribit Alexand. in conſi.137.in cauſa & lite.in 2.col.libro.2.Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali caſu videretur dicendum nõ eſſe locũ regulæ,cum per hoc nullum videatur aduerſario ius quæſitum tolli,per ea quę notantur in cap.ſuper literis.de reſcrip.& in ca.ex parte. de offic.deleg.& notat Ioan.And.in cap.per venerabilẽ, in 2.gloſſ.qui fil.ſint legit.Hinc eſt,quod ius reſultans ex exceptione dilatoria eſt tam modici momẽti, quòd Rota ad exceptiones peremptorias,non ad dilatorias probandas dat remiſſoriam,vt dicit Hoſtien.& omnes in ca.1.& ibi Felin.colum.fin.de appel.Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones reſtituitur.non autem ad dilatorias, quia in primis infertur damnũ:in ſecundis verò non. ita dicit Bald.in l.peremptorias.columna.4.C.ſentẽ.reſcind. non poſſ.& in l.ſcio.ff.de in integ.reſt.faciunt quæ dixi in regula de plublicandis.quęſt.17.Ex quibus infertur,ꝙ ſi aliquis exciperet de regula de valore,vel triẽnali, quę nõ dant titulum, ſed tantum ius exipiendi peremporiè,ſi papa lite pendẽte poſt prædictas exceptiones acquiſitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæſitum,quia auferret exceptiones perẽptorias, ius aduerſarij totaliter perimẽtes,& excipienti ius dantes.Et ita in vna Veronen. fuit in Rota concluſũ tempore Leonis. 10.(vt retulit D.Franciſ. de Firmo nunc procurator) Et eodẽ modo dicendum eſſet ſecundum aliquos, quando exeptio peremptoria alicui competens non in totum tolleretur. ſed longius differretur,quia tali caſu etiam locus eſſet regulę.pro qua opinione facit, quia ius acquiſitũ in longum tẽpus ſuſpendere idem eſt,quod tollere, vt eſt text. not.in capi. ſi ſuper gratia.de offi.de leg.libro 6. vbi iſta æquiparãtur tollere alicui perpetuo ius,vel longius differre.pro quo facit dictum Bald.in l.penul.ff.de excuſa.tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio,quę tollitur,eſſet dilatoria,quia ex quo cẽſetur modici præiudicij, vt dixi,nõ deberet conſiderari. argumen.l.ſcio.ff.de in integrum reſtitutione.

Remiſſoria an concedatur pro probandis exception. dilatoriis.

Regula de valore nõ dãs titulum, &c.

Suſpendi in longum tẽpus quid ſit.

Papa differẽdo ius alicui cõpetens, &c.

Sed circa iſta quæ dicta ſunt conſiderandũ eſt diligenter

Papa an

æque præiudicet alicui tollẽdo illi dilatoriã except. &c.

ter. Et reſoluenda ſunt duo capita. Primum, nũquid verſit, quòd papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudicium cõſiderabile. Secundum caput eſt, nunquid papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem cõpetentem, ſicut peremptoriam.

Papa licet nõ poſſit auferre alicui ius ſuum, &c.

Mora modici tẽporis dãnũ magnũ nõ continet.

Ius tollere alicui, vel illud differre parificatur.

Circa primũ plura dici poſſunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium conſiderabile inferre, eſt dictum Bald. in lege Titius. in principio. ff. de excuſa. tuto. vbi dicit, quòd tollere & ſuſpẽdere multum differunt, per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocent. in capi. quæ in eccleſiarum, de conſtitut. qui voluit, quòd licet papa non poſſit auferre alicui ius ſuum, poteſt tamẽ dilationem ſuper eo concedere. Nam vt dicit text. in l. ſi debitori. ff. de iudi. Magnum damnum non eſt in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt modern. papa quotidie moratorias concedit.

Papa ita cẽſens præiudicium inferre differẽdo ius ſicut extĩguendo.

In contratium verò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald. in dicta lege penult. ff. de excuſ. tuto. & tex. in dicto cap. ſi ſuper gratia. vbi parificantur iſta, tollere ius alicui, vel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Felyn. in c. in noſtra. in 27. correl. de reſcript. vbi dicit, quòd in dubio papa non intendit per ſuas literas prȩiudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguẽdo, ſiue differendo. Et idem ſentit Felyn. in ca. ad petitionem in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſſe tenet Egid. deciſio. 739. in fin. Et quòd papa ita cenſeatur præiudiciũ inferre differẽdo ius meũ, ſicut extinguẽdo probat bene Geminia. in ca. ei cui, in v. col. de præbend. lib. 6 & in conſi. 11. col. penul. & tenent moder. in tracta. beneficiorum, q. 11. tertiæ partis. verſicu. decimaquarta qualitas, &c. fol. 232. paruo volumine.

Quid dicendum? Conſiderabam ſi iſtæ opiniones contrariæ poſſent ſub diſtinctione cõcordari, videlicet quòd aut papa differt ius opponẽdi exceptionẽ meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali caſu non eſſet locus regulæ: quia in dilatione modici tẽporis non infertur prȩiudicium conſiderabile, & ita loquitur text. in dicta l. ſi debitori. cum dicto Bald. in dicta lege penulti. & aliis pro iſta parte allegatis. Aut verò dilatio eſt longi temporis, &

taſi

tali caſu procedit contraria opinio videlicet quòd idē ſit differre, quòd auferre ius, vt patet ex exemplo dato per Fely. in cap. conſtitutus. in 5 colum. verſicu. cōſiderata, de reſcript. videlicet quando papa differet obligationem alicuius iuratam ad longius tēpus. Nā talis dilatio dicetur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentū tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely. in quodam ſuo conſil. incipien. faciem tuam illumina, in tertia col. quem habeo manu eius propria ſcriptum. Et pro vtroque membro diſtinctionis videtur text. in l. quotiēs. C. de pre. imp. offer. Sed obſtat adhuc iſtis vnum, quia reſpectu præiudicij idem iudicatur de magno ſicut de paruo. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloſſ. in verb. præiudicium. in ca. olim de conſuetu. Et ideo iſta declaranda erunt, vt dicam ſtatim in ſecundo cap.

Dilatio & tempores in opponendo excep.

Papa differens obligatione &c.

Circa ſecundum caput videtur dicendum idem eſſe alicui tollere exceptionem peremptoriam vel dilationem, p ea quæ dicit Bar. in l. ſi in prin. ff. de his quę in frau. cre. ſequitur Alexan. in conſil. 115. col. fi. vol. 5. vbi dicunt, q ſicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam, per l. omnes §. fi. eod. titu. Et idem tenet Domi. in rep. ca. poſtulaſti. in 26. colum. de reſcript. Quid dicendū? aduerte quòd pro veritate prædictorum diſcutienda, diſtinguēdæ ſunt ſpecies dilaatoriæ, vt declarat Bar. in d. l. fin. & Bald. in l. peremptorias. nam quædam ſunt modici, quædā magni præiudicij. Nec obſtat quod dictum eſt, omnes dilatorias exceptiones cenſeri modici præiudicij, & ideo à lege facile tolluntur: quia illud procedit quando agitē de dilatoriis exceptionib' tollendis per viam legis. Nam lex etiam poſſet tollere peremptorias, & tunc non eſſet locus iſti regulæ, quæ tantum procedit quando per viam reſcripti, mandati vel priuilegij ius quæſitū tollitur, nō autē quādo per legis, vt inferius dicetur, & declarant moderni & nouiſſimi Mediolanē. in c. ex parte el. 2. in 7. notab. de offi. deleg. Nam in reſcripto vel priuilegio nō ſolum cōſideratur magnum, ſed etiam minimum præiudicium. Et niſi papa expreſſe derogaret regulæ, obſtaret in vtroq;, vt dicūt moder. in cap. quæ in eccleſiarum. col. 12. de conſtitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerē quando per-

Exceptiones dilatoriæ quid importent.

Præiudicium tam magnum quā paruum.

Praiudicium perpetuum. petuum eſſet pręiudicium, quod conſiſtit in priuatione iuris modici, puta exceptionis d latoriæ, vel rei paruæ. Nã ſi papa illam auferret, & me perpetuo priuaret lite pendẽte, eſſet locus regulæ. Secus quãdo papa illud ius ad modicum tempus differret: nam propter hoc nõ diceretur ius auferri, & ita procedit tex. in d.l. quotiens. & ea quæ in proximo membro dixi. Si vero dilatio eſſet lõgi temporis, procederet text. in d c. ſi ſuper gratia. & in cap. ſi propter tua debita. de reſcript. lib. 6. cum aliis alleg. in proximo puncto. Et ſecundum iſta debẽt declarari ea quæ Rota dicit in deciſ. 27. in not. quod ſi ꝑ lapſum termini ad articulandũ admittãtur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæſitũ cum aduerſariꝰ ſit tutus exçeptione tẽporis Et idem habetur Deciſ. DCXLVIII. in antiquis, & Deciſ. DCVII. Vide tamẽ circa hoc omnino infra quæſtionẽ 17. & quę dicam quæſt. 20. Et per iſta etiã declarãtur ea quę dixit Fely. in d. cap. conſtitutus. in 10. col. verſi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. diſtuliſſe iuramentum cuiuſdam obligati ſoluere ad certũ tempus, vbi poſtea diſtinguit duos caſus, vt ibi per eum.

Ius quaſitum an dicatur tolli, &c.

QVAESTIO VNDECIMA

Commiſſio auferens releuamẽ probationis.

QVERO, nunquid commiſſio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quæſitum, vt locus ſit iſti regulæ

SOLVTIO. Pro intelligentia quæſtionis exemplũ poni poteſt in cauſa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim vẽtilata in Rota tẽpore Pij. Nam papa motu proprio, ex certa ſciẽtia, & de plenitudine poteſtatis cuidã Gaſpari gratiam conceſsit, in qua plura narrauit. Aduerſarius vidẽs illa narrata ſe aliter haberi, & ei magnum præiudiciũ inferre, obtinuit à papa commiſsionem, per quam papa voluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi, ac ſi gratia illa fuiſſet ad inſtãtiã & ĩpetrationẽ Gaſparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſsio onerabat Gaſparem ad probandũ illa narrata, quæ ſtante motu proprio, & certa ſcientia, non tenebatur probare, & ſic commiſsio auferebat Gaſpari releuamen probationis ex motu proprio reſultans, fuit dubitatum nunquid per hoc dicetur ei tolli ius quæſitum. vt eſſet locus regulæ?

Multa fuerunt tunc hinc inde dicta. Nàm quidã dicebãt nõ tolli ius quæſitum, & per conſequens nõ eſſe locũ regulæ ex eo quia regula loquitur quãdo tollitur ius, ſed

probatio

batio non eſt ius,iuxta tex. in d.l. duo ſunt Titij.ff.teſta. tut.vbi probatio & ius ponuntur vt diuerſa,& ſic ex vno ad aliud tanquã ex diuerſis nõ fit bona illatio. vulg. c.in præſentia. de probat. Præterea præſumendum eſt papam reuocando ſuum motum proprium non fuiſſe bene informatum,neque certam ſciẽtiam habuiſſe negotij narrati. Præſertim quia agitur de modico preiudicio,quia non tollitur Gaſpari probatio,ſed releuamen ab onere probãdi quod eſt quid diuerſum, vt in l. eum qui.ff.de iureiur, & in l.1.in fin.ff.de inter.actio. & tradunt moder. in rub. de probat. Et papa nihil aliud hîc facit,niſi quia Gaſparẽ reducit ad viam iuris quæ diſponit agentem probare debere quod intendit,vulg.l.qui accuſare.C.de eden. Ergo ex hoc nõ dicitur grauari, nec ius aliquod perdere,argu. l.ſi vnus, §. pactus.ff.de pact. & ita nõ videbatur regula hoc caſu locum habere.

Probatio an ſit ius.

Probatio & releuamen in quo differant ab onere probandi.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu ꝓprio cõceſſę,quę reuocatio ius diminuit, & grauat onere probandi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamẽ onꝰ dicitur,ex quo dependet tota deciſio cauſę,iuxta tradita per Bar.in l.ictus fuſtium,circa fin. ff.de his qui nota. infa. & ea quæ dicit Areti.in c.dilecti. in 3.col.circa fin. de iudic. Et ita per iſta dicta cõcluſit Rota in vna Romana taleę M. CCC. Duc.pendẽte de anno M.D.XXXVIII. corã. R. P. D. Petro Vortio epiſcopo Aquẽ.inter Gundiſaluum de Salazar,& Io.de Macerata phyſicum. Nam Gundiſaluꝰ vigore inſtrumẽti in forma Camerę petebat dictam ſummam à dicto Ioan.quam pro redimendo ſe,& filios duos à manibus militũ ei mutuauerat, & eam ſummam dictus Ioã. in dicto inſtrumento confitebatur ſe habuiſſe & recepiſſe,iurans omnia in eo cõtenta eſſe vera, renũtiãs exceptioni non numeratæ pecuniæ, &c. Petente igitur Gundiſaluo ſummam,dictus Ioannes iam abſotus à iuramento ad effectum agendi & excipiendi: &c.exceptionem nõ numeratæ pecuniæ oppoſuit. Verum quia iurauerat omnia & ſingula eſſe vera,illa verba tãtũ operabantur quod ipſum Gundiſaluum releuabãt ab onere probãdi numeratam pecuniam, & transferebant onus ꝓbandi in ipſum Ioan.excipiẽtem,iuxta tradita per Alex. & alios in l.nemo poteſt.de leg.1.& in l.fi.C.de non numer.pecunia. Et ita Rota impoſuit dicto Ioãni onus probandi. Ioan.vero vidẽs forte non poſſe ita facile negati-

nam probare, acceſſit ad reuerendiſſimum cardinalē Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit commiſſionem quod præfigeretur terminus dicto Gundiſaluo ad probandum ſe numeraſſe pecuniam: Gundiſaluus excepit de iſta regula, Domini tenuerunt tolli Gundiſaluo ius quæſitum. verum quia Ioan. ſe iuuit alia commiſſione, fuit vtrique termin⁹ præfixus, & mādatū cōcordari, & ita cauſa māſit.

Itaque ex prædictis apparet præſentem quæſtionē fuiſſe deciſam per rationes ſuperius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriuſque partis congeſta, quæ breuitatis cauſa omitto.

Breuiter hîc concludo, ꝙ ſi in dicta gratia motu proprio talia erant narrata, quæ aliàs probari debebāt de iure cōmuni, hoc caſu ſi papa per ſuam commiſſionem prædictā gratiam ad ius cōmune reduxit, nulli facit iniuriam, quia ſauorabilis eſt via per quā reuertimur ad ius cōmune, vt in c. ab exordio. 35. diſtinct. vt notat gloſ. in c. 3. de præbend. li. 6 & dicā inferius in alia quæſtione. An verò narrata in gratia motu proprio, non erant contra ius cōmune, ſed præter, in quibus ius cōmune exactas probationes nō requirebat, & tali caſu procedat contraria opinio.

Cōmiſſio mandans dari fidē ſcedulæ.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, Nūquid cōmiſſio quæ mādat dari cedulis publicationū factis in audiētia cōtradictariarū, & in cathedrali eccleſia, quę nō plene probabant, quo ad effectū regulæ de publicādis, dicatur tollere ius quęſitū?

SOLVTIO. In cauſa Cameracen. præben. olim accidit iſte caſus in rota, & non habeo quid fuerit reſolutum. Tamen tentando poteſt dici, quòd nō tollat ius quæſitū ex eo, quia commiſſio ſolum adiuuat, ſeu ſupplet probationem. Et hoc nō eſt tollere ius quæſitum, quia ſtant ſimul quòd aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo ſunt. ff de teſtamen. tutel. & tradit Inno. in c. quia plæriq;. de immun. eccl. Cum autē iſta regula loquatur de iure quæſito tollendo, in ſuppletione probationis locū non habebit tanquam res diuerſa. Quia per illam potius adiuuatur ius amiſſum per regulam de publicandis, quàm ꝙ alicui ius tollatur. Et ita pro iſta parte conſuluerūt plures excellētes viri illius tēporis, quorum nomina, quia ſunt incognita modernis non habētibus eorum ſcripta, nō refero.

Ius aliquē habere & deficere ſtant ſimul.

Quāuis poſſit tentari, quòd adiuuare probationem nō ſufficientem ſit ius tollere, cum per probationū defectum

Res per proba...

reu

reus ius iudiciorum acquirit. quod repręſentat victoriã, iuxta.l.qui accuſare.C.de eden.Nam ſi illa publicatio eo modo facta erat inſufficiẽs,reus erat ſuffultus exceptione regulæ de nõn publicandis, quę perimit gratiã, quod videtur per dictam commiſsionem ſuppletiuam publicationis tolli quod fieri non conuenit,iuxta ea quæ dixim᷒ ſuperus quæſt.11 Et licet probatio,& ius videãtur differre,per ea quę dicta ſunt,tamen quo ad effectum iudicij ꝓbatio idẽ eſt quod ius,vt patet in eius diffinitione tradita ꝑ noderꝫ in rub.de probat.Et ita dicta.l.duo ſunt,in ſpecie et declarata notabiliter Bald.in l.hac cõſultiſsima,in ſecunda colum. C.qui teſtamen.facere poſſunt.Et ſequitur Ietr.de Ancha.in c.penult.col.fin.de cleric.percuſſo. *nam deſectum.* *Probatio an ſit ius.*

Tenendo tamen primam opinionem ad iſta poſſet reſpõderi,quòd per exceptionẽ regulæ de publicãdis, licet reſignatarius repellatur,non tamem propterea opponẽdi adiudicatur beneficium virtute regulæ,ſed titulus aliunde quæri debet:& ille titulus eſt qui dat ius opponẽti,nõ ipſa regulæ oppoſitio.Sicut dictũ fuit ꝑ Dominos in vna Viglen.archidiaconatus corã.R.P.D.Marcello epiſcopo Maſicano de hoc menſe Nouẽb. 1539. Nam voluerunt quòd licet vna pars cõtra ſuũ aduerſariũ excipiat de pœna le.1.de ſequeſt.poſſ.& fruct. nõ per hoc ius violantis ſequeſtrum acquiritur excipienti, niſi aliunde illud impetrauerit. Itaque ſi papa ſuppleat diligẽtias publicationis factas per reſignatarium ad effectum,vt cenſeatur regulę ſatifeciſſe,nõ propterea tollit, nec lædit titulũ opponentis, etſi ocaſionaliter vel ſecundario ius illud per huiuſmodi ſuppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum iſtius regulæ non eſt conſiderabile,prout latius cõcluſum fuit ſuperius in tertia quæſtione. *Reſignatarius.*

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO an per commiſsionem per quã papa declarat mentis ſui prędeceſſoris fuiſſe gratiã nõ fuiſſe ſubreptitiam, per expreſsionem falſam familiaritatis tollatur ius quæſitum? *Papa declarãte in cõmiſſione mentem ſ i prædeceſſoris fuiſſe gratiam.*

SOLVTIO. Paulus Pontaneus olim inter aduocatos ſui temporis excellens, conſuluit regulam hoc caſu non habere locũ. Quia per talem commiſsionem nõ tollitur ius quæſitum Et ratio eſt, quia non omnis falſa expreſsio inducit ſubreptionẽ, ſed illa duntaxat quæ poteſt papam mouere vel non mouere,ad facilius cõcedendũ vel dene-

gandum vt notat Ioannes Andræas in capitulo dudum per illum textum de præbendis libro ſexto, & Ioannes de Imola & Dominicus in cap. ſi motu. eod. titu gloſ. in cle.ſi dignitatē eod.tit.& D.Anto.in cap.ſuper literis. de reſcript. Pro qua opi.id facere videretur,quia q declarat,nihil de nouo dat impetranti, nec aduerſario aliquid tollit.vulg.l.hęredes palàm.§ ſed etſi nota.ff. de teſtā.& ideo in declaratoriis nō poteſt præiudiciū prętēdi,vt tradit Egid.cōſi.19.Et ita in terminis tēpore Sixti in ſimili caſu bis cōſuluit Io.Aloiſius Tuſcanus aduocatus,&poſtea ob eius excellētē doctrinam factus auditor Camerę in conſil.ſuo incip.vtrum creatio acoliti in vltimo dubio. lib.1.cōſiliorū ſuorū fo.215.& in alio cōſil.incip.vtrū declaratio.poſito in ſecūdo volumine ſuorū conſil.fo.124. vbi cōſuluit in notabili caſu videlicet. Quidam epiſcopus Faren.aliàs familiaris Sixti, iuerat in Hiſpaniā cū reuerendiſsimo Vicecācellario legato,& ibi mortuus fuit,per cuius obitū quidam Andreas primo loco,deinde quidā Hermanus impetrarūt beneficia dicti epiſcopi.Sed Hermanus tāquā de familiari papæ impétrauit.Cúmque propter abſentiā dicti epiſcopi,propter quā videbatur receſſiſſe à familiaritate, & continua cōmēſalitate,in iudicio contenderetur,papa declarauit epiſcopum prædictū ſemper in eiuſdem papæ familiaritate manſiſſe, nec propter huiuſmodi profectionē,ſeu receſſum à curia, vnquā à ſua familiaritate,ac continua commēſalitate receſsiſſe,& cæ. Itaque attenta iſta papæ declaratione Hermanus cenſebatur prouiſus beneficio familiaris,quæ quidem declaratoria ſi non emanaſſet,Andreas tanquam primus impetrans obtinuiſſet, & vinceret Hermanum : videns igitur Andreas ſe per huiuſmodi declaratoriam ſuccūbere,excepit de regula iſta,ſuper qua cùm Rota dubitaret, dictū fuit dictū dubiū,in quo Pōtanus vnius partis aduocatus, vt dixi,tenuit regulæ nō eſſe locū ex eo q a per huiuſmodi papæ declaratoriā nō videbatur inferri præiudiciū cōſiderabile.Nam qui declarat,quòd in mēte incluſū erat, facit,ac ille qui granū,quod ſub ariſtis latebat, excutit, & in apertum ducit,qui ob eam cauſam proculdubio nouam ſpeciem non videtur inducere,vt dicit Bald.in l.ædita.in 10.oppoſitio.C.de edē.cum cōcor.vt ibi ſcribit Decius in 11.colum num.48.cum ſeq.& in cōſi.114.colum. penul.facit tex.in l.adeò.§.cum quis,ff.de acquir. rerum domi

Declarās nihil de nouo dat impetranti.

Caſus notabilis ſuper familiaritate.

Declaratio ſola quid operetur.

domi.& text.in clemen.exiui.verſicul.horũ autẽ de verb. ſign. Hinc illud euenit, quod dicit Bald.in l.teſtamentum C.de teſta nihil eum principaliter diſponere qui tantũ declarat, ſed quid in præteritũ ſit oſtẽdere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan. Aloiſius Tuſcanus quæ non curo referre, breuitati ſtudẽs, cũ etiam nõ videantur magis, quàm prædicta vrgere. Et eũdem caſum quem ſuprà diximus Pontano contigiſſe, contigit etiam tẽpore Nicolai Quinti, & Calixti, & Sixti, prout atteſtãtur idem Paulus Põtanus & Ioan.de Barũcellis aduocati illorum temporum conſiſtoriales in 4. volumine informationum tunc occurrentium in cauſa Toletana præſtimoniorũ pro Ioan. Monte contra Ioan. Ferdinandi. Qui omnes in iſtam partem negatiuam, vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt.

Sed aduertendũ eſt diligenter, quia cõtra prædicta facit in terminis conſil. Pet.de Anch.in cõſil. 398. incip. pręmitto pro clariori. in vltimo dubio, vbi tenet, quòd papa declarãdo aliquẽ ſuũ familiarẽ fuiſſe, ſi per hoc tollitur gratia aduerſarij, declaratio non valet, quia tollit ius quęſitum. Et illud conſilium ſequitur Decius in ſermone concilij Piſani, in penul. colum. *Papa declarãte aliquẽ fuiſſe ſuũ famil. &c.*

Et ideo pro reſolutione prædictorum eſt diſtinguendũ de modo declarationis. Quia aut papa declarat illud qđ in primo actu tacitè ſub verbis dubiis continebatur. Et tali caſu declaratio non tollit ius quæſitum, quia qui declarat, nihil de nouo inducit: ſed granum ex ſpicis, vt dictum eſt, excutit. Nam proprium eſt declarationis illud, quod eſſet inefficax & obſcurum propter difficultatem probationis aperire, vt in l.duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tute. & l.ſi cui. §. ſi quæratur ff de ſer.fug. Et ita tenet Oldr.conſ. 167. ante omnia, &c. colum. fi. Et idem Pet.de Ancha.cõſil. 64. vidẽdum eſt, colum. 1. Et in tali declaratione procedũt ea quæ latè tradit Andr. Sicul. in c.ſuper quęſtionũ, in princip. colum. 1. de offic. deleg. Et Iaſ. in l. non dubiũ, in 6. nota de leg. Et talis declaratio vocatur expoſitiua. quia natura verborum hoc patitur, & hæc ſemper fieri poteſt, & in iſta regula locum non habet. *Declarationis diſtinctio.* *Declaratio quæ tollat ius quæſitum quæ verò non.*

Aut papa non declarat, interpretando verba, ſed ſupplẽdo illud quod non eſt. & quia iſta nõ eſt propria, nec vera declaratio, ſed potius quædã noua conceſſio. l. qui liberis §. teſtamentũ. vbi glo. & Bar. ff. de ſecund. tabul. & in l. 1.

vbi gl.& Bal.C.de codic.talis declaratio ſubiicitur iſti regulæ.quia dicitur inferre præiudictũ.Et ita expreſsè diſtinguit Paul.de Ca.in cõſil.338.quia exceptiones.in fi.lib.1 & in d.l.hæredes.§.ſicut.col.2.de teſtam.quod dicit bene notandum pro declarationib.quas ſæpe ſummi Põtifices de beneficiis reſeruatis faciunt.Nam dicit eas non valere in prçiudicium tertij.Quib⁹ quidẽ Pauli de Caſt.verbis.dixit Fely.ſæpius ſe in Rota vſum fuiſſe,dominis non diſſentiẽtibus.vt ipſe refert in cap cũ olim.in 4.col.de re iudic.Et cũ Paulo concordat Petr.de Anch.in d.cõſi.398.Et ita in ſpecie iſtã diſtinctionẽ ſequitur Decius in l.1.in 2.col.C.de impub.& aliis ſubſtit.Et ante ipſũ Soci.in cõſi.260.incip in cauſa Naneten.in 9.colũ.vbi notab.loquitur.Et hoc idem ſequitur Decius in c.fina.in 6.col.de conſti.Et latius Moder.Taurinen.videlicet Ioã.Frãciſcus Purpurat⁹ vir profundæ doctrinæ,in l 1.in 5.colũ.ff.ſi cer pet.Et pro iſta parte cõſuluit Gemi.in cõſ.128.in ſecũdo dubio.& ſequitur Fel.in c.quãdo.in c.1.col.j.de reſcript.

Declarationes facta per papam de beneficiis reſeruatis

Hinc dicimus,quòd in tali declaratiõe inductiua de nouo requiritur partis citatio, quia per eã infertur prçiudicium,vt probat latè Decius in cõſi.14.colum.fina.in vltimo volumine impræſſorum.Pro quibus conferũt ea quæ Ro.tradit in cõſil.298.Et ideo tẽpore Sixti papæ in vna cauſa parochialis de Tuſchiis Naneten.in qua tũc cõſuluit Andr.de Caſarellis excellẽtiſsimus aduocatus conſiſtorialis,fuit cõcluſum tali declarationi obſtare iſtam regulã.Et credo,quòd fuit illa cauſa ſuper qua cõſuluit Soci.in dicto conſil.260 Et ille fuit pulcher caſus quem ob memoriam vetuſtatis referam Fuerat enim cõceſſa facultas Epiſcopo Naneten.de cõferendo beneficia in certis menſibus,cum hac conditione,quòd dictam facultatẽ in eccleſia cathedrali die Dominica vel feſtiua, populo congregato ad diuina audienda, infra miſſarum ſolẽnia publicaret.cum decreto irritãdi, ſi ſecus, &c.Accidit quòd Epiſcopus nõ ſeruauit iſtam formam,ſed dictam gratiam in Synodo ſua publicauit.Et deinde vigore dictç facultatis conceſsit dictam parochialem vacantem cuidam Petro.Poſtea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem,& dictum Petrum ad iudicium traxit & lite pendente gratiam ſi neutri impetrauit.Petrus obiiciebat de facultate Epiſcopi quæ irritabat

Caſus notabil. ſuper decreto irritanti,ſi ſecus.

quaſcunque

quaſcunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Epiſcopi indultum,ſeu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Epiſcopus ſecundum formã datam non publicauerat illã: Petrus vidẽs ſe percuti,obtinuit à papa motu ꝓprio vnã declaratoriam , per quam papa declarabat dictam publicationem facultatis factã in Synodo,& collationes in vim dictæ facultatis factas fuiſſe validas. Iacobus contra iſtam bullam declaratoriè oppoſuit de iſta regula. Petrus replicabat declarationem iſtam Pontificis nõ tollere ius quæſitum,quia qui declarat,nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus,imò illam declaratoriam multa de nouo inducere,ex quo Epiſcopus nullam habebat poteſtatem conferẽdi,non ſeruata forma data in facultate ſibi cõceſſa,iuxta cap. cum dilecta cum vulg. de reſcript. Et ideo per ſuam collationem nullum ius tribuerat Petro,& declaratio papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrantis,vt in ca. quamuis. de reſcrip. lib. 6. cũ materia vulgatę. l. bonorũ. rẽ ra. hab. Nec poſſet princeps facere,ꝙ publicatio quæ non eſt facta,ſit facta,arg. l. in bello. § factæ ff. de capti. ſed bene poteſt extendere, ꝙ publicatio quę debebat fieri in eccleſia cathedrali cũ prę dicta forma,quòd fiat in Synodo,arg. eorũ quæ dicit Barto. in l. ſed ſciendũ. ff. de parrici. Et hoc eſt aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extenſiua,quia de nouo inducit,ſubiicĩt regulæ per ea quæ ſuperiꝰ dicta ſunt, quia intentionis papæ nõ fuit velle tollere alteri ius quęſitum. Hæc ſunt quæ tunc in caſus contingentia dicebantur,quæ iuſtificantur ex ſuperius dictis.

Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit.

Declaratio papæ an poſſit retrotrahi in præiud. &c.

Princeps non poteſt facere quæ &c.

Nec obſtat,quod motu ꝓprio ſit facta declaratio, quia motus proprius tollit ſubreptionem,non ius tertij,vt no. in cle. ſi ſummus Pontifex. Et tradit Decius vbi ſuprà poſt Alex. in conſ. 11. ex his. col. pen. lib. 6. cum aliis concord. vt ſcribit Iaſ. in l ſi col. pen. ff. de pac. & in l. 1. col. 2. C. de rei vendicatio. Et ita illis temporibus in contingẽtia iſtius caſus fuerat dictum,quod eſt menti tenendum ad declarationem iſtius regulæ. Ex quibus plures aliæ ſimiles quæſtiones definiri poſſent.

Motus proprius tolli ſubreptionem.

QVÆSTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO,Nunquid regula iſta obſtet gratię tertij nõ collitigãtis lite pendente inter alios impetratæ, ſed per collitigantem in iudicio productæ.

Regula obſtans gratia, &c.

SOLVTIO. Iſta quæſt. fuit heri 22. Maij & ſecunda

Iunij

ſunij. M.D.XXXVI. propoſita,& ventilata in Rota corã. R. P. D. Marcello electo Marſicano, in cauſa Placẽtina parochialis de Verſocana. Et domini fuerunt varij. Et vt difficultas,& quæſtio iſta facilius intelligatur, ſeries negotij ita ſe habet: Franciſcus de Mirãda, & quidã Chriſtophorus Vrbina cõtendebãt inuicem ſuper prædicta parochiali. Deinde D. Frãciſcus Solis Epiſcopus Balneoregen. fuit citatus,& tractus ad eadem cauſam per D. Frãciſcum Miranda. Itaque dictus Mirãda,& epiſcopus ex vna parte erãt collitigãtes. Ex alia vero idẽ Mirãda,& dict⁹ Chriſtophorus. Pendẽte huiuſmodi lite Chriſtophor⁹ impetrauit vnũ Breue à papa Clemẽte, in quo papa annullabat quaſcunque aliàs prouiſiones ſuper dicta parochiali, aliis quã Criſtophoro factas, decernens irritum,&c. Poſtea Chriſtophorus obiit,& totũ ius Chriſtophori per ſubrogationẽ deuenit in perſona dicti Frãciſci Mirãda. Itaque lis remanebat ſolum inter dictum Mirãda,& epiſcopum habẽtem titulum anterioris datæ,& in poſſeſſionis dictæ parochialis exiſtentem. Et quia dictus Franciſcus Miranda ſpoliauerat epiſcopum ſuſpenſo petitorio, egit epiſcopus cõtra eum poſſeſſorio recuperandæ. Franciſcus produxit cõtra epiſcopum prędictum breue, quod impetrauerat dictus quondam Chriſtophorus dum viueret ad effectũ, vt oſtẽderet epiſcopum nullum habere titulum, neque poſſeſſionem propter decretũ irritans dicti Breuis, ſine quo titulo ſaltem colorato epiſcopus poſſeſſorio reſtituendæ agere non poterat iuxta vulgatas deciſio. epiſcopus verò contra Breue excepit de iſta regula, quia per illud tollebatur ſibi ius quæſitum: dubitatum fuit nunquid iſto caſu haberet locum regula?

Caſus declaratorius.

Pro parte affirmatiua dicebatur, quòd ſic. Nã regula iſta innititur æquitati, quæ iſto caſu militare videtur, maximè contra dictum Breue exorbitãs, rigoroſum,& inſolitum. Et licet regula loquatur in cauſis, verum eſt dicere epſcopum fuiſſe cum præfatis in eadem cauſa,& ſuper eodẽ beneficio. Nam licet inter epiſcopum & Chriſtophorum nõ eſſet lis, erat tamen eadem cauſa quæ ſufficit, cũ alia ſit cauſa, aliud lis. vulg. c. forus. de verb. ſignific.

Cauſa aliud eſt, aliud verò lis.

Præterea, quia ius obueniẽs ex dicto breui, tẽpore quo Franciſcus Miranda excepit de eo, iam erat cõſolidatum in perſona dicti Franciſci,& effectum fuit totaliter ſuum, iuxta l. hæreditas. de acquir. hære. Vnde qua ratione obſta-

ret

get regula, ſi Franciſcus inpetraret breue prædictũ, eadẽ ratione quando ius procedens ex breui eſt effectũ ipſius opponentis.arg.c.abbate ſanè.de re iudic.lib.6.

Præterea, quia ſi dicim', Regulã epiſcopo iſto caſu nõ ſuffragari, ſequeretur hoc abſurdũ quòd multotiens intruſi, in ſua ſe intruſione cõfouerent. Pone enim litẽ eſſe ſuper vno beneficio inter A.titulum habẽtem, & B.poſſeſſorem intruſũ .C. tertius impetrat gratiam annullatiuã tituli A.facta mentione de lite. Certè ſi dicimus nõ poſſe A.dare de regula iſta, B.intruſus contra A.poterit abſolutoriam petere, cùm reperiatur titulus ipſius A, extinctus per gratiã C.Quæ quã ſint abſurda, quilibet decernere poteſt. Et ideo dicendũ videtur, quòd vbi gratia tertij impetrata lite pendente, inter duos tollit titulum. vel aliàs præiudicat alteri litigantium, ſi alter vtitur illo iure cõtra ſuum aduerſarium collitigantem, procul dubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Oldra. conſil. 299. & ſequitur Fely.in cap.in noſtra in 15.corr. de reſcrip.

Iſtis tamẽ rationibus non obſtantibus, maior pars Dominorum cõcluſerunt contrarium, videlicet, nõ eſſe hoc caſu locũ regulæ per iſtas rationes. Primò quia iſta regula fuit ſemper interpretata tantũ habere locũ inter collitigantes, vt ſic inquãtũ fieri poſſet, interpretetur ſecũdum ius commune, quòd noluit in medio litis ſacras iuſſiones impetrari poſſe, ne ius collitigãtis turbetur. Et hoc denotat illud verbũ cauſis, poſitum hic in regula quæ largo modo litem cõprehendit, vt traditur in l.cauſas.C.de tranſact. Cum igitur Chriſtophorus prædictum breue impetraſſet, tempore quo non erat lis inter ipſum & epiſcopum, meritò regulæ non erit locus. Iſta tamen nõ procederent tempore Hadriani.6.qui regulã generalem fecit, cõprehendẽs omnia tempora, & idem fecit ſanctiſſ. Dominus noſter Paulus Papa 3. Itaq; deciſio prędicta locũ habet tẽpore aliorum Pontificum, quorũ regulæ tantũ ad conceſſiones lite pendetę obtentas reſtringuntur, vt latius dixi in præfatione iſtius regulæ. Et tenẽdo iſtũ intellectum, prędicta facile reſoluũtur. Nec obſtat, quòd illud breue infert præiudicium, quia hoc nno facit quòd ſit locus regulæ, quia caſus præiudiciales extra iudicium regulæ non ſubiiciuntur, ſed ſub diſpoſitione iuris cõmunis relinquuntur, quæ qualis ſit, inferius dicetur in alia quæſtione Poterit igitur hic epiſcopus ſibi cõſulere aduerſus

Cauſis, illud verbum.

illud

illud breue per aliquam commiſſionem reductoriam breuis ad ius commune,'quæ denegari non ſolet, præſertim quando cõmiſſio petitur cum illa clauſula, conſtito de bono iure. quod ſi non fuerit, ſibi imputet

QVAESTIO DECIMAQVINTA

QVAERO, an per derogationẽ iſtius regulę, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulæ, exceptio, tollatur ſibi ius quæſitum?

SOLVTIO, Quidã antiqui tenebant quòd ſic, vt adnotauit ſumus ille vir Laurentius Puccius quondam cardinalis ſanctorũ quatuor, in quibuſdam notabilibus expeditionum curię: rationem tamen aliquam non ſcripſit, Et pro iſta opinione facit, quia poſtquam vigore alicuius legis acquiſitum eſt ius alicui, princeps in prędiciũ iuris vigore illius legis quæſiti non poteſt talem legẽ reuocare. quominus ad tuitionem dicti iuris quæſiti illa lex allegari poſſit. Ita tenẽt Imo.& D. Anto. in c. j. de cõſt. per dictũ Innocen, in c. nouit. de iud. Quem ibi latè ſequitur Abb. in verſ. quarta ſolutio.&c. Vbi infert, quod leges ꝓlatę ab Imperatoribus in fauorem eccleſiarum & clericorum, ex quo tranſierunt in priuilegiũ, non potuerũt per eoſdem in prędiudicium prædictorũ reuocari. Et ſequitur Fely. vtroque loco. Ita videbatur in propoſito dicendũ ꝙ papa derogando huic regulę, ſi per derogationẽ illius infertur prędiudicium illi, cui iam prius cõpetit ius excipiendi vigore regulæ, ꝙ nihilominus reuocatione non obſtante, poterit excipere de regula. Et pro iſta parte faciunt ea quæ Card.& Imo tradunt in c. quia dil gentia, de electio. ſequitur Alexand. in l. Gallus. §.& quid ſi tantũ, in. 9. col. verſi. 2. limitatur, ff. de lib.& poſthu

Lex vigore cuius eſt ius acquiſitum alicui, &c.

Leges prolata ab Imperatoribus.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium videtur concludẽdum. Et in primis illud ſatis notiſsimũ eſt in iure, ꝙ princeps poteſt pro libito voluntatis tollere leges poſitiuas. c. 1. de cõſtit. lib. 6. cum illis nõ ſubiiciatur, ſed illę ſubſunt ipſi. vulg. c. propoſuit, de conceſſ. pręb.& tradit Alexan. in conſil. 2. col. 5. libr. 1 & álibi ſæpe, Nam illiꝰ eſt deſtruere, cuius eſt condere, vulg. l. fi. C. de legib. Et ideo dicimus ꝙ in principe eſt pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in l. relegati.& ibi glo. ff. de pœnis. Et hoc procedit etiam ſi per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quęſitũ alteri: nõ ſolum virtute legis reuocatę, ſed ratione alicuius ſpecialis tituli, quod fortius eſt vt tradit notabiliter Bar. in l. quotiens

Deſtruere illius eſt, cuius eſt cõdere.

tiens.ſſ. de polici & in l. Antiochenſium. ff. de priui. credi. & in proœ. Digeſtorũ. Vnde licet princeps per reſcriptũ ſuum auferens rem, vel beneficium alteri⁹ teneatur ad recompenſam, vt alias dixi, quia talia reſcripta ſeu conceſſiones intelliguntur ſine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam reſcripti, ſed per viam legis generalis tolleret ius quæſitum, non tenetur ad aliquã recompenſam vt notabiliter cõcludit Alex. in cõſ. 109. viſis iis. col. ante penul. verſicu. ad tertium argumentũ. lib. 3. & in cõſil. 189. incip. mature. col. 5. libr. 2. Sic igitur ſi papa per viam legis derogat iſti regulæ, non eſt dubiũ per hoc nõ tollere ius quæſitũ. Quia papa poteſt tollere ius quęſitũ ex lege ſua. vt dicit Pau. de Caſt. cõſi. 216. incip. quomodo. ſequitur Fely. in c. nouit. in 8. col. de iu. li. Quinimò ſi per viam reſcripti ſcienter derogat regulæ, poterit ille, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia ſatis conſtat papã in beneficialibus liberam habere poteſtatem. non ſolum derogandi regulam, ſed etiã ſine cauſa pręiudicandi alicui, & auferendi ius quęſitũ, vt notat Abb. poſt Ant. in c. conſtitutus. col. 2. de relig. domi. cum ſexcentis concor. vt moder. Mediolanen. ſcribunt in c. qui in eccleſiarum. in 11. col. ver. ſecundus caſus eſt. de conſtit.

Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem quando, &c.

Papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua.

Non obſtãt ea quę in contrarium ſunt adducta ſuperi⁹. Quia procedunt illa, quãdo lex eſt pro aliquibus nõ ſubditis particulariter condicta per viã priuilegij, non autẽ generaliter pro omnibus, vt loquũtur prædicti doct. in d. c. j. & dicto. c. nouit. Tali enim caſu princeps reuocare legem non poteſt, reuocando non tollit ius quæſitum ex illa lege. Secus tamẽ eſt, quando lex fuit generaliter ędita pro omnibus, prout eſt regula iſta & nõ particulariter in priuilegium aliquarũ perſonarũ. Quia tali caſu reuocari poteſt, neque curatur de pręiudicio. vt notãter diſtinguit Paul. de Caſt. in conſi. 277. incip. primum dubiũ. lib. 1. & tradit Soci. conſi. 156. col. 2. & Dec. cõſil. 229. circa fin. & Alexand. conſi. 101. col. v. lib. 1. & moder. prædicti præſertim, quia quando derogatur regulæ in fauorẽ certę perſonæ, regula nõ tollitur, quomin⁹ alij eius exceptione vti poſſint. Nã ſępe in Rota illis in declaratoriis vidi p ſummos põtifices cõceſſis derogari, & plures caſ⁹ ponit Bo. Me. Laurentius Cardinalis ſanctorũ quatuor, in quodam ſuo lib. adnotationum, fol. 168. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorẽ certarum perſonarũ, quas hic breuitatis

Regulæ quãdo derogatur in fauorẽ alicuius &c.

uitatis cauſa non referam,& tradit Decius in l. ædita.nu. 48.& ſequen.C.de ædēdo. Nec prædictis obſtat ſi dicatur locum eſſe iſti regulæ etiam quādo princeps ſcribit motu proprio,& ex certa ſciētia,vt ſuperius in alia quæſtione diximus:quia illud eſt verum,niſi derogetur regulæ,vt hic.Nam per motū proprium, vel certam ſcientiam non cenſetur derogatū iſti regulæ,niſi ſpecialiter fiat derogatio,vt late ſuperius in proœmio regularum in 5.& 6.q.diximus.Et ideo ſemper locus erit exceptioni cōtra omnē gratiam tollentem ius quæſitum,etiam ſi fuerit motu proprio facta,niſi ſpecialiter regulæ derogetur.Et tali caſu ſublata regula tollit ius excipiēdi quęſitū ex ea.Et ita in ſimili in vna Parmen.ſpolij bonorū coram R.P.D.Petr. Vortio fuit in Ro.cōcluſum die.12.Iun.M.D.XXXVIII. Nā in dicta cauſa dubitabatur nūquid abſolutio à iuramento,& à periurij reatu ad effectum agēdi & excipiendi parte tamen citata à ſacra pœnitentiaria obtēta ſub prętextu quòd ille qui iurauit fuit enormiſſimè læſus,ius parti aduerſæ ſuſtulerit vigore.l.ſi quis maior,C.de tranſact. quæſitum aduerſus cōtrauenientem.Et concluſerunt domini quòd ſic,probata enormiſſima læſione. Quia cōſtat papam ex cauſa enormiſsimę læſionis voluiſſe cōcedere abſolutionem.Vnde ſi probatur quòd illi aſſeritur,videtur tollere & derogare.l.ſi quis.maior,Et hoc per quandam conſequentiam videtur tollere ius quæſitum ex ea. Et per hoc cauſatum non fuit, tam ex abſolutione, quæ tantum conceſsit facultatū agendi:quàm ex probationibus enormiſsimæ læſionis,& cōtractus ſimulati poſtea facti,quæ fieri nō poſſent, niſi cōceſſa abſolutione,vt dicit Paul.de Caſt.notabiliter in conſ. 259.incip.circa primū. in ſecūdo volumine,Et ita etiam in hoc puncto concluſit conſilium Neapolitanum in deci.322. col pen.& fin Sed iſta omnia nouiſsime limitātur non habere locū quando papa per ſpecialem gratiam vni factam,tolleret ſtatuta, priuilegia,& conſuetudines eccleſiæ confirmatas,per quæ fuerat iam ius quęſitum:quia tali caſu locus eſſet iſti regulę vt poteſt poni exemplum in cauſa Burgen.penſionis nuper in Rota corā.R.P.D. Aquen.deciſa. In qua eſt ſciēdum,q̄ eccleſia Burgen. habet ſtatuta,cōſuetudines, & priuilegia,quibus diſponuntur omnes fructus eiuſdem abbatiæ,& illi annexorum per vnū annum cum dimidio poſt quamcūq; vacationē ipſius abbatiæ ſint, eo ipſo mēſe capi

Abſolutio à iuramento.

ſe capitulari, ſiue fabricæ dictæ eccleſiæ applicati,cũ ampliſsim.clauſulis.Accidit,quòd vacante dicta abbatia, S.D.N Cardinali de Grimaldis penſionem D.Duca. ſuper ea conſtituit,cum derogatione ſpeciali ſtatutorum, conſuetudinũ,& priuilegiorum dictæ eccleſiæ.Itaque vigore iſtarum literarum penſionis,Cardinalis contra capitulum dictæ eccleſiæ ad penſionem egit. Capitulum verò prætendit ad penſionem non teneri ex eo,quia vacante abbatia,eo ipſo ius in fructibus quæſitum fuit:itaque eccleſia grauari non poterat:Cardinalis replicabat dictis ſtatutis & priuilegiis,in bullis penſionis in ſpecie derogatũ fuiſſe.Capitulũ triplicabat papã nõ intellexiſſe:propterea velle tollere ius quæſitum ex dictis ſtatutis & priuilegiis,& ita oppoſuerunt de iſta regula.fuit dubitatum nũquid eſſet hoc caſu locus regulę.Rota poſt varias aduocatorum informationes,hodie.7. Nouembris. M.D.XXXIX. coram eodem D.Petro epiſcopo Aquen.concluſit eſſe locum regulę:quia papa,licet derogauerit dictis ſtatutis cũ ampliſſimis clauſulis,nõ per hoc viſus fuit derogaſſe huic regulę, quæ indiuiduam mentionem requirit. vt dicam in alia quæſt.quę locum habet quando tollitur ius quæſitum ex priuilegio vel ſtatuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO,quid ſi per commiſſionem tollatur gratia alicuius,itaque per illam commiſſionem reducimur ad ius commune,nunquid ſit locus iſti regulæ? *Ius quæſitũ an tollatur per commiſſ. gratia alicuius.* SOLVTIO.Videtur dicendum quòd non,quia fauorabilis & non pręiudicialis reputatur illa via,per quam reuertimur ad ius commune vt dicit gloſ.in verbo ad A. in c.ab exordio.35.diſt.& gloſſ.magna.in c.3. de præben. lib.6.quam ſequitur Alexan.in l.ſi conſtante.in 2.colum. ff.ſol.matrim.Rom.conſi.318.moder.de Monteferrato in rep.l.nemo poteſt.co.10.ff.de leg.1.Et cõmiſſio iſta nihil aliud facit,quàm tollere impedimentum ad ius cõmune inductum per illam gratiam.Nõ igitur commiſſio eſt illa quæ tollit effectualiter gratiam,ſed ius cõmune miniſterio commiſſionis quæ tollit obſtaculum, vt dicit expreſſe Domi.in conſil.12.Vt in ſimili Ioã.Mod.Arch.& Ioã.And.in c.cum aliquibus,de reſcrip.lib.6. Exemplum de homine ligato manib. ponunt.Nam ſi talis ab aliquo ſoluitur,& ſolutus ſcribat,non per hoc dicitur miniſterio

diſſoluentis ſcribere,ſed ille idem ex ſe hoc facit, licet ſi diſſolutus non fuiſſet, minimè ſcriberet.Ita eſt hic dicẽdum, ꝙ commiſsio quæ tollit obſtaculum,non eſt illa quę tollit,ſed ius cõmune.pro qua opinione facit dictũ Abb. in c.veniẽs.in 7.col.nu.22.ver.concludendo prędicta, de reſcrip.Vbi dicit,ꝙ licet pręlatus per ſuum pactũ vel renuntiationem eccleſiæ pręiudicare non poſſet,hoc tamẽ non procedit quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum ſexcentis aliis facientibus ad propoſitum,refert, & ſequitur Iaſon.in l.ſi vnus.§. pactus,in 3.col.ff.de pact.facit quod dicit Ant.de But.in in c.cõſtitutus.in j.col.de tranſact.cũ concor.traditis per Fely.in cap,cum acceſsiſſent.de conſtitu.& Deci.conſil.3. in 3.col.Et ita reperio iſtam opinionẽ in terminis iſtius quæſt.tenuiſſe Franciſcum Curtiũ iuniorem in conſil. 1. in 7.col.nu.82.ver.4.concluſio.quẽ ſequitur quidam doctus moder.videlicet Bartol.Caſſaneus in conſil. 66.col. penul.nouiter impreſſo,vt ibi latius per eos.Et etiam tẽpore Sixti accidit caſus bis in Rota in vna Eduen.Abbatiæ.& in alia Cameracẽ.præben.vt teſtatur Io. Aloiſius. Tuſca.Mediolanen.tũc aduocatus conſiſtorialis celebris in 1.volu.conſil.fol.167.& 198.Licet ibi non dicat,quid tunc fuerit reſolutum, & ideo libenter viderẽ quid ſuper hoc Rota ſentiret.Interim tamen tenenda eſſet illa deciſio Curtij.& Caſſanei, quę eſt in terminis,& in practica multum proderit,quia vt dicit Fely.in ca.cum ordinem, col.4.de reſcrip.inuenire deciſionem in terminis multũ prodeſt in practica,& eſt doctiſsimi doctoris:ſed per regulas generales reſpõdere,eſt doctoris poſitiui & pauperis: prout ipſe idem dicit in cap.1.in 4.col.de reſcript.

Prelatũ per ſuum pactũ ecclesia præiudicare non poſſe, quomodo procedat.

Deciſionẽ inuenire in terminis,multũ prodeſt.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO,an commiſsio per quam reiicitur confeſſio minoris ætatis.& inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta,tollat ius quæſitum ad effectum iſtius regulæ.

Cõmiſsio per quam reiicitur confeſſ.

SOLVTIO.Iſte caſus accidit tẽpore Sixti in Rota in cauſa Oſcen.Abbatiſſatus de Caſſinis inter quãdã Catherinã electã & Beatricẽ,& prout tũc dicebatur,ita nũc dicendum videtur,videlicet illi cõmiſſioni obſtare regulam,iſtis rationibus.Primo,quia confeſſio facta in bullis eſt facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundo,quia eſt etiã approbata in iudicio per productionẽ li-

terarum

terarum. Tertio; quia geminata, quo caſu talis cõfeſsio nõ poterat ex prædictis cauſis ſine præiudicio illius, cui per eã ius quæritur, reuocari: iuxta notata in l. cum præcũ. C. de liber. cau. & in cap. fin. vbi. Ioan. And. de iureiuran. lib. 6. tradit Iaſon in l. cum tranſegiſſe. nu. 10. C. de tranſact. & in l. cõditioni. C. de inſtit. Et de geminata confeſſione habetur in l. ſcimus C. de agri. & cenſi. cum concor. vt tradunt moder. Papien. in l. ſi certis. C. de pactis, & de omnibus prædictis in cap. ex literis de diuor. not. domi. Anto. in ca. atteſtationes. de deſpõ. impub. Et per eundẽ in c. cũ venerabilis. de excep. cum ſimilibus. Ex quibus infertur, ꝙ electiõ Catherinę minoris & inhabilis, erat ipſo iure nulla: & intrabat ius Beatricis; ſi modo per prędictã cõmiſsionem Catherinæ tollitur prædicta cõfeſsio. Ex qua prędicta minoritas & inhabilitas probatur, tollitur in Batrice, & ſic erit locus iſti regulæ. Et ita in terminis videtur conſi. Cald. 12. tit. de reſcrip.

Solũ obſtat hic vnũ, quia videtur per remotionẽ prædictæ cõfeſsionis nihil auferri à Beatrice, cum minoritas Catherinæ, quæ inhabilitatem inducit, occultari nõ poterat. Ita quòd poteſt Beatrix per teſtes probare illud idẽ, quod per confeſsionem inducebatur. Quo caſu non videbatur principaliter prçiudicari, cum non auferatur ab ea probatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis, non ꝑ hoc tollitur probatio. q̃a aliud eſt probatio, aliud releuamẽ ab onere probãdi. l. eum qui. ff. de iureiur. vt dixi ſuperius. quęſt. 10. Et cõfeſsio ſecundum cõmunẽ opinionem nõ eſt probatio, ſed releuamen probationis, vt latè probãt moder. poſt alios in rubr. de probat. nu. 4. Et hoc maxime procedit in caſu iſto. q̃a cõfeſſio prędicta fuerat per mulierem minorẽ annis facta: nec fuerat accepta. quo caſu facilius ex triplici capite fragilitatis, & non acceptationis poſſet reuocari. Tamẽ tenendo primã opinionem, ad iſta poteſt reſponderi. quòd magnũ prçiudiciũ fit Beatrici in hoc, quòd grauatur onere probandi. Quia cum dubius ſit litis euentus, cogitur rem iam clariſsimã, & expeditam per confeſsionem Catherinæ in dubium reuocare, maximè, quia iuſtè timere poteſt Beatrix ſubornationem teſtium. Quia qua ratione Catherina auſa eſt contra confeſsionem ſuam ita qualificatam venire: eadẽ ratione eſt prçſumẽdũ eam impedire poſſe, ne probari poſsit eius inhabilitas. Quia, vt dicit Bal. in ca quia veriſimile. de præ-

ſumpt. propter dulcedinem rerum temporalium, ſtudium corrumpẽdi teſtes adhibetur. Et hoc dicẽdum videtur in caſu iſto, quia hic Catherina nõ venit per viã reſtitutionis aduerſus ſuam confeſſionẽ. Quo caſu licet per beneficiũ reſtitutionis videreť releuari à grauamine illato ſibi per ſuam cõfeſſionẽ, ſeruatis his, quæ dicit Egid. deciſ. 693. cum ſequẽti. grauaretur tamẽ in alio. Quia vltra læſionẽ, ſine qua nõ datur reſtitutio, teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam cõſtitutionẽ obtinẽdã, quæ numerat Iaſ. poſt Alex. in l. ſi is q̃ tẽporaliter. §. ſi minor. ff. de iureiur. In quib. fortaſſe probãdis poſſet deficere, à quibus per huiuſmodi commiſsionem obtentã releuatur ab omnib⁹ prędictis & ſolũ grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & ſic erit locus huic regulæ.

Reſtitutio vltra læſionem nõ datur.

Eſt bene verum quòd ſi Catherina obtineret cõmiſſionem prędictã per viam reſtitutionis, prout de iure, quòd tali caſu nõ erit locus iſti regulæ, cum reſtitutio fieret ſecundũm ius commune: de quo nõ poteſt aliquis præiudicium pretendere. Nam vtraque pars oneratur. & onus cũ onere compenſatur, arg. l. viro ff. ſolut. matrim. & dixi ſuperius in alia queſt. de reſtitutione loquens. Sed in omnẽ euentum dici poteſt, hoc caſu nõ eſſe locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, ſed ſecundario, & in conſequẽtiam. Et tale ius non conſideraretur ad effectũ iſtius regulę, vt diximus latè ſuperius queſt. 3. ſed adhuc dubito ſatis propter dictum conſil. Card.

Onus cum onere compenſatur.

QVÆSTIO DECIMAOCTAVA.

Papa per ſuam commiſsionem reiiciens exceptionem, &c.

QVAERO, Ponamus papã per ſuam cõmiſsionẽ reiecisse exceptionẽ mihi cõpetentẽ contra aduerſariũ meum, puta de pœna cõtenta in capitulo, eum qui. de præbend. lib. 6. vel de iniectione manus in clericũ. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationẽ, ipſe iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæſitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerũt ſuperius in vndecima queſtione. Sed tamẽ pars affirmatiua videlicet, locũ eſſe iſti regulę ſuaderi poteſt per dicta moderni in ca. fin. de cõſtit. Non tamen omitto q̃ q̃ iſta accidit tẽpore Sixti IIII. in cauſa parochialis de Tuſchiis. Nanetẽn. in qua quidam aduocati, tunc tẽporis, tenebant contrariũ iſta ratione, Quia per hoc, q̃ papa aduerſario ius amiſſum reſtituit; & vna cum exceptione competenti mihi reiicit etiam manuum iniectionem, vt per hoc videtur ſecum

diſpenſaſſe. Quia per narratiuam prædictorũ papa viſus fuit habere ſcientiã eorũ. quæ à iure ſuper prędictis diſponũtur. c. j. de cõſt. lib. 6. & l. omniũ. C. de teſtam. Et per cõſequẽs ſciuit aduerſariũ fuiſſe ipſo iure priuatum, vt in d. c. cum qui. Et à iudicio repellendum, iuxta c. pia. de except. lib. 6. Ex hoc igitur, quòd exceptiones huiuſmodi reiecit, & voluit aduerſariũ audiri in iure, videtur tacitè cũ eodẽ diſpenſaſſe. iuxta l. quidam conſulebant. ff. de re iudicata. & quæ notãtur in l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tutorũ, cũ ſimilibus. Inde ꝑpterea dixit gl. in c. ſi aliquãdo. de ſenten. excõmunic. ꝙ per actum cum excõmunicato celebratũ papa videtur eum abſoluere.

Papa per actũ cum excommunicato celebratũ videtur eum abſoluere.

Tamẽ iſtis nõ obſtantibus prima opinio videtur verior, videlicet, quòd locus ſit iſti regulæ. Pro qua eſt aduertendum in primis, quòd cõmiſſio præfata ad petitionem aduerſarij cõceſſa principaliter fuit ad iuriſdictionẽ tribuẽdam, cum concedantur per viam iuſtitiæ. Non autem eſt actus per quem ſoleat tribui principaliter diſpẽſatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur quòd ad narrationẽ meã papa concedat reſcriptum, ſiue cõmmiſſionem, nõ cenſetur mecum diſpẽſare, vt eſt textus notabilis in l. libertus, la ſecũda, quem ibi notat Angel. ff. de in ius vocand. Nã ad hoc, vt papa per actũ quem facit, videatur diſpenſationẽ inducere, ſex neceſſaria requirũtur. Primo, quòd princeps ſciat factum & ex illo iuris diſpoſitionem. Secundo, ꝙ pariter ſciat eſſe opus in illo facto diſpẽſatione. Tertio quòd papa ex certa ſciẽtia affirmantiuum actum faciat, & quòd illum exprimat. Quartò quòd de cauſa diſpenſationis motiua cognoſcat. Quinto, quòd ex eius actu tertius non lædatur. Ita cõcludũt Innocen. & Ioan. And. in cap. veniẽs, de filiis preſbytero. & plures alij relati per moder. in dict. l. quidam. Sexto, quòd iſta in cõmiſſione facta lite pendente papa huic regulæ deroget, aliâs prædicta nõ ſufficerent, vt eſt dictum ſuperius in 6. q. procœmij, & hîc quæſtione decimaquinta: quæ omnia in dicta cõmmiſſione defecerunt, & per conſequens dicendum illam non ſuſtuliſſe ius quæſitũ. Nam licet ille, qui in prędictas pœnas inciderat, in ſua cõmiſſione de prædictis incidenter mentionem fecerit, tamen nõ plenè & principaliter narrat factum ſuper eo diſpẽſari petens. nec in ea diſpenſatur, itaque apparet ius impetrantis ſaluũ remãſiſſe. Et pręſuppoſito, quòd papa ſciuerit factum, illa ſciẽtia nõ inducit abſolutionem

Papa diſpenſationẽ inducens.

ſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectiõ-
nẽ, quia requiritur ꝙ expreſſe fiat vt eſt textus in clemẽ.
ſi ſummus: de ſenten. excõmunica. Nec obſtat gloſſ. in dict.
cap. ſi aliquãdo. quia illa gloſſ. intelligitur quando appare
bat papam ad effectũ illius actus abſoluere velle. Aliàs in
dubio abſoluere non videtur. vt dicit domi. Ant. in d. ca.
veniens. & in d. c. ſi aliquãdo. per tex. in dicta clem. ſi ſum-
mus. Et hoc idem tenet Paul. in clem. eos, de cõſanguin.
& affinit. Quinimò præſuppoſito. ꝙ ſola ſcientia ſuffice-
ret, requiritur etiam quòd illa ſit expreſſe ſcripta, vt dicit
Imol. in d. l. quidam. per gloſſ. in ca. ſtatutum. in verbo li-
terarũ. de reſcrip. lib. 6. Quam ad hoc pro ſingulari notãt
moder. Bononien. in repet. rubr. C. de probat. in ſeptima
columna, cum multis concor. vt ſcribit Soci. in conſil. 59.
circa finem. Nam licet papa diſpenſet cum clerico digno
priuatione, non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæ
ſitum, vt dicit Ioan. And. in cap. dudum. primo in fin. de
elect. quem cũ aliis cõcordan. ſequitur Fel. in c. cauſam, in
9. col. verſicu. interpretatio priuilegij. de reſcrip. Et ſola
expreſsio etiam cum clauſula non obſtantibus, & clauſu-
la ſupplentes non ſufficeret ad inducẽdã habilitatẽ perſo
næ cum pręiudicio tertij ſecundum magis cõmune opi-
nionem quam refert Alexand. in d. l. quidam. in 3. colum.
Imò quãdo omnia prædicta cõcurrẽt, quæ in caſu noſtro
interuenerunt, etiam cũ expreſſa derogatione iuris quę-
ſiti, eſſet dubitandum, nunquid papa dando immunitatẽ
delinquenti videatur expreſſe tollere mihi ius quæſitum,
auferendo exceptionem peremptoriã mihi cõpetentem,
quod nõ examino hic, cum ſint præter propoſitã quęſtio
nẽ. Sed hoc plenius attigit Abb. in diſputatione ſua pri-
ma poſt doct. in c. quę in eccleſiarũ, de cõſtitu. & tangit
expreſſe Alex. in cõſi. 136. in 2. col lib. 2. & ibi notãt om-
nes moder. in c. ex parte. el. 2. de offic. deleg. & dixi in a-
lia quæſtione. Sufficit enim quo ad præſentem quęſtionẽ
in prædicta cõmiſsione expreſſe non fuiſſe derogatum i-
ſti regulæ, neque in ea exprimi ea quę ſuperius dicta ſũt
neceſſaria ad talem effectum fuiſſe. Concludendum eſt i-
gitur per eam ius quæſitum mihi ſublatum reſultans ex-
ceptione mea. d. cap. eum qui. & cap. ſi quis ſuadente
17. quæſt quarta, non eſſe. Pro quibus faciunt ea quę de-
ſtinguendo ſcribit Deci. in ca. quoniam. de conſtit co-
lumna 6. verſiculo prima eſt, quòd ſi conſtitutio, &c.

Scientia ſola ſufficiens.

Papa diſpenſans cum clerico digno priuatione, &c.

Papa dãs immunitatem delinquenti, an poſsit, &c.

dixi

dixi latius in alia quæſtione.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, Ponamus papã lite pendente, fauore rei publicæ conceſsiſſe ſcriptum, vel commiſsionem in præiudicium collitigantis, cum clauſula generali non obſtante, nunquid erit locus iſti regulæ?

Papa lite pendente fauore rei publ. ſi cõcedat reſcriptum, &c.

SOLVTIO. Pro ſolutione iſtius quæſtionis plura poſſunt dici: tamen reſecando ſuperflua, concludendũ eſt locum non eſſe regulæ. Pro qua opinione eſt dictum Bart. in extrauag. ad reprimendam. In verſicu, non obſtan. in j. colũ. Et ratio iſtius deciſionis eſt, quia fauore reipublicæ recedimus à regulis iuris, vt dicit Rom. in conſi. 31. Adeò quòd poteſt auferri ius alicui, vt tradit Ange. in cõſi. 351. incip. generoſus. in 1. colũna, cum multis concor. Quos præter iſta copioſe more ſuo cumulat Fely. in capit. nonnulli. in 7. fallentia. columna. 22. cum duabus ſequen. de reſcrip. Hinc eſt, quod licet in pœnalibus non habeat locũ extenſio, illud tamen fallit, niſi ratione reipublicæ. Ita pulchrè conſuluit And. Sicul. in conſi. 48. incip. præclare. in 1. col. 2. volumine. Et ad propoſitũ faciunt ea quæ longo diſcurſu ſcribit Iaſ. in l. Barbarius. in 6. col. ff. de off. pręt. Vbi tredecim dicta cumulat ſuper hoc. Per quæ Rota de anno. M.D.XXXII die 7. Aprilis in vna Bononiẽ. bonorũ de Guizileriis, coram Domino Paulo Capiſucco tenuit iſtam opinionem & limitationem ad iſtam regulã. Tamẽ ego ſuper hoc dubitabã, quia licet papa propter bonum publicum poſſet ius quæſitũ tollere, & cenſeatur per hoc derogaſſe iuri communi, cuius ſcientiam præſumitur habere. Tamẽ ſecus eſt in iſtis regulis, quibus de ſtylo curię derogatum illis non cenſetur, etiam per clauſulas generales, niſi de illis ſpecialiter fiat mẽtio, vt ſæpius dictũ fuit, vt latius ſcripſi in 6. quęſtione procœmij. ita quòd regula iſta ſemper obſtabit, niſi dicamus iſto caſu cẽſeri in dubio derogatũ illi, quod nõ audeo firmare: cũ nullibi hoc probetur, præſertim quia illa cauſa Bononien. erat profana, in qua ius quæſitũ nõ fundatur ſicut in benficialibus: nã in profanis acquiritur verũ ius, & dominiũ, quod eſt de iure naturali, vt tradit Alexan. in l. cum hæredes. ff. de acquirẽ. poſ. nõ ſic eſt in beneficialibus, in quibus nemo eſt dominus, neque etiã ipſe papa, vt in ca. 2. de pecul. cle. & in capi. 2. de dona. & in ca nõ liceat papæ, 12. quæſtio. 1. Et ob eam cauſam in profanis papa proteſtatur ſe nõ velle ali-

Reipubli. fauore recedimus à regulis iuris.

cui præiudicare, vt patet in cap. nouit. de iudic. & in capit. per venerabilē, q fi. ſint legit. Et tradit Anto. Alex. in terminis iſtius regulæ loquens, in conſi. 147. in tertia colū. & ante ipſum Socin. conſi. 32. col. penulti. lib. 1. Hinc eſt q ſi laico papa mandaret, quòd dimitteret ius ſuū & alteri cederet, nō teneretur obedire, vt dicit Innocen. in cap. quia plerique, de immu. eccle. ſequitur Gemi. in repet. ca. poſtulaſti. de reſcrip. Sed in beneficialibus aliud eſt dicendum, in quibus procedit iſta regula propter plenisſimam papæ iuriſdictionem vt dicit in c. 2. de præb. lib. 6. & in cle. prima. vt lite penden. tradit Socin. conſil. 166. in 2. col. & conſil. 164. in antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

Commiſſio tollens narratiuā bullæ.

QVAERO, Nunquid cōmiſsio quæ tollit narratiuā bullæ, dicatur tollere ius quæſitum?

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in cauſa Redonen. capellæ coram Graſsis, & fuit dictum q ſic, ex eo, quia per bullam verificatam in ſua narratiua acquiritur ius in re, iuxta notata in c. ſi tibi abſēti. de præben. libro ſexto. & in cap. fin de conceſſ. præbend. eodem libro. Sed ius acquiſitum per bullam non debet tolli per commiſsionem, cum ſit ius multis vigiliis & impēſis procuratum. Commiſsio autem non conceditur niſi ad effectum, vt ius & iuſtitia miniſtretur, non vt ius tollatur, & ideo ſi contrarium ſit, erit locus regulæ.

Cōmiſsio ad quid cōcedatur.

Et ſecundum iſtam reſolutionē poſſent plures ſimiles quæſtiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tēpore Sixti ventilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis non examino, cum vnico verbo reſolui poſſent, vt dicamus in iſtis omnibus caſibus ſequentibus tolli ius quæſitum, & locum eſſe regulæ. Primo, quando commiſsio mandat non ſtari aſſertis per papam in ſuis literis, niſi quatenus oſtendatur ſupplicatio. Secundo, quando commiſsio mandat, quòd ad probādum ea, quæ per inſtrumentū probari deberent, detur fides ſolū teſtibus. Tertio, quando per gratiā perinde valere validatur diſpenſatio, & ſuppletur expreſsio, & ea quæ ſunt tacita prima. Quarto per commiſſionem, per quā papa mādat nouas prærogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quæſitum. Quinto, per commiſsionem reiectiuam alterius commiſſionis, per quā mādabatur dari fides probationi aliàs inualidæ. Sexto, quando cōmiſsio abſoluit à neceſsitate probandi

Cōmiſ. ionū varia quæſtiones.

bandi illum qui impetrauerat beneficium, vt reſeruatum. Septimo, quãdo commiſsio ſupplet tempus elapſum, vel tollit impedimentum. Octauo, quãdo commiſsio mãdat dari fidem libris Secretariorum. Nono, quãdo mandat va lidare collationẽ ordinarij non rite factam. Decimo, quã do papa declarat beneficium non eſſe cõprehenſum ſub gratia. Huiuſmodi ſimiles ſexcentæ ſunt quæſtiones ad re gulam iſtam pertinentes. Quæ facile ex deductis in præce dentibus & ſequentibus quæſtionibus decidi poterunt. Non tamen omitto, quòd anno. M.D.XXX. de menſe Februario corã R.P.D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. in vna Palen. Abbatiæ pro D. Patriacha de Hieruſalem con tigit ſimilis quæſtio ſuperioribus. Fuit igitur dubitatum, nunquid ſi commiſsio mandat ceſſari ſupplicationem de regiſtro antequam peruenerit ad manus impetrantis, dicatur locũ eſſe huic regulæ, tanquã dicatur tolli ius quæ ſitum? Et Domini concluſerunt quòd non: Quia antequã ſupplicatio perueniat ad manus partis, poteſt ceſſari & re formari per Datarium, & alios officiales, vt experiẽtia do cemur: tanto fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc partis ius quæſitũ, donec ſupplicatio ſit relaxata, & ꝓdu catur in mundum arg. l. contractus. C. de fi. inſtrumen. Si tamen papa antequam exeat manus officialium. mandet ceſſari, locus non erit regulæ, & ita iudicatum fuit.

Cõmiſsio mandans ceſſari ſupplicationem de regiſtro.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, Quia ſæpe papa in literis ſuis vtitur illa clauſula nõ obſtante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hiſpalen. inter Dominum epiſcopum Solis, & Franciſcum de Miranda, nunquid dicta clauſula tollat ius quæſitum ex collatione valida?

Clauſula non obſtã te collatione alteri facta, nũquid, &c.

SOLVTIO. Cõpoſtella, Ioan. And. Abb. & Moder. in c. cauſam, de reſcrip. dicunt illa verba ius quæſitũ nõ tol lere, quia intelligi debẽt de colatione inualida. Et hoc idẽ Alex. plurib. locis ſequitur, cumulatis per Moder. Papien. in l. ſi. ff. de cõſti. prin. & reaſſumit Decius in cõſil. 292. in 2. col. & vltra ipſos hoc idem Alex. tenet in conſi. 34. co lum. penulti. & conſi. 108. columna. 2. in ſexto volumine nouiter impreſſo.

Sed in contrarium facit deciſ. Moder. Dominorũ meo rũ facta in vna cauſa Polloniæ coram D. Camillo de Ba lionibus de menſe Octob. M.D.XX. In qua voluerũt gra tiam reſeruationis beneficiorum cum ſuſpẽſione quarũ-

Gratia reſeruationis benefi ciorum.

cunque gratiarum,exceptis nominationib' regiis, intelligi debere de nominationibus validis, nõ de inualidis,& reuocatis.Quam Dominorum deciſ. latiſsimè ſcribit D. Guliel.Caſsiodorus Epiſpopus Algaren.in ſuis collectaneis decſionum.fol.154.Et pro ea facit tex.in ca.dudũ 2. de elect.& in c.ſi gratioſe,de reſcri.lib.6.&in c.nõ poteſt. de prębend.eod.lib. Quibus iuribus probatur diſpẽſationem cum retentione beneficiorum obtẽtorum cõceſſam intelligi de retentione valida & canonica.nõ de inualida. Quia proditum eſt verba generaliter prolata intelligi debere de actu valido,nõ de inualido.vulg.l.4. §.cõdẽnatũ. de re iud.l.j.§.docere.ff.ne quis in eũ,q in iusvoc.vi exi.& in c.qualiter,de pac.& in c.veniens.de cleri.non reſiden. per quę iura ſimul cum aliis rationibus & dictis, Decius in c.1.in 5.& 6.col.impugnat Compoſtellanum ac etiam Fely. de eius dicto videtur dubitare in d.c.cauſam.in 13. col. in verſ. non obſtante collatione, &c. in fi.illius verſ. Pro quibus faciunt quæ Aret.tradit in l.in ſubſtitutione, col.pen.&.fi.ff.de vulg.& pupil. Et magis in indiuiduo faciũt ea,quę Abb.dicit in conſ.98.in cauſa & quæſtione. col.penul.verſic.præterea.vol.j.& quę dicit Bart.in l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bon.poſſ.contra tab. Nam de actu inualido non eſt neceſſaria mentio.vt latè tradunt, Moder.in c. ex tenore,poſt gl.ibi de reſcrip.Clauſula igitur prædicta.Nõ obſtãte collatione alteri facta, debet potius intelligi de collatione valida quę obſtat, nõ de inualida quæ nõ obſtat, nec per conſequens derogatione eget.

Diſpenſatio cum retẽtione beneficiorũ conceſſa.

Mentio de actu inualido nõ eſt neceſſaria.

Quid dicẽdũ? Cõſiderãdũ eſt diligẽter. q magna eſt differẽtia ĩter clauſulas pręſeruatiuas gratiarũ poſitas in gratia tertij, quæ nõ tẽdũt in præiudiciũ,neq in gratiam vel vtilitatẽ tertij,& clauſulã,nõ obſtãte. Quia clauſula præſeruatiua ab vſu patrisfamilias pręſeruat gratiã quatenus ſit valida:prout in exẽplo dictę deciſionis cõtingit. Nam in illo caſu Leo papa decimus reuocauerat per ſuam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia conceſſas Regi Poloniæ,qui fortè iam ante reuocationẽ ad beneficium vacaturum quendam nominauerat. Poſtea idem Leo conceſsit Oratori dicti Regis nunc epiſcopo Plocen. gratiam reſeruationis cum ſuſpenſione omnium gratiarum expectatiuarum,exceptis nominationibus præfato regi conceſſis. Vacauit poſtea beneficium,fuit dubitatum nunquid deberetur nominato à Rege ante reuoca-tionem

Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum.

Beneficiũ vacans.

tionem,an verò Oratori. dicebat Orator, quòd ſibi debebatur ex eo,quòd nominationes erant per regulam renocatæ.Replicabat alter nominationes fuiſſe poſtea per clauſulam poſitam in reſeruatione Oratoris præſeruatas.Triplicabat Orator per dictam clauſulam videri nominationes tantum validas,non inualidas præſeruari per iura ſuperius allegata,Tandem Rota omnibus diſcuſsis pro Oratore pronuntiauit propter prædictam rationem clauſulæ præſeruatiuæ,quæ venit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum. vulg. l. legata innutiliter.de adi.lega.Non ita in clauſula non obſtante collatione alteri facta,quæ venit ad diminutionem. & ſic eſt odioſa: conuenit igitur eam mitius interpretari,quia,vt dicit gl. Bar.& mod.in lege fina.§.in computatione, C.de iur.de li.& Domi.in cap.ſi papa,in fi.prin.de priuileg.lib. 6. potius debet tolerari,quòd verba reſcripti odioſi nihil operẽtur,quã quòd aliquis damnũ patiatur : nõ quia papa hoc non poſsit,ſed quia indubio non præſumitur velle alteri tollere ius quęſitum,& ſi apparet,ꝙ illa deciſio dominorũ cõtinet longè diuerſum caſum ab iſto,præſertim etiã propter rationes,quas poſui ſuperius in prima q.quas latius Fely.& Moderni roborant in d.c.cauſam.in 6 & 10. col.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO,Vtrum in caſibus in quibus regula iſta lærens non ſuffragatur,ſit aliquod remedium proditum de iure conmuni ad annullandam gratiam,per quam alicui tollitur ius quæſitum? *Regula, vtrum in caſibus, &c.*

SOLVTIO.Duplex eſt remedium de iure cõmuni. Primum per viã actionis,ex l.ij.§.ſi quid à principe.ff.ne quid in lo.pub.& ex aliis legib.ſuperius allegatis in prin.ſecundæ.q.Nam dabitur actio ex illis legib.ad retractandam & annullandam gratiam præiudicialem,petendo illã annullari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, quas Fely.tradit in ca.ſuper literis.de reſcript, & Decius conſi.541.Et licet iſto caſu nõ ſit prodita aliqua ſpecialis, & nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales, tamen illa actio ex lege ſufficit. Nã,vt dicit Bar.in l.j.ff. de cond.ex lege,quãdo lex non inducit aliquã actionem ſpecialem,ſemper competit actio ex lege tanquam ſubſidiaria. Secundum remedium ordinarium de iure cõmuni datur per viam exceptionis,quæ agenti obſtat,& ſemper defectus intentionis principis debet eſſe fundamentum

agentis

agentis vel excipientis: quia vbi aliàs intentio papæ eſſet clara ad præiudicãdum in iſtis beneficialibus, & derogaret huic regulæ ceſſarent omnia remedia, & ſequenda eſſet papæ voluntas, vt ſuperius dictum eſt in alia quæſt. vel competit offic. iudicis.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Legatus an de latere, &c. poſſit tollere expreſſe ius quæſitum.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordinarius poſſit tollere expreſſe ius quæſitum, derogando huic regulæ ſicut papa?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd non, quia hoc ſolius principis eſt, vt tenet expreſſè Bal. in l. ij. col. x. verſic. nota q plenitudo. C. de ſeruit. & aqua. & hoc etiam tenet Federic. in conſ. 200. & Rom. in conſ. 37. viio puncto. vet. quo ad ſecundum, cum pluribus aliis in concordan. traditis per Stephanũ Bertrandum in conſ. 12. circa fi. lib. 3. Et hoc quod dictum eſt de legato, generaliter procedit in quocũq; alio inferiore, vt Decius poſt Mod. latius probat in c. ex parte. el ij. in iiij. col. de offic. deleg. vbi hoc limitat non procedere, quãdo per viam legis ſtatuendo ius quæſitum tolleretur, vt ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM voluit, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea infrà viginti dies à die per ipſum reſignantẽ præſtandi conſenſum computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, ac ipſum beneficium cõferatur per reſignationẽ ſic factã: Collatio huiuſmodi nulla ſit, ipſũmque beneficium per obitum vacare cenſeatur.

PRAEFATIO.

Regula de infir. reſig. vtilis & iucũda eſt

REGVLA iſta de infirmis reſignãtib. quia in foro & curia quotidiano vſu recepta eſt, vtilis iudicatur, iuxta tex. in l. certè, in fi. ff. de præca. Et ideo qa vtilis eſt, iucũda etiã videri debet. Nã, vt inquit Bald. in c. ex tenore, de reſcrip. tũc ſapiunt leges, cũ practicantur: quia ſic fruct⁹ ex arbore colligũtur. Proinde legũ latores veteres ab vtilitate exordientes, conſueuerunt præmiis quibuſdã ſtudioſos ad legũ ſtudiũ inuitare: vt patet in procœmio inſtitutionũ. §. fi. & in auth. de hæred. & falci §. fi. pro certo habentes id quod erat, neminẽ futurũ ſine præmio aut præmiorũ ſpe, qui vellet tam inexhauſtos innumerabiliũ legum per ſaxa labores ſubire, niſi malet, vt Siſyphus ille

Leges quãdo ſapiãt. Legum latores veteres.

in

in fabulis, ſudans ſaxum fruſtra voluere, nec aliquid proficere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis ſpes, quæ homines ad huius ſcientiæ ſtudium inuitauit: ſine quo vix vnus inueniretur, qui legũ ſtudiũ ſibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. lib. 2. de Põto ad Maximũ ſcribit. Hac igitur ratione regula iſta iucũda, & voluptatis plena iudicabit. Quia ex eius vſu curiales omnes maximum decerpent fructũ, ac in theorica nõ mediocre vtilitatis incremẽtũ. Diſtribuetẽ igitur tot⁹ iſti⁹ regulę tractatus in tres partes principales. Prima pars quæ duodecĩ quæſtiones cõtinet perſonas reſpiciet, in qbus locũ iſta regula habere poſſit. Secũda pars, quæ totidẽ etiã quæſtio habet, circa beneficia verſabitur. Tertia pars, caſus diuerſos per 10. & 7. q. numerabit, in quib. regula habere locum poſſit, ſequutus in hoc ordinẽ imperatoris in §. fi. inſt. de iur. nat. Qui de iure tractaturus, prius de perſonis, ſecundo de rebus, tertio de actionibus prusmiſit. Sed operępretium erit, antequam ad propoſitam materiam veniamus, pauca quędam de origine iſtius regulæ præmittere. *Regu. tractatus in tres partes diuiſus*

Regula igitur iſta prius originem habuit à Bonifacio. 8 qui eam ædidit Calendis Maij, potificantus ſui anno octauo, vt in eius regulis patet. Neque alij pontifices ante eũ à Ioanne vigeſimoſecundo incipiendo (à quo regulæ cãcellariæ initium habuerunt) vllã de iſta regula in ſuis regulis mentionẽ fecerũt: vt apparet ex quinterno cãcellariæ apoſtolicæ. Vnum tamẽ nõ omitto, ꝙ cum plures ſint in hoc volumine notabiles regulæ æditæ: nulla tamẽ ſæpius innouata à ſummis põtificibus reperietur quàm iſta. Nam poſt Bonifacium, Martinus Quintus regulam iſtam confirmauit. Ex qua poſtea Nicolaus Quintus extrauagantẽ fecit, quã habeo inter non impreſſas. In qua vnum plus voluit, quòd literæ reſignationis viuente reſignante expedirẽtur. Aliàs decreuit omnia eſſe irrita, vt ibi latius diſponitur. Deinde poſt multa tẽpora Inno. viij. per quãdam extrauagantẽ ſuam, quæ incipit, ſicut bonus paſtor, regulã iſtam viſus fuit extẽdere ad reſignationes infirmi vigore facultatis conceſſæ, in manibus cuiuſuis perſonæ in dignitate cõſtitutæ factas. Tamen ibi regulã modidificauit in duob. videlicet, reſpectu temporis, & reſpectu vacationis. Reſpectu tẽporis quia cũ regula iſta aſsignet terminum 20. dierum, ibi ſtatuit vnum mẽſem infra quem ſi taliter reſignantes morerẽtur, beneficiũ per obitũ vacare cenſeretur *Regula in tẽpore & vacatione modificatio.*

cenſeretur. Reſpectu etiã vacationis iſtam regulã immutauit, quia hic reſignatio mortui infra vigĩti dies valet, ſed collatio vigore illius facta annulatur. Sed in d. extrauag. reſignatiões taliter factæ præſumũtur fictę & ſimulatæ. Quod quantũ inter ſe differat & importet, dicemus inferius in alia quæſtione. Et declarat Rom. in cõſi. 342. eſt bene verum, quòd in regulis Martini. v. Eugenij. iiij. & Nico. v. nulla in hoc eſt differentia, ex eo, quia ibi reſignatio annulatur. Et in hoc etiam differt iſta regula ab illis quæ concordabunt cum d. extrauag. Regula igitur iſta procedit quando reſignatio non fuit facta vigore facultatis, ſed iure ordinario.

Regula eiuſdẽ frequẽs innouatio.

Præterea vlterius eſt notandũ, quòd licet regula iſta vſque ad noſtra tempora intacta manſerit, Moderni tamen pontifices eam in aliquibus innouarũt, ſeu ampliarũt. Nã Iulius ij primus ad iſtam regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet ꝙ dies vigĩti à tẽpore pręſtandi cõſenſus cõputarentur. quod ante in regulis prædeceſſorũ ſcriptum nõ erat. Poſtea Hadrianus vi. iſtam regulam in duobus ampliauit & renouauit. Primo, dum addidit illa verba, videlicet, quauis authoritate cõferatur, &c. Quę quidẽ verba fuerunt addita ad iſtũ effectũ, vt regula cõpræhenderet collationes factas ex cauſa reſignationis per legatos & ordinarios extra curiã. de quo ſępe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamẽ in hoc dubium poſtea tẽpore Clementis vij. fuit in Rota deciſum, vt dicam inferius in quadã quęſtione. Secũdo Hadrianus regulam ampliauit, vt haberet locũ infrà reſignationib. officiorũ Romanæ curiæ in infirmitate factis. de quo tamẽ Iulius. 2. antea regulã ad partem cõpoſuerat. Clemẽs verò 7. ad iſtã regulã nihil addidit, ſed per quãdã extrauagantẽ eam, & ad reſignationes in ſanitate factas, dũmodo in infirmitate præſtaretur conſenſus, & infrà. 20. dies poſtea moreretur extẽdit. Quod odio cardinalis de Vich, qui in conclaui plurimum ei obſtiterat, Clementẽ feciſſe ſatis compertum eſt. Nihilominus poſtremo Paulus papa 3. in ſuis extraordinariis regulis quo ad hoc Clemẽtẽ eſt imitatus. Ex quib. omnibus apparet multipliciter regulã iſtam fuiſſe variatam. Et ideo ego propter huiuſmodi põtificum varietatem regulam iſtam, prout cõmuniter habetur in quinterno Rotæ, & ꝑut in ea practicatur, ita interpretandam aſſumam. Rem igitur ipſam aggrediamur.

Verba illa, videlicet, quauis authoritate. ad quẽ effectum ſint addita.

PRIMA

PRIMA PARS QVAE CIRCA *perſonas verſatur*

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nũquid iſta regula liget papã in firmum renunciatem papatui ſecundum formam.c.de renunc.libr.6.

SOLVTIO. Quamuis quæſtionẽ iſtã nõ ſperemus diebus noſtris contingere, pro ornatu tamen materiæ,& ad bene eſſe diſcutiendum duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuiſſe pontifices,qui papatui renunciarũt, vt inferius ſubiiciam Venio ad quęſtionẽ in qua videtur dicendum pro parte negatiua papã nõ comprehẽdi ſub iſta regula ex eo,quia in generali ſermone nõ cõprehẽditur perſona cõſtituẽtis ſiue loquẽtis l.1.in fi.ff.de ſena.& l.inquiſitio, C.de ſolut, & l.mercedem. §. fin. de act.emp. Neque etiã in generali ſermone à quocũq; probato intelligitur perſona papæ,vt eſt glo in c.de forma.22.q.5. quã ſequitur Iaſo. in rep.ſecunda.l.frater à fratre,nu.16.ff.de condic.indeb.& latius moder.& Ripa in l.1.in 8.col ff de vulg.& pupil.

Regula cũ quo liget papã &c.

Papa perſona in generali ſermone à quocũque prolato cõprehẽd. nõ intelligitur.

Præterea,quia nemo ſeipſũ ex ſua ſentẽtia cõſtringit, cum eſſe debet diſcrimen inter ligantẽ,& ſoluentẽ.c.debitum.de bapt,Neque de iure ſoleat pari in parẽ iuriſdictio tribui,vt in l.pe.ff.de arb.cum actio.& paſſio nõ poſſent in eod.ſubiecto eſſe.l.Vranius.verſic.ſed cũ duo ff de fideiuſſ.Ergo neq; ligabitur ſua cõſtitutione papa,quę eſt etiam iudiſdictionis,vt arguit Bald.in authent.quę res.C. de ſacroſanct.eccle.

Iur ſ.pari in parẽ de iure tribui non ſolet.

Pręterea,quia cum iſte caſus ſit rarus,miraculi loco haberi debet, vt dicitur in §.quantumcũque,in authent.de conſul.Et ideo iſta regula non adaptatur ad illum,tãquã quòd papa de illo non cogitauerit. l.nam ad ea.ff.de leg.

Et in ſpecie,ꝙ regulæ cancellariæ non ligent Papã tenuit Pet.de Ancha.conſ.290.Quẽ referũt mod.in tract. de beneſi.in 3.parte q.12 nu.7.& ante ipſos Fely.in c.ad aures.in 7 col.verſ.octaua concluſio.de reſcrip.Idẽ Fely. & mod.in c.j.de conſt.& in c.quod ſuper his,in 4.col.de fide inſtr. Quo in loco certatim doctores tenẽt regulas cãcellariæ. neq; diſpoſitiones canonum ligare ſummum pontificem earum conditorẽ.Ratio redditur per Bald.in c.j.circa fi.in tit.de alie.feud.Quia ex quo Deus papę leges ſubiecit,eius celſitudini nulla lex imponi poteſt.Quia

Pontifex an ſuo ſtatuto ligetur.

Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt.

legibus

legibus eſt ſolutus, Et ita etiã tenet Firm. in tract. de epiſcop. libr. 4. q. 16. fol. 18. Et hac ratione dicimus, ꝙ diſpoſitio. c. auaritię. de elect. lib. 6. papam non ligat, vt ibi dicit Ioan. And. & Ioan Franc. Pauinus antiquus Rotę auditor in tract. de offi. & poteſt. cap. ſed. vac. fol, 16. col. 4.

Poſtremò pro iſta parte accedũt ea omnia motiua quæ poſt longam diſputationẽ tradit Ioan. And. in regula, cui licet, de reg, iur. in Mercu. in illa. q. an epiſcopus ſuo ſtatuto ligetur, Et tandẽ poſt plura concludit quòd nõ. ſequitur Alexãd. Iaſ. & cæteri mod. in l. 1. ff. quòd quiſque iuris. faciunt etiam pro iſta opinione omnia fundamenta, quæ ſcribit collecta. in c. fin. de conceſſ. præb. in illa quæſtione an per promotionem ad papatũ vacent ipſo iure omnia beneficia papæ. Quorum argumenta breuitatis cauſa nõ refero, cum ibi videri poſsint.

Mens & verba in quo fundentur.

Pro parte verò contraria affirmatiua, videlicet, ꝙ papa regula iſta ligetur, facit ratio, mens, & verba iſtius regulę quæ fundãtur in vtilitate animę, vt per huiuſmodi renũtiationes fraudulentas magis ſanguini & perſonis conſulatur, quã bono vniuerſalis eccleſiæ, Hęc igitur præuaricandi occaſio offerenda eſt. Nam mens iſtius regulæ fuit, ne infirmi grauiter ægrotantes præſentientes finem vitæ adeſſe, de beneficiis ſuis, veluti de rebus profanis in cõſanguineos ſuos ſucceſſionis vice diſponant, & in modum vltimæ voluntatis illa illis relinquant in pręiudicium ordinariorum vel expectantiũ, ad quos de iure illorum collatio vel acceptatio pertineret. Hoc enim eſt cõtra ius, vt c. 1. cũ ibi not. de præb. & vergit in animæ detrimẽtũ, cui papa ſubiicitur tanquã Chriſtian⁹, vt dicit Ioan. And. & allij. in c. ſignificaſti. de fo. comp. & notat præpoſitus in c. nõ licet. in princ 10. diſt. qui dicit, ꝙ ſub generali diſpoſitione concernẽs ius diuinum imperator & Reges cõprehenduntur. Ergo ſubiicietur etiam papa dipoſitioni iſti⁹ regulæ, idem animæ detrimentum conſiderantis. Hinc eſt ꝙ papa, imperatores, & reges ſubiiciũtur conſtitutioni c. omnis vtriuſq; ſexus. de pœni. & remiſſ. quæ licet ſit diſpoſitio iuris poſitiui, animã tamen reſpicit, vt Abb. dicit in c. omnes. de maior. & obed. & in c. nouit. de iud. in. 3. col. & in c. ſanè. el ij. de offi. delegá. Et generaliter verum eſt, quòd omni diſpoſitioni per quam euitatur peccatum, & ſalus animæ conſeruatur, papa ſtare tenetur, vt latè probat Pet. de Ancha. in repe. cap. 1. in ſecunda oppo. de conſti. & latius

Papa, imperatores, &c. cõſti. ſubiiciuntur.

Cui diſpoſitioni ſtare tenetur papa.

latias ibidem Fely.in 9.col.verſi.7.& vltima concluſio. Et eadẽ ratione diſpoſitio c.1 de regu.iur. libr.6. ſimpliciter prohibẽtis, ne aliquis ſine canonico titulo ſe in beneficiis intrudat, papam comprehendit, vt probant ibi Petr. de Ancha.& latiuſ mod.in tract.de offic. de benefi in 3. q. primæ partis, nu.8. Sicut etiam videmus papam ſubiici canonibus de irregularitate ratione homicidij voluntarij loquentibus. Nam quis negat papam irregularem fieri, ſi aliquem propriis manibus interficeret? vt probat Fely. poſt Inno.in c.ſi quando, in 2.col.de reſcrip.&latius mod. in tract.de elec.fol.56.& vltra ipſos Bal.in c. ſi quis.in fi. de maio. & obed. Nam licet papa habeat authoritatem diſpenſandi, non tamen habet peccandi licentiã, vt dicit text.in c.j.xl.diſt. Et ideo in omnibus illi obediendũ eſt, niſi vbi ſubeſt peccatũ, vt dicit Hoſtien.in c. ſignificauit. de offic.ordi.& in c.propoſuit, & ibi Abb. in fi. de cõceſſ. præb. Et quia iſta regula rationabilis eſt & honeſta, papa eam ſeruare tenetur: quia licet ſolutus ſit legibus, non tamen dictamine rationis, cũ ſit animal rationale politicũ & mortale, vt tradit Curt.in conſi.63.col.2.poſt Bal in l. 2.col.8.C.de ſeruit.& aqua. Et cum iſta opin. conſentiũt etiam verba regulę ibi, ſi quis, quæ ſunt verba generalia omnem perſonam comprehendentia. vt in l.j.ff.de verb. ſig. ſicut etiam voluit Domi. in c.ſi tibi abſenti, in 3. col. de præb.lib.6. quod ſub diſpoſitione illius tex.loquentis de ordinario, & quocunque alio ligetur, & comprehendatur papa ex quo text.generaliter loquitur.

Papa aliquem propriis manibus interficiens irregularis efficitur.

Papa licet habeat diſpẽſandi authoritatẽ, non &c.

Præterea quia papa & Imperator inter cęteros aſtrigũtur lege honeſtatis & naturalis iuſtitiæ ea omnia ſeruare quæ ipſi condiderunt. vt dicit S.Thom.j ij.q 96.artic.6. Nam lex diuina mandat eum ſeruare quæ alios pręcipit cuſtodire, vt habetur Mathęi.23.c.& ad Rom c.2.ibi, Qui doces, teipſum non doces. Prædicas non mœchandũ, & mœcharis. Sed clarũ eſt papã debere ſeruare legẽ diuinã. c. ſunt quidam & c.contra ſtatuta.25.q.j. Igitur & ea quæ ipſe ſtatuit, præſertim, quia conſiſtit hoc in ratione naturali, quod quiſq; iuris in alium ſtatuit eodem ipſe vtatur. cap.cum omnes.de conſtit.& l.1.ff.quod quiſque iur.

Papa & Imperator inter cæteros lege honeſtatis aſtringuntur.

Lex diuina.

Præterea ſicut lex humana debet cum diuina ſe cõformare.d.c.ſunt quidam.& doct in c.qui in eccleſiarum.de conſtit: Ita legiſlator human⁹ debet ſe cõformare latori legis diuinæ: id eſt, CHRISTO: quia omnis CHRISTI

Lex humana.

Actio Chriſti noſtra inſtructio Chriſt⁹ leges perfectiſsimè obſeruabat.

actio debet eſſe noſtra inſtructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectiſſimè obſeruabat, vt patet Actuum ca. j. Ibi, Cœpit Chriſtus facere & docere. & Matthæi 18.& Luc.eod.& Mar.x. Ergo eodem modo & papa tenetur hoc facere. Et pro iſta opinione vltra pręmiſſa nouiſſimè Vincētini in rep.c.primi repēte.de cōſtitu.nu.xlviij. ſex fundamenta componunt. & reſpondent per vnā col. ad l.princeps,ff.de leg. Quæ breuitatis cauſa non refero poſtquam habentur in formis. Ex prędictis igitur ſatis apparet quęſtionem eſſe dubiam.

Papatui qui renũtiarunt.

Quid tenendum? Dico quod quamuis caſus iſti⁹ quęſtionis coruo ſit rarior albo: cum pauci admodũ hac ætate reperiātur, qui in infirmitate vel ſanitate papatui cedāt: tamen iſte caſus antiquis tēporibus ſæpius cōtigit. Nā ſcribit Ioan. Burgūdus antiquus doctor in tract. ſiue diſputatione de renuntiatione papæ, plures pontifices papatui renuntiaſſe. Quorũ primus fuit diuus Petrus, cui ſucceſſit Clemens. Deinde Clemens cui ſucceſsit Linus, de quib⁹ loquitur text. in c.ſi Petrus.8.q.j. Ciriacus tertio loco renuntiaſſe fertur cui ſucceſsit Antheros, vt frater Iacobus de Voragine atteſtatur in illa peruetuſta hiſtoria ſanctorũ quæ Lōgobardica appellatur, titulo de.xI.millibus virginum. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur. & ideo non ponitur in catalogo pōtificum, quia vt ibi dicitur, clerus eũ de catalogo abraſit propterea quia eis inuitis & reclamantibus ceſsit, & xj. millia virginũ ſequutus fuerat. De quo ibi latiſſime habetur. Sic & Corneſius papa cedere papatui voluit, niſi perſuaſus à Cypriano deſtitiſſet. Marcellinus quoque loco ceſsit, & Liberius etiā papatum reſignauit cui Felix ſucceſsit. & iterum Liberio cedente aſſumptus fuit Leo IX. Et omnes prędicti pontifices ſancti fuerunt excepto Liberio, vt patet in Chronicis. Poſtremo Cœleſtinus cedens cauſam dedit vt diſpoſitio illa Bonifacij viij. de qua habetur in cap.j de renun.libr. 6.conſtitueretur. Quod igitur in antiquis contigiſſe legimus, poſſet hodie modernis pontificibus euenire: & ſic regula iſta poſſet habere locum.

Pro reſolutione igitur omnium prędictorum, diſtinguēdi ſunt aliqui caſus. Primus eſt quando papa infirmus reſignat in manibus cardinaliũ, & illi cōſentiunt reſignationi, non obſtāte regula. Et tunc talis regula locum non haberet: quia omnes viderētur ab ea receſsiſſe. Nec cardina

libus

libus hoc caſu pœnitere liceret,nec contra factũ propriũ venire iuxta clemẽ.j. de renun. Solum obſtat vnum:quia videretur papa iſto modo in vita ſibi eligere ſucceſſorẽ, quod prohibitum eſt ſecundum Abba.in c.accepimus.de pact.& tradit Fely.in c.j.in 6.col.verſi.fallit nono,de cõſtit.cum cõcor.vt ſcribit latiſsime cardinalis ſancti Sixti de Turre cremata,in ca.in nomine domini.23.diſtin.Sed ad hoc facilis eſt reponſio.Nam illud dictũ Abb.& aliorũ procedit quãdo papa poſt creationẽ ſucceſſoris nõ exuit ſe dignitate papatus,ſed remanet papa ponens aliũ certum pontificem poſt eius obitum,quod facere papæ nõ licet.Et ita procedit regula cõmunis tradita per gloſ. in c. apoſtolica.8.q.j.ſed quando per viã reſignationis hoc facit,& in vita ipſius ſe exonerat,& exiuit papatu,& deſinit eſſe quod fuit,adeo quòd re ipſa dignitas in reſignatariũ transfertur,tunc procedit text. in c.j.de renun.lib.6.qui ſic debet intelligi,licet in caſu Abb.& doct. videlicet quãdo papa vellet ſibi eligere ſucceſſorẽ,Marianus Socin.in ſuo indice generali inuenerit cautelam ſub dubio fortè, quia papa poſſet vti in eligendo ſucceſſorem, videlicet ſi conſtitutionem faciat prius generalem de ſucceſſore eligendo,ſicut Bonifacius facit de renunciando papatui,in dict.c.j. ſed hoc dictum quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card.in clem.2.de elect.in 5.q.non examinabo hic, cum extra propoſitam materiam videatur. Licet illã conſtitutionẽ, de qua Marianus loquitur, fortè papa poſſet facere de conſenſu cardinaliũ.per ea quæ dicta ſunt in ſequen.quæſt. Satis eſt quod iſte primus caſus iudicio meo videtur ſine dubio

Papa in vita ſibi ſucceſſorem eligere prohibetur.

Secundus caſus eſt quando cardinales ſimpliciter admitterent reſignationem non habita conſideratione regulæ,& tunc intelligeretur iuxta eam,videlicet quaten⁹ papa infirmus poſt viginti dies viueret : ſi vero infra viginti dies, ex quo per diſpoſitionem iſtius regulæ papatus cenſeretur per obitum vacare , non obſtante reſignatione huiuſmodi admiſſa poſſent eligere ſucceſſorẽ, & vti facultate ſibi conceſſa, vt papa, quia intelligitur talis renuntiatio admiſſa ſub tacita conditione quatenus moreretur infra xx.dies.

Tertius caſus eſt,quãdo papa infirm⁹ reſignaſſet nõ in manibus cardinaliũ,nec illis admittentibus quod facere poteſt,vt dicit Vincen.in c.quod in dubiis.de renunt.&ſe

Papa reſignante papatum, in

quibus caſib. habeat locum hæc regula.

quuntur late Io.Franciſc' Paui.Rotæ auditor, in tract.c. ſede vacant fo.16.in 2.col.volū.paruo. Et hoc caſu crederem etiam regulā iſtam habere locum attenta mente & honeſtate, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt.

Obſtat tamen huic concluſioni vnū: quia videtur quòd eo tēpore quo diceptandū eſſet de viribus iſtius regulę, illa iā extincta eſſet per obitū papæ, cum regulæ iſtę ſint temporales ad vitam eius, vt patet ſuperius in procemio. Cardinales igitur vel alij non poterūt poſt obitum papę petere papatum vacare per eius obitum, ſed per renuntiationem: cum hoc ipſum, quòd vacet per obitū, ſit diſpoſitum & inductum per iſtam regulam. quæ, vt dictū eſt, per mortem papæ expirauit, niſi dicamus illam regulam habuiſſe effectū viuente papa. Quo caſu effectus ſemel cauſatus, etiam in actu temporali durat poſt obitū, vt tradūt Decius & Moderni in cap.1.in princ.de iudiciis & in ca. cum ceſſante, de apellat.arg.eorum quæ dixit Bald in l.in ipſius, per illum textum. C.famil.hercif.facit ad hoc illud quod de mandato, re non integra, tradunt etiam Moder. poſt Alexand.in l.eius. ff.ſi certum petatur.

Effectus ſemel cauſatus in actu temp. durat poſt obitum.

Et iſta omnia de plano procedunt, quando ex manifeſtis coniecturis appareret papā reſignaſſe magis amore carnali, quàm propter vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ. vbi tamen nulla eſſet ſuſpicio propter eminentem qualitatē & ſufficientiam, reſignatariis res eſſet magis dubia: mihi tamen videtur quòd iſta regula habeat locum non ſolum propter rationes de quibus ſuperius dictum eſt, quia in dubiis tutior & ſecurior pars eſt eligenda, maximè in re tam ardua & periculoſa, qualis eſt depoſitio papatus. Et pars ſecurior hoc caſu videtur, ſi cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatum tanquam vacantem per obitum, iuxta diſpoſitionem iſtius regulæ. Quia præſumeretur longè melius, & vtilius ſubuentum vniuerſali Eccleſiæ per iudicia plurimorum, quàm per voluntatem vnius reſignantis infirmi, argumen.eorum quę tradit Abb.in c. prudentiam, in princ.de offic. delegati.

Pars tutior in dubiis eſt eligenda.

Eccleſiæ vniuerſali ſubueniendum.

Quartus caſus eſt quando papa in infirmitate reſignās ſuperuiueret. Et iſte caſus ſatis aduerſus reſignanti, non facit ad propoſitum regulæ, ſed relinquerem ſub contentione reſignantis, & reſignatarij: quia tunc eſſemus ſub diſpoſitione ca.j.de renunciat.lib.vj. Sed hæc ioci cauſa ſufficiant.

QVAESTIO

QVAESTIO SECVNDA.

Imperator in infirmitate renūtians.

QVAERO, quid in imperatore in infirmitate cōſtituto, an ſi de conſenſu papæ, & electorū renūtiet imperio, prout legimus plures hoc feciſſe, comprehendatur iſta regula?

Imperium datur per electionē.

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendū ꝙ non, quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperiū datur ꝑ electionem. vt in cap. venerabilem. de elect. Igitur diſpoſitio loquens in vno, non habet locū in alio, iuxta tradita in c. cum in illis. de præbend lib. 6. Item quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ clericis conferuntur, ſed imperator non eſt clericus, nec aliquē eccleſiaſticum ordinem habet, ſed eſt laicus, & laicorū numero cōtinetur, vt dicit Abb. in cap. tua. el. 1. in primo notabili. de decim. Ergo in illa regula nō procedit, quia ex diuerſis nō fit illatio, iuxta tex. in cap. præſentia. de prob. Præſertim, quia beneficia, de quib' loquitᷓ iſta regula ſūt ſpiritualia. Imperium verò eſt tēporale, quæ inter ſe multum differunt, & ſunt longe diuerſa vt in ca. inter corporalia. de tranſacti. prælat. & ca. per venerabilē. qui filij ſint legit.

Diſpoſitio loquens in vno nō habet locū in alio.

Imperator non eſt clericus.

Illatio nō fit ex diuerſis.

Cōſtitutio generaliter loquēs &c.

Pręterea quia regula iſta de Imprratore nullam facit mētionem, ergo non cenſetur ſub ea cōpræhendi, quia conſtitutio generalitet loquens nō comprehendit Imperatorem, neque Reges, niſi ſpecialiter exprimantur. vt in ca. fina. de offic. deleg. lib. 6. tenet Specul. Ioan Andr. & Bald. in tit. de reſcrip. præſenta. § fina. verſicu. nūquid expreſſo Epiſcopo. &c. vbi etiā dicunt hoc procedere etiam ſi fiat expreſsio de Epiſcopo vel Archiepiſcopo, tales nō veniūt, neque text. in capi. ſedes, de reſcript. hoc caſu procedet, prout ibi etiā quidā adnotarūt, & etiam hoc tenet Card. Alexand in ca. non liceat, 10. diſt. & dixi ſupra in prœem. Regul. quæſt. 4. & hoc etiam probari videtur in cap. totā. de pœnit. diſtinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat, aliū non habebat ſuper ſe. &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Iaſ. in repet. 2. l. frater à fratre, nu. xvi. ff. de condic. indeb cum concor. vt tradunt Moder. de Ripa. in l. j. in viij. col. numero lix ff. de vulg. & pup.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipſius Imperij cōprobatio, quòd à Papa ſtabilitatē & firmitatē recipit. capitu. venerabilem, cū ibi notatis, de elect. Et ita conuenens videtur, quod cauſatū ſapiat naturā ſuæ cau

Imperator quādo dicatur ſacerdos largo modo negari nō poteſt.

ſæ l.eius,ff.de oper.lib.& l.adeò.§.cum quis.ff.de acqui. rer.domi.& l. tabernæ.ff.de fun.inſtruct.Cum igitur Papa ligetur regula,à fortiori Imperator.Et quia negari nō poteſt,quin Imperator largo modo dicatur ſacerdos,vt dicit Domi.in cap.ei cui,in 2.colum.de præben.lib.6.quinimò quandoque Pontifex vocatur,vt eſt text.& ibi gl.no. in cap.de capitulis,10.diſtin.tenet Ioan.Frāciſc.de Pauinis;Rotæ auditor in tract.de offi.& poteſt.c.ſede vacā fo. 14.in 3.colum.in paruo volu.Hinc vulgò dicitur quòd Imperator ordinem ſubdiaconatus habet, vt in capitulo, Valentinianus.63.diſtinctio. Et alij dicūt Imperatorem eſſe presbiterum,vt refert Nicolaus epiſcopus Iadren.in theſauro Pontificali,folio.8.colūna 1.imò Bald.in l.1.C.de iure aureo.annul.Imperatorē dei vicarium appellat. Nec immeritò,quia vt ipſe idem Bald.dicit in auth. habita,C. ne fil.pro patre,Deus in terris Imperatorem omnium magiſtrum conſtituit.Et idcirco Curtius ſenior in conſil.65 colum.6.Imperatorem dei legatum &proconſulem dicit. Et ſic reſpondetur ſecundo argumento cōtrario. Nec obſtat,quòd Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu:& tamen per hoc non prohibetur renuntiatio, cap.1.de renuntiatione,lib,6.Nam videmus Imperatorē Carolum cognomine Magnum à Zacharia papa tonſum Lothariū verò,Diocletianum, & Maximianum Cæſares Imperio ceſſiſſe,quoſdam etiam ex eis priuatam vitam elegiſſe,alios monachos factos.Vbi ergo conſideratur renuntiatio,regula locum habere poteſt,præſertim quando illi ad quos electio pertinet, renuntiationi conſentirent, quorum cenſenſus collationi æquipollet , iuxta tradita per Modernos in capitulo eam te.de reſcriptis.

Carolū cognomine Magnū à Zacharia papa tonſum fuiſſe Lothariū, Diocletianū,Maximianū,Caſares Imperio ceſſiſſe.&c.

Sed prædictis nō obſtantibus teneo primam opinionē videlicet huic regulę nō eſſe locū,ſi Imperator renuntiaret cum conſenſu electorū:quia ceſſant hoc caſu fraudes iſtius reg.arg.text.notabilis in l.fi. C.de pact. Et licet in Imperio prohibita ſit ſucceſſio,ſicut in beneficiis eccleſiaſticis,iuxta c venerabilem.de electio. Tamen illud procedit quando ſolus Imperator diſponendo, ſecus ſi per viā renuntiationis de cōſenſu electorum hoc faceret, quia tali caſu ſucceſſio licita videtur.Ideo voluit Imo.& moder. in l.Imperator,ff.de leg. 1 per illum textum quòd filius in vita poteſt deſtinari Imperator poſt patrē. Et ita olim Imperatorū filij viuentibus eis Cæſares pronūtiabantur,

Succeſſionē in Imperio prohibitam.

Imperatorū filij Ca

vt Ael.Spartian⁹ memoriæ tradidit.Hic fortaſſis cõſuetudo illa obrepſit, qua hodie Imperatores filios ſuos,vel fratres Romanorũ reges,eis adhuc viuentibus,eligere procurant.ſic apud Gallos prim⁹regis filius,& patri ſucceſſurus à Delphinati,cui præeſt, Delphinus apellatur, vt de his meminit Aynarus Riualius in hiſtoria iuris lib.4.dũ Iuſtinianum depingit Imperatorem.pro quibus facit glo.in cap.Hadrianus.primo,63.diſtinct.Nam iſta dici nõ poteſt ſimplex ſucceſſio, quia Imperator liberè de re non diſponit,ſed de cõſeſu alterius,arg.l.fi.C.de iur.emph.& d.l.fi. C.de pact.Ceſſante igitur tali conſenſu dicerem renũtiationem,quanum ad renuntiantem,valere:non tamẽ quo ad illum in cuius fauorem fieret, ſi Imperator renuntians moreretur poſt xx.dies,quia eſſet locus iſti regulæ:habito tamen,vt dixi,electorum vel papæ conſenſu, omnisdifficultas tollitur,ſicut de papa diximus,qui eo adhuc viuẽte de conſenſu Cardinalium poteſt ſibi ſucceſſorem eligere,arg.tex.in c.petiſti.7.quæſt. 1.quia hoc prohibitum non reperitur.Et ita ſaluari poſſet, quod dicit Pet.de Mõte,vulgo epiſcopus Brixien.in ſuo indice,in ver.papa. Sic etiam dicta Ab.ba. in c.accepimus, de pact.de quo in præcedenti quæſtione mentionem feci. Nec huc pertinent quæ in contrarium dicta ſunt, quòd Imperator appelletur ſacerdos,quia illud impropriè dicitur,ſicut apparet in iuris profeſſoribus, qui à lege ſacerdotes appellantur, vt in l.1.ff.de iuſti.& iure. Nec releuat,quòd Imperator habeat ordinem ſacrum,quod nullibi bene probatur. Sicut & illud quòd Viarius Dei appelletur: quod intelligitur in temporalibus tantum, vt declarat Ab.in c.nouit,in 7. notab.de iud.& moderni de Ripa in c. 2.in 2.colum.eod. tit. Et ita declarri debent dicta Bal.in l cum multa.C. de bonis quæ lib.dum voluit Imperatorem eſſe ſummũ ſuperiorem:quia,vt dixi,debet intelligi in temporalibus, non in ſpiritualibus, vt ibi etiam ſentit Bal.& finaliter omnes iſtas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt,dicentes eum vel ſacerdotem, vel ſubdiaconum, vel epiſcopum,Specul.in tit.de legato.§.nunc oſtendendum, verſicu.39.confutat.

ſares prenũtiabantur. *Delphinus quare appellatur primus filius regis Frãciæ viuente patre.* *Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur ſed impropriè.*

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, An ista regula habeat locum in Cardinalibus infirmis reſignantibus?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum q̃ nõ. Primò per illud

Regula an habeat locum in Card. &c. *Mentiõne ſpeciali digna, niſi ſpecialiter*

Mentione ſpeciali di gna, niſi ſpecialiter exprimun tur, omiſ ſa non intelligun tur. vulgatũ dictũ quòd ea quæ ſpeciali mentione, ſeu præfatione ſunt digna, niſi ſpecialiter exprimãtur, omnia omiſſa eſſe intelliguntur. cap. quàm periculoſum. de ſenten. excom. lib. 6. allegatum per glo. in cap. 2. de præbend. eodem libro. Sed in regula iſta non fit mentio de cardinalibus, qui ſunt ſpeciali mentione digni. Igitur, &c.

Regula de exprimendo valorẽ. Et pro iſta parte facit, quia videmus regul. de exprimẽdo valorem, Cardinales nõ cõprehendere, vt probat Pet. de Ancha. conſilio 288. pro clariori euidenta. Sicut etiã extrauagans, execrabilis. §. qui verò, cardinales nõ cõprehendit, vt patet in d. extrauagan. §. nos itaque. & tenet Io. And. in add. ad Specul. in tit. de lega. §. ſequitur. Eodẽ modo diſpoſitio extrauagantis Bonifacij. 8 incipiẽ. iniunctę. cardinales non ligat, vt dicit ſe tunc præſente iudicatum fuiſſe in Rota Bar. Belenzi. audi. Rotæ in tract. de chari. ſub. quæſt. 66. Præterea videmus, quòd proper excellentiam iſtius dignitatis cardinalatus inductum eſt. quòd omnes nuntij à ſede apoſtolica miſsi, legati à latere dici poſſunt, propter reuerentiam ſummi Pontifics, cuius fimbriam veſtimenti tetigerunt. vt Specul. in tit. de offic. leg. §. ratio, Hoſt. in ſumma poſt princip. tradideunt: nihilominus de ſtylo curiæ inductum eſt, vt ſoli cadinales legati à latere dicantur, vt probatur in cap. de cætero. in verbo. legatos de latere non miſſo. 2. quæſt. 6. & in cap. ſi epiſcopus. ibidem. Ita hîc dicendum videtur quod propter eorum prærogatiuam ſub regula non includãtur, vt ſic ſpeciali hoc honore vltra alios decorentur. Et pro iſta parte faciunt plura alia, quæ Roma. tradit in conſilio 498. in caſu quo quæritur. Et quæ ſcripſi ſuperius in procemio iſtius voluminis, quæſt. quarta.

Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent. Sed iſtis non obſtantibus, concludo contrarium per rationem iſtius regulę quæ emanauit ad obuiandas fraudes vt dictum eſt. Quæ quidem ratio magis quadrat in perſonis cadinalium, quàm aliorum. Nam cum maiori dignitate ſint præditi, oportet eos plus aliis à fraudibus eſſe alienos iuxta notata in c. cum quidam. de iureiur. & in l. preſbyteri. C. de epiſcop. & cleri. facit tex. in 1. clemen. de renuntia. Et iſta ratio, quæ in propulſandis fraudibus conſiſtit, ſalutem etiam animarum concernit. Quo caſu. licet diſpoſitio generalis ſit, cardinales cõprehendit, vt tradũt Ioannes Andre. Gemi. & omnes in capitulo, nemo. de electio. libro 6. & in capit. pro humani. de homicid. eodem libro,

libro. cum multis cõcordan. vt ſcribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus ſubdit, per iſtam rationem aliàs fuiſſe in Rota iudicatum regulam Cancellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere: ſicut & aliæ habentes eãdem rationem vtilitatis animarũ. Et iſtam opinionem ſequitur etiam Ioan. Franciſcus Pauinus olim Rotæ auditor, in fine ſui tracta. de offic. & poteſta. capituli ſed. vacan. quem refert, & ſequitur Felyn. in capitulo, ad aures. in 7. colum. verſicu. octaua concluſio. de reſcript. Et hoc idem latè diſputando tenuit Vincentius de Herculanis, vulgò Friſius nuncupatus, in quadam ſui, ad Petrũ de Vincentia Cameræ auditorem, reſponſione facta Romæ in cõſiſtorio in cauſa priuationis Archiepiſcopi Conſentini tempore Alexand. Papæ 6. vt apparet in eorum conſiliis tunc temporis impreſſis.

Et breuiter iſta videtur communis reſolutio. quod in generali diſpoſitione concernente bonum publicum, vel animæ vtilitatem, aut periculum, Cardinales cõprehenduntur, ſiue de cõmodo, ſiue de præiudicio eorum agatur. Secus verò in aliis conſtitutionibus odioſis. Et ita contraria reſoluuntur. Et quia in iſta regula vtilitas animæ conſideratur, vt dictum fuit, ideo tenendum erit eos cõprehendi, ſaluo iudicio ſaniori. Et ita hodie Põtifices obſeruant. De qua tamen quæſtione plenius dixi ſuperius in procœmio, & dicetur ſuper aliis regulis iſtius voluminis. Vbi alia diuerſa motiua ponam, ne ſæpius idem repetatur. *Cardinales in generali diſpoſitione cõcernente bonum publicum cõprehenduntur.*

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, An iſta regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis? *Regula an procedat in fami. &c.*

SOLVTIO. Punctus iſte plures continet difficultates propter concurſum regulæ de impetratione beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium, ordine. 30. quæ annullat gratiam, ſi non facta fuerit in ea mẽtio nominis & tit. cardinalis. Quorum quidem qualitatum omiſſio præſupponitur in iſta quæſt. Pro cuius quidem reſolutione, conſideranda ſunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate, mortuus fuiſſet infra 20. dies. Secundum caput, quando obiiſſet poſt 20. dies. Capiam igitur vnumquodque caput de per ſe, vt clarius intelligatur materia.

Circa primũ, quãdo familiaris infra 20. dies obiit, diſponit

iſta regula beneficiū vacare per obitū. Quā quidē vacationē fictā ſiue inductā ab iſta regula non capit reſignatarius per ſuā ceſsionē, ſed relinquitur primo impetrāti eā à papa. Sed nūc ſubintrat vna difficultas. Nūqd in tali vacatione obitus, ficta regula prædicta cardinalium habeat locum? de quo ibi dicetur. quia iſte caſus ad propoſitum præſentis regulæ, ſeu quæſtionis non facit. Secūdū caput eſt, quando familiaris cardinalis in infirmitate renūtians moritur poſt 20. dies. Quo caſu beneficium vacat per renuntiationem. Nunquid iſto caſu, ſi non facta fuerit mentio in literis prouiſionis de nomine & titulo cardinalis, iuxta dictā regulā 30. annulletur gratia? Olim nō erat aliqua difficultas. Ex quo in regul. Gregorij. 11. erāt illa verba, per ceſſum vel deceſſū, vt dicit Egid. deciſ. 632. ſuppoſita eorum. in princip. Sed ex quo hodie illa verba, ꝑ ceſſum in regulis modernis ſunt ſublata, reſtat dubium, ſuꝑ quo videtur concludēdū à fortiori regulam illā nō obſtare illi regulæ: q̃a cū regula illa loquatur de vacatione per obitum, nō habet locū in renuntiatione, de qua iſta regula loquitur, vt eſt caſus clarus in d.c. ſuſceptum & dicā latius in d. regula, 30. Nā dato, quòd extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed prɇter ius, vt notāt doct. in cap. per venerabilē, qui fil. ſint legit. Tamen nunquam fit extenſio, niſi inueniantur de iure parificati caſus veri & ficti. vt dicit Domi. in cap. fina. in princ. de conſue. li. 6. à fortiori ergo hîc vbi parificatio eſſet contra ius, nō debet illa extenſio fieri. Et quòd in renuntiatione, ſeu prouiſione eius non habeat locū illa regula, 30. familiarium cardinalium, concluſerunt Domini mei in Rota de anno, M. D. XIIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Caſsiodorus olim Rotæ auditor in recollectis ſuis deciſionum. Et licet ꝑ illa deciſione plures rationes ibi adducat, quas omitto, q̃a videri poſſunt, tamē ꝓ illa deciſione poteſt adduci vna cōcludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis omiſſionē vitiare gratiā, niſi quatenus illa in iure ſit expreſſa, vt in clemen. 1. de prɇben. & notatur in clem. 2. de offi. ordi. & in c. fi. de offi. leg. lib. 6. cū concor. vt per Fely. in c. in noſtra. in 3. corr. de reſcrip. Et reperio etiam vltra dicta per Dominum Guliel. iſtū caſum accidiſſe in Rota de anno, M. CCCCLXXV. in mēſe Nouēb. Et fuiſſe tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rōpilno. qui nō fecerat in ſua prouiſione mentionē, ꝙ Ioā. in infirmitate reſignans

Caſus veri extenſio ad fictum non eſt cōtra ius, ſed præter ius

Qualitatis omiſſio non vitiet gratiam.

reſignãs fuiſſet familiaris cardinalis, ſcilicet Angli. Et ita pro Domi. Stephano cõcluſit Io. Aloi. Tuſcanus, tũc aduocatus conſiſtorialis, vt patet in j. vol. cõſ. ſuorum fol. 6. qui pro iſta parte alia fũdamenta adducit. quæ non refe ro: quia latius dicam ſuper d. regula. Nunc verò ſufficiet allegaſſe Doct. qui multa congerunt, vt docet Fely. in c. Rodolphus. in 8. col. de reſcript. Stante igitur iſta concluſione pro firma, quòd dicta regula cardinalium non procedat iſto caſu, præſẽs quęſtio habet modicã difficultatẽ.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regulà iſta comprehendat exemptos. SOLVTIO. Prima facie videtur, dicendum quòd non, ex eo, quia ſub generali diſpoſitione beneficia exem pta non comprehẽduntur, vt dicit Anchara. in capitulo, ſi propter, de reſcript. lib. 6. dum vult, quòd ſub illo text. qui ſimpliciter loquitur non comprehenduntur beneficia exempta. Quem ſequitur Rota in antiquis deciſ. 269. nota quòd ſi ex priuilegio. &c. in fi. Nã ea quæ ſũt ſpeciali no ta digna cenſentur omiſſa, niſi ſpecialiter de illis caueatur iuxta gl. & text. in cap 2. de præbend. lib. 6. Cum igitur exempti ſint nota digni, & ſpecialiter inter alios dilecti. Ergo in generali ſermone iſtius regulę, vel alterius diſpoſitionis non cõprehendentur. Et hoc in pũcto tradit Bal. in l. 1. in 6. colum. verſ. vnde quæritur. C. de furt. Idem p plura dicta probat Paul. de Caſt. in conſil. 313. incipien. poſtremo res iſta, &c. circa fina. libro primo. Et per iſtam rationem, dicit idem Pau. in conſil. CCCCLXII. in 2. volumine. quod exemptus nõ tenebitur ad collectas vel decimas impoſitas vniuerſati, niſi expreſſe de illa dicatur. Hoc firmat etiam expreſſe Angel. in l. 9. C. ſine cẽſi. vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatiuum ſubſidium, vt tradit Decius in cõſi. 154. in cauſa exẽptionis, in ſecunda col. Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta, niſi expreſſe dicatur, vt dicit Fely. in c. graue. in 1. col. de offic. ordina.

Regula an cõprehendat exemptos.

Benefi. exempta nõ cõprehendũtur ſub textu ſim. benefi. loquenti.

Exempti non tenentur ad decimas vniuerſitati impoſitas.

Expectatiua nõ capiũt beneficia exempta.

Sed prędictis non obſtantibus concludendum eſt cõtrarium. Et ante omnia præmittendum eſt quòd ſolus papa eſt prælatus, & proximus ſuperior exẽptorũ, vt in ca. nulla. 93. diſt. not. in c. authoritate. de priuil. lib 6. Abb. in c. nihil. de electio. & not. in clemen. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. iuncto ca. penul. de renunt. Tunc ſĩc ſi papa aliquid

Papa omnes mores

generaliter

les habet ſubditos. generaliter cōſtituit, ligabit ſubditos ſuos. ca j de cōſtit. & ca. j. de cēſi. Et licet omnes ſint papæ ſubditi. vt dicit Inn. & alij ibidē: magis tamen illi ſubiiciūtur exempti, quàm alij: cum alium iudicem non habeant, quàm papam. Aliàs ſi diceremꝰ contrariū eſſent acephali, & ſicut locuſtæ ſine rege, quòd non eſt dicendum vt in c. quidam. circa fin. 24 quęſtione. 3. Et iſta ratione vtitur glo. & tex. in propoſito noſtro in cap. nulla. 93. diſt.

Non obſtant ea quæ in contrariū adducta fuerūt: quia communis opinio eſt in oppoſitum, vt tenet Abbas in c. graue. de præben. Domi. & Philip. in ca. authoritate. §. inhibemus. de priuileg. lib. 6. faciunt ea quę dixit Io. And. in regula ſcienti, in mercur.

Tamen vt perfecta & clara poſſit haberi doctrina pro reſolutione prædictorum, ſic diſtinguendum eſt, quòd aut quærimus, nunquid in diſpoſitione iuris cōpræhendātur exempti. & dicēdum eſt quòd ſic per ſupra dicta, quia lex vel diſpoſitio vniuerſaliter loquēs, prout eſt, iſta omnia includit. vt in c. ſi Romanorum 19. diſt. & ſic talis diſpoſitio perſonas priuilegiatas comprehendit, vt not. Bart. in l. in fraudem. ff de teſta. mili. cum concord. vt ſcribit Dec. in. l. 1. in ij. lect colu. 4. verſic. nota vltimo. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. Aut vero loquimur in priuilegio cōceſſo in fauorē alicuius vniuerſitatis, vel particularis perſonæ, Et iſto caſu procedunt cōtraria, quod exempti in generali ſermone non comprehendūtur. Et iſta eſt veritas. Cum igitur regula iſta generaliter ſit conſtituta pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur & exempti comprehendentur.

Lex vel diſpoſitio vniuerſaliter loquēs omnia includit.

QVAESTIO SEXTA.

Regula vtrum comprehendat fœminas. QVAERO, vtrū iſta regula comprehendat fœminas religioſas, habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur quòd non, quia regula loquitur ſimpliciter de beneficiis: & appellatione beneficij non venit dignitas, de quo loquimur. vt in ca. ſecundo. & in c. quamuis. & in c. cum illis, de præb. lib. 6. Et quia hic nulla ſit mentio de fœminis, ergo nos illas includere non debemus. l. ſi ſeruum. §. non dixit, de acqui. hære. & l. pen. ff. ſi quis à pat. fa. ma. Nam iſte eſt caſus rarꝰ, videlicet ꝙ mulier renūtiet. Ergo lex ad ipſum caſum nō adaptatur, vulg. l. nam ad ea. ff. de leg. Per quam legē dixit Ange. in conſi. 344. incip. Martinus. in 2. col. ꝙ ſtatutum ſimpliciter

loquens

loquens, intelligitur de maſculis, non de fœminis. Et ideo ſi ſtatutum dicit quòd nullus contra inſtrumentum publicum auditur, nõ habet locum in muliere, vt tradit Anto. de Cana. in trac. de execu. inſtument, q. 18. Et prius Bald. in l. in multis. ff de ſta. homi. Vbi etiam dicit quòd ſi ſtatutum diſponit quòd nullus de magnatibus intret palatiũ, in tali ſtatuto non cõprehendentur fœminę. Et eodẽ modo ſi ſtatutum requirit in contractu alicuius authoritatẽ vel conſenſum cõſanguineorum, vel coniunctorum, non comprehenduntur fœminæ. vt notat Bald. in l. j. colum. fi. verſicu. ſed quòd ſtatutum, C. qui admit. cum cõcord. traditis per Alexãd. in conſi. xxiiij. animaduerſis. col. j. vol. ſecundo, & Bald in conſi. 201. incipien. in prouincia. colum. fina. lib. j. & idem voluit Ange. in l. final. C. de ver. ſignifi. Corne' in cõſi. 151. videtur. lib. 4. Sic etiã ſi ſtatutũ quod loquitur de bannito, non habet locũ in fœmina, vt dicit, Ange. in conſi. 67. primum eſt, colum. j. Sicut videmus ꝙ ſi filij bannitorũ expellantur de ciuitate, non habet locũ in fœminis filiabus, vt notat Bald. in l. quicunque. de ſer. fugi. Et ſtatutũ de capiendis malefactoribus non intelligitur de fœminis, vt tradit Ioã. de Platea in l. patrimoniorum. C. de mune. patri. lib. x. facit ad hoc, quia iura ſimpliciter loquentia de perſonis, intelliguntur de habilibus vulg. l. vt gradatim. § de lege. ff de mu. & hon. Cũ igitur regula iſta. nullam mentionem faciat de fœminis, videtur concludendum non comprehendi ſub ea.

Sed iſtis non obſtantibus. contrarium de iure tenendũ plurib. rationib. Prima, quia iſta regula eſt inducta ad tollendas fraudes. Et iſto reſpectu, quia concernit animæ vtilitatem dicitur fauorabilis, vt ſepe dictum fuit in pręcedẽtibus quęſtionibus. Qua igitur ratione comprehendũtur maſculi, eadem & fœminæ cõprehendi debent. Et ita per iſtam rationẽ dicit D. Ioan. Fran. Pauinus quondã Rotæ auditor in cõmẽto extrauag. execrabilis. §. j. in gl. in ver. filiis. ꝙ diſpoſitio illius tex. loquẽs de maſcu. habẽtib. duo incompatibilia, habet locum in fœminis, per rationes de quibus ibi per eũ. Quia reſpectu animæ nulla eſt differẽtia ſexus. vt tradit Ant. de Alex. in l. alienã, C. de procur. Dec. in c. cũ dilecta. de confir. vti. qui per iſtã rationẽ. dicũt, ꝙ licet mulier ꝓcuratrix eſſe nõ poſſit, hoc nõ habet locum vbi igitur de ſalute animæ: quia tali caſu de apicibus iuris non eſt diſputandum, vt notat Archid. in c. ſcri-

Diſpoſitio loquẽs de maſculis habentib. &c.

Sexus differentia nulla eſt animæ reſpectu.

ptum

ptum.6.q.3.Et ita etiam dicemus, quòd ſi mulier in teſtamento teſtis eſſe non poſſit, nõ habet locum in teſtamento ad pias cauſas, vt tradit Bal.in l.pen.in fina. C.de ſac. ſanct.eccl.& Fely.in c.quoniam, de teſti.& in ſumma, vbi eſt eadem ratio, licet caſus in fœminis ſit minus frequentatus, comprehẽditur tamen ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente, vt eſt glo.ſingularis in l.1.C de raptu vir.quam ibi Hippolit multis ſimilibus ornat: quæ vult quòd diſpoſitio, & pœna illius legis punientis virum rapientem virginem, habeat locum in virgine rapiente virum, licet rarò accidat. Ad quod eſt videndum quod ſingularius voluit Bal.in c.licet vniuerſis, de teſti. Hinc eſt quod ſtatutũ imponens pęnam in aliquo caſu, habet locum in fęmina, vt notat Bart.in l.iura, in fi.ff.de legib. Et iſta eſt firma & reſoluta concluſio, quod regulariter in omnibus caſibus fęmina comprehenditur, vbi ſpecialiter non inuenitur excepta, vt tradunt docto.in l.quicunque, C.de ſer. fugit.vt tradit Bar.in l.1.ff.de ver.ſigni. Præſertim, quia tex.iſtius regulæ loquitur per verbum, ſi quis, quod de ſui natura maſculum & fęminam cõprehẽdit, vt in l.ſi quis id quod. vbi Alexan.& moder.ff.de iuriſdi.om.iud.accedit quia abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur abbati, vt notat Bal.in c.1.in prin.col.6.qui feu.dar.poſſ. Abbas in c.2.de his quæ fiunt à præla.Card.conſ.17.circa primum, col.2. Vnde eadem ratione qua Abbas ſub iſta regula comprehenditur, abbatiſſa comprehendi debet. Et ſic concludo, quod quælibet fęmina habens dignitatem, quæ renũtiari poſſit, comprehẽditur ſub iſta regula, non obſtante quod iura ſimpliciter loquentia, debent intelligi de habilibus: quia reſpondetur mulierem eſſe habilem per ſupradicta, cum nulla in hoc ſit differẽtia inter marem & fęminam, neq; lex faciat. Præterea non habet locũ illa theorica, vbi eſt dictio, ſi quis, iuxta text.in l.1.ff.de ver.ſig. Tertio vbi agitur de vtilitate publica, ll.non recipiũt reſtrictionẽ de habilitate.l.ſi quis in graui.§.1.ff.ad Sill.l.1.C.de ſac. ſan.ec.Sed regula iſta cõcernit bonũ publicũ, Igitur &c. Nec obſtãt deciſiones ſuperius allegatę, quia illæ ꝓcedũt vbi eſt diuerſa ratio. Nec minus obſtat quod appellatione beneficij non venit dignitas, & c. Quia hoc eſt falſum vbi concurrit mens & ratio eadem diſpoſitionis, maximè in materia fauorabili, vt iſta, vt patet per gloſſ.in cle.auditor, de reſcrip.& in ca.1.de reg.iur.lib.6.Cuius diſpoſitio etiam

Fœmin.in omnib.ca. cõprehẽd. vbi ſpec. non inuenitur excepta.

Quis. verbũ de ſui natura maſculũ & fœminam comprehẽdit

Abbatiſ. Fœm.habẽs digni. quæ renũtiari poſſit cõpre. ſub iſta regula.

Iura ſimpliciter loquentia, &c.

Leges quãdo nõ recipiant reſtrictionẽ de habilitate.

etiam papam comprehendit appellatione beneficiorum vt latè tradũt modern. in tractat. de benefic. in 3. q. primæ partis. & dixi ſuperius prima quæſtione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in ſene decrepito.

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd ſic, ibi, in infirmitate conſtitutus. &c. Nam ſenes infirmi dicũtur, vt eſt caſus in l. ciuitatibus, ff. de leg. j. & in c. magnæ, de vot. Vbi per illum text. Abb. infert. q statutum loquens de infirmo, verificetur in ſene. Et ſequuntur mod. Aſten. in tertio volu. ſtatutorum, in verbo infirm⁹. Ergo eodem modo iſta regula, quæ pariter de infirmo loquitur habebit locum in ſene, cum regula ſit eiuſdem naturæ. Imò nihil aliud eſt, quàm ſtatutum Et hoc repetit Abb. in c. quoniam. in 6. col. vt lite nõ conteſtata. Hinc Terentius in vltima comœdia, poſt Ariſtotelem libro v. de generatione animalium. dixit: Senectutem, per ſeipſam morbum eſſe naturalem. cui, vt inquit Horatius, multa circunſtãt incommoda, plurimæque imbecillitates. Querula enim eſt, difficilis, moroſa, timida, vt quæ credat elemẽta ſibi omnia defutura. Quam multis verbis deſcribit Pog. Florentinus libro primo de miſeria humanæ conditionis. fol 7. Vnde meritò medici dicũt ſenes debere regi regimine conualleſentium, prout etiam Cicero de Oratore dicit, de Q. Mutio loquens. Et ille ſenectutis morbus non equidem incidens eſt & tranſiens, ſed, vt inquit Seneca permanens & inſanabilis. Et ob eã cauſam Indi, teſte Herodoto. lib. 3. hiſtoriarum, conſueuerunt ſenes interficere & edere: tanquam inter ſenes & mortuos nullũ eſſet diſcrimẽ. Nã ſenis vita, vt eſt in prouerbio, in labris primorib. habitat. Nam viuit mortuus inter viuos, & vt inquit Beroardus ſenior ex Græcorum ſententia, ſenex eſt, & nõ eſt. Nã ſenile corpus eſt putridũ ædificiũ, in quo omnis iunctura diducitur: & dũ alia fulſitur, alia diſcinditur. Et ideo ſenex nõ deſcẽdit, ſed cadit pluſquã infirmus, cũ ſit non ſolũ infirmus, ſed, vt Græcorũ muſæ canũt, authore Apolodoro, pariter & delirus. Hinc illud Plauti proceſſit, ſenex cũ extẽplo eſt, iam neq; ſẽtit neq; ſapit. Nec immeritò Ariſtotel. lib. 2. Politicorum, ſenectutẽ nõ ſolũ corporis, ſed etiã mentis, eſſe voluit. Et vt proximè accedamus ad propoſitũ quæſtionis, ſenex non ſolũ infirmus eſt,

Senes infirmi.

Regula idẽ quod ſtatutum

Senectutis pulchra deſcriptio

Indi, teſte Herodoto ſenes interficiunt.

eſt,ſed infirmitatum omnium quaſi fermentũ quoddã,ad quod,veluti agmine facto,occurrit morborum omne genus. vnde non ab re poeta dicit,Subeunt mobi, triſtiſque ſenectus. Nam inter cætera morborum genera, vt inquit. Hyppocrates,& poſt eũ Cornel. Celſus,maximè infeſtant ſenes diſponia & ſtranguria,hoc eſt ſpiritus & vrinæ difficultas,coryca,& pituita, nephritis,& paralyſis,id eſt,renum dolores,&neruorum reſolutienes. Adde etiam cacexiam,id eſt malum corporis habitũ. Lienteriam,id eſt,inteſtinorum leuitatem, cæteráq; fuſi ventris mala, quibus ſenes vexantur. Adde incõmoda ſenectutis penè innumera: quæ quaſi per indicem Satyricus numerat Iuuenalis Saty. 10. Ex quibus facile deprehendemus, ſenes nõ ſolũ infirmorum numero contineri, ſed etiã morborũ Quid enim aliud in cauſa fuit, quod Cornelius Senecio, cum hilaris cœnaſſet ſubito extinctus fuit,authore Seneca, niſi ſenectus? Quid Rhodiorũ legatum in calce orationis extinxit niſi ſenectus? Quid A. Põpeiũ. L. Aallan. Ap. Senſeiũ. Iuliũ medicũ, Fabiũ ſenatorẽ, Anacreontam poetã niſi ſenectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur hiſtoria,ſi ſenes omnes repẽtina morte interemptos cõnumerare vellẽ, cũ ſatis fuerit infirmitates ipſas lethales, quibus ſenectus ipſa implicita eſt,oſtendiſſe. Quibus finẽ imponet Licinius Caluus. homo Romanus exactę ętatis & magno natu ſenex,qui tribunatum militũ deprecatus ita verba facit ad Quirites:Me iam non eundẽ, ſed vmbrã nomenq;P. Licinij relictũ videtis. Vires corporis affectæ ſenſus oculorum atque aurium hebetes, memoria labilis,vigor animi obtuſus,ac denique ipſamet infirmitas. Et ad propoſitũ redeundo videlicet quòd regula iſta loquẽs de infirmo habeat locum in ſene decrepito,tenet expreſſè,& in terminis exellens ille gloſſator conſilij Baſilienſis,ſiue pragmaticę ſanctſonis,titulo de colla. fo. 97. Quã opinionem pluribus fundamentis probat,inter quę adducit dictũ Arch. in c. nihil. 7. q. j. dicẽtis,Facili⁹ admittendã eſſe reſignationẽ ægri quàm ſenis:quia ſenex pręſupponitur minus viuere,quàm eger. Et valde ſenex ęquiparatur graui infirmo,c. j. de cler. ægrot. lib. 6. Nam ſenex mortuus,præſumitur ex ſenectute decedere,l. ſi vt certo §. quid verò ſenectute. ff. cõmoda. vt latius ibi Archi & dictus gloſſa in dictis locis diuagantur. Hinc Apoſtol. ad Hebræos. ca. 8. dicit, quòd qui antiquatur & ſeneſcit, prope interitum

Senes quot morborũ genera infeſtent.

Senes quã plures repentina morte in exempli connumerantur.

Senex an præſumatur minus viuere, quam æger.

ſenectus, ſecundum Senecam, nihil aliud eſt, quàm vitæ occaſus. Faciunt quæ in propoſito ſcribunt quidam moder. in tracta. de beneſi. in. 3. par. q. 18. vbi etiam in indiui duo decidunt iſtam quæſtionem. Pro quibus facit etiam illud, quòd ſenex ſemper eſt in morte, vt notatur in l. is qui. ff. de fideicõmiſſ. lib. cum concor. vt ſcribit Catald. in tract. de tranſla. concil. Baſil. col 3. & moder. in l. ſenium. C. qui teſta. facere poſ. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni authores tradunt, ſenex dicitur quaſi ſe minex, hoc eſt ſemimortuus, quod acta maiore ętatis ſuę parte iam morti propinquior ſit: nex enim mortem ſignificat. Et ideo merito Bion philoſophus ſenectutẽ portum omnium malorum appellabat. De qua Plini lib. 7. c. 10. quędam incõmoda ſcribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton. Campan. in epiſt. conſolatoria ad Car. Papien. de obitu fratris, ſol. 6. & Archiepiſc. Flor. in. 1. parte ſummæ, tit. 5. c. 1. §. 5. & 6. & ſexcenta alia ſenectutis incommoda heroico carmine enumerat Eraſmus ad Gulielm. Copum poſt diuum Gregorium ſuper Homilia, Erunt ſigna, &c. quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam iſtam de infirmo loquentem, locum ſibi vẽdicare in ſene decrepito.

Etymologia nominis.

Senectutis incommoda.

Sed prædictis non obſtantibus contrariam opinionem veriorem puto. Nam regula de infirmo ſimpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo qui in lecto iacet, & febre corripitur, argumẽ. eorum quæ dicit Bart. in l. 1. §. hoc interdictum, per illum tex ff. de fonte. Nam imfirmitas vera & propria eſt illa, quæ ex humorum exceſſu cauſatur, ex quo ſuccedit febris, vt tradũt moderni Auinionen. in tract. legali de peſte, in prin. & febris nihil aliud eſt, quàm motus corporis cõtra naturam, vt in l. quæſitum §. 1. ff. de re iud. & in l. 1. §. ſed ſciendum ff. de ædi. edic. Senectus vero nõ eſt huiuſmodi. Ideo propriè infirmitas non dicitur, ſed debilitas, vt dicit Fely. in c. quoniam frequenter, in penul. col. vt lite non conteſt. facit tex. in cap. 1. & in cap. niſi. §. propter debilitatem. de renuntiat. & notant moderni in cap. ſi pro debilitate. de offi. deleg. & in c. ſi qui teſtium, de teſtib. Et ideo concludendum eſt ſub diſpoſitione iſtius regulæ, de infirmo loquentis, ſenes non comprehendi: quia ſenex, ex eo quia ſenex infirmus proprie non dicitur, vt videtur eſſe tex. in l. cui dens. ff. de ædil. edic. vbi dicit text. quod carens dentibus non eſt infirmus, aliàs nullus ſenex eſſet ſanus. Innuit

Infirmitas vera quæ ſit.

Febris quid ſit.

Senis ex iuris præſumptione quàm longam vitæ ſpem ſibi pollicentur.

nuit ergo text. quòd ſenes licet dentibus careant, non propterea infirmi dici debent. Et licet ſenes dicantur proximi morti, non autem ſunt ita proximi, quin non ſpem vitæ quinquennalis ex iuris præſumptione ſibi polliceantur, vt dicit Alex. in l. hæreditatum, per illum tex. ff. ad legem Fal. vel ſaltem ſperent per annum viuere, vt dicit Roma. in conſi. 363. petitur à me. in col. 1. Et ante ipſum diuus Hieron. in 2. par. epiſt. tit. 3. epiſt. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib de Senect. & dixi in §. itē ſi quis in fraudem. nu. 25. inſtit. de actio. Eſt bene verum quòd in capulari ſene, & penè decrepito renuntiante, magis iuſtificari debet renuntiatio quàm in iuuene, & ſuperior diligē tius eam renuntiationem intueri debet, ne ſimulate vel frauduleter fabricata ſit. Quo caſu putarem proculdubio iſtam regulam in tali habere locum, aut ſaltem militaret ratio c. 2 de renuntiat. lib. 6. Et ita etiam videtur ſentire Pet. de Ancha. in conſil. 579. quæſtio proponitur. vbi loquitur de permutatione cuiuſdam ſenis iam cōfecti. Nec ob eam cauſam oportuit eum iuſtificare ceſſiſſe in vtilitatem eccleſiæ, vt ibi per eum. Et vltra iſta plura alia priuilegia ſeniorum vide per moder. Hiſpanos in rubrica inſtit. de iuſt. & iur. col. 9. num. 75. cum ſeq. & per Card. Iacobatium in tract. de concilio, pagina 58. cum ſequen. lib. 1.

Renuntiatio an debeat magis iuſtificari in ſene, quàm in iuuene.

Seniorum plura priuilegia.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in eo qui intrat mare tempore tempeſtatis, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis, & renūtiat in illo periculo, & moritur infra viginti dies ex illo?

Mare infirmitati, & morti æquiparatur.

SOLVTIO, Videtur prima facie quòd ſic, per ea quę de periculo maris cumulat Io. de Mur. Prior in quibuſdā memorabilibus ſuis, vbi mare æquiparatur infirmitati & morti. de quo Fely. in c. olim. in 2. col. de excep. Et negari non poteſt quòd nauigatio ſemper eſt periculoſa & incerta, ſicut infirmitas, vt not. Bal. in c. paſtoralis. col. 2. de offi. ord. Et eam æquiparat Æneas Syluius, epiſt. 37. ægroto in carcere vel lecto exiſtenti. Hinc emanauit prouerbiū, Qui neſcit orare aſcendat mare. Et Ouid. in lib. 2. ſine titulo, dicit quòd nauigans ad mortem accedit, Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiam Seneca teſtatur lib. 7 Tragœ. & Terent. comedia 6 Nam plus dies 30 in naui fui ſemper mortem expectans. Nam fortunatus eſt qui neſcit quid mali præterierit, qui nunquam

Orare qui neſcit, aſcendat mare.

quam eſt ingreſſus mare.& Propert.lib.3.de morte Pæti,
Ite rates curuæ,& lethi quoque texite cauſas:
Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat,fatis adiecimus vndas,
Fortunæ miſeras auximus arte vias.

Et hoc eſt abſolutum apud omnes, quòd intrans mare dicitur conſtitutus in articulo mortis.Et ita de illo qui vadit ad bellum,vt de vtroq; dicit Abb.in d.c. paſtoralis §. præterea. Et idem de intrante domum peſtiferam , vt de iſtis omnibus loquitur Bart.in tract.de teſta.in verſi.mortuum,& in l.fi.ff.de infa.Card.in clem.1.in prin.& §.fi.de pœn.& quod habetur toto titu.ff.ad l.Rho.de iact. Adeo quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti,vt in l.iij.ff.de don.cau.mor. &plura ponit Luc.de Per.in l. quotiẽs,de naufra.lib.xj.Quib.omnib.cõſideratis videtur cõcludẽdũ regulã iſtã in tali de renũtiatiõe locũ habere. *Mortis in artic.conſtituti qui dicantur cũ infirmi non ſint.*

Sed iſtis non obſtãtibus teneo contrarium per ea quę notat Abb.in c.quod de his,in fin.de ſenten.excommu.Ex cuius dictis quæſtio ita reſoluitur. nam ponit ibi pro conſtanti,ibi eſſe textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum eſſe diſcrimen. Quod ſi verum eſt,prout inficiari non poteſt, regula iſta loquens de infirmo,non habebit locum in ſano conſtituto in aliquo periculo mortis: quia non dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula ſentit.Si igitur talis credat,& moriatur infra viginti dies, beneficium non vacabit per obitum, ſed per renuntiationem:quia ceſſat mens & intentio regulæ. *Infirmitas & periculum mortis multũ differunt.*

QVAESTIO NONA.

QVAERO,ponamus aliquẽ infectũ peſte,iuſſum cõtinere domi,vbi renuntiat,deinde in certo die ſolus moritur, dubitatur vtrum ante vel poſt vigeſimum diem fuiſſe mortuũ præſumemus,& cui potiſſimum onus probandi incumbat,an videlicet reo excipienti de regula,an verò actori reſignatario. *Probandi onus cui potiſſimũ incumbat.*

SOLVTIO.Iſtud dubium habet duas partes. Prima eſt,an regula iſta quæ loquitur de infirmo, procedat in infecto. Secunda pars,ſuppoſito quod ſic, nunquid in dubio debeat præſumi mortuus infra vel poſt viginti dies,quando neſcitur tempus obitus.

Circa primum videtur dicendum regulam habere locũ in infecto,quod ſic oſtenditur, Infectus dicitur conſtitutus non ſolum in infirmitate, ſed etiam in periculo mor- *Infectus quis dicatur.*

tis,vt late probat Corneus in conſil.130.in hac conſulta tione,in quarto volumi.& in conſil.53.eodem lib. Et in pulchra quæſtione reaſſumunt nouiſſimi Bononienſes in tractat.legali de peſte,in prima parte quæſtione 10. Et iſta opinio ſuaderi poteſt ex eo, quia peſtilentia eſt morbus acutiſſimus & contagioſus,qui omnes alios magnitudine ſuperat,vt dicit text.in cap.ſicut.el.1.de ſimon. Cũ igitur tex.iſte loquatur de infirmo, in dubio intelligẽdus eſt de omni infirmo qui eſt in periculo mortis, ita quod comprehendet infectum peſtilentia.

Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine ſuperat.

Prædictis tamen non obſtantibus contrariam opinionem puto veriorem, videlicet regulam non habere locũ hoc caſu:ex eo,quia licet infectus peſtilentia dicatur conſtitutus in periculo mortis, non tamen poteſt dici infirmus, niſi per quandam fictionem, & habito reſpectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioſo, ex quo infectus adeo eſt aeris participatione contaminatus, vt facile euitetur ab aliis. Et tali reſpectu poteſt homo ſe infirmum exiſtimare, cum poſſit ex infectione ſtatim generari peſtilentia,& eum necare. Et ideo prudẽtis erit tali tempore ſe & ſua ita componere,ac ſi infirmus eſſet,& ſe cerneret moriturum. Vere tamen & realiter cõſiderando rẽ ipſam,infectus peſtilentia ſanus eſt,& nõ infirmus. Nam infirmus dicitur qui iacet in lecto, & febre corripitur.l.j.§.ſed ſciendum.ff.de ædil.edicto.& notat gloſſa in ſumm.xvj.quæſt.prima.& notatur in cap.cum infirmitas. de pœnitent.& remiſſio. Cum igitur regula iſta ſit ſtricti iuris & exorbitans à regulis iuris cõmunis,debet de proprio & vero infirmo intelligi,non de præſumpto:aliàs ſequeretur illud inconueniens, quòd ſenes,de quibus ſuprà proximè diximus,qui infirmorum numero continentur,furioſi,abſentes, & alij omnes qui infirmis æquiparantur,iuxta tex.in l.2.§.furioſus.ff.de iure codil.comprehenderentur ſub iſta regula,quod non eſt verum.Intelligenda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cum ſit odioſa & ſtricti iuris.Et hoc quo ad primum.

Infectus peſtilentia ſanus, & non infirmus.

Circa ſecundum qui tenetur in dubio probare infectũ mortuũ fuiſſe infra viginti dies, Dicẽdum eſt,ꝙ opponẽs de regula, ex eo quia reſignatarius habet intentionẽ fundatam de iure, quòd taliter mortuus præſumatur mortuus poſt vigeſimũ diem.Ratio eſt:quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tempore,ſaltem per annum

Infirmitas quælibet in dubio præſumitur.

annum.vt probat Card.in c.cum inter.de elect.per tex.in c.cõmuniter.33.diſt. Sequitur Alex.in l.furioſum. ſecunda colum.C.qui teſt.face.poſſ.Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio.l.ſi longius.in prin.de judic. Sequitur Decius in c.prudẽtiam, in quarta colum. de offi.deleg. Et illud dictum ſequũtur moderni Taurin. in l.j.nu.539.ff.de offi.eius. Non obſtat quòd in morbis peracutis,veluti peſtilentia,velociſſimè homo moritur,vt dicit Barthol.de Piſis in tract.peſtilentiæ,in prin.ex mente Hippocratis in tertio Prognoſticorum, & in ſecundo Aphoriſmorum, capitulo vigeſimotertio, & Galenus in primo de morbo.capite quarto. Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter verum,ſed ſecundum complexionem & alia accidentia infirmi hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergom.in tract.peſtilentiæ, in ſecunda parte,fol.5.q̃ licet peracutæ ægritudines non traſeant.14.diem ſecundum Hippocratem,tamen dicit quòd iſte latro peſtiferus pabulat, & diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies,& tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio cũ ex multis medicorum locis ſatis cõprobetur,tũ ex ſæuiſsima illa & multis ſæculis memorãda, anni 1537.peſtilentia,quam ipſi vidimus,ſit manifeſtior. Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerendiſs.Cardinalis Laurentij Sanctorum quatuor,cuius tũc eram Auditor,peſte languens quidam nomine Turion, Nicolai ſigillatoris ſacræ pœnitentiariæ famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tãdem quinquageſimum diem tranſgreſſus obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam ſecretarius principis Orangiæ, tunc exercitus Imperialis in illa ſæuiſsima vrbis direptione Ducis,peſtilentia tactus, vltra quadrageſimum diem lãguens vitam protraxit,tandem ex eodem morbo deceſsit. Ioan.etiam Bononien.eiuſdem cardinalis famulus peſtilentia correptus,ſexageſimum diem cum gemitu trãſgreſſus, ex eodem morbo expirauit. Deficiet mihi tempus pariter & papyrus,ſi Infirmorum omnium caſus, & temporis longi exceſſum diſcurrere vellem. Plures enim reperiũtur,quàm Sybillæ folia. Sic itaq; dictum Hippocratis & aliorum intelligendum eſt, concurrentibus habitudine corporis cum mala diſpoſitione,vt apparet quotidiano vſu. In dubio tamen ægritudo præſumitur longa, niſi probetur contrarium: & hoc erit arbitrarium, vt dicit Alexan.in l.furioſum,in.2. colum.

Ægritudines peracuta licet nõ tranſeant 14 diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per 40.dies

qui teſta.face.poſ. Et iſta opinio communis eſt, vt patet ex his quæ dicit Abb. in d. c. cum inter. Et eam ſequitur latè quidã modern⁹ Hiſpanus Pet. de Biaxſo in tract. de elect. in 2. parte. c. 6. in 2. colum. Et ex iſtis habes vnum priuilegium ſingulare infirmitatis, quòd licet ſecundũ medicos infirmitates peracutæ extinguant hominẽ in decimoquarto die, per ea quę dicta ſunt ſuperius: hoc tamen de iure non procedit, quia præſumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuiſſe mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, vt dixi, ſemel infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium.

Infirmitates peracutæ.

Infirmus ſemper præſumitur infirmari.

Nec mirandũ eſt, ſi in hac materia cõiecturali, Iuriſconſulti ad auferendũ lites illud tempus extra ordinẽ medicorum cõmenti ſunt. quia videmus in ſimili, quòd hodie cõmuniter homines intra quinquageſimum & ſexageſimum annum moriantur, vt ex ſepulchris defunctorũ inſpicere licet. Et vtinã nobiſcum cum pſalmiſta tam bene ageretur, dicente, Et erit vita hominis 70 annorũ. in potẽtibus 80. Nam ſatis nobis conſultum fuiſſet. Et tamen lex non curãs fixum illud prophetę tempus, neque rurſus curſum ipſum quotidianũ breuioris vitæ. ante oculos obuerſantem, ſed quaſdã alias lõgioris æui cõiecturas ſanxit. diffiniens hominũ vitam ad centũ vſque annos poſſe protendi, transferens onus probandi in aſſerentẽ oppoſitum, vt in l. fin. C. de ſacroſanc. eccl. Rationem verò illius præſumptionis vi ę centũ annorũ ſcribit notabiliter Crinitus, ex mente Arabũ. libr. 7. de honeſta diſciplina. ca. 9. capta coniectura ex põdere dragmarum cordis humani vt ibi latius per eum. Sic igitur licet medici infirmitatem, peracutam certis veluti cancellis circumſcripſerint, nos tamen alio reſpectu longius protrahimus.

Vita hominum ad quot annos protẽdi poteſt.

Ergo hoc primum infirmitatis ſingulare priuilegium erit. ꝙ etiã in peracutis morbis pręſumitur quis quouſque viuere, donec probetur mortu⁹. Quę quidem probatio incumbit aſſerẽti. iuxta vulg. l. qui dicit, de proba. Sed quãdo huc deuenimus, vt de ſpecialibus priuilegiis infirmitatis mẽtio fiat, operępretium erit quædã alia infirmitatis ſingularia priuilegia prædictis annectere. Quando etiã materia iſtius regulę affinis eſt, & expoſtulare videatur, quæ longa lectione retexui. Erunt enim numero ferè nonaginta. Quę quoniã experſa reperiuntur in iure, neque

Infirmitatis priuilegia deſcribuntur.

que obuiam cuiquam volenti occurrunt, & illa aliàs iunior multo labore collegi, prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium ſpeciale infirmitatis erit quòd licet propter infirmitatem quis non ſit remouendus ab officio, vt in c.ſcripſit.cum duobus ſeq.7.q.1.Nec coniugati ob eam cauſam ſeparari poſſunt, vt in c.2. de coniu. lepro.& in c.hi qui.23.q.7.Neque etiam tutor propter infirmitatem ab adminiſtratione remoueri debeat. vt in l. ſolent.de tutel.ſicut nec iudex, cui ex ſucceſſione adminiſtratio defertur, vt in cap.grandi.de ſuppl.neg.præla. lib. 6.Bar. in l.cęcus,ff.de iudi. Tamẽ habes textũ ſingularẽ in l.3.C.de offi.præfec præto.Ori.ꝙ iudex ꝑpter infirmitatẽ remouetur ab offi.Et ita ibi Salic.ſummariũ ſcribit.

Tertium ſpeciale priuilegium infirmitatis ponit textus in l.filium diffinimus.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.Vbi propter infirmitatem longinquam patris tollitur pręſumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis ſcientibus, præſumatur filius illius infirmi.

Quartum, quia licet quis nõ excuſetur ea ignorare.quę publicè proclamantur: vt in l.ſi tutor.C.de peri.tuto. tamẽ infirmus excuſatur.tex.eſt notabilis in c.fi. qui mat. accuſ.poſſ.tradit Bar.in l.is poteſt ff.de acquirend.hæred.

Quintum ſingulare priuilegiũ infirmitatis eſt, quia ſicut impẽſa funeris pręfertur cuicũque alij creditori, vt eſt tex.notabilis in l.impẽſa funeris ff.de relig.& ſumpt.fun. Sic eodem modo impẽſa facta in infirmum, præferetur cuicunq; alteri creditori.Ita ſingulariter Bald.in l in reſtituẽda.per illum text.C.de peti.hæred.Et hoc bene nota.

Sextũ ſpeciale priuilegiũ ponit text.in l. 1.ff. de offi. cõſul.Vbi collega, incoata per ſuum collegam poteſt cõplere & exequi, quando alter collega eſt infirmus.

Septimum, quia cõmodatarius tenetur ad impẽſas faciẽdas ſeruo commodato infirmo, ſecundũ diſtinctionem text.notabilis in l.rebus.§.poſſum. ff. commoda.

Octauum, vſufructuarius tenetur etiá ad impenſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfructum. l.ſicut impendia.ff.de vſufructu.

Nonum priuilegium.quia ſeruus infirmus cenſetur interim ſeruire, & tempus infirmitatis computatur in tempore conuento.text.eſt notabilis in l.cum hæres in §.ſtiu.ff.de ſtatu homin.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmun vſumfru-ctum retinemus.l.arboribus.§.de illo. ff. de vſufruct.

Vndecimum,quia cõtractus factus ab infirmo cum medico poteſt reſcindi per officiũ iudicis. Caſus eſt ſing. i l.medicus.ff.de variis, & extraord.cog.

Duodecimum,quia contumacia non cadit in infirmũ.l. contumacia. §.pœnam.ff.de re.iud.Bar.in l.1.in 1.col. ff. de integ.reſtit.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detẽtus à facto ꝓmiſſo ſub pœna excuſatur.bonus tex.in l.fi.§.pe. ff.ad leg.Rhod.de iact.Et hoc nõ procedit ſolũ in infirmitate propria,ſed etiã ſuorũ.vt Alex.tradit in d.l.quęſitũ.

Decimũquartũ,quia cõtractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius qui propter infirmitatẽ fuit impeditus.l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi.ob cauſam.

Decimumquintum.quia iudex delegatus ſuperueniẽte infirmitate mutatur.l.ſi longius.in princip.ff.de iudi.

Decimumſextũ,quia impẽſæ factæ in infirmum etiam inuitum & contradicentẽ,repetuntur. gl.eſt ſingularis in c.prouidendum. 83.diſtinctio. Quam gloſ. confirmo ex aliis duabus ſingular.gl.poſitis in l.ſtichus,ff.de pecu.leg. quæ dicunt,ꝙ beneficiatus in ſtatu ſuæ perſonæ nunquã poteſt opponere,ꝙ vtiliter in eum nõ ſit geſtũ. quas gloſ. not.ad limitationem l.vtiles.ff.de peti.hære.Et illas gloſ. ibi Bar.approbat,& eaſdem ſequitur Ioan.Andr. in c.cũ c.laicus,de foro compet.lib. 6,in nouella.

Decimumſeptimum, quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem.glo.eſt notabilis in d.c. prouidendum.83.diſt.in verſic.infirmus.in princ.

Decimumoctauum,quia licet teſtamentũ factum ab eo qui poſtmodum mortem ſibi conſciuit, ſi metu criminis hoc fecit,nihil valet:tamẽ ſi fuiſſet infirmus,&propter impatiẽtiã doloris ſuæ infirmitatis hoc feciſſet, non irritatur teſtamẽtum.l.2.C.qui teſta.fac.poſſ.cum ſuis cõcord.

XIX.quia ſententia lata contra infirmũ iudice ſciente, eſt ipſo iure nulla.l.quæſitum. cum gl.not.ff.de re iud.

Vigeſimũ,quia licet in die Paſcatis nulli ciui liceat ruri commorari: tamẽ ſi in infirmitate eſt detẽtus,excuſatur. text.eſt notab.in c. nulli.de conſec.diſtin.3.

Vigeſimũprimũ,quia infirmus omni tẽpore, & indifferẽter debet baptizari,quãuis aliàs non poſſet certo tẽpore baptizari,text.in c.qui.cum cap.ſeq.de conſec.diſtinct.3.

Vigeſimum

Vigeſimumſecundum, quia procurator qui regulariter poſt litem conteſtatam non poteſt mutari,tamen propter infirmitatem mutari poteſt.l.vel in iudicio.ff.de procu.

Vigeſimumtertiũ,quia arbiter poſt ſuſceptum arbitriũ, licet regulariter teneatur & cogatur cauſam dicere,tamẽ propter infirmitatem excuſatur.l.licet.ff.de arbi.

Vigeſimumquartũ,quia licet regulariter habẽti tutorẽ curator non ſoleat dari,tamen ſi tutor eſt infirmus,datur eius periculo.§.fin.inſtit.de cura.l.ſolent.ff.de tutel.

Vigeſimumquintum,quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur.l.ſi quis in graui.in princ. ff.ad Sillen.tollit tamen pręſumptionem calum.tex.eſt notab. in l.qui cum maior.§.fin.ff. de bo. liber.

Vigeſimumſextũ,quia manumiſſus à domino in ſeruitutẽ reuocatur,quando domino ſuo infirmo ſuffragiũ nõ præſtitit.l.alimenta.ff.de libe. agn. Vigeſimumſeptimum, quia monachi qui aliàs prohibentur comedere carnes,tamen ſi ſunt infirmi,bene poſſunt comedere.tex.eſt notabilis in capitulo,cum inter monaſteriũ.de ſtatu monach.

Vigeſimumoctauũ,quia ſocius qui occaſione ſocietatis incidit in infirmitatẽ,computare poteſt expẽſas factas in infirmitate ſuo ſocio,ac ſi in ſocietatem expendiſſet. Caſus eſt notabilis in l.ſocius qui in eo,cũ.l. ſequẽti.ff. pro ſocio.quod limita ſingulariter non procedere in mãdatario,qui exequendo mandatum factus eſt infirmus.Caſus eſt ſingularis in l.inter cauſas. in §.non omnia. ff.mandati.Quod bene nota.

Vigeſimumnonum,quia dominus non curando ſeruum ſuum infirmum,priuatur dominio eius,caſus eſt notabilis in l.prima.§. & ſeruus,C.de latina libertate tollenda.

Trigeſimũ,quia ſi filius,vel hæres non curauit teſtatorem infirmum perdit hęreditatem.Caſus eſt notabilis in §.ſi quis de prædictis.in authen.vt cum de appel.cognoſ.

Trigeſimumprimum,quia maritus qui vxorem ſuam infirmam non curauit,perdit lucrum dotis.l.ab hoſtibus.§. ſi vir.ff.ſoluto matrimonio,& ibi gloſſ.

XXXII.quia emptor qui ſeruum infirmum non curauit,non poteſt agere redhibitoria contra debitorem,tex. eſt in l.quid ſi nolit. §.ſi mancipium.ff.de ædil.edict.

Trigeſimumtertium,quia licet regulariter teſtes ad iudicem debeant venire,tamen ſi ſunt infirmi, mittitur ad domum eorum, text.eſt in l.ad egregias. ff. de iureiurando.

Trigeſimumquartum, quia infirmus, vel valetudinarius excuſatur à muneribus perſonalibus.tex.eſt in l.pretor in principio.ff.de vaca.mune.

Trigeſimumquintum, quia ſi vnus ex compromittentibus ſeu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduerſa valetudine impeditus, pœna in effectu non committitur. tex.eſt in l.ſi cum dies.§. ſi quis ex litigantibus ff.de arbit.

Trigeſimumſextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem poteſt alteri committere vices ſuas. tex.eſt in c.ſi pro debilitate.de offic.deleg.

Trigeſimũſeptimũ, quia licet alias electores infra octo dies teneãtur electo ſuam electionem præſentare, aliàs incurrunt certam pœnam: tamen ſi infirmitate ſint detenti, excuſantur, vt in c.cupientes, §.certum.cum gloſ.in verſ. alia iuſta.de elect.lib.6.

Trigeſimumoctauum, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio. Si tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, ſecundum dictũ notabile glo.magnę.in c.licet canon. eſt gl antepe.de elec.in 6.

Trigeſimumnonum, quia confeſſio facta in infirmitate, ſi infirmus conualeſcat, non inducit obligationem, vt plene per Bart.in l.cũ quis decedens.§.codicillis.ff.de leg.3.

Quadrageſimum, quia ſi infirmus exculpat aliquem, tolluntur indicia cõtra eum orta.ita ſingulariter tenet Bald. in l.1.vltim.colum.C.communia de leg.

Quadrageſimumprimum, quia ſi legati infirmentur in legatione ſua, debet eis ſolui, quo ad redire poſſunt, ita notabiliter Bar.in l.ſi cui.§.tandiu.ff.ex quib.cau.ma. per illum tex.quem dicit menti tenẽdum, quia ſæpe occurrit.

Quadrageſimumſecundum, quia ſi fiat ſubſtitutio in legato vel hæreditate cõtemplatione certæ infirmitatis, quod eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel hæreditas non debetur ſubſtituto. Caſus eſt notabilis in l. alũnę.§.fin. ff.de adim.leg.quem ibi Bar. multum commendat.

Quadrageſimumtertium: quia licet aliàs contra debitores abſentes latitantes fiat venditio bonorum per creditores, tamen cõtra debitorem infirmum venditio fit procuratore dato bonis, cauſa cognita.tex.eſt in l.ſi quis in ſtituatur.in fin.ff.de hæred.inſti.

Quadrageſimũquartũ, quia ęger, ſeu infirmus non tenetur

tur mittere procuratorē, vt videtur velle gl.no. in d.l.ſi quis inſtituatur.in ſi.De quo tamē omnino vide Bar.in l.1.ff.de diuer.& temp.præſcrip.& in l.3.ff.ſi quis caut.

Quadrageſimumquintum, quia ille qui in iudicio ſiſtere promiſit, & infirmitate ſit impeditus exceptione adiuuatur. text.eſt in l.2.ſi quis.ff.ſi quis caut.

Quadrageſimumſextum, quia rectores qui tenentur ad alimenta officialibus ſuis, illa etiam debent ſi infirmētur & tenentur ad pullos, & ſimilia, licet nō ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l.legatis.ff.de alim.& cib.leg.

Quadrageſimumſeptimum, quia clericus infirmus non reſidens in eccleſia, nihilominus percipit quotidianas diſtributiones, tex.eſt notab.in c.j.de cler.nō reſid lib.6.

Quinquageſimumoctauū: quia infirmus non præſumitur donare cauſa mortis, niſi de reſtituendo cōueniat, vel fiat mentio mortis.tex.eſt notabilis in l. Seia.ff.de dona.cau.mor.Sequitur Alex.& communis opin.in l.quæ dotis, col.2.nume.6.ff.ſolu.matri.

Quadrageſimumnonum, quia benemeritus eſt qui curauit infirmum. & eſt ſufficiens cauſa ad manumittendum ipſum, etiam à filio minore vigintiquinque annis, vt in l.etiam §.ex præterito.ff.de manumiſſ.

Quinquageſimum, quia ſi medicus promiſit curare infirmum certo morbo laborātem ſi ipſum ſanarit, & poſt modum reincidat in eūdem morbum, tenetur pro eodem ſalario illum iterum curare. glo. eſt notabilis in l. maritus.ff.locati. de quo vide ibi Barto.

Quinquageſimumprimum, licet aliàs gratia extinguatur, negligentia eius, qui vacantem præbendam petere poterat & non petiit, tamen ſi infirmitate fuit detentus, non expirat ipſius gratia quin eius vigore aliam poſtmodum vacantem poſſit petere. gl.eſt notab.in c.ſi clericus, in verbo negligentem.de præbend.libr.6.

Quinquageſimumſecūdum, quia epiſcopus infirmitate detentus, ſuffraganeos ſuos conſecrare non valens coëpiſcopo ſuo, vel alij vices ſuas mandare poteſt, tex.eſt in.c. quod ſedem.de offic.ordi.

Quinquageſimumtertium, quia notarius infirmus poteſt facere, quod de eius protocollis alius ſumat inſtrumentum. Ita notabiliter Bar. in l. quædam.§.nihil intereſt. ff.de edendo. cum limit.de qua ibi per eum.

Quinquageſimumquartū, quia famulus infirmus debet habere

habere ſalarium ſuum tẽpore infirmitatis, glo. eſt. in l. ar boribus. §. de illo, de vſufruct. Sed in hoc veritas eſt in cõ trarium, quam habes per glo. Bart. in l. ſi vno. §. item cum quidam, in vlt. colum. ff. loca. De qua re poſt Alexan. ibi in Apoſtil. latius ſcribit quidã doctiſſimus moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zannis. in §. iuris prudẽtia in 19. & ſeq. col. inſt. de iuſt. & iur.

Quinquageſimumquintũ, quia famulus qui non potuit ſeruire certo tempore propter infirmitatẽ, poteſt alio tã tundem tempore ſeruire, & habere integrã mercedem, ſecundum quod notabiliter diſtinguit Bart. in l. ſi vno. §. item cum quidã. in fin. Vbi moder. & latius Ioan. Baptiſta Caccialup. in repet. idem functo. q. 47. ff. de offi. aſſeſ. & Iaſ. in l. ita ſtipulatus eſſem abs te. colum. penul. ff. de verbo. obligat.

Quinquageſimumſextum, quia infirmitas probatur per ſacramẽtum ipſius infirm. vt in ſpecu. in titu. de appel. §. 7. verſic. quid ergo. Quẽ refert Bal. vbi pulchrè per eum in l. quæſitum. ff. de re iud.

Quinquageſimũſeptimum, quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excuſatur à proſecutione cauſę appellationis. Et licet Oldradus opponat aliqua in conſilio ſuo. 297 quem vide. Tamen. 1. opinio eſt verior, & approbata in Rota, vt refert D. Gulielmus Caſsiodorus in collecta. deciſ. titu. de appella. deciſione incipiẽ. firma eſt propoſitio.

Quinquageſimumoctauum, quia preſbyter qui in infir mitate voluit intrare monaſteriũ, & refutauit beneficiũ, non impeditur, ſi conualuit repetere beneficiũ, ſi non eſt factus monachus.

Quinquageſimumnonum, quia infirmus ſacerdos prohibetur ac etiam excuſatur celebrare, gloſſ. eſt in capi. illud, 27. quæſtione. 1.

Sexageſimũ, quia infirmitatis præſumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. cap. tenor. & ibi doct. extra de re iudic.

Sexageſimumprimum, quia impenſæ factæ in monachum infirmum qui eſt in ſtudio, reddunt abbatem, vel patrem obligatum. vide notata per Specula. in titu. de ſa lario. §. 4. verſic quid ſi monachum.

Sexageſimumſecundum, quia in firmus diuturnus adnumeratur inter perſonas miſerabiles, vt in l. 1. C. quando impera

impera.inter pupil.& vidu.

Sexageſimumtertium,quia infirmus non tenetur ieiunare.c.2.& ibi Abb.de obſerua.ieiunij.

Sexageſimumquartum,quia infirmo cõſentiente alius ſubſtituitur in dignitate in totum,ſed ſuperior decernet ægrotanti alimenta quandiu vixerit,& hoc fieri poteſt ſine peccato,cum non procedat ex pactione ægrotantis & ſubſtituti,ſed ex iuris diſpoſitione & ſuperioris. vt per Abb.in c.tua nos.in fin.de clerico ægrotan.

Sexageſimumquintum,quia excuſatores miſſi ab infirmo ad iudicem ad allegãdum infirmitatem,poſſunt etiam teſtificari de infirmitate,& eis creditur,ita notatur in ca. quærelam,de procurat.Vbi domi.Alex.de Neuo poſt alios hoc notabilius proſequitur.

ſexageſimumſextum,quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit,& ob hoc ad aliud officium aſpirauit, nihilominus fungitur priuilegiis, quæ cõpetunt illis qui perfecerunt.tex.eſt notabilis,&ibi Bar. in l.ex agentibus.C.de princ.agent.in reb.lib.12.

Sexageſimumſeptimum, quia qui infirmos viſitare negligit,peccat venialiter,vt in capit.vnum orarium.§.aliae ea demum,25.diſtinct.

Sexageſimumoctauum, quia ſicut non eſt obligatorium iuramentũ,quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ,ita non eſt obligatorium iuramentum,quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis corporalis:Ita habes per gloſ.Io.And.& D.Abb. in cap.ſi verò,de iureiur.

Sexageſimumnonum,quia monachus qui non poteſt eligere ſolitariam cellulam,& à congregatione diſcedere: tamen de cenſenſu abbatis cauſa infirmitatis poteſt.dũmodo intra ſepta &clauſuram monaſterij habitet.tex eſt in c.monachũ,20.q.Quod qualiter procedat,dixi latiſſimè in tract. meo de offi.& poteſtate maioris pœnitẽtiarij,& ſacrę pœnitentiãriæ.& in tract.breuiũ.nu.41.& 32.

Septuageſimum,quia licet aliàs mandatarius in præiudicium mandãtis non poſſit renuntiare mandato, tamen ſi impeditus eſt aduerſa valetudine,poteſt, l.ſi mandauero,§.fina.cum leg.ſequen.ff mand.

Septuageſimumprimum, quia ſi rector eccleſiæ in ſua infirmitate multa expendit,& plura contraxerit debita, ſucceſſor tenetur.c.1.vbi dominus Abb.de ſolu.

Septuageſimumſecundum,quia officiales digni qui pro

pter

pter infirmitatem non poſſunt exercere officium,non tenentur ſeruire per ſubſtitutũ,pulchra gloſſa,& Bartol.in l.1.§.diuus.in vlt.col.ff.de variis & extraord.cog.

Septuageſimumtertiũ,quia denuntiatio facta per medicum,qui dicit aliquẽ infirmum, vel ꝙ ſit remanſura cicatrix,nũquam aliquid operatur,niſi præcedat iudicis inquiſitio diligens.circa hoc tex.eſt ſingularis,& ibi exclamat Barto.in l, ſemel.C.de re mili.libr. 12.

Septuageſimumquartum, quia medici vocati ad infirmos,debent ante omnia infirmum ad confeſſionem inducere,neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis,quod tendat in animarum periculum.cap.cum infirmitas.de pœnit.& remiſſ.

Septuageſimumquintum,quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere,quàm in loco monaſterij,tamen propter infirmitatem,poteſt, tex.not.cum gloſſ. in clement. 1.in §.ſanè,de ſtatu.monac.

Septuageſimumſextũ,quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detẽta non fecit ſe benedici,non priuatur, vbi aliàs priuaretur.tex.eſt cum glo.in clemen, attendentes. §.ſtatuimus.de ſtat.monac.in verbo rationalis.

Septuageſimumſeptimum,quia licet clericus non poſſit exire extra chorum ante finem officij, tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt. clemen. 1. de celebr. Miſſ.in gloſſ.in verbo rationabili.

Septuageſimumoctauum,quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo. gloſ. cum text.in clementina prima,inverbo,neceſſitate.in §.ſi qua vero.de priuileg.

Septuageſimumnouum,quia licet tempore interdicti ſit data poteſtas celebrandi,conuentui, & tunc non poſſunt alios admittere ad audiendum diuina,tamen ſi ille cõuentus non haberet niſi tres miniſtros, quorum duo eſſent infirmi, ille tertius poteſt alios admittere,ne priuilegium eſſet inutile,glo.penul.in c.licet.de priuileg.in 6.

Octuageſimum quia tribunus militum debet valetudinarios militum viſitare & inſpicere,an propter hoc ſint licentiandi.l.officium.in fin.ff.de re milita.

Octuageſimumprimum,quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultantis ex iudicio ſuſcepto per dominum.capitul.ſi quem.in fin.de procurato.libro ſexto.

Octageſimum

Octuageſimumſecundum,quia miles propter infirmitatem impeditus venire ad diem commeatus excuſatur, tex.eſt notabilis in l.qui commeatus,ff.de re milit.

Octuageſimumtertiũ,quia perpetua infirmitate laborans.excuſatur tutela vel cura.l.prima C. qui morbo.

Octuageſimumquartũ,quia licet ſint paria,quòd teſtamentum ordinetur oretenus ab ipſo teſtatore coram teſtibus,vel quòd coram,ipſo teſtamentum ordinatum legatur à notario teſtibus,vt in l.hac cõſultiſſima,§ ad eũ, C.qui teſta.face.poſſ.tamen ſi coram teſtatore grauiter infirmo illa ſcriptura eſſet lecta coram teſtibus, per hoc non probaretur teſtamentum illud fuiſſe ſuũ niſi expreſſe probetur,quòd illa ſcriptura lecta de voluntate teſtatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter Ioã. And. in additione Spec.in tit.de teſta.§. in primis. quem doct.in d.§.&.cum humana, referunt.quòd bene nota.

Octuageſimumquintum, quia operæ infirmi inutiles ſunt.l.penul.ff.de rei vend.

Octuageſimumſextum,quia legatum infirmæ ætati factum ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur.text.eſt de hoc in l.ciuitatibus.in princ.ff.de leg. 1.

Octuageſimũſeptimum,quia licet coniunctus mortem coniuncti ſcire præſumatur. fallit,niſi coniũctus ſit infirmus.Ita Bar.in l.is poteſt.ff.de acquir.hær.per tex.in cap. cum in tua.qui matri.accu.poſ.ſequitur Alex.in l.Titius, §.Lucius in 2.colum.num.5.ff.de liber.& poſthu.

Octuageſimumoctauum,quia infirmi propter infirmitatem nubere debent,quia,vt dicit Eccleſiaſt. 36. Vbi non eſt mulier,ingemiſcit ęger.Et vna ex cauſis quare matrimonia procurantur,eſt vt in tribulatione conſolentur,aliàs pauci contraherent,cum pauci reperiantur ſani ſecũdum Bartol.in tractat.de tyrannide.& Æneas Syluius epiſtola.37.Debet tamẽ hoc prius infirmus ſpõſæ reuelare,ne indeſcandala naſcantur,vt notatur in cap.quemadmodum.de iureiurand.& in c.1.& 2.de coniug.leproſo.

Octuageſimumnouum,ꝙ infirmus in extremis conſtitutus præſumitur ſanæ mentis niſi contrarium probetur vt dicit Abb.in c.dilectus.nu.9.& 13 de ſucceſſ.ab inteſt.

Nonageſimum & vultimum.quòd infirmitas non facit aliquẽ actũ nullum.niſi ſanam mentem excludat Anton.in c.ex tranſmiſſa.de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum ſuccinctè, & quaſi per

tranſennam

tranſennam dicta ſufficient: quæ longè magis ampliari & diſcuti potuiſſent: tamen breuitati ſtudens, ne in immẽſum creſceret opus, tantum medullam veritatis adnotare volui. Si quis tamen alios caſus ad infirmitatem pertinentes videre voluerit, ad indices accurrat, quibus iſta addere poterit. Nam facilis eſt inuentis addere

Regula in infirmo

QVAESTIO DECIMA.

Infirmitas mentis reſignationem prohibet.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Poteſt teneri quòd non, cum iſta regula propriè intelligenda ſit. & infirmitas mentis reſignationem prohibet. ſicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regn. iur. Et de plano procedit capiendo infirmitatẽ mentis pro furore. de qua in cap. ſi quis inſaniens. & in ca. 1. 15. quæſt. 1. & in clem. ſi furioſus, de homic. Et iſto caſu debet conſtare reſignationem in furore factam fuiſſe, vt prædicta procedant: ſecus autem quando reſignatio reperitur facta à furioſo qui modo eſt ſanæ mentis. Quia ex quo clarè nõ conſtat factam fuiſſe in furore, in dubio præſumeretur facta in ſana mente, vt Bald. dicit in ſua Marg. in verſi. furioſus. & in l. ſi. per illum tex. C. de hære. inſtit. & tradit latè Alexand. & Moder. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſſ. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia paſſione, vt capit glo. in ſumma 15. quæſt. 1. idem dicẽdum eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Sed maius dubium eſt, nunquid renuntiatio in talibus paſſionibus facta valeat: & de facta per iram non eſt dubium, quòd non valeat, per ea quæ latę ſcribit Iaſ. in l. ſi filiam in 2. colum. C. de inoffic. teſt. & Fely. in ca. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloſſ. in verbo balneũ, in §. ſerui verò. inſtitu. de liber. & tex. in cap. vnuſquiſque, 22. q. 4. & de facta per metum habes in cap. abbas, quod metus cauſ. & in deciſ. 202. de renunt. in antiq. cum concord. vt latè ſcribit Deci. in conſil. 219 Et eodem modo de ebrio dicendum eſt, in clem. ſi furioſus. de homicid. & in dict. glo. ſummæ.

Paſſiones animi quæ impediant reſignatio

Tamen aduertendum eſt, quia de reſignatione facta calore iracundiæ, ex eo, quia per prius epiſcopus màle illum tractauerat, Dom. & Præpo. aliíque in cap. quàm periculoſum. 7. q. 1. tenent talem renuntiationem valere, licet poſſit ſtatim beneficium repeti, ſecus tamen ex interuallo. Ita dicũt ibi doct. & ſequitur Decius in c. 2. in 2. co. de

de reſcri. Itaq; ad iſtas paſsiones nõ adaptatur regula quę requirit talem infirmitatem, quæ non impediat renuntia tionem. Sed paſsiones animi præfatæ, quia occupant in tellectum & libertatem iudicij, non adaptantur huic regulæ, cum reſignatio facta durantibus huiuſmodi animi infirmitatibus ſit nulla, neque poteſt in ea militare diſtin ctio iſtius regulæ, videlicet, ſi renuntians moriatur infra xx. dies, vel poſt: quia iſta diſtinctio præſupponit reſignationem validam ab infirmo ſanæ mentis factam. *reſignatio nes, & qua non.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid ſi infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat ſe moriturum renuntiet, qui po ſtea ex ſuperueniente infirmitate ſua, aut medicorum cũl pa, non ratione vulneris deceſsit, vtrum iſto caſu procedat regula. *Infirmus vtrum ex vulnere, &c.*

SOLVTIO. Caſus iſte aliàs accidit in Rota in ptiſico, vt refert Fely. in quibuſdam remiſsionibus, & nihil ta men determinat, ſed remittit ad quaſdam allegationes, quæ non reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hic de iſta quæſtione meminit, licet eam dubitatiuè reſoluat, & videtur magis inclinare in partem negatiuam, videlicet, nõ habere locũ regulã, Motus: quia regula requi rit infirmũ de ipſa infirmitate mortuũ: qui verò moritur ex ſuperueniente, nõ dicitur ex eadẽ infirmitate mori. & omiſsis cauillationib. iſta opinio mihi placet: Pro qua eſt deciſ. Barth. Veron. in cõſil. 62. magnifice, &c. & Soci. cõſi. 168. primo aſpectu, cũ plurib. alijs cõcor. quas cõgerit qui dam moder. Neapolitanus in quibuſdam votis ſuis nuper impreſsis, voto 24. col. pen. Et iſtam opinionẽ in terminis iſtius regulæ tenẽt moderni de Sylua in tract. de benefi. in. 3. parte q. 46. per rationem quam ponit glo. hic.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa verba de ipſa infirmitate. &c. hic poſita denotant cauſam finalem, & propinquã reſpectu dictionis, De, quæ ſecũdum cõmu nes doctrinas cauſam primam & immediatam, & ſic fina lem importat, vt notat Bart. & moder. in l. non dubium, per illum tex. C. de legib. cum cõcor. vt cõgerunt Decius & alij moder. ſuper tit. ſi cer. pe. in 2. & 3. lectu. & in l. cer ti condictio. in prin. ff. ſi cer. pet. Ceſſante igitur cauſa finali, videlicet quod renuntians nõ de ipſa infirmitate, ſed de alia noua ſuperuenienti moriatur, ceſſat ratio regulæ, & per cõſequẽs diſpoſitio. Vacabit igitur beneficiũ per re

reſignationem, non per obitũ, vt voluit iſta regula. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtellana coram me de anno præterito pro Io. Garozo.

Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate quid probari oporteat.

Eſt tamen aduertendum, quòd ad effectum vt quis dicatur mortuus ex noua infirmitate, & nõ ex eadẽ antiqua, debet hoc plenè probari per iuramẽta medicorum, & probationes concludẽtes, vt fuit ſeruatum in illa Compoſtellana. Et quamuis glo. in l. 1. C. de emend. ſer. teneat quòd probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum viſus fuerit ire cum baculo. Quam glo. ſequitur Ang. in tracta. Maleficior. in verb. & dictus Titius. in prin. & Angel. in l. quod ſi nolit. §. qui mancipium ff. de ædil. edict. & Pet. de Anch. in conſi. 284. incip. iure ſtricto. & alibi ſæpe. Tamẽ Abb. & plerique alij in c. 2. de cler. percuſſ. non tenent illam gloſſ. imo volunt, quòd ſi vulneratus moritur poſt. 8. dies, etiam infra. 8. menſes præſumitur mortuus ex eodẽ vulnere, per tex. ibi. ad idem text. in c. continebatur, de homicid. Et propter hanc opin. diuerſitatem fortaſſis Bart. in l. ſi in rixa. ff. de ſicar. col. fina. tenuit, quòd hoc ſit arbitrium iudicis, & ſequitur Barth. Veron. in con. 41. incip. licet inuitus, in. 5. col. & in multis locis hoc docto. dicunt, quos breuitatis cauſa non refero.

Vulneratus ſi moritur poſt 8. dies ſiue menſes an, &c.

Sed quia ex prædictis non habetur clara reſolutio huius dubij, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguerem tres caſus. Primus eſt, quãdo cõſtat apertè vulneratũ omnino ex vulnere cõualuiſſe, & agebat ea quæ ſani facere conſueuerũt, vel longo poſt interuallo deceſsit. Nam iſto caſu regula nõ habet locũ: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicũtur ineſſe. Sed præſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſſe tenet Bal. vt plures alios omittã, in conſilio 328. an vulnus fuerit mortale, &c. in 2. volu. Secũdus caſus eſt, quãdo adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter ſanus, ſed erat iã extra periculũ. quia viſus fuit forte poſt triduũ cũ baculo incedere, iuxta glo. in d. l. 1. nec ſunt aliæ probationes. Et tali caſu, quia potuit vulnerato ſuperuenire ſpaſmus, vel aliquod aliud accidens, & tũc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquũtur, qui ex variis argumentis motũ animi ſui formare poteſt. Et ita procedat quod dicit Bar. in d. l. ſi rixa. cũ ſimil. & iſto caſu onus probãdi incũbit dicenti eſſe mortuũ ex noua cauſa. Quia in dubio præſumitur mortuus ex eadẽ infirmitate.

Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt.

Et ita

Et ita Rota ſæpe interpretatus eſt regulam iſtam in cauſa Compoſtellana coram me,& in alia coram R.P.D.Nicol. Tertius caſus eſt, quando ſumus in dubio quòd non ſunt aliquæ coniecturę præter hoc,quòd vulnus non erat lethale:& tali caſu præſumēdū eſt infirmū mortuū ex vulnere,& erit locus iſti regulę. Et hoc caſu militāt quæ dicunt Bal.in c.1.in prin.quib.mod.feud.amit.& Ang.& Salyc.in d.l.1.volētes vulneratū præſumi in dubio mortuū ex vulnere. Limitatur tamen iſte vltimus caſus non procedere quando ageretur de puniendo vulnerātem pœna mortis: quia tūc in dubio mitior interpretatio facienda eſſet,vt notabiliter declarat Hyppolit. de Marſiliis in cō ſil.ſuo.7.incip.ſummi cœli deus.ſuper iſtis tamen vide Fely.in c.preſbyterum.de homic. qui notabiliter iſta declarat. Et ex prędictis ad aliam quęſtionem infertur, quam propoſuit R.P.D.Marcell.Epiſcopus die 5.Iulij. 1538.in vna Leodien.canonicatus,videlicet,nunquid infirmus ex morbo Gallico.quem manifeſtè cōſtat non eſſe morbum periculoſum vitę, pręſumatur mortuus infra.20. dies ex eodem,an verò ex ſuperueniēte infirmitate. Et reſolutio apparet ex prędictis,quòd pręſumitur mortuus ex eadem infirmitate.& qui dicit contrariū ,tenetur probare. Et ita domini tranſierunt,licet materia alias diſputata non fuerit,quę in veritate diſputatione non indiget.

Vulnerās vt puniatur,mitior interpretatio in dubio facienda eſt.

Infirmus ex morbo Gallico.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVID ſi aliquis ſanus renuntiet,ſed in actu pręſtandi conſenſum vulneratur & ibi moritur , an dicatur beneficium vacare per obitum,aut per reſignationem, quo ad effectum regulę?

Beneficiū an dicatur vacare per obitum.

SOLVTIO. Cōſiderato principio,dicitur vacare beneficium per renūtiationē,cū tūc infirmus nō fuerit,q̄ requirit iſte tex. Sed attēto fine,id eſt conſenſu qui perficit renūtiationē,& conſideratur hic regula ad effectum numerationis 20.dierum, videtur concludēdū contrarium.

Quid tenēdum? Putarē iſta duo tempora conſiderari quo ad hoc,vt iſte text.procedat,videlicet in principio & in fine reſignantē fuiſſe infirmum. Nā iſta regula requirit infirmitatem,& ſic iſtam qualitatem. Et ideo debet omni tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal.in c.conſtitutus.de reſcri. Sicut dicimus in teſtamēto,quòd tribus temporibus capacitas requiritur.§.in extraneis,inſti.de hære.qualit.& diff. Si igitur renūtiatio per papam fuit admiſſa

Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento.

ſa tempore ſanitatis, licet tempore conſenſus reperiatur infirmus, puto beneficium vacare per renũtiationem, quę tunc dicitur verè facta, quãdo papa admiſit. Nam conſenſus qui poſtea præſtatur, trahitur ad tempus admiſſæ reſignationis, cum ſit potius ad executionem inuẽtus, quàm ad validitatem gratiæ, vt traditur in c. quædam. de renun. Ita refert Caſſiodo. fuiſſe in Rota tentum. Et hinc eſt q̃ ille cõſenſus poſt obitum reſignantis præſtari poteſt vigore bullæ Alexandrinæ, vt ſæpe in Rota me præſente practicatum fuit, præſertim in vna Placentina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idẽ D. Guliel. in alia deciſ. & licet regula illa moderna cõputet illos viginti dies à tempore præſtiti cõſenſus, requiritur tamen quòd tempore ceſſionis reſignãs fuerit infirmus, & quòd ex illa infirmitate infra viginti dies cõputãdos à die cõſenſus, deceſſerit. hodie tamẽ per extrauagãtẽ bonæ memoriæ Clementis 7. & per regulã S.D.N. Pauli 3. ſublata eſt iſta difficultas, qui tãtũ voluerũt infirmitatẽ tẽpore præſtãdi cõsẽſus adeſſe, licet reſignãs ſan' fuerit.

Conſenſus ad quid ſit inuentus.

SECVNDA PARS CONCERnens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, Vtrum iſta regula locum habeat in eo qui cedit commendæ.

SOLVTIO. Iſte caſus contigit in Rota de anno M.D.XIX. in cauſa de Funes, coram D. Bartholomeo de Petra ſancta: cuius facti ſeriem D. Gulielmus Caſſiodorus olim Romæ auditor in quibuſdam collectaneis deciſionum Rotæ refert. quæ modo præ manibus plurium verſantur, vt ibi per eum. Et tunc cauſa ſæpius poſita Rota variauit: Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliam partem ſunt ſequuti. Sed vt clarius veritas iſtius quæſtionis per contraria demonſtretur, quædam motiua argumenta pro vtraque parte referam, ex quib. poſtea reſolutio huius quæſtionis colligetur. Quòd igitur iſta regula non habeat locum in ceſſione commendæ, adducitur primò, quia regula iſta non facit mẽtionem de ceſſione cõmendæ, ſed de reſignatione beneficij, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris cõmunis relinquitur, iuxta vulg. c. ſuſceptum. de reſcri. lib. 6. & l. commodiſsime ff. de lib. & poſthum.

Præte

Prætèrea quia verba iſtius regulæ non videntur poſſe adaptari ad cōmendam,ſed potius repugnant, cū de beficio collatiuo loquantur, & quod in titulum datur, vt patet ibi,conferatur,&c. & de beneficio in quo inducitur vacatio,vt patet ibi,vacare cenſeantur,&c. Sed beneficia cōmendata non cōferuntur,neque vacare dicuntur,vt tenet Fede.de Sen.in tract.de permu.benefic.q.15.& Rom. in con.350.& Rota in antiq.deciſ.1.de conceſ.præb. Ex hoc idem pro ſtylo Cancellaria Apoſtolica introduxit, quæ ex eo quod mētem Pontificis interpretari videtur, Conſiſtorium papæ appellatur,vt inquit deci.362.in no. Igitur ceſsātib.verbis regulæ,ei⁹ ratio & diſpoſitio ceſſat.

Conſiſtorium papa quid dicatur.

Accedit,quia intentio papæ non præſumitur fuiſſe de eo,quod verba non importāt.l.quod conſtitutū.ff.de teſt. mili.& tradunt moder.Papien.in l.1.in.3.col. verſi. tertio facit.ff.ſi quis in ius voc.nō ierit.Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex viſcerib.c.fi.de renuntia.lib.6.quæ fuit vt fraudes euitentur,quibus expectantes & ordinarij deludi poterant,ceſſat in commenda,cum in ea prædicti nō fraudentur.Ex eo quia cōmenda inducit quodammodo reſeruationem,vel ſaltem afficit beneficium,vt declarat Rom. in con.prædicto poſt Arch.in c.is cui.de elect.lib.6.& Cō poſt.in c.cum à nobis.eo.tit.& ſequitur Io.Franc.Pauin. in tract.de offi.& pot.cap.ſede vac.in.3.q.ſecundæ partis. & Lapus in addi.ad tract.Fed.de permut.ben.q.15. Et tamen ordinarij expectantes cōferre, vel acceptare poſsūt beneficia reſeruata vel affecta,vt concludit idem Rom.in con.342.& in con.162.in propoſito caſu.& con.442.poſt Cald.con 9.tit.de præb.Et hodie habemus regulam Cācellariæ, ſecūdum quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren.Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello de menſe Ianuario. M.D.XXXII.Et quòd expectantes beneficia commēdata,eo quia affecta acceptare non poſsint,tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego, coram R.D.Io. Pau de menſe Nouemb. M.D.XXIX.quicquid dixerit Soc. in con.32.ſequutus Roma.in quodam conſi.qui hoc non dicit,& illud conſilium fuit à Rota reprobatum, vt refert R.P.T.de Simonetta in tract.reſeruat.

Papa intētio non præſumitur. &c.

Commenda inducit quodā modo reſeruationem.

ordinarij nec expectantes cōferre, &c.

Suadetur iſta opinio ex eo,quia iſta regula eſt correctoria,pœnalis & exorbitans à iure cōmuni,liberā facultatē à iure tributam poſſeſſoribus auferens,reſignandi ſua beneficia,& pęnam annulationis prouiſionis inducēs, iuxta

Verba in pœnalibus quo facto capi debeant. l.ſenatus. ff.de contrahen. empt.& c.decet,cum ſimil. de immunit. eccleſi. lib.6. Sed in pœnalibus, & exorbitantibus ſecundum communes doctrinas, verba propriè & ſtrictè capi debent.l.cum quidam.de libe.& poſthu.c. odia.de regu.iur.li.6.Et adeò hoc verum eſt, quòd in tali materia,etiam à maioritate vel identitate extenſio prohibetur,vt not.in authen.quas actiones,C.de ſacroſanct. eccleſi.Cum igitur verba iſtius regulæ ſonent de beneficiis quę in titulum dantur,ad commendam trahi non debent,quę à titulo differt,vt in capitulo,dudum.de electione.& capitulo,qui plures 20.quæſtione prima. *Commenda differt à titulo.*

Extrauagans iniũcta Bonifacij 8. Confirmatur iſta opinio ex his quæ ſcribit Oldra.conſilio 179.quæritur.Vbi concludit extrauagantem,Iniunctæ Boniſac.VIII.poſitam ſub tit.de electio.quæ loquitur de literis expediendis ſuper eccleſiarum prouiſionibus,non habere locum in eccleſia cõmendata.Et ſequitur Franc. Paui. Olim Rotæ auditor egregius,in dicto.tract. de off.& pot.c.ſed vac.fo.41.Ceſſantibus igitur verbis,& ratione regulæ,eius diſpoſitio ceſſare debet.c. ſuggeſtum de deci.cum vulg. *Verba ceſſantia ratione reg.*

Commenda nõ inducit incõpatibilitatem. Præterea,quia vt dictũ eſt,iſta regula loquitur de beneficiis quæ dãtur in titulũ:ſed commenda non eſt tit. & propterea incompatibilitatem nõ inducit,vt in ca, dudũ, el ſecundo,de elec.Sicut etiam videmus quòd habens beneficium regulare in commendam,cogi nõ poteſt,vt profiteatur religionem,ad quam titularis compelleretur.Iſta ſũt in effectu quæ pro iſta parte negatiua facere vidẽtur. *Beneficiũ regulare.*

Commẽda noſtri temporis. Quibus non obſtãtibus contraria pars,ſuis etiam rationibus & argumentis defendi poteſt.In primis facit, quia cõmende noſtri tẽporis ex vſu patris familias,hodie loco titulorũ habẽtur:& beneficiati de fructib⁹ illarũ diſponũt vt de beneficiis titularib,quemadmodũ tradit Præpoſitus vulgò card.Alex.in c.cum autem 44.diſtinct. in 6. col.& in c.ſi quis,in penul.col.58.diſtinct. Quã interpretationẽ ſæpe accepit Rota.Et ſequitur Troilus de Maluit. in cõſi. ſuo in materia cõmẽdæ poſt tract.ſuũ de ſortib.impreſſo.

Regula habẽs locum in commenda,attenta eius mente. Secũdo pro hac parte facit,quia regula.30.de familiaribus cardinaliũ habet locum in cõmenda,attẽta eius mẽte,licet de ea mentionẽ nõ faciat,vt ſæpe in Rota iudicatũ fuerat.Et hoc idẽ dicebatur de regula de veriſimili notitia,&de regula de idiomate.In quibus licet de commenda nullum ſit verbum,ex mente tamen ad cõmẽdas adaptantur

ptantur. Quia virtus legis non in cortice verborum, ſed in ſenſu & mente, quæ verbis eſt preferenda, cõſiſtit. l. ſcire. ff. de leg. & lege. ſcire oportet. §. aliud. de execu. tu. cum ſimili vt traditur in capitulo, intelligentia. de verbo. ſig. & in capitulo Melchior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ eſt fundata ad obuiandum fraudibus, quæ poſſent ita fieri per commendatarios cedentes, ſicut per titulares reſignantes. Igitur, & cæt. Et ad colligendum mentem regulæ, illud afferri poteſt: quia ſi papa fuiſſet de ea interrogatus, veriſimiliter ita ſtatuiſſet. Igitur habendum eſt pro expreſſo. l. tale pactum. §. finali, cum ibi notat. ff. de pactis. Quæ quidem lex procedit non ſolum ſi per modum ſtatuti, ſed etiam reſcripti, conuentionis, & alterius diſpoſitionis aliquid cautum exiſtat, ſecundum Baldum Paul. de Caſt. & Moder. ibi, & Card. conſil. 51. 2. col. Attẽta igitur mente, & ſimilitudine rationis fit extenſio de caſu expreſſo ad alium non expreſſum, iuxta gl. in c. ſi poſtquam. de elect. lib 6. & clem. 1. eo. titulo. cum concorda. vt ſcribit Decius conſilio 15. in 3. colum.

Legis virtus in quo conſiſtat.

Extenſio quãdo fieri ſoleat.

Accedit prędictis, quia quãdoque videmus cauſas à ſede Apoſtoica commendatariis, ſicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamẽta & rationes pro vtraq; parte adduci & excogitari poſſent, ſed quia ab eo quòd decreui, breuitatis inſtituto lõgius quàm par ſit, diuagarer, omitto. Prę ſertim cũ hanc eandẽ quæſtionẽ nouis aliis motiuis latiſſimè diſputẽ in regula de triennali, quæſtione quarta, & in plurib. alis regulis huius tractatus, vbi videndũ erit.

Cauſæ à ſede apoſtolica.

Pro ſolutione tamen poteſt breuiter dici, quòd aut loquimur in commendis temporalibus, & procedunt omnia argumẽta quæ pro parte negatiua adducũtur: aut loquimur de commendis perpetuis. Et ex quo illę æquiparantur titulis, vt dictum fuit, tali caſu procedunt rationes in contrarium allegatæ. Quibus accedant, quæ Collecta. in capitul. ſi. de fil. preſb. Gaſpar de Peruſio, Æneas Sabin. in tract. reſer. in 2. & 7. fo. tradunt. Vbi in ſimili quæſt. quęrunt, an per [illegible]ationem in commẽdam, deſinat beneficium eſſe reſeruatum: diſtinguunt, aut commenda eſt temporalis, & non deſinit, iuxta conſ. Soc. 32. Aut eſt perpetua. & quia tunc papa de beneficio plenè diſponit, ſicut p collationẽ, expirat reſeruatio. Ita dicũt prętati doctores ibid. plura ad hoc allegãtes, quę breuitatis cauſa nõ refero

Commenda temporalis.

Beneficia commendata non conferantur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, An iſta regula comprehendat eccleſias, ſiue beneficia conſiſtorialia?

Regula an cōprehendat eccleſias.

SOLVTIO. Noua eſt difficultas, hactenus non deciſa ex eo, quia talibus eccleſiis prælati, habita prius diſcuſſione in conſiſtorio, præficiuntur: & ſic abſolutè actus reſignationis nō eſt liber. Et propterea Cancellaria cōſueuit tranſire expeditionem in ſimilibus eccleſiis cū derogatione iſtius regulæ ad maiorem cautelam, prout etiam atteſtatur Reuerēdiſſimus domin⁹ meus multis ſæculis memorādus, Domin⁹ Laurētius Pucci⁹ Card. Sanctorū quatuor, in quibuſdā ſuis memoralib. Cuius quidē ſtylus, quādo iura nō refragātur, ſequēs eſſet, arg. c. olim de cōſuet.

Styl⁹ quādo iura nō refragantur ſequēdus.

Lex ſi nō excipit, nec nos excipere debemus

In contrarium facit, quia ille ſtylus non habet in ſe fundamentum iuris, & regula iſta generaliter loquitur, & eius ratio militat in iſtis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia ſi lex non excipit, nec nos excipere debemus, l. 1. ff. de vſu aleæ, &c. Et quia iſta beneficia conſiſtorialia regulariter ſunt magni momenti: & faciius in eis fraudes committi poſſunt, cum à pluribus appetantur & deſiderentur. Et propterea magis militat diſpoſitio iſtius regulæ, quę ad concludendas fraudes emanauit.

Abbatia in generali conceſſione Reguan habeat locū in cōſiſtoria lib.

Breuiter puto primam opinionē de iure veriorem: pro qua eſt deciſio Lapi in alleg. 85. colum. pen. vbi quærit, an in generali cōceſſione etiam à reſeruata & deuoluta, veniant Abbatiæ de quibus cōſiſtorialiter prouidetur. Et dicit quòd non, per plures rationes quæ militant in caſu noſtro, quas non refero, cum ibi videri poſſint. Et pro iſta opinione vlterius facit, quia videmus regulam de publicandis reſignationibus in conſiſtorialibus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, vt retulit mihi olim D. Petrus And. Gammarus. Et ratio deciſionis fuit, quia in huiuſmodi beneficiis ceſſant fraudes propter quas repellendas regula iſta condita fuit, videlicet, ne per huiuſmodi reſignationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quæ ratio ceſſat in iſtis beneficiis conſiſtorialibus, cum de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarij prouidere non poſſunt, neque illa expectantes acceptare valeant, & ſic per huiuſmodi reſignationes non fraudantur præſertim quia iſta beneficia non conſueuerunt prius concedi, quā perſona reſignatarij per papā & cardinales approbata fuerit:

Modus ſeruandus in conferendis benefi. cōſiſtorialibus.

rit: & ideo in conferendis huiuſmodi beneficiis alius modus ab aliis diuerſus obſeruatur, vt patet in regulis Clementis.7.& aliorum Pontificũ ſuper hoc æditis. Nam per cedulam,& non ſupplicationem huiuſmodi beneficia papa in conſiſtorio proponit, & de illis prouidet, & dato quod in renunciatione infirmi conſideraretur aliqua ſiniſtra ſuſpicio,pręſentia & certa ſcientia papæ proponentis,purgant omnem ſuſpicionem,& ideo in eo non debet ſeruari ſubtilitas iſtius regulę,quia vt dicit Bald. in l.reſcripta, in 3.col. C.de precib. imper. offer.in conſiſtorio principis non curatur de ſolennitatibus iuris: quia ibi magis attenditur veritas, quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas.argum.l.primæ. §.ſi quis.ff.de quæſtio.Hinc dicimus in cauſis quæ in conſiſtorio principis agitantur,nullum fatale currit,vt dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurſo,de quo Specu. & Ioan.And.tam ſæpe faciunt mẽtionem in practica ſua.titu. de impen.execu.Et rationem adducit,quia nemo eſt tantæ authoritatis,qui poſſet nolentem principem ad conuocandum conſiliarios coarctare.vt in authentica de appellat.& intra quę tem.§.ad hoc ſancimus,collatio.4. quę habetur. C.de temp.appel. authen.ſed & lis.Aliã tamẽ rationẽ aſsignant docto.quæ facit ad propoſitum,quia corã principe ordo iuris non ſeruatur,vt eſt tex.in c.petitionem,de accuſa. quem no.dicit Bal.in.cap.j.§.ſi. col.in fi.de no.for fide. Et hoc tenet idem Bal.in l.ſi.C.de legib.poſt Inno.in cap.in cauſis,de re iudic. Nam corã principe ſilet omnis lex:cũ ipſe idem ſit lex animata in terris.Vnde patiendo coram ſe contra iuris ordinem procedi,videtur diſpẽſare,ſecũdum Innoc. ĩ.c.j de lit.cõteſt.& tenet Io.And.& Abb.in d.c.in cauſis. & Ang.in l.princeps,ff.de leg.Hinc eſt quòd quãdo cauſa examinatur in cõſiſtorio, dantur nouæ dilationes,nec attẽditur ſubtilitas iuris,vt tradit Bart.in l.in offerendis. per illum text. C.de appel. Multa enim introducta ſunt pręter ordinem iuris in conſiſtorio,in quo,vt dixi,ſilet omnis lex:& ille ſtylus procedendi multum differt ab aliis obſeruationibus curiæ Inde eſt,ꝙ licet de iure communi in generali diſpoſitione periurus abſolui videatur,tamen in negotiis tractandis in conſiſtorio nunquam cenſetur ſub generali diſpẽſatione periurus includi,niſi ſpecialiter abſoluatur propter ſerenitatem & maieſtatem loci, vt tradit Fel.in c.teſtimonium in 8.col de teſtibus.

Veritas.

Fatale nullũ currit

Principẽ nolẽtẽ ad inuocandũ conſiliarios coarctare nemo poteſt

Iuris ordo corã principe non ſeruatur.

Periurus in quibus cẽſetur diſpenſatus.

Iſta tamen quæ dicta ſunt, limitantur non procedere quando propoſitio eorundem beneficiorum fieret coram ſolis cardinalibus congregatis, papa abſente: quia tunc ſolennitas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bal. in authen. ſed & ſi quis. columna penultima. verſicu. quicquid. C. de teſtib. & idem dicendum eſt quãdo fieret coram ſolo papa ſine cardinalibus. Nam licet papa poſſit quædam ſine cardinalibus expedire, illa tamen ſunt parui momenti, ſecundũ Antonium de But. poſt Io. And. Hoſtien. in c. antiqua. de priuile. Sed vbi ſunt negotia cõſiſtorialia, illa ſolus expedire non poteſt, vt dicit Bald. in lege finali, per illum tex. C. de diuer. reſcript. vbi refert Vrbanum papam Oratoribus Florẽtinis ſupplicantibus, vt quædam negotia ſuę patriæ priuatim expediret, reſpondiſſe, Illud negotium conſiſtoriale, & quòd ſummi pontifices non conſueuerunt talia negotia cõſiſtorialia in camera expedire, ſed in publico conſiſtorio: quod etiam Carolum Imperatorẽ aliis idem ſupplicantibus reſpondiſſe refert. & ſequuntur Moder. Papien. in rub. de conſtitut. in xvij. col. Tamẽ hoc dictum Bal. in d. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum eſt quod condere legem, per quã omnes ſubditi ligentur, dicit de rebus arduis, & eſt maximi imperij, vt dicit Bart. in l. imperium. ff. de iur. om. iud. per tex. in l. j. ff. de cõſt. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen papa & Imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio, vt dicit Cyn. in l. humanũ. C. de leg. Sequitur Bonif. Rotæ auditor in procem. clem. § hæc. ſane. in 3. col. nu. 36. & hoc ſentit Bart. & Bald. in l. ſi. C. de leg. Dictum igitur Bald. in d. l. fin. procedit de honeſtate, non de poteſtate. Reliqua ad conſiſtorium papæ pertinentia videnda ſunt per Card. Papien. cui pulcherrimam epiſtolam ſcribit ordine 278. cuius initium eſt, Magna eſt authtoritas conſiliorum. &c. quo in loco deſignat ordinem & ſtylum quem habere ſolent & debent pontifices & cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtorio longe differentem ab aliis curię conſuetudinibus.

Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt.

Legem cõdere.

Papa & Imperat. poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius cõſilio.

Ex prædictis igitur habes concluſionem, quod iſta regula non habet locum in beneficiis quę conceduntur per renuntiationem in conſiſtorio papæ. Quia, vt dixi, ibi ceſſat omnis ſolennitas regularum. Vbi etiam de regula de valore exprimendo, videmus quia in conſiſtorialibus locum non habet, vt ibi latius ſcribam.

QVAESTIO

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an iſta reg. habeat locũ in beneficio vnito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regula loquitur de beneficiis & beneficium vnitũ non dicitur amplius beneficium, ſicut ante vnionem, ſed perdit nomen beneficij, vt cõcludit Rota deci. 370. nota quòd vbi beneficiũ, in antiquis, & deci. 10. de rebus eccle. non aliẽ. ſequitur Marianus Soc. in c. ſicut venire. de exceſſ. præl. arti. 8. quæſt. 12. & Dominicus in ca. ſunt perſonæ § fi. columna fin. de priuilegio. lib. 6 cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere. cum ſub titulo illius beneficij, cui vnio facta fuit, ſit confuſum, & effectum vna maſſa, & corpus. *Beneficiũ vnitum.*

Hinc eſt quòd nõ valet de tali permutatio, vt cõcludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipſũ probat hoc idẽ in alio tract. ſimili. quidã doctor innominatus qui habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & triẽnali poſſeſſore. ad quæ cõferũt, quæ ſcribit Pet. de Peruſio, & Ioãnes Baptiſta Cacialup. in tract. de reuoc. vnionũ. in 7. ca. & Moderni in trac. reſeruationũ in vltima parte quęſt. xij. & alij Moder. in tract. benefic. quæſt. xij. iij. partis. *Permutatio de beneficio vnito non valet.* *Trãſlationes penſionum.*

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in tranſlationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adduxit And. Sicul. in c. ad audiẽtiã, el ij. de reſcript. Dum multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecundũ naturam beneficiorum. facit etiam pro iſta opinione, quia tex in c. mandatum, de reſcript. loquẽs de beneficiis, habet locũ in penſionib. prout tenet ibi Imol. in prin. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. xv. et etiã Ant. Corſetus ibidem. Quorum opiniõẽ ſæpe Rota me præſente ſecutus fuit. Ergo pariformiter regula iſta quę emanauit ad tollẽdas fraudes reſignantis infirmi in trãſlatione pẽſionis procedet. Nã videmus ꝙ ſicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mẽtio de pẽſione, vt tradit gl. in reg. 61. in fi. & moder in. c. in noſtra, de reſcript. *Tex. in c. mãdatum &c.*

Prædictis tamen non obſtantibus veritas ſe habet in oppoſitum. Et ita tenet Rota, quòd iſta regula in trãſlationibus penſionis non procedat. Et iſte caſus contigit tẽpore Leonis. 10 in perſonam Ioan. de Vrias Epiſcopi, & Ferdinãdi Hſpaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nutu magis, quam verbis in ſuum nepotẽ penſionẽ mille

ducate

ducatorũ tranſtulit,& tunc poſt plures diſputationes fuit tantum tranſlationem valuiſſe,non obſtan.regula:& hoc in ratione fundatur,quia regula iſta loquitur de renuntiatione,ſed penſio renuntiari non poteſt.licet poſſit transferri de licentia papæ,quæ quidem licentia,nec regulariter hodie,neque tempore Clemen.vij.concedebatur,iſta ratione, quia pẽſio eſt quædam ſeruitus ſuper beneficiis non ſeruientibus eccleſiæ cõceſſa.Nam penſionarij † non laborant in eccleſia,neque ſeminant.& tamen metunt,& fructus ſine labore manducant, contra naturæ ordinẽ.nã conueniens eſt. quòd qui commodũ percipit. etiam incõmodũ ſentiat.dicente Apoſtolo, Qui nõ laborat, nõ mãducet,vt in c.clerici.1.quæſt.2.& l.ſecundum naturam.ff. de reg.iur.frãgit enim penſionis impoſitio æqualitatẽ iuſtitiæ,quæ dictat præmia vnicuiq; dari ſecũdũ qualitatẽ laborũ.c.ius militare.1.diſtinct.nam qui alteri nõ ſeruit, inde præmium habere non meretur.c charitatem.& c.eccleſiaſticis.12. quæſt.Cũ igitur pẽſionis impoſitio odioſa ſit,meritò eius trãſlatio prohibita fuit,ne incõuenientia multiplicentur.Regula ergo iſta quæ in renuntiatione loquitur,nõ habebit locum in tranſlatione,quæ non ſolet, vel ſaltẽ de raro,concedi,& iura ad ea quæ raro fiunt,nõ adaptantur,vulg.l.nam ad ea.ff.de legib.Præſertim,quia iſta regula de beneficiis loquitur,quę de ratione tituli ſpiritualia ſũt.Penſio verò in temporalitate cõſiſtit.ergo de vno ad aliud nõ bene infertur,quia ex diuerſis nõ fit illatio.c.2.de trãnſl.epiſ.l.Papianus exuli.ff.de mino.&.l.fi. ff.de calum. Et hoc latè probat Io.Baptiſta de ſancto Seuerino in ſuo tract.penſionũ,poſt Modernos in c.cum.m. poſt gloſſ.ibi de conſtit.& in d.c.ad audientiam.Nam clarum eſt appellatione beneficij pẽſiones nõ contineri, vt dicit Domin.in c.quanuis.de præb.lib.6.in prin.Hinc eſt quòd licet beneficiũ vacet propter crimẽ, non tamen vacat penſio: quia non eſt beneficiũ,& teneri non poteſt à laico,vt tenet cardinalis in cle.1.§.eadẽ.de ſupp.neglig. præla,ſequũtur Moderni de Ripa in rep.ca.2.nu 128.de iudic.Ex hoc enim infertur,quòd licet habens beneficiũ teneatur ad officiũ,id eſt,recitare horas canonicas,vt in c.fi.de reſcript.libr. 6.& referunt omnes in ca. primo,de celebratione Miſſarum. Tamen habens penſionem ad illud nõ obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practic⁹ Hiero.Paulus Hiſpanus in illo libello,qui vulgò Practica Cancellariæ

Vnde qui ſub prætextũ decanorũ, ſeu collegiatorũ cum id munus nõ impleãt, aliis ſe muneribus conantur ſubtrahere, eorũ fraudibus eſſe obuiãdũ & certi iuris eſt ne quis ſub ſpecie muneris quod minus exequitur, alterius muneris oneribus releuetur, ideoq; ſi quis eorũ ſub nomine appellationis vel a munere collegiatũ, ſeu decanũ ſe appellat, ſciat ſe profe... alium ſub

Cancellariç appellatur fol.51. & ſequitur Iacob.de Ferrariis in tract.de hor.cano.& ſentit Ioã.Bap.de ſãcto Seuerino in tract.pẽſion. quęſtione ſi. & reaſſumit D. Petr. And. Gãmarus Rotæ auditor in tract.de off.leg.vbi lati' per hoc diuagatur.Et ratio prædictorum eſt, quia officiũ ſequitur beneficium ſicut venator leporẽ.Qui habet igitur beneficium,dicat officium,alias ſequeretur,quòd ſi ex vno beneficio darentur tres pẽſiones.ꝙ vnum beneficiũ obligaret quatuor perſonas ad dicẽdũ officiũ, quod abſurdũ.ille igitur qui habet titulũ ſpiritualitatis,ad officium tenetur:non autẽ habentes penſiones quæ cõmodũ merè tẽporale continent,quod in laicum cadere poteſt. Nam penſiones æquiparantur contractibus profanis. vt tradit Roman.in conſilio.429.col.4.beneficia verò vltimis voluntatibus æquiparantur,quæ ſunt pię,vt per gloſ. ſi.c.1.de conceſ.pręb.lib.6.Hinc eſt quòd ſola voluntate poteſt caſſari & remitti penſio abq; licentia papæ, ſicut quælibet res profana vt tenet Prępo .poſt glo.in c.Agathoſa.63.diſtinct. quẽ ſępe tẽpore meo Rota approbat. Secus tamẽ eſt in beneficiis,quæ ſine volũtate ſuperioris dimitti nõ poſſũt.Sic etiã videmus,ꝙ pẽſiones ſicut beneficia nõ permutantur:quia nõ veniũt appellatione beneficiorum,vt dicit Card.in cle.1.in 17. q.de reb.eccl.non alie. Et pari modo per promotionem penſionarij non vacat penſio ſicut beneficium,ſecundum Card.in clemen. ij.§.j.in 6.quæſt.de ſup.neg.præla.

roga idũ ꝙ pdictã mo ner ſuff ci ens adprobetur.vil. qui ſub ꝑ textu. C.d ſacro eccl. IO ANN. M LL.

Penſi nec contractibus profa nis æquiparantur.

Pẽſio ſola voluntate poteſt re mitti.

D . . . per promotionem pẽſionarij vacare nõ dicitur.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & penſionem longum eſſe diſcrimen. Diſpoſitio igitur iſtius regulæ in vno loquens,in alio locum non habet .argu.c.ſuſceptum,de reſcrip.lib. 6. Præſertim quia ceſſat commoda ratio iſtius regulæ, quę fuit nę per huiuſmodi reſignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos diſpoſitio beneficij vel acceptatio pertinerent,ſi fraudulẽta ceſsio non præceſsiſſet. Sed iſta ratio non habet locum in tranſlationibus penſionum per quas nullus prædictorum defraudatur.Igitur, &c. Et tenendo iſtam opinionẽ ad rationes in contrarium factas per Andr.Sicul.latè reſpondent Moder.in tract beneficiorum.in 5.quæſt.primæ partis.col.7.vbi videndũ erit.Tamẽ licet iſtæ rationes de rigore iuris ſint veræ. iuſtius tamen videretur huiuſmodi tranſlationes ſub regula comprehendi.quia ex hoc maior eccleſiarũ fauor reſultaret: & diuini cultus augmẽtũ.nã ad

mittere

mittere tranſlationes ſuper beneficiis eccleſiaſticis, nihil aliud eſt quàm ſeruitutem propagare.

QVESTIO DECIMASEPTIMA.

QVERO, vtrum iſta regula procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quæ per præſentationem quis aſſumitur?

SOLVTIO. Decius in conſil. 224. incipiente, in caſu propoſito, contendit probare negatiuam, ex eo, quia iſta regula eſt exorbitans & odioſa, &. in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debent extendi ad iſtum caſum, vt ibi late per eũ. Adde pro iſta opinione, quia videmus huiuſmodi beneficia ſub nominationibus regum non cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæſt. 3. ſecundę patris. neque ſub quacunque gratia etiã ampliſſima, vt latè probant iidem Moderni in d. tract. in 11. quæſt. 3. patris. & cõmuniter docto in cap. 2. de præb. lib. 6. Lap. alleg. 96. ſicut etiã extrauagan. execrabilis, beneficia huiuſmodi iuriſpa patronatus nõ cõprehẽdit, vt iidẽ Moder. dicũt in d. q. 11.

Beneficia iuriſpatronatus ſub nominatione Regum.

In contrarium facit, quia conſiderata mente regulæ idem dicendũ videtur in beneficiis iuriſpatronatus, prout olim fuit in Rota diſputatum in cauſa Naneten. capellaniæ, per Ludouicum de Interamne aduocatum, qui poſtea fuit auditor, per iſtam rationem. Quia ex quo dicta regula annullat collationem, per cõſequens videtur prohibere omne neceſſarium antecedens ad illam, l. oratio. ff. de ſponſ. & c. ſolitæ, de maiorit. & obed. cũ ſimilibus. Sed pręſentatio eſt antecedens ad inſtitutionem quæ ſub nomine collationis comprehenditur. Igitur &c. Ita dicebat ille aduocatus & tenendo iſtam opinionem ad dicta Decij poteſt facile reſponderi. Nam non obſtat, quòd iſta regula ſit exhorbitans: quia hoc non eſt verum ſimpliciter, cũ potius conſiderata eius mente & ratione concordet cũ iure communi de quo in c. 2. de renunciat. lib. 6. Vnde ſpiritum rationis accepit, vt dicunt Moder. in tract. benefi. in 3. parte q. 18. & ante ipſos hoc dicit Ioan. de Anania in c. fi. de collu. deteg. & hoc idem in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in d. c. 2. in vltima quæſtione, quem refert, & ſequitur Ioan. Aloiſius Tuſcanus olim aduocatus cõſiſtorialis doctiſſimus in quodam ſuo cõſi. quo latè probat hanc regulam, & tex. in d. c. 2. eundem ſpiritum & mẽtem habuiſſe, licet in tẽpore hic addito differant. Sic itaque iſto reſpectu, quia iſta regula iuris cõmunis cõcurſũ habet,

Regula annullãs collationem.

Regula exorbitãs.

habet,fauorabilis dici poteſt.Et licet ſecūdū quid regula poſſet dici exorbitans,ex quo collationē ordinarij tollit, vt dicit Rom.in conſi.342.incipiente,quo ad primū,ſecū dum quòd poſſet procedere dictum Decij,per hoc tamē abſolutè concludi non poteſt,ꝙ ſit odioſa. Quia quādo actus ſe poteſt habere ad fauorem & odium,iudicatur fa uorabilis,prout de ſtatuto,quòd ſtantib.maſculis filię nō ſuccedant,dicunt Moderni in l.venia.C.de in ius vocan. facit illud quod de Velleiano dicitur,in l.qui exceptionē. ff.de cōdic.indebit.Et quia emanauit ad repellendas frau des,quòd vtilitatē animę reſpicit,fauorabilis dicitur,per ea quæ Bart.& Moder.tradunt in l.ſi conſtante.in ix.col. in princ.ff.ſolut.matr.cū aliis,quæ ſcribit Iaſ.in l.ſi.ff.de in ius vocā.Et ſecūdū hoc lata fieri debet interpretatio. Et quāuis regula de collatione loquatur,quo caſu videre tur excludi præſentatio,iuxta caſum.c.cū in illis. §.1.de præb.in 6.illud in ambitioſis procedit,vbi ſtricta fit inter pretatio,vt ibi dicūt Domi.& Philip.Secus vero in mate ria fauorabili,vel in differēte,vt iſta.Quia tali caſu verbū collatio,lato ſumpto vocabulo præſētationē cōprehēdit vt cōcludit Rota in deci.448.incip.fuit dubitatum, vtrū habēs,in tit.de præbēd.in nouis.Hinc videmus,quòd tex. in cap.auaritiæ,& in c.quàm ſit.& in c.vt quis duas.& c. fin.de elect.lib.6.licet loquantur in elect.& cōfirmationi bus,tamen habent locū in præſentatione iuriſpatron.vt cōcludit Lapus alleg.8.& Calde.titu.de elect. conſi.8.cū cōcord.vt ſcribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in ver. honorificū,quæſt.39.& reaſſumunt Moder.in nouo tract. iur.patronat.fol.300.cum quatuor ſequent.Et ita quod ad text.in c.auaritiæ.concluſit Rota in vna Salamantina capellaniæ corā R.P.D.Marcello.13.Ianuarij M.D.XXX III.Sic etiam & tex.in c.1.vt lite penden. lib.6.licet de præſentatione,ſeu beneficiis iuriſpatro.nullam faciat mē tionem,tamen propter pariformem rationē habet locum in dictis beneficiis,vt idē Curtius latè probat in d.tract. in verbo,honorificum.q.23.& repetunt Moder.in nouiſſi mo tract.iur.patron,fo.208.& ſeq.Et ita Rota tenuit in vna Barchino.beneficij ſancti Chriſtophori coram eodē D.Marcello.die 26.Nouembris.M D.XXXV. Et ita vide tur etiam hic dicendum,quòd regula iſta,licet de bene ficiis iuriſpatron.mentionem non faciat,nihilominus pro pter eandem rationem habeat locum in eis.

Act. quādo ſe poteſt habere ad fauorē et odiū &c.

Collationis verbū.

Text. in c. auaritia,&c.

Pro

Pro reſolutione tamen huius quæſtionis diſtingo plures caſus. Primo eſt in præſentatione. & in iſta regula locum non habet. Ratio eſt, quia præſentatio pertinet ad patronum: reſpectu verò præſentati regula etiam adaptari non poteſt. Quia ſi præſentatus in infirmitate cõſtitutus renuntiat præſentationi de ſe factæ, nõ dicitur beneficiũ renũtiaſſe, de quo loquitur iſta regula. Ratio eſt, quia per præſentationem ſolum acquiritur ius ad rẽ, vt dicũt Domini in deciſione .ccccxxviij. in antiq. & tradit Abb. & alij cõmuniter in c. quod autẽ, de iure patron. Imò plus voluit Abbas in c. cũ Berthol. poſt glo. 3. ibi in 2. co. de re iudic. quòd præſentat⁹ ante inſtitutionẽ nullũ ius habet in beneficio, ſed bene habet ius ad petendũ illud perſeuerãte patrono in eadẽ volũtate. Et hoc dictũ Abb. ſequitur ibi Fely. & plures alij, quos cumulat Curti⁹ in tract. iuriſpatr. in verbo, ius, in 4. quæſt. & dixi latius ſuperius in reg. proxima, q. 1. Et adeo hoc eſt verum, quod ſi præſẽtatus tũc in curia moreretur, nõ diceretur per hoc in curia beneficium vacare. Quia vt dicatur beneficium in curia vacare, requiritur quòd beneficium ſuum dicatur, & non debitum, vt not. Archi. in c. ſi electio. de electionib. lib. 6. & alij quos allegant moder. in tractatu de benefic. in j. quæſt. 3. partis. Sic igitur iſto caſu cõcludendum eſt, regulam iſtam locum non habere.

Præſentatus ante inſtitutionem.

Beneficiũ ad hoc vt dicatur vacare in curia.

Secundus caſus eſt in præſentato & inſtituto renũtiãte tali beneficio in infirmitate. & putarem adhuc regulam iſtam non cõprehendere iſtum caſum. Ratio eſt, quia regula iſta loquitur in beneficiis, quæ liberè poſſunt renuntiari, & quæ per collationem ſuperioris concedũtur. Sed beneficium iuriſpatronatus non eſt huiuſmodi, quia præſentatus & inſtitutus non poteſt ſine conſenſu patroni beneficium renutiare, vt dicit Innoc. in ca. fin. in fin. de renun. & hoc clarius firmat Abb. in c. ſignificatum in ij. co. de præbẽd. cum concor. quæ congerunt quidam Moder. in tract. nouo iuriſpatron. fol. 401. Et ante ipſum Rochus Curtius in eodẽ tractatu. in verbo honorificũ. in. 3. & 51 quæſt. Adeo quòd ſi præſentatus ſine cõſenſu patroni renuntiaſſet: patronus poſſet ad tale beneficium ſic per renuntiationem vacans iterum alium præſentare. Ita quòd cum præſẽtatus & inſtitutus in infirmitate renũtians nõ valeat niſi conſenſu patroni liberè renutiare, ceſſat in eo fraus, quæ cõſideratur in iſta regula. Nam, vt ſæpe dictum

Præſentatus & inſtitutus.

dictũ eſt:ratio iſtius regulæ fuit,ne infirmi ex illa infirmitate morituri ſub colore renũtiationis,de beneficiis ſicut de reb.profanis poſt mortẽ eorum diſponere videãtur,& per hoc fraudarẽtur expectãtes, & fieret pręiudiciũ ordinario. Cũ igitur talis cõſideratio nõ poſsit habere locũ, hoc caſu deficiet per cõſequens diſpoſitio iſtius regulæ.

Tertius caſus eſt, quãdo infirmus renuntiat in fauorem certę perſonę beneficiũ iuriſpatrona.de cõſenſu patroni. Et iſte caſus eſt magis dubius, ſi renũtians infra viginti dies moriatur.& ita adhuc putarẽ ceſſare regulam ex eo, quia vbi eſt cõſenſus patroni,ad quẽ in omnem euẽtum pertineret præſentatio beneficij vacãtis,ſiue per renũtiationem,ſiue per mortẽ,ceſſare videtur fraus,argu.eorum quæ dicũtur in l.fin.C.de bon. quæ liber.vbi minor alienans pręſumitur circũuentus. Vbi verò interuenit cõſenſus eorũ,ad quos pertinet,ceſſat fraus. facit etiã l.fin.C. de pact.Sic hic erit dicendũ.& illo caſu militarẽt omnes rationes Decij in d.conſil. Eſt bene verũ quòd vbi apparet patronũ per ſordes cõſenſiſſe, aut inhabilem approbaſſe,quòd tali caſu videretur locus eſſe regulæ. præſertim ſi patronus eſſet clericus,in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen nõ teneo pro cõſtanti. Remota tamen fraude patroni,mihi placet opinio Decij propter diſſimilitudinẽ collationis & inſtitutionis.Inter quę eſt magnũ diſcrimen,vt late probat Decius.& quia quãdo papa mouetur ſola volũtate taxando numerum dierum,vt hic,nõ proceditur de ſimilib.ad ſimilia, ſed prohibetur extenſio ſecũdum Bal.in l.3.col.2.verſi.ex quo.C.de iure dot. Solum obſtat hic vnum,quia licet iſto caſu non fiat præiudicium ordinario,nec fraudentur expectãtes, tamẽ militat alia ratio,videlicet, ne de beneficiis per obitum vacaturis per modũ vltimæ voluntatis diſponatur. & iſta ratio procedit ſiue cõſentiat patronus,ſiue non,quia cõſenſus patroni non poteſt facere licitũ quod prohibetur vt illicitum.arg.l.nemo poteſt.de leg.1 Et ideo ex alio opinio Decij poteſt ſuſtineri,ex eo,quaſi ſi ſub diſpoſitione iſtius regulæ beneficia iuriſpatro.comprehenderẽtur, patroni priuarẽtur ſine culpa facultate præſentãdi, & ſic videretur hęc conſti.in pręiudiciũ patronorũ inducta. & hac de cauſa patroni abſtraherẽtur à fũdationib.& dotatione eccleſiarum, propter quã rationem dicunt communiter doct.in c.2.de pręben.lib.6.& Fely.in tract. quando lite-

Conſenſus vbi interuenit ceſſat fraus.

Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis, &c.

rę apoſtolicę,no.pat.in 1.&.2.col.quod diſpoſitio,quantũcunq; fauorabilis.non cõprehendit beneficia iuriſpatro.niſi ſpecialiter fiat mẽtio. Et iſta cõſideratio militat omni caſu quo patroni priuarẽtur iure præſentãdi. Sec' verò vbi tale ius principaliter illis nõ tollitur.licet ſecundario & ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerẽtur,vt in regula de Annali,quæ tali caſu nõ comprehendit beneficia iuriſpatron.laicorũ non tollẽdo principaliter præſentationẽ,ſed ſubmouẽdo pręſentatũ impetrãtem prouiſionem à papa de cõſenſu patroni, nõ facta mẽtione regulæ. vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam. Et licet ſecũdario ex hoc videãtur patroni fruſtrari præſentatione facta,nihilomin' hoc nõ fit principaliter in odiũ patroni,ſed impetrãtis,&ideo cõſiderari non debet,arg.l.ſi quis nec cauſam,& quæ ibi latè notant moder.ff.ſi certum petatur. vt dixi in dicta regula de Annali.quæſt.27.& in reg.proxi.quæſt.3. Habes igitur ex prędictis intellectum ad dicta doct. volentium ſub generalib.diſpoſitionib non comprehendi beneficia iuriſpatro. qualiter intelligantur.

Regula di annali.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO.Iſte caſus contigit præteritis temporib. in Rota in vna Valentina canonicatus & præbendæ coram D.Martino de Spinoſa,in qua fuit dubitatum,vtrum iſta regula haberet locum in eo qui reſignauit ius quod habebat ſolum per ſupplicationẽ ſignatam, nec habuerat poſſeſsionẽ,nec literas expeditas: Dubium faciebat,quia ex quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis,cauſa illa reducta erat ad non cauſam,ſecũdum Egid.deci. DCCxliiij incip,ſi papa prouidet mihi,& DCIX.impetrans beneficiũ. Nã ſupplicatio ſine literis eſt gratia informis, ideo nihil tribuit, quia forma eſt quæ dat eſſe rei: ideo voluerũt doct literas haberi loco tituli, vt Cõpoſtel. in c.ſtatuimus,ad fin.de reſcrip.& Io.Andr.in c.1,de lit.cõteſt.lib 6.Rota CCCCLVII.in not.Milis in verbo,gratia apoſtolica. Accedit quia rectè conſiderando ceſſat hoc caſu ratio iſtius diſpoſitionis, quæ fuit, ne per huiuſmodi renũtiationes infirmorum defraudẽtur ordinarij in conferendis beneficijs vacantibus & expectantes etiam excludent

Supplicatio ne literis eſt gratia informis.

cludentur ab acceptando talia beneficia.Ideo inducta fuit prouiſio iſtius regulæ,vt fraudes huiuſmodi tollantur. Sed iſta ratio non videtur militare in reſignatione iuris, quia in eo non fradātur ordinarij,nec expectātes,quia ordinarius cōferre non poteſt,nec expectātes acceptare,niſi beneficia vacātia de iure & de facto,vt in c.cū noſtris. cum ſimilib.de concel.præb.& in deciſ.19.habēs gratiā. in not.& deciſ.52.tit.de conceſ.peæb.in antiq. alias numero.608.incip. ſi aliquis expectans.

Ordinar. quæ bene-ſi ia conferre poſſit,

Iſtis tamē non obſtātibus contrariam opinionē tenuit Rota in prædicta cauſa Valentina, in qua die 13.Martij 1514.omnes Domini ita concluſerūt, excepto Do.Paulo Capiſucco,à quo in ſcriptis iſtam deciſionē habui,qui tenuerat partē negatiuā.Et ratio Dominorum fuit, quia ſtatim quòd ſupplicatio eſt ſignata, incontinenti eſt ius quæſitū,& gratia eſt in ſe perfecta,per not. per Arch Io. An.& alios in proęmio.6.in nouel,vnde cum ius ſit quęſitum,ſuccedit illud quòd paria ſunt, habere ius quæſitu ad rem,vel habere rem l.qui habet.ff.de reg iur.vnde ſicut iſta regula procedit in reſignante beneficiū plenum, ita locum habebit in reſignāte ius. pro qua deciſione optime facit Rota 782.incipien. nota quod vbi gratia eſt facta,in antiquis. Præterea pro iſta opinione facit mens iſtius regulæ.Quia clarum eſt regulam habere locū quādo ille in fauorem,cuius reſignatio admittitur,conſequitur cōmodum reſignationis,propter quod arguitur fraus, vel quia renuntians cogitans ſe moriturū,inducitur ad renuntiādum.Quo caſu,ne detur ſucceſſio in beneficiis, & licentia libera,vt quis de illis valeat diſponere ſicut de rębus tēporalibus,fuit hæc regula introducta.Sed iſtæ ratio nes omnino militant in renuntiatione iuris:quia per illā acquiritur cōmodum reſignatario & reſignans conſequitur effectum quē intendit.Igitur regula in illis procedet. Nec obſtat ſi diceretur renuntiationē iuris poſſe fieri in manib.ſimplicis notarij,vel etiam laici.Et tamen reſignatio beneficij fieri non poteſt niſi in manib.habentis authoritatem inſtituendi & deſtituendi, prout dicit deciſio Rotæ.290.in antiq.incip.non quælibet. Quia illud procedit reſpectu iuris quærēdi. Et ita loquitur pręd icta deciſio. Secus verò ratione iuris quęſiti:quia tale ius debet in manibus ſuperioris renuntiari ſicut beneficium, vt declarat deciſ. DLXXIII. quidam Card.ſub titu.de renuntia.

Supplicatio ſtatim quod eſt ſignata, quid operatur.

Renūtiatio iuris: Reſignatio beneficij.

M 2 & deciſio

& deciſio. DCCCXLV. patronus, &c. in antiquis.

Nec obſtat, quòd ius per ſupplicationem literis non expeditis ſit informe, quia illud eſt verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ, in quo datum eſſet de regula de non iudicando literis non expeditis. Secus verò de iure, quia ſola ſupplicatio tribuit ius cõſiderabile in extraiudicialibus, vt dicit prædicta deciſ. 482. in antiquis. Imò etiam conſideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, niſi exciperetur de regula. Itaque de iure opinio Compoſtel. nõ procedit, cũ ſola ſupplicatio in beneficialib. ſignata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de non iudi. literis nõ expeditis. Nec etiã obſtat ſi diceretur, ꝙ beneficiũ vacãs de iure, licet non de facto, conferri non poſſit, nec acceptari, qa illud non eſt verum, vt eſt glo. communiter approbata in c. licet epiſcopus. de præbend. lib. 6. quia cũ collatio & acceptatio ſint actus extraiudiciales, fieri poſſunt, nulla facta citatione poſſeſſionis: quia quilibet poteſt cõferre ius ad ſe pertinens licet non vacet de facto, vt dicit ibi gl. quã ſequitur Abb. in conſi. 34. col. fina. lib. 2. & ante ipſum cardinalis cõſi. 132. col. fi. & alij plures quos omitto. Nã non eſt dubiũ beneficiũ dici vacare per obitũ illius, qui ſolam ſupplicationẽ habebat, licet neq; literas expeditas, nec poſſeſſionem haberet, vt dicit prædicta deciſ. DCCCXXXII. Et ideo conferri poteſt. Et illa quæ in contrariũ fuerũt adducta, reſpiciũt ſubreptionẽ, vt videlicet non valeat collatio epiſcopi de beneficio vacante de iure, & nõ de facto, nõ facta mẽtione poſſeſſionis: illa enim reſpiciunt impetrãtem, qui debet de poſſeſſione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiã procedit quãdo poſſeſſio alterius eſſet colorata, ſi verò eſſet notoriè iniuſta, etiam nulla facta mẽtione valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem, vt declarat Abb. in d. c. cum noſtris. & reaſſumit Fel. in capitu. in noſtra. in 36. corr. de reſcrip. Et ita, vt dixi, ſecundum iſtam opinionem concluſit Rota, de qua quæſtione dicam etiam in regula de publicandis reſignat. quia etiam ibi contigit de facto.

Ius ad ſe pertinens licet, &c.

Beneficiũ an vacare dicatur per obitũ illius, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, quid in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis, an iſta regula habeat locũ. SOLVTIO: D. Pet. And. Gãmarus auditor Rotæ, vir certè de hac juris diſciplina benemeritus, in repe. c. 1.

in

ſn 5.colu.verſ.ſed quid dicimus.de rer.permuta.lib.6.tenet ſimpliciter iſtam regulam habere locũ in reſignatione facta ex cauſa permutationis. Et hoc nõ videtur habere dubiũ,cũ in regulis antiquis & modernis expreſſe hoc dicatur.ſed regulæ nõ declarant modum permutationis. Et ideo maius dubium eſt,an regula intelligatur in omni permutatione,tã de beneficiis paribus,quàm imparibus. Et ad hoc videtur dicendũ,regulã tantũ reſtringi debere ſecundũ terminos.c.2.de renũ.lib.6.vt videlicet debeat tãtũ intelligi de permutatione impari,quæ videtur fraudulẽta,nõ de alia.Nam iſta regula ſumpta fuit ex viſceribus.d.c.A quo quidẽ text.vt ſuperius dixi,iſta conſtitutio ſpiritũ vitæ accepit,iuxta tradita per Ioan.de Ana.in c.audiuimus.in 2.notabili.de col.deteg. qui de iſta regula meminit. text. ergo in d.cap.ſecũdo loquitur de permutatione beneficij pinguis,cum tenui ab infirmo facta, ad effectũ,vt beneficium tenue vacaret,& ſic fraudarẽtur ordinarij,vel expectãtes.Ergo iſta regula debet intelligi ſecũdum terminos illius tex.Et ita de tali permutatione loquitur deciſ.Rotæ Thomæ Faſtolli in cauſa ſexta,dubio.20.deciſio.361.nota præſumitur,&c.in antiq.Et in eadẽ loquitur doctus ille gloſſator Pragmaticæ.fo.97.Et reaſſumũt Moder.in tracta.de beneficio.in 47.quæſt 3.partis.col.penult.& ratio iſtius deciſionis eſt:quia eo ipſo q permutatio de beneficio pingui cũ tenui fit in infirmitate, præſumitur fraudulenta.vt dicit Imol.in l.filiæ meæ.& ibi Bald.ff.ſolu.matrimo.Sequitur Socin.conſi.83.miror,&c.lib.3.Nã licet ſola permutatio beneficij pinguis cũ tenui nõ arguat fraudẽ,vt in deciſ.ſecunda.de rer.permuta.in antiquiori.Vbi tamen fit ab infirmo,præſertim cũ amico vel conſanguineo,nemini eſt dubium,talem permutationem fraudulentam præſumi,vt dicunt præfati Doctores.Facit ad hoc,quod in notabili caſu infirmi conſuluit Pet.de Ancha.in conſi.430.incipien.fuiſſet expediens.Et in caſu prædictæ permutationis diſparis ab infirmo facta quòd fraudulenta præſumitur,conſuluit Oldra. in conſi.324.in 3.col Et hoc in terminis tenuit Egid.deciſ.344.facit deciſ.eiuſdẽ.435.faciunt ea quæ ſcribit Socin.in cõſi.33.verſi.præterea dicit.lib.3.Et ita in ſimilib.terminis tenuit Rota in vna Taraconẽ.parochialiũ corã Do. Paulo Capiſucco.28.Ianuarij.M.D.XX.quæ voluit extrauagãtem.ſicut bonus paſtor,non habere locũ in beneficio ſicuti

Permutatio quæ præſumitur fraudulenta

permutato cum vero, prout eſt beneficium de Pertica, quod ſecundum conſuetudinem illius diœceſ. ad effectum permutationis faciendæ fingi ſolet, & appellatur de Pertica vt latius ſcribo in deciſ. ſuper hoc facta. Concludo igitur breuiter, quòd iſta regula tantum intelligatur de illa permutatione infirmi, de qua text. in d. c. ſecundo, & præfati doctores præſumunt fraudem: quam in terminis illius regulæ cōſiderat Fely. in cap. quia veriſimile. de præſumptio. poſt Abb. & alios ibi. & latius Pet. de Ancha. in cōſi. 388. cum aliis ſuperius allegatis. Secus verò in permutatione quā infirmus cum alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulā procedere. Et ad hoc ita dicēdū ſuadet ratio naturalis & æquitas: in primis, quia negari non poteſt regulā iſtā exorbitare à iure, & eſſe pœnalem. debet igitur reſtringi tantū ad caſum, vbi de fraude ſuſpicatur. vbi verò beneficia permutata cum infirmo eſſent æqualia, ceſſat fraus, ceſſat denique præiudicium ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem beneficium quod habet: nihilominus tamen aliud ſimile & æquale beneficium acquirit. quod ſubintrat in locū dimiſſi, & vacabit tandem per infirmi obitum, quod ordinarij cōferre & expectantes acceptare poterunt. quæ ratio ceſſat, quando infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali caſu manifeſta eſt fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum caſu regula locum habere debet, vt quantum fieri poteſt, concordet cum iure communi, iuxta not. in cap. cauſam, de reſcript. & capi. cum dilectus. de conſuet.

Nec obſtat, quòd regula iſta generaliter & ſimpliciter loquitur de permutatione, & ſic debet vtrāque permutationē includere: licet minor ratio ſit in vna, quàm in alia. argumen. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat. Nā plus & minus non differunt ſpecie, vt in l. fi. ff. de fund. inſtruct. quia reſpōdetur, ꝙ generalitas diſpoſitionis ampliatur, & reſtringitur ſecūdū ſubiectā materiā, vt dixit gloſſ. ſina. per illū text. in c. ſi Papa. de priuil. li. 6 Nec eſt referenda ad ea, de quibus non eſt veriſimile diſponentē cogitaſſe, vt tradit Iaſ. in l. Lucius. de lib. & poſth. & latius in l. fi. de certa. C. de tranſact. Et hoc caſu plus & minus differūt, quādo eſt diuerſa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. penul. ff. de noua. Declarat Iaſ. in l. qui bis idem, in 3. co.

Plus & minus nō differunt ſpecie.

ff. de verbo. obliga. dixi in tracta. expecta. nu. 99. cũ ſequẽ. Et vltra prædicta circa huiuſmodi permutationes beneficiorũ tenuiũ cũ pinguibus ab infirmis factas, videndum eſt per Petr. de Ancha. in conſil. 383. & in conſi. 385. & Pe. de Peruſio in tracta. de rer. permuta. colũ. 7. & And. Sicul in quodam ſuo conſilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij. *Diſpoſitionis generalitas.*

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, An regula iſta habeat locum quando fit reſignatio, reſeruatis fructibus? *Reſignatio quãdo fit reſeruatis fructibus.*

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobitis inſignis auditor Rotæ, & poſtea Cardinalis, in quibuſdã ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis adnotauit iſtum caſum, & refert Rotam fortè tenuiſſe temporibus ſuis regulã nõ habere locum, per ea quæ dixit card in c. cum olim. el 2. de priuil. co. fi. ver. quæro quomodo ſcietur, &c. Et nihil aliud dixit: tamen ego ſatis dubito de iſta deciſione, ex eo, quia iſta talis reſeruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo eſt parũ duratura, videtur quædam palliata fraus ad effectũ circumueniendi regulam. Nam per huiuſmodi reſeruatiõem fructuum non ceſſat ratio regulæ ſuperius allegata. Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis expectantibus, ad quod obuiandum proceſſit iſta regula. Et dictum card. loquens in eo qui vendit rem, retento vſufructu, non videtur poſſe bene ad propoſitum adaptari. Et ideo cogitandum eſt melius ſuper hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An iſta regula habeat locum in beneficio patrimoniali? *Regula an habeat locum in beneficio patrimoniali.*

SOLVTIO Fely. hic in quibuſdã ſuis additionibus dicit quod nõ, ex eo, quia illius renũtiatio nõ nocet expectãtibus, nec ordinario, & propterea ceſſat fraus, & dolus in iſta regula. Sed aduerte, quia iſta opinio nõ videtur vera. In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia, quę hodie dãtur in titulum perpetui beneficij, eſſe vere, & realiter beneficia eccleſiaſtica, & eorũ appellatione cõprehẽdi, vt tradit Fely. in cap. poſtulaſti. in 8. co. de reſcript. ſicut etiã de præſtimoniis, & de hoſpitalibus dicit Felyn. ibidẽ in 1. col. & in cap. in noſtra, eod. tit. & in cap. de quarta. de præſcript. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere. *Beneficia patrimonialia.*

Nõ cõſtat ratio Felyni videlicet, quod per renuntiatio

Rationes plures nẽ beneficiorũ patrimonaliũ nõ præiudicetur ordinario, nec expectãtibus, quia hoc nõ ſufficit. Nã quãdo in l. cõſiderãtur plures rationes, licet vna ratio ceſſat, aliæ militare videntur. § affinitatis. cũ vul. inſtitu. de nup. Nã preter illã rationem, regula iſta habet aliã, videlicet ne benefcia dentur per viam ſucceſſionis, poſtquàm eis renuntiãs vti nõ poteſt. Nam infirmus vidẽs ſe iam moriturũ ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum, in fauorem alicuius cõſanguinei, vel amici renũtiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, nõaliàs facturus, ſi infirmitatem euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponẽdi in articulo mortis de beneficis ecclesiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quod eſſe non debet. c. 1. & c. ratio, de pręben. Quamobrem Romanus pontifex ad euitãdas huiuſmodi fraudes diſponit hîc, quod ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cenſeatur vacare per obitum, & licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet quia huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectans acceptare. Tamen non ceſſat prædicta ratio, in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta. c. ſi eo tempore, de reſcrip. lib. 6.

Nec obſtat, ꝙ præſumi non debet iſta fraus in infirmo maximè morituro cũ præſumatur potius memor ſalutis æternę, &c. quia hoc non ſufficit per ea quæ dicit Bald. in auth. ſi. dicatur. C. de teſta. & in capitulo, ſicut. de teſti. & in l. generaliter, C. de non numera. pecu. & Baldus in l. ſi quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. dicentes, quòd quamuis aliquis ſit in extremis, non propterea in factis ſuis præſumitur eſſe Ioan. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſe, vt dicit Bald. in §. conſules. in fine. in tit. de pac. Conſ. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non poſſet libere ſine cõſenſu filiorum patrimonialium, ad quos pręſentatio, vel nominatio ꝑ obitũ vigore ſtatutorũ, priuilegiorũ, vel cõſuetudinis pertineret. Nã tali caſu ex quo perſona reſignatarij cenſeretur approbata ꝑ plures nõ habẽtes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & vtilitatis eccleſiæ, quã amore canali, ſicut diximꝰ de beneficiis iuriſpat. Nã per talẽ cõſenſũ tollitur omnis ſuſpicio fraudis, arg. l. fi. C. de pact. cũ ſimi lib. tenenda tamẽ eſt opi. Rotæ propter eius authoritatẽ.

QVESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locũ in officiis curię? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſæcularib. vt ſunt ſcriptoriæ apoſtolicæ: portiones: & ſimilia officia, quæ venduntur & retinentur ab vxoratis. Et iſte caſus ſecundum regulã Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expreſſè voluerunt talia officia comprehendi. Tamen ſecundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur non comprehenduntur: non ſolum, quia de illis non fit mentio, ſed quia in eis ceſſat ratio finalis regulæ: quæ de benficiis ecclesiaſticis loquitur, quæ vendi non poſſunt, vt officia, ſed per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Officia curiæ. *Officia ſecularia, ſpiritualia, quædam verò mixta.*

Nec obſtat, ꝙ in aliquib. officia æquiparãtur beneficiis eccleſiaſticis, vt no. Soci. in conſi. 53. mi or, ꝙ in præſenti lib. 3. ſequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pact. quia in caſu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio multũ diuerſa à caſu noſtro: in qua non ſolũ verba iſtius regulæ, ſed etiã mens aduerſatur. Nã in officiis ſæcularibus curiæ non eſt ꝓhibita ſucceſſio, ex quo illa vendi poſſunt, & per conſequens in articulo mortis transferri tanquam res profana: nihil eſt igitur quod ibi de ſucceſſione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantiũ ſuſpicemur. Et ideo iſta regula in illis non procedit. Aut verò loquimur de officiis ſpiritualibus, de quib. loquitur text. in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. & c. dudum el j. de elect. & c. ꝙ Dei timorem, de ſtat. mo. & ſecundum rationẽ quã in ſimili quæſt. ponit Fede. & cõmuniter alij, regula non haberet locũ, ſed Collectarius contrarium tenet in c. penul. in iij. col. verſi. quid ſi mandetur. de verb. ſig. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. beneficior. quæſt. ij. r. partis. Quia in iſtis officiis eccleſiaſticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mixtis, vt officium Vicecancelarij, vel maioris pœnitentiarij, & ſimilibus: quæ non dantur, niſi habẽtibus aliquẽ ordinem ſacrum. Et ſi talia officia poſſunt liberè reſignari, ſubiacent iſti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vendantur: tamẽ quia ſunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur vt ſpiritualia, arg. c. quãto. de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. ſucceſſ. ab inteſt. cleri. colum. penul. Verum hodiernis tamen temporibus prædicta

Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparãtur. *Succeſſio in officialib. curiæ an ſit prohibita.*

officia nõ ita dantur, vt liberè cedi poſſint ſine licẽtiã papæ. Ideo in eis ceſſat iſta regula, ſicut in conſiſtorialibus.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Altare, capel. & oratorium appellatione beneficij quãdo veniant.

QVAERO, an iſta regula ꝓcedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quę quis in titulũ beneficij ordinatur?

SOLVTIO. De patrimonio non eſt dubium. ſed maior difficultas eſt in altari: tamẽ ſi illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultàs, ex eo, quia tunc dicitur beneficium vt vulg. glo. j. circa fina. in Clemen. 2. de deci. Quæ vult quòd illa clemẽ. quæ loquitur de beneficiis, habeat locũ in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandẽ opinionẽ tenet Domi. in c. j. col. fi. de conſuet. lib. 6. Et quod altare ſit beneficium ſimplex, tenet Abb in c. recolẽtes in verſi. altaria. de ſtatu monachoꝝ. Sequitur Deci. in conſil. 210. viſo puncto. in j. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicendũ, quia ex quo dari poſſunt in titulũ beneficij, veniunt eorum appellatione, vt notat Abb. in c. fi. in fin. de cenſi. Diſtinguendo tamen vt per Moder. in c. ex parte. 2. nu. 4. de reſcript. Regula ergo iſta, quæ de beneficiis loquitur habebit locum in altaribus capellis, vel oratoriis quę in titulum perpetui beneficij cõcedi ſolẽt: de quibus ſcribunt quidam Moder. in nouo tractatu iur. patr. folio. 45. & 98. quæ nõ refero. Sed in tit. patrimonij locum non habebit. ex quo illud datur quouſque epiſcopus de redditib. eccleſiæ ꝓuideat. vt notat. in capitu. tuis. de præbendis. & non eſt proprie beneficium eccleſiaſticum, licet loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in hoſpitalibus? De iſta queſtione dicam latius in regulis de annali & triẽnali, & in quibuſdã aliis regulis. Ideo hìc nihil ſcribã. quia ex rationibꝰ ibi poſitis, q. iſta poteſt decidi.

TERTIA PARS VARIOS continet caſus.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

Papa quare plus, vel minꝰ quã 20. dies nõ præſig. i[n]firmo reſignanti.

QVAERO, quare magis papa per iſtã regulã terminum viginti dierum, quàm, 15. vel triginta præfixit infirmo reſignanti?

SOLVTIO. Decius in conſilio 20. in ij. parte. aliàs conſil. 224. dicit hoc fuiſſe arbitrarium,

trarium, iuxta gloſſ. ratus, in l. j. ff. de poſtulãdo. Cuius opinio ex eo ſuaderi poteſt, quia videmus antiquos renũtiationem fraudulentam exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, vt patet in deciſione. 361. in antiq. reperita per Egid. in deciſi. 344. Aliquãdo enim requirebatur tempus decem, vel duodecim dierum, vt Faſtolus in quadam deciſione refert. Papa verò hic cõſtituit tempus viginti dierum. Extrauagans verò Inno. quæ incipit, ſicut bonus paſtor. eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe.

Renũ. iatis fraudulenta.

Quid igitur dicẽdum? Puto tempus viginti dierum nõ fuiſſe arbitrariũ, ſed certa & veriſimili ratione, & cũ miniſterio à tam nultis pontificibus cõſtitutũ. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis, nõ aliũde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerũ experientia hoc ſcripſiſſe legimus, quos ſummos pontifices in hac parte cõſuluiſſe credendum eſt. Illi enim in morbis acutis terminũ viginti dierum ſtatuiſſe, quod deprehẽdi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecunda, Aphoriſmo. 24. & Galen᷒ ibidẽ in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuę criſis, quę infra viginti dies terminãtur. Abinde autẽ nulla eſt certior cognitio. ex eo quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis.

Morbis acutis terminus 20 dierũ præfigi ſolet.

Infirmitatis acutæ tres cognitiones.

Prima igitur cognitio cõtingit quarto die infirmitatis quæ eſt indicatiua ſeptimi. id eſt in illa quarta die intelligimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel non. Et vndecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi, & dies decimusſeptimus eſt indicatiu᷒ vigeſimi. Itaque in iſtis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſius declarat idem Hippocra. libro tertio Prognoſt. in hæc verba: Quibus febris permanet nec labore grauantur nec multum moleſtantur vuę dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt dies viginti. Quibus febris longæ &c. Et ſubdit, viginti diebus trãſactis, poſt febrem oportet vt expectetur exitura, cum pertranſit egritudo xx. diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis aperte, colligitur infirmitatem omnẽ quæ infra vigeſimum diem hominẽ interficit, eſſe de grauib᷒ & acutis, quę prędictis ſignis cognoſcitur. Vbi igitur

Febris durans poſt 20. dies, quid ſoleat operari.

igitur medic⁹ vidit talia ſigna infirmitatis acutæ, quæ velociſſimè infra dictum tempus hominē necant, veriſimile eſt medicū certiorem infirmum reddidiſſe, prout illū, & eius conſanguineos de periculoſa infirmitate admonere tenetur, vt animę ſuę & reb. ſuis conſulat, vt habetur in c. cum infirmitas, de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facile ab amicis vel cōſanguineis ad faciendas huiuſmodi reſignationes inducunt, & iſto modo infirmi de beneficiis ſuis, ſicut de re temporali diſponūt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc cōtingere poſſe, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipſos eſſe ſolet, conſtituerūt in hac regula terminum huiuſmodi viginti dierū, infra quem ſi infirmi reſignātes morerētur, voluerunt beneficia reſignata, nō per reſignationē, ſed per obitū vacare cenſeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificati per medicos in j. vel ſecūdo criſi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, ſicut de pdiis, & bonis īmobilibus in cōſanguineos ſuos, vel alios amicos, quaſi teſtamētū condētes, diſponāt. Qui quidē diſponēdi modus à ſacris eſt Canonib⁹ reprobat⁹ vt apparet in c. plęriq;, & in c. apoſtolica. 8. q. 1. ideo bona fuit iſta puiſio, q̄ fraudes huiuſmodi ſuſtulit: nec fortuitò, vt Deci. putabat, ſed optima & certa cōſideratione facita.

Infirmitas mortalis infra 20. diē poteſt cognoſci.

Ex quibus omnibus fit breuis concluſio, quòd infra. xx. diem poteſt cognoſci infirmitas mortalis, infra quem ſi reſignans infirmus moritur, non valet reſignatio, quia præſumitur conſulto illam feciſſe ob prædictam cauſam, præſertim, quia vt dicit Salyc. in l. furioſum, C. qui teſtamen. fac. poſſ. infirmi graui infirmitate laborantes non pręſumuntur eſſe in ſana mēte: ſed iſta ceſſāt quādo infirmus obiit poſt viginti dies, Quia ſignū regulariter eſt, quod infirmitas nō erat grauis. Et ideo tali caſu fraus & dolus, & defectus mentis ceſſant. iſta ſunt quæ mihi ſuper iſta quęſtione occurrūt, quę licet ampliari poſſent, ne tamē in infinitū procedatur, acquieſco. Satis enim fuit occupato viro, cuiuſmodi ego ſum, viam nouitati præſtitiſſe.

Infirmi graui infirmit. lab. nō præſumuntur ſani.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Regula an procedat ī renunciatione &c.

QVAERO, an regula iſta procedat in renuntiatione facta extra curiam coram ordinario, vel legato? SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, vt in terminis conſuluit Deci. in conſil. 224. in caſu propoſito, in fine. Mouetur duabus rationibus

Prima

Prima, quia regula iſta de renuntiatione loquens debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manib.papæ. Et licet ad hoc nihil allegat, tamen facit quod dicit Anto.de But.in c.ſua.de offi.vicarij.& facit l.quæritur ff.de ſta.homi.

Secunda ratio Decij eſt quia ſummus pontifex facilius decipi ac fraudari poteſt,quàm ordinarius,vt no.in cle.j. de offic.ordi.Igitur neceſſaria magis fuit prouiſio regulæ iſtius in reſignationibus factis in curia coram papa quàm coram ordinario.Ita concludit Deci.in d.conſilio.

Addo pro iſta opinione bene facere textum iſtius regulæ dum diſponit illos viginti dies cōputari debere à die præſtiti conſenſus, & non reſignationis factæ.nō alia de cauſa niſi vt apertè oſtenderet ſtylum curiæ,qui hanc formam præſtandi conſēſum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cum tamē extra curiam vnico cōtextu fiat reſignatio corā ordinario, & præſtetur cōſenſus imo actus ipſe reſignationis eſt vnus,& idem cum cōſenſu.Ergo dicendum eſt,regulam tantum renuntiationes factas in curia non extra conſideraſſe.Et quia etiā rectè intuenti renuntiationi factę extra curiam non conueniunt verba regulæ, Igitur nec eius diſpoſitio locū habebit l.hos accuſare.§.in omnibus de accuſat.cum ſimilibus.

XX. dies reſign. infirmorū à die præſtiti cōſenſus computari debēt

Hoc etiā ſuadetur.quia videmus conſenſū in curia præcedere aliquādo, & interdum ſequi ſignatam ſupplicationē,iuxta.c.cura.de iur.patr.&deciſ.5.de rer.permu.in no. quod extra curiā non ſeruatur.Vltimo pro iſta opinione facit,quia conſtat plures alias regulas in modo loquendi huic noſtræ ſimiles, non habere locū extra curiam vt patet in regula de exprimendo valore,& regula,quòd diſpēſationes non ſuffragētur niſi literis expeditis,quæ nō habet locū extra curiam,ſecundū interpretationem Rotæ, vt ibi diceretur,ergo neque iſta locum habere debet,

Conſenſus aliquando in curia præcedit.

Regulæ quanō habēt locum extra curiam.

Sed prędictis non obſtātib.verior videtur opinio cōtraria pro qua faciunt rationes ſequētes. Prima,quia clarū eſt regulā factam fuiſſe, vt fraudibus infirmi renūtiātis,& illorum in quorum fauorem renuntiatum fuit,occuratur: quia eo ipſo,ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præſumitur frauduléta,vt dicit Alexan. in l.filiæ ff.ſolut. matr. Et hoc ex eo ſuadetur,quia infirmus nō pręſumitur eſſe in ſana mēte,vt dicit Saly.in l.furoſū C. qui teſtam. facere poſſ. Sed iſta ratio militat extra curiam. igitur regula erit generalis. Et quia abſurdum videtur,quod infirmi

Renuntiatio fraudulenta.

mi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per viam vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudẽ ordinariorum & expectantium, vt in ſpecie conſiderãt quidã doctiſſimi repetentes, videlicet quidam Guliel. benedicti in repet. cap. Raynutius. fol. 161. num. 26. de teſtam. quod prohibitum eſt, & reprobatum à iure, vt in cap. apoſtolica, 8. quæſt. 1. Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia quã extra curiã. Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolum verba, ſed mens inſpiciẽda eſt, vt dicit tex. in l. ſcire. §. aliud. ff. de execuſ. tuto. Per quẽ tex. voluerũt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos, corã me de anno M.D.XXXV. quod regula prærogatiuorũ ſcriptorum nõ militaret cõtra familiares papæ, attenta eius mẽte, licet verba aliud ſuaderent. Ita dicendum eſt, videlicet quòd mens iſtius regulæ attẽdi debet, quæ licet nõ ſit expreſſa, ſed ſit cõiecturata, limitat & reſtringit verba legis ad limites rationis, vt notat Abb. in cap. fina co. 5. de iure iu. & in cap. ſecũdo requiris. in princ. de appel. Et breuiter nõ eũdo per mẽdicata ſuffragia ſecundũ iſtam opinionẽ poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exẽpli gratia quatuor adnotare. Primo enim hanc quæſtionem propoſuit R.P.D. Simonetta in vna Barchionen. capellaniæ, in qua ita fuit concluſum: & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone de Spina. & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis, vt eas refert, & de his atteſtatur Dom. Guliel. Caſsiodorus in recol. ſuis deciſ. Rotæ, quæ nunc per manus plurium curialium verſantur, vbi latius hoc ſcribit.

Renuntiatio fraudulenta.

Nec obſtant modo, quæ in contrarium dicta fuerũt, q̃a ratio Decij in d. conſil. videlicet, quod iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non eſt vera. ex eo q̃a regula iſta generaliter & indiſtinctè loquitur. Debet igĩ generaliter intelligi de reſignatione facta in manib. cuiuſcũque ordinarij: ſicut etiam generaliter & indiſtincte intelliguntur titu. de renuntiatione, & de rerũ ꝑmutatione. Et iſta interpretatio videtur neceſſaria iſto caſu: quia ratio fraudis cõſiderata in regula, militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel ſimilitudo non concurrat, ſufficit quòd ex aliqua parte ratio diſpoſitionis militet, argu. tex. in l. j. §. quod autẽ. de luſu, aleę, & alea. & quæ no. Ab. in c. quemadmodũ. in primo notabili, de iureiur. & per hoc pa

tet

tet reſponſio ad ſecundam rationem.

Nec obſtat quod eſt dictũ de cõſenſu põderando verba regulæ, quia reſpõdetur ꝙ verba de cõſenſu poſſunt etiã in renũtiationib extra curiã verificari, vbi & ante & poſt poteſt quis cõſẽtire ſicut in curia vt ego vidi in pluribus reſignationib. de paribus factũ fuiſſe, cum nihil ſit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de cõſenſu, fuerint addita per Iulium ſecundũ ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui ſolebant interdũ tenere ſupplicationes in Scarcella, expectãtes exitũ infirmitatis defuncti, & poſt obitum conſentiebãt. Nã hæc prouiſio facta in curia per Iulium militare poteſt etiã extra curiam. Cum igitur iſta regula contineat in ſe plures rationes, de quib. ſæpe in ſuperiorib. facta eſt mentio, ſiue militẽt omnes in reſignationib extra curiam, ſiue aliqua eorum, diſpoſitio ſemper generaliter procedet & habebit locũ tam in curia q̃ extra, iuxta ea quæ dicit Ia in l. cũ filio. in 23. col. ff. de leg j. & in l. dedi. la prima. in primo notabili ff de con. cau. da. Et iſta ſufficiãt pro præſẽti quæſtione Reliqua verò quæ hic deſiderari poſſunt, repeteda ſunt ab his, quę latiſſimè ſcripſi ſuperius in procœmio regularum, quæſt. 2.

Verba de conſenſu, &c. quomodo procedant.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA

QVÆRO, an ſi infirmus leui infirmitate nõ lethali, vt eſt podagra, quartana, vel ſimilis renuntiat beneficio. & papa admittit reſignationẽ, cum derogatione illius regulæ per iſta verba quatenus ex illa infirmitate moriatur: an ſi infirmus moriatur infra viginti dies ex ſuperueniente graui infirmitate, cẽſeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatẽ leuem exiſtentem tẽpore renũtiationis, & de illa videtur cogitatũ, nõ autem de ſuperueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in clem. ſi. de reſcrip & in cap. ad audientiam. de eccle. ędif. & in cap. quod vero, 32. quæſt. 2, ſic etiam videmus quòd emptio vel pactum non trahuntur ad ea quæ nõ apparẽt ſeu quæ neſciuntur tempore contractus. l Rutilia. ff. de cõtrahen. empt. & l. tres fratres ff de pact. cum aliis, de quibus per Gemi. in conſi. 69. colum. penult Et quia ſi tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortaſſis Papa eam non concederet, propter præſumptionẽ fraudis quæ non militat in leui infirmitate, de qua nõ eſt periculoſum

Emptio nõ trahitur ad ea quæ non apparent tempore contractus.

periculoſum,aut proximus timor mortis,vt in quartana, &aliis ſimilibus,quæ iudicio medicorum infirmitates lõgæ ſunt,& non periculoſæ, vt habetur in l.quæſitum.ff. de re iud.& in l.qui tertiana.ff de ædil.edic.& ſum ego expertus in illa miſera & calamitoſa vrbis direptione, quo tempore quartana febris per 12.mẽſes me corripuit.Cũ igitur Papa hoc caſu leuis infirmitatis conceſſit derogationem quatenus ex illa infirmitate decederet,non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem ſuperuenientem. arg.eorum quæ ſcribit Iaſ.in l.qui ſeruum.ff.de ver.obl.& Rom.in conſi.22.in 2.col.& conſi.168.& 503.col.fi.dum allegat tex.in capit.cum inter. de renuntiat:Nam quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio,vt dicit text.in l. de ętate §.cauſa.ff.de interrog.action. cum concor. vt in notabili caſu tradit Decius in conſi 335.in 2.col.Imò ſi illa prima infirmitas,puta,quartana,quæ vt dixi, iudicio medicorum non eſt mortalis,alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem & periculoſam, non extenderetur derogatio ad iſtum caſum:quia qualitas ſuperueniẽs alterat ipſum ſubiectum,& reponit in diuerſam ſpeciem.l. quæſitum.§.illud,de leg.3.l.1.ff.de donat.& cap. ſtatutũ. de elect.lib.6.Et iſta quæſtio,vt audiui,fuit ita in terminis ventilata,& deciſa tempore Innocen.vt retulit mihi bonæ memorię cardinalis ſanctorum. Quatuor ſenior, neſcio tamen quibus rationibus.

Noua quæ inducuntur, nouo etiam auxilio fulciri debẽt

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

Regula loquẽs de infirmitate.

QVAERO,an iſta regula ſimpliciter loquẽs de infirmitate,debeat in dubio intelligi de infirmitate graui,an verò de leui,vt de ſciatiqua,quartana vel ſimili?

SOLVTIO.Iſta quæſtio fuit propoſita per me.29.Nouemb.1532.in Rota in cauſa Aurien. Canonicat. vertẽ. inter Ioannem de Gaiòſio,& Alphonſum Gomes.Et ꝙ iſta regula habeat locum in omni infirmitate,ſiue ſit magna,ſiue leuis,qualis prætenditur eſſe paralyſis,de qua in d.cauſa agebatur,facit illud vulgatũ:quia regula generaliter loquitur,& ſic generaliter debet intelligi.l.1.de leg. præſt.Secundo,quia ratio regulæ. vt euitentur fraudes, militat iſto caſu.

Regula generaliter loquẽs an generaliter debeat intelligi.

Pro contraria tamen parte allegatur dictum Philippi Franc.in ca.2.de renuntiat.lib.6.Vbi dicit quòd appellatione infirmitatis debet intelligi de graui,per illum tex. Imol.ſe obtinuiſſe refert,& idem tenet Fely.in cap fi. de

exceptio.

exceptio. & latius per Petr. de Ancha in conſi. 338. in 2. & fin. colum. & de hoc eſt tex. notabilis in l. 1. §. ſed ſciendum ff de ædil. edict.

Infirmitas appellatione debet intelligi de graui.

Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta cauſa tenuit regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non diſtinguit, ſed in genere loquitur, omnes ſpecies infirmitatis cõprehẽdit. l. ſi quis earum §. interempt. ff. de leg. 3. Nã infirmus leui infirmitate infirmus dicitur & ſufficit ꝙ in infirmitate reſignatio facta fuerit, & ꝙ in illa moriatur. Et licet diſpar ratio ſit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iurib. allegatis, tamẽ tex. generaliter loquẽs debet cõprehẽdere vtrũque caſum, licet maior ratio ſit in vno caſu quã in alio, vt eſt tex. notab in l. 1. § quod autẽ. ff de vſu aleæ & ale. Quia plus & min⁹ differũt ſpecie l fi. de fũd. inſtr & ſufficit ꝙ ex leui infirmitate poſsit ſequi effectus regulæ ſicut ex magna, arg. tex. ſingula in c. tres autem, circa fi de pœn. diſt. 1. Nec obſtat ꝙ quartana nec ſimiles ſunt infirmitates periculoſæ quia verũ eſt. Regulariter tamẽ aliquãdo contrarium contingit ſecũdum complexiones & ætates infirmorum vt inquit Corne. Nã licet in iuuene robuſto febris quartana ſit purgamentum humoris, vt dicit Frãci. de Piſis in ſuo antidotario, vnde emanauit prouerbium, Quod pro quartana non pulſatur campana: tamen in iuuene male complexionato & debili, vel in ſene talis febris, quia longa, eſt mortalis, vt omnes medici in ſuis practicis concludunt in titulo de Quartana.

Quartana & ſimiles longæ ægritudines, in quibus nõ ſint periculoſa.

QVAESTIO XXIX.

QVAERO, quid ſi aliquis reſignauit bis in infirmitate & ſecunda reſignatio fuit admiſſa & non prima, & vtriuſque conſenſus reperitur apud notarium, ſed conſenſus primæ poſterior, Quæritur à quo conſenſu debẽt computari iſti viginti dies.

Reſignãte aliquo bis in infirmitate, &c.

SOLVTIO. Videtur dicendũ à conſenſu primę reſignationis, licet ſit ſecũdo loco præſtitus: quia renũtiãs fecit quod in ipſo erat, & ceſſat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi: ſed in ſecũda renũtiatione nõ datur verus modus vacandi, ſed fictus ratione iſtius regulę. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera, iuxta l. final. C. de his qui veni. æta. impe. & quæ not. in c. ſuſceptum, de reſcip. lib. vj.

Fraudis ratio.

Vacatione vera concurrente cum ficta, quæ attendi debeat.

Pro contraria parte facit, quia regula iſta loquitur de

N renunt

Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis, &c.

rę apoſtolicę,no.pat.in 1.&.2.col.quod diſpoſitio quantumcũq; fauorabilis,non cõprehendit beneficia iuriſpatro.niſi ſpecialiter fiat mẽtio. Et iſta cõſideratio militat omni caſu quo patroni priuarẽtur iure præſentãdi. Sec' verò vbi tale ius principaliter illis nõ tollitur.licet ſecundario & ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerẽtur,vt in regula de Annali,quæ tali caſu nõ comprehendit beneficia iuriſpatron.laicorũ non tollẽdo principaliter præſentationẽ,ſed ſubmouẽdo pręſentatũ impetrãtem prouiſionem à papa de cõſenſu patroni, nõ facta mẽtione regulæ. vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam. Et licet ſecũdario ex hoc videãtur patroni fruſtrari præſentatione facta,nihilomin' hoc nõ fit principaliter in odiũ patroni,ſed impetrãtis,&ideo cõſiderari non debet,arg.l.ſi quis nec cauſam,& quæ ibi latè notant moder.ff.ſi certum petatur. vt dixi in dicta regula de Annali.quæſt.27.& in reg.proxi.quæſt.3. Habes igitur ex prędictis intellectum ad dicta doct. volentium ſub generalib.diſpoſitionib non comprehendi beneficia iuriſpatro. qualiter intelligantur.

Regula di annali.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicujus gratiæ?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit præteritis temporib. in Rota in vna Valentina canonicatus & præbendæ coram D.Martino de Spinoſa,in qua fuit dubitatum,vtrum iſta regula haberet locum in eo qui reſignauit ius quod habebat ſolum per ſupplicationẽ ſignatam, nec habuerat poſſeſsionẽ,nec literas expeditas: Dubium faciebat,quia ex quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis,cauſa illa reducta erat ad non cauſam,ſecũdum Egid.deci. DC.xliiij incip,ſi papa prouidet mihi,& DCIX.impetrans beneficiũ. Nã ſupplicatio ſine literis eſt gratia informis, ideo nihil tribuit, quia forma eſt quæ dat eſſe rei: ideo voluerũt doct literas haberi loco tituli, vt Cõpoſtel. in c.ſtatuimus,ad fin.de reſcrip.& Io.Andr.in c.1,de lit.cõteſt.lib 6.Rota CCCCLVII.in not.Milis in verbo,gratia apoſtolica. Accedit quia rectè conſiderando ceſſat hoc caſu ratio iſtius diſpoſitionis, quæ fuit, ne per huiuſmodi renũtiationes infirmorum defraudẽtur ordinarij in conferendis beneficijs vacantibus & expectantes etiam excludent

Supplicatio ne literis eſt gratia informis.

cludent

cludentur ab acceptando talia beneficia. Ideo inducta ſu it prouiſio iſtius regulæ, vt fraudes huiuſmodi tollantur. Sed iſta ratio non videtur militare in reſignatione iuris, quia in eo non fradātur ordinarij, nec expectātes, quia ordinarius cōferre non poteſt, nec expectātes acceptare, niſi beneficia vacātia de iure & de facto, vt in c. cū noſtris. cum ſimilib. de concel. præb. & in deciſ. 19. habēs gratiā. in not. & deciſ. 52. tit. de conceſ. præb. in antiq. aliàs numero. 608. incip. ſi aliquis expectans.

Ordinar. quæ b. neſi ia conferre poſſit.

Iſtis tamē non obſtātibus contrariam opinionē tenuit Rota in prædicta cauſa Valentina, in qua die 15. Martij 1514. omnes Domini ita concluſerūt, excepto Do. Paulo Capiſucco, à quo in ſcriptis iſtam deciſionē habui, qui tenuerat partē negatiuā. Et ratio Dominorum fuit, quia ſtatim quòd ſupplicatio eſt ſignata, incontinenti eſt ius quæſitū, & gratia eſt in ſe perfecta, per not. per Arch Io. An. & alios in proœmio. 6. in nouel, vnde cum ius ſit quęſitum, ſuccedit illud quòd paria ſunt, habere ius quæſitu ad rem, vel habere rem l. qui habet. ff. de reg. iur. vnde ſicut iſta regula procedit in reſignante beneficiū plenum, ita locum habebit in reſignāte ius. pro qua deciſione optime facit Rota 782. incipien. nota quod vbi gratia eſt facta, in antiquis. Præterea pro iſta opinione facit mens iſtius regulæ. Quia clarum eſt regulam habere locū quādo ille in fauorem, cuius reſignatio admittitur, conſequitur cōmodum reſignationis, propter quod arguitur fraus, vel quia renuntians cogitans ſe moriturū, inducitur ad renuntiādum. Quo caſu, ne detur ſucceſſio in beneficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat diſponere ſicut de rebus tēporalibus, fuit hæc regula introducta. Sed iſtæ rationes omnino militant in renuntiatione iuris: quia per illā acquiritur cōmodum reſignatario & reſignans conſequitur effectum quē intendit. Igitur regula in illis procedet.

Supplicatio ſtatim quòd eſt ſignata, quid operatur.

Nec obſtat ſi diceretur renuntiationē iuris poſſe fieri in manib. ſimplicis notarij, vel etiam laici. Et tamen reſignatio beneficij fieri non poteſt niſi in manib. habentis authoritatem inſtituendi & deſtituendi, prout dicit deciſio Rotæ. 290. in antiq. incip. non quælibet. Quia illud procedit reſpectu iuris quærēdi. Et ita loquitur prędicta deciſio. Secus verò ratione iuris quęſiti: quia tale ius debet in manibus ſuperioris renuntiari ſicut beneficium, vt declarat deciſ. DLXXIII. quidam Card. ſub titu. de renuntia. & deciſio

Renūtiatio iuris: Reſignatio benefi cij.

& deciſio. DCCCXLV.patronus,&c.in antiquis.

Nec obſtat,quòd jus per ſupplicationem literis non expeditis ſit informe,quia illud eſt verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ,in quo datum eſſet de regula de non iudicando literis non expeditis. Secus verò de iure,quia ſola ſupplicatio tribuit ius cōſiderabile in extraiudicialibus,vt dicit prædicta deciſ.482.in antiquis. Imò etiam conſideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis,niſi exciperetur de regula. Itaque de iure opinio Compoſtel.nō procedit,cū ſola ſupplicatio in beneficialib.ſignata tribuat ius,& operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de non iudi.literis nō expeditis. Nec etiā obſtat ſi diceretur,ꝙ beneficiū vacās de iure,licet non de facto,conferri non poſſit,nec acceptari,qa illud non eſt verum,vt eſt glo.communiter approbata in c.licet epiſcopus.de præbend.lib.6.quia cū collatio & acceptatio ſint actus extraiudiciales, fieri poſſunt, nulla facta citatione poſſeſſionis:quia quilibet poteſt cōferre ius ad ſe pertinens licet non vacet de facto,vt dicit ibi gl.quā ſequitur Abb.in conſi.34.col.fina.lib.2.& ante ipſum cardinalis cōſi.132.col.fi.& alij plures quos omitto. Nā non eſt dubiū beneficiū dici vacare per obitū illius,qui ſolam ſupplicationē habebat,licet neq; literas expeditas,nec poſſeſſionem haberet,vt dicit prædicta deciſ.DCCCXXXII. Et ideo conferri poteſt. Et illa quæ in contrariū fuerūt adducta,reſpiciūt ſubreptionē,vt videlicet non valeat collatio epiſcopi de beneficio vacante de iure,&nō de facto,nō facta mētione poſſeſſionis:illa enim reſpiciunt impetrātem,qui debet de poſſeſſione alterius facere mentionem,vt ibi. Quod etiā procedit quādo poſſeſſio alterius eſſet colorata,ſi verò eſſet notoriè iniuſta, etiam nulla facta mētione valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem,vt declarat Abb.in d.c.cum noſtris. & reaſſumit Fel.in capitu.in noſtra.in 36.corr.de reſcrip. Et ita,vt dixi, ſecundum iſtam opinionem concluſit Rota,de qua quæſtione dicam etiam in regula de publicandis reſignat.quia etiam ibi contigit de facto.

Jus ad ſe pertinens licet,&c.

Beneficiū an vacare dicatur per obitū ilius,&c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,quid in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis,an iſta regula habeat locū. SOLVTIO. D. Pet. And. Gāmarus auditor Rotæ, vir certè de hac juris diſciplina benemeritus,in repe.c.1.

in 5.colu.verſ.ſed quid dicimus.de rer.permuta.lib.6.tenet ſimpliciter iſtam regulam habere locū in reſignatione facta ex cauſa permutationis. Et hoc nō videtur habere dubiū,cū in regulis antiquis & modernis expreſſe hoc dicatur.ſed regulæ nō declarant modum permutationis. Et ideo maius dubium eſt,an regula intelligatur in omni permutatione,tā de beneficiis paribus,quàm imparibus. Et ad hoc videtur dicendū,regulā tantū reſtringi debere ſecundū terminos.c.2.de renū.lib.6.vt videlicet debeat tātū intelligi de permutatione impari,quæ videtur fraudulēta,nō de alia. Nam iſta regula ſumpta fuit ex viſceribus.d.c.A quo quidē text.vt ſuperius dixi,iſta conſtitutio ſpiritū vitæ accepit,iuxta tradita per Ioan.de Ana.in c. audiuimus.in 2.notabili.de col.deteg. qui de iſta regula meminit. text. ergo in d.cap.ſecūdo loquitur de permutatione beneficij pinguis,cum tenui ab infirmo facta, ad effectū,vt beneficium tenue vacaret,& ſic fraudarētur ordinarij,vel expectātes. Ergo iſta regula debet intelligi ſecūdum terminos illius tex. Et ita de tali permutatione loquitur deciſ.Rotæ Thomæ Faſtolli in cauſa ſexta,dubio. 20.deciſio.361.nota præſumitur,&c.in antiq.Et in eadē loquitur doctus ille gloſſator Pragmaticæ.fo.97.Et reaſſumūt Moder.in tracta.de beneficio.in 47.queſt 3.partis. col.penult.& ratio iſtius deciſionis eſt:quia eo ipſo ꝙ permutatio de beneficio pingui cū tenui fit in infirmitate, præſumitur fraudulenta.vt dicit Imol.in l.filiæ meæ.& ibi Bald.ff.ſolu.matrimo.Sequitur Socin.conſi.83.miror, &c.lib.3.Nā licet ſola permutatio beneficij pinguis cū tenui nō arguat fraudē,vt in deciſ.ſecunda.de rer.permuta. in antiquiori.Vbi tamen fit ab infirmo,præſertim cū amico vel conſanguineo,nemini eſt dubium,talem permutationem fraudulentam præſumi,vt dicunt præfati Doctores.Facit ad hoc,quod in notabili caſu infirmi conſuluit Pet.de Ancha.in conſi.430.incipien.fuiſſet expediens.Et in caſu prædictæ permutationis diſparis ab infirmo facta quòd fraudulenta præſumitur,conſuluit Oldra. in conſi. 324.in 3.col Et hoc in terminis tenuit Egid.deciſ.344.facit deciſ.eiuſdē.435.faciunt ea quæ ſcribit Socin.in cōſi. 53.verſi.præterea dicit.lib.3. Et ita in ſimilib.terminis tenuit Rota in vna Taraconē.parochialiū corā Do. Paulo Capiſucco.28.Ianuarij.M.D.XXX.quæ voluit extrauagātem.ſicut bonus paſtor,non habere locū in beneficio ficte

Permutatio quæ præſumitur fraudulenta

permutato cum vero, prout eſt beneficium de Pertica, quod ſecundum conſuetudinem illius diœceſ. ad effectum permutationis faciendæ fingi ſolet, & appellatur de Pertica vt latius ſcribo in deciſ. ſuper hoc facta. Concludo igitur breuiter, quòd iſta regula tantum intelligatur de illa permutatione infirmi, de qua text. in d. c. ſecundo, & præfati doctores præſumunt fraudem: quam in terminis iſtius regulæ cõſiderat Fely. in cap. quia veriſimile. de præſumptio. poſt Abb. & alios ibi. & latius Pet. de Ancha. in cõſi. 388. cum aliis ſuperius allegatis. Secus verò in permutatione quã infirmus cum alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulã procedere. Et ad hoc ita dicẽdũ ſuadet ratio naturalis & æquitas: in primis, quia negari non poteſt regulã iſtã exorbitare à iure, & eſſe pœnalem. debet igitur reſtringi tantũ ad caſum, vbi de fraude ſuſpicatur. vbi verò beneficia permutata cum infirmo eſſent æqualia, ceſſat fraus, ceſſat denique præiudicium ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem beneficium quod habet: nihilominus tamen aliud ſimile & æquale beneficium acquirit. quod ſubintrat in locũ dimiſſi, & vacabit tandem per infirmi obitum, quod ordinarij cõferre & expectantes acceptare poterunt. quæ ratio ceſſat, quando infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali caſu manifeſta eſt fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum caſu regula locum habere debet, vt quantum fieri poteſt, concordet cum iure communi, iuxta not. in cap. cauſam, de reſcript. & capi. cum dilectus, de conſuet.

Plus & minus nõ differunt ſpecie.

Nec obſtat, quòd regula iſta generaliter & ſimpliciter loquitur de permutatione, & ſic debet vtrãque permutationẽ includere: licet minor ratio ſit in vna, quàm in alia, argumen. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat. Nã plus & minus non differunt ſpecie, vt in l. fi. ff. de fund. inſtruct. quia reſpõdetur, ꝙ generalitas diſpoſitionis ampliatur, & reſtringitur ſecũdũ ſubiectã materiã, vt dixit gloſſ. fina. per illũ text. in c. ſi Papa. de priuil. li. 6 Nec eſt referenda ad ea, de quibus non eſt veriſimile diſponentẽ cogitaſſe, vt tradit Iaſ. in l. Lucius. de lib. & poſth. & latius in l. ſi de certa. C. de tranſact. Et hoc caſu plus & minus differũt, quãdo eſt diuerſa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. penul. ff. de noua. Declarat Iaſ. in l. qui bis idem, in 3. co.

ff. de verbo. obliga. dixi in tracta. expecta. nu. 99. cũ ſequẽ. Et vltra prædicta circa huiuſmodi permutationes beneficiorũ tenuiũ cũ pinguibus ab infirmis factas, videndum eſt per Petr. de Ancha. in conſil. 383. & in conſi. 385. & Pe. de Peruſio in tracta. de rer. permuta colũ. 7. & And. Sicul in quodam ſuo conſilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij. *Diſpoſitionis generalitas.*

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, An regula iſta habeat locum quando fit reſignatio, reſeruatis fructibus? *Reſignatio quãdo fit reſ rua tus fructibus.*

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobitis inſignis auditor Rotæ, & poſtea Cardinalis, in quibuſdã ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis adnotauit iſtum caſum, & referr Rotam fortè tenuiſſe temporibus ſuis regulã nõ habere locum, per ea quæ dixit card in c. cum olim. el 2. de priuil. co. fi. ver. quæro quomodo ſcietur, &c. Et nihil aliud dixit: tamen ego ſatis dubito de iſta deciſione, ex eo, quia iſta talis reſeruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo eſt parũ duratura, videtur quædam palliata fraus ad effectũ circumueniendi regulam. Nam per huiuſmodi reſeruationem fructuum non ceſſat ratio regulæ ſuperius allegata. Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis expectantibus, ad quod obuiandum proceſſit iſta regula. Et dictum card. loquens in eo qui vendit rem, retento vſufructu, non videtur poſſe bene ad propoſitum adaptari. Et ideo cogitandum eſt melius ſuper hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An iſta regula habeat locum in beneficio patrimoniali? *Regula an habeat locum in beneficio patrimoniali.*

SOLVTIO Fely. hic in quibuſdã ſuis additionibus dicit ꝙ nõ, ex eo, quia illius renũtiatio nõ nocet expectãti. nec ordinario. & propterea ceſſat fraus, & dolus in iſta regula. Sed aduerte, quia iſta opinio nõ videtur vera. In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia, quę hodie dãtur in titulum perpetui beneficij, eſſe verè, & realiter beneficia eccleſiaſtica, & eorũ appellatione cõprehẽdi, vt tradit Fely. in cap poſtulaſti. in 8. co. de reſcript. ſicut etiã de præſtimoniis, & de hoſpitalibus dicit Felyn. ibidẽ. Int. col. & in cap. in noſtra, eod. tit. & in cap. de quarta. de præſcript. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprælendere. *Beneficia patrimonialia.*

Nõ cõſtat ratio Felyni videlicet, quòd per renuntiationem

Rationes plures

nē beneficiorū patrimonaliū nō præiudicetur ordinario, nec expectātibus, quia hoc nō ſufficit. Nā quādo in l.cōſiderātur plures rationes, licet vna ratio ceſſat, aliæ militare videntur.§ affinitatis.cū vul.inſtitu.de nup. Nā preter illā rationem, regula iſta habet aliā, videlicet ne beneficia dentur per viam ſucceſſionis, poſtquàm eis renuntiās vti nō poteſt. Nam infirmus vidēs ſe iam moriturū ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum, in fauorem alicuius cōſanguinei, vel amici renūtiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, nōaliàs facturus, ſi infirmitatem euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponēdi in articulo mortis de beneficis ecclefiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quod eſſe non debet.c.1.& c.ratio, de preben. Quamobrem Romanus pontifex ad euitādas huiuſmodi fraudes diſponit hîc, quod ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cenſeatur vacare per obitum, & licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet quia huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectans acceptare. Tamen non ceſſat prædicta ratio, in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta.c.ſi eo tempore, de reſcrip.lib.6.

Nec obſtat, q̃ præſumi non debet iſta fraus in infirmo maximè morituro cū præſumatur potius memor ſalutis æternę, &c. quia hoc non ſufficit per ea quæ dicit Bald.in auth.ſi.dicatur.C.de teſta.& in capitulo, ſicut. de teſti. & in l.generaliter, C.de non numera. pecu.& Baldus in l. ſi quis in graui.§.1.ff.ad Sille.dicentes, quòd quamuis aliquis ſit in extremis, non propterea in factis ſuis præſumitur eſſe Ioan. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſe, vt dicit Bald.in §. conſules.in fine.in tit. de pac. Conſ. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non poſſet libere ſine cōſenſu filiorum patrimonialium, ad quos pręſentatio, vel nominatio ꝑ obitū vigore ſtatutorū, priuilegiorū, vel cōſuetudinis pertineret. Nā tali caſu ex quo perſona aſſignatarij cenſeretur approbata ꝑ plures nō habētes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & vtilitatis eccleſiæ, quā amore carnali, ſicut diximꝰ de beneficiis iuriſpat. Nā per talē cōſenſū tollitur omnis ſuſpicio fraudis, arg.l.fi.C.de pact. cū ſmi. lib. tenenda tamē eſt opi. Rotæ propter eius authoritatē.

quæſtio

QVESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locũ in officiis curię? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſæcularib. vt ſunt ſcriptoriæ apoſtolicæ: portiones: & ſimilia officia, quæ venduntur & retinentur ab vxoratis. Et iſte caſus ſecundum regulã Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expreſſè voluerunt talia officia comprehendi. Tamen ſecundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur non comprehenduntur: non ſolum, quia de illis non fit mentio, ſed quia in eis ceſſat ratio finalis regulæ: quæ de beneficiis eccleſiaſticis loquitur, quæ vendi non poſſunt, vt officia, ſed per collationem conceduntur clericis non vxoratis. *Officia curiæ. Officia ſecularia, ſpiritualia, quædam verò mixta.*

Nec obſtat, ꝙ in aliquib. officia æquiparãtur beneficiis eccleſiaſticis, vt no. Soci. in conſi. 53. mitor, ꝙ in præſenti lib. 3. ſequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pact. quia in caſu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio multũ diuerſa à caſu noſtro: in qua non ſolũ verba iſtius regulæ, ſed etiã mens aduerſatur. Nã in officiis ſæcularibus curiæ non eſt ꝓhibita ſucceſſio, ex quo illa vendi poſſunt, & per conſequens in articulo mortis transferri tanquam res profana: nihil eſt igitur quod ibi de ſucceſſione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantiũ ſuſpicemur. Et ideo iſta regula in illis non procedit. Aut verò loquimur de officiis ſpiritualibus, de quib. loquitur text. in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. & c. dudum. el j. de elect. & c. ꝙ Dei timorem, de ſtat. mo. & ſecundum rationẽ quã in ſimili quæſt. ponit Fede. & cõmuniter alij, regula non haberet locũ, ſed Collectarius contrarium tenet in c. penul. in iij. col. verſi. quid ſi mandetur. de verb. ſig. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. beneficior. quæſt. ij. r. partis. Quia in iſtis officiis eccleſiaſticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mixtis, vt officium Vicecancelarij, vel maioris pœnitentiarij, & ſimilibus: quæ non dantur, niſi habentibus aliquẽ ordinem ſacrum. Et ſi talia officia poſſunt liberè reſignari, ſubiacent iſti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vendantur: tamẽ quia ſunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur vt ſpiritualia, arg. c. quãto. de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. ſucceſſ. ab inteſt. cleri. colum. penul. Verum hodiernis tamen temporibus prædicta *Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparãtur. Succeſſio in officialib. curia an ſit prohibita.*

officia nõ ita dantur, vt liberè cedi poſſint ſine licẽtiã papæ. Ideo in eis ceſſat iſta regula, ſicut in conſiſtorialibus.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Altare, cap. l. & oratorium appellatione beneficij quãdo veniant.

QVAERO. an iſta regula ꝓcedat in altaribus, vel in patrimonio. ad quę quis in titulũ beneficij ordinatur?

SOLVTIO. De patrimonio non eſt dubium. ſed maior difficultas eſt in altari: tamẽ ſi illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium vt vulg. glo. j. circa fina. in Clemen. 2. de deci. Quæ vult quòd illa clemẽ. quæ loquitur de beneficiis, habeat locũ in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandẽ opinionẽ tenet Domi. in c. j. col. fi. de conſuet. lib. 6. Et quod altare ſit beneficium ſimplex, tenet Abb in c. recolẽtes in verſi. altaria. de ſtatu monachoꝝ. Sequitur Decius in conſil. 210. viſo puncto. in j. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicendũ, quia ex quo dari poſſunt in titulũ beneficij, veniunt eorum appellatione, vt notat Abb. in c. fi. in fin. de cenſi. Diſtinguendo tamen vt per Moder. in c. ex parte. 2. nu. 4. de reſcript. Regula ergo iſta, quæ de beneficiis loquitur habebit locum in altaribus capellis, vel oratoriis quę in titulum perpetui beneficij cõcedi ſolẽt: de quibus ſcribunt quidam Moder. in nouo tractatu iur. patr. folio. 45. & 98. quæ nõ refero. Sed in tit. patrimonij locum non habebit. ex quo illud datur quouſque epiſcopus de redditib. eccleſiæ ꝓuideat, vt notat. in capitu. tuis. de præbendis. & non eſt proprie beneficium eccleſiaſticum, licet loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in hoſpitalibus? De iſta queſtione dicam latius in regulis de annali & triẽnali, & in quibuſdã aliis regulis. Ideo hic nihil ſcribã. quia ex rationibꝰ ibi poſitis, q. iſta poteſt decidi.

TERTIA PARS VARIOS
continet caſus.

Papa quare plus, vel minꝰ quã 20. dies nõ præfig. infirmo reſignanti.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, quare magis papa per iſtã regulã terminum viginti dierum, quàm, 15. vel triginta præfixit infirmo reſignanti?

SOLVTIO. Decius in conſilio 20. in ij. parte. aliàs conſil. 224. dicit hoc fuiſſe arbitrarium,

trarium, iuxta gloſſ. ratus, in l. j. ff. de poſtulãdo. Cuius opinio ex eo ſuaderi poteſt, quia videmus antiquos renũtiationem fraudulentam exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, vt patet in deciſione. 361. in in antiq. reperita per Egid. in deciſi. 344. Aliquãdo enim requirebatur tempus decem, vel duodecim dierum, vt Faſtolus in quadam deciſione refert. Papa verò hic cõſtituit tempus viginti dierum. Extrauagans verò Inno. quæ incipit, ſicut bonus paſtor. eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe.

Renũ. iatio fraudulenta.

Quid igitur dicẽdum? Puto tempus viginti dierum nõ fuiſſe arbitrariũ, ſed certa & veriſimili ratione, & cũ miniſterio à tam nultis pontificibus cõſtitutũ. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis, nõ aliũde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerũ experientia hoc ſcripſiſſe legimus, quos ſummos pontifices in hac parte cõſuluiſſe credendum eſt. Illi enim in morbis acutis terminũ viginti dierum ſtatuiſſe, quod deprehẽdi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecunda, Aphoriſmo. 24. & Galen⁹ ibidẽ in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuę criſis, quę infra viginti dies terminãtur. Abinde autẽ nulla eſt certior cognitio. ex eo quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis.

Morbis acutis terminus 20 dierũ præfigi ſolet.

Infirmitatis acutæ tres cognitiones.

Prima igitur cognitio cõtingit quarto die infirmitatis quæ eſt indicatiua ſeptimi. id eſt in illa quarta die intelligimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel non. Et vndecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi, & dies decimusſeptimus eſt indicatiu⁹ vigeſimi. Itaque in iſtis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſius declarat idem Hippocra. libro tertio Prognoſt. in hæc verba: Quibus febris permanet nec labore grauantur nec multum moleſtantur vuę dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferiorum partium poſt dies viginti. Quibus febris longæ &c. Et ſubdit, viginti diebus trãſactis, poſt febrem oportet vt expectetur exitura, cum pertranſit egritudo xx. diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis aperte, colligitur infirmitatem omnẽ quæ infra vigeſimum diem hominẽ interficit, eſſe de grauib⁹ & acutis, quę prędictis ſignis cognoſcitur, Vbi igitur

Febris durans poſt 20. dies, quid ſolet operari.

igitur medic⁹ vidit talia ſigna infirmitatis acutæ, quæ velociſſimè infra dictum tempus hominē necant, veriſimile eſt medicū certiorem infirmum reddidiſſe, prout illū, & eius conſanguineos de periculoſa infirmitate admonere tenetur, vt animę ſuę & reb. ſuis conſulat, vt habetur in c. cum infirmitas, de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facile ab amicis vel cōſanguineis ad faciendas huiuſmodi reſignationes inducunt, & iſto modo infirmi de beneficiis ſuis, ſicut de re temporali diſponūt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc cōtingere poſſe, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipſos eſſe ſolet, conſtituerūt in hac regula terminum huiuſmodi viginti dierū, infra quem ſi infirmi reſignātes morerētur, voluerunt beneficia reſignata, nō per reſignationē, ſed per obitū vacare cenſeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificati per medicos in j. vel ſecūdo criſi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, ſicut de ꝑdiis, & bonis īmobilibus in cōſanguineos ſuos, vel alios amicos, quaſi teſtamētū condētes, diſponāt. Qui quidē diſponēdi modus à ſacris eſt Canonib⁹ reprobat⁹ vt apparet in c. plęriq;, & in c. apoſtolica. 8. q. 1. ideo bona fuit iſta ꝓuiſio, q̄ fraudes huiuſmodi ſuſtulit: nec fortuitò, vt Deci. putabat, ſed optima & certa cōſideratione facita. Ex quibus omnibus fit breuis concluſio, quòd infra. xx. diem poteſt cognoſci infirmitas mortalis, infra quem ſi reſignans infirmus moritur, non valet reſignatio, quia præſumitur conſulto illam feciſſe ob prædictam cauſam, præſertim, quia vt dicit Salyc. in l. furioſum, C. qui teſtamen. fac. poſſ. infirmi graui infirmitate laborantes non pręſumuntur eſſe in ſana mēte: ſed iſta ceſſāt quādo infirmus obiit poſt viginti dies, Quia ſignū regulariter eſt, quod infirmitas nō erat grauis. Et ideo tali caſu fraus, & dolus, & defectus mentis ceſſant. iſta ſunt quæ mihi ſuper iſta quęſtione occurrūt, quę licet ampliari poſſent, ne tamē in infinitū procedatur, acquieſco. Satis enim fuit occupato viro, cuiuſmodi ego ſum, viam nouitati præſtitiſſe.

Infirmitas mortalis infra 20. diē poteſt cognoſci.

Infirmi graui infirmit. lab. nō præſumuntur ſanę.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula iſta procedat in renuntiatione facta extra curiam coram ordinario, vel legato? SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, vt in terminis conſuluit Deci. in conſil. 224. in caſu propoſito, in fine. Mouetur duabus rationibus

Regula an procedat ī renuntiatione &c.

Prima

Prima, quia regula iſta de renuntiatione loquens debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manib.papæ. Et licet ad hoc nihil allegat, tamen facit quod dicit Anto.de But.in c.ſua.de offi.vicarij.& facit l.quæritur.ff.de ſta.homi.

Secunda ratio Decij eſt quia ſummus pontifex facilius decipi ac fraudari poteſt, quàm ordinarius, vt no.in cle.j. de offic.ordi.Igitur neceſſaria magis fuit prouiſio regulæ iſtius in reſignationibus factis in curia coram papa quàm coram ordinario.Ita concludit Deci.in d.conſilio.

Addo pro iſta opinione bene facere textum iſtius regulæ dum diſponit illos viginti dies cõputari debere à die præſtiti conſenſus, & non reſignationis factæ,nõ alia de cauſa niſi vt apertè oſtenderet ſtylum curiæ,qui hanc formam præſtandi conſẽſum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cum tamẽ extra curiam vnico cõtextu fiat reſignatio corã ordinario, & præſtetur cõſenſus imo actus ipſe reſignationis eſt vnus,& idem cum cõſenſu. Ergo dicendum eſt,regulam tantum renuntiationes factas in curia non extra conſideraſſe. Et quia etiã rectè intuenti renuntiationi factę extra curiam non conueniunt verba regulæ. Igitur nec eius diſpoſitio locũ habebit l.hos accuſare.§.in omnibus de accuſat.cum ſimilibus. *XX. dies reſign. infirmorũ à die præſtiti cõſenſus computari debẽt*

Hoc etiã ſuadetur.quia videmus conſenſũ in curia præcedere aliquãdo, & interdum ſequi ſignatam ſupplicationẽ,iuxta,c.cura,de iur.patr.&deciſ.5.de rer.permu.in no. quod extra curiã non ſeruatur. Vltimo pro iſta opinione facit,quia conſtat plures alias regulas in modo loquendi huic noſtræ ſimiles, non habere locũ extra curiam vt patet in regula de exprimendo valore,& regula, quòd diſpẽſationes non ſuffragẽtur niſi literis expeditis,quæ nõ habet locũ extra curiam,ſecundũ interpretationem Rotæ, vt ibi diceretur,ergo neque iſta locum habere debet. *Conſenſus aliquando in curia præcedit.* *Regulæ quanõ habẽt locum extra curiam.*

Sed prędictis non obſtãtib.verior videtur opinio cõtraria pro qua faciunt rationes ſequẽtes. Prima,quia clarũ eſt regulã factam fuiſſe,vt fraudibus infirmi renũtiãtis,& illorum in quorum fauorem renuntiatum fuit,occuratur: quia eo ipſo,ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præſumitur fraudulẽta,vt dicit Alexan. in l.filiæ ff.ſolut. matr. Et hoc ex eo ſuadetur,quia infirmus nõ pręſumitur eſſe in ſana mẽte,vt dicit Saly.in l.furoſũ C. qui teſtam. facere poſſ. Sed iſta ratio militat extra curiam. igitur regula erit generalis. Et quia abſurdum videtur,quod infirmi *Renuntiatio fraudulenta.*

mi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per viam vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudẽ ordinariorum & expectantium, vt in ſpecie conſiderāt quidā doctiſſimi repetentes, videlicet quidam Guliel. benedicti in repet. cap. Raynutius. fol. 161. num. 26. de teſtam. quod prohibitum eſt, & reprobatum à iure, vt in cap. apoſtolica, 8. quæſt. 1. Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia quā extra curiā. Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolum verba, ſed mens inſpiciẽda eſt, vt dicit tex. in l. ſcire. §. aliud. ff. de excuſ. tuto. Per quẽ tex. voluerūt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos, corā me de anno M.D.XXXV. quod regula prærogatiuorū ſcriptorum nō militaret cōtra familiares papæ, attenta eius mẽte, licet verba aliud ſuaderent. Ita dicendum eſt, videlicet quòd mens iſtius regulæ attẽdi debet, quæ licet nō ſit expreſſa, ſed ſit cōiecturata, limitat & reſtringit verba legis ad limites rationis, vt notat Abb. in cap. fina. co. 5. de iure iu. & in cap. ſecūdo requiris. in princ. de appel, Et breuiter nō eūdo per mẽdicata ſuffragia ſecundū iſtam opinionẽ poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exẽpli gratia quatuor adnotare. Primo enim hanc quæſtionem propoſuit R.P.D. Simonetta in vna Barchionen. capellaniæ, in qua ita fuit concluſum: & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone de Spina. & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis, vt eas refert, & de his atteſtatur Dom. Guliel. Caſsiodorus in recol. ſuis deciſ. Rotæ, quæ nunc per manus plurium curialium verſantur, vbi latius hoc ſcribit.

Renuntiatio fraudulenta.

Nec obſtant modo, quæ in contrarium dicta fuerūt, q̃a ratio Decij in d. conſil. videlicet, quod iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non eſt vera ex eo q̃a regula iſta generaliter & indiſtinctè loquitur. Debet igĩ generaliter intelligi de reſignatione facta in manib. cuiuſcūque ordinarij: ſicut etiam generaliter & indiſtincte intelliguntur titu. de renuntiatione, & de rerū ꝑmutatione. Et iſta interpretatio videtur neceſſaria iſto caſu: quia ratio fraudis cōſiderata in regula, militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel ſimilitudo non concurrat, ſufficit quòd ex aliqua parte ratio diſpoſitionis militet, argu. tex. in l. j. §. quod autẽ. de luſu, aleę, & alea. & quæ no. Ab. in c. quemadmodū. in primo notabili, de iureiur. & per hoc pa

tet

tet reſponſio ad ſecundam rationem.

Nec obſtat quod eſt dictũ de cõſenſu põderando verba regulæ, quia reſpõdetur ꝙ verba de cõſenſu poſſunt etiã in renũtiationib extra curiã verificari, vbi & ante & poſt poteſt quis cõſẽtire ſicut in curia vt ego vidi in pluribus reſignationib. de paribus factũ fuiſſe, cum nihil ſit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de cõſenſu, fuerint addita per Iulium ſecundũ ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui ſolebant interdũ tenere ſupplicationes in Scarcella, expectãtes exitũ infirmitatis defuncti, & poſt obitum conſentiebãt. Nã hæc prouiſio facta in curia per Iulium militare poteſt etiã extra curiam. Cum igitur iſta regula contineat in ſe plures rationes, de quib. ſæpe in ſuperiorib. facta eſt mentio, ſiue militẽt omnes in reſignationib extra curiam, ſiue aliqua eorum, diſpoſitio ſemper generaliter procedet & habebit locũ tam in curia q̃ extra, iuxta ea quæ dicit Ia in l. cũ filio. in 23. col. ff. de leg j. & in l. dedi. la prima. in primo notabili ff de con. cau. da. Et iſta ſufficiãt pro præſẽti quæſtione Reliqua verò quæ hic deſiderari poſſunt, repeteda ſunt ab his, quę latiſſimè ſcripſi ſuperius in proœmio regularum, quæſt. 2.

Verba de conſenſu, &c. quomodo procedant.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA

QVAERO, an ſi infirmus leui infirmitate nõ lethali, vt eſt podagra, quartana, vel ſimilis renuntiat beneficio. & papa admittit reſignationẽ. cum derogatione iſtius regulæ per iſta verba quatenus ex illa infirmitate moriatur: an ſi infirmus moriatur infra viginti dies ex ſuperueniente graui infirmitate, cẽſeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatẽ leuem exiſtentem tẽpore renũtiationis, & de illa videtur cogitatũ, nõ autem de ſuperueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in clem. ſi. de reſcrip & in cap. ad audientiam. de eccle. ędif. & in cap. quod vero, 32. quæſt. 2. Sic etiam videmus quòd emptio vel pactum non trahuntur ad ea quæ nõ apparẽt ſeu quæ neſciuntur tempore contractus. l. Rutilia. ff. de cõtrahen. empt. & l. tres fratres ff. de pact. cum aliis, de quibus per Gemi. in conſi. 69. colum. penult. Et quia ſi tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortaſſis Papa eam non concederet, propter præſumptionẽ fraudis quæ non militat in leui infirmitate, de qua nõ eſt

Emptio nõ trahitur ad ea quæ non apparent tempore contractus.

periculoſum

exceptio.& latius per Petr.de Ancha in conſi.338.in 2. & fin.colum.& de hoc eſt tex.notabilis in l.1.§. ſed ſciendum ff de ædil.edict.

Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui.

Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta cauſa tenuit regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non diſtinguit. ſed in genere loquitur, omnes ſpecies infirmitatis cõprehẽdit.l.ſi quis earum. §.interemp. ff.de leg.3. Nã infirmus leui infirmitate infirmus dicitur & ſufficit q in infirmitate reſignatio facta fuerit, & q in illa moriatur. Et licet diſpar ratio ſit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iurib.allegatis, tamẽ tex.generaliter loquẽs debet cõprehẽdere vtrũque caſum, licet maior ratio ſit in vno caſu quã in alio, vt eſt tex.notab in l.1.§.quod autẽ.ff de vſu aleæ & ale. Quia plus & min⁹ differũt ſpecie l fi.de fũd. inſtr & ſufficit q ex leui infirmitate poſsit ſequi effectus regulæ ſicut ex magna.arg.tex.ſingula in c.tres autem, circa fi de pœn.diſt 1. Nec obſtat q quartana nec ſimiles ſunt infirmitates periculoſæ quia ve:ũ eſt. Regulariter tamẽ aliquãdo contrarium contingit ſecũdum complexiones & ætates infirmorum vt inquit Corne. Nã licet in iuuene robuſto febris quartana ſit purgamentum humoris, vt dicit Frãci. de Piſis in ſuo antidotario, vnde emanauit prouerbium, Quod pro quartana non pulſatur campana. tamen in iuuene male complexionato & debili, vel in ſene talis febris, quia longa eſt mortalis, vt omnes medici in ſuis practicis concludunt in titulo de Quartana.

Quartana & ſimiles longæ ægritudines, in quibus nõ ſint periculoſa.

QVAESTIO XXIX.

QVAERO, quid ſi aliquis reſignauit bis in infirmitate & ſecunda reſignatio fuit admiſſa & non prima, & vtriuſque conſenſus reperitur apud notarium, ſed conſenſus primæ poſterior, Quæritur à quo conſenſu debẽt computari iſti viginti dies.

Reſignãte aliquo bis in infirmitate, &c.

SOLVTIO. Videtur dicendũ à conſenſu primę reſignationis, licet ſit ſecũdo loco præſtitus: quia renũtiãs fecit quod in ipſo erat, & ceſſat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi: ſed in ſecũda renũtiatione nõ datur verus modus vacandi, ſed fictus ratione iſtius regulę. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera, iuxta l.final.C.de his qui veni.æta.impe.& quæ not.in c.ſuſceptum, de reſcip.lib.vj.

Fraudis ratio.

Vacatione vera concurrente cum ficta, quæ attendi debeat.

Pro contraria parte facit, quia regula iſta loquitur de

renũtiatiōne perfecta quæ fuit admiſſa. Quod patet per illa verba regulæ, reſignarit: quæ ſunt verba, præteriti tẽporis, quæ denotãt actũ perfectum. Et hoc idem innuũt illa alia verba regulæ, dum dicũt quòd collatio ſit nulla. Ergo tex. præſupponit renũtiationẽ fuiſſe admiſſam, non repudiatã, quia admiſſam ſequitur collatio, non repudiatam. Nam quãdo nõ admittitur renũtiatio, beneficiũ nõ vacat c. cũ in dubiis, & c. admonet de renũt. & c. ſi qui verò. & c. ſi quis preſbiter. 7. q. 1. & beneficium non vacans non cõfertur, vt in c. cũ noſtris, de cõceſ. præb. Cũ igitur prima renũtiatio in caſu noſtro nõ fuit admiſſa, certe nõ habet locũ regula, quę in vtrũq; caſum vacationẽ inducit, videlicet, ſi moriatur reſignãs infra. xx. dies, per mortẽ vacare cẽſeatur: & ſi poſt. xx. dies, per reſignationem.

Renuntiatio quando non admittitur, beneficiũ non vacat.

Prętereа quia regula iſta loquitur propriè quãdo duo concurrrunt: videlicet, quãdo eſt facta reſignatio, & vigore illius eſt alteri facta collatio, de cuius iurib. diſceptatur, donec cõſtet reſignãtem mortuũ fuiſſe ante vel poſt xx. dies. Sed in prima reſignatione non acceptata, iſta nõ concurrũt. Igitur regula ad eam non adaptatur, ſed ad ſecũdam iuxta verborum congruẽtiam, ſecũdum doctrinã Bar. in d l. autem § 1. ff. de adminiſtr. tut. & Ang. in l. 4. §. totiens, ff. de dam. infect. Et ſecundum iſtam partem conſuluit Ioan. Aloiſius Tuſcanus in cauſa Cęnouanen. prębend. & illud conſilium incipit, deciſio iſtius caſus.

Quid tenẽdum? Mihi videtur primam opinionem eſſe veriorem, videlicet quod tempus. xx. dierum à tempore cõſenſus primæ reſignationis debeat computari etiã non admiſſę, ad quam conſenſus quandocunque præſtitus refertur, vt tenuerunt Domini in vna Frigen. canonica. & præbendæ coram dom Staphilæo, pro cardinali Cibo, de menſe Maio. 1521. vt dominus Guliel. in collect. deciſ. refert. Nam eo ipſo quòd quis in manib. ſuperioris renuntiat, amiſit ius & poſſeſſionem omnem quam habebat, licet ſuperior renũtiationem non admittat, Nam ad perdẽdũ ius beneficij, admiſsio ſuperioris nihil facit, ex quo per ſolam renuntiationẽ non admiſſam titulus beneficij vacet, vt concludit Rot. in dec. 352. ſi opponatur. aliàs eſt deciſ. 4. titu. de renunt. in nouis. ſequitur Abb. in c. ſolicite. col. 5. de reſtit. ſpolia. nec poteſt talis renutians variare, vt notatur in c. ex tranſmiſſa, & c. in præſentia, de renunt. & in clemen. 1. eodem tit. Nam quantum ad ſe per

tinac

tinet, renuntiatio valet, vt latè concludit Ioan. And. in regula non firmatur, de regu. iur. in Mercur & ibi reſpondet ad contraria. Et iſta de plano procedunt quando renũtiatio non admiſſa in manibus ſuperioris facta fuit: ſecus verò ſi in manibus non habentis poteſtatem, quia tali caſu ante admiſſionem reuocari poteſt, vt Rota in antiquio. tit. de renuntia. deciſ. 3. incipien. quidam primus in data. dicit. Ex quo igitur per primam renuntiationem amiſit titulũ & poſſeſſionem reſignans, quando ſecundo ceſſit, nihil vacabat: per conſequens conſenſus præſtitus ſuper tali renuntiatione nõ valuit: quia annullato principali corruit acceſſorium. l. fi. de conſtitu. pecu. Nec refert, quòd iſte conſenſus ad renuntiationem ſecundã fuerit prius præſtitus, quàm conſenſus reſignationis primæ. Nã nõ refert quando præſtetur, vt ſuprà dictum eſt, dummodo præſtetur ſuper reſignatione valida. Si igitur prima reſignatio valida fuit per ſolum actum reſignãdi coram ſuperiori factum: à fortiori procedent iſta, quando reſignans non ſolum per porrectionem ſupplicationis, per quã dicitur renuntians conſentire, vt traditur in ca. quidam. de renuntiatio. Sed etiam per expreſſum conſenſum in manibus notarij præſtitum firmauit intentionem ſuam.

Acceſſorum nullo annulato principale corruit.

Renũtiãs per porrectionem ſupplicationis.

QVAESTIO TRIGESIMA

QVAERO an vacatio iſta per mortem, quæ inducitur per iſtam regulã, quando reſignans infra viginti dies moritur dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectum, vt ſub regulis & aliis diſpoſitionibus, & conceſſionibus loquentibus de vacatione per obitum comprehendatur: an verò ſit ficta?

Vacatio per mortem

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd ſit vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris diſpoſitionem, vt tradit Bart. in l. ſi is q pro empto. ff. de vſucap. Sed iſta vacatio inducitur per iſtam regulam, & ſic per diſpoſitionẽ iuris. Igitur, &c.

Fictio quæ inducitur à iure, &c.

Sed contrariam opinionẽ prædictis nõ obſtãtibus, arbitror veriorẽ, quã ratione & authoritate oſtẽdo. Ratione quia negari nõ poteſt per reſignationẽ factã infra viginti dies beneficium verè vacaſſe per reſignationẽ: aliàs nõ tenuiſſet collatio de beneficio nõ vacãti, vt in c. 1. & 2. & ca. cum noſtris. de cõce. præb. Et hoc diſponitur in regula de impetrante beneficia viuẽtiũ. Neque ſi à principio nõ valuiſſet, collatio validari poſſet ex ſuperexiſtẽtia vitæ re-

Beneficiũ vacare per reſignatione

 ſignantis

ſignantis poſt viginti dies,iuxta notata in c.ſi eo tempore.de reſcript.in 6.Cum igitur per renuntiationē infirmi verè vacauit beneficium,nō poteſt dici quod verè vacet per obitum eiuſdem,cum iſta ſint diuerſa,& ad poſitionē vnius excluditur aliud,vt in cap.ſuſceptum.de reſcrip.lib. 6.Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim non poteſt facere quod reſignatio quæ verè & realiter facta fuit,nō ſit facta.l.in libello.§.factæ.ff.de capti.& in cap.ſi Paulus,32.quæſt.5.Poteſt tamen facere quòd moriente illo qui reſignauit infra viginti dies,cēſeatur vacare per mortē,& q̃ reſignatio habeatur pro nō facta,iuxta glo.in clem.1.de immu.eccl.Dictū igitur Bart.in d.l.ſi is qui.procedit vbi nō cōcurrit veritas. Stante igitur veritate,fictio pro veritate haberi nō poteſt.Ex quibus infero,quòd iſte modus vacandi inductus eſt per iſtā regulā,cū nō ſit verus,nō cōprehenditur ſub aliis regulis loquentibus ſimpliciter de vacatione per mortem.Et ſic infero q̃ regula de impetrantibus per obitum familiariū cardinalium,non habebit locum in vacatione per obitum iſto modo inducta,vt ibi latius dicam. Et ita in terminis noſtris fuit olim tentū in curia in cauſa Sagien.Archidiaconatus.pro qua opinione fuit Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus cōſiſtorialis, vt patet lib.1. allegationū ſuarum.fol.6.& tenuit expreſſe Rom.in con ſi.342.quem inferius inducam in alia quæſtione.& credo de hoc domi.Guliel.aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

Papa non poteſt facere,quod &c.

QVAESTIO TRIGESIMA PRIMA.

Reſignās in ſanitate beneficiū in manibus papæ,&c.

QVAERO,quidā in ſanitate beneficium in manibus Papæ reſignauit ſupplicatione ſignata, conſenſum præſtitit in infirmitate,ex qua infra viginti dies deceſſit, quæritur an ſit locus regulæ?

SOLVTIO.Prima facie videtur dicendum quòd non, quia tempore reſignationis factæ,reſignans erat ſanus,& tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptātur ad caſum.In contrarium faciunt verba regulæ Modernæ,quæ computant illos viginti dies à die præſtiti conſenſus per ipſum reſignantem. Et ſic videtur, quòd tota reſignatio referatur ad tempus conſenſus,tanquā ad cauſam formalē,quia finis dat eſſe rei.l.Iulianus.§.ſi quis rē.ff.ad exhiben. Quo quidem conſenſus tempore iam infirmus erat reſignans:& ideo ſubintrat regula.Quid dicendum?Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia

Finis dat eſſe rei.

quia poſtquàm renunciatio admiſſa fuit per ſuperiorem beneficium vacat de iure & de facto, ſecundum Rotam. deciſ. 23. in not. Et reſignans non poterat pœnitere, neq; repetere beneficium. cle. 1. eodem titu & cap. ex tranſmiſſa. de renunt. etiam ſi ſanus ſuperuixiſſet. Tempus igitur præſtandi conſenſum non erit in conſideratione ad validitatem renuntiationis, ſed tantum ad effectum numerãdi illos viginti dies. Concludo igitur regulam non habere locum iſto caſu, cum reſignatio facta ſit in ſanitate: & regula loquitur de facta in infirmitate. Et præſtatio conſenſus non eſt reſignatio, ſed conſummatio, ſiue declaratio reſignationis, quæ nihil noui inducit, ſed factũ confirmat, ſicut videmus, ꝙ concubitus non facit matrimoniũ, ſed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. cap. licet. de tranſla. epiſcopi. Ita hic dicendum eſt, quòd per porrectionem ſupplicationis, & admiſsionem ſuperioris reſignatio inducatur: ſicut matrimonium ſpirituale inducitur mutuo conſenſu. vt in d. c. licet & in d. ca. quidam, de renũt. Conſenſus verò, qui poſtea præſtatur reſpicit executionem, nõ perfectionẽ actus, vt ſæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus ſimplicibus: ſed in correſpectiuis & conditionalibus, vbi reſeruatur reſignanti aliquid, vt penſio vel regreſſus, tali caſu pro forma conſenſus requiritur, & ante conſenſum præſtitũ partes poterunt pœnitere, cum talis conſenſus ſit formalis, vt tradunt omnes in cap. cum vniuerſorum de rer. permu. Et tenuit Rota præteritis annis in vna Placentin. Archidiaconatus de Trugillo, corám R. P. D. Epiſcop. Marſicano: & in alia Toletana de Xetaſe corã R. P. D. Petro epiſcopo Aquen. quæ adhuc pẽdet hoc anno. M. D X X X I X. Imò ſi quis iuraret ſe non cõtrauenire etiã per inſtrumẽtũ in forma Cameræ ante pręſtitũ cõſenſum reſignationis, & cõfirmationẽ ſuperioris, huiuſmodi propoſitũ reuocari poſſet. Ita tenuit Rota in vna Vrgelẽ. & Valẽtina beneficiorũ, pro Io. Adroueo cõtra Ant. Vich. die. 6. Octobris. M. D XXX V. per ea quæ not. Abb. in c. ſuper eo, de cõdi. appoſ. & Matth. de Afflict. lib. 3. Cõſtit. regni. fo. 7. nu. 45. & ea quæ notabiliter ſcribit Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ corrector, in illo vulgato libro practicæ Cãcellariæ, fo. 50. verſi. duo tractauerũt. &c. Requiritur igitur ad effectũ illius regulæ, cedẽtẽ vtroque tẽpore fuiſſe infirmũ, tã tẽpore reſignationis, quã tẽpore cõſenſus, & viginti dies numerãt à tẽpore

Beneficiũ de iure quando vacare dicatur.

Iurans ſe non cõtrauenire, etiam per inſtrumentum in forma Cameræ, &c.

Conſenſus bullæ. Alex. 6. effectus in præſtando conſenſum.

conſenſus. Et ratio quare requiritur infirmitas vtroque tẽpore eſt, quia poſſet ſanus reſignare, & conſenſus præſtari per annũ poſt obitũ eius, iuxta bullam Alexand. Papę 6. quæ hodie eſt in vſu, & tali caſu regula non haberet locũ quãdo infirm⁹ reſignat, extrauagãs Alexãdri nõ procedit quę loquitur in ſano. Aliàs ſi contrariũ diceremus, de facili iſta regula deludi poſſet. Quia infirmus reſignãs conſtitueret procuratorem ad conſentiẽdum & ille non præſtaret conſenſum, niſi poſt obitum renuntiantis ad effectum, & viginti dies, qui à tẽpore præſtandi conſenſus numerari debent, excludantur, cum iam antea reſignans obierit. Et quia etiam vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa vtroq; tempore concurrere, vt dixi in c. ſtatutum circa ſi. de reſcrip. lib. 6. Et propterea Clemens papa 7. vt has difficultates tolleret, declarauit per quadam extrauagantem, regulam iſtam habere locum etiam ſi in ſanitate aliquis reſignaret. Quem in hoc imitatus eſt ſanctiſſimus Dominus noſter Paulus papa 3.

QVESTIO TRICESIMASECVNDA.

Regula an habeat locum in renuntiatione, &c.

QVAERO, quid ſi facta renuntiatione per infirmũ in manibus papæ, ante præſtitum cõſenſum papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate poſtea decedat infra viginti dies poſt conſenſum præſtitum, an habeat locum iſta regula?

Initium etiam in odioſis ſpectamus Principiũ actus.

SOLVTIO Videtur quòd ſic, ex quo reſignatio fuit facta viuente regula. Nam tali caſu etiã in odioſis initiũ ſpectamus, vt dicit Bal. in l. 1. per illũ textum ff. de origi. iur. Nam principiũ actus eodẽ modo iudicatur, ſicut ipſe actus. l. non ideo. C. de hæred. inſtit. Decius in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cer. petat. Et quæ tradit gloſſ. in c dubiũ. el 1. de electio. Io. And. in regula in obſcuris. de reg. iur. in mercu. Et hoc non videtur habere dubium, poſtquã papa renuntiationẽ admiſit. argu. eorũ quæ dicũtur in deciſ. ti. de renuntia. in antiquiori. & deciſ. 3. eod. tit. Et pro iſta parte facit deci. Rotæ. 181. & 207. in no. & in antiq. deciſ. 490. 53. & 617. In quibus traditur iſta doctrina, quòd beneficia ſemel reſeruata licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata, quia initium attenditur. Et hoc idẽ cõcludit Pet. de Anch. in cõſi. 58. circũſcriptis regulis. cũ cõcor. vt ſcribit Belẽzi. auditor, in tract. de charitatiuo ſubſidio. q. penul. facit quod dicit Roma. cõſi. 260. Et iſtã rationẽ tenet hodie Rota, reſeruationẽ de qua in re-

Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſ. &c.

gula

gula prima ſuprà eod.nõ expiraſſe morte Papæ,rationibus,de quibus per.D.And.Gãmarũ auditorem Rotæ,in tract.ſuo.de offi.lib.3.fol.66.Ita hic à ſimili videtur dicẽdum,quia ex quo reſignatio facta fuit in manibus papæ, actus habuit ſuum eſſe.Et licet conſenſus de ſtylo requiratur,& ille præſtitus nõ fuerit,niſi papa mortuo,nihil refert:quia ille conſenſus ſecundũ opinionẽ Rotæ non eſt de ſubſtantia reſignationis,ſed requiritur ad declarationem animi,& ad effectum,vt literæ expediantur:gratia tamen de iure dicitur eſſe perfecta per ſolã ſupplicationem, vt dicit deciſio 882.in antiquis. Declaratio igitur illa quæ poſtea per conſenſum fit,nihil noui inducit.iuxta.l. hæredes.§.ſed ſi notam.ff.de teſtamen.

Reſignatio ex quo facta eſt ſemel,&c.

Declaratio quando aliquid de nouo inducit.

In cõtrariũ faciũt,quia tota vis iſtius regulæ ſtat in denumeratione.20.diẽũ,à tẽpore cõſenſus præſtãdi cõnumerãdorũ,infra quos ſi moritur reſignãs,beneficiũ vacat per obitũ.Aliàs ſi poſtea decedat,vacat per reſignationẽ, vt patet in regula.Tũc ſic,ſi cõſenſus reſignãtis non eſt præſtit⁹ viuẽte papa,viginti dies regulæ non erũt in cõſideratione,neque arctabũt reſignantem,ex eo,quia ante præſtitũ cõſenſum morte papę expirauit eius regula, vt patet in proœmio regularũ,& latè proſequitur Dominic. in conſi.93.Remoto igitur obſtaculo regulæ,renuntiatio regulabitur ſecundum ius commune,& ſic beneficium vacabit per reſignationem,ſiue renũtiãs moriatur infra xx. dies ,ſiue poſt, prout in ſimili notabili caſu alterius regulæ conſuluit Domi.in d.conſi. Faciunt.quæ dicit Fely. in captulo,in noſtra,in 21.corr.de reſcrip.Nec obſtat q initium attendi debet:quia eſt verum quo ad reſignationem,quia illa valet & tenet.Licet poſſet aliter reſponderi ad notiuum,videlicet quòd quando initium nõ habet relationem ad finem,initium non attenditur,ſed finis,vt in l.ſtipulatio §.opus ff.de oper.nũc.c.maiores.§. ſed adhuc de baptiſ.c.fraternitatis.de frigidis & malefic. cum cõcor.vt ſcribit Fely.in c.cũ dilectus.de accuſa.Nã finis demonſtrat principiũ.l.reprehẽdẽda.C.de inſt.& ſubſt. Et mouet agentẽ,& dicitur cauſa cauſarũ,vt dicit Bal.in l.eã.C.de fideicõmiſ.Alexand. conſi, 52.in 4. volumine. col.8.Concludendo igitur dico reſignantẽ ita demũ ſubiiciſti reglę ſi regula eo tẽpore viuit,quo 20.dies numerari debẽtà tẽpore pręſtiti cõſenſus.arg.l.Titius ff.de teſta.mili.&quæ dicit Iaſon.in l.Gallus, in 2.colum.ff. de libe.

Finis demonſtrat principiũ.

libe.& poſth. Cum igitur in caſu noſtro,quãdo fuit mortuus reſignans reperiatur mortua regula,per conſequens eſt dicendum,beneficium per reſignationem vacare & nõ per mortem,quia qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tempore verbi.lege,ex facto,de vulg,& pupil. Nec obſtat, quòd per reſignationem admiſſam ante præſtationẽ cõſenſus,renuntians priuatur non ſolum iure ſuo,ſed etiam poſſeſſione naturali & ciuili, vt dicit deciſio.22.in no. Et quòd tempus datæ,in quo vigebat regula,attendi debet, non conſenſus qui venit tantum ad executionẽ renuntiationis iam factæ : quia fateor admiſſionẽ renuntiationis attẽdendã,vt ſit valida. Sed dico quòd illa reſignatio nõ ſubiicitur regulæ ad effectum,vt beneficium reſignatum cenſeatur vacare per obitum,quando reſignans moreretur infrà xx.dies. Quia ex quo voluit hic papa,ꝙ attenderetur conſenſus ad effectum numerãdi illos viginti dies, apparet hoc caſu non ipſam renuntiationem,ſed conſenſum eſſe de forma,licet in aliis caſib.conſenſus nihil noui inducat.vnde cõſenſus fuit præſtitus poſt mortem papæ, illi viginti dies regulæ nõ ſunt in cõſideratione,quia regula iã tẽpore præſtãdi conſenſus,à quo dinumerari debebant illi xx.dies, mortua & extincta fuit. Nec obſtat, ꝙ regula ſemel habuit locum, licet moriatur papa, quo caſu videtur durare effectus eius,per ea quæ dicit Pet.de Ancha.in conſi.60.incipien motiua & Aret.conſi.31. & quæ dicit Deci. in capit.cum ceſſante.de appellat. Et Io.And.in regula.decet.de reg.iur lib.6. Bartol.in l.2 §. non ſolum.de excuſ.tuto.Iaſon.in l.ij §.veteres.co.pen. ff. de acquirend. poſſ. cum concor. vt ſcribunt nouiſſimi Corcirenſes in repet. cap.quoniam contra.de probat.fol. 144. Quia ad hoc reſpondetur non eſſe verum, regulam hoc caſu vnquam habuiſſe effectum,ex quo conſenſus à quo xx.dies regulæ incipere debebant,non fuit viuente papa præſtitus, ſed poſt obitũ tẽpore quo iam regula erat extincta:aſſumptum igitur procederet, quando viuente papa præſtitus fuiſſet conſenſus. Quibus omnib. reſolutis,clara remanet veritas iſtius concluſionis.

Qualitas adiuncta verb.

Renuntians per reſignationẽ admiſſam

QVESTIO TRIGESIMATERTIA.

Reſignans extra curiam,&c.

QVAERO, quid ſi reſignans extra curiã moriatur infra xx.dies,quo caſu beneficium cenſetur vacare per obitum,& non per reſignationem, vtrum ſtante tali vacatione per obitum ex prouiſione iſtius regulæ inducta,

inducta,poſſint ordinarij, vel expectātes liberè conferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitum:an verò collatio pertineat ad ſolum papam?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem videtur reſoluere Rom. conſil. 342. vbi dicit tale beneficium eſſe reſeruatū papæ totaliter ꝙ eius collatio pertinet ad ſolum papam. Pro quo facit vna ratio,quia ſicut videmus, ꝙ per commendam factam per papam de beneficio extra curiā vacante dicitur beneficium affectum,adeo ꝙ alius,quàm papa de illo diſponere non poteſt vt dixi ſuperius. quæſt.13. Eodem modo videtur dicendum hoc caſu, vt per prouiſionem iſtius regulæ videatur inducta ſpecialis affectio talis beneficij adeò quod inferiores non poſſint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract.reſerua.in 3 præludio.& in 4.quæſt.principali.& latius dixi in regula de triēnali.in quæſt.5.Et hæc ſit ſumma quod affecta & reſeruata,ſunt à manibus inferiorum à papa exempta,vt notat Calde.in conſil.ix.tit.de præb. & Rom.conſil.160.in propoſito caſu.& conſil.442.Et eſt regula Cancellariæ ſuper hoc ædita. Et tenuit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus,coram R.P.D.Marcello,de menſe Ianuario. M D.XXXII.

Beneficiū quando dicitur reſeruatum.

Prædictis tamē non obſtantibus,contraria opinio videtur probabilior.Et tenēdo iſtam partem ad conſil. Rom. reſpondetur,ꝙ Roma.loquitur quando reſignatio eſt facta in curia licet ibi non moriatur reſignans.Et tali caſu non eſt dubium beneficium eſſe reſeruatū,vel ſaltem dicitur affectum,vt dicit Archi.in c.2.in j.col.de præben.lib. 6.Sed quando reſignatio facta fuit extra curiam,vt in iſto dubio proponitur,tūc contrariū dicendum eſt, videlicet beneficium tale non cenſeri reſeruatū. quia nullibi cauetur:& regula iſta non inducit reſeruationem. Nam mens iſtius regulæ ſolum fuit,reſignantes à fraudib. coercere, imponens pœnam nullitatis reſignationis, & inducēs vacationem per obitū. ne ex tali fraude,ſeu dolo reſignatarij fructū vel cōmodum ex dicta reſignatione infirmi cōſequantur in præiudicium ordinariorum & expectātium, quibus papa fauere per prouiſionē iſtius regulæ intendit. Quæ quidē ratio apertè innuit,& infert potius beneficia taliter reſignata nō eſſe reſeruata:quia ſi eſſent reſeruata non fuiſſet vera illa ratio cōmuniter hic data, videlicet regulam iſtā fuiſſe conditam,ne per huiuſmodi reſigna-

Ratio quæ colligitur ex mente regulæ, cẽſetur expreſſa.

tiones pręiudicaretur ordinariis in cõferendis beneficiis, vel expectantibus in eiſdẽ acceptandis. Et iſta ratio quæ colligitur ex mente regulæ cenſetur expreſſa, iuxta tradita in l. tale pactum. ff. de pact. & in l. quamuis. C. de fideicommiſſ. Aliàs cum reſeruata conferre, ne acceptari poſſent. vt in c. 1. de conceſſ. præbend. lib. 6. vt eſt iam dictum, fruſtratoria eſſet ratio, conſiderans præiudicium ordinarij, vel expectantium, cum idem præiudicium maneret, ſi regula induceret reſeruationẽ. Ex quo igitur regula concernit fauorem ordinariorum & expectantiũ: & voluit in fauorem eorundẽ annullare talem prouiſionem, & vacationẽ per obitum inducere, ac ſi nõ reſignaſſent, apparet quòd de beneficiis ſic vacantibus potuerunt in mẽſibus ſuis ordinarij prouidere, & expectãtes acceptare.

Dubium tamẽ facit in hoc vnũ, quia iſte modus extraordinarius & fictus vacationis per obitum, ab iſta regula introductus non eſt de iurę cõmuni, de quo ordinarij prouidere poſſunt, ſed de iure particulari, per prouiſionem iſtius regulę, & ſic ad papam pertinere videbatur, tanquã quòd manũ impoſuerit, vt in ſimili diximus de cõmenda.

Infirmi reſignantes.

Nec obſtat ratio regulæ ſuperius allegata, quia infirmi reſignãtes nõ dicuntur fraudare ordinarios, vel expectantes, niſi in vero modo vacandi. Nam ſi nõ reſignaſſent, ordinarij per veram obitus vacationẽ prouidiſſent, & expectãtes acceptaſſẽt. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quãdo infirmi reſignarunt, iam ſunt excluſi ordinarij & expectantes, adeò, quòd ſi papa per diſpoſitionẽ iſtius regulæ nõ occurriſſet, reſignatio haberet effectũ. Sed ne reſignãtes & reſignatarij prædicti ex malitia eorũ cõmodum reportent, in pœnã eorum papa nouam & fictã vacationem obitus induxit. Nã cũ beneficiũ verè vacauit per reſignationem, tali caſu cenſetur vacare per obitũ. Iſta tamẽ ratio non videtur inducta ad cõmodũ ordinariorũ, ſed papæ: niſi dicamus papam ædidiſſe iſtam regulã ad tollẽdũ obſtaculũ quod per illã fraudulẽtam reſignationẽ fiebat ordinariis & expectãtib. Ita ſublato impedimẽto manet libera poteſtas prouidendi, vel acceptandi. arg. eorũ quæ not. Io. And. & Domi. in c. cũ aliquibus. de reſcrp. lib. 6. Et quod dicitur de alternatiua epiſcopi. Nec apparet ex diſcurſu iſtius regulæ Papã beneficiũ prædictum ex iſta vacatione ficta voluiſſe reſeruare, cum reſeruatio in dubio nõ præſumatur, cũ ſit odioſa, vt tradit Belenzinus in

Prouidẽdi, vel acceptandi poteſtas.

tractat.

tractat.de charit.ſubſi.fol.3. & Moderni Peruſini in tract. reſeruat. Nec obſtat,quòd dictum eſt de commenda:quia diuerſa eſt ratio,ex quo papa commendando apponit manũ,& impedit alios inferiores diſponere donec per ipſũ aliud de dicto beneficio diſponatur. Hæc enim ratio non militat in caſu noſtro, in quo papa non appoſuit manus. Ideo contrariũ in eo dicendum erit. Et iſta omnia procedunt,quando reſignatio,vt proponitur,fuit facta extra curiã:vbi verò in curia quis per ſeipſum,vel per procuratorẽ ſuum reſignaſſet:licet,in ea non moreretur,tali caſu collatio beneficij ſic vacãtis pertineret ad ſolũ papam. Et iſto caſu procedit conſiliũ Roma.342. Ratio eſt,quia vt dixi, per reſignationem factam in curia,beneficium dicitur vacare,vt tenet Archidia.in capitulo,ſi electio. & in capitu. commiſſa.de elect.& electi poteſtate,lib. 6. cum concor. poſitis per Rotã in antiq.deciſ.33.incipiẽ.nota quòd ibi, & c. & 882. Sicut etiã inducitur vacatio,vbi quis priuatur beneficio,vt dicit deciſi.86.in cip.nota. Sequitur Ioã.Frã. Paulinus Rotæ auditor in tract.de ſede vac.fo.16.in 4.colum. Cum igitur in caſu noſtro reſignatio ſit facta extra curiam,ceſſat omnis difficultas.

Reſeruatio in dubio an præſumatur.

Beneficiũ per reſignationẽ factam in curia dicitur vacare.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO,an per clauſulas generales, videlicet quouiſmodo vacet &c. poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra vigenti dies,cõprehẽdatur modus iſte vacationis per obitum fictè inductus per iſtã regulam,attẽto quod reſignatio prædicta hic annullatur?

Vacatio quando dicitur inducta.

SOLVTIO Videtur prima facie dicendum iſtum fictum vacationis modũ cõprehendi ſub iſta regula,quouis modo. Quia iſta clauſula de ſui natura cõprehendit omnes modos vacãdi,etiã in beneficiis reſeruatis,vt dicit deciſi. 711.incipiẽ.not.ꝙ beneficia.&c. in antiq.& tradit Dom. & alij in c.ſuſceptum.de reſcript.lib.6.& eſt hoc vulgatũ. Si igitur prouiſio vigore reſignationis factæ per infirmũ non valuit,& beneficium per diſpoſitionem iſtius regulæ vacat per obitum,dicendum eſt cõpræhẽdi ſub prædicta clauſula generali,quouiſmodo, ita in dicta ſupplicatione reſignationis poſita:quod ſi reſignatarius nõ habet intentum ſuum per reſignationem, per obitum conſequetur.

Vacatio facta per obitum.

Obſtare tamen videtur iſti opinioni duo,quæ videntur prima facie vrgere. Primum eſt,quia annullato actu principali,annullantur omnes clauſulæ contentæ, in eo iuxta

Actu principali annullato,

gloſſ.

annullantur omnes clauſulæ contenta in eo.

gloſſ. Fauianam in l. ſi patronus. §. patronum ff. ſi quid in fraudem patroni. & gloſſ. in fi. in capitul. ſignificātibus. de offic. deleg. tenet Rom. cōſi. 246. cū concor. vt ſcribit Iaſ. in l. non dubium, in 4. colu. de legib. & dixi in ſingu. l. ſi nal. de cōſtitu. pecu. vbi eſt textus notabilis de hoc. Cū igitur in 1. preſenti annulletur prouiſio per reſignationē factam reſignatario, fortaſsis in pœnam ipſius inducentis infirmum ad reſignandum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt de eo, clarū eſt, quòd annullata prouiſione ejus, omnes clauſulæ ibi poſitæ erūt nullæ. Et ſic per illas clauſulas generales non comprehendetur vacatio iſta per obitū facta. Et quia non videretur cōueniens ex actu, quo quis priuatur, commodum conſequi, iuxta capi. eum qui. de præbend. libr. 6. & notatur in c. fin. de reſcript. Sed tenēdo contrariam opinionem ad iſtud motiuū poſſet reſponderi quod procedat in actu de ſui natura connexo, & qui habet ſe tanquam principale & acceſſorium, prout in exemplis poſitis per gloſſas predictas. Secus verò quando in aliquo actu ponuntur clauſulæ non dependentes & cōnexę, ſed ſignificantes de per ſe aliud diuerſum & ſeparatum ab eo expreſſo. Nam tali caſu illæ clauſulæ non cēſentur acceſſoriæ, ſed principales. Et ideo annullato ipſo actu, non annullantur aliæ clauſulæ. Caſus eſt de hoc fere in terminis in c. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. 6. Vbi ſi in vno & eodem reſcripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cum cura, vel ſine cura detur: certè ſi illud reſcriptum, reſpectu illius clauſulę de curato loquentis ſit nullum, attenta minori ætate impetrantis, non tamen alia clauſula de beneficio ſine cura annullabitur. Ita eſt ibi text. quem doct. omnes dicunt ad hoc ſingularem in l. 1. §. ſed ſi mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vlterius comprobatur ex communi ſtylo Rotę, quæ habet, quòd quādo in vna cōmiſſione cōmittitur cauſa appellationis cū clauſula, Nec nō quā & quas, &c. Si cōmiſſio reſpectu cauſæ appellationis, eſt nulla forte quia de appellatione non cōſtat, iuxta deci. Egid. c. cōmiſſio. & auditoris iuriſdictio in prædicta clauſula, nec nō, quā, & quas, &c. vigore cuius totum, negotium principale cōmiſſum cēſetur, ſuſtinetur. ita hic videbatur dicēdū in caſu propoſito.

Facultas cōceſſa minori de primo vacaturo benefi. cum cura, &c.

Sed defendēdo primum motiuum, ad iſtam ſolutionem replicari poſſet. Nā dato quòd annullata prouiſione clauſula illa, quouiſmodo, illęſa remaneret, tamen dico quòd

talis

talis clauſula non poſſet capere vacationem contingētē tēpore reſignationis factæ. Nā in ſupplicatione iſta clauſula opponi ſolet, videlicet ſiue præmiſſo, ſiue alias quouiſmodo vacet, &c. Requiritur ergo ꝙ tunc vacet. Vnde ſi beneficiū vacat, poſtea clauſula illa non capit, quia vacatio tempore datę verificari debet. c. eam te, cum vulg. de reſcript. Et qualitas adiecta verbo, tēpore verbi adeſſe debet, vulg. l. ex facto. de vulg. Capiet igitur clauſula quouiſmodo vacationē extunc nō autem exnunc. Quia permiſſum ad tempus, cēſetur poſtea prohibitū. l. Imperator, ff. de poſtulando. Iaſ. in l. ſed & ſi quis. in prin. in 2. notabili. ff. de vulg. & pupil. Cum igitur vacatio iſta obitus de qua hîc agitur inducta fuerit non tempore reſignationis, ſed poſtea per obitum reſignantis de qua à principio cogitatū non fuerat, neque vacatio certa erat, cum ab obitu infra viginti dies cōtingētis depēderet, merito tali, clauſula ad obitū iſtum adaptari non poteſt, cum papa illud tunc cōceſſiſſe non videtur, quod in rerū natura non erat, neque cogitabat Præſertim q̄a ex quo reſignatarius prouiſione priuatur, forte propter ſuſpicionē fraudis, nō videtur, ꝙ idē actus punitiuus & priuilegiatiuus eſſe debeat, cū contraria ſint. arg. l. quod fauore, C. de legi. Ne eadem res diuerſo iure cenſeatur, contra tex. in l. eum qui. ff. de vſuca.

Permiſſū ad tempus cēſetur poſtea prohibitum.

Secundum principale contrarium motiuū eſt, quia illæ clauſulæ generales in prouiſione poſitæ in dubio vacationem veram per mortem comprehēdunt. Quia verba ſimpliciter prolata, caſum verum, non fictum cōprehendunt, vt eſt text. notabilis in l. 1. §. hoc interdictum & ibi notat Bar. ff. de fonte. facit. l. fi. C. de his qui ve. ætat. impetr. Sed vacatio mortis quę per iſtam regulam inducitur non vera ſed ficta eſt: quia vera vacatio per reſignationē eſt: quæ quidem reſignatio per regulam iſtam non annullatur, ſed tantum prouiſio, vt patet in ea. & tenet Rom. in con. 342. Cum igitur in dubio clauſulæ illę generales, propriè & in caſu vero intelligi debent, vt dictum eſt, ad caſum iſtū fictum adaptari non debent.

Verba ſimpliciter prolata, caſum verum, non fictum cōprehēdūt.

Sed ad hoc etiā reſponderi poteſt. quod ſi clauſulæ illæ generales p̄ illa verba expreſſæ ſunt, vel alias quouiſmodo, ſecundum ſtylum hodiernum, rectè cōprehēdunt iſtū caſum mortis contingentis ex eadem perſona. Quia generalitas illius clauſulæ eſt apta omnem modum vacādi per eādem perſonam cōprehēdere, vt eſt lata deciſ. in no. tit.

de

de reſcrip.deciſ.j.ſecundum ordinem titulorũ & ſecundũ numerum eſt deciſ.28.incip.ſi mãdetur alicui.&in antiq. eſt deciſio. 273.& 433.&.613.& 743.Et Egid.deciſ.610. cum multis allegatis per Modernos in tract. benefic. 46. quæſt tertiæ partis.Et ponit latius Fely.in c. in noſtra in 37 corect.de reſcrip.ſi igitur omnem modum vacandi cõprehẽdit modus iſte inductus per iſtam regulam,includetur,quia qui totũ dicit,&c.l. iulianus.de leg.3.Et iſta opinio ſatis mihi placeret,niſi obſtaret illud,quod dictum eſt; videlicet,ne idẽ reſignatarius in pœnam,& in odium, cuius diſpenſatio emanauit,ex eodem actu puniatur & premietur.Nam verba illa generalia omnes alias cõprehendere debent, qui ad incommodum priuati,nõ ad commodum tendunt,iuxta ea quę late ſcribit And.Sicul.in c.fi. col.j.de pecu.cler.Et quia,vt dictum eſt ſupra in proxima q.ordinarij, nec expectãtes beneficia vacatura,per hoc fictum obitum capere non poterũt,quia non eſt verus modus vacandi. Ergo eodem modo hic dicẽdum eſt.Et ideo res propter pręſumptam reſignatarij fraudẽ ſine difficultate nõ eſt,qua ſublata,præcedens opinio mihi placeret.

Nec obſtaret motiuũ ſuperius factũ, videlicet ꝙ dicta clauſula,quouis modo vacet,non cõprehendat niſi modũ vacandi tunc exiſtentẽ:quia hoc eſt falſum:quia ſecundũ omnes in dictis deciſionibus omnem modũ centingentẽ ex eadem perſona capit.Et tamẽ non eſt poſsibile, quòd eodem tempore beneficium per reſignationem eiuſdem perſonæ, & per obitũ eiuſdem vacet. Ergo neceſſario debemus dicere, quòd obitus poſtea obtingere debeat.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO,quia dictum eſt ſuperius,quod quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficiũ per reſignationem in manibus papę vacat,vt dicit Rom: conſil.342 licet eius prouiſio in fauorem reſignatarij non valeat,& etiam per obitum vacat, vt diſponit iſta regula. Modo quæritur, vnus impetrat expreſſe beneficium iſtud per huiuſmodi reſignationem vacans, & alius per vacationem fictam obitus inducti,per iſtam regulam impetrat,& concurrunt in data, & in omnibus qualitatibus pares ſunt,quis præferri debeat?

Impetrã. expreſſe beneficiũ, &c.

SOLVTIO.Aliquid indecẽter ſuperius in alia queſtione tactum fuit,ſed quia hic principaliter tractandum occurrit,ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur

Videtur igitur, ꝙ illius impetratio valeat, qui impetrauit per reſignationem: quod probo duplici ratione. Prima, quia iſta vacatio per reſignationem inducta fuit ex facto hominis: illa verò per obitum, de qua loquitur iſta regula, eſt inducta à lege. Quo caſu prouiſio hominis prouiſionē legis ceſſare facit. l. fin. C. de pact. conuen. Secunda ratio eſt, quia iſta vacatio per obitum, ab iſta regula ad iſtum effectum inducta fuit, vt prouiſio reſignatario facta excludatur, quando reſignans infra viginti dies mortuus fuit. Quo caſu inducta ad vnum finem, ad alium trahi non debent. l. eum, qui. ff. de vſuca. cap. ſi cui. de præbend. lib. 6. Sed in propoſita quæſtione reſignatarius nihil petit, ſed alius. Igitur contrarium dicendum eſt.

Vacatio per reſignationem vnde ſit inducta.

Inducta ad vnū finem, non debent ad alium trahi.

Iſtis tamen non obſtantibus, contrarium, iudicio meo, verius eſt. Pro quo conſiderandum eſt, quòd quando reſignans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo, quàm per obitum, & ſic per modum ab iſta regula introductum, non autem per reſignationē vacat: quia iſti duo vacandi modi eodem tempore ſimul occurrere non poſſunt, vt apparet in d. cap. ſuſceptum. & Rom. conſil. 342. Qui contrarium innuere videtur. intelligitur quādo per regulam ſpecialis modus vacandi inductus non fuiſſet, prout regula iſtius tēporis, q̃ ipſe allegat, hoc non habebat. Sed poſito, quòd iſti duo modi vacandi vno tempore concurrere poſſent, tamen iſta vacatio obitus, hic ſpecialiter inducta attendi debet. Et tenendo iſtam opinionem non obſtat illud, quod dicebatur, prouiſionem hominis ceſſare facere prouiſionem legis, quia illa doctrina intelligitur, niſi prouiſio legis ſit etiam ſpecialiter inducta: quia tali caſu prouiſio legis attenditur. Ita declarat gloſ. Bart. & alij in l. ij. C. de iure emphy. Sequuntur Modern. Papienſes in l. item quia. in ij. colum. ff. de pact. & in §. item Seruiana, num. 67. inſtit. de action.

Vacationis modus eodem tēpore cōcurrere nō poteſt.

Prouiſio hominis ceſſare facit per prouiſionem legis.

Sed vlterius aduertendum eſt, quòd impetrans per obitum, ita demum obtinebit, ſi modum, ſeu ſpeciē vacationis inductæ per iſtam regulam expreſſerit, & papę narrauerit. Aliâs ſola impetratio generalis obitus, nō ſufficeret ex eo quia vacatio obitus, de qua iſta regula loquitur, eſt vacatio ficta & qualificata, & in materia ambitioſa & ſtricta, quales impetrationes ſunt, appellatione vacationis ꝑ obitum, de vacatione vera non ficta & qualificata, qualis iſta eſt, intelligemus, argu. tex. in l. quæſitum. §. illud fortaſſe

taſſe.de leg.3.& cap.ſtatutum.de elect.lib.6.vbi eſt bonus text.De hoc facit tex in l ſi cui.de leg.2.Hinc voluit dec. Thomę Faſtoli in dubio Rotæ 46. incip. die Mercurij. quòd impertratio per ceſſum,vel deceſſum Titij mortem ciuilem non comprehendit,videlicet quando beneficium Titij per eius priuationem vacaret.Et illud dictum ſequitur Ioan Franciſcus Pauinus quondam Rotæ auditor, in tract.de officio,&poteſt.cap.ſed.vacan.in vlt.euidentiali, col 3.vbi more ſuo plura notabilia ponit

Iſtud tamen dictum limitatur procedere,quando alius coimpetrans eſt,prout in quæſtione noſtra. Secus verò ſi vnus ſolus impetrans eſſet:quia tali caſu modum vacandi non expreſſum caperet.vt notat Lapus in allegatio.89.in 8.colum.ſequitur Fely.in cap.in noſtra in 37 corre.col.1 Hinc eſt quòd impetrans beneficiũ per mortem Titij,venit violẽta,licet mors illa qualificata ſit.prout Geminia. & alij in dicto ca.ſuſceptum. dicunt.& latè Ioan.de Ana. in ca.fina.de homic.proſequitur.

Reſignaſſe aliquẽ in infirmitate per quẽ. &c

Probationes plenæ quo caſu requirantur.

Probationes de publica voce an ſufficiant ad probandũ primũ extremum.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA

QVAERO, quomodo probetur aliquẽ in infirmitate reſignaſſe ad effectum iſtius regulę,& per quem debeat huiuſmodi infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari?

SOLVTIO Debet plenè,probari quia agitur de priuando aduerſario beneficio ſuo per reſignationem obtento:& ſic de magno præiudicio. Quo caſu plenæ probationes requiruntur,maximè quia ſumus in materia quodam modo obiectiua,in qua opponitur de iſta regula ad annullandam reſignationem veram,quę eſt odioſa & ſtrictè interpretanda.Et ideo in tali materia clariſſimæ probationes requiruntur ſicut in ſpolio:in quo tenet Rota,& eſt notiſſimum,quòd ad probandum primum extremum,probationes de plublica voce & fama non ſufficiunt,ſed de viſu requiruntur.Et ita etiam in hac materia fuit coram me concluſum de anno M.D.XXXV.in vna Compoſtellana.Et hodie 19.Februarij.M.D.XXXII.in vna Placentina Canonicatus.& præbẽdæ de Huſſillos coram D.Marco Antonio de Mareſcoto,fuit per omnes Dominos tentum,ꝙ ad probandam infirmitatem in terminis iſtius regulæ non ſufficeret,nec deberet admitti vnus teſtis idoneus cum iuramento in ſupplementum probationis. Per quem autem debeat infirmitas & mors infra viginti dies

contingens

dies contingẽs probari?Solutio eſt clara, quòd per illum qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem refringere. Nam ex quo agit ad reſciſſionem, probare debet quod intendit, vulga. l. qui accuſare. C. de edendo. & ita communiter tenetur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, an dies quo fit reſignatio, vel præſtatur conſenſus infirmi, debeat computari in termino viginti dierum, de quo hic, vt videlicet currant de momento ad momentum: an vero eo non computato incipiat terminus viginti dierum à ſequenti die numerari? *Dies, quó fit reſignatio, &c.*

SOLVTIO. Iſta difficultas fuit per per R. P. D. Marcellum epiſcopum Marſicanum propoſita in Rota. 5. Iulij 1538. in vna Leodien. canonica. & non fuit tũc reſoluta. Et dubitationem facit in hac materia. Vnũ, quia videmus quod in dubio tempus currit de momẽto ad momẽtum, niſi in caſib. expreſsis, vt dicit Io. Andre. & alij in c. ſuper eo. de appel. & dixi in reg. de annali, allegando gloſ. cõmuniter approbatam in rub. ff. de diuer. & temp. præſcri. Sic enim videmus quòd dies termini ſtatuti, vel cõpromiſsi in termino computatur, vt dicit Bal. in l. 2. §. 2. in fi. C. cõmu. de leg. Ita videtur hic dicendum, quod iſti viginti dies hic de momento ad momẽtum computari debeant. & ſic quod dies primus conſenſus, à quo numerari debent illi viginti dies, computẽtur in termino. xx. dierum. *Tempus in dubio currens, &c.*

Tamen prædictis non obſtãtibus, contraria opinio eſt de iure verior. nam non eũdo per mẽdicata ſuffragia, iſta eſt cõmunis concluſio doct. de qua per Bar. Alex. & Iaſo. in l. 1. ff. ſi quis caut. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quæ ibi adducunt & reaſſumũt longo ſermone moder. Hiſpani in rubr. inſti. de iuſti. & iur. col. 9. cum ſequent. Et licet multipliciter iſta concluſio ſoleat limitari, vt in prædictis locis ſcribunt moderni, tamen omnes in hoc cõmuniter cõcordant, quòd quãdo terminus eſt præfixus per dictionem, a, dies termini non computatur in termino. Quia illa dictio, a, de ſui natura denotat ſeparationem diei, in quo datur terminus à termino præfixo: & ſic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Alexan. in d. l. 1. Pro qua opinione eſt tex. clarus, quẽ ibi notat glo. in verbo, numerandum, in fin. in c. 3. de præben. li. 6. ibi, per menſem à die quo beneficia vacauerint *Terminus quãdo eſt præfixus per dictionem, a. A, dictio de ſui natura ſeparationem denotat.*

rint,&c. Quæ quidem verba ponuntur etiam in iſta regula per omnes modernos pontifices à tempore Iulij, qui Iulius fuit primus qui ad iſtam regulam addidit iſta verba, infra viginti dies à die per ipſum reſignātem præſtandi cōſenſus cōputādos,&c. Et ſic apparet ex tex. illius regulæ, ꝙ virtute iſtius dictionis, a, quæ excluſionē & ſeparationem ſignificat, dies præſtādi cōſenſus non debet in termino cōputari, prout etiam eſt gloſſ. cōcordās cum illa. d. l. 3. in clemen. ſicut. de appel. Quas gloſ poſt cardi. ibi in. 1. quæſt. ſequitur Alexan in cōſil. 114. in. 1. col. lib. 5. cum plurib. concord. quæ ad hoc cumulat Fely. in c 1. in. 2. col. de præſcrip. Itaque iſta videtur irrefragabilis cōcluſio, ꝙ dies præſtiti cōſenſus reſignationis non cōputetur in termino. Non obſtāt modo in cōtrariū adducta, ꝙ tēpus in dubio intelligitur cōtinuū, & ꝙ dies termini ſtatuti & cōpromiſſi cōputetur in termino: quia videntur iſta non eſſe omnino abſoluta, aut vera. Tamen præſuppoſito, quòd ita ſint, prædicta omnia limitātur, niſi terminus ſtatuti vel cōpromiſſi ſit aſsignatus per dictionē, a, quia tali caſu non cōputatur dies in termino. ita in indiuiduo tenet Alex. in conſi. 42. in caſu & lite, col. 3. lib. 3. cum cōcor. vt ibi per eum. præſertim quia hic ſumus in ſtatuto vel in conſtitutione Apoſtolica, quæ, vt abūde in proœmio diximus, habet vim legis vniuerſalis. Itaq. manet cōcluſio firma, quòd in regula iſta dies præſtiti cōſenſus in termino viginti dierum computari non debent.

Statutum vel conſtitutio apoſtolica habet vim legis vniuerſalis.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

Dies artificialis.

QVAERO an dies de qua loquitur iſta regula intelligatur de die artificiali. 12. horarum, an verò de naturali. 24 horarum?

SOLVTIO. Vt apparet in quibuſdam notulis ſignaturæ gratiæ, quæ per manus plurium circūferūtur, quæ, vt refertur, ab Alexandrino originē deſumpſerunt: ſignatura tenet & obſeruat diem iſtius regulæ pro die. 24. horarum interpretari debere. Ita quod computabitur dies & nox, quæ pro vno die reputātur, vt in l. more Romano, ff. de fer. Et pro iſta opinione facit. quia in dubio naturalis cauſa debet attendi, non accidētalis, ſeu artificialis, vt eſt tex. in l. qui habet, & ibi notat Bar. ff. de tutel. ſequitur Bal. in auth. ſimiliter. C. ad l. Fal. & illū tex. in nota. q. allegat Bar. in l. fi. ff. de offi. procon. & Abb. in c. licet, de offic. leg. in l. 1. §. hoc interdictum, & ibi notat Bart. ff. de fonte,

Dies & nox reputantur pro vno die.

Cauſa naturalis in dubio debet attendi.

de fonte.& tex.in l.fin.C.de his qui ven.ætat.impe.

Sed aduertẽdum eſt,quod in regula iſta videtur dicendum, nã negari non poteſt quòd regulæ iſtæ habẽt ſe ad inſtar ſtatutorũ,& ita ſicut ſtatuta ſtricte & ꝓpriè verba in illis intelligũtur, vulg.l.2.ff.de neg.geſt. Sed in ſtatutis dies in dubio accipitur pro tẽpore.12.horarum, & ſic ab ortu ſolis vſque ad occaſum,quia tunc propriè dies dicitur,quando ſol eſt ſuper terrã,vt in c.conſuluit.de offi, deleg.& tradit Fede.de Sen.in conſil.44.ſtatuto cauetur, &c.Igitur idem dicendum erit hic. *Dies quãdo propriè dicitur.*

Breuiter iſtis nõ obſtãtib.prima opinio mihi videtur verior.pro qua opinio.eſt deci.moder.de Sylua in tract.beneficior.q.6.tertiæ partis,in fi. vbi tenẽt expreſſe regulã iſtam loquentem de.20.diebus, debere intelligi de dieb. naturalibus.xxiiij.horarũ,vt ibi per eos. Et iſta opin. fundari poteſt efficaci ratione,quia,vt ſæpe dictum eſt in aliis quæſt.regula iſta ex quo eſt odioſa, & cõtra ius cõmune, inquãtum fieri poteſt,reſpectu odij reſtringi debet:& ampliari ,quatenus in fauorem reſignantis tendat,iuxta ca. odia,de reg.iur.lib.6.Sed interpretando diem pro die naturali,xxiiij.horarũ, extẽditur magis libertas reſignãtis, quę de iure cõmuni ſine præfinitione alicuius temporis libera erat: ergo illa intrepretatio attendi debet. Et per hoc ad conſi.Fed.reſpõdetur,quòd illa interpretatio procedit,vt pœna ſtatuti euitetur,vt dicit Alex.in d.l.more, & moder.in d c conſuluit.Sicut etiam videmus, quod vt pęna periurij euitetur,qui iurauit ſoluere die dominico, ſi media nocte ſequẽti ſoluit,periurus non erit, vt notat Arch.in c.quod à patrib.75.diſtin.Bal.in c.ego enim,col. 1.de iureiur. Et iſta concordãt in materia beneficiali,de qua hic tractatur : nam non repugnat quòd actus factus de nocte,de die fieri dicatur , cum nox ſit pars diei. Sic enim collatio beneficij de nocte fieri poteſt,vt tradit Abbas in c.1.de clandeſ.deſp.& Dom.poſt Arc.ĩ c.ſi tibi abſenti,co.1.de ꝓb.li.6.& eo modo reſignatio:& ideo nihil repugnat vt hic dies interpretetur.24.horarũ,ſicut cõputat eccleſia,vt in c.1.& ff.de fer.& ita hodie ſeruatur. *Per vrius nunquid erit, iurãs ſoluere die dominico, &c.* *Collatio beneficij, an de nocte fieri poſſit.*

QVAESTIO XXXIX.

QVAERO,nunquid de ſtylo curiæ ſoleat huic regulę paſsim deregari. *Regula de ſtylo curi*

SOLVTIO.ſi loquimur extra Italiam,ſolet cõmuniter pro abſentib.derogari. In Italia verò aliquando ſolet

ſolet concedi derogatio, quando locus reſignationis diſtat à curia, & beneficia, quæ reſignantur, non ſint reſeruata: ſi verò ſit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamẽ rarò accidit iſte caſus ex eo, quia pauci reſignãt extra curiã propter expectatiuas, & multitudinem mandatorum quæ capiunt omnia beneficia vacatura per ceſſum vel deceſſum, & ideo procurant reſignare in curia, & tunc non ſolet derogari huic regulæ, niſi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papę 10. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc ſæpius derogatum iſti regulæ fuit pro pluribus perſonis. quas enumerat R. bo. me. Laurentius Puccius, Cardi. Sanct. quatuor, in quodam ſuo libro adnotationis derogationum regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi poſſent in exemplum occurrentis caſus.

Clauſula, videlicet, Itaque ſi dictus N. &c.

Et eſt conſiderandumq̃, quãdo infirmus mittebat pro curatorem ad reſignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori. Ideo fuit excogitata in ſupplicatione iſta clauſula, videlicet. Itaque ſi dictus N. reſignãs extra Roma. cur. iã fuerit vita funct⁹, literæ per eius obitum cum omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione expediri poſſint. Tamen Modernis tẽporibus iſta clauſula ſolet caſſari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ ſunt nationes de facili ſcandaloſæ, in quibus ſolet etiam aliquando clauſula limitari ſecundum caſus contingentiam.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

Reſignatio prima.

QVAERO, quid ſi infirmus per procuratorem primò, deinde ſecundò renuntiat etiam per procuratorẽ, & in hac ſecunda reſignatione derogat papa huic regulæ, nunquid ſi reſignans moriatur infra viginti dies, ſanetur prima reſignatio propter derogationem regulæ in ſecunda reſignatione factam?

SOLVTIO. Iſte caſus cõtigit tẽpore Felyni in curia, vt ipſe hîc refert in quadã apoſtilla, ſuper quo fuerũt variæ opin. Nã quidã dicebant ſecundã reſignationẽ capere beneficium, & non primã. ex eo, quia prima renuntiatio per mortẽ reſignãtis infra viginti dies perdit vires ſuas, & ſic valuit ſecunda, & licet ſecũda renuntiatio nõ poſſit valere ſtante prima, quę fuit reſoluta per obitũ, tamẽ ſecũda capiet illũ modũ per obitum reſultantem ex prima vigore clauſulæ generalis, vel alio quouis modo, in

ſecunda

ſecunda reſignatione apponi ſolita,& ſic illa clauſula ſecundo reſignatario dabit ius.

Contrarium tamen per ſolennes viros concluſum fuit iſta ratione,quia tempore quo ſecundus impetrauit,iã erat tũc à principio quæſitũ ius primo reſignatario in ſpe bona & conſiderabili,& quamuis poſtea illa ſpes propter obitum reſignantis,infra viginti dies euanuerit:tamẽ ex quo ſecũdus in ſua ſecunda impetratione de illa ſpe mẽtionẽ non fecit,quæ tũc boni initij erat,ſubreptitiè impetraſſe dicitur.Nec obſtabat,ꝙ collatio à primo reſignatario facta, quodãmmodo, cõditionalis videbatur, & ab euẽtu vitæ reſignãtis pẽdere : ergo nullum ius tribuebat, quominus ſecunda prouiſio non valeret,arg.text.in cap. ſi pro te.de reſcript.lib.6. quia reſpondebatur primã reſignationẽ cõditionalẽ nõ fuiſſe,ſed purã & ſimplicẽ,quæ ſtati ante obitũ reſignãtis integrũ ius tribuerat,& dũ in eo ſtatu erat,de illo iure in ſecũda reſignatione mẽtio fieri debebat,nec ſuperniẽtia mortis reſignãtis ad ſecũdã impetrationẽ validãdã excuſat,ex eo,quia tẽpore quo ſecũda impetratio facta fuit,reſignans viuebat,& prima reſignatio erat tũc valida,licet ex euẽtu mortis reſolubilis eſſet.aliud enim eſt ꝙ actus ſit cõditionalis,vel purus, & reſolubilis,vt tradunt Moder.in cap.cæterum,de reſcrip.

Impetrantes ſecunda prouiſio quando valeat

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO,nunquid legatus cum facultate derogãdi regulis æditis & ędẽdis iſti regulę derogare poſſit? SOLVTIO.Poteſt capi ex his quæ in procemio regularu.q.5.& 6.dicta ſunt,videlicet,quòd iſti regulæ & ſimilibus notabilem qualitatẽ habentibus, quæ propter ſtylum Cancellariæ in ſe clauſulam derogatoriam continent.nunquam illis per clauſulas generales derogatum cenſetur,nec derogatio concedi,niſi ſpecialiter & nominatim illis derogetur,vt etiam tenet gloſſator in reg.17 co.2.& ita ex ſtylo in literis derogatio regulæ in principio narrari ſolet,& hoc priuilegiũ omnes regulæ Cãcellariæ iudiciales habent,quæ omnes notabiles ſunt,vt latius in d.procemio dixi. Et in caſu de quo hic quæritur. Ita inter loquẽdũ dixerũt Domini hoc anno M.D.XXXIX. in vna Gerunden.canonicatus,& præbendæ corã D.Raynaldo Petrutio.In qua cauſa per Rotã iſta duo dubia data fuerunt,Vtrum nuntius reſignationem vigore mandati in fauorẽ certæ perſonæ facti admittere poſſit.Secũdũ,

Legatus cũ facultate derogãdi,&c.

Regulis habentibus notabil. qualitatẽ an cenſeatur per clauſulas derogatũ?

Nuntius vtrũ poſſit admittere reſignationẽ,&c.

vtrum vigore, prædictæ clauſulæ iſti regulæ derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Caſtello aduocatus, latius præter cæteros ſcripſit. Et ſuper primo Domini ſatis dubitarunt. Secundum verò dubium ab vſu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM voluit, quod ſi contingat ipſum alicui perſona de parochiali eccleſia prouidere, ſeu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuã concedere niſi dicta perſona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum, & gratia deſuper, quo ad parochialem eccleſiam nullius ſit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

PLura ſunt quæ mihi ſcribere cogitanti dicenda occurrunt ſuper iſta regula, quæ vſu quotidiano ſunt frequentata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in l. 1. ff. ad exiben. Verum, quia quædam erunt communia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam iſtã pertinebunt: ideo illa quæ communia erunt, breuius tractabo Reliqua verò plenius attingam.

In prims igitur illud meminiſſe oportet, iſtius regulæ primum cõditorem Gregorium vndecimum fuiſſe, quòd ex eo apparet, quia inter regulas prædeceſſorum Pontificum iſta regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illã Gregorij addit, niſi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulã Grægorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula. In cuius quidem diſcuſſione ſolum eas quæſtiones attingam, quas putabo neceſſarias ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

Regula nunquid habeat ſymbolum &c.

IGITVR quæro pro fundamento dicendorum, nunquid regula iſta habeat ſymbolum, affinitatem, aut ſimilitudinem aliquam cum diuino aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi?

SOLVTIO. Videtur regula iſta cum vtroque iure, tam etiam diuino, quàm naturali ſimilitudinem maximam habere, quin potius ab illis originem trahere. Quod ita demonſtrari poteſt: quia certum eſt de iure cõmuni eũ nos debere rectorẽ curatum eligere, qui propè intelligat parochianorum voces, & mutua voce intelligatur. Nã rector

Rectoris officium

eccleſiæ

ecclesiæ officium prædicandi in eccleſia ſua habere dignoſcitur cap.ecce.95.distinctio.not.in cap.inter cætera, de offi.ordi. quia prædicatio officium eſt curati, vt notat glo.in clemen.2.de ſepul. & in cap.cũ ex iniuncto.de hæ re.& gloſſ.in ca.addicimus.16 q.2.cum ſexcentis concor. quæ tradunt Moder.in apoſtillis ad Abb.in d.c.inter cætera debet etiam audire confeſſiones,& reliqua ſacramẽta miniſtrare,vt in c.omnis.de pœni.& re.Item debet viſitare,& vultum gregis ſui agnoſcere.vt legitur Prouerbior.27.capit & Eccleſ.32.Et eſt de hoc tex.notabilis in extrauag.ſedes apoſtolica.Ioann.22.poſita in tit.de præbendis.Nam omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur paſtores.c.quamuis,de re iudic.cap.quicquid.1.q.1.Sed iſta præſtare non poteſt rector.aut curatus alienigena qui nõ intelligit, nec loquitur idioma,vt de ſe patet, vt notatur in c.quoniam.de offi.ordi.Igitur meritò ius cõmune ad regimen animarum non admittit tales:quia, vt inquit diuus Paulus prima ad Corinthios 14.c.Data eſt nobis lingua ad interpretandum & diſtinguendũ ea quæ loquimur,Nã ſi neſcio virtutem vocis,ero ei cui loquor barbarus,& qui loquitur mihi barbarus, vt ibi latius.Cũ igitur iſta regula idem requirere videatur,dicendum eſt eam habere ſimilitudinem cum iure communi.

quale eſſe debeat.

Prædicatio officiũ eſt curati.

Ex quibus infertur vnũ,ꝙ ſicut ex iure cõmuni lata interpretatio fieri debet,quia fauorabile,vt notat gl.in c.1. de re.permu.lib.6.& ibi per Gemin.& in gl.3.c.ſtatutũ. de præben.lib.6.Ita pari ratione interpretanda erit iſta regula:ꝙ erit bene notandum ad ea quæ inferius dicentur. Sic etiam videmus,priuilegium,quod cõtinet idem, ꝙ ius commune vel inſertum in eo latè,vt fauorabile interpretari,ſecundum gl.in c.cum de diuerſis de priuileg. li.6.Et adeò hoc verum eſt,quòd propter hanc rationem in literis apoſtolicis expreſſio nationis requiritur, vt ſic papa vnicuique prouideat in patria ipſius:vbi melius originarius.& cum maiore animi charitate inter notos eiuſdẽ linguæ miniſtrabit ſacramẽta, quã externus.vt patet in ca.quoniam.de offic.ordi.& tradunt docte.in capit. ſi proponente.de reſcript.Et eſt etiam de hoc ædita regula Cancellariæ ordine.15.Cũ quibus etiã concor.tex.in c. nullus inuitis.61.diſtinct.& in l.in eccleſiis. C.de epiſ. & cleri.Et diuus Auguſtinus in ſermone ad populũ,hoc idẽ ſuadet vt patet in ca.hortamur.71.diſtin.cũ aliis de qui

Interpretatio lata ex iure cõmuni fieri debet

Nationis expreſſio in literis apoſtolicis quare requiratur.

Leges Romanæ quã regranisſimè tulerũt orig. &c.

† Patriæ ſi quidē eſt dulciſſim⁹ amor vt l. qui habe tat. ibi, dulciſſimæ patriæ meæ volo ad partes ſuas dari &c ff de leg iij.

bus Moder. in c. bonæ. 2. de poſtul. præla. Hinc non † abs re leges Romanę grauiſſimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipſi melius negotia eius procurare ſcirent, quàm exteri, vt in l. j. C. ſi curiale. relic. ciui. lib. x. Et hæc eſt ratio ſecūdū diuū Bernard. in lib. de cōſideratione ad Eugeniū, quare cardinales debēt eligi de omni natione, vt vnuquiſque genti ſuæ, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iuſtitiā miniſtrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominū ſuæ patrię cognoſcere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuū Bernard. ſequitur Antonius in tertia parte ſummæ. tit. 21. cap. 2. § 2. quo loco idē Ant. vnum aliud notandum ſcribit, videlicet, quod quanuis de omni natione debeant cardinales eligi, non tamen cōſueuit eccleſia de Alemania cardinales aſſumere, ne ſecreta eccleſiæ imperatoribus pandantur, quòd dictum ſequitur cardinalis Iacobatius in tract. cōſilij. lib. 1. pag. 40. in 2. colum. quod tamen hodie malè ſeruatur, quia attēta difficultate idiomatis, magis neceſſarij ſunt ex illa natione, quā alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Cardi. in capitulo, ſignificaſti. de iure pat. quòd patron⁹ neceſſe habet præſentare Epiſcopo clericum eiuſdē diœceſis, qui intelligat, & intelligitur. Et ob eā cauſam dicit Abbas in c. ad decorem. de inſtit. valde eſſe honeſtum & fructuoſum, vt quiſque in patria ſua beneficietur: quia ſic nō depauperātur beneficia, & homines inducūtur facilius ad reſidēdū in eis, quàm extranei: qui cum lingua differāt, diſparitate quoque morū diſtare videntur, ac propterea non gerunt affectionē. Adeò quòd facilius propter huiuſmodi linguæ diſparitatem, homines ſibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem ſocientur. Nam, vt inquit Auguſtinus, melius quis cū cane ſuo, quā cū homine diuerſi idiomatis cōuerſatur. ita dicit Auguſt. lib. 19. de Ciuitate Dei, c. 7. Nā hoc vno præſtamus vel maxime feris, vt inquit Cicero libr. 1. de Oratore, quod colloquimur inter nos, & exprimere dicendo ſenſa poſſumus. Cum quibus concordat Andreas Sicul. in cōſil. 57. in princ. in 1. volu. Nam inter homines eiuſdē idiomatis eſt à natura inſitus quidā charitatis ac amicitiæ intrinſec⁹ amor, quo vbique ſe inuicē diligunt, & contra quoſcunque alios tuētur & protegūt. Hinc eſt quod iudex eiuſdem nationis quo eſt actor, à reo conuento

IOAN. MIL.

Patroni clericum eiuſdem diœc. epiſcopo præſentare debent.

Homines à feris in quo differant.

Iudex nationis eiuſde. &c.

conuento recuſali poteſt: vt in c. accedens. 2. ibi de terra vxoris ſuę oriẽdus. vt lit. non conteſt. Quia eadem natio inducit ſuſpicionẽ. vt dicit Abbas in ca. poſtremo. col. fi. de apel. Hinc voluit Frac. Patritius li. 3. de inſti. recip. tit. 2. magiſtratus populis peregrinos, & non ciues dari debere, quia nõ ſolẽt peregrini in adminiſtrãda iuſtitia eſſe clemẽtes ſicut ciues, qui ſi nõ facilè indulgent cõciuibus, odia & capitales inimicitiæ oriũtur, quæ plerunque maxima ſcandala in republica pariunt. Quamobrem prĕclare actũ arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellæ qui ad regẽdas prouincias lege antiqua mittunt aliegenas, ſiue alterius ciuitatis ciues, ꝙ idẽ apud Francos fieri debere Philipus Pulcher, ac Carolus v. Francorum reges ſtatuerunt, vt latius proſequitur egregius Moder. Guliel. Benedicti in repet. c. Raynutius, in verbo, vxorẽ nomine Adelaſiam. num, 105. cum ſequent. de teſt. Quod inſtitutũ plerique Italię populi etiã hodie ſeruãt, aliunde magiſtratus perquirentes, pro quibus facit. l. fin. C. de cri. ſacri. & l. tertia. C. de diuer. offic. & appari. iudic lib. 12. Quas quidẽ ſanctiſsimas obſeruationes ſi regna Valẽtiæ Hiſpaniarũ ſeruare curaſſẽt, nõ tantis inteſtinis ciuiũ diſcordiis, & craſſandi licentia reſpublica abundaret. Nam cum inter conciues eiuſdem linguæ ſit à natura data quędã morũ ſimilitudo, facile vnus alteri indulget. & in malefactis cõniuet cum ſperet eaſdem ſibi vices reddi. & ita Valentię iuſtitia ad cõplacẽtiã miniſtratur. Bona eſt igitur hoc caſu exterorum iudicũ promotio, qui nõ dulci amore patriæ, nõ ſpe, vt ſibi paria reddãtur, ſed ex debita iuris ſeueritate iuſtitiam proſequũtur. Sed in rectoribus & curatis parochialiũ bene conuenit ille patrius amor, & ſimilitudo linguæ: nam facilius quis ſuadetur & à malo auertitur ab eo quẽ diligit, quã ab extero. Nã ſatis compertũ eſt ex diſparitate linguæ & diſſonantia vocum naſci quaſdã inter homines differẽtias, ac animi ſimultates, quę licet in iudicibus tẽporalibus neceſſariæ videantur, per ea quæ diximus, in rectoribus tamen animarum maximè ſunt euitandæ: vbi enim de moribus corrigendis agitur, non libenter Italus Vltramontanũ audit, nec Vltramontanus Italũ, & ſic de ſingulis, rarò in perſuaſione morum alterius idioma delectat, quamuis non deſunt viri egregij, qui etiã conſtanter affirmẽt, non ita recte populos per externos magiſtratus ſicut per proprios ciues gubernari, quorũ rationes late ro

Magiſtratus peregrini, & nõ ciues populis dari debent.

Hiſpanorum regni Caſtellæ in regẽdis prouinciis cõſuetudo

Valentia Hiſpaniarum quare potius ad ciuium cõplacentiam, iuſtitia miniſtratur.

ſcr: Bartholomæus Caſſanæus in Catalogo gloriæ mūdi, in 21.part.in 12.conſideratione. Hęc tamen ſit ſummaua a rietatum rei, relectis cōtentionibus, In pœnā homini hāc linguarum confuſionē à Deo datā fuiſſe: quod ex eo ap-

Diluuiū.

paret, quia poſt diluuiū vſq; ad edificationē turris Babel, omnes homines vna lingua loquebantur, vt dicit Gene. c.xj. quæ primos homines vno, & eodem loco ſtare coge

Proximi lege veteri qui reputabātur

bat. Diſparitas igitur & differentia linguæ fecit, quod homines ſe inuicē non intelligerent, tædio capti, varias ſibi orbis regiones perquirerent. quo factum fuit veteri lege proximos reputabant eos, qui eiuſdē tribus erant. quorū

Lingua & habitus diſparitas.

eadē erat viuēdi cōſuetudo: extraneos verò, qui diuerſæ linguæ. Vnde ſicut diſparitas habitus inter ſimul viuētes quandam animorū differentiam inducit. vt in clemen j. de elect.& in c.in noua. 16.quæſt.7.ita & fortius diſſonā tia linguę diſcrepantē voluntatē ſignat. Inde meritò Al-

Albinus à Catone, et Albutius à Scæuola reprehēſi.

binum deriſum à Catone legimus cum eſſet Latinus, hiſtoriā inter Latinos Græce ſcribere maluit, vt Plutarc.& plures alij meminerūt. In quo genere Albutius prętor reprehendi meruit, qui cum à Scęuola proprio idiomate ſalutat⁹ eſſet Athenis, Græce reſpondit. vt elegātur refert Mar.Tul.lib.1.de finibus bonorū & malorū. Etenim ſermone vti debemus, vt inquit idē Cic. in offi. qui notus eſt

Sacramēta eccleſiæ à quibus miniſtrari debeant.

nobis, ne, vt quidā Græca verba inculcantes, iure optimo rideamur. Hęc enim loquēdi diuerſitas facit, vt externus alieno nō ſit hominis vice, vt inquit Pli.lib.7.c.1. Ex quib. infertur, q̄ ſacramēta & prędicationes miniſtrata & geſta per homines eiuſdem idiomatis grata magis fore, & accepta originariis eiuſdem linguæ, quàm ſi per alium non

Apoſtoli variis linguis loquebātur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret.

natiuum habentem idioma, licet intelligibile miniſtrarē tur. Et hoc nō ſolū iure poſitiuo, ſed etiam à iure diuino introductū videtur. Vt quid enim ſpiritus ſanctus in Apoſtolos veniens illis variis linguis loquendi facultatem daret, niſi putaret neceſſariam fuiſſe ad officium prædicādi. & miniſteriis ſacramētorum idiomatis intelligentiā Quilibet enim eos in lingua ſua loquētes intelligebāt, & mirabantur vt dicitur Actuū c.2. Et ſi Eraſmo credimus in

Scriptura ſacra infinita loca perperam interpret.

eo volumine, quem de ratione Concionādi cōpoſuit. lib. 3. ꝑpter imperitiā idiomatis innumerabilia ſacrę ſcripturę loca perperam interpretata leguntur, quæ ſtudioſos facilè à ſacrarum literarum ſtudiis auertunt: cuius quidem idioma ſi interpretes aſſequuti rectè fuiſsēt, multos facile

in

in ſuam ſententiam traherent vt latius Hiſpanus noſter Valentinus Ludo. Viues li. 3. de tradendis diciſplinis proſequitur. Nemini enim dubium eſt, ob hanc cauſam dictũ fuiſſe Eccleſiaſt. c. 8. corã extraneo conſilium non iniendum, quia propior eſt colligatio, interiórque ſocietas cũ ciuibus cum quibus eſt eiuſdem linguæ cõmercium, quã cum exteris. Et ideo videmus, quia eiuſdẽ idiomatis prædicatio ſenſum mentis aperit, & animum ipſum exprimit qui & diuinus eſt, & maxima atque optima pars hominis eſſe perhibetur, quibus adſtipulatur illud Socratis, qui dũ tacenti adoleſcenti diceret, Loquere, vt te videam non ex corporis facie, ſed ex loquela ipſa, tanquam ex animi habitu hominẽ intuẽdum eſſe cenſuit. Et hæc in cauſa ſunt vt oriũdis magis quàm exteris, etiã his præſtantioribus faueam*, vt dicit Lucas de Pẽna in l. quiſquis. C. de omni agro deſer. lib. 11. alleg. tex. in l fin. de cle. peregri. & alia de quibus ibi per eum. & hoc dicit Philoſophus, 3. Politicorum. Quod Grçcorum exemplo cõprobatum legimus. Nam cum Alcmenes Athenienſis, & Agoraticus in ſculpẽdo marmore clariſſimi, Phidięq; diciputi inter ſe ambo de ſigno Veneris faciendo certarẽt: ex eo Alcmeni ſuffragiis Athenienſum victorię palma data eſt, quia contra peregrinũ ciui ſuo ſuffragari, vrbanum eſſe putarunt. concionãtes illud prouerbium, Tunicã pallio propiorem, ac chariorẽ eſſe. Meminit de his Beroardus ſenior in quadã oratione prouerbiali. Et iſtum amoris naturalis ſtimulũ cùm ex multis ſacre ſcripturę & literarum humanarum locis, tũ maximè ex ædificio turris Babel Epiſcopus Abulen. colligit ſuper Geneſ. c. 11. Apparet igitur manifeſte ex diuerſitate lingua ſicut ex diſſimilitudine corporum, diuerſitatem quoque animorum induci. vt inquit Auguſtinus lib. 2. de doct Chriſtia. cap. 4. facit text. in ca. quia diuerſitatem. de conceſſ. prębend. Sicut è contra ex identitate idiomatis affectionem gigni manifeſtum eſt. Et non ſolum linguæ identitas, ſed quod magis eſt, identitas quoque & ſimilitudo ſolius nominis affectionẽ inducit, vt patet in l. cum filius §. pater. ff. de legat. 2. Nam propter affectionem linguæ ſeu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur. quod Alexãndri regis exẽplo manifeſtũ fit: illum enim ob id milites odiſſe patriam contendebãt authore Q. Curtio, quia peregrino ſermone Perſarũ loqueretur. Nec aliam ob cauſam putãdum eſt coniugia ex

Cõſiliũ cõrã extraneis non ineũdum & quare

Ex loquela hominẽ intuendũ eſſe Socrates cẽſuit.

Oriundis magis quã exteris, quare magis fauemus.

Alcmenis Ath. & Agoraticus de ſigno Veneris faciendo certamen.

Animorũ diuerſitas ex diuerſitate linguæ inducitur.

Linguæ idẽtitas ſicut & ſimilitudo nominis affectionẽ inducunt.

Alex. regi milites aduerſabantur.

terorũ apud veteres non probari: quia ſciebãt diſparitate idiomatis facile ſimultates gigni. Et hoc eſt, quod dicitur in ſacris literis, Eſdram linguarũ confuſionẽ quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur, ad linguam Hebraicam reduxiſſe, vt patet ſecundo Eſdræ cap. 13. Naturale igitur eſt, vt vnicuique idioma ſuum ſit præcipuum, & charum. Et ideo eſt, quòd aſſerẽti ſe eſſe talis linguæ, ſeu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præſumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui, vt dicit Angl. in cõſil. 694. Hinc eſt, quòd in ſacris literis ad punitionem populi referunt, Deũ per Heieremiam cap. 5. dixiſſe: Adducam ſuper vos gentẽ, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et Deuteronomij, c. 28. Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, cuius linguam intelligere non poſſis. Patet igitur quòd diuerſitas linguæ inducit alienationem animorum. Vbi verò datur communio, & eiuſdem linguæ cõmercium, ibi eſt quidam domeſticus & familiaris amor. Vnde neceſſe eſt ibi ſpritualia maiori animorum conſolatione miniſtrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & ſimilitudo eſſe comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hiſpanus lib. 3. de tradendis diſciplin. de quo proxime mentionem feci, plurimum conducere ad dilatandum CHRISTI nomen vt nos & Agareni communem linguam haberemus: nam ſperaret futurum breui, vt multi ſeſe illorũ ad nos reciperẽt, quod nõ putat aliam ob cauſam Deũ Maximũ Apoſtolis ſuis donum linguarum contuliſſe. Nã, vt inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inſeruit: ac proinde cuperet, vt in pleriſque ciuitatibus gymnaſia linguarũ inſtituerẽtur, non ſolum illarum trium, de quibus in clem. 1. de magiſtr. ſed earum etiã quæ eſſent Mahometicis populis vernaculæ, quas addiſcerent non ocioſi homines ad gloriam inde captandam, ſed ardentiſſimi zelo pietatis parati, vitam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis inſtructi, CHRISTVM illis gentibus annunciarẽt, quæ pauciſſima ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarũ documentũ prædicatoribus, qui multũ populo Chriſtiano prodeſſe poſſũt, neceſſarium eſſe. Nam prædicatio requirit hominem non ſolum in rebus diuinis expertũ, ac variis diſciplinis refertum, ſed etiã in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione ſua cupit,

Eſdras linguarum cõfuſ. quæ ex matrim. aduen. naſcebatur ad linguam Heb. reduxit.

Probandi onus cui incumbit.

Lingua & loquelæ ſimilitudo quantum valere poteſt ad Agarenorum conuerſionem.

Prædicatio qualem hominem requirat.

non

non mediocriter eruditũ: vt patet exemplo Hieremiæ, ſe excuſantis à prædicatione, quia loqui neſciebat. vt in cap. in ſcripturis. §. quies igitur. 8. q. 1. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prædicãdo inſtruunt, ſe aptare debere pro ingenio diſcentium: & verborum ordinẽ pro audientiũ capacitate dirigere. vt dicit text. notabilis in ca. oportet. 8. q. j Hæc enim fieri non poſſunt niſi ab his, qui intelligunt, & loquũtur idioma populi: aliàs ſi ab auditoribus ſacrorum miniſtri non intelliguntur, non audientium vtilitatem, pro quibus miſſi ſũt, ſed ſuam oſtentationem quærẽt, vt inquit tex. in c. diſpẽſatio. 43. diſtin. Nam quãdo prædicatio boni rectoris ſub natiuo ſermone diſcẽtiũ aptè exprimitur deuotio creſcit, ac fides dictorũ magis animo inſidet, & cõtinuatione roboratur. Qui quidẽ ſermo dũ per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generãtur. vt dicit tex. in cap. ſi quis rector. verſiculo. in mẽte. 43. diſtin. Sicut vedemus in Phyſicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicẽna, ſexto naturalium, propter fidem & deuotionem ægri facilius ſanabit ægrum, quam peritus & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. ad quid enim putamus Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiſcendis duabus & viginti linguis deſumpſiſſe, niſi vt tot populis, quibus imperabat in ſua propria lingua reſpõderet: vt ſic acceptior videretur. Quam loquendi rationẽ Themiſtocles Atheniẽſis eſt imitatus, vt de vtroq; Plini⁹, Valerius, & Quintilianus meminerũt, & recẽſet Iaſo. in §. ex maleficiis, inſtit. de actio. Quę omnia ad vſũ & intellectũ huius regulæ pertinere videntur. In qua de parochiali eccleſia fit mẽtio, quę rectorem requirit vocalem, confeſſiones audientem, prædicationi accõmodum, verbis intelligibilibus eccleſiaſtica ſacramenta fidelibus miniſtrantem: quia ſi nõ intelligitur, quia diuerſum habet idioma, fruſtrà rectoris partes aſſumpſit. Nam qui ædificari verbo Dei debent & cupiunt, talem eos magiſtrum habere oportet. cuius ſermone, & monitis eruditiores fiant: ne fortè cũ his pręponitur eis, qui nõ intelligitur, animus faſtiditus ad deteriora prouocetur. argu. tex. in capitul. in grauibus. 3. quæſt. 7. Et ob eam cauſam veteres voluerunt, leges quæ dabãtur populis, ſub illo eiuſdẽ populi idiomate publicare, vt magis placerent omnibus, & obſeruarentur. vt eſt text. in §. alienationis. in authent. de non alienã. Quod ad hoc Roma.

Medicus imperitus

Mithridates Ponti Rex, & Themiſtocles, quàm varias linguas didicerunt.

Leges quæ dabantur populis ſub illo eiuſdem populi idiomate, publicare veteres voluerunt.

ma.ponderat.in l.1.§ fin. col.3. ff. de verb.obligat.cũ pluribus aliis concord.congeſtis per Fely.in rub.de conſtitu. in 4.colum.verſic. vlterius. & facit text.in §.illud quoq;. in authen.vt præpo.no.imp. Per quem tex.dicunt moderni Valentini in l.prima.§.finali.de verb.oblig. quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis,tunc magis vſitatis ſcriptus,vt ab omnib.intelligeretur. Propterea dicit glo. in l.decreta.ff.de re iudicata.quòd decreta inter Latinos debebant latinè proferri,& inter Græcos, Grecè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima.§.fin.ff.de verbo.oblig.,quòd licet ſtipulatio inter homines diuerſi idiomatis per interpretẽ cõtrahi poſſit, vt in d.§.finali.Hoc ideo ſtatutum fuit propter neceſſitatem.Sed vbi duo haberent idem idioma,& ſtipularentur vnus Græcè,alter Latinè,non valeret ſtipulatio,cum ibi nulla ſubeſt neceſsitas,nec voluntas.cum poſſunt eadem lingua ſtipulari,Nam quilibet debet facere actum lingua ſua.Et ideo vbi ad aliquem ſcribimus,illi ſcribendum eſt lingua qua ille vtitur,& non alia qua ille ad quem ſcribimus non vtitur.capitu.in nomine pattis. ad fin.73.diſtin. Nam, vt inquit Cicero de Oratore lib. tertio,verba neminem mouent,niſi eũ qui eiuſdem linguæ ſocietate cõiunctus eſt.Quoniam vt ipſe idẽ Cicero Tuſcul.5. ait, in iis linguis quas non intellligimus , ſurdi profectò ſumus: quod videtur innuere diuus Paul.1. ad Corinthios 14.c. Et hac de cauſa videmus leges voluiſſe, proclamationes, quæ inter vulgares fieri conſuerũt, vebis vulgaribus fieri debere,,vt ab illis intelligerẽtur.l.ſed & ſi pupillus.§.prę ſcribere ff.de inſtit.Quo loco dicit Pau.de Caſt.Paſiriis curiam Regis conſuetudinẽ ideo habuiſſe, quod acta in vulgari ſcribãtur:& idem in Burgundia conſuetum fuiſſe Iacobus de Puteo in l.acta.ff.de re iud.atteſtatur. Nã vt pręclarè inquit Tullius offic.lib.2.Popularibus enim verbis eſt agendum,& vſitatis,cũ loquimur de opinione populari.Et idẽ lib.1.de legib.Sed quoniam inquit,in populari ratione omnis noſtra verſatur oratio, populariter interdum loqui neceſſe erit.Hinc dicit glo.in c.odi.24.q.1. quòd clericus quãdo agit contra laicum,vulgariter loqui debet,vt facta ſua intelligat.Propterea Romani,vt facilius à ſubditis intelligerentur,tanti idioma ſuum fecerunt quod eorum magiſtratus, quãquã optimè linguam Græcã callerẽt nũquã tamen Græcis,niſi Latine reſpenſa dabant: eoſque

Decreta inter Latinos & Græcos.

Stipulatio inter homines diu.id. an poßit contrahi.

Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant.

Proclamationes inter vulgares.

Pariſiis & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur.

Popularibus verbis quando ſit agendum.

Clericus agens contra laicũ vulgariter loqui debeat.

Romani quãti ſuã linguã fecerint, & in pretio habuerint.

eoſque per interpretem lōqui cogebant.nō Romę tantū, ſed etiā in Græcia & Aſia, vt author eſt Valer.Maxim. libro.2.de inſtitut.antiquis. Quē Cuma.& Iacōb.de Puteo in d.l acta ſequuntur. Vnde poſtea viſus incleuit, vt legari in Græciam miſsi, ſecum interpretē haberent, vt pro Cornelio Balbo meminit Cic. lib.1.de fin.bono & malo. Nō enim Romanis tanta cura nominis fuit (quanquam & illud ædificiis multis pluribus locis perpetuum facere curarent) quā propagandæ linguæ. Mertio igitur ſummus pontifex in textu noſtro idioma cuiuſque propriū in conſideratione habuit: quia neminem ex rectoribus parochialib. putauit eccleſiis, & earū ſubditis ſufficere, aut placere poſſe, niſi bene ac intelligibiliter loquerētur, ac linguā eorū callerent. Quod prius viſus fuit expoſtulare tex.in c.ſi rector, col.penul.43.diſtin. Quę omnia cū fundata ſint in iure diuino, communi, & naturali, concludendum eſt regulam iſtam cum dictis iuribus, non ſolum ſimilitudinē, ſed quandam affinitatem & identitatem habere, quin potius conflatam ac compoſitam ex eorum viſceribus fuiſſe.

QVAESTIO II.

QVAERO, iuxta ordinē tex. ibi, alicui perſonæ, nunquid diſpoſitio iſtius regulæ habeat locū in prouiſionibus curati beneficij, fœminis regularib. factis, vel capitulis, aut vniuerſatibus aliquarum eccleſiarum?

SOLVTIO. Si ſignificationē & vim iſtius verbi, perſonæ, cōprehenſiuam attendimus, certū erit, regulā prædictos omnes cōprehendere: quia appellatione perſonæ, tā maſculi q̄ fœminæ, vniuerſitas, capitula & collegiū comprehendūtur, vt dicit Bal. in l.quicunque.in 3.colūna, de ſer.fugi.& in l.metum §.aduertendū ff quòd met. cau.& in c.1.in prin.de no.for.fide. Præſertim quia ex quo regula iſta cōcernit ſalutē animarū, vt dixi ſuperius in prima quęſtione, dicitur fauorabilis, vt dicit Pet.de Ancha.in c. quāuis.de præben.lib.6. Quo caſu in tali materia appellatione perſonæ, veniunt & comprehenduntur omnes indiſtinctè, tā maſculi, quàm fœminæ, & vniuerſitates, & capitula, vt tradit Domi.poſt Io.And.& alios in c.cum in illis §.1.in fi.de præben.lib.6.cum concord.vt ſcribit Iaſ.in l. ſi quis maior.in ſecunda columna. C.de tranſactio. & vltra ipſum Rom.in conſi.436.incip.quod indultum.

Perſona appellatione qui cōprehendantur.

Animarū ſalutē concernentia, fauorabilia dicuntur.

Tamen prædictis non obſtantibus cōtrarium eſt cōcludendū. Nam licet verum ſit, quòd appellatione perſonæ,

lato

lato ſumpto vocabulo ac etiam in materia fauorabili cō prehendi poſſit capitulum, vniuerſitas, vel quælibet alia perſona, per ea quæ dicta ſunt ſuperius: tamen vbi materia ſubiecta non eſt proportionata ad hoc, nunquam ſub tali verbo perſonæ, etiam cum dictione vniuerſali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuerſitates includentur: quia actus actuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito, prout in propoſito noſtro dicit notabiliter Dom. in capit. ſicut. in ſecunda colum. 7. quæſtio 1. Vbi ex hoc infert, quòd excommunicatio prolata contra quaſcunque perſonas, non comprehendit vniuerſitatem. c. Romana. §. vniuerſitatem. de ſent. excom. lib. 6. quia excommunicatio ligat animam, & vniuerſitas non eſt materia ſubiecta ad hoc, cum animam non habeat. Et hoc idem dicit Deci. in l. ſi familia in 2. col. ff. de iur. omn. iud. Et reaſſumit latiſſimè Fely. in c. eam te. in 12. & ſequen. col. de reſcript. Et iſta omnia multo fortius procedunt in caſu noſtro, ex eo, quia ratio iſtius regulę nullo pacto poteſt adaptari ad fœminā, vel vniuerſitatem, ſeu aliud ſimile corpus repræſentatum, quia in talibus perſonis fictis nō cadit adminiſtratio ſacramentorum, quæ in parochiali, de qua loquitur iſta regula, neceſſaria eſt. Nam rector parochialis debet confeſſiones parochianorum audire, & ſacramenta omnia ſubditis ſuis fidelibus miniſtrare: & ideo neceſſarium eſt, quòd idiomá eorū intelligat, ac viciſſim à populo intelligatur. Aliàs nō bene ſacramenta ad profectum animarum exercerentur, ſi ſe inuicem non intelligerent. vt latius dixi ſuperius in prima quęſt. Ita enim ratio nō poteſt adaptari ad fœminam, neque ad capitulum, vel collegiū. Quia ex quo fœmina & collegia actiuè ſunt incapaces ſacramentorum, neque in eis cadunt claues fori pœnitentialis, cum etiam de facto fœmina accipiens ordines, characterem non recipiat. vt tradit Archid. & alij in capitu. preſbyter. 32. diſtinct. Nec per hoc conſequens poſſit fœmina, aut vniuerſitas confeſſiones audire vel alia ſacramēta miniſtrare, vt eſt text. & ibi notat Ab. & omnes in ca. noua. de pœnit. & remiſſio. & tenet diuus Thomas in 4. ſenten. diſtinct. 25. quęſt. 2. Sequitur, quòd hęc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiuſmodi perſonæ corpora inhabilia tum reſpectu ſexus, tum etiam reſpectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegiū nō ſit perſona animalis vera, ſed repręſentata: &

Actus actiuorum.

Excom. prolata cō tra quaſcūque perſonas.

Adminiſtratio ſacramentorū ad quos pertinet.

& iſta ſacramẽtorum adminiſtratio veram perſonam animatam & virilem requirãt, merito diſpoſitio iſta loquens de perſona, non habebit locũ in iſtis: quia in eis ceſſat ratio iſtius regulæ. Imo nõ ſolum in hac regula, in qua materia ſubiecta repugnat, ſed neque in quacunque alia diſpoſitione, in qua verba debent propriè capi appellatione perſonæ, capitulum vel aliud collegiũ non comprehẽditur, vt eſt notab. dictũ Rom. ſæpe practicatũ in con. 436. vbi per iſtam rationẽ tenet, q̃ priuilegia derogantia quibuſcunque perſonis, non derogat collegio, præſertim dominorũ Rotæ: quia nõ venit appellatiõe perſonæ. Et per iſtam rationẽ cõcluſerunt domini mei in vna cauſa pendente corã R. D. Io. Mohedano. 23 Ianuarij. 1536. quòd procurator cõſtitutus contra omnẽ perſonam, non poterat agere contra vniuerſitatẽ, vel capitulum, per dictum Bal. in rub. C. ad Trebel. & in authen. item quicunque. C. de epiſc. & cle. Sequitur Felyn. in c. eam te. in. 2. col. de reſcrip. & in c. dilectus, el. 2. col. penul. de ſimon. & Paul. de Caſt. in d. authen. item quicũque. & Rom. in l. ſi quis mihi bona. §. ſeruus. ff. de acqui. hæred. & Iacobi. de ſancto Georgio in l. collegium. C. de hæredi. inſtitu. cum quibus nouiſsimè concordat Barth. Caſſa. in conſi. 1. in. 5. dubio, vbi limitat in procuratore rei. Et iſtam opinionem videtur tenere Dec. in d. l ſi familia. & licet idem Bal. videatur tenere contrarium in c. 1. de noua for. fidel. quem ſequi videtur Barb. in c. cũ non ab homine, in. 1. notab. de iud. & in conſi. 47. col. penul. in. 4. volu. Tamen poſſent eorũ dicta concordari, vt procedant in procuratore rei ad defendendum, quod eſt fauorabile, vt dicebat Caſſan. in d. conſi. & ſentit Alex. in apoſtil. ad Bar. in l. mortuo. ff. de fideiuſſ. Licet poſsit attentari, quòd etiam mandatum actoris ad agendum ſit fauorabile, vt dicit deci. dominorum. 32. de procur. in no. circa fi. Sed amotis ambagibus iſta eſt cõmunis opi. quòd in ꝓcuratore actoris dictum Bal. in d. rub. C. ad Treb. eſt verior. & ita iudicauit Rota.

Priuilegia derogãtia quibuſcũque perſonis.

Proc. conſtit. contra omnẽ perſ. an poſſit agere contra vniuerſitatẽ, vel capitulum

Redeundo ad propoſitum iſtius regulæ, cõcludo quòd ex quo ratio iſtius tex. ac proprietas huius verbi, perſona, non congruit fœminæ, neque collegio vel capitulo, ſub diſpoſitione iſtius regulæ tales non comprehendentur: ſed illæ tantum quæ ſunt habiles & capaces clauium fori pœnitentialis, quæ poſsint & valeant curam animarũ exercere, & omnia ſacramenta miniſtrare.

P Quæſtio

QVESTIO TERTIA.

Cardinales an ſub illo verbo perſonæ, &c. comprehendantur.

QVAERO, nunquid ſub illo verbo, perſonæ, vel etiã ex mẽte iſtius regulæ cõprehẽdantur cardinales?

SOLVTIO. Licet iſta quæſtio latiſſime in proœmio iſtarum regularum diſcuſſa fuerit, tamen quia quæ hic dicẽtur, ſpecialiter iſtã regulã tangũt, quæ ibi ſcripta non fuerũt. Ideo incoueniens non erit pluries eãdẽ quęſtionẽ repetere: quia vt dicit tex. in l. vnica §. ſupradictis, C. de emend. cod. Iuſti. ſæpius repetita placebunt: & vt inquit Plato, quem Plinius ſapientiæ antiſtitem vocat, non nocet bis dicere, quod bene dicitur: quia authore Seneca nunquam nimis, quod nũquam ſatis. Vnde prouerbium illud emanauit, Bis terque pulchra. Quãobrem, cum quęſtio iſta neceſſaria ſit, frequẽs & vtilis, eam ſæpius in pluribus regulis, diuerſis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rem ipſam veniẽdo, iſtã quæſtionem, de qua loquimur in terminis, deciſam eſſe reperio per dominum Bartholomæm Belenzinum virũ doctrinæ ſingularis, & quõdam Rotæ auditorem in ſuo tract. de charita. ſubſid. quæſt. 66. in. 5 col. vbi reſolute tenet hanc regulam in cardinalibus locũ habere, ex eo, quia tempore ſuo & eo præſente ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipſe hac ratione fundat, quia clarum eſt diſpoſitionem iſtius regulæ fauorem animæ cõcernere. quæ ratio facit, quod iſta regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam glo. Bar. & doct. in authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vend. Sed in cõſtitutione ſic fauorabili cardinales comprehẽdũtur, vt dicunt moder. per illum tex. in c. omnis, de pęniten & remiſſ. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro iſta opinione facit tex. in c. nemo, & quod ibi Domin. & Philipp in princ. de elect. lib. 6.

Repetita ſæpius placent

Bis terque pulchra

Regula quare fauorabilis iudicatur.

Sed prædictis nõ obſtãtibus poteſt cõtrarium tentari. Nã in primis negari poteſt, quòd iſta cõſtitutio in fauorẽ animæ ædita ſit, vt dicebat Belenzin. Iura enim hoc exprimere ſolent, quãdo id agere intẽdunt, vt patet in c. fi. de cõſue. & in c. fi. de pręſcrip. & in c. 2. de cõſtit. lib. 6 & alibi ſæpe. Nã quod ſit rector eiuſdẽ linguæ potius quàm peregrinę, hoc non concernit immediate animã, quia ſi hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla eſſet conſtitutio, nulla regula iſtius voluminis, in qua eodẽ modo idem animæ fauor conſiderari non poſſet. Præſertim in regulis mixtis, quę ad euitandũ fraudes conditę vidẽtur. Et ſic

Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat.

Et ſic eſſet dicendũ omnes tales regulas eſſet fauorabiles, ac latiſsimè interpretandas, & cõprehendere cardinales. Quod incõueniens & abſurdum eſſe videtur, vt inferius per exempla patebit. Nam ſicut non omne quòd publicè intereſt, principaliter ad vtilitatẽ publicã pertinere dicitur. vt illud fauorabile dicamus, vt tradit Bar. & alij in l. 1. ff. ſolu. matr. Ita neque omne illud quod ad fauorẽ animæ referri poteſt, ilico diſpoſitionẽ principaliter fauorabilem facit, cum conſtitutio fortè alia ratione moueri poſſit, quæ diſpoſitionẽ reſtringat. vt patet in c. auaritiæ, de elect. lib. 6. Cuius diſpoſitio reſpicit vtilitatẽ animæ, & tamen illa conſtititio tanquam fauorabilis extẽſionẽ non recipit, vt not. Oldra. conſi. 246. & Gemini. conſi. 126. in 6. col. Et idem videmus in extauagan. ambitioſe, poſita in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem animæ conſiderat, & ita fauorabilis non eſt, vt omnes caſus non expreſſos comprehendat, vt declarat domin. Gundiſaluus Villadiego, quondam noſtri ordinis inſignis auditor, in tract de leg. in 11. quæſtio. primæ partis. col. fin. & Rochus Curtius in repeti. c. fi. in. 82. col. de conſue. Illud igitur quod dicitur conſtitutiones obuiantes fraudibus, vtilitatem animæ reſpicere, verum eſt, quando illa conſtitutio principaliter animam, ſeu piam cauſam immediatam reſpicit. Secus autem quando conſtitutio non principaliter, ſed ſecũdario, incidẽter, aut mediate animã concernit: quod ex ſubiecta materia, vel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur, in c. vt animarum. de cõſtit. lib. 6. & in c. quanquam. de vſur. cum ſimilibus. & ita declarant moderni in c. cum contingat, poſt glo. in verbo, debent, de iureiu. & reaſſumunt moder. Hiſpani in tractatu de Vltimo fin. iuris. 86. & 117. col. & latius dixi in d. c. vt animarum. Cum igitur regula iſta neq; ex verbis, neque ex ſubiecta materia principaliter animæ vtilitatem concernat, concludendum erit, illam non eſſe principaliter fauorabilem & extendendam, & per cõſequens Cardinales non comprehendere.

Anima fauor diſpo. prin. fauorabilem facit.

Extrauagan. ambit. quos caſus cõprehẽdat.

Sed poſito quòd regula iſta principaliter fauorem animarum cõcerneret, dico tamẽ quòd ille fauor animę, qui propter imperitiã idiomatis hic cõſiderari poteſt, per vicarium idoneũ, linguæ peritũ, poſitũ in eccleſia parochiali, per Cardinalem conſeruari pòſſet, iuxta notata in ca. ſuper eo. de præbendis, libro. 6. & in cap. dudum. el. 2. de

electio.Nã ipſi Cardinales habentes parochiales,licet in telligibiliter loquerentur,& intelligerent idioma,non ta men honeſte poſſent,nec eorum dignitati conueniret.ne que etiã cogũtur eccleſiis parochialibus per ſe ipſos de- ſeruire,cũ ſint regimini vniuerſalis eccleſiæ præpoſiti. quod præferri debet priuato cõmodo vnius eccleſiæ parochia- lis,vt dicit tex.in propoſito noſtro notabilis in cap.bonę. 1.de poſtu.pręlat.Et iſto modo per vicariũ ſatisfactũ erit regulę.Licet idem Cardina.nõ intelligãt,nec loquãtur idioma,Et quia papa diſpenſando cum eis,vt tenere va- leant parochialem in commendam.per hoc videtur cum illis tacitè diſpenſaſſe,vt non teneantur per ſeipſos deſer uire,iuxta gloſ.in cap.quia in tantum. de præbend. cum aliis concor.vt ſcribũt Moder.repet.rub.de reſcri.lib.6.in 2.co.& tenet Abb.in c.cum in cũctis.de electio.& latius per Fely.in c.poſtulaſti.in 12.co.de reſcript.Præterea qa in iſta regula nulla fit mẽtio de Cardinalibus, ideo non comprehenduntur.Nã Cardinales nũquã ſub regulis Cã cellariæ cẽſentur includi,niſi illi ſpecificè nominẽtur, vt tradit Fely.poſt Petr.de Ancha.in c.in eos,in fi.de hære ti.Ad hoc facit ratio gloſ.in verbo dignitatum.in ca.2.de præbend.lib.6.Et hoc generaliter verum eſt,quòd cardi- nales in diſpoſitione quacunque pœnali non comprehẽ- dũtur.etiam,quod fortius eſt, ſi in illa diſpoſitione ſint verba vniuerſalia,vt eſt tex.in c.1.de ſchiſma.lib.6.& ibi notant Io.An & Domi.cum multis aliis concordan.quę ſcribit idẽ Belenzi.in eodem tracta.colum.6.Vbi ex hoc infert vnum aliud,videlicet,idem eſſe in regula de valo- re exprimendo.vt non habeat locum in cardinalibus per eandem rationẽ:quia de illis ibi non facta eſt mẽtio ſpe cialis.Et idem Belẽzinus hoc generaliter dicit de quibuſ cunque regulis,in cap.quod ſuper his.de fide inſtrumẽto rũ,quẽ ibi Felynus refert in 3.col.verſi.2.q.Et quo ad re gulam de valore,hoc latè dixit Petr.de Ancha.in conſi. 288.pro clariori euidentia.Et Roma in conſi. 498. cum ſexcentis concordan.de quibus per And.Sicul.in tracta. cardinalium.in 7.q.& dicitur latius ibi.

Cardi. nõ coguntur eccleſiis parochialib. per ſeipſos deſeruire

Cardina. nunquam ſub regulis Cãcel. cẽſetur includi.

Præterea ratio domini Bartholomæi ex alio impugna tur,quia ſi illa eſſet vera,idẽ deberemus dicere in regula de valore exprimendo,quæ poteſt eodẽ modo concerne re fauorẽ eccleſiarum & animæ.Nam ratio illius regulæ fuit,ne tacendo valorem vnus caperet ſtipendia plurimo

De valore breuis declaratio

rum.

tum, quæ clericis pauperibus miniſtrare volentibus poſſent ſubſidio eſſe, vt habetur in ca. quia in tantum, cũ c. ſequenti. & cap. cum ſecundum. de præbẽd. & in ca. 1. 2. 1. quæſt. 1. & bonus text. in cap. quia nõnulli. de cleri. nõ reſi. Et quia papa per expreſſionem valoris, cõſultiùs eccleſiis, & earum indemnitatibus, ac cultui diuino, & perſonis bene merentibus iuxta condignũ prouidet. Et ita fit, ꝙ docti viri qui eccleſiam dei veluti ſtellę poſitę in firmamẽto illuſtrant, vt dicitur in capitul. ſuper. de magiſtr. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. cap. ſuper ſpecula. ne cle. vel mon. & eã quæ dicuntur in cap. cum M. & c. cum acceſsiſſent, iuncto cap. ex parte. de conſtitu. recipiunt mercedem & retributionem ſanctorum laborum ſuorum. Quæ omnia proculdubio per expreſsionem veri valoris iuſtificantur: tolluntur etiã multę fraudes quæ fierẽt ſi valor taceretur. Nam poſſet fraudari papa in perceptione iurium ad ſe pertinentium, ac Cameræ Cãcellariæ officiales, qui bona fide ſub prætextu diſtributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuũ expreſſione proueniũt, à papa ſua officia emunt. Super quibus quidẽ taxis maior officiorum curię pars fundata exiſtit. Vnde ſi verus valor taceretur, fieret magnum præiudiciũ illis qui officia pro ſua ſubſtentatione propriis pecuniis quæſierunt. Hoc enim fieri non poſſet ſine cõſcientiæ periculo, & animæ offenſione, & ſcandalo plurimorum, vt latè probat Hiero. Paulus Hiſpanus in pract. Cancella. apoſo. 48. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum eſt, dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere. Et tamen illis rationibus non obſtantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipſe idem Belenzinus meminit in dicto tractã. & dicit ſuo tẽpore ita Rotam iudicaſſe. Ergo pari ratione tenendum eſt iſtam regulam eos etiam nõ ligare. Super his tamen bene cogitandum eſt ex eo, quia multum me mouet atteſtatio D. Belenzini dicentis. Rotam contrarium eo præſente iudicaſſe. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iuſtũ præſumitur iudicium fuiſſe, quod plurimorum oculis eſt comprobatum, vt dicitur in cap. prudentiam de offic. deleg.

Docti viri eccleſiã dei illuſtrant. veluti. &c.

Regula de valore an comprahẽdat Cardinales.

Iudicium plurimorum oculis cõprobatum iuſtum præſumitur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, prouidere, ſeu mandare prouideri. & quid ſignificent, & importent iſta verba?

Prouidere ſeu mādare prouideri, quid importent.

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum, iſta verba prouidere, ſeu prouideri mandare, denotant liberam diſpoſitionem factam à ſuperiore ſine facto alterius. Itaque ſub tali verbo non comprehenderetur electio, neque præſentatio quæ requirunt factum aliorum, vt dicit Domi. in cap. cum illis. §. 1. de præb. lib. 6.

Tamē ex quo diſpoſitio iſtius regulæ eſt fauorabilis, fundata in ſalute animarū propter rationes aſſignatas in prima quæſtione: ideo erit concludendum iſta verba prouidere & mādare prouideri, largo modo capi debere, vt quācunque diſpoſitionem & ordinationē, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant. quia illa verba largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis & collationis adaptantur, vt refert Fely. in cap. in noſtra. in 32. corr. de reſcrip. Et licet omnes modi diſponēdi de beneficiis, largo modo loquēdo cōprehenduntur ſub verbo prouiſionis, tam ex parte cōferētium, quàm prouiſi, quia quocūque modo prouideant, perſonam quæ intelligat & loquatur idioma loci, eligere debent. Tamen quo ad aliū effectum, multum intereſt, per quem modum quis prouideatur, an per electionem, præſentationem, vel collectionē: quia per vnum modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc eſt multum vtile ſcire propter derogationes. De quo tamen vidēda ſunt, quæ ſcripſi in regula de non tollēdo ius quæſitum. in 1. quæſt quæ hic nō reperā.

Termini quibus vtitur papa in prouiſionibus quot ſint.

Quid autem ſignificet, & quid differant inter ſe iſta verba poſita in textu, prouidere, ſeu mandare prouideri, &c. Et dicendum, quòd ſecundum ſtylum curiæ Roma. multum differunt. Pro quo eſt aduertendum, quòd quatuor ſunt termini, quibus vtitur papa in prouiſionib. ſuis, videlicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouiſum fuit, & conceſſimus prouideri. Et iſta omnia ſecundum ſtylum Cancellariæ differunt. Nam prouiſio dicitur, quādo papa effectualiter & purè facit gratiam, de qua literę ſunt expeditę. Illa enim dicitur prouiſio: & per talem prouiſionem expirat reſeruatio papæ, vt dicit Fely. in rub. de cōſti. colum. 4. vt late dixi in regula de triennali. Mandamus prouideri dicitur, quando literæ ſunt expeditæ, & alteri mandatur, vt prouideat. & de iſtis duobus terminis loquitur Egid. in quadam deciſ. relata per D. Guliel. in deciſio. incip. & quia in titu. vt lit. penden. Prouiſum fuit, dicitur, quando authoritate papę, vel alterius fuit facta prouiſio literis

literis expeditis & executis. Cōceſſimus prouideri, dicitur, quando eſt ſignata ſupplicatio, & literę nō ſunt expeditæ. Et ita expreſſe tenuit bis Rota in vna Valentina parochialis de mēſe de Nouēb. & Decēb. M D XXXVI. corā D. Ioan. Clerici. Et hanc etiā verborum differentiā, quā hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari videmus, duo antiqui doctores practici approbant, videlicet Hiero. Pau. Barchi. Cancellariæ Apoſtolicæ vicecorrector, & Ant. de Corteſiis olim abbreuiator in quibuſdā ſuis memorialib. cōcernētib. gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ. fo. 85. Ex quib. excerptus eſt ille liber, quē vulgo practicā ſeu ſtylū Cācellariæ appellāt, ſæpius per Fely. allegatū, & à ſede Apoſtolica approbatū, vt in proœmio dixi. Et quia iſta cōſiſtunt magis in ſtylo & vſu curiæ, quā in iure, ideo nō inſiſto. De quib. tamen aliqua dicam in fine huiuſce cōmentarij, poſt Specul. in tit. de actio. & petitionib. §. 4.

Cancellaria liber, ſeu ſtylus vulgo practica.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata?

SOLVTIO. D. Guliel. Caſſiodorus noſtri ordinis vir diligēs & curioſus, ac Epiſcopus Algaren. in diſcurſu cuiuſdam quæſtionis, quam ſcribit in collectaneis ſuis deciſio. Rotæ, fol. 203. ſimpliciter tenuit regulam iſtam in commenda locum habere: quia ita in Rota iudicatum fuit: & nihil aliud dicit.

Parochialem eccleſiam commēdatam an cōprehendat regula.

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen eſt, Aeneas de Falconibus) virum certè, quātum colligi poteſt ex quibuſdam apoſtillis, quas fecit ad Abb. Panor. & ex quodam tractatu ſuo reſeruationum, & commēdarum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſſima additione, quam hic reliquit ponere iſtam quæſtionem in terminis, & referre tempore ſuo Rotam ſuper hoc puncto variaſſe, & diuerſis temporibus pro vtraque parte iudicaſſe: nullam tamen rationem alicuius deciſionis ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam, & in vtranque patrem diſputabilem.

Quid dicendum? Certe negari non poteſt pūctum eſſe difficilem, ex eo, quia tempore meo vidi hāc eandem difficultatē in Rota ſæpe à diuerſis auditoribus propoſitā, & minime diffinitam. Nam R. P. D. Petrus Vorſcius de mēſe Iulio M. D. XXXIX. inter dominos de ea verbum fecerat. Et tūc propter varietatē votorū nihil penitus cōcluſum

fuit Secũdo loco coram R.P.D.Marcello de Creſcẽtiis de menſe April. M.D.XXXI. in vna Graſſen. fuerat etiã ſuper hoc dubitatum,& vota diuerſa fuerũt. Tertio loco idem D.Pe.iterum quæſtionẽ propoſuit,& poſt longam diſputationem, Domini eam terminarunt.in qua plura argumenta & rationes facta fuerunt,quorũ pręcipua nar rabo,ne faſtidio ſim curialibus occupatis:& quia iſtã quæ ſtionem latiſſimè in regula de triennali poſſeſſore attin go:ex quo loco plura,dũ caſus iſte occurret,mutuari po- terũt.In primis igitur pro parte negatiua,videlicet,quod regula iſta in cõmenda locũ non habeat,quidam ex Do minis ponderabant tex.regulæ, nõ facere mentionem de commenda.Ergo neque nos ſupplere debemus.l ſi ſeruũ. §.prętor ait.ff.de acquir,hæred.Addebãt fortius,quia cõ mendatarius per ſubſtitutũ oriundum ex loco deſeruire poteſt, ex quo habere poteſt aliam eccleſiam in titulum cui perſonaliter tenetur deſeruire.vt tradunt docto.in c. dudum.2.per illum tex. de electio.Et talis ſubſtitutus po teſt regulę ſatisfacere, & ſupplere defectum commenda- tarij,quod non eſt in titulari,qui tenetur deſeruire per ſe ipſum.Vnde ſi non intelligit,nec loquitur idioma,nõ po terit ſacramenta miniſtrare,quę verborum intellectũ & loquelã requirunt. Et ideo in titulari duntaxat regula lo cum habebit.Iſta ratio quorundam dominorum ſatis du biam materiam reddidit.

Cõmendatarius poteſt deſeruire per ſubſtitutũ oriundum ex loco.

Sed in contrariũ allegata fuit per alios Dominos præ dicta deciſio Domini Gulielmi,atteſtantis Rotã contra- riũ iudicaſſe.Quæ dubios reddidit dominos, & negotiũ diſtulit ad Calendas Octobris.Tunc enim in primis au- dientiis cauſa iterũ fuit poſita.in qua pro opinione illo- rum dominorum ponderabantur verba iſtius regulæ,ibi, prouidere ſeu prouidere mãdare,& cęt.Quę adaptari poſ ſe non videntur ad commendam. Quia cõmenda non eſt prouiſio:vt dicit expreſsè Collectarius in c.ſi conſtiterit, in 2.col. de accuſat. Facit quod dicit cardinalis in clem. cauſam,in quarta, q.de electio.

Commenda non eſt prouiſio.

Iſtis tamen non obſtãtibus,maior pars dominorum te- nuit contrarium,videlicet,regulam habere locũ in com- menda.Quorum opinio iſtis motiuis defenditur. Primo, conſiderando rationem finalem iſtius regulæ,quæ ſecun- dum communem opinionẽ in fauore & vtilitate anima- rum fundatur,vt tenet expreſsè Barthol. Belenzinus au

ditor

ditor Rotę in dicto tractatu de charita. ſubſid. quæſt. 66. col. 5. & dixi ſuperius in. 1. & 3. queſtione. Sed ſalus anima rum in hoc conſiſtit. vt paſtor vultum pecorum ſuorũ in ſpiciat, viſitet eccleſias, cõfeſſiones audiat, populo prædi cet, & alia ad curam animarũ pertinentia ſacramẽta mi niſtret. vt ſuperius in dictis quæſtio. 1. & 3. dictũ eſt. quæ omnia in commendatario militãt, poſtquã capit fructus eccleſiæ, qui ſibi propter dictũ onus dantur. Ergo in illo diſpoſitio iſtius regulę locum habebit l. 1. ff. ad municip. & l. à Titio. ff. de furt. Fruſtra enim in commendatario contemporanea ætas, & ordo ſacerdotalis requireretur. vt dicit, domi. in ca. nemo in primo notabili. de electio li bro 6. per illum text. niſi ad ea teneretur, ad quæ rector ipſe tenetur. videlicet ad miniſtrãda ſacramẽta fidelibus parochianis, quę ſine commercio linguæ & intelligentia idiomatis miniſtrari nõ poſſunt. Et ob eã cauſam in cõ mẽda neceſſitas & vtilitas eccleſię cõſiderãtur vt ibi di cit Domi. in tertio notabili. Et tamen regula iſta ad aliũ effectum ędita non fuit, quã propter vtilitatẽ eccleſiarũ. Ergo videtur in ea includi cõmẽda, cum eadẽ ratio ſit in cõmendatario, quæ eſt in titulari. Ergo regula vtrunque cõpræhẽdere debet, maxime. quia iſta regula generaliter loquitur. Ergo, omnes caſus cõprehẽdere debet, etiam ſi maior ratio ſit in vno caſu quàm in alio. iuxta tex. nota bilẽ qui de pœna loquitur, in l. j. §. quod autẽ. ff. de aleat. Et qui ſe exceptum dicit à regula, illud probare debet: quia lex indiſtincte omnes quos nõ excipit, ligat c. 1. de cõſti. cap. omnis anima. de ſenſibus, ca. ſolitæ, de maio. & obed. Cũ igitur commendatarius à regula nõ exipiatur. debet ſub illa cõprehẽdi. Cõfirmatur vlterius iſta opinio quia videmus regulam iſtam habere locum in gratia ex pectatiua, quę eſt quædam conceſſio tẽporalis, iuxta c. ſi. de cõceſſ. præbend. Ergo eadẽ ratione habebit locũ etiã in cõmenda, quæ etiã cõceſſio temporalis eſt. Præterea quia iſta regula initiũ conſiderat, & ſic tempus prouiſio nis beneficij. Quo tempore niſi peritia idiomatis in regu la requiſita concurrat, collatio, ſiue prouiſio beneficij eſt nulla ipſo iure, vt patet in tex. quia qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tempore verbi. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. l. miles. ff. de teſta. mili. Et ratio æquè militat in cõmẽdatario ſicut in titulari. Ergo. &c. Et per hoc illa ra tio illius Domini reſoluitur, videlicet. quod cõmendata-

Animarũ ſalus in quibus conſiſtat.

Commendatarius contẽporaneã ætatẽ habere tenetur.

Eccleſiæ vtilitas et neceſſitas in commenda conſideratur.

Ratio maior eſt in vno caſu. quam in alio.

Lex indiſtincte omnes, quos non excipit, ligat.

Commenda & gratia expectatiua dicuntur cõceſſio temporalis.

rius per ſubſtitutũ deſeruire poterat. quia eſt verũ, poſtquam commenda valide præceſſit, id eſt quãdo conceſſa eſt habenti peritiam idiomatis, vel quãdo à principio in ipſa prouiſione iſti regulæ derogatũ eſt, tũc enim valide ſubſtitutum ponet. Vbi vero à principio tẽpore prouiſionis iſta non cõcurrunt, prouiſio eſt nulla: & ideo tali caſu de cõſtitutione ſubſtituti diſputare nõ attinet, qui poſtea ſequitur: & ſic tempore quo iam prouiſio cõmendæ facta perſonæ ignoranti idioma non valuit.

Non obſtat etiam quod tex. iſte commendam comprehẽdere nõ videtur, ex quo loquitur de prouiſione. Et prouiſio non eſt cõmẽda. quia hoc eſt falſum. Quia imò ſub tali verbo cõprehenditur, vt in ſpecie tenet Dom. de S. Gemi. in capitu. nemo, in ſecunda colum. verſicu item ſacit. de elect. lib. 6. Vbi ex hoc infert quod ſi papa reſeruat prouiſioni ſuæ beneficium, ſi illud dat in commẽdam, reſeruatio expirat, ſecus ſi collationi ſuę reſeruat. Rationẽ ibi ponit, quia cõmendari eſt prouidere. Et ita ibi Domi. ſequitur Phlipp. Franc. in tertia colum. & Nicolaus Milis ſumm⁹ practicus, & auditor Rotę in ſuo indice, in verbo beneficiũ vacans reſeruatũ & cæt. Et latius cæteris Ioan. Aloiſius Tuſcan⁹ aduocat⁹ cõſiſtorialis, antiquus & ſummus practicus; in quodam conſi. ſuo incipien. numquid regula prohibens. Vbi non ſolum tenet cõmendã ſub iſta regula comprehendi, ſed etiã ſub quibuſcunque regulis de prouiſione loquentibus. Cum quibus concordat egregius pater Domi. Ioã. Frãc. Pauinus Rotæ auditor in elegantí ſuo tracta. de ſede vacã. in tertia quæſtione principali. & Moder. in tracta reſeruationum. fol. 7. & in effectu. 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Rom. in conſ. 350. col. quarta. cum quo vnico verbo Felyn. tranſire videtur, in c. in noſtra, in 32. corr. in ſecunda colum. verſicul. ſcias. etiam. de reſcrip. Reliqua quę circa iſtam quęſtionem deſiderari poterũt, repetenda erunt ab illa quęſtione notatu digna, & multum per me diſcuſſa in regula de triennali. quæſtione quinta.

Papa reſeruãs prouiſioni ſuæ bene. &c.

Cõmẽdari quid ſit.

Commenda ſub quibuſcũque regulis de prouiſi. loquentibus comprehẽdis.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nũquid iſta regula obſeruari debeat, & liget extra curiam?

SOLVTIO, Gloſſator hic tenet quòd non. rationibus de quib. hic per eũ. quam vide: ſed veritas eſt in oppoſitum. Nam ex quo ratio iſtius regulæ, quæ vtilitatẽ

animarum

animarũ reſpicit, ita generaliter militat extra curiã ſicut in curia generaliter interpretari debet. arg. eorũ quæ dicit Fely. in c. 2. colum. penul. de reſcrip. Et ratio Gloſſatoris, quod ordinarius magis perſonas ſuę diœceſis, quàm alias cognoſcat, nõ facit ad propoſitum: quia illud cõcernit mores & probitatem vitæ, non autẽ rationẽ idiomatis, q̃a cognitio ordinarij, non tollit defectũ perſonæ nõ intelligẽtis vel loquẽtis idioma. Nam quando clare illũ eſſe incapacẽ, & expertem linguę conſtat, illa ratio nihil valet. Et ita regulam de infirmis reſignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locũ habere videmus, vt Rota ſępius cõcluſit & iudicauit, vt ibi latè diximus. Pariformiter igitur in iſta regula idẽ dicendũ eſt. Reliqua circa iſtam quęſtionem dixi ſuperius in prooemio, vbi plenius videndum erit, quæſt. 2.

QVAESTIO VII.

QVAERO, ponamus Britonẽ Gallũ impetraſſe gratiam expectatiuã in diœceſi Britonum Britonizantium quorũ idioma eſt diuerſum, & inter eoſdẽ minime intelligibile, de quo in expectiua mentionẽ non fecit. Propter quod impetrat gratiam, quòd perinde valeret dicta expectatiua, ac ſi in ea facta fuiſſet mentio de tali defectu, quam gratiam expectans non expediuit ante vacationem. Poſtea vacat beneficiũ idẽ Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizantibus etiam acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantẽ exceptione iſtius regulę, quæ annullat expectatiuam nõ intelligẽtis idioma. &c. Brito Gallus replicat gratiã ſuam expectatiuã validari virtute gratię, perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizãs, gratiã, perinde valere non ei ſuffagari quia literę nõ fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quod cõmiſſiones nõ valeant literis nõ expeditis. Dubitatur, an ſola ſupplicatio ſufficiat, quo ad derogationem iſtius regulæ, & ſupplendum eius defectum. *Idioma Britonis Galli, & Britonis Briton. nũquid ſit aduerſum*

SOLVTIO. In iſta quæſtione concluſum fuit, ſolã ſupplicationem gratiæ, perinde valere, non ſufficire ad ſupplendum defectũ idiomatis de quo loquitur iſta regula, vt etiam dixi in regula. 25, de nõ iudicando iuxta formã ſupplicationis, niſi literis expeditis. Tamen per Dominos in pręſenti quæſtione duo capita conſiderata fuerũt Primum, quãdo expectatiua, & Perinde valere, ſũt eiuſdẽ datę. Et iſto caſu gratia Perinde valere, ſupplet defectum

iſtius

Perinde valere, an ſuffic:a: ad ſupplē dum defe ctum idiomatis.

iſtius regulæ,& acceptatio illius vigore valeret.Ita Rota tēpore Leonis papæ ſecundi in cauſa Geiennen.canonicatus.& probendæ coram D.Vanulio pro quodam Valentino expectante, cōtra Caſtellanum etiam expectantem ſententiauit.Nā Caſtellanus expectās excipiebat de iſta regula contra Valentinum etiam expectātem,qui tamen ſub eadem data expectatiuæ ſuæ gratiam,perinde valere impetrauerat.Rota pro Valētino tenuit. Secundū caput eſt,quando gratia perinde valere,ſub diuerſa data cōceſſa fuit.Et iſto caſu Rota de anno.M.D.XIX.tenuit illā non ſupplere defectū iſtius regulæ,niſi literis expeditis ante vacationem.Et ita pronuntiauit D.Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezeardo Britonis Galli,cōtra Martinū Collant,Britonem Britonizantem in cauſa Coroſopiten. ad quam diœceſim vterq; gratiā ſuam expectatiuam habuerat,cuius ſententia confirmata fuit per bonæ memorię D.Guliel.Caſſiodorū de anno. M.D.XX. de menſe Ianuario,vt ipſe idē refert in ſuis collect.deciſ. Rotæ fol.204.& ſequent.Quibus autem rationibus moti fuerūt Domini,ponit ibi latius Domi. Guliel. referendo motiua Gemini.in conſil.128.& Bellame.deciſ.746.quæ breuitatis cauſa non refero,cum ibi videri poſſint. Nam illæ deciſiones iam ferè per manus omnium curalium circunferuntur,ideo omitto:quia de iſta quæſtione latius in regula.25.dicam.

QVAESTIO VIII.

Clauſula annullatiua inducit formā. Forma iſta transg edi tur in minimo defectu, ſicut in magno.

QVAERO,quid ſi aliquis pro parte intelligit,& pro parte non,an videatur ſatisfactum regulæ?

SOLVTIO,Tenerem quòd non,per iſtā rationem: quia hic ponitur clauſula annùllatiua,quę formam inducit,ſecūdum Bal. in l.1.ff.de lib.& poſth.tradunt Moder. in l. pacta quæ cōtra.C.de pact ſed in formalibus nihil dicitur actum,quādo aliquid deficit,vt in c.1.de bap.facit.c. defleat.de reg iur.Nam forma ita trāſgredi dicitur in minimo defectu ſicut in magno,vt tradit Fely.in cap.cū dilecto.de reſcript.Et eſt text.notabilis in cap.quæritur. §. epiſcopus.22.quæſt.1.Nam qui male intelligit,nō bene referre poteſt.vt dicit Spec.in tit.de aduocato.§.61. poſt medium.Et hoc vlterius ſuadetur, quia in tex.duo copulatiuè requirūtur,videlicet,quod intelligat, & intelligibiliter loquatur:quorū alterū nō ſufficit.l.ſi ita ſtipulatus. de verb.oblig. Et verba ſimpliciter plata intelligūtur in

perfecto

perfecto ſignificatu.l.fi,C.de his,qui ve.ætа impe Ille igi tur qui pro parte loquitur & intelligit,non perfectè dicitur habere idioma,vt verba regulæ adaptentur.

QVAESTIO IX.

QVAERO,ponamus ꝙ in aliquo regno ſint duo idiomata,ſiue linguæ,vna naturalis, altera accidentalis, vt in Luſitania,quæ habet propriam linguam Portugalenſiũ,quę eſt eorum naturalis:& linguam Caſtellanam,quæ eſt eis accidentalis:prout etiam Cantabri duplicem linguam habent,& Sardi etiã qui habent duplex idioma,videlicet Sardum & Catallanum,quod eſt eis accidentale ex commercio,& vicinitate Catellanorũ acquiſitum.Quid ergo ſi Caſtellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorũ,vel Portugaliæ vbi Caſtellanus non intelligit,neque loquitur eorum idioma,ſed bene illorũ accidentale,videlicet idioma Caſtellanum,per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur,an huic obſtet regula? *Idiomata duo in aliquo regno* *Idioma duplex in quibus regnis inuenitur.*

SOLVTIO.Videtur prima facie dicendum quòd non, ex eo,quia in tali impetrãte finis & mẽs regulæ ſeruatur, quæ attendi debẽt.arg l.ſcire debes ff.de leg.Nam habito fine conſtitutionis,modus non curatur,vt notat Abb. & alij in cap.quoniam contra. per illum tex. de probat. *Fine conſtitutionis habito nõ curatur modus.*

Contrarium fuit deciſum tẽpore D.Io.Vanulij quondam auditoris.De ratione deciſionis nõ conſtat,ſed putarem iſtã eſſe,quia in regula quę interpretanda ſtrictè eſt maximè in beneficialibus,verba naturaliter non accidentaliter intelligi debent.l.1.§.hoc interdum. vbi Bar. ff.de fonte.Nã in tali caſu natura pręualet accidenti, vt notat Bart in l.qui habet.per illũ text.ff.de tutel.& tradit.not. Ange.in conſil.397.ludus pilæ.in 1.col.vnde ex quo mẽs iſtius regulæ fuit , vt cõmodius rector parochialis ſaluti animarum in confeſſionibus & ſacramentis, & prædicationibus populo exibendis,conſulere poſſet,per quę ſimplicibus & ignaris hominibus,quales ſunt mulieres,& populares artifices, magis ſubuenitur:ideo iſto caſu regula obſtabit : quia verum eſt dicere huiuſmodi impetrantem Caſtellanum non callere idioma propriũ & naturale Cãtabrorum,ſed accidẽtale.Nec obſtat,quod in illis partibus lingua Caſtellana,vt plurimũ à notabilib.& ab aliis negotiatoribus intelligitur:& eam ſufficienter loquũtur, quia hoc non ſufficit,niſi communiter mulieres , & aliæ ſimplices perſonæ illud idioma pergrinũ, ſicut naturale *Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè interpretanda.* *Natura quãdo præualet accidenti.* *Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat.*

&

& proprium intelligant: aliàs regula generaliter omnibus non prouideret, maximè in caſibus iſtis neceſſariis ſacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorum, in quibus rudes perſonæ magis inſtrui debent, quod ſine commercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur eſt, regulam hoc caſu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus & ſcientia, qui illi patriæ multum eſſet acceptatus: quia tali caſu putant ſufficere, illum intelligere, & ſi loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex ſufficientia viri, vtilitas animarum cõpenſari poſſet In quo caſu illa regula iuris, videlicet quod naturale præualeat accidentali, de qua in dicta. l. qui habet, non procederet, vt notabiliter dicit Andr. Siculus in capitulo in præſentia. in 33. column. de probationibus.

Vbi agitur de præiudicio animarum &c.

Sed iſta limitatio tuta nõ videtur, quia vbi agitur de pręiudicio animarum, qualitas perſonę nihil operatur, vt dicit Bald. in ca. iurauit. de probat. & in ca. 1. in fine. vt lite pendente. Sequitur Fely. in cap. quod ſuper his, in 4. col. de fide inſtrumen. Nam hic non tam querimus rectorem moribus ſufficientem, quam loquentem, & populo rudi neceſſaria ſacramenta miniſtrare ſcientem.

QVAESTIO X.

Regula nunquid obſtet Normandis, &c.

QVAERO, nunquid regula iſta obſtet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

Normandus an poſſit extra terrã Normãdiæ iudicem impetrare.

SOLVTIO. Videtur quòd nõ, per ea quæ dicit Egid. in cap. dudum. in princ. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britãnia, & non poterit, vt ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtud dictum, quidam Moderni tenuerunt iſtam partem in quibuſdam apoſtillis.

Cæcus nõ rectè cæcũ ducens.

Tamen iudicio meo iſtud dictum Egidij ad propoſitum iſtius regulæ non facit, quę in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, vt prædictus ſub regula non comprehendatur, requiritur quòd Normãdus idioma loci, vbi parochialis eſt ſita, loquatur intelligibiliter & intelligatur, aliàs non bene ſacramenta miniſtraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret, vt dicit text. in propoſito notabilis. in ca. penult. de æta. & qualita

Quæſtio

QVAESTAO XI.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in vicaria perpetua & in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omiſſis multis, dicendum eſt regulam in vicaria perpetua locũ habere iſtis rationibus. Prima, quia clarum eſt regulam eſſe in iure communi fundatam, & latè in prima quæſt. diximus. Sed de iure cõmuni inductũ eſt, diſpoſitionẽ de parochiali loquentem habere locũ in vicaria perpetua, vt dixit text. in cle. 1. de offic. vica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locũ habebit. Fortificatur hoc, quia vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt rector, in omnibus rectoris vice fungitur. vt tenet Rota in deciſ. 341. in antiq. Et hoc vult alia deciſ. 374. in cip. fuit debitatum, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de vno dictum eſt, de alio dicendum erit. Accedit, quia videmus quòd epiſcopus ſicut cum rectore ſuper ætate nõ diſpenſat: vt in cap. 1. de æta. & qualita. ita neque cum vicario perpetuo, vt notatur in d. clem. 1. faciunt quę dicit Lapus in add. ad Fed. in tract. permu. quęſt. 14. Hinc eſt, quòd tales vicarij perpetui diſpoſitionẽ ca. licet. de elect. lib 6. ſeruare arctantur, licet in parochiali loquatur, vt eſt gl. & ibi omnes in dicta clem. 1. Et eo modo diſpoſitionem, ca. ex eo. de elect. eod. li. ſeruare tenẽtur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare videntur: quia iſta regula de parochiali indifferenter loquitur, neq; diſtinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum. Ergo generaliter eſt intelligenda. Nam cum tex. nõ diſtinguat, neque nos deſtinguere debemus. cap. ad audiẽtiam. cum ſimilibus. de decimis. Præterea, quia eſt eadem ratio in vicario, quæ in rectore, cũ vterque prædicãdi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eãdem rationem diſpoſitio etiã pœnalis in vno caſu loquẽs, ad alium extendi debet, vt dicit glo. in clẽ. 1. de electio. & eſt text. cap. ſi poſtquã. §. 1. in eod. titu. lib. 6. Eò maximè, quia iſta regula non eſt exorbitans à iure communi, ſed cõformis. Et ita pro iſta parte reperio cõſuluiſſe Ioachimũ de Narina, olim famoſum aduocatum coſiſtorialem in quadam cauſa Tercoren. vicariæ, ſeu parochialis eccleſiæ de Launien. cuius initum eſt, Poſito quòd prohibetur, &c. Et hæc quantum ad vicariam dicta ſufficiant.

Diſpoſitio de parochiali habet locum in vicaria perpet.

Vicar. perpetuus in eccleſia, &c.

ſicut epiſcopus nõ diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita &c.

Vicarij perpetui.

Textus cũ non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus.

Diſpoſitio pœnalis loquens in vno caſu, debet extendi ad alium.

Sed maior eſt difficultas ſcire, nũq. iſta regula indifferenter in omni beneficio curato locũ habeat. & prima facie

cie videretur dicendum locum habere, cum ſit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter adminiſtrationem ſacramentorũ. Tamen hoc non eſt verũ, quia iſta regula nõ ſine myſterio tantum de eccleſia parochiali loquitur.

Cura animarũ poteſt conſiderari dupliciter. Et ideo pro vero intellectu iſtius materiæ aduertendũ eſt quòd cura poteſt dupliciter conſiderari, videlicet, largè & ſtrictè, vt ponit Innocen. in cap. cum ſatis. de offic. archi. Largo modo cura dicitur poteſtas fori contentioſi, prout eſt ſuſpendere, excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia huiuſmodi quę ad correctionem morum tendunt. *Poteſtas fori cõtentioſi quæ ſit.* cap. dudum eccleſia. de electio. & ibi gloſ. bona, Hanc curam archidiaconi, & alij inferiores pręlati habere poſſunt, cap. 1. de offic. archi. & notant docto. in cap. cum contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. *Poteſtas ligãdi & ſoluẽdi in foro pœnitentiali.* Cura verò ſtrictè & propriè ſumendo, dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit, niſi in ſacerdote cap. in nouo 21. diſtin. & ca. omnis de pœnitent. & remiſ. Dicitur ergo beneficium curatum, quo ad propoſitum iſtius regulæ, illud, quod habet poteſtatem fori pœnitentialis. *Beneficiũ curatũ in quo conſiſtat.* ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia ſermonum, ſiue idiomatis illius loci. Quod quidem in vicario perpetuo habere locum nemo inficiari poterit: ſi in aliis curatis eadem ratio concurrit, videlicet, quòd ratione beneficij curati tenentur ſacramenta miniſtrare, & ea omnia exercere quæ rectores ſolent, ſiue hoc illis de iure, ſiue de conſuetudine, vel fundatione competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictum eſt, procedit etiam ſi rector, vel curatus actu non exerceret curam propter receſſum parochianorum, dũmodo habitu ſit aptus exercere, vt tradit Card. conſi. 48. quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder. cõſi. 135. Caſus talis eſt. Tamen illud alium finem, ſeu effectum reſpicit, nec facit ad propoſitum, de quo loquimur, vt diſtingunt Abb. & alij in cap. de multa, de prębend. & dixi latius ibi in repet. mea ſubrepta Patauij. Hoc tamen intelligas, quãdo aliàs ipſum beneficium de ſui natura eſt curatum. Secus ſi per viam adhærentię, vt quãdo beneficium de ſui natura ſimplex haberet annexam curam, vel ex conſtitutione eccleſiæ aliquis vices curati gereret. Quia per hoc talis habere beneficium curatum non dicitur proprie loquendo, *Beneficiũ*

vt

vt dicit Oldra.in conſi.203.factum tale.& ſequitur Fely. in c.in noſtra,in.10.corr.de reſcrip. Quod eſt notandum pro intellectu iſtius regulæ, & plurium iurium : tamen ſi talis ex conſtitutione eccleſiæ populo ſacramenta adminiſtrare teneretur, in eis locum haberet iſta regula. Ex quib.etiam vnum aliud infertur,ꝙ ſola poteſtas fori pœnitẽtialis beneficiũ curatũ nõ facit, niſi cũ hoc beneficiatus habuerit,ſeu certam parochiã teneat,vt ſentit glo.in clem.dudũ.in verbo impediãt.de ſepul.dicens,quòd licet fratres Prędicatores,vel Minores ex priuilegio dictæ conſtitut.& clem.exiui. exercere poſſint ea quæ ſunt fori pœnitentialis,nõ tamen per hoc cenſentur curati.Ratio eſt ſecũdum glo.quia neque ipſi curati ad exercendũ aſtricti ſunt,neque parochiani in foro pęnitẽtiali ad eos recurrere tenẽtur. Ad idem bona glo.in clem.1.in verbo preſbyteri,de priuilegiis. quam ſingularem dicit Abb. Panor.in c.ſignificaſti.de foro competen.& in c.omnis.de pęniten. & remiſſ. Sic itaque quo ad regulam iſtam talis cura in conſideratione non eſſet. Requiritur etiam aliud vltra parochiam & parochianos,vt quis dicatur curatus ad effectum iſtius regulæ,& aliorum iurium de cura loquẽtiũ, videlicet ꝙ nomine ſuo & non alieno exerceat,vt ponit Fet.de Anch.& Imol in clem.vnica,de offi.vica.& latius doct.in c.extirpandæ.§.quia verò.de præben,Item etiam requiritur quod talis aſſumatur ſuo nomine, & ſingulariter regimen parochialis eccleſiæ & populi, nõ pariter cũ alio,vt notabiliter conſuluit Oldra.in conſi.67. quæſtionis tatis,&c.Ex quo infert,quòd ſi duo in eccleſia parochiali inſtituantur, ita quòd quilibet eorum cõfeſſiones audire conſueuit, & alia facere quæ ad curã animarum ſpectãt, neuter eorum curatus eſſet, neque in eis diſpoſitio locũ habet cap.licet.de elect.neque c.de multa.de præben. neque conſequens diſpoſitio iſtius regulæ, vt ibi per multas rationes probat. Pro quo facit tex. in cap.ſicut vna. 21.quæſt 2.ibi, ſed vnum tantummodo habeat ſacerdotem,&c.Prædicta igitur copulatiue,quo ad curam animarum requiruntur, de qua hic loquimur.

Curatum quando dicitur.

Poteſtas fori pœnitentialis, an faciat benef. curatum

Fratres Prædica. & Minores an poſſint exercere, ea quæ ſunt fori pœnitent.

Curatus quis dicatur, quo ad effectũ regula.

Ex quo infertur ꝙ actus ſolus ſepeliendi nõ facit vt eccleſia curata dici poſſit.Nã ſine cura cęmiterium ex conſuetudine, vel epiſcopi cõceſsione haberi poteſt, vt dicit Fed.in cõſi.135.Allegat Arch.in c.1.de ſepul.& Hoſtien. in c.quia nõnulli.de cle.non reſid. Nec etiam ſolus actus

Sepeliendi & baptizandi actus an faciat, vt eccleſia poſſit dici curata.

baptizandi ſufficit, ſi aliquis certã parochiam nõ habet, vt tenet Paul.& Card.in clem.1.de baptiſ.in 4.q. Quia actus baptizandi licite quãdoque per laicũ exercetur. vt in.§.verũ.32.diſt. Et tamẽ laicus curæ capax non eſt. Et alia iura, licet nõ per laicũ, tamẽ per alios præſcribi poſſunt, etiã ſi cura fori pœnitentialis ſit, vt tradit Card.in clem.2.§.fi.de relig.dom.& in c.cũ ſatis.de Archi. Requiruntur igitur omnia iſta ſimul cõcurrere, quo ad hoc, vt parochialis eccleſia dicatur, prout Rota in vna Virdunẽ. parochialis ſancti Victoris cõcluſit de mẽſe Octob.1539. coram me. In qua cauſa vnũ aliud voluerũt, quòd ad probãdum eccleſiam de Vvicy parochialem eſſe ad effectum conſumẽdi gratiam expectatiuã aduerſarij, teſtes de publica voce & fama nõ ſufficerẽt, quæ in d.eccleſia ſacramẽta miniſtrarẽtur, niſi hoc de viſu deponerẽt, etiam ſi inter illos vnus eſſet, qui diceret ſe vidiſſe vnum ibi ſepeliri. Ratio fuit, quia ex quo cõſumpti onis exceptio obiectiua materia eſt, vt deciſio fi.de excep in no. debet talis materia clare & cõcludẽter, & indiſtincte probari, iuxta.5.deciſio.eod.tit.in antiqu. Quæ omnia ad iſtius regulę, & aliarum declarationẽ de curatis beneficiis loquẽtium, notãda ſunt. Nam in locis communibus non traduntur.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, An regula iſta in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedat?

SOLVTIO. Gloſſa hic tenet quòd ſic, cum verba iſtius regulæ non aduerſentur. Imo potius cum tali gratia cõcurrant. Adde tamẽ, ꝙ imo tex. regulæ in illis verbis, vel gratiã expectatiuã concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarũ eſt, expectatiuas, ſecũdum curiæ ſtylum motu proprio cõcedi ſolere, vt notat Io.And.in c.ſi motu proprio, de præb.lib.6.& Io. Cald.in d.c. mandatum. de reſcrip. quos refert Abb.in c.1.in 8.col.de iud.vt dixi in tract.expectatiuarum. Et tamẽ regula iſta in expectatiua locum habet quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacunque alia gratia motu proprio: quia vna pars alternatiue per aliam declaratur, vt dicit Bart. in l 1.per illum tex ff.de reb.dub.

Expectatiue ſecundum ſtilũ curiæ concedi ſolent motu proprio.

Pars vna alternatiue per aliã declaratur.

Præterea qa dicere regulã iſtã nõ ꝓcedere in gratia facta motu ꝓprio, & ex certa ſciẽtia ex alio eſſe nõ poteſt, niſi quia papa notitiã iſtius regulæ habere pręſumitur: & vbi principis ſciẽtia datur, derogatio nõ requiritur, vt tradunt

Principis ſciẽtia vbi datur, &c.

dũt doct.in l quidã cõſulebãt.ff.de re iud. Nã ſi papa ex certa ſciẽtia infanti parochialẽ cõferret, ſecum diſpẽſare videtur, vt traditur in l. idẽ Vlpianus.ff.de excuſ.tut.& re aſſumit Fely. in c.nõnulli, in.24.col.de reſcrip. & latius moder.Bonon.in repet.c.1.de cõſtit.col.4. Et tamen motus proprius, nec ſola certa ſciẽtia ſufficit ad derogãdum iſti regulæ, niſi ei ſpecialiter derogetur, vt ſuperius in prohęmio regularũ, quæſt.5.&.6.dictũ fuit: præſertim qa motus proprius, nec certa ſcientia papæ defectum idiomatis purgare poteſt, & facere quod loqui neſciens loquatur.

Idiomatis regula ad derogandum non ſufficit motus proprius.

Præterea quia cũ regula iſta eccleſiarũ fauorabilis ſit, & iuris cõmunis cõcurſum habeat, & expectatiuã cõprehẽdat, quæ motu proprio cõceditur, nõ video quare quã libet aliã gratiã ſimilẽ non cõprehẽdat. Nec obſtat ꝙ papa in gratia quod motu propio cenſeatur habere notitiã iſtius regulæ per ea quæ dicta ſunt: quia hoc nõ ſufficit: quia ſcientia papæ derogationẽ non inducit. Et poſito ꝙ illa certa ſcientia in his quæ ſunt de iure cõmuni, derogationem quo ad ius cõmune poſſet importare, per notata per doct.in c.1.in verbo naſcamur, de conſtit.lib.6. vt ibi late dixi: non tamen quo ad regulas, quæ licet habeant vim & ligent omnes, ſicut ius vniuerſale, per ea quæ dicta ſunt in procœmio, tamen quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendum igitur eſt, regulam iſtam in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedere.

Papa ſcientia in quibus inducat derogationem.

QVAESTIO XIII.

QVAERO, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, pręſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe, & loqui idioma Valentinũ loci, vbi erat parochialis, attento quòd decem annis poſt prouiſionẽ, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

An materis filius loqui præſumetur, quãdo pater diuerſum idioma loquitur.

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in vna Valen.parochialis per R.D.Io.de Mohedano, de menſe Ianuario.1537.pendente inter D.Io. Baptiſtam de Baldaſinis aduocatum, & Martinũ Calaphorra. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die.14.Martij.M.D.XXXVII. per omnes Dominos, duobus exceptis concluſum fuit regulam locũ non habere, ex eo, quia de præſenti loquitur, in prætetitum loqui ſciuiſſe præſumitur. per

ea quæ dicit Bald.in l.hi qui adulteri.C.de adul.& Fely. in c.ſcribam.de præſump.

Alij duo Domini contrarium tenebant,ex eo,quia ſermo appellatur maternus.quia vt plurimum ex matre capitur,propter frequentiorem filij conuerſationem : vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M.Tullius libro de Claris Orato.meminit,ibi,Non tam in gremio quàm in ſermone matris educatos,&c.Vnde non ab re Britanni, mulieribus ex*ceris.linguam præciderunt,ne filios ſuos peregrinum idioma docerent,quod citius & facilius à matribus,quàm à patribus diſcere exiſtimabant,vt in eorũ hiſtoria legimus.Et quia videmus quòd qualitas de præſenti non præſumitur,quòd antea fuerit , niſi probetur, vt in l quarta.ff.de proba.vbi dicitur quòd qui nunc fugitiuus eſt,de præterito non præſumitur. Ad idem facit dictum Bald in l.non ignorabit,numero 4.C.ad exhibẽd. vbi dicit quod qualitas accidentalis, quæ de præſenti abeſt,in præterito adeſſe non præſumitur.Ita Bald.ibi, & alibi ſæpe vt ſcribit Ang. & Iaſ.in §.ſic itaque. columna 5.inſtit.de act.Cum igitur dictus Ioan.Bap.de parochiali prouiſus à matre Neapolitana nutritus fuerat, præſumendum erat potius illius linguam,quàm paternam Valentinam didiciſſe.

Britãnorum mira cõſuetudo erga vxores.

Præſens non præſumitur, quod antea fuerat, niſi probetur.

Breuiter primam opinionem tenendo,iſta nõ obſtant, quia ſtant iſta ſimul,quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis,propter frequentiorem eius conuerſationem idioma matris capiant:tamen hoc non impedit,quominus idioma patris etiã addiſcere poſſint cum quo pariter cõuerſatur.Imo filius ephœbus factus, magis cum patre,quàm cum matre conuerſationem habere cẽſetur Hoc ex eo apparet,quia de præſenti bene loqui idioma patris Valẽtini ſcit,ergo præſumitũ per prius ab eo longa cõſuetudine didiciſſe,quia in inſtãti idioma nõ addiſcitur,& per hoc tollitur illud,quod dicebatur de lingua materna.Nã iſte eſt vnus caſus in quo de præſenti præſumimus in præteritum,iuxta glo.ordinariam in l. ex perſona.C.de probat.& text.in l.neceſſe.& in l. circa. ff.eo.tit.quæ ponunt regulã,quòd quãdo agitur de inducẽda aliqua qualitate de præſenti,regulariter in preteritũ præſumitur,præſertim quando ſubeſt iuſta cauſa præſumẽdi vt id caſu noſtro,nam tũc theorica prædicta ſine dubio procedit,vt tradit Bal.in l.ſi q adulteri.C.de adulte. &

Caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumim⁹ in præteritũ.

Præſumere de præſenti in preteritũ in quo ca

& dicenti contrariũ, incũbit onus probandi, vt dicit Bar. in l. ſi prius. col. 11. ff. de oper. no. nũt. Et per illã doctrinã Bald. patet reſponſio ad allegata in contrariũ, quia proce dũt, vbi cauſa præſumendi non ſubeſt, vel quãdo agitur de præſumendo delicto de præſenti in præteritum, vt in dicta l. 4. de probat. vel quãdo qualitas de præſenti repugnat primæuo ſtatuti perſonę, vt dicebat Barto. in d. l. ſi prius. Sed hic omnia iſta impedimẽta ceſſant, propter rationẽ dictã, qa iſta qualitas loquelæ de præſẽti nõ poteſt ſtare abſque eo, quòd habeat tractũ in præteritũ quia nõ poteſt in inſtanti addiſci. Imò hoc non ſolũ procedit in vno idiomate, de quo hic agitur, ſed etiã in pluribus, quia nõ incõuenit quẽ de præſenti pluribus linguis loqui poſſe. Nã Xerxem & Crœſum Perſarũ Reges, tot linguarũ genera perdidiciſſe legim⁹ quot populos ſub ditione ſua tenebant: vt M. Tullius, & recentiores omnes hiſtorici atteſtantur. Et idem de Mitridate Ponti Rege meminit Iaſon. in §. ex maleficiis. colum. 10. inſtitu. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præſtant. Nam & ego omnium hominum poſtremus non ſolum linguã maternorum auorum Caſtellanam, ſed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italæ & Latinæ non ignarus: quæ quidem linguarum diſciplina de præſenti apparẽs, de neceſſitate præſumi debet tractum à prærerito habuiſſe, ex eo, quia, vt addiſcantur, temporis curſum requirunt: & iſta præſumptio eſt probatio probata, quæ quodammodo quandã impoſſibilitatẽ probandi contrarium infert. Non valet igitur argumentum, qui facilius à matre linguam accipit: igitur linguã patris ignorat. Hæc conſequentia fallax eſt, & non concludens. Tenenda igitur eſt Rotæ concluſio, quæ veriſimilis, rationabilis, & iuridica exiſtit.

ſu poſſumus.

Xerxes Crœſ⁹ Perſarum Reges, tot linguarum genera perdidicerũt.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVERO, qua forma debeat & ſoleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO Apparet ex his, quæ in prooemio iſtarũ regularum. q. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Forma aũt ẽ derogationis iſtius regulæ ita in literis narrari ſolet, videlicet, quòd vt aſſeris, idioma, quòd gens illarum partium cõmuniter loquitur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui ſcis. Nos enim tecum, vt eccleſiam prædictam, &c. diſpẽſamus, præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationi

Qua forma debeat regulæ derogari.

bus apoſtolicis, necnon prædictis ſtatutis,& conſuetudini bus,& aliis contrariis nequaquam obſtantibus,authoritate apoſtolica,per præſentes concedimus,prouiſo,&c.

Tamen circa hoc aduertendum eſt,quod plures regulæ Cancellariæ in hoc volumine reperiuntur,quæ ad eundẽ finem tendunt,& cum iſta concordant,vt regula de oriũdis,& regula expectatiuarũ,quæ ſpecialiter diſponit, nullum extra ſuam nationem gratiam expectatiuam obtinere poſſe,quæ regulæ omnes in iſtius ratione fundãtur, videlicet,quia non intelliguntur,neque idioma loquuntur.Et propterea nõ impertinẽter hic per gloſſatorẽ quæritur,nunquid ſi papa in expectatiua alicuius derogaret ſpecialiter huic regulæ, etiã derogare cẽſeatur prędictis aliis ad eundẽ finẽ tẽdẽtibus:& Gloſſator hic in fi. tenet ꝙ nõ,ex eo,quia vbi duo vincula ſunt,vno ſublato,aliud non tollitur.c.ex tuarum,de authori & vſu pal.§.affinitatis,inſtit.de nuptiis.

Papa ſi deroget in gratia expectatiua nunquid &c.

Breuiter ego contrarium tenerem,per ea quæ not.gl. in verb.facti.in c.1.de conſti.lib.6.cum ibi per me dictis: vbi habetur,quòd ſicut mentio de iure communi non requiritur,ita neque de ſtatuto in effectu cõtinente idẽ,ꝙ ius commune.Cum igitur prædictæ regulæ ad iſtum effectum,non oriundum,expectatiuam in aliena diœceſi habere prohibeant,quia idioma,& exterorum mores ignorat,vt latius hoc ſuperius in 1.quæſt.expoſui.Regula igitur iſta idem diſponens,eadem cum illis cenſetur. Papa ergo derogans iſti,in effectu, & in neceſſariam conſequẽtiam illis aliis derogare cenſetur,& diſpoſitio.d c.ex tuarum,cum ſim.iſto caſu non procedit,vt latius dicam in regula de familiaribus cardinalium.quam etiam pluribus modis Moder.in cap.cum ceſſante.de appella. limitant: & latiſſimè Moder.Aſten.in tracta.ſyluæ.fol.25. Tamen ſuper hoc cogitandum eſt,quia articulus ſine dubio non eſt,& de facili vtraque pars ſuſtineri poteſt.

Mentioſi cut de iure communi non requiritur, ita &c.

QVAESTIO XV

QVAERO,vtrũ rector parochialis vltra naturale populi idioma,cuius curam gerit,etiam Latinam linguam ſcire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb.& alij docto. in c. cũ cunctis.in prin.de elect.ſcribunt, videlicet , quòd ex quo animarum cura eſt ars artium, vt dicit text.in ca. cum ſit.de æta. & quali. Requiritur quo ad effectum,vt

rector

rector vim & naturam ſacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam ſaltem pro neceſſitate officij ſui ſciat: rector enim ſufficientem ſcientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ ſine Latina lingua haberi nõ poteſt. Hinc eſt quòd penitus illiterati, non ſolum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cum in cunctis. §. inferiore. de elec. ſed etiam à promotione ordinum, vt in cap. 2. 36. diſtinct. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. 6. Concludendum igitur eſt, in rectore duplicem linguam neceſſariam eſſe: vnam vernaculã, ſeu popularem, quam iſta regula requirit. aliã Latinam, vt quid populo loqui debeat, intelligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS *beneficia viuentium.*

ITem, Si quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius licet tũc viuentis, vacante, prouideri, & poſtea per obitum eius vacet prouiſio, dicto ſupplicandi per obitum huiuſmodi, de nouo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

REGVLA iſta magnum æquitatis, & iuſtitiæ fundamentum, & etiam cõcurſum iuris communis habet de quo in cap. 1. cum ſequen. de conceſſ. præben. Et ideo vt fauorabilis erit amplianda, iuxta ea quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum de præbend. lib. 6. Et tradit Fely. qui de iſta regul. in c. in noſtra. in 37. corr. de reſer. meminit. & Moderan tract. benefi. in 12. q. tertiæ partis. Primus eius author fuit Benedictus. 13. vt patet in Quinterno regularũ antiquorũ pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verũ eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt. & plures caſus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab iſta Innocentij differunt. vt etiã Gloſſator hic aduertit. Nec eſt mirandum quòd ſecundũ varietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiã regulæ mutationem recipiant. vt dicit Felynus in capit. Roduphus. colum. 15. verſi. vbi autẽ didici, &c. de reſcrip. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in capit. non debet cum vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidẽ interpretatione breuis ero: quia iſta regula eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiã, quã habet à iure cõmuni, dubitarunt. & quia eius materia

Regula quare dicatur fauorabilis.

Quis fuerit primus author.

Regula ſecundũ varietatẽ negotiorum.

tera ordinariè per doctores in locis communibus diſcutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt,

QVAESTIO PRIMA

IGITVR quero, vtrũ iſta regula in gratia facta motu proprio procedat.

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quod, non, ex quo loquitur, per verba impetrauerit. quæ verba motu proprio non conueniunt. vt in ca. ſi motu proprio. & ca. ſi pluribus. de præbend. lib. 6. Et iſtam opinionem ſequi videtur Gloſſator hic. Pro qua opinione facit regula benedicti primi huius regulæ conditoris, quæ expreſſè dicit, diſpoſitionem iſtius text. non habere locum in gratia motus proprij. Et ratio eſſe poteſt ſecũdũ Fely. hic, quia papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura, etiã certæ perſonæ, vt habetur in ca. ne captandæ. cum vulg. de conceſſ. prębend. quam facultatem non eſt veriſimile ſibi per iſtam regulam ademiſſe,

Papa ex certa ſcientia dare ius poteſt ad vacatura.

Pro cõtraria tamẽ parte plura adduci poſſunt, pro quibus ante omnia præſupponendum eſt, quod cõtra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinę & humanæ & conſiliares inſurgunt, vt patet in ca. 2. & in ca. ne captandæ, cum vulg. de conceſſ. præbend. l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. l. fi. C. de pact. quia per talem impetrationem occaſio captãdæ mortis, & inſidiandi beneficiatis datur, vt dicit Bal. in l. j. ff. vbi pupil. educ. debe. Vnde ſuper eo quod continet peccatũ, Papa diſpenſare nõ poteſt. c. & ſi Chriſtus. in fi. de iureiuran. c. ſuper eo. de vſur. c. ſunt quidã. 25. quæſt. 2. Sed omnes iſtę rationes in gratia motu proprio militant. In qua poteſt dari defectus intentionis, vt latiſſime tradunt Moder in c. cæterum. in 6. colum. & in c. cauſam, el ſecundo. de teſtib. & in dubio talis pręſumitur intẽtio pape qualis de iure eſſe debet. vt in c. cauſam. & in ca. ſi quando. de reſcrip. talis igitur collatio, maxime obſtante regula non valebit, vt etiam notat Ioan. Andr. in c. j. §. dicebat. in verbo contuliſſet. de conceſſ. prębend. libr. 6.

Impetrãs beneficiũ.

Papa ſuper eo, quod cõtinet peccatum diſpẽſare nõ poteſt.

Intẽtionis defectus

Nec obſtat quod papa, motu proprio, & ex certa ſciẽtia conceſſit: quia per hoc non derogatur conſilio generali quod requirit ſpecificam mentionem, propter clauſulam derogatoriã quam habet. vt dicit. Archi. in c. 1. de cõſtit. lib. 6. & Bald. in l. humanũ. C. de legib. & videtur voluiſſe Hoſtien. in ſumma, de reſcri. §. quas vires. & Oldr. conſil.

Papa ex certa ſciẽtia quid operetur.

290.facit cap.ex parte.de capell.monac.cũ vulg & licet certa ſcientia papæ multum operetur,vt latæ tradũt Moder.in trac.clauſularũ.in verbo,clauſula ex certa ſciẽtia, Tamen talis clauſula derogationẽ illius regulæ nõ operatur,quę expreſſam & ſpecificam derogationẽ requirit, vt dixi.in procemio regularum.quæſt.fin.quia certa ſciẽtia,neque motus proprius ſupplent exprimenda,vt dicit Fely.in c.cum eccleſiaſticæ.de excep.

Nec,obſtat,quod iſta regula loquatur per verbum impetrauerit, &c. Quia etiam motus proprij impetrantur maxime ſecundum ſtylum hodiernũ,vt dicit Cardinalis in conſil.142. in fi.1. & Fely.in ca.ſi quando. & Deci.in ca.2.in 2.colum.de reſcript. Et ſecundum iſtam opinionem reperio olim conſuluiſſe quẽdam excellentem aduocatum conſiſtorialem(cui nomem fuit Octauianus de Ceſſa) in quadam cauſa Placentiua Archipreſbiteratus. Et iſta opinio videtur ęquior.Prima tamen opinio de iure firmior videretur,quãdo in gratia motu proprio, mentio regulæ fecta non fuiſſet.Cui quidem opinioni verba iſtius regulæ videntur conuęnire,quæ ſolum de impetratione loquuntur. *Impetrauerit quid importet. Motu ſpro prius,*

Nec obſtat,quòd motus proprius impetretur:quia hoc contingere poteſt.Sed in dubio motus proprius per impetrationem concedi nõ pręſumitur,vt dicit Deci.conſi. 341.num.4.

Nec obſtat,quod conſilium generale,ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriam,expreſſam mentionem requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia non procedit quæ plenitudini poteſtatis æquipollent, vt notatur in capitulo ad hæc.de reſcriptis,quæ ſufficit. Nam papa memoriam iuris habere præſumitur. capitulo primo de conſtitutione in ſexto.Et certa ſciẽntia, & motus proprius derogationem inducunt, vt tradit Decius in l.certum.columna ſecunda,ſi certum petatur. Et licet attẽta ratione iſta, videretur etiam derogatum iſti regulæ de ſtricto iure, tamen ex ſtylo receptum eſt,quod regulis non cenſetur derogatum,niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latius dicetur. Ex predictis igitur patet vtranque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri. *Papa præſumitur habere memoriã iuris. Certa ſcientia & motus proprius derogationem importent*

Quæſt

QVAESTIO II.

Q VAERO, an regula iſta procedat in impetratione facta à legato, vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia iſta quæſtio poſſet decidi plenius ex his quæ dixi in prooemio regularum, in ſecunda quæſtione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis reſignantibus, & in regulis de annali, & in pluribus aliis locis, ideo breuius hic procedam.

Concludendo igitur dico, iſtam regulam locum habere in impretationib. legatorum & ordinariorum, quia, negari non poteſt eandem eſſe rationem, quo ad ipſos. Nam ſi in papa habet locũ regula, multo fortius in legato & ordinario procedet: prę ſertim cum regula iſta fauorabilis ſit, & extendenda, vt in terminis concludit Deci. in conſi. 398 in final. Reliqua vero videnda ſunt latius iu dictis locis.

QVAESTIO III.

Impetratio obtinẽtis prouideri, &c.

Q VAERO, an obtinens prouidere de beneficio viuentis ignoranter, vt vltra hoc quod incidit in regulã, ſi poſtmodum ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à papa, non facta mentione de pretetita impetratione, vel occupatione, impetratio valeat, vt ſit ſtabilis?

Ignorantem quælibet cauſa etiã iniuſta excuſat à dolo.

SOLVTIO. Videtur dicendũ, quod impetratio valeat, & inhabilis nõ reddatur, quia ex quo erat ignorans, quęlibet cauſa etiã iniuſta à dolo excuſat. vt in terminis videtur tenere glo. 2. in c. j. de conceſ. præbend. & gloſſ. in verbo repellatur. in c. in primis. 2. quęſtio. 3. & facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur. ff. de lib. cau. & in l. plagij. la j. C. de plagiar.

Impetrãtes ſciẽter beneficia viuentiũ, quibus pœnis puniãtur.

Tamen iſtis non obſtantibus, contrarium concludẽdũ videtur: Nam licet impetrãs ignorãter excuſetur ab aliis pœnis, quę imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis eccleſiaſticæ, ac incurſus infamiæ. & cæt. quibus pœnis puniũtur ſcienter impetrãtes vt dicunt docto. in c. j. Quo ad validitatẽ tamen impetrationis & nouæ prouiſionis non excuſatur ignorans. Nam ſi non facit mẽtionẽ de tali defectu vltra hoc, quod poſſit iſta regula repelli, efficitur inhabilis & ita cõcludit Decius in l. ſi in 5. col. C. de pact. Quia allegat Abb. & docto. in c. j. de conceſ. præbend. Ponderando verbum maxime appoſitum per eum, & Oldr. conſi. 304. & dicit Decius ita fuiſſe iudicatum ſe præſente in conſi. Delphinatus

natus Franciæ. Et hoc idē in terminis iſtius regulę latius reaſſumit idē Decius in cō ſ. 398. & tex. iſtius regulę hoc videtur innuere, qui de impetratione facta viuentis nihil diſponit, ſed relinquit diſpoſitioni iuris cōmunis. quę an nullat illas impetrationes tanquā illicitas, vt de beneficiis non vacantibus. Sed tantū iſta regula emanauit ad annullandum prouiſionem de nouo faciēdam poſt obitū illius cuius beneficiū, dū viuebat, impetrauit, quo caſu conſtat tex. regulę indiſtincte talem nouam impetrationem annullare. Requiritur igitur, quod per exceptionem illius defectus reſtauretur: nam vbi exprimitur defectus, Papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. lege, idem Vlpianus. ff. de excuſa. tut. *Defectus vbi exprimitur.*

Sed circa hoc adhuc aduertendum eſt, quod iſta difficultas habet duo capita. Primum reſpectu impetrationis viuētis. & de iſta nō loquitur regula, ſed illa ſubiicitur iuri cōmuni. Secundū caput eſt de prouiſione facta poſt obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuentis, & illum caſum capit iſta regula. Sed circa primum caput tota cōcertatio Decij vertitur, quæ ita ſimpliciter intellecta, non eſt vera, ex eo, quia in d. c. 1. malitia & dolus impetrantis punitur, nō ignorātia, quę dolo caret: nec Abb. in d. ca. 1 aperte de ignorāte, ſed dubitatiue loquitur. Et ideo declarandum eſt, hoc procedere in ignorātia ſupina, quæ dolo æquiparatur vt dicitur in c. 2. de cōſtit. lib. 6. Nā taliter ignorans eſt inhabilis, quo ad illud beneficium viuētis, quod impetrauit. Et ita expreſſe declarat ſeipſum Abb. in ca. poſt electionē, in quarto notabili, de conceſ. prebend. Alias opinio contraria nō procederet, propter regulam text. in d. c. 2. qui diſponit nō ligari ignorātes aliqua diſpoſitione, niſi fuerint culpoſi. Et pro hoc facit. tex. in l. ſi quis mihi. §. plane de acquirē. hæred. Vbi valet mandatū factū de adeunda hæreditate viuētis, qui cōmuni opinione reputabatur mortuus. vt tradit etiam Socinus in conſi. 32. in 7. colum. verſic. item tenet &c. li. 1. Hoc enim nō eſt propter aliud niſi propter ignorantiā iſtam. Eſt bene verum, quod in iſtis ſpiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiā ſi forte nō ſit. Et tali caſu iſta ignorantia nō excuſat ex quo poteſt dilui diſpenſatione ſuperioris, vt eſt tex. notabilis in ca. 1. de ordina. ab epiſco. quid epiſcopatui renunt. Et ſecundū hoc poſſet ſaluari opinio Decij in d. lege finali. *Ignorātia ſupina dolo æquiparatur.* *Ignorātes non ligantur aliqua diſpoſitione niſi &c.* *Mandatū factum de adeunda hereditate viuentis &c.* *Ignorātia ſupina quādo non excuſat.*

Nec

Nec obſtat. ꝙ quęlibet cauſa excuſat à pœna. dicta l. ſi plagij. cũ concordantiis traditis per And. Sicul. in conſil. 67. col. penul. in fi. lib. 2. Quia ad hoc reſpõdetur, iſtud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expreſſe ſunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita: quæ quis inueſtigare tenetur, prout in caſu noſtro fieri debuit. Nam tali caſu cauſa iniuſta aliquem non excuſat, ſed illum in dolo fuiſſe præſumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in conſ. 24. col. pen. declarat. Et Curtius ſenior in cõſi. 55 in 5. & 6. col. Et ita illa cõmunis theorica. d. l. ſi plagij. limitatur. Et per iſta hoc anno M. D. XXXIX. ꝑ aduocatos in vna Oſcen. canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo dicebatur, ꝙ licet Antonius Calaſans prouiſionem ſuam de beneficio viuentis iuſtificare niteretur, & ſub prætextu excuſare, ꝙ habuerat literas de partibus, de grauiſſima ęgritudine mortali, ex qua veriſimiliter beneficij poſſeſſorem iam mortuũ fuiſſe opinatus fuerat. Tamẽ quia hoc clarius inueſtigare tenebatur, & ſaltẽ per publicam famã mortis probare iſta regula obſtante, excuſatus non fuerat, niſi melius obitus famã quæ ſufficeret, probaret. iuxta tex. in d. §. planè. Circa ſecundũ caput videlicet de prouiſione poſt obitum facta impetrãti beneficium viuentis, dubitandum nõ eſt iſti regulæ ſubiici, quia eius verba clara ſunt. Et quod de ꝓuiſione dictũ eſt, idem de inſtitutione dicẽdũ erit, vt videlicet huic regulę ſubiiciatur, iuxta ea quæ dicit Abb. in d. c. poſt electionem. Et idẽ in acceptatione: quia de beneficio viuentis nõ valet, vt Guido papa in conſi. 107. dicit. Et idem de prouiſione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicẽdũ eſt, vt cõcludit Rom. in conſi. 335. qui ad hoc ꝓ ſingulari põderat text. in ca. ne captandæ. in fin. de conceſ. præben. lib. 6. Et iſta procedunt niſi conſuetudo in cõtrarium eſſet, per ea quę dicit Egidius deciſio. 588. & ſequitur Anton. de Burgos, Hiſpanus, vir certè eminentis doctrinæ, in cap. deteſtanda, de conceſſio. præbend. lib. 6. in quibuſdam ſcholiis ſuis, de quo tamen valde dubito, quia eſſet contra bonos mores, per dictum Imol in cap. 2. de conceſſ. præbend.

QVAESTIO IIII.

Expectatiua de certo benefic. QVAERO, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obſtet regula?

SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non, quia regula tantum concernit prouiſionem factam poſt obitũ illi, qui

qui prius beneficiũ viuẽtis impetrauit.& expectatiua nõ eſt prouiſio,ſed diſpoſitio ad prouiſionem : hoc apparet, quia per prouiſionẽ acquiritur ius in re,vt in cap. ſi tibi abſenti.de præbend.lib.6 ſed per expectatiuam non conceditur.neque ius in re.neque ad rem,vt tradit Egid. de ciſ.DCLXVII. incip.auditor.Ratio eſt q̃a eſt gratia conditionalis per quã ſpes tantum conceditur, vt tradit idẽ Egid.deciſio.358.Et idem eſt in mandato de prouidẽdo, quod nõ tribuit ius in re, quia eſt titulus ad acquirendũ de futuro,vt dicit idem Egid.deciſ.564.Secus tamẽ eſſet in reſeruatione,quæ habet vim nouæ prouiſionis ꝓpter clauſulã exnunc, prout extunc prouidemus. &c. Expectatiua igitur non ſubiicitur iſti regulę,licet ſubiaceat diſpoſitioni iuris communis,quæ annullat expectatiuã ad certum beneficiũ tanquam illicitam, propter votum captandę mortis,vt in notabili caſu in terminis probat Socinus in conſi.53.in 3.volu.Ex quo infertur ꝙ prouiſioni factæ per excutorẽ vigore dictæ gratiæ expectatiuæ.quia illud tribuit ius dę prę̃ſẽti,bene obſtaret regula vt dictũ eſt in proxima quæſtione,non obſtãte ꝙ expectatiuæ concedi ſoleant motu proprio.vt dicit Ioan. And. in cap.ſi motu proprio.de præben lib 6.& Ioan. Cald.in capitulo mandatum.de reſcrip.quos refert Abb. in cap. 1. in 8.col. de iudiciis.vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

Ius in re, & quę ad rem, per expectatiuam non acquiritur.

Reſeruatio vim nouę prouiſionis habere dicitur.

QVAESTIO V.

QVAERO, vtrum ad probandum aliquem impetraſſe beneficium viuentis,ad effectum iſtius regulę ſufficiat ſupplicatio quam fecit?

Beneſ. viuẽtis aliquẽ impetraſſe vtrum probetur.

SOLVTIO. Gloſſator in regula.28 infrà eodem.tenet quòd non,quia per ſupplicationem non iudicatur,ſed per literas,vt dicitur in regula 25.Et quia impetrans negare poſſet ſe talem gratiam impetraſſe,ita concludit Gloſ.in d.regula 28.quem ſequitur Felynus hic.

Tamen aduertendum eſt,quòd in caſu noſtro ſuper impetratione de beneficio viuentis facta non agitur.ſed ſuper prouiſione eidem impetranti poſt obitum facta . quæ regulæ ſubiicitur, & iſta eſt quæ canonizari vel infringi petitur:quo caſu ea quæ in regula.20.dicũtur non procedũt.Supplicatio igitur primę impetrationis beneficij viuentis eſt illa, quæ ſolum ad probandũ illum eſſe inhabilem producitur,& talis ſupplicatio de iure fidẽ facit,quia in iudicio non producit ad effectũ,vt canonizetur,vel vigore

gore eius beneficiũ adiudicetur:& ideo regula 25.in iſta ſupplicatione locũ non habet, qa illa regula de principali gratia, que canonizari debet, nõ de adminiculatiua loquitur, vt Domini in multis cauſis ꝑ D. Guliel. Caſſiodorum relatis in collect.deciſ.titu.de reſti.ſpol.deciſ.8.& in titu.de ſentent.& re iudi.deciſ.2.iudicarũt. Ad probationẽ igitur dicta ſupplicatio valebit. Nec obſtat, quod impetrãs ſe impetraſſe negare poteſt, quia in hoc cura agẽti incũbet. nam partes ſuæ erũt verificare hoc, quod ille impetrauerit. Quamuis Oldr.in cõſil.136.in 2.col dicat, ꝙ ſupplicatio in dubio impetrata, præſumitur ad inſtantiam illius, cuius fauorẽ cõcernit. Et hoc idẽ tenet Spec. in tit.de appellatione.§.nũc breuiter.verſic.quid ſi appareat:& Domini mei me pręſente in multis cauſis ſequuti ſunt. Quicquid dixerit Card. in cõſi.25.in 2. col.& Fulg. cõſi.24.in 1.col Egid.deciſ.584. & Gemi.cõſi.23.& Are. in c.1.de indi.pręſertim quãdo actus reperitur factus cũ impenſa cõſiderabli, vt tradit Bar.& ibi Alex.in l.cũ ſeruus, ff.de verb.oblig. vel ex aliquibus cõiecturis oratorẽ ſupplicationem impetraſſe apparet. vt quia illam ſcripſit vel ſignari mandauit, tunc enim onus probãdi contrariũ nominato in ſupplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Gloſſatorem malè dixiſſe conſtat.

Supplicationũquid in dubio, &c.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula iſta cardinales impetrãtes comprehendat?

SOLVTIO. Omiſſis verboſis diſputationibus, cõcludendum eſt quòd ſic, ex eo quia iſta regula iuris communis concurſum habet, & ſic fauorabilis eſt, & ideo extendenda, vt dicit gloſſ.in cap.3.de præbend.in 6. Maximè quia fauorem animę concernit. Et vbi de anima agitur, magis cardinales, quàm alij cõprehendi debent, cum ſanctiores eſſe debeant, vt notatur in cap.cum quidam.de iureiur. Et latè Moderni in cap.ad aures. de reſcript.tradunt: & latiſſimè Belenzinus in tract.de char. ſubſi.q.66.& latè ſuperius in procemio regularum, & in regula de infirmis reſignantibus, & in regula de idiomate, & in multis aliis locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

QVAESTIO VIII.

QVAERO, quid ſi eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præſumetur eo viuente, an mortuo impetraſſe?

Solutio.

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium reſtringam, iſte caſus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de veriſimili notitia obitus. in 9. q. & per ea quæ ſcribit Fely. in c. paſtoralis in 4. col. de reſcrip. videlicet q. pro validitate actus, & vt delictũ excludatur ille actus præcedere præſumitur, quia ad validandum actum præcedere debuiſſet, ex qua eodem modo theorica hîc inferri poteſt, quod quis in dubio poſt obitum impetraſſe præſumitur.

Tamen diligenter aduertendũ eſt, quòd Bonifacius viij. ſuper hoc quandam extrauagantem ab perpetuã rei memoriam ædidit, quæ in lib. bullarum Rotæ. cooperto ſerico viridi, c. 152. ſcripta eſt quę incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa iſtam quæſtionem decidit. Nam ibi Boniſac. voluit quòd omnes impetrationes factæ, & in poſterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiuſdem diei obitus, nullius momenti ſint, omnes effectus inde ſequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonifaci limitat in beneficiis extra curiam vacantibus locũ habere Secus verò in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas à dicta curia non diſtātibus, vacauerint. In quib. impetrationes valere voluit, vt ibi latius proſequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis caſus noſter (quod eſt perpetuò notandum) deciditur, & limitatur. *Extrauagans Bonif. viij. quæ incipit Rom. Pontificis prouidentia quid operetur.*

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLICATIONIS ſed literarum expeditarum.

ITEM, *Cũ ante confectionẽ literarũ gratia Apoſtolica ſit informis, voluit, ſtatuit, & ordinauit idẽ dom noſter, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore (etiam ſi ſint Sanct. Ro. Eccleſiæ cardinales, cauſarum Palat j Apoſtolici, auditores vel quicunque alij) non iuxta ſupplicationum ſignatarum, ſuper quibuſuis impetrationibus vel conceßionibus niſi in dicta curia duntaxat, ſint commißiones iuſtitiam continentes per placet vel S. Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, iuxta facultatẽ ſuper hoc ſibi cõceſſam ſignatæ ſed iuxta literarum ſuper eiſdẽ impetrationibus & conceßionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant decernens irritum, &c. etſi literæ ipſæ per praeoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur ad illorum, quorum intereſt, inſtantiam, ad Apoſtolicam Cancellariam remittẽ*

poterunt per eius officiales, quibus huiuſmodi tenores & formas reſtringere, conuenit, ad formas debitas reducendæ.

Quis fuerit primus author regulæ.

PRÆFATIO.

PRimus iſtius regulæ, author Nicolaus Quintus fuit, qui primus omniū regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digeſſit: cum ante ipſum nemo prædeceſſorū pōtificum id egerit: ſed vt plurimum quibuſdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas concernentibus cōtēti fuerant, vt ex eiſdem literis apparet: & hæc regula quę in ſupplicationibus gratioſis expediendis loquitur, plures alias regulas ſuffraganeas habet. Nam primi omniū Vrbanus Quintus, & Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis neceſſariam eſſe ſtatuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas nullius eſſe momenti, vt in eorum regulis patet, cum ante acceptatio & prouiſio cum ſola ſupplicatione valebat, literis non expeditis, vt ex deciſ. Biſigneti 4, in tit. de conceſ. præben. apparet. Et hoc idem ad cōmiſſiones, quòd iuriſdictionem nō tribuerēt, literis ſuper gratiis nō expeditis, Nicolaus Quintus extendit. Quem in hoc ſequuti ſunt omnes poſteriores pōtifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hîc generaliter de literis beneficialibus expediendis ſtatutum eſt, idem in diſpenſationibus inferius in regula 53. determinatum reperitur. Et eodem modo ſequeſtra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in regula ſexageſimanona apparet. De quib. omnibus regulis ſimul hic tractabo, ex quo eandem materiam continent. Et licet iſta regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamen Sextus quædam in ea, prout etiā in aliis dubitationis tollendæ cauſa addidit. In primis in proœmio iſta verba addidit, (Cum ante confectionem literarū gratia Apoſtolica ſit informis, &c.) Per hoc deſignans finalem rationem regulæ. Hoc enim in aliis regulis non erat: tamen à deciſione Rotę. 19. tit. de conceſ. præben. in nouis, accepit. Secundo addidit iſta verba, (Niſi in curia dūtaxat ſint cōmiſſiones iuſtitiam continentes.) Quaſi velit quod in curia Romana iudicetur ſecundum commiſsiones, etiam ſine literarum expeditione, dum contineāt commiſsionem iuſtitiæ: & ſignetur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertio addidit, (decretum irritans:) quod in aliis regulis non erat. Tamen Rota ſemper

Literarū expeditionē in gratiis expectatiuis neceſſariā eſſe, quis Roma. pōtificū ſtatuit.

Cōmiſſiones ſequeſtra & executoriales literarum expeditionē requirunt.

Sententia lata cōtra regulā producta au ſit nulla.

Lex omnis præceptiua dici

ſemper tenuit ſentẽtiã latã econtra regulã productã eſſe nullam, etiam ſi in ea nõ fuerit clauſula annullatiua decreti: quia ſatis eſt legẽ prohibere ne aliquid fiat. Nã omnis lex præceptiua decretũ irritãs habere dicitur, vt notant moder. in l. non dubiũ. C. de leg. & in l. nemo poteſt. de leg. 1. Sed de his ſatis, ad quæſtionem veniamus. *tur habere decretũ recitans.*

QVAESTIO I.

QVAERO, an reaula iſta concurſum, ſimilitudinem vel conſonantiam cum iure communi habeat, vel ſit contra ius commune?

SOLVTIO. Iſta quæſtio multum neceſſaria eſt, quia ex deciſione ipſius in decurſu materiæ plures difficultates decidi poterunt. Nã ſi regula iſta de iure cõmuni concordat, fauorabilis & extedẽda erit. Si vero contra ius cõmune, ſtrictam interpretationem recipiet. Et ideo vt veritas appareat, omiſsis ambagibus, concludendum videtur regulam iſtam in aliquibus iuris cõmunis concurſum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæſtione, an habeat locum in motu proprio. *Regula nunquid habeat cõcurſum, &c.*

Tamen nũc pro iſta opinione in primis faciunt ea quæ tradit Bal. in l. humanũ. circa fi. C. de legib. Quem ſequitur Fely. in c. eam te. in. 3. col. de reſcrip. Vbi voluit gratiã papę literarum expeditionẽ requirere, vt de illa conſtare poſsit. Nam de iure communi gratia ſub quadam tacita conditione, ſi literæ expediantur, concedi videtur, vt dicit Egid. in conſi. 24. in. 3. col verſi. & puto, &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur, vt dicit deciſio Rotæ. 27. tit. de reſcrip. in no. repetita per Egid. deciſione. 746. Et licet quo ad eſſe ipſius gratiæ ſcriptura non requiratur, tamen quo ad probationem neceſſaria eſt, vt dicunt cõmuniter doct. in rub. de conſtit. & vltra ipſos ratio iſtius opinionis redditur per Egidium deciſ. 609. inci. impetrans, &c. Quia ſola ſupplicatio ex eo cõcludenter non probat ius alicui competere, quia forte quando literæ expediri debent, Cancellariç officiales clauſulas ſupplicationis aliter extendent, vel reſtringent, & forte ſuper tali ſupplicatione literas non dabunt: quia, vt experientia docet, plures ſupplicationes expedire nõ poſſunt, quia forte in eis aliquæ clauſulæ, quæ contra ſtylum ſunt, ponuntur. Et ideo antequàm hoc expediamus, ſupplicatio non videtur certitudinem continere, & propterea gratia per ſolam ſupplicationem informis per Rotam appellari *Gratia papa facta alicui an requirat literarum expeditionem.*

R ſolet.

ſolet,vt patet deciſ.19.de conceſ.præb.in no. Sic etiam videmus quòd intrãs poſſeſsionẽ beneficij,literis non expeditis,licet habeat ſupplicationẽ,omne ius perdit,vt dicit Fely.in c.veniens.in.2.col.de accuſ.& eſt tex.in extrauag.iniunctæ. Aliàs fruſtra papa in cancellaria tot officiales poneret.dans illis formã per ſuas regulas expediẽdi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione valeret, vt dicit Egid. in con.34.Requiritur igitur expeditio literarũ, quia per illas oẽ dubiũ tollitur,& gratia digeſta, & habere totaliter perfectionẽ ſuã dicitur,vt tradit Old.in con. 324.incip.factũ tale eſt.Dom.noſter,&c. in 2.col.verſic.quarto, circa renũtiationẽ.&c.Nam ſola ſupplicatio adhuc in vtero exiſtere dicitur,donec per expeditionẽ literarũ in mũdũ producatur,vt dicebat Bal.per l.cõtractus.C.de fide inſtrum.& reaſſumũt moderni Bononiẽ.in repet.rub.C.de proba.in.13.col.facit dictum Angeli in l.bene à Zenone. C.de quadri.præſcrip. de quo mentionem feci in tracta. breuium.num.1.vnde euenit quod Rota ſæpiſsime temporibus meis in pluribus cauſis voluit excipientem, ſeu dantem,de iure tertij,per ſolam ſupplicationem ius clarum,neque liquidum producere, donec literæ expeditæ ſint,quia in expeditione veritas cõceſſorum diſcutitur. Nam aliquãdo videmus quod ſupplicatio expedire non poteſt. Merito igitur Rota iudicauit,illud ius informe & confuſũ eſſe, adeo q ante literarũ expeditionẽ plerique doctores voluerũt non dari canonicũ titulũ, ſaltẽ in ſuo eſſe perfecto, vt dicit Egid.deci.110.in.4.col.&deci.664. & tenet etiã Nico.Milis quondã auditor Rotæ, in verbo gratia Apoſtolica. cũ quibus concordat deciſ.458 incip. circa ſecũdũ.in no. Hinc eſt quòd ſumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarũ,in iudicio fidem non facit, vt dicit Egid.deciſ.252. Secus autem ſi ſumptum literarum bullatarum extrahatur,vt dicitur deciſ.621.in antiq. repetita in deciſ.681.aliàs ſecundum titulos eſt deciſi.28. titu.de proba.Quam deciſ.ſequitur Barthol.Belenzinus Rotæ auditor,in tract.de chari.ſubſi.q.113.

Excipiẽs, ſeu dãs de iure tertij per ſolam ſupplicationem nõ producit ius clarũ neque liquidum.

Titulus canonicus

Sumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarũ, an faciat fidem in iudicio.

Et iſta omnia quæ de iure communi procedũt, cũ diſpoſitione iſtius regulæ concordãt, quæ literarum expeditionem etiã requirit.Quod vlterius ſuadetur:quia regula iſta,& regula 29.quę diſponit cõmiſſiones non valere, literis non expeditis,& regula.53.quæ vult diſpenſationes etiam non valere, literis non expeditis, omnes iſtæ

Regula expeditionẽ

tres

tres regulæ concordant in vno fine,& eandem mentis in tentionem habent,vt de ſe patet.Et tamen Old. probat in conſil.326.incipien.quòd articuli.in 2.& 3.colum. verſic.præſertim.& verſ.item quis dubitat,&c.dictas regulas expeditionem literarum in diſpẽſationibus requirentes, cum iure communi concordare,imò idem quod ius cõmune continere.Item dicit Egid.in conſi.34.in 5.colum. in fin.vrſicul.& puto quòd non,&c. Igitur & in iſta regula idem dicendum erit.Pro quo optime faciunt motiua eiuſdem Old.in conſi.324.incipien.factum tale eſt,&c.in 2.colum.verſicu.quarto renunciationem &c.& conſ.ſeq. incipien.thema quæſtionis,& latius in cõſi.328.incip. ad idem, colum.2.Ex quibus manifeſtè colligitur diſpoſitionem iſtius regulæ quandam conformitatem & dependentiam à iure communi habere. *literarum requirentes in diſpenſationibus.*

Et tamen vlterius circa præmiſſa aduertendum,quòd literæ tunc expeditæ dicũtur,quãdo in plumbo ſunt,iuxta c.licet.de cri.falſi.facit quod dicit Domin.ex mẽte Lapi in c.ſicut.de præbend.lib.6.Et ita in practica ſeruatur, vt refert Fely.in c.ex diligenti.in fi.de ſimo.Et tenuit Rota in vna Salamãtina parochialis,de mẽſe Nouẽb.M.D.XXXIX.corã.R.P.D.Marcello Creſcẽtio,pro magiſtro Hieronymo Arze. Et licet iſta literarũ expeditio ad probationẽ propter prędictas cauſas requiratur,quę in caſu iſtius regulæ militant:tamen Moderni Vicentini in repe.rubr. de conſt.in 13.col.hanc regulam factã fuiſſe dicunt propter alias cauſas, quæ ſecũdũ ipſos duæ eſſe poſſunt,propter quas papa ad faciendam iſtam regulam mot⁹fuerit. Prima,vt falſitates quæ in ſupplicationibus facilius committũtur,quàm in bullis,propter appoſitionem manuum plurimorum officialium,vt dicit text.in l.fi.C.de codicil. Secunda ratio, ne ſi ſola ſupplicatio abſque literarum expeditione ſufficeret, officialibus Romanæ curię præiudiciũ inferatur,qui ob eam cauſam bona fide officia ſua à ſede apoſtolica emerunt,vt inde emolumentũ aliquod appoſitione mannuũ eorundem capiant.Et ſecũdũ iſtas rationes aliæ regulę cancellariæ expeditionẽ literarum requirentes,regulantur.Et iuſtificatur deciſio Egid.644. incip.ſi papa,&c.qui voluit gratiam per ſolã ſupplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in perſonam prouiſi non inducere,adeò quòd ſi prouiſus ante literas cõfectas cũ ſola ſupplicatione moreretur,aut *Literæ quando dicantur expeditæ.* *Papa qua ratione. mouetur*

ad faciendas regulas expeditionem literarum requirentes.

matrimonium contraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel profeſsionem vacaret, vt ibi per eum. Et hoc ſentit Egid. deciſi. 69.

Tamen conſiderandum eſt, quòd licet prędictæ rationes verę ſint, habito reſpectu ad iſtam regulam, quæ probationē requirit, quæ certitudinaliter per ſolam ſupplicationē fieri nō poteſt, donec videatur ſi illa expediri poſſit vt ſuperius dixi. Non tamē militant, quo ad eſſentiā gratiæ quæ in ſola ſupplicatione cōſiſtit. quia eo ipſo, quòd papa dicit, fiat, gratia abſquę alio adminiculo literarū facta eſt, vt dicit Calde. in cap. quiſquis. dę electio, cum multis concor. quæ more ſuo congerit And. Sicul. in ca. in. noſtra. in 5. col. nu. 16. de reſcrip. iuxta illud Lucæ ca. 1. Fiat mihi ſecūdū verbum tuum. & inferius dicā, dū declarabo ſignaturā gratiæ factam per verbū fiat. Et ſecundum hoc illa deciſio Egidij. 644. vera nō erit, nec hodie in practica tenetur: ſed ſeruatur quædā deci. 882. in antiq. incip. Nota, quòd vbi gratia eſt facta, &c. quæ diſponit beneficium per obitū illius vacare, qui mortuus fuit, cum ſola ſupplicatione ante cōfectas literas. De quo late loquitur Io. And. poſt Archidia. in procemio li. 6. & Barb. in d. c. noſtra. Redeundo igitur ad propoſitū, dico, quod regula iſta in hoc cum iure communi concordat: quia de iure cōmuni ſola ſupplicatio indubitatā probationē iuris nō inducit, propter interpretationē clauſularū, quæ in expeditione literarum per abbreuiatores & alios officiales fieri ſolet. Et propterea hic papa iudicibus mādat non debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. Et ſecundum hoc deci. Egidij, & aliorum rectè procedunt, & rationes militāt ſuperius factæ per Modernos Vicentinos.

Prouiſus ſi ante literam moreretur &c.

Papa quod dicit fiat, &c.

Tamen quo ad eſſentiam gratiæ, iſta regula ſecūdū interpretationem communem à iure communi diſcordat, vt etiā dixit Gloſſator hic, & ſuperius in regula 8. Et reaſſumit notabiliter Socin. in cōſi. 41. in 2. & 3. col. lib. 3. Et iuxta iſtam interpretationē ſaluatur prædicta deciſ. 882. quæ conſiderat ius tātum in ſupplicatione cōſiſtere, quia literæ non dant ius in re, nec ad rem, ſed ſola gratia. Et licet talis gratia ſecundum aliquos informis dicatur, cū per literas forma detur illi gratiæ, tamen illa forma formalis, ſeu eſſentialis non eſt, ſed probatoria, vt dicit Gemia. in conſi. 106. 2. colum verſi. in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationē. & quo ad executionē

Literæ nō dant ius in re.

gratiæ & prouiſionem,reſpectu executorum,& fulminationũ proceſſuum,vt in expectatiuis & ſimilib. apparet, quæ cum ſola ſupplicatione fieri nõ poſſent. Licet etiam quòd his caſibus ſola ſupplicatio ſufficiat,teneat deciſio Rotæ quarta,titulo de conceſ.præben. in antiquiori.quã dicit mirabilem Fely.in cap.eam te.col.pen.de reſcript. Et hoc modo procedit etiam,quod dicũt Moder.in tract. penſionũ quæſt.11.videlicet,quòd penſio impoſita de cõſenſu per ſolam ſupplicationẽ debetur,& tranſit ad ſucceſſorem,etiam literis non expeditis. Imò poteſt agi ad cenſuras poſitas in ſupplicatione cũ ea ſola, licet quãdo ageretur ad priuationem,ob non ſolutionẽ,literæ ad probationem requiruntur,vt dicit iſta regula. Et ita iudicauit Rota,& ſignatura in caſu cõtingenti,vt refert Dominus Guliel.in collecta.deciſionum. Quamuis etiam circa illud dictũ de exactione penſionis,literis non expeditis,q̃ ſalua conſcientia fieri non poſſit,aliqui ex antiquis doctoribus Cãcellariæ dubitauerint,vt refert Hieronym' Paulus antiqu' Cãcellariæ apoſtolicæ corrector.eo lib.q̃ vulgò practica Cãcellariæ appellatur,vt referã in alia quæſt. Sufficit igitur ex prædictis oſtẽdiſſe regulam iſtam,depẽdentiã & ſimilitudinem,ſiue quandam conſonantiam cũ iure cõmuni habere. Pro qua plura ſcribunt Moderni Papiẽ.repetẽtes tit.de cõſtit.in charta fi. Et vlterius,quid expeditio literarum operetur,dicam in vna quæſt. ſuper regula de ſubrogandis.

Litera, quando ageretur ad priuationẽ,ad probationẽ requiruntur.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO,nũquid iſta regula extra curiã locũ habeat. SOLVTIO. Videtur dicendum,quòd non,quia text.iſte de iudicibus in Roma.curia deputatis loquitur. † Ergo contrarium in aliis dicendum eſt:quia poſitio vnius,alterius excluſio eſt.l.cum prætor.cũ ſimilib. ff.de iudi. Et iſto modo argumentandi vtitur Angelus in repet.l.ſi vacantia colum.6.C.de bo.vacan.& Decius in l.1.col.14.de offic.eius.& alibi ſæpe. Et pro iſta opinione facit,quia regula.53.quæ eſt iſti ſimilis,& diſpenſationes nõ valere diſponit,niſi literis expeditis,extra curiam nõ procedit,vt aliàs tenuit Rota. Secundum quod refert dominus Gulielmus Caſſiodorus in quadam ſua deciſ.ſuper regula,de infirmis reſignan. &c. quæ incipit,ſæpius fuit diſputatum. Et Soci.in conſi.41.vol.3. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M.D.XXXVIII.& iterum die.8.Ianuarij

Quod enim in vno conceditur in aliis negatur: vt etiam procuraorid ſolum exeq. debeat, quod procuratio emiſſa pra

M.D.XXXIX. in vna Illerden. canonicatus coram R. D. Ioã ne Paulo, vbi bis tenuerunt, & concluſerũt omnes Domi ni dictam regulam 52. locũ nõ habere in diſpẽſatione fa cta à legato extra curiã. Contrarium tamẽ tenet Gloſſa tor hic in ſecunda col. & ad iſtum tex. reſpondet, videli cet, quòd iſta verba, in Romana curia, exempli cauſa po nuntur, quod regulã nõ reſtringit. arg. ca. 1. ne cle. vel mo na. Et pro iſta opinione Gloſſatoris facit proœmium re gulæ antiquæ per Nicolaũ. v. conditæ. vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia pleriq; litiũ ſtrepitus diſpendium amplectẽtes, frequẽter illas p ſignaturã, ſuper quib. apo ſtolicæ literæ cõficiẽdę forent, ſupplicationũ exibitiones protrahere nõ expaueſcunt, vt diſpendiis obuietur, & li tibus huiuſmodi finis quãto citiꝰ imponatur, Statuit, &c. Iſta ſunt verba formalia proœmij illius regulæ primò cõ ditæ, quæ generalia ſunt, & militãt ita extra curiã, ſicut in curia, & ita etiã in ſimili q. ponderatum fuit proœmiũ reg. de ann. vt ibi dixi. Cum igitur ratio proœmij ſit ge neralis, conueniens eſt, ꝙ regula generalis eſſe debeat.

Quid dicẽdum? Puto primam opinionem verior ẽ eſſe: quia iſta regula non loquitur niſi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiã ſi cardinales vel auditores fuerint. Ergo intentionis papæ fuit nolle regulã ligare extra cu riã, aliàs ſi voluiſſet, hoc dixiſſet. argu. cap. ad audientiam. Et quia ſi contrarium diceremus, magna ſeruitus & lon gũ diſpendiũ gentibus Vltramontanis in longinquis re gionib. habitantibus imponeretur, gratias ſola ſupplica tione ab eorũ ordinariis factas, ad curiam pro expeditio ne bullarum mittere deberent, cum tamen quotidie vi demꝰ in Rota dictas gratias ſine cõfectione literarũ, niſi cũ ſolo inſtrumẽto notarij, & ſigillo Epiſcopi approbari & canonizari, Et idẽ inconueniens reſultat, ſi gratia facta per papã non probaret corã ordinariis, facta recognitio ne per teſtes, niſi literis expeditis. Eſſet enim valde abſur dũ, ꝙ iudicia & tribunalia ordinariorũ, ſecundum iſtã re gulam regulentur, & quòd iudicia eorũ ſuſpendantur, vſ quequo literæ in curia expediantur, cũ tamen ordinarij ſecundum ius cõmune procedere debeant, quod literarũ expeditionẽ nõ requirit, ſed ſolam nudã & ſimplicẽ ſigna turam, vt notatur in cle. dudum §. nos enim. de ſepult. & in c. inſtitutionis. 25. q. 2. cũ aliis concord. vt ſuperius in prima quæſtione dixi, & ita in practica ſeruari videmus.

maritus. C. de pro cu. l. idem ſi cuius ſeſt noni ſpe cialiter de ſt in atarſt cõ ẽ atio in cæteris non obuci tur. l. quod Labeo. ff. de c. pen ſa & i. iũ ris ff. de cond. & demonſt. Qui igi tur prop ter neceſ ſitatem re cepta ſunt non debẽt in argumẽ ta trahi. vel l. quæ pro ter ff. de regul. iur. vt in captiuis re dimendis, ex neceſſi tate res ſa cra aliena tio permi titur: vt C. de ſacro ſanct. ec cleſ. l. pen. hoc non trahitur, 21 diſtin.

Et

Et quod dictum eſt de iſta regula,idẽ dicẽdum eſt de regul.5 3.infrà eod.vt dictũ fuit ſuperius.Sic etiã & de alia regula dici poteſt,quæ in executorialib. literarũ expeditonẽ requirit,vt videlicet in executorialibus legatorũ & ordinariorũ non procedat.Et nunc de menſe Nouemb. MD XXXVII I.corã eodem R.D.Ioan.Paulo in vna Lucam attentatorum parochialis filiorum Corui,hoc idẽ dubũ propoſitum fuit.Nã papa cõmiſerat cauſam in partibus ſupplicatione introcluſa.& iudex in partibus protulit ſententiã literis non expeditis:fuit dubitatum,vtrũ regula iſta haberet locũ.& Gloſſator in regula 29.tenet q̃ nõ,quia regula iſta loquitur de ſupplicatione.& breue nõ eſt ſimpliciter ſupplicatio,ſed eſt quid mixtũ,& ideo ſub ſimplicibus mixtum non cõprehẽditur, vt in c.ſtatutum. de elec.lib.6.neſcio tamen quid Rota tunc concluſerit, quia deciſioni propter aduerſam valetudinẽ nõ interfui, ſed iſta opinio mihi placet,in qua tunc fuerunt egregij plures doctores,& ſecundum eã Rota paulò antea vnam cauſam ſimilem deciderat corã D.Paulo Capiſucco , de qua in tract.breuium.in 8.& 9.num.mentionem facio.

QVAESTIO IIII.

QVAERO.an regula iſta procedat quando ordinarius prouidit in curia de beneficiis vacant. in ſua diœceſi,videlicet,vt prouiſus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO.Dicendum eſt quòd non,quia prouiſio ordinarij ſufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulum vigore cuius poſſit cum bona cõſcientia beneficium poſſidere vt ſuperius in quæſt. proxima dictum eſt.

Sed maius dubiũ eſt,nũquid Epiſcopus in curia poſſet prouidere.Videtur quòd non,quia præſente papa,nullus poteſt iuriſdictionem ordinariã exercere,vt dicit Archid. in ca.experientiæ.11.q.1.& dicam inferius.q.vlt.pro quo facit tex.in l.2.ff.de offic.procon.Sed tenendo cõtrariũ reſpondetur ad hoc,quòd dictum Archid.in iuriſdictione contentioſa propter rationes poſitas in d.vlti q.procedit, ſed ſecus in volũtaria,prout eſt cõferre beneficia,quia talis iuriſdictio extra diœceſim exerceri poteſt,vt dicit Ioã. Andr.poſt Ioan.Mona.in c.ſi beneficia.de præbend.lib.6, & hoc tenet Innoc.in cap.quia diuerſitatem.in fi.de conceſſ.præben. ſequitur præpoſi.in cap.qui aliquo.col.fina. 51.diſtinct.& eodẽ modo legatus in curia beneficia ſuæ

ele alienatio permittatur: vt gl d.l quæ propter Namquod contra rationem iuris receptum eſt non producendũ ad conſequentiã l.quod contra ff. de reg.iu. niſi eadẽ aut maior ratio eſſet tunc cum in aliquo caſu ſententia manifeſta eſt is,qui iuriſdictioni præeſt ad ſimilia procedere, atque ita iudicere debet l.non poſſunt ff. de legib. & ſenatuſc.

IOANN. MILI.

Vtrum beneficia ſua prouinciæ reſeruare.

prouinciæ reſeruare, vel cõferre poterit, vt tenẽt Moder. in tract. reſeruatio. in 10. q. 4. q. princ. & propterea non requiritur quod prouiſus ab eo literas expediat.

Sed hoc de ſtylo ſolet modificari, ſecũdum quod dicit Hieronym. Paulus. antiquus Cãcellariæ vicecorrector, in illo libro qui Practica Cãcellariæ appellatur. fol. 82 vbi dicit quod cõmuniter Epiſcopi vadunt extra vrbem ad conferendum: ad hoc, vt dicantur eſſe in aliena diœceſi Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionen. hoc obſeruaſſe, quãdo papa in curia præſens erat: vbi vero erat abſens, tunc in curia conferebat & adiunctis iſtis verbis; videlicet, abſente S. D. N. ab vrbe. Itaq; ſiue vno modo ſiue alio, quæſtioni ſatisfactum eſt.

Regula nũquid habeat locũ in acceſſu &c.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in acceſſu, vel regreſſu, ex cauſa oneroſa, & per viam contractus?

Regreſſus ex cauſa onerosa an dicatur proprie gratia.

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur 14 Martij MDXXXVII. in vna Hiſpalen. canonicatus, corã R. P. D. Marcello Epiſcopo Marſicano, per omnes Dominos, exceptis duobus, concluſum fuit, regulam iſtam, & aliam, de qua tunc principaliter agebatur, videlicet, quod acceptationes ſuper gratiis, niſi literis expeditis, non valeant, habere locum etiam in regreſſu.

Regula de nõ vtendo gratiis duob. in quibus habeat locum.

Tamẽ prædictis obſtat, quia regreſſus ex cauſa oneroſa propriè gratia non dicitur, ex quo potius quandam compenſationem exhibiti beneficij concedi videtur, quã ſpõtè & liberè, iuxta ea quæ ſcribit Iaſ. de donatione remuneratoria in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & quæ latius ſcribã in regula de publicandis reſig. in illa quæſt. an regula habeat locum in permutatione. Ad idem facit, quia videmus regulã Cancellariæ de nõ vtendo duab⁹ gratiis nõ habere locum, quando gratiæ conceſſæ fuerunt ex cauſa oneroſa. vt refert D. Guliel. Algaren. Rotã ita iudicaſſe.

Et ideo, vt hæc omnia eluceſcant, pro reſolutione iſtorũ contrariorum conſiderãdum eſt, quod aut in iudicio petitur canonizari gratia acceſſus vel regreſſus, vel vigore dictæ gratiæ beneficiũ adiudicari petitur. Et iſto caſu ſola ſupplicatio nõ ſufficit. ſed literæ expeditæ requirũtur, aliàs tã regula iſta quàm regula 29. locum habebũt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam ſententiã nõ agitur, ſed ad abſolutoriam. Et iſto caſu ſola ſupplicatio acceſſus vel regreſſus ſufficit. Ita in vna Redonen. parochialis

rochialis ſancti Hilarij, coram D. Triuultio, & in duabus aliis cauſis tenuit, & iudicauit Rota, vt refert D. Guliel. in collectaneis deciſionum, tit. de re iud. Et ſic etiã tempore meo vidi in pluribus cauſis iudicari. Et hoc procedit etiã ſi actor haberet ſentẽtias pro ſe, quia poſſent reuocari. conſtito de iure poſſeſſoris per ſolã ſupplicationem, etiã ſi illa ſupplicatio ius tertij concernat, quia tali caſu ſola ſupplicatio quo ad abſolutoriã ſufficeret, vt in dicta cauſa Redonen. contigit. Quia abſolutoria pro quodã Iacobo poſſeſſore data fuit, qui de iure tertij ꝑ ſupplicationem ſolam dederat. Et ſic ſentẽtia Triuultij canonizatoria gratię, ſi neutri, ipſius actoris reuocata fuit. Et illã D. Anto. de Mõte, qui poſtea cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tẽpore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorũ, coram D. Camillo de Balionibus de menſe Maio. M.D.XXXII. in fauorem Franciſci Peſquera. qui de ſupplicatione iuris tertij quo ad abſolutoriam dedit. Et iſta omnia in ratione iuris cõſiſtũt: quia ſi actore nõ probante, reus, etiam ſi nihil producat, abſolui debet. l. fina. C. de rei vẽd. & c. fi. de iureiu. & deciſ. 1. 3. & 4. de re iud. in nouis. Tanto fortius reus abſolui debet quãdo aliquid producit. Nec obſtat, quod iuriſdictio auditori nõ datur, niſi literis expeditis, vt in d. regula 29. Quia procedit hoc in canonizatoria, ſecus in abſolutoria in odiũ moleſtantis, quod fieri poteſt. Nam quo ad hoc iuriſdictio datur. ſicut pro condemnatione expenſarum & damnorũ iudici ex reſcripto nulla iuriſdictio tribuitur, vt tradit Abb. in c. dilectus. el. 3. de prębend. & Moder. in c. fin. de reſcript. & in cap. diſpendia, eod. titu. lib. 6.

Reus etiã ſi nihil ꝓducat, actore non probante debet abſolui.

Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro cõdemnatione expenſarum

QVAESTIO V.

QVAERO an regula iſta habeat locum quando agitur, poſſeſſorio?

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit quod ſic. tamen contrarium ſæpe in Rota fuit tentũ. quia agenti ſpoliato colorẽ tituli per ſolam ſupplicationem probare ſufficit. Imò ſola prouiſio ſubexecutoris ꝑ colore ſufficit, vt dicit Egid. deciſ. 573. incipien. ſpoliatus. Vel etiam ſola prouiſio, ſiue collatio vicarij Epiſcopi vt dicit idem Egid. deciſ. 50. incipiẽ ſi petens. A fortiori igitur gratia ſignata per papã ſufficiat. de cui⁹ poteſtate nemo dubitat. Imò cõfeſſio tituli aduerſarij expoliato pro colore ſufficit, vt tenet Fely. in cap. olim, colum. 6. ver ſicu. limita

Regula iſta an habeat locũ &c.

Spoliato pro colore quid ſufficiat.

Poſſeßio per ſolam ſupplicationem capi poteſt. *Principis gratia per ſolã ſignaturã ſuam recipit eſſe.* *Diſpenſatio ad duo incompatibilia.* *Diſpenſationem expedire ante ſententiam.*

ſecundo.de reſcript.& Philip. Franciſc.in c. ad decimas, colum.9.de reſtit.ſpol.& in ca.1.colum.4. de eo qui mit. in poſſibr.6.Præpoſ.in c.1.& col.13.q.1.& in cap.porrò, col.4.de diuor.Et hanc opinionẽ tenet & ſeruat Rota,vt patet in deciſ.19.de reſt.ſpo.in no.Ratio eſt,qa poſſeſſio canonice per ſolam ſupplicationem ſignatam & dotatã capi poteſt.Nec reperitur,niſi in conſiſtorialibus requiri literas,per extrauag.iniunctæ tit. de elect.cũ alias de iure cõmuni,etiam ſine illis ſola ſupplicatio ſufficiebat.Et ita intelligi debent,quæ ſcribit Fely. in c.veniens. col.2. de accuſat.Nam vt ſuperius in 1.q.dictũ fuit,gratia principis per ſolam ſignaturam recipit eſſe.Et literæ ſolũ.in iſta regula ad probationem,prout de iure cõmuni,requirũtur vt tradit Abb.col.fi.& alij in c.in noſtra.de reſcrip. Hinc videmus,quod diſpẽſatio ad duo imcompatibilia ꝑ ſolam ſupplicationem ſortitur effectum,non obſtante regula 53.quæ diſponit diſpẽſationem non ſuffragari, niſi literis expeditis vt dicit Gloſſator in regu.13. col.fin.Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus corã D. Staphileo,de mẽſe Ianuario M.D.XXVI.in qua fuit concluſum in fauorem Ioan. Beltrandi diſpẽſationẽ ad duo incompatibilia ſuſtineri poſſe per ſolam ſupplicationem, cuius vigore.d.Ioannes obtinuit,& dicta beneficia poſſedit. Et hoc quãdo nõ agitur ſuper dictis beneficiis incõpatibilibus iã obtẽtis,ſed ſed ſupra alio beneficio poſtea acquirẽdo.Nam in caſu prædicto dictus Ioannes poſtquã vigore diſpẽſationis obtinuerat, & poſſederat plura incõpatibilia,acquiſiuit poſtea dictũ Archidiaconatum Illerden.alius illũ impetrauit ſub prętextu,quod dictus Ioannes poſſederat plura incõpatibilia cum ſola ſupplicatione, literis non expeditis. Et ſic ꝙ erat effectus inhabilis,quo ab obtinendum.Rota cõcluſit vt dixi hoc caſu regulam nõ obſtare, quia ſola ſupplicatio ſufficiebat ad excuſandam inhabilitatem beneficiorum acquirendorũ, ſecus ſi ageretur ſuper acquiſitis & poſſeſſis, cũ ſola ſupplicatione. Et eo etiam caſu ſufficeret ſecũdũ Rotam,ante ſententiam.diſpenſationem expedire.nõ obſtante quod tempore litis motæ expeditæ non fuiſſent.quia ſic illi regulæ53.ſatisfactũ eſſet.Ita. late refert tenuiſſe Rotã Domin.Guliel.in collectaneis deciſio. Vbi lõgo verborũ ambitu hoc diſcutit.vt ibi videri poteſt. Si igitur quæ in proxima deciſione dicta ſunt.quando agitur petitorio ꝓcedunt

cedunt, à fortiori hic, vbi poſſeſſorio agitur. Et iſta dubitatio quo ad iſtam regulam ſatis reſoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obſtat regula. 29. quæ cõmiſſionẽ cauſæ nõ valere, niſi literis expeditis diſponit. Vnde ex quo abſolute regula illa loqtur de cõmiſſione cauſæ intelligi põt, ſiue ſit cauſa poſſeſſorij. ſiue petitorij: qa verba indiffinite prolata omnem caſũ cõprehendũt, niſi excipiatur. c. 2. de cõiug lepro. & c. j. de conſtit. Tamẽ qa in cauſa poſſeſſorij de canonizatoria, neq; de adiudicatoria nõ agitur, ſed de tollenda moleſtia illata. Per quod quidẽ remediũ, nihil exſpoliato de nouo tribuitur, ſed tãtũ in eo ſtatu, in quo pri⁹ erat. cõſeruatur. Voluit Rota in odium ſpoliãtium vtranque regulam locum non habere quando ageretur ſpolio & ſic poſſeſſorio, Et ita D. Guliel ſuper illa regula 29. Rotam in pluribus cauſis ita tenuiſſe & iudicaſſe refert. Nam ſi rei ſępiſſime in Rota cum ſola ſupplicatione pro conſeruanda, eorũ poſſeſſione abſoluũtur, à fortiori exſpoliati ad prius habita, cũ ſola ſupplicatione reſtitui debẽt Quia ſufficit illa ſupplicatio ſola ꝑ colore tituli. Sicut etiam ſufficit ſupplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis per regulam requiſitę, vt iudicauit Rota coram Domino Caſsiodoro in vna Caurien. canonicatus & præbendæ. vt ipſe idẽ refert in quadã deciſione: Et ſic ſemper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionẽ in petitorio, non autem in poſſeſſorio procedere intellexit, vbi gratia canonizari non petitur, ſeu ſupplicatio, quæ tantũ ꝑ colore tituli producitur. Hinc eſt, quod quando de titulo beneficij non agitur ſed de poſſeſsione leuiores & ſummariæ ſufficiunt, vt dicit Egid. deciſ. 50. & 99. Et defectus ꝓprietatis nõ attẽditur. Huinc voluit Rota quod agẽti ſpolio nõ obſtaret notorius defectus iuris cõtra dictũ Inno. in c. conſtitutus, de fil. preſbite Et ita de menſe Ianuario M D. X I X. refert ſe in predictis pronũtiaſſe in vna Lauſanen. D. Guliel. Caſſiodorus in quadã deciſione. quã ſententiam confirmauit. R. P. D. Paulus, vt ibi latius refert.

Verba indiffinite ꝓlata.

Supplicationone, ꝓuiſionis ad ſupp. &c. an ſufficiat.

Regula requirẽtes literarũ expeditionẽ.

Spolio agenti, an obſtet defectus notorius iuris.

QVAESTIO SEXTA

QVAERO, quæ differentia eſt inter iſtam regulã, & illam poſitam num 53. quę diſponit, dipenſationes non ſuffragari niſi literis expeditis,

SOLVTIO. Iſta regula iudicem reſpicit, adeo quod ſi tempore commiſſionis literæ expeditæ non ſunt, gratia

non

non valet,nec ſententia,quia reſpicit initium iuriſdictionis,quæ per iſtam regulam tollitur,niſi forma in eo contenta ſeruetur.Sed in regula.53 reſpectus ad poſſeſsonē, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo ſufficit, quòd ante ſententiam literæ diſpenſationis expediantur, quia regula illa ad iudicem nõ dirigitur.Et ita iudicauit Rota in illa Illerden.Achidiaconatus,de qua ſuprà in proxima quæſtione mentionem feci.

Regula literarum expeditionem requirentes quæ ſint.

Pro quorum intelligentia eſt vlterius aduertendũ,quòd plures ſunt regulæ cancellariæ requirentes literarum expeditionem.Prima eſt iſta quæ iudicibus legem imponit, ne ſecundum tenorem ſupplicationum iudicare debeant, niſi literis expeditis.Et iſta regula,vt dixi, concernit iudicem.Alia regula eſt inferius poſita nume.29.quæ omnes cõmiſſiones factas ſuper cõceſſionibus beneficiorum,niſi ſuper illis prius literæ ſint cõfectę,annullat.Et illa regula etiã ad iudicẽ dirigetur,adeò,quod in vtraque iuriſdictio ſub modo datur.Et ad euitandum pœnam iſtarum regularum,aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ ſunt, quas latiſſimè inferius in 16.quæſt. referã, dum exceptionem iſtius regulæ examinabo.vbi ſumpta occaſione aliquid de ſignatura gratiæ & iuſtitiæ ponam.& iſtæ duæ regulæ iudiciales ſunt,& ideo ſunt de dãdis. Tertia regula eſt,quę eſt ordine 37.etiã literarũ expeditionem requirens,videlicet,quãdo religioſi aliquod beneficiũ ad nutũ irreuocabile petunt:& iſta regula potius literarũ expeditores q̃ iudicẽ concernit,ideo de dandis non eſt,qui circa modum expediendi verſatur.Quarta regula eſt,num.69. quæ in ſequeſtris & remiſſoriis literarum expeditionem requirit,& iſta regula propter cõtinuas derogationes nõ eſt alicuius momenti,quia nũquam vidi remiſſorias mitti per literas plumbatas,quanuis longo tempore fuerim in Rota.Sola igitur commiſſione illi regulę per Vicecancellarium derogatur.& certe deleri deberet,ne membranas occuparet, quia etiã pro tam modica re,prout eſt ſequeſtrum, & ſimilia, non eſt honeſtum requiri literarũ expeditionem,cum iam ſuperque ſatis litigantes in litib.proſequendis exponunt.Quinta regula eſt,quod nullæ penſiones ſoluantur,niſi literis expeditis:de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale eccleſiarũ. fo.45.& Gloſſator hic col.fi. Sed iſtam regulam hodie non habemus, quia partes vt plurimum ſupplicationi conſentiunt, & ſe

Remiſſoria quo pacto expeditè mittantur ad partes.

obligant

obligant,etiam literis non expeditis,penſionem ſoluere. Sexta regula eſt quę fuit antiqua,& per Modernos pōtifices renouata,quòd acceptationes ſuper gratiis expectatiuis non valeant,niſi literis confectis.Et iſti regulæ aliquādo derogatur,præſertim in reſeruationibus & mādatis cōceſsis qualificatis perſonis : ſed in expectatiuis rariſsimè cōceditur,& tunc ad partē.Et iſta regula ex quo cōcernit gratiam,licet principaliter ad iudicem non dirigatur, tamen in quandam conſequentiā impeditur eius iuriſdictio ne poſsit canonizare talem gratiam,niſi expeditis literis. Quamuis poſſet dici,hoc iam videri prouiſum per iſtā regulam,& 29.Ex quarum verbis iſte caſus comprehēdi videtur.Itaque regula fruſtratoria eſt.

QVAESTAO VII.

QVAERO,an regula iſta procedat in gratia reualidatoria, ſeu perinde valere vt videlicet in eis expeditio requiratur,ſicut in principali gratia? *Gratia reualidatoria.*

SOLVTIO. Videtur quòd non per ea quæ in illa quæſtione de acceſſu & regreſſu dicta fuerunt.Et quia regula loquens de expeditione literarum,de literis primæ gratiæ non reualidatoriæ ſecundariæ intelligi debet.arg.l.boues,§.hoc ſermone.ff.de verb.ſign.Et ita in ſimili Rota tenuit,regulam de publicandis reſignationibus habere locum in prima tantum reſignatione,non in ſecunda,vt ibi dixi.Præterea,quia iſta gratia perinde valere differt à prima gratia nomine & effectu.Nomine,quia iſta dicitur perinde valere.Prima verò prouiſio dicitur:Et ſic ex diuerſitate nominū diuerſitas quoque effectuum arguitur vul. l.ſi idem.C,de codicil,Et etiam apparet, quia iſta gratia acceſſoria eſt,prima verò principalis.Et ſic apparent in effectu diuerſæ.Diſpoſitio igitur loquens in vno caſu, non debet habere locum in diuerſo,cap.ſuſceptum.de reſcrip. lib.6.cum ſimilibus, *Gratia iſta perinde valere in quo differat à prima gratia Nominum diuerſitas ex diuerſitate effectuum arguitur.*

Tamen iſtis non obſtan.breuiter concludenddum eſt cōtrariū,videlicet.regulā habere locū in ſimilib.gratiis reualidatoriis,ſeu perinde valere, vt tenet expreſſe Fel.hic in apoſtillis,nullam rationē aſsignans.Sed ratio eſſe poteſt,Quia quando quis vti vult gratia reualidatoria,ſeu perinde valere,ſignum eſt quod ſine illa principalis gratia ſuſtineri non poteſt,nec virtute illius poteſt agi,nec beneficiū acceptari.Tota igitur virtus infunditur in dictā gratiam reualidatoriā.Ergo debet iudicari iſta gratia principalis, quia

quia ſubintrat locū illius in virtute & effectu. Ideo ſubrogatus ſortitur naturam illius, in cuius locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus ſuis. in cap. eccleſia. vt lit. penden. cum vulg. De quib. per Rom. in conſ. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionē requiri, ita & in iſtis ſecundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidam docto. tempore Sixti, vt inuenio adnotatū in memorialibus Octauiani de Ceſſa, aduocati curioſiſſimi. Et ita etiā pro iſta parte cōſuluit Ioā. Aloiſius Tuſcanus doctor Mediolanēſis aduocatus, & poſtea auditor Cameræ in cauſa Naneten. parochialis S. Michaëlis: tunc pendēte, vt appa ret. in 2. vol. ſuorū conſi. fol. 142. Vbi tenuit quòd quādo gratia expecta. eſt nulla, non poteſt acceptare vigore gratiæ, perinde valere, niſi ſit bulla dictæ gratię reualidatoriæ expedita. pro quo faciūt ea quę in ſimili quęſt. dicā in reg. de annali. q. 28. Præterea, q̄a iſtæ ſimiles gratiæ, reualidatoriæ, ſeu perinde valere videntur productæ ad ſimilitudinem quarūdā contignationū, ſiue peſſulorū, quę in ædificiis infirmis iam ruinā minantib. apponuntur ſuſtētationis gratia. Quo caſu idem iudicamus de tali additamēto, quòd de ipſa re cui additur, ca. fi. § . ſi autem. de cōceſſ. præb. lib. 6. & c. quia circa. de priuilegiis. Nā per tales gratias ius amiſſū reſtauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eā cauſam reualidatio vim nouæ prouiſionis cenſetur habere, vt dicit Egid. deciſ. 635. Ergo omnes qualitates que requirūtur in prima gratia, debent neceſſario obſeruari in iſta. vt tradit Roma. in coſil 383. incip. in propoſito. &c. colum. 1. & ideo voluit Bar. in l. iuriſgentium. § . adeò ff. de pac. quòd eadem ſolennitas requiritur in actu reformando, quæ in actu conſtituendo requiritur. Et breuiter pro iſta opinione eſt deciſio in terminis propriis Geminiani in conſil, 128. incipien. factum tale eſt. in 2. colum. & deciſ. Egidij. 746. Secundum quas in ſecunda inſtantia iudicauit Rota in vna Coroſcpiten. corā Domi Guliel. Caſſiodoro Epiſcopo Algaren. de menſe Ianuario M. D. XX. confirmando ſententiam Domini Camilli latā de menſe Iulio. M. D. XIX. vt ipſe idem in quadam deciſione poſita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et ſecundum illud conſilium Gemi. ita etiam fuit iudicatum tempore meo in vna Lunen. Sarſanen. parochialium, coram D. Nicolao. Piccolomineo de menſe Aprili. M. D. XXXIII. Et iſta omnia procedunt. quando prima gratia

Subrogatus an ſortiatur, & cet.

Gratia expectatiua quando eſt nulla.

Reualidatoria gratia quid operentur.

Reualidatio.

Qualitates quæ requirūtur in gratia prima, & cet.

Solēnitas quæ requiritur in actu reformando.

Proinde valere, quando ſo

gratia, quæ abſque iſta reualidatoria reddetur ineſficax, vel nulla non petitur canonizari, ſed gratia perinde valere. Secus verò quando prima gratia valida peteretur tãtum canonizari. Itaque perinde valere productus fuit in cauſa ſolummodo ad adiuuandum aliquam qualitatem primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari: quia tali caſu ſufficit ſupplicatio, vt fuit tantum in vna Legionen. parochialis de Villapicinis. coram me in fauorem D. Io. de Angiano contra Ferdinãdum. Et nouiſsimè die. 27. Nouember. M.D.XXXVIII. idem concluſit Rota in vna Gienen. parochialis ſancti Michaelis corã R.P.D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. dum ibi petitũ fuerat canonizari gratiam Papę contra ſtatutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato, niſi ſacerdoti qui per annum celebraſſet. Nam fuit pro parte prouiſi allegatum ſtatutum prædictum papam non ligare, & dum ex aduerſo replicaretur, papam illud informaſſe, & producta fuit ſupplicatio confirmationis, fuit datũ de iſta. reg. & quia non petitum fuerat illam ſupplicationem canonizari, dixit Rota regulæ non eſſe locum. Et ſecundum iſtam diſtinctionem reducendi ſunt illi tres caſus, quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ diſtinguit Fely. in cap. in noſtra. in 17. corr. de reſcript. *la ſupplicatio ſufficiat.*

Secundo limitatur prædictam concluſionem proceſſe, quando gratia perinde valere. facit corpus de per ſe: & poſt primam gratiã impetrata fuit. Secus ſi ſimul cum gratia principali nota fuit, quia tali caſu regulæ expeditionem literarum requirentes, non haberent locum in tali gratia, ſed ſufficeret expedire principalem gratiam, vt concluſit Rota in vna Gienen. canonicatus, & pręben. coram D. Io. Vanulio, vt latiſsimè idem Do. Guliel. refert in d. deciſione, vt ibi videri poteſt, poſtquam illę deciſiones iam per manus omnium verſantur. Et hoc idem iudicatum fuiſſe refert idem D. Guliel. in vna alia deciſione poſita ſub regula 53. incip. vtrum prouiſione. vbi dicit Do. Hugonẽ de Spina ita pronuntiaſſe de anno. M.D.XIIII. Nam omnes Domini, vno excepto, tenuerũt regulã non procedere quando ſimul cũ prouiſione eſſet diſpenſatio: ſecus ſi ſeparatè per rationes & motiua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro parte reperio tẽpore Sixti Ioan. Aloiſium Tuſcanum Mediolanem. aduocatum cõſuluiſſe, qui poſtea propter eius doctrinam factus eſt auditor cameræ, in conſ. *Gratia perinde valere effectus.*

QVAERO, An iſta regula procedat quando agitur ſuper Epiſcopatibus?

SOLVTIO. Rom.in con.341.incip.circa primum &c.in.2.dubio,tenet regulam iſtam, vel ſimiles de expeditione literarũ loquẽtes in epiſcopatib.locum non habere,quia ſub verbis generalib.non cõprehendũtur eccleſiæ cathedrales,vt in c.dilectus.de conceſſ.præb. quia propter excellentiam earum requiritur, quod de illis in conſtitutione ſpecialis mẽtio fiat,vt patet per glo.in c.2. de præben.lib.6.cum ſimilib.vt ibi per eum. *Eccleſiæ cathedrales ub verbis generalibus non cõprehenduntur.*

Sed prædictis nõ obſtãtibus contrarium firmius eſſe videtur.Nã verba regulę generalia ſunt, & omnes quos nõ excipit,comprehẽdit.c.1.de conſtit.& in c.1.de cenſi. Præſertim, quãdo conſtitutio in commodo animæ fundatur, prout iſta quæ ad tollendas fraudes proceſsit,& concurſum iuris communis habet, vt ſuperius in prima quæſtione dixi,quam in præiudicium animæ ſeruare nõ intendit, adeò quod antiqui illi Cancellariæ doctores in illo vulgato libro,qui inſcribitur,practica Cancellariæ,fol.48.voluerunt quod vtens effectu gratiæ literis non expeditis,nõ tutus eſſet in foro conſcientiæ.arg.eorum quæ notat Innocen.in c.quia plærique.de immu.eccleſia.Ratio,eſt, qa ex quo gratia à mente papæ dependet,& ille non vult q gratiatus gratia vtatur,niſi in literis expeditis.Contrauenire voluntati ſuperioris mortale peccatum eſt.c ſi quis. de ma.& obed. Quia papa ſub illa tacita conditione gratiam concedere videtur,quatenus literæ expediantur.Cũ igitur hoc animã concernat, concludẽdum eſt Epiſcopos & Cardinales comprehendi,& ſic per conſequens eccleſias cathedrales:quia à cõſtitutione cõcernente animam nulla perſona excluditur,vt latiſsimè dixi in reg.de infir. reſig.q.1.Et iſta opinio probatur per extrauag.iniunctæ, poſitam in tit.de elect. quæ expreſſe de eccleſiis cathedralibus diſponit, quarum promotiones non valere voluit,niſi literæ expedirẽtur.De qua Abb.& cęteri moder. latius in c.noſtra.de reſcrip.loquũtur, & idem Abb.in c. qualiter,in prin.de elect.& Fely.in c.eam te.col.3.de reſcrip.vt latius dixi in rub.eo.tit.lib.6. Ex quib.omnibus apparet opin.Rom.in d.con.340.non eſſe veram: & iſta magis ex conſuetudine & ſtylo hodierno corroborantur, quo videmus Epiſcopatus non concedi per ſupplicationẽ, niſi per literas expeditas, præcedente promotione conſiſtoriali, *Literis nõ expeditis effectu gratiæ vtens, non eſt tutus in foro conſcientiæ.* *Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem, &c.*

S ſto:iali

cõceſ.preb.in no.Et eſt de hoc regula clara infra. nu.29. Vnde ſicut per reſcrip.nullũ regulariter iuriſdictio nõ datur,vt notatur in c.ex tenore & in c.fi.de reſcrip.ita neq; per literas defectuoſas & ſubreptitias regulæ ſatisfactũ vi detur.Non obſtat deciſio facta in illa Coroſpitẽ. quia deciſio illa loquitur quando poſt bullã defectuoſe expeditã ꝑduceretur aliqua gratia,ſi neutri,vel perinde valere,ſanãs eam:ſecus ſi nihil horũ interueniſſet. Et ita tẽtũ fuit. *Iur ſdictio per reſcriptum.*

QVAESTIO XI.

QVAERO, an iſta regula procedat in gratiis motu propiro?

SOLVTIO,Verba regulæ ibi,ſupplicationũ ſignatarum, & ibi,quibuſuis impetrationibus,innuũt regulam non habere locum in gratiis motu proprio,quæ propriè dici ſupplicationes nec impetrationes nõ poſſunt. Quia ſupplicatio proprie dicitur illa quæ ad inſtantiam partis fit. vt notat Inno. in c.ex literis. in verbo ſupplicauit. de reſt.in integ.& tex.in l.j. §.C.de peti. bonorum ſub.lib. x.tradunt doct.in l.j.ff.quod quiſque iuris. & §.Gregoriana ſupplicauit in authen.de non elig.ſecun.nub.& in c.fi. de reſcri.cum vulgaribus. *Suplicatio proprie quæ dicatur.*

Tamen cõcludendo breuiter veritatẽ, contrariũ eſt de iure verius,quia in primis illud meminiſſe oportet regulã iſtã dependentiã,cõcurſum,& ſimilitudinẽ cũ iure cõmuni habere,vt latius ſuperius in prima queſt.dixi.& per cõſequens fauorabilis cenſenda eſt,& ideò latiſſimè extẽdi debet.Præterea commodum animę concernit.vt ſuperius in illa quæſtione,nunquid comprehendat Epiſcopatus & eccleſias cathedrales,dixi.& ſic iſto etiam reſpectu regula iſta fauorabilis & extẽdẽda eſt,iuxta tradita per Bar.& alios in authent.ſacramẽta puberum. C.ſi aduer. vend.& dixi.in 1.q.regulæ de infirmis reſignantibus.

Ex quibus infertur,quòd cum in gratiis motu proprio eadẽ ratio regulæ militet,diſpoſitio ad illã extẽdi debet: quinimo ſi ponderẽtur verba regulæ,caſum iſtum cõprehendunt,vt ex illis verbis regulę,cõceſſionibus,&c.apparet,quod verbũ ad motum propriũ de neceſſitate referri debet,vt ſingula ſingulis referãtur.Nã ſuperiꝰ loquitur regula de ſupplicationib.& impetrationibus,& deinde de conceſſionibus,vt ex hoc manifeſtè deprehendamus, regulam omnia comprehendere velle.Sed eſto, quòd illud verbũ conceſſionibus in regula poſitũ non eſſet,ex aliis

iſta opinio ſuſtineri poteſt, quia certũ eſt, ꝙ quando mẽs & ratio regulæ, & caſus de quo quæritur, conueniunt, dicendum eſt, cõſtitutionẽ illũ caſum cõprehendere. l. ſi ancilla. ff. de leg. 1. cũ ſimilibus. Et ratio quæ in regula conſideratur, finalis cenſetur. l. milites. ff. de re milit. l. iis ſolis. C. de reuo. don. Sed vltra alias rationes ſuperius in aliis quæſtionibus dictas, quæ optimè quadrant in iſto caſu, alia ratio quæ in regula cõſideratur omnino iſtũ caſum includit. Ratio igitur quæ hîc in regula conſiderari poteſt, eſt, ne ꝑ varias diſceptationes, quæ ſuper extẽſionibus & coarctationibus verborum gratiæ in ſola ſupplicatione cõſiſtentibus, lites longius propagentur. Iſta ratio quæ ex dictis Egidi. deciſio. 60 r. incipiẽ. impetrãs, &c. colligitur, in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendum eſt regulam illam comprehendere.

Gratiæ omnes tam ad instantiam partiũ impet. &c. Non obſtat, ꝙ ſupplicationes non dicuntur gratiæ motu proprio: quia reſpondetur, verùm eſſe, propriè loquendo. Sed ſecundum cõmunẽ vſum loquendi omnes gratiæ tam ad inſtantiam partium impetratæ. quàm motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. Et iſte communis vſus loquendi attendi debet, qui præfertur proprio ſignificatui. leg. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſuppell. leg. l. librorum, §, quod tamen Caſſius. ff. de leg. 3. l. cũ de lanionis. § aſinam. ff. de fun. inſtru. cum concor. de quibus Alexand. & cæteri ſcribunt in rubrica ff. de ope. no. nun. Præſertim quando cum communi vſu ratio & mens regulæ cõcurrunt, quæ regulã vltra vim verborum extendere videntur. l. licet orationis. C. de excuſa. tuto. l. credendum. §. 1. ff. q. pet. tut. l. ſcire. §. oportet. ff. de excuſa. tu. Maximè etiam, ꝙ antequam iſta regula cõdita eſſet hæc opinio de iure communi approbata videtur, videlicet, ꝑ ſupplicationibus de regiſtro ſumptis fides nõ detur, niſi literæ expediantur, vt tenet Egi. deciſ. 252. incip. ſumptũ de regiſtro. Et eſt deciſ. in antiq. 621. incip. nota ſumptum. repetita deciſ. 681. quã ſequitur Bart. de Belenzi. quondam celebris Rotæ auditor, in tract. de chari. ſubſid. q. 11. quæ quidem deciſiones differentiã non faciũt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem conceſſas. Nam ad probãdum gratiam principis requiruntur literæ & probatio cum bulla. l. ſacri affat⁹. C. de diuer. reſcrip. l. probatoria. C. de diuer. offi. lib. 12. tenet Archidia. & Ioan. Andr. in proœ. lib. 6. & ibi Innoc & Ioã And. in c. 1. de lit. cõteſt. eod. li. Ang. in

Ratio & mens regulæ quã do cũ cõmuni vſu cõcurrũt, regulam &c.

Gratia principis quomodo probetur.

in l.bene à Zenone.C.de quad. præſcript.cū concord.vt dixi ſuperius. q.1. Et ita in indiuiduo reperio conſuluiſſe Paulum Pontanum,quondam egregium aduocatum, in cauſa Salamantina parochialis de Amatas.incip.primum dubium.&c.per alias rationes,quas non curo referre.

QVAESTIO XII.

QVAERO,an regula iſta locum habeat in nominato à patrono,qui nouam prouiſionem obtinuit, & ommittit cauſam literis non expeditis?

Nominatus à patrono &c.

SOLVTIO.Iſte caſus propoſitus fuit per R.P.D.Ioan. Clerici,Epiſcopū Maceratē.de mēſe Iun. M.D.XXXVIII. in vna Aurien.parochialis de Archos,in qua nihil deciſum fuit:ſed mihi videtur dicēdum regulam ita demum locum habere,ſi talis nominatus eſt actor,& nouam prouiſionem canonizari petit,quæ expeditionem requirit,& in hoc dubiū non eſt.Sed quādo noua prouiſio ad maiorem cautelam,& non ex neceſſitate impetrata fuit,& nominatus non petit eam canonizari,ſed ſolam nominationem:& tūc putarē regulæ iſti locum nō eſſe,tum quia ratio regulæ ceſſat,tum etiam quia verba eiuſdem regulæ huic caſui nō conueniunt:quæ de impetrationibus & conceſſionibus in ſignatura papæ factis loquitur.Et hoc etiam clarius oſtēdit regula.29.infrà eod.Plura hic pro & contra dici poſſent,ſed quia cauſa pendet,ſubſiſto.

QVAESTIO XIII.

QVAERO,nunquid in caſu in quo gratia papæ deperdita eſt,& eius tenor probatur iuxta ca.cum olim de priuileg.ſit locus iſti regulæ.

Nunquid ſit locus in caſu.

SOLVTIO.Fely.& alij Moder.repet.titulum.de conſtit. dicunt,hoc caſu gratiam papæ per teſtes probari poſſe,licet vbi poſſet probari per literas,communis opi.ſit, non teſtium probationem admitti.Itaque videtur,quòd iſto caſu neceſſitas & difficultas probationis literarum licitū faciat,quod aliàs non eſſet iuxta text.in c.quod non eſt licitum de regu.iur.Et ideo non immeritò dubitatur, nunquid iſta probatio ſufficeret iudici ad effectum iſtius regulæ.Putarem quòd non,niſi incommiſſione papæ hoc narretur,quia auditor hoc caſu non poſſet certam gratiam canonizare,ex quo illam in regiſtro productam nō vidit. Et ideo narratio caſus,ſeu amiſſionis gratiæ facta papæ ſufficeret,cum derogatione iſtius regulæ,cui per ſolā ſciētiam papæ nō derogatur ſine ſpeciali clauſula derogatio-

Probatio teſtium nō admittitur, vbi per literas fieri poteſt

nis,vt tenet Rota,& latiſſimè in procœ.regularum.q.5.dixi.Et iſto modo huic neceſſitati ſubuenietur.

QVAESTIO XIIII.

Nunquid regula 53 quæ diſpēſa. &c.

QVAERO,nūquid regula.53.quæ de diſpēſationib. loquitur,locū habeat,quādo quis vult vti gratia abſque literis expeditis in foro conſcientiæ tantum. SOLVTIO.Abb.in clemen.dudum.in fi.de ſepul.dicit quòd ſic:quia communis opinio,quæ habet gratiam papæ ſuffragari,literis non expeditis,non habet locum in foro cōſcientiæ.& ita Abbatem ſequuntur omnes Moderni in rubric.de conſtitu.

Sed aduertendū eſt,quòd contra hoc eſt deciſio in terminis cuiuſdā antiqui doctoris & practici, videlicet, Hieronym.Pauli literarum apoſtolicarum vicecorrectoris in illo libro,qui Praxis Cancellariæ inſcribitur,fol.48.verſi. vbi papa cōcedit.&c.Vbi expreſſè tenet,quòd vtētes gratia papæ,literis non expeditis,tuti nō ſunt ſecundū theologos in foro conſcientiæ.Et rationem ſatis concludentē aſsignat:quia papa quando cōcedit gratiam illā,ſub tacita conditione concedere videtur,quatenus literæ inde expediantur,& mens ſua & intentio talis præſumitur,ne gratia,niſi fuerit expedita,ſuffragetur.Ex qua cōcluſione infert,quòd ſalua conſcientia quis ſoluere nō poſſet, aut penſionem recipere,literis non expeditis,etiam ſi partes hoc vellent,ex quo regula hoc diſponit,quia conſenſus partiū vltra mentem papæ operari non poteſt. Qui quidem papa in hoc caſu vult,quòd ad effectum penſionis,gratiæ literæ expediantur.Nam per ſignaturam papa gratiam facere cenſetur,iuxta ſtylum per Cancellariā limitandum ſeu declarādū,vt dicit quædā deci.Egidij.618. qui ſtylus habet gratiam papæ eſſe informem,& non claram,niſi literæ expediātur:quia aliâs gratia ſuum eſſe nō habet.Et idē dicit prædictus doctor in omni caſu in quo eſſet de voluntate papæ tacita vel expreſſa,quod literæ expedirentur, quia ante expeditionē gratia ſine peccato vti non poſſet, vt eſt in omnibus commiſſionib. gratioſis habentibus clauſulam vocatis,&c.& in diſpenſationib.ſuper irregularitate,& aliis ſimilibus.In quibus vtentes dictis gratiis,ſine literis in conſcientia tuti non ſunt,& ad fructuum reſtitutionē cameræ tenētur.Et ibi plures theologos, & rationes pro & contra allegat,vt ibi latius per eū.Ex quibus omnib. colligitur cōcluſio,quòd iſta regula

Pēſionem ſoluere aut recipere literis nō expeditis, ſalua cōſcientia nemo poteſt.

etiam

etiam in foro conſcientiæ locum habebit:quia factum cõtra mentem papæ,imò cõtra expreſſam prohibitionem, de qua hic,ædificat ad gehennam,vt dicit text.ca.ſi quis. le maior.& obed.cum vulgar.

Breuiter prædictis non obſtantibus,prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum eſt,quòd forus cõſcientiæ nõ eſt alligatus apicibus iuris,nec ſtrepitui iudicorum,vt dicit Archi.in ca.ſcriptum.6.q.3. commendat Decius in cap.cum dilecta.ad fi.gl.in verſic.procuratricẽ. de confir.vtil.ad idem facit tex.in l.2.ibi,ſed ex conſcientia,quem ad hoc ibi not.Bald.C.de fideicom.In quo foro nihil adiudicari à iudice,nihil canonizari petitur,tantum anima rectificatur:& ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori cõcernunt,& ad probationẽ producũtur,quæ in foro conſcientiæ nõ requiritur,ſed dicto aſſerentis ſtatur,vt in cap.ſignificaſti.de homi.& tradit Alexan.in l.ſic legatum.in 2.colum.ff.de lega.1.Hinc eſt,quòd in ſacra pœnitentiaria quando gratia in foro cõſcientiæ petitur, abſolutio confeſſori committitur,literis laniatis,& nullis teſtibus adhibitis,vt antiquus & inueteratus ſtylus à tempore Benedicti duodecimi introductus habet.Et de talibus gratiis,quæ petuntur in foro conſcientiæ tantũ,quæ aliàs in foro aperto componerentur,datario compoſitio nõ ſoluitur,& ita hodie practicatur. Secus eſt,quãdo quis vellet vti gratia in foro fori:quia tunc gratia cũ datario papæ cõponenda eſt. Iſte enim conſcientiæ forus à contentioſo,ſicut cœlum à terra differt.Nam videmus,quòd in foro contentioſo pœna damnificãti ex negligentia,vel leui culpa non imponitur.Secus tamen eſt in foro cõſciẽtiæ,vt tradit Felyn.in ca. ſicut dignum,in 4.col.de homi. Nã cõſcientia nemini parcit:& ideo in eius foro locus miſericordiæ non eſt,cum ſit idem conſcientia,quod iuſtitia,vt dicit Bald.& Præpo.in cap 1.colum.1.quæ ſint regal.facit illud Satyr.Iuuenalis:Prima eſt hæc vltio, quòd ſe iudice nemo nocens abſoluitur,vt tradunt latè Moderni Auinionen.in rubr.de iudi.colum.18.& aliquid Iaſ.in §.ſed iſte.colum.19.inſtit.de actio.Quibus adde alia exempla,quæ ponit Fely.in ca.audiuimus.de ſimo.Ex quibus omnibus infertur,quòd cum regula iſta loquitur in foro contentioſo,non habebit locum in foro cõſcientiæ, tanquam,caſus inter ſe diuerſi ſint.

Forus conſcientiæ nõ eſt alligatus apicibus iuris.

Gratia in foro conſcientiæ quando petitur in ſacra pœnitentiaria.

Forus conſcientiæ in quo differat à foro contẽtioſo.

Conſcientia idẽ eſt quod iuſtitia.

Poſtremò iſtá opinionem probo vno alio modo ſatis,

efficaci, quia clarum eſt hanc regulam in ſui ratione mentali fundatam eſſe in quadam præſumptione: quia præſumit illũ qui ſolam gratiam per ſupplicationẽ habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lucri, videlicet, vt fraudet camerã in annatam, & officiales quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed quãdo lex in pręſumptione fundãtur, in foro conſcientiæ locum non habet: quia in tali foro nec fictiones, nec præſumptiones attendũtur, vt dicit Bald. in l. cũ quis. C. de iuris & fac. igno. qui refert ita fuiſſę Bononię diſputãdo concluſum, & reaſſumit Iaſ. in rub. ff. de acquirend. hæred. & in l. & ſi inutiliter. col. 2. C. de fideicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Fely. cumulat in ca. ſicut dignam. in fin. de homicid.

Lex quando fundatur in præſumptione non habet locum in foro conſcientiæ.

Non obeſt dictũ illius practici vicecorrectoris, de quo ſuperius mentionem fecimus, quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experiẽtiæ, vt ex eius operibus æditis licet inſpicere, prout etiam eum laudat Ioan. Baptiſt. de ſancto Seuerino in tracta. penſionum, quæſt. 32. col. penult. nihilominus dictum eius per prædicta verũ non videtur. Quia licet dicat quod vtens gratia, literis non expeditis non ſit tutus in foro conſcientię, intelligitur quando illa gratia quis in foro fori vtitur, quia ratio iſtius regulæ ſic militat, quia hoc facere præſumitur vt officiales fraudet, & ſic vt ipſe ex illa fraude commodum ſentiat: ſecus quando non vult in foro fori, ſed conſcientiæ vti. Quia tunc iſta ratio propter dictum Innocen. in c. quia plærique. de immunit. eccleſ. non procedit. Vbi voluit quod vbicũque eſt tradita aliqua ſolennitas per ius poſitiuum, ſi tamen actus aliàs legitimè factus ſit, faciens eſt tutus in foro conſcientiæ.

Solennitas vbicũque tradita eſt per ius poſitiuum.

Magis tamen obſtaret mihi regula. 53. infrà eodem, quæ diſpenſationes non ſuffragari, niſi literis expeditis, diſponit, & tamen diſpenſationes contemnunt etiam forũ conſcientiæ. Sed reſpõdetur, illam regulam de diſpenſationibus in foro fori intelligi debere, quæ in iudicio debẽt produci, puta ſuper incompatibilitate, vel ſimilibus. Secus autẽ ſi diſpenſationibus in foro conſcientie tantum vti vellet, quia tali caſu poſſet hoc facere, ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea papa in d. regula. 53. cũ miniſterio dixit, diſpenſationes, literis non confectis, non ſſfragari. & non dixit, nõ valere. Quia verbum ſuffragari ad forum contentioſum

Suffragari verbum quid operetur.

cōtentioſum trahitur,& propriè aliquid repulſiuū & cōtrouerſale ſignificat, ſolenitatem ſcripturę requirens, vt eſt tex.& ibi not. gloſ.in c.perpetuo de elect.lib.6.& in l. illud.ff.quod cuiuſque vniuerſi.no.faciunt,quæ notantur per Speculato.de adulter. in fin.& per doct.in rub.C. de ſuffrag.Cum quibus concordat gl. iuncto tex.in l.de quibus circa fin.ff.de legibus,& in l.ſi quæ ſunt.in verbo ſuffragio.ff.famil.herc. Et etiam iſta regula non dicit, quod nō valeāt gratię.Quę verba in iſta regula Socin' in conſil.41.li.2.ponderat. Et ita iſtam Moderni de Ripa lib.2. reſponſorum,ſub titu.de reſcrip.ca.11.interpretātur.Vbi indiſtincte ſolam ſignaturam in gratiis diſpenſationū ſufficere probant.Et pro iſta opinione videtur eſſe conſiliū elegans Domi.de Sancto Geminia.in con.106.incip.ſuper dicto dubio.in 3.col.verſic.in contrarium. & videtur ſentire Gloſſator in fi.dictæ regulę.53.qui dicit ſe intellexiſſe ita fuiſſe iudicatum in Rota. Res tamen non eſt ſine difficultate propter motiua dicti doctoris in d.lib.practicæ,qui latius ſuper hoc diuagatur.

QVAESTIO XV.

QVAERO,quia regula vigeſimanona infra eodē diſponit commiſſiones non valere, niſi literis expeditis,an literę in dubio poſt commiſſionem productæ,de quarum expeditione dies nō apparet,in tempore expeditæ præſumantur & cui incumbat onus probandi? *Literę ꝓductæ poſt commiſſionē de quarum, &c.*

SOLVTIO.Iſte caſus ſæpe tam tēporibus antiquis quàm noſtris contigit,vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum. Et iſtam eandem difficultatē ſcribit dom. Guliel. in collectaneis deciſionum. Et nouiſime in cauſa Lucana parochialis filiorū Coru', de hoc anno M.D.XXXIX.coram R.D. Ioan,Paulo ventilatur.Et in ſumma iſta concluſio videtur, & roſolutio antiqua ſępius per Rotam innouata, quod literę in dubio in tēpore expeditæ prēſumantur & quod dicēti eas expeditas poſt comiſſionem cauſæ,onus probandi incumbat,Quia oponēs in exceptione ſua eſt actor,& ſicut actor petitionem ſuā ꝓbare debet, ita & exceptionem,vulgata.l.1.de exceptio. Et hoc præſertim dicēdum eſt,vt actus in dubio potius valeat quā pereat, per ea quę lōgo diſcurſu cumulat Fely. in ca:paſtoralis.de reſcrip,& moderni in l,quotiens,ff.de vero.blig.Et quia ſic interpretādo nullitas tollitur.iuxta ea quę Bart.not.in l.non ſolum §.ſed & reprobari: ff. de *Opponens in exceptione ſua tāquā actor ꝓbare tenetur quam exceptionem. Actus in dubio an pereat, an vero valeat.*

oper.no.nũt,cum ſimil. Et quia iſta iam in curia omnibus practicis tritiſſima ſunt, amplius non inſiſto,

COMPENDIVM PERQVAM BREue vtriuſque ſignaturæ.

POSTREMO, quia regula iſta de ſignatura iuſtitiæ loquitur, operępræciũ erit (cũ fuerim, non pręcedentibus meritis à ſanctiſſimo Domino noſtro papa Paulo. I I I. ſtatim poſt ei⁹ promotionem vtriuſque ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ creatus referendarius) quædam hic breuiter, quæ alias ſucceſiiuo ſtudio cumulaueram, ad dictam ſignaturam iuſtitiæ pertinentia, pro intellctu regulæ adnotare.

Scribẽtes multa excuſabiles ſunt

Pictores ĩ magno et arduo opere quo vtantur lenamine.

Quę licet pro certo habeam ea viris conſummatiſsimis leuia videri poſſe, nõ tamẽ omnino inutilia erunt. Quia licitũ videtur poſt multa ſerio dicta, labore feſsis, media itineris ſtatione ridere, ac leuia loqui quod in pictoribus experimur, qui poſtquam operi arduo mentem & (vt ita dicam) cõgitationem totam & phantaſiam affixerunt: ſi quãdo tædio affecti, ab eo opere animi cauſa diuertant, non ad ardua ilico, ſed ad depingendas potius aues, vel alias res leues decurrũt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paululum leuetur. Erunt igitur hęc (ſi viris conſummatis non placebũt) pro tyronibus, Referendarij officium gerentibus, quibus aliquando prodeſſe volui, ſcripta. Nam vt dicit Hoſtien. in c. I. verſicu. profutura per illum tex. vt eccleſ. benefic. multa ſcribentes excuſabiles ſunt. Qui licet prouectis non in omnibus ſatisfaciant: nouitiis tamen prodeſſe poſſunt. Melius enim eſt teſte Galeno, doctos onerare ſcitis, quàm iuniores fraudare docendis. Quanquam etiam ſpero ſummis viris docta, ac forte meliori lectione grauatis, hæc leuia aliquando iucundiora fore. Nam ſtomachus lautioribus cibis faſtiditus ſæpe oluſcula & piſciculos appetit. Fateor tamen ingenuè, vt ab iſtis temerariis iudiciis me liberarem, ſæpe calamum continuiſſe, ne aliquid in hac materia ſignaturæ ſcriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam propter ſtyli eiuſdem ſignaturę frequentem mutationem & varietatem, quæ adeo magna eſt, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeo quod propter noua iura quæ in dies ſignatura depluit, dici poteſt, Quod licet procurator vel aduocatus ex debito

Doctos onere ſcitis melius eſt quã iuniores fraudare docẽdis.

conſcientię iniuſtas repudiare teneantur, hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie cauſa iniuſta appareat, nihilominus propter varia iura, quę quotidie ex ſignatura emanant. propter quę cauſa iniuſta iuſtificatur & vincitur, & quę à principio iuſta videbatur, iniuſta redditur, excuſantur, vt quotidie experimur, ideò aduocati tales cauſas acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniuſtas eſſe niſi ab euentu iudicare nõ poſſunt. Secus in profanis, in quibus ius ſemper certum eſt, nec per ſignaturam mutabile. Et ideo de ſignatura prouerbiũ illud dici poteſt. Semper noui aliquid affert Aphrica: Et quamuis in hoc propoſito animus meus diu fixus extiterit, videlicet ne aliquid æderem, tamen mihi ſcribendi fiduciam dederunt ſcripta quædam nuda, quæ in hac materia ſignaturę (iam multis annis per manus plurium Referendariorum, & curialium verſantur) in multis non ſolum mutila, ſed etiam manca, & ſine aliqua iuris ratione vel authoritate roborata, quę me iam per varias occupationes publicas feſſum, nec talia cogitantem, veluti, Entellum illum Virgilianum, (Si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, ſi quę ab aliis ſic inuenta ſunt, cultu reddam blandiora, authoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipſam accedamus.

Procuratorẽ ex debito conſciẽtiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri quomodo procedat.

QVAESTIO XVI.

IGITVR quæro, quid prę ſe ferunt iſta verba regulę videlicet, niſi ſint commiſſiones iuſtitiam cõtinentes per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium. &c.

Verba illa videlicet, niſi ſint commiſſiones, &c. quid ſignificẽt.

SOLVTIO. Pro intellectu iſtorũ verborũ totus vtriuſque ſignaturę ſtylus reuoluendus eſt, videlicet, gratię, & iuſtitię. de qua Gloſſator aliqua hic ſcribit. Sed quia nimis oneroſũ & plixũ fortaſſis videretur hic omnia ſcribere, quæ dici aut excogitari poſſent, potiora tantũ deligam, quę ab aliis tradita nõ fuerũt: reliqua in illo opuſculo quod alias ſuper ſtylo ſacrę penitentiarie fabricaui, ſcribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo quæ ad declarationem iſtius regulæ & aliarum de ſignatura loquentiũ expedire arbitrabor. Quæ vt magis diſtincta & ſuo ordine clariora appareant, iſtud opuſculum in tres particulas diuidam. Nam vt Bal. in proœ. digeſtorum dicit, Scire quid facias, & neſcire quo ordine facias, perfectæ cognitionis

Signaturæ vtriuſque progreſſus in tres particulas diuiſus.

non

nõ eſt. Prima pars aliqua de antiquo & moderno ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ ſtylo enarrabit, differentias iſtarum ponens, ac diſtinguens perſonas, quibus hoc ſignaturę negotium commiſſum eſt. Secunda pars circa referendariorum originem & officium verſabitur. Tertia pars caſus, & effectus plures ad huiuſmodi ſignaturam iuſtitiæ, de qua iſta regula loquitur pertinẽtes, narrabit, per quos etiã regula. 29. quę ad iſtam, veluti quoddam neceſſarium antecedens & pręambulum ſe habet, latiſsimè declarabitur.

Circa primũ, illud ante omnia meminiſſe oportet, olim varias vtriuſque ſignaturæ obſeruationes fuiſſe, quę ex regularum antiquarũ & iurium diuerſitate ſuper hac materia loquentiũ, colliguntur, de quibus antiqui, & Moderni doctores pauca admodum ſcripſeruut, Et hæc ſignandi varietas fecit, quòd ſignatura gratiæ & iuſtitiæ eiſdẽ plærũque verbis olim conficeretur. Nã antiquis tẽporibus, ſupplicationes gratiæ, prout hodie tunc etiam per fiat, ſignabãtur. Et eodem modo cõmiſſiones iuſtitiæ papa per verbum fiat, ſignabat. Verũ, quia hæc omnia ſine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confuſionẽ generabant. Quamobrem modernis temporibus ſignaturæ gradus diſtincti fuerunt: & incipiẽdo à ſignatura gratiæ, quæ vberior, & fortaſſe antiquior ſignatura iuſtitiæ videtur, licèt non dignior ratione iuſtitiæ, quæ ſecundum Philoſophum inter cæteras virtutes principatum obtinet.

Signatura obſeruationes olim variæ fuere.

Eſt in primis notandum, quòd ſignatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per papam, per verbum fiat, cõficiebatur, & nõ ſine optima ratione, q̃a papa ſolo verbo fiat, facit gratiam vt dicit Bald. in l. humanũ in fina. C. de legib. Et certè nullum verbum eſt aptius, per quod hæc principis liberalitas ſtatim repręſentetur. ſicut per hoc verbũ fiat. quòd de ſui natura gratiam de præſenti, ac in promptu inducit mente papæ ſine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incõtinenti ad eſſe perfectũ deducit, vt expreſſe Bald. in in l. cum apud C. com. ſer. ma. dicit & ante ipſum Cald. in indice ſuo, in verbo fiat. & idẽ Calde. in repe. c. quiſquis. per illũ tex. de elect. vbi ſubdit ſe ita in magna cauſa obtinuiſſe, ſequitur Fely. in rub. de conſtit. in. 3. colum. & latius in ca. Rodulphus in 18. colum. ver. fiat de reſcrip. Et quòd verbum fiat, actum in inſtantia factũ eſſe denotet, videtur facere tex. in cap. qui bona agũt. §. ſicut. 17. q. 1. vbi dicitur quòd per illa verba, fiam monachus, ſtatim

Signatura gratiæ quib. verbis conficiatur.

Fiat verbum, de ſui natura quid importet.

ſtatim profeſsio facta eſt.facit glo.penult.in ca.porrectũ. de regula.& tex.in cap.1.de filiis præſbite.& per hoc apparet glo.in c.generali.15 quæſt.1.quæ voluit verbũ fiat. actum de futuro reſpicere,in ſignaturis papæ non eſſe veram,qui ſtatim,vt dixi,ſimplici verbo fiat,gratiam facit, dicit idem Bald.in l.falſus in 8.col verſic.item ſcias.C.de fur.nec hoc ſine myſterio factum videtur.Nam cum papa dei optimi maximi vices gerat, cõueniens fuit,vt quo ad fieri poteſt,eius veſtigia imitetur.Et ideo ſicut ille rerum omniũ opifex,cũ dicit, Fiat lux,ſtatim ſine aliquo interuallo facta eſt lux,vt patet Geneſ.c.1. Sic papa ad eius ſimilitudinẽ,cuius vacarius eſt,hoc verbo in ſignatura vtitur,fiat gratia,&ſtatim facta eſt pro quo optime facit tex. in l.1 §.deinde ait prætor.vbi hæc verba fiat,ſtatim facto ſuo nocent,&c. ſt.ne quib. in loco pub.quib.accedunt ea quæ ſcribit Ant.de But.in.conſ.2.quod errore repetitum eſt conſil & Fely.eum referens in c.nonnulli.in princ. in 8.col.de reſcrip.& in cap. ſuper literis.in 6.col.eod.tit. & Gemi.in conſi.65.col fin.cum aliis de quibus per Moder. Papien.in rub.de conſt.col.17. Et per Frãc.de Ripa.lib.2. reſponſorũ,ſuper tit.de reſcript.c.11. Et ad hoc notabilem deciſ.ponit Rota tit.de reſcript.in antiq.l.incip.Cancellaria,&c.quæ ſecũdum numerum eſt deciſ.561.quàm latè Fely.in c.nonne.in j colum.de præſumpt.declarat. *Fiat gratia, hoc verbo vtitur in ſignatura.*

Eſt tameη vnum circa hoc valde notãdum,quia licet,vt dictũ eſt.hoc verbum fiat,in ſignatura papæ poſitũ de ſui propria natura gratiam in inſtanti inducat:hoc verum eſt, quando ſubiecta materia ſolum gratiam continet: Secus verò quando in ſupplicatione plura petantur,quorum aliqua gratiam continet,aliquam verò iuſtitiam,quæ ſecundum ius regulatur.Nam tali caſu ſi papa talem ſupplicationem per fiat,vt petitur, ſignaret,ſolũ papa concedere videtur ea quæ iuſtitiam concernunt,& ſecundum ius cõmune ſunt,& hoc caſu propter rerum mixturã, illud verbum fiat,à ſui natura exorbitaret,& per conſequens gratiã inducere nõ videretur,&ita notabiliter cõcludit Pet. Philip.Corneus in cõſi.119.circa primum.col.5 lib.2.& conſi.48.quoniam lib.3. quẽ ſequitur Franc. de Ripa vir eruditus in rub.de reſc.col.6 quod propter plure effectus qui ex hoc in practica quotidie reſultant,eſt menti tenendum.de quibus Moder.plures differentias faciunt in cap. poſtulaſti.de reſcrip. Igitur ea quæ dicta ſunt, locum habent *Papa ſignans ſupplicatione videtur conced.*

bebunt

bebũt,quãdo expreſſe à papa petuntur ea quæ cõtra vel præter ius ſunt,in quibus gratiam concedere videtur. Faciũt ad hoc ea quæ in tit. de reſcrip.lib.6.nume.16.dixi.

Papa quo pacto ſignat gratiam nouam. Poſtremo circa iſtam ſignaturam aduertẽdũ eſt, quod quãdo papa nouam gratiam facit,eam hoc modo ſignat, fiat vt petitur: ſed quando eſt reformatio,ſignat per fiat A.& ſic tantum primam literã ſui proprij nominis ponit.

Fiat verbum,quid importet. Sed hic pulcrũ dubium occurrit:quare papa in ſignatura ſupplicationum primam literam nominis ſui pontificatus nõ ponit ſed tantũ primam literam proprij nominis?

Papa in ſignatura ſupplicationum quare non ponit lit. &c. SOLVTIO. Dici poſſet hoc ad denotandã vtranq; perſonam,ſiue vtrunque nomen factum fuiſſe.nam in ſupplicatione nomẽ propriũ generationis ponit:in bullis verò nomẽ ſui pontificatus,id eſt regenerationis. & ſic duplicẽ perſonam, videlicet priuatam & publicam repræſentat. Vel dici poteſt, quod in ſupplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum naturale,& originale nomẽ eſt. Nomen vero pontificis,inductiuum & accidentale. Et quia in ſupplicatione verus ſcribẽdi actus attẽditur:quia vt talis verus,& non repræſentatiuus homo ſcribit: ideo vero nomine vtitur. In bullis verò,quia papa non ſcribit nec manũ ſuam,vt ipſe apponit, ſed per officiales expediuntur,ideo in illis officij ſui nomen,id eſt,papatus ponitur. Et pro iſta diſtinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in clem.14 col.num. 48.de probatio.vbi dicit,quod quando papa organo vocis ſuæ loquitur, tanq̃ prima perſona loqui videtur:quia per ſe ſcribere & loqui,ſunt actus perſonalitatem denotantes:ſed quando per literas ſeu bullas loquitur,ex quo non loquitur papa per organum propriȩ vocis,ſed officialiũ,tunc vt priuatus homo loqui nõ dicitur,ſed vt Chriſti vicarius. Sic igitur dicendũ eſt,quòd quando ipſe manu ſua ſupplicationem ſignat,ideo nomen ſuum priuatũ apponit:quia manu ſua ſcribendo actum priuati hominis perſonalem induſtriam denotans facit: propterea bene nomen impoſitum perſonæ ſuæ conuenit. Sed in bullis quia iſta de per ſe non facit, ſed repræſentatiuè ſecundũ præſumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomẽ apponitur. Et hoc quantum ad ſupplicationes gratioſas.

Scribere & loqui actus per ſe ſunt denotantes perſonalitatem.

Papa quãdo loquitur vt priuata perſona: quãdo vero vt Chriſti vicarius.

Cõmiſſiones iuſtitiæ quibus Cõmiſſiones verò iuſtitiæ,licet hodie per alia verba ſignentur,olim tamen,vt dixi,per verbũ fiat,ſicut ſupplicationes gratioſæ ſignabãtur hoc modo,videlicet,Fiat iuſtitia,

tia,ita ꝙ in hoc videbatur differẽtia inter ſignaturã gra tiæ & iuſtitiæ:vt expreſſe colligitur ex his quę latius tra dit Iaſ.in l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iur.Et de iſtis verbis papæ fiat iuſtitia,quæ in cõmiſſionibus apponi ſolebant nota- bilem queſtionem decidit Bald.in cap.ſtuduiſti.de offic. deleg.de qua latius diſputat Iaſ.in l.cauſas,in 2.col.C.de trãſa,tamẽ cõſiderandũ eſt,quòd licet verbũ Fiat,de ſuo proprio ſignificatu ad ſuplicationes gratioſas, & non iu- ſtitiæ pertineat,interdum tamen papa ad ſupplicationem gratioſe petitam & ſignatam per fiat,reddit mixtã,prout in notabili caſu cõſuluit Ioachim⁹ de Narnia aduocatus ſui temporis doctiſſimus in quodã cõſi.incip.pro reſpon- ſione.poſito in nouo volumine allegationũ antiquarum fol.277.vbi loquitur de quadam ſupplicatione pro creã- do doctore gratioſe,ſine aliquo examine petita,& papa ſi gnauit ſupplicationẽ per verbum Fiat vt petitur & addi- dit iſta verba,&cõmittatur.Ita ꝙ illa gratia pro parte gra tioſa erat, pro parte ſapiebat iuſtitiã, vt ibi latius ſcribit.

verbis ſignentur.

Commiſſiones iuſtitiæ quãdo ſignantur per verbum fiat.

Ex quo infertur,quòd licet hodie commiſſiones iuſtitiæ per verbum Placet ſignentur. vbi verò commiſſio gratiã aliquam contineret, vel papa ad partes committendo re ſcribit,hodie etiam ſignatura per verbum Fiat vt petitur vtitur.Sed iſta vſq; ad tempora Sixti quarti vario modo procedebant.Tempore verò Alexandri Sexti,qui quaſdã ordinationes ſuper hoc ædidit,iſtæ ſignaturæ gratię,& iu ſtitiæ diuiſæ fuerũt & quælibet de ꝑ ſe certas differẽtias & ſtabilem ordinẽ receperũt.Itaque nũc ſupplicatones gratioſæ aliter ſignantur,quàm commiſſiones iuſtitię.Et etiã in ſignatura gratię facti ſũt gradus differẽtes in qua litate propter quos gradus vna regula cãcellariæ facta eſt vt ſtatim dicam.Et iſti gradus ex eo apparẽt,quia quãdo ſupplicationes gratioſę per papam cõceduntur,ſignantur aut per verbũ,fiat vt petitur,vel fiat A.aut fiat motu pro prio,vt dixi in princ.Et iſte eſt primus gradus ſignaturæ gratiæ.Secundus gradus eſt,quando papa eas non ſignat ſed propter multiplices occupationes earũ ſignaturã ali- cui cardinali,vel prælato cõmittit:tunc illi hodie in gra- tioſis verbo fiat,non vtuntur,ſicut papa facit,ſedi ſtis ver bis,videlicet,Conceſſũ vt petitur,vel cõceſſum in forma in præſentia D.N.Papę N.Cardin.& iſte eſt ſecũdus gra dus.Et iſta ſignatura vtitur cardinalis in principalib.gra tiis,ſed in reformationib.non cõcernentibus nouam gra tiam,

Supplicationes gratioſæ.

Signaturæ gradus.

Vicecancellarius quo pacto ſignat proviſiones.

tiam,ſed duntaxat aliquã qualitatem & circunſtantiam, non ſignat conceſſum in præſentia D.N.Papæ,ſed conceſſum L.Cardi.&c.Et iſto etiã modo Vicecancellarius prouiſiones gratioſas in caſibus,quæ ſibi per regulas cancellariæ conceduntur,ſignat,ſit ſunt gratiæ ſi neutri.vſque ad certã ſummam,& cum quadã limitatione,vt ſcribit Ludo.Roman.in conſil.379. colum. fin. ſignat etiam ſubrogationes,reformationes,& alias de quibus ibi.

Vicecãcellarius an poſsit clauſulas derogatorias obſtãtiarũ concedere.

Vicecancellarius de iure an poſſit vti clauſula nõ obſtã.

Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia &c.

Cardinalis habẽs ſignaturã &c.

Eſt bene rerum,quòd Vicecancellarius in dictis caſibus in dictis regulis enarratis ſignare poſsit ſupplicationes gratioſas per conceſſum,tamen raro facit,quia curiales ſupplicantes magis volunt ſignaturam papæ,vel cardinalis ſignaturam habentes,quàm Vicecellarij,& hoc duplici ratione:tum propter digniorem ſignaturam,ad quem medio Referẽdariorum facilis acceſſus patet,tum etiam quia papa ſupplicantibus facilè clauſulas deregatorias obſtantiarum concedit,qua Vicecancellarius, neque aliquis alius inferior à papa cõcedere poteſt,niſi ſibi ex ſtylo daretur,vt dicit in terminis Ioan.de Imola, & Domini.in capit.ſtatutum.in gloſſ.literarum.de reſcrip. lib.6. tradũt latè Moder.in l.nemo poteſt.de leg.1.Et ideo miratur Gloſſator in regula 66.quare Vicecancellarius cõmuniter illi regulæ deroget,videlicet quòd ſequeſtra & remiſſoria literis non expeditis dentur,cum tamẽ de iure clauſula non obſtantibus,vti nõ poſſit.Ex quibus apparet,quòd poteſtas,quæ hodie per regulas Vicecancellario ſignandi materias gratioſas datur,penitus fruſtratoria & ſine vſu ſit.Bonum igitur eſſet in his,in quibus illi poteſtas ſignandi ſupplicationes gratioſas vel contentioſas,per regulas conceditur,quòd etiã facultas derogandi cõtrariis cõſtitutionibus daretur,per quas impediri poſſet illa conceſſio,quia de iure quando aliquid à papa alicui committitur,omnia illi conceſſa cenſentur,ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt,vt in capit.præterea. cũ vulg.de offi.deleg.Sit ergo iſta prima differentia inter iſtas ſignaturas gratiæ & iuſtitiæ,vt dixi:in gratioſis ſolus papa vtitur verbo fiat. Sed Cardinalis vel prælatus, quib.ſignaturã cõmittit,verbo cõceſſũ,vt petitur,vtũtur.

Sed aduertẽdũ eſt quòd licet Cardinalis altero de duobus modis dictis ſignare poſſit non tamen vtroque modo ſimul eadem ſignatura ſignare poſſet.vt verbi gratia, conceſſum,vt petitur,& in forma.quia ſi petita aduerſarẽtur.

tur, formæ in quinterno Cancellariæ ſcriptæ contraria cōcedere viderētur, quod ignorātiam ſaperet. Et propter has differētias ſignaturarum vna regula Cancellariæ facta eſt, poſita infra num. 31. quæ voluit ſignaturam papæ per Fiat, illi per conceſſum factæ in concurſu præferri, q̧ procedit etiam ſi illa per conceſſum motu proprio, etiam qualificato cōceſſa eſſet, & illa papæ non eſſet motu pro proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus cauſis concluſit, vt latè refert Dom. Guliel. Caſsiodorus in quadam deciſione ſuper illa regula. *Signatura papæ per fiat. Papam ſolū ſignare ſupplic. &c.*

Et q̧ dictū eſt, neminē præter papā ſupplicationes gratioſas per verbū fiat, ſignare poſſe, fallit in maiori Pęnitentiario, qui eas triplici diuerſo modo ſignat per verbū Fiat: tamē illa ſignatura maioris Pęnitētiarij per fiat, in duob. vel tribus à ſignatura papæ etiam per fiat, differt. *Maioris pænitētiarij ſignatura per fiat in duobus vel tribus à ſignat.*

Primo, quia maior Pęnitentiarius nullo habito diſcrimine ſupplicationes gratioſas & cōmiſſarias eodē modo ſignat per fiat, ſed papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à cōmiſſariis diſtinguit, q̄a gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, fiat vt petitur, vel fiat motu proprio. cōmiſſarias verò ſignat per placet. Differūt etiā in alio, q̄a maior Pęnitentiarius verbo fiat diuerſimode vtitur, videlicet, fiat in forma, vel fiat de ſpeciali, vel fiat de expreſſo. Quid autē illæ ſignaturæ importēt, audeo hoc intrepide dicere, paucos intelligere, ſed ego eas latiſsime in trac. de offi. & ſtyl. ſacrę Peniten. declaro, vbi eſt proprius locus. Differt & tertiò ſignatura papæ per fiat, ab illa maioris Pęnitentiarij, quia papa aliquando ſponte ſua ad concedendam gratiam mouetur, & ideo ſupplicationē per fiat motu proprio ſignat: ſed maior Pęnitētiarius, licet ſicut papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiam vti poteſt Ordinarius, tamen materia ſubiecta, quæ in dicto officio tractatur, ſignaturam iſtam non patitur. ratio eſt, quia ex quo conceſsiones quæ per maiorem Pęnitentiarium fiunt circa abſolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & abſurdum videretur, quòd peccatori non petenti abſolutio motu proprio daretur, cùm peccati venia non detur niſi petenti & correcto, vt dicit tex. in c. peccati venia, de regul. iur. libro ſexto. *Papa per fiat differt à Maior pænitentiarius. Peccati venia non datur niſi petenti & correcto.*

Et licet quo ad ſignaturā gratiæ ſit differentia in modo ſignandi inter papam & Cardinalē, ſeu prælatum, quibus papa ſignaturam cōmittit. Tamen quo ad ſignaturam iu- *Signatura iuſtitiæ papæ in quo differat à ſignatura cardinalis*

T ſtitiæ.

ſtitiæ, nulla aut modica eſt differentia inter ſignaturam papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbum placet. A. Sed Cardinalis ſignat ſic, placet S. D. N. papæ, N. Cardinalis.

Vicecancellarius an poſsit ſignare ſupplicationes conſiſtoriales iuſtitia.

Itē q̄a papa iſtas cōmiſſiones iuſtitiæ aliquando eas in cōſiſtorio publico ſignat, ea rōne, vt dicit Gloſſator, videlicet vt cūcti papam iuſtitiam faciētem videāt. Secus eſt in Cardinali. qui non ſolum in cōſiſtorio, ſed neq; etiam in cōgregationib. Cardinalium priuatis, præſente vel abſente papa poteſt illas cōmiſsiōes nec cōſueuit ſignare.

Vicecācellarius verò bene poteſt ſignare ſupplicatiōes conſiſtoriales de iuſtitia, ſicut papa in conſiſtorio, auditis tamen partibus facere ſolet, vt in concilio Conſtantienſi ſeſsione ſexta concluſum fuit.

Cur papa in conſiſtorio publico ſignat commiſsiones iuſtitia.

Sed quare papa in conſiſtorio publico ſignat prædictas cōmiſsiones, rationē ponit gloſſator hic, videlicet ꝙ ideo hoc facit papa, vt cūcti videant ꝙ facit iuſtitiam. Sed iſta ratio iudicio meo fragilis eſt, quia papa non indiget demonſtratione benefacti, cum ex ſe ipſo ſoleat & palam & occulte ſemper & vbiq; iuſtitiam miniſtrare, & cū ſit notum omnibus, non oportuit illum illa demonſtratione in conſiſtorio publico vti: nam ex eo, q̄a ibi cōmiſsionib. petitis dicit alta voce Placet, non per hoc facta eſt iuſtitia, cum adhuc requiratur, quòd illa cōmiſsio ſignetur, & poſtea iudici cui committitur præſentetur, qui cuncta rimādo iuſtitiam miniſtrabit. Non igitur per verbum placet, quo vtitur papa in cōſiſtorio, ſtatim facta eſt iuſtitia, cum ibi ſententiam non proferat, ꝙ eſt. propriè iuſtitiam facere, ſed ille actus prolationis ſentētiæ, poſtea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidem actus nō videtur ab omnibus, q̄a in cōſiſtorio ſola cōmiſsio ſignari mādatur, quæ multa requirit antequam ad effectum perducatur.

Card. duo diaconi ad recipiendum nouum cardinalem vadunt.

Alia eſt igitur ratio quare papa ſignat ibi illas cōmiſsiones. Nam ex quo duo cardinales diaconi vadunt ad recipiendū & introducēdū nouū cardinalē vel legatū, ne Pōtifex cū reliquis cardinalibus permanētibus in conſiſtorio videātur medio illo tēpore expectare, ac etiā ne oſtēdat papa, quòd tātum ibi adeſt propter hoc negocium & nihil aliud agere, tēpus illud vacuum in iſtis actibus occupatur, ac in propoſitionibus dictarum commiſsionū teritur, quas ex arte & ingenio aduocati conſiſtoriales ſæpe confingūt caſus enormes, atroces & crudeles proponentes

tes,& verbis duris & fictis exaggerantes,vt tempus illud vacuum impleatur. Sunt tamē qui dicant,quòd illas propoſitiones commiſsionum mandat fieri papa,vt oſtendat principaliter propter adminiſtrationem iuſtitiæ conſiſtorium,non autem propter nouum cardinalem,vel oratorem recipiendū indixiſſe,quaſi ꝙ illo die papa pro tribunali ſedere videatur volens ius publicè dicere, qua de cauſa omnia tribunalia vrbis ceſſant ipſo tūc ius dicēte.

Papa ſemper ius dicit.&c.

Tamen hoc non quadrat,quia papa ſemper ius dicit,ſiue publicè,ſiue priuatè actū faciat.l.fi.C.de legib.& in §. ſed quod principi,inſti.de iur.naturali. Et quod ceſſent eo die omnia tribunalia,non ex eo cauſatur, ꝙ papa pro tribunali ſedeat,quia hoc ſemper facit,ſed quia per ceſſationem tribunaliū maior hominū concurſus ad conſiſtoriū papæ accedat:quod nō fieret,ſi iudices & alij curiales negotiis ſuis intenderent,& occuparentur,vt ſic per illū cōcurſum exteræ gētes,quæ illo die publici cōſiſtorij ad papam accedunt,decus & maieſtatē ſummi Pōtificis,quæ per cōcurſum plurium prælatorum & perſonarum magis repreſentatur,admirentur,& ob eā cauſam Virgilius quādo actum aliquem magnificū vel Didonis vel Aeneæ repræſentat,ſemper vtitur illis verbis,cōcurſu accedere magno,vel magna comitante caterua.&c.Decus enim principis vel cuiuſcunque alterius perſonæ magis ſplēdeſcit propter magnitudinē ſubditorū aut familiariū , vt latius dicam regula de impetran. beneſi.fami.cardinaliū,& eſt tex.expreſſus,de conſiſtorio loquens in clem.1.in verſic. præfatis itaq; nuntiis &c. de iureiur.ibi in publico conſiſtorio,in quo erat prælatorum,& aliorum tam clericorū quàm laicorū non modica multitudo,&c.Et ideo de hac cauſa antiquit⁹,quādo omnes prouincię papę obediebāt ad eum, veluti vnicum Chriſtianę religionis patrem pro expediendis negotiis neceſſariis accedebāt, tātus fuerat ad ſedem Apoſtolicam concurſus,tantus exterarum gentium cōuentus,& exinde tā magna ſummo Pontifici reuerētia acceſſit, vt quidam eum admirabilem,alij mundi ſtuporē appellarēt.vt dixi in c.1.de cōſt.lib. 6.Et iſta deuotio ſedis Apoſtolicę,& ad eam cōcurſus vſque ad tēpora Nicolai v.frequentiſſimus fuit.Adeo quod dicunt Io. de Ana.& Io. Gozadinus,olim celeberrimus cōſiſtorialis aduocatus in tract.de Iubileo, propter maximū cōcurſū hominum Nicolaum v. coactum fuiſſe illos quindecim

Conſiſtorium publicum.

T 2 dies

dies peregrinis,pro Iubileo conceſſis,ad quinque, poſtea ad tres, deinde ad duos reſtringere.Et dicit Platina tẽpore Nicolai.in Põte S.Angeli tantã fuiſſe hominũ multitudinem coadunatam,ꝙ facta obuiã mula cardinalis S. Marci Veneti,cũ neque venientes,neque redeuntes,ob inſequentẽ multitudinẽ cedere poſſent:cadente vno atque altero ſuper mulã illã iam à multitudine oppreſſam , ad ducẽta hominũ corpora,& equos tres,obtrita & ſuffocata fuiſſe:multi etiam à lateribus pontis in flumen cadentes in vndis periere,vt ibi latius per eum,ob quam cauſam variæ quæſtiones propter ſucceſſiones bonorum cuiuſdam matris & filiæ ibi ſuppreſsæ,excitatæ fuerunt,ſuper quib. plures Doctores egregij conſuluerunt,vt refert Felynus in capitulo,Ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti.verſicu.de duobus.de reſcriptis.

Redeundo igitur ad propoſitum. Concludo ideo papã in conſiſtorio publico ſignaturam illarum commiſſionũ illorum caſuum introduxiſſe,vt tempus illud vacuũ quo vel noui cardinales,vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid conſumatur.Nam hoc faciendo nõ etiã deſinit,quando caſus veri accidunt,& proponuntur,iuſtitiam miniſtrare.Nam hic mos & ſtylus hodiernus ſignandi ſupplicationes in conſiſtorio,& mãdare fieri proceſſus criminales aduerſus malefactores & rebelles,ad inſtãtiã procuratoris fiſci antiquus fuit,vt dicit Bonifa. Vitel. in cle.1.in prin.de iudic.Et pro quo facit tex.in cle.1. verſi, præfatis itaque.ibi,eramus cum noſtra curia reſidẽtes in publico conſiſtorio,&c.de iureiur.Igitur dum iſta in cõſiſtorio aguntur.interim cardinales creandi vel noui oratores,aut legati à legatione redeuntes introducuntur, pro quibus omnibus recipiendis ſolet cõſiſtorium publicum cum obſeruatione quarundam ceremoniarũ induci,quæ latius lib.Ceremoniali deſcribuntur.Papa igitur non ſolum priuatè.ſed etiam publicè, & in conſiſtorio,vt dictũ eſt,commiſsiones huiuſmodi ſignat. Sed cardinalis, aut prælatus habens ſignaturam,hoc non facit,niſi domi.

Legatus de latere ſignat ſicut papa, & quare.

Legatus verò de latere nõ ſignat,ſicut cardinalis habens ſignaturã,ſed ſicut papa,& hoc honeſtũ videtur,qa ex quo eius perſonam repræſentat,honorari debet ſicut papa,vt dicit glo.in c.quæ de cauſa.2.q.5.& notat Abb. in c.mandata.in princi.de præſum.& ibi Moder.Et ſic, vidi plures ſupplicationes per Reuerendiſsimũ bon.memo.

N iura collegij reuerendiſ

Cardinalem

Cardinalem de Mõte legatum vrbis iſto modo ſignatas, videlicet placet.A.nã vocabatur Antonius,& papa modernus vocatur Alexander,& ideo etiã ſignat per placet.A.

Sacrum verò collegium Reueren.Cardinaliũ,Papa in longinquis partibus abſente poſt acceptatum papatum, prout contigit in Hadriano, ſignat ſic,placet ſacro collegio ſuo, & D.N.Papæ nomine. pro quo facit quod notat Specu.tit.de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

ſimornm Cardinalium; apa abſente qualis eſſe ſolet.

Vicecãcellarius verò etiã ſignare poteſt commiſsiones iuſtitiæ ſuper cauſis tãtum pendentibus in curia,ſicut cardinalis præfectus ſignaturæ hoc modo,placet.S.D.N.Papæ.Et antiquis temporibus ipſe Vicecancellarius ordinariè ſignabat, neque erat alius cardinalis qui haberet ſignaturam iuſtitiæ,niſi ipſe. Sed eo abſente,tunc commettebatur vni cardinali,vt dicit Egid.deciſi,636. & ſequitur Fely.in rubr.de reſcrip.circa fi.Et in illis quæ ad officium Vicecancellarij pertinebant,illius aſſertioni ſtabatur, aliã ,nõ vt Egid.dicit in dec.638.cũ duab.ſeq.& alibi ſępe.

Sed hodie neſcio quo pacto Vicecancellarius nõ ſignat nec illa facultate vtitur,fortaſsis ea ratione,vt dixi,de ſignatura gratiæ.Quia ex quo hodiernis temporibus omnes cõmiſſiones habent clauſulas nõ obſtan.conſtitutionibus.&c.Vicecancellarius nõ poteſt illas clauſulas apponere,cũ ſint cõtra ius,cui derogare non poteſt,niſi ſibi ſpecialiter cõcedatur,vt in clemen.ne Romani.de electio.Ideo ſupplicantes malunt ire ad papam,vel ad cardinalẽ præfectũ ſignaturæ iuſtitiæ,qui hanc facultatem habet,cuius facilis patet aditus.quàm ad Vicecancellariũ.

Et illa poteſtas Vicecancellarij, vt dixi,vertitur circa cauſas quæ cõmittuntur ſimpliciter in curia:ſed in cauſis quæ extra curiam committuntur,non poteſt cõmiſsiones ſignare, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſio. 46. incipien. exceptio.Cardinalis verò ſic,vt dicit vna regula poſita inter illas de poteſtate Vicecancellarij. ut ſiue commiſsiones ſignentur per papam,ſiue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem ſignaturam iuſtitiæ, ipſe, idem, Vicecancellarius,vel eius Regens extendit ſignaturam, ſeu potius diſtribuit tales commiſſiones auditoribus, vel aliis prælatis quibus cõmittãtur per iſta verba quæ apponuntur poſt ſignaturam,videlicet de mandato.D.N. Papæ audiat magiſter.L.& iuſtitiam faciat.

Vicecãcellarius an ſuper omnibus cauſis poßit ſignare commiſsiones iuſtitiæ Vicecancellarij extẽſio in cõmiſsionib. ſi diſcordat à ſi-

Super quo eſt vlterius notandũ,quòd ſi talis extenſio

gnatura papæ. &c. Viceca ncellarij, vel Regentis diſcordaret à ſignatura papæ, attenditur potius ſignatura papæ, quàm extenſio illa Vicecãcellarij, vel Regentis, vt in notabili caſu exẽplum ponit D. Gulicl. in quadã ſua deciſ. incip. co ntigit in vnã cauſa, &c. & refert ita pluries iudicatũ, vt ibi lati' ꝑ eũ.

Placet, verbum quid denotet. *Comißiones quare potius per huiuſmod. verbum placet quã per verbũ fiat: vt olim ſignãtur.* Et ſi quæratur, quare potius per huiuſmodi verbum placet, ſignantur cõmiſſiones, quàm per verbum fiat, vt olim poſſet reſponderi, quia verbum placet, non eſt inductiuũ gratiæ, ſicut verbum fiat, ſed eſt verbũ concernens ius & iuſtitiam: nam verbum placet, denotat arbitrium boni viri, vt in l. fideicommiſſa. §. quanquã. ff. de leg. 3. tenet Bar. in l. Lucius. ff. de fideicommiſ. libert. & notat Abb. in ca. verum. de foro competen. & in c. cum veniſſent, de iuſtit. *Placita iuriſdictiones cauſarum appellantur* Hinc eſt quòd placita, iuriſdictiones cauſarum appellantur vt in cap. ad audientiam. & ibi notat glo. de reſcrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, vt Moder. latè ſcribunt in cap. 1. de conſtit. Et commiſsiones nihil aliud continent, quàm ius, quia diriguntur, vt iuſtitia miniſtretur, vt in l. falſo. C. de diuer. reſcript. Et ideo commiſsiones iuſtitiæ ſolent communiter per papam ad differentiã ſupplicationis gratioſæ ſignari per placet. A. vt hic dicit text. regulæ, licet hoc ſit ſpeciale in papa, quia poteſt ſignare ſupplicationem gratioſam per fiat, vel per placet. Secus autem in aliis commiſſariis.

Commiſsiones nihil aliud continẽt, quã ius. *Decretum irritans.* Et adeò iſta ſignatura iuſtitiæ cõtinet merum ius, quòd in ea datur de ſtylo decretum irritans, neque in ea derogatur priuilegiis Romanorum, neque nouis reformationibus vrbis, quia per hoc infertur præiudicium, quod eſt contra ius. Neque etiam iſta ſignatura iuſtitiæ dat repræſalias, quia licet illæ ſint de iure, tamen videntur continere in ſe quandam ſpeciem gratiæ. Et hęc quãtum ad ſignaturam iuſtitiæ ſufficiant.

Extenſio Vicecãcellarij vel Regentis. Quantum verò ad extenſionem Vicecancellarij vel Regentis, quæ fit poſt ſignatas commiſsiones per papã vel cardinalem, quid operetur, aliqua ſcribit Fely. in cap. ſuper literis. in 6. colum. de reſcrip. propter quam factæ fuerunt olim plures deciſiones Rotæ, quas latiſsimè diſcuſsit quidam Raymũdus antiquus Rotæ auditor in quodam ſuo indice, in verbo, ſignatura, quæ tanquam prolixa & nimis vetuſta non curo referre. Nam ſufficiet ad hoc legere deciſiones quæ ſunt. 19. & 361. in nouis & in antiquis deciſi. 388. cum ſequenti, & deciſ. 513. & 733.

Supereſt

Supereſt modo, vt de ſecunda parte huius epilogi loquamur, quæ circa miniſtros ſignaturæ (qui referendarij appellantur) verſabitur, de quibus pauca quædam commemorabo. Nā in primis illud ſcire oportet, Referēdarios ob eā cauſam conſtitutos fuiſſe: quia princeps cū præſidentibus & prælatis ſignaturæ non poterant, cùm impedientibus innumeris ſedis Apoſtolicæ negotiis, tū etiā propter ſupplicationum multitudinē legēdis, & examinādis ſupplicationibus ſupereſſe. Deputati igitur fuerūt iſti, qui hūc laborē ſubirent, examinarētque prius & diſcuterēt nū quæ in ſupplicationibus petūtur ab ipſo principe, ſine alicuius iniuria concedi poſſunt, in quorū ſignum viſas ſuppicationes ſupraſcriptione nominis ſui propria manu ſignaret, vt ſic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referendariorum duo ſunt genera. Nā quidam ſunt gratæ, alij iuſtitiæ, ſicut etiam ipſæ ſignaturæ duæ ſunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commiſſæ. Referēdarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit tex. in authenti. de Referendariis. & totidē papa facit, licet interdum propter importunitatem potentū plures facti ſint. Sed Referendarij iuſtitiæ ſolebāt eſſe ſex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vſque ad tempora Alexādri. VI. fiebat ſolo verbo, & illud ſufficiebat. Sed Alexander. VI. poſtea ſuper hoc, has ordinationes quę ſequuntur fecit. Ex quibus unam magnā bullam, ſiue cōſtitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referendarios gratiæ debere eſſe num. 10. & totidem iuſtitiæ. qui debeant in ſua receptione ordinationes ſequētes iurare, quas Alexand. in d. cōſtitutione, voluit ſingulo trimeſtri in vtraque ſignatura legi. Ordinationes ſignaturæ hæ ſunt.

Referēdarij ob quā cauſam cōſtituti ſunt

Referēdariorū duo genera

Referendariorum gratiæ numerus.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officiū receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iuſtis, & rationalib. petitionibus præſtare. Quódque vota ſua non ad complacentiam, ſed iuxta ſuam conſcientiam proferrent.

Rurſus ne ſecreta ſignaturæ quātumcunque leuia, vel minima quæ ibi geruntur, ſub periurij, ac ſuſpēſionis ab officio per menſem, pœnis, nulli panderent: ne (prout aliquando compertum eſt) ex huiuſmodi conſiliorum detectione inimicitię vel ſcandala naſcantur.

Euitarent inſuper ſub eadem pœna, ne in propoſitioni- *† Si quis praſeres*

buſ ſuis,vel aliàs alios Referendarios ſibi propitios facerent,vt vota ei,& ad ſui complacentiam ſuffragia præſtēt ſub eadem pœna.

Preterea, vt ſcopulum cauendū,præcepit ne aliquid à partibus,quarū ſupplicationes examinant vel proponūt, recipere procurent,etiam ſi illud fuerit eſculentū, vel poculentum:ſed gratis officium ſuum præſtent,ſub dicta pœna,& alia pro ipſius arbitrio imponenda.

Sed iſtud de eſculēto & poculento malè obſeruatur in omnibus officialibus,qui licet prædicta capere non deberent vltra conſtitutos ſibi a papa prouentus,nihilominus omnes libenter ſequuntur diſpoſitionem.cap.ſtatutum.§ inſuper,de reſcipt.li. 6 quod voluit iudices capere poſſe eſculentum , & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum,quod paucis conſumi poſsit diebus. Quod quidem eſculentum & poculentum , licet toto anno valorē centum Ducatorum excedere non deberet,iuxta glo.in ca.non licet.11.quæſt.3.& nota. Marti.Laud.in tract.de offi.domino.notabili.89.nihilominus praua conſuetudo modum tranſgreditur,conniuentibus ſuperioribus, & forte cauſam dantibus,qui deberent huiuſmodi Referendarios & alios curiæ miniſtros, de aliquo honeſto ſalario prouidere:abhorret enim lex ſine præmio homines laborioſis officiis præfici,vt dicit tex.in §.ſi quis autem.in authen.de iud. Quia alicui officium ſuum non debet eſſe damnoſum.vt dicit tex.in c.cum non debeat,de elect.lib. 6.Nam cum labor eſt in damno,mortalis creſcit egeſtas, vt dicit Cato.

Etiā voluit eos promittere,ne aliis Referēdariis iniuſta forte vel minus honeſta proponētib.aſſentiāt.ſed potius ex debito cōſcientiæ ſuæ illis cōtradicant & aduerentur nulla proponentis,vel alterius perſonæ ratione habita.

Poſtremo ſub eādem pœna & aliā arbitrio ipſius papæ imponenda.obligare eos voluit,ne alterius Referendarij corruptelas,ſi forte ſciuerit illorum aliquem commiſiſſe, aut munera recepiſſe,tegere aut occultare deberet. Hæc ſunt quæ Referēdarij gratiæ promittere & iurare debēt, quæ fere ſimilia ſunt illis que Rotæ auditoribus per ordinationes Ioānis.22.imponuntur. Quibus factis quando ad ſignaturā ſunt omnes cōgregati,vna cū Datario qui ſemper ſignaturis papę aſſiſtere debet & ſolet, antiquior Referēdariorū,vel prout fit inter auditores Rotæ,ille Referendarius

iniuria ſa ... da cauſa ſecreta iudiciorum publicauerit in factum & iniuriarum actione tenebitur l. ſi quis teſtamentū. §. ſed ſi quis ff. ad leg. Aquil. atque etiā crimine falſ. l. j. § is, qui depoſita inſtrumenta ff. ad leg. Cornel. de falſ. & humiliores hoc agentes in metallum dānantur honeſtiores verò in inſulam deportantur l. ſi quis aliquid. §. qui vim & §. inſtrumenta ff de pœn.

IOANN. XXII.

ferendarius,qui ſecūdum turnum proponere debet ante omnia orationē ſequentē, quā Sanctū Yſidorū cōpoſuiſſe cōſtat,alta & intelligibili voce legere debet,videlicet.

ADSVMVS Domine ſancte Spiritus,adſum⁹ peccati quidē immanitate detenti,ſed in nomine tuo cōgregati,veni ad nos,& eſto nobiſcū,& dignare illabi cordibus noſtris, doce nos quid agamus, quo gradiamur,& oſtēde quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnib.placere valeamus.Eſto ſalus,ſuggeſtor,& effector iudiciorum noſtrorū, qui ſolus cum Deo patre,& eius filio nomen poſſides glorioſum: nō nos patiaris perturbatores eſſe iuſticiæ qui ſummam diligis æquitatem:non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat, non fauor inflectat,non acceptio muneris vel perſonę corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono,vt ſimus in te vnū,& in nullo deuiemus à vero,vt ſicut in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cū moderamine pietatis inſtitiā, vt & hic à te in nullo diſſentiat ſentētia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur pręmia ſempiterna.Reſpondent omnes,Amen. *Oratio, quam antiquior referēdarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur.*

Hęc oratio dicitur in principio ſignaturę,& in Rota ſingulis diebus audientiæ quæ originum habuit à Conciliis generalib.initio quorum hæc oratio dicenda erat vt docet Spec.in tract.de modo generalis concilij celebrandi. in 2.parte rubr.11.Et Petrus de Mōte,epiſcopus Brix.in ſua Monarchia.quæſtio.4.& ibi hāc orationem,licet ſatis corrupte,ſcribunt. & ita etiam inter conſilia Baſilien.& Conſtant.impreſſa reperitur.Sed hæc oratio hodie in ſignatura papæ nō legitur,neſcio qua de cauſa.forte,quia pręſentia pape omnem ſolennitatem ſupplet, vt dicitur in l.omnium.C.de teſtamen.

Et quę dicta ſunt de Referendaris gratię,eadem in Referēdariis iuſtitiæ obſeruātur,qui ſolēt eſſe ſex,vt vnus ꝑ Cancellaria,licet aliquādo ſint plures ſecūdū voluntatē papæ. Verū qa in hac ſignatura iuſtitiæ periculoſius peccatur,q̃ in alia:ideo grauius puniuntur ſi huiuſmidi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo pręſtando munera ſuſcepiſſe.Nā vltra pœnas prędictas,pro prima vice ſuſpēduntur per menſem ab in greſſu ſignaturæ:pro ſecūda ꝑ quatuor mēſes:pro tertia,ſuſpendūtur perpetuo,& ad illud officium amplius exercendum inhabiles reddūtur.Et ob eam cauſam ſummi pontifices ſapiētes in hac ſignatura *Referendarij gratiæ Referēdariorum iuſtitiæ numerus.*

ta iuſtitiæ introduxerunt, quod ſolus cardinalis habens ſi gnaturam iuſtitiæ, ſalarium centum Ducatorum ſingulo mēſe haberet: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil rē ciperet. Quia prima ſignatura propter iuſtitiam miniſtrā dam eſt altera perículoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiēdi munera etiā eſculēta, quę ſolent ſæpe ſapientum oculos obcæcare, vt in ca. pauper 1 1. q. 3. illud inductum fuit, nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. Quod quidē periculū in ſignatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus quod Alex. VI. grauiorem pœnam Referendariis iuſtitiæ munera capiētibus, quam Referendariis gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Referēdarius iuſtitiæ pro officio ſuo præſtando munera recipiē. ib.

Item tenētur Referendarij iuſtitiæ cū proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures cōmiſſiones propoſitæ & ſignatæ fuerūt, partes vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiant & referant in ſequenti ſignatura deputādo, licet aliquando Referendarii omnes informentur.

Quæ pena imponatur Referendariorum iuſtitiæ obſeruatiões & ordinationes.

Item eſt ordinatū, quod qn̄ in ſignatura cauſa alicuius Referēdarij, aut fratris germani, aut alterius vſq; ad tertium gradum affinitatis vel cōſanguinitatis incluſiue ꝓponitur, Referēdarius illi propoſitioni nō interſit ſed ex loco ſignaturæ foris exeat, nec votū det, nec quod alij de derūt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotę, lo. 22. ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referendarius ſcienter propoſuerit in ſignatura commiſſiones ad ſe, vel ad ſuprà dictos conſanguineos vel ad ſines pertinentes, ipſo facto eſt excommunicatus. Hæc Alex. VI. conſtituit, qui poſtea in conſtitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinentia addidit. Voluit enim, quod commiſsiones beneficiales extra Rotam nō ſignētur, niſi de conſeſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi excutoriales, niſi contra ſuccumbentem.

Item voluit, quod cōmiſsio ſemel reiecta, non ponatur iterum ſub pena excōmunicationis ipſo facto incurrenda.

Item quod extra ſignaturam non porrigantur papæ commiſſiones ſignandæ.

Item quod cōmiſſiones aduerſus literas, ſeu gratias tollentes ius queſitū, ſemper ſignari poſſint, nulla habita ratione, qualis ſit materia propoſita: Et plura alia in dicta Bulla reformationis ſtatuit Alex. quæ longum eſſet recenſere

cenſere: quæ ideo non refero, quia Bulla fortè non fuit publicata. Sed capitula ſuperiora publicata & ſeruata fuerût aliquo tempore, & ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendariis ſtatuit Alex. cum ante omnia confuſa viderentur, & hodie male etiã hæc ſtatuta ſeruantur: quia Referendarij ſimpliciter abſque iuramẽto recipiuntur, quod eſt mirãdum, quia cum iſti ſint miniſtri ſedis Appoſtolicę & omnium ſecretorũ ſignaturæ participes, & iuſtitiæ conſolatores, non deberent ilico, & nudo verbo recipi, ſed maior circa tales perſonas promouẽdas deberet diligentia adhiberi. argu. l. 1. §. ſed & ſi quis. ff. de carbo. edicto. Pręſertim cum inter officiales curiæ Referendarij digniores reputentur: Nam in regulis prærogatiuarũ expectantium, primi omnium Referendarij ſcribũtur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores, poſtea Subdiaconi numerarij, quarto loco auditores Rotę, poſtea clerici Camerę, deinde auditor Camerę & Abbreuiatores actu officia ſua exercẽtes, &c. Itaq; Referendarij ab ordine literæ reputantur dignores cæteris aliis: quia primo nominãtur, iux. l. 1. & 2. ff. de albo ſcrib. Et ideo dato expectatiuarum concurſu inter præfatos officiales papa voluit Referendarios præcedere.

Referendarij inter officiales curiæ digniores reputantur.

Expectatiuarũ cõcurſu dato inter officiales curiæ quis eorum præferatur.

Rationem non inuenio, quia ſi ad antiquitaté officij reſpicimus, Protonotarij cæteris ſunt antiquiores, nam Referendarios à Iuſtiano imperatore conſtitutos fuiſſe, qui fuit anno ab ortu Chriſti. D. X X V. ſatis compertum eſt, vt in auth. de referendariis patet. Protonotarij vero multo antea creati ſunt. (vt Pontificũ hiſtoriæ teſtãtur) Nã vt Damaſus author eſt, Protonotarij. V I I. numerarij Clemente primo cõſtituti fuere, qui fuit I I I I. à Petro, anno ſalutis Chriſtianæ. X C I I. vt latius dixi ſupra in proœmio regularum. q. 1. qui vſque ad tempora Clementis V I. in magno honore fuerũt. Adeo, ꝙ Bonifacius de Vitalinis, quondam Rotæ auditor & Porotonotarius. in clem. 1. de regulari. num. 51. cõqueritur & inuehitur cõtra Cardinalem Zabarellam, qui procurauerat protonotariorũ numerũ rumpere, creari faciendo nepotem ſuum vltra numerum cum emolumentorum participatione.

Protonotarij cæteris ſunt antiquiores.

Referẽdarij à quo fuerũt cõſtituti.

Referendarius, quod tãtus honor nõ tribuatur quid ſit in cauſa.

Ex quibus apparet, protonotarios Referendariis antiquiores fuiſſe. Et nihilominus ſummi pontifices voluerũt Referẽdarios cæteris curiæ officialib. præferendos eſſe. vt patet in dicta regula. Quid igitur cauſæ fuit tanti fauoris?

hactenus

Cardinales quare cæteris alijs præferuntur.

hactenus non legi. Sed arbitror ob eam cauſam tributã illi tanti honoris prærogatiuã eſſe, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præſentia, imò ſimul cum eo officia eorum exercent, cum opere & cõſilio iuuando, quòd a ij curiæ officiales ſeorſũ faciũt, nec ita immediate papam iuuant, & ideo illi cæteris præferuntur. ita dicit Ange. Areti. in terminis in. §. fi. in princ. inſti. de excep. ſequitur Io. de terra rubea in tract. primogenituræ. fo. 108. col 1. Qua ſola ratione cardinales præſentes cæteris præferuntur: Imò ſimplex cardinalis in curia reſidens præfertur in honorib. cardinali legato vt probat Nicolaus Boerius in tract. de præeminentia magni cõcilij, in prima ratione. Non enim æqualiter ſplendet, qui abeſt, ac qui præſens eſt: nam licet omnis dignitatum ordo ſplendorem à principe recipiat, magis tamẽ coruſcat qui proximior eſt, quàm qui diſtat, vt dicit Bald. de cardinalibus loquens in rub. de offic. procõſul. cardinales enim prẹſentes quotidie vnà cum papa in eodem dolio verſantur, vt latè dicam in regula de impetrẽtibus per obitum familiarium cardin. q. 17. & tradunt Moder. in tract. de digni. & poteſta. lega. in 6. concluſio. Sicut in eccleſia triumphante, qui proximiores ſunt Deo naturali, magis cæteris de gloria participant, vt Theologi vbique aſſerunt. Nimirum igitur ſi ob eam cauſam Referendarij digniores cenſentur. Nam vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debent, quos labor aſsiduus, & noſtri lateris comitatus illuſtrat, vt dicitur in l. 1. C. de præpoſi. laborum. lib. 12.

Cardinales in curia reſidentes præferuntur in honoribus cardinali legato.

Gloria æterna qui magis participant.

Digniores qui aſsiſtentur apud principem.

Referendarij olim erant exempti à muneribus extraordinariis.

Quamobrem magis olim fuerat Referendairorũ æſtimatio: nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erãt, vt dicit Bald. in l. eos, C. de excu. mun. lib. 10. & dicit Io. And. in c. duobus. in 5. col. ſuper gl. antepen. de reſcrip lib. 6. quòd Referendarij ſicut papa, tunc poterãt ex duobus inpetrãtib. alteri gratificari in data. videlicet p oponẽdo alium, vel poſtponendo. Et dicit Bal. in cle. 1. de reſcript. ꝙ quicquid facit Referendarius, cẽſetur papa facere. Et dicit vna deciſio Rotæ ordine. 306. in nouis in cip. ſi actor, ꝙ referendarius poterat, ſicut Vicecãcellarius recipere reſignationem beneficiorũ, quod auditor Rotæ facere non poteſt. Et iſta omnia intelligerẽ procedere in Referendariis vtriuſque ſignaturæ, in quibus militãt prædictæ rationes: ſed in Referendariis iuſtitiæ tantũ, qui papę immediatè nõ aſſiſtũt, nec illius præſentia illuſtrãtur,

Referendarij olim poterant ſicut papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari.

fortè

forte prædicta nō procederent. Et eſt etiā aduertendum, q licet ibi Referendarij actu officia ſua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referēdariorū gaudēt, & ſunt verè Referendarij. Ita dicit Gloſſator regularum cancellariæ in regula prærogatiuarū expectantium. in ij. parte. vbi ponit exemplum in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariatum non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur. vt ibi per eum. Ratio iſtius dicti eſt, quia regula ſolum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus; vt ibi apparet. *Referēdarij etiā ſi actu officia ſua nō exerceāt, &c.*

Tamen ego multū debitarem de dicto Gloſſatoris per ea quæ And. Sicul. dicit in conſil. 58. in 1. & 2. col. lib. 1. & Fely. in c. per tuas. in 4. col. de maio. & obe. qui præciſe loqtur. Et illud, quod dicit Gloſſator de illo Guidone nō ſatis apparet: vel ſi conſtaret, illud fuit ex intelligētia ſpeciali. Tamen dictū Gloſſatoris hodie practicatur. Et licet Referendariorum officium olim in magno pretio fuerit hodie tamen neſcio quo pacto eorum authoritas vileſcit vt dicit Abb. Panor. in c. 1. circa. fi de priuil. de quib. etiā Rota mentionem facit in deciſ 565 in 2. col. in antiq. & Specul. in tit. de ſupplicatione poſt princip. Innoc. & Hoſtië. in cap. ex literis. de integ. reſti. & Io. de Platea in l. fi. col. penul. C. de decurio. lib. 10. & latius de iſtis loquitur Caſſaneus in tract. Mūdi gloriæ. in 6. parte in 11. conſideratione. & plura priuilegia conceſſit Leo. x. quæ non curo referre. Quæ omnia de referendariis dicta notāda ſunt: quia eſt materia peregrina nullibi coadunata.

Poſtquam igitur per referendarios corā papa vel cardinali præſidēte, ſignaturæ propoſitę, & examinatæ ſunt cōmiſſiones iuſtitiæ, ac per papam, vel cardinalem ſignatæ, mittātur ad Vicecancellarium, vel cācellariæ regentem, qui eas extendat ſeu verius diſtribuat per turnum inter Auditores per illa verba appoſita in calce commiſſionis poſt ſignaturam, videlicet de mandato D. N. Papæ audiat magiſter N. & iuſtitiam faciat. Et propter illam diuiſionē commiſſionum quas Regens facit, dictæ cōmiſſiones diſtributiones appellantur, vt dicit deciſio Rotæ CCCLXII. in notat. Et deciſio CCCCXXIX. in antiquis. facta igitur diſtributione cōmiſſionum per Regentem mittit eas ad banchum Curſorum, qui eas etiam inter ſe per turnum diſtribuant, & præſentent Auditoribus vel aliis prælatis quibus dirigantur, quibus à die præſentationis earūdem datur *Cōmiſſiones iuſtitiæ poſtquā iuxta propoſitæ per referendarios quomodo diſtribuantur.* *Auditoribus à die præſentationis earundē datur iuriſdictio.*

Aud. licet iuriſd. ord. habere cē ſeantur in cognoſcendo.

datur iuriſdictio, vt in cap. vt noſtrum. & ibi notant Moder. de appellat. Et licet auditores iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo cenſeantur habere, iuxta nota. in cle. auditor, de reſcript itaque videretur illos poſſe procedere in cauſa. Tamen non poſſunt, vt opinor, ante præſentationem cognoſcere duplici ratione.

Iuriſd. ordinariam nullus habet in curia, niſi ſolus papa, & quare.

Auditores habere totam Ro. curiā pro territ. quomodo procedat.

Iuriſd. ordinaria regulariter, vnde proueniat.

Prima quia propter præſentiam papæ illa iuriſdictio ordinaria eſt quaſi impedita, ꝓpter quā cauſam omnes exiſtentes in curia cenſētur delegati iuxta not. per Archi. in capitu. experientiæ, vndecima quæſtione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iuriſdictionē ordinariam. niſi papa. ſed, iudicāt, aut ex generali delegatione papę aut ex ſpeciali cōmiſſione: vt ibi dicit Archi. referēdo Specu. Ratio eſt, quia iuriſdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt not. in cap. cum contingat, de foro cōpeten. quòd Auditores nō habēt. Et licet quędam deciſio Egidij. 659. incipien. dicta compulſio, &c. dicit quòd Auditores habent totam Romanam curiā pro territorio: illud eſt verum, ad effectum, vt ſtatuere poſſint ſuas deciſiones in curia quæ habent vim ſtyli & legis, quamuis Gloſſator regularū in regula, ſubrogandis, neget auditores & quoſcunque alios in præſentia papæ ſtatuere poſſe, cum non habeat plenam iuriſdictionē ordinariā, ſed dicat hoc fieri ſciente & vidente papa. Et ideo cenſentur quoad hoc habere territorium per quandam fictionem, nō verè. Patet, quia ſi vere tota curia eſſet nobis data ꝓ territorio, non haberemus ſtrictiorem poteſtatē quàm habēt alij delegati in curia, vt dicit deciſio Rotæ. 306. incipien. ſi actor. in nouis: quę probat hoc exemplo, quia videmus alios delegatos abſoluere poſſe ad cautelam. ſed nos auditores nō poſſumus ſine ſpeciali mādato, vt ibi dicitur. Et propterea non ſine cauſa Bonifacius. 8. interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iuriſdictionem habere niſi papa. vt refert Archidia. in d. c. experientiæ.

Reg. l quæ diſponit commiſſiones cauſarum nō valere literis non expeditis, quomodo procedat.

Secunda cauſa, quare auditores præſentata commiſſione hodie procedere non poſſint, eſt propter impedimētū regularum Cancellariæ, inter quas eſt vna poſita infrà ordine 29. quæ diſponit cōmiſſiones cauſarum non valere literis non expeditis. Itaque per illam regulam impeditur iuriſdictio, quod eſt verum quando producitur per partē aduerſam in actis, aliàs procedere poſſent auditores illa nō obſtante, per ea quæ latius dixi ſuperius in præmio regularum

gularum,etiam papa mortuo,vt latius probat Gloſſator iſtarum regularum in rubrica de poteſtate Vicecancellarij.in 2.& 3.columna.Et etiam aliquando non obſtante productione dictæ regulæ 29.Auditores ad vlteriora proceſſerunt, quando illi regulę fuit derogatum, prout aliquando fieri contigit pro qualificatis perſonis, vt reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerendiſ. bo.me.cardinalis. Sanct.Quatuor.fol.66.&. 82. quod eſt mirandum,quia hodie non ſolet pro aliquo illi regulæ derogari,niſi modo infra ſcripto: pro cardinalibus tamen paſſim derogari ſolet,cũ in illis ceſſent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio requiritur,videlicet ſolutio annatæ,& officialium ſatiſfactio,à quibus cardinales eximuntur.Et quia præter hoc Cardinales,pro luce dignitatis eorum.ita vt modeſti eſſe debent,ſic præſumũtur abeſſe a fraudibus,& eſſe cęteris iuſtiores.

Hinc eſt quod de hodierno ſtylo,quãdo cauſa committitur cardinali, in ſignatura papæ non ponitur illa clauſula(que in extenſione commiſsionum Vicecancellarij, vel regentis communiter apponi ſolet) videlicet iuſtitiã faciat,& c.ſicut apponitur in commiſſionibus aliis pręlatis directis:Sed ſolũ ponũtur hęc verba de mandato D. N.Papę,audiat talis cardinalis,& decidat, &c.ratio redditur per tex,in l.vnica.ff.de de offi.præto. quia princeps eos,quos ob ſingularẽ induſtriã explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit,non preſumit aliter iudicaturos eſſe pro ſapientia ac luce dignitatis eorum,quàm ipſe foret iudicaturus.Nõ igitur illis mãdat,quòd iuſtitiam faciant,cum quilibet cardinaliũ hoc proprium & peculiare habere debet,vt abſque aliquo ſigno,vel monitione iuſtitiam faciant,quę eorum pectoribus ita ineſſe debet ac propria vita. Aliàs papa iniuriam illis videretur inferre, ſi per ſuã ſignaturam illis imponeret & quodammodo ad eorũ memoriã reduceret, quod iuſtitiam facerent:nã hoc perinde haberetur, ac ſi eius eſſent immemores,quod videtur paululũ ſubauſterũ.Nam ſicut comemoratio impenſi beneficij (vt inquit Comicus)immemorem,ac pene ingratum animum recipientis arguit:ſic commemoratio iuſtitię facta illis qui ex officio ſuo illam facere tenẽtur,neſcio quid dormientis ac obliuioſi animi indicat. Videtur enim papa de illorũ ꝓbitate & fide dubitare,ſi,vt iuſtitiam faciant,admoneat,& ſcripto mandet.Bonus enim equus(vt eſt in prouerbio)calca

Cardina. quando cauſa committitur.

Beneficij impenſi cõmemoratio.

Ingratitudinem ar

guit beneſic; commemoratio. ribus nõ indiget,ſed ſola virgæ vmbra regitur. Quæ quidē rationes,licet in quibuſuis aliis bonis prælatis militare poſſent,non tamen papa ita de illis confidit ſicut de cardinalibus,qui quotidie ſecum pro reipublicæ Chriſtianæ commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus ideo facilius confidit,quia eorum mores diuturna,& penè quotidiana experientia magis notos habet, arg.eorum quæ dicit Fely.in capitu.ad aures.in 14. concluſione,de reſcript.In cardinalibus ergo ceſſant illæ ſolennitates iudiciorum,quæ in aliis obſeruantur.

Cõmiſſiones quæ fiunt cardinalibus ſolent ſignari niſi per papã. Supplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum à ſolo papa ſignantur. Et ideo non ſine optima & efficaci ratione in iſta materia plura priuilegia in fauorem cardinalium contra iuris diſpoſitionem ſpecialiter inducta ſunt,quæ aliis prælatis conceſſa non fuerunt. De quibus non ab re erit pro dignitate eorum pauca quædam commemorare quæ in locis vulgaribus non traduntur,ſcribam.

Primum priuilegium eſt illud de quo ſupra proximè dictum eſt.

Secundum eſt,quia cõmiſſiones quæ fiũt cardinalibus, non ſolent ſignari,niſi per ſolum papam:ſicut neque ſupplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum, quorum commutationes cum Datario componunt, & ideo eas non ſignat niſi ſolus papa propter notabilem præeminentiam illorum votorum,in quibus antiquitus non ſolebat papa,niſi ex magna cauſa,& cum compoſitione diſpenſare.Sed cardinalis qui habet ſignaturam in aliis votis inferioribus diſpenſat.Ita commiſsiones quæ fiunt cardinalibus propter illorum excellentiam,ſolus papa ſignat,ſed aliæ commiſsiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes ſignaturam iuſtitiæ aut per cardinalem,vel per Vicecancellarium ſignari poſſunt,vt dicit Bonifacius Vitalinus in clem. auditor.in 2.colum.in 5. oppoſi.de reſcrip.

Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debẽt excedere. 60 ducatos Commiſſio non dicitur, quando committitur contra Titiũ, &c. Et cauſæ quæ cardinalibus committuntur non debent excedere, 60. ducatos,aliàs commiſsio eſt nulla vt dicit Pauinus in quadam extrauagant.ad onus,allega.per Fely.in rub.de reſcrip.circa fin.& per cardinalem Iacobatium in tract.Conci.ij.fol.27.in 1.colum Et quando cauſa committitur contra Titium,& alios in citationis decreto nominandos,etiam ſi cardinalatus honore præfulgeant,commiſsio non datur niſi cardinalis nominetur,&c. Et quod dictum eſt commiſsiones contra cardinales nõ ſignari,niſi per manũ papę,idem ſeruatur

in

in regib. in quibus etiam ſtylus Cancellariæ tenet, quod literæ contra reges & principes, & magnos duces nõ dantur ſine ſignatura papæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §. nunc oſtendendum. verſi. item non obſtat. & hoc expreſſe notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariç, fol. 76. ſecus eſt in aliis.

Tertium priuilegium eſt, q̃ in cauſis cardinalib. cõmiſſis aſſertioni illorum creditur. ita dicit Egid. deciſ. 138.

Quartum ſpeciale remedium eſt, q̃ licet quando committitur cauſa audtorib. vel aliis prælatis, non illi poſſunt alteri cõmittere obſeruationes terminorum ſine ſpeciali licentia papæ. Secus tamen eſt quando cõmittitur cauſa cardinali, quia ſine ſpeciali mandato papæ cõmittere poſſet auditoribus ſuis terminorum obſeruationes. ita dicit Egid. eſſe de ſtylo in deci. 43 incip. articulus

Quintum ſingulare priuilegium eſt, q̃ ſi commitatur cauſa cardinali, quæ prius fuerat cõmiſſa alij auditori, & ille faciat intimare cõmiſsionem dicto auditori, licet ille non inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa propter reuerentiam cardinalis. Secus ſi vnus auditor alteri auditori cõmiſsionem ſine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in deciſ. 24 incipien. & eſt ſciendum. de dolo & contumacia, in antiquis.

Sextum priuilegium ſpeciale eſt propter eandem reuerentiam inductum, quod auditor quando intimare facit cardinali commiſsionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima deciſione.

Septimum priuilegium eſt in fauorẽ cardinaliũ introductũ, q̃ cauſa ſemel cõmiſſa cardinali, licet ille deſinat quouis modo eſſe iudex, non tamen cõmittitur vlterius inferiori à cardinale ſine ſpeciali mandato papæ, propter illorum honorem, vt dicit Egid. deci. 37. incip. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorem cardinalium ſeruandum, inductum eſt, vt cardinalis, cui cauſa committitur, alteri cardinali nõ inhibet: ſecus eſt in aliis vt deciſio vltim. de dolo & contum. in antiquis.

Nonum priuilegium, q̃ licet illa clauſula, appellatione remota, in cõmiſsionib. prælatorum & quorumcunq;, intelligatur de appellatione friuola, poſita tamen in cõmiſſione facta cardinali, intelligitur de quacũq; appellatiõe.

Cauſæ quæ committuntur cardinales, creditur aſſertioni illorum.

Cardinali quando cõmittitur cauſa, poteſt ſine, &c.

Cardinali committatur cauſa quæ primo, &c.

Appellatio cardinalis neque iuſte, neque iniuſte pro l ta non admittitur.

Itaque neq; iuſtè neq; iniuſtè à ſententia illius poterit appellari, ita dicit Pauin. in tract. de offi. & po. cap. ſed. vac. in penult. fol. in tertia colum. & ante ipſum hoc tenuit Milis in verbo, appellari non poteſt à ſententia lata per cardinalem. Et tenet Bal. in l. 1. in ſecunda col. ff. de offi. præfect. & Rom. in ſingul. incip. appellatione remota. quæ omnia fuit noua in hac materia. pro quibus vide quæ dico ſupra in prohœmio regularum q. 4. num. 2.

Decimum priuilegium ſpeciale eſt, quia in pari cauſa quando cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota ſolet in dubiis gratificari pro cardinali, prout vidi tempore meo ſeruari in cauſa Mediolanenſi, pro R. Cardinali Triuultio. Et in alia Mediolanen. pro Reuerē. Cardinali Cæſarino, & ita ſemper fuiſſe antiquis temporibus obſeruatum dixit D. Simonetta.

Derogatio nuper reperta ad regulam, &c.

Ad propoſitū redeūdo, iſtis igitur regulis nō ſolet communiter in totū derogari, ſed ex vſu ſignaturæ inductum fuit, q in fauorē cardinaliū poſſit fieri derogatio, propter rationē quam dixi. Reperta eſt tamē pro cōmoditate curialiū honeſta & moderata derogatio ad dictā regulā. 29. quæ voluit cōmiſsiones non valere, niſi prius literis expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectū, vt ante terminū ad articulādum iuriſdictio iudici detur, vt actor cauſam inſtruat cum ſua commoditate, & præparet neceſſaria ad iudicium, conceditur ei in commiſsione iſta moderata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulæ, videlicet. Dūmodo ante terminū ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iuriſdictionē qui aliàs nullā haberet obſtāte prædicta regula. Per quā quidem derogationem per ſolam cōmiſsionem conceſſam, nō infertur moleſtia poſſeſſori, iuxta tex. in l. liberrtus. ff. de in ius voc. cū cócord. vt per Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de reſcrip. & dixi latius in §. pœnales. inſtit. de action. Et quamuis ante prædictum terminum ad articulā dum præcedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commiſsionem, ad libellandum, libellarique videndū, & ad iurandum de calumnia, ex quibus poſſet moleſtia prætendi ratione citationum, quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa moleſtia non eſt conſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas impenſas feciſſet, quia tali caſu haberet locum diſpoſitio d. c. ex tenore. Nā quo ad moleſtiam, iura tantum hoc conſiderant, vtrum reus

Termini ante terminum ad articulandum qui ſeruari debeant.

fuerit fatigatus laboribus & expenſis,vt patet in c.cæterum. & in c.fin.de reſcrip.& in c.diſpendia. vbi poſt alios dixi eodem in titu. lib. ſexto. & in clementina j. eodem tit.ceſſante tamen tali moleſtia,non poteſt aliàs dici reus vexari,cum nihil laboret,nihil expendat.

Verum,quia prędicta clauſula appoſita in commiſſione videlicet,Dummodo ante terminum,&c.ſucceſſu temporis,vt experientia docuit,cœpit eſſe damnoſa,ex eo quia eius occaſione excogitabantur fraudes propter quas de facili beneficia efficiebantur litigioſa inuenta fuit alia moderatio, & ſalutare remedium, per quod huiuſmodi fraudes coercerentur,vt ſtatim dicam.Fraudes verò quæ propter dictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulandum,&c. committebantur, iſtæ erant. Nam contingebat ſæpe, quòd ego de facili impetrabam commiſſionem literis non expeditis cum prædicta clauſula,dummodo eas ante terminum ad articulandum expedirem,vigore cuius citari faciebam aduerſarium meum, ad iſtũ tantũ effectũ,vt ſi ille moreretur,vel cederet,ego peterẽ ſubrogari.Nam ex quo beneficium,iam per cõmiſſionem & citationem effectum fuerat litigioſum , facile ſubrogatio concedebatur.Itaque ex hac iniuſta vexatione reſultabãt hæc mala.Primum,quòd ordinarij ſine eorum culpa priuabantur de huiuſmodi beneficiis litigioſis prouidere,patroni prohibebãtur præſentare,expectantes etiam penitus excludebantur,vt in capitulo ſecundo, vt lit.pendente libro ſexto. Et ſequebatur aliud malum quod deterius erat,quia multotiens iſtis ſic litem mouentibus,nullum ius tempore commiſsionis ad beneficia ſic impetrata competebat.ſed per iſtam viam ſe in ius defuncti ſubrogando,ius de nouo acquirebant.Sicque dabatur occaſio certo modo piſcandi beneficia: viuentium, fortè in ſenili & decrepita ætate conſtitutorum,in graue præiudicium prædictorum,ac ipſorum poſſeſſorum non valẽtium de beneficiis ſuis iam effectis litigioſis liberè diſponere.Quam ob rem,vt huic fraudi & malitiæ occurreretur,Cardinalis Alexãdrinus primus omnium,vt dicit Felynus hic in quibuſdam Apoſtillis imperfectis, ſalutare remedium inuenit,& quandam moderationem ad prædictam clauſulam, qua hodie ſignatura vtitur,videlicet q poſt prædictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulãdum literæ expediantur,&c. adderentur hæc ver-

Reus quãdo dicatur vexari & moleſtari.

Fraus quæ per clauſulam Dũmodo, &c.

Verba illa Dummodo ante term. quare cõſuli

debeant. Litigioſum beneficium.

ba,& quòd interim beneficium non cẽſeatur litigioſum etiam ad effectum regulæ de ſubrogandi : per quam quidem additionem ſubuentum fuit ordinariis,patronis expectantibus,& poſſeſſoribus conuẽtis.An verò dicta clauſula inuenta per Alexandrinum præſeruet exceptionem regulæ de triennali competentem poſſeſſori,vt videlicet beneficium non obſtante huiuſmodi lite maneat pacificum,dicam inferius.& in regula de triennali.quæſt.fin.& etiam in regula de ſubrogandis.

Beneficiã reorũ poſſeſ.ne fiãt litigioſa ſaluare rem: dixi. Literæ quãdo dicantur expeditæ Bulla qui dicatur.

Et eſt aduertendum, quòd ſicut ſignatura in fauorem reorũ poſſeſſorum,ne beneficia eorum per iſtam viã fierent litigioſa,inuenit prædictam clauſulã:ita & Rota tẽpore Leonis papæ.x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris.Nam cum actor iuxta dictam clauſulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandũ, & literç tunc dicuntur expeditç quando ſunt plumbatç, vt tenet Gloſſator hic:quia Bulla dicitur plumbum pendens, ſiue ſigillum de auro vel argento,iuxta gloſſam. in verb.aurea Bulla. in clementina prima,de iureiurando.& tenet expreſſe Gloſſator in regula decimaquarta,in quartá columna & in regula, 69. in fi,& facit textus in cap. licet,de crim.fal.Et ante appoſitum plumbum,bulla dici nõ poteſt,vt dicit Alexand.in conſi.215.viſis probationibus.in 2.vol.Tamen Rota in fauorẽ actoris voluit, quòd licet actor produxerit bullam ſuam poſt terminum ad articulandum.& non appareat de die expeditionis,ꝙ in dubio præſumatur expedita antç terminum,vt euitetur nullitas:vt látius de iſta deciſione ſuperius memini.Imò in alia etiã cauſa voluit Rota,quòd ſufficit in bullis mẽſem eſſe appoſitum per Reſcribendariũ,vt in vna Gebenen. beneficiorum de menſe Martio.M.D.XX.cõcluſit Rota corã domino Guliel.vt ipſe idem adnotaui.Nã in dicta cauſa terminus ad articulandum fuerat ſeruatus de menſe Decẽbr.& actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad articulandum:ſed in bullç tergo erat appoſita per Reſcribẽdariũ iſta dictio,De.quæ ſignificat menſe Decembri. nõ tamen apparebat de die, voluerunt domini per hoc actorem excuſari.Nã licet illa appoſitio menſis de neceſſitate non concludat expeditionem fuiſſe factã ante terminum ad articulandũ,nihilominus ad effugiendum cõtumaciamdebet prçſumi actus in dubio expeditus legitimo tempore iuxta notata per Barto.in l.nõ ſolum §.ſed

Bulla producta poſt terminum ſi non appareat de die expeditionis,in dubio quãdo iudicari debeat.

& reprobari.de ope.no nun.Nam quãdo duo actus reperiuntur facti eodem tempore,in dubio ille actus præſumitur factus pri⁹ qui fieri debuit,vt actus valeat,& per quẽ excludatur delictum,vt notabiliter dicit Bald.in l.cum in teſtamẽto.§.hæc verba,ad finem.ff.de hæred.inſti .Quod dicit memoria dignum Alexand.in l.diuortio,in 4.col.ff. ſolu.matri.& idem Alexan.pro ſingulari illud dictum citat in l.3.C.de codicil.& in cõſi.81.lecto,&diſcuſſo.in 4. col.lib.3.& Iaſ.in l.hac cõſultiſſima.in 1.& ſeq.col.C.qui teſta.face.poſſ.& in l.fi.col.penult.C.de edic.di.Hadria. tol.Decius in cõſi.11.in 11.col.quæ addẽda ſunt ad Fely. in c.paſtoralis.col.4.de reſcript. Cum igitur in dicta cauſa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat ſeruatus menſe Decembri,in eodem menſe reperitur etiam bulla expedita,licet nõ appareat de prioritate expeditionis,in dubio præſumi debet bulla ante ſeruationem termini expedita,& non poſt,vt actus valeat vt excludatur delictũ. Ita Rota dicto tempore concluſit,& tẽpore meo hoc idẽ tenuit in pluribus aliis cauſis prædicta motiua quæ non poſuit domi.Guliel.Et iſta quæ dicta ſunt procedũt etiã. ſi officialis appoſuerit in plica bullæ,expedita tali tempore,dummodo ex plumbo appareat de alio tẽpore.Vt cõcludit Rota hoc menſe Octobri.M.D.XXXIX.in vna Salamantina præſtimonij del orbada,coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano. Nam in literis apoſtolicis Hieronymi de Arze actoris appoſitum fuerat plumbum Clementis,& tamen officialis in plica ,bullæ appoſuit tẽpore Pauli.III.hæc verba,hodie expedita,&c.quo tempore conſiderato,expeditio videbatur facta poſt terminũ ad articulandum.Tamen domini nõ conſideratis verbis officialis,iudicarunt bullam fuiſſe expeditam,quãdo fuit plumbata,& ſic tempore Clementis.& per conſequens ante terminum ad articulandum.

A los dubio præſumi debet, &c.

Actus duo quãdo reperiuntur facti eodẽ tempore, & cet.

Et quãuis ſignatura papæ & Rota ſemper iuuerint poſſeſſores beneficiorum per appoſitionem prædictarũ clauſularum,ac etiam ipſos impetrantes per interpretationẽ proximẽ dictam ſubleuarũt,nihilominus excogitata poſt ea fuit noua malitia per ipſos actores impetrantes, per quam prædictæ clauſulæ eludebantur. Nam extorquent commiſſiones cum derogationibus ſub hac forma,videlicet,conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis,regulisque Cancellariæ apoſtolicæ S.V.illa præſertim qua in

ter cætera voluit, quòd cauſarum commiſsiones, & inde ſequuta literis apoſtolicis non confectis, nullius ſint roboris vel momenti: cui ſpecialiter & expreſſè placeat derogare, dummodo præfatus orator literas apoſtolicas ſuper huiuſmodi conceſſionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandū in huiuſmodi cauſa per ipſum oratorem obſeruandum. Stante huiuſmodi commiſsione, & ea ſignata, prædicti ſolicitatores cauti hanc regulā̄ cōfingunt. Nam citare faciunt reum ad dicendum cōtra cōmiſſionem, ſeruatóque illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipſe actor non cogatur expedire literas in termino ad articulādū, ſed expectant quòd reus citatus, qui fortè propter dilationes huiuſmodi ſuſpenſiuas timet in longum protrahi, proſequatur litem, & terminos obſeruet, quod facere poteſt in vim commiſsionis obtentæ per actorem, cum ſit iā effecta cōmunis per productionem eius factam, & citationem ad dicendū contra vt notat Innoc. in cap. ex conqueſtione. de reſtit. ſpol. & Rota in deciſ. 17. de dolo & contumac. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor quin poſt terminū ad articulandum tantum, & ſeruatum per reū poſſit ipſe literas expedire. Et proceſſus interim factus valet, quia commiſſio prædicto modo impetrata non arctat illū ad expediēdas literas, niſi ante terminum ad articulandum ſeruandum per ipſummet actorem, non autem aſſeruatum per reum, & ſic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commiſsionis ita ſonant, à quibus non eſſet recedendū. l. nō aliter. ff. de leg. 3. cum vulg. Iſta tamen cautela malitioſa, iudicio meo, nō videretur tuta in Rota, quæ conſiderat potius mentem, quàm verba regularum, iuxta text. in l. ſcire oportet. § aliud. ff. de excuſa. tut. per quē tex. voluit Rota in vna Sagun. parochiali de Prados Redundos, pendente de anno M.D.XXXV. coram me, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis ſcriptoribus apoſtolicis, non intelligatur contra familiares papæ, attenta eius mente, licet verba aliud præ ſe ferrent. Et hoc propterea: quia ſcriptores apoſtolici non ſunt verè familiares, continui commenſales, nec verè deſcripti, ſed per priuilegium: & ideo non præferuntur veris familiaribus papæ, continuis commenſalibus qui ſunt veri familiares, & deſcripti. Prout antea bis fuerat concluſum in vna Barchinonen. canonicatus

Cautela, qua ſoliciti tores in cōmiſsionibus vtū tur. quomodo eui tetur.

Commiſsionis verba ita vt ſonant capi debent

Rota potius conſiderat mētem, quā verba regularum

Scriptores apoſtolici an praeferantur veris familiaribus.

tatus & præbẽd. inter Io. Cordellas, & Michaelem Puig vertente coram R. D. Iacobo Simonetta de menſe Nouembri. M. D. XXXIIII. Sed in caſu iſto dici poſſet, quòd iſta cautela eſt contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta eſt ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habẽtes ſolam ſignaturam, moleſtant poſſeſſores, vt laboribus & ſumptibus fatigati, ſic cõponere compellãtur vel cedere iuri ſuo, vt ita à ſenibus acceſſus, & regreſſus expiſcẽtur, vt in ſimili dicit text. in cap. fi. de reſcript. Et ita manifeſtè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem, & voluntatem ſtatuentis faciunt, vt dicit text. in cap. fi. de regu. iur. lib. 6 & in l non dubiũ. C. de legib. Malitiis igitur hominum indulgerdũ non eſt, vt dicit text. in c. ſedes. de reſcript quia aliàs regula verbis, & non rebus impoſita videretur: contra tex. in c. commiſſa. de elect. lib. 7, Et ideo ſunt aduertentes Referendarij, & præfecti ſignaturæ, vt illa verba deleant, idelicet per ipſum oratorem obſeruandum &c. poſita poſt verba prædicta, dummodo ante terminum ad articulandum, &c.

Et qiòd dictum fuit, actorem literas expedire debere ante teminum ad articulandũ, illud intelligitur de termino ad aticulandũ bene ſeruato, aliàs ſi ille terminus ad articulandum fuiſſet male ſeruatus, & per cõſequens illa obſeruaio termini eſſet ex nulla aliqua cauſa, aut ex defectu iuriſdictionis, vel aliàs: Tunc talis obſeruatio termini nulliter facta nõ obeſſet actori. Et ideo Rota iſto caſu inuenit remedium, videlicet quòd actor expediat bullas, & poſtea reiteret terminos etiam ad articulandũ in vim bullæ Innocentianæ, vel virtute nouæ commiſsionis, & talis reiteatio termini àd articulãdum facta poſt bullas expeditas ſufficiet ad effectum prædictę clauſulæ, & ita ſuſtinebuntur, & valebunt acta, ſentẽtia, & omnia alia ante literarũ expeditionẽ facta, quæ nulla eſſe vigore dictæ regulæ vid. bãt & licet de ſtricto iure verba cõmiſsionis ſimpliciter le obſeruationę termini ad articulãdum loquẽtis debrẽt intelligi de prima obſeruatione, ſiue bona ſiue mala, ag. l boues. §. hoc ſermone. de verb. ſign. iũcto §. ſemel. inſt. quib. ma. nõ lic. Et per cõſequens expeditio bullæ, & act facta poſt terminum ad articulandum etiã malè ſeruatum nõ deberent valere. Tamen Rota tẽpore meo in vna ſacleſticu. prioratus de Tretemebo, coram R. P. D.

Actor literas ante terminum expedire debet.

Commiſ. verba ſimpliciter debit ob ...

Intellectus ad illa verba, dũmodo ante terminum ad articulandum.

R.P.D. Ioan. Clerici, D. Petro Vorſcio, & D. Paulo. Et in vna alia Nolana parochialis, corã me die Lunę 7. Octob. M D.XXXIIII. inter Bartholomæũ de ſancta Cruce, & quẽdã Falconẽ. Epiſcopũ Spicaten. Et etiã in alia Dolen. pro Marco Marmillom, contra Palemzuela corã me. 12. Iulij. M.D.XXXIIII. tenuit & cõcluſit contrarium: quia licet verba illa, dummodo ante terminũ ad articulãdũ &c. poſita in dicta cõmiſſione intelligi poſſent de prima obſeruatione termini ad articulandum quomodocũque facta, nihilominus vt actus valeat, contrarium fuit concluſum. Multa enim contra ſtrictam interpretationem iuris recepta ſunt vt actus valeat quę alias non admitterẽtur, vt tradit Iaſ. in l. 1. in 4. col. ff. de verb. oblig. Fuit igitur cõcluſũ, quod illa verba de obſeruatione termini ad articulandum, deberent intelligi de obſeruatione valida non de inualida, iuxta tex. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & l. quotiens. ff. de verbo obliga. & vbi obique latè Moder. Sic itaque hoc caſu Rota tenuit ſufficere actori, quòd ante illam ſecũdam reiterationem termini ad articulandũ, licet poſt primam nulliter ſeruatam bulas expediuerit. Et ita iã hodie ſeruatur. Procedẽt igitur ea quę dicta ſunt, quando prima obſeruatio termini ad articulãdum eſſe bona: nam tunc ſi literę nõ fuiſſent antea expeditę, omnia acta ſunt nulla, nec ſanantur per reiterationẽ dicti termini, niſi per ſpecialem commiſſionem, & tunc refectis expenſis, vt dicam inferius loco ſuo.

Actus vt valeat, multa contra ſtrictã interpretationẽ iuris recepta ſunt.

Et eſt vlterius notandũ, quod licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminũ, tamẽ ſufficiet producere apud acta ante reſeruationẽ dicti termini ſumptum de regiſtro literarum apoſtolicarum bullarum, licet nõ producat dictam bullam: quia tale ſumptũ facit fidẽ in iudicio. Et ita tenet & ſeruat curia Romana, prout dicit Rota deciſ. 621. incipiente, nota ſumptum. in antiquis. Quã ſequitur D. Bartholomæus Benzi. Rotæ auditor in tract. de chari. ſubſi. q. 113. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum ſumptum à regiſtro in cauſa pendente in curia, & extra.

Sumptum de regiſtro ſupplicationum facit fidẽ in iudicio.

Conſiderandũ eſt vlterius in dicta materia, quòd in dicta commiſſione ſolet apponi, vt dixi. alia clauſula per Alexandrinum inuenta, videlicet quòd interim beneficiũ ipſum etiam quo ad effectum regulæ de ſurrogandi, minimè cenſeatur litigioſum. & ſine tali clauſula hodie non datur

Intellectus ad il[lam] clauſu[lam]

datur commiſſio,poſui rationem ſuperiùs. *Iam in cō miſſ. appo ni ſolitam etiam dictio implicatiua quid operetur.*

Sed vltra illa,que dixi,eſt vnum aliud notandum,quod cũ myſterio apponitur in dicta clauſula dictio implicatiua,etiam, ante verbum,quo ad.&c. Nam hoc factũ fuiſſe arbitror ꝑpter multiplices alios effect⁹ rei litigioſę. De quibus per gloſ.in c.j.de alien.iudi. mut.cau. fact. & per docto. in c.2.vt lite penden. Nam appoſitio illius dictionis implicat,beneficium non remanere litigioſum in aliis caſibus etiã quo ad regulã de ſubrogandis, vt in rub.C. etiam per procuratorem.& ibi Bart.in l.j.eod.titu.cũ cõcor.vt tradit.Decius in l.cognitio in 3.notab. ff.de offic. eius Implicat igitur dicta appoſitio clauſulę etiam plures alios caſus,& operatur plures effectus notabiles in fauorem poſſeſſorũ, quorũ beneficia modo predicto ef.ecta fuere litigioſa.Primus effectus eſt quẽ implicat dicta clauſula, etiam quo ad effectũ, &c. Quia poſſeſſor cõuentus non obſtante prædicta lite ſibi mota vigore dictę cõmiſſionis,interim poſſeſſionem beneficij libere in aliũ trãſferre poterit,nec reuocabitur per viã attentati,quia ceſſat tũc vitium litigioſi,ratione dictę clauſule.quòd aliàs ſi non apponeretur clauſula prædicta,inductũ eſſet vitiũ litigioſi,quod ꝓhiberet reſignationẽ, iuxta ea quæ dicit deciſ.3. ſub tit.vt lit pẽden.in nouis.& in antiq.deciſ.3. eod.titu. cum aliis,que Fely.tradit in c.cum i.& a col.3. de re iud.meminit etiam Alexandrinus in c.j nu.74.cum ſeq.3.quęſt.j.Prædicta ergo clauſula inducit iſtũ primum effectum in fauorem poſſeſſoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentiũ poſſeſſorum forte infirmorum,vel alias veriſimiliter propter ſenium de proximo morientium.qui quidẽ impetrantes videntes ſe nullum ius fouere,ſæpe inducunt litẽ ſuper illorũ beneficis,non ad effectũ,vt illam proſequãtur cum nullũ ius habeãt, ſed quo ad hoc ,vt ex triſti poſſeſſorũ euentu,qui,vt dixi,vel propter longum ſeniũ,vel periculoſam infirmitatem ſperãtur de proximo mori,beneficio regulę de ſubrogandis gaudere,vti poſsint,vt ſic de non iure faciant ſibi ius,& priuent ordinarios patronos & expectantes facultatibus illis à iure cõceſsis.aut ſaltem ipſi poſſeſſores ſic citati ad curiã propter lõgitudinem itineris,& grauium impenſarum t.morẽ, tædio litis affecti cogantur vel cedere,aut penſiones ſuper dictis beneficiis dictis moleſtatoribus conſentire,vel quod facilius factũ vi

dimus regreſſus illis & acceſſus cōcedant. put tēporibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati ſūt. Quib⁹ fraudib⁹ Martin⁹ papa v. per ſuā cōſtitutionē extrauagantem, & nouiſſime Hadrianus papa VI. & deinde Paul⁹ III. per ſuas regulas obuiarūt, quas de nō ſubrogādis ralibus ediderunt. Similem etiam malitiā Bonifacius viij. ſubſtulit in c. fina. de renun. libr. 6. de qua Alex. & Moder. meminerunt in l. filiæ. per illum tex. ff. ſolu. mat. & reaſſumit Decius in conſil. 130. col. fina. Et ideo ante prouiſionem factam per præfatos ſummos pontifices opportuna fuit iſta clauſula quæ ſuſtulit hūc morbum, & prouidit ne per huiuſmodi cōmiſſiones induceretur litis pendentia, ne beneficia efficerētur litigioſa, quæ alias de iure per commiſſiones prædictas. & citationē exequutā in illa, ducebatur, vt no. in clem. ſi. vt lite pend. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor. in c. gratū. de offic. deleg. & alibi ſæpe. Et licet vt dixi, propter dictam clauſulā factū ſit, quod lis nō dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clauſulę præſeruatur ab hoc incōmodo, ne beneficia ſua effecta ſint litigioſa, erit tamē inducta lis quo ad actorem impetrantem, reſpectu cuius dicentur beneficia prædicta in ſui præiudicium litigioſa, quòd quidem præiudicium poteſt conſiderari quo ad tres effectus.

Clauſula illa, & q. interim beneficiū nō ſit attamē litigioſum.

Primus, quia ſi ipſe actor ante terminū ad articulādū dummodo poſt decretam citationem moreretur, tali caſu cenſerentur dicta beneficia litigioſa in fauorem poſſeſſoris rei conuenti. & in odium actoris, adeo, quod ipſe reus poſſeſſor poſſet peti ſe ſubrogari, & eſſet locus regulæ de ſubrogādis in fauorē poſſeſſoris, & diceretur vera lis. arg. eorum, quæ dicit Egid. concluſione. 380. quæ incipit, ſi faciens cōmitti. facit quod dicit idē Egid. concluſione. 545. quę incipit. ſi pēdēte inquiſitione, &c. Et ita etiam in vna Toletana portionis tenuit Rota corā. R. P. D. Petro Vorſcio 10. Nouembris M. D. XXXIII. & hoc probat latè Felyn. in c. ſuper literis. col. 9. verſi. limito. 1. de reſcript.

Secundus effectus, dicta litis pēdētia erit, quòd de priuilegio impetrādo pendente iſta lite per ipſum actorē, ac quælibet alię gratiæ per eundem obtentæ in præiudiciū poſſeſſoris aduerſarij ſuper eo, ſuper quo lis pendet, non valebunt, non facta mentione de dicta lite: adeo, quod eadem lite durante nullū dicto actori commodum, nec reo incōmodū inducent, per ea quę Old. dicit in conſi. 299.

Lis mota per cōmiſſionem reſpectu tantum impetrantis nullos operatur effectus.

col.

eo.2.& idem reus nihilominus excipere poterit de regula de non tollendo iure quæſito,& vti aliis remediis iuris vt ꝓbatur in c.cauſam quæ.de teſtib. Et ibi bo.gl.& in c.1.&.c.dilectus.vt lite penden.ca.dudum de priuil.cum ſim.

Tertius effectus,quare dictus actor impetrans non poteſt cedere ius ſuum alteri etiam ante dictum terminũ ad articulandum.Et ceſſio quo ad ipſum diceretur facta lite pendente,cõſequenter poſſet talis ceſſio reuocari per reũ poſſeſſorem tanquã attenta.cle.j.§.ſi verò,vt lite pẽd.facit quod dicit deciſ.10.tit. vt lite pend.in nouis.& ꝙ dicit Egid.deciſ.102.& ita declaratur deciſ.3.co.ti.in nouis. quæ voluit reum poſſeſſorẽ attentare ſi lite pendente in aliũ cedat,quod intelligitur quãdo eſt lis quo ad eũ:ſed in caſu iſto nõ eſt lis introducta quo ad eũ,niſi quaten' ſit ſibi proficuũ,ſed quo ad actorem eſt vera lis in eius odium.& hęc lis quo ad ipſum actorem impretrantẽ inducta fuit per ſolam cõmiſsionẽ ab eo obtentam,& citationem decretam cõtra aduerſariũ,licet illa in citati notitiã non peruenerint, vt dicit formaliter Rom.conſ.330.in cip.circa primũ.j.col.vbi dicit.quod clem. 2. vt lite pendẽte,volens ad introducendũ litis pendentiam requiri,citationem in citati notitiã perueniſſe procedit, niſi quo ad litis pendentiam introducẽdã ex parte agentis, quia ſufficit quo ad ipſum actorem ſoli' citationis decretũ abſq; eo quod facta fuerit citationis executio.Ratio iſtius dicti eſt, quia ex quo ipſe actor certus eſt de cõmiſſione & citationis decreto,amplius certiorari nõ debet,vt in c.eũ q certus de reg.iur.lib.6.& c.ab excõmunicato.de reſcript. cũ ſimil. Et ita in vna Valentina parochialis de Pego pręteritis annis corã R.P.D.Raynaldo,Petrutio,& in eadẽ poſtea coram.R.D.Io.Mohedano. & in alia Conchen.coram tenuit Rota,vt dicam in reg.triennali.q.51.& in reg. annali q. 47. vlterius ſciendum eſt, quod commiſſio literis nõ cõfectis nõ datur ſuper duobus beneficiis,niſi cõtra vnum;& tunc ita demum ſi ambo beneficia ſint eadẽ ſupplicatione impetrata ex perſona eiuſdẽ,quia tali caſu vnica cẽſetur gratia:ex quo ſignatura dicit,fiat vt petitur iuxta regulam cancellariæ.60.facit.l.ſcire debemus.cum materia.ff.de verb.obliga.nec ſufficit tantum quòd commiſsio ſuper pluribus beneficiis ſit contra vnum,niſi apponatur iſta clauſula, vnica ſupplicatione impetratis, & q cauſa ſuper vno iã eſt inſtructa coram auditore,qui eſt ſuper

Poſſeſſor reus in aliũ cedens lite pendẽte,an attentare dicatur.

Litis pendentia vt introducta dicatur quid requiritur.

Cõmiſſio literis nõ confectis, nõ datur.

per materia bene informatus. Nam tali caſu ne continẽtia cauſæ diuidatur, cõmittitur cauſa eidẽ, aliàs nõ datur commiſſio. Ratio prædictorũ eſt, quia ex quo notarij Rotæ hodie commiſſiones ſingulorum beneficiorum ſibi per turnum diuidunt, & emolumenta ſuorũ officiorum ex regeſtris cõficiendis ſuper quolibet beneficio capiũt, ſi vna commiſſio plura beneficia cõtineret, & illa diſtribueretur vni notario, redũdaret diſparitas diſtributionis in præiudicium aliorũ, propter maius lucrum, quod ille perciperet ex cõmiſſione continente plura beneficia. Et poſſet hæc fraus procurari de facile, niſi notarius talem commiſſionem continentẽ plura beneficia loco plurium commiſſionum ſibi diſtribuendarum computaret. Oportet igitur quòd iſto caſu verificentur coram auditore narrata in cõmiſſione, videlicet quòd illa beneficia ſint vnica ſupplicatione impetrata, & quòd cauſa aliâs ſit coram eodẽ auditore inſtructa ſuper altero ex illis beneficiis, nam hoc modo commiſſio procedet. Et iſta omnia procedunt, quãdo commiſſio continens plura beneficia eſt impetrata contra vnum. Secus ſi peteretur talis commiſſio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis, non vnica ſupplicatione impetratis contra diuerſos, quia talis commiſſio cõcedi nõ ſolet. Nã ex quo ſunt plures diuerſæ gratiæ in diuerſis ſupplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri ſpecialis cõmiſſio, & de per ſe ſeparata, argumento eorum quę dicuntur de pluribus capitulis cõnexis, vel ſeparatis per doct. Moder in c. tranſlato. de conſti. & per gloſ. in l. etiam. §. 1. ff. de minor. per Bart. in l. Aurelio. §. idem quæſiuit. ff. de lib. leg. per Bald. in l. 2. C. de re iudi. & in l. ampliorem. de appel. Nam clarum eſt quod aliqua concedũtur ratione cõnexitatis, quæ alias non concederentur, vt not. Specul. in tit. de ſent. excom. §. 2. verſic. ſed pone. Et facit tex. in l. cum actum, & quod ibi not. Bart. ff. de nego. geſt. & in ca. quãto. de iudic. dixi t. in ſingul. meis ſuper. l. quædam. ff. de acquir. re. domi. ſubreptis Patauij.

Cõmiſſio ſuper duobus vel pluribus &c.

Connexitatis ratione aliqua cõceduntur, quæ aliàs non conceduntur.

Cõmiſſio ſuper validatione proceſſus quando dari ſolet.

Poſtremo quo ad hãc ſignaturã ſuper dicta materia addo vnum, videlicet quod quãdo proceſſus eſt nullus, ex eo quia literæ nõ ſunt expeditę ante terminũ ad articulãdũ, vel ex alio defectu, nõ datur cõmiſſio ſuper validatione proceſſus, niſi cũ iſta clauſula, ſcilicet, parte ligitimè citata. Nam licet ſanentur defectus proceſſus, tamẽ defectus citationis eſt inſanabilis, etiam refectis expẽſis, & quãdo in

Citationis minus legitimæ defectus in quibus caſibus ſaniuntur.

in totum fuit omiſſa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia non fuit ſeruata forma. Nam talis nullitas cum clauſula, dummodo ad notitiam citati peruenerit, ſolet ſanari: Et tunc ſufficit, quòd probetur de tali citatione notitiam habuiſſe, vt probat text. in clem. cauſam, ad fi. de elect. Et tradit. Rom. conſil. 410. & Rota deci. 27. in nouis. Et inter modos probantes q̃ ſic citatus habuit notitiam, eſt vnus, videlicet, ſi poſtea miſit procuratorem ad illam cauſam vt ponit Egid. deciſi. 59. & alia 539. prout in mea Compoſtellana archidiaconatus contigit coram D: Paulo Capiſucco per R. D. Io. Paulum confirmata anno præterito M.D.XXXVIII. pro quibus videnda ſunt quæ late ſcribit Fely, in c. cum contingat. de reſcrip. Iſtis ergo caſibus ſanatur defect⁹ minus legitimæ citationis. Secus quando in totũ fuit omiſſa, quia tunc talis defectus vt dixi, inſanabilis eſt, vt probat tex. in clem. paſtoralis, verſic. cæterum. de re iudic. Et etiam ſi papa in cõmiſsione apponeret clauſulam, ſupplentes defectus ſi qui forſan interuenerunt. nam intelligitur illa clauſula quo ad defectus iuris poſitiui puta cõtra ſolennitates requiſitas à iure, ſecus quo ad defectus iuris naturalis, prout eſt citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de tranſactio. referendo Specul. in titu. de legato §. nunc oſtendẽdum, verſi. 18. Et hoc quod dictum eſt, defectus iuris poſitiui tolli per dictam clauſulam, procedit de iure communi, tamen ſecundum regulas Cãcellariæ non ſufficit ſimplex clauſula, ſupplentes in genere, niſi defectus explicentur, vel ſupplicatio ſignata fuerit per fiat, vt petitur, vt expreſſe dicit vna regula Cãcellariæ poſita infrà nu 39. & hoc dicit Alex. poſt alios p̱ eũ adductos in cõſ. 195. incip. aſſumo, in 3. col. verſ. dicit tamẽ, & in 4 col. verſi: cõprobatur. in 2. volu, Ex cuius dictis arbitror. cõſtatã fuiſſe illã regulã, Et talis expreſſio defectuũ adeò eſt neceſſaria q̃ etiã ſi diſpenſatio cõceſſa fuerit motu proprio, expreſſio defectuũ requiritur, vt p̱bat And. Sicul. in c. ab excõmunicato, in 2. colũ de reſcript. Tamẽ hoc dictũ And. Sicul. iudicio meo videtur dubitale niſi illud intelligam⁹ procedere in defectibus perſonarum, quia in defectu ſolẽnitatis actuũ nõ videretur verum, ex eo quia talis defectus etiam in genere per clauſulam motu proprio, & ex certa ſcientia purgatur, vt probat Alexan in conſi. 79. col ũ, 5. verſi. circa ſextum, &c. lib. 1. & in cõſi 111. in 2. col. vol. 6.

Clauſula ſupplentes defectus: &c.

Defectuũ expreſsio quàm ſit neceſſaria

Et

Et iſta omnia de plano procedũt, quo ad effect' deſcendẽtes de iure poſitiuo, vt dixi, excepto vno caſu relato p Card. in d. verſi. cæterum. qui voluit quòd per huiuſmodi clauſulam ſupplentes non inducatur abſolutio ab excommunicatione per clem. ſi ſumus. de ſent. excom; quod dictum eſt notabile, ex eo, quia talis defectus videtur eſſe iuris poſitiui, iuxta notata in ca. veritatis. de do. & cõt. & p Moder. in c. poſt ceſſionem, de prob. Tamen hoc ideo eſt, quia per illam clauſulã non inducitur aliquid extrinſecũ, neque diſpenſatio, neque habilitatio perſonarum. arg. eorum, quæ dicit Alex. in l. quidam cõſulebant. in 2. co. ff. de re iudic. Nec minus, vt dixi papa per dictam clauſulã ſupplet defectum naturalem qualis eſt citatio, quæ dicitur eſſe de iure naturali & diuino, vt probat Abb. in c. 1. de cau. poſ. & ꝓprie. per bonas rationes, quas latius cõprobat ibi Io. Rugerius de la Mota Moder. repetẽs in 4. notab. hinc eſt, ꝙ per papam nec aliũ principem citatio tolli vel ſuppleri poteſt. vt tradũt ibi præfati Mod. poſt Maria. in tracita. & Fely. poſt Innoc. & omnes in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. Imò etiam in caſu in quo diſpenſare poſſet, nõ intelligitur velle ſupplere defectũ, niſi exprimat, vt tradit Fely. in c. poſtulaſti, in 17. col. verſi. tertius caſus. de reſer.

Citatio neque per papam neque per alium principem tolli poteſt

Et quod dictũ eſt de citatione, idem eſt in cõſenſu quẽ, papa nõ poteſt ſupplere vt vult notabiliter Io. And. & Panor. in c. per venerabilẽm, qui fil. ſint leg. vbi dicunt, quod papa non poteſt inducere matrimonium ſupplẽdo cõſenſum, cum ille ſit de iure naturali. Et eodem modo neque ſignatura papæ ſolet ſupplere defectum mandati. Nã vbi proceſſus eſt nullus vel ſententia nulla, ex defectu mandati non poteſt talis infirmitas ſecundum ſtylum Rotæ ſanari, etiam refectis expenſis, iuxta tex. in cap. in noſtra. de procu. & in l. licet. C. eodẽ tit. nec iſte defectus iuſtificatur ex eo, quia reus malitioſe tacuit non oppõẽdo in tempore exceptiones mandati, & ſic dedit cauſam, vt actor laboribus & expẽſis fatigaretur, propter quod videretur eiſdem teneri ad expenſas. iuxta c. exceptionem. de excep. Et quod notab. ſcribit Egid. cõcluſione 226. incip. in cauſa. & c. quia debet imputari ſibi pars, quæ ante omnia nõ perquiſiuit mandatum, nec excuſatur ſi proceſſit ſine mãdato propter culpam iudicis non inquirẽtis in principio litis de ligitimatione perſonarum, prout facere tenebatur iuxta tex. in cap. 1. de accuſ. & l. ſi quæramus. ff. de teſta

Mandati defectum ſignatura papæ ſupplere non ſolet. mandato ex defectu vbi ſententia eſt nulla, &c.

Iudex in principio litis de le

ſta.&l.quidam referunt.verſic.eſſe enim debet. ff. de iure codicil.& in l.ſi in diem, in princ.ff.de condi.& demonſtr. Nam,vt dicit glo in l.vt liberis. C.de colla.in primis quę rendum eſt de perſonis quæ ante omnia ſunt legitimádę per iudicem,qui poteſt & debet ex officio compellere procuratorem exibere mandatum ne ipſe iudex laboret in vanum,vt dicit.glo.no in c.1.verſic.abſentia.de elect.lib. 6.& ponit Rom.in conſi.60.in fin.Nam iſta culpa iudicis non excuſat partem,quæ hoc etiam inquirere debuit. nā quilibet tenetur eſſe diligens in perſcrutādo & bene videndo quæ ſibi expediunt,prout faciunt Florētini,qui ſecundum Pet.de An.ha.in conſi.305. præſumuntur diligentes.Nam vt dicit Ioā. Boccatius, Non ha d'eſſere loſco,chi ha da far con toſco.Et ideo talis negligētia ſibi imputari debet: dicta ergo nullitas eſt inſanabilis propter defectum conſenſus qui exigitur in mandato procuratoris.Hinc eſt,q mandatum per mille annos præſumitur, vt dicit Bal.in l.1.C.de reb.alie.non alie.& in l.2.C.ſi ex fal.inſt.& hoc propter defectum conſenſus.

Legitimatio nem perſonarum inquirere debet

Florentini ſagaces & diligentes reputātur

Mandatū per mille annos non præſumitur.

Sed iſta omnia limitantur non procedere quando in actu antiquo,mandatum enunciatur:nam tali caſu mandatum præſumitur interueniſſe, vt tenuit idem Bald. ſibi contrarius in quodam ſuo conſi.quod refert, & ſequitur Curtius in conſi.67.Et ita ſecundum iſta conſilia iudicauit Rota per tres inſtantias in cauſa Tridentina cōfiniū coram R. P.D.Iacobo Simonetta de anno M.D X V I.vt latiſſim è refert Dom.Guliel.Caſſiodorus in quadam deciſione ſua incip.lata erat ſententia.quo in loco innumerabiles rationes ponit,propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum iſtam limitationem ad dictum Bald.in dicta l.2 quod etiam limitat Fely.in capit.ſicut.in 1.7.de re iud. Et iſto caſu defectus mandati eſt ſanabilis.

Et quod dictum eſt de defectibus citationis & mandati quæ regulariter in hac ſignatura iuſtitię nō ſanantur,idē eſt in defectu iuriſdictionis & cōpetentiæ,quæ nec etiam ſanātur:q. Vbi nō eſt iuriſdictio proceſſus,& inde ſequuta ſunt nulla,non ſolū ex defectu conſenſus,ſed etiam propter defectum ſolennitatis quæ non potuit coram alieno iudice interuenire,vt dicit Abb.& alij in c. ſignificaſti, in penultima col.de for.comp.& iſte defectus iuriſdictionis eſt tam infectus & ſcabioſus q ſcriptum ſanans omnes, & quaſcunque nullitates non comprehendit ſub generalitate

Iuriſdictionis & competentiæ defectus nō ſanatur per ſignaturā iuſtitiæ.

Iuriſdictionis defectus.

ralitate verborum defectus iuriſdictionis, vt tradũt doct. poſt glo.fin.in cle.1.de ſequeſt.poſſ.& fruct. Nam iuriſdictio eſt lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia conſtare debet, vt in c.cum in iure. de offic. delegat. Hinc euenit q̃ licet contra tres ſententias cõformes nõ poſſit opponi aliqua exceptio, donec ſentẽtiæ fuerint executæ. cle.1.de re iudic. non tamẽ excluditur exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, ſecundum doctores ibi, & hoc videtur ſequi Cal.in conſi.8.titu.de re iudic.& tenet expreſſè Pet.de Anch.in conſi.68.excellens domine.in 3.col.& illam glo.d.cle.vnicæ, ſequitur Soci. conſi. 274.col.penul.cum pluribus concor. vt ſcribit Decius in cõſi 38.circa primum.col.5.facit quod in ſimili dicit Bar. in l.1.§.hoc interdictum.ff.quod vi aut clàm.

Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſenten. cõformes, &c.

Iſti igitur tres defectus enumerati, videlicet, iuriſdictionis, citationis vel mãdati, ſunt veluti tres illæ infirmitates inſanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij 2. de Ponto, Soluere nodoſam neſcit medicina podagram: Nec fomidatis auxiliatur aquis.

Podagra rabies, lepra, tres infirmitates inſanabiles.

Aliæ tamen nullitates per ſignaturam facilè ſanãtur, adiuncta illa clauſula, refectis expenſis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis deciſionum, deciſio.incipien.firma eſt propoſitio.

Nullitates quæ ſanantur facile per ſignaturã, &c.

Et eodem modo reparantur per iſtam ſignaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, ſi lite pendente ſuperueniat bonum ius. Nam tali caſu facilè obtinetur cõmiſsio, quòd auditor attẽto bono iure oratoris, procedat ſuper hoc nouo iure, vt exemplificat Gemi. in conſi.79.& Ro.conſilio.299.& Egid.conſi.35.quia talis commiſsio erit iuſta & honeſta, ex eo, quia ſecundum iuris diſpoſitionem poſſum lite pendente acquirere mihi ius bonum, etiam poſt concluſionem cauſæ, vt dicunt prædicti doct. & notabiliter firmat idem Egi. in deciſio. 662.& deciſ.102.declarãdo, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicendum contra iſta iura nouiter producta, & idem dicit Abb.in cap.fin.vt lit.pendẽ.cum cõcor.vt ſcribit Deci.in c.1.in 2.col.de confir.vtili.

Sed aduertendũ eſt, q̃ iſta quæ dicit Egid.& prędicti docto.de plano procedunt in beneficialibus, ſecus tamen in profanis, quia in illis ius de nouo emergens poſt concluſionem in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiam, & ideo requiret nouum iudicium, & nouam telam, vt dicit

Ius de nouo emergẽs in profanis poſt

Barto.

in l.ſi mater.§.eandē.in fi.ff. de excep. rei iud. cum concor.vt tradit Alex.in conſi.39.incip. vertitur lis. in.2.col. & con.150.col.fi.lib.5. & ideo prima terminorum obſeruatio hoc caſu non ſufficeret,vt dicebat Egid.qa in profanis requiritur,ꝙ ius illud obuenerit ante cōcluſionem in cauſa,vt tradit idē Alex.in con.177.viſo themate.co.fi.lib.5. Declarando tamē,vt notabiliter ſcribit Paul.de Caſt.in l.neceſſarias §.fi.de pign.actio.& aliquid per eundem in l.cum vir.ff.de vſucap.Et iſto caſu putarē in euentum in quem papa per commiſſionem ſuam mandaret auditori,quod ex eiſdem actis procederet, attento bono iure poſt concluſionem acquiſito, quod læderet aduerſarium, & vti poſſet exceptione regulæ de non tollēdo ius quæſitum,vt Rom.dicit in conſi.176.colum. penul. ſicut iudex qui admitteret articulos poſt terminum, diceretur me grauare,vt in deciſ. 27.in nou.de quo in dicta regula mentionem feci. ſaltem hoc negari non poſſet, qui nouū ius acquiſiuit, deberet alteri condemnari in expenſis, quia fruſtratoriè vſque ad cōcluſionem fecit illum litigare ſuper malo iure. nam ſi à principio bonum ius produceret,forte pars non contenderet,ſed liti cederet, nec laboribus & impenſis fruſtrà grauaretur.Ex quo igitur temere fecit litigare,iuſtam litigādi cauſam habuit, & ideo videtur eidem condemnandum in expenſis,argum.l eum quem temere.ff.de iud.

Litigare qui facit abſquē temere, debet in expenſis condemnari.

Hoc tamē limitat notabiliter ſecūdum diſtictionē Bar. in l.nō poteſt.ff.de iud.vt ibi per eū. Secundo limita hoc procedere,quado ille idem qui incepit & mouit litē ſine aliquo iure,& acquiſiuit nouū ius poſt concluſionē cauſæ,eſſet qui ſentētiā in fauorē canonizatoriā noui iuris reportaret:ſecus verò ſi alius in locū eius per eius obitū ſubrogatus illam obtineret,qa tali caſu ceſſat ratio l.eū quem temere, qa hoc caſu cōdēnatus non poteſt de iſto ſubrogato conqueri,ꝙ eum temere & fruſtratorie fecerit litigare vſq; ad cauſæ cōcluſionē,&ideo pœnā quā merebatur primus litigans,non debet iſte ſubrogatus incurrere,qa non videtur ſubrogatus quo ad pœnam,quæ accidētaliter prouenit ad ius, vt probatur in l.item veniunt.§. cùm prædiximus ff.de peti.hæred.facit l.1.ff.de in lit.iur. præſertim quia in beneficialib.creatur nouum ius per ſubrogationem papæ,& non transfunditur illud idem quod habebat defunctus,vt tradit Io. And.in c.ſi tibi abſenti de

Ius nouū per ſubrogationem

X præb

Papæ in beneſi ialib. creatur. &c

præben lib.6.& in c.1.&.2.vt lite pend.eod.lib.

Subrogatus per cõmiſſionem ad proſecutionẽ executorialiũ ad quid teneatur.

Et ſecundum hoc eſſet dicendum ꝙ ſubrogatus per commiſsionem ad proſequutionem executorialium teneretur de nouo iure petere ſibi decerni executoriales,licet iam fuiſſent decretæ pro defuncto, & etiam deberet eas de nouo intimare condẽnato, licet defunctus eas iam intimaſſet:quia ſi illud eſt accidentale, in ſubrogatum non transfunditur,præſertim quia ſi in eo creatur ius de nouo debet intelligi cũ qualitatib.ſuis,vt nihil habeat ex antiquo. Tamen in iſtis duobus caſib.contrarium tenuit Rota in vna Aurien.monaſterij de Oſſera, corã R.D. Ioan. Paulo Ptolomeo,pro Reuerendiſs.Cardin.Farneſio Vicecancelario.

Executoriales iam decretæ in perſonam defuncti, an debeãt de nouo decerni.

Nam in dicta cauſa voluit Rota poſt plures informationes aduocatorũ,& ꝓpoſitiones cauſæ, ꝙ executoriales iam decretæ in perſonam defuncti non deberent de nouo decerni propter ſubrogatum, etiam ſi illæ fuiſſent decretæ vigore ſententiæ latæ per contradictas, à qua fuiſſet appellatum à die notitiæ,quæ appellatio fuerat deſerta adeò quòd domini voluerunt.ꝙ iudex prim⁹ exequi poſſet executoriales prius decretas:pro qua deciſione vltra alia,faciũt allegata ea quæ Bar. & Iaſ.tradũt in l.tale pactum.§ qui prouocauit.ff.de pact & Fely.in c. ex parte.el 2.in antepenul.col.de reſcrip. & ita Rota concluſit quo ad iſtud primum caput,die 27.Martij.1538.

Tamen circa hoc eſt aduertendum, ꝙ iſta procedũt,niſi poſt appellationem & reſtitutionem latæ fuiſſent vna vel duæ ſententiæ cõfirmatoriæ primæ ſentẽtiæ,quæ trãſtuliſſent in rem iudicatã, qa iſto caſu decernẽdæ eſſent nouæ executoriales,nec ſignatura cõcederet cõmiſsionẽ ꝙ ſit loc⁹ primis executorialib.decretis vigore primæ ſententiæ.ita dicit D.Guliel. Caſsiodo. concluſum fuiſſe in ſignatura iuſtitiæ ipſo præſente.

Executoria es prima per reſtitutionẽ euacuantur.

Ratio fuit,qa per reſtitutionẽ euacuatę fuerũt primę executoriales, & impedita executio.c.ſuſcitata. cum glo.de reſt.in inte.cum vulg.ergo requiritur ꝙ de nouo decernãtur vigore vltimarum ſententiarum,quia actio non naſcitur ex prima ſentẽtia, ſed ex ſecũdis,vt not.Bar.poſt glo.in l.eos,in ver.iniuſtã. C.de appella.cum aliis cõcor.vt ſcribit D. Guliel.in quadam deciſione incip.habueram ſententiam,&c.

Actio nõ ex prima naſcitur ſententia, ſed ex ſecũdis.

In ſecũdo verò capite,videlicet quãdo iam prius fuerat per defunctũ facta intimatio executorialium condemnato, nunquid ſubrogatus ad proſequutionem executoria-

lium

lium debeat iterum de nouo eas principali condemnato intimare, fuerunt variæ inter dominos opin. Nam quidã dicebãt requiri intimationem de nouo, ex eo quia plura poterant per condemnatum contra ſubrogatum opponi, quæ forte non militabant cõtra defunctũ, iuxta ea quæ dicit Card. in cl. 1. de ſequeſtra. poſ. & fruct. adducebatur ad hoc etiã deciſio Rotę. 320. licet in cauſis, in nouis. quę voluit nouam gratiam intimandam reo etiam cõtumaci propter prædictam rationem: quia forte poterit eam de ſubrogatione impugnare. prę ſertim. quia hic agitur de priuando à beneficio, & de incurrendis cenſuris, quo caſu quandó priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo, vt dicit deciſio Rotę, 750. in antiquis. Et ideo domini in vna Cremonen. penſionis Prioratus dixerunt neceſſariam fuiſſe intimationẽ, nõ obſtante notitia rei vaga quãdo agebatur de incurrẽdis cẽſuris. & priuatione beneficij vigore bullæ expeditæ, quo caſu certa & indubitata notitia, & citatio perſonalis requiritur. iuxta no. p Fely. in c. quoniam. §. porro, col. antepe, vt lit. nõ conteſt. & in c. cum contingat. col. pen. de reſcrip. & tenet Ro. in conſi. 481. incip. in caſu præmiſſo, in 2. dubio & ita iudicauit Rota in dicta cauſa Cremonen. coram domino Chriſtophoro Panigarola die 10. Decembris. M. D. XXIX. ſic videbatur hic dicendum.

Gratia noua, an debeat denuo intimari reo, quãdo agitur de priuatione.

Citatio perſonalis & indubitata notitia quando requiratur.

Tamẽ iſtis nõ obſtan. Rota in dicto caſu determinauit non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo condemnato, ex quo iã fuerant prius intimatæ, ſed ſufficere eas intimari ei' procuratori apprehẽſo in curia. Ita concluſit & iudicauit Rota in eadem cauſa Aurien. corã eodem domi. Io. Paulo 24. Ianuarij eo. anno. M. D. XXXVI. Voluerunt tamen domini quòd procurator, cui ſecundo loco intimari debebant executoriales, poſſet petere dilationes ad partes ad conſulendum dominum.

Non obſtant modo deciſiones ſuperius in contrarium alleg. videlicet, deciſ. 750. in antiq. quia illa deciſio procedit in principali gratia priuationis, ſecus in acceſſoria: vnde ſi reus fuiſſet citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta eſſet gratia ſi neutri, continens priuationẽ, ſufficeret illã intimare procuratori domino litis in curia apprehẽſo. Ita tenuit Rota in vna Cõuerſanã Archipræſbiteratus coram me mẽſe Februario. M. D. XXXIII, & ita limitarunt dictam deciſionem. 750. Nec obſtat di-

ctum Cardina.in d.clemen.1 & deciſio.320.quia illa procedunt in gratiis obtentis lite pendente ante ſententiã, ſecus in negotio executiuo,quia ne ꝑ friuolas exceptiones forte requirentes altiorem indaginem executio imdiatur, facta prima intimatione,non requiritur alia,& ratio eſt,quia illa exceptio ſubreptionis vel inhabilitatis, quæ opponi poterat in cauſa illius deciſionis. 320. extinguitur per tranſitum in rem iudicatam,vt dicit Abb.poſt Innoc.in c.conſtitutus,verſi.extra gloſ.de reſcrip. facit l. fi.in fin.C.de ordin.cog.Nec minus obſt.deciſ.nouiſſima facta in d.cauſa Cremonẽ.quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio,prout hic,quo caſu intimatio principalis requiritur.ſed hic ſufficit,q̃ ſecunda fiat procuratori.

Regula literarũ expectationẽ requirẽtes quæ ſint.

Eſt tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam 29.quæ requirit expeditionem bullarum præambulam iuriſdictioni. quia illa regula procedit in literis ſuper quibus ius actoris principaliter fundatur,ſecus verò eſſet in iure opitulatiuo ad ius principale,vt ſunt gratiæ,perinde valere,nouæ prouiſiones.& alia huiuſmodi, quia ſi tales gratiæ non petuntur canonizari.nec illarum vigore aliquid adiudicari,non requirunt literarum expeditionem,& in talibus regula non procederet.Imò ſi bullæ ſuper illo iure,quod petitur canonizari.eſſent expeditæ cum mille defectibus,ſatisfactũ videtur regulæ, prout ſuperius in quæſtionibus dixi.Nec obſtat,quòd in commiſsione ineſt tacita conditio,quæ aliquando etiam in ſignatura moderna exprimitur,videlicet,quòd ita demum

Conditio debet impleri in forma ſpecifica.

iuriſdictio detur quatenus literæ prius fuerint expeditæ, quæ conditio in forma ſpecifica impleri deberet,iuxta l. Mæuius.& l.qui hæredi ff.de condi.& demon.quia reſpõdetur, leges illas procedere in conditionibus dandi, ſecus in conditionibus faciendi,vt hic,quia poſſunt tunc conditiones in forma æquipollenti impleri.vt patet in in l.in cõditionibus.§ ſi patronus.eod.tit.& limitat latius illas.ll.Moder.Galiaula in lege 1 § ſi ſtipulanti.ff.de verbo.oblig.notabiliter Decius in rubrica de probat.in antepenultima colum.

Intellectus ad illa verba,videli-

Confirmatur iſta opinio ex his quæ quotidie in ſignatura iuſtitiæ in ſimili caſu practicantur, videlicet.quãdo cauſa penſionis committitur cũ clauſula abſque retardatione ſolutionis penſionis.Nam illa clauſula cõcedit etiã auditori iuriſdictionem ſub conditione,quia illa verba.

fine

ſine retardatione,ſunt ablatiui abſoluti,quę reſoluuntur in conditionē.vulg.l.à teſtatore.ff.de cōditio.& demōſt. Adeo quod iudex non poſſet procedere,niſi prius ſoluta penſione.& tamen illa conditio recipit limitationem & declarationem ex interpretatione ſignaturæ,& Rotæ ſimilē caſui præcedenti,videlicet,niſi ex productione bullæ reſeruationis ipſius pēſionis reſultaret exceptio, per quā iuſtè denegari poſſet ſolutio,quia tali caſu nō diceretur retardari,& iudex ſiue auditor procedere poterit, etiā nō facta ſolutione per ea quæ dicit Bart.in l.1.§.& parui.ff.quod vi aut clàm.Et eſt aduertendum,quòd iſto caſu ſignatura dat commiſſionem conſtito de bono iure, vt iudicauit Rota annis præteritis in vna Toletana præſtimoniorū coram me pro domino Petro Pacheco corā Io.de Raya.quæ ſententia poſtea confirmata fuit per R. P. D.Marcellū.Et ille caſus fuit magis difficilis,quā iſte de quo agitur.ex eo,quia ibi D.Petrus fuerat iam prius condemnatus per auditorem cameræ ad ſoluendam pēnſionem,& nihilominus data fuit illi commiſſio,quod cōſtito ex eiſdem actis de bono iure,& non iure aduerſarij; ego procederem ſine illa clauſula abſque retardatione. *ces, abſq; retardatione ſolutionis penſionis.*

Et per prædictam doctrinā Barto.in d.§.& parui, fuit etiam in ſignatura deciſus alius notabilis caſus in propoſito,vt refert Domi.Anto.de Burgos Hiſpanus in quibuſdā notis ſignaturæ,videlicet,quidam Titius habebat facultatem transferendi penſionem, quam faciebat ſibi Gaius beneficiatus ex forma bullæ,cum hac tamē conditione,ꝙ quando Titius penſionem in alium transferre vellet,deberet prius infra tres mēſes intimare ſibi trāſlationem fiendam:aliàs trāſlatio eſſet nulla. Accidit,quod Titius non facta aliter intimatione Gaio tranſtulit penſionem in Martinū,Martinus adueniente termino ſolutionis petit penſionem ſibi tranſlatam à Gaio debitore, cōtra quem recuſantem ſoluere cōmiſit cauſam cū dicta clauſula ſine retraditione Gaius negat ſe teneri ad penſionem ex eo, quia ſibi infra tres menſes non fuerunt intimatæ bullæ tranſlationis,vt cauebatur in bulla:Martinus replicat Gaium non eſſe audiendum ante ſolutionē propter illam clauſulam commiſsionis,ſine retardatione ſolutionis penſionis.fuit concluſum in ſignatura,Gaium audiendum,& eſſe dandam illi commiſsionem directam eidem auditori,quòd conſtito de exceptione illa Gaij *Caſus notabilis in ſignatura deciſus.*

 reſultante

reſultante ex inſpectione literarum, non teneretur interim ſoluere. verum, quia ſuper hoc multum contendebatur, fuit de cõſenſu partium ſic modificata commiſsio, cũ hac clauſula, videlicet, data tamen cautione in forma depoſiti de penſione ſoluenda in euentum ſuccumbentiæ, & ſine iſta clauſula commiſſio fuiſſet conceſſa, ſi pars vltro cautionem non obtuliſſet.

Et eſt aduertẽdum, quòd licet inferiores à papa poſſint ſuper beneficiis pẽſiones imponere in caſib⁹ notatis per Paulum Romanum in tractatu Penſionis. quęſt. 1. nu. 10. 11. & quæſt. 4. num. 10. & habetur in ca. paſtoralis. de his quæ fi. à prælat. & in c. niſi. vbi Abb. in fi. de præbend. Tamen in illis penſionibus de ſtylo ſignaturæ non ſolet in commiſſionibus apponi dicta clauſula, ſine retardatione: ſecus eſt in penſionibus impoſitis per papã. Ratio diuerſitatis eſt, quia inferiores à papa non poſſunt, niſi certis caſibus & cauſa expreſſa imponere penſiones, quæ non tranſeãt ad ſucceſſores, vt not. Ioã. Baptiſta de S. Seuerino, in tract. penul. quæſt. 4. & doct. in c. extirpandæ. 5. fi. de præbend. Et quia dubitari poteſt, an penſio impoſita fuerit ex iuſta cauſa, & in caſibus permiſsis, propterea in talibus pẽſionibus impoſitis per inferiores à papa, nõ ponitur dicta clauſula, quia non eſt honeſtum, quòd ilico ſine aliqua diſcuſſione habeant executionẽ paratã. Sed in papa nõ attinet dubitare de poteſtate, cũ omnia poſsit. ideò penſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubium quin valeãt, ideo debẽt ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differentia inter ſuperiorẽ & inferiores. Et quia etiam eſt honeſtum, quòd penſio aſsignata ex mandato papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri, quàm impoſita per inferiores. arg. c. ſi quãdo. de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictã clauſulam ſine retardatione, quòd quando prædeceſſor meus diu non ſoluit penſionem, datur cõmiſsio ſuper inualiditate penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt, quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cũ non ſit veriſimile, quòd tanto tẽpore neglexerit eã petere. arg. cap. ſuper hoc. de renun. Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in c. contigit. de dolo & contũ. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſię, quæ ſic liberatur à ſeruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit. c. pen. de re iud.

Penſiones imponere ſuper beneficiis.

Clauſula illa, videlicet ſine retardatione.

Interpretatio quæ pro libertate facit

ſud.Hinc eſt,quòd licet impoſitio penſionis requirat au *benignior*
thoritatem papæ, & partium obligationē, quia grauatur *reputatur*
beneficium ſeruitute,vt in cap.prohibemus.de cenſib.caſ
atio tamē,ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine autho
itate papæ,ſola ſimplici cedula,vt dicit Alexand.in cap.
Agatoſa.63.diſtin.cuius dictum approbatur à Rota.

Eſt alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula,videlcet,quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis pē ſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à colligātibu electos.pro quo facit dictum Rom.conſil.369.in 4.dubio.in 2.colum.

Eſt alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione, poni non debet videlicet,quando vnus impoſuit penſionē vnam centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nā ſi poſtea ille moriatur,& beneficia diuidātur in plures:& penſionarius velit quemlibet poſſeſſorē beneficij inſolidum ad ſoluendum penſionē conuenire,ſub prætextu,quia penſio habet executionem paratam,& obligatos omes,ſicut obligatio in forma cameræ,nihilominus nō datur ei cōmiſsio ſine retardatione. Ratio eſt,quia poſſeſſores beneficiorum non tenentur ad totam penſionē inſolidum,ſed pro rata.Vt concluſit Rota die.16.Martij. M.DXXIIII.corā.Dom.Io.Clerici in vna deciſ.per dictū.bb.in c.cōſtitutus,ꝑ illū text.de relig.domi.Et quo uſque iudex cognoſcat,quæ ſit rata penſionis,& diſcutiat valorem omniū beneficiorū,penſio non poteſt dici liquida,ideo non debet dari clauſula ſine retardatione.Et eodē modo quādo Epiſcopus imponeret penſionē ſuper beneficio iuriſpat.laicorum ſine patronorum cōſenſu,quod videtur facere dūmodo nō trāſeat ad ſucceſſores,vt not.gloſ.in c.a.ad hæc,de offic.vica.& licet Præpoſitus in ca.quando verſic.quid ſi rector,ſentiat contrarium, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clauſula,quia poteſt dubitari de poteſtate imponentis pēſionem per dicta Rochi i tract.iuſpatr.in verbo honorificū in 3.quæſt.interim penſio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo eſt dicendum in caſu in quo peteret penſio à beneficiato qui fecit plures impenſas in recuperando beneficio,& eius poſſeſsionem,& vult quòd penſionarius contribuat.Nam licet contribuere nō teneatur,nihilominus,quia hoc recipit probabile dubium propter diuerſitatem argumentorū,quæ poſſent fieri de.l.3.§.ſi cō

 ſeruatis.

ſeruatis. circa fi. & l.amiſſæ. in fi.& l.nauis.ff.ad l. Rhod. de iac. Et quia ſemper debet ſolui penſio donec declaretur nulla.ca. querelam.de elect. propter iſtas probabiles dubitationes nõ debet dari clauſula ſine retardatione. Et idẽ eſſet, quando ille in quẽ trãſlata eſt penſio, in aliũ eã de facto transtuliſſet de conſenſu beneficiati, quia hoc caſu clauſula, ſine retardatione non debet dari.

Eſt tamen vnum aliud notandũ, quod de ſtylo ſignaturæ in caſibus, in quibus datur dicta clauſula ſine retardatione debitori ob non ſolutionem penſionis, nõ conceditur beneficium, capituli Odoardus.

Benefic. cap. Odoar. non datur condẽnato per tres ſent.

Tamen ad hoc eſt aduertendum, quod putarẽ ego ſtylum iſtum procedere, quãdo debitor pẽſionis cõſenſiſſet eius impoſitioni perſonaliter. Nã tali caſu ex quo in eius conſenſu ineſt iuramẽtum, & obligatur in forma cameræ, non eſſet honeſtum poſtquàm habet beneficiũ, ad cuius regreſſum ſe obligauit, ob nõ ſolutionẽ, quòd inuetur exceptione dicti ca. Odoardus, vel alia ſimili, per ea quæ dicta ſunt, quia potius debet dimittere & reſtituere beneficiũ quod accepit. Nã non eſt honoſtũ, ꝙ retineat beneficium, & quòd non ſoluat: aliâs facile illi daretur occaſio & anſa peierandi. Nec iſto caſu ſi denegatur illi auxilium dict cap. Odoardus, fit illi iniuria, quia ſcienti & volenti nõ fit fraus neque iniuria. vulg. c. ſcienti, de reg iur. lib. 6 Et quia iuramentum eſt perſonale, debet per ipſum iurãtem impleri in forma ſpecifica. c. debitores. & ca. ad noſtram, de iureiur. Sicut etiam videmus, quòd beneficiũ illius c. non datur etiam condemnato per tres ſententias, vt concluſit Rota in vna Senen. coram D. Chriſtophoro Panigarola, 10. Decembris 1529. per not. per Bald. in l. j. C. qui bon. ced. poſſ. Aretin. & Iaſ. in §. fi. inſtit. de action. ſed prædicta non militant quando conſenſus per aliũ eſt præſtitus. Hinc eſt, ꝙ de ſtylo Rotæ & curiæ quãdo quis cõſenſit perſonaliter reſeruationi pẽſionis ſub ſolitis cẽſuris & pœnis, illas cenſuras & pœnas incurrit, ſi in tẽpore non ſoluit, etiã ſine aliqua alia literarum intimatione. Secus eſt quando cõſenſit per aliũ, quia tunc requiritur intimatio, prout in vna Ladiſladiẽ. canonicat⁹, & præbendæ iudicauit Dom. Guliel. Caſſiod. de mẽſe Aprili 1521. ſuper quod latiſſimam deciſionem ipſe ſcripſit, quæ incipit. dubitaui in vna. &c. quam non curo referre.

Scienti, volentiq; nõ fit fraus nec iniuria.

Conſenſus perſonalis

Eſt bene verum. quòd aduerſus debitorem penſionis ꝑ

prædeceſſorem

prædeceſſorem impoſitæ, poſſet procedi per viam cõmiſſionis in vim monitorij per auditorẽ cameræ ad ſolutionem penſionis abſque alia intimatione literarum, tamen non poſſet contra illum procedi ad pœnas vel ſenſuras, niſi, vt præfertur, perſonaliter cõſentiret. de quo quidem ſtylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia deciſione ſignaturę poſita inter deciſiones Rotæ, quę incipit propoſui etiam cõmiſſionem, &c. vbi quaſdam ſuper hoc rationes aſignat, quæ poſſunt vbi videri.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLITIGANTIBVS.

ITEM, idem dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus, & ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, prouidere: voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio colligantem in iure, vel ad ius (ſi quod forſitan eius aduerſario in dicto beneficio competierit) ſubrogari concesſerit, dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intruſus non ſit, nec ſuper eo contra dictum aduerſarium, poſtquam illud per triennium pacificè poſſederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmiſſo iure, ſiue tunc vacet, vel tunc vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. x. vel conceſſionis etiam motu proprio) infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi facta, nullius ſint roboris vel momenti. Hadrianus vj. & S. D. N. Paulus iij. hæc verba quæ ſequuntur, addiderunt, videlicet. Et nihilominus ferè Pauli ij. & Innocentij viij. ac Hadriani vj. Romanorum pontificum, prædeceſſorum ſuorum veſtigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præſertim, quibus aut propter ſenium, aut infirmitatem imminet vitæ periculum impetrant, vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius ſubrogentur: voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in caſibus præmiſſis, vel ſimilibus impetrauit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, & gratia ſi neutri, ſi nulli ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur, quod etiam ſtrictiſſimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad diffinitiuam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſiuerit iudicatam, proceſſum foret.

PRÆFATIO,

Regulæ origo. ORIGO iſti⁹ regulæ antiqua eſt, à Io. XXIII. initiũ habens, qui duas in iſta materia regulas cõdidit ſalutares, nõ tamen omnino concordantes cum noſtra Moderna. Nam prima eius regula diſponit, quod nullus colligans valeat ſubrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis vacans per eius obitum, contractum matrimonij, ingreſſum religionis. vel alium caſum, niſi prius auditori cauſę de collatione ſibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut ſaltem iurauerit cauſam ipſam non malitioſe nec fraudulenter, ſed purè, & bona conſcientia inchoaſſe ipſique etiã auditori hoc ipſum ex veriſimilibus coniecturis ita viſum fuerit, quo caſu ad prędictam ſubrogationem procedat. Alioquin prædicta, ſubrogatio, commiſſio, & quęcunque inde ſecuta, nullius voluit eſſe momenti, quæ habere locum voluit etiã in cauſis per appellationem indeciſis pendentibus. Hæc in ſumma prima regula continebat, ad quam adaptatur deciſio Egidij. 116. incipiens, ſi petens.

Secunda eius regula, habet aliquam ſimilitudinẽ cum noſtra moderna, nam voluit idem Ioan, Papa. XXIII. quod ſubrogatus in ius collitigantis præferatur alteri nõ collitiganti habenti prouiſionem ſub eadẽ data. Et idẽ voluit ſeruari in gratia ſi neutri.

Primam regulam Ioannis, Martinus Quintus innouauit. de ſecunda verò nullam mentionem fecit, ſed aliam ipſi diuerſam regulam ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Calendas Nouẽbris, anno eius tertio. In qua voluit ſubrogationes, vel gratiam ſi neutri, ad beneficia, vel ius collitigantis non valere, ſi apparuerit ipſos impetrantes cum ſola & nuda ſupplicatione poſſeſſorem ipſum in cauſam traxiſſe, quas tanquam fraudulenter & doloſe obtentas, irritas & inanes decernit, ac nullius eſſe voluit roboris vel momenti. Ex qua quidem regula poſtea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuam fecit, quam habeo inter antiquas nõ impreſſas, quæ incipit, cum nonnulli. quæ plenior eſt quam illa, de qua miror doctores nullam feciſſe mentionem, quod Extrauagantes. fortè accidit, quia extrauagantes ex quo extra certũ corpus ſingulariter vagantur, ſolẽt de facili per mutationes pontificum obliuioni tradi (vt experientia quotidiana experimur) & etiã in multis extrauagantibus impreſſis accidit,

dit,quę facile ignorãtur. Itaque iſta extrauagans ex quo non reperitur correcta,hodie in cauſarum deciſionib⁹ allegari poſſet. Et quia eius deciſio rationabilis & vtilis videtur,& pauci eam habẽt, hic ad verbum inſerere libuit. Tenor talis eſt:Cum nonnulli ſuper beneficiis eccleſiaſticis, eis, vt vacantibus, conferendis,gratias obtinuerint, quarum vigore literis apoſtolicis de ſuper non confectis poſſeſſoribus illorum litem mouiſſe,& eos in cauſam traxiſſe dicuntur,& conſequenter poſſeſſoribus ipſis defunctis in ius eorum,& ad poſſeſſionem huiuſmodi beneficiorum,lite pendente ſubrogari,aut aliàs in forma ſi neutri prouidere obtinuiſſe,non diſcuſſo ſeu viſo an gratię validæ,ſeu inutiles fuerint,ſeu an ſuper eis literę apoſtolicę potuerũt aut debuerũt expediri:Nos talibus fraudib. obuiare cupientes,& omnes, & ſingulas literas ſubrogationum,ſeu in forma ſi neutri,ſeu alias lite pendente,ſuper talibus beneficis per nos de cætero concedendas, in quibus non apparet impetrantem aliàs quã nuda ſupplicatione poſſeſſorem in cauſam traxiſſe,tanquam doloſas & fraudulentas,volumus & decernimus irritas & inanes, Hæc ſunt quæ ſuper iſta materia ædidit Martinus.

Eugenius Quartus nullam regulã ſuper hoc fecit, nec prædictarum aliquã innouauit, ſed ſub ſilentio tranſiuit. Sed nicolaus v.regulam iſtã eo verborũ tenore quo nũc in modernis regulis deſcribitur,prim⁹ omniũ introduxit.

Moderni verò põtifices,vt Leo,& cęteri ad illam regulem Nicolai,vnam clauſulã addiderunt: nam poſt verbũ impetrationes,poſuerunt hęc verba,vel etiam conceſſiones motu proprio,&c. & hoc fecerunt vt tollerẽt dubitationem,de qua hic diſputat Gloſſator propter verbũ impetrationes,quod videbatur excludere gratias motu proprio cõceſſas,iuxta.l.1.&quæ.ibi not.C.de peti.bon.ſub. lib.10.cum inter illas ſit magna diuerſitas,vt in c.ſi pluribus,de præbend.li.6.Hadrianus papa VI. ſolus hanc regulã,ſicut & plures alias mutauit,ſeu poti⁹ limitauit,Nã voluit hanc regulam locũ non habere in impetrantibus beneficia viuentium ſeniorum aut infirmorum,vel ꝑ priuationem aliquorũ,in quibus caſibus noluit ſubrogationes,aut gratias nouę prouiſionis vel ſi neutri,valere. Et quidam dicunt hoc ideo factum fuiſſe,quia ante iſtã prouiſionẽ Hadriani expeditum erat ſubrogationes factas de infirmo vel ſene valere,ex eo quia per citationẽ factã

contra

contra tales infirmos, vera litis pendētia inducebatur, in qua erat de iure ſubrogationi locus, vt dicit hic Fely. Hadrianus tamen ſubrogationē valere noluit. Tamē hæc inuentio aut limitatio ad iſtam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, nō fuit Hadriani, ſed Marti. v. qui quandam aliam ſuper hoc extrauagātē fecerat. Cuius tenor talis eſt: Quorundam, & c. Sed nōnulli ambitionis ardore feruentes, in diuerſis regionibus, viros eccleſiaſtica beneficia obtinētes fortè ſenio, vel infirmitate cōfractos explorant ipſóſq; ſuper criminalibus & delictis falſo deferunt, & obtinent reſcripta iudicibus directa de priuando prætextu talium criminum beneficiis huiuſmodi, & eiſdē delatoribus prouidēdo, & conſequenter eos ſenes & infirmos vigore commiſſionis huiſmodi, ſuper delatis criminibus citari faciāt, nihil, aut parum amplius proſequētes, & deinde poſt eorū obitū beneficia huiuſmodi prætextu citationis factæ, litigioſa prætendentes, & nullum præter Romanum pontificem poſſe cōferre vacātia tanquam litigioſe impetrata, & procurāt ſe in ius defuncti ſubrogari, aut eadem eis beneficia conferri: volentes talibus inſidiis & fraudibus obuiare, ex quib. etiam aperitur via machinationis in mortem. Perinde declaramus per citationem huiuſmodi, aut alium inde ſequutum proceſſū circa priuationem citati beneficia minimè litigioſa, neque litē ſuper his pendere cenſeri, ſi per annū ſteterint, quod litē per citationem continuè proſequuti. Quinimò de beneficio huiuſmodi per obitum poſſeſſoris per illos, ad quos aliàs diſpoſitio pertinet liberè poſſe diſponi, &c.

Ex iſta quidē extrauaganti apparet limitationē Hadriani fuiſſe antiquam. quinimò ipſe idem Martinus per duas aliàs extrauagantes conſtitutiones cōſtituit, quòd ſi quis mouerit litem, antequam prius ſibi ius cōpeteret ſiue haberet titulum ad beneficiū, ſuper quo litē mouit, eſſet inhabilis ad illud beneficiū, ac poſſeſſori in ius vocato condemnaretur in expenſis, dānis, & intereſſe. Statuit etiā, q per quācūque litis pendētiā in Romana curia, in qua nō fuerint ſeruati omnes termini, & doctum de iure actoris per ſuorum iurium productionē poſt annum à die præſentatæ commiſſionis, & omnis eius lis huiuſmodi fuerit introducta, nō cenſeatur beneficium ſic liti affectū quin per illum ad quem aliàs collatio & diſpoſitio pertinet, poſſit liberè prouideri. Et licet hoc Hadriani additamentū prius

Martini

Martini.v fuerit vt ſuperius dictum eſt, & aliàs ſalutare videatur, nihilominus Clemens vii.de hoc Hadriani additamento non curauit, ſed ſequutus eſt Leonē fratrē eius patruelem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus papa iii. nunc fœlyciter viuēs, Hadrianū in omnib.eſt imitatus. Et licet iſti pōtifices inter ſe varij videātur, omnes tamen in effectu ad eundē finem tendūt, & in regulis ſuis cōcordant, exceptis limitationib Hadriani & Pauli.iii. Et ideo ego eūdem finem ſequutus regulam ipſam iuxta cōmunem literam in libris Rotæ ſcriptam cōmentabor. In reliquis verò faciam, prout opportunum videbitur.

Illud tamen ante omnia non eſt omittendū, quia deſeruire poterit ad multa inferius dicēda, quòd regula iſta (vt ex eius prooemio innuitur) eſt fauorabiliter ampliāda, ex quo emanauit ad tollendum & amputandum litiū anfractus iuxta vulg.l.properādum, C.de iudi.de quo latius in reg.de annalli dicam. Poſtremo pro intelligētia dicendorum præmittēdum eſt.quòd duo ſunt genera ſubrogationum. Primū eſt per obitum collitigantium. Et ſi ſunt plures collitigātes, ſuperſtites omnes poſſunt ſe infra menſē hîc in regula deſignatū ſubrogari facere, & hoc gen' ſubrogationis nō deberet cōcedi, cum derogatione iſtius regulæ, alteri quàm collitigantibus, niſi pro cardinalibus vt dicā ſuper hoc latius infrà in 15.quęſt.quod procedit quādo beneficiū vacat in curia, quia tunc cū difficultate hodie cōceditur derogatio, niſi tranſactū fuerit interim notabile tempus, puta duorum vel trium menſiū, intra quòd veriſimile eſt collitigantē fuiſſe in negligentia, ſed ſi collitigans moreretur extra curiā, datur ſubrogatio, etiam pro nō collitigante ſine derogaione regulę. & ita ſe habet vſus & ſtylus ſignaturæ. Secundū genus ſubrogationis eſt quando collitigans lite pendente, cedit in aliū tertiū non collitigantē, & iſto caſu hodie ſubrogatio concedi ſolet, cū derogatione iſtius regulæ, & additur in ſupplicatione clauſula, dummodo nō cedat in potentiorem & quatenus ſit vera lis, vt de hac dicam in prima quęſt. & in 11.12. & 14.q. Si verò ceſſio facta eſt per collitigantē lite pendente non in tertium ſed in collitigant, ē& iſto caſu non requiritur derogatio iſtius regulæ, neq; apponūtur in iſta ſubrogatione prædictæ clauſulæ, quia in effectu non dicitur propriè ſubrogatio ſed noua prouiſio, quę conceditur cum auocatione cauſæ & extinctione litis ſimpliciter.

Regula fauorabiliter amplianda.

Quæſtio

QVAESTIO I.

Infra menſem.

IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulæ, videlicet, infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi. & c. quid importent?

SOLVTIO. Fely. hic dicit. quòd communis intellectus iſtorum verborum dari ſolitus in curia, eſt iſte, videlicet, quod collitigans debet ſe infra menſem ſubrogari facere, quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quoruncunque aliorum non collitigantium ante iſtam ſubrogationem collitigãtis factæ non valent. Et ideo inoleuit ſtylus ſignaturæ ſecundum Fely. quod ſubrogatio collitigantis facta infra menſem, licet poſt impetrationem tertij, ſemper illi deroget.

Subrogationum genera duo.

Iſta tamen procedunt de plano niſi ille tertius nõ collitigãs, derogationem iſtius regulæ obtinuit. Derogatur enim illi ſępe, præſertim pro perſonis qualificatis abſolutè prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij Archidiacono Cõchen. vt notauit R. Bo. me. Lau. Cardinalis Sanctorum Quatuor in quodam libro ſuo derogationũ f. 87. & pro alio ibidẽ annotato fo. 117. cum aliis vt ibi. Sed pro Cardinalib. paſsim derogatur, de quo dixi aliquid in regu. 25. de non iudicando ſecundum formam ſupplicationum. q. fin. vbi materiam ſignaturę iuſtitię attingo & de iſta ſubrogatione cardinalium tractaui, & licet, vt dixi, pro cardinalibus derogatio paſsim concedatur, non tamen videtur honeſtum, quòd derogetur in pręiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigioſa cõferri non debent niſi collitiganti, ne lites in longum procedant, aliàs prouiſio non valet. vt patet in c. 1. & 2. vt lite penden. lib. 6. & clemen. 1. eodem tit. tamen hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc valet prouiſio, ſed obſtat iſta regula niſi derogetur.

Clauſula, dummodo ceſſio, &c.

Hodie tamen quando vnus ex collitigãtibus vult cedere in alium non collitigantem, lite pendente, datur derogatio regulæ, cum clauſula, dummodo non fiat ceſsio in potentiorẽ &. iſta clauſula ponitur ad iſtũ effectũ vt tollãtur fraudes & ſimulatę ceſſiones, quæ multoties fiunt ad effectũ vt aduerſarius collitigãs cogatur vi vel metu potẽtioris aduerſarij cedere, vel dimittere litẽ. Quæ omnia per dictam clauſulam purgantur. Et dicitur iſto caſu potentior ceſſionarius, quando ille habet poteſtatem, ſiue ſuperioritatem iuriſdictionalẽ in ſuperſtitem collitigantem

† Quiſquis igitur hic pulſatus, (cùm ipſe & rei ſit poſſeſſor, & in-

tem,vt dicit.Inno.& Hoſt.in c.2.de alienam.iud mu.cau fac.Et refert deciſ.1. ſub eodem titu.in no. aliàs eſt nu. 177.incip.ceſsio facta & Rom.in conſi.518.incip.in caſu propoſito.Et iſta eſt communis opinio declarando tamẽ vt per Iaſonem in l.1.C.ne lice.poten.

Dicitur etiam potẽtior aduerſarius,quando ceſſio fit in clericum per laicum:nam clericus hoc caſu reputatur potentior ſecundũ ſtylum Cancellariæ.vt dicit Collecta.in cap.1.in fin.de alie.iudi.mu.cau.fact.& ita ſeruari atteſtatur Hieronimus Paulus in illo vulg.libro practicę Cãcellariæ,fo.44.verſi.clericus in Cancellaria,&c.Tamẽ Cãcellaria teneat quicquid velit,illud de iure verum nõ eſt, ꝙ clericus ſit laico potentior:nam cõtrariũ tenet Hoſtië. in ſumma de alien.iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicũ potentiorem clerico ex eo,quia laici ſunt terribiliores.c. alicui.& cum multis.2.quæſtione ſeptima.Et quia clerici laicis ſunt infeſti. cap. clericis.de immunitat.eccle lib.7. Ideo concludendum eſt ſecũdũ veras& cõmunes concluſiones,quòd ſi clericus in quẽ ceſſio fit.cauſa mutãdi iudicium,non habeat ſuperioritatẽ iuriſdictionalem ſuper laicum, non dicetur potentior, prout tenet idem Collecta.& alij in ca 2.eodẽ tit.Et reaſſumit Rota in dicta deciſiõ.1.in no.vel niſi dicamus,ꝙ clericus dicatur potẽtior quando eſſet potens ex magna domo & bellicoſa prout Colonenſiũ,vel Vrſinorũ, vel Cancellariæ ſtylus poteſt defendi,ratione fori.vt clericus dicatur laico potentior.

Et iſta quæ dicta ſunt de ceſſione non facienda in potẽtiorem limitantur non procedere quando vna ſententia fuiſſet lata procedente collitigante,quia tali caſu poſſet collitigans pro ſuo libito in quemcunque renuntiare, & derogatur regulæ. Ita fertur dixiſſe Bo. me. Triuultium tenuiſſe Rotã. Et ita reperio fuiſſe deciſum,quod eſt valde notãdũ:temporibus tamen meis non accidit iſte caſus:ſed non videtur ſine ratione illud dictũ,quia quando collitigãs ſententiã pro ſe habet,omnis præſumptio malitię,ceſſat ꝙ propterea in potẽtiorẽ ceſſerit,quia diffidebat de iure ſuo,quod melius facere ſperabat conſtituendo collitiganti duriorẽ aduerſarium arg.l.qui ſtipendia. C.de procur. Et ſentit Abb.poſt Specul.in c.2. in 2.col. verſi.aduerte tamẽ ad vnum dictum notabile,&c.de alie. iudic.mu.cau.fac.Et ad hoc facit bene tex.in l fi.inſtituta §.ſi ff.de inoff.teſt.vbi propter primam ſententiam debet

quis

ris, & titulum ſine actio em illata ſolẽniter pulſationis exceperit contradictoriis libellis, aut titulis alterius nomen crediderit ingerendum & eius poſſeſſionis aut cauſe, quam ſub hac fraude aut retinere, aut euitare tẽtauerit, amiſſione multetur. nec repetendæ actionis, etiam ſi ei probabilis negotij merita ſuffragantur, habeat facultatem. l. vna. C. de his qui potent.nomi. IOANN. MIL.

quis ali ab hærede,etiã pendente appellatione,vbi aliàs non deberet ali,vt in l.qui de inofficioſo.eo.tit.

Sed eſt aduertendum,quòd iſta ſententia debet eſſe lata contra omnes collitigantes:non autem ſufficeret ſi cõtra vnum tantum proferretur,alio in lite remanente: vt in notabili caſu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna Illerd.parochiali de Alcaras coram R.P. D. Marcello,quæ fuit poſtea concordata,quem propter ſingularitatem referam caſum.Quidam AntoniusCarreres prętendens habere ius ſuper dicta parochiali,commiſit cauſam contra quendam Ludouicum Caſtellar,& Dioniſium Molner,& contra ambos ſeruauit terminos.Tamẽ quia Dionyſius non comparuit,nec miſit procuratorem, Antonius obtinuit ſententiam per audientiam cõtradict. contra Dionyſium,præſtita cautione,Ludouico in lite remanente,de reſtituẽdo beneficio cum fructibus in euentum ſuccumbentiæ, prout quotidie de ſtylo fieri ſolet. Accidit,quòd dictus Antonius obiit,& dictus Ludouicus obtinuit ſe ſubrogari tertia Nouembris anno primo Pauli.Quidam Carolus de Marchionibus etiam ſub eadem data ſibi prouideri per obitũ Antonij de dicta parochiali obtinuit,in cuius ſupplicatione erant hæc verba:Et cũ derogatione regulę de ſubrogandis,quo ad dictam parochialem tantum,attento ꝙ dictus Antonius defunctus ſu. per illam rem iudicatam reportauit.Fuit diutius diſputatum & dubitatũ in Rota,vtrum dicta derogatio regulæ præiudicaret dicto Ludouico,contra quem Anto.non obtineat rem iudicatam,ſuper quo caſu conſulti fuere Abbreuiatores de parco maiori,qui dixerunt Papam conſulendum.Tamen quòd ipſi non expedirent ſuper tali derogatione bullam cum prædicta derogatione.Sed eam poſtea longo interuallo dictus Dionyſius per camerã expediuit,cum derogatione regulę,& ſine illis verbis,ꝙ Antonius rem iudicatam reportaſſet,&c.Et ideo Rota remiſit bullam ad corrigendum, & ita poſtea cõcordarunt. Ita ſe habuit facti ſeriẽs,ſuper qua plura dicta fuere.

Caſu notabilis.

Mihi tamen pro nũc videtur,ꝙ bulla legitimè expedita,cũ omnibus clauſulis cõtẽtis in ſupplicatione,nõ officit Ludouico,quia papa nõ voluit cõcedere Carolo, niſi tãtũ ius Antonij,qui cõtra Dionyſiũ ſententiã obtinuerat:ius verò Ludouici papa nõ tetigit,quia ſaluũ manet vt prius,niſi dicamus.ꝙ in hoc grauatur Ludo.quia ſibi debetur

debetur ſubrogatio per obitum collitigãtis ex priuilegio iſtius regulæ, quæ prohibet nouos collitigantibus aduerſarios dari, vt litium ſit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Antonij, non Carolo. Tamẽ hoc non ſufficit quãdo papa expreſſe derogat huic regulæ, qui poteſt hoc facere. Nam nulli iniuriã facit ſi ſuo iure vtitur, præſertim, quia non tollit ius ipſum Ludouici per dictam derogationem. Nec obſtat quòd ius Antonij debebatur Ludouico collitiganti per prouiſionem iſtius regulæ: quia reſpondetur eſſe verum non nata derogatione, quia conſtat papam ius Antonij poſſe dare cui velit, dũmodo non præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure ſuo, & ſi apparuerit eſſe melius iure Antonij, obtinebit: ſin autem non erit melius, prout ſi Antonius viueret, & litem proſequeretur, vtiq; ſuccumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Cautela ad euitandam regulam.

Inuenta eſt modernis temporib. vna cautela ad euitandam iſtam regulam caſu quo nõ daretur illius derogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non collitigans in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigioſum impetraret, & cauſam contra me poſſeſſorem committeret, nam tali caſu ceſſio facta in illum nouum collitigatorem valebat, & ſic ſatisfactum erat regulæ. Et idem eſt, quando ille in quem cedere volebam, impetrat gratiam ſi neutri, & poſtea faciat ſibi cedi per poſſeſſorem, nã ceſſio valet. Et tamen iſto modo deluditur collitigans. Quibus fraudibus & cautelis regulæ Adriani, & S.D.N. Pauli III. hodie ſubueniunt & occurrunt, quæ forte propter huiuſmodi technas emanarunt, quãuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum. II. & Inno. viij præuidiſſe. tamen ego in regulis eorum non inuenio, niſi fortè regula ad partem fecerint, quæ vt audio, ſolent imprimi in modernis deciſionibus Rotæ. vtcunque ſit, hodie illis fraudibus ſatisfactum eſt.

QVAESTIO II.

QVAERO, Vtrum iſta regula habeat locum extra curiam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO. Gloſſator hic col. fin. tenet regulam in illis habere locum, cum ſit vniformis ratio quo ad omnes. iuxta clem. I. de elect. cum vulg. Nec obſtat ꝙ verba regulæ innuũt in papa tantum loqui, vt patet in illis verbis, ſubrogari conceſſerit, &c. quia Gloſſator reſpõdet, ꝙ

Exempla nō reſtringunt regulam. exempla non reſtringunt regulam. Nam ſi papa per iſtam regulam imponit ſibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferioribus, vt in cle. 1, de reliq. & vener. ſanct. cum ſimilibus, de quibus hic per eum.

Imponens papa legē, &c. Adde pro iſta opinione, quia quando regula eſt fauorabilis, recipit latiſſimam interpretationem etiam ad caſus non expreſſos. c. 1, vbi glo. in verbo, Italiæ, de temporib. ordinandorum. lib. 6. vbi glo. in c. ſtatutum, de præb. lib. 6. *Regula fauorabilis.* cum vulg. vt ſcribit Iaſ. in l. fin. ff. de in ius voc. Sed regula iſta eſt huiuſmodi, igitur erit latiſſimè extendenda. ꝙ ſit huiuſmodi, apparet ex eius procœmio ibi, litium cupiēs ſuccindere anfractus, &c. Nam omnis conſtitutio abbreuians & auferens lites, iudicatur fauorabilis & bonum publicum continens, vt dicam in regula de annal. quæſt. 2. *Conſtitutio omnis, fauorabilis iudicatur.* Et clarum eſt, ꝙ odia reſtringi debent, & fauor ampliari, vt dicitur in vulgata regula, iuris odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à papa, qui poteſt ſubrogationem collitigantis concedere, ſub regula iſta comprehenditur tanquam fauorabilis.

Eſt tamen aduertendum, ꝙ licet iſta regula debeat ſeruari extra curiam, in Britannia tamen non habet locum *Regula an habeat locum in Britannia.* propter conſtitutionem Callixti, vt dicit hic. Fely. Quid autem illa conſtitutio contineat, videre non potui. Reliqua quæ in genere ſuper hac quæſtione dici poſſunt, dixi in procœmio regularum, quæſt. 2. & in reg. de infirm. reſig. & alibi ſæpe, vbi hanc ſimilem quæſtionem repeto.

QVAESTIO III.

QVAERO, Nunquid regula iſta procedat, quando ille qui commiſit cauſam literis non expeditis petit ſe ſubrogari per obitum illius contra quem cauſam commiſit, & in iudicium vocauit.

SOLVTIO. Iſte caſus deciſus olim videbatur per regulam Martini. v. de qua in euidentialib. feci mētionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem, ratio tamē remanet, ex qua idem dicēdum videtur, videlicet ꝙ regulæ non ſit locus, quia vbi nulla eſt lis, dici non poteſt aliquis collitigans, ſed committens cauſam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iuriſdictionem per eius cōmiſsionem vt dicit regula. 19. infrà eodem, non poteſt dici ibi eſſe litem, vbi non eſt iudicium. Nam priuatio præſupponit habitum, & vbi non eſt habitus, neque priuatio. *Priuatio præſupponit habitum.* c. ad diſſoluendum, cum vulg. de deſpon. impuber. & vul-

go dicitur non entis nullas eſſe partes.l.eius,cum ſimilibus.ff.ſi cetr.petat.Regula igitur iſta de collitigãtibus loquens,iſtum caſum non comprehendet.

Tamen contrariũ poteſt de facili ſuſtineri ex eo, quia negari non poteſt per commiſſionem & citationẽ decretam &executam litem induci,& beneficium effici litigioſum quo ad partes,licet quo ad perpetuãdam iuriſdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretũ citationis,iux.gloſ. in clemen.2.vt lit.penden,tradit Abb.in c.fi.col. fi.de offic leg.cum concor.traditis per Gloſſatorem in regula de annali.vbi dicã,& latius dixi ſupra in regula proxima. q. fin.executio igitur & notitia citationis eſt illa quę conſtituit duos collitigantes:vbicunque igitur iſta concurrũt, regula locum habebit.Nec obſtat,quod iuriſdictio eſt nulla literis nõ expeditis, qa illud procedit ex poſt ex parte iudicis,quando de dicta regula.29. opponeretur ad effectum,vt in cauſa ad vlteriora nõ procederet,ſed à principio iuriſdictio valida eſt & citationis decretum, & executio,qua quidem executione facta reus cõparens poteſt excipere de dicta regula.29. & iuriſdictionem annullare. ſed iam manet prius beneficium litigioſum,& hoc procedit quando eſt datum de dicta regula 29.Cæterum ſi de illa non exciperetur,res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in commiſſionibus,quibus petitur cauſa cõmitti literis non expeditis illam clauſulam,dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur,& quod interim beneficium non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, vt dixi in pręcedenti regula .Clarum igitur eſt.quòd ſubrogatio tali caſu non valeret,fruſtra illa clauſula apponeretur, quod non eſt dicendum.

Beneficiũ quomodo efficiatur litigioſum. Citationis decretum.

Iuriſdictio nulla literis non expeditis.

Præterea quia videmus per commiſſionem,literis non expeditis,& per citationẽ vigore illius decretam & executam,adeo beneficiũ effici litigioſum,quod citatus non poteſt poſtea regula de triennali iuuari,vt tenuit Rota in pluribus cauſis,quas in dicta regula enarrabo.Ergo ſi beneficium eſt litigioſum: debet habere locum ſubrogatio. Prædictis tamen non obſtantibus prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota,vt atteſtatur quidam Moder,Sabinen. in quibſdam Apoſtillis dictæ regulæ.29.aſſerentes ſe habuiſſe ab Alexandro de Ceſena,tunc antiquo & practico procuratore.

Citatus iuuari non poteſt.

Acta omnia retro facta per iudicē, nullius sunt momenti

Impedimentū nō præstant, quæ de iure, &c.

Et iſta opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa. 29. clarum eſt omnia acta retro facta per iudicē cum tota ſua iuriſdictione eſſe nullius momenti, vt aliàs ſæpe iudicauit Rota, & dicam in reg. de annali & de triennali. Et per conſequens cum citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracuſana Rota concluſit in dicta regula de annali. vbi ponam: non enim præſtant impedimētum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in cap. ex tenore. de reſcript. vbi igitur lis non eſt, ſubrogatio locū non habet, ſed ſimplex prouiſio. Et regula iſta quæ in lite fundatur, hoc caſu non procedet. faciunt ea quæ dicam inferius in octaua. quæſt.

Superflua quæ dicātur.

Obſeruari magis ſolent, &c.

Nec obſtat, q̧ fruſtratoria fuiſſet clauſula illa, quæ quotidie in commiſſionibus ponitur, etiam quòd beneficiū non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum iſtius regulæ, quia reſpondetur non eſſe per hoc ſuperfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem, & ea quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè inſint, ſuperflua non dicuntur, vt in l. qui mutuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de regul. iur. cum aliis de quibus per Moder. in l. teſtamentum. C. de teſtam. & quia magis timeri & obſeruari ſolent, quę ſpecialiter repetuntur, quàm quæ generali probatione ſunt dicta, vt dicit tex. in cap. ſi aduerſus. de hæretic.

Et iſta interpretatio vtilis eſt reipublicæ, quia ſic per eā lites reſcindūtur, & finē capiunt, quæ per nouos ſubrogatos ſuſcitantur. Nec obſtat, quòd lis mota per illum qui tēpore cōmiſſionis literas expeditas non habuit, ſufficit quo ad impediendum curſum regulæ de triennali: quia reſpondetur hoc non eſſe omnino ſine dubio. Sed poſito quòd ita ſit, prout dominus Sagāta antiquus procurator retulit, ſuo tempore iudicatum fuiſſe in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali. Tamē illud procedit, non ex eo, quia per talē commiſſionem dicatur introducta lis, cum clarum ſit litē non fuiſſe introductam obſtāte dicta regula. 29. Sed ex eo, quia per talem moleſtiā deſinit ille qui cōuenitur eſſe pacificus, quæ quidē qualitas pacificæ poſſeſſionis requiritur in dicta regula de triennali. Quam quælibet moleſtia facti interrumpit, vt dicūt doct. in clem. gratiæ. de reſcrip. Et ſecundum hoc, aliud eſt eſſe beneficiū litigioſum, aliud non eſſe pacificum, quia

ſtant iſta ſimul,quod non ſit pacificũ,nec litigioſum.Verũ quia iſta,quæ mihi ſatis ſolida non vidẽtur in regula de annali,in illa.q.an citatio nulla interrũpat pacificam poſſeſsionẽ,latius attingã.Ideo ad ibi dicta me remitto. *Beneficiũ eſſe litigioſum aliud eſt aliud verò non eſſe pacificum.*

Primò pro prædicta opin.facit quod in fortioribus terminis,prçteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigiẽ. parochialis coram domi.Nicolao de Aretio de menſe Iunio.M.D.XXI.in qua cauſa Rota voluit litem motam per non habentem mandatum,tamen ratificatam per domi num poſt mortẽ collitigãtis nõ proficere ad effectũ iſtius regulæ,quæ requirit veram litem,imò fortius non proficere,etiam ſi ratificata eſſet poſt ſententiam ante obitũ collitigantis.per ea quæ dicit deciſ.1.tit.de procura.in antiq.Et per dictum Cald.in c.cum olim.de offic.deleg.relatum per Fely in cap.cauſam,el.1.in penult.& vlt, col.de iudic.Et reaſſumit D.Guliel.in Collect.deciſ.213.Si igitur hoc caſu,vbi aliàs communis opin.tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem,Rota tenuit non ſufficere ad concedendum ſubrogationem iuxta formam iſtius regulæ,quanto fortius ſubrogatio locũ habere non debet in caſu noſtro,quando nulla fuit iuriſdictio,citatio,nec proceſſus inde ſecutus,obſtante diſpoſitione dictæ regulæ.29.Dum igitur non dicantur tales collitigantes,in eis regula locum non habebit. *Poſſeßio pacifica. Lis mota per nõ habentẽ mãdatũ,&c.*

Et eſt aduertendum,quòd licet vbi nulla eſt lis,nõ ſit dare verum collitigãtem,poſſunt tamen ſic nulliter in iudicio contendentes appellari aduerſarij.Et ſtatuta loquẽtia de aduerſariis habebunt locum in iſtis;vt tradit Decius in c 1.in 2.notabili,de iudic.& eſt text.& ibi not.Decius in ſecundo notabili.in cap.cæterum.de reſcript.

Poſtremo quãtum attinet ad illam clauſulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua ſuperius aliquid dixi,videnda ſunt quæ latius ſcripſi in regula proximè præcedenti.

QVAESTIO IIII.

QVAERO,vtrum illa verba hic poſita,videlicet,dũmodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit,&c.comprehendant illum ſubrogatum collitigãtem,qui obtinuit poſſeſſionem vigore excutorialium ſine intimatione vel citatione facta parti condemnatæ? *Dũmodo in dicto beneficio,&c. Intruſus.*

SOLVTIO.Plura poſſent hic diſputatiuè pro vtraque parte dici,ex quo materia eſt fœcunda:tamen vt ſtudeã

breuitati quantum poſſum, ſine aliqua diſputatione concludendum eſt, illum non comprehendi ſub dictis verbis regulę. Et ita Rota in vna Brixien. parochialis corã R. P. D. Iacobo Simonetta de menſe Martio M.D.XXI. concluſit. Quia ille, qui executorialium poſſeſſionem capit, non dicitur vere intruſus. Ratio eſt, quia quando à ſententia appellari non poteſt, quia tranſiuit in rem iudicatam, ſententia poteſt executioni mandari ſine aliqua citatione partis, vt not. Bart. in l. à diuo Pio §. in venditione. ff. de re iud. & in l. meminerint. C. vnde vi. quã alleg. Innoc. in c. cũ ſuper. de re iud. & iſta opin. eſt cõmunis. vt dicit Alexand. in dict. §. in venditione. & ſequuntur Moder. poſt Abb. in c. cum cauſa. eod. tit. præſertim quia hodie in executorialibus ſecundum ſtylum Rotæ apponitur clauſula, quòd propria authoritate capi poſsit poſſeſsio, qui ſtylus adiuuatur dicto Bart. in l. iuſte. ff. de acqui. poſſ. ita quòd qui facit lege concedente, nõ dicitur peccare, nec per cõſequens intruſus dici poteſt, quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum, intruſus non dicitur, vt tradit Fely. in cap. in noſtra. de reſcript. ergo non cõprehenditur ſub diſpoſitione iſtius regulæ. Et pro iſta parte plura argumẽta & motiua ſcribit D. Guliel. in collec. deciſionum fol. 206. deciſ. incip. gratia ſubrogationis, quæ nõ curo referre, cum ibi videri poſsint. Ex quo eius recollectæ iam in manibus omniũ curialiũ verſantur, & moris mei non eſt tranſplantare dicta aliorum de charta in papyrũ. Et licet iſta de iure ita procedãt, tamen Rota neſcio quo pacto introduxit illum ita poſſeſsionem, ſine præambula intimatione executorialium capientem quodãmodo attẽtare. Nam poſſeſsio reuocatur in priſtinum ſtatutũ. ratio nẽ ponit Fely. in c. ad probandum. colu. 4. de re iudic. Tamen iudicio meo ille nõ attẽtat, vt eſt deciſ. 317. incip. item ſi pro ſpoliato col 2 in not. tenet Philip. Peruſi. in c. cũ qui. §. 1. de præbend lib. 6. Fely. in c. cum cauſa. de offic. de leg. & in c. de cætero. de re iud. & ita refert Ange. de Ceſſis ſe obtinuiſſe in vna Toletana ſpolij, vt eũ refert Iaco. de Nigris in quibuſdam Apoſtillis ad illam deciſionẽ. Tamen pro ſtylo Rotę optimè facit deciſio Rotę. 101. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiq. & decil. 23. in no. Et ſi hodie delerẽtur illa verba, propria authoritate, poſita in executorialibus, ſtylus Rotæ magis iuſtificaretur: ſed etiam ſi nõ deleantur, poteſt ſuſtineri per tex. in ca. ſi beneficia, de

Sententia tranſiens in rem iudicatam, &c.

Attentare.

præbend.lib.6.Iunctis dictis prædictæ deci.101.Sed etiã ſtante iſto ſtylo Rotæ pro verò licet capiens poſſeſsionẽ per executoriales dicatur quaſi attentare,tamẽ intruſus non dicetur,ex quo habent titulum coloratum,& ſufficit ſecundum Abb.in c.cum noſtris.de conceſ. præbend.

QVAESTIO V.

Subrogatus in iure.

QVAERO,quid ſi aliquis litigat cũ familiari alicuius Card.qui lite penden.moritur,vtrum ſubrogatus in iure,vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis,& tituli cardinalis,vel ab eo conſenſum petere,iuxta formam regulæ.30.infrà eodem ædittæ in fauorem Cardinalium?

SOLVTIO.Gloſſator in dicta regula,30..in 4.co.& hic col.pen.ponit quæſt.in terminis,& poſt plura concludit, quòd talis ſubrogatus non aſtringitur ſeruare contenta in dicta regula de impetrantibus beneficia per obitũ familiariũ cardinaliũ. Ratio eſt,quia de beneficiis litigantibus nullus inferior ſe intromittere poteſt,niſi ſolus papa vt dicitur in c.1.& 2.vt lit.penden.lib.6.Et tale priuilegiũ nõ reperitur cõceſſum cardinalib.in dicta regula,neque hic excipitur iſte caſus:ergo dicemus ſub regula cõprehendi.Et pro iſta parte faciũt alia motiua,quæ ſcribit Gloſſator in dicta regula.30.quæ non curo referre:ſatis eſt,ꝙ ita hodie ſeruat Rota,& Gloſſator in dicta regula dicit etiã Roã ita iudicaſſe.vt in d.regula.20.latius dicã.

QVAESTIO VII.

Verba regulæ, in iure vel ad ius.

QVAERO,nunquid verba iſtius regulæ.ibi,iuris, vel ad ius,poſſint verificari,ſeu habeant locum in iure ad rem quod competebat defuncto?

SOLVTIO.Iſtam q.reperio diſputatam per Collectariũ in c.accedens.de conceſ.præb.Et tandem concludit cum opi.Pet.& Bo.videlicet locũ nõ habere ſubrogationẽ, & per conſequens nõ erit locus iſti regulæ.Ratio prædictorũ eſt,quia per obitũ habentis ius ad rẽ,tale ius euaneſcit,ex quo nõ fuit ſolidatũ in perſona ſua.Et propterea tale ius deuoluitur ad alios expectãtes,qui eſt ius in ſpe tãtũ cõſiſtẽs.Et ſecũdũ hoc de illo beneficio,ad quod defunctus habebat ius ad rẽ,nõ erit prohibitus ordinariꝰ diſponere,nec patronus præſentare.q̃a per obitũ illius nihil dicitur vacare,ſecus autẽ de iure.Et ideo ex iſtis infertur quòd nõ habet locũ ſubrogatio in tali iure ad rẽ.Et per cõſequens regula nõ procederet.Nã illa verba poſita hic

in regula iuris, vel ad ius debet in dubio intelligi in potiori ſignificatu, ſicut intelliguntur in l.j §.in perpetum. ff.ſi ager vecti.Iſta eſt opin. Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariam opi.puto veriorem, ex eo, quia tex. in c.1.vt lit.pen.lib.6. prohibet aliquem diſpo nere ſuper iure collitigantis, tamen illud ius, de quo ibi text.loquitur, verificatur in iure, quod præſentationē ſolā tribuit, vt dicit Cald.in conſi.1.vt lit.penden.cum conc or.vt ſcribit Rochus Curti' in tract.iur.patr.in verbo ho nòrificū. q.23.Et tamen negari nō poteſt per prę ſentatiò nem tribui tantum ius ad rem,& non in re, vt tradit Abb.in c.q autem, de iur.pat.Et idem Abb.& ibi latiùs Moder.in ca. cum Bertoldus. de re iudi.Ergo eodem modo habebit locum in tali iure iſta regula.

Breuiter pro declaratione iſtius.q.de iure al rē diſtinguen dū eſt, prout latè dixi in regula de non tollēdo iure quæſito.q.1 vti plures ſpecies diſtinxi, & ſecundum illos modos facile colligi poterit, vtrum habeat locum regula Nam in iure quæſito per præſentationem colltiganti defuncto puto procedere iſtam regulam, ex quo actum eſt beneficiū litigioſum de quo patronus non poteſt præſentare, per ſuperius dicta.vt in d.c.1.Et ideo papa libere de illo diſponere poterit.& ſic eſt dicendū de alis iurib' ad rem conſiderabilibus, de quibus in dicta regua dixi. Primā tamen opi.ſequitur Bonifac.Rotæ auditor in clem.1. in 4.col.verſi.5.concluſio, vt lite.pend. vbi latius diuagatur.cuius rationes mihi ſatis applaudent. Sed quia caſus pen det, non me extendam vlterius.

QVAESTIO VII.

Priuādus beneficio. QVAERO, nūquid regula iſta habeat locum quādo agitur ad priuandū aliquem beneficio ſuo in forma iuris, vt videlicet, quia commiſit homicidium, vel ob non ſulutionem penſionis, vel aliis ſimilibus cauſis?

SOLVTIO.Iſte caſus accidit tēpore Sixti in vna Lugdu. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraq; parte cōſuluerūt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia. tūc primarius aduocatus. Et iterum etiā caſus accidit in alia Hiſpalen.prębend.vt refert hic Gloſſator col.5.vbi dicit Rotam tenere regulā iſto caſu locum non habere. Rationē *Priuandus* adducit, quia talis cauſa non eſt beneficialis, ſecundum gloſſ.in verſicu.finita.in c.2.vt lite penden.lib.6.quia priuandus poteſt quandocunque vult renunciare antequā

priuetur

priuetur,& hoc procedit ſecundum eum,quãdo propter illud crimen beneficiatus, contra quem cauſa committitur,eſſet priuandus beneficio. Secus ſi eſſet priuatus ipſo iure quia tali caſu:putat Gloſſator locum eſſe ſubogationi. Suddit tamen Gloſſator colum.fina.intellexiſſe à quodam clientulo ſuo obtinuiſſe in primo caſu ſubrogationẽ. Nam licet ille qui priuari petitur,antequam priuetur, renuntiare vel permutare poſſit,tamẽ à papa ſubrogatio peti poteſt,antequam beneficium vacet iſto modo: vt ſi contigerit prædictum priuandum lite huiuſmodi pendente, mori vel cedere , quod tali caſu dignetur impetrantẽ ad illud ſubrogari. Hæc ſunt que Gloſſator dicit.

Tamen aduertendũ eſt,quod diſtinctio Gloſſatoris de priuato ipſo iure,vel per ſententiã hodie in practica vera non eſt:quia licet magna ſit differentia inter vnum caſum & alium.vt latius proſequar in regula de annali quæſt. 42. Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ nulla eſt differentia.vt patet ex regulis Hadriani VI.& Sãctiſſimi D.N.Pauli.3.qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes ſtylo curię. Et ratio eſt in prõptu.quia regula iſta loquitur quãdo cauſa eſt beneficialis,quia agitur ſuper titulo beneficij,vt patet text.vnde nõ poteſt aptari ad caſum priuationis in qua de titulo beneficij nõ agitur:ſed de puniẽda perſona beneficiati propter delictum commiſſum, merito gloſſ. in d.c. 1.vt lite penden. & communiter Doct.ibi voluerunt talẽ clauſulã non eſſe beneficialem,ſed prophanã. Et iſta ratio militat,ſiue aliquis debeat beneficio priuari,ſiue ſit ipſo iure priuat⁹ quia licet à lege priuatio ipſo iure inducta ſit,nõ propterea beneficiũ vacat de facto,quia requiritur declaratoria ſententia,& amotio à poſſeſſione,vt in c. cum ſecuudũ, de hæred. libro 6.& in c.licet epiſcopus de præbend.eod.lib.& talis priuatus ipſo iure poſſet ante ſentẽtiam declaratoriam poſſidere pacifice per trienniũ, & defendi regula de triennali,vt ibi latius dicam:quod tamen mortuus colligans,de cuius ſubrogatione loquitur iſta regula,hoc facere non poſſet. Hinc eſt quod in huiuſmodi lite priuationis de ſtylo gratiæ non dãtur,ſi neutri, vel ſi nulli. Regula igitur iſta ſimpliciter loquẽs de validatione debet intelligi & interpretari ſecũdum mentẽ iuris cõmunis,videlicet de vera vacatione iuris,& facti,vt in c. cum noſtris,& cap.literas.de cõceſ.præben. & ibi notant omnes: non antẽ de vacatione iuris tãtum, alias abſurdũ

Beneficiũ vt vacet per alicuius priuationẽ quid requiritur

Gratia nõ dãtur etc.

Y 5 eſſet

eſſet dare ſubrogartionẽ ad beneficiũ viuentis.vt in c.2. de conceſ,præben.nõ enim ſolet dari ſubrogatio ex ſtylo curiæ ad beneficiũ vacaturum,ſed poſtquã vacat de iure & de facto.c.2.de conceſ.præb. Cum igitur in caſu noſtro tẽpore impetrationis in forma iuris nõ vacet omnino ius collitigãtis,nec cõſtet papę certitudinaliter de vacatione propter delicta,ſed ſperatur vacatio ex euentu litis præcẽdentib.ligitimis probationibus,nec verificẽtur verba regulæ,quæ de collitigãte de functo loquũtur,merito regula iſta ad iſtũ caſũ adaptari nõ poteſt, quæ loquitur quãdo ſubrogatio ſub iſto prætextu petitur,q̃a impetrãs eſt collitigans ſuper beneficio,& ſic ceſſant mens & verba regulæ. Præſertim,quia ab vſu patrisfamilias,& vt apparet ex textu regulę.ſubrogatio nõ datur,niſi in caſu ſucceſſionis vel obitus. Et tamẽ ſub iſtis caſibus caſus priuationis nõ cõprehenditur,vt tradit Fely.poſt alios,quos ibi alleg. in c.in noſtra,in 37.corel.de reſcrip.Et dicam latius in regula de impetr.benefi.per obitum famil.Cardinalium. Et ita pro iſta parte,tempore meo ego ex cõſilio dominorũ iudicaui in vna Auinionen.canonicatus die vltima Ianuarij. M.D.XXXII.in qua agebatur ad priuationem ob nõ ſolutionẽ penſionis,& concluſum fuit,illum qui ob prędictam cauſam non ſolutionis penſionis priuari petitur,priuilegio regulæ iſtius non iuuari, nec etiam quo ad ſequeſtrũ.quia tali caſu nõ procedit clem.1.de ſeqneſtra.poſſ. & fruct.vt ſingulariter declarãt domini in deciſione 4.de ſequeſtra.poſ.in nouis,quę eſt repetita in antiquis,num. 394. Limitantur tamen iſta quę dicta ſunt nõ procedere quando iam eſſet lata vna ſententia priuationis,quia tali caſu locus eſſet ſubrogationi. Ratio eſt,quia per ſentẽtiã ꝓuidetur de beneficio.vt in cle.auditor.de reſcri.Et ideo practici in ſupplicatione priuationis apponũt,vel apponi faciunt iſtam clauſulam.&cum decreto.quod ſi priuãdus metu priuationis poſt accuſationem & inſcriptionem beneficium huiuſmodi in alterius quàm oratoris fauorẽ reſignauerit, iudices nihilominus ad executionem literarũ priuationis procedere poſſunt,perinde ac ſi reſignatio huiuſmodi minime facta fuiſſet. Et Referendarij ſolent addere poſtea hæc verba poſt primam priuationis ſentẽtiã. Et iſtæ clauſulæ habent iuris fundamẽtum,vt patet ex deciſionib⁹,quas allegabo in d. regula de annali. q.42. Quibus pro pleniori cognitione iſtius materię priuationis,ad

Subrogatio quãdo datur.

Subrogationi locus per priuationem.

Clauſula, Et cu decreto, &c.

ſtitiæ,de quibus Hiſpanus noſter,in practica cancellariæ, & antiqui Referendarij tractant in quibuſdam notis ſignaturæ iuſtitiæ quæ iam per manus plurium verſantur.

In primis igitur ſciendum eſt,priuationes prędictas nō ſolere ſignaturam cōmittere in curia,niſi delictum fuerit ibi perpetrarū,vel cenſuræ,ob quarum incurſum petitur quis priuari,ſint in curia fulminatæ,vel priuandus ſit pręſens,ſeu reſidens in curia,quia in iſtis caſib.priuādus ſortitur ibi forum,vt in l.1. C.vbi de crimine agi opor.not. in c.poſtulaſti,& in c.fi.de foro competen. *Priuationes.*

Item ſciendū eſt quòd quando impetrans narrat multa delicta ꝑ priuandū perpetrata, & poſtea in cōcluſione petit committi probis viris,vt ſi eis de præmiſſis, vel altero præmiſſorum conſtiterit,d.N.priuent,&c.ſemper conſueuerunt illa verba caſſari,vel altero pręmiſſorum.Quia d. impetrans, diffamans aliquē,de plurib.criminibus, debet arctari ad probandum omnia de quibus illum diffamat. Et propter iſtam rationem euitatur text.qui videtur contrarium probare in c.inter cæteras.de reſcri. Et quod per illud dicit deciſ.Rotæ,68.inci.licet.in nouis & deci.D.XV. in antiq.declarando vt per Fel. in c.2. in 11.col.cū tribus ſequen.de reſcript. Et tangūt moder.in c.ſignificante.de appel.Si enim non probat omnia,tenetur ad pœnam talionis,vel ſaltē ad pœnā diffamationis, iuxta c.ſuper his, de accu.& in c.licet Heli.de ſimo.vt ibi lati⁹ dixi in lectura mihi ſubrepta Patauij. Hinc eſt quod in priuationib. & aliis cauſis criminalib.puta iniuriarum,quando agitur criminaliter,non datur,& quod ſummariè.&c.quia,vt dixi,intereſt partis propter pœnam talionis. Sed in cauſis ciuilibus datur ſummarius proceſſus, ſed ſolent caſſari hæc verba,ſola facti veritate inſpecta, niſi ex fauore,Qui verò ſint caſus in quibus quis ſit priuandus , vel ſit ipſo iure priuatus,late tradunt Moder. in c.2.de reſcr.& in c. quærelā.de iureiur. & latius nouiſſimus repetens Andreas Tiraquellus in rep.l.ſi vnquam C.de reuo, dona. Sed vltra ipſos exempli gratia enumerabo aliquos caſus. *Impetrans, diffamans aliquem.* *Proceſſus ſummarius.*

Primus eſt,quando quis exiſtens excommunicatus celebrauit,quo caſu propter irregularitatem incurſam, eſt priuandus beneficis.c.latores.& c.poſtulaſti.de cle.excō. miniſt.Sed hoc ita demum eſt verum.quando excommunicatio eſſet impoſita ab homine, & ille clericus celebrās *Caſus, in quibus quis ſit priuandus.*

ſaltem

ſaltem habuiſſet notitiam excommunicationis per ſolā formam: nam tunc priuari debet beneficiis. vt declarat Abb. in c.illud,in tertio notab.de cle.excom.miniſt. Sed quando eſſet excommunicatus à iure,non requiritur aliqua notitia vel monitio,quia præſumitur ſcire ex quo iura ſint notoria.Et ideo in tali impetratione priuationis excommunicati ab homine ſolet apponi iſta clauſula,dū modo excommunicatus declaratus & publicè denunciatus celebrauerit,& hoc propter extrauagantē Martini factam in concilio Baſil.quam declarat Fely.in c.ad probādum.de re.iudi.& in c.2.in 3.col de ſponſa. & tunc iſtis concurrentib. conceditur ſupplicatio priuationis:ſed in excommunicato à iure,illa clauſula non requiritur.

Clericus excommunicatus.

Et eſt aduertendum,quod in prędictam pœnam priuationis non incurreret clericus excommunicatus celebrās poſt pœnitentiam incœptam,licet non finitam, vt tradit Fely.in ca.at ſi clerici,§.de adulteriis.de iudic.

Priuatio ob non ſolutionem penſionis.

Secūdus caſus in quo cōceditur ſupplicatio priuationis eſt ob nō ſolutionē penſionis propter quod inciderat in cēſuras:ſed iſta priuatio nō cōceditur alteri quàm ipſi pēſionario,cuius intereſt arg.c.cū inter.de elect.& c.nō ſolent 2.q.6.Rota tamē ex quadā ęquitate excuſat debitorē penſionis à priuatione quando offert penſionario omnes ſolutiones temporis præteriti.& refecit expenſas:prout accidit in vna coram domino Camillo de Ballionibus pro Ioanne Melendes Priori Burgen.contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuatioē ob non ſolutionem penſionis.Quod eſt verum niſi magna fuerit debitoris proteruia,& doloſa contumacia:nā tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Chriſtophoro Panigorola.

Impetratio per priuationem.

Poſtremo quo ad iſtā materiā datur vna regula generalis ꝙ nunquam ſignatur inpetratio per priuationem,niſi forma iuris,id eſt,niſi de iure ille veniat priuandus. Nec debet apponi clauſula cōditionaliter,ſi priuandus eſt,propter honorē ſignaturæ,quę propter aſsiſtētiam principis videtur habere iura in ſcrinio pectoris,& tamen ſi conditionaliter reſcriberet videretur argui de ignorātia iuris, vt in ſimili ſignatura dicit Gloſſator in reg.25.in 4.col. ſupra eod. Nā vt dicit tex.in l.2.§.Seruius.ff.de orig.iur. turpe eſt patritio,& cauſas agēti,ignorare ius in quo verſatur.& idem Cic.dicit in oratione pro Cluētio, Hinc illud

Oxom.epiſcopus ab

Jud ortũ habuit,quod dicitur in Euangelio Io.3.c. Tu es magiſter in Iſrael,& hęc ignoras? Vnde meritò Alexand. papa.3.Oxomen.epiſcopum reprehenderat.qui cùm eſſet præditus ſcientia ſanctorum patrum, conſtitutiones ignorare non debuerat,vt patet in c.cum ſis.de conuer.cõiuga. Sic etiam à Cicerone Publius Conſa reprehendi meruit qui cũ tanquam teſtis interrogaretur,& ille nihil ſe ſcire diceret,Cicero in eius imperitiã iocatus.Diſce quæſo,an forſã de iure te interrogatũ credis? Dolo enim aſcribitur iuriſperito ſi iura ignoret,vt dicit Bal.in c.1. §.iudices.de pace iura.fir.ſequitur moder.Aquen.in l.1.col.3.ff. de leg.Cum igitur Referendarij & omnes aſſiſtentes papæ in ſignatura ſunt iuriſperiti,verecũdum videretur ſi interrogati de iure ipſi aliis reſpondendum committerent: iſta enim procedũt,niſi caſus priuationis propoſitus eſſet valde dubius, quia tali caſu non eſſet inconueniẽs ſignare comiſſionem in forma,& prout de iure:quia tales caſus exorbitantes poſſunt aliquãdo à peritis ignorari, vt dicit Ioan. Faber, & Ang. in §. ſuſpectus el.2.circa fi.inſtitut. de ſuſpec.tut.& Saly.in l.leges ſacratiſſimæ.C.de legi.refert Iaſ.in l.ꝙ te.col.fi.ff.ſi cer.pet.cum concor.vt ſcribit Fely.in c.de quarta.in 8.col.de præſcript.vnde non abre voluit Bal.in c.fi.de conſtitu.ꝙ ſententia lata contra ius ambiguum valet & excuſat. plura refert Fel.in proœ.decretal.in 2.col.plures alios caſus in quibus clerici ſunt beneficiis priuandi cumulaui in tract.de offi.poteſtate & ſtylo ſacræ pønitentiariæ, quæ hic non curo repetere. Et an tales priuandi antequam priuẽtur faciãt fructus ſuos, latè ſcribit Fely.in dicto capi.de quarta.nu.32.& ſeq.

Alexan. papa reprehenſus. Sub. Conſa reprehẽſione dignus. Iuriſperito dolo adſcribitur, ſi &c. Caſus exorbitantes à peritis ignorari poſſunt. Senten. lata contra ius ambiguum.

QVAESTIO VIII.

QVAERO,ponamus duobus litigantibus ſuper beneficio ſuo,ſupeueniſſe ad litem quendam alium tertium pro ſuo intereſſe producẽs fortè acceptationem virtute gratię expectatiuæ,& vnus ex primis litigantibus moriatur: Alter verò ſe ſubrogari petit cum clauſula quatenus alicui non tollatur ius quæſitum. Dubitatur nunquid ſubrogatio valeat, attento quòd de iure tertij acceptantis conſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta nõ videtur habere dubitationem ſtante iure acceptantis in actis,de quo niſi expreſſè papa mẽtionem faciat,ſubrogatio non valebit.quia illud ius per acceptationem acquiſitum,quo ad iſtũ effectum, præſer

Accept. de .&c.

præſeruatur per dictam clauſulam, quatenus non tollatur ius quęſitũ vt eſt deciſio in terminis Egidij de Bellamera in conſi.ſuo 35.col.fi.vbi bonas & legitimas rationes ponit, quæ ibi videri poſſunt, & mihi ſatisfaciunt. Cæterũ q̀ ius competat acceptanti. & quanti ſit ponderis, dixi latius in regula de non tollendo iure quæſito.q.1.

QVAESTIO IX.

Subrogatus quo ad litem.

QVAERO, an ſubrogatus quo ad litẽ, & ius defuncti cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſſionem?, SOLVTIO. Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid.deci.351 quę quidẽ deciſio ita diſtinguit, q̃ in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſſionis. Et tunc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illam, quia videtur papa de illa cogitaſſe. Aut verò in nulla parte ſit poſſeſſionis mẽtio, & poſſeſſio non cõprehenditur ſub illis verbis ſubrogationis. ita concludit ibi Egid.cũ quo cõcordat deciſi.in antiquis.385.incip nota, q̃ ſubrogatio. Et Boniſ.de Vital in cle 1.6.col.verſi.nona cõcluſio.vt lit.pẽ.

Sed aduertendũ eſt, q̃ in prædictis ineſt quidã ſcrupulus, qui prædicta omnia turbare videtur. Nã deciſiones prædictæ poſſeſſionem iam acquiſitam eſſe iuris fatentur, dum allegant.l.peregrè.ff.de acqui.poſſ.& l. licet.C.eo titu.& not.in c.cum noſtris.de conceſ.præbend. Et tamen nolũt eam ſubrogatione litis & iuris comprehendere, cuius contrarium dici debet. Quia videmus regulam.15.de iure quæſito non tollendo poſſeſſionem acquiſitam cõprehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit Rota in quadam cauſa, de qua ibi mentionem feci.in 1.& 5.quæſt.ergo eodẽ modo dicendum videbatur iſto caſu.

Regula de iure quaſito an comprehendat &c.

Et ideo vt ſcrupulus iſte tollatur, poſſent iudicio meo in hac materia diſtingui plures caſus. Primus quãdo aliquis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litẽ & ius defuncti, & tali caſu, ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mentio poſſeſſionis, ad illã nõ cenſetur ſubrogatus, & ita procedũt dictę deciſiones. Secundus caſus quando ſubrogatio facta fuit nõ ſimpliciter ad ius, ſed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet competebat. & tunc venit poſſeſſio ratione illius dictionis vniuerſalis, omnis, quæ de ſui natura aliàs non cõprehenſa cõprehendit, vt probat Dy.in rubrica de regul. iur. lib. 6. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dominorum ſub tit.vt lite pend.in no.deciſ.5. quæ hoc tenet & ſequitur eam Fel.in rub.de reſcri. in 3.col.verſ & ideo dicit Rota.

Tamen

Tamen adhuc iſta non omnino ſatisfaciunt,ex eo,quia Egid.in deciſione loquitur etiam per verba vniuerſalia ad omne ius,& tamen vult poſſeſſionem comprehendi,ni ſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem,vt hæc omnia contraria ceſſent, faciendam differentiam inter ſubrogationem gratioſam, & cõmiſſariam,ſiue mandatum de ſubrogando,vt primo caſu talis ſubrogatio,quia fauorabilis,cóprehendat poſſeſionem,argumento.c.ſi pluribus.de præb. lib.6.[Et ita procedant]quę dicta ſunt de regula.15.de non tollẽdo ius quęſitum:quia ex quo regula eſt fauorabilis,concordans cum iure communi,late interpretando,poſſeſſionem capit,ne aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur.Sed in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris eſt,ex quo commiſſiones ſunt ſtricti iuris,& in eis tantum compræhenditur,quantũ exprimitur,vt not.in c.1.& in c.diſpendia.de reſcri.lib.6.Ideo in tali mandato de ſubrogando,poſſeſſio non comprehenditur,niſi exprimatur: & ad iſta conferunt quæ dicam in regula de annali.q.68. vel dicas quod deciſ.Egid.in interdicto vnde vi,vi procedit,concernens poſſeſſionem,quia illud nunquam trãsfertur per quæcumque verba generalia ſubrogationis, niſi ſpecialiter cõcedatur,vt dicitur in d.deciſione Egidij,quę in hoc commuiter per Rotam approbatur.vt vidi in pluribus cauſis,& ita ſe habet ſtylus ſignaturæ.Deciſio vero 5.vt lit.pend.in no.cũ aliis procedunt in poſſeſſione ſimplici & non quando defuncto,vel cedenti interdictum cõpetebat,quod not.& faciunt ad iſta,quę dicam in regula de triennali.q.11.Et per iſta videtur poſſe decidi difficultas,quę modo per aduocatos diſputatur in cauſa zamorẽ. beneficiorum coram R.D.Marſicano.

QVAESTIO. X.

QVAERO.à quo tempore incipit computari mẽſis de quo hic fit mentio,an à tempore datæ ceſſionis per collitigantem in alium tertium factæ,an verò à tempore conſenſus apud notarium.Cancellariæ præſtiti? *Menſis à tempore datæ an verò à tempore conſenſus præſtiti computari debeat.*

SOLVTIO.Mihi videtur illum menſem computari debere à tẽpore præſtiti conſenſus,ptout dicitur in regula de infirmis reſignantibus,de cõputatione illorum viginti dierum.Et hoc ratione fundatur,quia antequam conſenſus præſtetur,non poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationem ſignatam, an collitigans verè ceſſerit, cũ poſſet alius

alius eo inſcio ſupplicationem ceſſionis finxiſſe. Itaque reſignatio non poteſt dici perfecta nondum cōſenſu præſtito,& hinc eſt,quòd quis ante præſtitum conſenſum,etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt.Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placenti:Archidiaconatus de Trugillo,& in aliis pluribus cauſis,quia nihil dicitur actum,cum aliquid ſupereſt ad agendum.c.cum ſuper.de officio de legat.l.fin.C.ad Sillan.Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cācellariæ,nume.43.inferius poſitam quæ prohibet reſignationes expediri,niſi prius quis per ſe,ſi præſens eſt,vel per procuratorem ſuum ſpecialem in Cancellaria expreſſè cōſenſerit & iurauerit vt moris eſt. Apparet igitur ante præſtitum conſenſum reſignationes nihil proficere:à die igitur præſtititi conſenſus,quo tempore reſignatio dicitur perfecta & conſequi effectum,ille menſis numerari debet.Et ita videtur ſentire Fely.hic in quadam poſtilla,licet propter vitium ſcriptoris constructus verborum eius intelligi vix poſsit.Sed maior eſt difficultas ſcire quando incipit mēſis ſubrogationis fiendæ à collitigāte per obitum collitigantis,an à tēpore mortis collitigantis,an verò à tēpore notitiæ ſubrogantis? Solutio.Putarā tempus cōputandum à die obitus collitigantis,vt tollatur omnis occaſio fraudis,prout etiā computatur in c.ſtatutum.de præb.lib.6.quia in dubio tēpus debet eſſe continuum, vt per gl.in rub.ff.de perpe.& temp. præſcr.Et ſi bene verum,ꝙ ſi collitigans eſt abſens, vel habeat aliquā iuſtam cauſam ignorantiæ, tali caſu menſis inciperet à die notitiæ,vt declarat Abb.in c. quia diuerſitatem.in vltimo notabili.per illum text.de conceſſ.præb. & quia principium notitiæ poſſet eſſe incertum,incipiet menſis à data ſubrogationis, dato legitimo impedimento,de quo dixi in regula de infirmis reſignantibus,

Actum nihil dicitur cū aliquid ſupereſt ad agēdū.

Mēſis ſubrog.&c. an a tempor.,&c.

QVAESTIO XI.

QVAERO,an regula iſta habeat locū ſi lis moueatur propter reſcriptū,ſiue cōmiſsionē ſubreptitiā? SOLVTIO.Dicendum eſt ꝙ non,quia regula iſta loquitur de lite & de collitigantibus:ergo debet intelligi in dubio de lite valida.quia lis inualida litis pendentiam non inducit,nec de illa opus eſt mentionem facere, nec text.in c.1.& 2.vt lit.pendende lib.6 in tali lite locū habent,vt dicit deciſio.75.incip.nota,quòd attētata.in titu.de appella.in antiquis.ſequitur Fely.in cap.ex tenore.

Cōmiſsio ſubreptitia.

in

in.3.colū.de reſcrip.Imo voluit Martinus in quadam ſua conſtitutione, de qua mentionem feci ſupra in proęmio iſtius regulæ,& de qua meminit hic Fely.quòd beneficiū non dicitur litigioſum quo ad validitatem ſubrogationis, niſi proceſſum fuerit ad omnes terminos ſubſtantiales,& dicit idem Fely. illam conſtitutionem factam fuiſſe propter vnum qui citauerat quendam Odoardum Portugalen.dum moriebatur, pro quibus facit deciſio 310.in no. Sed omiſſa illa cõſtitutione Martini, quātum ad propoſitum queſtio.noſtræ,quando lis eſt introducta p reſcriptū ſubreptitiū,res non habet difficultatem: qa vbi nullū eſt ſubiectum,litis correlatiuū corruit,vt dicit Bal.in c.1.de feu.guar.Et ſic nō poſſunt dici collitigātes,ſine quib. regula iſta verificari nō poteſt. faciūt pro iſta parte quæ dixi ſuperius quæſt.2.quæ dicentur infrà quæſt.proxima.

QVAESTIO XII.

Qvaero, qui dicantur collitigantes ad effectum iſtius regulæ? *Collitigātes.*

SOLVTIO.Illi collitigantes dicuntur,qui principaliter agunt cauſam & ventillant, vnde ſi ego cõmiſi cauſam contra Titium,& ille comparet, vel cõtumaciter ſe ſubtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans.l.ſimul litigantes. Sed ſi Titius ,cui ego ſum collitigans,cõmittit cauſam contra Ioannem ſuper moleſtationib. & ille comparet, non diciur ille Ioannes mihi collitigans, ſecundum Rotam,vt dicit Fely. qui refert ſe propoſuiſſe in ſignatura ſupplicationem ſubrogationis pro tali,& papa noluit ſubrogare,quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quòd mutuò litigent ſuper titulo eiuſdem beneficij,ad effectum,vt dicantur collitigantes,vt priuilegio iſtius regulæ fruantur.

Et eodem modo ſi vnus ex duob. correis à me cõuētis cedit iuri & liti,& alter correus ,qui fuerit à me in commiſsione nominatus,non tamen fuit citatus,petat ſe ſubrogari illi cedenti,narrans ſe collitigantem, & litem motam,quòd tali caſu ſubrogatio non valebit: ſed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me ſubrogari petere illi cedenti cui vere ſum collitigans, & ſubrogatio alterius correorum erit nulla.Et ita hic refert Fely.fuiſſe mētem papæ,dum irritat hic prouiſiones ante mēſem factas. Sic etiam ſi Titius ſuper vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius ſuper eodem beneficio trahit me

Z coram

coram alio auditore,& Titius cedat lite pendente in tertium, Gaius ſe ſubrogari petere non poterit, quia nõ eſt collitigans Titij, licet litiget mecum ſuper eodem beneficio, ſed vtriq; ſunt bene mei collitigantes, & ego illis potero ſubrogari, & illi mihi ſecundum iſtam regulam. Et quamuis videatur hoc caſu ceſſare ratio poſita hic in regula, videlicet, Ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, & per conſequens ceſſare debet hoc caſu regulæ diſpoſitio, cum Gaius non ſit mihi nouus collitigans, cum iam ante ceſsionẽ Titij ſuper eod. beneficio mecũ litigaſſet. Tamen licet iſta ratio nõ militet, militat tamen alia, qa Gaius nõ dicitur collitigãs Titij, & iſta regula ſubrogationẽ non concedit collitigãtib. pro qua opinione eſt optima deciſ. Rotæ in nou. 12. tit. de reſcrip. quæ probat, q ſi ego committo cauſam contra A. & B. & ſuccumbam, non poterit auditor cognoſcere inter A. & B. quia illi collitigantes non ſunt, nec habet inter eos iuriſdictionem vigore meæ commiſſionis: quia debet inter eos noua inſtantia ſiue iudicium incipere vigore alterius nouæ commiſsionis. Et idem deciſ. 1. eodem titu. in antiquis, cum quibus concordat Egid deciſio. 48. incip. commiſſa cauſa &c. pro prima tamen opin. viget deciſ. eiuſdem Egid. 96. incip. licet actor, &c. quæ innuit, q vbicunque aliquis poteſt prætendere intereſſe in beneficio de quo litigat, licet ille non ſit collitigans cum ſuperſtite, nihilominus ſubrogatio locum habere poteſt. Et auditor, mortuo actore, reum ſuperſtitẽ ab inſtãtia iudicij abſoluere nõ debet, propter ſubrogãdos, & illos quorum intereſt. ita ibi Egid. Tamen tenendo primam opinionẽ, quæ mihi videtur verior, ad illam deciſionem Egidij patet multiplex ſolutio. Prima, quia illo tempore iſta regula prohibens aliis collitigantib. ſubrogari, adhuc ædita non erat, vt patet in proœmio iſtius regulæ. Secũda, quia Egid intelligi debet quando remanẽt illi, quorum intereſt, qui etiam fuerũt collitigantes, aliàs male diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iuriſdictionem per prædictas deciſiones. Item quo ad effectum iſtius regulæ nõ dicitur collitigans qui appellat extraiudicialiter ad curiam: Nam licet illa appellatio deuoluat cauſam, non tamen inducit veram litem, quo ad iſtum effectum, vt colligitur ex deciſ. 310. incipien. ſi reus & poſſeſſor, in nouis. de qua plura dicam in regula de triennali, vbi accidit caſus.

Poſtre

Poſtremo non dicuntur illi collitigantes qui vigore reſcripti nulli inſtruunt litem, quia per reſcriptum nullum non datur iuriſdictio. c. 1. de reſcript. lib. 6. & ideo illi nõ dicuntur collitigantes, quia non entis nullę ſunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit: & vbi non eſt lis, non collitigantis nomen non competit: quia ſi re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit tex. in l. à nullo. C. de feriis. & in cap. dicat. 32. quæſt. 4. cum concord. vt per glo. fi. in cap. quę ipſis. 38. diſtinct. & in cap. cor epiſcopi. 69. diſt. Et licet iſti collitigãtes nõ dicantur, tamen aduerſarij denominari poſſunt, vt tradunt Moder. in c. 1. de iudic. quia aduerſarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo contendendi denominationem capit, faciunt ea quæ ſupra. q. proxima dixi. *Aduerſarij nomen vnde denominationẽ capiat.*

QVAESTIO XIII.

QVAERO, quid ſi vnus ex duobus præſentatis collitigantibus moriatur, an patroni poſſint præſentare alium ad dictum beneficium, & ſic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapus alleg. 22. tenet quod nõ. quia tex. in ca. 1. vt lit penden. li. 6. habet locum in præſentatione, & iſta eſt cõmunis opi. vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract. iuriſpat. in verbo, honorificum, quæſtio. 23. Et iſtam opinionem ſequuti ſunt Reuerendi P. & domini mei auditores in vna Barchionen. beneficij ſancti Chriſtophori. corã R. P. D. Marcello pendentę. 26. Nouemb. M. D. XXXV. quicquid dixerit quidã Modernus in nouo tract. iuriſpat. fol. 208. cuius dicta nõ refero, q̃a videtur ſatis verboſa, & imploret ſex bonas papyri paginas.

Solum huic cõcluſioni obſtat vnum, de quo ſolus aduertit Fel. hic in quibuſdam mendoſis & breuibus apoſtillis, vix tamẽ legibilibus. videlicet, quia ſi dicimus patronum non poſſe præſentare, ſequeretur hoc inconueniens; quod altero ex pręſentatis collitigãtibus decendente, ille ſuperſtes, qui non haberet cõcurrentem compræſentatum, poſſet obtinere in illa lite iniuſtè, prout fuit dictum in quadã cauſa Piſana, quod tamen cauendum eſt. *An patronus poßit præſentare aliũ ad benefic.*

Tamen tenendo primam opi. ad iſtam rationem facilis eſt reſponſio, quòd nõ debet præſumi illũ iniuſtè obtinere poſſe, quia iſte collitigãs ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo, & mortui collitigãtis. & verum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltẽ reſultãs

ex clauſulis generalibus,aliàs ſupradicta ratione attenta, idem dicēdum eſſet quando alter ex electis collitigātib. moreretur,vt videlicet eligentes deberent alium eligere propter illam ſuſpicionem,quod tamē fieri prohibet tex. in dict.ca.1.Et ideo lex ſuſpicari vetat triſtem euentum, vulg.l.inter.§.ſacram ff.de verb.obliga.Præſertim in caſu noſtro,in quo per prohibitionē alterius præſentationis lites ſopiuntur,vt hic dicitur in principio iſtius regulæ.Quę quidē ratio nedum priuatā vtilitatem concernit, propter quam poſſet papa ius beneficij vni auferre,& adiudicare alteri.vulg.l.Lucius.ff.de euictio.Et iſto caſu ratio & timor Fely.euitatur,quia ſuperſtes obtineret virtute illius text.in d.c.1.& quod fit lege permittente,legitimè & iuſtè fieri dicitur,vt in vulg.l.Gracchus.C.de adulte.quamuis prædictus Modernus nomine Cæſar Lambertinus,in dicto nouo tract.iuriſpat.conatur nouū intellectum dare ad dictum.ca.1.per quem contendit probare illum tex.non habere locum in præſentatione,quibuſdā ſatis argutis rationibus,quæ magis diſputationis cōgreſſu, quàm vbi agitur de bono,& æquo,prout in iudicando procedere poſſent.Tenenda eſt igitur iſta opinio,quā Rota non ſolum,vt dixi meis temporibus,ſed etiam antiquis,Sixti & Alexandri eſt imitata.

Lex ſuſpicari vetat triſtem euentum.

QVAESTIO XIIII

Collitigans.

QVAERO,quid ſi quidam tertius non collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum,& ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduerſarium,qui illis nondum executis deceſſerat,nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO.Deciſio iſtius caſus pendet ab illa difficultate,vtrum per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam,nondum tamen executam dicatur finita lis: quam q.latè attingam,in regula de annali.quæſtio.42.& in regula,de triēnali.Nam ſi lis eſt finita,prout innuitur in c.1.de lit.conteſt.lib.6.& in l.cauſas.C.de tranſactio.non erit locus iſti regulæ,quia vbi non eſt lis,non eſt aliquis collitigans,qui ſubrogari poſſit.Sin verò adhuc poſt rem iudicatam reliquiæ litis manēt,prout innuitur in l.inter, ff.de arbit.regula locum habebit.

Quid igitur dicendum iſto caſu omiſſa iſta cōtrouerſia,de qua latius ſcribam in dictis regulis?Crederē in q.propoſita,non eſſe locum huic regulæ,quia lata ſentētia

quæ

quæ tranſiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus poſſit adhuc dici & appellari aduerſarius, per ea quæ Moder. ſcribunt in c. 1. de iudic. Tamen collitigãs dici nõ poteſt, cũ lis ſit finita quo ad iſtũ effectũ, & hoc viua ratione probatur, quia ſi lite pendente vnus collitigãtiũ cedit tertio, alter collitigãs peti poterit ſe ſubrogari: ratio eſt, q̃a lite pendẽte dicitur innouare in præiudiciũ collitigãtis, qui forte ex litis euentu poſſet victoriã & ſententiã canonizatoriã ſui iuris, & adiudicatoriã beneficij reportare: ſed iſta ratio ceſſat quando vnus ex collitigãtib. obtinuit ſententiam, quæ iã tranſiuit in rẽ iudicatã, ſuper qua executoriales decretæ fuerunt: quia ſi talis cedit, collitigans nihil prætẽdere poterit, nec ex illa ceſſione in aliquo ſibi præiudicatur: ergo non poteſt vti priuilegio iſtius regulę, q̃ datur vero collitigãti, vt ſe à iactura, & litiũ anfractib. propter nouos aduerſarios liberet, quę omnia hic ceſſant. *Aduerſarius quis dici poteſt.*

Nec obſtant ea quæ in dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui poſt rem iudicatam non executam: quia illud procedit quo ad quæſtionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad iſtam q. illa non cõueniũt, & ideo diuerſa ratio diuerſum parit iuris effectum. *Litem nõ extingui, & quomodo procedat.* *Ratio diuerſa.*

Limitarem tamen prædicta, niſi reus condemnatus per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatã, aduerſus ſentẽtiam reſtitutus fuiſſet, quia tali caſu efficeretur verus collitigans, vt prius erat, quia reſtitutio reponit rem in primũ ſtatũ, l. 1. C. de ſen. paſſis. & l. quòd ſi minor §. reſtitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regulã quia virtute reſtitutionis dicitur adhuc lis pendere: conſequenter ſua ſubrogatio infra menſem poſt impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertij, niſi regulę derogatũ eſſet in impetratione illius tertij, cui ſæpe ſolet derogari, vt dicetur inferius. † *Reſtitutio.* *† Iure cõlitigãtis poſt ſententiam diffinitiuã ſi impetrata uerit reſcripta reſtitutionis in integrũ, ſ. licet ea non admiſſi: nec ſit à appellationem remo*

QVAESTIO XV

QVAERO, quando iſti regulæ ſoleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Iſti regulæ ſæpe vidi derogari in beneficiis litigioſis vacantibus per ceſſum, vel deceſſum. & adnotauit Reuerend. bo. me. Laurentius Card. ſanctorum Quatuor in lib. derogationũ regularum. Et certè eſt malè factũ iudicio meo, quia tex. in c. 2. vt lit. pen. lib. 6 prohibet ſubrogationes, ne propter nouos aduerſarios malitioſe interdum litigia in eccleſiarum diſpẽdiũ prorogari contingat

contingat:aliquando tamen propter iſtam rationem fuit talis derogatio denegata,niſi pro magnis viris,& Cardinalibus.ſed ratio dicti.c.2.magis militare videtur,quando ſubrogatio datur cardinali,vel aliis potentioribus,quibus facilius denegari deberet.quia atrocem, terribilē, & minacē vultū oſtendere poſſunt aduerſariis ſuis,argumē, l.1.C.ſi qua præd.pot. & in l.1.C.ſi rect.prouin.Et ideo non immeritò iactura cauſæ afficiuntur,qui potentiorum patrocinium inuocant,vt diſponitur in l.1.& 2.C. ne lic. pot.Quamobrē laudari meruit tēpore Innocen. Octaui, Cardina.Aluarien.tunc ſignaturam obtinēs, qui duobus Reuerendiſſimis cardinalibus, videlicet cardinali ſancti Petri ad Vincula,qui fuit poſtea papa Iulius II.& Reue. Card.de Fuxo,quærentib,tunc reſpectiuè ſibi cōmendari omnia beneficia per obitū quorundam ſuorū familiarū tūc vacantia,etiā litigioſa cum derogatione iſtius regulę denegauit expreſſe derogationem regulæ,licet plurimū ſuper hoc ſolicitatus & importunatus fuiſſet.Et ideo bona illa prouiſio,quæ in ceſſionibus collitigantiū in perſonam tertij apponitur,videlicet dummodo orator nō ſit cedente potentior,de quo dixi ſuperius in proœmio iſtius regulæ,verſic fin.in 1.quæſt.Et licet vt dixi,tempore Innocentij,etiā cardinalibus nō cōcederetur derogatio iſtius regulæ:tamen hodie indifferēter cardinalibus cōceditur, prout alia ſingularia in eorū fauorem introducta ſunt cōtra regulas iuris,vt dixi latius ſuprà in regula proxima, tractando materiā ſignaturæ iuſtitiæ,propterea non ſine cauſa prælati procurant per ſaxa,per ignes fieri cardinales.Eſt tamē aduertendū,q̃ quādo cardinalib.datur ſubrogatio,& derogatio regulę per obitū ſuorum familiarū, tunc ponitur quòd diſpoſitiuè familiaritas & continua cōmenſalitas dicti cardinalis exprimatur.In quorum fauorem etiā introductum eſt de ſtylo ſignaturæ,quòd in prouiſionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium eorundem cardinalium non detur derogatio iſtius regulæ,vt dicam in regula de beneficiis vacant.per obitū familiarium &c.Nō datur etiam derogatio iſtius regulæ in beneficiis cōſiſtorialibus,hoc eſt in monaſteriis virorū valorem ducentorum Florenorum auri ſecundum com. æſti.exceden.quia talia beneficia ſunt per quandā regulam reſeruata,& ſolet de illis conſiſtorialiter prouideri p viā cedulæ,de qua vnā regulam fecit ad partē Clemens VII.

dio eſt locus, ſi ſemel cauſæ fuerint iudicati ſententia quas prouocatio nulla ſuſpendat ſed eos qui talia reſcripta meruerit etiam à limine iudiciorum expelli l. fin. C. ſen. reſ. nō poſſe. neque ſententiis finita negotia reſcriptis reuocare oportet, ſed appellationibus tantum. l. ſententiis. C. de erro. aduoca. nec ex reſtitutione in integrum ſuſpenditur executio ſententiæ: nam diuus Seuerus, & Imperator

vi i.Et hoc procedit,niſi per viam conſiſtorij eſſet data prius ſubrogatio,vel facta prouiſio.Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege,vt in c.quàm graui. de crim. fal.

Antonin⁹ non audia rans in calorate reſtitui deſi derantem, aduerſus fratrem poſt cauſam, in ce tum audi torio fini tam.l.minor magi ſtratus.§ ſinaut m prin.eps. ff.de mi nor.

IOANN. MILL.

QVAESTIO XVI.

QVAERO,quæ eſt ratio quare mouenti litem con tra triennalẽ poſſeſſorem hic nõ datur ſubrogatio?

SOLVTIO.Eſt clara,quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem poſſeſſorem eſt improbata per regulam de triennali,& cenſetur quo ad iſtum effectũ calũniosa.Nam non videtur bonum ius competere litiganti, quod elidi exceptione regulæ poteſt,vt in l.ſi vnus.ff.de pact.tradit Decius cõſi.104.& dixi in §.1.inſtit.de actio. vnde qua ratione impetrãtes cõtra ſenes & infirmos prohibentur hic ſubrogari,quia præſumũtur improbi litigãtes,& non fouere bonum ius,eadẽ ratione,& illi qui mouent item triẽnalibus poſſeſſoribus pacificis.noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectum ſubrogationis.Tamen,licet quo ad beneficiũ menſis,de quo loquitur iſta regula,huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorẽ nõ iuuẽtur,iuuãtur tamẽ beneficio iuris cõmunis de quo in c.2.vt lit.penden.lib.6.Nam collitigans aduerſario intra triẽnale mortuo,poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere,vt tenet etiam Fely.hic.

QVAESTIO XVII.

Collitigãs ſubrogationem obtinens.

QVAERO,de notabili q.Duo litigant:mortuo vno ex illis,quidam tertius nõ collitigans obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secũdo loco quidam alius etiam nõ collitigans obtinet ſubrogationẽ cũ derogatione regulæ.Tertio loco collitigans ſuperſtes infra menſem hic deſignatũ ſuam ſubrogationem impetrat.Quæritur modo quis iſtorum præferatur?

SOLVTIO.Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri,ex quo habebat derogationem iſtius regulæ.Nam licet eſſet ſecundus in data,primus illi non præferebatur,quia non habuerat regulæ derogationem neque etiam collitigans videbatur illi præferendus,ex quo erat poſterior in data.

Breuiter prædictis non obſtan.cõtrarium fuit deciſum, videlicet collitigantem,qui tertio loco ſubrogationẽ infra menſem impetrauerat,& erat vltimus in data,debere omnib. præferri per iſtam rationẽ,quia clarũ erat,ꝙ quando ſecũdus impetrans obtinuit ſubrogationẽ cũ deroga

tione regulę,iam beneficiũ erat plenum in perſonam primi,& iam fuerat per prouiſionẽ ſibi factam acquiſitũ ſibi ius in re,abſque eo ꝙ cõſecutus fuerit poſſeſſionẽ,vt not. Ioan.And.in c.pręſenti de offic.ordi. li.6.de cuius prouiſione ſecundus impetrans mentionem non fecit.igitur ſecunda ſubrogatio erat nulla prima non caſſata,iuxta not. in ca.auditis. de elect.& tradita per Imol.in ca.cum noſtris. de conceſ.præben.& Fely.in c.in noſtra,de reſcript.

Nec obſtat,quòd primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc non reddidit gratiam cõditionalem, licet redderet reſolubilẽ, data poſtea oppoſitione regulę. Interim tamen gratia primi erat pura,ſimplex & valida,cuius validitate extante,ſecunda ſubrogatio nõ valuit,vt eſt dictum.Modo iſte primus impetrans ſine derogatione regulæ,licet vincat ſecũdum impetrantem,vt eſt dictum,non tamen vincit collitigantem tertio loco ſubrogationem impetrantem,ſed vincitur ab ipſo collitigante per diſpoſitionem iſtius regulę,quæ vult collitigantem intra menſem ſubrogatũ vincere omnes alias impetrationes nõ habentes derogationẽ regulæ.Et licet iſte collitigans à ſecundo impetrãte vincatur propter regulæ derogationem,tamen quia ſecundus impetrans vincitur à primo,& primus à collitigante,locus fuit diſpoſitioni. cap.authoritate Martini.de conceſ.præben.vbi ponitur regula iuris. quod ſi vnico vincentem te,à fortiori vnico te.Et ita per iſtam rationẽ determinauit iſtam quæſt.Rota ante direptionem vrbis in vna Tiraſonen.canonicatus,& præla.de Tutela coram D.Guliel.Caſsiodoro,vt D.Martin.Rom. egregius & antiquus procurator,tũc adnotauerat,vt ipſe mihi retulit,

QVAESTIO XVIII.

Intruſus à principio litis.

QVAERO, quia hic dicitur, quod intruſo pri⁹ in beneficio nõ datur ſubrogatio.Quid ſi à principio litis fuit intruſus,ſed lite pendente deſinit eſſe, vtrũ poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigãtis

Qualitas ſemel poſita,&c.

SOLVTIO.Videtur dicendum ꝙ nõ:quia ſufficit quòd ſemel fuerit intruſus. Nã qualitas ſemel poſita implet diſpoſitionem,licet poſtea ceſſet,vt eſt glo. notabilis in verbo,canonicis in ca.ſtatutum.de reſcript. lib 6.& ibi dixi. facit ad hoc notabile dictum Bald.& Salic.in l. generaliter. C.de epiſcop.& cler.vbi volunt,quod ſi datur dos mulieri ſub pętextu pauperatis,ſufficit quòd à principio fuerit

Dos ſi detur mulie

rit pauper, vt dotẽ habeat, vnde ſi poſtea fiat ditiſſima ni *ri ſub præ*
hilominus habebit ipſam dotẽ. & hoc dictũ ſequitur Io. *textu pau*
Rogerius de la Mota, in rubrica de cau. poſſ. & propric. *pertatis*
fol. 7. faciunt ea quæ in ſimili ſcribit Decius in cõſi. 24 in *&c.*
cip. & pro virili, &c. Accedit quod dicit etiam Ioan. And.
in c. decet, de reg. iur. libr. 6. quòd ſi cõceſſa fuerit immu-
nitas propter numerũ 12. filiorum, non debet illa ceſſare *Immuni-*
ſi contingat aliquos ex illis mori, quod dictum ſequitur *tas conceſ*
Imol. in conſi. 78. viſis, &c. circa finẽ. faciunt ea quæ dicit *ſa mulie-*
Bald. in conſi. 101. verba domini in 3. volu. & Alex. poſt *ri.*
Bart. in l. 6. §. non ſolum ff. de excuſ. tuto. cũ concord. vt
ſcribunt moder. in l. etiam ff. de quæſt.

Tamẽ iſtis non obſtan. contrarium videtur verius, quia negari nõ poteſt, ꝙ qualitas adiecta verbo debet adeſſe tempore verbi, vulg. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Sed iſta regula diſponit intruſo nõ dandam ſubrogationem: ergo debet intelligi, quod ſit intruſus tẽpore, ſubrogationis & hoc veriſimile videtur: quia papa nóluit intruſo ſubroga tionem dare, ne quis in ea perpetuo ſe confoueret: nã in truſus non meretur præmiari, ſed caſtigari, vt in ca. eum qui. de præbend. lib. 6. Sed iſta ratio non militat in eo, q tempore ſubrogationis iam nõ eſt intruſus, ergo ceſſare debet diſpoſitio. Nec obſtat, quòd qualitas ſemel poſita &c. quia illud procedit, quando agitur de inducendo fauo
re & commodo, vt prædicta iura loquuntur: ſecus verò *Beneſ. va-*
vbi agitur de damno & odio, quia tali caſu qualitas no- *cãs per o-*
cens requiritur tempore actus. vt in l in delictis. ff. de no- *bitũ, &c.*
xali. argum. eorum quæ dicit Bar. in l. item ſi in poteſtate, ff. de his qui ſunt ſui vel alie iur.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitum vnius ex collitigantibus, poſſit ante menſem illius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attẽdamus literam antiquã regulæ vſq; ad tẽpus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludeba tur, quia illa ſolet concedi motu proprio. vt dixi in tract. expect. poſt Abb. in c. 1. de iudic. Et tamẽ iſta regula loqui tur de impetrationib. quę ſunt diuerſę à gratia motu pro prio, vt in vulg. c. ſi pluribus. & c. ſi motu proprio de præ ben. li. 6. Et tradunt omnes in l. 1. ff. ꝙ quiſq; iuris. Si verò attendamus literã modernã regularu, in quibus expreſſe de gratiis motu proprio ſit mẽtio & tũc aliter dicẽdũ erit.

Sed aduertendũ eſt, quòd iſta procedunt, quando expectatiua conceditur lite iam pendente ſuper aliquo beneficio: ſed ſi conceſſa fuiſſet ante litem, Egid. tenet in conſi. ſuo. 25. acceptationem valere de beneficio litigioſo vacāte per obitum alterius collitigātis. Et idem repetit Egid. in c. 7. in 6. quæſt. vt lit penden. lib. 6. cõmunis tamen opinio eſt iſta, quòd expectans non poſſit tale beneficium acceptare in præiudiciũ ſuperſtitis: & ita vidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotę auditor, per Card. Nemāſen. in cle. auditor. in fin. verbis, de reſcript. poterit. tamen admitti talis expectans, vt intereſſe putans ex ſuo iure, non ex iure mortui, vt eſt deciſ. 588. incip. vtrum. c. ſi hic cõtra quos. in antiquis. Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in cle. j. in 6. col. vt lite penden. Et Oldra. in conſi. 299. quidam Vgo. colum. fin. & illa deciſ. 588. reperitur ſub titu. vt lit. pẽden. deciſ. 12. in no. & eſt repetita in antiquio. Biſegneti, eod. tit. deciſ. 2. Et ideo ſubrogatio valebit extra caſum præiudicij lit. penden. de iure cõmuni, per ea quæ Card. in pluribus conſiliis dicit, quos refert Decius in cap. j. de cõfir. vtil. vel inutil. ſed attenta diſpoſitione iſtius regulę, putarem ſubrogationem nullam quo ad omnes effectus, ne valeat collitigans moleſtari, alias fruſtratorium eſſet procemiũ iſtius regulæ: quod tamen limitatur tripliciter. Primo niſi expectans habeat gratiam ſuam etiam ad litigioſa. Secundo niſi expectatiua ſua eſſet ad certum beneficium ſuper quo poſtea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in d. clem. j. in 5. col. Tertio limitatur niſi lis mota fuerit in forma iuris: videlicet quando ageretur ad priuationem prętextu homicidij, vel alterius criminis. Nam ſi lite pendente moriatur, poſſeſſor beneficij poterit tale beneficium non obſtante alia lite accepare. Ita dicit deciſ. 491. in nouis, incip. Titius erat.

Expect ãs qui acceptauit benefic. litigioſum.

Beneficiũ lit. non ſumi acceptari poſſe limitatur tripliciter.

Sed hic ſuboritur notabilis difficultas quæ pridie deciſa fuit per dominos. Ponamus ꝙ expectãs acceptet beneficium per obitũ alicuius collitigantis, quãdo nõ poteſt acceptare, & obtineat ſe ſubrogari, & ita cõtinuat vigore gratię expectatiuę litẽ contra alium collitigantẽ ſuperſtitẽ ſuper dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari ſubrogationem ſuã, poſtea vigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficiũ: alter dat & excipit de conſumptione gratię, ex quo prius acceptauerat beneficiũ prædictum, & obtinuerat vigore ſubrogationis, dubitatur num

qui

quid illa ſubrogatio, vigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam conſumpſiſſe. Hoc dubium fuit ꝓpoſitum per dominum Io. Paulum in vna Tullen. cano. & præbend. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua hincinde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores vtriuſque partis. Nam quidam dicebant gratiam conſumptam, ex eo, quia ſubrogatio fuit cõceſſa ratione litis motæ vigore gratię expectatiuę, & ſic expectatiua fuit cauſa, quod ſubrogatio canonizaretur. Alij totũ oppoſitũ dicebãt, Tandẽ Rota, re diſcuſſa, cõcluſit 10. Octob. 1539. gratiam nõ eſſe conſumptã. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit cauſã ſubrogationi poſtea canonizatæ, fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ, non tamẽ expectatiua fuit cauſa immediata ſubrogationis, ſed mediata & remota, quo caſu cauſa remota ad nocendũ nõ debet attendi, ſed cauſa proxima & immediata, vt not. omnes Moder. in l. certi condictio. poſt gloſſ. ibi, ff. ſi cert. pet. & Felyn. in cap. ſolitæ. de ma. & obe. cum concor. vt ſcribit Decius in rubrica C. qui admit. colum. 4. nume. 40. in vltima lectione, & tradit Imol. in l. 1. §. fi. de dona. & Corneus conſi. 153. col. fin. lib. 2. & conſil. 263. colum. 2. volu. 4. Nam clarum eſt ꝙ ſubrogatio eſt noua & ſimplex gratia de per ſe non depẽdens ab expectatiua: ergo ſi vigore illius fuit acquiſitũ beneficiũ, non poteſt dici acquiſitũ vigore gratiæ expectatiuæ, cum ſubrogatio ſine gratia expectatiua, imo non exiſtẽte aliqua lite cõcedi poteſt, vt ſuperiꝰ eſt in aliis qq. dictum. Et per hoc apparet, ꝙ deciſ. 428. in nouis, nõ obſtat, quia ibi vigore acceptionis & prouiſionis nullæ perceperat vtilitatem ſpectans, puta fructus, quod hic ceſſat. Nec obſtat, quod noua prouiſio quę habet effectum, etiam ex gratia nulla conſumit gratiam, quia hoc ideo eſt, quia noua prouiſio præſupponit primam gratiã in neceſſariũ antecedẽs, vt tenet Gloſſator infrà, regula 62. alias non valet. vt deciſ. 14. de conceſ. præb. in antiquis, & Belamera deciſio, 116. & illa prima gratia eſt cauſa immediata nouę prouiſionis, quia noua prouiſio fit ad iſtum effectũ, quia orator dubitat gratiam ſuam expectatiuam, & acceptationem inde ſecutam viribus non ſubſiſtere, &c. ideo noua prouiſio cõceditur ratione primæ gratiæ, & ideo nõ eſt ſimplex prouiſio: meritò ſi illa habet effectum, conſumit. Sed ſubrogatio nõ præſupponit aliquem titulum præambulum, ſed eſt ſimplex gratia de per ſe ſubſiſtens, ideo

Subrogationis diffinitio

Cauſa remota.

Noua prouiſio.

ſi vigore illius acquiro beneficium,nõ dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ.quòd eſt bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS

ITEM voluit & ordinauit, quod omnes gratias quas de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura,ſæcularibus & regularibus per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus in antea fecerit,nullius roboris vel momenti ſint,niſi poſt ob tum , & ante datam gratiam huiuſmodi tantum tempus effluxerit,quòd interim vacationes ipſæ de locis,in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint,ad notitiam eiuſdem domini noſtrò veriſimiliter potuerint perueniſſe.

PRÆFATIO.

Regula author. REGVLA iſta ſancta & ſalutaris videtur,quia per eã fraudes coercentur,& cupidæ ambitionis audacia refrenatur.Eius primus author fuit Ioan.23.qui eam ædidit.13.Calẽd.Maij.Pontificatus ſui anno.4.vt in eius regulis apparet. Deinde Martinus.v.per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens.Poſteriores verò pontifices vſque ad Nicolauum.v.de iſta nullam mentionem fecerunt.Nicolaus tamen ſuſtulit procemiũ regulæ quo vſi fuerãt Ioan.23.& Martinus quod breuitatis cauſa factũ opinor cum aliâs indignum videretur tam ſalutare procemiũ , ex quo mens & intentio colligitur conditoris ſuſtuliſſe. Nicolaũ tamen in hoc omnes Rom.Pontif.eius ſucceſſores hucuſq; ſunt imitati,quia nullus eorũ procemio illo vſus fuit.Imò,quod eſt magis mirandum,quod cum regula iſta varias habuerit in cauſis decidendis difficultates,vt ex diſcurſu operis apparebit,nullus eorum verbum aliquod addidit vel mutauit ad regulã Nicolai,ſed integra manſit vſque in hodiernum diem,cum tamen aliæ regulę aliquam receperint mutationẽ.Et illa regula Nico-*Procemiũ Ioan. 23. deſcribitur.* lai,dempto procemio in omnibus aliis concordat cũ illa Ioan 23.Procemiũ vero Ioan.23.tale fuit:Item, vt in habendis beneficiis eccleſiaſticis fraudes euitentur,ſeruetur conſcientiæ puritas,& ambitionis via præcludatur ambi-*Regula ſi norabiliter interpretanda.* tioſis,&c.hactenus habetur procemiũ Ioan. Ex quo colligitur manifeſtè ratio finalis iſtius regulæ,quæ cõcordare videtur cum ęquitate iuris communis.& ideo fauorabiliter erit & latiſſimè interpretanda,per ea quæ gloſſa.3.dicit

cit in capitulo tertio, de præb.lib.6. quod facit ad multa inferius dicenda.

QVAESTIO I.

IGITVR Primò, vtrũ iſta regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorũ & legatorum? SOLVTIO. Prima facie dicendum videtur quod non, qa regula loquitur in papa, vt ex eius verbis apparet, ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuerſis nõ fit illatio. Et quia ordinarius poteſt conferre beneficiũ ſub cõditione ſi vacat, etiam ignoranti vacationem, ſecundum gloſſ. & omnes in cap.2.de elect. lib.6.& Lap.allega.6.& Rotã deciſio.161. in antiquis, ſufficit enim quòd beneficium vacauerit, & veritas attẽdatur, per ea quę nota. Gemin.in c.ne captandæ.in 4.colum.de conceſſ.præben.lib.6.facit.c.veritate 8.diſt. Nec debet morari, nec fruſtrari prouiſio propter talem conditionem ſi vacat, quæ eſt de pręſenti, licet ignoretur exiſtentia cõditionis eiuſdem.l. multum.ff.de conditio.& demonſtra. Nec enim nocet anguſtia temporis.l.ſi mihi & tibi.ff.da leg.1.nota. in c. in pręſentia.de ſponſa. vbi ſi mulier nõ certificata de morte viri contrahit matrimoniũ, tenet ſi in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij non eſt neceſſarium modum vacationis exprimere, licet bonum ſit illum exprimere, vt not.gloſſ.quamuis.in clem.1. de præbend. Domini.in c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6. & gloſſ. vacationibus, in c.cupientes.de elect.lib.6. Item iura dicũt, quod beneficia non conferantur antequam vacent: vt in c.nulla, de conceſ.prębend. ergo ſi vacent, licet vacatio ignoretur, valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubr. qui ſint reb. vbi dicit valere collationẽ Epiſcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Epiſcopus: quod dictum dicit eſſe mirabile Fel.in cap.ſciſcitatus.in penul.colum. de reſcript.facit deciſ.36.de præbend.in antiq.præſertim quia collationes ordinariorum ſunt fauorabiles & naturales propterea ampliãdæ.c.peruenit, 11.q.& no.in cle.ſi.de offic.ord. Et pro iſta parte dicit Gloſſator hic, ꝙ iudicauit Rota: & idem dicit in regula de ſubrogandis collitigãtibus in ſi, vt dicebat etiam tunc D.Coronatus aduocatur. nam ſatis erat, quòd principium & finis ſint habilia, licet medium innutile ſit, vt ibi per eum.

Impetrationes ordinariorum.

Ordinar.^o an poteſt confiſ.beneſ.

Temporis anguſtia.

Si mulier non certificata.

Vacationis modũ exprimere.

Collatio de beneficiis vacantibus.

Ordinariorum collationes fauorabiles.

Prin ipiũ & finis habilia, &c.

Iſtis tamen non obſtantibus cõtraria opinio eſt verior & cõmunis. quam in primis tenet Gloſſator hic dicens, ꝙ

iſta

iſta regula habet locum extra curiam,quia cõcernit vtilitatẽ animę ex quo emanauit ad tollẽdas fraudes & ambitiones:vnde dato quòd aliàs eſſet exorbitans & pœnalis, propter fauorem animę recipit extenſionem,vt dicit Ioã. And.in cap.ex tenore,qui filij ſint legi.nã,vt ipſe inquit, negari non poteſt,ꝙ iſta regula cõcordet cum iure cõmuni,vt nõ detur occaſio captãdæ mortis alterius,iuxta capitulũ ſecũdũ & tertium de cõceſ.præb. Hæc dicit Gloſ.

Addo,ꝙ iſtam etiam opinionem tenet Decius in conſ. 398.incip.in cauſa domini,col.fi.vbi expreſſe cõcludit ꝙ regula iſta habet locum in ordinario,quia licet loquatur in ſummo Pontifice,tamen ex quo emanauit ad obuiandũ fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis,quia etiam ſi materia odioſa ſit,fit talis extenſio,vt fraudes remoueãtur,vt probatur in cap.ſi ciuitas. de ſentent.excommu.lib.6.& gloſſ.fi.in c.quanquam. de vſur.lib.6.Præſertim,quia per iſtã regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not.Abb.per illum tex.in capitulo.cum iamdudum.in princip.de prę̃b.Nam ſicut ius commune reprobat ambitionem,vt in cap.quia in tantum.de præb.ita & iſta regula idem facit,ex quo ſatis infertur quod dixerat Gloſſator,hic,ꝙ habeat conformitatem cum iure communi & ſic habebit locum in ordinario:& ita dicit Decius iudicatum fuiſſe in Parlamento Delphinatus.

Extenſio in materia odioſa quando fiat.

Ambitio repellit à beneficio.

Et ſecundum iſtam opinionem reperio nouiſſimè cõſuluiſſe Ioannem Franciſcum de S.Nazario de Ripa in cõſil.16.poſito in lib.1. de legi.& longa conſue.in operibus ſuis impreſsis,vbi poſt multa concludit,ꝙ iſta regula habeat locũ extra curiã coram ordinario,ex eo,quia nõ exorbitat à iure cõmuni,aliàs non eſſet regula vt in l.1.ff. de reg. iur.Nã ſecundũ eum iſta regula fuit condita ſecũdũ ius cõmune,& ſecundũ rationẽ & naturalẽ ſenſum. Nã aſſeuerans mortem ante veriſimilẽ notitiam,præſumitur conſcius alicuius conſpirationis factę in mortẽ alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur,& iſta fuit ratio dictæ regulæ:quæ locum habet in ordinario,& hoc latius informat idem Ripa in cap.2.col.penul.de reſcrip. vbi concludit,ꝙ iſta regula habet locũ in legato & ordinario.quia extracta fuit de corpore iuris communis, vide licet,ex ratione, c.deteſtãda.de conceſſ. præb.lib.6.vt tollatur occaſio captandæ mortis.vbi latius per eum.

Et

Et iſtam eandem opinionem poſt longam,diſputationẽ tenẽt Modern.in tract.beneficiorum.in 46.q.3.partis. Et ante ipſos doctus Gloſſator antiquus pragmaticæ Frãciæ, in titul. de collationibus, in verbo faciendas. à quo quicquid dicunt Moder.in dicto tracta beneficij,acceperunt Et tamen concludunt prædicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandum fraudibus , quæ fiebant in curia ad præueniendum ordidinarios , & non eſt dicendum quòd papa qui aliorum iura vult ſeruare ſua negligat.vt in cap.licet. de ſupp.negli præla.cum aliis cõcor.vt ibi per eos.Nam niſi iſta regula haberet locum in ordinariis, quotidie fraudaretur papa , & ad obuiandum ſimilibus fraudibus factum fuit c.ſtatutum de præbend.lib.6.ibi,in diœceſi exiſtentes.Et quod ib nota.per doct. Et collationi videtur ineſſe tempus tacitum,quo collator potuerit veriſimiliter ſcire vacationem,vt in ſimili nota.in §. loca. inſtitu.de verbo.oblig.& not.in l.2.ff.de eo quod cer lo.& in l.interdum.ff. de verbo obliga.Et dicunt ſuper hos vidiſſe quandam cõſtitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Papa qui aliorum iura vult ſeruare, ſua negligat.

Non obſtant in contrariũ adducta, quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio, ad ea etiam reſpondet Iaſo.in conſi.104.columna penultima,libro primo,qui hãc opinionem tenet,vt ibi per eum.

QVAESTIO II.

QVAERO, nunquid in iſta regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de motu proprio. Nam ſi loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouiſio,qui doloſe impetrat,& ſciens ſe non veriſimilem notitiam habere,quæſtio nõ haberet difficultatem: quia præſumitur ille motus proprius procuratus,& non iuuat,licet hodie per abuſionem talis dicatur etiam motus proprius,vt aliàs latè dixi in aliis regulis:ſed vbi quidam tertius hoc ignorans porrigit ſupplicationem pro alio,& papa eam ſignat motu proprio,tũc tres domini voluerunt in Rota locum non eſſe regulæ,quia iſte eſt verus motus proprius,& tali caſu verum eſt dicere papã, qui ex ſeipſo mouetur ad concedendum gratiam,nõ velle ſe huic regulæ ſubiicere: Tamen iſtis non obſtant. alij domini vna cum Fely.in vtroque caſu iudicarunt regulã obſtare impetranti,vt refert hic Fe.in quibuſdam apoſtillis.

lis. Ratio deciſionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium veniſſe debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tēpore, præſumitur ignorare qualitatem eius, cum ſit facti, & conſiſtat in facto, capitul. primo, de conſtit. lib. 6. Et per conſequens non viſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſumitur mens papæ concedētis, qualis eſt iuris, ſed de iure, quòd quilibet non præſumitur ita eſſe ambitioſus, vt præporè, & in tempore non veriſimili impetret. argu. l. interdū. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens papæ, quia quilibet præſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario, l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro iſta opin. videtur text. hîc vbi annullantur omnes gratiæ, & ſic comprehendit gratiam motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit. vulg. l. Iulianus. de leg. 3. cap. ſi Romana. 19. diſtinct. & in capitu. ſolitæ. de maioritate & obed. Et cum iſta concluſione videtur concordare Iaſ. in conſilio. 104. incip. circa quatuor. colu, penul. lib. j.

Papa concedēs qualis eſſe dicatur.

Ambitioſus nō adeo præſumitur quis, &c.

Totū qui dicit, nihil excludit.

Species vacationis obitus

QVAESTIO III.

QVAERO, an regula iſta cōprehendat illam ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis modo appoſita in reſignatione? SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui contigit tempore Sixti in Rota ſuper Abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno. M.CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioā. de Claramonte, miſſo mandato ad curiam dictus Petrus reſignans, ante factam reſignationem per ſuum procuratorē, obiit extra curiā. 14. prædicti menſes Iulij, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorās reſignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habēs notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & commiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati: competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis

modo,

modo,quæ capit vacationem per obitum. Replicabat Io. Perini,quòd obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tẽpore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia, & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum,ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula:alter verò dicebat contrarium. Ex qua diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæſitum quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporib. modernis ſæpius contigit in Rota,vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini tempore Sixti,in quo cõtigit caſus ſuperius enarratus,nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quẽdam egregium doctorem antiquũ,in commento cõcilij Baſilien.inſerto in pragmatica Franciæ,tit. de collationib.beneficiorum, in verb.faciendas,in fin. vbi concludit,quòd prouiſio per obitum reſultãs vigore illius clauſulæ,ſiue aliàs quouis modo,valeat: & ꝙ non obſtet regula,rationem adducit,qa procurator qui venit ad curiam,non venit ad impetrandum per obitum,ſed ad reſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, ſi poſtea papa conceſsit clauſulas propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo,quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l.tutor.ff.de fideiuſſ.& l.3.C.ad Macedo. ita concludit dictus doctor,cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco. *Prouiſio per obitũ reſultans.*

Et iſtam opinionẽ Coſmæ ſequũtur ad literam Moder. in tract. beneficij, in tertia parte,quæſt.46.nihil penitus addentes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia colum. verſi.item quia iſta regula loquitur,&c. qui licet ponat quæſtionem per cõtrarium,& ſe inuoluat, tamen ratio,quam ponit,concludit ad iſtam quæſtionem. Dicit enim quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum,non ad alium.

Sed prædictis non obſtãtib.contraria opinio eſt verior, pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus hac ſola ratione, quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad vacationem per obitum,non autem reſpicit formã impetrationis. vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur,comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam

vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam, alio quouis modo. Hæc illę. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum ꝓpoſitum in Rota tempore Iulij papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens ꝙ Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicēte, videlicet ꝙ talis reſignatarius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo, in ſupplicatione reſigationis poſita, nō poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis & ſimiles. Fely. tamē dicebat contrarium, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea qua dicunt doct. in c. ſuſceptum, de reſcrip lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehēſiua mortis çeſſat mens & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem, ex illa præpoſtera præuētione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, ꝙ licet eſſent plura vota pro alia parte, nihil tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Fely. Adde quòd ego reperio modernis temporibus pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Fely. fuiſſe in Rota iudicatum.

Reſignatarius.

Nam reperio quondam Reueren. P. Dominicum de Iacobatiis, tūc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentib. creatus fuit poſtea cardinalis in quibuſdam iſtius regulæ apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu ꝓpria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtētum in cauſa Libicen. vicariæ, in qua ego ꝓnuntiaui, licet cōtra votum meum, ꝙ regula iſta haberet locū in eo, qui de partib. conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonæ cui fuit ꝓuiſum cū clauſula, ſiue alio quouis modo. quod mihi fuit viſum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primo Fely. in ſecunda inſtantia coram me variante, ſed ſuperueniente Antonio de Zocchiis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima inſtantia in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe, & ideo fui coactus confirmare primam ſententiam. mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia ceſſabat ratio regulæ, quæ eſt propter fraudes. Item quia

Reſignare in fauorē certæ perſonæ.

A A ceſſa

ceſſabat votum mortis. Item quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum, hic nõ principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo procurator bona fide venerat de partib. cum mãdato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet & narraſſet papæ, dubito, ꝙ interim reſignans ſit mortuus, omnino papa dediſſet, maximè, q̃a in prouiſione etiam apparebat ꝙ derogauit regulæ. Itẽ quia videtur caſus omiſſus quãdo per reſignationem, & in conſequentia capit ex clauſula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam l. 2. ff. de verb. oblig. ꝙ ſub ſimplicibus &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationib. & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet vbi appoſita non fuiſſet. alii qui ponderabãt verba regulæ ibi, gratiæ: alij verò dicebãt quòd ſatis per obitum habet, & ſi dediſſet, ſatis eſt, quòd non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (vt tunc in domino Iacobatio videbatur) puerili & non vera, videlicet ꝙ clauſula, ſiue aliàs quouis modo, non habet locum hoc caſu, quia circũduxit papam, cui dixit ꝙ reſignabat in manibus ſuis. Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula conſideraſſe quãdo ad impetrationem partis gratia obtinetur, ſed clauſulam, ſiue aliàs quouis modó, papa ponit ex ſe ipſo ex quodam ſtylo. Illud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia ſtylus non apponit dictam clauſulam, niſi ſit in ſupplicatione. Iſta ſunt quę de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuper iſta regula. Ex cuius verbis manifeſtè colligi ter Rotam iudicaſſe propter generalitatem verborum regulæ eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionem, ꝙ regula procedat iſto caſu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio, vt ipſe idem refert in quadam deciſione, rationem deciſionis ponẽs, q̃a ex quo per illam clauſulam generalẽ nõ datur alia vacatio quàm per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet, ꝙ impetratio in modo expreſſo ſit per reſignationem, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur, ſiue per modum expreſſum, ſiue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores tenuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo, non autem in

caſu contrario videlicet, quando quis impetrat per obitũ, & vere vacat per reſignationem, prout in caſu tunc cõtingenti: quia tunc regula non procedit, quia ſolum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium caſum.l 3.§ hæc verba.ff.de neg.geſt.Ita concludit idem dominus Guliel.in d.deciſ.pro qua faciunt, quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin.in 3.col.verſic.item, quia iſta regula loquitur de obitu, &c.

Hactenus recitauimus opin.antiquorum & modernorum patrum ſuper iſto dubio, quid dicendum?

Leges noua a lege veteri interpretationẽ recipiunt.

Certe licet iſta opin.videbatur ſuffulta iuribus & rationibus. Tamẽ adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd iſta regula non habeat locum, iſto caſu poſſet adduci vna concludens ratio, quia certũ eſt leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri.l. non eſt nouum cum.l.ſequenti.ff.de leg.ſed in regula iſta veteri ponitur, & aſſignatur in ipſo procemio iſta ratio, videlicet, vt fraudes euitentur.& ambitionis via præcludatur.& cæt.clarum eſt, quòd iſta ratio procemij inducit cauſam finalem.vt in l.fi.ff.de hæred.inſtit.& tradit Bald. in l.vt liberis.C.de colla.ceſſante igitur ratione procemiali & finali, ceſſat ipſa diſpoſitio.l.generaliter.C.de epiſc.& cleri.cum ſimilibus. Sed in caſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis, quia hic non eſt ambitio, non eſt aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ.in conſil.104.col.penult.lib.1.

Procemialis ratio.

Tamen pro cõtraria parte, & ſic pro deciſ. dominorum facit, quia ex quo illa clauſula, ſiue alio quouis modo, in caſu noſtro nõ poteſt verificari, niſi morte, perinde eſt, ac ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ: quia genus ꝙ nõ poteſt verificari niſi in vno indiuiduo, habetur pro ſpecie.c.ex parte.de offi.dcleg.l.1.& 2.ff.de lib.& poſthu. ſed ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ, regula iſta obſtaret: ergo eodẽ modo obſtabit vacationi cõprehẽſæ ſub clauſula generali, quia ſi verba regulæ adaptantur, militat diſpoſitio.l.ille, aut ille.§.cum in verbis.de leg.1.

Gen⁹ ꝙ non poteſt verificari &c.

Præterea, quia talis præſumitur mẽs iſtius impetrantis qualis verba indicant, cum in ambiguis illius ſentẽtia & declaratio capienda eſt, quæ ex verbis comprehẽditur.l. in ambiguis.ff.de reg.iur.& l.ſi quis intentione ff.de iudi. Sed verba illa alio quouis modo implicãt caſum mortis. ergo impetrans viſus fuit de tali cogitaſſe, & ſic attenta

Sententia in ambiguis capiẽda

mente

mente ſua ambitioſa obſtabit regula. Sed pro concordia opin. poſſet ſic diſtingui, quòd aut impetrans per reſignationem cũ dicta clauſula, alio quouis modo, ita eſſet impetraturus per obitum, ſi ſciret vacationem etiam nõ veriſimilem, ſicut impetrauit per reſignationẽ, & res eſt expedita per ſuperius dicta. Si verò eſſet impetraturus per obitum, & tunc per dictam clauſulam non veniet caſus mortis, ſed alius caſus vacationis ſimilis expreſſæ, quia non præſumitur quis velle in genere impetrare, quod in ſpecie non eſſet impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad aliud. l. obligatione generali. ff. de pig. & quæ not. Ioan. Andr. in reg. in generali.

Impetrare in genere quis præſumitur.

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ relinquẽdum eius iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poſſ. & cap. ſignificaſti. de homi. & hoc conſiderata qualitate perſonæ iurãtis. Nam in caſu propoſito nulla videtur ſuſpicio ſi iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo: ſecus eſſet in impetrante nomine proprio: quia ſi beneficium eſſet pingue, ſubdubitarem de iuramento præſtando, propter rationem tex. in cap. clericos, de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia veriſimile. de præſumpt. propter dulcedinem beneficiorum ſtudium adhibetur corrumpendi teſtes. Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu.

Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudium corrum. & dã teſtes.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in cõmẽda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apoſtilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium aſſerunt eſſe verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Culiel. hîc in deciſione quadã dicit, quòd videtur prima facie dicẽdum, quòd nõ habeat locũ, ex quo commenda nõ dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante cõmenda vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benefi. quæſt. 16. & Lud. Rom. cõſi. 350. Et Rota in antiquis prima, de cõceſſ. præbẽd. Et iſta opi. eſt in curia vulgaris apud oẽs præſertim Abbreuiatores. Accedit ad hoc, quia regula eſt aliquatenus exorbitans, & in exorbitãtib⁹ fit reſtrictio ad caſum expreſſum, quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia.

Cõmẽda nõ dicitur vacare per obitũ.
Reſtrictio.
Odia reſtringi, fauores ampliari conuenit.

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars dominorum in vna cauſa cuiuſdam beneficij per obitũ Regini ceſſante commenda, cum daretur de iſta regulà, contrarium cõclu

ſit,vt etiam R.D.Iacob.Simonetta auditor retulit.Ratio fuit,quia licet verba regulæ non videantur amplecti iſtũ caſum ,tamen mens & ratio regulæ includit commendã, quæ fuit,vt fraudes euitentur,& tollatur ambitio.Sed clarum eſt,quòd iſta ratio militat in commenda:igitur vbi eſt eadem ratio,debet eadem eſſe in vtroque diſpoſitio. glo.in ca.ſi poſtquam.de elect.cũ vulg.Non obſtat,quòd per obitum non detur vacatio,quia eſt verum,propriè tamen in commendis noſtri temporis negari non poteſt, quin detur aliqualis vacatio.

Ratio eadem vbi eſt,&c.

Adde pro iſta opi.videri tex.hîc in verbo,omnes gratiæ &c.ſub quo de natura verbi commenda videtur cõprehendi,cũ ſit gratia.Et q̃a dictio,omnes,eſt vniuerſalis omnia cõplectens.l.Iulianus.de leg.3 Et quia videmus,quòd quaſi omnes regulę iudiciales,licet generaliter loquatur, tamen commendas comprehendunt,vt latè dixi in regula de infir.& de idio.& dicetur latius in reg.de impet. benefi.famil.Cardin. in reg.de annali & triennali. Et alibi ſæpe,quæ ideo non repetam,ne faſtidium generent.

Regulæ iudiciales.

QVAESTIO V.

Obitus veriſimilis notitia.

QVAERO,an iſta veriſimilis notitia obitus,de qua loquitur iſta regula, debeat attendi computando dietas per terram,an verò per mare?

SOLVTIO.Ratio dubitationis eſt,quia iter terreſtre eſt certum,& poteſt facilè per milliaria computari à communiter accidẽtibus,vt in l.continuus.ff. de verb.obliga. ſed iter maritimum eſt penitus incertum,quia aliquando ex Hiſpania per mare decurritur ad Vrbem in 10.diebus,aliquando in 6.vt experientia docet.

Breuiter iſte caſus ſæpe accidit.Nam tempore Calixti fuit propoſitum in Rota per D.Ioann.Pintor. Auditorẽ in cauſa Detruſen.beneficij.in qua conſuluerunt aliqui periti,& tandẽ fuit concluſum,quòd à communiter accidentibus eligendum eſt iter per mare & per terrã,ſecundum quod magis cõmuniter accidit,non ſecũdum quod raro:quia iura non adaptantur ad ea quæ raro & cũ difficultate fiunt,& hoc indicat tex.regulæ noſtræ,quæ non præciſe,ꝙ notitia obitus deueniat ad notitiam papæ,ſed ꝙ veriſimiliter potuerit deuenire, vt in ſimili dicit etiam tex.in cle.cauſam.in verſic.verũ.de elect.Et in iſto veriſimili iudex arbitrabitur ſecundum cõmunem curſum itinerantium,vt dicit hic Gloſſator accidiſſe tempore Sixti

Iura non adaptantur ad ea quæ,&c.

Potuit verbũ, quid denotet.

in vna cauſa Valentina. Nam verbũ potuit, poſitũ hîc, nõ denotat neceſſitatẽ, ſed potentiam, cum ſit prolatũ affirmatiuè. ad hoc clem. auditor, in verſi. poteſt de reſcript. & in ca. cõſuluit. de offic. deleg. & c. gratia. eod. titu. in 6. Potuit enim peruenire vacatio ad papam, licet fortè nõ peruenerit, & ſic attenditur, ꝙ poſſit peruenire, vnde ex Barchinona poteſt in 8. vel 9. dieb⁹ peruenire notitia ad papã de obitu, licet non peruenerit actu: & illud quod potuit, cõſiderat regula, nõ quòd exiſtat, ſed ꝙ exiſtere poſſit: propterea dicit text. veriſimiliter, nõ ꝙ ita ſit verũ ſed quòd ſit ſimile vero, vt dicit Bal. in l. ea quidẽ. in 3. col. C. qui accuſ. nõ poſ. facit. l. miles. §. mulier. ff. de adul.† Et hoc, vt dixi, arbitrariũ eſt, vt dicit Card. & alij in d. clem. cauſam, in verſi verũ. ſic igitur ſufficit, quòd illud veriſimile ſit poſſibile, vt not. Bal. in l. ſcripturæ C. de fi. inſtr. Et iſta veriſſimilitudo aliter debet arbitrari per mare & aliter per terram, quia, vt dixi, licet mare ſit incertum, tamẽ à communiter accidentibus citius fit iter per mare, quã per terram, vt not. in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. habetur tamen in hoc ratio tẽporis: quia tempore hyemis aliter cõſideratur iter maritimũ, aliter æſtatis tẽpore. vt tradũt Doct. poſt Io. And. in c. olim. de reſcrip. Nã quinquaginta milliaria per mare ſunt minus, quàm vna dieta per terrã, vt dicit Bart. in trac. de inſula. in 3. col. Et de iſtis cõputationibus dietarũ, & quæ ſunt meliora, itinera, an maris, vel terræ, latè tradũt Mod. Bonon. in §. his igitur. inſti. de iuſt. & iur. & Fely. in cap. olim. in 2. colum. de except.

Quod autem l. è à veriſimili abeſt, eſt quaſi falſitatis imago: vt Bald in l. j. col 3. de ſer. fug. nec id veriſimile eſt vbi præſumptio legis eſt in contrarium. ideo huiuſmodi præſumptioni debet apertiſſimas probationes opponere l. non eſt veriſimile. ff. de eo quod met. cau. & vere canonico, in n n

QVAESTIO VI.

QVAERO, ponamus quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitũ præceſſiſſe, an verò aduerſario?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd impetranti incumbat onus probandi. quia ex quo agit ad canonizationem ſui tituli, tenetur probare vacationem tẽporis impetrationis. l. 2. de proba. Nam quilibet tenetur probare contenta in ſua gratia, vt no. Moder. in c. ad aures. de reſcript. nec ſufficere videtur, ꝙ probet diem obitus, niſi etiam quod obitus veriſimiliter præceſſerit ſuam impetrationem, quia illa probatio non concluderet. vulg. l. matrem. C. de probat.

His tamen non obſtantibus domini cõcluſerunt cõtra-

veriſimilibus nõ admittitur probatio: niſi cõmunis loci fama id habeat, vel tales perſonæ adpareãt, de quibus veriſimile nõ ſit, quòd debeant deſerare: vt c. quia veriſimile, extra de præſum. IOAN. MILL.

rium in vna decanatus eccleſiæ Capuanæ,quã impetra-
uerat Card.Ferrarien.cum derogatione iſtius regulæ.Nã
voluerunt iſto caſu præſumere obitũ præceſsiſſe prouiſio
nem,vt refert dominus Guliel.in quadã deciſione, ſub ti-
tulo de prębend.in collectan.ſuis Ratio fuit,quia quando
ſumus in dubio quis actus præceſsit,capitur interpretat.o
quod ille actus in dubio præſumatur prę̨cedere,qui eſt ne
ceſſarius ad validitatem actus, vt actus valeat potius quã
pereat,vt per plura exẽpla probat Fely.in c.paſtoralis.in
3.col.verſic.ad identitatẽ. de reſcript. Et in notabili caſu
tradit Iaſ.in l.4.§.condẽnatum in 2.col.ff.de re iudi.prę-
ſertim,quia aliter interpretando,eſſet præſumere delictũ
in dubio,quod eſſe non debet, vulgatis iuribus.Nam ca-
piẽda eſt ſemper interpretatio per quam excludatur deli
ctum.in cap.fi.de prę̨ſumptio.& not.per Bart in l.non ſo-
lum.§.ſed & reprobari.ff.de opę.no.nun.Et eſſet delictum
aliâs impetrare beneficium viuẽtis,vt patet in regula 20.
vbi dixi.igitur,&c.Et per hoc reſpõdetur ad. l.hæres inſti
tutus.cum ſeq.ff.de acquir.hære. Et iſta omnia de plano
procedũt in caſu noſtro,data derogatione regulę̨,aliâs ve
rò ſi exciperetur de regula,impetrãti incumbit onus pro-
bandi veriſimilem notitiam obitus,& ſic ſatisfeciſſe regu
læ,vt fuit aliâs concluſum tempore Calixti in vna Dertu-
ſen.beneficij coram Io.Pintor.tũc Rotæ auditore,de quo
tamen videndum eſt,quod dixi in dicta regula.10.de im-
pet.benefic.viuent.

QVAESTIO VII.

QVAERO,ponamus ꝙ papa abſit ab vrbe per plures menſes prout contigit tempore Clementis,& nunc S.D.N.Pauli. III.Niciam proficiſcentis,& mo-
riatur aliquis Romæ, & beneficiũ impetretur à papa lon
giſſimè diſtante ab vrbe, vtrum ſit locus iſti regulę̨?

Curia videtur eſſe Romæ, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus modo pẽdet,& videtur dicẽdũ
regulę̨ locũ non eſſe,ex eo quia curia videtur eſſe Romæ
& reputatur eadem cum illa pontificis , quando remanet
ibi audientia cauſarum,vt not.omnes in clemen , ne Ro-
mani,per illum tex.de electio.

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ,vt dicamꝰ iſto caſu habe
re locum,ſi tanta ſit diſtãtia temporis, quòd veriſimiliter
in tam breui tẽpore non poſsit adiri papa: pro qua parte
plura in informationibus deducũtur, ſed quia cauſa pen-
det,ſubſiſto donec Rota in alteram partem inclinet.

Quæſtio

QVAESTIO VIII.

QVAERO, nunquid iſti regulæ ſolet derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quod derogatio iſtius regulæ nõ detur, niſi ſolum in Francia, ſed extra Franciã ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro qualificatis perſonis aliquãdo ſolita eſt derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationũ bo. memo. Laurẽtij Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuiſſe, vt patet ibi fol. 58. &. 72. &. 75. &. fol. 99. Sed Alexand. VI. in bulla reformationis curiæ, quando tractat reformationẽ ſignaturæ, poſuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilem, videlicet, Quòd regulis de veriſimili notitia, neque de ſubrogandis collitigantibus nunquam derogetur, ſed quòd ſtẽt immobiles, & certè honeſtum videretur: tamen vt dixi, ſignatura ex gratia pro benemeritis perſonis aliquando derogat, & non ſeruat illam conſtitutionẽ Alexand. Modus autẽ ſeu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hiſpanus noſter antiquus in illo vulgato libro Prouinciali eccleſiarum, ſiue practicæ cãcellariȩ (qui eſt liber approbatus à ſede Apoſtolca) vt dicit Card. in clem. 2. §. irritum. in tertia quæſtione. de electio. *Derogationis regulæ, &c.*

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITVM familiaris Cardinalium

ITEM voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur imprimere nomen & titulum ipſius cardinalis. Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus, aliâs deſuper gratia ſit nulla. Et idem ſeruari etiam voluit, ſi dicti familiares ipſorum Card. familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum cardinaliũ familiaritatem ſimilem tranſierint, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate priori obtinuerunt: & in quibus ipſa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quòd ad illa Card. quorum familiares prius fuerunt, ſuum habebunt adhibere conſenſum.

PRÆFATIO.

ISTA regula variè reperitur ab antiquis & modernis ſummis pontificibus ędita. Eius primus conditor fuit Gregori⁹. XI. vt colligitur ex deciſione Egidij 632. Quod ex eo apparet, quia prædeceſſores ſummi põtifices in ſuis regulis nullam de iſta fecerant mentionem. Imò, quòd *Regula quis primus fuit author.*

magis mirandum eſt, neque etiam inter regulas Gregorij XI. reperitur. Quarum apud me tria reperiuntur exẽplaria, & ea quidẽ diuerſis temporibus ſcripta, nec in aliquo diſcrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula de qua Egidius mentionẽ fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egid. in conſil. 19. colum. 1. Et eſt conſiderandum quòd præter iſtam regulam, de qua Egid. meminit, quę in corpore regularũ Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignũ in fauorẽ Card. in ſuis regulis addidit. Sed ante Gregorium primus omniũ Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iuſto fauore proſecutus fuit, plures alias diuerſas reg. in eorum fauorem cõſtituens. Nam ꝙ gratię beneficiales D. cardinalium, motu proprio conceſſæ cenſerentur, etiam ſi in ſupplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum diſpenſatio opportuna etiã non petita opponeretur, ac ꝙ qualitates beneficiorum certo modo vacantium, vel vacaturorũ ac beneficia quæ obtinerent in eiſdem literis pro expreſſis haberentur, primus omniũ ſtatuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum eſt imitatus. Gregorius tamẽ licet nihil aliud præſtiterit, quod fauorem cardinalium concerneret, nihilominus iſtam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni põtifices. Nam voluit in beneficiis vacantibus per ceſſium ipſorũ familiarium cardinalium, vel aliâs quouis modo, locum habere ſuam ipſius ſtatuti rationem qua motus fuerat, in eiuſdem regulę procemio exprimẽs videlicet vt honori dominorũ cardinalium deferatur, vt refert Egidius in d. deciſione. quod quidẽ fauorabile Gregorij procemium neſcio qua de cauſa pontifices moderni ſuſtulerunt, ad regulam iſtã ad beneficia per obitum tantum vacantia reſtrinxerunt. Quorũ ordinem in hiſce noſtris commentariis imitabimur,

Benedicti XII. fauor in cardinales.

QVAESTIO I.

IGITVR primo, ibi, impetrãs, &c. an iſta regula habeat locum quando papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO Videtur dicendum quòd ſic. quia gratia motu proprio poteſt dici impetratio, vt tradit Bal. in c. niſi ſpecialis. in verſicu. pone quòd in literis. de offi. leg. Facit quod dicit Card. conſi. 90. incip. videtur vnio. ſequitur Decius in cap. 2. in 2. colum. de reſcrip.

Gratia potest dici impetratio.

Præterea

Præterea videmus diſpoſitionem.§.ſi.clemē.j.de cōceſſ. prębend.quæ loquitur de impetrante, verificari in gratia motu proprio,vt ibi dicūt Card.& Imol.Sic etiam extrauagans, ſedes Apoſtolica.Ioan.22.poſita in tit.de cōceſſ. prębend.quę loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu ꝓprio,prout ibi dicit Gloſſator.in verbo, cōceſſæ. Ergo pariformiter dicendum eſt de iſta regula. *Regula exorbitās*

In contrariū facit,quia regula iſta eſt odioſa & exorbitās,vt dicit Egid.deciſ.631.Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio: quia iſta videntur contraria, impetrare, & motu proprio obtinere, vt in cap.ſi motu proprio. & cap. pluribus. de præbend. lib.6.& hoc ꝓbat tex.in l.j.C.de pet.bon.ſub.lib.10.vbi notant omnes.& in l.3. ff. quod quiſque iur.Quæ cū ſint diuerſa,ad poſitionem vnius ſequitur excluſio alterius.c. qualis.25.diſtinctione. In quam opinionem videtur inclinare Gloſſator hic in penulti.col.Qui etiam tradit cautelam ad iſtam regulam excludendam,vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et eſt de mēte Lappi in dicta clemen.j. Nam ſufficit, ſecundum aliquos,papā dicere,talem eſſe familiarem Cardinalis licet alia requiſita hic nō exprimat. Quia papa ex certa ſcientia,hoc exprimendo,videtur habere certam notitiam regulæ, per quā videtur induci diſpenſatio,& derogatio regulæ.iuxta tradita in l.idē Vlpianus.ff.de excuſ.tuto. Quæ ratio ceſſat in gratia impetrata. *Impetrare, & motu proprio obtinere contraria.* *Cautela ad regulā excludendam.*

Accedit quia iſto caſu ceſſat fraus & dolus illi*,qui gratiam habuit motu proprio,vt dicit Ioan. And.in cap.fin. ſuper glo.fin.de offi.lega.lib.6.in nouis.Ergo ceſſat diſpoſitio,nō enim poterit illi ſubreptio,aut defect* intētionis papæ proponi,cum iſta omnia per certam ſcientiā & motum proprium cenſeantur eſſe ſublata.

Non obſtat deciſio communis Doctorū ad d.clem. primā.§.fin.de conceſ.præb.videlicet,quòd ille tex.procedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetrāte, quia illud procedit ex eo, quia tota cle.loquitur indiſtinctè,& ratio eius æquè militat in vtroque caſu.Secus verò in materia odioſa,in qua verba propriè debēt capi,vt hic. Quia talis interpretatio locū nō habet,quia gratia motu proprio non eſt propriè impetratio,vt dicit Card.in d.clem.j. & dicam in regulis de annali latius. *Deciſio communis.*

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ eſt verior

rior & ęquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis tẽporibus: primo tẽpore bonę mememoriæ D. Petri And. Gãmari, tunc Auditoris vt ipſe in terminis refert & adnotauit in trac. de offi. leg. lib. 3. fol. 58. Et iterum tẽpore meo hoc idem iudicauit Rota in cauſa Auinionen. canonicatus, coram. D. Ioan. Maria, octaua Martii, M. D. XXXII. Et nouiſſimè in vna Maclouien. Prioratus coram R D. Raynaldo Petrutio de mẽſe Iulio M. D. XXXIX. hoc idẽ quod prius firmauit Rota. Ratio deciſionis fuit quia hoc priuilegiũ regulę datur Cardinalibus propter magnas impẽſas & onera, quæ in alienis familiarib. ſubeunt, vt dicit deciſio Rotæ, licet corruptè. in ti. de præb. deci. 16. incip. Nota ꝙ vbi dominus. in antiquis, &c. Et iſta ratio militat æquè in gratia motu proprio, ſicut in gratia impetrata. Igitur, &c. Et cõſiderata prædicta ratione: iſta regula eſt latè interpretanda in eorum fauorem & præiudiciũ concedẽtis. iuxta c. quia circa, de priuileg. & notata ꝑ Domini. in c. 2. de fil. preſby. lib. 6. & quæ late tradit Pet. de Ancha. conſil. 295. & 297. Et ſi contrarium diceremus facilè priuilegia Cardinalium deluderentur, cũ vnicuique facillimũ eſſet habere gratiã motu proprio. Et intentio. papæ non eſt per talem gratiam motu proprio alicui pręiudicare, vt dicit deciſio Rotę. 112. in no. deciſio. 445. in antiq. præſertim Cardinalibus vt etiam tradit Felynus in c. ad aures. in 5. colum. verſic. tertius caſus, de reſcrip. Et ideo hac ratione Domini voluerunt quod regula. 16. de non tollẽdo ius quæſitum, haberet locũ in gratia motu proprio, vt dixi in ſexta quæſtione. Et quia gratia motus proprij nõ includit ea quæ exprimenda ſunt, vt dicit Felyn. in cap. cũ apoſtolicæ de excep. Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expreſſionẽ nominis & tituli, cardinalis, vt hic dicitur, eodẽ modo in gratia motus proprij eſt dicendum. Et poſito quod motus prius & certa ſcientia principis inducant diſpenſationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula, quæſtione 8. Non tamen inducunt derogationẽ, iſtius regulę niſi de ea in diuiduo fiat mẽtio, vt latè dixi in 5. & 6. quæſtione proœmij. & cũ hoc iam plures fuerit per Rotã deciſum, nõ curabo amplius inſiſtere

Gratia motu proprij.

Regula qualiter ſit interpretanda.

QVAESTIO II.

QVAERO, ibi (beneficium &c.) quid ſi familiaris cardinalis habuit aliquod ꝯfficium durante familiaritate, nunquid habet locum regula?

Solutio.

SOLVTIO Videtur dicendum q non: quia appellatio ne beneficij nõ venit officiũ, vt dixi vt latè in regu. de in firmis reſignantibus, & dicam in regula de annali & triẽnali, & in pluribꝰ aliis locis, vbi me remitto. Et de iſtis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu penſionis. in 7. quæſtione. fol. 21. & 24.

QVAESTO. III.

QVAERO, ibi (vacãs, &c.) nunquid regula iſta procedat in mandato de prouidendo, reſeruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo? *Regula nunquid procedat, &c.*

SOLVTIO. Tẽpore Sixti accidit iſte caſus in cauſa Sagien. Archidiaconatus, vt in quibuſdam memorialibus cuiuſdam Ioã Alo. Tuſcani, tunc auditoris cameræ reperio adnotatũ. Et iterũ tempore meo iſte caſus fuit propoſitus in Rota, & deciſus in cauſa Auinionẽ. canonicatus coram Domi. Io. Maria de menſe Martio M. D. XXXII. Et concluſum fuit per maiorem partem Dominorum, quòd non. Cũ qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordaſſe. Nam hoc tenuerũt Anton. de ſancto Seuerino, & Ioã. de Ferrera, illorum temporum primarij, prout eos refert Paulus de Caſtel. in quodam ſuo indice notabiliũ. fol. 35. Nihil tamen allegant præter obſeruantiam ſtyli. Sed pro opinione Rotę allegantur iſta. Primò, quia regula loquitur de beneficio vacanti, ergo nõ habet locum in vacaturo, vt legitur & notatur in cap. cõſtitutus, & in c. ex tenore. & capitulo fi. de conceſ. præb. Faciunt quę dicit Felynus in capitu. in noſtra. in 37. correl. in ſecunda columin. in fi. de reſcrip. Iſta enim ſunt inter ſe diuerſa. Ergo de vno ad aliud nõ debet inferri, quia ex diuerſis non fit illatio, capit. in præſentia. de probatio. Sed potius ad poſitionem vnius, ſequitur alterius excluſio. c. nonne, cum vulg. de pręſump. Cum igitur regula iſta irritet gratiã cõceſſam poſt obitũ familiaris, nõ debet extẽdi ad gratiam cõceſſam ante obitum, quia limitata cauſa limitatum effectum producere debet, capitul. ſuſceptum. de reſcrip. libro ſexto. & vul. l. in agris. de acquirend. rerũ dom. Et iſta omnia in ratione fundãtur, quia nõ eſt eadẽ ratio quo ad iſtam regulam, in gratia de vacaturo, & gratia de vacãti. Quia in gratia de vacaturo, ideo nõ debet ſeruari iſta regula, quia non poſſumus eſſe certi de perſona, per cuius obitum beneficiũ vacauit, an erit familiaris vel non. Et ideò nomen, nec titulus certi cardinalis exprimi

Diſpoſitio loquens de beneficio, &c.

Cauſa limitata, &c.

mi poteſt. Et propterea iudicari non debet gratia ſubreptitia. Quia de his quæ poſſunt ſe habere ad eſſe. & nõ eſſe. ſi de illis non fiat mentio, gratia non annullatur, vt latè probat deciſio Rotę 25, in nouis, titulo de reſcrip. col. tertia. Neque ſi vellem ad cautelam derogare huic regulæ, hoc concederetur. Quia ſecundum ſtylum ſolet denegari talis derogatio Imò cum ſæpe aliis regulis præteritis temporibus derogatum ſit, vt particulariter adnotatũ reliquit laborioſiſſimus, & proinde excellẽtiſſimus vir Laurẽtius Puccius cardinalis Sanctorũ Quatuor in quibuſdam memorialibus derogationum regularum: non tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum, niſi ſemel, vt patet ibi fo. 91. Itaque in dictis gratiis de vacaturo, non poteſt iſta regula obſeruari. Quæ omnia ceſſant in gratia de beneficio vacanti. Cum igitur regula iſta ſit exorbitans, iuxta gloſſ. penul. in clemen. de offic. ordin. & ſecundum Egidium vbi ſupra. Item etiam ſit pœnalis, cũ annullet actum iuxta notata per doctores in cap. 2. de cõſtitutionibus. & quæ tradit Bald. in lege, non dubium. C. de legibus per tex. in l. Senatus, ff. de contrahenda empt. Eſt concludendum regulam procedere in caſu de quo loquitur, videlicet in beneficio vacanti. argument. tex in ca. ſtatutum de electione. libro ſexto.

Gratia nõ annullatur, &c.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficij vacaturi, procedit etiam ſi gratia fuiſſet facta reſpectu certæ perſonæ, quæ fuiſſet familiaris alicuius cardinalis. prout in regreſſu cõceſſo per obitum Titij qui fuerat familiaris cardinalis: quia in eo regula iſta non procedit per ſuperius dicta. ex quo prouiſio fit de beneficio vacaturo, prout refert tenuiſſe Rotam domi. Iacobin. Simonetta. tunc cardinalis digniſſimus in ſuis memorialibus, vt ipſe mihi retulit. Quę deciſio non alibi certe fundatur, vt dixi. niſi q̃a iſta regula eſt odioſa, loquitur in certo caſu, videlicet de beneficio vacanti. Ergo debet in eo reſtringi vt in cap. ſuſceptum, de reſcriptis. lib. 6. Et faciunt ea quæ dicam in alia. q. de gratia ſi neutri. & in q. ſequenti.

QVAESTIO IIII

QVAERO, ibi (per obitum, &c.) quid ſi beneficium vacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus papę, an habeat locum regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quod non: quia iſti ſunt diuerſi modi vacãdi, & regula iſta exprimit modum vacãdi

di per obitum. Ergo per expreſſionem vnius modi excluditur alius diuerſus, videlicet, per reſignationẽ, vt dicitur in c. ſuſceptũ, de reſcrip. lib. 6. Et hoc idẽ reperio tenuiſſe curiam tempore Sixti. Et ita pro expedito fuiſſe dictũ in cauſa Sagien. Archidiaconatus, meminit Io. Alo. Tuſca nus Mediolanẽſis, tunc aduocatus, & Auditor cameræ, in quodam ſuo conſilio incipien. vtrum bulla perinde valere &c. poſito inter ſua conſi. lib. primo. fol. 6. Et certe in ratione conſiſtit iſta opinio. quia negari non poteſt iſtũ caſum fuiſſe omiſſum in regula. Ergo relinquitur ſub diſpoſitione iuris. Et ad hoc ſufficit. d. c. cap. ſuſceptũ. vbi eſt caſus expreſſus pro iſta opinione, pro qua faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti. q.

Expreſſio vnius modi excludit aliud diuerſum.

Caſus omiſſus.

Sed aduerte, ꝙ regula Gregorij vndecimi, quæ fuit antiquior iſta, cõprehendebat iſtum caſum: quia loquitur de beneficiis vacantibus per ceſſum vel deceſſum, vt refert Egidius deciſ. 632. Vnde ex quo regula iſta eſt poſterior, debet in dubio interpretari ſecundum antiquam. argu. l. non eſt nouum ff. de legibus.

Sed ad hoc replicari poteſt, ꝙ motiuũ procedit quãdo regula iſta dubitatiuè loqueretur: tũc enim in dubio reciperet interpretationẽ à regulis antiquis etiã correctis, vt tradit Bartol. in l. fi. ff. de falſis. Sed hic non egemus declaratione, cũ iſta regula loquitur clare de beneficio vacante per obitũ, & de vacantę per renuntiationẽ omittit, prout etiã omittebant antiquæ regulæ, quæ in hoc noluerũt cardinales priuilegiare. Relinquẽdus igitur erit iſte caſus ſub diſpoſitione iuris. d. c. ſuſceptũ. Et ita in ſpecie, in diſcurſu cuiuſdã. q. regulę. de infir. reſignãtib. dicit fuiſſe iudicatũ de anno. M. D. XIIII. in Rota D. Guliel. in Collectaneis deciſ. pro qua opinione faciunt optime motiua Andreę Siculi, de quo mẽtionẽ faciã inferius in q. 7.

Et ex iſtis poteſt etiam inferri, quòd facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, prout fuit conceſſa tempore Pauli. II. cuidã Gulielmo familiari cardinalis Rothomagen. nõ ſubiiciatur huic regulæ. Quanuis cõtrarium fuerit tunc per aliquos doct. conſultum. Et iſta de plano procedũt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tã ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinuerunt iſtos modos vacandi per ceſſum vel deceſſum, vt referunt Modern. in tract. reſeruatio. 17. effectu, Et ita ego reperio latiſſimè cõceſſum fuiſſe

Facultas cõceſſa per papã, &c.

ſuiſſe cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij II cap. 3. quorum exemplaria ſunt penes me.

QVAESTIO V.

Vacatio mortis ficta.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in vacatione mortis fictę, prout eſt illa inducta per regulam de infirmis reſignantibus. Nam regula, ibi, in caſu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cum verè vacet per renuntiationem?

SOLVTIO. Caſus iſte bis fuit ventilatus in Rota, & tandē deciſus pro parte negatiua. Nam tēpore Sixti accidit in cauſa Sagien. Archidiaconatus, anno. M.CCCC-LXXV. menſe Nouembri. Et iterum, de anno. M.D.XIIII. Quo tempore fuit deciſa difficultas, vt meminit dominus Gulielmus in Collectaneis deciſionū, fo. 75. deciſ. incip. vnus familiaris, & licet deciſio illa ponat mixturam caſus, reſolutio tamen eius hoc ſolo motiuo cōcluditur. Quia in quæſt propoſita ſecundū terminos regulæ de infirmis, principalis actus, qui fuit ibi factus corā papa, fuit reſignatio. Et iſte fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quæ infra viginti dies reſultat, eſt vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa conſiderari non debet, iuxta. l. qui habet. ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bart. in l. 1. § hoc interdictum. ff. de fonte. vbi per hoc infert, quòd ſtatutū loquens de gemmis, debet intelligi de veris, nōn de fictis. Et iſta in caſu iſto magis militant, quia regulæ ſunt iuris ſtricti, & nō egrediuntur terminos ſuos. l. 3. § hæc verba. ff. de nego. geſt. l. ſi ſeruū. § non dixit. ff. de acquiren. hæred. præſertim, quia iſta interpretatio eſt fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatem iuris communis, iuxta, l. ſi vnus. § pactus ne peteret. ff. de pactis. cum aliis ſimilibus allegatis hic per dominum Gulielmū. Præterea, quia actus de quo in præmiſſa quæſt. & vacatio inde reſultans erant de præſenti: illa verò quæ ex poſt contigit per obitum, erat actus futurus, qui tempore reſignationis poterat ſe habere ad eſſe & non eſſe. Ideo ſubreptio propter non expreſſionem nominis & tituli in talibus actibus qui contingunt de futuro, non vitiatur, vt tradit Felyn. notabiliter in cap. in noſtra. in 7. correl. de reſcript. Et ante ipſum deciſ. 25 in nouis. tit. de reſcript. col. penult. repetita per Egid. deciſ. 749. col. fin.

Actus naturalis, nō accidentalis.

Addo pro iſta opinione, vltra D. Guliel. Quia tēpore quo

quo fuit facta reſignatio, beneficium adhuc non vacabat per obitum verum vel fictum, vnde impetrans tale beneficium impetrauit vacaturum, videlicet in euentum, quòd contingeret reſignātem mori infra viginti dies. Et tamen clarum eſt regulam iſtam locum non habere in vacaturo vt patet ex tex. & dixi ſuperius in. 3. quæſt. & eſt deciſ. Rotæ in no. quòd impetrans per nō promotionem non poteſt conſequi per illius poſtea cōtingens. & ideo tāquam caſus omiſſus relinquitur ſub diſpoſitione iuris. vulg. c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. *Declaratoria facta incontinē.*

Suadetur hoc, quia vera vacatio de præſenti erat per reſignationem: quia aliàs non tenuiſſet collatio de beneficio viuentis nō vacāte, vt ſuperius dicitur in regula. 20. & tex. in cap. 1. & 2. & cap. cum noſtris, de conceſ. præbend. Neque potuiſſet validari ex ſuperexiſtētia vitæ reſignantis poſt lapſum viginti dierum, tāquàm à principio nulla. cap. ſi eo tempore. de reſcri. lib. 6. Et licet papa poſſit per regulam facere, ꝙ moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cenſeatur beneficium vacare per eius obitum: tamen hæc vacatio ſic inducta erit ficta & interpretatiua, non autem vera, quia hoc facere non poſſet. Nam poteſt papa facere, quòd factum habeatur pro non facto, iuxta tex. in clem. 1. de immunit. eccle. Tamen non poteſt facere quòd fictum ſit verum, & factum non ſit factum. l. in bello. §. factæ. ff. de cap. Remanet igitur vera vacatio per reſignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, ꝙ ex quo regula iſta loquitur de vacatione per obitum, debet in dubio intelligi de vera propria & naturali vacatiōe obitus. & non de ficta, prout quælibet diſpoſitio iuris communis & ſtatutaria intelligitur, vt eſt glo. in cap. placuit, el. 2. 16. quæſt. 1. Nam iſta eſt cōmunis opinio Canoniſtarum ꝙ appellatione mortis, intelligimus de naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt dicit glo. in c. ſuſceptum, de reſcri. lib. 6. ſequuntur Modern. in l. ex ea parte. § inſulam. ff. de verbo. oblig. Et hoc idem eſt dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de vero & naturali, non de ficto, vt ſuperius eſt dictum. & tradit in notabili caſu Alexan. in conſi. 65. viſa quadam conſtitutione, in. 3. col. vol. 4. & Franciſcus Cremenſis in ſingularibus ſuis, notabili 82. cum pluribus aliis concordantiis, quæ præter iſta cumulat Fely. in rubri. de ſponſa. in. 4. colum. Cum igitur regula iſta nihil aliud ſit, quàm ſtatutum, quod loquitur de

vacatione per mortem, debet ergo intelligi de vera, non autem de ficta, niſi aliud exprimatur: faciunt quæ notat Bar. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. & tex. in c. nuper. de bigam. Præſertim, quia dato ꝙ extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed tãtum præter ius, tamen nũquam fit extenſio, niſi reperiantur de iure pacificati caſus verus & fictus, vt not. Domin. in c. fin. in prin. de conſue. in. 6. & glo. in d. c. placuit. Si igitur hoc diſponitur in caſibus qui ſunt præter ius, multo magis in caſu iſtius regulæ militat quæ eſt contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas vitiat gratiam, niſi illarum qualitatum quæ ſunt in iure expreſſæ, vt in cle. 2. de offi. ordi. & in c. fin. de offi. leg. lib. 6. & in cle. 1. de præb. cum multis concord. de quibus per Moder. in tract. benefi. in. 11. quæſt. tertiæ partis. verſi. quarta qualitas, pro quibus omnibus faciunt ea quæ dicentur inferius quæſt. 7.

QVAESTIO VI.

QVAERO, Nunquid regula iſta procedat in beneficio commendato familiari cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio ſuper iſto dubio ſcribentium opiniones. Nam Io. Bapt. Caccialupus, & Ricius de Senis, aduocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt expreſsè regulam non habere locum in cõmenda: & ita referunt ſe vidiſſe iudicari in facto, ſuper quo longiſſima conſilia conſtruxerunt, quæ habeo in. 12. volu. allegation. fol. 144. cum ſequen. vbi poſt plura verba ſupeſlua, tãdem ad tenẽdum mouentur iſto motiuo magis efficaci, videlicet, quia regula iſta loquitur de vacatione, quæ licet ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerint, videretur intelligi poſſe de vacatione reſultãte ex ceſſatione cõmendę. Tamen ille terminus, Vacatione, poſitus in tex. in dubio intelligi debet de vacatione iuris & facti, vt ca. cum noſtris, de conceſſ. præb. c. præſenti. de præben. lib. 6. cum multis aliis concord. per eos alleg. Cum igitur commendatarius non dicatur poſſeſſor iuris, cum non habeat titulum, vt in c. dudum, de elect. ſed ſit merus detentor, & depoſitarius. l. licet. §. rei. & l. Lucius ff. depoſiti. eſt concludendum per obitum eius nihil vacaſſe, & per conſequens regulam in tali ceſſatione cõmendæ non verificari: nam per commendam non extinguitur prima vacatio, vt tradit Fede. in tract. de permut. benefic. quæſt. 15. hoc in ſum-

Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda

ma dicunt prædicti doctor. qui poſtea magno verborum ambitu, ſuper iſto puncto referunt omnia fundaměta Ludouic.Rom.in conſi.350.& Oldrad.conſi. 179.quæritur. &c.quæ non curo referre. Quib.etiam conferunt ea quæ dixi in regula.18.&.32.& latiſſimè in regula de triennali. vbi copioſius tractaui iſtam quæſtionem.

Sed vlterius pro iſta parte adde, ꝙ iſtam eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti, A.de Capharellis,tunc aduocatus excellẽs, & quidam alij qui allegabāt pro iſta opinione ſtylum inueteratũ Cācellariæ, quæ hoc tenuit, cuius ſtylus proceſſit à iure,vt dicit Specu.tit. de leg.§.ſuperest.verſi.vltim.conſulo.imo facit ius vt dicit deciſ.710. in antiquis.& tollit dubietatem facti,vt dicit Oldrad.conſil 290.Nam ipſius obſeruantia præſumitur ſuſcepta cum plena examinatione iuſtitiæ,arg.c.apoſtolicæ,35.queſt.9. Et quædam alia fundamenta generalia ſuper hoc allegāt quæ breuitatis cauſa , ac etiam , quia mihi non videntur ſtringere,non refero.Et ita etiam reperio illis temporibus pro iſta parte fuiſſe iudicatum per quendæm Io.Eug.tunc auditorem in fauorem Lactantij,contra quendam Io.Grucelli,vt ibi reperi adnotatum.Et nouiſſimè eandem opinionem tenuit Rota in caſu occurrēti,vt refert bonæ memoriæ D.Dominicus Iacobatius tunc Rotæ auditor primarius,& poſtea Cardinalis, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtam regulam,qui dicit tūc ſuper hoc dubitatum fuiſſe,& Rotam reſpondiſſe,regulam in commenda locum non habere,licet ipſe ſupra hoc dubitaret.Hęc ille.

Cancellariæ ſtylus facit ius.

Poſtremo pro iſta opinione faciunt verba illius regulæ, quæ loquūtur de beneficio vacanti,ſed per obitum familiaris beneficium nō vacat,ſed ceſſat depoſitum, vt dicūt docto.in c.nemo.de elect.& in c.ſi conſtiterit,de accuſ.igitur in tali ceſſatione regula non habet locum.Hinc eſt ꝙ expectatiua quæ conceditur ad beneficium vacans,vel cū primum vacauerit,non capit beneficium vacans per ceſſationem commendæ, quia vltra quòd tale beneficium eſt affectum per appoſitionem manus papæ,per obitum familiaris non dicitur vacare.Ita concluſit Rota die.29.Octobris.M.D.XXXIX.in vna Valentina parochialis de Pego coram Reueren.D.Ioan.Paulo.non obſtante conſi.Socini.32.& aliiꝭs pluribus tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua deciſione faciunt ea quæ in caſu ſcribunt Moder,Sabinen.in tracta, reſerua.fol.13.verſicul.benefi-

Beneſic. per obitũ familiaris vacans.

Expectatiua, quæ conceditur &c.

cia commendata.

Contrariam tamen opinionem inuenio obſeruatam tempore noſtro. Nam in primis D. Guliel. in diſcurſu illius quæſtionis, vtrum regula de infirmis reſignantibus procedat in commenda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in commenda, iſta ratione: quia priuilegium iſtius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas, & onera quæ ſubeunt in gubernanda eorum familia, iuxta deciſionem. 16. de præbend. in antiquis: quæ ratio militat æquè in commendatariis, ſicut in titularibus. Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit. & idem tenuit D. Guliel. hic.

Felynus tamē in quadam Apoſtilla ſuper regula. 19. & ſuper iſta refert Rotam variare. Nam dicit, quòd cū iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, domini quaſi concorditer concluſerunt, iſtam regulam non habere locum in commenda. Et poſtea dixerunt, & iudicarunt contrarium, quia reperiebant ita aliàs fuiſſe concluſum per iſtam rationem, quia licet ſtante cōmenda, beneficium non dicatur vacare mortuo tamen cōmendatario negari non poteſt, quòd vacat largo modo, quęcunque ſit illa vacatio, ſiue continuatiua ſiue inductiua per viſum. Quæ vacatio venit largo modo appellatione dicti verbi, vt tradit Paui. in tract. de offi. & pot. cap. ſede vacan. in vlt. prælud. Satis enim eſt, quòd de præſenti quādo impetratur, verè vacat per obitum, id eſt, ꝙ ratione illius obitus commendatarij reuiuiſcit, & quodāmodo inducitur iſta vacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præſertim cū per omnia ſit eadē ratio. Et pro iſta opin. facit quod dicit Socin. cōſi. 32. in 6. col. verſi. & pro prædicta. vbi tenet, quòd expectatiua ad beneficia vacatura comprehendit beneficium per obitum cōmendatarij vacans. ſequitur Aeneas de Falco. in tract. reſerua. in 4. q. principali. in 38. effectu. & licet cōtrariū deciderit Rota, vt ſuperiꝰ dixi: illud fuit, quia conſiderauit affectionē, quæ maximè ibi conſiderari debebat propter perſonā cardinalis, cui illa parochialis fuerat cōmendata. Sed præſuppoſita deciſ. indiſtincte vera, in caſu noſtro attēdi debet ratio dicti, quia per obitū cōmendatarij perpetui beneficium quouis modo vacat. Nec iſta regula in hoc eſt multū exorbitāns, ſed potius continet æquitatē, quia tenendo iſtam opi. ſic fauemus cardinalibus, & ex hoc etiam in cōſeruatur ſi e ſer-

Commendatarius mortuus.

uantia a

uientiũ eis Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom.cõſi.498

Addo etiam pro iſta opi.quæ mihi videtur verior,quòd in dubio talis interpretatio in quacunque conſtitutione capi debet,per quam magis inuitentur homines ad bene faciendũ.vt probatur in §.fi,in proœ.inſti.& in extrauag. execrabilis.§.nos itaq;.Sed iſto modo interpretando iſtã regulam inuitantur magis.ac animantur cardinales ad capiendos plures ſeruitores doctos & venerabiles,quod tendit ad decus eccleſiæ Rom.vt in cap.ſuper ſpecula.de magiſtris.Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet,quòd à pluribus aſſocietur,vt dicit Iuuenalis Satyra.7.quod no.And.Sicu.in ca.ex parte.in 2.col.de conſti.Nã tanto maior quis reputatur,quanto pluribus famulis & dignioribus.præeſt,vt probat D.Gũdiſaluus Hiſpanus auditor Rotæ in tract.de dignitate Vicecãcellarij.q.2.allegat tex.in authen.de defen.ciuit.§.nos igitur.Facit illud Prouer.14.in multitudine populi dignitas regis.Facit etiã tex.in c.ecce.95.diſt.Vnde meritò Virgili⁹ in primo Aeneidos,laudãs Didonẽ in iſto apparatu famulorũ, ait.Quinquaginta intus famulæ,quibus ordine lõgo Cẽtum aliæ,totidémque pares ætate miniſtri,&c.Nã huiuſmodi impenſæ,quæ fiunt ſeruitorib.& miniſtris,cenſentur factæ intuitu eccleſiæ propter honorẽ inde reſultantẽ,vt tradit Philippus Frãcus in c.præſenti.§.porrò.in 2. not.de offic.ordi.lib.6.Et ideo iuuandi ſunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorũ huiuſmodi.vt procliuiores exinde reddantur ad ſubeundas maiores impenſas,propter quas multi pauperes clerici,nobiles,& literati,in eorũ domibus conſolantur,& viuunt.Et ita multorũ neceſſitatibus ſubuenitur.Et hoc modo decentius decus Sedis Apoſtolicæ ſuſtinetur.Et per huiuſmodi viã familiaribus datur firmior ſpes ſeruiendi, quando patronorũ maior eſt & vberior diſponendi de beneficiis poteſtas.Et ſic iſta opinio tãquã æquior,& vltimò,& pluries per Rotã approbata,tenenda eſt:ſecundum quã refert Æneas de Falconibus,doctor certè curioſus & eruditus,in quadã ſua apoſtilla ad iſtam regulam,Rotam in quadam cauſa ſua.ſecundum iſtam opinionem per tres ſententias iudicaſſe.Et reſpondet ad illa verba poſita hic in regula,videlicet,beneficium vacans per obitũ:quia illa non obſtant, cum in regula.28.ſuprà eodem,ſint poſita eadem verba. Et tamen Rota longæua obſeruatione tenuit illam regu-

Interp. in quacũque conſtit.capi debet.

Cardinalib. quod à pluribus aſſocietur cõueniens eſt.

Maior tãto,&c.

Regis dignitas in multitudine populi.

Cardinales iuuandi,&c.

lam habere locum in commẽda,prout etiam ibi.& in regula de infirmis reſignantibus,meminit dom. Guliel. Nec obſtat,quòd verbum Vacans,hic poſitum debet intelligi de vacatione iuris. Quia hoc eſt falſum,quia etiam verificatur in vacatione de facto,qua m talis reſeruatio comprehendit,ſecundum Rotam deciſ.274.in antiquis. Quã ſequitur Præpoſ.in cap.Clementis. 16.diſtin. Ad alia motiua patet reſponſio ex his,quæ dicam in regula de publicanis,& latiſſimè in regula de triennali.

QVAESTIO VII.

Impetrãs beneficiũ vacans, &c.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficiũ vacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Gloſſator concludit quòd non,quia regula loquitur de vacatione per obitum,& nihil aliud dicit. Et cum iſta opinione ſimpliciter tranſit Fel.hic nihil allegãs. Reperio tamen,quòd iſtam quæſtionem in terminis latiſſimè diſcutit Andr. Sicul.in conſil.82.lib.4.per totũ. Vbi relatis argumentis partis affirmatiuę,pro ratione dubitãdi factis,quæ non curo referre, poſtea concludit contrarium,videlicet,regulam iſtam non habere locum in impetrante per priuationem.Et inter plura fundamenta quæ pro hac parte ſcribit,tria principaliter videntur cõſideratione digna,clarius tamen per me declarata,& rationibus corroborata,quã ipſe fecerit.Primũ igitur fundamẽtum ꝙ facit,eſt de tex.in clementina,ne Romani.§.irritũ.de electione.de quo multũ gloriatur.vbi eſt tex.quòd cõſtitutio loquens de morte papæ,ita demum cõprehendit priuationẽ,quando lex vlterius procedit, extendendo diſpoſitionẽ ad caſum priuationis,vt patet ibi in illis verbis,per mortẽ,vel aliàs deficere quouis modo.Iſta enim verba(vel aliâs)indifferenter prolata comprehẽdũt omnẽ modũ vacandi.Cum igitur in iſta regula ſolũ ſit prouiſum in caſu mortis,debet intelligi de naturali,non ciuili.l.ex ea parte.§. in inſulã.ff.de verb.oblig.cũ concor. ibi in gloſſ.Et ſi voluiſſet papa caſum mortis ciuilis comprehendere,expreſſiſſet, vt fecit in dicta clementina,præſertim in materia odioſa exorbitanti.qualis eſt iſta.

Conſtitutio de morte.

Cõprobatur vlterius iſta opinio,& hoc erit ſecũdũ motiuum.Nam in cõcilio Cõſtantien.in quo Benedictus XI. & Ioannes XXIII.priuati fuerant,fuit dubitatum,an electio Romani pontificis per priuationem alterius ſpectaret

Electio Rom.pontificis.

ſet ad cardinales,an verò ad concilium generale.Et fuit cõcluſum,quòd quando põtificatus vacabat per obitũ, tunc ſpectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuenta electionẽ cardinalibus,loquebantur de vacatioue per obitũ,non quãdo vacabat per priuationem.Vnde ex quo iſte erat caſus omiſſus à iure communi,pertinebat electio ad conciliũ.Refert Abb.in c.licet.in vltimo notabili. de elect.& ſequitur Fely.in cap.ad petitionem.in princip. de accuſa.Sic videtur hic dicendum,quòd diſpoſitio iſtius regulæ,quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in caſu ſuo,non autem in vacatione per priuationem.

Card. præſumuntur honeſtos familiares habere.

Tertium motiuum fit à deficiente intentione cõdentis regulam:quia non putauit papa,quòd in domibus cardinalium eſſent viri flagioſi,ac priuatione digni:quia de iure,pro illuſtri eorum dignitate,præſumuntur habere familiares honeſtos,vt dicit Innocen.& alij in c.literis. de teſti.& in c.inſinuante.de offi.deleg.Ex qua præſumptione reſultat illa limitatio cõmunis ad.d.c.in literis. quod diſponit familiares nõ eſſe idoneos teſtes,vt iſtud dictũ nõ procedat in familiarib. cardinaliũ & epiſcoporũ,quia non præſumuntur habere perſonas ſuſpectas domi, ſed probatę vitæ & exẽpli, vt dicit Bald.in l.etiã.C.de teſti. ſequitur Moderni in tract.teſtiũ.fol.8.in 2.col.Et latius reaſſumit Firmanus in tracta.de Epiſcopo.in 5.parte.lib. 3.fo.51.in 4.col.& Aret.& alij in d.c.in literis. & in l.2. C.de teſti.Cũ igitur defecerit mens cõdentis,& iſte caſus omiſ' relinquatur ſub diſpoſitione iuris:q.a mẽs & intẽtio cõdẽtis debet ſemper in reſcriptis attendi,ſecũdũ Innoc.in c.cũ eccleſiaſticæ.circa mediũ.de excep. ſequitur Bal.in l.reſcrip.col.pen.C.de pre.imp.offe.Et reaſſumit Fey.in c.cauſam quæ.in 8.col.verſi.prædicta declara.&c.de reſcrip.Et hac ratione dicũt Valerius,M.Tulli' in lib.de offic.& alij plures bonarũ literarũ profeſſores, Solonẽ non tuliſſe legẽ de parricidiis, quia non putauit filiũ ad illud facinus potuiſſe quacũque iniuria moueri, vt patrem occideret.Angel.in l.propter inſidias.C.qui accuſa.Vbi igitur deficit mens condentis,diſpoſitio ceſſat.

Familiares idonei teſtes.

Concedẽtis mẽs & intentio.

Parricidij legẽ quare Solon non tulit.

Vel etiam quarto dici poteſt. Nam poſito q papa iſtũ caſum cogitauerit,noluit tamẽ in hoc cardinales priuilegiare,regulam extendẽdo,vt per hoc eos cautiores redderet in ſuſcipiẽdis bonis miniſtris & famulis,& receptis caſtigandis.Nam videntes regulã nõ habere locũ,quan-

BB 4 do

Criminoſi. do ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè vigilabunt magis ſuper familiam ſuã, vt ſic in bono erudiatur, quòd ſimilia de ea ſperari non debeant: vnde ſi cõtrarium eueniat, in pœnã priuantur Card. cõmodo, ſeu priuilegio iſtius regulę: ſicut videm⁹ in epiſpopis obſeruari. Nã in pœnam epiſcoporũ inductum eſt, ꝙ licet criminoſi non admittãtur ad accuſandum regulariter. ca. j. de accuſ. c. & ſunt qui. 2. q. 6. Tamẽ vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus, in pœnam tolerantis talẽ in domo, ipſum epiſcopũ accuſare poteſt. Ita eſt tex. in c. nulli. de accuſ. quia talis præſumitur quis eſſe, quales famulos habere dignoſcitur. Sic ecõtrà apud Platonẽ loco prouerbij vſurpatur: Quales principes, tales ſolere eſſe ciues. Et ideo Lud. Rom. in l. cum mulier. ff. ſol. ma. in. 13. col. dixit ad epiſcopos pertinere, bonis & honeſtis vti famulis. Ne ſi contrarium appareat, præſumatur epiſcopum famulos diſcolos nutrire, ad effectum, vt dolos inſtruant, & ſuppleant defectum probationum, vt ibi latius per eum.

Principes quales.

Vltimo, ne aliquid remaneat intactũ, pro iſta opinione Andreę Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis dictũ Tho. Faſtoli in dubio Rotæ. 46. vbi dicit, quòd in materia ſtricta reſcriptũ cum clauſula cedente vel decedẽte, non extenditur ad priuationem. Secus ſi materia nõ eſſet odioſa, vt in d. clem. ne Romani. Quia tali caſu licet exprimatur vacatio per obitũ, includitur omnis vacatio vt tradit Abb. in diſput. epiſcopus. Ex cuius dictis poteſt etiam capi reſolutio ad clem. alleg. in contrarium per Barba. & ſequitur Fely. in c. licet. col. fin. de offic. de leg. Et ante ipſum Ioan. Franciſc. Paul. in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in ſecundo euidentiali. & illud dictum Faſtoli ſequũtur Moder. in tract. beneficiorum. in 3. parte. Et ante ipſos Felyn. in cap. in noſtra in 37. corr. colum. 2. de reſcript. Faciunt etiã pro iſta opinione ea quæ dixi ſuperius in 4. & 5. q. & quæ dicẽtur inferius. q. 24. & in regula de annali, ſuper iſta eadem quæſtione.

Reſcriptũ cum clauſula cedente &c.

Et prædicta omnia procedũt quãdo priuatio fieret in curia: quia ſi extra curiã. nulla eſſet difficultas ex quo ibi cẽſeretur vacare beneficiũ, vbi qs priuatur, vt dicit deci. 86. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offic. & pot. c. ſede vac. in 2. præludio. Quod eſt verũ, quando eſt ibi perſona. vbi priuatur: quia ſi eſſet alibi cenſeretur vacare ibi vbi eſt perſona. Vnde dicimus, ꝙ priuatus ob nõ ſolutionẽ

penſionis,

penſionis,i npartibus,ſi eſt Romæ,eius beneficiū cenſetur vacare in cura,& eſſe reſeruatum,vt dicit quędā deciſio allegata per Paul.in d.loco:& ibi videri poſſūt plures modi vacandi,in quibus examplificari poteſt iſta regula.

Priuati beneficiū vbi vacare cenſetur, &c.

QVAESTIO VIII.

QVAERO,an regula iſta debet obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis familiaris cardinalis, vel in gratia ſi neutri,perinde valere,vel ſimilibus impetrationibus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 3.fo.tenet quòd non.Rationē aſſignat,quia iſta regula nō tollit beneficiū regulæ de ſubrogādis collitigantib.Nā licet iſta regula ſit vltima ſecundum ordinem, & vltima tollant priora,iuxta.ca.j.de conſtitu.lib.6.nihilominus quando conſtitutio prima non eſt contraria vltimæ,ſed poſſunt ſe cōpati,tūc vltima cōſtitutio nō tollit priorem,etiam ſi vltima habeat clauſulam derogatoriā cū clauſula non obſtant. vt not.Bar.in extrauag. ad reprimēdam. in verſicu.non obſtantibus.Et ita dicit fuiſſe tentū in Rota,vt hic latius per eum:& idē dicit Gloſſ.in regul.de ſubrogandis.fol.4.

Vltima tollere priora.

Adde pro iſta opinione Felyn.hic qui aſſerit ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam. Et hoc idem adnotauit Bart. de Petra ſancta,auditor Rotę,in calce cuiuſdā informationis factæ tēpore Iulij,ſuper vno beneficio Hiſpalen.Et idem adnotauit D.Petr.Andr.in quodā repertorio deciſionum.Et ita hodie tenetur,& quanuis omnes prædicti docto.aſſerant ita iudicatum fuiſſe,nullus tamen prædictorum aſſignat rationem deciſionis prædictæ, niſi Gloſſator quē ſuperius retuli. Et tamen illa ratio Gloſſatoris,iudicio meo non videtur multum efficax.Ideò fortè quidā antiqui aduocati, Paulus Pontaneus,And.de ſancta Cruce,& Ioan.de Baranzellis,& nonnulli alij excell.doctores,illa ratione nō obſtante,in quadā cauſa Maguntin. pręb.contrariū conſuluerunt:iſta ratione,quia regula iſta priuilegiata Cardinalium non cōtinet in ſe niſi vnicā rationem,videlicet, vt Cardinales per iſtum modum præſtādi conſenſum habeant priuilegium diſponēdi,& ſic valeāt aliū familiarē loco deperditi,vel defuncti,pro ſuis ſeruitiis ſubrogare. Et in hoc principaliter eſt fauorabilis regula quæ preſtat hoc humanitatis ſolatiumcardinali,qui perdidit familiarem ſuum,vt in ſimili dicit tex.in lege,iure ſuc curſum.in princip.ff.de iur.dot. Vbi defuncta filia iuſtum

Regula vnicā rationem cōtinens.

Iſtis tamen non obſtãtibus,teneo primã opinionẽ Rotę quę iuſtior,ac magis iuridica videtur,iſtis rationib',in primis,quia certũ eſt.q̃ beneficia litigioſa in curia ſunt adeo affecta ſoli papæ,q̃ ſi vnus ex collitigantibus moriatur in curia,nullus de illis prouidere poteſt,niſi papa.Et ſi ſecus actũ fuerit,eſt irritũ & inane.c.2.vt lit.penden.li.6.& cle. 1.eod.titu. Et talis diſpoſitio pertinens papę intelligitur libera,vt dicitur in d.clemen.1.in fin.Et ſic nõ requirens conſenſum alicuius,ergo neque cardinalis. Quia illud dicitur liberũ,quod poteſt fieri ſine alterius cõſenſu,vt not. Ab. in cap. multa in 4. notabili per illum text. de præb. & eſt tex. in l.1.C.de ſacroſanct.eccle.& ibi Mod. cum cõcor.vt ſcribit Alex.in conſi.96.in princ.in 5.volu.Sed ſubrogatio fit de beneficio litigioſo, Igitur.&c. *Diſpoſitio ſolet reſtringi, &c.* *Liberum quid dicatur.*

Accedat,quia ab vſu patrisfamilias,qui debet attẽdi iuxta leg.vel vniuerſorũ.ff.de pig.act.& l.ſi ſeruus plurium. de leg.1 .Aliud eſt impetratio,& aliud ſubrogatio.Et licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis,ſicut arrogatio appellatione adoptionis,nihilominus ſimpliciter ſumptæ inter ſe differunt re,ſicut differunt nomine, aliâs ad quid diuerſis nominibus nũcuparentur?iuxta l.ſi idem.C. de codicil. impetratio igitur ab ſtilo curię eſt,illa quæ pure & principaliter fit de beneficio:ſed ſubrogatio,gratia ſi neutri,perinde valere,& ſimiles quæ fiũt in aliquos euentus,& propter aliquã cauſam pręcedentẽ,appellantur gratię acceſſoriæ & ſecundarię.Regula igitur iſta quę loquitur de impetratione,intelligitur de illa primęua,& principali,non autem de ſubrogatione, quæ ſecundario fit,quæ nõ ſolet appellari ſimpliciter impetratio, ſed gratia adminiculatiua:& ſic impetratio qualificata,& ſecũdum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia debent intelligi ſimpliciter,nõ ſecundũ quid.l.1.ff.de dona.l hoc legatũ.ff.de leg.3.Et iſta opinio vlterius ſuadetur,quia ſubrogationes à iure ſunt inuentæ propter vtilitatem publicã eccleſiarũ,ne propter nouos aduerſarios, qui interdũ malitioſe petitoribus ſubrogantur,litigia in in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat.vt dicitur in d.cap.2.vt lit. pend.lib.6.Et ideo ſubrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem , vt litigia iam incœpta citius terminẽtur.Sed ſi in iſta ſubrogatione obtenta per obitum familiaris collitigantis forte ab aliqua perſona ignota ipſi cardinali,vt ſępe contingit,requireretur *Impetratio aliud: aliud ſubrogatio.* *Verba in dubio de impetrat. &c.*

tur cõſenſus cardinalis:clarum eſt ꝙ à cõmuniter accidẽtibus cardinalis nõ facile cõſenſum præſtabit. ſed potius in longum differet, vel certe negabit. Quia talis cõſenſus cardinalis quodammodo æquipollet conceſſioni, vt in ca. paſtoralis. de donatio. quæ facile nõ fit ignotis: & ſic eccleſiæ diutius vacabunt cõtra vtilitatẽ publicam. vt dicitur in d. c. 2. Eſſet igitur alienum à mente iuris & æquitatis ꝙ in talibus ſubrogationibus requireretur conſenſus per quem poſſet vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula de ſubrogandis: quæ eſt iuri conſona & æquitate, per hoc reddatur fruſtratoria: quod non eſt dicendum.

Poſtremo facit, quia, vt dixi, ſubrogatio fit de beneficio litigioſo. de quo nullus habet diſpoſitionem: niſi papa: & ideo non requiritur conſenſus. d. c. 2. vt lit. pend. lib. 6. Nã ſicut beneficium iurispatronatus laicorum poteſt per papam liberè conferri ſine derogatione, quando eſt litigioſum, vt eſt cõmunis ſtylus ſignaturę, vt tex. in d. cle. 1. & tradit Fel. in tracta. quando lit. apoſtolicę, &c. eadem modo & beneficia familiarium cardinalium, quando ſunt litigioſa, poterunt etiã per papẽ ſine aliquo conſenſu alicui ſubrogari. Hoc tamen putarẽ procedere, quãdo ſubrogatio fieret collitiganti, quia videtur illi quodãmodo debita: ſecus ſi alteri non collitiganti, quo ad hoc vt cardinalib. in iuribus ſuis minus præiudicetur, quàm ſit poſſibile

Beneficiũ iurispatronatus &c.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ iſta regula nõ habet locũ in gratia ſi neutri, quæ fit de beneficio litigioſo vt tenuerunt domini in cauſa inferius allegãda. Imò fortius voluit Rota in vna Nanetẽ. aliàs Metẽ. canonicatus, & præbendę pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis, coram domino Marcello de menſe Decembri. M. D. XXXI. quòd hoc procederet, etiam ſi gratia, ſi neutri, eſſet impetrata pro futura lite, ex eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectũ, niſi quando cõſtiterit per euẽtum litis neutri litigantiũ ius competere, ille euẽtus debet conſiderari, & tũc quando de tali euẽtu tractatur, diſcuti debet de virtute regulę, quod fit in ipſa lite. Et licet gratia ſi neutri. eo tempore fuerit impetrata, quo nõ erat lis, nihilominus gratia erat valida ipſo iure, quia regula iſta non annullat, niſi quãdo producitur. & produci nõ poteſt, niſi durãte lite, quo tẽpore gratia ſi neutri, recipit robur, & eſſe ſuum. nec attẽditur initiũ impetrationis eius. Quia quãdo principium habet relationem ad finem, attẽ

ditur

ditur finis & non principium.l.ſi pater.& l.cũ apud.C.de hæred.inſt.& l.eam quam.C.de fideicõmiſſ. & reaſſumit examplicãdo notabiliter Bald.in l.1.ff.de orig.iur.Sic dicimus ecõtra,ꝙ quando finis habet neceſſariã conſequẽtiam ad principium,attenditur principium,& non finis.vt dicit text.in l.damni infecti. la prima.§.Sabini.ff. de dã. infect.quod eſt notandum.

QVAESTIO IX

QVAERO, nunquid declaratoria facta in continenti ad primam gratiam,in qua ſit mentio de familiaritate cardinalis,debeat ſeruari iſta regula?

Declaratoria facta incontinenti, &c.

SOLVTIO. Ioan.Aloiſ.Tuſcanus aduocatus quondam celebris in quodã ſuo conſilio reddito in cauſa Sagien.archidiaconatus incip.vtrum bulla,poſito in primo volumine conſiliorum ſuorum fol.6.tenuit ꝙ non:etiam ſi in dicta declaratoria augmentaretur ius primũ.Quia licet talis declaratoria poſſit dici donatio,quia qui confirmat, donat.lege,obuenit.ff.de verb.ſig. Et per conſequens in ea requiratur eadẽ expreſſio,quę in gratia principali,per not.in not.in c.ſi apoſtolicæ.de præbend.lib.6. Tamen illud procedit,quãdo talis declaratoria fuiſſet facta ex interuallo vt loquitur text.in d.cap.ſi apoſtolicę. & Archi. in ca.ſi motu proprio.eod.tit. & doct. in d.c. de reſcrip. lib. 6.& in clemen.fin.de offi.ord.Secus autẽ ſi declaratoria fuiſſet facta incontinenti, videlicet ſucceſſiuè vnum poſt aliud eodem die:quia tali caſu pro eodem reputãtur, nec requiritur expreſſio iſtorum requiſitorũ in regula, ex eo, quia quę incõtinenti fiũt,ineſſe dicũtur.vulg.l.lecta.verſ. dicebã.ff.ſi cert.pet.cũ vulg.Et propterea videmus, quòd præſtatio declaratoria volũtatis, intelligitur repetita in actu,qui geritur incõtinenti,nõ autẽ in eo qui geritur ex interuallo.vt declarat D.Anto.in c.cũ M.de cõſti.Bar.& alij in l.non ſolum.§.morte ff. de ope.no.nun.per tex. in l. per renũtiationem.C.de vſuris.cũ cõcor.vt ibi per eos. & Saly.in l.pacta nouiſſima.C.de pact.Facit etiam ꝓ iſta opinione notabile dictum Bal.in l.iuriſiurando.C.de teſtib.& quę dicit Aret.in capitulo,de teſtibus.cum concordan.vt ſcribit Fely.in c.qualiter.el.1.& 16.col. de excuſa.& quod notabiliter dicit Alexand.in conſil,30.columna penul.lib.4.Sicut videmus,quod perinde valere,quæ ſit in ipſa gratia,non requirit expeditionem literarum,licet ſit robur gratiæ:ſecus ſi fiat ex inteuallo.& ſic limitatur

Proteſtatio declaratoria voluntatis.

tur regula de nõ iudicãdo niſi per literas expeditas, vt ibi dixi: Prȩſertim, quia in his quȩ fiũt incontinenti, dicitur abeſſe præſumptio fraudis, vt tradit Iaſ. in lege, 4. §. condẽnatum, in 3. columna ff. de re iudic. poſt Abb. in cap. ſuſcitata. de reſtit. in integr.

Conceſſio noua declaratoria Sed aduertendum eſt, diligenter, quia ſi prædicta eſſent vera, multum reſtringerentur & limitarẽtur dicta Archi. in d. cap. ſi motu proprio. & notata in d. cap. ſi apoſtolicæ. Ideo dubito certè, an ſit vera illa reſtrictio, ſeu limitatio ex eo, quia declaratoria augmentatiua iuris primȩui, dicitur noua conceſſio. & principalis de per ſe, vt dicunt prȩfati doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet ſeruari iſta regula, eadẽ ratione & in tali declaratoria, vt tenet Ro. in cõſi. 383. in propoſito caſu in princip. & ſequitur. Fel. in c. in noſtra. in 16. corr. de de reſcri. Et iſta ratio pariter militat in declaratoria facta incõtinenti ſub eadẽ data ſicut facta ex interuallo, vt dicit Domin. in cõſi. 128. in ſecundo dubio. Vbi loquitur de gratia perinde valere, eiuſdẽ datȩ, cũ prima. Et tamen ex quo erat augmẽtatiua noui iuris, tenet per plures ratiões in ea requiri expreſsionem eorũ omniũ quæ requirebantur in prima gratia. Et hoc idẽ tenet etiã Fel. in ca. ad aures. in 2. col. de reſcrip.

Incõtinenti facta cẽſentur in eſſe. Nec obſtat, ꝙ ea quȩ incõtinenti fiunt cẽſentur in eſſe: quia illud eſt verũ quando illud quod fit incontinẽti, nõ inducit aliquid de nouo quod alteret: & ita ꝓcedit deciſ. in no. 274. cum ſuperius allegatis. Secus quando inducitur aliqd de nouo, quia reputatur corpus de per ſe, & nõ in eſſe. quia eſt diuiſa ratio. vt patet in exemplo tradito ꝑ Moder. de Monteferrato in tract. teſtium, num. 231. & Salyc. poſt. Cy. in l. iuriſiurandi in 2. quæſtio. C. de teſt. & Iaſ. in l. iuriſgẽtium. §. quinimo in 2. & 3. notabilib. ff. de pact. Cogita tamen, quia res non eſt ſine dubio, & poteſt de facili vtraque pars ſuſtineri, maximè, cum regula iſta ſit exorbitans à iure communi. Et circa iſtam declaratoriam videnda ſunt, quæ dixi in regula, de non tollendo iure quæſito, in 13. quæſtio.

QVAESTIO. X.

Conſenſus an poſſit præſtari, &c. QVAERO, quid ſi tempore impetrationis beneficiũ non erat litigioſum, quo tẽpore cardinalis debebat prȩſtare conſenſum, ſed antequam illum præſtaret mouetur lis ſuper beneficio, an poſt talem litem poſſit conſenſus præſtari?

Solutio.

SOLVTIO Pro reſolutione iſtius quæſtionis diſtinguẽdi ſunt quatuor caſus Primus,quãdo lis mouetur huic impetrãti per ſecundum impetrantem,qui habet cõſenſum cardinalis.Et tali caſu tenet Gloſſator,quòd ſecũdus præferatur,per text.in cap.ſi pro te.de reſcript.lib 6.

Intellectus ad text.in cap. ſi pro te.

Tamen aduertendum eſt, quòd iſte caſus eſt ſatis dubius,ex eo,quia tex.in d.c.ſi pro te. ꝓcedit in gratia prima conditionali.Et in quæſtione noſtra nulla fuit gratia conditionalis,ſed pura,quo caſu.d.cap.ſi pro te.non procedit.Quinimò.d.c.ſi pro te,non procedit abſolutè in omni conditione,ſed tantum in ſuſpenſiua cõditione,quæ nihil præter ſpem ponit ineſſe,vt in l.cedere diem. ff. de verb.ſignif.Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & conſummari.vt in exemplo.d. c. ſi pro te.Sed vbi cõditio eſſet reſolutiua,quæ præſupponit ius purum præexiſtere,licet reſolubile,prout in caſu noſtro.d.c.ſi pro te.nõ procedit,vt in terminis declarat Old. in conſil.285.in 2.colũ.qui alleg.ad hoc.text.in l.proponebatur.ff.de caſtren.pecul.& in l.ſeruum filij.in prin. ff. de leg.1.Et colligitur hæc diſtinctio ex. l.2.ff. de in diem adiectio.& l.2.ff.pro empto.cum aliis concord. vt ibi per eum.Faciunt etiam pro hac parte ea,quę de cõditione reſolutiua ſcribunt Modern.in cap. cæterũ.de reſcript.Accedunt etiam quę dicuntur in l.fin.iuncta gloſſ.C.qui admitti.& in l.j.§.quibus.ff.de ſucceſ.edicto. & in l.ſi filio.§ contra.ff.de inoffic.teſta. In quibus iuribus cauetur,quod durante deliberatione primi gradus nõ admittitur ſecundus vel vlterior gradus.Quæ omnia in caſu noſtro militant.Nam ſiue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura,ſiue ſub cõditione reſolutiua,tacita vel expreſſa,ſecundus nũquã addmittitur, donec primus poteſt habere conſenſum.Sed in caſu noſtro preſupponitur primum impetrantẽ ante litem ſibi motam per ſecundum nõ petiiſſe conſenſum cardinalis, ſed poſt litem ſibi motam,& ſic lite pendẽte. Ergo ſecunda inpetratio nõ faciens expreſſam mentionem de prima,non debet valere,vt in puncto tradit Domi.in conſil.107.in vltim.col.

Gradus primi deliberatione durante,&c.

Impetrãtis ſecunda.

Nec obſtat, quod conſenſus cardinalis fuit præſtitus primo impetrãti poſt litem motam,& impetrationem alterius quia nihil refert.Nam ex quo impetratio prima fuit pura,ſub tacita conditione reſolubili, talis conſenſus poteſt quandocunque pręſtari, dummodo præſtetur antequam

quam opponatur de iſtá regula. Nec habet locum diſpoſitio d.cap.ſi pro te. vt ſuperius eſt dictum. Et quòd talis conſenſus poſſit quandocunque præſtari, tenet Innocen. in c.cùm conſuetudinis. de conſuetu. quam refert Socin. in conſil.23. in 5.colum.lib 4. cum pluribus concord. quæ congerit Rochus Curtius in tracta.iur.patr. in verbo, pro eo quòd. in 4.quæſt. Et ſecundum iſtam opinionem videbatur inter loquendum inclinare Rotam, dum iſta difficultas proponeretur de menſe Ianuario. M.D.XXXV. in cauſa Meten. canonicatus coram. D. Marcello, licet nihil tũc firmaret pro certo.

Secundus caſus eſt, quando ſecundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequàm præſtaretur primo impetranti cõſenſus. Et iſte caſus eſt magis dubius, ex quo, quando cardinalis præſtat conſenſum primo impetranti, iam gratia erat nulla ipſo iure per oppoſitionem regulę. Et tali caſu conſenſus debet à principio præſtari, nõ poſt actum nullum, vt dicit Innocen. in d.c. cùm conſuetudinis. & ſequitur Socinus, vbi ſuprà.

Tertius caſus eſt, quando ſecundus impetrãs non habet derogationem regulæ, & primus opponit de ea, & etiam ipſe ſecundus opponit contra primum de regula. Et iſto caſu ſi ſecundus impetrans non habet gratiam ſi neutri, & nõ eſt poſſeſſor, eſt dubium ſi poſſit excipere, cum ſua nõ interſit, ex quo nullũ habet ius. de quo videndũ eſt in deciſ.419 in anti. inci. Nota an re'. & deciſ.160. in nouis.

Quartus caſus eſt, quando ſecundus impetrans nõ opponit de iſta regula. Et iſte caſus eſt expeditus per not. ꝑ Fely. in ca.1. de re iudic. quia tali caſu regula non annullat niſi opponatur: & ſic valebit prima impetratio.

Finaliter concludendum eſt, quòd conſenſus poteſt ad primam gratiam præſtari per cardinalem etiã lite pẽdente, aliàs per oppoſitionem regulæ gratia redditur nulla.

QVAESTIO XI.

Beneficiũ vacãs per obitũ ſui familiaris. conſenſus quid ſit.

QVAERO, quid ſi ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris: aut interceſſit pro impetrante, vt gratiam conſequeretur, vel conſenſit verbo, quòd aliquis prædictum beneficium impetraret: nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, vel conſenſu cardinalis?

SOLVTIO. Iſta.q. continet treṣ caſus. Primus eſt, quando

do ipſe cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipſe non impetrat,ſed intercedit pro impetrāte. Tertius, quando verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium ſui familiaris.

Circa primum videtur dicendum hic eſſe duo cōſideranda. Primum circa expreſſionē familiaritatis,nominis, & tituli.Secūdum circa expreſſionem cōſenſus: de primo non videtur mihi ſatisfactum eſſe regulæ:quia ſi talis expreſſio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerētiam & honorem cardinalis,talis ratio ceſſat ipſomet cardinale impetrante, vt dicit ſummatim deciſ. Egid. 632.& hoc tenent ſub dubio Moder. in tracta.reſerua.in 4.quæſt.principali,in 17 effectu,verſi.tertium eſt. Et pro iſta opin.facit ratio tex.in cap.dilecti.de appella.vbi dicitur,quòd conſenſus requiſitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu,quàm verbis.Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hiſpalen.beneficiorum coram R.D.Silueſtro Dario,quòd ex quo cardinalis in impetratione cuiuſdam Laurentij de Ortega reſeruauerat pēſionem quinquaginta ducatorum,& addiderat ad ſupplicationem duas lineas manu ſua propria q ex hoc videbatur ſatisfactū regulæ requirentis expreſſionem familiaritatis, & aliis de quibus ibi. pro quib, faciunt ea quæ moder. Peruſini tradunt in c.commiſſa,in ſecundo notabili, de elect.lib.6.& Archi.in c.ſi ſeruus,poſt medium.54.diſtinct. *Conſenſus requiſitus ad,&c.*

Circa ſecūdum, nunquid per huiuſmodi actus videatur cardinalis præſtitiſſe conſenſum vt requirit regula: putarem q non, quia regula iſta, quæ de conſenſu præſtando loquitur,debet intelligi de expreſſo,non autem de tacito conſenſu elicito per interpretationem, iuxta ea quæ not. Card.in Clem.ſæpe.§.ſi tamen,in ſecunda oppo.de verb. ſign.quod ratione fundatur,Nam ex quo conſenſus nihil aliud eſt,quàm duorum ſimul ſenſus,vt dicit Bald in l.fin. col.1.C.ad Maced. ille ſenſus percipi non poteſt,niſi verbis vel ſcriptura exprimatur, vt in l.ſed & ſi quis,§ penul. col.3.verſi.venio ad quæſt. ff.ſi quis cautio.cum concord. vt ſcribit Deci.in l.ſicut certi,in.3.colum.C.de teſtamen. milit.facit l.Labeo.ff. de ſuppell.leg. & l.1.§.fin.ff.de ver. oblig.& not. Bald.in l.pacta nouiſſima.col.fin.verſicu. & vltimo facit. C.de pact. *Conſenſus quādo præſtandus.*

Et ideo ex quo iſta regula pro forma requirit Cardinalis aſſenſum,debet intelligi de expreſſo: nec tacitus con-

ſenſus ſufficit, vt Rota tenet in decſ.15. de offi. deleg.in no. Nec ex eo, quia cardinalis impetrans videtur expreſſe cōſenſum præſtare: qa aliud eſt impetrare, aliud conſenti re: ſicut aliud eſt contrahere aliud contrahenti conſentire, vt dicit Bal.in l.1.in fin.C.de pact.& facit tex.in l aliud eſt vēdere.ff.de reg.iur. ſicut etiam aliud eſt eligere, aliud electioni conſenſum præſtare, vt not. Innocen.in c.cum in iure, de elect. ſequitur Bal.in magarita, in verb. conſenſus, qui allegat tex.in l.pater.§.fin.de ma.vin. Et per iſta tenuit præteritis annis Rota in vna Tullen. parochial. me præſente, quòd priuilegia militum S. Petri aliter ſuffragantur militi agenti pro ſe ipſo, quàm nominato ab ipſo, quia in primo eſt verus actus, in ſecundo eſt ſolus conſenſus, Iſta enim ſunt diverſa, actum facere, & conſentire, vt tradit Bal.in l.2.colum.antepenul.C.de reſcind.ven.

Contrahere & contrahenti conſentire differunt.

S. Petri militum priuilegia &c.

Concludo ergo quo ad iſtud primum caput, quòd ſola impetratio cardinalis non habetur pro conſenſu. ſed requiritur quòd cardinalis per ſuam cedulam conſenſus fidem faciat in Cancellaria, & ita ſe habet ſtylus, vt refert Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector in illo libro practicæ Cancellariæ, fol.83.verſi. Item quando confertur beneficium vacans, &c. ſequuntur Modern, Sabinen in tracta. reſeruatio.in.4.quæſt, principali, in.17. effectu, in fine.

Nec obſtat tex.in l.cum quis.ff.de reg.iur. ꝙ paria ſint, actum facere, vel facienti conſentire, quia illud procedit in actibus, in quibus quis tenetur conſentire de neceſsitate: nam in tali caſu faciens actum conſentit, vt dicit tex. in l.in ædibus.§ penult.ff.de dona. tradit Iaſ.in l.quæ dotis, nu.66.ff.ſolu.matri. Et ita limitatur per Fed de Senis tex.in l.aliud eſt vendere ff.eod.titu.qui procedit in conſenſu voluntario. ita declarat Fed.conſi.primo, in.7.colu. volum.paruo, vbi alias limitationes ponit.& ita declarantur dicta Bald.in l.filiusfamil ff.de procurat. & Areti.in l. Gallus.§.forſitan, in.4.col.ff.de lib.& poſthu. Et circa hoc alias limitationes ſcribit Moder. Purpuratus in l.ſi.n.num. 97.cum ſequent.C.de pact.poſt Decium ibi.6.col. & aliter Bal.in l.ſi proponis.C.de ſer.pig.dato manu. & Decius in cap.ſuper eod.in.3. colum. de offic. deleg. & in cap. 2.in.5.col.de iudic.poſt Iaſ.in l.1.in.19. colum. nu.121. ff.de legat.1.& Corneum conſi.144.in princ. lib.3.& ante ipſos Bar.in l.poſt dotem, in.4.col. num.15.ff.ſolut.ma

trim.

trimo. quæ omnia vltra doct. in d. l. aliud, ſunt notanda ad declarationem, & concord. d. l. cum quis, & d. l. aliud, quæ duæ leges in propoſito iſtius materiæ multum faciunt.

Secundus caſus quæſtionis eſt, quando ipſe cardinalis non impetrat, ſed interceſſit pro impetrante, an per hoc videatur conſenſum præſtare?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ſatisfactum fuiſſe iſti regulæ, prout de hoc videtur eſſe in terminis deciſ. Egidij. 560. incip. concluſio, quòd ſi P. & C. vbi circa medium tenet, quod quando cardinalis gratiam pro alio procurauit, non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius cardinalis, quia tunc non poteſt dici cardinalis deceptus, arg. l. quiſquis. C. de reſcin. ven. *Cardinalis quando gratiã pro alio procurauit, &c.*

Tamen circa hoc aduertẽdum eſt ad duo, quæ ſunt hic conſiderãda. Primum ratione expreſſionis familiaritatis, nominis, & tituli: & de hoc loquitur Egid. Secundum eſt ratione conſenſus. Circa primum dicetur in ſequenti mẽbro, vbi iſte caſus qui eſt illi ſimilis, decidetur. Circa ſecundum de conſenſu dicendum, vt ſuperius dixi in primo caſu. Nam attento ſtylo concludendum eſt, non eſſe iſti regulæ ſatisfactum, quia vt dictum fuit in proximo capite, conſenſus expreſſus hic pro forma requiritur, & quòd per cedulam cardinalis præſtetur: ſed licet per interceſsionẽ cardinalis conſenſus videatur induci, ille tamen conſenſus eſt tacitus, in quo de facili fraus committi poteſt. & concludendum eſt illum non ſufficere, ſed requiri conſenſum expreſſum, quia in formalibus tacitus non ſufficit, vt in c. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcrip. libr. 6. & ad prædicta faciunt quæ in notabili caſu ſcribit Socinus in conſilio 116. 3. volumine. *Conſenſus tacitus.*

Tertius caſus eſt, quando cardinalis verbo conſenſit, quòd aliquis impetraret beneficium ſui familiaris defuncti, non facta mẽtione aliqua in ſupplicatione familiaritatis, vel cõſenſus. & licet iſte caſus ſit dubi⁹ ſecũ glo. Egid. deciſ. 632. inci. ſuppoſita, &c. in fi. verb. in qua deciſiõe iſtũ caſum latè diſputat, & ponit rationes pro vtraq; parte, in quo Domini fuerunt varij, & vt vtar verbis deciſ. de reſt. ſpol. in not. quaſi diuiſi per medium. Nam quatuor fuerũt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorũ auditorum nomina Egid. ibi exprimit. nihilominus Egid. ibi tenet regulæ nõ eſſe ſatisfactũ, quod probat quinq; rationib. quas non curo referre, cum ibi videri poſsint. & iſta

opi.mihi placet,cum qua tranſeunt Moder. Sabinen.in d. tracta.reſeruat.in 17.effectu.verſic ſecundum eſt.pro qua opin.à fortiori militant omnes rationes ſuperius poſitæ in primo caſu,& text.in d.l.aliud eſt vendere.cum remiſsio.ibi poſitis,quæ non repetam breuitatis cauſa. Et pro iſta quæſt.faciunt ea quæ dicam inferius quæſt.19.

QVAESTIO XII.

Cardinalis impetrãs beneficiũ, &c.

QVAERO,quid ſi vnus cardinalis impetrat beneficium familiaris alterius cardinalis,nunquid teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO.Iſta quæſtio incidit in illud dubium,an in generali diſpoſitione cõprehẽdantur cardinales,quod ſæpius in pluribus regulis huius commẽtarij tractaui. Ideo hic ero breuis,ſolum conſiderando aliqua motiua quæ in dictis locis non poſui.

Dico igitur quòd in iſta quæſt.ſunt conſideranda duo capita. Primum eſt illud de quo diximus. Secundum eſt, an cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat vti priuilegio iſtius regulæ.

Circa primum vltra ea quæ dicta fuerunt in aliis regulis, Adde quòd iſtam quæſtionẽ diſputat D.Gundiſaluus de Villadiego,quondam auditor Rotæ in ſuo tract Carnaliũ.quæſt.12. Et diſtinguit tres caſus,ex quibus in ſumma nõ refero,niſi vnum,faciens ad propoſitum iſtius quęſtionis,videlicet quando conſtitutio eſt generalis & rationabilis,qualis eſt iſta,licet ſit pœnalis,& tunc cardinales cõprehenduntur,vt patet in cap.ſi quis ſuadẽte.18.q.4.Vbi hoc notat Archid.cum concord.alleg.ibi per eum. Sic eodem modo per eandem rationem diximus,ꝙ capitulum,multa.de præbend.comprehendit cardinales, ſecundum Abb.in capitulo,eccleſia.el ſecundo,de elect. & alibi ſæpe,vt dixi latè in repetitione mea.d.cap.de multa.Et idem eſt dicẽdum in pluribus aliis ſimilibus diſpoſitionib.generalibus,quæ curioſus facilè inuenire poteſt, Et iſtius dicti ratio in hoc concluditur,quia lex generalis omnes ſubditos cõprehendit,excepto ſolo principe.c. omnis anima. de cenſi.ca.1.de conſtitu.vbi hoc notat Fely.in 8.colum.& Moder.in l.cunctos.C.de ſum.Trin.

Cõſtitutio generalis & rationabilis.

Auguſta vna caro cum imperatore.

Nec obſtat ꝙ cardinales ſunt in illuſtri dignitate:quia videmus idem in Auguſta,quæ licet vna caro ſit cũ imperatore, & illuſtretur radiis dignitatis ipſius, nihilominus legib.imperialibus aſtringitur, vt dicit text.in l. princeps.

ff de

ff.de legibus.Et ſenatores,& alij maiores plebis,qui concurrunt cum principe in condendis legibus.vt in capitulo,lex.2.diſtinct.& in l.humanũ.C de legib. nihilominus legibus aſtringũtur.Quinimo ipſe idem princeps ligatur ratione ipſius legis,vt tradit ſanct⁹ Thomas.in 1.ſecũdæ quæſt.96.art.5.pluraalia ponit do.Gũdiſaluus,quæ breuitati ſtudens non curo referre.Concludo ergo ex pręmiſſis, quòd in generali diſpoſitione,etiam pœnali Cardinales cõprehenduntur.Et ita domini mei concluſerunt die 8.Nouembris.M.D.XXXI.in vna Valentina Archidiaconatus in Xatiua,pro Conſtantino de Caſtillo corã me,in qua voluerunt,ꝙ cardinalis de Vich,tanquã diœceſanus, comprehenderetur in indúlto cõferendi beneficia vacatura in ſua diœceſi,conceſſo Card.Leodien.archiepiſcopo Valentino,licet nulla eſſet facta mentio cardinalis.

Sed omnia iſta limitantur non habere locum, quando diſpoſitio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio:quia tali caſu,ex quo cardinales omnes hodie impetrant motu proprio,& in dubio eius gratiæ ita impetrãtur per antiquas regulas,vt dixi in prin. huius reg.nõ procederẽt ea quæ ſuperius ſunt dicta. Sed ꝙ ad iſtã regulam bene militant,propter ea quæ diximus ſuperius in ſecunda quæſtione proœmij iſtarũ regularũ.

Cardinalis patronus familiaris mortui, &c.

Secundum caput iſtius quæſtionis eſt,nunquid cardinalis patronus familiaris mortui,vel alius impetrãs poſſit opponere cõtra cardinalẽ impetrantẽ,qui eſt pariter priuilegiatus de iſta regula.Certe prima facie videtur dicẽdũ ꝙ nõ:quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatũ,vt eſt text.quem ibi not.Abb.in ca. cum cauſam de præben.Et ideo dicit Bald.in l.2.C. de priuilegiis fiſc.per illũ text.quòd priuilegia quæ ſcholaribus tribuũtur per authen.habita.C.ne fil.pro pat.non habent locũ,quando ſcholaris agit contra aliũ ſcholarẽ. Pari modo nec fiſcus vtitur priuilegio ſuo cõtra alium fiſcũ vt dicit idẽ Bald.in cap.1. col.2.de proba.alleg.tex. l.ſed ſi milites.ibi,paritas enim honoris,&c.ff.de excuſa. tuto.Per quem text.voluit idem Bald.in cap.cauſam. el. 2.de iudic.quòd diſpoſitio,l.non eo minus.C. de procu. nõ procedit,quando minor agit contra minorem. Facit quod ſcribit Oldr.cõſil.119.Titius.in fine.& Ioan.And. in regula,in iudiciis.Et eodem modo ſi duo habent priuilegiũ immunitatis ab eorum creditoribus,vt per aliquot

Cardinalis impetrans. Priuilegiatus.

tempus non poſſint conueniri, non habebit locum inter ſeipſos, vt dicit Pet. de Ancha. in cõſil. 36. in 2. col. Et plura exẽpla tradũt Moder. in c. 1. & in c. in præſẽtia, de ꝓba. quæ oĩa applicata ad caſũ noſtrũ, videret idẽ cõcludẽdũ.

Tamen conſiderandum eſt diligenter, quia in caſu noſtro prædicta motiua applicari nõ poſſunt, non ſolũ illo reſpectu, quia cardinalis impetrans nullũ habet priuilegium iſtius regulæ: quod ſolum competit cardinalibus dominis familiarium defunctorum, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Ille igitur cardinalis vtetur priuilegio iſtius regulæ, nõ cardinalis impetrans. Et ſic illud motiuum quòd priuilegiatus nõ vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatũ non procedit, quando alter tantum ſit priuilegiatus in caſu de quo quæritur, vt eſt hîc. ita in ſpecie limitat illud dictum Abb. in capitulo, auditis, in pen. notabili per illum text. de in integr. reſtit. & in cap. ad aures, de præſcrip. Bar. & Mod. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan eccl. Et hoc militat, vt dixi, in caſu noſtro, quia ſolum cardinalis, cuius familiaris defunctus eſt priuilegiat⁹ reperitur per iſtã regulã, non autẽ cardinalis impetrans, cui non cõpetit hoc priuilegiũ regulæ niſi propter obitũ ſuorũ familiariũ, & poſt impetrationẽ benefic. eorundẽ.

Concludendum eſt igitur, regulam iſtam habere locũ iſto caſu, vt videlicet cardinalis impetrans teneatur facere mẽtionem nominis, & tituli illius cardinalis, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. Alio tamẽ reſpectu cardinalis impetrãs tenetur ſeruare iſtam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primũ, quòd exprimat impetrans in impetratione ſua familiaritatẽ. Secundum, nomẽ & titulum cardinalis. Tertium, habere conſenſum. Et licet duo vltima concernant prærogatiuã cardinalis propter defunctum familiarem, Primum tamen requiſitum reſpicit põtificem, cui beneficia familiarium cardinalium ſunt reſeruata per regulas, vt patet in reg. 3 ſ. eod. Et ideo requiritur mẽtio familiaritatis, aliàs gratia eſſet ſubreptitia, vt dicit Rota in dec. 16. de præb. in antiq. Et in terminis hoc cõſiderat Egid in deciſ. 632. & reaſſumũt Moder. in tract. benefic. in 3. par. q. 11. fol. & de hoc dicetur in alia quæſt.

QVAESTIO XIII.

Familiares qui dicantur.

QVAERO, ibi familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deſeruiunt

ſeruiunt,& continuam in domo commenſalitatē habēt, vt dicit tex.in c.fina.de verbo.ſigni.lib.6.& ibi notāt omnes. Nam illa dicitur vero familiaritas,ſecundū Dom.ibi in pen.notab.quæ corpore & dentib.fit.Et tales appellat ibi tex.domeſticos.Et licet tex.hic de domeſticis non loquatur,illud tamē cōprehēditur ſub verbo familiaritatis cũ omnis familiaris eſt domeſticus,vt late declarat Fely. in c.in literis.in princip.& ꝑ totū.de teſtib.Et quāuis iſta regula,vt dixi,nō faciat mētionē de cōtinua cōmenſalitate,ſicut facit tex.in d.c.fi.nihilominus verba ſimpliciter prolata in materia ſtricta & exorbitāti,ſicut iſta,debēt intelligi verè & propriè,iuxta tex.in c.pen.de ſentent.excōmunic.& in l.fin.C.de iis q ven.ætat.impet & l.1.§.hoc interdictū,el vltimo.ff.de fonte.Regula igitur iſta de familiari cōtinuo cōmēſali intelligetur.Et ita Rota intellexit & interpretata eſt verba cuiuſdā facultatis conceſſæ per Leonē.x.Legato Auinionē.in qua excipiebātur familiares papæ & cardinaliū.Nā intellexit illā exceptionē de veris familiarib.cōmenſalibus,nō de illis qui per priuilegiū habentur pro talibus.Et ita cōcluſum fuit corā me in vna Seneſcen.Prioratus de mēſe Februario. M.D. XXXVIII.Nec,vt dictum eſt,ſola cōmenſalitas ſufficit,niſi etiam actus ſeruitutis cōcurrat.Itaque copulatiuè vidētur iſta requiri à iure,vt habetur in d.c.fi.& notat in ſpecie Ab.de iſtis familiarib.cardinaliū loquens in c.cū dilectus.in fin.de cleri.nō reſid.cū cōcor.de quib.per Fely in c.noſtra.in 21.cor.de reſcr.qui inter cætera allegat,licet corruptè,Pet.de Anch.in cōſ.233.in primo inquirendū. Sed licet ibi Petr.de Ancha loquatur in capellanis papæ, de quib.etiā loquitur Card.idē tenens in conſi.126.col. fin.verſi.4.confirmantur.& Fely in c.ſi quando,in 2. col. de offic.deleg.& And.Sicul.in conſi.57.in 2.col.in j vol. Nihilominus hoc expreſſius & in terminis familiaribus cardinalium tenet Pet.de Anch.in conſ.398.de quo Fel. nō meminit ibi,ſed in c.inſinuāte.col.2.de ofic.dele.cum aliis cōcor,vt ſcribit idē Fel.in c.ꝑ tuas.col fi.de ma.&ob.

Familiaris omnis eſt domeſticus.

Commenſalitas ſola.

Prædicta tamen declarātur,niſi de ſtylo ſola familiaritas ſine obſequio ſufficeret,ſicut dicitur in collectore & ſubcollectore.in deciſ.14.de præbēd.in antiq.vel in Referendariis.qui ſine exercitio priuilegiis gaudent,vt dicit Gloſſator per illum textū infrà in regula prærogatiuarū expectantium.Pro quibus faciunt ea quæ dicit Fely.in c.

clerici in 2.colum.de iudic.quia talis ſtylus attenderetur, vt tradit idem Fely. in capit.noſtra. & ſequuntur Moderni in tract.beneficiorum. parte.3.quæſt.11.Et in hoc attenditur etiã conſuetudo Domin.l.3.§.ſi fundus. ff.de lege commiſſ.Specul.titul.de loca.§.poſtquam,verſic.ponamus. Sed præſuppoſito ſtylo moderno in caſu,de quo hic agitur,qui de vtraq; qualitate debet intelligi. Ita quæ dicta ſunt procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur,in qua requiruntur illa quę dicta fuerunt,videlicet commenſalitas & obſequium. Tamen poſtquam familiaritas deducta fuit in eſſe, licet poſtea ceſſet morte vel abſentia,vel alia iuſta cauſa,nihilominus regula procedit, vt in ea dicitur expreſſe.vt in d.c. fi.& tenet deci.Bernar. de Biſigneto.20.de prębẽd.in antiquioribus.Et hoc idem ſtatutum legimus in regula tertia,ſupra eodem.Quod factum eſt propter extrauag.Pauli ſecundi,poſitam inter cõmunes,in nouis impreſſionib⁹.in tit.de præb.quæ incipit, ad Romani pontificis,quę ad hoc determinat ad perpetuã rei memoriam.Et videtur iſtam regulam,quæ ſimpliciter de familiaribus loquitur, declarare & extendere ad continuos commenſales.Et ita declarari debent quæ dicit Fel. in c.de regularibus.in fi.de ſimo.& in rubrica.de magiſtr. in 2.& in fi.col.Et Calde.in conſi.8.in titu. de offi.deleg. qui latius loquitur,& de quo Fely.non meminit.

Commenſalitas.

Stat igitur cõcluſio,ꝙ iſta regula debet intelligi de familiaribus actu ſeruientibus,& cõtinuis cõmenſalib⁹,quã cõmenſalitatem voluerunt Modern.Pontifices durare debuiſſe ſaltẽ per quatuor mẽſes,ad euitãdas fraudes procurantium ſe recipi ad effectũ priuilegiorũ,vt Leo.x.Hadrianus.vi.&Sanctiſſ.D.Paulus.iii.in ſuis regulis ſtatuerũt.

Cardinalis ſi pateretur &c.

Eſt tamen aduertẽdum vlterius,quòd ſi cardinalis pateretur quòd aliquis familiaris continuus commenſalis nõ actu ſeruiret,nihilominus regula iſta haberet locum,& diceretur verus familiaris,& gauderet prærogatiuis, ꝑ quæ dicit Fely.in c.clerici. in 2.col. de iudic. Non tamen hoc econtra procederet.Nam licet ſeruiret,ſi tamen nõ comederet expenſis cardinalis, non comprehẽderetur ſub iſta regula per dictã extrauag.Pauli,quę requirit cõmenſalitatem,& per ea quę ſuperius dicta fuerunt.Et iſta procedũt in familiaribus perſeuerãtibus.Si verò recederẽt, & poſtea pœnitentia ducti redirent,non dicuntur amplius familiares,nec numerantur inter permiſſos,nec inter prohibitos

Familiaris recedẽs iterum rediẽs,an dicatur amplius ſimil.

tos

tos ſecundum Ioan. And. in c. ſicut, de verb. ſig. in noi el-la. ſequitur Bald. in l. 1. col. 2. C. de epiſcop. & cleri. Hoc tamen ego intelligerem, quando cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas eſt quædã ſocietas, vt dicit Petr. de Ancha. in dicto cõſi. quæ ſola voluntate diſſoluta fuit: ideo vt illa denuo reſtauretur, requiritur noua voluntas, per ea quæ Bald. dicit in l. mãdatum. C. manda. & Barba. in conſi. 31. col. penul. lib. j. Et ita intelliguntur ea quæ dicit Domin. in dicto capitu. final. pro quo videtur eſſe tex. in l. ſi pœnituit. ff. de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui ſeruit & habitat in domo, præſumetur viuere expenſis cardinalis, niſi contrarium probaret, quia nõ præſumitur ꝙ de vẽto vixerit, vt in l. final. C. de ali. pub. præſt. & quòd ibi notat Bart. in l. cum ſeruus. ff. de verbo. oblig. Neque minus ſeruiendo cardinali, & habitãdo in eius domo prӕſumeretur viuere expenſis propriis, quia præſumptio eſt, quòd viuat expẽſis cardinalis cui ſeruit, iuxta dictum Apoſtoli, iuſtũ eſt vt de fructu quem quis ſeminat, & metat. & contrariũ prӕſumere, nõ videretur veriſimile, neque ſecundum iuſtitiam: quia inhoneſtũ eſt, ꝙ quis alteri ſeruiendo, de ſuo ſe ipſum paſcat, vt tradit Oldra. cõſi. 249. quӕritur. & Maria. Socin. in tracta. viſita. col. 34 Et ideo dicim⁹, ꝙ qui altari ſeruit, debet de altari viuere, vt in ca. cum ſecundum, de præbend. cum concor. de quibus per Rom. in conſilio 340. nõ eſt dubiũ, in principio. Talis ergo capietur prӕſũptio, qualis de iure communi ratio dictat, quod ius cõmune præſumit, ex eo loco quẽ capere expẽſas debere, vbi laborat. pro quib. faciũt ea, quӕ ſcribit Oldra. conſi. 211. ad propoſitum, poſt princ. & Alex. in conſi. 116. viſo. &c. col. penul. lib. 6. Roma. conſi. 85. circa fin. Et ita in ſpecie reperio conſuluiſſe Ludouicum de interamne quondã aduocatum inſignẽ, in quadam cauſa Hiſpalen. beneficij de Mero. in quodam ſuo cõſilio incip. An reuerendus pater, in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quaſdam rationes, quas non ſcribo, ex quo ſatis vrgere non videntur.

Familiaritas perdita.

Familiaris ſeruiens & habitans in domo, &c.

Altari ſeruiens, de altari viuere debet.

Præſumptio qualis capi debeat.

Facta nõ præſumuntur, niſi probentur.

Tamen eſt aduertendũ, quia licet prædicta colorata nõ videantur. Nihilominus contrarium hodie ſeruat Rota, quæ nullum in dubio prӕſumit commẽſalem, niſi probet: quia ex quo illa conſiſtunt in facto, facta non præſumuntur, niſi probentur l. quicũque. ff. de publiciana. Eſt tamẽ

Familiaritatis probatio.

verum quod commenſalitate ſemel probata ſemper præſumitur durare, niſi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Domin. in d. c. fin. per Rotam, & talis probatio familiaritatis, & continuæ cõmenſalitatis ad effectum excludendi alium, requiritur quod plene probetur: nec ſufficit quod probetur per aſſertionem cardinalis, quia illi nõ creditur in prę iudiciũ tertij. c. cum à nobis. de teſtib. Secus verò in papa aſſerente aliquem eſſe familiarem ſuum cõtinuum commenſalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertij. clem. 1. de proba. Et ita in ſpecie concluſit Rota in vna Seneſcen. prioratus, corã me de mẽſe Februario M.D.XXXVIII. Dũ ibi Leo. 10. quendã Petrũ protonotariũ creauerat, & familiarem ſuũ continuũ commenſalem fuiſſe aſſerit. Nã domini voluerunt illud ſufficere ad excludẽdũ prouiſionẽ Legati Auinionẽ. qui licet poterat de reſeruatis, nõ tamen de beneficiis familiariũ papę prouidere. Et iſta de plano procedũt, quãdo agitur de familiaritate ad effectũ prę cedẽtiæ, & prærogatiuæ clauſulę alterius. Vbi verò ſolũ de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratis duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, ſed fides cardinalis ſufficeret, vt in vna Hiſpalen. tenuit Rota. Quod procedit, quando non opponitur.

Commenſalitas quo ad veram &c.

Eſt tamẽ vlterius conſiderandum, ꝙ licet quo ad verã familiaritatem requiratur commenſalitas non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo cardin. Nam poteſt capi certũ quid pro victu quotidiano, & illud præparari extra domum cardinalis, vt ſe habet ſtylus hodiernus. Nam plures cardinales hodierni dant portiones familiaribus ſuis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt neceſſaria, quæ prę parari faciunt extra domum cardinalis in domiciliis eorum. Alij autem ſeruitores cardinaliũ ſunt, qui recipiũt partem ſuam ex dom' b. cardinalium nõ in pecunia, ſed in pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiã extra domũ cardinalis, ſeruiũt tamen illi in neceſſariis, licet comedãt & dormiãt extra domum, & nihilominus reputãtur, habẽtur & ſunt vere familiares, continui cõmenſales. Nam quãdo familiaris habitat in aliquo loco de voluntate domini dicitur dominus ibidẽ familiariter habitare: quia vnus poteſt in duobus locis eſſe familiaris, c. cũ quis. §. cum ab eo. de ſepul. li. 6. facit quod notat Ioã. And. in c. ſuper eo. ti. facit. l. aſſumptio. & l. Labeo ff. ad municip. & bon'. tex. & ibi not. Bar. in l. prædia maritima ff. de fun. inſtruct. &

Familiaris duobus in locis vnus eſſe poteſt.

clemen

clemen. ne romani, §. ſane de elect.obſeruanda enim eſt in hoc cõſuetudo patrisfamilias,& dñi,& attendenda eſt volũtas eius, vbi voluerit familiarẽ ſuũ habitare l.vrbana. ff.de veb.ſig. Habitatio igitur & cõmẽſalitas capta extra domũ,nõ faciũt familiares obſequiis inſiſtẽtes deſinere eſ ſe tales.Eſt bene verũ,ꝙ ſi tales habitantes,& comedẽtes extra domũ,licet ex portione data in domo cardinalis,nõ ſeruirẽt cardinali,nõ dicerẽtur familiares,cõtinui comẽſa les ad effectũ iſti⁹ reſeruatiõis,quę eſt odioſa.vt dicit Glo. in reg.3.ſup.eo.dũ allegat Bal.in c.ſciẽdũ de fęudi cogn. vt ibi per eum,& pro iſto facit quod dicit Abb.poſt Ioan. And.in c.cum dilectus, in fi.de cleri.non reſiden. vbi volunt ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis,habitãtes etiam extra domum, ſi tamen non ſeruiunt,nõ gaudent priuilegiis familiarium,quia nõ ſunt verè familiares.Tamen totum hoc dependet vt dixi,à volũtate cardinalis,quia ſi cardinalis habet talẽ pro familiari,& recipit vt talẽ,&dat ei portionẽ victus ex domo ſua, licet nõ ſeruiat ei,nõ deſinit eſſe talis,quia ſufficit ꝙ per familiaritatẽ nõ ſtet,quominus ſeruiat.Nam poſtquã cardinalis ita patitur,illa patientia habetur,loco ſeruitij ſibi impenſi, quia voluntas cardinalis tali caſu cõſideratur,vt dicit tex.in l.ex facto.§.terũ ff.de hæred. inſti.quẽ ad hoc in terminis q.alleg.excell. doctor. Modernus referendarius,& quõdam diſcipulus meus,D.Franciſcus Niconitius in prima parte alegationũ ſuarũ nunc impreſſa,alleg.20. in fi.Talis enim volũtasdomini pro facto reputatur.l.fi.ff. de vſu & habi.notant Aretin.& Iaſ.in l.à Titio.colum.2. de verb.obl.ſicut dicit Anto.de Bu.de ſcholari in prooemio Decretal.ꝙ licet vagetur, gaudet tamen priuilegiis ſcholarium:quia ſcholaris eſt.Nam,vt inquit.Dom in prooemi.6.in vltim.colum. eoipſo, ꝙ ſcholaris eſt matriculatus,& intrat,& defert habitũ ſcholaſticum.licet nihil ſtudeat.gaudet tamen priuilegiis ſcholariũ.Et ita dicis fuiſſe in facto obtẽtũ. Sic erit hic dicẽdũ,ꝙ eo ipſo,ꝙ cardinalis recipit aliquẽ in familiarẽ,& deſcribi facit in tinelli rotulo,& comedit,licet non ſeruiat, ex quo tamẽ hoc patitur cardinalis,nec propterea eũ de domo expellit,erit familiaris,cõtinuus commenſalis:quia durat illa volũtas receptionis, per quã videtur contracta quædam ſocietas quæ non diſſoluitur,niſi per contrariũ diſſenſum,ſecundum Petr.de Ancha.conſi.399.incip.præmitto,Secus verò ſi cardinalis non

Scholaris matriculatus.

non recepit talem,vt familiarē,ſed vt beneuolum & amicum.iubēs illi dari portionem panis & vini ex domo ſua prout ſunt aliqui honeſti viri curiales domos habētes ꝓprias,q ſub prætextu alicui⁹ fauoris cōſequēdi aſſociant & comitantur cardinalē,& dictam portionem in ſignum amoris & amicitiæ ex domo cardinalis capiunt,non animo ſeruiendi cardinali, ſicut faciūt familiares:& hāc portionem multi in curia diuites & miſeri capiūt.Nam tales non ſunt veri familiares ſed ficti:& ideò non debent comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedūt dicta per Paulū de Caſtro in conſi.340.in fi.lib.1.& Nicolai Milis in verbo,familiaris.Ex habitu igitur & qualitate perſonę,receptione & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris,vel non.Nec obſtat,ꝙ prædicti capiunt portionem ex domo cardinalis,& illum aſſociant,quia per hoc nō dicūtur familiares continui cōmenſales:quia talis voluntas ex vtraque parte nō adeſt,quæ requiritur,vt dixi,ad cōtrahēdā huiuſmodi familiaritatē.Quinimo multi ex dictis officialibus diuitib.tales portiones in ſignū auaritię potius,quā amoris capientes dedignarentur, & ad honoris diminutionem referrēt nominari,& pro familiaribus cardinaliū teneri,ſeu reputari,ſunt enim plerūq; dicti officiales miſeri ipſis cardinalibus ditiores.Et propterea tales portiones appellari poſſunt,portiones honoris.Sicut appellatur panis quem cardinales quotidie à papa ex palatio apoſtolico capiunt.Nam licet cardinales illum capiant, ac etiā quotidie aſsiſtant,& obſequātur papę,nihilominus familiares papæ nō ſunt,nec reputantur. Vt poſt plures informationes & propoſitiones concluſit Rota octaua M.D.XXXI.in cauſa Valētina Archidiaconatus de Xatiua,pēdente corā me pro Cōſtantino del Caſtillo cōtra nepotem cardinalis de Vich,& ita ego pronunciaui:quæ ſententia fuit poſtea per duas alias confirmata.Nam tenuerunt in dicta cauſa Domini cardinales non eſſe familiares,nec continui commēſales papę: quia ab eo recepti non ſunt, neque ipſi ſe,vt tales habent, neque ab aliis ex communi vſu loquendi reputantur,non habitant de per ſe,vt domini,& à papa potius collaterales,& fratres,non autem ſeruitores,appellantur. Et iſtam opinionē tenuit Gloſſator regularū,quem in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia,circa finem.Nec obſtāt conſilia Oldra.in cōſ.48.incipien.ius commune. Nec Roma.in coſil.498.incipien.

Veri familiares.

Familiaris quis.

Cardinales capientes panē, &c.

pien.in in caſu quo quæritur. Quia illa procedunt in his quę pertinent ad eorum fauorem, nõ ad eorum damnum, incommodum & odium, videlicet vt beneficia eorũ ſint reſeruata iuxta ea quę in ſimili dicit Barto.in l.itẽ qui in poteſtate, in fi.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.cum cõcor. vt ibi latè Moder.ſcribũt. Et licet ille titulus honoris ſufficere debet ad effectum reſeruationis inducendæ, iuxta ea quę dicit Rota deciſ.11.titulo de præbend.in no. aliàs nu.207. & ea quæ dicit Gloſſator ſupra in regula.6. Nihilominus hoc non facit ad propoſitum, quia quamuis verum ſit, ꝙ cardinalium beneficia ſint reſeruata, quia attenta ſuprema ſummi.Pon.dignitate cardinales poſſint appellari ſeruitores honoris per prędicta, non tamen ſunt familiares, continui commenſales. Nec obſtat ꝙ cardinales capiant panem ex Palatio, quia ille panis qui eis datur, nõ recipitur, niſi cauſa honoris, non familiaritatis: quia ad commenſalitatem aliud requiritur, quã ſolus panis: Ideò lex voluit ꝙ appellatione panis & vini, non veniant fercula: quæ etiam requiruntur ad commenſalitatem, cap.vbi periculũ.§.in conclaui.de elect.lib.6. quia non cũ ſolo pane viuit homo. Et tales panes vocantur hodie panes honoris, & poſſunt dici panes ciuiles, vt in §.ſimili quippe.in authen.de non alien.ſed quia illi panes aliter intelliguntur in l.fi.§.præterea.C.de iu.dot & in l.bene à Zenone.§.qui omnia.C.de quadr. præſcript. vt latè dixi in d.l.fin.in quibuſdam notabilib.meis, ideò alia cauſa panis honoris dicitur. non vt illi panes Martij, qui etiam honoris appellantur. cum ſolũ honoris cauſa in cõuiuiis apponi ſoleant. Quos optimè depinxit Hermol. in quadam enarrat. cœnæ de qua habetur in quadam epiſt.ſua inter illas Ang. Pollitian.nu.43.lib.12.& in alia eiuſdem libr. 28. Nã illi panes ab iſtis, vſu quotidiano, & ſubſtãtia, diſtinguuntur. Iſti igitur panes, qui dantur hodie Cardinalibus ideò dicũtur honoris, quia cũ candore cęteris præſtãt, ac etiam ſubſtantia & qualitate farinæ differãt ab illis panibus, qui dantur familiaribus commẽſalibus, ideo honoris appellantur. Et ob eam cauſam panis iſte, olim panis procerũ appellabatur vt dicit Plin.lib.19. cap.4. panis enim ſiligineus, quia cãdore alios excedebat, primarius diceba tur, præcipuè ex tritico Cãpano cõfectus, authore Varrone. Nã ſicut inter vina Falernũ, ita inter panes ſiligineus habebatur, qui ſolis Imperatoribus & illuſtribus viris porrigebatur

Appellatione panis & vini non veniunt fercula

Panes honoris.

Panes Martij.

Panis ſiligineus

Auguſtus ſolus pane primario abſtinuit, &c.

rigebatur.quamuis inter Imperatores ſolus Auguſtus pane primario ſiue ſiligineo abſtinuit:& ſecũdario pane ſeu vulgari,qui hodie dicitur panis familiæ,vſus fuit,vt Tranquillus in Octauio meminit:qui quidẽ panis vulgaris, vt quidam Phyſici voluerũt,magis ad robur & ſanitatẽ corporis cõfert,qui humores phlegmaticos deſiccare & conſumere videtur.Ille igitur panis ſiligine⁹ datur à papa cardinalibus cauſa honoris & amoris,referens ſiue repręſentãs panem illum cœleſtem,quem in primitiua eccleſia Apoſtoli in domibus ſuis comedebant:propter quem aſſequendum quotidie dicimus,panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.In ſignum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur,vt ſic quotidie capientes dantis memoriã habeant.iuxta tex.in c.aliquãdo,& in ca.hoc ſacramẽtum.de conſec. diſtinct. 2. quem panem ſicut Apoſtoli à CHRISTO,ita cardinales ab eius vicario capiũt:ſed hoc intereſt,quia illi panem terreſtrem, pariter & cœleſtẽ capiebant,hi vero terreſtrem tantum.Nõ omnes igitur qui capiunt panem de palatio dicũtur familiares,cotinui cõmẽſales.Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis,de talibus nõ intelligeretur. Et licet prædicta de iure vera ſint nihilominus vidi in Rota aliquãdo hanc curialium cum cardinalibus amicitiam propter ſuſceptã portionem poſt obitũ dictorũ curialiũ optima beneficia poſſidentium ad familiaritatem detorqueri, ad effectũ cõſequẽdi ſub iſto prætextu beneficia vacãtia tãq̃ per obitũ familiarium:& ita vidi in vna cauſa Cordubẽ.ſeruari, vbi fuerat probata per quẽdam cardinalem familiaritas,& cõtinua commenſalitas cuiuſdam,qui verè nũquam fuerat familiaris,ſed accedebat ad cardinalem cauſa docẽdi eũ in literis Græcis,Hebraicis.& Latinis:ob quã cauſam cardinalis portionem panis & vini nõ tanqam familiari.ſed magiſtro miniſtrari iubebat,vt erat notũ.Et ideo aduertendum:quia ſub hac ſpecie,ſub bono & æquo plerunque erratur iuxta legem,ſi ſeruum §.ſequitur.ff.de verb.obli. & incidimus in dictũ Bald.in cap.quia veriſimile.de præſump.Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio ſæpe fuit dubitatum,nunquid per hoc cenſerẽtur familiares papæ cõtinui commenſales ad effectum reſeruationis beneficiorũ.& illa difficultas nõ fuit vnquam deciſa propter varias rationes ꝑ vtraq; parte militãtes,quas,

Cardinales vt curialiũ beneficia cõſequantur illos in familiares habere gaudent.

vt

vt tolleret Sanctiſſimus Dominus noſter Paulus papa III.per quandam regulam,ſiue extrauag.ſuam ad perpetuam rei memoriam nouiſſimè conſtituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel cuſtodiam facientes,dici & cenſeri veros familiares, cõtinuos cõmenſales,& non priuilegium,adeò quòd eorum beneficia cenſeantur excepta ab omnibus regulis & indultis, & tantum papæ reſeruata.Et quanuis de dicta extrauag. Cardinales ſæpe conqueſti fuerint papæ,ſupplicantes eã reuocare dignaretur,tanquam illis multũ præiudicialem, ratione ſuorum ſeruitorum officialium,tamen papa nunquam fecit,imò ſecundũ iſtam extrauag. iudicatũ fuit in Rota per duas ſentẽtias in vna cauſa Ferrarien.primo,coram domino Paulo Capiſucco, ſecundò coram me de anno.M.D.XXXVII.Eſt bene verum de menſe Octobri.M.D.xxxix.dubitatum fuit in vna Sagonien.parochialis de Chane coram Reuerend. D.Io.Paulo Ptolomæo,vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita,attento quòd in ea ſunt aliqua verba,quæ innuũt papã velle declarare dubia antiqua:& Rota conformiter tenuit quòd non,tũ propter maximũ præiudiciũ,& ſcandalũ inde reſultans, tũ etiã,quia verba & mens cõſtitutionis potius inclinare videntur ad futura,& in dubio talis interpretatio capi debet quæ eſt conformis iuri communi,vt in c.2.& c. fin.de conſtit. Apparet igitur ex prædictis, quòd iſta omnia de conſtituendò aliquẽ familiarem,vel non,principaliter conſiſtunt,vt dixi, in voluntate & conſuetudine Card.recipiẽtis & tollerantis,& papæ conſtituentis,adeò quòd ſi cardinalis reciperet vnum in familiarem,& ille ſciente & tollerante cardinali,licet non mandante,ſeruiret magiſtro domus,nihilominus eſſet familiaris continuus commenſalis cardinalis,vt eſt tex.in l.ſi verò diuiſo.ff.de iis qui deiecerunt vel effu.& in l.1.§.magiſtrum.de exerc.

Officiales capientes panẽ,&c.

Familiaris quis.

QVAESTIO XIIII.

QVAERO,an diſpoſitio iſti⁹ regulæ,quæ loquiturde familiaribus cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

Familiares familiarium.

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non,ex eo,quia famulus filij mei, non dicitur famulus meus, vt dicit gloſſa in verbo præteritæ.in l.2.C.qui æta.lib.10.Sic etiam homo hominis mei,nõ eſt homo meus,vt dicit Specul.titu. de feud.§.2.col.15.verſi.14.quæritur.& gloſ.in clemen.

Famulus filij mei, non dicitur,&c.

1.lа

1.in verbo exiſtere.de iureiu. Nec ſocius ſocij mei dicitur ſocius meus.l.nã ſocij.ff.pro ſocio.Et idem dicimus,quòd colonus coloni mei,nec vaſallus vaſalli mei,dicũtur mei coloni vel vaſalli vt tradit Bald.in l.1.colu.2.verſic. quæro teſtator.C.com.de lega.& in cap.1 §.fin.ſi controuer. fue.de inueſti.& eſt glo.magna in l.de acceſſionibus.ff.de diuer.& temp.præſcript.facit text.cum gloſ.in cap.legitur.81.diſtinct.Eodem modo libertus liberti mei non eſt meus libertus.l.Modeſtinus.ff.de verbo.ſignifi.l. ſi quis à libêris.§.ſicut liberti.ff.de libe.agno.& in l.alimenta.§.1. ff.de alimen.& cib.leg.cum concor.vt ſcribit Alexand.in conſi.99.habito ſuper narratis.in 2.col.verſicul. & ſi aliter.in 2.volu.Similiter neque exemptus exempti,à me diceretur exemptus meus.c.1.de præbend.lib.6 Neque donatarius donatarij mei,dicitur donatarius meus,vt in c. abbate.§.allegabatur.de re iud.lib.6.Neque adhærentes adhærentes mei,dicuntur mei adhærentes.Hinc eſt,quòd pax facta cum inimico,non extenditur ad eius adhærentes,niſi expreſſè dicatur,vt in cap.ad apoſtolicæ.& ibi docto.poſt Innocẽ.de re iud.lib.6. & Bald.in l.1.C.de epiſ. & cler. Pariter etiã nec fautor fautoris mei,dicitur meus fautor,vt colligitur,ex c.1.in verſi.principalis.de offic.de leg.Sicut etiam ſubditus epiſcopi, non dicitur ſubditus archiepiſcopi:quanuis epiſcopus ſit archiepiſcopi ſubditus.vt in ca.paſtoralis.in princip.de offic ordi.Ex quibus infertur etiã,quòd fàmiliares familiarium cardinalis non dicuntur eius familiares.Et hanc opin.tenet Guido papa conſil.30.nume.5.

Pax facta cum inimico &c.

Pro parte cõtraria,videlicet quòd tales famuli familiarium,dicantur etiam familiares ipſius cardinalis vel papæ,eſt in terminis doctrina Saly.in l.2.in fi. C.de epiſco. & cler.Vbi expreſſè tenet tales eſſe familiares papæ vel cardinalis.Rationem ponit,quia ſeruiendo familiari papæ vel cardinalis,dicuntur illis ſeruire.arg.tex.in d.l.2.& l.debet.§.ſi ſeruus.ff.nau.cau.ſtab.Et ita ſeruus vicarij,appellatur ſeruus ordinarij,& ſeruus domini.l.dominus.§.j. ff.de pecul.leg Et pro hac parte dicit eſſe tex.concludentem in l.quæſitum.§.ſed an inſtrumenti.ff.de fun.inſtruc.

Seruiens familiari papæ.

Iſtam etiam opinionem tenet Gloſſator hic.& Moder. Sabinen.in tract.reſeruatio.in 30.effectu. Et ſecundũ eã conſuluit Ludouicus de Interamne, quondã doctiſſimus aduocatus,& Rotæ auditor,in conſi.incip.An reuerẽdus pater.

ter,in tertio dubio.vbi ſubdit,ꝙ ſufficit,papæ vel cardinali,quòd ſciat familiarem ſuum haberę famulum: maximè quando eſt perſona, quæ honeſtè non poteſt,nec ſolet ſine famulo ſeruire,vt ſunt Secretarij, Magiſtri domus, & ſimiles perſonæ. Tali enim caſu illa ſcientia cardinalis, etiam tacita ſufficit,& per ea m videtur contrahi quædam ſocietas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur, allegat tex. in l.ſi verò diuiſo.ff. de his qui deiece.& effu.& in l.1.§.magiſtrum.ff.de exercit.Allegat etiam rationem:quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum,per hoc dicũtur magis ſeruire cardinali,& releuantur in pluribus per ſeruitium famulorũ, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & vacuos,quo ad ſeruitium cardinalium. Igitur ſeruiendo eis,videntur tales famuli cardinali ſeruire. Adde ad hoc benę facere conſilium Oldr. conſi.11. vbi per plures rationes, quæ conferunt prædictis, concludit legatum factum pauperibus,comprehendere ſeruitores eorum per quos releuantur. Et ita Oldra.ſequuntur Iaſ.& Moder,Taurinen, in l.cui iuriſdictio,in.1.col ff.de iuriſdict.om.iud.Facit etiam quod dicit Abb.in c.quanto. in.3.notab.de cenſib.vbi etiam de Oldr.meminit.& Decius in l.lecta.in.5.col.ff.ſi cer.pet.& in l.ſcriniarios, in.1.col. C.de teſtamen. milit. Accedunt quæ Alexan. dicit in l.ſi fi..ita.§.ſi de vectigalibus,in.4.col num.8.ff de dam.infect.& Moderni repetunt in auth.habita,C.ne fil pro pat.Vnde eadem ratione qua dicimus quòd ſubdelegatus delegantis, dicitur ſubdelegatus primi delegantis,c.ſuper quæſtionum.in fi.de offi.deleg.& vaſallus vaſalli vt in c.ad apoſtolicæ,§. præter hoc, de re iudic.lib.6. Eodem modo & familiaris familiaris mei,dicitur meus familiaris.Habes igitur ex prædictis quęſtionem pro vtraque parte dubitabilem.

Legatum factum pauperibus,&c.

Quid dicẽdum?Pro clara iſtius materiæ reſolutione eſt conſiderãdum,ꝙ familiaritas in iure diuerſimodè capitur vt notat Ioan.And. & Geminia.in ca.licet.de priuil. lib. 6.& in ca fin,de verb.ſigni.& declarat Bal.in l.1.C.de epiſcop.& cleric.Vbi dicit,quòd quædam familiaritas eſt poteſtatiua,quædam eſt ſocialis:poteſtatiua eſt multiplex,vt ibi per eum,& per eundem in l.qui teſtamento.§.quicunque.ff.de teſtam. Quantum ad familiaritatem poteſtatiuam familiaris familiaris mei,poteſt dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in ſecunda parte,& militant ea

Familiaritas in iure diuerſimodè capitur.

quæ dicunt Gloſſator. Iaco de Belui. Nico. de Neapoli, & Andr. de Iſer, in ca. 2. §. illud, de prohib. feud. alien. per Federic. Et ſic familiares familiarium papæ, dicentur eius familiares, familiaritate poteſtatiua. Quia ex quo habitāt in domo cardinalium, habent poteſtatem ſuper eos, cum poſſint eos de domo expellere. Quod fieri poteſt etiam ſi famulus familiaris mei nullas haberet impenſas à me, ſed ſolum habitet in domo mea. Et in iſta poteſtatiua non requiritur quod famulus ſit receptus de voluntate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum ſuum familiarē meum qui ei miniſtrat impenſas. Sed quo ad aliam familiaritatem, quæ dicitur ſocialis, quæ plus in ſe habet, & continet in ſe poteſtatiuam, illa non contrahitur ſine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à communiter accidentibus non habet effectum, niſi quando talis familiaris admittitur in domo & in Tinello. Itaque ſit commenſalis: & de tali loquitur tex, in dict. c. fin. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & ſic voluntas & impēſa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua ſuperius facta pro parte affirmatiua. Et iſta familiaritas ſocialis, quæ cum commenſalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorum, debet continuari per quatuor menſes, ſecundum diſpoſitionem iſtius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas nō habet tempus. Sic itaque famuli familiarium meorum recepti de voluntate mea, & deſcripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur ſub iſta regula.

Familiaris familiarium.

Sed aduertēdū vlterius, quia Gloſſator ſuper illa regula Iulij II, de prærogatiuis expectātium. in 7. parte illius regulæ q. vltim. tenet in quæſtione præſenti familiares familiarium, quo ad hoc vt gaudeāt prærogatiuis regularum debere habere tria. Primum, q cardinalis miniſtret impēſas famulo, ſicut domino ſuo. Secūdum, q dominus ꝓpter ſeruitium illius famuli reddatur diligētior ac magis expeditus, & vacuus ad ſeruiendum cardinali. Tertium, q ille famulus ſit certus, & non incertus. Quibus concurrentib, talis famulus familiaris dicetur familiaris cardinalis. allegat tex. quem Io. 22. dicit pro caſu iſtius quæſtionis allegaſſe, de quo Salic. loco ſuperius allega. meminit, & dicit concludentem in d. l. quæſitum. §. ſed an inſtrumenti.

Sed

Sed conſiderandum eſt, quia tex.in d.l.quæſitum, non probat iſta quæſita. Nec me mouet quòd Io.21.cum alle gauerit. quia licet ille fuerit in iure noſtro doctiſſimus:& multum curioſus,vt latius in proœ.regulæ dixi.Nih lomi nus nullibi conſtat Ioan.ad hoc illum tex.allegaſſe: nec ſi conſtaret,ſtandum eſt ei, quando male dicit. Non enim maiorẽ ſibi in iure allegãdo poteſtatem vẽdicauit, quàm Innocentius quartus,qui cũ poſſet ex eius dictis leges cõ dere,voluit tamen à quocũq; melius ſentiente reprehen di,vt dicebat Hoſtien.ſe multotiẽs ab eo audiuiſſe, quem refert Io.And.& Domi.in c.ſolet.de ſenten.excom.lib.6. Concludo igitur, quod vltra quod tex.ille non probat aſ ſumptum, Gloſſatoris dictum etiam in ſe non eſt verum, quia iure cauetur,quod cardinalis famulos familiariũ ſuo rum cognoſcere debeat.Quibus licet ipſe cardinalis impenſas miniſtret,non tamẽ ab ipſo eligũtur, ſed à patrono ſuo.Mandãt enim cardinales ſuis magiſtris domus,vt cuilibet ex familiarib.ſuis præcipuis habere famulum in Tinello,ac eos in rotulo deſcribi permittant.Clarum eſt enim ꝙ tales famuli per familiares electi cardinali non præſentãtur,neq; ad volũtatem eius capiantur, ſed quiſque familiarium famulũ pro arbitrio ſuo penitus ignotũ cardinali ſibi eligit,& ſufficit cardinali ꝙ det vnicuiq; im penſas.Nec etiam inſpicitur,an propter famulũ dominus reddatur promptior,aut diligentior ad ſeruiendum cardi nali.Quia vltra quod hoc à cardinalib.nõ indagãtur,nec conſiderentur qui mulctari iubent cõtumaciter ſeruientes,nihil ad propoſitum cõmenſalitatis facit, an quis diligentior vel ſegnior reddatur,ſed ſolum inſpicimus an car dinalis in domo ſua famulis deſcriptis in rotulo impẽſas miniſtret,inde pendent leges & prophetæ.

Innocentius quartus.

Putarẽ tamẽ vnũ aliud requiri quo ad effectũ prædictæ familiaritatis ſocialis, videlicet ꝙ famuli familiariũ ſerui ant in domo cardinalis domino ſuo,& ꝙ ad iſtũ finẽ recipiãtur.Quia tali caſu intelligũtur ſeruire cardinali,ſecus verò vbi famulus ſeruiret domino ſuo nõ in domo cardi nalis,ſed extra domũ,puta in vinea eius,vel apotheca,vel alio loco remoto.Quia tali caſu nõ cõprehẽderetur fami liariũ appellatione,vt declarat Guido papa in deciſionib. Parlamenti.deciſ.551.in.4.col. dum reſpondet ad l.Modeſtinus.& ante ipſum hoc dixit Bar.in l.de acceſsionib. in prin.ff.de diuer.& temp.præſcrip.& in l.Claudius, col.

Famuli familiariũ.

fi.ff.qui pot,in pig,ha.Et ita procedit text.in d.l.nam ſocij, cum aliis argumentis partis negatiuæ.Quæ omnia in ratione conſiſtunt,quia quando famuli ſeruiunt dominis ſuis in domo cardinalis,ex hoc domus cardinalis ex multitudine ſeruientium illuſtrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor cardinalis augetur,quãto pluribus præeſt.arg.c.ex parte,de conſtitu.& dixi ſuperius in alia quæſtione.Non ſic quando extra domum ſeruiunt in negotiis non concernentibus domum,nec perſonam cardinalis;& per hoc habemus vnam limitationem ad concluſionem ſuperius factam.Secundo limitatur iſta concluſio,vt habeat locum in famulo familiaris certo, non autem in incerto,Exempli gratia,Cardinalis dat expenſas pro me,& duobus familiaribus meis,ergo habeo quatuor in domo cardinalis,& neſcimus qui ſint illi duo qui viuunt expenſis cardinalis.Tali caſu ratione incertitudinis nemo diceretur familiaris,arg,l. duo ſunt Titij.ff. de teſtam.tutela.Ita limitat Gloſſator in dicta regula Iulij ſecundi,& in regula 3.ſuprà eod.Et opinio eius videtur, iudicio meo,rationabilis.Vt igitur huiuſmodi incertitudo tollatur,faciat eos deſcribi in rotulo.

Tertio limitatur prædicta concluſio non procedere in famulis familiarium ad tempus,& ad placitũ:ſecus in perpetuis.Ita limitat Iaſon poſt plures alios, quos ibi allegat in l.ſcriniarios.in princ.C.de teſtam.milit.Tamen aduertendũ eſt,ꝗ limitatio procedit in caſu illius.l.nec trahitur ad caſum noſtrum.Nam hic nõ quæritur principaliter,an omnia priuilegia quæ dantur perſonis dominorũ, competant eorũ famulis.Quia licet regulariter ſit tenẽdum ꝗ ſic,per ea quæ latè ſuperius ſunt deducta,tamen multi ſunt caſus,in quib.illa priuilegia nõ cõmunicantur famulis.vt ibi eſt caſus de priuilegio militis,propter rationẽ quã ibi ponit Decius,& alij,qui nõ militat in famulo, Sic etiã procedit dictũ Archid.in c.clericũ.el.1.11.q.1. ꝗ facit differentiã inter familiares habẽtes ſalariũ,& ſeruiẽtes ſine ſalario.Quia illa etiã differentia nõ valet in propoſito,quia ſalarij perceptio nõ facit quẽ famulũ ad effectũ iſtius regulæ.vt in l.Herennius.ff.de decur.ſed cõmenſalitas & ſeruitiũ.Et clarũ eſt,ꝗ ita nobis ſeruiunt famuli temporales,ſicut perpetui.& ita mercenarij, ſicut non mercenarij. Nam famulorum cõmenſaliũ ſeruientium in domo cardinalium duæ ſunt ſpecies.Quidã ſunt mercenarij,

Intellect⁹ ad dictũ Archidiaconi.

Famuli cõmẽſales

mercenarij.& iſti ſunt viliores cæteris,prout ſunt ſtabularij,coci,& alij ſimiles infima ſeruitia exercentes, inter quos poſſunt annumerari famuli famulorũ. Et prædicti mercenarij,licet ſint cæteris viliores,ſunt tamen in domo Card.magis neceſſarij,& propter vtilitatem eorum, quia nõ ita cũ cardinali verſantur minus fauoris ſperãt: & ideo capiunt illud quod certius eſt,videlicet ſalariũ. Et quia etiam cõmuniter ſunt pauperes,non habentes aliunde vnde ſibi neceſſaria comparent,niſi ex ſalario,quæ quidem paupertas fortè plures ex iſtis ad hæc infima & ſordida miniſteria deduxit,cum aliâs fuerint in bona domo nati:ſicut de Dionyſ.Syracuſano legimus,qui ex rege factus eſt pedagogus. Alij ſunt famuli non mercenarij, vt ſunt ſcutiferi,camerarij,capellani,& his ſimiles,de quib. intelligitur dictum Nicolai de Neap.in l.habitatio ff. de vent.in poſ.mit.qui voluit meliores impenſas tribui debere familiarib.Card.quàm aliis,nam intelligitur de iſtis, qui,vt plurimum in menſa,aut ſaltẽ in Tinello ſecreto ex reſiduo mẽſe Card.comedunt. Et ex iſtis omnibus nõ poteſt fieri illa diſtinctio inter perpetuos & tẽporales,vt facit Iaſon in dicta l.ſcriniarios. Eſſet enim ridiculũ putare homines liberos,cuiuſmodi ſunt familiares prædicti.ſe perpetuæ ſeruituti dediſſe, ſicuti ſerui. Sed omnes iſti ſunt temporales famuli qui in curia militant, & ſeruiunt in loco ſuo cardinalib.vel aliis prælatis ſub ſpe melioris fortunæ:quæ cum primum obuenit,receptui canunt, vt ſibiipſis viuant:interim tamẽ nõ deſinunt eſſe familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatis,etiam ſi nõ manerent,niſi per menſem in domo cardinalis. Iſta enim eſt curiæ Rom.cõſuetudo,quòd familiares ſecundũ arbitriũ eorum & dominorũ ſuorum,ac temporum & perſonarũ occaſionem mutantur, & alij eorum loco recipiũtur. & nihilominus dicũtur,& ſunt veri familiares,continui cõmẽſales. Et ita etiã reiecta illa diſtinctione Archi.& Iaſ.tenet Andr.Sicul.in c.2.de foro cõpet. Cũ quo quotidiana experientia concurrit. Eſt tamen verum, ꝙ hodie pontifices,vt tollantur omnes difficultates, faciunt vnam regulam, quòd quo ad hoc, vt quis familiaris & continuus commenſalis dicatur,& reputetur,requiritur ad minus, quòd in Tinello per quatuor menſes comedat,aliàs non gaudent priuilegiis familiarium,vt Hadr.hic.& Paulus voluerunt:quod qualiter procedat,alibi dicetur. *Familiaris, & cõtinuus cõmẽſalis di citur.*

QVAESTIO XV.

Reſeruatio cum familiaritate reſeruans.

QVAERO, an ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio, habeat locum iſta regula? Exemplũ ponamus, quòd per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata, quæ ſunt reſeruatæ ſuperius per regulam tertiam, an attendatur iſta regula?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd ſic. Nam videmus, quòd ſi familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vacatione in curia ſunt reſeruata alia reſeruatione quàm familiaritatis, vt patet in c.2. de præbend. lib.6. Et tamẽ habet locum iſta regula, vt hic voluit Gloſſator. Ergo à fortiori quãdo eſt minor reſeruatio, prout eſt illa inducta ꝑ regulam, 3. ſup. eod. Quia inter reſeruationes apud ſedẽ, nulla eſt maior illa. d. ca. 2. vt dicit Rota deciſ. 4. de præb. in antiq. Quia non ſolum eſt inducta de iure communi, ſed etiam eſt confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini, ſecundum opinionem Gloſſatoris hic, quòd iſta regula haberet locum in tali reſeruatione, propter illam rationem, quia ex quo cardinales reſident in curia, & vt plurimum familiares ſui ibidem in eorũ ſeruitio moriũtur, ſi non caperetur huiuſmodi interpretatio, regula deſeruiret eis de vẽto, & rarò haberet locũ. Fuit igitur capta interpretatio, vt impetrãtes talia beneficia ſic reſeruata, tenerentur iſtã regulã ſeruare. Et iſta ratio à fortiori habet locum, quando beneficium ſeruatum minori reſeruatione, vt eſt illa reſeruatio dictæ regulæ. 3. Igitur à fortiori idẽ in ea eſt concludendũ. Et ita ſecundum iſtam opin. concluſerunt domini in vna Palentina Abbatiæ de Truſillos, die 18. Februarij. M.D.XXX. coram R.D. Petro Vortio pro patriacha de Hieruſalem, contra Anto. de Aſtudillo. Et pro iſta deciſione facit, quia papa faciẽdo poſtea iſtã regulam poſteriorem in fauorem cardinalium, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l. non eſt nouum. & l. nam & poſteriores. ff. de leg. videlicet, vt diſpoſitio talium beneficiorum per obitum famil. cardinalium vacantium pertineat ad papam, tamen cum conſenſu cardinalis. Et ita per ſecundã conſtitutionem eiuſdem conditoris. receditur à prima, quo ad effectũ iſtius priuilegij, vt notat Bar. in cõſtitutionib. particularib. loquens in extrauag. ad reprimendã. in verſi. nõ obſtante. circa finẽ. Quod pro notabili ſequitur Curt. in repet. ca. fi. in 91. col. de cõſuet. & dixi latiꝰ in repet. mea. c. 1. de cõſtit. li. 6.

Reſeruatio apud ſedẽ quæ ſit maior.

Conſtitutio ſecunda.

 qui

q tex.ita declaratur. Et talis interpretatio capiẽda eſt in præiudiciũ cõcedentis, vt dicitur in c. quia circa, de priui leg. cũ cõcor. vt ſcribit. Iaſ. in l. beneficiũ. ff. de cõſt. princ.

Sed aduertendũ eſt, quòd contra iſtam opinionem quidam antiqui doctores conſuluerunt, dum iſte caſus accideret coram Graſſis in cauſa Redonen. Cappellæ. Dicebant enim, q regula iſta ſolum loquitur in vna reſeruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locũ in duplici, quia ſub ſimplicibus non cõtinetur mixtũ in materia reſtringibili, & exorbitãti à iure cõmuni ſicut iſta. l. ſi ita ſcriptũ. ff. de liber. & poſthu. Quinimò licet in materia fauorabili ſub expreſſione duorũ ſimplicium veniat mixtum, vt in l. Titię textores. de leg. 1. & l. legatis. §. ſi vnus. de leg. 3. Tamen quãdo vnum tãtũ ſimplex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mixtũ, neque de iure, neque de benigna interpretatione l. hoc legatum. de leg. 3 & eſt text. etiam in ratione ſui in c. cũ li. §. ſi verò. de præbend. lib. 6. Ita in caſu noſtro eſt dicẽdi, q regula iſta habeat locũ in beneficio reſeruato ratione familiaritatis tãtũ. Nõ enim eſt veriſimile, q papa voluerit in ſui prædiciũ cõcedere tale priuilegiũ cardinalibus, videlicet, quando beneficiũ ex alia cauſa reſeruatũ fuiſſet, quod Hadrianus & Paulus III. hîc cõſtituerunt. *Materia fauorabilis.*

Sed iſtis nõ obſtantibus teneo primam opinioné, quæ videtur verior & æquior. Pro qua ſunt præmittenda duo ad euidentiã iſtius regulæ. Primum, quòd iſta cõſtitutio reſpectu cardinalium, cui conceditur hoc priuilegium, eſt fauorabilis: ſed reſpectu impetrãtium eſt exorbitans. Quatenus igitur cardinales concernit, lata interpretatione eſt adiuuanda, contra ipſum concedentem, iuxta tradita per Moder. in l. beneficium, ff. de conſti. princip. & c. quia circa, de priuileg. & talis extenſio eſt, ideo benigna eſt interpretatione proſequenda. Quia conſeruat ſpem beneſeruientium. vt dicit hic Fely. in alio propoſito de commenda loquens. Sed quantum ad ipſos impetrantes, hæc conſtitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo cõtra eos ſtricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in pœnam in ea contentam incidant.

Secundò, circa intellectum præſentis quæſt. & iſtius regulæ eſt præmittendum, quòd reſeruatio inducta per regulas poteſt conſiderari dupliciter, aut ratione perſonæ, aut reſpectu rei. Declaro, reſeruatio quæ ex familiaritate *Reſeruatio ad inducta p regulas du-*

plíciter cõſideratur. reſultat, iſta eſt perſonalis, quia procedit intuitu perſonę ſicut eſt etiam illa Protonotariorum, collectorũ, & reliquorum officialiũ. Alia eſt reſeruatio, quæ cõcernit principaliter ipſam rem, licet ſecundario perſonam, vt eſt illa reſeruatio primarum dignitatum in cathedralibus & collegiatis, de qua in regula.3.ſuprà eod.cum aliis ſimilibus. Nam licet illę dignitates adhæreant perſonis, in reſeruatione tamen, cõſideratur principaliter locus & ipſa res, licet ſecundario perſona. Et inter iſtas duas reſeruationes perſonalis reſeruatio eſt dignior, licet aliquæ ex realibus reſeruationibus ſint fortiores, vt eſt illa c.2.de præbend.li.6.& quædam aliæ. Et iſta ſtant ſimul, quòd vna res dicatur fortior, altera etiam maioris cõprehenſionis, & quod non ſit dignior: vt patet in actionibus perſonalibus & realib.& in iudice ordinario & delegato. De quo per Iaſ. & Modern.in rubri.ff.de iuriſ. omnium iud. & in rubr. ff.de offic.eius.tradit latè Decius in rub.de offic.de leg. In propoſito igitur perſonalis reſeruatio dicitur reali dignior, ratione dignitatis perſonæ quę attrahit ad ſe aliam, iuxta l. iuſtiſſimè.ff.de ædil.edict.

Modo ad propoſitũ. q.dico ſic, quando familiaris cardinalis durãte familiaritate ſua obtinet dignitatẽ primã poſt pontificalem in cathedrali.vel in colligiata, prout in illa Abbatia de Truſillos, de qua ſuperius eſt dictũ, tunc concurrunt duæ reſeruationes in perſona vnius, videlicet perſonalis & realis. Tunc enim perſonalis tanquam principalis debet eſſe in cõſideratione: vt illa attrahat aliam tanquã acceſſoriam. Itaque diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione, ſi vna cum illa concurrit, realis ſub illa diſpoſitione comprehendetur. Maximè, quia hæc interpretatio tendit in fauorem Cardi.contra concedentem, quod admittitur, vt in deciſ.97.in no. Hinc dicit Egidius in deciſio.425. quod ſi papa concedit indultum cardinali, quod poſsit conferre beneficia reſeruata, poterit conferre ea quę ſunt duplici reſeruatione reſęruata ſecundum dominos, & ſequitur Fel.in c.in noſtra.in 6.correll. dereſcrip. & Moder.in tract reſerua. in tertia quęſt.ex quibus dictis prædicti Doct.voluerunt regulam.6. Cancellariæ, quæ officia curſorum & cubiculariorum reſeruat, habere locum quando vnus & idem eſt curſor & cubicularius. Et ita procedunt ea quę dixerunt Domini in illa cauſa. Sed quãdo concurrerent in vna perſona duæ reſeruationes perſonales

Diſpoſitio loquẽs de perſonali reſeruatione.

Papa conceditindultũ cardinali, &c.

les, vel duę reales: tunc vtraque eſt principalis de per ſe, & non veniunt ſub diſpoſitione loquente de vna reſeruatione & procedit ſecũda opi Et tali caſu pręponderat potentior, quæ debet attendi in fauorẽ Pontificis cõferẽtis. Exẽplũ, ſi familiaris cardinalis fieret familiaris papæ, vel Protonotarius, collector, auditor, vel habẽs aliquod officium de cõtentis in regulis. 4. & . 6. quod datur principaliter propter perſonã. Tali caſu regula iſta, quæ loquitur de vna reſeruatione perſonali, non compręhẽderet aliã, vt tenuerũt ſępe Domini, & tenet expreſſe Fely. hic. facit deciſ. 16. de præbend. in antiquis. Et ita in vna Seneſcen. Prioratus, corã me, de menſe Februa. M·D·XXXVIII. dictũ fuit per dominos. Et de hoc meminit hic Gloſſator: licet dicat quod de anno 1485. fuit practicatum contrarium in vno protonotario & ſcriptore, qui fuerat familiaris vnius cardinalis, & beneficia fuerunt reſeruata cardinali ratione conſenſus, iuxta diſpoſitionem iſtius regulę. Sed dicit hoc fuiſſe cauſatum propter quandam conſtitutionem ſiue capitulum factum in conclaui, tempore electionis domini Innocentij, qua ceſſante tenendum eſſet contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficium reſeruatum, collatum familiari ante familiaritatem, & quo ad reſeruationem officiorum, regulæ Hadriani & Pauli ſuſtulerunt, quæ voluerũt papã de talibus diſponere poſſe. Sed quo ad capitulum conclauis, neſcio an illud iſtis temporibus, ſicut tempore Alexan. renouatum fuerit. Sed ſatis cõſtat illud Summos Pontifices nõ obſeruare. Nã licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint. Nihilominus ſunt plures Docto. qui tenuerunt ea ſummũ Pontificẽ non ligare, vt Antonius de Butri. in cap. de conſt. qui exemplum ponit in Gregorio duodecimo, qui iurauerat quædã capitula in cõclaui, & poſtea contrariũ fecit. Et idem de Paulo ſecũdo refert And. Sicul. in c. in præſentia. in 24. col. de probatio. Et in c. 1. in 2. col. nu. 7. de iura. cal. vbi dicit ſe conſuluiſſe in fauorem eiuſdẽ papę Pauli, ꝙ non teneretur talia capitula obſeruare. Et illud cõſiliũ fuit tẽtũ & obſeruatũ & poſtea miſſum Regi Franciæ, vt idem ibi refert, licet de illis capitulis nõ obſeruatis per Paulũ cõqueratur & doleat card. Papien. epiſt. 177. incipiẽte, Quid hoc eſt Paule? & contra illũ inuehit, & excandeſcit idẽ card. epiſtola, 419. incip. Egid. Et quanuis ſuper hoc poſsint plura dicit

Capitula in conclaui facta, &c.

quæ tradunt Mode. in tract.iuramenti,& Deci. in conſil. 150.n hilominus,quia nõ faciunt ad propoſitum,omitto.

Circunſcripta igitur tali conſtitutione conclauis,cõcludo regulã iſtam iſto ſecũdo caſu non habere locũ: Quia concurentibus in perſona vnius duabus reſeruationibus perſonalib' vel realibus,potentior attenditur. Et in caſu iſto certũ eſt,q̃ ex iſtis duab.reſeruatiouibus potẽtior eſt illa reſeruatio, ratione officiorũ,vel familiaritatis papæ, quã familiaritatis cardinal.Quod ex eo patet,quod omnes ſummi Pontifices incipiẽdo à Ioã.22. primo regularum cõditore, ſemper de huiuſmodi officialium reſeruationibus in ſuis regulis mentionẽ fecerunt: de familiariũ verò reſeruatione nõ omnes.Et adeo ſummis Põtificib' officialiũ reſeruatio chara & peculiaris fuit,q̃ nõ cõtẽti fuerũt ſolis regulis eorũ beneficia &officia reſeruare, niſi etiam ſuper hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauag. Pauli ſecundi,ad Romani.&c. & nouiſſimè hoc prouiſum eſt per regulam Hadriani & Pauli.Super quibus multę deciſiones in cõtentione factæ reperiũtur. Et longe plures quæſtiones illarum occaſione ſubortæ,quarũ aliquas ſcribit Bartolomeus Belenzinus,quondã Rotæ auditor,in tracta.de chari.ſubſid. in vltima parte.Et Gaſpar de Peruſio,& latius Moder.in tract.reſeruationũ.Itaque ex prędictis cõcluditur,q̃ dicta officialium reſeruatio tanquã principalis & importans debet attẽdi, quo ad hoc,vt papa libere abſque cõſenſu cardinalis cõferre poſſit. Regula igitur loquens de vna reſeruatione iſto caſu,locũ non habebit in alia. Sicut dicimus in duabus ſeruitutibus,q̃ vna remiſſa,alia in ſtatu ſuo remanet, vt in c ex tuarum. de auth. & vſu pal. & l.ſi domus ff. de ſer.verba.pręd.Et ita in ſpecie,licet nõ per prædicta motiua,tenuit Rota in familiaritate papæ,& cardinalis concurrentibus in perſonam vnius.Nam voluit illã papæ debere attendi, adeo, quod requiretur aliqua mentio familiaritatis Cardinalis,neque illius conſenſus,tanquã q̃ maius lumẽ obfuſcet minus,iuxta.c.volẽtes,de off.deleg. & c.ſi omnia 6.q.1.vt in terminis adnotauit dominus Guilelmus Caſsiodorus in ſuis Collectaneis deciſionum Rotæ,deciſione incip. Stãte familiaritate:&c.vbi ꝓ iſta opinione aliquas rationes ſcribit,reſpondendo ad quædã contraria quæ ibi videri poterunt poſtquã ſunt impreſſæ Eſt bene verũ q̃ adhuc illud motiuũ,videlicet,q̃ in materia exorbitanti

Reſeruationibus duabus in perſona vnius cõcurrentibus qua attendatur.

Reſeruationes officialiũ ſummi Pontifices charas & peculiares habent.

Seruitutes duæ.

Materiã exorbitãs

bitanti ſub ſimplicibusmixtum non comprehendatur, valide obſtat. Adeo q, die 20. Nouembris. M.D.XXXVI. in vna Romana pecuniaria, coram R. lom. Ioan. Paulo pendente, Domini mei concluſerunt, illud dictum habere locũ in regula, de nõ appellando ante diffinitiuam ſententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in cõmiſſionibus per quas cauſa appellationis committitur, voluerunt nõ habere locum in caſu mixto. videlicet in cõmiſſionibus quas non ſolum cauſa appellationis, ſed etiam negotij principalis committeretur. Ratio fuit illa, quia ex quo regula eſt exorbitans à iure, & loquitur in vno caſu ſimplici, non debet habere locũ in mixto. iuxta capitulũ ſtatutum. de electio. libro ſexto. iuncto capitulo, licet canon, eo. titulo. & aliis motiuis. quæ breuitatis cauſa non refero. Quæ quidem deciſ. poteſt in ratione ſui adaptari, ad præcedentia. tamen ex diſtinctionibus ſuperius factis, facile hoc obiectum tolli poteſt, ſicut & aliæ plures quæſtiones quas ſignat hic Gloſſator ex prædictis reſolui poterunt, quas ne ſim prolixior, omttam.

Illud tamẽ non omittendum, q modernis temporibus iſta difficultas ꝑ maiori parte per modernos Pontifices, maxime per Iuliũ & Hadrinũ & ſanctiſſim ũ do noſtrum Paulũ tertiũ, in regulis ſuis ſublata videtur q vltra alios plura ad regulas prędeceſſorum ſuorum addiderunt.

QVAESTIO XVI.

QVAERO, dicitur hic, q in impetratiõe beneficij vacãtis per obitũ familiaris, nomẽ & titul. cardinalis eiuſdẽ exprimendus eſt, alias gratia, &c. Quid ſi cardinalis fuit abſens tempore impetrationis de licẽtia papę vel aliàs, an tali caſu requiritur expreſſio nominis & tituli? *Cardinalis abſens tẽpore impetr. &c.*

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet in duobus locis, q ſic, ex eo. quia dantur duo priuilegia cardinali, ſcilicet. q exprimatur eius nomen & titulus. Item quod habeatur eius conſenſus. vnde licet abſentis cardinalis cõſenſus requirendus nõ videatur, debet tamẽ in literis de nomine & titulo ei' mẽtio fieri, quia regula eſt iuris, q ex duob' vno ſublato, non cenſatur aliud remoueri. argu. l. ſi domus. de ſeruit. vrb. præd. c. ex tuarum, de auth. & vſu pal. Et ita dicit Gloſſator ſe in palatio meminiſſe ſentẽtiarum. Et iſta opinio mihi placet, quia eam ſequitur Fely. in quibuſdam apoſtillis ad regulã 7. ſupra eo. quidicit ita in Rota ſeruari. Et ſic ſecundum iſtam opinionem hodie, quæ numeratur

4. Iulij

4.Iulij.M.D.XXXIX.iudicauit Rota in vna Maclouien.Prioratus coram.R.D.Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO XVII

Cardi.abſens à curia,&c.

QVAERO,quid ſi cardinalis fuerit abſens à curia ꝑ duas dietas,venationis cauſa,vel alias:an ſicut nominis expreſſio,ita requiratur tali caſu eius cõſenſus? SOLVTIO.Gloſſator hic in 2.fo.tenet.ꝙ nõ: quod ſeruatur etiam in mediis annatis,de quibus non participant abſentes,niſi eiſdem concedat papa,quod non libẽter facit.Et ratio iſtius opinionis eſt,quia iuſtum eſt vt abſentes non gaudeant iſto priuilegio,ne ſic papa ſolus & ſine conſiliariis maneat,& adeò iſta opin.videtur vera,quòd etiã ſi cardinalis abſens à papa breue reſtitutoriũ obtineret, quòd collationes per obitum ſuorum familiarium factæ abſque eius conſenſu non valeant,illud breue intelligeretur in caſibus, in quibus requirebatur conſenſus cardinalis,ſi præſens eſſet. Ita in vna Calagurit. coram domino Iacobatio Io. Baptiſta de Senis quondam egregius aduocatus ſe obtinuiſſe retulit.

Exiſtens infra duas dietas, &c.

Idẽ tamẽ Gloſſator hic in fi.ſui cõmẽti ſe inuoluit.& ꝓpter literã mẽdoſã videtur eius opinio turbari.Sed vt puto,videtur inclinare in cõtrariã ſentẽtiã, videlicet ꝙ habeat locũ regula.Adde,ꝙ eandẽ opinionẽ tenet.Fel.licet etiam corruptè in apoſtillis.7.regulæ,ſuprà eo.& aſsignat rationẽ,quia talis exiſtẽs infrà duas dietas,cenſetur eſſe in curia,& habetur pro præſente.iuxtat tex.in ca.præſenti.de præbend,lib.6.quem etiam allegat Gloſſator hic.

Sed aduertendũ eſt,quòd iſte caſus accidit tempore Pij 2.in perſona cardinalis Papienſis,cuius extant epiſtolæ illæ celebres,illorum temporum hiſtoriam cotexentes. Et poſt longas diſputationes fuit tunc dictum,regulam non habere locum.Cuius concluſionis neque ratio,neque allegatio apud me extat, niſi quædam ſimplex memoria facti ,quam reliquit mihi vir ille ſummus Lauren.card. Sanctorum Quatuor.Sed quia hæc ſimplex & nuda facti memoria fortaſsis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit.& in primis pro parte negatiua videlicet, quòd nõ requiratur abſentis cardinalis conſenſus,facit quia regula iſta loquitur in conſenſu pręſtando quãdo cardinalis in curia præſens fuerit:ergo debet intelligi de vera pręſentia,non autem de illa quę per interpretationem in certo caſu ſpeciali extenſiue fingitur

prout

prout in d.præſenti.qui quidem textus non procedit declaratiue,ſed extenſiue,cum id non eſſet de iure antiquo ſecundum Dom.ibi in prin.in 1.quæſt.Nã in dicto caſu ficto non poſſunt verificari verba regulæ quæ de eo qui eſt in curia loquitur.l.quicquid aſtrigẽdæ.ff.de verb.obl.l.1.§.hæc verba.de neg geſt.quia verba in dubio debent intelligi de actu vero,non de ficto, vt notabiliter dicit Bar. in l.1.§ hoc interdictũ,per illum tex.ff.de fonte.caſus igitur dictæ abſentiæ qui ab iſta regula excipitur, relinqui debet,tanquam omiſſus ſub diſpoſitione iuris cõmunis. iuxta vulg.l.cõmodiſſimè de lib.& poſthu.Secundũ quã iuris diſpoſitionem beneficia vacantia in curia per Papã libere conferuntur.cap.2.de præbend.lib.6.Et hoc rationi & iuri conſonat,vt ita reſtringatur regula iſta, cum ſit contra regulas iuris,& ſit odioſa,cum per eam poſſet induci diuturnior vacatio,dum conſenſus cardinalis procuratur.quia non ita de facili per quemcunq; poteſt haberi.

Prǽterea videtur ex alio,ꝙ diſpoſitio.d.c.præſenti non poſſit ad iſtam materiam adaptari quia eſt multũ illa ab iſta diuerſa.Nã ibi nõ fit reſeuatio beneficiorum vacantium per obitum perſonarum ibi expreſſarum propter meritũ vel fauorem earũ,quia ſint præſentes in curia,ſed ſolũ fit reſeruatio propter fauorẽ principis reſeruantis. Ita dicit Ioan.And.in cap.2.eod.ti.Vnde quantum ad pótificem nihil intereſt, an perſonæ de quib. agitur in d.c.prǽſenti,ſunt verè præſentes,vel per fictionem.quia vtroque modo pontifex conſequitur intentum ſuum.Sed bene intereſt põtificis quo ad regulã iſtam,de qua præſentia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalib. iſtud priuilegiũ regulæ:ex eo,quia ſecundum eorum officium aſſiſtũt papæ conſulẽdo,& in arduis ſedis Apoſtolicæ negotiis operoſe agendo.cap.fundamẽta.§.decet. de elect.lib.6. Hinc eſt,quòd ſine licentia recedere non poſſunt, cũ habeant alas ligatas, ſecundũ Hoſtien. in cap.eccleſia veſtra.el,2 de elect. Cum ex eorum officio aſſumere debeant põdus diei & æſtus,ſicut illi q̃ ſunt vocati in partẽ ſolicitudinis, iuxta text.in ca.decreto.2,quæſt.6.Et ob eam cauſã meritò priuilegiis honorantur,ſecundũ Oldr.conſi.48.incip. ius commune.apparet igitur eſſe cõtra naturam ſui. officij,ſi cardinalis de latere principis ſe vel paululũ ſubtrahat,Ceſſat enim tũc cauſa priuilegij & fauoris,cum nec tũc illuſtrãtur comitatu lateris principis,cuiꝰ meritò cardinales

Intellectꝰ ad textum in c. præſenti.

dinales aſsiſtentes eidē ſunt cæteris chariores l.1.C. de præpo.labo.lib.12.ſecūdū Bal.in rubri.ff.de off.conſu. & in cap.olim.de reſcrip.Nam nō ita æqualiter ſplendet, q̄ abeſt,ſicut qui pręſens eſt.ſecundum Bald.in l.de multa. C.de bonis quę liber.quia inter abſentes cardinales,etiā de licentia papę,& pręſentes longum eſt diſcrimen.Nam vt dicit idem Bal.in ca.bonæ.el.1.de poſtul.præla. Cardinales reſidētes in curia æquiparantur ſtellis fixis,quæ nō mouētur niſi motu orbis.ſicut & cardinales nō mouētur niſi motu papæ.Sed cardinales legati,qui de licētia papæ abſentes,ſunt,æquiparantur cōſtellationib.ſiue planetis qui mouētur motu proprio,nutu dei,ſicut & legati nutu papæ.Et ideo cardinalis pręſens reputatur dignior abſente,vt dicit And. Sicul.in conſi.57.in 5.col.nu.11.lib.1.Et latius hoc probat idem And.Sic.in cōſi.1.in 21.col.li.1. Hinc proceſsit quòd cardinales reſidētes in Romana curia excuſantur à reſidentia ſuorum beneficiorum propter aſſiſtentiam papæ.Intelliguntur enim ex hoc ſingulis eccleſiis deſeruire, vt dicitur in.d.c.bonæ.& in cap.cū dilectus.de clericis nō reſid.Et ideo in cap.ex geſtis,de cleri. non reſid.ille cardinalis,de quo ibi tex.loquitur,priuatus fuit,quia non reſidebat in curia in tit.ſuo, nec aſſiſtebat papæ,vt dicit Ioan.And.in addit.ad Specul.eo.titu.circa fin.& tenet Old.cōſil.48. incip.ius commune.Itaque cū dictum miniſterium non poſſunt impendere,vagantes amœnitatis gratia,ceſſat tūc fauoris pręrogatiua,nec poſſunt dici eſſe in curia,vt regula exigit.Tenētur enim aſſiſtere,vt dicitur in dicto.§.decet,quod fieri nequit ab eo, qui à conſpectu eſt remotus.Et licet per licentiam,quam fortaſſis cardinalis tūc diſcedens conſequi poteſt,quo ad ordinarios fructus capellæ pro præſente haberi deberet: nihilominus ex quo dicta abſentia eſt fauore proprio cōceſſa,nō autem vniuerſalis eccleſię,cui famulari tenetur: iuxta cap.bonæ.de poſtul.prælat.nō poteſt reputari præſens,quo ad ea quæ ſpeciali priuilegio dantur præſentib. niſi ſpecialiter cōcedatur,vt voluit Ioan And.in cap.fin. de cōſuetu.lib.6.ita limitans dictum Archid.ibi.& ſequitur Abb.in c.ex parte,de cler.nō reſidentib.in fi. Itaque fructū dictæ affectionis,ſiue beneuolentiæ,aut certè charitatis,abſens nullo,pacto pętēdere poterit.Iſta ſunt quę trutinanti calamo pro parte negatiua adduci poſſunt.Si quis tamen primā partem affirmatiuā tueri vellet,multa de

Cardinales quare à curia recedere nō poſſunt ſine licentia papæ.

Card. præſens dicitur dignior abſente.

Card. reſid.in Roma.&c.

de facils dicere poſſet: quia materia eſt anceps, & patitur multas rimulas. In primis poſſet aducere illud, quod tradit Albe. in tract. ſtatu. parte. 4. q. 8. vbi dicit, quòd ille qui corpore eſt in vno loco, animo tamen & mẽte eſt in alio, cenſetur ibi eſſe, vbi mentaliter, nõ vbi corporaliter exiſtit: allegat inter alia. l. nihil ff. de capt. Sed cardinalis abſens cauſa venationis, habuit animũ redeundi Ergo exiſtimandus eſt ſemper Romæ fuiſſe. *Exiſtens corpore in vno loco, &c.*

Accedit, quod dicitur in §. pauonum. inſtit. de rer. diuiſ. vbi dicitur, quod animal quod noſtrũ eſt, etiam ſi natura ferum fuerit, nonquam tamen noſtrum eſſe deſinit, donec animum redeundi habuerit. Reuertendi autem animum nunquam quis amttere cenſetur, niſi poſtquam reuertendi conſuetudinem deſeruerit. Ita dicitur ibi. Sed cardinalis, qui abſuit cauſa recreationis, non deſeruit curiã quia rediit. Igitur, &c. Et pro iſta parte faciunt ea quæ tradit Abb in c. in noſtra, in penult, & fi col. de ſepult. *Reuertẽdi animus.*

Et in ſumma vltra prędicta pro iſta parte faciũt duodecim fundamenta, quæ quidem Moderni curioſi in ſimili queſtione cumularũt in quibuſdam allegationibus nouiter impreſsis. alega. 20. quæ ibi videri poſſunt. Vbi dictus doctor cõſuluit pro quodam parafrenario cardinalis qui abſuerat animo redeundi.

Poſtremo vltra prædicta, pro iſta parte facit, quia priuilegia iſtius regulæ conceſſa fuerunt cardinalibus propter tres rationes. Prima, vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius deciſ. 632. in princip. Secunda, propter onera quæ ſubeunt in alendis familiaribus, iuxta deciſ. 16. de præben. in antiquis. Ac vt ſpes bene ſeruientium tali priuilegio ſuſtineatur. vt Rom. dicit in conſil. 498. Tertia, vt aſſiſtãt lateri papæ vt ſuperius dictum eſt. Vnde licet iſta ratio aſſiſtentiæ ad tempus ceſſet, aliæ tamẽ rationes militant, in quibus poteſt iſtius regulæ diſpoſitio ſuſtineri, iuxta vulg. §. affinitatis. inſtitu. de nupt & tradit Iaſ. in l. cum filio. co. 23. de leg. 1 in l. dedi. la prima, in primo notabili. ff. de condict. cau. dat. *Priuilegia cõceſſa cardinalibus*

Tenendo tamen aliam partẽ ad iſta poſſet reſpõderi, Primo ad adducta ſuperius, quòd procedant ſecundum fictionẽ, quę non habet locum in caſu noſtro, per ea quæ dicta fuerunt. Ad iſtud vltimum de §. affinitatis, reſpondendi poteſt ex traditis per Decium in cap. cum ceſſante. de appellat, quòd non procedant, quando cauſæ ſunt cõnexæ:

Cauſa cō nexa

nexæ: quia tali caſu requiritur omnium concurſus, vt tradunt Modern. in amplo tracta. præſcript. fol. 17. in fin. & Iaſon. in l. in teſtamēto. col. 13. C. qui teſtamen. fac poſ. & ſic limitatur. d. §. affinitatis. Vel procedunt quādo omnes rationes ſunt à iure expreſſæ, vt dicit Lanzello. Decius in l. ſingularia. in 2. colum. ff. ſi cert. per. Sed hic nullæ prædictarum rationum ſunt expreſſæ in regula. Igitur requiritur concurſus omnium, cū omnes ſint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in diſputationis cōgreſſu ſuſtineri poteſt. Tamē illa opin. eſt communior, quòd quando cardinalis eſt longo

Abſens reputatur pro mortuo.

tēpore abſens, vel pro negotiis multum diſtat à curia, cōſenſus eius requiri non debet. Ratio eſt, quia talis abſens reputatur pro mortuo, vt not. docto. in ca. præſentata. de teſtib. & Ioan. Andr. in cap. ſi cōtra. de offic. deleg. lib. 6.

Modici tē poris abſentia.

Imò etiā abſentia modici temporis multū de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. vt dignit. ordo ſerue. vbi voluit, quòd maioris eſt honoris electio facta præſente cancellario principis, quā ſi mittatur ſibi ad domū. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi doct.

Dignitas collata præſenti, &c. Conſul illuſtris.

quòd dignitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur illa quæ cōfertur abſenti. Et propterea voluit glo. in rubric. ff. de offic. conſul. & gloſſa in rubri. de offic. procōſul. quòd conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis. Et ex iſtis poſſet etiā inferri ad curiales reſidentes in curia, qui ob eam cauſam plura cōſequūtur priuilegia. vt latè ſcribit Bartholomæus Caſſaneus in cathologo Glorię mundi. in 6. parte. in 22. conſideratione. cum ſequentibus. quando parum diſtat à curia illico reuerſurus, vt quando abeſt venationis cauſa, pro qua opi. faciunt ea quæ in præcedenti. q. dixi.

QVAESTIO. XVIII

Familiaris mortuo cardinali, &c.

QVAERO ſi familiaris, mortuo ſuo cardinali ſe trāſfert ad alium cardinalem, & moritur, nunquid iſte ſecundus cardinalis debeat præſtare cōſenſum, ex quo primus cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in penult. colum. ponit quæſtionem ſed inuolutè. Et ideo ſuper hoc diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus eſt, circa beneficia acquiſita durāte ſecunda familiaritate, & in iſtis nō eſt dubium, quòd ſecūdus Card. debeat præſtare cōſenſū, per tex. hic. Et in hoc puto Gloſſatorem

ſatorem non dubitaſſe, licet obſcure loquatur.

Secundus caſus eſt circa beneficia acquiſita per familiarem, durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc eſt ſubdiſtinguendum, q aut cardinalis primus dominus viuit, & illius eſt requirendus conſenſus, vt hic dicit tex. Aut verò eſt mortuus, & iſta regula ſuper hoc nihil diſponit. Sed prima facie videtur dicendum diſpoſitionem talium beneficiorum liberam ad papam pertinere ex eo, quia per ceſſationem familiaritatis cardinalis papa in regula tertia, ſuprà eod, beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruat: ergo nihil debet in hoc facere ſecundus cardinalis, qa quod lex nõ dicit, nec nos dicere debemus, vulg. l. ait prætor. & iſta interpretatio tenenda eſt in dubio tanquam fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in c. 2. de præbend. lib. 6. quod voluit beneficia vacantia in curia ad liberam papæ diſpoſitionem pertinere. Et iſte recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis: vt dicit Gloſſ. magna in cap. 3. de præbend. lib. 6 cum vulg. de quibus per Moder. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact. & in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. *Recurſus ad ius cõmune.*

Et licet Gemi. in conſi 93. & Egidius relatus per Tho. Faſtoli in deci. Rotæ in cauſa. 28. dubio. 1. aliàs dubio. 63. & Nicol. Miliſin verb. reſeruatio. §. vlt. voluerint huiuſmodi reſeruationem ceſſante familiaritate extingui. Itaque d. regula. 3. non videtur habere locum. Nihilominus contrarium eſt verum, videlicet quod reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatem non extinguitur ceſſante familiaritate, vt dicit deciſ. 2. in titu. de præben. in antiquioribus. & eſt clara extreuag. Pauli ſecundi, titu. de præbend. incip. ad Romani, &c. de qua ſuperius feci mentionẽ, quã miror præfatos doctor. non vidiſſe, cũ iam ædita fuiſſet. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ ſæpe ſit mentio, imponit finem huic quæſtioni, quòd talis reſeruatio non expiret ceſſante familiaritate. Et ita in puncto concluſit tempore noſtro Rota, vt refert Dominus Petrus Andr. Gammarus in tractatu legati, libro. 3. fol. 66. per plures rationes & dicta doctorum: quas breuitatis cauſa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeundo ad quæſtionem, Nunquid quando familiaritas primi cardinalis ceſſat propter mortem primi cardinalis, ſi familiaris tranſit ad ſeruitium alterius cardinalis, eſt dubiũ, quod mortuo familiari, iſte ſecũdus cardinalis debeat *Reſeruatio ſemel cauſata.*

conſenſum præſtare:vt dixi.Videtur quod non,per regulam.3.ſuprà eod.Sed ſi bene cõſideretur, illa regula non aperit quando primus cardinalis fuiſſet mortuus, ſed loquitur indiſtinctè,& ideo debet declarari per iſtam regulam poſteriorem quæ clare loquitur quando familiaritas primi cardinalis non fuerat diſſoluta per obitum cardinalis,arg.l.ſed & poſteriores.ff.de legib. Et ideo non abs re Gloſſator hic ſe inuoluit,& allegat pro parte affirmatiua tex.in c.1.§.fin.ne ſe.vac.lib.6.& tex regulę hic in verbo, habebunt. Poſtea in contrarium allegat d.§.fin. & ſubdit ſe credere in curia primam opinionem practicari propter Cardin.viuentes,qui per fas & nefas volunt habere prerogatiuas.Hæc Gloſſator.

Sed aduertendum eſt diligenter,q́ Gloſſator hic grauiter decipitur circa deciſionem iſtius quæſtio.Nam omiſſo tex.allegato per eum in d.c.1.ne ſe.vac.lib.6. qui non facit ad propoſitum, ex quo loquitur in requirẽdo conſilio, de quo hic non loquimur,ſed de requirẽdo conſenſu.Inter quæ eſt magna differentia,prout dicit gloſſ.ordinaria in verb.conſenſus.in c.ſi pro te.de reſcrip.lib.6. Eſt conſiderãdum q́ etiam ſi præſupponimus illum tex.in conſenſu habere locum,nihilominus illud procedit in materia in qua eſt expeditum conſenſum requiri. Sed in caſu iſtius quæſt.illud eſt de quo dubitamus, ſi debeat ſecundi cardinalis conſenſus requiri. Et proculdubio ſi inſpiciãtur verba iſtius regulæ,debemus concludere quod non, quia regula requirit cõſenſum cardinalis quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquiſiuit. Sed iſte familiaris tempore familiaritatis ſecundi cardinalis nihil acquiſiuit, ſed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc caſu, quia cum limitate loquatur circa beneficia acquiſitã tempore familiaritatis,limitata cauſa limitatum effectum producere debet,vulg.l.in agris.de acquir.re.do.& illa qualitas acquiſitionis durante familiaritate, debet adeſſe tempore quo præſtatur conſenſus. Cum igitur in caſu iſto non cõcurrant prædicta,cocludẽdum eſt collationẽ liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad papam ſine aliquo conſenſu iſtius ſecundi cardinalis.Imò quando verba regulæ non eſſent clara,ratio iuris hoc ſuadet:qa cum regula iſta,vt ſæpe dictũ eſt,ſit exorbitãs à iure cõmuni,impediens collationẽ liberam beneficiorum papæ ſibi datam à iure,vt in c.2.de præbend.lib.6.debet ſtrictè interpreta

ri.

ri.Cum etiam grauet impetrãtes hoc onere, & ſeruitute exigendi conſenſum, qui ſæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi poteſt: quod etiam tendit in graue præiudicium eccleſiarum,quarum diuturna vacatio eſt pe riculoſa,iuxta c.ne pro defectu,de elect. *Vacatio eccleſiarũ diuturna periculoſa eſt.*

Confirmatur iſta opin. q̃a clarũ eſt huic regulæ locum non eſſe,quãdo beneficia per familiarem poſt familiarita tem acquiſita fuerunt,vt patet in tex.& clarius probatur in d.extrauag.Pauli,de qua in ſuperiorib.quęſtionib.men tio facta fuit. Ergo eod.modo neq; habebit locũ regula in beneficiis acquiſitis ante familiaritatem iſtius ſecundi cardinalis,cum ſit ead.ratio: & tenet expreſſè Gaſpar de Peruſio antiquus doctor,& epiſcopus Frequẽtinus in tra cta.reſeruatio.fol.8.nuper à me typis datum.

Sed qui vellet primã opinionẽ defendere,de facili poſ ſet,quia pro illa opin.videtur facere in indiuiduo conſiliũ Pet.de Anch.398.vbi apparet q̃ Benedictus XIII. accep tauerat vnum abſentem in familiarem,qui ante familia- ritatem beneficia acquiſiuerat,accidit quod eo mortuo fu it dubitatũ nunquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Pet.de Ancha.videtur ibi ſentire quòd ſic, ex eo,quia pa pa Benedict.ea tanquam reſeruata liberè contulit: & ta- men illa beneficia nõ fuerãt acquiſita durãte familiarita te,ſed ante familiaritatem. Et licet Pet.de Anch.ibi tene at prouiſionẽ nõ valuiſſe,illo reſpectu quia receptio fami liaritatis nõ valuit. Tamẽ à contrario ſenſu videtur ſenti re, q̃ ſi receptio tenuiſſet,prouiſio valeret, pro qua opin. videtur eſſe tex.in d.reg.4.ſuprà eod. ſi recte inſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares cõtinui cõmen ſales obtinẽt,& in poſterũ obtinebunt,&c. Pondera ver- bũ obtinent, q̃ denotat beneficia iam eſſe obtenta tem pore quo reſeruãtur. Nam eſt verbum præſentis & præteri ti.Itaq; illa regula non dicit quæ obtinuerint durante fa- miliaritate,ſed quæ iam obtinẽt. Et ita reperio iſtam opi- nionem tenere per verba illius regulæ.3.quẽdam doctum & practicum modernum Sabinen.in tracta.reſerua.in.22. effectu.in verſi.ex eodem facto.cuius opuſculũ ſub pulue- rib.& vmbris deliteſcens præteritis diebus imprimẽdum tradidi. Tamen qui vellet aliam opinionem tueri, ad con ſiliũ Pet.de Anch.& ad dictã regulam poſſet reſpondere, videlicet negãdo Petrum de Anch.ex eo ibi tenuiſſe, col lationem illam nõ valere: quia receptio non tenuit,quia *Beneficia familiarium.*

hoc nõ aperit Sed potuit ex alio capite moueri,ex eo,q̃ illa beneficia fuerũt ante familiaritatẽ obtenta: vnde cũ clarè non appareat de eius mente,non poteſt in eo fieri fundamẽtum, arg.l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tut. Et ad regulam tertiã poteſt dici, quòd illa verba dubia Obtinẽt, intelligenda ſunt,vt minus præiudicent iuri communi,videlicet,de obtentis durante familiaritate, præſertim cũ iſta regula,vt dictũ eſt,à iure cõmuni exorbitet. Et quia per huiuſmodi reſeruationes & regulas totũ ferè ius canonicum deſtrui videtur,vt dicit Decius in c.1.in 2.col. de elect. Et ideo in caſu iſto idem de beneficiis acquiſitis ante familiaritatẽ,ſicut de acquiſitis pòſt iudicare debemus,quia,vt dicit Bart.in l.ſingularia.in 4.col.verſi.3.accidit.ff.ſi cert.pet.de his quæ fiunt ante vel poſt actum,idẽ eſt iudiciũ,vt in mirabili & notabili caſu tradit Claudius Aquenſis in rubr.ff.ſol.matrimo.in 3.col.verſi.addo, q̃ etiam cũ concor.de quib.per Iaſ.in l.non ſolũ.§.morte.in 4.col.nu.13.ff.de ope.no.nunt.& in l.ſi mihi bona. §.iuſſu.in 4.col.verſi.in 4.parte.ff.de acquir.hære.

Iudicium de his.

Sed clarum eſt,beneficia acquiſita poſt familiaritatem finitam,ſub iſta regula nõ includi,pari modo nec ea quæ fuerunt acquiſita ante familiaritatem includi debere, cũ in vtriſque eadem ſit ratio. Et iſta omnia de plano procedunt,niſi in reſeruatione de talib beneficiis caueretur expreſſe, vel cardinales,prout ſolẽt,hæc per ſua indulta à papa impetrarent. Quibus ceſſantibus,de iure videtur iſta opinio æquior,quamuis vtraque ſe iuſtis rationibus tueatur,ſuper quibus libenter viderẽ,quid Rota teneret.

QVAESTIO. XIX.

QVAERO ponamus beneficia familiaris vnius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iuriſdictionis,an requiri debeat conſenſus?

Aſſenſus.

SOLVTIO. Fely.hic in quibuſdã breuiſſimis & mẽdoſis apoſtillis tenet q̃ non:quia iſte caſus eſt exceptus ab iſta regula,nullam tamen rationẽ allegat. Poteſt tamen iſte caſus terminari per diſpoſitionẽ Hadriani VI. qui ex mente nonnullorum prædeceſſorũ ſuorum iſtam regulã ſic declarauit q̃ quãdo cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacãte per obitũ familiaris alicuius cardinalis, tunc non habet locũ iſta regula. Si tamen beneficium vacet in curia,& papa de illo prouidet,tunc bene in expeditione

tione literarum requiritur conſenſus cardinalis ordinarij, ſi præſens ſit in Rom. cũ aliàs nõ. Ita voluit Hadrian⁹ & ſequuti ſunt alij pontifices Moder. Et ita per iſtam regulã deciſus fuit caſus notab. in Rota de mẽſe Iulio. 153. coram R.P.D. Marcello Epiſcopo Marſicano in vna Cremonen. parochiali ſancti Apollinaris, in qua Reuerendiſſimus cardinalis Simonetta habuerat conſenſum à Reuerendiſſimo Cardina. Rauennaten. ordinario, ꝙ poſſet idẽ Cardinalis Simonetta capere primũ beneficiũ vacãs in dicta diœceſi. Accidit, ꝙ vacauit dicta parochialis per obitũ cuiuſdã familiaris dicti cardinalis Rauennaten. collatoris ordinarij. Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitũ, ꝙ prouiſio non valebat, ex eo, quia in ea non erat cõſenſus Card. Rauẽnaten. Replicabatur, ꝙ ſufficiebat ille primus cõſenſus præſtitus, de capiendo beneficia vacan. Triplicabatur illum conſenſum nõ extendere, nec ſufficere quo ad iſtã regulã, ſed ille cõſenſus ſolũ reſpicit indultũ ipſius Card. collatoris. Nã ex quo nulla expectatiua vel reſeruatio poterat cõcedi in d. diœceſ. Cremonen. ſtante indulto cardinalis ordinarij, ſi quantũ ad indultũ præſtitit conſenſum illi conſenſus nõ ſufficit ad ſatisfaciẽdũ iſti regulæ. arg. c. ex tuarũ. de auth. & vſu pal. quia ſunt diuerſa impedimẽta. pro qua opin. faciunt quæ dixi ſuprà. q. 11. Breuiter fuit cõcluſum per illã reg. non impedire cardinalẽ Simonettã beneficiũ acceptare poſſe, neque dari concurſus cũ indulto, quia clarũ eſt ꝙ ſi ipſe idem Cardi. Rauennatẽ. ordinarius cõferret beneficiũ ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta: ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri cõſenſit, obſtabit, cum regula indulto deſeruiat & famuletur. Sed quãdo collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudiciũ, debet iſta regula ſtrictè intelligi, & tali caſu poſſent intelligi verba appoſita in gratia Card. Simonettę, videlicet dũmodo non vacet beneficium per obitũ familiaris alicuius cardinalis viuentis, cuius conſenſus requirendus foret: nam talia verba intelliguntur de alio Cardi. quàm Rauennaten. ordinarij collatoris, cuius conſenſum habebat. arg. eorũ, quæ dixi in regula de nõ tollend. ius quæſi. in fi. primæ quæſt. & hoc modo nõ infertur aliis præiudiciũ iuxta text. in l. fi. §. licentiã. & quæ ibi notant Moder. C. de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendũ eſt, ꝙ ne alius ordinarius præiudicetur, tãtũ *Collatio pertinens ad alium, &c.*

EE 3 ſiet

fiet interpretatio hic de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionē papę, cōtra quē faciēda eſt latior ſinterpretatio, vt ſępe eſt dictum, per rationē quā ponit tex. in c. quia circa. de priuileg. Non ſic quando agitur de perſona tertij.

In contrarium tamen facit, quia rationes finales iſtius regulæ quæ fuerunt, vt honori cardinalium deferatur, vt ſpes familiarium bene ſeruientium conſeruetur, & cardinalium onera libentius ſuſtineantur: ac, vt in locū amici familiaris cōſolationis vice alium ſubrogare poſſit, militāt omnes iſto caſu. Ergo eadē debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio, quam ita in curia ſeruari Moderni, Sabinen. dicunt in tracta. reſeruationum, in 17. effectu. verſicu. ſextum eſt. Pro qua opinione mouentur iſta ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre: quàm extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis. arg. l. eius militis. ff. de teſta. milit. Quia cauſa naturalis accidentali præfertur. l. 3. ff. de tutel. Faciunt pro iſta opin. quæ dicit Egi. deciſ. 13. circa fina. Et iſta pro hac opi. ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus, & Moderni pontifices, vt hoc dubiū tollerēt, in regulis ſuis iſtū caſum expreſſerunt, vt hodie videmus. Tenendum igitur eſt, quòd quādo collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri conſenſus.

QVAESTIO. XX.

QVAERO, quòd ſi ſede vacante, aliquis recipitur in familiarē alicuius Card. & antequā eligatur papa, moritur familiaris, nunquid habeat locū regula? *Sede vacante.*

SOLVTIO. Modern. Sabinen. in tract. reſerua. in 17. effectu, verſi. quartum eſt. iſtā quæſtionem in terminis ponunt, & dicunt, regulam iſtā non habere locum: ratio eſt, quia ſede vacante omnes reg. Cancellarię etiam reſeruātes beneficia familiarium expirant, & reuocatę cenſentur. Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris cōmunis, vt videlicet, nouus pontifex liberè de illis diſponere poſſit, tanquam de vacantibus in curia ſine cardinalis conſenſu. Nec extrauag. Pauli hoc caſu obſtat, quia illa beneficia familiarium nō reſeruat, ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit. Itaque ſolæ regulæ cancellariæ reſeruationem induxerūt, quę vt dixi, per obitū condentis ipſo facto extinctæ fuerunt. Et iſtā opin. tenet etiā Gloſſator (licet in alio caſu) ſuprà in regula ſecunda. *Reg. Cancellariæ reſeruantes beneficia.*

Pro

Pro qua parte plures aduocati vrbis, tempore Leonis, in cauſa monaſterij Seducen. quæ tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, vt Melchior de Baldaſſinis aduocatus tunc celebris refert in quodã ſuo latiſſimo conſilio. Et meminit Reuerẽdiſſimus dom. Lauren. Cardinalis Sanctorũ Quatuor in libro quodam adnotationum ſuarum, fol. 4.

QVAESTIO XXI.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiaritis cardinalis eſt canonicus in ecclesia non numerata, & moritur. quid ſit locus regulæ? *Familliatis cardinalis canonicus, &c.*

SOLVTIO. Moderni Sabinen. in tract. reſeruation in vltima charta mouent quæſtionem, & non reſoluunt. Tamẽ ex verbis iſtius regulæ poteſt capi reſolutio. Quæ regula iſta loquitur de beneficio vacanti per obitum, tamẽ talis canonicacus in eccleſia nõ numerata, nõ dicitur vacare, ſed deſinere, ſecũdum Pet. de Anch. in c. ſi gratioſæ. in 2. col. verſicu. per hoc. de reſcript. lib. 6. Nam in eccleſia nõ numerata canonicatus & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in deciſ. 13. Et ideo diſpoſitio loquens de vacãti nõ habet locũ in tali, vt tradit Lapus alleg. 14. in 7. concluſ. & eſt gloſſ. magna in c. fi. de cõceſſ. præbend. lib. 6. Quam ſequitur Abb. in c. ex parte, in penul. col. verſi. ſed eſt quæſtio. de conceſſ. præbend. & in cap. conſtitutus. 2. col. verſi. ſed quæro, de reſcript. Bald. in c. Cumana. col. penul. verſi. clauſula, de elect. & alij plures, quos breuitatis cauſa non refero. Hinc infertur, quòd ex quo talis canonicatus per obitũ poſſeſſoris nõ vacat, ꝙ capitulũ nõ erit in mora eligendi. Itaq; nõ deuoluetur propter hoc electio canonicorum ad Epiſcopum, vt dicit Inol. in ca. cum eccleſia Vulterana. in princ. de elect. Et ita reperio, quòd eſt adnotatũ in practica Cancel. fol. 84 in 1. col. & ibi alleg. Feder. in tract. permut. q. 33. & hoc idẽ expreſſe tenet Pauin. in tract. de offic. & poteſt capituli ſede vacan. in 2. euidentiali. in antepenul. col. verſic. & quòd eccleſia. Tamen, licet iſta ita de iure videantur, nihilominus in iſtis ſolet cardinalis conſenſus requiri. *Canonicatus in eccleſia non numerata, &c.*

QVAESTIO XXII.

QVAERO, dictum eſt ſuperius in alia quæſtione ꝙ abſentis cardinalis conſenſus non eſt requirendus, quid ſi habet indultum, quòd abſens omnibus priuilegijs præſentium, etiam iſtius regulæ gaudeat; Nũquid tali aſu poterit eius vicarius, quando cardinalis abeſt, in *Cardinalis hab. s indultum.*

locis remotis præſtare conſenſum?

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt reſolui ex dictis per Archi.in c. reatina. 63.diſtin. vbi dicit, q̄ ſi de conſuetudine ſit, q̄ debeat requiri conſenſus Regis, comitis, vel Archiepiſcopi ante electionem, & illi ſint abſentes, ſufficit quod eorundem vicarius conſenſum preſtet. Allegat Cõpoſtellanus in capitulo, cum terra, de electi. vbi refert, ſic obtinuiſſe in cauſa Cantuarien. Archiepiſcopi, & canonicorum Roffenſium. Et licet Roma .in ſingulari.693.incipien. ex longæua.&c. teneat contrarium, cum quo ſimpliciter videtur tranſire Fely. in capitulo, cum omnes, in 4. columna de conſtit. Nihilominus opinio Archidiaconi eſt communis, & eam ſequitur Felyn. ſibi contrarius in capitulo.ex parte.in 4.colum.de conſtit. Vbi latè reſpondet ad argumẽta Rom.& idem Fely.tranſit etiam cũ Archid.reprobato Rom. c.in auditis in 9.col. de reſcript. & Iaſ.in l. prouinciali.§. ſi ego. in 4. col. ff. de ope.no.nun. & Dec.in d.c. cum omnes, in 2.lectura col.3. nu.11.cum aliis concor. vt nouiſſimi apoſtillatores ſcribunt ad Rom. Et ſecundum iſtam opinionem iterum iudicauit Rota in cauſa Valentina Archidiaco. de Xatiua. coram me 4.Iulij. M.D.XXXXIII. quę omnia reducta ad caſum noſtrum auferunt difficultatem, vt de ſe patet.

Conſenſus regis, comitis, &c.

QVAESITO XXIII.

Impetrãs ius in re.

QVAERO, quid ſi familiaris cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, ſed ius in re vel ad beneficiũ quod de facto alius poſſidebat, nũquid impetrãs huiuſmodi ius, debeat obſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Iſta quæſtio reſoluitur ex verbis vltimis iſtius regulæ, ibi, & in quibus, ipſa familiaritate durãte, ius eis competierit. Et hoc non ſolum habeat locum in iſta regula, ſed in quibuſcunq; aliis reſeruationibus, vt patet ſupra in regula.3. quæ eũdem modũ loquendi ſeruat. Et ratio eſt, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto poſſideat, vt in c. ſi tibi abſenti. de præbend. lib.6. Et ob eam cauſam voluit quędam vltima deciſio in antiquis, de reſcript, q̄ beneficiũ dicatur vacare per obitum illius qui ſolam ſupplicationem habet, vt dixi in regula de non tollendo ius quæſitum, & faciũt ad prædicta quæ notabiliter tradit Collecta. & in c. cõſtitut⁹. verſic. ſed quid de quæſt. de conceſſ. præben. & Nicol. Mils, in verbo, obtinere, qui notabiliter loquitur.

Beneficiũ dicatur illius &c.

Quæſtio

QVAESTIO XXIIII.

QVAERO, ponamus familiarẽ cardinalis eligi in Epiſcopum,& ante quam confirmetur,mori in curia, dubitatur, an conſenſus pertineat ad cardinalem iuxta formam iſtius regulæ? *Conſenſus an pertineat ad cardinalem &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ ſic,per iſta verba poſita in tex.ibi(ius eis cõpetierit) & per ea quæ dicta ſunt in proxima præcedenti.q.

Tamen prédictis nõ obſtantibus contrariũ videtur cõcludendum,ex eo quia ſi electus moriatur, beneficiũ nõ dicitur vacare in curia,& per conſequens Epiſcopatus nõ erit reſeruatus, & papa, vt de tali, non poterit conferre. vt tenet deciſ penul.in nouis.quæ eſt nu.492.& hoc idem tenet Philip.Fran.in c.quàm ſit.§.1.in prin.de elec.lib.6. Et ratio predictorum eſt, quia per mortem electi vacatio de nouo inducitur , ſed illa vacatio durat, propter quam ille fuerat electus,vt tradit Collect.in c.eccleſia.in 2.col. verſi.ſed nũquid ſi celebrata,de ſortilega.& in c.cũ in cũctis. verſi. ſed quid electio. Cum igitur reg.iſta loquitur de vacãti,verba regulæ verificari non poſſunt in tali vacatione,& per cõſequens nec eius diſpoſitio habebit locum. *Vacatio de nouo per mortẽ electi.*

Tenendó tamẽ primam opinionem,poteſt ad hoc reſponderi illud idem,quod dictum fuit de commenda ſuperius in 6.q. Pro iſta opinione vlterius facit, quia regula tertia ſupra eodem vtitur pinguioribus verbis,ex quibus iſte caſus poſſet comprehendi. Nam dicitur ibi:quod reſeruantur inter cætera quæcunque beneficia,quę familiares cardinalium obtinent, & in poſterum obtinebunt,& in quibus, ſeu ad quæ eis ius competit, &c. Iſta verba in quibus, ſeu ad quæ comprehendunt illum caſum : quia negari nõ poteſt.ꝙ elect' habeat ius ad rẽ,vel in re,& data iſta réſeruatione,ſubintrat prouiſio papa, & per conſequẽs requiritur cõſenſus cardinal.Et ꝓ iſta expoſitione verborũ regulæ faciũt ea quæ ſcribit Bartol.Belenzinus quondã auditor Rotæ,in trac.de chari.ſub q.120.cũ ſeq. Niſi defendẽdo ſecundã opinionẽ, dicamus ꝙ regula iſta quæ eſt poſterior noluit dare iſtam pręrogatiuã cardinalibus de præſtando conſenſum, niſi in beneficis, in quibus ius cõpetierit familiari, & ſic in quibus habent ius in re, nõ ad rem.Itaq; per iſtam regulã videtur reſtrictũ iſtud priuilegium. Stant igitur iſta ſimul,ꝙ papa cõferat beneficium vacans per obitũ familiaris cardinalis,&ꝙ cardina

 lis

lis non præſter conſenſum, vt eſt in illis in quib. familiaribus competit ius ad rem, quę ſunt reſeruata per dictã regulam tertiam, tamen non per iſtam, quod nota.

Qui autẽ ſint modi ꝑ quos acquiri poſsit ius ad rẽ, vel in re, dixi latius ſup. in reg. de nõ tollẽdo ius quęſitũ q. j.

QVAESTIO XXV.

Coadiutoria ſucceſſio.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in coadiutoria cum futura ſucceſsione, quàm quis habet ab beneficium quod poſſidet familiaris. Nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardi. &c?

SLVTIO, Reuerendiſsim⁹ bonæ memoriæ d. Dominic. card. Iacobati⁹, olim auditor Rotę primarius, in quibuſdã apoſtillis per eum ſcriptis ſuper reg. iſta dicit hoc dubium tempore ſuo fuiſſe poſitum in Rota, & tunc dictum fuiſſe per Dominos, ꝙ reg. nõ haberet locum, licet ſuper hoc dubitaſſet, & nihil aliud ſuper hoc dicit, Tamen ſi verba regulæ ibi, vel ad quæ ius cõpetit, &c. conſiderentur, iſte caſus includetur ſua regula, quia tali caſu obtinens coadiutorium, vel regreſſum non tenetur mortuo familiari in ſuis literis ſeruare iſtam regulam, ex eo, quia viuente familiari fuit facta prouiſio de vtriuſque voluntate, & papę prouiſione. Vnde in tali caſu regula non habet locum. Et ita procedit deciſio Rotæ.

QVAESTIO XXVI.

Conſenſus tacitus.

QVAERO, nũquid cõſenſus, de quo hic fit mẽtio, debeat de expreſſe intelligi, an vero ſufficiat tacitus?

SOLVTIO. Iſte caſus poteſt decidi in deciſ. Rotæ. 15. ti. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi ſuperi⁹. q. 11. vbi videndũ eſt. Ex quibus concludendũ eſt ꝙ debeat de conſenſu expreſſo intelligi. Ratio eſt, quia de illo debet per ſcripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediũtur, vt dicam in q. 28. infra eod. de tacito verò illa fides fieri non poteſt. pro qua opinione faciũt quæ ſcribit Abb. in c. cura de iure patr. & cardi. in c. nobis. in 5. notabili, poſt Ioan. Andr. de iur. patro.

QVAESTIO XXVII.

Cardi. renunti. ans honori.

QVAERO, an cardinalis poſsit huic honori, ꝙ nomẽ eius in literis non exprimatur, nec eius cõſenſus requiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius deciſ. 632. colum. fin. videtur tenere ꝙ non, cum hęc ſit introducta in fauorem omnium cardinaliũ. arg. c. ſi diligenti, de foro compet. & hoc manifeſtè

probatur

probatur ex procœmio regule antiquæ Gregorij, quã ibi in principio deciſionis refert Egidius. Cuius initium erat vt honori cardinaliũ deferatur, &c. quæ verba cõcernũt collegium omniũ cardinalium. ergo illi honori per particulares renuntiari non poteſt, vt in dicto. c. ſi diligenti. facit quod dicit notabiliter Innocen. in c. accedentibus. de priuileg. quod prouilegio honorabili eccleſiæ non poſſent omnes de eccleſia renuntiare, ſequitur Abb. in c. pro illorum. de præben. & in ca. cum acceſſiſſent. de conſtit. & ibi moder. ita neque cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO XXVIII.

Qvaero, an cõſenſus card. poſsit interuenire pòſt? *Conſenſus Cardi.* SOLVTIO. Colligitur ex his quę Iaſ. ponit poſt alios in l. ſi quis mihi bona. §. iuſtũ. de acquirend. hæred. & latius Brunus in tract formę. in tit. de implemẽto & obſeruantia formæ. col. 22. vbi diſtinguitur, an actus ſit nullus, & tunc conſenſus ex interuallo non validat, an verò ſit in ſuſpenſo, & tunc validat. Ex quorũ dictis ſuper iſto pũcto magna poſſet diſputatio componi. Nam plura etiã pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Roch⁹ Curti⁹ in tract. iur. patron. in verſi. pro eo, ꝙ de diœceſani cõſenſu, & in c. 4. quæſt.

Sed omnib. dimiſsis quo ad præſentem. q. concludo ſic, quòd conſenſus cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tempore datæ, & ſic à principio: ſed ſufficit, quòd tẽpore expeditionis literarum interueniat. Nam de cõſenſu cardinalis nõ debet in literis ſicut in nomine & titul. ex quorum expreſſione familiaritas colligitur, fieri mentio. Sed ſufficit, quòd de dicto cõſenſu cardinalis per eius ſcripturam fiat in Cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et iſta practica hodierna ponitur in illo approbato libro prouinciali eccleſiarum (quem Moderni practicam Cãcellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reſeruatis. verſi. item quando confertur beneficium. fol. 83.

QVAESTIO XXVIIII.

Qvaero, quid ſi antequã cardinalis præſtet cõſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationẽ conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat? *Cardinal. præſtans. cõſenſum &c.*

SOLVTIO. Gloſſator hic, col. fin. verſi. ſed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, ſed in effectu neſcit quid dicat. Et idèo

ideo dico ſic,quia ex quo conſenſus cardinalis non requiritur tempore impetrationis, ſed ſufficit,quod de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides,vt dictũ eſt in proxima ſuperiori.q.primus impetrans nũquam eſt in mora, niſi quando bullas ſuas voluerit expedire, tunc enim ſufficit,quod fiat de cõſenſu fides. Nec tex.in ca.ſi pro te,hîc allegatus per Gloſſatorem facit ad propoſitũ,quia ille tex.loquitur in gratia conditionali, & caſus noſter loquitur in gratia pura. Nã licet impetrans debeat habere conſenſum cardinalis,propter hoc à principio gratia non eſt nulla,neque eſt conditionalis:ſed eſt pura licet reſolubilis in euentum,quod impetrans non habeat conſenſum,& tunc non in iudicio contendatur,& opponatur de iſta regula.Magna igitur eſt differentia,an impetratio à principio ſit conditionalis,vel pura,licet ex euentu reſolubilis, vt notabiliter declarando tex.in d.c.ſi pro te. diſtinguit Oldr.in conſ.285.incip.allegationes.col.fi.de quo tex.latè diſputat Iaſ.in rep.l.ſi is qui pro emptore.nume.338. cum ſeq.ff.de vſuca.

Impetratio an à principio ſit conditionalis, &c.

QVAESTIO XXX.

Card.conſentiens prouiſionis,&c.

QVAERO quid ſi cardinalis prouiſioni factæ per papam nunquam voluit conſentire,quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ dicit Abb.in conſ.65. incip.quidam Raynerius,volu.2.in 3.dubio.& in ca.nullus.de iur.patro.vbi concludit,quod tali caſu recurrendũ ſit ad ſuperiorem, qui conſenſum præſtabit,vel actum ſine conſenſu expedire mandet,pro quo plura ibi Moder. in apoſtillis,quæ tanquam notoria omittam.

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE

ITEM idem dominus noſter,vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit,ſtatuit & ordinauit,quòd quicunque beneficium eccleſiaſticum,tunc per annum immediatè præcedentem,pacificè poceſſum & quod certo modo vacare prætendit deinceps impetrauerit: Nomen,gradum & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis illud ipſe poſſedit, & ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtare poterit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competat,cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere,cauſamque extunc deſuper infra annum,

vſque

vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta, nullius exiſtat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum, propterea contingentibus, ei ſatiſfacere. Et ſi poſſeſſorem ipſum friuolè ac indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſoluere Cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus. Nec alius quàm præmiſſæ vacationis modus, etiam per literas, ſi neutri, aut ſubrogationis, vel aliàs ſibi quo ad hæc, vt huiuſmodi beneficium ea vice conſequi vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illúdque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur.

DIVISO REGVLÆ.

REGVLA iſta de annali poſſeſſore, communi diuiſione in duas partes principales diuidi ſolet. Nam prima pars regulæ reprimit motus nõ ſeruantis formam regulæ, quos tribus pœnis caſtigat: & ſic iſta prima pars requirit, quòd cũcta ritè procedant. Secũda verò pars, quæ incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum &c. obſeruationẽ formæ non concernit, ſed reſtitutionem impetrationis, & ſic iuſtitiam, quam ſi poſſeſſor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuerſis pœnis caſtigatur. quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæſtionib. Sed propter ordinem procedendi ſecundũ verba regulæ, cauſa clarioris intellectus, ego regulam iſtam in quatuor partes principales diſtribuendam duxi. Prima pars, modum, & formam impetrationis concernit Secũda, tempus præfinit infra quod poſſeſſor ad iudiciũ trahi debet. Tertia, cauſam proſequi vſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulã apponit. Secunda, ibi, & infrà ſex menſes. &c. Tertia ibi, cauſámque: &c. Quarta ibi, alioquin, &c, Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, vt improbi, cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſſionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot anni, &c. circa expreſſionẽ annorum ipſius poſſeſſoris verſatur Quarta, formam impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias cõtinet, vt ex ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis ſuperius poſitis, diuerſas.

Regula in quatuor partes diuiſa.

Sequas

Sequar igitur modum diuiſionis ſecundum ordinem li teræ in diſcutiendis dubiis, vt cuilibet facilè ſit, perſpecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequam rem ipſam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis prę ſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRÆFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

Vnde habuit ortũ regula.

ANNALIS igitur poſſeſſio, quæ virtute iſtius regulæ in beneficialibus maximum iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſſione loquentibus, allegatis per gloſſam in cap. plerunque. de reſcript. & tex. in §. ſi quis, verſicu. fin. ſi de inueſti. int. do. & vaſal. &c. quę diſponunt vaſallum per annum poſsidentē, ſciente & non contradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeo quòd ex tali poſſeſſione, ſine titulo contra dominum ſe defēdere poterit, quem tex. ad hoc alleg. Gemi. in conſil. 14. in fin. colum. concord. tex. in cap. 1. Titius. ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. in ca. 1. quo tempore miles, cum aliis iuribus ibi in gloſſ. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quòd beneficium quoddam dicitur gaudium capienti tribuens, vt dicit tex. in cap. 1. §. in primis. quibus cauſ. feu amit. certè potuerunt dare cauſam, vt in ſimilitudinem illorum iuriũ de annali poſſeſſione, in materia feudali loquentium iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis in beneficiis eccleſiaſticis trahitur. & procedit, vt latè probat Decius in conſilio. 76. Et latius dicam in regula de triennali quæſtio. 4. & ex diffinitione beneficij eccleſiaſtici manifeſte apparet: quæ quidem diffinitio, eadem eſt cum illa feudali, vt ſcribit Abb. in cap. 1. in penult. not. de commod. & in cap. ad audientiam. in vltimo notabili. de præſcrip. & ſequuntur omnes poſt eũdem Abb. in rub. de reſcrip. Et non ſolum in materia feudali ſed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomentũ habet. vt patet in cap. plerunque, de reſcrip. & in §. ſi quis autem non implens. in authent. de hæred. & falc. & in ca. ſi ſeruus. el. 2. 54. diſt. & in cap. rurſus, cum ſeq. 11. q. 3. cũ aliis cõcor. quę pro annali pręſcriptione Dinus & Moder. in ſuis tract. præſcriptionum tradiderunt. Hinc eſt quòd mançipia dicuntur vetera, quæ poſt annũ ſeruiunt: noua verò

Diſpoſitio de feudis.

Tempus annale.

vero quæ infra annum l.fi. §.quotiens ff.de public.Imol. in cap.fin.col.penult.de feud. Sicut etiã nuptiæ nouæ appellantur quæ infra annum celebrantur, vt dicit Archid. in c.1.35.quæſt.7. Et licet de iure cõmuni paſſim, prout etiã in iſta regula, annalis poſſeſſio fauorabilis poſſeſſoribus ſit, Imperator tamen in l.1. C.de annal.except. vt odioſam, & difficultatibus plenam ſuſtulit, eam tãtum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille caſus ad propoſitũ noſtræ poſſeſſionis non pertinet, cum iſta non ſit proprie præſcriptio, ſed potius quædam exceptio. magis igitur conueniunt hic iura illa, quæ in materia feudorum ſuperius allegata ſunt. Ex quorũ ratione, vt creditur, Eugenius quartus, primus iſtius regulæ author, hanc regulã cõdidit. Illa tamen in multis diſcordat ab iſta moderna, & eſt magis copioſa in verbis: & propterea maiorem lucẽ & æquitatis argumentũ præſtat iſti modernæ regulæ, vt in progreſſu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ verba hic deſcribere volui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quę adnotabũtur, cum res ipſa poſtulabit. Vnum vero ſciendũ eſt, quod licet prædeceſſores Eugenij in ſpecie regulam annalem non ædiderint, Benedictus tamẽ decimuſtertius viſus fuit in quadã regula ſua aliquid ad iſtam regulam pertinens tetigiſſe, Nam in vna regula voluit, quod ſi quis beneficiũ ſpecialiter reſeruatũ impetrat, & illud per annum detẽtum fuerit † impetratio huiuſmodi, niſi in eadẽ detentione & tempore huiuſmodi mentio fiat, viribus non ſubſiſteret. Hoc autem cũ verbis iſtius regulæ in principio concordat. Et licet Eugeniꝰ indiſtinctè regulã ædiderit ea forma, qua inferius deſcribitur quæ parũ à noſtra moderna, qua vtimur, differt. Tamen Nicolaus v. primus omnium iſtam regulam, cum illis eiſdem verbis quibus noſtra moderna ſcripta eſt ædidit. A qua ſucceſſores omnes de verbo ad verbũ tranſcripſerunt, excepto, quod loco illorũ verborum (cauſámque deſuper infra annum proſequi debeat, &c. hic poſita) ponuntur ibi hęc verba, cauſámque deſuper infra cõuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, proſequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longe plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipſa oculis contempletur, verba regulę Eugenij ſubmitto: Itẽ voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnũ annum

Mancipia vetera & noua quæ dicantur.

Annalis poſſeſſio fauorabilis.

Quis regulæ fuerit author

† Hæc eſt annalis exceptio quæ etiã proponitur in interdicto interdicti vti poſſidetis, quod eſt prohibitorium ad retinendam poſſeſſionẽ nec iuris quam quãti ea res fuerit intra.

annū quo primū experiundi poteſtas fuerit agere permittit prætor. Cauſa autem huius interdicti proponendi hæc eſt quod ſe ... debet eſſe poſſeſſio à proprietate. & hoc interdictum de ſoli poſſeſſore ſcriptum eſt, vt quem potiorem prætor in ſoli poſſeſſione habet, tueatur, ſi nec vi, nec clā nec precariò poſſideat. l. ff. vti poſſid.

IOAN. MILL.

num pacificè poſſeſſum, in ſua impetratione, poſſeſſorem, & illius gradum, nobilitatē, & quot annis poſſederit, cauſámque ſpecificam & determinatam, ex qua clare conſtiterit poſſeſſori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios ſic poſſeſſa à ſede apoſtolica impetrauerunt, etſi ſuper hoc literæ apoſtolicæ nōdum emanarunt à die datę præſentium, & qui deinceps ſimiliter impetrabunt, à die impetrationis eiuſdem computando, infra ſex menſes, cum poſſeſſore de iure experiri poſſeſſorem coram iudice cōpetenti citari faciendo teneantur, cauſam extunc continuè proſequendo. Alioquin impetratio, & inde ſecuta, ſint nulla. Ac impetrans de damnis & intereſſe ſatisfaciat poſſeſſori. Quanquam ſi per euentū litis compertum fuerit, impetrantem friuole, iniuſte, & indebite poſſeſſorem moleſtaſſe, idem impetrans cameræ Apoſtolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittēdos, nihilominus condēnatus & obligatus, & ad beneficia huiuſmodi obtinēda inhabilis exiſtat. Nec beneficium aliquod cenſeatur litigioſum, vel ex lite affectum, ſi actor infra annum à die datæ commiſſionis deſuper ſignatæ cōputandū, omnia iura ſua nō produxerit. Nec omnes termini in cauſa ſeruati fuerint, ipſóque beneficio per ceſſum vel deceſſum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quē aliàs diſpoſitio ſpectabit, de illo libere diſponere, ſeu apoſtolicus expectās illud acceptare poſſit, lite pēdente huiuſmodi non obſtante. Hæc Eugenius. Reliquū eſt (quod ad regulā iſtam pertinere videbatur) prerogatiuam deſcribere, & effectū primi numeri, quē veteres monade(n), alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuſe ſatis differāt Iodocus Clitoueus in eo libro, quem de myſtica numerorū ratione ſcripſit, & Gregorius Venetus in Harmonia mūdi. c. 8. quinti tomi. & magiſter Bernadus de Buſtis in ſecunda parte Roſarij, ſermo. 34. in re friuola tempus conterere nō curaui.

QVAESTIO I.

QVAERO, circa primam partem iſtius regulæ, an verba iſta regulæ, vt improbi, &c. inducant cauſam finalem iſtius diſpoſitionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quod ſic, quia quæ dicūtur in prooemio, cauſam finalem inducunt, iuxta vulg. tex. l. ſi. ff. de hæred. inſtit. vt tradit Rom. in conſil. 180. in antepenult. colum. & Alexand. conſil. 42. colum. 5. lib. 1. & cō-

ſilio.

ſilio 55.in princ.eod.lib. cum concord. vt ſcribit Iaſ.in l. ſi pacto quo pœnam. circa fin. C.de pact. Et ante ipſum Alex.conſi.7.in.2.colum.lib.2. & reaſſumit And.Sicul.in conſi.10.colum.penult.in.1.volu. Nam adeo potens eſt ratio procemij,quòd ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione procemiali regulatur, vt dicit Iaſ.in l.qui quadringenta.colum.2.ff.ad Trebel. Iuſtificatur iſta opinio ex natura & vi dictæ dictionis,vt,hic in principio procemij poſitæ. Nam illa dictio,vt, propriè cauſam finalem inducit, vt dicit gloſ.prima, per illum textum, in clem.2. de æta & quali.Facit tex.in c.vt animarum, & ibi dixi,de conſt.lib.6.& ideo dixit Bald.in l.cum aliis.C. de ſecund. nup.quòd iſta dictio, vt,denotat veritatem.Et ita iſtam regulam in iſtis verbis procemij,videlicet ꝙ cauſam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati tempore Calixti, in cauſa magni momenti tunc pendente ponderarunt. & idem etiam domini mei moder.Auditores in cauſa Teruiſina feudi, pendente coràm R.D.Raynaldo Petrutio,de menſe Nouembri M.D.XXXV.conſiderarunt eandem dictionem poſitam in proęmio priuilegij,de quo tunc diſputabatur. & tenuerunt quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandti papæ ſexti,in dicta cauſa producti,ſcripta erant iſta verba,videlicet,Vt nuptui filias tradere poſſis, &c.voluerunt domini illa priuilegij verba cauſam finalem inducere,ponderando dictionem,vt, quæ hoc importat,vt notat Card.Alexan.in c.cum ceſſante,in primo notab.per illum textum,de appell. & propterea ceſſante cauſa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatũ fuit. Quorum opinio ſuaderi poteſt, ex eo, quia in regula iſta alia ratio reddi non poteſt,quàm illa proęmij, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder. Papien. in l.quanuis,C.de fideicom.poſt Bal.in l. quod verò.ff.de leg.cum ſexcentis cõcord.cumulatis per Moder.in tract. de ſtatut.exclud.fęm.art.3.Itaque per iſtam rationem dicemus,ꝙ licet in regula Eugenij, dicta verba proęmij nõ eſſent,nihilominus illa ratio pro expreſſa habetur,ex quo alia reddi non poteſt.Et per hoc reſpõdetur ad dicta Bal. in conſi.449.incip.ius naturale.in.2. colum.lib.3.& in l. 1.in princ.C.de Iuſtin.cod.confir. quia dicta ſua non procedunt,vbi à principio in conſtitutione conſiderari non potuit, niſi vnica tantum ratio,vt hic.

Procemij ratio,ꝙ ſit potens.

FF Ex

Ex quibus verbis proœmij vnum alium effectum ſingularem infero, deſeruientem ad quæſtiones inferius diſcutiendas. Quòd vbicũque aliqua conſtitutio, ſiue lex, iſtis vel ſimilibus verbis proœmij vtitur, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. & ſuper hoc princeps terminum, infra quem illæ lites finiri debeãt, cõſtituat, prout in iſta regula præfigitur, ex hoc apertè colligitur, legem illam vtilitatem publicam concernere, quamuis eius verba priuatum cõmodum præſeferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in l. 1. in. 5. nota. C. de nouo cod. compo. & in l. 1. de fur. & tenet Alexan. in conſi. 190. mature digeſtis. in penul. colum. lib. 2. & conſi. 171. viſis col. 3. verſi. fortificantur prædicta. lib. 7. Nam clari iuris eſt extinctionem litium ad coſeruationem congregationis humanæ pertinere: ſicut è contrario litium introductio criminum occaſionem & reipublicæ detrimenta præbere notum eſt, vt exorditur notab. tex. in clem. dudum. de ſepul. & habetur in l. ſi quis ingenuum. §. in ciuilib. ff. de capti. & ſequitur Pet. de Anch. in rep. reg. poſſeſſor. colum. 3. de reg. iu. lib. 6. & pulchrã ſuper hoc cõſtitutionem Martinus. v. in concil. Baſilien. in tit. de cauſis, ædidit. Nihil enim magis reipublicæ conuenit quàm lites dirimere, contentiones ſopire ac diminuere, vt tradit Bar. in l. hęc igitur. C. de nouo cod. fac. quod ex pęna, quæ in iſta regula cameræ Apoſtolicæ applicanda imponitur, manifeſtum redditur.

Lex vtilitatem publicam cõcernens.

Litiũ extinctio ad reipub. cõmodum pertinet.

Sed conſiderandum videtur ſuper hoc, quia licet verum ſit, litium extinctionẽ ad reipub. cõmodum pertinere, iſta tamen regula principaliter in omnib. publicam vtilitatem non continet, ſed aliquãdo priuatum intereſſe concernit. Nam præter pęnas L. florenorum, extinctionis litis, & priuationis gratiæ, quæ reipublicæ vtilitatem reſpiciũt, aliæ pœnę, quæ hic diſponuntur, priuatum cõmodum concernunt, vt ex text. apparet. Itaque ex hoc notari poteſt, ꝙ vna & eadem conſtitutio principaliter cõmodum publicum, & principaliter priuatũ continere poteſt, quod etiam in vlt. quæſt. iſtius regulæ declarabo.

Et ex eiſdem verbis proœmij vnum aliud à cõtrario ſenſu notandum erit, ꝙ argumenti genus de iure validum eſt, vt in vulg. l. 1. ff. de offic. eius. ꝙ vbi motus primus impetrantis in effectu improbus nõ eſt, ſed bono iure ſuffultus, regula iſta non ligetur: quæ, vt apparet, facta videtur, vt temerarij & iniuſti litigantium motus caſtigentur, qua

ceſſante ratione, diſpoſitio locum habere non videtur. l. adigere. §. quanuis. ff. de iure patro. & l. generaliter. C. de epiſcop. & cle. Quod ſi verum eſſet, diſpoſitio iſtius regulæ multum reſtringeretur. Tamē dubito an hoc ſubſiſtat, ex eo, quia licet impetrās beneficium poſſeſſoris annalis, non improbo motu, ſed iuſta intentione & probabili credulitate hoc faciat, regula tamen iſta cōtrarium arguit, & malitiæ præſumptionem inducit. quæ ante dilui nō poteſt quàm per euentum litis conſtiterit impetrantem ipſum bonam cauſam, & legitimum ius fouere. Interim tamen quòd ius illius exceptione elidi poteſt, in dubio litigator improbus æſtimabitur. Nam ius bonum dici non poteſt, cui exceptio obſtat. vt probat Decius in conſil. 102. in. 1. col. & conſi. 104. col. 2. & ante ipſum And. Sicul. in cap. Ioan. in. 13. col. de teſta. Et hoc in beneficialibus ſine dubio procedit, propter ſignaturam papæ, quæ pendente lite ſemper aliquid noui adfert, propter quod dicimus, dubiū eſſe euentum litis, vt in l. quod debetur. ff. de pecul. Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam vel iniquam cauſam, vel ius bonū fouiſſe, iuxta l. ſed an vltro. §. fi. ff. de neg. geſt. Interim verò dum hæc diſcutiuntur, impetrans quantumcūque iuſtus, iſtius regulæ formam ſeruare debet, vt ſingulariter notat Bal. in c. 1. in vlt. not. vt lite pendente. aliàs ex eius omiſſione male de illo præſumeretur quod inductum eſt propter odium, quod ex huiuſmodi impetrationibus de beneficiis poſſeſſorum viuentium factis reſultat: contra quas impetrationes vna alia regula ſpecialis facta fuit ſuprà ordine. 20. contra impetrantes beneficia viuentium poſſeſſorum.

Diſpoſitio, ratione ceſſante, locum habere non videtur.

Impetrās bonā cauſam.

Et cauſa odij & ſiniſtræ præſumptionis contra tales impetrantes in hoc conſiſtit: quia impetrans beneficium annalis poſſeſſoris viuentis, ad hoc tendit, vt ipſum poſſeſſorem annalem iniuſtum reddat, & vt intruſum & improbum occupatorem arguat, & loco deiiciat, ac beneficio priuet, quod impetrans, vacare, & de facto ſine titu. occupari, à poſſeſſore annali in ſua impetratione prætendit. Hoc enim à iure odioſum reputatur. & tāquam in ſe continens quādam ſpeciem illaudabilis & inhumanæ accuſationis à ſacris canonibus reprobatur. Et ideo non immerito huiuſmodi gen⁹ impetrationis, ac motæ litis inuidię cauſa fieri præſumitur, vt dicit text. in cap. ſi omnia 6. q. 1. vnde non abs re tales impetrantes à lege damnatur, quia

Odium & ſiniſtra ſuſpicio contra impet. benefi. viuentium.

materiam ac ſomentum criminibus dare videntur,vt dicitur in l,properãdum in princip.C.de iudiciis.quod multum reprehenditur in c.ſi quis epiſcopus.2.quæſt.7. Non mirum igitur,ſi talis impetrans in dubio iniuſtus præſumi debeat,licet contingere poſſit,illum ſanã habere mentem,& bonum ius proſequi, ac iuſtam litigandi cauſam ſouere.Et ob eam cauſam non ſine matura conſideratione inualuit ſtylus hodiernus in Rota,quòd quãdo huiuſmodi impetrantes condemnantur,ponuntur cõmuniter in ſententia,hæc verba iniuſte.temerè,& de facto moleſtantes,&c.Et dicta verba ad iſtum etiam effectum ponũtur,ne taliter impetrantes ab expenſis excuſentur, cum aliàs prædictis verbis deficientibus poſſent iuſtã cauſam litigandi prætendere,& ſic ab expenſis excuſari,iuxta ea, quæ dicuntur in l.properandum.§.ſinautem alterutra.C. de iudi.quam iuſtã cauſam prætendere non poſſunt data illorum verborum expreſſione.quod quidem ſanctiſſimũ Rotæ inſtitutum non ſolum ob prædictam rationẽ odij, ſed etiam ne lites ex litibus oriantur introductũ videtur: facile enim,ſi verba illa in ſententia expreſſa nõ eſſent, contingere poſſet,quòd iuſta cauſa litigandi diſcuteretur in iudicio ad effectũ excuſationis expenſarum,quæ poſſet omiſſo negotio principali,diſputãdo trahi per tres ſententias & ſic lis fieri immortalis,in graue partium præiudicium & diſpendium.Vt igitur occaſio litis procreandę tollatur,Rota apponit prædicta verba,temerè,& de facto,&c,in ſuis ſententiis,ſuper quibus fundetur condemnatio expenſarum,ad quas ſemper ſolet Rota ſuccumbẽtes condemnare,niſi condemnatus fortè primam ſententiam pro ſe obtineret,quia tali caſu non fit cõdemnatio in expenſis,ſed compenſantur:quia per illam ſententiam videtur quodammodo tolli ſuſpicio calumniæ,quæ ex impetratione reſultabat,vt dicit quædam deciſ. 251.in no. & Peruſ.in cap.quoniam contra,in verb.expenſis. col.3. de proba.quod eſt verum,niſi illa prima ſententia ex eiſdẽ actis reuocaretur:tunc enim compenſatio nõ fit:ſecus ſi ex nouiter productis reuocetur:quia talis præſumptio calũniæ ceſſat,& tũc apponi nõ debent in ſententia illa verba,temerè,& de facto:quia cõſtat per primã ſententiã non temerè litigaſſe quando ex eiſdẽ actis nõ reuocatur.

Expenſarum condemnatio.

Et iſta omnia magis de ſtylo,quàm de iure,ne occaſione immodicarum expẽſarũ ingentes ſuſcitentur lites. vt

aliàs factum fuiſſe tempore ſuo,ſuper contentione gallinacei pulli refert Signorell.de Homod.in cõſi.167.incip. In curia Barani.&c.Quod etiam tẽpore meo in vna Calaguritana vſus feretri,nullius momenti, magnis tamen impẽſis ſæpius diſputata accidit.Et in alia Cæſarauguſt. proceſſionis coram D.Io.Clerici,ſeruari videmus.

Redeundo igitur vnde digreſſi ſumus,dum quæritur, nunquid regula propter verbà procemij cõprehendat illum,qui in veritàte fouet iuſtam cauſam litigandi:ſi non ſeruat regulam,dicẽdum eſt,quòd ſic.Nam ſi nõ deſiſtit, vel præſumptio contra eum militans nõ tollatur per ſententiam in eius fauorem latam,præſumptio ſemper cõtra eum capietur,quòd calumnioſe egerit,& hoc propter ſtylum,qui ita interpretatur regulam:de iure tàmen ſtricto, attentis verbis procemij,quæ,vt dixi cauſam finalem inducunt,poſſet teneri contrarium.Sed tenendo ſtylũ Rotæ ad motiuum ſuperius factum de ratione procemiali reſponderi poteſt,videlicet,quòd illud dictum procedit, quando ratio procemij cuilibet caſui poſito in regula cõueniret:tunc enim bene denotat cauſam finalem,ſecus ſi ratio procemialis non eſt generalis omni caſui:ita dicit Bald.in l.vnica.in princ.ff.de orig.iur.quod dicit eſſe notãdum Andr.Sicul.in proce.clem.in prin.& ſequitur Iaſ. qui etiam ita limitat.d.l.fi.in cõſil.1.col. antepen.libr.1. Vel tenendo vtranque opin. poteſt diſtingui, ſecundum quod diſtinguit Socin.in l.demonſtratio falſa,§.quod autem.3.col.ff.de condi.& demon.vt ibi per eum.

Non obſtat dictio,vt,poſita in iſto procemio, ſuperius põderata:quia illa vario modo exponitur,vt tradit Albericus in dictionario ſuo:& quòd vario modo exponitur eius veritas ignoratur,vt dicit Barto.in l.ambiguo.ff. de reb.dub.Sufficit enim,quòd aliquando dictio, vt,non denotat cauſam finalem,ſed impulſiuam,vt colligitur ex allegatis per Fely.in c.cum Ioan.in 2.colu.de fi.inſtru. Et expreſſè tenet hoc Egid.deciſ.632.Vbi dicit,quòd verba procemij poſita in regula Gregorij.VI.videlicet,vt honori cardinalium deferatur,non inducunt cauſam finalem, ſed impulſiuam.Et iſta omnia de plano procedunt,loquẽdo in terminis iuris communis.Sed ſi loquimur habito reſpectu ad iſtam regulam,non tranſit ſine dubio proter contrarietatem,quæ reſultat ex verbis regulæ.Nam ſi re ipſa in impetrante ceſſat improbitas, diſpoſitio regulæ

per iam dicta ceſſare debet. Et tamen licet hoc innuatur ex regula, ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrãtem beneficium annalis poſſeſſoris, improbum, lites exquirentem. Vt igitur omnia iſta ex integro reſoluantur, ſubiicio ſequentem quæſtionem.

QVAESTIO II.

Impetrãs beneficiũ annalis poſſeſſ.

QVAERO, nunquid eo ipſo, quòd quis impetrat beneficium annalis poſſeſſoris, & eum ad iudicium trahit dicatur improbus, vel iniuſtus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic videtur innuere quod ſic, dum lites exquirentẽ appellat improbũ. Et tamẽ lis dicitur per impetrationem & citationem inde factam. §. fi. inſti. de pœn. teme liti. Et in hoc iſta regula videtur habere cõcursum iuris diuini, vt patet Prouerb. 16. & 17. ca. vbi huiuſmodi homines lites exquirentes, peruerſi etiã appellantur. Nã, vt inquit diuus Paulus ad Timoht. c. ſeruos Dei nõ oportet litigare. pro quo eſt tex in c. ſicut 2 q. 7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dũ dicit: Intereſt noſtra litibus nõ vexari, vt in l. minoribus. 25. annis. ff. de minoribus. refert Corn. conſi. 283. incip. pars dicti. in penult. & fi. col. lib. 4. & ante ipſum Specul. tit. de homic. § illud autem. Et propter iſtam cauſam prohibitũ eſt, ab interlocutoria ſentẽtia appellari, vt videlicet litibus finis imponatur, ſecundũ Bal in l. apertiſſimi. in 5. notabili per illum tex. C. de iudi. & de hoc eſt expreſſa regula cãcellariæ ædita inferius nume. 35. quæ hoc diſponit, quæ propter prædictam cauſam vt finis litibus imponatur, illud ſtatuit vt apparet in eius procœmio: quæ ratio adeo eſt potens, ꝙ per eam Rota voluit in vna Roma. pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15 Nouemb. 1536. pro Frãciſco Flores cõtra And. de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria nõ poſſet per partes renuntiari, ponderando dictã rationem procœmij, quæ concernit vtilitatẽ publicã principaliter, iuxta dictum Bart. in l. properandum. in princ. C. de iudic. Faciũt ea quæ ex hoc infert Bal. in l q. ſe patris. col. fin. C. vnde libe. quem ibi cõmẽdant Alex. & Moder. & in notabili. q. conſuluit Socin. conſil. 4 viſis actis, ad fi. lib. 1. Et adeo litium execratio honeſtã cauſam continet, quod dicit Aug. in quodã ſuo ſermone: nil ita ſimile eſſe actibus dæmonũ, quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard. de Buſtis in 1. parte Roſarij, ſermone 9. Inde etiam, ꝙ litigantes mali appellãtur, ex quo boni viri lite execrantur

Lites exquirentes improbi appellantur.

Appellari ab interlocutoria ſentẽtia prohibitum eſt.

Regula renuntiare.

Interlocutoria mera.

Litiũ execratio.

execrantur,vt dicit Iaſ.in l.filio pater.in 1.notabili.ff.de leg.1.& tradit Corn.in conſil.283.col.penul.lib.4.Vnde merito in l.itē ſi res.in fin.ff.de alie.iud.mu.cau.fa.laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur.Nec nō ab re dictū fuit,Matthei 5.c.Si quis voluerit tuam tunicā tollere,& iudicio tecū cōtendere,dimitte ei & palliū. Et trāſumptiuè habetur in c.1.14.q.1.& in c.ſuſcepimus.de homicid.& tradit Floria.in l.fin.in ſi.ff.fam.hercil.ſatis enim quis lucratur,ſi diſcedat à lite vt dicit Abb.in c.quintauallis de iureiur. Nā melius eſt pati modicū,quā intrare litiū certamina,vt dicit idem Abb.in c.1.de appel.Nā huiuſmodi litigioſos fugiendos eſſe tanquā peſtē admonet tex.in c.negotiatorē.87.diſtin.Et adeò ſacri canones huiuſmodi homines execrantur,ꝙ eorū ordinatio ad ſacros prohibetur,vt in §.ecce.46.diſtinct.Nec litigioſi in teſtes,vel accuſatores admittuntur,vt dicit.And.Sic.in cōſil.32.lib.4.Quinimò timore litis,& in eius execrationē, vt ita loquar,inductū eſt,quòd Imperator hæres eſſe in teſtamento prohibetur,vt dicit text.in l.penult.ff.de hære.inſti.Hinc eſt,quòd propter euitandas lites,ſæpe non concedenda conceduntur,vt tradit Fely.in c.in noſtra.in 36.corel.in 3.col.de reſcript.Intereſt enim reipublicæ,vt lites expediantur, & de medio auferantur,vt not. Bald. in l.patris.C.de trāſact.Nā ob eam cauſam inductū eſt,ꝙ tranſactio,per quam à lite receditur,non reſcindetur prætextu enormis læſionis,vt tradit Alexand.in conſil.42.columna.4.libro.1.quia magnum commodum conſequitur qui à lite recedit,vt in l.Lucius.§ final.ff.ad Trebel. cum concor.vt ſcribit Dec.in conſi.216.in 2.column Et ideo indebitum ſolutum per tranſactionem non repetitur.l in ſumma.ff.de condict.indeb.& l.2.C.de tranſact.Et prætextu inſtrumentorum nouiter repertorum tranſactio nō reſcinditur,quantacunque fuerit læſio.l.ſub prætextu.C. de tranſact.Et quamuis in beneficialibus pacta fieri non debeant,& tanquā illicita reprobētur,vt in c.fin. de pact. & traditur toto titulo de ſimon.vbi tamen facta ſunt vt à lite recedatur,pacta illa tolerātur,& Rota mandat ſeruari.Prout hoc anno in vna Toletana de Iunqueira corā me præcepit Hieronymo de Biuero,qui contrauenerat cō cordiæ factæ inter ipſum & Ioan.de Tauera.Et ſic videmus quòd ſi aliquid detur ratione impenſarum,vt fiat cōcordia, & recedatur à lite, non dicitur ſimoniacū,vt in-

Litigioſi teſtes.

Imperator hæres prohibetur eſſe in teſtamento.

Trāſactio

Indebitū ſolutū per tranſactionē nō repetitur

Pacta in beneficialibus.

Concordia nuit Collect.in c.forus.de verbo.ſignifi. ſequitur Hieron. Paulus antiquus literarum apoſtolicarum vicecorrector, in lib.practicæ cancellariæ,fol.711. in 2.colum.& eodem modo videmus quòd licet pẽſiones impoſitæ per inferiores à papa non ſint perpetuę,nec tranſeãt ad ſucceſſores, vt dixi in regula de non iudicando ſecũdum for. ſupplic. quæſt.fina.in notabilibus ſignaturæ, vbi tamẽ ordinarius penſionẽ imponeret cauſa concordiæ,vt à lite recedatur, tranſiret penſio ad ſucceſſores,vt tradit Hoſtien.in capit. niſi.de præben.Et ad iſtam materiam extinguẽdarum litium,faciũt ea quę dicam in quadam.q.in regula de triẽnali.& quæ tradit Pet.de Anch.in regula,poſſeſſor,de regu.iur.lib.6.col.3.facit.l.ſingulis.ff.de excep.rei.iudic.quá ad hoc notat Andr.Sicul.in c.cũ delecta.num.143.de reſcrip.cum concor.vt per Alexand.in l.Seius. col. 4.ff.ad leg.Falc. Et pro iſta parte etiam accedunt, quæ ſcribunt Abb.poſt Hoſtiẽ.in c.ſicut,el 3.de iureiur. Vbi per plura iura eadem ratione probãt,bellum in dubio ſemper præſumi iniuſtum,prout idẽ de lite concludit Andr. Sicul.& Barba.in conſ.7.lib.2.Nam vtrobiq; eadẽ ratio videtur.

Quando tranſit ad ſucceſſores penſio.

Bellum in dubio præſumitur iniuſtum.

In contrariũ tamen, & contra prædicta facit tex.in l. illud, in prin.ff.de pet.hæred. vbi dicitur,ꝙ nemo debet ius ſuum indiſcuſſum relinquere. Et ſic tex.videtur litigãtibus fauere,imò eos ſub pœna ad litem proſequẽdã impellere,cũ ius ſuũ, propter timorẽ litis deſerentes, vt ſegnes,deſidioſi,& negligentes homines accuſentur,contra quos,vt videmꝰ,vſucapio introducta eſt,vt in l.1.ff.de vſuca. & in §.j.inſtit.eo.ti.Itaque leges caſtigãt,& puniũt ius ſuũ in iudicio non proſequentes.Et ideo dicitur in l. iniuriarũ.ff.de iniuriis,ſuo iure vtentes,nemini iniuriam facere.Nec immerito in c.prelatis.de homicid.lib.6.clericis facultas conceditur repetendi res ſuas à latronibus. Nam legimus Sanctũ Thom.Cantuariẽſem Archiepiſcopum pro defenſione cauſæ eccleſiæ ſuę occubuiſſe,vt traditur in capitul.ſicut dignum.de homi.Non enim prohibitũ eſt,bono & iuſto viro,ex cauſa litigare,vt not.Bald. in ca.j.in fin.per illum tex.vt lite penden.Et non præſumitur improbus litigator,qui ex cauſa etiam poſt ſententiam in lite perdurat,vt not.Old.in cõſi.183.quia ſpes victoriæ iuſta videtur. vt Bald. tradit in l.fin. in 3. col.C. de edic. di. Hadr.tol. Improbus ergo litigator in regula iſta intelligitur,vel is,qui per totam ætatem lites agit,vt dictum

Ius ſuũ indiſcuſſum relinquere

Vſucapio cõtra quos ſit introducta.

Clericis facultas repet.res ſuas à latronib. conceditur.

dictum eſt, vel qui aliquam iniuſtitię ſuſpicionem ex lite contrahit, vel qui ex euentu litis, vt iniuſtus & improbus fuerit delcaratus. vt dicit hic tex. regulę circa fi. Et ſecundum hoc verba iſtius proœmij cauſam finalẽ inducerent, iuxta vulga. l. fin. ſuperius allegatam. cum concor. quæ tradit Rom. conſi. 18. in antepenul. colum. & Alexand. cõſil. 42. col. 5. volu. 1. Sed intelligendum eſt, iuxta ea quæ diximus in pręcedentibus.

Litigare ex cauſa. Litigator improbus.

Vt tamen iſta tota materia, & eius contraria reſoluantur, diſtinguo duos caſus principales. Primus caſus eſt de iure communi. Secundus eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Primo caſu litigans non ilico præſumitur calumnioſus, niſi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita diſtingui debent, quæ tradit Andr. Sicul. in conſi. 7. col. 11. lib. 2. & conſ. 31. incip. omnia quæcunq; in 2. col. lib. 4. & in clem. j. de re iud. Vbi tamen quis ſemel, aut bis, cauſa repetendi, aut defendendi res ſuas ius ſuum in iudicio proſequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui ſemel vel bis mercatur, niſi continue hoc faciat, vt tradit Domin. in c. j. de cle. nõ reſi. li. 6. Secundo principali caſu, videlicet loquendo in terminis iſtius regulę, non omnis, qui impetrat in terminis regulę, poteſt dici improbus aut calũnioſ⁹ litigator: ſed ita demũ, ſi per euentũ litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationẽ, vel cauſam feciſſe, vel fouiſſe, vt dicitur hîc in tex. regulæ, ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum. &c. Sed antequam hoc per ſentẽtiam ſit repertum, impetrans nõ dicetur improbus, dicitur tamẽ iniuſtus, ſi regulã nõ obſeruat. Quod patet, quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet nõ puniretur. Quia iuſtus & bonus nõ incidit in legẽ, neque eius pœna debet teneri, vt dicitur in c. licet. de reg. & gl. in l. ex his. ff. de legibus. Qua autẽ pœna punietur vnus & alter, id eſt, tam primus, quam ſecundus litigator, dicemus inferius in vltima parte regulæ. In dubio tamẽ impetrans beneficiũ poſſeſſum per annũ, pręſumetur iniuſtus, licet illa præſumptio non ſufficiat, quo ad hoc, vt puniri poſſit pœna contenta in ſecũda parte regulę, niſi, vt dixi, per euentum litis iudici conſtiterit eſſe talem. Et hoc eſt quod dicunt illa verba poſita hic in ſecunda parte regulæ, videlicet, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. Vbi ponuntur tres pœnæ improbi & calumnioſi litigatoris, diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis in prima parte regulę, quibus

Mercator quando quis dicatur.

Iuſtus & bonus non incidit in legem.

puniuntur non ſeruantes formam regulæ, antequam conſtiterit eos improbos litigantes eſſe. De quibus adhuc aliquid inferius in fine reg. ſcribam.

QVAESTIO III.

Inhabilis quilibet.

QVAERO, ibi, quicunque, &c. An quilibet inhabilis, etiam hæretecus ſeruans contenta in iſta regula, poſsit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ ſic. quia tex. regulæ dicit, quicunque, quod verbum eſt vniuerſale, comprehendens omnes. Et ſic non recipit reſtrictionem habilitatis perſonarum, vt dicit gl. in extrauag. execrabilis. & in cle. ſummus, de præbend. & tenet Rota in deciſ. 2. titul. de fil. præsby. Innocen. & Moder. in tract. benefi. q. 3. primæ partis. col. 5. cum concor. vt ſcribunt Moder. Papien in l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Præterea lex generaliter loquens non recipit reſtrictionem de habilitate, ſed quemlibet admittit ad impetrandum: quia non refert per quem preces porrigantur, vt dicit text. in l. vniuerſis. C. de prec. imp. off.

In cõtrarium faciũt iſta, quæ ſequũtur. Primo, quia inhabiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum, l. quicũque & c. filij. cum multis. de hæretic. lib. 6. tradit gloſſ. & Docto in c. quo iure. 8. diſtinct. & alibi ſepe. igitur impetrare non poſſunt, vt patet in c. j. & ibi dixi, de reſcrip. lib. ſexto. Intelligitur ergo regula iſta de habilibus.

Quicunque, an cõprehendas vniuerſaliter omnes

Non obſtat dictio, quicũq;, quia licet illa de ſui natura ſit vniuerſalis, & ſic videatur poſſe cõprehẽdere oẽs, tam habiles, quã inhabiles, ꝑ ea quæ dicta ſunt ſuperius: tamẽ illa generalitas dictiõis recipit reſtrictionẽ de habilitate & regulatur ſecũdũ diſpoſitionẽ iuris: vt in terminis probat Iaſ. per decẽ deciſio. notabiles in l. 2. §. prætor. ff. qui ſatiſd. cog. Et reaſſumit Curtius iunior in conſ. j. in 1. & 2. col. & dicam latius in regula, de triennali, in prima, vel ſecunda quæſt. Vbi enim lex prius inhabilitat perſonas, diſpoſitio poſtea ſimpliciter & generaliter loquẽs de perſonis recipit reſtrictionem de habilibus, etiã ſi loquatur per dictionem, quicunque, vel per alia verba vniuerſalia, vt dicit Gemi. in cõſ. 31. col. fi. Cũ igitur in caſu iſto reperiãtur hæretici, & ſimplices perſonæ, alibi à iure dãbatę & prohibitæ, vt notatur in c. quo iure. 8. diſtinct. & tradunt Moderni in capit. 2. de reſcrip. regula iſta permittẽs

impetrationem

impetrationẽ,debet intelligi,hoc permittere perſonis ha bilibus,ne ſequatur abſurdum. Nec obſtat tex.in l.vniuer ſis.C.de precib.imper.offe. quia licet ad illum reſpōdeat And.Sicul.in rubr.de reſcript.in clemen.& Felyn.in cap. nonnulli §.j col.3.eo.tit.& ego dixi latius in capitul.j.eo dem titu.libr.6.Tamẽ reſpōdetur quòd ille tex. procedit data ſciẽtia Principis, quæ facit,vt inhabiles habilitetur vt dicitur in l.idem vlpianus.§ j.ff. de excu.tut vel intelli gitur de illis inhabilibus, qui non ſunt à lege effecti inca paces,& damnati ipſo iure,ſicut hæretici, ſimoniaci,& rei maieſtatis,& ſimiles.Secus verò de aliis incapacibus à le ge,non ipſo iure reprobatis vt ſunt homicidę,periuri,ex cōmunicati,& ſimiles.de quibus loquitur Innoc.in c. cũ noſtris.de cōceſſ.præbend. Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur,vt dicit ibi Innoc.Stat igitur cōclu ſio, quod omnes inhabiles admittũtur ad impetrandum, qui non reperiuntur expreſsè prohibiti.Et iſta omnia pro cedũt de iure loquẽdo, quia de de facto poſſent etiã in-habiles ipſo iure impetrare:& niſi exciperetur,poſſent cō niuentibus oculis ius impetratũ proſequi.Et hoc,quo ad impetrantes agere volentes contra annalẽ poſſeſſorẽ. An verò reus poſſeſſor annalis hęreticus,vel illi ſimiles defen dantur regula,dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

Intelectus ad text in l.vniuerſis

QVAESTIO IIII.

QVAERO, vtrum regula iſta per ſolam eius allega tionem annullet ipſo iure gratiam impetrantis, ſeu ut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

Annullare gratiã impetrantis.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quod ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationem,& inde ſecuta quæcunq;, quod ita perſuaderi poteſt.Primo,quia iſta regula habet decre tum irritans,quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiã & inde ſecuta,etiam ſi non producatur:hoc patet:quia li gat ignorantes,vt in c.ſi eo tempore.cum ibi notatis. de elect.lib.6.Nam ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, ad hoc, vt actus in contrarium factus, ſit nullus, vt latè tradunt Moderni in l.non dubium.C.de legib.Imò quod fortius eſt,ipſe iudex,parte non opponente,poteſt repel-lere ſic nulliter agẽtem,vt tradit Bartol.in l.vbi pactum. C.de tranſact.& in l.ſi vnus §.pactus ne peteret,poſt glo. ibi,ff.de pact.& Paulus de Caſt.in l.etiam §. item à debi

Iudex repellere poteſt nulliter agentem

tore

tore.ff.de pet.hęre. Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, quam impetratio partis: vnde quãdo poſtea impetrãs agit, exceptio iſtius regulæ, quæ iam eſt in rerũ natura producta, vnà cũ ipſa actione concurrit, in quo caſu poteſt iudex ipſam exceptionẽ ſupplere. vt dixit Alex. per prædicta iura, in apoſtil. ad Bar. in l. Iulianus. §. offerri. in addit. prima. ff. de act. emp. Quia iſta exceptio dicetur euidentis calũniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis, quæ à iudice ſuppleri poteſt, vt latè tradit Arc. in l. ita ſtipulatus in 31. col. de verbor. obliga. Nam iudex non ſolũ tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris, quãdo omittuntur à partibus, ſed etiam circa conſuetudinẽ, vt tradit Iaſ. poſt. Bald. & Saly. in authen. iubemus. per illum tex. in 2. notabili, C. de iudic. & Angel. Aret. in §. 1. in 2. col. inſt. de exce. Et hoc adeò verum eſt, quòd iudex poſſet ad iudicãdum moueri etiam ex aliqua cõfeſſione, viua voce coram eo facta, licet nõ eſſet ſcripta in actis, vt ſingulariter dicit Bald. in l. 1 circa fin. C. de ma. vin. quod dicit ſingulariter notandum Fely. in ca. cum venerabilis. col. 15. de except. & Alexan. in l. ſi is ad quem. col. penul. ff de acquiren. hæred. Si igitur iudex abſq; allegatione partis vel productione regulæ, poſſet partẽ repellere, cui obſtat exceptio: à fortiori poterit ipſa pars, cuius intereſt ſimpliciter regulã allegando, per viam exceptionis ipſum aduerſarium impetrantem & actorẽ repellere. Et iſto caſu iudex poterit ex his quæ vidit, licet in actis ſibi nõ conſtet, iudicare. Vt tradit Angel. in conſ. 341. in cauſa. col. fin. & ſequen. inci. primus punctus. & tenet Firma. in tract. de epiſcop. lib. 4. par. q. 2. vt referunt quidam Moderni in trac. nup. fol. 142. Nam decretũ irritans poſitũ in aliqua lege, eſt tantæ potentiæ, quòd ſufficit illud a parte, vel iudice allegari, vt actus ſit ipſo iure nullus, vt dicunt Anto. Imol. & Abb. in c. cæterum. de reſcrip. Per quorum dicta Rota, in vna Mediolanen. caſtrorum contra Sabinen. de anno M.D.XVI. iudicauit pro cardinali Senogalien. contra Hieronymum. de Cuſano, quòd decretum irritans cuiuſdam bullæ Sixti allegatum in cauſa appellationis, adeò afficeret aduerſarium, quòd gratiam ſuam redderet ipſo iure nullam.

Iudex non ſolum tenetur ſupplere, &c.

Iudex poterit ex his iudicare, &c.

Prædictis tamen nõ obſt. contraria opinio eſt de iure & ſtylo verior, pro qua opinio. primo facit, quia regula, & eius decretum fauorem poſſeſſorum cõcernunt: ergo non ligant contrauenientes, niſi poſſeſſore dicto decreto irritanti

Contrauenientes ligare.

tantĩ

tanti vtatur,vt late probat Decius in l.pacta, quæ contra. in 3.col.C.de pact.& in cap.cum acceſsiſſent. in 3.col.de conſtit.& ante ipſum Aretin.& Claud.Aquen.in l. nemo poteſt.in 2.col.ff.de leg.1.Et hoc prius dixit Philip.Frāc. in cap.vt noſtrum.in 3.col.de appel.& in ca. diſpendia in princ.de reſcrip.lib.6.& ſolet ad hoc allegari gloſ.in verbo,referri.in cap.1.de conceſ.præbend.lib. 6. Et iſte vſus certitudinaliter non habetur.niſi poſſeſſor regulam in actis producat,quia tūc manifeſte apparet poſſeſſorem decreto regulæ vti velle contra actorem eius aduerſarium. Nec iſto caſu authoritas iudicis volētis ſupplere exceptionem iſtius regulæ omiſſam.aliquid facit: quia vbicunque aliqua ſunt inducta principaliter in fauorē alicuius,ſi pars omittit,iudex non debet ſupplere,neque poteſt ad priuatam vtilitatem officium ſuum impartiri.iuxta vulg.l.4.§. condemnatum.ff.de re iudi.ſi ergo huiuſmodi exceptiones regularum pro omiſſis habentur,licet iudex ſciat ea parti competere.Quinimò etiam ſi ea,quæ cōpetunt parti producuntur ipſi iudici,particulariter adhuc non ſufficit,nec iudex ſecundum ea iudicare debet,niſi in actis producta & regiſtrata ſint.Et tunc dicuntur eſſe in actis, quādo pars eſt citata ad dicendum contra producta,oblata copia,vt dicit Bart.cuius opinionem pro ſtylo ſeruat hodie Rota(in extrauag.ad reprimendum. in gloſ.in verſicu.de plano.Et ſequitur latè Roma. in conſil. 516.incip. In caſu propoſitæ conſultationis.Nam aliter non poteſt iudici de iure partis conſtare.Et cui nihil conſtat,nihil agit.Quia vt dicit Bald.in cap.fin.de iureiurand. iudex eſt quoddam prædicamentum,quòd prædicatur de probationibus & actis:& ideo debet iudicare ſecundum acta,& probata.vulg.l. illicitas,§.veritas.de offi.præſid.& Ang.inſtit. quib.mod. tut.fin. in princip. & in §.ſi minus. col.5.inſt. de act.vt latiſſimè & eleganter proſequitur Luc.de Penna in l.quicunque.C.de tabu.& ſcript.lib.10.& Felin.in cap. paſtoralis §.quoniam.col.fin.de offic. deleg.

Iudex non debet ſupplere.

Iudicis diffinitio ſecundum Baldum.

Iudex ſecūdum acta et probata iudicare debet.

Ex quib.omnibus infertur,quòd ſi annalis poſſeſſor cōuentus nō det & excipiat de regula in actis,licet iudex ex ſeipſo,vel per allegationem partis ſciat talē exceptionē ſibi competere,non condemnabit actorem impetrantem, ſed poterit canonizare gratiam ſuam cōtra regulam:nec propterea ſententia erit nulla,vt in terminis cōcludit Fel. in cap.1.in 7.colum..de re iud.& in cap.paſtoralis: de fide

inſtru

inſtru. Cuius opinionem hodie de ſtylo tenet & ſequitur Rota. Et ita, me præſente, in pluribus cauſis fuit concluſũ & iudicatum præſertim in vna Tuden. parochialis coram R. P. D, Marcello Creſcẽtio epiſcopo Marſicano de menſe Maio. M. D. XXXVIII. cui conſtabat abſentem, contra quem procedebatur per contradictas, fuiſſe triennalem poſſeſſorem, & in partibus coram quibuſdam iudicibus allegaſſe regulam, & tamen quia illa non erat producta in actis, præfatus epiſcopus tulit ſententiam contra illum.

Et iſta ratione conſiſtunt. Quia quo ad effectum. quòd regulæ Cancellariæ ligent & in iudicio faciãt ius, debent prius impetrari à Papa, vel Vicecãcellario, & deinde produci in actis, ſeruata ſolennitate, de qua in regula. 26. incip. Item attendens, ſupra eod. Quam quidem impetrandi ſolennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in procœmio extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quæſtione. Non obſeruata igitur illa ſolennitate, regulæ non faciunt fidẽ etiam ſi habeant decretum irritans, & milies iudici allegentur: & ita ſe habet ſtylus Rotæ, vt dicit etiam in dicto cap. 1. Fely. alias rationes ponens, de quibus ibi per eum.

Regula Cancellaria.

Non obſtant modo, quæ in contrarium adducta fuerũt, quia ad illa dupliciter poteſt reſponderi. Primo illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, ſunt notoria. actis non repugnantia, vt dicit Bald. in d. § illicitas. & Firman. in d. tracta. de epiſcopo. in 4. parte. 4. lib. quæſt. 2. Vbi plures caſus exceptos contra regulam ponit, in quibus iudex ſecundum conſcientiam ſuam poteſt iudicare. & 7. alios ponit Fely. in d. cap. paſtoralis.

Vel ſecundo reſponde, & iſta eſt verior, & firma ſolutio, quòd in caſibus prædictis iudex poteſt exceptionem omiſſam per partem opponere, quando illa reſultat ex actis. Quia tali caſu actor dicitur calumnioſe agere, ita concludit Rom. in conſi. 42. viſis quæ egregie. col. fin. nã quæ reſultãt ex actis, dicũtur notoria, vt dicit Imol. & latiſſimè Moder. in c. ex inſinuatione. de appel. Et in notoriis iudex ſupplet, vt dictũ eſt ſuperius, quando cõſtat de nullo iure partis. vt tradunt Moder. in d. § condẽnato cum concor. vt per Rom. in conſ. 227. Et etiam quando conſtat de iure partis, ſed inefficaci: qa poteſt iudex ſine parte repellere, vt dicit Fely. in c. ad aures, in 1. col. de reſc. Et iſtud notorium ex actis reſultans non ſolum per partem, non debet probari, ſed nec allegari, vt tradit Ang. in l. fin. ff.

Notoria quæ dicantur.

ce

de pet.hæred.cum concor.vt ſcribũt Alex.in l.j.C.quando deſunt aduoc.& Fel.in c.cum ordinẽ. col 9.de reſcrip. & Deci.in l.cũ quid.ff.ſi cert.petat.Et tali caſu limitatur, & declaratur dictum commune gloſ.in clemen appellanti.de apel.& Bart. in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni ff de adult.videlicet,quod licet notorium nõ debeat probari,debet tamẽ allegari.Nam nõ procedit,quando notorium reſultat ex actis,vt prędicti doctores dicũt. Et etiam in puncto limitat Decius in l. lecta.in nona col.ff.ſi cert. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota in nouis. titu.de apella. deciſ.2.in addition.Sed ex dictis ibidẽ poteſt ſolui eius deciſio. Ad propoſitũ ergo redeũdo,ſi ex actis apparet, poſſeſſorem annalem conuentum allegaſſe pro defenſione ſua, priuilegiũ iſtius regulæ, eã producendo,licet formaliter cõtra partem non opponat iudex tamen repellere poterit agentem, obſtante regula in actis producta.Et ita tota iſta materia intelligi debet.

QVAESTIO V.

QVAERO,quid ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de iſta regula, ſed opponitur in ſecunda:vtrũ annulabitur impetratio, & acta facta in prima inſtantia,in qua tunc non fuit oppoſitum? *Impetratio vtrum annullabitur,ſi &c.*

SOLVTIO.Iſte caſus punctualiter contigit,& fuit deciſus in Rota de anno.M.D.XVI.coram Domino Gulielmo Caſſiodoro in vna cauſa Vilnen.canonicatus,& præben. vt ipſe idẽ in memorialibus ſuis deciſionum meminit.Et tunc Rota concluſit poſſe in ſecunda & tertia inſtantia de iſta regula opponi,quia per huiuſmodi exceptionem regulæ,nõ ſolum impetratio facta,ſed omnia acta primæ vel ſecundæ inſtantiæ,virtute decreti regulæ,nulla ipſo iure eſſe decernuntur.Talis enim regulæ exceptio operatur effectũ retro annullatiuum,& in futurum impeditiuũ. Ratio iſtius deciſionis fuit,quia exceptio iſtius regulæ eſt peremptoria,quæ poteſt quandocunque opponi.l.peremptoria.C.ſentent.reſcin.non poſſ.Et ideo oppoſita in ſecunda inſtantia operatur eundem effectum,quo ad acta præcedentia, quæ operaretur,ſi in eadem inſtantia proponeretur.Et hoc ideo eſt,quia per appellationẽ,quę reſcindit iudicatũ,cauſa reponitur,& reducitur in eo ſtatu ſicut erat ante ſentẽtiã,vt videlicet,oĩa in ea fieri poſſint,quæ poterãt poſt litẽ cõteſtatã in prima inſtãtia, vt declarat Bar.in l.ita demum.C.de procurat.& Abb.in c. *Cauſa reſcindẽs iudicatum.*

1.de

1.de except.in 2.colum.& in c.paſtoralis.eo.tit. Poterũt igitur exceptio iſtius regulæ peremptoria,& omnia alia incũbentia ad cauſam deduci in cauſa appellationis,quę non fuerunt deducta in principali.vt in l.per hanc.C.de tempo.appel.& l.ſcio.ff.de appella.&c. cum Ioannes. de fide inſtrum.& c.fraternitatis.de teſti.cum aliis concor. adductis per glo.in c.conſtitutis.& in ca.cum cauſam. de appella.Nam exceptio,quæ actionem propoſitã reſpicit, ſi deducatur in ſecunda inſtantia, non dicitur noua, ſed depẽdens ex veterib. cauſis. Tamẽ huic deciſioni ſemper contradixit Dominus Mercurius de Vipera,tunc decanus Rotæ,motus dicto Alexan.in authen.iubemus,C. de iudi.quẽ ſequitur Fely.in c.1.in ſeptima col.de re iudi. Vbi dicunt,quòd quamuis poſt terminum ad probandum poſſint allegari iura.vt per Bar.& Bald.in d.authẽ.iubemus. Non tamen poteſt allegari extrauagans,ſed eſt allegan-da,producenda,& probanda in termino,quemadmodum cõſuetudo non notoria,quam non poteſt iudex ſupplere nec allegare,cum eam probabiliter ignoret,vt in c.paſtoralis.de ſi inſtru.Ex quib' inferebat Dominus Mercurius, quòd nõ poterat in ſecũda inſtãtia excipi de iſta regula, vel ſi exciperetur de ea,quod non reuocarentur acta primæ inſtãtiæ,niſi ex nouiter deductis. Pro quo facit deciſ. Egidij.490.Maximè quia regulæ iſtæ Cancellariæ quo ad iſtũ effectum,vt non ligent ante productionem,dicuntur conſtitutiones ſpeciales,vt dicit Pet.de Anch.conſil. 292.Et ideo non ligant manum iudicis,niſi producantur: & per conſequens acta,& ſententia primæ inſtantiæ contra regulam non productam debuiſſet valere.

Iura quòd nis poſt terminũ ad probandũ poſſunt allegari.

Tamen iſtis non obſtãtibus,Rota tenuit,quod ſuperius dictum eſt. Quæ deciſio non ſolum procedit,quando opponitur de regula in ſecunda inſtantia cauſæ principalis, ſed etiam ſi opponatur de regula in cauſa reſtitutionis in integrum,aduerſus ſententiam latam contra poſſeſſorem annalem. Vt iudicauit Rota in vna Tuden. coram me de menſe Februario, M.D.XXXIIII. Et hoc idem dixerũt domini in eadem cauſa de regula. 29. de commiſſionibus cauſarum factis,literis non expeditis,vt videlicet poſſit opponi de illa regula excipi in cauſa reſtitutionis per prædictas rationes. Et idem dixerunt domini in vna Maſſilienſis canonicatus & præben.coram me de menſe Decẽbri. M.D.XXXV.in qua oppoſitum fuit,de iſta regula annali

per

per condemnatum in termino ſententiæ declaratoriæ referendæ contra ipſum, cui fuerant intimatæ executoriales,& voluerunt ſententiam retro eſſe nullam.

Et ad dictum Alex.allegatum per Mercurium in d.auth. iubemus,reſponderunt Domini, quòd loquitur in termino probatorio vnius inſtantiæ, non autem loquitur in diuerſa inſtantia,vt eſt cauſa appellationis.quia dictũ illius non eſſet verum propter doctrinas prædictas.Vel dictum Alex.procedit,vbi conſtaret de malitia poſſeſſoris nolentis in prima inſtantia opponere,ad effectum magis grauãdi partem in expenſis,& annullatione actorum.Quo caſu doctrina Bar.in d.l.ita demum. & Abb.in d.c.1.de excep. cum aliis allegatis non procederent,vt notabiliter probat And.Sicul.in conſi.35.incip.in minimis. in.2.col.lib.3.& Fely.in c.ad audientiam. el.2.de reſcrip.

Et iſta omnia procedunt, & ſi annalis poſſeſſor, qui de regula excipit,fuiſſet condẽnatus per primam ſententiã, quæ tranſiuit in rem iudicatam & decretum cõtra illum fuiſſet brachium ſæculare,& violaſſet ſequeſtrum. Nam non obſtante tali violatione,poſſet exceptione iſtius regulæ iuuari,& ſi per violationem prædicti ſequeſtri perdiderit ius in beneficio. Ita concluſit hodie Rota.quæ eſt prima Iulij.M.D.XXXVIII.in vna Nullius Abbatiæ coram Reuer.D.Ioan.Paulo Ptolomæo.Ratio deciſionis fuit.q̃a iſta regula annullat impetrationem factam,& inde ſecuta quæcunque,& ſic annullat ipſam ſententiam,& ſecuta ex ipſa ſententia,id eſt,ſequeſtrum, quod eſt ſequela ſententiæ.Ita quòd violatio ſequeſtri nõ impedit exceptionem regulæ. Eſt bene verum,ꝙ licet nullum eſſet ſequeſtrum propter decretum iſtius regulæ,tamen violans illud punitur,quia iure ſuo eſt priuatus, vt dicit deciſ.2.de ſequeſt. poſſ.& fruct.in antiquio, & ideo pars victrix contra quam datur de regula,poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacans prætextu huius violationis. Et ita in eadem cauſa tenuit Rota die decimaſexta Nouembris,1539.coram eodem Do. Ioan. Paulo. *Sequeſtrũ violãs.ſuo iure priuatur.*

QVAESTIO VI.

QVAERO,nunquid iſta regula ſuper diſpoſitis in ea inducat.ſeu contineat formam? *Diſpoſita.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio deſeruit ad multa,quæ in ſequentibus quæſtionib. dicenda occurrunt. Et ideo ſine diſputatione dicas,quod ſic,quod multis modis probatur.

GG Primò

Primo, quia iſta regula inducit nullitatē actus. Vbicunque igitur aliqua conſtitutio procedit, irritando actum, illa conſtitutio dicitur continere formam, vt eſt bonus tex. in c. ſi capitulo. de conceſ. præb. lib. 6. iuncto c. dilectus 2. de præb. & tradit Bal. & Moderni omnes in l. 1. ff. de libe. & poſthu. & eſt glo. in l. fin. C. de ven. re. ciuil. lib. 11. Facit tex. in c. quia propter. de elect. & c. Piſanis. de reſti. ſpoliat. cum cōcord. vt ſcribit Alex. in d. l. 1. & in l. hac conſultiſſima. C. qui teſtam. face. poſſ. & Iaſ. in l. non dubium. in 5. colum. C. de legib. & ante ipſos Rom. conſi. 66.

Conſtitutio continet formam.

Secundo, quia iſta regula imponit pœnam pecuniariā. Et vbi talis pęna apponitur, dato quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur, vt dicit Bal. in auth. qui ſemel. in antepenult. colum. C. quom. & quando iud. & tradit Bar. & omnes Moderni in l. prætor. §. 1. ff. de operis no. nunt. & eſt glo. in verb. tertiam, & ibi notat Bal. in c. 1. de mili. vaſal. qui contu. eſt. & glo. in verb. tertio. in clem. 1. de vi. & hone. cleri. notat Io. And. in c. ex tuæ. de cleri. non reſi. & Ant. de But. in c. præterea. de dilatio.

Tertio, quia iſta regula tradit tres ſolēnitates, quæ non ſunt inductæ à iure cōmuni. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in conſi. 35. Viſa quadam. & idem in conſi. 6. incipien. Viſo themate. in ſecunda columna, & concord. Signorol. in conſil. 156 in proceſſu, in ſecunda columna.

Quarto, quia iſta regula dat impetranti modū procedēdi. Ergo inducit formam, vt in c. qualiter, el. 2. & ibi Fely. de accuſa. & Iaſ. in l. 2. §. prius ff. de vul. & pupil. & ſolet allegari tex. in c. quia propter. de elect.

Quinto, quia regula iſta apponit tempus faciendi actū quo caſu per hoc inducitur forma, vt dicūt Bal. & Sali. in auth. quæ ſupplicatio, per illū tex. C. de precib. Impe. offe. Licet huic dicto videatur aduerſari Alexan. in l. 1. in prin. C. de iud. tamen concordari poſſunt dicta eorum ex iis, quæ tradit Abb. in conſi. 92. ſtatuto. in fin. lib. 1.

Vltimo hic videtur inducta forma, ex eo, quia diſpoſitio iſtius regulæ nō ſolum concernit intereſſe priuatum, ſed cōmodum & bonum publicum, vt patet ex proœmio, & ex pęna applicāda fiſco, quo caſu forma dicitur induci, adeo quòd conſenſus partium nihil operatur, vt in l. priuatorū. C. de pact. & probatur aſſumptum in l. tertia. ff. de re milita. Ex quibus omnibus apparet reſolutio iſtius quæſtio

Priuatum intereſſe concernēs.

nis

nis, quæ poteſt eſſe vtilis ad multa.

QVAESTIO VII.

QVAERO, Præſuppoſito ꝙ iſta regula inducat formam, vtrum poſſeſſores annales, in quorum fauorē introducta eſt regula, poſſint eius fauori renuntiare? *Poſſeſſores annales.*

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt quòd ſic, vt refert Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanenſis, olim aduocatus eximius, in primo volumine conſiliorum, fol. 17.

Tamen pro vera intelligentia iſtius quæſiti, ego conſidero duos caſus. Primus eſt, in tacita renuntiatione, quæ reſultat ex omiſſione exceptionis iſtius regulæ, poſſeſſori competentis contra impetrantem: & iſta renuntiatio tacita poteſt fieri dupliciter, aut non producēdo regulam, vel eam producēdo, & probationes annalis poſſeſſionis omittendo. Nam nō ſufficit ꝙ poſſeſſor excipiat de regula in actis, niſi probet ſe fuiſſe poſſeſſorem annalem vt ei competat exceptio. Neque etiam ſufficit per teſtes probare ſe eſse annalem poſſeſſorem, niſi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria ſunt, vel non producere regulam, & non probare poſſeſſionem annalem. Iſtis igitur caſibus tacitè poteſt poſſeſſor fauori ſuo renuntiare, ſicut de iuramento calūniæ dicitur in c. 1. de iura. calum. lib. 6. Et ideo ſentētia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probātem ſe eſſe annalem poſſeſſorem, valeret, iuxta ea quæ dicit Fely. in c. 1. de re iud. & dixi ſuperius in alia quæſt. *Poſſeſſor annalis.* *Sententia lata contra poſſeſſorem.*

Secundus caſus eſt in expreſſa renūtiatione, & iſta expreſſa renuntiatio poteſt etiam fieri dupliciter. videlicet ante productionem iſtius regulæ, vel poſt: & vtroque caſu eſſet dubium, ſi valeret renuntiatio expreſſa. Et poſito ꝙ ſic, nunquid poſſit poſtea iudex poſſeſſorē ꝓbare volētē repellere à probatione faciēda ſuper annali poſſeſſione, ſub prætextu, quia renūtiauit, & quid ſi poſt factā renūtiationem de non vtendo, regula producta, poſſeſſor renuntians ꝓbet ſe annalē, qua probatione vti nō poteſt ſtante renūtiatione: an tali caſu iudex ex officio poſſit repellere ipſum impetrantem? videamus igitur de omnib. iſtis.

Circa primum eſt aduertendum, ꝙ duę ſunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat vſque ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum. &c. Et iſta pars concernit intereſſe priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponūtur tres pęnæ introductæ in fauorem ipſorum poſſeſſorum: & puto, ꝙ quo

 ad

ad illas pœnas, antequam impetrans inciderit in ſecundã partem ... poſſeſſores poſſint renunciare, argumento cap. ... ſtatutum. §. in nullo. de reſcrip. lib. 6. & l. filio. ff. de iniuſto. rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc caſu puto, q ſi de tali renuntiatione regulæ conſtaret in actis, quòd iudex poſſet repellere poſſeſſorem à probando annalem poſſeſſionem, obſtante renuntiatione, quia iudex poteſt repellere actum fruſtratorium. vt l. vbi pactum. C. de tranſact. & dixi ſuperius in quarta quæſt.

Iudex actum fruſtratoriũ repellere poteſt.

Sed quo ad ſecundam partem regulæ, videlicet quando impetrans per euentũ litis, inuentus fuit calũnioſus moleſtator, qui ob eam cauſam in alias tres diuerſas pœnas hic impoſitas incidit. Tali caſu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum & intereſſe publicum, poſſeſſor nõ poſſet iſti regulæ renũtiare. vt in d. §. in nullo. De quo tamẽ latè dixerũt Moderni in tract. de forma. ca. quis poſſit dare & tollere formam. fol. 18. colum. 3. & in ca. de potentia formæ, fol. 61. in 3. colum. Et iſto ſecũdo caſu, ſi iudici ex probationibus & actis conſtaret, nullum ipſi impetranti ius competere, ſed iniuſtè & friuolè poſſeſſorẽ ipſum annalem moleſtaſſe, licet poſſeſſor renunciauerit vti exceptione regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè intereſt calumnioſos & iniuſtos litigantes repellere, vt in clem. 1. de re iudi, poſſet iudex impetrãtẽ ipſum punire, iuxta notata per Innoc. in c. 1. de offic. vic. & Bal. in l. j. C. quo & qñdo iud. in fi. & in l. 2. §. ſed quia. C. de iur. calum. & not. Bart. in l. athletas § calumniator. ff. de his q nor. infa. & dixi aliquid ſuprà. q. 4. Et quòd poſſit iudex officio ſuo, eo caſu, quo ſibi conſtat de annali poſſeſſione improbos impetrantes repellere, videtur ſentire Bart. in ſimili in l. properandũ in princip. verſic. ſed vidi. C. de iudi. ſequuntur Moder. Aſtenſ. in repet. clem. ſæpe. in 17. col. de verb. ſign. facit bene text. in c. nonnulli. in princ. & c. fi. de reſcript. Stat ergo concluſio, quòd poſt probatam annalem poſſeſſionem & regulam productã, non poſſunt partes tacitè vel expreſſe huic regulæ renuntiare. Ratio generalis eſt, quia ex quo iſta reg. eſt ædita ad tollendas & puniendas calumnioſas lites, per hoc dicitur cõcernere principaliter vtilitatem publicam, & ideo renũtiari nõ poteſt, vt in terminis dicit Bart in d. l. properandũ. & Barba. cõſil. 56 in 8. & 9. col. lib 2. conſiderato textu illius l. & ſequitur Decius in c. de cauſis, col. 2. de offic. deleg. Et

ita

ita hodie vigeſima Nouembris M.D.XXXVI.in ſimili caſu concluſerũt Domini in vna Rom.pecuniaria,corã R.D. Io.Paulo Ptolomæo,pro Franciſco Flores,cõtra Andreã de Nouaria:volentes Franciſcum Flores non potuiſſe renuntiare regulæ.de non appellãdo ante diffinitiuam ſententiam. Ex quo in procemio illius regulę papa exorditur ſe illam cõſtitutionem feciſſe,vt litibus finem imponeret quæ verba ſecundum Rotam videntur principaliter intereſſe publicum concernere,cui per dictum Franciſcum, contra quem erat producta,renuntiari non potuit.

QVAESTIO. VIII.

Qvaero,quæ eſt ratio,quare regula iſta annalis defendit poſſeſſorem,etiam abſque titu.& triennalis regula non defendit,niſi habentem ſaltem coloratum titulum.Cuius tamen contrarium videbatur dicendũ.Nã ex quo eſt annalis poſſeſſio.& modici tẽporis,magis in ea videbatur requiri titulus bonus,ſaltẽ coloratus, quàm in triennali,vt ſic modicitas tẽporis per adiumentum tituli ſuppleretur.Non ita in triennali poſſeſsione, quæ ratione longioris temporis,ſine aliquo titulo magis ſuſtineri poſſet.quæ igitur eſt ratio tantæ diuerſitatis? *Defendere poſſeſſore abſque titulo.*

SOLVTIO.Regula iſta annalis fauet poſſeſſorib.& eſt inducta in odiũ impetrantiũ,vt ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione longæua tenuit. Triennalis verò regula non fauet principaliter poſſeſſorib propterea requirit titulum.Sed adhuc reincidimus in idem,quare magis annalis regula faueat poſſeſsoribus quàm triennalis,cũ deberet eſſe contrariũ,vt plus poſsidens,plus haberet fauoris.Præſertim cũ annalis exceptio ſit odioſa reſpectu capientis poſſeſſoris,vt patet in l.1.C.de anna.excep.

Reſpõdeo,data paritate poſſeſsionis ſine titulo,magis fauendum fuit annali,quàm triennali,quia ille minus delinquit percipiendo fructus ſine titulo.At triẽnalis ex hoc grauiorem cauſam ſibi conſtituit ex perſeuerantia longioris temporis. Quia tãto grauiora ſunt peccata, quãto diutius infœlicẽ animã detinent alligatam. c.fi. de cõſue. & ideo neceſſarius fuit titulus.Sed hoc non releuat,quia etiam annalis poſſeſſor ſine titulo nõ deberet per annũ, nec per menſem in peccato tolerari.Et ideo quã ratione titulum in triennali exigimus,in annali ſaltem coloratũ exigeremus.Et odium impetrantium non debet eſſe tanti,vt detentorem annalem cum peccato defenderet. *Exceptio annalis.*

Quid igitur cauſæ fuit tam diuerſi inſtituti & contrariæ diſpoſitionis? Reſpondeo, quòd diuerſitas eſt in hoc quia annali poſſeſſori non fauet regula propter ſe principaliter, ſed propter negligẽtiã impetrantis. Nã alias nõ data negligentia impetrantis, annalis poſſeſſio nullũ fauorem tribuit poſſeſſori, cũ in poteſtate cuiuſlibet ſit impetrare quando vult, & ſeruare contenta in iſta regula: & ſeruando ea, tunc annalis poſſeſſio non iuuat poſſidentẽ ſine titulo, quominus condemnetur impetranti in fructib. & expenſis, cum adiudicatione beneficij. Vbi verò impetrãs negligit ea ſeruare quæ hîc cõtinẽtur, ipſe ſibi nocet & cauſam dãni dat, vt dicitur in l. Imperatores. ff. de iure fiſci. & tali caſu punitur, vt moleſtator. Non igitur ex hoc acquiritur annali poſſeſſori aliquod ius ſeu priuilegiũ, niſi quòd regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, qui ſeruata regula poſſit annalẽ poſſeſſorem cõuenire, & rationẽ ſuæ iniuſtæ poſſeſſionis quærere. Nam vnius non ſeruantis regulam ignauia, & negligentia, non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. Itaque ad vltimũ annalis poſſeſſor, ſi non habet titulum luet pœnas, ſuccumbet, & excludetur. Sed in reg. de triennali alia ratio cõcurrit: quia illa regula ſuſpendit gratiã factam, & etiam nouiter impetrantes poſt trienniũ includit, & triennalẽ poſſeſſorẽ tãto tempore vitæ ſuæ defendit, ac tuetur, adeò ꝙ vno excluſo, alius impetrans nõ admittitur, ſed omnes pariter à triennali poſſeſſore excludũtur. Itaq; triẽnalis poſſeſſor, hoc medio ſecurus viuit, & ſine moleſtia fruitur. Sed in iſta regula de annali, omnia iſta ceſſant, quia tantũ annullat gratiam non ſeruantis regulã, non alterius. Triennalis verò omnium etiam non negligentũ gratias ſuſpẽdit.

Poſſeſſor annalis.

Ignauia non ſeruantis regulam.

Poſſet tamen & alia facilior ratio differẽtię inter vtraſque regulas aſſignari. Nam in iſta regula de annali ideo non requiritur titulus, ſed ſola poſſeſsio, ex eo, quia regula annullat ipſo iure gratiã impetrantis, nõ ſeruantis regulam, & reducit titulũ ad non titulum, propter odiũ ꝙ habet contra impetrantem certo modo beneficium viuẽtis annalis poſſeſſoris. Itaque cum impetrans reperiatur medio exceptionis iſti' regulæ excluſus, & nudus, propter annullationẽ tituli, quæ inducitur propter decretum irritans regulæ, æquũ erat poſſeſſorem, etiam nullum titulũ habẽtẽ & nihil adhuc probantẽ in pari cauſa abſolui

In hac regula titulus nõ requiritur, ſed ſola poſſeſsio.

debere

debere, iuxta ca. fin. de iureiurand. & l. fi. C. de rei vend. quia in pari cauſa deficiẽtis tituli poſſeſſori debemus magis quã actori fauere, vt dicit text. in cap. in pari. de reg. iur. lib. 6. Sed in regul. de triennali papa non annullat ipſo iure ſed tantum impetrationem ſuſpendit, licet poſſeſſori trennali exceptionem regulæ contra omnes impetrãtes, perpetuo tribuat: non tamen, vt dixi, annullat titulum impetrantium. Et quia iniquum videbatur, ꝙ triennalis poſſeſſor ſine titulo ſaltem colorato acquireret exceptionẽ tantæ virtutis contra habentẽ bonũ: ideo papa voluit ꝙ in dicta regula de triennali requireretur titulus ſaltẽ coloratus, vel præſumptus. Qui quidẽ titulus coloratus, vna cũ triennali poſſeſsione in pœnam negligẽtiæ ipſius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret ac ſuſpenderet. In regula igitur de triẽnali poſt exceptionẽ titulus imperãtis bonus remanet, quamuis ope exceptionis ad vitam tantum triennalis poſſeſſoris ſuſpendatur. *Poſſeſſori magis fauẽdũ quã actori.*

Sed vlterius quæritur, quare magis papa in iſta regula de annali impetrãtis gratiã annullare voluit, quã in regula de triennali? Ratio eſt, quia in regula de annali eſt impoſita forma impetrãti: quam ſi nõ ſeruat, præſumitur improbus moleſtator, & ob eã cauſam gratia annullatur. Sed in regula de triẽnali non datur aliqua forma, ſed opponitur tẽpus actioni. Vnde ſi aliquis eſt negligens in nõ agẽdo infra triẽnniũ, ſibi debet imputari, ſi eius gratia obfuſcatur & ſuſpẽditur in pœnã ſuæ negligẽtiæ. Damnũ igitur quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet imputare. iuxta ca. dãn. de re iudi. lib. 6. Nec lex impoſuit ſibi hanc pœnam, ſed ipſemet ſibi ex negligentia ſua eam incurrit. Et quia illa negligẽtia non eſt doloſa, ſicut illa quã hic incurrit impetrans regulã iſtã de annali nõ ſeruãdo: ideo iſtius gratia tanquã de doloſo ipſo iure annullatur. Illa verò eliditur tantũ, nõ quia lex voluit ibi punire actorem, ſed quia actor ita voluit, cum eſſet in facultate ſua nolle excludi. Et iſti ſint dicta diſputationis gratia: ſiquis tamen meliorẽ rationem differentiæ inueniet, eam in mediũ proferat. *Papa quare magis, &c.*

QVAESTIO IX.

QVAERITVR, nunquid regula iſta debeat ſeruari extra Curiam coram legato vel ordinario? *Ratio generalis.*

SOLVTIO. Conſiderãdo rationem iſtius regulæ prohibentis moleſtari poſſeſſores annales, certè videtur teneri tum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam,

quia licet dictum ſit ſpeciale, vbi tamē ratio eſt generalis, attenditur ratio, & non dictum. vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rota ſæpe tenuit, regulam de infirmis reſignantibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiā ex verbis procemij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirētium lites reprimātur &c. Nam iſta ratio procemij, quæ finalis eſt, militat tā in curia, quàm extra: quia vtrobique improbi litigantium motus deprehendūtur. Et iſtud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra viuentem poſſeſſorem annalem, militat tā in impetrationibus, quæ fiunt à papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiā. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nā vt fraudes euitētur, & lites iniuſtæ tollātur, regulæ, vel leges, quæ alias eſſent reſtingēdæ, latè interpretari debēt, vt vbique locum habeāt, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquēs, in conſilio 398. in fin. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatū in Parlamēto Franciæ. Poſtremo facit, quia in prouiſione ordinarij & legatis etiam motu proprio factis, requiritur mentio colo- *Mentio colorata poſſeſſionis.* ratæ poſſeſsiōis alterius, vt tenet Abb. & cōmuniter doctores in c. cum noſtris. de conceſ. præbēd. Sequitur Felynus in c. in noſtra. in 29. correl. de reſcript. Lapus allegatione. Et nō ſolū in talibus impetrationibus requiritur mentio colorata, ſed etiam poſſeſsionis de facto, vt tenet Io. And. & Anto. in c. penul per illum tex. de præb. & in c. literas. de conceſ. præb. Sed poſſeſsio annalis, aut eſt in dubio colorata, vt voluit Fely. in c. in noſtra, in 36. correl. & habemus intentū: aut eſt nuda poſſeſsio facti. & idem eſt dicēdū, videlicet, quod debet de ea fieri mētio, & quia ex detentione poſſeſsio arguitur, vt in c. 2. vt lit. pend. tradit Ias. in §. ſic itaque, nu. 30. inſtit. de action. Et quo ad iſtum caſum iſta regula habere videtur concurſum iuris communis.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opinio videtur verior & communior, pro qua adducitur argumētū efficax: quia ratio quare prætendi poteſt iſtā regulam magis curiales, quam exteros ligare, videtur eſſe, quia impetranti à papa eſt imputandū, & ad malitiam & dolum referendum, ſi non obſeruat regulas ibi vigentes. Nā eo quo ibi publicātur à curialibus, ſciri & perquiri debent. argu. ca. 1. de poſtula. prælato Sicut de extrauaganti ibi promulgata cuius ignorantia neminem excuſat, tradunt Fely. & Abb.

In c.j.de re iud. & in c.paſtoralis.de fi.inſtrumento. Sed iſta ratio ceſſat extra curiam. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiuſmodi regulę vẽtilẽtur,neque publicentur,poſſunt probabiliter ignorari iuxta.reg. in ca.j.de conſti.lib.6.Et ideo impetrantes ab ordinario, non ſeruata iſta regula, debent excuſari. Alias videretur nimis durum,& iniuria plenum,ꝙ iuſte ignorantes, & in partibus remotiſsimis habitantes,quia non didicerunt regulas Cancellariæ,punirentur tam grauib.& acerbis pœnis hic deſignatis contra tex. in c.2. de conſti.li.6.Quæ, quàm ſint à ſenſu aliena,nemo non facilè intelligit.

Regula Cancellariæ.

Adiuuatur hoc etiã alia ratione ſecundum Modernos. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorẽ nõ videtur ita damnãda,vt calũnioſa, ſicut illa quæ obtinetur à papa,ideo minus punienda. Ratio eſt,quia ordinarius quãdo cõfert impetranti beneficiũ annalis poſſeſſoris,iam habet, vel habere præſumitur certã notitiã illius poſſeſſoris,cũ viſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas, & teneatur titulos poſſeſſorũ perſcrutari,vt dicit tex.in ca. ordinarij.de offi.ordi. li. 6. Et tradit Fely.in. cap.ad aures,in 14.concluſione.de reſcrip.Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficium,præſumitur annalẽ poſſeſſorẽ tanquam titulum non habentẽ negligere ,ex quo melius cognoſcit perſonas ſuæ diœceſis quã papa,vt dicit glo.in clement.2.de offici.ordin.Et propter hanc cauſam nulla præſcripto etiam triennalis currit contra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſſeſſorem carentẽ titulo,vt tradunt omnes, & ibi latius Fely. in c.licet Heli,de ſimo.& in c.ſicut in 16.colum.de re iudi.Et eſt expreſſum in concilio Baſilienſi,tit.de pacif. poſ.Et ideo impetrãs ab ordinario,propter iſtam rationem non præſumetur moleſtator,nec improbus litigator. Secus tamẽ erit dicendum in impetrante à papa,qui prę̨ſumetur iniuſtus impetrans & moleſtator, ſi non ſeruat iſtam regulã,ex eo quia papa in dubio non intendit cõcedere gratiã contra annalẽ poſſeſſorem,non facta mẽtione iſtius regulę,quia nõ habet nec prę̨ſumitur habere ſicut ordinari⁹ notitiã poſſeſſorũ orbis terrarũ,ob varias occupationes rerum,propter quas multotiens non concedenda cõcedit.vt dicitur in capi.ſi aliquando.de ſent.excom.& in l.j.C.de per.bo.ſublat.lib. 10 & not.in c.j.de cõſtitu.lib.6.Non enim viſitat diœceſes ſicut epiſcopi, nec perſcrutatur titulos poſsidentium,

Impetratio ab ordinario.

Præſcriptio triennalis.

quia licet dictum ſit ſpeciale, vbi tamē ratio eſt generalis, attenditur ratio, & non dictum. vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rota ſæpe tenuit, regulam de infirmis reſignantibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiā ex verbis procemij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirētium lites reprimātur &c. Nam iſta ratio procemij, quæ finalis eſt, militat tā in curia, quàm extra: quia vtrobique improbi litigantium motus deprehendūtur. Et iſtud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra viuentem poſſeſſorem annalem, militat tā in impetrationibus, quæ fiunt à papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiā. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nā vt fraudes euitētur, & lites iniuſtæ tollātur, regulæ, vel leges, quæ alias eſſent reſtringēdæ, latè interpretari debēt, vt vbique locum habeāt, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquēs, in conſilio 398. in fin. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatū in Parlamēto Franciæ. Poſtremo facit, quia in prouiſione ordinarii & legatis etiam motu proprio factis, requiritur mentio coloratæ poſſeſsiōis alterius, vt tenet Abb. & cōmuniter docto. in c. cum noſtris. de conceſ. præbēd. Sequitur Felynus in c. in noſtra. in 29. correl. de reſcript. Lapus allegat. 0. Et nō ſolū in talibus impetrationibus requiritur mētio colorata, ſed etiam poſſeſsionis de facto, vt tenet Io. And. & Anto. in c. penul per illum tex. de præb. & in c. literas. de concéſ. præb. Sed poſſeſsio annalis, aut eſt in dubio colorata, vt voluit Fely. in c. in noſtra, in 36. correl. & habemus intentū: aut eſt nuda poſſeſsio facti. & idem eſt dicēdū, videlicet, ꝙ debet de ea fieri mētio, & quia ex detentione poſſeſsio arguitur, vt in c. 2. vt lit. pend. tradit Ias. in §. ſic itaque, nu. 30. inſtit. de action. Et quo ad iſtum caſum iſta regula habere videtur concurſum iuris communis.

Mentio colorata poſſeſsionis.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opinio videtur verior & communior, pro qua adducitur argumētū efficax: quia ratio quare prætendi poteſt iſtā regulam magis curiales, quam exteros ligare, videtur eſſe, quia impetranti à papa eſt imputandū, & ad malitiam, & dolū referendum, ſi non obſeruat regulas ibi vigentes. Nā cùm quo ibi publicātur à curialibus, ſciri & perquiri debent, argu. ca. 1. de poſtula. prælato Sicut de extrauaganti ibi promulgata cuius ignorantia neminem excuſat, tradunt Fely. & Abb.

in

in c.j.de re iud. & in c.paſtoralis.de ſi.inſtrumento. Sed iſta ratio ceſſat extra curiam. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum raró huiuſmodi regulę vẽtilẽtur, neque publicentur, poſſunt probabiliter ignorari iuxta.reg. in ca.j.de conſti.lib.6. Et ideo impetrantes ab ordinario, non ſeruata iſta regula, debent excuſari. Alias videretur nimis durum, & iniuria plenum, ꝙ iuſte ignorantes, & in partibus remotiſsimis habitantes, quia non didicerunt regulas Cancellariæ, punirentur tam grauib. & acerbis pœnis hic deſignatis contra tex. in c.2. de conſti.li.6. Quæ, quàm ſint à ſenſu aliena, nemo non facilè intelligit.

Regulæ Cancellariæ.

Adiuuatur hoc etiã alia ratione ſecundum Modernos. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorẽ nõ videtur ita damnãda, vt calũnioſa, ſicut illa quæ obtinetur à papa, ideo minus punienda. Ratio eſt, quia ordinarius quãdo cõfert impetranti beneficiũ annalis poſſeſſoris, iam habet, vel habere præſumitur certã notitiã illius poſſeſſoris, cũ viſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas, & teneatur titulos poſſeſſorũ perſcrutari, vt dicit tex.in ca. ordinarij. de offi.ordi. li. 6. Et tradit Fely.in. cap.ad aures, in 14.concluſione, de reſcrip. Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficium, præſumitur annalẽ poſſeſſorẽ tanquam titulum non habentẽ negligere, ex quo melius cognoſcit perſonas ſuæ diœceſis quã papa, vt dicit glo.in clement.2.de offici.ordin. Et propter hanc cauſam nulla præſcripto etiam triennalis currit contra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſſeſſorem carentẽ titulo, vt tradunt omnes, & ibi latius Fely. in c.licet Heli, de ſimo. & in c.ſicut in 16.colum.de re iudi. Et eſt expreſſum in concilio Baſilienſi, tit.de pacif. poſ. Et ideo impetrãs ab ordinario, propter iſtam rationem non præſumetur moleſtator, nec improbus litigator. Secus tamẽ erit dicendum in impetrante à papa, qui pręſumetur iniuſtus impetrans & moleſtator, ſi non ſeruat iſtam regulã, ex eo quia papa in dubio non intendit cõcedere gratiã contra annalẽ poſſeſſorem, non facta mẽtione iſtius regulę, quia nõ habet nec pręſumitur habere ſicut ordinarius notitiã poſſeſſorũ orbis terrarũ, ob varias occupationes rerum, propter quas multotiens non concedenda cõcedit. vt dicitur in capi.ſi aliquando.de ſent.excom.& in l.j.C.de per.ho.ſublat.lib. 10 & not.in c.j.de cõſtitu.lib.6. Non enim viſitat diœceſes ſicut epiſcopi, nec perſcrutatur titulos poſsidentium,

Impetratio ab ordinario.

Præſcriptio triennalis.

ſicut ordinarius, vt dicit gloſſ. in ca. ſtatutum de reſcript. lib. 6. Et ideo in dubio intendit poſſeſſoribus fauere, etiã ſi in effectu eſſent detẽtores intruſi, quia papa in dubio iudicat potiorẽ eſſe cauſam poſſeſſoris. Cum igitur iuſtior & certior ſit iuſtitia impetrãtis ab ordinario, quam à papa, & diuerſa ratio inter eos militat merito in hac regula pœnali dicendũ eſt, diuerſum debere conſeri ius. Et fortè iſta ratione voluit Glo. in regula. 19. de idiomate illam regulam non habere locum in ordinario.

Sed aduertendũ eſt quia ratio iſta morderi poteſt. Nã licet ordinarius titulos poſſeſſoris beneficiorũ in diœceſi ſua exiſtentiũ, q[uã]do vacãt, ſcire poſſ[it], tñ nõ tamẽ ſcire præſumitur vacationes aliorũ beneficiorũ ſui ſubditi poſſeſſoris annalis alibi contingẽtes licet illæ reſultẽt ex facto poſſeſſoris annalis viuẽtis de quib. loquitur iſta regula. nã hic agitur de impetrãte benefi[c]iũ viuẽtis poſſeſſo[ri]s vnde ſi aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia poſſeſſor annalis eſt execrabilis, hoc genus vacationis poteſt ignorari ita ab ordinario ſicut à papa. quia cum ſint facti, cẽſentur ignota etiã à prudentiſsimis. l. 2. ff. de iur. & fac. igno. ca. 1. de cõſt. lib. 6. Nec viſitatio ordinarij hoc detegere poteſt, cum poſsit poſſeſſor habere beneficia in varijs diœceſibus & oſtendendo titulum beneficij diœceſis ipſius viſitantis ſatisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi exiſtẽtia poteſt diſſimulare, & ſic ea ordinarius ignorare poteſt, ſicut papa. Ex quorum poſſeſſione ignota ordinario poteſt reſultare incomparabilitas, quæ pręſtaret iuſtam impetrationis cauſam. Sic etiam impetratur beneficium annalis poſſeſſoris per contractum matrimonij forte occulti & incogniti ordinario, vel ſimoniam. Nam in iſtis modis vacandi verificantur verba iſtius regulæ ibi certo modo, & tamen in iſtis ita poteſt decipi ordinarius, ſicut papa. Niſi dicamus, quod ordinarius viſitator poteſt ſubditum ſuum compellere etiam ad oſtendendum omnes titulos beneficiorum ſuorum, etiam alibi conſiſtentium. Ex quibus reſultare poſſet impedimentum aliquod ad retinendum beneficium exiſtentis in diœceſi viſitantis. Et hoc facere poſſet ſub pœna excommunicationis, quam in dubio non pręſumitur quis incurrere velle. arg. l. ſi. C. ad l. Iuliam repet. Et ita per diligentem inueſtigationem haberi poteſt notitia omnium beneficiorum ipſius ſubditi, quæ omnia ceſſant in papa non viſitante. Nec obſtat

Facti quæ ſunt, cenſentur etiam ignota à prudentiſsi.

Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationibus poteſt decipi ſicut papa.

quod

quod dictum eſt de impetratione per contractum matrimonij occulti, vel per ſimoniam:quia forte in illis vacationibus,per quas agitur ad priuationem, iſta regula non procedit,vt latius dicetur inferius in alia quæſtione.

Præterea quòd iſta regula non habeat locum extra Curiam, tenuit in ſpecie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus conſiſtorialis,in quodã ſuo conſilio reddito in cauſa Miſsinenſis parochialis.

Poſtremò pro iſta opiniõe adduci poteſt alia ratio ſatis cõcludẽs:q̃a regula antiqua Eugenij Quarti,primi cõditoris eius regulæ,expreſſe loquitur de impetrante à ſede Apoſtolica,& omnia verba illi⁹ regulę nullo pacto poſſũt adaptari ad impetrationẽ ab ordinario extra curiã faciẽdã. Vnde ex quo iſta reg.mod.nihil addit ad iſtã Eugenij ſed ſimpliciter loquitur,debet intelligi & declarari ſecundũ illã antiquã,vt videlicet reſtringatur ad terminos tantum,in quibus antiqua regula loquitur:quia vulgatũ eſt leges poſteriores ſecundum antiquas reſtringi,& declarari debere,vt habetur in l.non eſt nouũ,cum l.ſequent.ff. de legib⁹.& tradit latè Rom.in conſi.345.incip.circa primum conſultationis articulum, in penult col.vbi multa iura ad hoc adducit cũ aliis concor.vt latiſsimè ſcripſi in ca.1.in glo.reuocare.de conſtit.lib.6.Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna,hoc procedit quando lex antiqua obſcure,vel inuolute loquitur,vt tradit Andr.Sicul in cap.ſuper quæſtionũ.in tertio notabili.de offi.deleg.Et ante ipſum Alexan. in conſil o.108. col.fi.vel.3.Sic econtra,quando lex moderna generaliter loquitur, poteſt declarari ſecundum antiquam,ne illã in dubio videatur corrigere:quod fieri nõ debet,niſi expreſſè dicatur iuxta l.iubemus C.de teſtamẽ.& quę latiſsimè dixi in cap.1.de conſt.lib.6.Nec obſtat,quod papa in iſta moderna regula omiſerit illa verba(à ſede Apoſtolica impetrauerũt)poſita in regula antiqua.Ex quo videtur innuere voluiſſe,regulam iſtã modernam indiſtincte & generaliter in quacũque impetratione procedere,ſiue illa fiat ab ordinario,ſiue à papa,arg.eorum quæ dicit Rota in deciſio.50.tit.de reſcript.in antiq.& deciſ.5.eod.titu.in antiquioribus,& reaſſumit Felyn.in c.ſuper literas. in 8.col. de reſcrip.dum ibi volunt,quod quando papa in ſupplicatione porrecta delet aliqua,videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere.Sed ad hoc reſpondetur,quod papa

Lex antiqua recipit declaratioẽ à moderna.

Papa in ſuplicatione, or recla, &c.

in moderna regula deleuit illa verba, quia non erunt neceſſaria. Ex quo per ſequentia verba regulæ ſatis colligebatur, eam loqui in impetrationibus apoſtolicis. quòd manifeſtè colligitur ex genere pœnæ hic appoſitæ. Na papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri, Cameræ apoſtolicæ applicandis. Nam iſta verba inferunt, loqui regulam de impetrante in curia Roma. ab ipſo Papa, nõ autem ab ordinario extra curiam. Et ſic apparet, ꝙ illa verba (à ſede apoſtolica) poſita in regula antiqua nõ erant neceſſaria, ſed potius ſuperflua, cũ hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus cõmendatur, vt tradit Gemin. in cap. fin. in §. notabili, de verbo. ſignfi. lib. 6. Et hoc etiam in ratione cõſiſtit, quia ſi papa voluiſſet regulã in ordinariis extra curiam habere locum, dixiſſet, iuxta vulg. c. ad audiẽtiam. de deci. Et iſto modo arguendi vtitur glo. in ca. vt circa. in verbo, adhærentes. & in cap capientes. §. ſi verò. in verbo, priuetur. & in §. vel ſi perſonas. in verbo, priuetur. & in cap. ſi fortè. in verbo, reſtitueret. de elec. lib. 5.

Impetrãs improbus.

Præterea quia videmus regulam nõ habre locum in gratia motu proprio, vt dicam in ſeq. q. Et tamen gratię omnes ordinariorũ cenſentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fely. poſt alios quos ibi allegat in ca. in noſtra, in 79. correlario, de reſcrip. & in cap. ad aures, 14. concl. eod. ti. allegat Card. in clem. 2. de offic. vic. qui hoc tenet. Ex quibus omnibus apparet iſtam opinionem ſatis eſſe æquam & probabilem. Secundum quam iudicauit Rota coram Reuerẽd. D. Raynaldo Petrutio, in vna Romana ſancti Pauli Cęſarien. in qua bis propoſita, ita cõcluſit die. 14. & 18. Ianuarij M.D.XXXVIII.

Gratiæ ordinariorũ.

QVAESTIO X.

Impetrãs gratia motu proprio

QVAERO, an iſta regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendũ quòd ſit. pro qua opinione inducitur tex. in cleme. 1. §. fi. quam ibi notat Card. in fi. de conceſ. præbend. vbi text. ille qui loquitur, in impetrante. habet locum in gratia motu proprio, ea ratione, vt litibus occuratur. Ad idem eſt text. in extrauag. ſedes apoſtolica. Ioan. 22. poſita in titu. de præbend. qui videtur loqui de impetrantibus, & tamen habet locum in gratiis motu proprio, cum in eiſdem militet eadem ratio, vt late dicit ibi gloſ. in verbo, conceſſæ.

Poſtremo

Poſtremò pro iſta opin.videtur text.in cap. cum noſtris, de conceſ.præben.ſecundum quòd ibi declarant Anto.Imol.& Abb.& communiter Moder.vbi eſt text.quòd impetratio non valet,non facta mētione de col.ra a poſſeſſione alterius, & tenet deci.78.de reſcript.in antiq.& tamen ille text.procedit etiam ſi impetratio fuerit obtēta motu proprio,vt ibi dicunt prædicti Doct.ſic eſt dicendum in iſta regula.nam dato quòd in illa nulla fiat mentio de gratia motu proprio,tamen debet ſuppleri & ſub intelligi per alia iura de materia loquentia. *Impetratio nō valet, &c.*

Sed prædictis non obſtantib.contraria opinio videtur verior.pro qua in primis ponderanda ſunt illa verba poſita hic in regula(quicunque impetrauerit) quod quidem verbum impetrauerit,verè loquēdo ad gratiam motu ꝓprio adaptari non poteſt,cum ſint inter ſe longe diuerſa impetrare,aut motu proprio obtinere:vt eſt tex.quem ibi notat Bart.& alij in l 1.circa.fin.C.de pet.bo.ſubl.lib.10. Hinc eſt quòd prohibitus impetrare,non prohibitur conſequi gratiam motu proprio,vt ibi dicitur.& traduant Moder.in c.ſi motu proprio.de præbend.lib.6. Quod alia ratione ſuaderi poteſt quia ille q impetrat in materia odioſa.præſumitur ambitioſus & importunus ,vt dicit Ioan And.in ca duobus.de reſcrip.lib.6.in nouel.per tex.in ca. quanuis.de præbend.lib.6.Adeò quod papa videtur poti⁹ per ſuggeſtionē ad impetrantis importunas preces,quàm ſpōte ſua gratiā cōcedere:quamobrē de tali impetrante male præſumitur,vt colligitur hic in verb.proœmij. Sed hæ oēs præſumptiones malitiæ ceſſant in obtinēte gratiā motu proprio,cui papa præſumitur potius ob eius meritū, quàm ad eius importunam petitionē prouidere,vt dicit Bald.in l.quod fauore C .de legib.& ſequitur Ioan. de Platea,& Mod.in d.l.1.Ideotalis impetrans nō comprehēditur ſub diſpoſitione iſtius regul.quia talis nō dicitur improbus, nec exquirit lites vt dicit hæc regula Habebit ergo locum in caſu ſuo & non in obtinēte gratiam motu proprio.Suadetur vlterius iſta opinio.quia ratio regulæ nō videtur poſſe adaptari ad gratiā motu porprio, ex eo,quia nō eſt præſumēdū papam ſpōte ſua,ſeu motu proprio velle cōcedere illud quod ꝑ iſtam regulā grauiſſimè,vt illicitum,caſtigauit.Regula enim iſta improbat factū & animū illius,qui impetrat ſcienter,& ex propoſito beneficiū viuenti annalis poſſeſſoris,& tales plurib.pœnis *Impetrare ꝓhibitus. Impetrās in materia odioſa &c.*

nis

nis hic cõtentis punit. Sed clarũ eſt, quòd iſta improbitas conſiderari non poteſt in eo, cui forte præter eius mẽtem & ſcientiam papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opinione conferunt ea quæ Ioan. de Ana. dicit in cap. cũ ſit, de Iudæ. in 3. notabili. Vbi concludit tex. illum de impetrante loquentem nõ habere locũ in gratia motu proprio, quia non eſt ſimilis, eadémque ratio vtriuſque caſus: pariter etiam tex. in l. 3. cum ibi notatis. ff. quod quiſque iur. quæ loquitur de impetrantibus, ſecundum communem opinionem nõ procedit in gratia motu proprio, vt ibi notãt omnes. Et tenendo iſtam partem, non obſtant quæ in contrarium adducta fuerũt. Primo tex in d. clemen. 1. §. fi. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet reſpõſio, videlicet quod promiſcuè & indefinitè loquuntur: neq; aperiunt de qua impetratione papa intelligere velit. Itaque ratio ibi poſita poteſt ad vtrũq; caſum adaptari. quod ceſſat in caſu noſtro, vbi verba iſtius regulæ ſunt calara de impetrante loquentia.

Gratia motu proprio. Et quod iſta regula in gratia motu proprio locũ ſibi nõ vẽdicet, probatur euidẽti ratione: quia vt in proxima quæſtione concluſum fuit, iſta regula nõ habet locum in ordinariis extra curiã, & tamen omnes ordinarij cõcedũt gratias motu ꝓprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. fi. de offic. ordi. Et Fel. in cap. in noſtra. in 29. correl. de reſcrip.

Et iſta quæ dicta ſunt de plano procedũt in vera gratia motu proprio, ex mera & ſpõtanea liberalitate principis emanati. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata: & per fautores obtenta, prout ſæpe fit. Nam tali caſu poſſet teneri regulam talẽ motum proprium comprehẽdere, cũ in eo militet eadẽ ratio. quæ militat in gratia impetrata. ꝓ qua diſtinctione eſt notabile dictum Card. in conſi. 142. in fi. quem Moderni Mediolanenſes ſequuntur in cap. 2. in 2. col. de reſcrip facit glo. in verſicu. liberalitates. in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. quæ vult iuncto illo tex. quod gratia motu ꝓprio ſi fiat ad impetrationẽ, nõ dicatur proprie gratia motu proprio. ideò l. 3. ff. quod quiſque iur. quæ aliàs locum non habet in gratia motu proprio, procedet tamen in iſta gratia motu ꝓprio procurata. Nam talis procurans huiuſmodi gratiam debet reputari magis improbus & ambitioſus, quàm ſimpliciter & ordinario iure impetrãs, per ea quæ tradit Iaſ. in §. ſed & iſte. inſtit. de actio. cum concor. vt late ibi ſcribo

bo in.8.col.Quibus accedunt ea quę And.Sicul.dixit in conſi.57.incip. præclare.in tertia col. in primo volum. & in conſi.56.incip.& quidem,in 1.colum. eod.lib.Faciunt ad hoc dicta Iaſ. in l.ſi quis id quod,in 6.col.ff.de iuriſdi. om.iud.& Petri And.Gamma,in tract.lega.q.18.li.10.Et quod in notabili quæſtione tradit Bar. in l.ſi ſeruus communis.§.quod verò.ff.de fur.& Abb.poſt Innoc in alio caſu in c.ſicut.el.3.in 6.col. de iureiur. Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, quod procurans habere titulum, ſeu gratiam motu proprio, vt excludat aliũ,prout in caſu noſtro,in grauiori cauſa ſe conſtituit,quam impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum eſt,quod iſta diſtinctio nõ videtur tuta,ex eo,quia Rota nõ tenet illud conſilium Card.prout vidi iudicatũ bis tempore meo: quia ſufficit,quod gratia ſit motu proprio,licet fuerit procurata:quia nõ attẽditur quomodo quis gratiã obtinuit,ſed qualiter verba gratiæ ſonant.Nã,vt inquit Satyr.Vnde veniat quęrit nemo,ſed oportet habere.Aliàs rariſsimè gratiæ inuenirentur,quę poſſent dici motu proprio conceſſę,cum põtifices hodierni iam ſponte ſua non moueantur ad cõcedendas gratias motu proprio,niſi requiſiti & rogati,vt experiẽtia docet: pulſantibus enim & petẽtibus,cõceditur ille fauor, iuxta illud Euãgelij Marci.7.cap.Petite,& accipietis,&c. Aliàs ſequeretur abſurdũ,quod omnia iura loquentia de motu proprio eſſent hodie fruſtratoria:quod non eſt dicendum vt notat Fely.in c.ſi quando col.fi.de reſcript.Et pro iſto Rotæ ſtylo eſt notabilis deciſ.Bald.in c.niſi ſpecialis.in j. col.verſ.Pone in literis,&c.de offic.leg.quem ibi multum commendat And.Sicul.in 2.colum.num.38.& Fel.in d. c.ſi quando,vbi Bald in fortioribus terminis dicit,quod etiam ſi in ſupplicatione conceſſa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis &c.ſi tamen papa motu proprio conceſſit,nihilominus gratia erit motu proprio conceſſa, & non ad impetrationem, & operabitur virtutẽ ſuam, ac ſi nihil de ſupplicatione dixiſſet.Ratio aſsignatur p And. Sicul.ibi quia conceſſiones apoſtolicæ ſub duplici genere concedũtur.videlicet vel ad inſtãtiam,ſeu poſtulationem impetrantis,aut motu ꝓprio.c.ſi motu proprio.de pręb. lib.6.Quãdo igitur vnus ſupplicat,& inſtat quod papa ei cõcedat gratiam eo modo,quo petit.& papa in ſignatura ſua non reſpõdet,fiat vt petitur,ſed fiat motu proprio.& ſic

Gratia motu proprio conceſſa.

Conceſſiones apoſtolicæ.

Conceſſio vnius excluſio alterius.

ſic vult cõcedere gratiam magis priuilegiatã & pinguiorem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, eſt ſignũ q̄ noluit cõcedere ad ſupplicationem impetrantis, ſed ex ſuo motu proprio: quia conceſsio vnius eſt excluſio alteri⁹. vt dicit Rota in antiquis. tit. de reſcrip. deciſ. 50. & in antiquiorib. deciſ. 5. Nam ex quo plures ſunt motus in principe, dignoſci nõ poteſt quis ſit ille motus, niſi per eius verba in ſignatura expreſſa. Nam ſi intẽdit ad preces ſupplicantis gratiam concedere, & nõ ſponte ſua, ille motus detegitur per illa verba ſignaturę, fiat, vt petitur. Sin autem intendit facere gratiam, propter meritũ impetrãtis ex motu meræ liberalitatis, & non propter petitionẽ impetrantis, tali caſu reſpondit, fiat motu proprio. Nã p̄ huiuſmodi ſignaturã datur nobis ſignũ, q̄ papa propter preces motus non fuit, ſed propter meritum petentis. Secundum quæ merita præſumuntur, vt dixi, papam gratiã motu proprio concedere velle, & nõ ad petitionẽ ſuam, vt dicit Bald. in d. l. quod fauore q̄ eſt notandũ. Et ideo ſi impetrans in ſupplicatione petat à papa ſibi gratiã motu proprio concedi, & papa in ſignatura non reſponderet fiat motu proprio: ſed, fiat vt petitur, gratia nõ cẽſeretur facta motu proprio: licet in ſupplicatione hoc petatur, ſed erit gratia facta ad poſtulationẽ. Nunquã igitur gratia dicetur motu proprio conceſſa, niſi papa hoc in ſua ſignatura exprimat & concedat. Et ita debẽt intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et ſic hodie practicatur in curia. Iſte tamen ſtylus, & dictũ Bal. in d. c. niſi. limitatur notabiliter procedere, quãdo princeps abſq; petitione partis eſſet gratiã motu proprio cõceſſurus. Secus ſi aliàs nõ conceſsiſſet: quia tali caſu gratia cenſeretur facta ad poſtulatione, licet papa in ſignatura dicat motu proprio. Ita notabiliter declarat illud dictũ Bal. Decius in c. cũ M. in 13. col. verſi. ſed adde. & in 14. verſi. non obſtat dictũ Salyc. & c. de conſti. pro quo facit glo. in d. l. fin. C. de fruct. & lit. expend. Quod dictũ eſt nouum, & nõ tactum ab aliquo, quẽ legerim. ſecundum quòd poſſunt plura dicta in iſta materia concordari: ſed vereor ne ſubſiſtat. quia illa mens papæ an eſſet, vel non conceſſurus, videri nõ poteſt, quia de his quę in mẽte hominis cõſiſtũt, ſolus Deus perſcrutator. c. 1. vt eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi nõ poteſt, niſi ex verbis: q̄a talis prę ſumitur mens illius, qualis verba indicãt, vt dicit tex. in l. Labeo.

Gratia motu proprio facta.

Deus ſolus perſcrutator.

Principis mens qualis præſumitur.

Non præſumitur ex verbis quid papa mente non conceperit.

Labeo.ff.de ſuppel.leg. quia non præſumitur papa verbis exprimere,quod mente nõ conceperit,vt dicitur in l.Labeo.in fin.& tradit Iaſ.in l.1.§.fi.in.2.col.ff.de ver. oblig.

Et ideo concludo, quòd quando papa in ſignatura ſua dicit, fiat motu proprio,dato q̃ millies nunquã animum habuerit concedendi gratiam motu proprio:nihilominus erit vera gratia motu proprio,& in ea habebit locum tex. in c.ſi motu proprio.& in c.ſi pluribus.de præbend, lib.6, cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omnia procedunt,quãdo ſumus in claro,q̃ gratia motu proprio cõceditur. In dubio tamen,quando neſcimus,nec apparet an gratia motu proprio,vel ad poſtulationem ſit conceſſa, tenẽdum eſt gratiam motu proprio cenſeri conceſſam,& ſic ex ſpontanea & libera principis voluntate,vt tradit Decius in conſi.341. viſo pũcto. in.2.col. Tamen ego etiam multum dubitarem de iſto dicto Decij,ex eo,quia in dubio reſcriptum debet interpretari potius iuſtitiæ quàm gratioſum, & ſic magis ad poſtulationem,quàm motu proprio conceſſum, vt dicit Gemi. poſt Io.And.& alios in c. ſi cui nulla.col.2 de præb.lib.6. vt dixi in titu.de reſcrip.eod.lib.num.16. & in tract.ſignaturæ num.8.vbi latius ſcripſi.

QVAESTIO XI.

QVAERO,An iſta regula de annali obſtet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monaſterium monialium,ad quod ſolent per electionem & confirmationem aſſumi? *Obſtare impetrãti habenti mandatum,&c.*

SOLVTIO.Pro reſolutione diſtinguẽdi ſunt duo caſus. Primus,in monaſteriis cõſiſtorialib.& in illis ex quo non ſit prouiſio per viã impetrationis,regula non procedit,vt dicetur in alia quæſt.& dixi in reg.de infir.reſignant.Aut verò loquimur in monaſteriis nõ cõſiſtorialib.& puto idẽ dicẽdum, ex eo,q́a regula loquitur de beneficiis, quæ ſui natura certo modo impetrari ſolẽt,vt innuũt verba iſtius regulæ ibi(ſi quis impetrauerit.)Secus verò de beneficiis quæ ſunt electiua,vt monaſteria monialium,iuxta c,indẽnitatib.de elect,lib 6.quæ cõmuniter impetrãtib.non conceduntur.Et licet aliquãdo impetrantur,illud accidentaliter euenit,regulariter tamẽ per electionem dantur:& iſte naturalis modus prouidẽdi attendi debet,nõ accidẽtalis. arg.l.qui habet.ff.de tutel.c.requiſiſti. de teſtam.cum concor.l.vt ſcribit Iaſ.in l.3.in fin.ff.de offi.aſseſso. *Beneficia electiua. Prouidendi modus. Diſpoſitio qualibet.*

Præterea,quia quælibet diſpoſitio in dubio interpretari debet iure ordinario,nõ extraordinario,vulg.l.Seio.§. medico.ff.de annu.leg.cum cõcor.vt tradunt Moder.Mediolanen.in c.inter cætera.in.3.col.de appel. Cum igitur iſta regula loquitur de beneficiis certo modo impetrãdis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter,& via ordinaria impetrãtur,non autem de illis quæ extraordinariè cõceduntur.Nam propterea ꝙ beneficium electiuum ſemel impetretur,nõ deſinit eſſe electiuum,nec perdit naturam ſuam. Sicut nõ mẽdicans,propterea ꝙ ſemel mẽdicet,nõ dicitur mendicans,quia nõ perdit naturam ſuam,vt dicit Fed.de Senis in conſi.140.Nec doctor dicetur mercator licèt aliquãdo mercetur,vt ꝓbat Alex.in l.cætera.§.ſi qs ff.de leg.1.Bar.in l.1.de exerci. cum aliis,de quibus Fely. in proœmio Decretal.in verſi.Gregorius.col.fin. Regula igitur iſta loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo,quod regulariter,& de natura ſui eſt tale:ſed monaſteria non ſunt huiuſmodi, ſed ad ea perſonæ per electionem aſſumuntur:Ergo regula loquens in vno,nõ habebit locum in alio,juxta c.cum in illis.§.illis.de præb lib.6. & in c.fin.eod.tit.in antiq. Et quanuis verbum,beneficij, aptum ſit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen nõ habet locum in materia odioſa,niſi exprimatur,vt tradit Abb.in c.venul.de verb.ſignific. Et ideo Ioan.Monač. in c.inquiſitores.de hæret.lib.6.atteſtatur ſe vidiſſe papã declaraſſe diſpoſitionem loquentem de dignitatibus,non comprehendere monaſteria.Et hoc idem dicit Arch.in c. 2.de præb.lib.6.præſertim,quia iſta regula reſpectu impetrantium,(dato ꝙ indefinitè loquatur,)eſt pœnalis.vt apparet in ea.Quo caſu in materia pœnali indefinita loquutio nõ æquipollet vniuerſali, iuxta doctr.Dyn.in rubr.de reg.iur.lib.6.l.ſi ſeruitus.ff.de ſeru.vrb.præd.Nam ſi papa voluiſſet iſtum tex.ad iſta monaſteria extendere, hoc dixiſſet ſaltem per verba vniuerſalia, prout fecit in regula, de triẽnali,propter verbum,quæcũque:& in regula, de veriſimili notitia obitus:& in regula,de ſubrogandis,& multis aliis. Sequenda eſt igitur conſuetudo principis iuxta l. cum vniuerſorũ.ff.de re.pemut. Et quia iſta beneficia electiua habent ſuam determinationẽ.vt in.d.§.illis.Et ſunt ſpeciali mentione digna, & ſi no exprimantur, non comprehenduntur,vt habetur in cle.1.de præb.tradit notabiliter,& latiſſimè Fely.in c.in noſtra.in.31.&.32.cor.de reſcrip.

Beneficiũ electiuum ſi,&c.

Beneficij verbum.

Monaſteria nõ comprehendi ꝑ diſpo loquẽtem de dignit.

Locutio indefinita non æquipollet vniuerſali.

ſcrip.Maximè quando beneficium electiuum eſt monaſterium,& ſic dignitas Abbatialis, quæ requirit maiorem expreſſionem. Adeo quòd non ſolum appellatione beneficiorum, ſed etiam inferiorum dignitatum non comprehẽduntur,iuxta not.per Archi.in c.2.de præben.lib.6. & tenet Old.conſi.14.maximè col.fin.Et facit quod dicit Domin.in conſi.131.& pro iſta opinio. conferunt omnes rationes,quas ponit Lap.alleg.84.col.penul. Ex quib.omnibus concludo, regulam in talibus dignitatib.non habere locum, & per conſequens non obſtare habenti prouiſionem,nec etiam impetrationem.Et ita reperio in terminis iſtam opinionem adnotaſſe Reuerendiſs.cardinalem Sanctorum Quatuor,ſeniorem in ſuis memorabilibus.

Ego tamen de iſta opinione multum dubito, ex eo, quia iſta regula fuit ædita in fauorem poſſeſſorum,& in odium impetrantium,propterea quia vexant poſſeſſores viuentes. Et ideo regula in ſui procemio tales impetrantes improbos appellat,qui viuentes poſſeſſores inſequuntur. Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambitioni, & illaudatæ cupiditati modus eſt hic poſitus,quem impetrantes,ſi voti cõpotes fieri cupiunt,ſeruare tenentur,aliàs malè de tali impetrante ſuſpicatur, Quòd ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocunque beneficio locum habet, & talis impetrans improbus iudicatur: multo magis improbior & ambitioſior iudicabitur is, qui monaſterium monialium, natura ſui electiuum,impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus,videlicet, non ſeruando regulam, & quia impetrauit monaſterium natura ſui non impetrabile, nec ſolitum per impetrationem concedi.

Et iſta omnia de plano procedunt, niſi monaſteriũ iam eſſet ſolitũ impetrari:quia per hoc videretur amitti natura ſua primæua,arg.c.cum de beneficio.de præb.lib.6.Sicut videmus ꝙ regula procedit in Archidiaconatib. quæ ſunt maiora & præſtãtiora monaſteriis,vt dicit Abb.in c. per tuas,in ver.excellentiores.de ſimo. Et iſta opin.facit, vt dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere,ne religioſi & monachi in monaſterio reſidẽtes,& diuinis inſeruientes,per lites certo modo procuratas diſtrahantur,quod toto titulo,ne cler. vel mon.prohibetur. *Archidiaconatus maiores & præſtantiores ſunt monaſteriis.*

Finaliter,vt tota hæc materia concludatur, diſtinguẽdi ſunt duo caſus, Primus quãdo aliquis de monaſterio prouidetur, & tali caſu regula nõ habebit locum, per ea quæ

HH 2 dicta

dicta ſunt. Secundus caſus eſt, quando monaſteriũ impetratur, tunc obſtat regula rationibus ſupradictis. Et ita per prædictas rationes iſte caſus modernis temporibus in Rota deciſus fuit, coram Nicolao de Aretio in quadam Cõſentina monaſterij, vt tũnc D. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri conſiſtorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO XII.

Impetrãs beneficiũ.

QVAERO, an impetrãti beneficiũ contra capitulũ alicui⁹ eccleſiæ poſſeſſorẽ annalẽ obſtet iſta regula? SOLVTIO. Fuit dubiũ hoc poſitum tempore Pauli ſecundi in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex primariis illorũ temporum aduocatus, tenuit regulam iſto caſu non habere locum. Quod ex eo perſuadebat, quia verba regulæ non poterant in c. poſsidẽte verificari, quæ requirit expreſsionem nominis, gradus, & nobilitatis poſſeſsoris in impetratione faciẽda: hæc enim potius ſingulares poſſeſſores, quàm capitulum, vel collegium reſpiciunt. Ergo tali caſu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conueniunt, neque ipſa diſpoſitio cõuenire videtur. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot. & æſti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non poſsint, manifeſtè apparet, quia capitulum eſt perſona repræſentata. l. mortuo. ff. de fideiuſ. c. Romana. §. in vniuerſitate. cum ibi notatis. de ſentent. excõ. lib. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere poteſt, niſi fortè velimus ſingulos de capitulo cõſiderare: quod fieri minimè poteſt, iuxta ca. liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur, & l. ſed ſi hac lege. §. qui manumittitur. cũ vulg. ff. de in ius. voc. Eſſet enim abſurdũ, quòd in impetratione beneficij tot canonicorũ nomina, tot gradus, & ſingulorũ nobilitatem, impetrãs exprimere teneretur. Quod etiã ſi cõmodè talis expreſsio fieri poſſet, alia tamẽ ratio repugnat. cũ alia ſit capituli, alia ſingulorũ poſſeſsio. Et dato quòd aliqua particularis perſona nomine capituli poſsideret, illius tamẽ nomẽ, gradũ, aut nobilitatẽ exprimere nõ licet: quia ille nõ dicitur poſsidere, qui alieno nomine poſſidet. c. cum veniſſent. de reſtit. ſpol. Procedit ergo regula in terminis ſuis quando cõtra ſingularem poſſeſſorem ſit interpretatio. Nec etiã ſecunda pars regulę hoc caſu poteſt habere locum, cum dependeat à prima, quaſi eam in neceſsarium antecedens præſupponens.

Legis verba quibus non cõueniũt, &c.

Capitulũ eſt perſona repræſentata.

Poſsidens alieno nomine, poſſidere non dicitur.

Addo vnum aliud. quià ſatis notũ eſt, quod diſpoſitio

ſimpliciter loquens de perſonis nunquam cōprehendit collegium vel capitulum niſi expreſſe dicatur, vt latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorum Rotæ loquens, in conſilio 436. incip. quod indultū, &c. Sed in regula nulla fit mentio de capi. igitur in eo regula non habebit locum.

Diſpo. de perſonis loquens.

Sed iſtis rationibus nō obſtantibus, contraria opinio defendi poteſt iſtis fundamentis. Primo, quia regula iſta quæ indiſtinctè loquitur, non aſtringit impetrantem præciſe contra gradatū poſſeſſorē impetrare: ſed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatum concedit. Si igitur poſſeſſor graduatus eſt, exprimet impetrans gradum, & ea quæ hic dicūtur. Si verò graduatus nō eſt, aut in eo poſſeſſore cadere gradus, nec nobilitas poteſt, tali caſu regula impetrantem ad ea exprimāda non aſtringit, ſed ſeruabit alia cōtenta in reg. quæ ſeruari poſſunt, in quibus regula procederet, & locū habere poterit. Cōcludo igitur, q̄ ſi in re inanimata & incorporea, ſeu in corpore repræſentato, quale eſt capitulū, fieri prædictarum qualitatū expreſſio non poſſit, in eo regula non procedet, quo ad illam particulā: ſeruabit tamen impetrans regulam in aliis eius partibus ſubſtātialibus, propter quas principaliter fuit ædita. Nam & quot annis capitulū poſſedit, & cauſam, quare illi iūs non competat, exprimere debebit, & omnia quæ in ſecūda & tertia parte regulæ cōtinentur: quòd ſi nō fecerit, obſtabit ei regula, quæ magis in iſtis aliis requiſitis ſeruari debet, quàm in parte illa expreſſionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quib. cōmuniter derogari ſolet. Nam ratio regulæ in ſui prooemio (vt lites reprimātur) magis reſpicit res alias, quā expreſſionē gradus & nobilitatis, vt de ſe pratet. Et ideo iſtius ſecundæ partis, quæ iuſtificationē & proſecutionē cauſæ reſpicit, nūquā aut rarò fit derogatio

Poſſeſſorem deiicere ante cōpletum annum.

QVAESTIO XIII.

QVAERO, nunquid regula iſta procedat contra impetrantem, qui ad effectum, vt cōtra eū de iſta regula recipi nō poſſet ante ſuā impetrationē poſſeſſorē ipſum ante cōpletū annū à poſſeſſione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicēdū q̄ non, quia exceptio iſtius regulæ datur poſſeſſori duntaxat, & non omni poſſeſſori ſed tātum poſſeſſori immediato. Iſta omnia probantur in tex. ibi (per annum immediatè præcedentem pacificè

QVAESTIO, XIIII.

QVAERO, an impetrans impeditus per poſſeſſorē annalem, quominus cauſam impediret infra annū excuſetur à pœnis regulæ? *Impetrās impeditus per poſſeſſorem.*

SOLVTIO. Iſte etiam caſus ventilatus fuit in Rota in prædicta cauſa Hiſpalen. ſcholaſtriæ.

Pro cuius intelligentia in facto præmittendeum eſt, ꝙ d. Frãciſcus de Solis epiſcopus Balneoregien. cõmiſit cauſam ſuper d. Scholaſtria in poſſeſſorio, & petitorio cõtra Sebaſtianum Ponze aduerſarium, à quo ſe ſpoliatum prętendebat vigore cuiuſdã breuis apoſtolici de dicta Scholaſtria, Sebaſtianus verò cõtrariũ aſſereba, ex eo, quia in dicto breui erat clauſula illa appoſita, videlicet, ꝙ capere poſſeſsionem poſſet ſine vitio ſpolij. &c. vigore dictæ cõmiſſionis, epiſcopus Sebaſtianũ infra ſex menſes ad iudicium euocauit, & ſic impleuit vnam partem iſtius regulę. Deinde Sebaſtianus cum procederet contra epiſcopũ, & ſeruaret aliquos terminos in petitorio, epiſcopus petitoriũ ſuſpendit, & contra d. Sebaſtianum commiſsionẽ reductoriam breuis ad ius cõmune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam ſententiam contra Sebaſtianũ in ſpolio, cui purgato ſpolio Sebãſtianus paruit, & cauſam petitorij contra epiſcopum continuauit. Verum, quia propter ſuſpẽſionẽ petitorij per epiſcopũ obtẽtã factũ fuit, quominus Sebaſtianus ſuper petitorio cauſãm vſq; ad ſentẽtiam incluſiuè, iuxta formã iſtius regulæ, proſequeretur, epiſcopus contra illũ de regula iſta excepit. Sebaſtianus reſpõdebat per ipſũ factũ nõ fuiſſe, quomin⁹ impleret requiſita iſti⁹ regulæ, ſed ſuſpẽſio petitorij ꝑ epiſcopũ facta in cauſa fuit, ne ipſe cauſã vſq; ad ſentẽtiã proſequeret.

Dubitatũ fuit quid iuris? Solutio. Super iſto pũcto Rota concluſit Sebaſtianum excuſari, & illi regulã non obſtare, Non quo ad primam partem, quia ex quo epiſcopus traxit Sebaſtianũ infra ſex mẽſes in iudiciũ, & ſic ſeruauit primã partẽ iſtius regulæ, diligentia epiſcopi Sebaſtiano prodeſſe debuit. arg. l. petẽdæ. C. de tẽp. in integ. reſt. & in notabili caſu tradit Bartol. in l. ſacris. la 3. in fin. ff. de prox. ſacr ſcri. lib. 12. Nam talis diligentia eſt cõmuni, & prodeſt vtrique parti, prout de appellatione dicitur in l. ampliorem. C. de appel. & de dilatione in d. l. petendæ. ſicut etiam dicitur de commiſsione vel reſcripto per vnã partem impetrato, quia efficitur cõmune inter ipſos litigantes, *Cõmiſsio vel reſcriptum impetratum &c.*

gantes. vt in deciſio. 2. de dolo & cõtu. in antiquiorib. tradunt Fel. & Moder. in rub. de reſcri. facit tex. in l. fi. C. de fru. & lit. expen. & eſt deciſ. 7. & 47. & 61 in no. quæ bene in propoſito faciũt. Per quę modo de hoc menſe Decẽb. M.D.XXXIX. ventilatur in Rota pulcha difficultas corã R.D. Petro Vortio in caſu Bonon. fideicõmiſsi, nũquid appellatio cũ illa clauſula, Quatenus ſentẽtia veniat cõtra ſe, iuuet aduerſarium non appellantẽ? Pro quo videndum eſt per Decium, & alios in cap. ſi duobus. & in c. oblatæ, de appel. per Philip. Fran. in c. ſæpe col. 7. eod. tit. Et quia cauſa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamẽ ad hunc aliquid dicã inferius in alia quæſtione. Et iſta procedũt quãtũ ad priman partem regulæ. Sed vt dicã in alia quæſtione, quo ad ſecundam partẽ regulæ idem concluſerũt domini iſta ratione: quia ſi Sebaſtianus vſque ad ſententiã cauſã ſuper petitorio proſequutus non fuit, hoc impedimentũ cauſatũ fuerat per dominũ Epiſcopum eius aduerſarium, qui petitoriũ ſuſpenderat & ſtante ſuſpenſione nihil poterat Sebaſtianus agere. Et quanuis poſſet dici Sebaſtiani culpa impedimentũ obueniſſe, qui epiſcopum expoliare non debuerat, nihilomin⁹ ſpolium proceſſit principis authoritate q̃ voluit in ſuo breui Sebaſtianũ poſſeſsionẽ capere poſſe ſine vitio ſpolij, &c. Nec obſtat q̃ Sebaſtian⁹ cogitare poterat breue apoſtolicũ ad terminos iuris cõmunis potuiſſe reduci, prout reductũ fuerat, quo caſu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc reſponſum fuit, q̃ Sebaſtianus etiã ſperare poterat de liberalitate eiuſdem principis, qui breue ſuum cõfirmare & manutenere poſſet. Nã litigãs nõ debet diffidere de iure ſuo, nec de victoria vſque ad finẽ litis, vt dicit Bal. in l. fi. in 4. col. C. de edict. di. Hadr. toll. Quia in re dubia nõ tenetur quis cedere, ſed poteſt expectare ſententiam, per quam res fiat clara, vt in nobili caſu tradit Gemin. in c. 2. in gl. fi. de reſcri. li. 6. & ante ipſum Rom. in cõſ. 329. col. 3. verſi cæterum. Quorũ dicta approbauit Rota in cauſa Leonẽ. parochialis de Iared. corã domino Nicolao Piccolomineo die. 17. Februarij M.D.XXXIII. vnde ſicut epiſcopus ſperauit reductionem breuis, & obtinuit: ita Sebaſtianus poterat ſperare reualidationẽ breuis, attento bono titulo ſuo. Nã in iſtis beneficialibus futuri euẽtus ſunt conſiderandi, propter varia iura, quæ quotidie ex liberalitate papæ in ſignatura naſcuntur. Et ob eam cauſa dicitur

Cedere quis nõ tenetur in re dubia, ſed &c.

tur

tur in l.ꝙ debetur.ff.de peculio.quod dubij ſunt euentus litis. Potuit igitur Sebaſtiañ' ſperare ius ſuum reddi melius, prout poſtea apparuit ex detectione non iuris epiſcopi in petitorio, qui nõ poterat poſsidere Scholaſtriã, quæ prius ipſo iure per promotionem ad epiſcopatum, ob nõ expeditionem literarum retentionis, infra ſex menſes vacabat, vt cautũ erat in breui promotionis epiſcopi. Itaq; cum in iſtis beneficialibus non poſsimus nobis craſtinũ polliceri, cum quotidie, vt dixi, naſcantur iura ex vbertate ſedis apoſtolicæ, nõ tenebatur Sebaſtianus illico cedere, ſed euentum ſententiæ expectare, prout fecit: nam quàm primum in poſſeſſorio cõdemnatus fuit Sebaſtianus, ſtatim poſſeſsione ceſsit. ſuſpẽſio igitur petitorij in cauſa fuit quominus Sebaſtian' ius ſuum vſque ad ſententiam proſequeretur: illud igitur impedimentũ debuit eum excuſare quo ad requiſita iſti' regulę. Nam ſatis eſt Sebaſtianũ hoc caſu fraude & dolo caruiſſe, à quibus quælibet cauſa etiam iniuſta & ſupina excuſat. vulg. l. ſi plagij. ff. de plag. per quæ iura voluerunt doct. maxime Ioan. And. & Ant. in c. dudum. de elect. in cap. non poteſt. 1. de præbẽd. lib. 6. vbi notat Domin. & in c. fi. de elect. eo. lib. & Ioan. And. & Ant. in cap. conſtitutus. de appel. & in cap. de multa. de prębend. quod diſpẽſatio quamuis ſubreptitia excuſat aſſequentẽ ſecundum curatum à pœna extrauag. execrabilis. Quod dictum ſæpe approbauit Rota tempore meo, & de temporibus ſuis idẽ atteſtatur domin. Guliel. auditor in collectaneis deciſionũ tit. de reg. iur. Præſertim, cum procliuiores ſimus ad abſoluendũ, quàm ad condemnandum, iuxtà l. Arrianus, cum vulg. de act. & oblig. *Diſpenſatio ſubreptitia.* *procliuiores ad abſoluẽdum.*

Præterea ꝓ iſta opi. Rotę facit, quia dũ in medio cauſę aliq̃ua incidentia diſcutiuntur, tempus iſtius regulę currere non debet, vt voluit Gloſſator hic, & Bald. in ſimili in l. contra maiores. C. de inoff. teſt. qui notabiliter per illum textũ dicit, ꝙ duo ſunt in iudicio quę non poſſunt ſimul intentari, tunc diligentia circa vnum prodeſt alteri remedio, & facit ꝙ nõ currat tẽpus in eo. Et idẽ dicit Bal. in l. 1. C. de iur. calũ. col. 2. ver. vlteri' nota. & quod notat Domin. in c. cupientes. §. ꝙ ſi per viginti. in ver. videbitur. de elect. lib. 6. cum concor. vt notabiliter ſcribit Decius in c. paſtoralis. in 6. col. num. 10. de excep. Sed in caſu noſtro iſta duo videlicet, petitorium & poſſeſſorium, ſimul intentari non poterant, propter ſuſpenſionẽ petitorij. ſed dili- *Duo quando ſunt in iudicio.*

gentia tantum facta reperitur ab vtraque parte in poſſeſſorio. Ergo diligentia illa faciet, & operabitur ꝙ tempus iſtius regulæ interim ad decidendum petitorium non currat, & per cõſequens non debet hoc Sebaſtiano præiudicare, quia per eum non ſtetit. vt dicit Domin. in capitulo primo. §. ſolet, in 5. notabili. de reſtit. ſpol. li. 6.

Accedat prædictis, quia per iſtam regulam quędam præſcriptio annalis induci videtur, quo caſu vbi præſcriptio ex lapſu temporis conſideratur, quodlibet impedimentũ etiã iniuſtũ excuſat à lapſu termini, ex eo, quia in tali pręſcriptione ſolum attenditur agendi potẽtia, vel impotentia, & ſic negligentia non autem delictum. ita notabiliter dicit Hoſtien. in c. 1. verſ. item ſi. de præſcrip. Vbi per hoc concluſit, ꝙ epiſcopo hęretico, ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim, nõ currat præſcriptio, per iura quę allegat in principio illius capituli: & tamen conſtat hęreticum fuiſſe impeditum culpa ſua, in cuius facultate erat remouere impedimentum. ita hic eſt dicendum, & à fortiori in Sebaſtiano, qui de facili remouere impedimentum non poterat propter fauorem & priuilegium poſſeſſorij.

Epiſcopo hæretico nõ currit præſcrip.

Poſtremo prædicta omnia iuſtificata fuerũt, ex eo, quia poſſeſsio epiſcopi fuerat infecta propter decretũ irritans in breui promotionis ſuę poſitum. Nã eo ipſo, quod non expediuit bullas retentionis infra ſex menſes, inducta fuit vacatio Scholaſtriæ ipſo iure, & intrabat regreſſus cardinalis Sanctorum quatuor Ex cuius ceſsione habuit Sebaſtianus. Talis igitur infecta poſſeſsio non erat conſideratione digna, prout in ſimilibus terminis quo ad iſtã regulam conſuluit Ioachimus de Narnia olim aduocatus excellens in quodam ſuo conſilio incipien. dominus Herneus, poſito in lib. 1. allegationum fol. 392. in cauſa Naneten. eccleſiæ ſancti Nazarij.

Pro contraria verò parte. & ſic pro epiſcopo fuerũt per dominos adducta motiua ſequẽtia. Primo, quia iſta regula inducta eſt in odiũ impetrantis: quo caſu impetrantis negligentia non attenditur, ex quo propter non factum imponit pœnas. Vnde reſultat illud, quod vbi impeditus potuit tollere impedimentũ & nõ fecit, ſibi imputatur, vt in capitulo vnico. de cuſtod. euchariſt. & tradit Rom. cõſil. 9. cum concor. vt ſcribit Fel. in ca. cum inter. col. 10. verſ. virum excommunicatus, de except. & in c. ex tranſmiſſa. col. 1. de præſcrip. Sed Sebaſtianus potuit tollere,

Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, &c.

cedendo

cedendo ſpolio. Igitur, &c. Nam paria ſunt, quem nō fuiſſe impeditum, vel potuiſſe impedimentū tollere. c. ſi. cum ibi notatis. de elec. qui enim poteſt facere, vt poſſit, iam videtur poſſe. l. qui poteſt. ff. de reg. iur. cum concord. de quibus ibi per Modernos.

Secūdo, quia præſuppoſito quòd Sebaſtiano tēpus nō curreret, debuit tamē Sebaſtian⁹ proteſtari auditor corā ordinario, per ipſum nō ſtetiſſe, quominus cauſam ſuper petitorio expediret, iuxta gl. in verbo, propoſita. in ca. cu piētes. §. quod ſi per viginti. de elect. li. 6. & ſequitur Gloſſator hic in 4. col & Iaſ. in l. properandum, §. ſi autē vterque. C. de iudic. & alibi ſæpe Fely. Et ita in terminis iſti⁹ regulæ fuit olim dictū in Rota in cauſa Salzeburgen. beneficij S. Nicolai. vt patet in conſilio Ioachimi, tunc aduocati incip. Vacante. &c. poſito inter ſuas allegationes. volum. 14. fol. 264. al. àſ. 60. col. fin. Et pro iſta opinione optime facit quod dicit Rota in no. deciſ. 102. quę vultq; ſi appellans qui habet annū ad proſequēndum appellationem. infra annum committat cauſam ſuper attētatis, ſi appellans habet victoriam in attentatis, nō currit ſibi tempus, ſed excuſatur: ſecus autē ſi ſuccubuit Et illam deciſionem ſequitur Philippus Frācus in cap. ex ratione. in 8. col. de appel. pro qua eſt expreſſa authoritas Bal. in authen. ei, qui. circa princi. C. de temp appel. Cum igitur in caſu iſto Sebaſtianus, in poſſeſſorio ſuccubuit, merito dicendum eſt, illi cucurriſſe tempus regulæ.

Appellās habēs annū ad proſequēdum

Ex iſtis igitur, apparet articulū eſſe diſputabilem, quibus omnibus bene ac diligēter diſcuſſis Rota die. 17 Octobris. M. D XXXIII. coram eodem domino Nicolao tenuit, cōcluſit & firmauit primā opinionem, videlicet Sebaſtianum excuſandum fore, & in pœnas regulæ nō incidiſſe. pro qua opinione vltra prædicta faciūt iſta quæ ſequuntur. Primo, quia clarum eſt in iure, impedimentū ſuperueniens non attēdi, vt inquit Bal. in l. ſicut C. de præſcript. 30. anno. in prima col. Sed iſto caſu impedimentū Sebaſtiano ſuperuenit, igitur non debet attendi.

Impedimētum ſuperueniēs non attenditur.

Secunda, quia quando impedimentū non euenit facto impetrātis, ſed extrinſecus contigit, non debet ſibi imputari, vt tradunt Doct. in ca. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbend. & ibi Abb. col. fin. Sed in caſu iſto Sebaſtian⁹ à principio non præſtitit impedimentum, quominus poſſet ſuper potitorio procedere. Nec breue Sebaſtiani àprinci

Impedimentum non eueniens facto impetrantis.

pio dedit cauſam immediatã huic impedimẽto. Ergo nõ obſtat Sebaſtiano. Suadetur hoc ratione. quia cauſa immediata impedimenti, quominus Sebaſtianus poſſet petitorio agere, fuit commiſſio epiſcopi reductoria ad ius commune, & ſuſpenſio petitorij facta per eundem epiſcopum. Quibus licet breue Sebaſtiani de capiẽdo poſſeſſionem cauſam dederit, non tamen immediatam, ſed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur proſecutio in petitorio. Quo caſu quando culpa non eſt ordinata ad caſum, caſus non debet imputari, vt tradunt communiter Doct. in l. 2. ff. ſi quis caut. & Roma. conſi. 9. incip. quòd pars. Nam ſola negligentia in iſtis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere ſublato impedimento. vt tradit Bald. in auth. niſi triennale. circa princip. C. de bon. mat. cum vulg. traditis per Fely. in cap. ex tranſmiſſa. de præſcript.

Culpa quando non eſt ordinata ad caſum, &c.

Negligens.

Impedito licet culpa ſua currat tempus, &c.

Tertio, quia licet de iure ciuili impedito culpa ſua currat tempus, tamen hoc non ita procedit de iure canonico vt dicit Alexand. in conſilio. 58. viſo & perlecto. circa. fi. lib. 5. ſequitur Iaſ. in §. rurſus, inſtit. de actio. allegant tex. in ca. quia diuerſitatem, de conceſ. præbend. quem ad hoc dicunt ſingularem. Et hoc ſequitur ibi Imol. & Propoſi. in ca. 1. in 4. col. quo tempore mil. in vſib. feud.

Non obſtant, quæ in contrarium adducta fuere, Primo, quòd regula iſta inducta fuit in odium impetrantis. Nam reſpondetur hoc eſſe verum, quando deprehenderetur in negligentia notabili, nec aliquam haberet excuſationis cauſam vt hic. Nam tunc pœna regulæ procedit. ſecus verò vbi eſt cauſa excuſationis, vt ſuperius deductum eſt.

De regula inducta in odium.

Nec obſtat, Sebaſtianum potuiſſe tollere impedimẽtũ quia reſpondetur non eſſe verum: quia pendebat ex volũtate epiſcopi aduerſarij, qui ſuſpenderat petitoriũ. Et ſic nõ pendebat ex voluntate vel poteſtate Sebaſtiani. Nec obſtat, quod Sebaſtianus dedit cauſam, quia reſponderetur, quòd illa cauſa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, q̃a per illud breue nõ fuit proſecutio cauſæ impedita. Nec obſtat etiam quòd Sebaſtianus debebat cedere: quia vt dictum fuit, non reperitur hoc iure expreſſum. Nã nemo tenetur ius ſuũ indiſcuſſum relinquere vt dicit text. in l. illud. in prin. ff. de pet. hære. Vltimo nõ obſtat illud de proteſtatione, quia reſpondetur illud procedere quando impedimentum prouenit à iudice, ſecus ſi prouenit

uenit à parte. Quia tali caſu licet proteſtatio ad cautelam ſit vtilis, tamen quando impedimentum nõ obuenit culpa iudicis, proteſtatio nõ eſt neceſſaria, vt dicitur in l. cum ipſe. de excuſ. tut. & traditur in cap. ex inſinuatione, de appel. & per Bart. in l. Senatus. ff. de offic. præſid. Innocen. in cap. ex ratione, de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Francus in 4. colum. Et ita debet intelligi quod dicit Anton. de Butrio in conſil. 28. Abb. in cap. plerunque. de reſcrip. Et cum prędictis concurrit Petr. de Ancha. in d. cap. cupientes. & Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis iſtius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Gloſſator Pragmat. ſanctio titu. de pacific. poſſeſ. in ver. proteſtari. col. fin. De qua tamen proteſtatione in ſpecie dicetur inferius in ſua propria quæſtione. *Proteſtatio quando eſt neceſſaria.*

Non obſtat etiam deciſio Rotæ. 102. ſuperius allegata, quia loquitur quando idem appellans cauſam commiſit ſuper attẽtatis. Sed in caſu noſtro Sebaſtianus impetrãs non cõmiſit cauſam ſuper ſpolio, ſed epiſcopus. Igitur ſumus extra caſum. Nam primo caſu ipſe idem præſtat ſibi impedimentum, ſecus in ſecundo caſu. Vel dicas ꝙ illa deciſio non eſt ita ſimpliciter vera, ſed debet intelligi ſecũdum ea quæ notat Iaſ. in l. contra maiores. in fi. C. de in offic. teſta. Et ad eam reſpondet etiam Decius in cap. ex ratione, de appel. Stat igitur concluſio firmata per Rotã quòd prædictum impedimentum excuſat à pœnis iſtius regulæ. Et ita in vna Conuerſana Archipreſbiteratus coram me concludit Rota. 27. Fobruarij. M.D.XXXIIII.

QVAESTIO XV.

QVAERO, an derogatio, regulæ facta in cõmiſſione directa primo auditori iuuet ipſum impetrantem, quo ad gratiam ſubrogationis, vel ſi neutri, impetratam coram ſecundo auditore in ſecunda inſtantia?

SOLVTIO, Aliàs tempore fœlicis recordationis Sixti papę quarti in Rota iſte caſus diſcuſſus fuit, videlicet Ioã. Carlin. & Adam impetrarũt beneficiũ poſſeſſum per Ionem Erphreum conuentũ. Sed Adam qui erat poſterior in data, commiſit cauſam contra dictum Ioannem poſſeſſorem annalem cum derogatione iſtius regulæ. in totum Ioan Erph. poſſeſſor dat de iure dicti Ioan. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioan. Carlini oppugnabatur ab Adam. Ex illo capite quia non fecerat mentionẽ de iſta regula, nec vnus, nec alter obtinuit tãquam ſe inuicem

vicē cōfundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in iſta prima inſtantia abſolutoriam tantum, à qua appellauit Adā Et lite pendente coram ſecūdo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de ſubrogando directum iſtj ſecundo auditori, continens in ſe gratiam, ſi neutri, abſque derogatione iſtius regulæ, quòd illi auditori ſecundæ inſtantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendum contrà præſentauit: Ioan. Erph. reus excipit de iſta regula contra dictam gratiam, ſi neutri. In qua huic regulæ vt dixi, non fuerat derogatum. Adā replicat, ſufficere ei in prima commiſſione primo auditori directa fuiſſe derogatum. Quæ derogatio ſufficere ſibi videbatur. Ioan. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum iſto, quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam ſubrogationis, & ſi neutri, impetratam in iſta ſecunda inſtantia, coram ſecundo auditore. Dubitatur modo quis iſtorum melius, ac verius dicat. Licet iſte caſus contingerit tempore Sixti quarti: tamen ignoro quid tunc concluſerit Rota. Et ideo ego ex facti ſerie colligam aliqua motiua, quæ videbuntur magis iuridica, deciſionem poſtea eius ſapientioribus relinquēs

Quòd autem iſti ſubrogationi & gratiæ ſi neutri obſtet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ cōmiſsionis impetrata per Adam, non cogitauit Adā, neque papa concedens de gratia ſi neutri, poſtea concedenda. Quod apparet, quia tempore primę cōmiſsionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia non fecerat mentionē iſtius regulæ. Ergo tunc nō cogitabat, quòd deberet ſe ſubrogari in eo maximè, quia tūc viuebat Io. Carlin. & non poterat de futuris diuinare. vt dicit textus in capitulo, vt noſtrum. vt eccle. benefi. Nam ſolius, & proprij eſt ſcire futura Dei, l. quod quidam. §. quòd dicitur. ff. de acquiren. hæred. l. cum ad præſens. ff. ſi cet. pet. gl. in l. relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus cōcedentis non extenditur l. tres fratres. ff. de pact. l. qui cū tutoribus, in fi. ff. de tranſact. Et conſequenter nec extenditur conceſsio, quia actus agentis non operatur vltra intentionem eius, vulg. l. non omnis. ff. ſi cer. peta. & capitulo, ſi ſacerdos. vbi nota. Abb. de offic. ordi. Præſertim cum ſignatura cōceſsionis poterat habere effectū in eo quod tunc erat. videlicet vt admitteretur ad proſecutionē cauſæ, ac ſi annus duraret, abſq; eo, quòd extēderetur ad iſtā nouam gratiam, iuxta notata per Guliel. de Cu. in l. item.

Dei eſt ſcire futura.

Conced. animus ad incognita non extenditur.

§. ad

§. ad litem. ff. de precurat. Pro quo optimè facit deciſ. 19. in prin. ip. fuit dubitatum, in nouis.

Infertur igitur ex hoc concluſio firma, quod commiſsio illa prima non ſuffragatur, quo ad iſtam nouam gratiam: & multo minus, quo ad diuerſam materiã, qualis erat iſta. Nam diuerſum eſt, quod in fauorẽ Adæ ſit derogatũ iſti regulæ in commiſsione primæ inſtantię. vt regula nõ obſtãte admittatur ad proſecutionem cauſæ ac ſi annus duraret. Et quod ſit derogatum regulę in fauorem iuris Io. Carlini qui viuens regulę non derogauerat. Cum igitur iſta ſunt diuerſa, ex diuerſis non fit illatio. vulg. l. ſi. ff. de calumnia & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta cõmiſsione primę inſtantiæ hoc non ſolũ cogitauit, ſed nec petiit, cùm ius Ioan. Carlini potiꝰ impugnaſſet ex iſto capite, videlicet quia regulæ non dorogauerat. Ergo nec papa videtur vltra, quam petierat cõceſsiſſe. argu. c. inter dilectos § cæterum. de fide inſtrumentorum. Maxime contra regulam, quę eſt ius ſcriptum, vt notat Fede. in tracta. permut. quæſt. prima, iuncto cap. ſi papa. de priuileg. *Papa non videtur vltra conceſſiſſe quam petierat.*

Præterea, quia impetratio Io. Carlini qui non ſeruauit requiſita, nõ ſolum fuit nulla propter dicentem hic poſitum, ſed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd nõ poterat ſi viueret venire ad iſtud ius commiſſum, etiam per viã ſubrogationis, vel gratiæ ſi neutri, vt patet hic in tex. Et iſta inhabilitas nõ reperitur in gratia ſubrogationis, vel ſi neutri, purgata. Cũ igitur hęc de nouo emergant & nouo auxilio indigeant, cõcludendum eſt gratiam iſtã non ſuffragari: quia commiſsio non extenditur ad nouam gratiam poſtea ſuperueniẽtem, & lõgo interuallo in alia inſtantia conceſſam, quia ſignatura nihil plus dat, quàm verba importẽt. argument. capit. ex tenore. & c. porrò. de priuilegiis. Et commiſsio ſolum continebat, quòd Adam tantum admitteretur ad proſecutionem cauſæ, non obſtãte regula, cui non derogabat in ſua prima impetratione. quæ quidem derogatio illi non ſufficiebat ad vincendum propter obſtaculum iuris dicti Ioãnis Carlini. Quod quidem ius licet eſſet inefficax ad obtinendum contra dictũ Ioãnem Erph. poſſeſsorem annalem, propter exceptionẽ regulæ, quam dictus Ioan. Carlini nõ obſeruauerat: erat tamen efficax ad repellendũ d. Adam poſteriorẽ in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat ſicut canis hortorũ, qui *Signatura nihil plus dat, quàm verba importent.*

braſsicas

braſsicas comedere nō poteſt,nec alios permittit eas comedere,ad inſtar.l.Fuſiæ Caniniæ.Adam igitur in iſta ſecunda inſtantia non poterat obtinere contra poſseſsorem ex ſuo iure antiquo, niſi ex nouiter impetrato, cui obſtat regula,cuius derogatio facta in dicta commiſsione primæ inſtantiæ non videtur extendēda,vt proſit iſti nouæ gratiæ ſubiectæ exceptioni regulæ.capitulo,ſtatutum. de elect.lib.6.Cū vnius incluſio ſit alterius excluſio.vul. capitulo.nónne.de præſumpt.Nam cōmiſsiones ſunt ſtricti & limitati iuris, vt notatur in cap.1.& in capitulo,diſpendia.& in capitulo,ſtatutum.de reſcript.lib.6.Ergo limitatum effectum debent producere,capitulo, ſi quē,de procur.lib.6.Nam quantum petitum,tantum conceſsum vt notat Felyn.in cap.poſtulaſti.

Ex quibus omnibus concludo,derogationem factam in illa commiſsione primæ inſtantiæ non ſuffragari,quo ad iſtam gratiam, Si neutri.

Vnum tantum prædictis obſtat,quia qua ratione dicimus,quòd Adam vigore primæ commiſsionis ſemel admiſsus ad proſecutionem cauſæ, vigore iuris ſui poſset admitti etiam in ſecunda & tertia inſtantia,donec eſset finita,eadem ratione & quando fuit ſubrogatus;quia illud ius acquiſitum,eſt effectum vnum & idem cum ſuo, argumento.l.hęreditas,ff.de acquirēda hæreditate.Quia quando iura duorum perueniunt ad vnum,iudicatur pro vno,vt habetur in l.ſingularis.ff.ſi certū petatur.pro quo facit notabile dictum Bald.in l. 3.§.ſed vtrum.in prima quæſtione.ff.de minoribus.vbi dicit, quòd conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali,videtur durare etiam in cauſa executionis,quia ſufficit,quòd authorizauit in prima cauſa,ſiue ſit actor,ſiue reus:quod dictū refert,& ſequitur Felyn.in cap.edoceri.in 4.colum. verſi. & adde.de reſcript.Sed ego in meo libro non inuenio: magna tamen eſt authoritas Fely.Et licet ſit diuerſa inſtantia,eſt tamen eadem cauſa.Et quicquid iuuare poterat eundem Adam in prima inſtantia,poteſt iuuare in ſecunda & tertia,per ea,quæ dicta fuerūt ſuperius in quinta quæſt.quia ſufficit,quòd ſemel quis ſit admiſsus ad proſecutionem cauſæ.non obſtante iſta regula.Quia illa admiſsio debet intelligi vſque ad finem cauſæ, quæ per tres inſtantias terminatur,Cogitandum tamen eſt ſuper iſtis,quia materia eſt valde dubia.

Iura duorum quando perueniunt ad vnum.

QVAESTIO

QVAESTIO XVI.

QVAERO, Nunquid impetrans impugnans poſſeſſionem annalem, poſſit poſtea eam approbare, opponendo de regula contra ius tertij?

Impetrãs impugnãs poſſeſsionẽ annalem.

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ non: quia ex eo, ꝙ quis impugnat, nõ debet cõmodũ reportare, vulg. regula ex eo, de reg. iur. lib. 6. Tamen vt perfecta reſolutio habeatur, diſtinguo duos caſus. Primus eſt. quado impugno poſſeſsionem annalẽ aduerſarij mei, excipiẽtis de regula iſta. Et tali caſu cõtra eũdem nõ poſſum me ex poſſeſsione ſic impugnata tueri ad effectũ, vt ſub prætextu dictæ poſſeſſionis annalis à me impugnatæ debeã vti exceptiõe iſtius regulæ, & ita ꝓcedit tex. cũ materia ſua in ca. ex eo. Aut verò impugnaui poſſeſſionem aduerſarij mei annalem in vno caſu, & ille poſtea poſſeſſionem ſuam ex alio iure tertij defendit, & contra ius tertij ad illius excluſionem potero me ex poſſeſſione aduerſarij, quam aliàs impugnauerã iuuare, quia directè non iuuo me ex poſſeſſione aduerſarij contra ipſum, ſed contra ius tertij ab eo productum. Ita limitat illum tex. in d. c. ex eo. dom. Ant. in c. cum olim in 8. col. verſi. quandoque reprobus. de cenſi.

Cõmodum reportare.

Sed aduertẽdum eſt, quia iſta limitatio nõ ad plenum mihi ſatisfacit, quia ius tertij hoc caſu reputatur iſtius aduerſarij poſſeſſoris opponẽtis de eo. Et exceptio cõtra illud ius effectualiter tendit cõtra poſſeſſorem, nõ contra tertiũ, quia non eſt in lite. Itaque illa iuris regula, de qua in d. c. ex eo. adhuc militare videtur. Et ideo conſideranda eſt alia limitatio, quam tradit Abb. in c. capitulum, in fin. de reſcri. quam ibi Fely. latius & clarius exponit, & ſequitur, videlicet, ꝙ ex eo quòd quis impugnat, poteſt ſe fundare pendẽte impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatũ non fuerat: quia cum euẽtus litis ſit dubius, ſi non poſſet ſe ex materia impugnata iuuare, contra aliud ius poſſet ſequi: quòd ſi in impugnatione ſuccumberet, etiam in iſto ſecundo iudicio, in quo quis ſe ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod eſſet incõueniens, vt latius hoc declarat Rom. in conſi. 347. incip. quo ad articulũ, & c. in 2. dubio. Et ad propoſitum, d. c. ex eo, plures alias limitationes proſequitur Fel. loco ſuperius allegato, quæ ibi videri poſſunt. Sed quicquid ſit, prima reſolutio D. Ant. mihi magis placet: pro qua faciunt ea, quæ dixi in reg. de non tol. iu. quæſi. q. 14. & optimè declarat Ro. in d. conſi. & illud conſ.

& dictum Abb. tētum fuit in Rota in vna Vrbeuetan. archipreſbyteratus de menſe Decemb. 1539. coram R. D. Io. Paulo, dum contra fundantem ſe in alleg. Lapi. 89. allegabatur illa regula iuris, quod non poterat ſe in ea fundare ex qua prius impugnauerat titulum prædeceſſoris, fuit pro reſponſione allegatū dictum Abb. & Rom. in locis ſuperius allegatis, cum quibus tranſiuit Rota.

QVAESTIO XVII.

Impetrare officium

QVAERO, Dicitur hic, Quicunque beneficium, &c. quid ſi aliquis impetraret officium alicuius annalis poſſeſſoris, puta ſcriptoris Apoſtolici, vel aliud ſimile, nunquid obſtet regula?

SOLVTIO Videtur quòd non: quia regula loquitur de beneficio eccleſiaſtico, quod ſolet per collationem, vt aliam prouiſionem dari. Sed huiuſmodi officia dātur per venditionem. Ergo in illis nec mens, nec verba regulæ verificantur. Nam diſpoſitio ſimpliciter loquens de beneficiis, non cōprehēdit officia ſæcularia, cuiuſmodi ſunt iſta, vt tradit Decius in l. fi. not. 3. C. de pact. Super hoc tamen videnda ſunt quæ latius ſuperius dixi in reg. de infir. reſignan. & in reg. de impetran. bene. per obit. famil. Card. & dicam in regula de triennali. & alibi ſæpe.

Diſpoſitio ſimpliciter loquens de benefic.

QVAESTIO XVIII.

Beneficia curata ſiue ſimplicia.

QVAERO, An regula iſta procedat in omnibus beneficiis curatis, an verò ſimplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem verbi, beneficij, cōſideremus, intelligēda erit de ſimplicib. tantum, vt in c. fin. de præb. Si verò capiamus beneficium largo modo, & tunc venient curata, vt dicit glo. 1. in c. 1. de reg. iur lib. 6. Difficultas igitur eſt quomodo hic capietur. Dicet fortaſſis aliquis, ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalib. verba ſtricto modo capi debent, & ſimpliciter, nō autem largo modo, d. c. fin.

Beneficiū largo modo.

Breuiter omiſſis diſputationib. mihi videtur regulam intelligi debere generaliter de quibuſcūque beneficiis tam ſimplicibus quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis eſt vtroque caſu, nec aſsignari poteſt rationis diuerſitas, militabit diſpoſitio iſta pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quibus fit extenſio, vt dicit glo. in c. 1. de temp. ord. lib. 6. in ver. Italiæ. & glo. in verb. eligatur. in cle. 1. de elect. & tradit Iaſ. in l. fin. ff. de in ius vocan. Præſertim, quia iſta diſpoſitio, quæ lites execratur, concernit vtilitatem publicam, vt eſt probatū

ſuper

ſuperius in.1.&.2.quæſt.& fauet poſſeſſorib.Igitur capien da eſt interpretatio ampla in fauorem eorum,quorum cõ modum regula iſta reſpicit.c.odia.de reg.iur.lib.6. & vul. l.quod fauore.Eſt bene verum ꝙ quidam antiqui fuerunt in iſta opinione, ꝙ regula iſta tantum haberet locum in ſimplicibus beneficiis:moti præcipue iſto fundamẽto, q a quando verbo beneficij,additur aliqua qualitas,nũquam cõprehenditur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente,vt eſt tex.in cap.licet canon.& cap. ſtatutum,de elect.lib.6.Sed beneficium curatum habet qualitatem,er go non comprehenditur appellatione beneficij. Facit ca. cum in illis.de præbend.lib.6. Sed tenendo primam opinionem ad iſtud arg. reſponſum fuit ſuperius in prima, tertia & quarta q. procemij iſtarum regularum,& etiam reſpondebo in quæſtione ſequenti.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, An habeat locum iſta regula in Epiſcopalibus?

SOLVTIO. Iſta difficultas videtur decidi de his, quæ Lud.Rom.ſcribit in conſi.340.circa primum, in.2. dubio,vbi tenet regulã diſponẽtem literas quaſlibet gratiarum de beneficiis conceſſas intra ſex mẽſes expediri debere,aliàs eſſe nullas, locum nõ habere in gratiis factis de epiſcopatu propter excellẽtiam dignitatis,vt in c.dilectus.de cõceſſ.præb.& aliis rationib.vt ibi per eũ. Et hoc quod de epiſcopatib.dictũ eſt.Io.Aloiſius Tuſcanus Mediolanen.quondam aduocatus inſignis, & poſtea à Sixto IIII.eius exigẽtib.meritis cameræ apoſtolicæ factus Auditor,in quodam ſuo conſi.incip conſtat ex actis, reddito in cauſa Numburgen.præpoſituræ,in.1.vol. extendit habere locũ in dignitatib. in quibus expreſſe voluit iſtã regulam non habere locũ.Rationẽ aſsignat,quia regula eſt odioſa,exorbitans,& pœnalis,& in tali materia reſtringibili,& nõ fauorabili, appellatione beneficiorũ nõ veniũt dignitates,niſi expreſſe dicatur, vt patet in clem.1. de ſequeſt.poſſ.& fruct.vbi papa nõ fuit cõtentus loqui de beneficio:ſed ſubiũgit,etiam ſi dignitas,&c.Ad idem cle.1. de cau.poſ.& prop.Addo pro iſta parte duas rationes.Prima eſt,quia ex verbis colligitur mens diſponentis,vulg.l. Labeo,de ſuppel.leg.Sed verba iſtius regulæ,iũcta regula de triennali,arguunt,Papam nolle regulam iſtam habere locum,niſi in ſimplicibus,ex eo,quia hic dicit,quicunque

Literæ gratiarum de beneficiis conceſſa.

Dignitates in materia reſtringibili.

beneficiũ eccleſiaſticum,&c.impetrauerit.)In regula verò de triennali, dicit (quicunque eccleſiaſtica beneficia qualiacũque ſint,&c)Et ſic, ex iſto modo loquendi apparet,quod in reg.de triennali voluit cõprehendere dignitates.In regula verò iſta,ſola ſimplicia beneficia : nam aliàs papa appoſuiſſet hic,ſicut ibi vniuerſalia verba, per quæ comprænendi poſſent.Apparet ergo,quòd iſtum caſum tanquam omiſſum relinquere voluit ſub diſpoſitione iuris cõmunis.arg.l,commodiſſimè.ff.de lib.& poſthu.

Secunda ratio eſt,quia dignitates vt plurimũ per regulas & extrauag.ſunt reſeruatę,vt patet ſuperius in regulis ſuis.Et tamẽ conſtat regulã iſtam in reſeruatis locum non habere,vt alia quæſtione dicetur.Quia in reſeruatis,non eſt darę poſſeſſionem neque detentionẽ, obſtãte decreto,iuxta text.in cap.ſi hi contra quos. vt lit. pend. lib.6.Et tenet deciſ.5.vt lit.pend.in antiq. & deciſ.1. de reſt.ſpol.& deciſ 1.vt lit.pend.in antiquio.vbi dicitur ita ſeruaſſe Rotam,& Collector ibi dicit ſe ita pronuntiaſſe: & abſque poſſeſſione vel detentione exceptio iſtius regulæ non procedit.argu. c.ſine poſſeſſione.de reg.iur. lib.6.

Poſſet tamen prædictis non obſtant.cõtraria opin.aliquibus rationibus ſuaderi.Primo quia iſta regula eſt ædita in fauorẽ poſſeſſorũ:ergo debet intelligi,prout loquitur generaliter de poſſeſſoribus quorumcũque beneficiorum,nemine excepto:ita quòd verbum,beneficiũ hic appoſtum,fauore poſſeſſorum,& odio moleſtantium intelligetur largo modo,vt cõprehẽdantur dignitates,Et iſta opi.poſſet hoc medio ſuaderi:quia clarũ eſt, argumentũ valere de perſonis ad res,vt patet in l.q furere.vbi Albe. & Bal.notãt.ff.de ſta.ho.& in l.ſi quis inquilinos.§.ſi ita. ff.de leg.1.Sed iſta reg.non capit reſtrictionẽ perſonarũ poſſidentium,vt in alia.q.eſt dictũ,& patet ex verbis regulæ ibi,quicũque,&c.Ergo nec capere debet reſtrinctionẽ reſpectu rerũ,id eſt beneficiorum:cũ fauor, qui datur perſonis eſt reſpectu beneficiorũ.Præterea,quia licet aliàs in materia ſtricta & odioſa appellatione beneficij nõ veniant curata:nec dignitates:fallit tamen hoc,niſi verbũ beneficij ſit prolatũ à lege.Quia tunc etiã in materia odioſa cõprehẽdũtur curata & dignitates.Ita dicit Fel.in c.poſtulaſti.in 16.col.ver.facit etiã deciſio.&c.de reſcrip. vbi plura ad hoc allegat.Sed in caſu noſtro verbũ beneficij profertur à lege.igitur,&c.Et per iſta poteſt etiã reſpõderi

Argumẽtũ de perſonis ad res.

Beneficij verbum prolatum à lege.

deri ad arg.quorundã antiquorũ,poſitum in præcedenti quæſt.q volebant iſtã regulã nõ procedere in curatis, ex eo,quia qualitas curæ adiecta verbo videbatur mutaſſe diſpoſitionẽ ſimpliciter de beneficio loquẽtẽ.d.c.ſtatutũ. Quia ad hoc reſpõdet Aret. & Moder. repet. in l.2. in prin.de verb.oblig.& Pet.de Anch.in d.c.ſtatutũ.q videãtur.Et licet epiſcopat⁹ propter excellentiã dignitatis ſub diſpoſitionibus ſimpliciter loquentib.nõ cõprehendatur, iuxta not.ꝑ gl.in c.2.de præb.lib.6.Et ibi Io.And. refert ita Nicolaũ Quartũ declaraſſe.Et tenet expreſſè Domi. in c.ſi propter.in 3.col.de reſcript.lib.6.& Moder.in tract. benefi.in 3.q.1.par.Illud procedit quãdo diſpoſitio eſt odioſa eccleſiis,quæ aufert electionẽ capit. quæ illi cõpetit de iure cõmuni:& eſt eccleſiis multũ fauorabilis,propter iudiciũ plurimorũ de meritis,& ſufficiẽtia electi per quirentiũ:quod ceſſat in papa,de quo loquitur text.in d. c.2.& in c.quia periculoſum.de ſentẽ.excom.lib.6.Secus eſt in cõſtitutione fauorabili:nã quatenus epiſcoporũ fauorem concernat,diſpoſitio ſub illa comprehẽditur.arg. eorum quæ dicit Bart.in l.item ſi poteſtate.ff. de his,qui ſunt ſui.vt dicit Pet.de Anch.in cap.1.de re iud.lib.6.

QVAESTIO XX.

QVAERO,an habeat locum iſta regula in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem,aut in altaribus,ſeu oratoriis? *Adminiſtratio perpetua.*

SOLVTIO.Crederem ꝙ non,quia iſta non ſunt beneficia eccleſiaſtica,de quibus loquitur iſta regula:quia illa dicuntur eccleſiaſtica beneficia,quę habent ſigna beneficij eccleſiaſtic:iſta non ſunt huiuſmodi,quia pro illis dãt certa ſtipendia annua,vt officientur,& plura teneri poſſunt,nec incompatibilitatem inducunt,nec ſub diſpoſitionib.de beneficiis eccleſiaſticis loquẽtibus cõprehẽdũtur, vt probat And.Sicul poſt alios in clem.gratiæ.col.penul. & fi.de reſcrip.ergo non poſſunt beneficia propriè appellari.pro quibus faciunt ea,quæ tradit Fely.in c.in noſtra, in primo correl.& in c.ex parte.el.ſecundo.de reſcript.Si verò altaria de conſenſu epiſcopi erigerentur, vel darentur in titulum,tunc,quia in illis concurrit eadem ratio, quæ in beneficiis,per ea quæ ſcribit Rochus Curtius in tracta,iur.pat.in verſic.conſtruxit.in 79.q.in talibus adminiſtrationibus,altaribus,vel capellis haberet locum regula.Et ita concludit Decius in conſi.250.col.1. *Beneficia eccleſiaſtica.*

ſtipendium. Primo caſu poſſet habere locũ regula, prout dicit Fely. in c. de quarta, in 3. col. de reſcrip. fuiſſe iudicatum in Rota ſup Regula Cãcellariæ. 24. quæ ſimpliciter ſicut iſta de beneficiis loquitur. Et tamẽ illa regula procedit in pẽſione, quæ datur in titulũ, quæ impetrari poſſet, Et ita etiam nouiſsimis tẽporibus tenuit Rota IX. Maij M.D.XXXVI, in vna Placentina penſionis, corã R.P. Domi. Marcello epiſcopo Marſican. Quæ voluit ſententiam priuatã quorũcunq; beneficiorum cõprehendere tantũ penſiones, quæ dantur in titulum, per ſuperius dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptiſt. Caccialup. in tract. penſio. quæſt. 30. Si verò non dantur in titulũ, ſed ſimpliciter cõſtituũtur ſuper beneficiis eccleſiaſticis, tali caſu iudicantur vt res tẽporales, adeò, q illegitimi, & baſtardi illas ſine diſpẽſatione obtinere poterũt. Vt 20. die huius mẽſis Maij. M.D.XXXVIII. tenuit Rota in vna alia Cæſarauguſtanæ portionis, aliàs penſionis, coram R.P.D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. pro qua deciſ. conferunt ea, quæ Curt. tradit in tract iuriſpatron. in verbo, cõpetẽs, in 2. q. principali: quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro iſta diſtinct. faciunt ea quæ ſcribit Oldr. conſil. 81. & Geminia. in c. ſi. de præb. lib. 6. & Doct. omnes d. cle. I. de ſuppl. neglig en. prælat. Cum aliis de quib. per Fely. in c. poſtulaſti. in 12. col. de reſcript. quæ addi poſſunt ad ea, quæ dixi in regu. de infirmis reſignantibus. *Sententia priuatiua*

QVÆSTIO XXII.

QVÆRO, an iſta regula habeat locum in hoſpitali? SOLVTIO. De iſta quæſtione dixi in regula de infirmis reſignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà regula de triennali poſſeſſore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi reſolutio, quo ad pręſentem regulã, non repetam.

QVÆSTIO XXIII.

QVÆRO, nunquid exceptione iſtius regulæ poſsit vti detinens beneficium reſeruatum? *Beneficiũ reſeruatũ*

SOLVTIO. Hæc quæſtio pendet modo in Rota coram me in vna Lucen. capellaniæ Sancti Michaelis. & nihil adhuc eſt deciſum. Quamobrem quęſtionem iſtam breuiter pro vtraque parte diſputabo.

Pro parte negatiua, quòd locũ non habeat regula, facit vnũ. Quia verbà iſtius regulæ loquũtur ſimpliciter de beneficiis. Ergo debet intelligi de beneficiis non habẽtibus

qualitatē reſeruationis.arg.l.quæſitū. §.illud.de leg.3.& c.ſtatutū.de elect.lib.6.quia verba ſimpliciter prolata,debent intelligi ſimpliciter,nō ſecundū quid.l.j.ff.de.dona. l.fi.C.de his.qui ve.ӕta.impet.l.hoc legatū.ff.legat.3.Accedat prędictis,quia videmus quòd poſſidēs ex prouiſione ordinarij beneficium reſeruatū,non facit fructus ſuos vt videtur tenere Specul.& Io.And.in ti.de diſpen. §.videndum reſtat. in vltimo fo.verſi.ſed pone quod aliquis. & facit deciſio Rotæ.4.de reſt.ſpoliat.Innocē. & Abb.in cap.cum dilectus.penul.notab.de iur.patron.& in c.dilecto.col.2.de præbend.Adeo.ꝙ poſſet cōdēnari in fructibus,qui percipi potuerūt,vt ſentit Rota in antiquis.deciſion.130.nota,quod vbi agitur.&c.Ergo nō debet iuuari regula,quia alias iniiceret laqueū animæ eius,quod eſſe nō debet.c.de viduis.27.q.1.præſertim qa iſta cōſtitutio eſt iuris canonici, cuius principalis intētio eſt proſpicere animarum vtilitati,vt dixi latè in c.2.de cōſtit.lib.6.Sed præſupoſito,ꝙ talis detentor faceret fructus ſuos,vt plerique Moder.voluerunt,vt eſt Hiſpanus noſter Anto.Burgos in c.ad noſtrā,in 10.col.de empt.& vēd & Fely.in c. de quarta.de præſcri. Ex alio iſte detentor iuuari regula nō debet, quia detētio reſeruati benefici nō eſt conſiderabilis,nec approbata à iure, ſed eſt dānata & punibilis. Hoc probatur,quia vbi aliàs retinens de facto beneficiū, ſi ſpolietur,venit reſtituēdus,vt tenet deciſio.j.ti.de renū. in nouis.iſte tamē detētor beneficij reſeruati,ſi ſpolietur nō agit ſpolio,prout tenet Rota in deciſ.16.in no. incipi.ſi contra agentem.Et hodie hoc etiam ſeruat Rota, vt ſæpe vidi per deciſ.7.in antiq.incip.nota,ꝙ vbi agitur.& 475.& Egid. deciſ 436.in poſſeſſorio & tenet Ant.Corſet.in tract.de poteſtate regia.in 49. limitat.Ergo neque debet adiuuari exceptione iſtius regulæ.Ratio iſtarū deciſionum eſſe poteſt,quia poſſeſſio beneficij reſeruati nō ſolum eſt nulla:ſed etiā detentio caret omni adminiculo iuris,vt deciſio.17.in not.& deciſi.5.in antiquis.tit.vt lit. pendent.& eodem ti.in antiq.deciſio.1.ſequitur Rom.in conſi.499.in præmiſſa cōſultatione.col.fi.Et ratio rationis eſt,quia reſeruatio generalis habet vim cōſtitutionis & legis,vt dicit Gemin.& Moder.in cap.ſi à ſede.colum. penul.de prębend.lib.6.& idem Gemin.conſi.30.& omnis conſtitutio continet decretum irritans:vt notant Moder.in l.non dubium.C.de legibus.Et decretū irritās (vt dicere

Poßident beneficiū ex prouiſione ordinarij.

Reſeruati beneficij detentio.

Detinens de facto beneficiū.

Reſeruatio generalis.

dicere ſolebat Guliel.de monte Laud.in cle.ſi Romanus ſuper verbo,cũ cura.de præb.)eſt penetrabilius omni gladio ancipiti,omnia interiora,& ocultiſsima afficiẽs,& aſtringens.Nam eſt tam malignantis naturæ, quòd quicquid inuenit,deſtruit,& in oppoſitum ducit.

Poſtremo pro iſta parte faciunt omnes rationes generales,quæ communiter in materia iſta pœnali cõſiderari ſolent,videlicet,quòd cũ iſta regula ſit odioſa,eſt reſtringẽda.l.qui exceptionem.ff.de cond.indeb.Secũdo,quia exorbitans à iure cõmuni,cum beneficia ab alio male poſſeſſa,paſsim de iure poſsint impetrari & conferri. cap. in noſtris.de conceſ. prębend.& ca.licet epiſcopus.de præbend.lib.6.Tertio,quia eſt pœnalis multipliciter, & ideo omni reſpectu reſtringenda, iuxta regulas vulgares.cap. odia.& cap.in pœnis.de reg.iur. lib.6.Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reſeruato,non habebit locum in eo.Iſta ſunt in effectu,quę pro iſta opinione adduci poſſunt,quibus adde conſilia duo Ioan.Alioſij Tuſcani olim aduocati doctrinę ſingularis,& poſtea Cameræ apoſtolicæ auditoris,reddita in cauſa Colonien.incip.vtrum conſtet,in 7.dubio in fi.fo.27.& in alio conſil. in cauſa Noremburgen.Præpoſituræ.fol.52.in prima parte conſiliorũ. Qui per iſta vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum,beneficium,poſitum hic in tex.vbi late per eum, & dixi ſuperius q.19.

Contrariam partem,videlicet,quod regula iſta habeat locum in beneficiis reſeruatis, videntur tenere Moderni in trac.de beneficio,in tertia parte.q.11.Quorum opinio ſuadetur,ex eo,quia licet poſsidens beneficium reſeruatum per annum,dicatur detinere,tamen de tali detentione annali in impetratione faciẽda eſt mentio,alias gratia eſt nulla:vt tenet expreſſe Rota in deciſ. 783. incip. dic. quod ordinatio papalis.Quid tenendum?Quia caſus pendet,non curabo modo hic deciſionem ponere, donec videro quid Rota iudicauerit,quãuis ex his quæ dicit Fel. in c.in noſtra.in 36. corell.in 2. colum.de reſcrip.qui in ſpecie ponit iſtam quæſt. poſſet reſolutio ſumi. Nam tenet ibi huiuſmodi detentorem beneficij generaliter reſeruati, vti non poſſe exceptione iſtius regulæ, propter notorietatem decreti, quod ſcit,vel ſcire tenetur detentor, & iſtam opinionem tenet Dominus Gulielm. Caſ- *Poſsidens beneficiũ reſeruatũ per annũ.*

ſiodorus in ſuis deciſionibus,titu.de regul.Cãc. I. deciſio. 14.dum examinat illũ articulũ, an regula iſta hæreticũ defendat.Nam ibidem in diſcurſu.d.quæſt.num.9.tenet iſtam opin.ſequutus Fely.in dicto.ca. in noſtra.

QVAESTIO XXIIII.

Beneficia conſiſtorialia.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis conſiſtorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Ceſsis quondam famoſum aduocatum dicere ſic,&etiam in regula de triennali ſic obtinuiſſe.Tamen pro veritate huius puncti videnda ſunt,quę ſuperius latè dixi in regula de infirmis reſignant.Et vt breuiter me expediam,certe nõ video rationem,quare regula iſta in illis habeat locũ, cum loquatur de impetratione,& beneficia conſiſtorialia non impetrantur,ſed per promotionẽ papæ,& prouiſionem conceduntur.Et talis promotio fit per cedulã.Itaque forma illius prouiſionis eſt longe diuerſa ab impetrationibus,de quibus iſta regula loquitur.Reliqua dicas,vt in d.regula.

QVAESTIO. XXV.

Beneficiũ pacifice poſsidens per annum.

QVAERO,vtrum Titius poſſidens per annũ pacificè vnum beneficium,vt vnitum,poſsit vti exceptione iſtius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum,& tanquam de per ſe?

SOLVTIO.Dominus Gulielmus hic in quadã deciſione incip.vtrum obtinens,dicit quod ſic,quia Rota ita tenuit in vna cauſa Bonon.de Sola,corã D. Iacobo Simonetta.Nam fratres S. Saluatoris poſsidentes beneficium vt vnitum, excluſerunt per iſtam regulam impetrãtes beneficiũ tanquam perpetuũ.Et ratio iſtius deciſionis fuit, quia impetrans in ſua impetratione aſſerebat, beneficiũ eſſe de per ſe, non autem tanquam alteri annexum. Quo caſu,ex perſona agẽtis ius metimur l.1.§.1 ff.ſi pars hær. pet.l.ædita.cum ibi notatis.C.de æden.Ergo obſtabat ei regula,ꝓ qua deciſ.facit,quod not.Card. in clem. vnica in 8.q.de ſeq.poſſ & fruct.Et ita tranſit domin.Guliel.

Ius metimur ex perſona agentis.

Sed aduertendum eſt,quia videtur dominũ Guliel hãc quęſtionem non pertinenter adaptare ad iſtam regulam, ex eo quia ſi præſupponitur actorẽ impetraſſe beneficiũ tanquam membrũ de per ſe alteri non vnitum, tali caſu impetrans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm exceptione vnionis.Quia impetrans petit beneficium,ꝙ non eſt,& ita excluditur.Nec,iudicio meo, exeptio iſtius

regulæ

regulę adaptari poteſt, quia regula loquitur de poſſeſſore. Et beneficium alteri vnitũ, quia iam per vnionem omnino eſt extinctũ, non poſſidetur: ſed illud principale beneficium, cui eſt facta vnio, poſſidetur, & primũ vnitum cõfuſum fuit & effectum vnum corpus cum alio cui vnitur, adeò, quod nomẽ beneficij perdit, vt dicit Rota deciſ. 10. de reb. eccle. non alien. in antiq. Et ideo videtur fruſtratoria iſta quęſtio. Niſi diſtinguendo ſpecies vnionis, vt facit Fely. in ca. in noſtra. in 33. correl. de reſcript. velimus pertinentiam. q. ſuſtinere, aliter autem non video quid faciat ad propoſitum. vel iſta deciſio locum habere poteſt, quando aliter non cõſtaret de vnione: & hoc puto magis conſentaneum, quia ſufficit poſſeſſori annali, quo ad exceptionem producẽdam, & abſolutoriam obtinendã probare, quòd poſſedit per annum pacificè illud beneficium vt vnitum, licet aliter de vnione non doceat. *Exceptio producenda.*

QVAESTIO XXVI.

QVAERO, an regula pcedat in beneficio cõmẽdato? *Beneficiũ commendatum* SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui in regula de infir. reſignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis. & pleniſſimè examinabo ĩ regula de triennali, vbi accidit tempore meo de hac. q. in ſpecie dubitari in Rota, quæ pleniſsimè diſcuſſa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum recurrendum erit, ne totiẽs idem repetatur. Interim tamen ne hic illotis, vt dicitur, manibus tranſeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commẽda nõ habere locum ex eo, quia vt dicunt Docto. in c. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non eſt titulus, ſed quoddam depoſitum, donec papa aliter diſponat. inde eſt quòd commẽdatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficij commẽdati diſsipẽtur, ſed eo modo, vt procurator res domini diſtribuere ſolet, diſpenſentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in c. qui plures. 21. quæſtio. 1. Et tradit Alexand. in conſil. 96. in 2. colum. lib. 4. cum concord. vt per Pauinum in tract. de offic. & pot. cap. ſed. vac fol. 21. Sed iſta regula loquitur de beneficio, quod datur in titulũ, & certo modo vacare prætenditur, in quo prædicta non concurrunt. Igitur regula in commenda locum non habebit. *Cõmendatarius procurator.*

Breuiter iſtis nõ obſtant. poſſet concludi contrariũ ex eo, quia regulariter videmus, commendas noſtri temporis ad vitam concedi: & ſic iuxt. l. 1. ff. pro ſocio. perpetuæ reputantur

putatur:& ob id titulis æquiparantur. vt ſæpe in Rota tentum eſt, prout dixi in dictis regulis. Præſertim quia negari non poteſt, per mortem cōmendatarij, dari aliquam vacationem, adeo quòd gratia ad beneficium vacaturum capit beneficium vacans per mortem cōmendatarij, concludit Marianus Socin. in conſil. 32. in 6. col. lib. 1. poſt Rom. in quodam ſuo cōſilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam cauſa iudicaſſe refert bon. memo. Card. Iacobatius, ex ordine noſtro, tunc primarius auditor, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtam regulam manu propria eius ſcriptis: vbi aſſerit omnes dominos ita tenuiſſe. Reliqua, quę hic cōſiderātur, in dicta regula de triēnali videas.

Gratia ad beneficiū.

QVAESTIO XXVII

Beneficia iuriſpatronatus.

QVAERO, an in beneficiis iuriſpatronatus laicorum vendicet ſibi locum regula?

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motum fuiſſe in Rota tempore meo in cauſa Agrigētina prioratus, ſeu decanatus, corā Reuerēd. P.D. Marcello, & nihil tūc fuit deciſum. Tamen in illa cauſa erat vnum plus quàm præſupponatur in q. iſta, videlicet, quia iuſpatronatus illi⁹ prioratus erat Imperatoris. Itaque fuit poſitum dubium, nunquid iſta regula procederet in iurepatr. Imperatoris. Sed vt dixi, nihil fuit tunc deciſum, vel quia cauſa ex alio capite exitum habuit, vel quia partes concordarunt.

Pro ſolutione igitur iſtius dubij, cōſiderandi ſunt tres caſus. Primus eſt in præſentatione, videlicet, quādo ad beneficium poſt annū ab alio poſſeſſum quis præſentatur. Et in iſto caſu ex parte præſentati non requiritur obſertio iſtius regulæ. Quia iſte textus requirit expreſsionem hic requiſitam in impetratione, quæ in præſentatione patroni nō debent, nec ſolent ſeruari. Item quia iſta regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti ſtatim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & ſeruari forma hic requiſita: ſed præſentatio ante inſtitutionem non tribuit ius de præſenti efficax, vt tradunt omnes in cap. cū Bertoldus, de re iud. & dixi in reg. de nō tollend. ius quęſ. quæſt. 1. ideo in præſentatione regula iſta nō ꝓcedet. Adiuuatur iſta opinio ex vulg. dictis videlicet, quòd iſta regula eſt pœnalis & odioſa, ideo reſtringenda. c. odia. de reg. iur. lib. 6. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ late quidam Moderniores congerunt, in trac. nouo iur. pat. n. 12. artic. 6. q. princ. primæ. partis. eſt fol. 213. Vbi tenēt regulam

Præſentatio ante inſtitutionem.

regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis non habere locum in beneficiis iuriſpatronatus,conſiderato reſpectu iſtius quæſtio.

Regula Cancellariæ.

Secundus eſt caſus, in qua exemplificari poteſt iſta regula, videlicet,in inſtitutione beneficij.iur.patr. Exempli gratia:Hodie vacat beneficium iur.patr.& Titius ſe intrudit,& poſsidet per annum pacificè.Poſtea peruenit ad notitiam patroni,quod beneficium vacat,& infra quadrimeſtre,quòd currit patrono à die notitiæ, vt dicũt Io.And. & Abb.in cap.fi.de iur.patr.& Rochus in tract.iur. patro. in verſic.honorificum.in 27.q.patronus præſentat Ioannem. Ioan.petit inſtitui ab ordinario.Nunquid inſtitutioni obſtet regula? Et certe iſto caſu etiam videtur quòd non habeat locum regula in inſtitutione.quia iſta regula loquitur de impetratione & collatione,quæ eſt libera,reſpectu conferentis,vt Abb.dicit in cap. authoritate.col.j. de inſtitu.Sed inſtitutio non eſt huiuſmodi:quia non poteſt inſtituens inſtituere,quem velit,ſed cogitur præſentatum,ſi idoneus eſt,inſtituere.vt dicit Abb.in d.c.authoritate.& in c.ex frequentibus.de inſti. Cũ igitur iſta ſunt diuerſa,diſpoſitio loquens in vno non habebit locum in alio iuxta tradita in cap.cũ in illis.de præben.lib.6.Et ita per iſta,& alia motiua tenet Decius in conſil.22. regulã de infir.reſign. non habere locum in beneficiis iur.patr. quæ opinio ſatis mihi placet loquendo in inſtitutione facta per ordinarium.cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos,loco ſuperius allegato.

De impetratione & collatione loquitur regula. Instituens non poteſt inſtituere quẽ vult.

Tertius caſus eſt in noua prouiſione, vel in prouiſione ſimpliciter impetrata à papa.Et hic eſt maior difficultas propter diuerſitatem rationũ.Et iſte caſus modo deciſus fuit in Rota in cauſa Hiſpalen. capellaniæ Sanctæ Chaterinæ,coram R,D.Ioan.Mohedano,in quo duo aduocati pro vtraque parte latius ſcripſerũt.Et vt res ipſa facilius percipi & intelligi poſsit, facti ſeries ita ſe habuit.Quidã impetrauerat ſimpliciter à papa dictam capellaniã, dicẽs eſſe forſan de iurepat.laicorum:Papa gratiam cõceſſit cũ clauſula dummodo accedat concenſus patroni. Cuius quidem cõcenſus poſtea acceſsit,cũque impetrans intruſum ad iudicium euocari faceret,intruſus de iſta regula oppoſuit.Fuit igitur dubitatũ nunquid iſto caſu eſſet locus regulæ.Pro parte negatiua dicebatur,regulæ nõ eſſe locũ, quia noua prouiſio præſupponit aliũ titulum præceſsiſſe

Noua prouiſio.

nec

nec facit ius purũ & ſimplex de per ſe ſubſiſtẽs, vt tradit Gloſſator.in reg.Cãcellariæ.62.in 3.col infrà eod.tenet Rota deciſ.24.de conceſ.præbend.in antiq.& Egid.decif. 116.Regula igitur iſta quæ loqtur de impetratiõe,debet intelligi in dubio de ſimplici,pura, & libera collatione. arg.l.1.ff.de don.Nã verba in dubio,prẹſertim in materia odioſa & pœnali,cuiuſmodi eſt iſta,debẽt intelligi ſimpliciter,& purè,non ſecundũ quid,ca.ſtatutũ.de elect.lib.6. Bart.in l.1.§.hoc interdictũ.ff.de fonte.& c.pen.de ſent. excom.& l.hoc legatũ.ff.de leg.3.Prẹſertim,quia regula iſta ſimpliciter loquitur de beneficiis,& nõ facit mẽtionẽ de iurepatr.igitur nõ habebit locũ in illis, qa diſpoſitio quantumcunque fauorabilis,de beneficiis loquens,nõ cõprehẽdit beneficia iur.pat.laicorum,niſi expreſſe dicatur, vt tradit Ioã.And.Gemin.& communiter Doct.in c.2.p illũ tex.de præben.lib.6.Et hoc ideo ſtatutũ fuit,ne laici retrahantur à fundationib⁹ eccleſiarum.idem tenet Lap. alleg.84.& 96.igitur iſte tex.ſimpliciter loquens de impetrationibus,debet intelligi de puris & ſimplicibus,nõ autem de qualificatis,prout ſunt beneficia iuriſpatronatus.

Noua prouiſionis diffinitio.

Secundo principaliter pro iſta opi.facit,quia noua prouiſio eſt quid acceſſorium,& dependens à prẹſentatione: ſiue igitur præſentatio,vel cõſẽſus patroni procedat, vel ſequatur vt tradunt Moder.de Curte in tracta.iur.pat.in verb.pro eo,quòd diœceſani conſenſu.in 4.quæſt. & acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.Vnde,qua ratione dicimus,præſentationem non comprehendi ſub diſpoſitione iſtius regulæ,per ſuperius dicta:pariter nec noua prouiſio ei acceſſoria.vt in ſimilib.terminis intellexit Rota regulam diſponẽtem commiſſiones cauſarum non valere literis nõ expeditis,procedere tantũ in principali, nõ acceſſoria,&opitulatiua,qualis eſt noua prouiſio,quia illa expeditionem non requirit,vt ibi diximus.Præterea quia regula iſta loquitur de prouiſionibus & impetrationibus quæ innituntur gratiæ:ſed impetratio & ꝓuiſio,quæ fit cum cõſenſu patroni,prout eſt iſta de qua agitur, innititur iuſtitiæ,iuxta not.in cap.ex frequentib.de inſtitu.& regula nõ habet locum in illa:quia qua ratione ſi patronus præſentaſſet,& papa inſtituiſſet,regula locum nõ haberet,eadem ratione locum habere nõ debet,quando papa confert cũ dicta clauſula,dummodo accedat conſenſus patroni:quia ex hoc appareret papã nolle liberè cõferre,

cum

cum poſſet,ſed voluit conſenſum patroni requiri.Itaque talis prouiſio ęquipollet inſtitutioni,& ſapit iuſtitiam,& nō gratiam.Nec obſtat,ꝙ prius papa prouiderit,&poſtea cōſenſus acceſſerit patroni:quia idem eſt,quod antea,vel poſt conſenſus patroni accedat,vt dictū eſt.nam vtroque caſu prouiſio facta,cenſetur inſtitutio.

Iſtis tamē non obſtāt.hodie,quæ numeratur 10.Ianuarij. M.D.XXXIX. Rota in dicta cauſa coram eod. Reuerend. D. Mohedano tenuit contrarium,videlicet,regulā habere locum in impetratione facta à papa de beneficiis iuris patronatus.Et ratio iſtius deciſionis fuit,quia in dictis beneficis. ratio proœmij, & verba iſtius regulæ militant.Nam regula iſta punit deſidem impetrantem, quæ verba in impetrāte beneficium iur .patr. verificatur : & imputet ſibi,qui eligit viā impetrationis à papa. & regulam non ſeruauit.Nam licet poſtea accedat cōſenſus patroni ad confirmandam impetrationem, illud,quod principaliter pars egit,debet conſiderari, videlicet,ipſa impetratio,de qua regula loquitur.Nā ea ratione,qua hoſpitalia,& beneficia patrimonialia,ſi impetrātur,ſubiiciuntur regulæ,eodē modo & beneficia iur.patro.Nec obſtat quòd laici patroni per hoc diſtrahantur à fundationibus eccleſiarum,quod nō eſt verū,quia per hoc patroni non impediuntur præſentare,licet præſentatus in ſua prouiſione impetrata à papa,teneatur obſeruare contenta in iſta regula. Ita quòd patroni non excludātur perpetuo ,cum prohibitio iſtius regulæ ſit temporalis,& annalis poſſeſſor carens titulo poterit ab alio excludi,contra quem pręſentatus obtinere poterit.Et licet interim præſentatus, propter ſuam negligentiam excludatur,illud non eſt inductum in odiū patroni:nam licet præſentatio videatur per excluſionē præſentati nō habere effectum,hoc non eſt principale præiudicium patroni:propterea nō debet eſſe in conſideratione,iuxt.gl.in c.2.de pact.lib.6.& quæ no.Fel.in c.ſuper eo.de offic.deleg.Et per hoc reſpōdetur ad doctrinā Doct.in d.c.2.de prob.lib.6 cum aliis,ꝙ ideo ibi nō cōprehēdūtur beneficia iur.patr.laicorū,quia principaliter prohiberentur præſentare:& ſic inferretur illis præiudicium principaliter,& nō ſecūdario,quo caſu illud fieri nō debet,propter prædictā rationem,ne abſtrahantur à fūdationib.Sed in caſu noſtro patroni principaliter nō ꝓhibētur præſentare,&ſi in aliquo præiudicatur illis,

præiudicium

præiudicium illud, vt dixi, eſt ſecundarium, quod attendi nõ debet, iuxta latè tradita ſuperius in regula de nõ tol. iur. quæſi. q. 8. per Moder. in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. Et hac ratione videmus, ꝙ extrauagans, Execrabilis, locum habet in beneficiis iuriſpatr. laicorum, vt ibi tenet Ioãn. Fran. Pauinus quondã Rotæ Auditor. Et ratio eſt, quia per hoc patroni non prohibentur præſentare, quia pœna illius extrauag. ſicut iſtius regulæ habet locũ, poſtquam patronus præſentauit, & ſic functus eſt officio ſuo: vnde ſi ex poſt præſentatus, propter ſuam negligentiã vel dolum excludatur, illud nõ debet conſiderari, quia nõ eſt inductum in odiũ patronorum. arg. l. 1. ff. de in lit. iur. Nec obſtat, ꝙ regula non videtur habere locum in impetrationib. quæ conceduntur per viã iuſtitiæ, quia illud eſt verũ quãdo impetrationes ſunt merę iuſtitiæ, ſec⁹ ſi ſunt mixtæ. Nã tali caſu regula illas cõprehẽdit, vt lites exquirẽtes per huiuſmodi impetrationes reprimãtur. hinc eſt, ꝙ ſi fiat renuntiatio in fauorẽ Titij, clarũ eſt, ꝙ prouiſio, quæ Titio à papa fieri debet, eſt per viã iuſtitiæ, ex eo, quia renũtians aliter nõ eſſet renuntiaturus, niſi in fauorẽ Titij & eſt iuſtũ ꝙ papa Titio cõferat beneficiũ. Et tamẽ in tali prouiſione habet locũ iſta regula, vt inferius dicetur in alia. q. Adeò, ꝙ ſi reſignaturus in ſua prouiſione nõ faceret mentionẽ regulæ, excluderetur eius exceptione. Et ꝑ hoc reſpõdetur ad conſilium Decij 224. ꝙ non faciat ad propoſitũ, ex eo, quia termini ſunt diuerſi. Nam ſi illa regula de infirm. reſignantibus haberet locũ in beneficio iuriſpatron. generaliter excluderẽtur à præſentatione, cũ vacatio per renuntiationem, propter quã patroni præſentare poſſent, vel conſentire in illa regula annulletur & inducitur noua, & ficta vacatio per obitum, propter quã patroni præſentare nõ poſſunt, ſed prouiſio pertinet ad pa pã, vt ibi dixi quęſt. 5. & in ſumma longa eſt differẽtia inter caſum noſtrũ, & illã regulã, prout ex motiuis Decij in d. conſ. ſatis colligi poteſt. Et in hoc ſtylus Cancellarię plurimũ valet, qui declarat mentem principis. Nam ſolet cancellaria etiã in prouiſionib. beneficiorũ iuriſpatr. in literis narrare iſtã regulam: quod nõ faceret, ſi teneret regulã talia beneficia nõ cõprehendere. Et iſta opin, certe ex hoc iuſtior videtur, quia ꝑ eã lites calũnioſæ, quæ per huiuſmodi impetrationes beneficiorũ viuentiũ fomẽtantur, tolluntur: & hoc reſpectu regula iſta fauorabilis dici poteſt,

Extrauagans execrabilis.

Intellectus ad conſilium Decij.

poteſt,per ea quæ dixi in princ.iſtius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur notabile conſi.Rom.in conſi.465,incip.in re præſenti,&c.vbi voluit collationē factam de beneficiis iuriſpatr.eſſe ſubreptitiam,ſi nō fecerit mētionem de colorata alterius poſſeſſione. Et pariter voluit præſentationem patronorū eſſe nullā,non facta mētione de detentione tertij, qui veniebat priuādus,vt ibi per Rom. quem ſequitur Fely.in c.in noſtra.in.36. correl.de reſcrip.

Collatio de benefic. iuriſpatr. facta ſubreptitia.

Præſentatio an ſit nulla.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO,An regula habeat locum in impetratione gratiæ,ſi neutri?

SOLVTIO.Iſta quæſtio in Rota ventilata fuit tempore Nicolai.v.per epiſcopum Spoletanum locumtenentem,& tempore Sixti papæ quarti, vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit deciſum,Et ideo vt veritas clarius eluceſcat, motiua pro vtraque parte ponam,pro quorū cōprobatione cōferre poterunt omnia argumēta,quæ in ſimilib,quæſt.ſcripſi in regula,De non iudicādo literis non expeditis,& ea quæ dixi in proxima præcedēti quæſtione, in vltimo membro,& dicam in regula De valore exprimēdo.Et ꝙ regula locum habeat,adduci poſſunt rationes ſequētes. Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficij,nec diſtinguit,ſiue per viā ſi neutri,ſiue aliàs fiat impetratio.Ergo nec nos diſtinguere debemus,c.ſolitæ.de maior.& obed.præſertim quia verba regulæ ibi, ꝙ vacare prætendit,adaptantur gratiæ ſi neutri. vulg.l.4.§. quotiens.de dam,in fect,

Impetratio gratiæ.

Præterea,quia gratia ſi neutri,cū ſit noua gratia, debet cōtinere omnes illas expreſſiones, quæ debēt de iure fieri in aliis gratiis beneficialibus,ac ſi de nouo impetraretur, aliàs vitiatur, vt tenet Rota in deciſ.239. idem ꝙ impetrans gratiam ſi neutri,in no.& Rom in conſi.362. Sequitur Fely.in c.in noſtra,in,15,correl.de reſcrip. Sed certū eſt in aliis impetrationib.requiri obſeruationem iſtius regulæ.Ergo idem dicendum erit in gratia ſi neutri,Præterea ratio in prooemio iſtius regulæ expreſſa, cum ſit finalis,iuxta l,finalem.ff, de hæred,inſtit. vendicat ſibi locum in gratia ſi neutri.Iſta ſunt quæ ſine fuco,ſed ſuccinctè & breuiter adduci poſſunt pro iſta parte.

In cōtrarium ꝙ regula nō habeat locum in gratia ſi neutri,faciūt verba poſita in fine iſtius regulæ,dum dicit,Nec

vllus alius vacationis modus etiã per literas,ſi neutri,&c. ſuffragetur impetranti,&c. Nam iſta verba innuunt,ꝙ regula in principio loquitur de primæuis impetrationib. ſimplicib. non de iſtis acceſſoriis & cõditionatis. Quia verba ſimpliciter prolata debent intelligi de actu puro & ſimplici,nõ cõditionali,vt dicit tex.in l.1.ff.de dona.cum ſimil. Ergo vbi aliquis, qui nõ impetraſſet primæuam gratiam, haberet gratiam ſi neutri, nõ cogéretur ſeruare regulam.

Gratia ſi neutri non impetratur

Præterea,quia gratia ſi neutri,non impetratur niſi lite pendẽte,vt patet in deciſio. 320.in nouis. & melius.270. Ergo ſi eſt lis,beneficium nõ eſt pacificè poſſeſſum,& per conſequens regula iſta non ſuffragabitur.

Intellectus ad hæc verba, neque vllus,&c.

Sed tenendo primam partem,ad iſtas rationes reſponderi poſſet. Primo ad illa verba hic in regula poſita,Neq. vllus vacationis modus,&c. quòd illa verba ſint appoſita in odium impetrantium, & ad maiorem eorum excluſionem. Ergo non debemus illa detorquere,& interpretari ad ſenſum cõtrarium,videlicet, vt fauorem inducãt,& reſtrictionem regulæ,arg.l.quod fauore.C.de legib.& l.legata inutiliter.de leg.1.Nam aliter interpretando regulam, implicaret contradictionem, & ſeruiret nobis de vento. Mens igitur illorum verborum finalium iſtius regulæ eſt, ſecundum ꝙ à multis intelligitur, vt præſupponat principium regulæ loqui in quacũque impetratione, ſiue illa ſit gratia ſimplex,ſiue gratia ſi neutri,vel perinde valere,dũmodo illa ſit prima gratia, Itaque facta vna impetratione ex ſupradictis,impetrans certo modo tenetur in illa ſatiſfacere regulæ,aliàs illa prima impetratione nulla exiſtente ob non obſeruationem regulæ,non poſſet ſe ex alia iuuare. Et hoc ſonãt illa verba,Nec alius quàm præmiſſæ vacationis modus,illa enim dictio, Præmiſſæ,nõ eſt demonſtratiuæ impetrationis ad oculum, cũ in regula nullus vacationis modus ſit expreſſus, ſed demonſtratiuus ad ſenſum gratiarum,quas contingeret de huiuſmodi beneficiis impetrari. Et iſta videtur mens regulæ,quam ſequi debemus,c.intelligentia.de verbor.ſignific,& vulg.l.ſcire.ff.de legib. præſertim cum etiam ſeruiamus verbis, argu.l.ille aut ille,§.cum in verbis.de leg.3. vt fugiamus abſurda,iuxta notata in c.dudum.de præben.lib.6.

Præmiſſa, dictio quid ſignificet.

Sed vlterius circa expoſitionẽ iſtorum verborũ vidẽda ſunt ea,quæ ſcribam inferius in.79.quæſt. cum duabus ſequentibus. Et quòd iſta regula in dicta gratia ſi neutri,lo

cum

cum habeat,ſuadet generalitas procemij iſtius reg. Vt im probi lites,&c. Quæ ita habet locum in gratia ſi neutri, ſicut in principalibus prouiſionib.& illa ratio procemij eſt hic expreſſa, iuxta notata per Bald.in.§.quibus. in prima conſtitutione Cod.& in ſecunda conſtitu.in principio. Et ideo quicquid ſub ea comprehendetur, dicitur etiam ſub regula comprehenſum virtute comprehenſiua,non extenſiua,iuxta notata in c.poſtquam.de elect.lib. 6.& in l.prætoris.in princ.ff. de operis no.nun. & in l. non poſſunt.de legib.cum ſimilib. Et quia illa indefinita locutio illorum verborũ,Si quis impetrauerit,&c,poſita in principio iſtius regulæ, perinde ſtat ac ſi omnem modum impetrandi incluſiſſet,iuxta notata in c. vt circa,de elect.lib.6. & in l.ſi plures.de leg.3.& in l. vxori meæ.de vſufruct. leg.cum ſimilibus. Nec obſtat quòd gratia ſi neutri, impetratur eo tempore quo annalis poſſeſſor non eſt pacificus, & ſic lite pendente: quia reſpondetur hic præſupponi poſſeſſorẽ iam fuiſſe annalem.quando lis illi mouetur, vt patet hic in tex.ibi.Tunc per annum immediate præcedentem,&c. aliàs regula non procederet.Et alia annalis poſſeſſio præcedens obſtat etiam gratiæ ſi neutri impetratæ lite pendente.Itaque contrarium in nihilum reſoluitur.

Procemij generalitas.

Si quis impetrauerit.

Teneri igitur poteſt iſta concluſio pro firma: videlicet, regulam procedere in gratia ſi neutri. Quam opinionem tenuit & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien. præbendæ,coram D.Io.Cæſarino,tunc Auditore, pẽdente, Nam tunc fuerat dubitatũ, nunquid gratiæ ſi neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio,obſtaret regula.Et fuit dictum,quòd ſic, propter idẽtitatem rationis, & ea quæ dicta ſunt. Pro quo vide quæ dixi quæſt.15. & dicam q.42.53.& 79.

Vt tamen iſta cõcluſio reſoluatur,aduertendũ eſt ꝙ nouiſſimè q.iſta fuit ita in Rota propoſita, in qua ita diſtinguebatur:quòd aut prima gratia eſt nulla,propter non obſeruatam regulam.Et iſto caſu,ne delinquens ſit melioris conditionis,quàm prudens, in eius pœnã erit dicendum, gratiam ſi neutri,ſibi non ſuffragari,niſi in ea requiſita regulæ ſeruentur: & ita procedũt omnia quinque fundamẽta,quæ ad regulam, De non acceptando literis non expeditis,facit Gemi.in conſi.128.quæ hic applicari poterunt. Et ita in ſimili concluſit Rota in vna Sanctæ Andriæ vicariæ, de menſe Iunio 1539. coram R.P.D. Marcello epi-

licet principalis gratia fuit nulla, reformatio tēdit ad hoc vt det illi ſpiritum vitæ: & quod in illa omiſſum fuerat, ꝑ iſtam ſuppleatur. iuxta deciſ. in antiquis. 180. Nam relatū eſt in referente cum ſuis qualitatibus, vt tradunt Moder. in l. certum. ff. ſi certum petatur. maximè cum conſtet de mēte concedentis. Nam ex noua cauſa poteſt quis redire ad ius amiſſum, vt dicit text. in c. cum inter. de renūtiat. cum concord. vt per Rom. in conſil. 168. & Ang. in conſi. 52. dominus Gilius col. 2. & Cornel. cōſi. 305. lib. 4. & Capra conſil. 12. Et in ſumma pro deciſione eſt glo. per quā moti fuerunt Domini in c. ſi Apoſtolicę. in gloſſ. penulti. de præbend. libro 6. Quam poſt Roma. in conſilio 283. in princip. eam ſequitur, & tenet Fely. in c. in noſtra. in 16 correll. de reſcript. Faciunt ea, quæ ſcribit Bald. in conſilio 369. in primis ſciendum, libro. 1. Quæ omnia cùm verificētur in dicta reformatione, non eſt dubium, eā valere nō obſtante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quòd acceſſorium debet ſequi naturam ſui principalis, eſt verum, quando eſt eadem ratio: ſecus ſi diuerſa, vt hic, & tradit Peruſi. in dict. regula, acceſſorium. de regul. iur. libro. 6. & reaſſumit Alex. in conſi. 4. colum. 3. primo volum. Plura alia fuerunt deducta quæ breuitati ſtudens omitto.

Relatū an ſit in referente cum qualitatibus.

Redire ad ius miſſum.

QVAESTIO XXX.

QVAERO ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem, &c. an expreſsio nominis poſſeſſoris in impetratione ſit de forma ſubſtantiali, an verò ſufficiat nominis expreſſionem fieri per ęquipollens?

Expreſſio nominis.

SOLVTIO. Tenendo, ꝙ regula iſta inducat formam in caſibus hic expreſsis, videtur dicendum hic, vt cōcluſum fuit ſuperius in 6. quæſtione, formalē nominis expreſsionem requiri, non ęquipollens, vt eſt text. in l. hac cōſultiſſima. ibi, nomina hęredum, & dignitates ſingulorum, &c. C. qui teſta. fac. poſ. Tenet Alberic. in rubr. de teſtamen. Ex quo quidem textu dictæ. l. hac conſultiſſima. putabat Reuerēdiſsimus Pater dominus Iacobus Simonetta, olim auditor Rotæ, & poſtea cardinalis ſummæ ſcientiæ & eruditionis, ſumpta fuiſſe verba regulæ noſtræ. Eſt igitur ibi tex. ꝙ quando expreſsio nominis requiritur pro forma, nō poteſt per æquipollens impleri. Et hoc tenet Alex. in conſili. 90. columna fin. libr. quarto. Pro qua opinione adducit Iaſon decē deciſiones, ſeu rationes notabiles in l. 1.

Nominis expreſſio.

Quãdo re quiratur. pro forma in 3.colum.verſic.tene regulam affirmatiuam. ff.de libe. & poſthu.quas breuitatis cauſa non refero. Facit etiam, quia iſte tex.adeò voluit eſſe certam & indubitatam perſonam poſſeſſoris,quòd non fuit contentus ſola nominis expreſſione, niſi gradum & nobilitatē eiuſdem exprimeret impetrans.Quod putat eſſe multum neceſſariū Bart. in l.demonſtratio falſa.in 7.q.ff.de condi.& demonſt.& in l.libellorum.in princ.colum.final.ff.de accuſat.Præſertim,quia verbá iſtius regulę ſunt præciſa & geminata.Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris exprimere debeat,& teneatur,&c.Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti,non dicitur ſatisfactum præcepto, quando ſit expreſſio per æquipollēs,vt ſtatim dicetur.Igitur, &c.

Contrariā opinionē tenuit Gloſſator in regula,de impetrantibus beneficia per obitū familiarium cardinaliū, vbi voluit,ꝙ licet tex.ibi,ſicut hîc,requirat pro forma in impetratione expreſſionē nominis & tituli Cardinalis: tāmē ſi hoc fiat per æquipollens eo modo,vt certa reddatur perſona de qua loquitur,ſatisfactum erit formæ datę in illa regula.Quia nihil intereſt,quid ex æquipollentib. fiat Pro qua opinione faciunt plura motiua,quæ cumulāt Alexand.& Iaſon.in d.l.hac conſultiſsima.& in l.1.ff. de libe.& poſthu.Vbi Aretin⁹ more ſuo notabiliter loqtur,Quorū rationes ibidē videantur,quia moris mei nō eſt trāſcribere dicta aliorum de charta in papyrū.Sed ſufficiet eos tantū allegare,qui plura ſcripſerūt,vt docet Felyn.in c.Rodulphus,in 14.col.verſi.hort⁹ antē.de reſcri.

Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit.

Quid dicendum?Certè inter tot diſputationes doctorū mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitū tex.noſtri videtur verior.Nam licet verū ſit,quòd oppreſsio nominis requiſita à lege vel ſtatuto in reſcriptis,poſsit fieri per æquipollens eo modo,vt intelligatur,vt tradit domi. & cæteri in capit.2.ſuper gloſſ.quorum,de reſcript.lib 6. cum pluribus aliis concor. vt ſcribit Alex.& poſteriores in d.l.1.& in l.hac conſultiſsima.Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes,niſi in lege, vel ſtatuto ſit decretum irritans.Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica,præſertim quando præceptum eſt geminatum.Sed in iſta regula ponitur decretū irritans,& præceptum geminatum:in qua non ſolum papa annullat reſcriptum,ſiue gratiam,ſi talis expreſsio non fiat,ſed addit alias pœnas hic expreſſas.Igitur concludendum eſt,requiri ſpe-

Nominis expreſſio.

ri ſpecificam & indiuiduam nominis expreſsionem. De quo tamẽ in ſequenti.q.aliquid vlterius dicemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnum, quod eſt bene conſiderãdũ. Quia ſi dicimus nominis expreſsionẽ per æquipollẽs exprimendi hic ſufficere, ſequeretur magnum abſurdum, ꝙ reg. iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionẽ requirit, fruſtratoria & vacua pœnit⁹ eſſet: ꝙ ita probatur: Quia quando illud, quod de iure communi ſtatutũ fuit, quod fortè poſſet per ęquipollens adimpleri, poſtea ꝑ cõſtitutionem particularẽ vel generalẽ ſpecialiter eſt repetitũ: tunc nunquã talis ſolennitas vel expreſsio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt conſtitutio, quæ poſtea æditur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit notabilis doctrina Bar. qui in hoc communiter approbatur in lege. 3. § ſi rem. ff. de leg. 3. Vbi voluit, ꝙ licet de iure cõmuni caueatur, ꝙ victus victori condẽnetur in expenſis, niſi habuerit iuſtã cauſam litigandi. Si tamen illud idẽ poſtea per aliquod ſtatutũ diſponatur, videlicet, ꝙ victus victori condẽnetur in expenſis, vt ſtatutum aliquid vltra ius commune operetur, intelligetur includi caſus, in quo quis habuerat iuſtam litigandi cauſam, vt videlicet non excuſetur talis iuſtam litigãdi cauſam habens, ſed condẽnetur in ęxpenſis, vt illud ſtatututũ non ſit pœnitus fruſtratorium, ſed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures vbique ſequũtur, quos latiſsimè enarraui in Commentariis meis. c. 1. de conſtit. lib. 6. ſuper gl. in verbo, facti. Per quæ dicta aliàs Rota in vna Geben. de benigno pulcherrimã deciſion. fecit, quam refero in d. c. 1. nu. 145. circa fin. multa enim contra ius ſtrictum (vt actus aliquid operetur) inducta ſunt, quæ aliàs nõ concederentur, vt tradũtur Moder. in c. 1. de reſcrip. Cũ igitur in caſu noſtro regula iſta diſponat nomẽ poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, quod prius de iure cõmmuni ſtatutum fuerat. in cap. fin. de reſcript. & in iuribus ſuperius allegatis, poſito quòd de iure communi talis expreſsio per æquipollens fieri poſsit Nihilominus ne iſta regula, quæ hoc idem quod ius commune diſponit, fruſtratoria cenſeatur, eſt dicendum, expreſsionem nominis in caſu noſtro, in forma ſpecifica fieri debere. nõ per æquippollens.

Eſt bene verũ. ꝙ circa regulã de impetrantib. beneficia ꝑ obitũ familiaris Cardinaliũ, quæ requirit ſimilẽ expreſ-

ſionē nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenuerunt expreſsionē illā nominis & tituli per æquipollēs fieri poſſe, vt dicit Gloſſator: ſed hoc non refert, cū ille caſus ab iſto ſit longè diuerſus. Rationē diuerſitatis fortè ibi ponā, licet pro nunc iſtæ contrariæ deciſiones cōcordari poſſent ex dictis Abb. in c. quāto. in vltimo notabili. de his quæ fi. à prælat. poſſet etiā dici in dicta regula familiariū cardinalis, illud de expreſsiōe nominis ſtatutū fuiſſe in cōſequentiam fauoris, & nō principaliter, prout in l cum ex oratiōe. ff. de excuſat. tut. Quo caſu in formalib⁹ inductis in cōſequentiā, alterius finis expreſsio & complementū per æquipollēs fieri poteſt, vt eſt tex. notabilis in l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig. quē ibi ad hoc notat doctiſſ. Moder. Lanzellotus Galiaula in ſecundo notabili, & Modernio. ſequuntur. Nam in iſtis ſufficit ſeruare finem, ad quē ipſa diſpoſitio tendit, licet forma non ſeruetur, vt eſt tex. in c. quoniam contra. vbi Abb. & Moder. notant, de prob. Sed in caſu iſtius regulę alia & diuerſa ratio cōcurrit, vt dicere debeamus nominis expreſsionem formaliter requiri, videlicet, in odiū ipſius impetrantis, in cuius deteſtationē & poſſeſſoris fauorē inducta fuit hęc ſolēnitas expreſsionis nominis, cui impetrans renuntiare non poteſt, cum ſit (vt dixi) hęc forma in fauorē poſſeſſoris inducta, & ideo iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renūtiare nō poſſum vt in l. cū à ſocero. & ibi not. Bal. C. de iure dot. Et hoc eſt quod in propoſito dixit Ioā. And. à quo ſumi poteſt deciſio iſtius. q. in c. 2. de reſcr. in nouella. ſuper gloſ. in verſic. cognomina. Vbi poſt alios per eū ibi allegatos dicit hanc formā, videlicet, quòd in reſcripto reorū nomina exprimerentur, nec ſufficere per circumlocutionē & æquipollētiā expreſsionē fieri, inductum fuiſſe in odium impetrātiū: pro quo faciūt ea quæ tradit Iaſon in l. 1. in 14. col. ff. de vulg. & pupil. poſt dominū Ant. & Imo. in clem. conſtitutionē. per illū tex. de elect. Et quòd dictū eſt, nomē poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, intelligendū eſt, de nomine proprio. Et licet nominis apppellatione nō ſolum nomen proprium, ſed etiam appellatiuum & ſingulare cōprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capitu. quoniam Abbas. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilominus in dubio in diſpoſitionibus pœnalib⁹, qualis eſt iſta nominis appellatio de ꝓprio, nō de appellatiuo nomine intelligi debet, vt eſt tex. in l. ſeruus hæreditarius, iuncta gl. &

Expreſsio & complementum per æquipollens.

Finem ſeruare in quibus ſufficiat.

Iuri alteri⁹ ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum.

Nomen in reſcripto exprimi debet.

Nominis appellatione, proprium nomen, &c.

gl.ff.de ſtipulatione ſeruorum.& glo.in cle.1 in verbo, nominatim.de vita & honeſt.cleri. Ratio prædictorũ eſſe poteſt quia nomẽ propriũ ſignificat vnum corpus, vel ens, ſeu aliquod indiuiduum, vt Petr9,& ſimiles.ſed nomẽ appellatiuũ ſignificat plura, vt ſpecies, vel genus: vt homo, vel animal. Quod declarat Andreas Sicul.in dicto capit. quoniã. Et quia in reſcriptis, quod certius eſt, debet exprimi, vt in cap.ad hæc.& in capit.fin.de reſcript. Meritò expreſsio nominis in iſta regula tantum de proprio fieri debeat, tanquã de certiori, non de apellatiuo: & ita hodie de ſtylo practicatur, vt dicit Ioan.Andr.vbi ſuprà. Quid autem ſit nomen ſingulare, & quando eius expreſſio ſufficiat, latè ſcribit Andr. Sicul.in d.c.quoniam.in 4.& 5.notabilibus. Vbi ſumpta occaſione nominis ſingularis plura de nomine & proprietate Phœnicis extra propoſitũ congeſſit, vt ibi per eum.

Certius quod eſt in reſcriptis, exprimi debet.

Nomen ſingulare.

Et iſta omnia de plano procedũt in reſcriptis, & gratiis beneficialibus, de quibus loquitur iſta regula. Sed in aliis materiis & contractibus, an debeant exprimi nomina propria contrahentium, videndum eſt per ſpecul.in titul. de empt.& vend.§.ſciendum.verſ.1.autem eodem modo. & circa nomina actionum in libello exprimenda, not in l.edita.C.de eden.tradit Alber.in l.qua quiſque.ff. eod.tit. Et idem dicit in procemio Digeſtorum. Et quòd ſicut nomina dignitatũ in literis vel inſtrumentis: ſic etiam nomina iudicũ in ſyndicatu exprimi debeant tradit idem Alberic.in l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuer.nom.plurimũ enim cõfert in negotiis agendis, proprij nomis expreſsio. Hinc eſt quòd in ſacra ſcriptura ad ſignũ magnæ familiaritatis refert, aliquem proprio nomine appellari vt de Anan.refert.gloſſ.ordina.in Actib.Apoſtolorum.c.9 Et propterea dicitur de Moyſe Exod.23.cap.Inueniſti gratiã corã me, & teipſum noui ex nomine. Magna enim eſt beneuolẽtia magni principis, quando ſubditum agnoſcit, & nominat proprio nomine, vt dicunt ſacri doctores eod.libr.ca.33. Adeò quòd apud veteres eius omiſsio, ſeu immutatio ad deriſum & cõtemptum referebatur, vt probat per exempla diuus Hieronymus in quæſtione ſuper Paralipomenõ. Sic etiam Ozias ædificãdo nõ meruit, vt ſuo nomine porta vocaretur, ſed vallis nomine. Et Ephron, eo quòd vẽdiderat ſepulturam, diminutionem nominis meruit, vt idẽ Hieronym.paulò inferius loco ſuperiori teſtatur. Eodem

Aliquem nomine proprio appellare.

Beneuolentia principis magna eſt, &c.

Nominis omiſsio.

modo Iechonię nominis immutatio in Choniam, amatur vocatur, vt idem Hieronym. tradit ſuper Hieremiam cap. 22. Et propter indignitatẽ, vel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpoſ. in cap. qui nec. per illũ tex. 2. quæſtio. 7. Licet aliquãdo in ſacra Scriptuta crebræ nominũ immutationes, vel repetitiones ad magnum myſterium, & ſingulare perſonæ meritum, & gratiam ſpecialem pertineat, vt ſacri Docto. referunt ſuper illud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem. Et alibi ſępe: Quãti igitur momẽti ſit nomẽ exprimere, quid etiã nomina præ ſe ferãt, déque eorũ origine, vt alios omittã, plura ſcribunt Cælius lib. 13. Antiquarum lectionũ. c. 5. & . 6. & Patritius Senenſis, lib. de inſtitut reipub. titu. 7. & longè plura accumulant Moder. in magna rep. ca. Raynutius. fol. 8. cum duobus ſequenti. de teſtamen.

Nomine proprio priuari.

Nominum crebræ immutationes.

Nomẽ exprimere.

QVAESTIO XXXI.

Nomẽ exprimere.

QVAERO, dicitur hic, quòd impetrã exprimat nomen. Quid ſi poſſeſſor habet plura nomina, prout ſunt Vaſcones, qui quadrinomi ſunt, vt inquit Io. Fab. in §. item ſi quis in fraudem. in col. 5 de actioni. & Romani veteres, qui cõmuniter tribus nominibus nũcupabantur, vt dicit Cynus in l. fi. quam vna cum l. 1. & 2. legit. C. ſi quid in fraud. pat. col. 3. & meminit latius Frãc. Syluius in Grypho Auſonij. fol. 46. & Apinianus Alexandrinus in prooemio libri, qui Libycus inſcribitur. & Crinitus lib. 3. de honeſta diſciplina. c. 4. & idem fuiſſe apud veteres ſacri Doctores teſtantur. in lib. Paralipo. cap. 1. Hieron. contra Heluidium. Dubium igitur eſt, an omnia eiuſmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

SOLVTIO. Licet nominũ pluralitas non præſumatur in dubio, & eã ellegans teneatur probare, vt tradit Alex. in conſi. 172 nu. 7. in 6. volum. & Socin. in conſi. 28. in 3. col. lib. 3. Tamẽ vbi apparet aliquem habere plura nomina, ſi per expreſſionem vnius nominis non habetur certitudo perſonæ, exprimẽda ſunt omnia, aliàs ſecus, & ita debet intelligi quod dicit Innocen. in ca. cum acceſsiſſent, de conſtit. & Bal. in ſua Margarita, dum voluerunt in reſcriptis nomen proprium & apellatiuum exprimi debere. Sufficit enim ꝙ habeatur certitudo poſſeſſoris, ne laboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus conſi. 100. incip. executione. & Alex. conſi. 7. & 110. lib. 1. & conſi. 68. col. 3. & 108. col. 5. lib. 2. & conſil. 111. in 3. column. lib. 3: & conſil.

Nominum pluralitas

fil. 114. in 4. colum. lib. 4. cum ſimilibus.

QVAESTIO XXXII.

QVAERO, quia dictũ eſt ſuperi⁹, quòd expreſsio nominis non poteſt fieri per æquipollens. Quid ſi nomen poſſeſſoris, contra quem impetratur, ſcribatur abbreuiate, & non extenſe, an ſufficiat, *Poſſeſſoris nomen.*

SOLVTIO. Archid. in c. 1. 25. q. 2. tenet ſufficere nomẽ poſſeſſoris, quòd abbreuiatè ſcribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis, quod ſcribi debet extenſè, vt ibi latius per eum, qui poſtea ſumpta ocaſione, ponit formã eorum omnium, quæ in literis apoſtolicis abbreuiatè, vel extenſe ſcribi debent. Et hoc idẽ ante ipſum latius tradidit, & in terminis quæſtionis noſtrę Spec. in tit. de reſcri. pręſent. §. primo igitur. verſ. circa dictiones. & in tit. de citation. §. j. verſ. quid ſi impetro literas contra. P. & alibi ſæpe. Ratio prædictorum eſt ſecundum ipſos, quia ad impetrãtem pertinet reſcriptũ ſuum, & perſonam de qua ſenſit declarare. Itaque reſcriptum valebit à principio, quod poſtea poterit declarare. l. ſi quis intentione. ff. de iud. Ita ibi Specul. Pro cui⁹ opinione facit tex. in c. P. & G. de offic. deleg. & c. cũ M. de conſtit. Sed in contrariũ facit iſta regula, dũ papa vult nomẽ poſſeſſoris exprimi debere ꝑ impetrantem. Et illud dicitur expreſſum, quod legi poteſt & nominatim ſcribitur. §. ſi verò. in auth. de hæred. & fal. & not. in l. nominatum. ff. de lib. & poſth. facit tex. in l. 2. C. de vet. iur. enucl. ante fin. Vbi præcipitur quòd nomina prudentum, & qui leges compoſuerunt, debeant ſcribi per conſequentiam literarum, & non abbreuiate. *Expreſſum quid dicatur.* *Nomina prudẽtum quo pacto ſcribãtur.*

Quid dicẽdum? Certè de iure & de conſuetudine videtur verior ſecunda opinio. Nam nemini dubium eſt, quòd ſi nomen illius, contra quem impetratur, ſcribitur abbreuiatè, poteſt de facili breuiatio variè interpretari: vt ſi ꝑ Bernardo, pono B. illud B. poteſt & ꝑ Benedicto, vel Bartholomæo capi. Quo caſu orietur incertitudo aduerſarij ex qua facile error naſci poteſt, quod à iure reprobatur, vt eſt tex. in c. ad hęc. & in c. fi. de reſcri. Nam euitẽda eſt periculoſa abbreuiatio, vt dicit Fel. in c. 1. col. 5. de fid. inſtru. & Alexã. cõſi. 15 2. libro 1. Et pro iſta opinione videtur deciſio Egid. 185. incip. licet cũ agitur, &c. Iſta tamẽ non ita militãt in abbreuiatione nominis ipſius impetrãtis, quæ magis tollerabilis videtur, & minus periculoſa, vt probare videtur text. in. ca. fin. de præbend. lib. 6. Ratio *Abbreuiatio periculoſa euitanda.* *Nominis abbreuiatio.*

eſt,

eſt,quia licet in reſcripto nomen actoris impetrantis abbreuiate ſcribatur, nihilominus poſtea ex proſecutione cauſæ,& libelli oblatione,nomen eius de neceſsitate declarabitur:vt in l.1.ff.ſi pars.hære.peta.Nõ ſic rei qui forte negabũt ſe illos eſſe,qui ſub abbreuiatura includũtur. Et ideo non ab re dicunt Imol.& Felyn.in c.cum acceſsiſſent,in princ.de conſti.quòd de ſtylo hodierno nomen illius cõtra quem reſcriptum impetratur,ita debet eſſe certum,& extenſe ſcriptũ,ſicut nomen impetrantis per d.l.2.Et ad tex.in d.cap.ſi.reſpõdet ibi Geminia.in primo notabili,vt ibi per eũ.Et hoc idẽ ſeruari de ſtylo,dicit And. Sicul.in c.dilectus in 2.colum.de reſcript.num.11.Et latius reaſſumit, & probat idem And.Sicul.in d.c.cum acceſsiſſent.num.7.col.3.Et habemus hodie tex.hic.

Nomen illius de ſtylo hodierno,&c.

Opin.igitur Archid.& Specul.quæ nullo iure probatur poſſet ſeruari,quando fortaſsis ex cognomine,vel agnomine haberetur certitudo illius,contra quem impetratur, prout plures reperiuntur qui frequentius à cognomine, quàm à nomine denominari patiuntur. Nã tali caſu fortè nomen poſſet abbreuiate ſcribi, quando agnomen vel prænomen extenſe deſcribitur,vt ſi dicatur,Petrus committit cauſam cõtra B.Saganta.Nam ex illo prænomine Saganta,denotatur perſona certa,licet nomẽ abbreuiate ſcribatur,vt in l.Æmilius.ff.de adminiſtra.tuto.Vbi prænomẽ Æmilij tantum reperitur omiſſo nomine.quia per illud intelligebatur perſona certa.Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapol.Aliàs ſi nõ ita intellexit Specul. nõ puto opinionem eius,nec de iure.nec ſtylo eſſe verã. Non obſtat tex.in dicto c.cum M.& in d.c.P.& G.Quia illæ abbreuiaturæ nõ fuerũt factæ prout ibi ſcribũt in reſcripto impetrato,neque ibi prædictæ literæ ad iſtud propoſitum pinguntur,vt formã reſcriptis impetrandis imponãt: ſed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium,qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiate ſcripſerunt, pleraque etiam (vt breuitati ſtuderent) reſecarunt adeò quòd de pluribus locis Io.And. conqueritur, partem Decretalium mutilatã, ſiue deciſam,allegando.Et niſi ita feciſſent compilatores, in immenſum volumen illud creſceret,& magis fortaſſis, quàm illud deciſionum Rotæ volumen.de quo dicit Alex. in l.ſi cũ dotem §.eo autem tempore.ff.ſolut.mat. quòd erat adeo magnũ & numeroſum.quòd nõ veheretur vno

Decretalium plures dictiones & nomina cur abbreuiẽtur.

Deciſionum Rotæ volumen.

curru.

turru. Et ego cum eſſem Panormi, vidi antiquarũ Decretalium volumen adeò immenſum, quòd ab homine ferri nõ poterat. Compilatores itaque decretalium ex pluribus dictionibus, & nominibus aliàs in Pandectis originalibus extenſe ſcriptis, plerunque primam appoſuerunt literam, vt ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliũ volumen reducerent: quòd ex illa dictione. & infrà, ſæpe in Decretalibus appoſita, manifeſtum redditur, de quo loquitur Ioan. Andr. in proœmio Decretaliũ.. & in cap. nobis. de iure pat. & Bar. in l. Gallus, §. idem credendum, in fi. ff. de libe. & poſthu. Et iſta de plano ꝓcedũt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationem, ſecus tamẽ in abbreuiatura nominis ipſius impetrantis: quia, vt dicit Spec. loco ſuperius allegato, in eo non eſt licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictũ in perſona impetrantis, & actoris videtur dubitale. vt dixi. Præſertim quia eſt cõtra tex. in c. fi. de reſcrip. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis non vitiat reſcriptũ. Ratio redditur, quia ille qui reperitur reſcriptũ habere penes ſe, & eo vti, præſumitur illud impetraſſe. arg. eorum quæ notat Alex. in l. j. C. de procu. & Fely. in c. coram. col. 3. de offi. de leg. & in c. 2. col. 8. de teſtib. licet circa iſtam rationem videatur variare doctores. Et vidi ſecundum varietatem caſuum, iſtam rationẽ varie obſeruatam in Rota. Nam Oldr. conſi. 136. in 2. col. tenuit ꝙ ſupplicatio præſumatur impetrata, ab eo, in cuius fauorem loquitur, etiã ſi ille ſit abſens. Et idẽ de commiſsione dicit Spec. titu. de appel. §. nunc breuiter. verſ. ꝙ ſi apparet. Contrariũ tamen tenuit Car. in cõſi. 25. col. 2. & Ful. conſi. 23. in 2. col. & facit Egid deciſ. 584. & Gemi. conſi. 33. Rota tamen, ſæpius iſtam contrarietatem cũ diſtinctione ſoluit, videlicet quòd quãdo in ſupplicatione, vel aliquo alio actu facta eſt aliqua conſiderabilis impẽſa, tũc procedit opinio Oldr & ſequacium, vel quãdo poſtea abſens ratam habuit, vt loquitur Specul. & Are. cõſi. 68. Cõtraria verò opinio procedit. quando eſt modica impẽſa, per ea quæ Moderni tradunt in c. 1. de iudi. & in l. cum ſeruus. ff. de verb. oblig. Ratio igitur ſuperius aſsignata, licet nõ impleat intellectum, dictum tamen in ſe eſt verum ſicut videmus in procuratore ſub nomine B. & in reo ſub nomine. A. vt tradit Egid deciſ. 184. Licet illa deciſio mẽdoſe habeatur, hoc tamen de procuratore recte procedit quando nõ reperitur alius, qui ſit eiuſdem nominis, & cõ- *Æquiuocatio nominis.*

ſtituens

ſtituens in iudicio ambiguitatem declarauit, & ſequitur Egid.in dicta deciſ.vbi tamen eſſent duo eiuſdem nominis,licet eſſet proceſſum contra vnum:nihilominus ni p alias coniecturas de certo corpore conſtaret, mandatum eſſet nullum .Ita declarauit Rota in vna Toletana theſaurariæ,præterito anno coram me,quòd quidem Rotæ decretum nouiſſimè fuit confirmatū hoc menſe Nouembri M.D.XXXIX.coram.R.P.D.Marcello epiſcopo Marſicano,& quòd dictum eſt de errore procuratoris, idem dicendum videtur in errore diœceſis, in reſcripto expreſſa. Nam niſi de corpore conſtet per teſtes,vel alitèr,illa impedit,ne prouiſio canonizari poſsit.Vt Rota concluſit in vna Dolen.parochiali de Pleguen.28.Martij.M.D.XXX, coram.me.In nomine verò iudicis,Vincen.& Compoſtel. voluerunt in d.c.ſi.quòd idem eſſet,quòd in nomine impetrantis,illa ratione,quia impetrans in proſecutione reſcripti declarabit de quib. iudicibus loquatur & ſequitur Andr.Sicul.in c.cum M.de conſtit.Pro quibus facit glo. in.c.quoniam,de offic.deleg.

Mandatum quando nullum

Tamen contra illos facit tex.in c.ad hæc,de reſcrip.vbi dicitur,quòd nō valet reſcriptum,per quod incerti iudices dantur,vel futura negotia committuntur. Nec obſtat,quòd de incertitudine impetrãtis dictū fuit:quia talis incertitudo ex abbreuiatione reſultãs præſumptione iuris certificatur,& eodē modo in incertitudine rei,quia conſiſtit in facto impetrantis,meritò ad ipſum ſpectat declaratio,d.l.ſi quis intentione ambigua.Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto papæ,meritò ad ipſum ſpectat declaratoria vt tenet Abb.in d.c.quoniam.de offi.deleg.Card.in clem.2.in 4 quęſt.de reſcrip.itaque reſcriptum tali modo incertum, nullū effectum habebit.c.inter. de ſenten.excom.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.& quia ſub tali inuocatione poſſet in iudicio fraus machinari.non ita per incertitudinem actoris vel rei.

Declaratio in incertitudine rei.

QVAESTIO XXXIII

Poſſeſſor minor.

QVAERO nūquid iſta regula defendat minorem poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione?

SOLVTIO.Dicendum eſt quod ſic,quia ſi triennalis regula,in qua titulus coloratus & alia requiruntur,minorem defendit,vt ibi dicetur,à fortiori regula iſta, quæ non requirit titulum,neque veram poſſeſsionem,ſed ſola detentione nuda facti eſt contenta.

QVAESTIO XXXIIII.

QVAERO, nunquid iſta regula habeat locũ, ſi impetretur beneficium vacans ex perſona alterius, quã poſſeſſoris annalis? *Beneficiũ vacans.*

SOLVTIO. Dictum fuit olim quòd ſic, & ſic reperio adnotatũ in quibuſdam notis antiquis reuerendiſsimi Domini mei Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quęſt. de reſignatorio. Tamen interim tenendum eſt regulam obſtare, quia etiam quòd tertius poſsideat, & alter litigantium, qui nunquam poſſedit, poteſt dare de poſſeſsione tertij annali. vt tentum fuit in vna Hiſpalen. Capellanię, coram. R. D. Ioan. Paulo anno prętẽrito. Et iſta eſt concluſio generalis, quod iſta regula procedit in quibuſcunque impetrationibus & ceſsionibus, vt tenet Rota. Nam ſicut cedens ſi manet in poſſeſsione per annum pacificè, poteſt de regula excipere. Ita & ceſsionarius in gratia ſucceſsionis tenetur regulam obſeruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hic in deciſ. impreſſis, rationibus de quibus per eum,

QVAESTIO XXXV.

QVAERO, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligãtur de illis modis vacationis inductis per cancellariã, videlicet, ingreſſum religionis, cõtractũ matrimonij, vel aſſecutionẽ, &c? *Modi inducti per cancellariam.*

SOLVTIO. Iſta diſceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in cauſa Zamoren. theſaurariæ, de menſe Octobri M.D.XXXIII. ſuper regula de valore. In qua eadem ſunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant illa verba (certo modo) interpretari debere de modis ſuperius expreſſis: quia illi ſunt certi modi vacandi à cancellaria diffiniti, vt exemplum ponit Gloſſ. in princip. cõmenti ſui ſuper regula 15.

Breuiter Rota poſt plures procuratorum & aduocatorum diſceptationes tenuit dicta verba in dicta regula de valore poſita intelligi debere generaliter de quocunque modo vacandi, Pro qua interpretatione allegata fuit iſta regula in eiſdem verbis, & regula. 60. quæ omnes vtuntur eodem modo loquendi, & generaliter dictam interpretationem circa modos vacandi receperunt, vt exẽplum ponam in alia quæſt. & facit deciſio. 407. in nouis. & dicam in regula 61.

QVAESTIO XXXVI.

QVAERO, quia regula iſtą loquitur de expreſsione gradus, quid intelligemus per gradũ. Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an teneatur impetrans omnes exprimere. Et qualiter probetur gradus, & quid ſi eſſet graduatus clandeſtine?

Gradus qualiter probetur.

SOLVTIO. Iſta quæſt. quatuor continet capita, quorũ quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertendum, quòd gradus hic non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & conſanguinitatis, ſed pro quadam dignitatis vel doctrinæ prerogatiua.

Primo modo capiendo erit ſenſus iſtius regulę, videlicet ꝙ impetrans tenetur in ſua impetratione exprimere nõ ſolum nomen impetrãtis, ſed gradũ ipſius, id eſt, dignitatem. Nã hoc verbũ gradus, de iure adaptatur ad dignitatis honorẽ, vt patet in l. edicimus. C. de murilegiis. lib. 11. & in l. 1. & l. fina. C. de offic. præfec. vrb. & l. potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur ab iis q. bonas literas profitẽtur. ſic enim apud Ciceronẽ in Catilinã, & in oratione pro Plãcio hoc vocabulũ capitur ibi, (ꝑ omnes honorũ gradus.) & idẽ pro Milone, (qui nõ honoris gradum ſpectat.) Et in Verrem, (Quæſtura primus gradus honoris.) Et ita ſæpe hoc vocabulum in iſto ſignificatu ab aliis authoribus vbique expenditur. Itaque ex his facilè intelligi poteſt, qs eſſe poſsit ſenſus huius tex.

Grad⁹ verbũ, de iure adaptatur ad dignitatis honorem.

Secundo modo hoc verbum. gradus, in iſto tex. interpretari poteſt pro quodam doctrinæ loco, ſiue qualitate meritis differente, qui vnus ab altero diſtinguitur, & hoc modo capitur ſuperius in regula. 15. & inferius in regula prerogatiuarum Iulij in 4. parte, cum duabus ſequentib. & in iſta ſignificatione accepit M. Tulius Cicero lib. ſexto epiſtolarũ, epiſtola incip. Magnam. Et iſto modo poteſt capi hic, in quo etiam ſenſu Hiſpani, & ferè omnes Vltramõtani capiũt. Nam gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt, quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminẽtioris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bacchalaureatus, vel licẽtiatura: quæ quidem honoris ſpecies in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit abſurdum iſtam etiã intelligere, vt videlicet ſi annalis poſſeſſor ſit doctor, magiſter, licentiatus, vel Bachalarius, teneatur impetrans de tali gradu mentionẽ facere. ſicut & de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiã nobilitatis

Gradus verborum interp. poteſt pro quodam doctrinæ loco.

tatis hic expreſſæ, quæ ad generis & domus ſplendorem refertur:& horũ verborũ interpretationi reſpondere videtur tex.not.in c.de multa.de præb. Vbi pari modo gradus ſcientiæ nobilitati coniungitur & æquiparatur. Etſicut ibi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam cauſam requirit expreſſionem gradus: quia fortè propter inſignem & eminẽtem annalis poſſeſſoris ſcientiam, non concedet papa gratiam huiuſmodi impetranti iam multis de cauſis odioſo, vt in primo q.huius apparatu diximus. Et licet hic intellectus (communi vſu loquendi conſiderato) huic regulæ applaudat,& conuenire videatur. Nihilominus de ſtricto iure aliter dici poſſet. Nam de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet conſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios, præter iſtum, doctrinæ gradus, ſicut virtutum inuenerit, videlicet Bachalaureatum & licentiatum: inter quos gradus voluit prælationem dari, vt patet in dictis regulis. Et quanuis de iure doctoratus gradum non faciat, ſicut neque papa vel imperator inter gradus dignitatum, vel magiſtratus non dicuntur facere gradum, quia non habẽt alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes dignitatum, vt per plura probat Iaſ.& omnes Moder.in l.1. col.1.de offi.eius.ſic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cum ſit ſupra omnes gradus, arg.l.vbi autem.ff.de verb.oblig. Nam gradus dicitur vbi eſt aſcenſus de minori ad maius, vt d.l.1.& fi.qui quidem aſcenſus nõ doctoratui non poteſt adaptari,& ideo tex.in clem. 2. de magiſt.doctoratum non appellat gradum, ſed honorem.

Gradus ſcientiæ nobilitati cõiungitur.

Gradus alius except doctoratu, de iure com. non reperitur.

Gradus quando eſſe dicitur.

Ius doctoratus.

Circa ſecundum caput, videlicet quãdo poſſeſſor haberet plures gradus, dicendum eſt, quia iſta regula non requirit expreſſionem omnium graduum, ex quo loquitur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſufficit gradum digniorem exprimere, arg.l.1.§ qui in perpetuum.ff.ſi ager vectig.& c.1.de excep.lib.6. Nam papa ſi voluiſſet omnes exprimi debere, dixiſſet gradus, non gradum, præſertim, quia quo ad hoc facile derogatur regulæ.

Quo ad tertium caput, videlicet, quomodo iſte gradus probetur. dico ſufficere per cõmunem reputationem probari. & quando incidẽter de gradu quæritur, non data oppoſitione aduerſarij, fortè ad probãdum gradũ, vnus teſtis cum iuramẽto ſufficeret. iuxta ea quæ dicit Iaſ.in l.huiuſmodi.§.legatum.col.fin.ff.de leg.1. Vbi in probanda pri-

Gradus quo modo probari debeat.

ma tonſura,idem tenet,& reaſſumunt Moderni. in l.1.§.idem Cornelio in fi.ff.de quæſt.Fely.poſt Bald.in ca.licet vniuerſis,& in c.nuper.de teſt. Et hoc putarem verũ,quo ad effectum iſtius regulæ,ſed quo ad prærogatiuas regularum de expectatiuis loquentiũ, quib.cauetur graduatum alteri nõ graduato cæteris parib.præferri,fortè prædicta ꝓbatio non ſufficeret, ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratũ, ſeu alium doctrinæ gradum per literas: vel ſi caſu eas amiſiſſet,per teſtes.quod eſt verum. niſi per decennium quis ꝓ doctore ſe gereret: quia tali caſu non teneretur oſtẽdere priuilegiũ ſuum,ſed ſufficeret ꝓbare ꝙ ſe geſſit ꝓ doctore per decẽnium.Ita notab. dicit Paul.de Caſt.Bal.& alij in l.ſi ſolennib.C.de fid.inſtru.& in l.etiam.C. de appel.

Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtẽdere non tenetur, &c.

Circa quartum caput, quando aliquis accepiſſet gradũ occultè,& non per publicum examen,putarem huic regulæ locum non eſſe,vt tenet glo.hic. ratio eſt,quia nõ erit imputandum impetranti, ſi non expreſſit quod iuſtè ignorauit,c.2.de conſtitu.lib.6. Nam non tenebatur diuinare, vt in c.1.vt eccl.benefi. nam de non entibus,& non apparentibus idem eſt iudicium.l.cum lege.ff. de peri.com.rei vend.& ob eam cauſam dicit Bal.in d.l.ſolennib.quòd ad probãdum ſe doctorem, nõ ſufficit priuatum examen probare,niſi probet publicum examen:& idem tenẽt Moder. in tract.de doct.in prima parte.

Impetranti imputandum non eſt,&c.

Doctor per quod examen probetur.

QVAESTIO XXXVII.

Nobilitatem poſſeſſoris exprimere in poſſeſſione

QVAERO, Quare voluit hic papa exprimi debere in impetratione nobilitatem poſſeſſoris, & quomodo probetur iſta nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib. faciendis habetur conſideratio magna nobilitatis,vt dicit glo.& docto.in c. cum adeò.de reſcrip.& in c.de multa.de præb.Ideo papa voluit,ꝙ exprimatur nobilitas:nã cognita nobilitate annalis poſſeſſoris,cõtra quẽ impetratur, foraſſis papa derogationem regulæ, vel gratiam impetrãti non cõcederet. Nã per expreſſionẽ nominis,& nobilitatis poſſeſſoris papa certior redditur de qualitate nobilis.Nam fortè poſſet eſſe adeo grauis perſona, & potens ad defendẽdum eccleſiam temporib.perſecutionum,ꝙ papa eũ potius fauorib. & gratiis afficeret,quàm ꝙ permitteret per huiuſmodi impetratiões ab aliquo moleſtari,iuxta tradita per Pet.Petruũ. & alios in c.conſtitutus de appel. Vel fortè talis nobi

lis eſſet boni exempli,& laudabilis opinionis & famæ,qui poſſet plures exemplo ſui ad frugem melioris vitæ traducere. Quo caſu nõ temere cõtra tales nobiles concedẽda eſſet impetratio. Quorũ intuitu ſolet à regulis iuris rece di,vt per decem principales deciſiones ꝓbat latè Iaſ.in l. iubemus.in penul.& fina.col.C.de iudic. Videmus enim à cõmuniter accidẽtib.per manus nobilium eccleſias ſæpe ſuſtentari & augeri, vt in c.cõſtitutus.de appel. Per manus verò clericorũ pauperũ expoliari,vt dicit Lud.Ro.in ſingul.38.incip.vtrũ nobilis.& ſequuntur Moder.in tract beneficio.in,12.q.3.part. Requiritur igitur ob eam cauſam expreſſio talium qualitatũ,vt ſciat papa quæ iure cõcedi, vel honeſte denegari debeat,quorum taciturnitas magnũ detrimẽtum & ſcandalum eccleſiæ producere poſſet. Bona igitur fuit hæc conſtitutio talium qualitatũ expreſſionem requirens,vt ſic perſonis ex merito deferatur.

Et iſta quæ de expreſsione nobilitatis dicta ſunt, procedunt quo ad diſpoſitionem iſtius regulæ:ſecus de iure,de quo non requiritur expreſsio nobilitatis poſſeſſoris, ſicut non requiritur mẽtio nobilitatis impetrãtis,vt tradit Ab. & cõmuniter docto.in c.ad aures.de reſcrip. Licet ibi Hoſtien.& Barb.tenuerint contrarium.Et ſic patet,ꝙ in hoc iſta regula eſt cõtra ius, aut ſaltem præter ius commune. Quomodo autem probetur iſta nobilitas,quia nõ attinet ad præſentem quæſtionem,ideo omitto.Sed videndum eſt latè per Moder,Brixien.in tract.nobilitat. in.6.parte,per totum,poſt Bar.in l.1.C.de dignitatib.lib.12.

Nobilitatis magna conſideratio.

Nobilitatis expreſſio.

QVAESTIO XXXVIII.

QVAERO, Quid eſt hoc,quod dicitur hic exprimi debere in impetratione,quot annis poſſedit beneficiũ poſſeſſor?

Poßidere beneficiũ.

SOLVTIO. Hæc expreſsio verborũ ſi ad diſpoſitionem iuris,& ſtylum curiæ reſpicimus,videtur inutilis & nõ neceſſaria,imò ipſo impetrãti plurimũ dãnoſa, vt colligitur ex dictis Bal.in conſi.109 incip.caſus eſt,Titius impetrauit.lib.1.vbi Bal.cõcludit ꝙ ſi impetro archipreſbyteratum & in mea impetratione nõ facio mẽtionem, quòd Gaius diu,& de facto illum per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non eſt ſubreptitia,ſed ſufficit in ea exprimere ꝙ Gaius archipreſbyteratũ de pręſenti de facto detinet,abſq. eo,ꝙ annos exprimat,vt ibi per eũ.Ratio eſſe poteſt,quia ſi impetrãs in ſua impetratione annos poſſeſ-

ſionis aduerſarij ſui exprimere debet,proculdubio inten tionem rei aduerſarij cōtra ſeipſum probaret.ex eo,quia ſecundum ſtylum curiæ reus poſſeſſor ad effectum,vt exceptione iſtius regulæ contra impetrantem vti poſsit,requiritur ꝙ ipſe probet ſe annalem poſſeſſorem,cuius cōtrarium huiuſmodi expreſsione annorum in impetratione requiſita,reſultat:quia vbi reus in hoc de iure & ſtylo grauari debet,releuaret ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod eſſet abſurdum & contra ius,& practicā curiæ:quia videmus quòd ſi reus opponens de reg. non probat ſe fuiſſe annalem poſſeſſorem,repellitur.

Quot annis ille poſſideat. Quid igitur dicendum? Reſpondeo,ꝙ prædicta verba regulę,& quot annis ille poſſideat, &c.poſſunt pluribus modis intelligi. Primo quādo impetratio fit de beneficio ſpecialiter reſeruato,& tali caſu dicta verba intelligi poſſunt. Nam iſto caſu,ante iſtam regulam faciēda etiā erat mentio in impetratione de annis poſſeſsionis rei conuētæ,vt dicit Rota deciſ,78.incipien.dic,quòd ſi ordinatio papalis,in tit,de reſcript,in antiq.ſed quia de iſto caſu in iſta regula nulla fit mentio,puto ſub ea non includi.

Secundo modo iſta verba intelligi poſſunt,quando impetratur beneficium,quod ſcimus aliquem colorato titu, poſſediſſe poſt annum. Et iſte caſus videtur bene adaptari ad iſtā regulam,ſecundum Felyn.in c. in noſtra. in 36. correl,de reſcrip,& iſto modo intelligendo,regula in hoc concordat cum iure communi, de quo in c. cum noſtris, de conceſ,præbend. Vbi Abb,in 3.colum,verſicul. Et quia per talem,&c.aſsignat rationem iſtius articuli, videlicet, quia quando poſſeſsio eſt colorata,id eſt,prætenſa ex legitimo titulo,poſito ꝙ titulus non fuerit verus:tamē papa non de facili iſto caſu daret literas ſine expreſsione tēporis,ne videatur conferre beneficium viuētis,quod eſt odioſum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur iſto caſu,quòd impetrās exprimat quot annis poſsidetur, vt hic dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus ſatisfacit,ex eo,quia verba regulę indiſtinctè loquūtur,& ita ſolent hodie intelligi per Rotam,vt videlicet,regula defendat non ſolùm coloratum,ſed merum & illicitum detētorem ſine aliquo titulo colorato, quod eſt contra ius cōmune,& aduerſatur prædictis:& in hoc regula aliquid inducit de nouo,& non eſt fruſtratoria, prout videretur, ſi totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure cō

muni

muni de poſſeſsione non collorata mentio fieri nō debet vt tenēt. Card. Compoſt. Imo. & Abb. in d.c. cum noſtris. verſic. ſed debemus diſtinguere. Et ideo procedit dictum Bal. in d. conſi. Cum quibus concordat Fel. vbi ſuprà.

Et ideo ego aliter intelligerem iſta verba regulæ, vt dicamus quòd ſi impetrans petit in ſua interpretatione derogari huic reg. tali caſu procedit quòd hic dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis poſſeſſor tenuit beneficium. Si verò non petat derogari, tunc nulla requiritur mentio annorum poſſeſsionis, ſed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatū, vt dicit Bald. d. conſi. 209. & ita practicatur propter abſurdum ſuperius dictū. Et ſic videmus ꝙ hodie practicatur. Vel poſſet & vltimo dici, quòd indiſtinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clauſulas quæ hodie in ſupplicationibus apponuntur impetrantes excuſantur. vt dicit Ioan. And. in d. capitu. cum noſtris. Ceſſantibus tamen clauſulis mētio temporis ſaltem indefiniti neceſſaria eſt in impetrationibus certo modo factis, & ita ſe habet forma communis dictæ impetrationis Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titiū poſſeſſum ad præſens vacat, & tanto tempore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. ſtatuta conſilij ad ſedem apoſtolicam deuoluta cenſetur: ecce qualiter de tempore poſſeſsionis intruſi fit mentio, ſaltem per verba indefinita tēporis, quæ omne tempus comprehendunt. quod factum eſt, vt euitaremus abſurdum, de quo ſuperius dixi, ſi impetrans certū numerum annorum exprimeret, ex cuius cōfeſsione poſſet reus aduerſarius annalem poſſeſsionem probare.

Mentio de poſſeſsione non colorata.

Temporis indefiniti mentio.

QVÆSTIO XXXIX.

Cauſæ expreſsio.

QVAERO, quare requiritur expreſsio cauſæ in impetratione?

SOLVTIO. Poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificandum conceſsionem. Nam dicitur hîc, quòd debet eſſe talis expreſsio cauſæ, ex qua clarè conſtare poſsit, poſſeſſori nullū ius cōpetere. Hæc enim expreſsio requiritur ad effectū vt papa ad concedendum, vel denegandum impetrationē moueatur, licet verba tex. aliud innuāt ex quo requirit expreſsionē cauſæ ad effectum, vt iudici conſtet, an impetrāti ius competat, vel non. Quod nō eſt veriſimile, quia per ſolam cauſæ expreſsionem in impetratione factam iudici conſtare non poteſt, an ius impetranti cōpetat, cū

Lis diſcuſſionem & actorum apparatũ requirit.

potius hoc depẽdeat ex meritis & euẽtu litis, quæ diſcuſſionem & actorum apparatum requirit, iuxta. c quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo ſimplici ratione, vt in c. I. de re iudi. lib. 6. Et tamen text. hic expreſsionem talem cauſæ requirit, ex qua manifeſtè appareat nullũ poſſeſſori in beneficio ius competere. vides ergo quantum iſta inter ſe pugnẽt.

Et ideo vt iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertendũ, ꝙ cauſa hic ponitur pro modo vacãdi itaque ſit ſenſus. ꝙ impetrans in ſua impetratione modum vacãdi exprimat, ex quo clare conſtare poſsit poſſeſſorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto modo: Supplicat S. V. deuotus illiꝰ orator Titius, vt ſibi ſpecialẽ gratiam faciatis de tali beneficio, quod vacat ad præſens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, ſecundum Lateranenſis concilij ſtatuta eſt ad ſedem apoſtolicam legitime deuoluta. Licet quidã Gaius illud indebite detinet occupatum, &c. Ex huiuſmodi, vel ſimili narratiua colligitur expreſsio cauſæ, ex qua papa mouetur ad concedẽdũ gratiam. ex ea prima facie cõſtat ſi eſt vera, quòd nullum poſſeſſori ius cõpetit, quam cauſſam in impetratione expreſſam poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans, ſeruãdo alias partes regulæ, videlicet, citari faciendo poſſeſſorem infrà ſex menſes, & litem proſequẽdo vſq; ad ſentẽtiam, vt hic dicitur. ꝙ ſi cauſam expreſſam vacationis impetrãs in proſecutione litis nõ probauerit, tunc tanquàm indebite moleſtans condemnabitur ad pœnas hic cõtẽtas. Hic eſt verꝰ ſẽſus iſtorũ verborũ.

Impetratio quomodo fieri debet.

QVAESTIO XI.

Impetrãs qui nõ ſeruat cõtenta, &c.

QVAERO, dicitur hic quòd ſi impetrans nõ ſeruat hic contenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur poſſeſſori ad intereſſe. De quo intereſſe intelligimus?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ ad nullũ intereſſe teneatur, quia ex quo agitur de beneficio eccleſiaſtico, non videtur conſiderandum intereſſe. quia in ſpiritualib. intereſſe peti nõ poteſt, ſicut in profanis, vt dicit Inn. in c. querelã, de elect. Et latius Rota deciſ. 104. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis, poſita ſub tit. de procur. nu 8. quæ notabiliter diſponit, quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obſtante iuramento illum reuocare poſsit, iuxta glo. ordinariã in ver. reuocans, quã ibi notat Dom. in ca. fin. de procur. lib. 6. Tamẽ vbi quis

Iurãs procuratorẽ non reuocare.

procuratorem

procuratorem conſtituiſſet ad renũtiandum cum iuramẽto, tali caſu nõ poſſet reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, non poſſet aliàs agere cõtra reuocantẽ ad intereſſe, ſicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad intereſſe. Iſta eſt notabilis deciſio, quã ſequitur Felyn. in cap. ſi diligenti. in 8. col. verſicu. amplia etiã. de fo. comp. quod etiã late proſequitur idem Felyn. in c. ex parte decani. col. 6. de reſcript. Eò maxime, quia iã impetrans vltra intereſſe condẽnatur in expẽſis poſſeſſori, annullatur eius impetratio, & inde ſecuta quęcunque, &c. Sic igitur ſatis, & vltra condignũ for taſsis puniretur abſq; eo, quod tenetur ad intereſſe. Hoc enim videbatur abſurdum repugnante ſubiecta materia, & etiã alia regula iuris, quæ habet neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri. vulg. cap. at ſi clerici. de iud. Et hic non ſolũ duplici, ſed quadruplici puniretur.

Intereſſe in ſpiritualibus, ſicut in profanis peti nõ poteſt.

Sed iſtis non obſtan. tex. hic determinat contrarium, videlicet quòd temerarius impetrans debeat ad intereſſe condemnari. Quid dicendum? Pro vera reſolutione aduertendũ eſt, quòd intereſſe, de quo loquitur iſta regula, nõ conſideratur reſpectu beneficij: in quo caſu procedũt ea quæ ſuperius in contrarium allegata ſunt, ſed cõſideratur intereſſe reſpectu incõmoditatis & impẽſarum, quas reus & poſſeſſor cõuentus indebite occaſione iſtius litis motæ paſſus fuit, vt eſt tex. nobilis in cle. 1. §. fi. de reſcri. & quod ibi, & hic intereſſe appellatur, tex. in capit. fin. de reſcript. & in l. ſancimus. C. de iudiciis. illud intereſſe in eodem caſu damnum nominari. itaque intereſſe, & damnum iſto caſu conuertuntur, & illud damnum conſideratur reſpectu viatici, ſolutionis aduocatorum, & incommoditatis, vt ſigillatim enumerantur in d. l. ſancimus. & tradit Bar. per illum tex. in l. eum quem temere. ff. de indi. Ex quibus iuribus iſta regula quo ad hoc conflata videtur: nec obſtat, q. hic impetrans pluribus pœnis puniatur, contra text. in c. at ſi clerici. de iudic. quia illud procedit ratione vindictæ publicę: ſed reſpectu commodi priuati quis poteſt plurib. pœnis puniri, vt declarat Abb. in c. de cauſis. de off. deleg. Præſertim quia annullatio impetrationis, de qua hic text. loquitur, non videtur propria pœna, vt tradunt omnes Moder. in cap. 2. de conſtit.

Intereſſe & dãnũ diuerſo modo conſideratur.

Annullatio impetrationis.

Et illud intereſſe, de quo iſta regula loquitur, hodie nõ eſt in vſu, illa (vt opinor) ratione: q. in illo exigẽdo re⁹ lõgè

gẽ maiora incõmoda pateretur, quã in beneficio defendẽdo, propter difficultatẽ probationis, ſuper qua re poſſet fortaſſis protendi lis vſque ſentẽtias: ideo rei poſſeſſores hodie ſola cõdemnatiõe expenſarũ, & nullitate impetrationis aduerſarij contẽtãtur cũ abſolutoria ab impetitis.

QVAESTIO. XLI.

QVAERO, quare non dicit iſte tex. de expenſis? SOLVTIO. Quia illa cõdẽnatio fit in Rota, quãdo quis ſuccumbit, & ſic eo tempore quo poſſeſſorem conſtat damnum, vel intereſſe fuiſſe paſſum, ideo nõ fit hic mentio. Vel dicas rationem eſſe illam, quam pono hic in fine iſtius. q. Et aduertendum eſt, quòd ad iſtas expenſas ſemper Rota impetrantem ſuccumbentem condemnat, ſiue ille iuſtam cauſam litigandi habuerit, ſiue non: quia nunquam in Rota cauſa litigandi condemnatum ab expenſis excuſat. Nam eo ipſo, quod quis condemnatur, præſumitur habere iniuſtam cauſam litigandi, licet in veritate iuſtam habuerit, vt notat Abb. in ca. calumniam. de pœn. Et propterea in ſententiis Rotæ ſemper dicimus, quod iniuſtè, perperam, & de facto moleſtauit, vt condemnatio expenſarum quadret. Et verba iſtius regulæ inferius poſita, ibi, quod ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè, friuolè, ac indebitè moleſtaſſe repertus fuerit, &c. ſonat hoc. Quæ verba in omni ſentẽtia poni poſſunt propter præſumptã temeritatem impetrantis & ſuccũbẽtis, quæ in dubio præſumitur, vt dixi ſ. in. 1. & 2. q. Præſertim vbi eſſent aliquæ cõiecturæ doli, vt in caſu vltimæ partis regulæ: tunc impetrans temerarius, & calumniator poſſet appellari, vt declarat Abb. in d. c. calumniam. in 1. notabili. Patet igitur ex prędictis: quis ſit ſtyl⁹ Rotę circa cõdemnationem expenſarum. Et hoc facit Rota ad euitãdas lites ſuper expenſis, quæ poſſent ſuper re parua fortè maiores fieri, quã ſuper ſorte principali. Et ita negoij principalis cognitio in longũ differretur, & ſic lites ex litibus orirentur, cõtra. l. quidam. ff. ſi cert. pet. & c. finem litibus, de do. & cõt. Et licet de iure cõmuni quælibet iuſta cauſa excuſet ab expenſis, vt tradit Abb. in d. c. calumniã. in. fi. Tamen, vt dixi, Rota nũquam iſtam iuſtæ cauſę allegationem admittit, ne aduerſarius appellet, & dicat nõ eſſe iuſtam cauſam, & fiãt lites immortales. Et licet quædã deciſio in no. 132. incip. probabilis cauſa. dicat. quòd cauſa ꝓbabilis excuſet ab expẽſis, quã exẽplificat Egid. deci. 190.

Litigandi iuſta cauſa.

Impetrãs in dubio temerari⁹ præſumitur.

Stylus Rotæ circa cõdem. expẽſarum.

Nihilominus

Nihilominus illę deciſiones debẽt intelligi de iuſta cauſa ratione ſentẽtiæ latæ. Nam habens ſententiã pro ſe, licet ex nouiter deductis reuocetur in ſecũda inſtantia, nihilo minus tali caſu excuſatur ab expẽſis iure cõpenſationis. Nã habuit iuſtã cauſam litigãdi, vt tradit Egid deci. 319. Hoc tamẽ, vt dixi, procedit quando reuocatur ex nouiter deductis: quia ſi ex eiſdẽ annulatur ſentẽtia, non excuſat ab expẽſis, propter rationẽ quã ponunt domini in deciſ. 250. licet ſentẽtia. in no. aliàs eſt deciſ. 10. poſita in tit. de dolo & contu. quã ſequitur Milis in verbo, impenſarũ. & Abb. in c. fi. col. 12. de dol. & con. & latius Guido papa deciſ. 436. q. 48. & deciſ. 137. eiuſdẽ. Et omnia iſta dicta approbat parlamẽtũ Tholoſanũ in deci. capellę. 222. Philip. Francus in ca. 1. §. fi. in fi. de appel. lib. 6. Corne' cõſ. 181. col. fi. in 3. volu. Francus in cap. quoniã, in 3. col. de prob. Et hoc quod dictum eſt, procedit in cauſis, quæ originaliter committũtur in Rota. Si verò cõmitteretur auditori vna cauſa, nõ vt auditori, ſed vt prælato, & quòd ſol' in domo de illa cognoſcat, prout ſæpe cõmitti ſolẽt cauſæ Romanorum Capitolinæ, tali caſu ſi auditor pro ſua ſatisfactione faceret de illa cauſa verbũ in Rota, prout eſt de more, & iuxta reſolutionem datam pronuntiaret: tunc ſi cõdemnatus iuſtam haberet cauſam litigandi, non cõdemnaretur in expenſis, prout fit in Rota, cuius ſtylus iſto caſu nõ ſeruatur. Ita fuit cõcluſum apud Dominos iſto menſe Octobris. M. D. XXXVI. coram domino Paulo Capiſucco, in vna cauſa Romana dotis, ſeu domus. Attẽditur enim tali caſu perſona iudicis repreſentati, nõ quòd ſit auditor, quia illi cauſa commiſſa vt auditori non fuit: ſed vt prælato, & vt ſoli, qui debet ſequi ſtylum aliorũ iudicum curiæ, qui habentem iuſtã cauſam litigandi in expenſis condemnare non ſolent, niſi in caſu quem tradit Bart. in l. 3. §. ſi rẽ. ff. de leg. 3. De quo dicto latius ſcripſi in ca. 1. in gl. facti. de conſtit. lib. 6. Nam putant ſatis victorẽ lucrari ſi obtinet rem, & victum ſatis puniri ſi expenſas & labores plures ſimul cum ipſa re amittat.

Cauſa probabilis.

Et eſt aduertendum, quòd nõ ſine myſterio in iſta regula non dicitur de expẽſis, quia fortè ſub illo verbo, dãnis comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impenſæ non includantur, vt in cap. in noſtra. de iniur. ſecus tamẽ eſt in iudicialibus, vt notabiliter declarat Archi. in c in primis. in 2. col. in verbo, damnũ.

Impẽſæ in conuentionalibus licet non includãtur.

2.q. .Vel ſecundo poteſt dici hac de cauſa non de impē ſis,ſed de damnis mētionem fieri:quia damna,ſiue intereſſe veniunt iure actionis,quæ naſcitur ex prędictis legibus, & ex iſta regula:ſed impenſæ veniunt acceſſoriè, & officio iudicis,vt dicit Bart.in l.1.ff.de alien.iud.mu.cauſa facta.& ideo de illis non requiritur mentio.

Dāna,intereſſe vn de veniāt.

QVAESTIO XLII.

Impetrās in forma iuris.

QVAERO,an impetrāti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen,obſtet regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima,quia iſta regula loquitur de impetratione beneficij vacātis de iure & de facto.Sed ille qui impetrat in forma iuris,non petit ſibi conferri beneficiū iā vacans,ſed illud intendit,vt beneficium,quod per priuationem vacabit,ſibi conferatur.Secunda ratio eſt,quia talis cauſa priuationis nō eſt beneficialis,ſed profana,iuxta gl.in cap.2.in verbo,finita.vt lit.pend.lib.6.Et priuandus ante priuationē poterit renuntiare, vel cum altero permutare:& ſic priuatio nō habebit exitum.Quæ omnia cū ſint diuerſa à mente regulæ,eſt concludendum regulam iſto caſu locum non habere.Ita dicit Gloſſator.

Cauſa priuationis non eſt beneſicialis.

Adde pro iſta opin.Moder.quendā Sabinenſem practicum & eruditum,qui in quadam apoſtilla ſuper iſta regula aſſerit Rotā tēpore ſuo ita iudicaſſe, & ſe ita in facto obtinuiſſe,illi enim eſt nomen Æneas de Falconib⁹, qui quādā ad Panor.paraphraſim ædidit,& nobilem illum tractatum reſeruationum & cōmendarum nobis reliquit.Et ita ſecundum quòd ipſe dicit Rotā ſic iudicaſſe,reperio adnotarū per bon.me.Dominicū de Iacobatiis tunc Rotę auditorem primariū, & poſtea Cardinalē, in quibuſdam ſuis cauſarū notis,manu ſua propria ſcriptis.Et reperio hoc idem tempore Sixti,in cauſa pręceptoriæ Lugdunenſis,pro Matthæo,contra Claudium,Ioachinū de Narnia,tunc aduocatū celebrem in quodam ſuo conſi.redditoin cauſa Nancten.S.Nazarij pro quodam Henrico adnotaſſe.Et ne lōgius exempla petamus, ſic etiā tempore meo iudicauit Rota de menſe Februa.M.D.XXXIIII.in cauſa Cōuerſana Archipreſbyt.pendēte corā me.In qua Domini ad hoc tenēdū moti fuerūt,hac ratione:quia vbi non verificantur verba diſpoſitionis,neque ipſa diſpoſitio habet locū.Sed verba iſtius regulæ,ibi(quod vacare prætendit) non verificantur in caſu præmiſſo:quia beneficiū

Diſpoſitionis verba

per

p priuationẽ nõ vacat,ſed vacare ſperatur,igitur regula tali caſu locũ non habebit.Nã aliud eſt,quòd beneficiũ certo modo vacet,vel quòd ſperetur vacare,vt not.omnes in c.cum noſtris.de conceſſ.præben.& reaſumunt Moder. in c.2.de reſcrip.Cũ igitur regula iſta loquatur de beneficio certo modo vacãti,non habebit locum in beneficio quod per priuationẽ vacare ſperatur.Hinc eſt quòd Imo. in c.dilectus.elect. 2.poſt gl.ibi de prẹben. & Rom.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquir. hẹred. voluerũt,ꝙ mandatum de beneficio vacanti non comprẹhẽdit vacaturũ:quia ſe habẽt vt diuerſa,vt ibi per eos,& latius ſcribit Fely.in c.cõſtitutus.in pen.col.de reſcript. Item quia iſta regula loquitur, quãdo impetratur beneficium poſſeſſum per annum ex antiqua vacatione ante collationẽ factam poſſeſſori:ſecus ſi dicatur vacare ex perſona,vel facto ipſius poſſeſſoris, vt in quæſt.iſta & dicemus inferius in alia ſimil.; & quia videmus,quòd huiuſmodi priuationes ſẹpe committũtur in partibus,vt eſt factum in cauſa Plebaniæ Varchiani,& quotidie vſu experimur. *Beneficiũ certo modo vacás.* *Mandatũ de beneficio vacanti nõ comprehendit vacaturũ.*

Præterea p iſta deciſione efficax eſt ratio Gloſſatoris quia quando agitur ad priuationem,poteſt poſſeſſor antequam priuetur renuntiare,vt concludũt Moder.in c.2.de reſcript.& lati⁹ repetit idem Fely.in c.inquiſitionis.in 3. col.de accuſa. Et hoc prius dixit Rota in tit.de re iudic. deciſ.5.in antiquiori. Et reaſſumũt Moderni Ferratini,videlicet Thom. Ferrati⁹,in tract cautel.caute.44.Hoc autẽ verificari nõ poſſet in beneficio iam vacãti, vt notat Fely.in c.in noſtra in.37. correl. in 2.colum.de reſcript. Nam priuatio præſupponit habitũ præceſſiſſe:& ſic renũtiatio præſupponit poſſeſſionem.& pro iſta opi.faciũt ea quæ dixi in ſimili quæſt.in regula de ſubrogandis.

Et tamen circa hoc aduertẽdum,vt caſus diſtinguãtur, quòd non omnis priuãdus indifferẽter & indiſtinctè poteſt beneficio renũtiare:ſed ita demum,ſi ignorat impetrationẽ ab alio factam fuiſſe:ſecus ſi ſciat,vt notabiliter concludit Anto. de But.in conſi.44.incip.caſus,quidam presbiter.&c.cum quo concordat dicta deciſio Rotæ. 5.in antiquioribus.tit. de re iudic. Sed iſta Rotæ deciſio in alio eſt magis mirabilis,quia ibi fuit facta renuntiatio beneficij per priuandum poſt inquiſitionem, ac poſt ſententiam perpetui carceris,latam contra homicidam, ac etiã poſt acceptationem expectantis: & nihilominus cõcludit *Renuntiatio beneficij per priuandum.*

ibi

ibi quòd valet renuntiatio,eo ſolo motiuo:quia licet fue rit lata ſententia perpetui carceris,non tamen per hoc fu it lata ſententia priuationis beneficij.& iſtam opin. deciſionis prædictę ſequitur Felyn in c.inquiſitionis,in 3.col. de accuſ.Differt ergo illa deciſio à dicto Anto.de But.in duobus.Primo,quia ibi renuntiatio fuit facta poſt ſententiam:in conſilio d.Ant.ante ſententiam priuationis.Item in dicta deciſione nulli fuerat prouiſum ante renuntiatio nem,licet quidam expectans acceptarit. Sed in conſil.d. Ant.fuerat facta prouiſio à papa ante renuntiationem cũ decreto irritanti,& tamen d.Ant.tenet quod valet renun tiatio,ſi ignorauit prouiſionem papæ.

Sed modo circa iſta aduertendum eſt,quia contra iſtud conſilium d.Ant.eſt vnum conſiliũ Gemin.105.incip. ad ſupplicationem.Vbi loquitur in periurio qui etiã eſt priuandus, contra quem papa cuidam commiſit,quòd ſi cõſtaret illum fuiſſe periurium,cõferret beneficium ſupplicanti:concludit ibi Geminia.quòd valet interim renũtiatio,etiam ſi ſciuerit prouiſionem factam alteri.Tamen poteſt nihilominus iudex,cui fuit hoc commiſſum,procedere ad veritatem delicti poſt renũtiationem, & etiam poſt mortem.Et conſtito de delicto,conferre beneficium ſupplicanti,& renuntiatio retro non valebit.Ita ibi cõcludit. Et ad iſtam contrarietatem nõ aduertũt Moderni in c.in noſtra inferius allegãdi.Sed cũ iſta allegarẽtur Reuerendiſsimo D.Cardinali Simonetta,viro vndecunque doctiſſimo,ac multæ obſeruationis,& tunc Rotæ auditori, dixit,quòd conſilium Geminia.non erat verum,& quòd viderat ſæpe in Rota obſeruari prędictam deciſionem quintam,& conſilium Anto.& ſic ipſe adnotauerat. Pro qua opin.adduco,rationem,quę ponit gladiũ ad radicẽ: quia negari non poteſt,per prouiſionem papæ in euentum priuationis,non eſſe illi impetranti ius quæſitum irreſolubiliter,ſed conditionaliter in incertum euentum, quem lis ꝑducet,iuxta l.quod debetur.de peculio.Et ideo prouiſio per reſignationem interim facta,etiam cũ clauſula,dummodo alteri non ſit ius quæſitum,valet:quia illa clauſula intelligitur de iure puro & irreſolubili,non de cõditionali & incerto, vt tradit notabiliter Rom.in conſi.256.quẽ refert,& ſequitur Felyn. in cap.ſuper literis.in 6.colũ.de reſcrip.& dixi in regula.de non tollendo ius quæſitum.q. 3.Cum itaque ius quæſitũ ex illa prouiſione papæ in euẽ tum

Impetrãs ius quæſitum irreſolubiliter.

ctum priuationis ſit conditionale, merito prouiſio pura medio tempore facta, valet, per tradita in ca. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. Quia beneficia non debent eſſe in pendenti, vulg. capitulo, ſi tibi abſenti. & in cap. 2. de ele. lib. 6. Et pro iſta opinione contra dictũ conſilium Gemin. eſt notabilis deciſ. Egidij 739. incip. ſi quis obtinens præbendã &c. col. fin. qui notabiter loquitur: & iſtis adde Socin. & quoſdam alios conſulentes, de quibus in regula de non tollendo ius quæſitum, q. 3. mẽtionem feci. Et quantũ ad illud. quod dicit Gemin. in d. conſil. iudicem vigore illius impetrationis poſſe poſt obitum priuare periurũ, & de veritate delicti ad effectum adiudicãdi illud impetrãti cognoſcere, hoc non eſt verum, & contra illum eſt deciſio in terminis Rotæ. in nouis. titu. vt lit. pend. deciſ. vltima, aliàs num. 491. incip. item ꝙ Titius. quam ſequitur Dom. Gundiſaluus Hiſpanus quondã Rotę auditor inſignis, in tract. lega. in 14. quæſt. 1. partis. colum. 15, Limitarem, tamẽ iſta quæ dicta ſunt de renũtiatione priuandi, niſi papa in literis narraſſet vacare beneficium propter tale crimẽ: licet in veritate illud crimẽ nõ inducat priuationem ipſo iure. Nam talis aſſertio papæ adeo beneficium afficit, quòd renuntiari non poſſet, vt dicit Pet. de Anch. in cõſi. 293. incip. vtra alia. ſequitur Fely. in c. 2. in 3. colum. & in c. non nulli. in 17. col. de reſcrip. & in d. c. inquiſitionis. in 3. col. Et licet Pet. de Anch. & Fel. non dicant quòd renuntiari non poſſit, tamen reuera opi. Petri, eſt hoc à fortiori dicẽdum. Quia ſi vbi papa ſolum cõmittit priuationem faciendam, renuntiatio impeditur, à fortiori vbi diſponit aſſerendo vacare, fundans in hoc intentionẽ ſuam, quod eſt multum notandũ. Tamen illud dictum Petri de Anch. ita ſimpliciter intellectũ non puto verum. Nam vltra hoc, quòd contra illum latiſſimè conſuluit Iaſ. in conſi. 80. incip. Redemptoris Crucifixi. &c. in 5. colum. lib. 3. illa opi. dura videtur, per quam alicui per aſſertionem papę cõtrariam veritati ius quæſitũ tollitur. Et aliàs legendo cle. 1. de prob. multis modis reprobaui. Nam clarum eſt, quòd vbi agitur de tertij pręiudicio, Papæ nõ creditur, vt not. Fely. in c. cũ à nobis, de teſti. poſt Paulum de Caſtro in conſi. 46. lib. 2 quem ſequitur Decius in conſ. 151. 4. col. & Gemin. conſi. 53. maximè vbi aſſertio papæ eſt contra ius. per. l. nec dãnoſa, C. de prec. imp. offe. & ita Fely. fortaſſis de illa opin. dubitans impugnat, & declarat dicta Petri de Anch. in d.

Beneficia non debẽt eſſe in pẽdenti.

Papa aſſertio.

Papa non creditur vbi de præiudicio tertij agitur.

c. cum

c.cum nobis.in 2.colum.& latius in c.cauſam quæ.in verbo,impetratio.in 1.& 2.col.aliàs eſt ſecundum ſeriē foliorum,col.6.de reſcrip.Vbi vidēdum erit, ne ſim prolixior. Redeundo igitur ad propoſitam quæſt. habes cōcluſionē hic,quòd iſta regula non procedit in impetrāte per priuationem. Circa quam concluſionē conſiderandū eſt adhuc diligēter,quòd Rota in quadam cauſa Capellaniæ Placē. corā.D.Staphileo.XXIX.Octob.M.D.XXIX.tenuit cōtrarium.Nam voluit iſtam regulā procedere,ſiue quis poſſederit annū ante priuationē ſiue poſt.Et ita etiam adnotauit Do.Pet.And.Gamma.in quibuſdā recollectis deciſionū,à quo ego etiam viua voce audiui.Et ſic vides,ꝙ Rota moderna bis variauit.Nā in cauſa Cōuerſana prioratus,quę coram me diu fuit diſcuſſa,concluſit regulam nō habere locum,& coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum?Dicas pro concordia opinionū diſtinguendos eſſe duos caſus. primus eſt, in priuato ipſo iure, vt in execrabili,vel ſimilibus.& procedat deciſio coram Staphileo.Vel illa deciſio procedit in priuato ob non ſolutionem penſionis,quia ex quo ab initio ipſe ſe huic pœnæ ſubiecit per proprium eius conſenſum, non debet iuuari regula vt dicetur in alia quæſt.Aut verò eſt priuandus,& procedat opinio tenta in cauſa Conuerſana.Ratio eſt,quia prima innititur gratiæ,iſta ſecunda iuſtitiæ.Et quod dictum fuit in homicida,idem dicendum eſt in rebelli,vt videlicet antequam priuetur beneficio,poſsit illi nenuntiare.vt eſt text in c.cum inter,de re iud.quem ad hoc,ponderauit Præpoſi.in cap.ius Quiritū, 1.diſtinct.ꝑ qua opin.facit optimè conſil.Iaſ.86.lib.3.Et ita in vna Peruſina plebis concluſit Rota die ſecūda M.D.XXIX.coram R.P.D.Pet.Vortio epiſco.Aquen.

QVÆSTIO XLIII.

Poſſeſſor pacificus. QVAERO,ex quo regula iſta loquitur de pacifico poſſeſſore. quis dicatur poſſeſſor pacificus , quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO.Reſolutionē iſtius quæſt. ſcribā latiſsimè in regula de triennali,& aliquid dicam in q.ſequentibus Vnum tamen interim omittendū nō eſt,quòd licet impetrās agens ſup ſolo poſſeſſorio nō ſatiſfaciat regulæ,quæ de petitorio loquitur,vt inferius in alia quæſt.dicetur,Nihilominus talis lis ſuper poſſeſsorio tantum bene eſt ſufficiens ad interrūpēdam pacificam poſſeſſionem.Vt hodie

Rota

Rota cõcluſit in vna Gienen. priorat' de Villanoua corã R.D. Ioan. Mohedano. 19. Decemb. 1539. per quæ do. Guliel. Caſsiodorus ſcribit in deciſ. 9. de cauſ. poſ. & prop.

QVAESTIO XLIIII.

QVAERO, an ille qui poſt ſententiam contra ipſum latam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poſſederit per annum, dicatur poſſeſſor pacificus, ad effectum vt victorem aduerſarium, vel alium, exceptione iſtius regulæ repellere poſsit? *Poſſeſſor pacificus ad effectum.*

ISTA QVAESTIO depẽdet ab hoc, vtrũ per ſentẽtiam, quę tranſiuit in rem iudicatã ſit totaliter finita, vel extincta lis. Nam ſi finita eſt lis, poſsidens poſtea per annum ſine perturbatione erit pacificus, & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per ſententiam non fuit, ſequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendũ? Solutio. Iſta difficultas antiquis tẽporibus pluries in Rota ventilata, rarò tamẽ deciſa fuit. modo etiam in vna Conchen. pręſtimonium de Yueſca, & Priego coram R.D. Clerici iterum ventilatur, & poſtea in alia cauſa de qua ſtatim dicã, ſimiliter iſta eadẽ quæſt. propoſita fuit, & multum diſputata. Operæpręcium igitur erit præſcrutari, quæ nam iſtarum opinionum ſit verior.

Vt dixi, iſte articulus non ſolum antiquis temporibus, ſed etiam tẽpore meo ſæpe propoſitus fuit in Rota, non tamen fuit ita paſſim propter eius difficultatem deciſus. Et idẽ tẽporibus ſuis accidiſſe referebant domini Seniores. Tandem poſt varios diſputantiũ conflictus meis temporibus caſus iſte certam recepit deciſionem. Nam cũ dicta cauſa Conchen. propter inſanam partiũ contentionẽ ſine aliqua cõcordiæ ſpe, per annum cõtinuum, & amplius aduocatorum & procuratorũ informationibus tũderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiuſmodi quæſt. deciſionem, in qua victoria tota cauſa cõũſtere videbatur, finem aliquem iratis partibus ponere, Et ita factum eſt, quòd poſt infinitas propemodum cauſæ poſitiones, Rota in hanc ſententiã conceſsit, vt videlicet poſſidens per annum poſt rem iudicatam nondum executioni mandatã tueri ſe non poſsit iſta regula. Quam opinionem Rota pluribus rationib' cõprobauit. Prima fuit, quia certũ erat poſt rem iudicatã, nondũ executioni mandatam, quaſdã adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo apparet, quia iudex ſententiam, quæ tranſiuerat in

rem

rem iudicatam,poteſt infra annum executioni mandare, c.quærenti.de offic.deleg.Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda,aliquam iudicij telam requiri,videlicet obſeruationē quatuor terminorum, & ſententiā declaratoriam,brachiū ſęculare,& ſimilia.Ex quibus apparet in illa tela,aliquas adhuc ineſſe litis reliquias.Nā licet ſit lata ſententia,illa non dat ius,ſed eſt medium ad illud acquirendum,vt traditur in l. Iulianus.ff.de condi.indeb.& ca.cum inter.de re iud.& ob eam cauſam oritur ex illa ſententia duplex actio ad illius executionē proſequendā,videlicet,iudicati actio, & in factum.Quæ quidē actiones dum ad dictū effectū in iudicio proſequuntur, litem profectò faciunt:ſola ergo ſentētia litē omnino non ſuſtulit,ergo illa durāte certum eſt poſſeſſorem dici non poſſe pacificū,Nā donec supereſt ſententiæ executio,nihil poteſt dici actū,iuxta,l.fi.C.ad Silla.ſicut videmus in appellatione extraiudiciali,quæ licet deſerta fuerit, dimittit tamē aliquas prioris litis reliquas,donec per executionē ſententiæ omnino ſopita ſit,vigore cuius appellationis,etiā deſerta,poteſt appellatus,ſeruatis terminis, appellātē cōdēnare,adeo ꝙ interim donec hæc agitātur poſſeſſor pacificus dici nō poteſt,vt patet in deciſ.36.de re iudi.in antiqs,& dicā in regula de triēna.poſſeſſ.q.25.quo in loco illā.q.latius diſputo,quia ibi in facto cōtigit.

Sententia executio.

Secundo,pro iſta opin.facit:quia non videtur conueniens,nec iuridicum,quòd cōdemnatus,& conuictus poſt ſententiam per annum poſsidens pacificus dici debeat, ad effectum,vt exceptione iſtius regulæ victorē repellat, quia ex hoc ſequeretur illud maximū abſurdum,ꝙ ſentētia multis laboribus & impēſis quæſita,& eius executio, fruſtrarentur,& condēnatus poſſeſſor ex malitia ſua cōmodum reportaret,& per cōſequens delinquēs, & victus plus iuris haberet,& melioris conditionis eſſet,quā victor bonum ius fouens,contra æquitatē & rationem.l. quod Seruius.ff.quod vi aut clam.& c.cū qui.de præbēd.lib.6.

Tertio,iſta opinio cōprobatur d.Ioan.Fabri,qui ſecūdū Iaſ.in tit.de act.in princ.in 7.co.in fi.eſt vir in hac noſtra iuris diſciplina magnæ authoritatis, Nā eum inſignem, & fundamentalem doctorē appellat idem Iaſ.in l.naturaliter.§.nihil cōmune.in 2.col.de acquirēd.poſſeſ.Nec mirum:fuerat enim per 13 annos aduocatus,vt idē.Io. Fab. dicit in §.fin.inſti.quib.ma.licet.& ob eam fortè cauſam

Alex,de Imol.illum doctorem ſublimem vocat in rubr.ff. de ope.no.nun,col.2.Sic igitur Io.Faber hanc opin Rotæ videtur tenere in l.2.C.de litig. dum vult poſt ſentētiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ. Nam, vt dixi ſuperius, ad executionem conſequēdam, ex eadem ſententia naſcitur duplex actio,& ſic ex eadem cauſa in vno inſtāti eſt finiti ua & productiua litis.Quinimo præter actiones prædictas iudicati,vel in factum, in quibus ineſt noua iudicij tela:in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in l.intra,& in l. à diuo Pio.ff.de re iud.& in l.1.maximè per Bald.C. de iur.& fac.igno.ad executionē ſentētiæ iudicis,etiā officium mercenariū cōpetit,in quo licet libellus nō ꝑducatur,neque lis quouis modo cōteſtetur. Tamē in illo iudicis officio exercendo,ineſt ahuc quidam modus litigandi vt expreſſe dicit Bal.in l.2.in.2.col.verſi.modo quæro.C. de excep. rei iud.qui quidē litigādi modus certe aliūde fomentari nō poteſt,quàm ex primæ litis remanētibus reliquiis.Nam ex quo,vt dictū eſt,in tali officio exequēdo libellus nō datur,nec lis cōteſtatur, iſte modus litigādi de nouo ex facto partiū oriri nō poteſt,cum nō habeat materiam præexiſtētem.Et eſſet minus incōueniens dicere per ſentētiam omnino litē nō eſſe finitam quouſq. iudex illā exequatur, vt illud iudicis officiū ex lite priori fomētum recipiat,quàm ꝙ dicamus per ſentētiam litē eſſe finitā,& ex ea litem nouam oriri,vt dicit idē Bal.in d.l.2.in prin, verſi.quæro nunquid,. Nam vna & eadem res non debet eſſe productiua contrariorum.l.1.cum vulg.C.de fur.

Effectus litis pendentiæ.

Concludēdum igitur eſt, per ſentētiam litē totaliter nō extinctam fuiſſe,ſed adhuc reliquias quaſdam eiuſdē litis manere.In quibus executiōis iudicium fundari videatur, qua executione peracta dicemus litem finiri, cum antea nihil potuit dici actum,cum aliquid ſupererat ad agēdum vulg.l.Titia.ff.de verb.oblig. Cum qua opinione videtur concordare idem Bal.in l.1.C.de iur.calū. & Bar.in l.litibus. C.de agri.& cenſi.lib.10. & iſtam etiā opin.tempore Sixti reperio Ioachimū de Narnia,& L.de Lateráne, tūc famoſiſſimos aduocatos in terminis regulæ de triēnali,defendendo cauſam Monaſterien. decanatus,tenuiſſe. Et ita etiam ſecūdum iſtam opinionē tēpore meo Rota pluries iudicauit,videlicet in vna Oueten.coram R.D.Io.Clerici de menſe Decembri.1533.& in alia Mediolanenſis prio-

ſtatus,pro Reuerendiſſimo Cardinale Cæſarino.& in alia Leodien.præpoſituræ.coram R.D.Io.Mohedano.De qua mentionem faciam in regula de triennali.Et poſtremo in dicta cauſa Concher. præſtimoniorum die.16. Ianuarij 1534.Pro qua deciſi. vltra prædicta facit vna alia ratio iuridica.Quia certum eſt poſt latam ſententiã,quæ tranſ iuit in rem iudicatam, executionem vſque ad triginta an nos fieri poſſe:quia vt dictum eſt, ex ſentẽtia oritur actio in factum,& officium iudicis.l.actori.C.de iureiu.& tradit Bald.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff. de pact.cum ſi milibus.Et iſtæ actiones,quæ dant ius proſequendi,durãt p triginta annos, nec minori ſpacio preſcribuntur,vulg.l. ſicut.& l.cum notiſsimi.C.de præſcriptio.xxx. anno.ſi igi tur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas condemnare ſub prætextu annalis poſſeſsiõis poſt ſententiam inchoatam, & pacifice completam beneficio iſtius regulæ excludere.Patet igitur,durante illo iure pro ſequendi,poſſeſſorem dici nõ poſſe pacificum. Et per iſtã rationem in illa cauſa Monaſterien. excludebatur regula de triennali.

Actiones quæ dant ius proſequendi, &c.

Intellect⁹ ad textum in cap. 1. de exceptione.

Accedit ad hoc tex. qui videtur facere ad propoſitũ in c.1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§.fi. nã dicitur in prin. illius tex.ꝙ exceptio excõicationis poteſt proponi in quacunq. parte litis Quærit poſtea in §.fi.nunquid poſſet dicta exceptio proponi in executione ſentẽtiæ:videbatur dicendum ꝙ non, cum lis videatur extincta per ſententiã. Tamen hoc nõ obſtãte,textus dicit cõtrarium, videlicet, ꝙ poteſt,cũ iã exequitur ſententia,opponi: per ꝙ manifeſtè datur intelligi adhuc durare litis reliquias,ꝙ etiam ex ſtylo hodierno,quo vtitur Rota,clarius oſtenditur,dũ capiens poſſeſsionem rei iudicatæ, etiam cũ executorialib. videtur attentare, niſi prius poſt dictarum executorialiũ intimationem,quatuor terminos contra intruſum nõ ſeruauerit.& deinde ad aggrauatoinem & reaggrauationem vſq; ad brachium ſæculare procedatur, vt refert Fely.in c.ad probãdum.in.4.col.de re iud.facit deciſ.101.in antiq. & meminit d.Guliel.in deciſ.6.tit.de cau.poſſ.& prop. Si igitur poſt ſententiã aliquæ litis reliquiæ durant,dici non poterit poſſeſſor aliquo modo pacificus.vt requirit iſta regula:quæ quidem opin.adhuc ſuaderi poteſt ex l.inter.ff. de arbit.vbi probatur poſt ſententiaã quendam adhuc calorem iudicij durare,donec executioni fuerit demandata.

Stylus Rotæ hodiernus in capienda poſſeſſione.

Finitum negotium.

Nam

Nã illud notiſsimũ eſt, in reb. tractũ ſucceſſiuũ habẽtib. finitum negotiũ nõ dici, donec totaliter perficiatur, vt dicit Aret in l. ſubſtitutione in. 4. col. ff. de vulg. & pupil.

Et quãuis prædicto ſtylo Rotæ relato per Fely. & dom. Guliel. obſtare videatur deciſio finalis in tit. de cauſ. poſſ. in no. quam ſequitur Milis Auditor in verbo, attentatum dici non poteſt. Cum quibus videtur cõcordare, licet in caſu diſsimili, Egid. deciſ. 466. & Rotæ deciſ. 102. & 344. in no. incip. licet in cauſa. quæ diſponũt tũc non dici attẽtatum, quãdo poſſeſsio cum legitimo titulo, etiã propria authoritate capitur, vt etiã Angel. de Ceſsis antiquus & excellens aduocatus ſic in vna Toletana ſpolij tentũ fuiſſe dicebat. Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur: quæ quidẽ practica & ſtylus, nec authoritate aut ratione caret. Nã fundari videtur in deciſionib. 23. & 101. & 411. in no. & in dictis Nicol. Milis, in verb. poſſeſſorio recuperandæ. & in verb. executio ſententiæ, quas breuitatis cauſa nõ refero. Satis eſt quòd iſta diuerſitas concordari poteſt ex his quæ ſcribit Fel. in c. de cætero, col. fi. de re iud. & Moder. Auinionen. in rep. c. ſæpe, col. 12. de reſt. ſpo. & Philip. Fran. in c. eum qui. §. 1. de præben. lib. 6. Quæ omnia non examino, cum hic incidenter occurrant. Nam ſufficit, quòd ex prædicto ſtylo Rotæ maifeſte colligitur poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec ſententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in cauſa Salamantina canonicatus, quæ modo de hoc mẽſe Iunio coram R. P. D. Petro Vortio pendet, in qua dubitatum fuit, nunquid poſsidens per annum pacifice poſt ſententiam latam contra intereſſe putantes, poſsit tãquã pacificus exceptione iſtius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti collitigãtis poſſeſſoris ſubrogatum de iſta regula mentionem non faciente: & certe hoc dubium poteſt ex ſupradictis facilè reſolui, licet tunc ſuper hoc in dicta cauſa Salamantina nihil fuit definitum. *Poſſeſſio cum legitimo titulo.*

Et tenẽdo iſtã opinionem, ad motiua & argumẽta pro cõtraria parte adducta facile reſpõdetur. Nam primo non obſtat dictũ Bal. in d. addit. ad Specul. in rub de ceſsio. actio. in prin. vbi dicit, ꝙ actio iudicati cedi poteſt. quia nõ dicitur litigioſa res, lata ſententia. Quia ad iſtud dictum reſpõdetur, ꝙ ſtant iſta ſimul, quòd res non ſit litigioſa, & quod duret lis ad effectum impediẽdi pacificum poſſeſſo- *Actio iudicati cedi poteſt.*

rem,vt tradit Ant.de But.in ca.primo.de cōfir.vtil.vel in uti. Et ſic videmus in alio ſimili caſu beneficiū nō deſine re litigioſum,licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij,vt dicunt Innocen.in cap.cauſam quæ,de teſti.& Bar. in l.litigator.C.de fruct.& lit.expen. Nam licet per illam ſententiam circunducatur citatio, ſecundum Innoc.in c. cōſuluit.de offic.deleg. effectus tamē litis cauſatus remanet,vt probat Bar.in l.fi.C.de litig.ibi,hodie verò.&c.& ſequitur Nicol.Milis in verſi.litigioſum beneficium,& cōtra Bal.in d.addi.ſi eius eſt illa apoſtilla,facit dictū Bart. in l.1.C.de præſcript.long.tempor. Præterea poteſt dictū Bald.aliter reſolui,videlicet,quòd res non dicatur litigioſa,lata ſententia,vt intelligatur,quando ſentētia eſt executioni demandata,vt concordet cum practicis. Et ita etiam eodem modo poſſet reſponderi ad deciſ.10.in titu. vt lit.pend. in nouis.aliàs ſub nu.411. quæ communiter ſolet ad hoc quotidie in curia allegari, ꝙ lis finitur per ſententiam, nam intelligitur de ſentētia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reiici illa deciſio poſſet,quia nihil pro aſſertione ſua allegat,prout etiā illā impugnat Nicol.Milis in verbo,litis pendentia.& in verbo,lite pēd. & Hiſpanus noſter Gloſſator in reg.Cancellariæ. 27. Tamen tenendo eam poteſt dici procedere in ſuo caſu,declarando vt per Nicol.Milis,loco ſuprà allegato.

Beneficiū litigioſum

Sed vt prædictorū omniū clarior habeatur reſolutio, eſt vlterius aduertendum,quòd litem finiri per ſententiā, poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo circa ea quę recipiunt inſtantiam,& tunc lis non finitur ſecundum Rotam,niſi per ſententiam. Et ita procedit illa deciſio. Aut verò cōſideramus cauſam & effectum litis, vt quòd quis efficiatur malæ fidei,& ſic teneatur de fructibus:& quòd ſit res litigioſa,& quòd interrūpatur præſcriptio:tunc iſti effectus cauſati ex prima lite,data ſententia, non extinguūtur,ſed durant per triginta annos,donec ſententia ſit executioni mādata. Et iſti effectus militāt in caſu noſtro, & interrumpunt annalem poſſeſſionem. Pro quo videtur notabilis doctrina Bar.in l.ſecūda.verſi.quæro igitur.C. de fruct.& lit.expenſ.& iſtam doctrinam Bar. ſequuntur Moderni in l.ſecunda.C.de eden.& reaſſumunt alij Moderni Taurinē.in tract.præſcri.in quarta parte.6.q.principalis.queſt.2. Ex quorū dictis poteſt etiā declarari & limitari dictū Bald.in d.addi ad Specu.ſuperius allegatū.

Et

Et iſta omnia procedũt de plano in regula de annali,de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali,fortè nõ procederẽt,propter verba poſita in dicta regula, videlicet antiquas lites penitus extinguentes,&c.De qua dicemus fortaſſe ibi in vltimis quæſtionibus.

Poſtremo iſta omnia quæ dicta fuerũt,procedunt quã do ſentẽtia fuit lata contra poſſeſſorẽ beneficij, quia tũc durant adhuc litis reliquiæ,quouſque ſentẽtia ſit executioni mãdata. Secus verò quãdo ſentẽtia fuiſſet lata pro poſſeſſore,quia tali caſu lis omnino finitur per ſententiã, & poterit victor poſt eam poſſidendo per annum dici pacificus, ad effectum iſtius regulæ,& illius de triennal',ac aliarum de pacifica poſſeſsione loquentium, & ſic poteſt intelligi prædicta deciſ.10.vt lite pẽdẽ.in no.quæ voluit litem finiri per ſententiam.Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruiſina Decanatus corã R.P.D.Marcello epiſcopo.Mariſicano de anno M.D.XXXVI.vt ipſe idem adnotauit.

QVAESTIO XXXXV.

QVAERO nunquid poſſeſſio pacifica annalis,de qua loquitur iſta regula,interrumpatur per citationem nulliter factam,quæ peruenit ad notitiam citati? *Poſſeſſio pacifica annalis.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio fuit propoſita per D.Camillũ de Balionibus,anno.M.D.XXXI.menſe Octobr.in Rota, in cauſa Cęſarauguſtan.Cãtorię,inter Ioan.Munyos reũ & Petrum Villauerde actorem aduerſarium.Et etiam eadem quæſtio accidit ſuper regula de triennali,in vna Segouien.parochiali de Paladinas coram R.D. Raynaldo Petrutio.Et in alia Virdunen.canonicatus,& præbẽd.corã R.P.D.Petro Vortio,vt ibi dicam. Super qua multa hinc inde dici poſſent.Tamen,omiſſis ſuperfluis,quędam motiua pro vtraque parte ſcribam,quæ totam materiã iſtius quæſtionis cl. riſſimã reddent,& ad rem ipſam proximè accedent,deinde ſubnectam opinionem Rotæ. *Actus iudicialis nullus.*

Quòd igitur talis citatio in propoſito non interrũpat poſſeſſionem pacificam,adducitur. Primo,quia actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficij,non interrũpit pacificam poſſeſsionem,ſi facti moleſtia non interueniat,vt probatur in deciſ.3. de cauſ. poſſeſ.& prop. in antiq. Sed in caſu iſto illa citatio concernebat titulum & ius beneficij,igitur non inducit interruptionem pacificæ poſſeſsionis annalis.

Sed ad hoc reſponderi poteſt, quòd iſtud argumẽtũ nõ concludit ad citationem nullam, cum etiam ſi valida fuiſſet, militaret argumẽtum. Niſi dicamus, quòd citatio nulla, nõ poteſt dici actus iudicialis. Quia ea, quæ ſeruato ordine iuris nõ expediuntur, de facto fieri dicuntur. c. fin. de deſpon. duo. notat Bar. in l. creditores. in §. q. C. de pign. Et quæ de facto fiunt, moleſtiam extraiudicialem inducũt, vt in l. verum. de minor. tradunt Doctores in l. ſtipulatio iſta. de verb. oblig. cum cõcordan. vt ſcribit Moder. in tracta. clauſularum compromiſſi. fo. 49.

Moleſtia extraiudicialis.

Punctus igitur eſt, nunquid iſta poſsit dici moleſtia facti: & poſito, quòd ſic, vtrum ſufficiat ad interrumpẽdam pacificam poſſeſsionem annalẽ. Quidam dicebant, quòd non, quia moleſtia facti eſt illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex notatis per Imol. & cardin. in clem. gratiæ. de reſcrip. Vbi ponunt, moleſtiã iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt ſunt tex. in l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. & in l. clàm poſsidere. ff. de acquirend. poſſeſsio. Bald. in l. cauſas. C. de tranſact. Et pro iſtorũ dicto facit, quod dicit Marian. Socin. in reper. §. quod ſuper. capitu. quoniam. vt lit. non conteſt. colum. penult. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulſionem coloni propria authoritate dominus perdat ciuilem poſſeſsionem, vt traditur in l. peregrè. §. quibus. & in l. iuſtè ff. de acquiren. poſſeſ. Tamẽ hoc non procedit in iudice, qui licet de facto & propria authoritate expellat: nihilominus quia illa expulſio fit in forma iudicij, & non egit, neque intẽdebat poſſeſsorẽ extraiudicialiter expellere, tali caſu non perdit ciuilem. Quod dictum ſequuti ſunt Domini mei in quadã cauſa Bononiẽ. Cruciferorũ. pendente coram R. D. Raynaldo menſe Nouemb. M. D. XXXVI. Sed iſta citatio, de qua hic licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit moleſtiã facti, de qua in propoſito loquimur. Confirmabãt hoc, quia talis citatio in caſu noſtro fuit nulla ex defectu iuriſdictionis per regulam Cancellariæ annullantẽ cõmiſsionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clauſula igitur annullatiua poſita in dicta regula adeò annullauit citationem emanatam vigore dictæ commiſsionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti ſequi potuit. iuxta. l. ſi quis Sẽproniũ. ff. de hæred. inſtit. & in authen. ſacramẽta puberum.

Moleſtia facti.

Moleſtia.

Coloni expulſio.

Citatio emanata vigore cõmiſſ.

berum. Vbi Bar. & Angel. C. ſi aduerſus vend. iunctis nota tis per gl. in clem. 1. de immunit. eccle. per quã glo. ita in ſimili tenuerũt Domini in vna Salamantina beneficiorũ de anno. M.D.xxxix. mẽſe Martio, corã me, vbi voluerũt, ꝙ ex quo regula Clemẽtis VII. reuocatoria facultatũ cõ clauiſtarum dicebat, ꝙ reſignationes factæ vigore illarũ facultatum eſſent nullius roboris vel momenti, illa verba importabant tantũ, ac ſi nunquam fuiſſet de iure, nec de facto facta aliqua reſignatio. Sed ſi dicamus, talẽ citatio nẽ interrũpere poſſeſsionẽ annalem, producere effectum iuris. Hoc autem eſſe non poteſt per prædicta. Igitur, &c.

Adde, pro iſta opinione, videlicet, quòd talis citatio nõ interrumpat, Bart. in l. accuſaturus. ff. de adulter. Card. in clem. 1. in 1. & 3. not. & in clemen. fina. in 4. q. vt lite penden. qui dicit, quòd reſcriptum nullum nõ inducit litis pẽdentiam. Propterea, quia actus agentium non operan tur vltra intentionem agentis. l. non omnis ff. ſi cert. pe ta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat moleſtiã iuris inferre Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere moleſtiam facti, cùm hoc non intellexit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili caſu, in cap. ſi ſacerdos. de offic. ordin. facit. l. obligationũ ſubſtan tia. ff. de act. & oblig. Et ita in ſimilibus terminis tradit Rom. in cõſil. 368. circa princip. in primo dubio. & facit capit. cum ſuper. de officio delega. *Actus agentium.*

Sed etiã ad iſta motiua poteſt reſpõderi. Quia ſine iſta citatione reſultat moleſtia facti extraiudicialis, ſiue in forma iudicij, ſiue mixta moleſtia facti erit, quæ ſola ſuffi cit, ꝑ notata in d. cle. gratiæ. Nã moleſtia iuris dici nõ po teſt, cũ citatio ſit nulla. Ergo ſequitur ꝙ ſit moleſtia facti vel mixta: & extra hos caſus moleſtiæ nõ poteſt alius cõſi derari. Nec obſtat ꝙ clauſula annullatiua, annullat citatio nem, & eius effectu. Quia illud eſt verũ ad effectum iuris, ad quẽ ordinatur ipſa citatio, videlicet, vt iudicium ſuper ea fundetur. Quia omnia acta, quę ex tali citatione fient, erũt nulla: nõ tamen annullatur effectus extraneus & ac cidẽtalis facti, reſultans ex ea, quia ille non cõprehẽditur ſub decreto. argu. l. ſi quis nec cauſam. & ibi not. ff. ſi cert. pet. & optimus text. in l. 1. ff de in litem iur. Et hoc proba tur in l. fi. de reb. eo. & in l. eum qui duas. C. de adul. & in cap. 1 de ſponſ. lib. 6. cum concor, vt latè ſcripſi in c. 1, de *Cauſa ante citatiõnem nõ dicitur.* *Effectus extraneus*

cōſtit.lib.6.& in fallētia mea.17. quæ hodie impreſſa eſt ad Socin.in tract.fallē.vbi hoc multis modis limito.Nec eſt mirum,quòd actus iſte facti producat effectum vltra intentionem agentis:quia hoc prouenit accidentaliter ex diſpoſitione iuris, prout limitādo illam theoricam.d.l.nō omnis.ponit exemplum Iaſ.in l.ſi vnus §.pactus ne pete ret.in 3.col.ff.de.pact.& aliud exemplum ponit Bal.in l. quod ſine.C.de teſti.Iunctis his, quæ dicit in l.cum alle- gās.colum.3.C.de vſur.cum concor.quę ſcribo ad allen. Socini,num.20.nouiter impreſſas.Et ideo ex alio capite mihi videtur dictam citationem nihil obſtare. Quia præ ſuppoſito, quòd induceret aliquam moleſtiam facti, non tamen illa eſt ſufficiens ad interrumpendam annalē poſ ſeſsionē pacificam.Quia talis interruptio requirit,quòd perceptionem fructuum,vel perturbationem poſſeſsionis concernat,iuxta ea quæ not.Bald.in l.ordinarij in 4. co- lum.verſi.deinde quæro,ego ago cōtra te.C.de rei vendi. Faciunt ea,quæ Innocen.tradit in c.2. de in integ.reſtit. & Aret.in l.prætor ait.colum.penult.ff.de acquir. hæred. & Pau.de Caſtr.in conſil. 221.2.vol. Pro qua opinione, videlicet,quòd citatio nulla non interrumpat, plura alle gat Felyn.in cap.illud.colum.3.de pręſcript.& in c.ex te nore.de reſcript.colum.4.Iaſ.in l.fin.col.2.verſic.6.limit. ff.de eo per quem factum erit.Et Moder.Bononien.in re pet.rub.C.de probat.num.211.

Citatio nulla an interrumpat.

Sed ad iſta etiā reſpōdetur. Primo,quòd dictum Baldi in d.l.ordinarij, cum ſimilibus,procedit in interdicto vti poſsidetis.In quo requiritur vis turbatiua reſpectu poſſeſ ſionis,quā quis prętendit ſe habere.l.1.&l. ſi duo.§.hoc interdictū.ff.vti poſsid.Adeò,quòd ſi interueniat lis, vel moleſtia iudicialis,ſi tamen non inducit cōtrouerſiam,re ſpectu poſſeſsionis,non ſufficit,vt notat Bald.in l.incerti. & Bart.in l.j.§.hui⁹.autē.ff.vti poſsid. Sed in caſu noſtro ſufficit quęlibet moleſtia,quamuis quis non contendat ſe poſſidere,vt dicit Lapus allleg.66.poſt.Bart.in l.ſi pri⁹.in 5.oppoſit.ff.de operis no.nunt.Imol. Alex.& Iaſ.ibi plus voluerunt,quòd in cōfeſſoria, in qua ſufficit moleſtia vel inquietatio,ſatis eſt quem pati cōtrouerſiam verbalem, nō autem illa ſufficit in interdicto vti poſſidetis. Et quòd talis moleſtia ſufficiat,in propoſito,tenet Domi.in conſi. 140.aliàs.78.& quæ notant Bart.Rom.& Iaſ.in l.iuſtè.in fin.de acquiren.poſ.Et ita bonę memorię Martinum Spi noſa

Lis interueniens.

noſa iudicaſſe in vna Beneuẽtana Archipreſbyterat',ad notauit Dominus Berengarius Sagãta, antiqu' procura tor,vt ipſe mihi retulir.Et pro iſta opinione poteſt etiam adduci vnũ,quod bis,me præſente,tenuit Rota,vt ſcribã in regula de publicãdis,videlicet,quòd noua prouiſio e-tiã nulla ſupplet diligentias regulæ,iſta ratione:quia licet noua prouiſio nulla non producat effectum iuris,vide licet prouiſionem:inducit tamen publicationem propter illam propoſitionem ſupplicationis coram Principe factã quæ in facto conſiſtit.argu.l.omnium.C.de teſtam.Vnde illud factum,licet nullum,publicationem inducit, quæ etiam conſiſtit in facto,vt latius dicam in dicta regula.Ita videtur dicendum,in propoſito de citatione nulla.Et pro iſta parte faciunt, quæ ſcribit Felyn.in c.cum inter.in 9. colum.de exeception.vbi tenet,quòd proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, tamen interrumpit præſcriptionem,per ea quæ ibi allegat.

Controuerſia verbalis.

Noua prouiſio.

Iſta ſunt motiua, quæ in hac materia fieri poſſunt pro vtraque parte. Quæ etiam ampliari poſſent ex his quæ cõgerunt Moderni in locis ſuperius allegatis: & ex his, quæ dicentur inferius in ſequenti quæſtione.

Proceſſus factus per excommunicatum.

Breuiter in hac materia,omiſſis ambagibus,tenenda eſt iſta opin.quæ eſt verior & æquior,videlicet,per huiuſmo di moleſtiã ex citatione nulla reſultantẽ, non interrũpi pacificã poſſeſsionem,de qua loquitur iſta regula.Sed re quirit moleſtiam turbatiuã fructuum,aut poſſeſsionis.Et ita heri.13.Octob.M.D.XXXI.iudicauit Rota in prædicta cauſa Cæſarauguſtana. Pro qua deciſione ego adducebã doctrinã Bald.in authen.offerebatur.in 4.col.C.de lit.cõ teſtat.Vbi tenet in vno ex tribus caſib' ibi per eũ poſitis, quòd quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis,ni hil omnino operatur:ſed in caſu noſtro citatio fuit nulla ex defectu iuriſdictionis,igitur nullam moleſtiã,inducet. Et pro iſta parte faciũt plura alia ſimilia, quæ tradit Iaſ. in rub.ff.de in ius voc.& ea,quæ cõgerũt Moderni Bononien.in §.emancipati.inſtit.de exhær.liber.cum igitur re gula de literis non expeditis annulauerit iuriſdictionem cum inde ſecutis,illud decretũ eſt tantæ potentiæ,quòd tollit omnem effectũ iuris vel facti illius citationis,& iudicij.iuxta glo.in verſi.pro infectis,de immun.eccle.vt di xi ſuperius.Hinc videmus citationem nullam non perpe tuare iuriſdictionẽ,vt cõcludit Archi.in cap.non ita.2.q.

Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem. 6.dicẽs,quòd citatio nulla nihil operatur.facit gloſ.in c. placita.15.q.4.quæ dixit citationẽ nullam nõ aſtringere citatũ,& idem dicit glo.fin.in ca.veniens.de .accuſ. Quia nõ entis nullę ſunt partes,nec præſtat impedimẽtũ,quod de iure non ſortitur effectũ,vt dicit regula iuris,& tenet glo.in c.cũ plures. de offic.delegati.lib. 6. & reaſſumunt Moder.Taurinẽ.poſt Iaſ.& alios Moder.in l.more.in 17. col.nu.114.ff.de iur.omn.iudi.Et hoc in ratione cõſiſtit. *Sola notitia malæ fidei interrumpitur.* Nam ſi citatio nulla non interrumpit pręſcriptionẽ,quę ſola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bal.in l. cum notiſsimi.§.imò.in ſecunda.col.C.de pręſcript. 30. anno.& in l.& poſtea edictum §.j ff.de iudi.Quanto fortius non interrumpet poſſeſsionem pacificam,cuius interruptio requirit plus facti? Cõcludo igitur cũ opinione Rotæ,quòd citatio nulla non interrumpat poſſeſsionẽ ex illa moleſtia,quę conſiderari poteſt ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuiſſe glo.in Conſilio Baſilienſi,titu.de pacifi.poſ.in pragma.in verbo,iudicio. Et iſtam opinionẽ tenuerũt antiqui aduocati, videlicet,Ioachimus de Narnia,in quodam ſuo cõſilio pro Angelo de Scapampis,in cauſa Albẽ.Præpoſiturę,coram A.Craſsis Auditore,vt in volum. primo alleg. fol.31. in fi. Et Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocat⁹,& poſtea Auditor Cameræ, in quodam ſuo conſi.incip. poſito ſine pręiudicio,&c.reddito in cauſa Maioricen. parochialis eccleſiæ.de Ginen. *Poſſeſsio pacifica.* Nam ad hoc,vt interrumpatur pacifica poſſeſsio, requiritur perturbatio in ipſa poſſeſsione, vel fructibus,iuxta d. Bald.in d.l.ordinarij.& eſt tex.in l.cum nemo.C.de acquir.poſſeſ.cum concord.vt ſcribit Guido papæ, qui hoc etiã tenet in cõſi.171.col.fi.Et pro hoc eſt glo.magiſtra in l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in c.quoniã vt lit.non conteſt.& in l.ſi finita §.ſi fortè.vbi Bart.ff.de dam.infec. *Factum à conatu differt.* & per Domin.in c.eum qui.de præbend.lib.6.Et quod ad hoc ſolus conatus nõ ſufficit:quia requiritur factũ, à quo differt conat⁹.vt in l.ſi quis nõ dicam rapere.C de epiſc. & cleri.& ita loquuntur Doct.in c.commiſſa.& in c. licet epiſcopus.de elect.& de præbend.lib.6.Et ſecundũ iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tẽpore Sixti,coram domino Ioanne de Cæſarinis,tũc auditore in cauſa Brixiẽ. præbend.de menſe Februario. M.CCCCLXXV.vt atteſtatur Ioan.Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia ſi neutri, poſito in primo volumi.ſuorum conſiliorum.

li orum. fol.47.De qua deciſione facit mentionem latius ad aliud propoſitũ ſuperius, quæſt.28.Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis quòd citatio malè executa, vigore cuius proceſſus factus fuerat, non interrumperet pacificam poſſeſsionem Et quanuis ibi citatio eſſet bona reſpectu iuriſdictionis,tamen executio fuit male facta,ex eo,quia in aliis locis, quàm vbi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitatonis & ab illo tempote incepit fieri non pacificus.

Citatio male executa.

Non obſtant,quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt,ſecundum diſtinctionem Bal.in d.authen.offeratur. Vel dicas,quòd vbi agitur de pœna incurrenda,actus nullus poteſt operari aliquem effectum, cum nemini interſit.& ita procedit.l.eum qui C.de adulte.cũ ſimilibus.Sed in caſu noſtro agitur duntaxat de interrũpenda pacifica poſſeſsione,quæ interruptio debet fieri ex actu valido.Nam cum regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda,debet intelligi in dubio de valida & efficaci.iuxta.tex.in c.Cumana.de elect.&.l 4.§.condemnatum.ff.de re iudi. cum ſimilibus.Et ita ex prędictis firma manet deciſio Rotę.

Actus nullus.

Limitatur tamẽ prædicta deciſio,niſi citatio nulla fuiſſet geminata,quia tunc bene interrumperet pacificã poſſeſsionem.Ita notabiliter dicit Alexand.in apoſt.ad Bal. in d.l.cum notiſsimi.allegat glo.quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in l.qui bis idem.ff.de verbo obliga.ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio,confunditur ex ſuperius dictis,maximè quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis,quã geminatio non reſtaurat.Nam etiam ſi fierẽt mille citationes nullę, ſi citatus eas ſperneret,& nollet cõparere,certè in nihilũ reſoluerẽtur.Nõ igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titu.beneficij,neque in poſſeſsione. Licet ſecus ſit ex noui operis nũtiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouũ opus,vt in l.1.ff.de operis noui nũtia.Rationem vide ibi per Bart.& alios. Vbi tamen citatus cõpareret per citationem nullã,tunc nõ tam vigore citationis, quàm comparitionis ſibi noceret.vt tradit Rom.in conſ. 410.incip.vt clarior, &c. quem ſequuntur Moder.repet. rub.C.de probatio.num.371.

Citatio geminata.

Nuntiatio noui operis in dubio afficit.

Et iſta omnia procedunt,etiam ſi citatio eſſet valida,& executio nulla, Quia adhuc eſſet idem dicendum, videlicet.

cet, quòd non deſinat citatus eſſe pacificus, niſi ita demũ, ſi probata notitiâ citationis per teſtes produceretur contra eum ſecundum deciſiones nouas.

Poſſeſſor pacificus.

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona & bene executa, quando apparet litem fuiſſe calumnioſam, q̃a illa non obſtante, fortè poſſeſſor non deſinet eſſe pacificus, vt exẽpla ponit D. Gulielmus Caſsiodorus in collectaneis deciſionũ, ſub titulo, de dolo & contu. deciſ. 7. & titu. vt lit. pendẽ. deciſ. 5. vbi latius hoc diſputat. quæ non curo referre poſtquam eius deciſiones per omniũ manus verſantur, & ibi videri poteſt. Et dixi in regula, de ſubrogãdis. in quo loco extrauag. quãdam nõ antea impreſſam inſerere volui, quæ in duob. vel tribus caſibus ibi expreſſis litem calũnioſam eſſe declarat, prout idẽ fecit Hadrianus & Sanctiſsimus D. noſter in dicta regula de ſubrogãdis.

QVAESTIO XXXXVI

Sequeſter appoſitus beneficio.

Qvaero, an ſequæſtrum appoſitum beneficio per iudices ſeculares, impediat pacificam poſſeſsionem, quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit tempore meo, & fuit deciſus per Dominos in cauſa Agrigentina decanatus corã R. P. D. Marcel. de Creſcẽtiis, pẽdẽte anno M. D. XXXIIII. In qua cõcluſerunt domini, ſequeſtrum Proregis Siciliæ factum colonis Antonij Caſtellani per nuntium regium. non interrumpere pacificam poſſeſsionem, quominus dictus Ant. poſſet vti exceptione iſtius regulæ aduerſus Io. Guerrerium, ad cuius inſtantiam fuerit ſequeſtrum impoſitũ. Pro qua opi. aduocati quidam rationem iſtam adducebant, q̃a Prorex Siciliæ, ex quo eſt laicus, ad cognoſcẽdum etiam de poſſeſſorio in cauſis habẽtibus cõnexitatem ſpiritualẽ iudex incõpetẽs videbatur, vt notat Abb. in ca. 2. de iur. calũ. Et tenuit Rota in vna Tiraſonen. coram. R. D. Io. Clerici, de anno. M D. XXXVI. Et iterũ corã R. D. Ioan. Paulo. 17. Decemb M. D. XXXVI. Per cõſequẽs nõ potuit ſequeſtrũ in beneficio ponere, vnde ex quo eſt actus nullus ex defectu iuriſdictionis, nõ potuit ex tali actu pacifica annalis poſſeſsio interrũpi, per ea quæ latiſſimè dicta fuerũt ſuperius quæſtione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in cap. illud, de præſcrip. Sed iſta ratio non placuit Dominis propter conſil. Gemin. 88. in 5. col. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non poteſt, quòd quando clericus priuatur poſſeſsione per ſequeſtrum

queſtrum factum authoritate iudicis ſecularis dicitur ſpo liari, vt dicit Petrus de Anch. in cõſi. 249. ad prædicta du bia, in primo dubio. quem ſequitur Decius in conſil. 125. colum. 1. Et ideo domini alia ratione opinionem prædictã tenuerũt, videlicet, quia per ſequeſtrum huiuſmodi colo ni. d. Antonij in perceptione fructuum, & re poſſeſſa mini me perturbati fuerunt. quia ſequeſtrum illud fuit verbale. Nam Prorex mandauerat per nuntium colonis vt tenerent beneficium in ſequeſtro & ſaluaguardia. Quo caſu non dicitur ſublata pacifica poſſeſsio, vt concludit Bald. in l. ordinarij. in 4. colum. C. de rei vend. & Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti. ff. vti. poſsid. Et hoc dicit cõmuniter teneri Aret. in l. prætor ait, colum. penult. ff. de acquir. hæred. Vbi volunt, quo ad interrũpendam pacificam poſſeſsionem requiri perturbationem in perceptione fructuũ. Prout etiam in cauſa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendente coram. Reuerendiſ. D. Ioan. Moheda no die. 11. Maij M. D. XXXV. idem domini concluſerunt in fauore cuiuſdam Petri, cõtra quendã Ioanẽ de Balanza. *Clericus priuatus poſſeſsione*

Præterea qa eo tẽpore. d. Antonius erat abſens à loco beneficij, vbi fuit factũ illud mandatũ de ſequeſtrãdo colonis, ꝑ parte Viceregis, & per cõſequens nõ præſumitur habuiſſe notitiã talis mandati, cũ ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et ſic ignorans fuit, dato quod ſequeſtrum fuiſſet validũ, nõ habuit ſe pro moleſtato. Et ita in dicta cauſa Domini iudicarũt. *Ignorantia præſumitur, niſi ſcientia probetur.*

Adde, pro iſta opinione bene facere dictum Card. in clementi. prima. in 18. q. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. Vbi vult, quòd ſequeſtrum appoſitum abſque cõſenſu partium, nõ priuat poſſeſsorem ſua poſſeſsione, quin ea vtatur ad vſucapionem & præſcriptionẽ, cõtra ſe & contra alium. per. l. intereſſe. ff. de acqui. poſ. & quod ibi tradũt doct. hoc idẽ dicit Henricus Boich. in cap. examinata. de iud. Vbi dicit quòd manus regia appoſita rei cõtenſioſæ non priuat aliquẽ poſſeſsione. Et ſequuntur Moderni. in tract. beneſi. in ſecunda parte quæſt. 10. & alij Moderni Taurinen. in copioſo tract. præſcript. in 6. & vltima parte, verſicu. venio nunc ad ſecundam ſpeciem. Et ante ipſos hoc idẽ tenet Fely. in cap. illud. colum. 12. de præſcrip. quorum dicta intelligenda ſunt modo prędicto. Et in ſumma, iſta eſt communis opinio, quòd ſequeſtrum abſque voluntate vtriuſque partis poſitum, non priuat quem poſſeſsione: & maxi *Sequeſter appoſitus abſq; conſenſu partium.* *Manus regia.*

mè

mè ſi per iudicem incompetentem appoſitum fuit, vt hic: & hoc idem expreſſe tenet, & probat quidam doctus Modernus Bart. Caſſaneus in conſil. 48. per totum. Ex quib⁹ poteſt de facili teneri conſilium illud Geminiani non eſſe verum, niſi aliquid ad illud ſuppleatur, prout plura alia illius conſilia ſolent per Rotam non teneri,

QVAESTIO XLVII.

Poſſeſſor non percipiens fructus.

QVAERO, an regula iſta habeat locũ in poſſeſſore, qui non percipit fructus, fortè ex eo, quia non ſoluit iura eccleſiæ, vel quia iuxta cõſuetudinem, vel ſtatutum eccleſiæ non reſidet prius per aliquod tempus, vel quia fortaſsis debentur pro primo anno captulo, vel epiſcopo, iuxta capitulum ſi propter tua debita, de reſcri. lib. 6. vel quia beneficium nullos habet fructus?

SOLVTIO Videtur prima fronte, regulam nõ tueri huiuſmodi poſſeſſorẽ, quod multipliciter ꝓbo. Primo, quia verba. iſti⁹ regulæ, quę de poſſeſſore ſimpliciter loquũtur, debent intelligi de poſſeſſorib. effectualib. qui fruct⁹ percipiunt, & alia faciunt, quæ veri poſſeſſores facere ſolent, arg. c. ſi tibi conceſſo. de præbend. lib. 9. Hoc enim eſt proprium & verum ſignũ poſſeſſionis veræ, videlicet fructus percipere, vt in l. Titia. ff. de ſolu. in cap. inter dilectos. §. præterea, de fide inſtrũ. & l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. cum ſimilibus, ff. de acqui. poſſ. Nã verba in dubio in proprio & pleniori ſignificatu intelligi debẽt: c. penult. de ſentent. excommuni. l. 1. ff. ſi ager vecti. Et licet duplex ſit poſſeſsio, vna, quæ animo, & alia quæ corpore tenetur, iuxta notata in in l. clàm poſsidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirẽ. poſſeſ. & l. naturaliter. eo. titu. Et ſic qui ſemel poſſeſsionem accepit, poſſet eam animo retinere, d. l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. Illa tamen eſt verior, plenior, & potentior. poſſeſsio, in qua vtrũq;, ſcilicet, corpus & animus cõcurrũt, vt in l. 3. in princ. & §. Neratius, & ibi notant. Doct. ff. de acquirend. poſs. & tenet Bald. in l. mater. C. ad Tertullia. per l. raptores. §. fin autẽ. C. de epiſco. & cleric. Sequitur Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ædes. in 2. col. nu. 7. ff. de leg. 1. Hinc eſt, ꝙ quando duo poſſeſſores concurrunt, & quilibet dicit alterũ ſpoliaſſe, & producũt inſtrumẽta ſuæ poſſeſsionis facta eadẽ die, illa poſſeſsio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cũ perceptione fructuum, & ita ſemper Rota temporibus meis iudicauit.

Poſſeſsionis veræ ſignum verum.

Poſſeſsio duplex.

Poſſeſsio verior & potentior.

Cũ igitur iſta de iure vera ſunt, reg. in tali poſſeſione

intelligenda

intelligenda eſt.argu.l.quæritur.ff.de ſta.ho.Eo maximè, quia iſta regula cõſiderat ſolũ factum poſsidentis,magis quàm titulum.Adeo,quòd etiam ſi cõſideremus cõmunẽ vſum loquendi peritorum,& imperitorum,& vulgarium, regula de poſſeſsione effectuali erit intelligenda,vt.in l. ſtipulatio iſta.§.hæc quoque.ff.de verb.oblig.& dict.l.3.in princip.&.§.in admittenda.Hinc eſt quòd diſpoſitio cap. de multa.de præben.in cap.licet canõ.cum ſimilibus quę de poſseſsione loquũtur,non habent locum, niſi illa poſ ſeſsio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, vt patet in dict.ca.ſi tibi conceſſo.de præbend.lib.6. *Intellect' ad cap. de multa.*

Præterea,quia beneficiũ ſine redditibus,nõ dicitur beneficium,vt not Collecta.in c.2.in 2.col.de conceſ.pręb. & in d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in deci.25. aliâs ſub num.443.titu.de præb.col. fin. in no. Sed regula iſta loquitur de poſsidente beneficium.Igitur,&c. *Beneficiũ ſine redditibus,&c.*

Et pro iſta opinione facit,quod in ſimili cõcluſerũt Domini tempore meo in vna Terraconen.parochialiũ corã domino Paulo Capiſucco.28.Ianuarij.M.D.xxx.dum voluerunt,permutationẽ factã cum beneficio, quod ibi vulgariter appellatur de Pertica, nõ valere,ex eo,quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus:& ſic eſt ventoſum & fictum:de quo aliquid dixi in regu.de infirmis reſign.q.19.Nã ſicut corpus ſine anima non dicitur homo, ſed cadauer:ita beneficium ſine redditibus beneficiũ dici non poteſt,vt in ca.ſi quis obiecerit.prima,quæſt. ſecũda.Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat:quia beneficium dicitur,quia bona facit, inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract.de penſione eccleſiaſt.fol.27.colum.2.nume.3.

Præterea,quia cum beneficiũ caret fructibus,inutile,& nullius eſſe momẽti iudicatur:hinc eſt,ꝙ nullum & inutile à iure æquiparantur,vt in c.2.de tranſla.præla. cum cõcor.de quib' ibi in glo & tradit Abb.in c. de.multa in 5. col.de præben.vbi poſt alios Doctores tenet diſpoſitionẽ illius text.non comprehendere poſsidẽtem parochialem habitu tantum,& non actu.Et dicit glo.in ca.licet canon, de electio.lib.6.quòd diſpoſitio illius tex.non cõpræhendit parochialem nõ habentem fructus,quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card.in cle.in plerique.' in j.quæſt.de elect & in clem.quia contingit.§.cæterum. q.2,de relig. domib.& in clem.j.in 6.notabili.de ſenten.excom.

Et

Diſpo. loquẽs de beneſic. effectual Et iſta omnia in ratione cõſiſtũt. Quia diſpoſitio loquẽs de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redditnũ conſiſtit. Quia verba cum effectu ſunt capiẽda. c. relatum de cle. nõ reſi. Hinc voluit Bal. poſt Cy. & ſequũtur ibi Moderni in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili. Cũ aliàs amputando manũ inutilem & aridam nõ ſatisfieret ſtatuto, cũ membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur deeſſe, *Inutile q eſt deeſſe dicitur.* quod inutile eſt, vt dicit glo. in c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad iſta faciunt plura, quæ de actu inutili dicit Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de reſcript. & Iaſ. in l. vbi pactũ colum. penult. & ſi. C. de tranſact. & in l. 1. de offic. eius.

Epiſcopi nullatenẽ Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de epiſcopis Nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, ſed abuſiue. vt latè tradit Iaſ. in l. id quod. nume. 25. de leg. 1. Adeo, quòd voluerũt And. Sicul. in tract. de prçſtã. cardi. in 3. q. primæ partis. colum. 3. poſt Bal. in auth. licẽtiam. C. de epiſcop. & cler. diſpoſitionem illius authen. nõ habere locum in epiſcopis, qui habent epiſcopatus apud Saracenos, quorũ nullos capiunt fructus, quod reaſſumũt latè Moder. Mediolanen. in memorialibus iuris, in verſ. comes. Nam ex quo non habent redditus, dicuntur habere nomina vẽtoſa. vt dicit Iaſ. in l. 1. in 2. col. ff. de offi. eius. Nam ſi re priueris, nec nomẽ habere mereris, vt dicit gl. in cap. cor epiſcopi. 68. diſt. Et tradit Præpoſ. Alexan. in c. multis. 17 diſtinct, Et Paulus de Caſtr. in conſi. 307. lib. *Cardinales Rauẽnatẽ.* 2. Patet etiam de cardinalibus Rauennaten. qui non merentur dici cardinales, cum effectu careant. vt dicit gl. in c. pudor. 32. quæſt. 2. & Abb. in cap. bonæ. el. 1. in 2. col. de poſtul. præl. Et idem de canonicis Mediolanen. dicendum qui cardinales appellantur, vt dicit Rochus in tract. conſue. fol. 22. in 2. colum. Nam ſicut rex Scacorum non dicitur propriè rex, ſed abuſiuè, vt dicitur in d. cap. pudor. ita & iſti beneficiati ſine redditibus nõ dicũtur veri, ſed abuſiui: quia, vt dictum eſt, verba cum effectu debent intelligi vt latiſſimè tradunt Moder. Bononien. in l. 1. in 6. & 7. col. C. de ſicariis, Cũ igitur dicta beneficia in redditibus effectũ non habeant, non debent ſub iſtius regulæ diſpoſitione de beneficio loquenti cõprehendi, quia verba regulæ debẽt in potẽtiori ſignificatu intelligi, iuxta ea quæ tradit Iacobus Butr. in tract. term. in princip. & Abb. in c.

ex publico.de cõuer.cõiu.& Alexandri.in c.rurſus, in primo notab,qui ele.vel vouen.plura alia pro iſta parte adduci poſſent,quæ in calce iſtius quæſt.remiſſiuè cõplectar.

Pro parte affirmatiua, ꝑ iſta regula intelligatur de beneficiis poſſeſſis abſq. perceptioue fructuũ , facit primo, quia ea,quæ in potẽtia ſunt, reputãtur eſſe in actu. l.pen. de teſtam.mili.tradit Iaſ in l.2.C.de inoffi.teſtam.& in l. quædam puella,in.2.col.ff.de iur.om.iud.& dixi in §.pœnales,in fi.inſt.de act. Sed beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habẽdi redditus, vt tradunt omnes in c.de multa.de præb.vt ibi notat Pet.de Anch.in ſecundo notab.& Salyc. in l,cum in te.in fin. C.de dona.ante nupt.igitur tale beneficium reputatur effectuale,quo ad effectũ,vt diſpoſitio iſtius regulæ in eo verificetur. *Beneficiũ eccleſiaſticum eſt in potẽtia habendi redditus.*

Præterea pro iſta opin.facit optimè conſ.Dec.210.viſo puncto, vbi probat beneficium, ꝙ nullos habet redditus, poſſe cum altero permutari:quia diſpoſitio loquẽs de permutatione beneficiorum,locum habet in dictis beneficiis vt ibi per eum. Breuiter omiſſis multis quæ hic dici poſſent,pro reſolutione iſtius quæſt. arbitror duos caſus eſſe diſtinguendos, Primus eſt in beneficiis quæ nunquam habuerunt aliquos redditus,nec ſperantur haberi. Secundus caſus eſt in beneficiis , quæ tempore ſuæ fundationis habuerunt redditus,ſed calamitate temporum perierũt, vel ad tempus auferuntur,ratione alicuius priuilegij. *Diſpo. de permutatione beneficiorũ.*

Primo caſu pro firmo teneo,in talibus beneficiis regulã nõ procedere,ne ſit impoſita verbis:nã nõ exiſtimo aliquẽ ita inſanũ reperiri:qui ſuper beneficio nullius valoris litẽ mouere,& ſe ꝑ nullo cõmodo obſeruationi iſtius regulæ ſubiicere velit,vt nihil aliud inde,ꝙ̃ improbi impetrãtis cognomẽ cõſequatur.nam proculdubio hoc factũ non prudẽtis,ſed parũ rebus ſuis proſpiciẽtis videretur. q̃d enim aliud eſt de beneficio nullius valoris litem & tragœdiam mouere,quã de vmbra Aſini, vt eſt in prouerb.diſputare? Sic igitur ex quo talia beneficia ſunt ventoſa & abuſiua. teneo in talibus regulã nõ verificari, per ea quæ in parte negatiua dicta fuerũt.Ex quo infertur bene iudicaſſe Rotam in illa Taracon.quicquid dixerit Dec. in d,cõſi,210.

Secũdo caſu puto reg. in tali beneficio procedere,quia licet de præſenti beneficium redditus non habeat,tamen ab initio habuit:& ſufficit,ꝙ à principio tẽpore erectionis beneficiũ omnia requiſita beneficij eccleſieſtici habuerit. *Beneficiatum tempore commiſſionis.*

Fuiſſe canonicum ſufficit.

arg.glo.notab.in verb canonicis.in c.ſtatutum de reſcip. lib.6.vbi dicitur q; ſufficit tempore cōmiſſionis fuiſſe canonicum,licet poſtea deſinat eſſe. Ita dicit gloſ.quam cō mendat Deci.in c.poſt ceſſionem.in 10.col. de probat.cū concor.vt ſcribit Soci conſ.81.in 3.col.lib.3.Et iſta opin. ex hoc ſolo tenenda eſt,vt poſſeſſorib fauemus,pro quibus iſta regula principaliter ædita fuit in odium moleſtantium.Et quia iſta beneficia,vt dixi,ſunt in potentia recuperandi redditus,& iſto caſu inſpicimus quod euenire poteſt.l.ſed an vltro ff.de neg geſt.Nam ſæpe de facultatib. ſuis amplius,quā in iis ſint,ſperant homines,vt dicit tex. in.§.in fraudem inſt.quib.ex cau.manu.non licet.

Homines ſperantes de facultatib⁹ amplius, quā in iis ſint.

Parochialis eccleſia

Hinc videmus q; habēs eccleſiam parochialem,cuius alius maiorem partem fructuum poſſidet,tenetur promoueri infra annum ad ſacerdotium,aliàs priuabitur,iuxta c. licet canon,de elect.lib.6.Et tenet Rota deciſ.61 in quadam addi.in no.licet ſecus quo ad c.de multa, quia illud reſpicit nudam aſſecutionem fructuum.ſed c.licet.adminiſtrationem curæ, & ſic exercitium:ſicut regula iſta reſpicit etiam poſſeſsionem, nō autem perceptionem fructuū, & hoc priuilegium annalib.poſſeſſorib.ratione poſſeſsionis,non ratione fructuum conceditur, quia hoc non videtur neceſſarium,etiam in re in qua fructus percipiuntur; per l.Titia,cum ibi not ff.de ſolu. l.litibus. C.de agric.& cenſi.lib.11.ſufficit ergo quod quis faciat actus pertinētes ad poſſeſsionem licet fructus non percipiat. vt puta agrū colere & ſimilia,quæ notat Pau.de Caſt.in l.3.C.fin.reg. & Bal.in l.indicia.C.de rei vend. Sic igitur cōcludo,q; poſſidens beneficium,licet fructus non percipiat, vtitur priuilegio iſtius regulæ:quia licet fructus corroborent, & magis poſſeſsionem firment,non tamen ſequitur, quòd ſine ipſis poſſeſsio capi & retineri non poſsit,etiam latius probat Claud.Aquen.in repet.l. Celſus.9.col. verſi. qualiter autem ff.de vſucap.

Fructus licet corroborent

Gabella de animalibus ſoluendo.

Statutum imponens pœnam manus.

Et ex iſtis ad plures alias conſimiles & affines quæſtiones inferri poſſet.videlicet,an ſtatuta,vel pacta de ſoluendis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an de viuis,& nunquid ſtatutum imponat pœnam manus, comprehendat manum aridam & inutilem.de quib. quæſtionibus videndum eſt per Fely.in c.inter cæteras,4.col.de reſcrip.per Philip.Fran.in c.fin.in 2 notab.de homicid. lib. 6.per Paul.de Caſt.in l.inſitor.§.de eo.in fin ff.de inſti.

[illegible]

per Modern. poſt Bartol. in l. quod te. in. fina. ff ſi cert. pet. cum ſexcentis concord. congeſtis per nouiſſimos Allen. in tractatu formæ, fol. 7. in prima & tertia colum. quia om nia addi poſſunt ad tex. in c. 2. de tranſlat. epiſcopi. & ad l. 3. §. quòd ſi quis. ff. arbor. furt. cæſ. quæ ſolent ad hoc pro poſitum allegeri, quòd nullum & inutile æquiparãtur. Qui bus conuenit illud quod dici ſolet, Vanos & inſulſos homi nes, non niſi nomine tantum homines eſſe. vt inquit Ci- cero in offic. & eſt tex. in c. multi. 40. diſtin. Tales enim nõ veniunt appellatione hominum, ſed iumẽtorum, quorum ſimilitudinem gerunt, iuxta ea quæ dicit Abb. in c. pruden tiam. de offic. deleg. *Vani & inſulſi homines.*

QVAESTIO XLVIII.

QVAERO, An poſſeſſori annali excipienti de regula obſtet confeſsio procuratoris ſui reſultans ex com miſsione cauſæ ſuper moleſtationibus infra annum dictæ poſſeſsionis facta, quam commiſsiõem ipſe poſſeſſor poſt annum ratam habuit? *Poſſeſſor annalis.*

SOLVTIO. Hodie quæ nuncupatur 20. Octob. M. D. XXXIII, iſta difficultas per R. P. D. Marcellum de Creſcẽ. in Rota propoſita fuit in vna cauſa Agrigentina decanat. in qua quidam Io. Guerrius decanatũ poſſeſſum per An tonium impetrauerat: & cum in partib. coram iudicibus ſæcularibus regiis contenderetur, procuraror poſſeſſoris in curia ſuper iactationib. & moleſtationibus cõmiſſionẽ contra dictum Ioan. impetrantem poſt. 16. dies impetra- tionis ipſius obtinuit. quo quidem tempore ſatis dubitari poterat, an procurator prædictus veriſimiliter in curia Ro man. & in tam breui tempore notitiam de moleſtatione ſuo principali facta Agrigenti habere poterat? Euenit quod poſt aliquos dies idem poſſeſſor conſtituens alios procu ratores, ratificauit geſta per primos: cúmque in curia litẽ ſuam impetrans proſequeretur, poſſeſsor excipit de iſta re gula, impetrãs replicat regulam, pacificum poſseſsorem re quiri, ipſe verò non erat pacificus. igitur &c. quòd non eſ- ſet pacificus, oſtendebat ex commiſsione prædicta per di ctum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principa lem ſuum moleſtari. quæ quidem cõmiſsio per ipſum poſ ſeſsorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit, nũquid illa cõ feſsio ad probãdum illum pacificum poſseſsorem nõ fuiſ ſe ſufficiat? Concluſum fuit per omnes Dominos, excepto vno, quòd nõ. Ratio iſtius deciſionis fuit, quia iſta regula

principaliter in odium impetrantium,& in fauorē poſſeſſorum condita fuit. Ergo vt fauor poſſeſſoris conſeruetur probatio nō pacificæ poſſeſsionis,ex qua eſt obiectus, dari debet,& per cōcludentes probationes probari,ad effectum,vt præſuppoſitio pro poſſeſſore,& contra impetrantem inducta,tollatur.l.ſcire §.ſcire.ff.de excuſ. tute. cum concord,vt per Felyn.in cap.paſtoralis.in 4.colum. verſi. ſigna de excep. Cum igitur illa probatio ex confeſsione procuratoris reſultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de moleſtia poſt vel ante impetrationem facta:quarum altera pacificā poſſeſsionē interrūpere poterat,altera vero nō:talis probatio ambigua & dubia nō debet admitti per ea quæ dicuntur in c.in præſentia.de probat. Eo maximè,quia illa commiſsio fuerat impetrata poſt impetrationem aduerſarij.& ſic eo tempore,quo veriſimiliter procurator nō poterat habere notitiam moleſtiæ:fuit igitur illa moleſtia potius imaginaria & præſumptiua,& ad cautelā inducta,quā vera:& potuit procurator cōfitēdo moleſtiam,quam ignorabat ad excludendum beneficium iſtius regulæ domino præiudicare,iuxta not.in l.1.C.de de pact. Debuit ergo in iſtis dubiis probationibus contra impetrantē,& pro poſſeſsione impetratio fieri:quia clara eſt regula iuris,in dubiis reo, magis quàm actori fauendū eſſe. Hinc euenit, ꝙ ius tertij per ſolam ſupplicationē productū non releuat,quia non reputatur clarū quouſque ſuper ſupplicatione literæ expeditæ ſint,& ob eā cauſam res efficitur dubia,quæ probātem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud ꝙ Rota in vna Cremonen.pēſionis corā Domino Chriſtophoro Panigarola.10.Decembris, M.D.XXIX. concluſit,videlicet,quòd ad effectum incurrendi priuationem ob non ſolutionem penſionis nō ſufficeret notitia vaga & incerta,vel etiam,quòd procurator ſciuerit, & dominus ratū habuerit;ſed requirēbatur clara & indubitata notitia principalis,quo ad incurrēdū in cēſuras & pœnā per ea,quæ ſcripſit Fel.in cap.quoniā §.porrò.col.antepe. vt lit.nō conteſt.& in ca.cū cōtingat.col.pen.de reſcrip.

Poſſeſſor annalis.

Poſſeſsio pacifica.

Priuatio ob non ſolutionem.

QVAESTIO XLIX.

Poſſeſſor pacificus.

QVAERO,nūquid poſſeſſor pacificus dici poterit ad effectum iſtius regulæ, ſi cauſa contra eum infra annum nomine meo committatur per aſſertum procuratorem meum, quam commiſsionem ego poſt annum

num ratam habui?

SOLVTIO Hodie quæ eſt.4. Februarij. M.D.XXXIII. iſta dubitatio per dominos in cauſa Truden. decanatus coram R.D. Ioan. Clerici pro parte negatiua deciſa fuit. Et inter alia pro iſta deciſione adductum fuit dictum Bal. quod communiter approbatur in l.fin.C.ad Macedonianum.vbi ratificatio,quæ fit tempore quo actus nihil operatur,propter lapſum temporis,nõ valet,quia inuenit obſtaculum in medio,quod impedit,ne tempora,ſiue extrema coniungantur. Sed in quæſtione præſenti,licet cõmiſſio facta fuit infra annũ poſſeſsionis, ex quo tamẽ illa nõ valebat ex defectu mãdati, & ratificatio venit poſt annũ: eſt dicendum poſſeſſori nullũ detrimẽtũ afferre, quia res deuenit ad caſum, à quo incipere nõ poterat.arg.c.ſi eo tẽpore.de reſcrip.li.6.Et quia ratificatio ꝑ dominũ de actu nullo poteſt fieri in præiudiciũ ſui, nõ autẽ in dãnũ alteriꝰ,vt dicit deciſ.1.de proc.in antiq.ratificatio enim debet fieri infra tẽpus,intra quod actus geri poteſt. vulg. l.bonorum.ff.rem rat hab.& gl.iuncto text.& ibi not.Geminian.& Alex.in cap.non ſolent.2.q.6.& hoc videtur in terminis exponere glo.in cap.ratihabitionem.de reg.iur. lib.6.cum concor.vt ſcribit Alex.in conſil.101.viſo proceſſu.col.1.lib.2.& in conſi.135.ponderatis his.eodẽ lib. præſertim,quia hoc caſu per poſſeſsionem annalẽ ante raficationem fuit ius quæſitum poſſeſſori,& ſic ratihabitio impeditur,vt dicit gloſſ.in d.cap.ratihabitionem.cum concord.de quibus per Decium in conſi.147.in cauſa.colum pen.& conſil.226.in 2.col & alibi ſæpe,vt dixi in d. cap.ratihabitionem.Et in ſumma,iſta eſt apud omnes vera & recepta concluſio,quòd vbi de præiudicio alicuius agitur,ratificatio locum non habet,vt habetur in dictis locis.Et tradit Alexan.in conſil.78.viſo,& diligenter. in 4.colum.lib.5.ſed in caſu iſto eſt idem.igitur:&c.

Ratificatio per dominum noſtrum quomodo fieri debeat.

Commiſſio impetrata.

Vltimo pro iſta opin.videtur eſſe gl.in c.ſi nonnulli.de reſcrip.quæ vult,quòd cõmiſſio impetrata nomine meo non poteſt per me ratificari,ex quo ad illam impetrandã requirebatur ſpeciale mandatũ.Et iſta eſt vna de fallentiis,quæ dantur ad regulam,ratũ.de reg.iuris,lib.6.quã ad hoc ponderat Fely.in cap.cauſam el.1.in penulti.& fi. col.verſi.fallit tamen,de iudic. quod eſt multum notandum in propoſito quæſtionis noſtræ.

Accedũt prædictis,quæ in vna Hiſporigen.parochialis

corã Domino Nicolao de Aretio de menſe Iunio. M. D. XXI. Rota tenuit, videlicet, ꝙ lis mota ꝑ aſſertũ procuratorem poſt obitũ collitigantis ad effectũ regulæ, de ſubrogandis, ratificari non poſsit, pro qua deciſione faciunt ea, quæ ſcribit domin. Anto. in capit. cum veniſſent, in fi. de reſtit. ſpoliato. vbi dicit, quòd ſi aliquis tanquam procurator meus poſſeſsionem vnius beneficij pro me capit. & deinde ille aſſertus procurator ab alio ſpolietur, non potero ego ad effectum, vt mihi actio ſpolij competat, poſſeſsionem illam ratam habere. ita dicit ibi dominus Antonius, & aſſerit Rotam ita tenere, cuius dictum latè ſequitur & comprobat Alex. in l. quòd meo. in 2. colum. ff. de acquirenda poſſeſsione. Reliqua circa præſentẽ quæſtionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandẽ quæſtionem, quæ ibi in facto contigit, ſcribam.

Lis mota per aſſertum procuratorem.

Spolij actio.

QVAESTIO L.

Poſſeſsio annalis.

QVAERO, an poſſeſsio annalis ad producendã exceptionem iſtius regulæ, ſufficiat, quòd adſit tempore impetrationis, citationis, aut ſententiæ, licet poſtea deſinat eſſe?

SOLVTIO. Iſta quæſtio per dominos meos in Rota, in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ coram. D. Nicolao Aragona de mẽſe Octob. M. D. XXXIII. diſcuſſa fuit. Et quia cauſa ex alio cap. tunc fuerat reſoluta, inter loquendum dictũ fuit poſſeſsionem annalem pacificam ſaltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarum qualitatũ hic requiſitarũ expreſsio fieri debet, prout regula hic in prima ſui parte diſponit. vnde ſicut ſufficit dictas qualitates impetrationis tẽpore adeſſe, licet poſtea ceſſent, ꝑ not. per gloſſ. in verſicul. canonicis. in capitu. ſtatutum. de reſcript. libro ſexto, eodem modo & qualitas poſſeſsionis annalis ad producendam iſtam exceptionem ſufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet poſtea poſſeſsio perdatur. Quia exceptio ex annali poſſeſsione præcedente impetratione naſcitur, non ex ſequenti, vnde ſufficit impetrationis tempore iam eſſe annalem, ad effectũ vt impetrans ſeruare hic contenta teneatur, & poſſeſſori exceptio regulæ competat & hoc clarè innuunt verba iſtius regulæ ibi, per annum immediatè præcedentem, &c. Nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ ſi poſſeſſor poſt impetrationẽ actoris deſinat poſſidere, impetrãs nõ poterit vſque ad ſentẽtiam cauſam proſequi, vt hic dicitur. Quia illud eſſet verum

Exceptio ex annali poſſeſsione

Poſſeſſor.

rum quando ageretur poſſeſsorio,ſed regula iſta ſecūdū dominos,vt etiam inferius in alia.q.dicetur,petitoriū cō cernit,ſuper quo poſſeſsor ad iudicium trahitur, & ſuper quo debet dari ſentētia,vt innuūt verba tex.ibi, & cauſā quare ſibi ius non competat,&c.non igitur refert, nec requiritur reum cōuentū tempore proſecutionis cauſæ,vel ſententiæ,ſed tempore impetrationis annalem fuiſſe,quo ad hoc,vt impetrās implere debeat quod ei incombit: qa forma illi per iſtam regulam impoſita eſt,quæ cum ipſum impetrantem cōcernit, & in ſui odium introducta fuit,debet in ad vnguem obſeruari.& ideo cauſam contra reum conuentum vſque ad ſententiam proſequi tenetur,vt hic dicitur,facit clemen.1.vt lit.penden.& cap.1.& 2.eod.ti. lib.6.nec iſta regula requirit ſententiam cōtra poſſeſſorem ferri,quia non reſpicit factum poſſeſſoris ſed impetrantis & ideo regula impersonaliter loquitur,quòd eam proſequi teneatur: & ſic,licet reus conuentus deſinat eſſe poſſeſſor,hoc facere tenetur,iuxta l.properādū.§.ſin autē reus.C.de iudic.quia defectus rei actorem non proſequētem excuſare non debet. Quod ex eo etiā ſuadetur,quia licet regula faueat poſſeſſoribus, eſt tamen principaliter in fauorem publicum introducta,vt lites terminentur, vt dixi ſuperius in quadam quæſtione,ponderando verba regulæ.ibi, vt inprobi exquirentium lites motus reprimantur,&c.& genus pœnæ Cameræ apoſtolicæ applicando Et ideo impetrans cauſam terminari facere intra annum aſtringitur,ad effectum,vt ex litis euentu videatur,an impetrans improbus litigator fuerit,& puniatur,vt ſic moleſtatores iniuſti ex grauitate pœnæ deterreantur,aliique impetrantes cautiores in poſterum reddantur, cum ſe per regulam ita interpretatam ad cauſam vſque ad ſententiam proſequēdam aſtrictos eſſe cognouerint. Diſcantque pariter non niſi ex claro & bono iure,impetrationes ſuas obtinere,& poſſeſſores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc eſt,quòd verba iſtius regulę prā ſe ferunt,ibi,ſpecificam,& determinatam cauſam,ex qua clarè cōſtare poterit,quòd nullum ipſi poſſeſsori in dicto beneficio ius cōpetit.&c.Non igitur curandum eſt,an reus dimiſerit poſſeſsionem,vel no. Quia ſufficit eum per annum immediatè precedetem impetrationēm poſsidere,vt dicitur hic: vnde ſi poſt citationē deſinit eſſe poſſeſsor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit.

Impetrās cauſam.

Priuati factum

Ex quibus omnib⁹ apparet in proſecutione cauſę, priuati factum non tantũ conſiderari, quàm publicum. arg. eorum, quæ not. Bart. in l. agraria. ff. rerum amot. cum ſimilibus. Ex quo infertur, priuatã perſonam facto ſuo à lite ſe abdicãdo intereſſe publico præiudicare non poſſe, vt nota. in l. j. ff. ad Tertul. Imò, ſi poſſeſſor poſt motam litem poſſeſsioni ceſsiſſet: nihilominus à dicto impetrante damna & intereſſe, quæ poſſeſsionem ſuam contigiſſent, repetere poſſet, per iſtum tex. arg. glo. in cap. præſenti. de offic. ordina. lib. 6. & cap. cæterum. de dona. poſſeſsio igitur ad effectum proſecutionis cauſæ, de qua loquitur iſta regula, nihil facit: nam ſufficit qualitatem poſſeſsionis adeſſe tempore verbi, id eſt tempore impetrationis, iuxta vulg. l. in delictis. §. ſi extraneus, de noxal. Et hoc dicendum ſuadet dictio, Ex nunc, quæ extremitatem principij refert ſecundum glo. in clemen. 2. de hæred. & in clemen. j. de iure patronat. cum ſimilibus.

Priuata perſona.

Nec obſtat ſi dicatur regulam ita demũ impetranti obſtare quãdo per poſſeſſorem annalem opponitur, & ſic videtur requiri qualitas poſſeſsionis tempore exceptionis cũ hæc exceptio fauore poſſeſſoris inducta ſit. & ita modo bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. ſi extraneus, videlicet, quòd qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tempore verbi, id eſt exceptionis proponendę, cum exceptio nõ detur nõ poſſeſſori. Sed ad hoc reſpõdetur, quòd poſſeſsio ſequens impetrationem, non eſt illa, quæ impetrantem afficit, ſed præcedens: vnde impetrans tempore ſuæ impetrationis ad faciendã mentionem poſſeſsionis prçcedentis, non ſequentis, aſtringitur, & tunc requiſita regulæ circa expreſſionem nominis & gradus tunc poſeſsoris aſtringitur. vnde ex quo impetratio ſemel affecta fuit, dato, quod poſſeſſor poſt impetrationẽ deſinat poſſidere: impetratio, quę à principio fuit nulla, non validatur, quominus reus conuentus tũc poſſeſſor excipere de regula poſſit, dato, quòd tempore exceptionis non poſſideat. Et ad illud dictũ, quòd qualitas adiecta verbo, & cęt. reſpondetur, quòd illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum ſucceſsiuum ſicut poſſeſſio, quia tali caſu poteſt qualitas verificari, ſecundum aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repet. cap. perpẽdimus. in 8. colum. de ſenten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam

videas,

videas, pro quib' allegat bona iura. Et ita reperio tempore Sixti, ſecũdum iſtam opinionem excellentiſsimos Doctores in quadam cauſa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca. conſuluiſſe, vt patet in primo volumine conſiliorum Io. Aloiſij Tuſcani Mediolanenſis aduocati tunc conſiſtorialis, fol. 43. Quibus accedẽt ea, quæ in illa quæſtione De poſſeſſore cedente dicam.

QVAESTIO LI.

QVAERO, nunquid regula iſta inhabiles ipſo iure etiam per extrauag. Bonifacij, Pij, Alexan. & Iulij, contra non ſoluentes annatas editas, vel quemcunque alium inhablіem defendat? *Inhabiles iure.*

SOLVTIO. Reſpondetur, quòd ſic, quia iſtá regula non recipit reſtrictionem de habilitate. Nam licet iura loquẽtia de perſonis intelligi debeant regulariter de habilibus l. 1. C. de ſacroſan. eccle. & vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. Hoc tamen fallit, niſi conſtitutio reſpiciat animæ vel reipublicę commodum: quia tali caſu lex generaliter loquens, intelligitur etiã de inhabili, vt eſt text. ſingularis in l. ſi quis in graui. §. vtrum. verſic. is quoque. ff. ad Sillã. quem ad hoc pro ſingulari notat Iaſ. in l. qui ſeruũ. in tertia col. ff. de verb. oblig. Et prius Alexan. in l. cum mulier. in pen. col. ff. ſol. mat. & And. Sicul. in c. j. col. 24. de conſtitu. & in ca. nouit. num. 232. de iud. & in rub. de reſcript. in clem. col. 11. & in rub. de reb. eccl. non alien. in 4. col. nu. 19. & col. 73. num. 225. & alibi ſæpe vt latius ſcripſi in §. in perſonam. inſtitu. de actio. Sed iſta regula reſpicit fauorẽ reipublicæ, cuius intereſt lites reprimi, vt dicitur in l. properandũ. de iudic. vt dixi ſuperius in primis quæſtionibus iſtius regulæ. Et debet generariter de quocunque poſſeſſore intelligi. Et ita ſemper iſta regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocunq; inhabilitati, iſta regula defenduntur, quæ ſola detentione ſatisfieri videtur, ſecundum interpretationem longæuam Rotæ. *Lex generaliter loquens cõprehendit inhabiles*

Limitatur tamen iſta non procedere in duobus caſibus. Primus caſus eſt in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere poſsit, prout eſt hæreticus, cuius nõ ſolum poſſeſsio, ſed etiam nuda detentio rei prohibita & dãnata eſt à lege, vt probat Card. Alex. poſt glo. ibi in cap. quo iure. 8. diſtinct. de quo ſtatim dicam in ſequenti quæſt. *Hæretici poſſeſsio.*

Secundo fallit in eo, de cuius non titulo notoriè cõſtat: quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudib. de-

tur locus, cõtra capitulum, ſedes. de reſcriptis. facit, quod tradit Iaſon in l. j. in prima colum. ff. de operis non nunciatione. vbi dicit, quòd licet in dubio nũtiatio noui operis, de qua in veritate nuntiãti nullũ ius cõpetit, debet attendi & ligat, vt ibi eſt tex. vbi tamẽ notoriè conſtat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet ſperni. Nã regula iſta loquitur in eo poſſeſſore, de cuius titulo ignoramus, vel ſumus in dubio, an habeat titulũ, vel non: quia licet in rei veritate titulum non habeat, dumodo illud notorium non ſit, defenditur à regula: ſecus, vt dixi, in notorio arg. eorum, quæ dicit Abb. poſt Innocen. in c. eccleſia. de cau. poſ. & propric. & in cap. ex parte circa fi. de reſt. ſpol. cum concord. & ſcribit Alexand. in l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acquir. poſ. qui volunt quòd licet regulariter expoliatus reſtitui debeat, falli tamẽ, niſi notoriè de nõ iure expoliati cõſtaret. Regula igitur iſta debet intelligi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam poßidens per annum beneficium ſciente & patiente impetrante, qui prætẽdit ius habere, præſumitur ex poſſeſsione illa annali titulum habere, vt dicũt Doct. in c. 2. in fi. ſi de inueſti. fue. inter domi. & vaſal. & in c. Titius, in fin. ſi de feu. contro. fue. cũ concord. vt per Mod. conſulentes, videlicet. Stephanum Beltrandum in cõſi. j. in 10. col. nu. 56. in j. vol. & ante ipſum hoc ſequitur Dom. in conſ. 4. circa. fi. ſed quicquid ſit de iure in ſpoliato.

Poſſeſſor annalis titulum nõ habens.

Expoliatus.

Poßidere per annũ beneficiũ

In hac regula tamen contrariũ ſeruatur, quia ſiue notoriè de non titulo annalis poſſeſſoris cõſtet, ſiue nõ cõſtet, impetrans ſeruare tenetur hic contenta: & ſic ſi poſſeſſor nullũ ius habet in proſecutione litis, condemnabitur, & à ſua intruſione cum fructuum reſtitutione amouebitur.

QVAESTIO LII

Hereticũ defendere

QVAERO an regula iſta defendat hæreticum? SOLVTIO. Dominus Guliel. Caſsiodorus auditor egregius & diligens in quibuſdam ſuis collectancis deciſionum nouiſsimarum Rotæ, diſcutit iſtum articulum pro vtraque parte, & certe, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo ſuper iſto pũcto, vt ipſe refert in vna cauſa Illerden. præpoſituræ de annis M.D.XIX. & M.D.XX. corã D. Paulo Capiſucco iudicauit Rota, quæ mota fuit vna tantum ratione iudirica: ſuperuacuum videtur argumenta contraria cõtexere, & illa quidem minus efficacia quæ occupatis viris legẽdis melioribus impediti, negotiũ

dare

dare poſſunt. viſum igitur eſt mihi ſolũ circa illam ratio nem deciſionis, qua tunc Rota mota fuit, inſiſtere. quæ ſi vera eſt, nõ attinet amplius ſcholaſticorum more rem per diſputationes in dubium refricare: ſin autem ratio non ſubſiſtit, alia fortior quęrenda erit

Ratio igitur deciſionis in illa cauſa Illerdẽ. fuit, quia in hæretico reprobatur à iure non ſolum poſſeſsio, ſed etiã detentatio ipſo iure, vt tradũt glo. Dom. & Alexan. in c. quo iure. 8. diſtin. vbi igitur non datur poſſeſsio, nec detẽ tatio, regula nõ procedit. Iſta eſt ſumma deciſionis domi norum cõprobata multis rationibus. ſed iſta cæteris eſt efficacior, & magis proxima: alię verò ab extra tendunt.

Videndum eſt igitur, num ratio iſta ſubſiſtat. & certe nõ video vbi probetur in iure, ꝙ hęreticus priuetur ipſo iure detẽtatione. & quòd talis detentatio adeò in eo ſit dã nata, quòd illi defenſio iſti⁹ regulę prohibeatur: cũ igitur nõ reperiatur hoc iure cautũ, erubeſcim⁹ ſine lege loqui. c. ego ſolis. 9. diſtin. facit text. in c. illa. ne ſede vac. Nã vt inquit Bald. in c. nihil, de elect. quod lege non cauetur, in practica nõ habetur, quia paria ſunt, aliqua ſine lege face re, vel cõtra legẽ, vt ipſe idem Bal. dicit in c. in Genſ. in fi. col. de electio. ſequitur Iaſ. in l. ſingularia. in 7. colu. ff. ſi cer. pet. Hinc illud emanauit, ꝙ Ant. de But. dixit, quòd poſſumus iudicare contra communem opi. non haben tem caſum legis pro ſe, vt refert Iaſ. in l. illam C. de colla. *Quod lege non cauetur, &c* *Facere ſine lege, vel contra legem, paria ſunt.*

Pro qua opin. adduco duas rationes iudicio meo effica ces. Prima eſt, quia, vt dictũ fuit ſuprà q. proxima, regula iſta reſtrictionem de habilitate perſonarũ nõ recipit: ſed quicunque inhabilis, & nullus detẽtor tueri ſe regula iſta poteſt. quia non tam poſſeſſoribus ipſis fauet, quàm impe trãtes inſequitur: & ſic principaliter regula inducta eſt in odium exquirentium lites, ſed iſtud odiũ calumnioſe im petrantium non purgatur, nec ceſſat propter hoc, ꝙ poſ ſidens ſit hæreticus: ergo debet habere locum regula, q̃ propter hoc hęreticus non manet impunitus, cùm poſſit ab alio impetrante ſeruãte requiſita in regula priuari be neficio, & amoueri à poſſeſsione. Nec obſtat, quòd hæreti cus expoliatus non reſtituitur: quia hoc non facit quomi nus vti non debeat regula: quia videmus excrabilem ex poliatum nõ reſtitui: Vt cõcluſit Rota in vna Giuen. pri ratus coram R. P. D. Petro Vortio. de anno. 21. D. xxx. per rationes, & authoritates de quibus inferius in quęſtio. de *Iudicare quãdo poſſumus contra cõmunẽ opinionem.* *Expoliatus execrabilis.*

execrabili

execrabili & etiam in regula de triennali.in 10. quæſt.dicam,& tamen ille vtitur beneficio iſtius regulæ,& etiam de triennali,vt meminit Caſsiod.hic. Et dicam latius vtroque loco.igitur argumentum non eſt concludens

Secunda ratio eſt, quia videmus, quòd licet hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficiis:tamen nón poteſt amoueri,niſi prius citetur,& ſententia declaratoria contra eum promulgetur,vt dicit text.in c.cum ſecundum,de hæreti. lib.6.Et hoc idem eſt,in execrabili,vt patet in c.licet epiſcopus de præbend.lib.6.Sed antequam declarentur, certum eſt eos beneficia detinere:quia hæreſis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt,quia talis facultas nõ poteſt niſi à iudice tolli:Nam fieri nullo pacto poteſt, vt dicit lex,quominus quis aliquid detineat,vel de facto faciat,vel etiam in ſeipſum ſæuiat, niſi prohibeatur à iudice, vt toto titu.ff.de his qui ſibi mor.cõſci.Nam licet lex ꝓhibere poſsit detentionem iuris,non tamen poteſt prouidere,quin aliquis, ſi vult, beneficium de facto non occupet,& illa detentio facti ſufficit,quo ad iſtam regulam ſecundum interpretationem Dominorum.

Facti facultas.

Non obſtant notata in d.c.quo iure.quia licet illa negari poſſent,cum non ſit lex aliqua hoc prohibens. Nihilominus dici poteſt,quòd illa detenta,quæ prohibetur hæretico,debet intelligi in dubio de detẽtione iuris,nõ autem de detentione nudi facti,qua ſola contenta eſt regula iſta, quia ſecundum communes regulas appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti,vt latè tradit Alex.in l.1.in prin.in 1.6.col.verſi.quærit Bart. ff. de acquir.poſ.Et licet dicta deciſio iſtis rationibus expugnari poteſt,tamen in iudicando magna eſt authoritas illius gloſ.Gemin.& Præpoſiti,licet nihil allegent:de hoc tamen in regula de triẽnali adhuc aliquid dicam.Et iſta omnia quæ dicta ſunt,procedant in poſſeſſore hæretico: in impetrãte verò hęretico,dixi ſuperius in tertia quęſtione.

Detentionis appellatione intelligi.

QVAESTIO LIII.

QVAERO,an iſta regula defendat poſſeſſorem priuatum beneficio,ob non ſolutionẽ penſionis?

Poſſeſſorẽ defendere Priuatum beneficio.

SOLVTIO.Rota iſtũ caſum de anno.M.D.XXIX. mẽſe Octob.corã Staphileo deciderat:vt adnotauit D.P. And.Gãmarus auditor inſignis in memorialib.ſuis.Et cõcluſerunt domini,ꝙ talis poſſeſſor regula non deſẽdatur. Ratio fuit,qa licet iſta regula ſit inducta in odiũ impetrãtis

gis,tamen ex quo conſentiens penſioni videtur à principio conſenſiſſe priuationi ob non ſolutionem,non debet adiuuari regula,nec poteſt in hoc conqueri.quia conſentienti & volenti non fit iniuria.vulg.l.ſci enti.de regu.iur. lib.6.Et ſic iſto caſu initium attenditur.argu.eorum, quæ dicit Lap.alleg.lib.24.Hinc eſt,quòd licet paupertate oppreſsis ſoleat concedi beneficium capituli Odoardus. de ſolut.ſecus tamen eſt in debitore penſionis, vt dixi late in tract.ſignaturæ.

QVAESTIO LIIII.

QVAERO, an regula iſta defendat execrabilem poſſeſſorem annalem?

SOLVTIO.Poteſt dici quòd ſic,quia defendit quemlibet detentorem,dummodo detentio non ſit improbata à iure vt in hæretico,de quo proximè q.52.dixi & in execrabili expeditum videtur:quia pluries fuit dictũ in Rota,execrabilem ſaltem detinere: quia à detentione non reperitur prohibitus , quinimo neque poſſeſsionem amittit. ſed vt ea priuetur , debet prius citari,vt patet in capitulo,licet epiſcopus. de præbend.lib.6. & faciunt ea quæ dicit Petr.de Anch.conſil.157.

Execrabilis poſſeſſor.

Prohibitus, vt à poſſeſsione priuetur debet prius citari.

Sed pro vera ſolutione iſtius quæſt. diſtinguendi ſunt duo caſus.Primus eſt , quando beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis.Et tali caſu, quia datur poſſeſsio , aut ſaltẽ detentatio,iuuatur iſta regula.& ita procedit tex.in d.c.licet epiſcopus.Secũdus caſus eſt.quando execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixum in d.extrauag.tunc, quia extrauagans prædicta ſeruationem inducit,cum decreto poſſet teneri,execrabilem non defendi iſta regula. Ratio eſt,quia per decretum reſeruationis annichilata & improbata fuit qualibet poſſeſsio,&facti detẽtatio.vt dicit notabilis deciſ.1.in tit.de reſti.ſpol.deciſ.j.antiquiori. Et vbi non datur poſſeſsio vel detentatio,iſta regula non habet locum.Hinc voluit Rota in vna Gienen.de qua in proxima.q.faciam mentionem,quòd talis exſpoliatus nõ reſtituitur.Quod etiam tenuerunt Moder.in tract.reſeruatio.in 41.effectu.Sed quicquid ſit Rota tempore meo tenuit vtroque caſu cõtra ſi.quia ex quo iſta regula nullum requirit titulum,neque bonam fidem,qualibet occupatio ſufficit in odium impetrantium beneficia poſſeſſorum viuentium certo modo.

QVAESTIO

QVAESTIO. LV.

Obſtare impetranti beneficiũ per alterius aſſecutionem.

QVAERO, an regula iſta obſtet impetrãti beneficiũ per alterius aſſecutionẽ, vel per non promotionem?

SOLVTIO. Quidam antiqui Doct vt Ioachi. de Narnia, Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanen. & alij pleri que tenuerunt, regulam hoc caſu non habere locũ, vt apparet lib. 1. & 14. allegat. illorum temporum. Moti hac tãtum ratione, quia regula loquitur de beneficio vacãti ex perſona alterius quàm poſſeſſoris, & ſic ex antiqua vacatione ante poſſeſſionem annalem, vel poſt, & tali caſu impetranti poſt poſſeſſionem annalẽ obſtat regula, ſed hæc nõ verificantur in vacatione contingente ex perſona poſſeſſoris, eo maximè, quia iſta eſt quædam priuatio iuris.

Tamen quicquid ipſi dicãt, Rota contrarium tenuit, vt refert hic Gloſſator in fi. & ſequitur. d. Guliel. in collecta. deciſionũ Rotæ. Et ita etiam in vna cauſa capellaniæ Pacen. coram. d. Staphileo. 19. Octob. M. D. XXIX. concluſum fuit, vt atteſtatur. d. Pet. And. Gammar. in quibuſdam ſuis memorialibus deciſionum Rotæ. Ratio deciſionis fuit, q͂a iſta regula indiſtinctè loquitur: ergo non eſt facienda differentia, an aliquis ex perſona poſſeſſoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis ſit intruſus per annum antea, & pacificè per dictum tẽpus poſſideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & non promoto locum habebit: quia illi antequam poſſeſſione priuentur, poſſunt per annum beneficia detinere: & talis poſſeſſio, ſiue detẽtatio ante ſententiam conſideratur à iure, vt patet in cap. licet epiſcopus. de præb. lib. 6. vbi tex. diſponit execrabilẽ antequã citetur à poſſeſſione amoueri nõ debere, ex quo apparet poſſeſſionem illam ante amotionis tempus coloratã dici poſſe. Hinc eſt q͂ eſt locus reſtitutioni, ſi illa expolietur, vt dicit Compilator deciſionum Rotæ in titu. de reſt. ſpolia. deciſ. 3. in vltima additione.

Execrabilis ante quã citetur. &c.

Sed vlterius cogitanti videtur adhuc prima opin. ſuſtineri poſſe, in qua Gloſſator hic, & antiqui aduocati fuerũt Ratio iſtius opi. eſt quia illa impetratio, de qua hic quęritur, eſt quædam priuatio iuris: quòd, quemadmodũ ſuperius diximus in alia quæſt. regula iſta locum nõ habet in impetrante per priuationem rationib. & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia ſi conſtat poſſeſſorem eſſe execrabilem, apparet de notorio nõ iure eius, & per cõſequens eius poſſeſſio & detentatio improbatur à iure,

iure,adeo q̃ ſi ſpolietur,reſtitui nõ debet,ſicut de hæreti co ſuperi⁹ diximus.& licet Compil.in d.deciſ.3. tenuerit execrabilem expoliatum eſſe reſtituendum,eius opi.vltra hoc q̃ eſt vnius tantum doct,nihil tamen pro ſua opi.allegat.imò contra eius opin.cõcluſit tempore meo Rota in vna Ginen.beneficiorũ coram R.P.D. Petro Vortio nunc epiſcopo Aquen M.D.XXXII.die 8. Octob.cõtra Rodericum Lopez,pro quodã capellano,& familiari Reueren Card.Giené aliâs Baien.vt ego tũc adnotaui,quæ voluit execrabilẽ expoliatũ non eſſe reſtituẽdũ.pro qua deciſ. inter plura,quæ breuitatis cauſa omittũtur.allegatũ fuit conſil.Old.227.vbi expreſſe tenet execrabilem nõ eſſe reſtituendum.& idem probat Rom.in conſ.499.& eſt deciſ. dominorũ in antiquis.nu.371.cum qua tranſit Aob.in diſput.Titius.in 3.dubio & in c.in literis. colum.penul. de reſ.ſpol.Corſet.in tract.de reſt ſpol.fallen.17.& 33.Non enim videtur iuri nec rationi cõſonum, vnde quis pœnã meretur,pręmium & fauorem reportare.l.congruit.de offic.præſ.& quia reſeruatio.d.extrauag.inficit etiam detentationẽ,vt probo ſuperius in alia.q.Sublata igitur detentatione,regula iſta locũ non habebit,niſi dicamus,prout in illa.q.de hæretico dixi,execrabili prohiberi detẽtionẽ iuris,prout in dubio pręſumitur, non autẽ detentationẽ nudi facti,quæ quo ad iſtam regulã ſufficit:& quia regula de triennali execrabilẽ defendit,vt tenuit Rota, & ibi latiſsimé dixi,ergo idem dicendũ eſſet in iſta regula. aut eodem modo tenendũ eſſet in vtraque,ne titulus coloratus in regula de triennali deberet illũ iuuare quia ſi execrabilis ꝓhibitus eſt poſsidere & detinere,ſine poſſeſsione præſcriptio nõ ꝓcedat,vt dicit regula iuris:nec titul⁹ quo ad poſſeſſionẽ aliquid facit,quãdo illa ꝓhibetur,pręſertim,quia Gemi.in d,ca. licet.negat execrabilẽ habere poſſeſsionem,neque titulum coloratum.Pro reſolutione igitur iſtorum videnda ſunt,quæ in dicta regula ſcribam. *Execrabilis.*

QVAESTIO LVI.

QVAERO,an primus reſignãs poſſeſſor annalis defendi poſsit iſta regula cõtra tertium reſignatariũ habentem cauſam à ſecundo reſignante? *An prim⁹ reſignans annalis, &c.*

SOLVTIO.Iſta quæſt.fuit propoſita per d.Iacobum Simonettam menſe Iulio M.D.XXXI.in cauſa Hiſpalen. beneficiorum,& tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi quòd nẽ, quia talis reſignans

videtur

videtur habere improbam detentionē, adeo quòd ſpoliatus non reſtitueretur, ſed nihil ſuper hoc fuerat informatū: ſed ea omnia per Dominos fuerūt ex tempore dicta.

Intruſi omnes *Detētatio reſignantis.*

Nā certè contraria opi. videtur firmior, quia clarum eſt, ꝙ licet primus reſignans ex reſignatione, quam fecit, tranſferat titulū & poſſeſſionem, vt dicit deciſ. in not. 23. tamen poteſt manere in detentione quam non transfert, vt ibi dicitur, quæ ſola ſufficit ad ſe tuendū beneficio iſtius regulæ: quia, vt ſæpe dictum eſt, omnes intruſi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuantur iſta regula, vt concluſerunt ſæpe domini, & maximè in caſu iſto, in quo detentio primi reſignantis eſt tanti momenti, quòd ſi in ea perſeueraſſet per trienniū, præſumeretur retroceſsio, vt tenuerūt Domini propter æquitatē alleg. Lapi. 89. in caſu vero propoſito ſi primus reſignans nō fuerat triennalis detētor, ſufficit ergo ſola aſinina occupatio, vt iuuet eum quo ad exceptionē regulę, ſicut iuuat excommunicatum, homicidā, & alios criminoſos & intruſos, imò expoliatorē non violentū, vt dicā in alia. q. nec reperio quòd in iſto primo reſignante detētio fuerit improbata à iure, prout tunc de improuiſo dicebatur, q̃a hoc iure nō cauetur, imò in hæretico qui eſt cæteris peccatorib. deterior, quē Domini noluerūt iuuari, regula, nō reperitur reprobata detentio, niſi per dictum Geminia. & Alexandri, tenentis hoc abſque aliqua authoritate iuris. ſed in hæretico poteſt deciſio tolerari, ex quo habet ſaltē aliquos doctores egregios ꝓ ſe, licet ſuper hoc fuerit multū diſceptatum. Sed in caſu noſtro nullus vnquā hic dixit ꝙ ſit reprobata detentio. ſed pro opi. Dominorum vide quæ dicam in q. ſeq. Et interim tenenda eſt prima opin.

QVAESTIO LVII.

Annalis poſſeſſor renuntiās alteri beneſi. &c.

QVAERO, nunquid annalis poſſeſſor renuntians alteri beneficium ſuum, qui poſt renuntiationem in eius poſſeſſione per annum pacificè remanſit, de iſta regula cōtra impetrantem dictum beneficium per obitum reſignatarij excipere poſsit?

SOLVTO. Iſte caſus in indiuiduo in Rota ꝓpoſit' fuit per R. D. Sylueſtrum Darium 18. Decemb. M.D.XXXI. in cauſa Burgen. canonicatus de Veruieſca, & tunc inter loquendum in partē affirmatiuā inclinabant Domini: quia renuntians continuauit ſuam poſſeſsionem priorem quā habuerat ante reſignationē poſt renuntiationē, ita quòd

tempore

tempore impetrationis reperitur annalis. Preterea facit, quia licet iſtius renuntiantis poſſeſsio per renũtiationem amiſſa fuerit, vt ſuperius in proxima quæſtione dixi, eſt verum reſpectu poſſeſſionis ciuilis, quæ animo retinetur, ſecus verò reſpectu naturalis, quam per reſignationem non dimiſit, ſed illam detinẽdo cõtinuauit. vt dicit Cald. conſ. 4. de renunt. & deciſ. prima, de renunt. in no. & propterea illa detentio, ex quo eſt annalis, debet eſſe in conſideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtique poſſidere videtur, ſaltem largo modo, vt dicit Alexan. in l. 1. in prin. in 5. col. nu. 18 & §. adipiſcimur. nu. 9. ff. de acquiren. poſſeſ. & videtur glo. in c. cauſam. de præſcrip. Et ideo detentori interdictum recuperãdæ detẽtionis conceditur. vt dicit prædicta deciſio, & tradunt Inno. & alij in c. literis. de reſt. ſpoliat. & Alexan. in d. l. 1. in princ. nu. 66. & Innoc. in c. ſuper hoc. de renunt. Et ſecundum dictas deciſiones ita Rota de anno M. D. X V I. coram d. Ioan. Staphileo in vna Segobin. Archidiaconatus, pro N. de Roias. Et iterum coram R. P. D. Petro Vortio in alia Calagurritana Abbatiæ de Logrogno, pro Franciſco de Sylua contra Aluarum de Gabredo. 3. Nouemb. 1531. iudicauit. Si igitur Rota reſtituit ad talem detẽtationem, vtiq. erit talis detẽtatio conſiderabilis quo ad iſtam regulam, quæ nullum titulum requirit. Et quòd in tali detentione habeat locum iſta regula tenuit nuper Rota 20. Maij. 1538. coram R. D. Ioanne Paulo Ptolomæo in vna Hiſpalen. capellaniæ ſanctæ Catharinæ. in qua domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ eſſe locum: verum quia poſtea conſtitit per teſtes Antonium del Corro, de cuius poſſeſsione annali dabatur, non percepiſſe fructus poſt renũtiationem quam fecerat, & per conſequens non detinuiſſe: & poſſeſsio eius ante renuntiationem non ſufficebat ad annum niſi iungeretur cum detentione facta poſt renuntiationem, ideo ex iſto capite non iuuit illum regula.

Detinens largo modo,

Detentor,

Et licet prædicta ita ſe habeãt, nihilominus cõtrarium de iure ſuſtineri poſſet, videlicet ꝙ prædictus detẽtor, qui renũtiauit beneficio ſuo, non poſsit ratiõe prædictæ anterioris poſſeſsionis annalis ſe tueri ex iſta regula, ſub prætextu quòd ante renũtiationem fuerat annalis poſſeſſor.

Pro quo eſt diligenter conſiderandum, quòd triplex eſt detentatio: quædam eſt iuris, quam tenent poſsidentes, & vſufructuarij: alia eſt facti, vt colonorum & ſeruorum, de

Detẽtatio triplex.

OO quib.

quibus per Bart.& Alex.in l.1.ff.de acquir. poſ. tertia eſt meri facti,& beſtialis,quæ dicitur Aſinina,de qua loquuntur Docto.in l.3. de acquir.poſ. & eſt illa quæ tenetur ex nullo iure,ſed de facto, & propria authoritate, qualis eſt iſta de qua loquimur,retenta per illum qui renũtiauit iuri ſiue beneficio ſuo;quia,vt dictum fuit,per renũtiationem huiuſmodi renũtians perdit ius, & poſſeſsionem ciuilem & naturalem,vt latè probant deciſ.Rotæ in antiq.67.tit. de renunt.quæ incipit,nota quòd reſignans,&c.& Io.An. Inno.& Abb.in c. ſolicite.de reſtit.ſpol. & eſt text.in l.3. §.in amittenda,& in l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acquir. poſſeſ.& ibi not.expreſſe Alex. ſolo enim animo vtraque perditur vt ibi dicitur. Ergo ſi adhuc ille qui renũtiauit, inſiſtit beneficio, dicitur de facto tenere: & ideo fructus non acquirit, ſed probata renũtiatione cõdemnabitur in eis à tempore reſignationis,vt tenet Rota deciſione 158. incip.licet reus,titulo de renũtia.in no. Et ratio eſſe poteſt,quia iſte talis, ex quo non habet titulum,neque poſſeſsionem,non habet colorem poſsidendi,& ideo fit talis condẽnatio: ſecus verò vbi haberet poſsidendi colorem, quia tunc à tempore motæ litis fieret cõdemnatio,vt declarat Rota deciſ.vigeſimaquarta,titul.de reſt.ſpol.in no. Cum igitur iſta detentatio,quæ incepit à die reſignationis,tali detentori regulæ auxilium non præſtat. Nec dicatur quòd illa detentio fomentari videatur ex poſſeſsione præambula,quia hoc eſse non poteſt pluribus rationibus. Prima, quia renuntians ante renuntiationem non detinebat,ſed verè & iuſtè poſsidebat,& illa poſseſsio per renuntiationem fuit extincta,& mortua,& ſequens detentatio de facto de qua loquimur, poſt renuntiationem incepit.& ideo non poteſt dici poſseſsio conglutinata,nec cũ detentione cõtinuata,ſed magis de nouo acquiſita, ex eo, quia animus continuãdi operatur nouam acquiſitionem, ſecundum Bar.Angel.Imol.& Alex.in l.3.in prin.ff.de acquit.poſseſ.quæ cum non ſit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex poſseſsione anteriori,ſed ſit multum diuerſa ab ea,cum aliud ſit poſseſsio,aliud detentio, vt dicitur in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq. ff.de verb.oblig. & l.quòd ſeruus.ff.de acquir.poſseſ.cum ſimilib.vt tradunt Moder. ex diuerſis non fiet cõiunctio. l.Papinianus.ff. de minor. cap.præſentia.de probation.

Expenſarum condemnatio

Eſt igitur concludẽdum,iſti detẽtatori regulam non iuuare

uare. Nec obſtat, quòd detentor habet remedium recuperandæ detentionis ſi ab ea eiiciatur, vt deciſ. 1. de renunt. in no. quia illud eſt verum in detentore iuris & facti, qui habet colorem poſſidendi, vt declarat Alex. & Mode. in d. l. 1. in. 16. col. num. 66. de acquir. poſſeſ. Secus vero eſt in detentore aſinino, & de facto, qui nullum colorem poſſidendi retinet, vt colligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff. de de vi & vi arm. Nam talis etiam de ſtylo hodierno Rotæ nō reſtituitur, quia reſtitutio nō datur ſine colore, iuxta doctrinā Inno. in c. in literis. de reſt. ſpol. Nam ex quo hic deficit primum extremum, non poteſt agere ſpolio, iuxta not. in c. conſultationib. de offi. deleg. nec obſtat dictum Inno. in d. c. ſuper hoc. quia loquitur in prophanis, vt patet ex iurib. allegatis per eum, licet Abb. in d. c. ſolicitè. aliter reſpondeat: diſtinguendo quòd aut ille qui renūtiat, ſtetit longo tempore poſt ceſsionem in beneficio, & tunc præſumitur iuſtè poſſediſſe: quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit d. 1. deciſ. quod veriſimile eſt ad c. illud, cum materia, de præſumptio. quia aliàs ordinarius eum ſine titulo tanto tempore nō toleraſſet, vt dicit Lap. alleg. 89. & Milis in ver. beneficium impetrās: & Anch. conſi. 117. Et tūc ſi talis detentor expoliaretur, eſſet reſtituendus, & eodem modo iuuaretur iſta regula, ad quā ſufficeret ſtetiſſe per annum, quo ad iuſtificādam detentionem, licet Lapus requirat longius tempus, ſaltem triennium ſecūdum interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam quo ad regulam de triēnali canonizata eſt in curia. Sed vbi detētor nō eſset annalis, nec triēnalis, ſed quadrimeſtris, vt in caſu noſtro, & ex quo nullum habet colorem iuſtæ detētionis, non debet iuuari beneficio iſtius regulæ, nec reſtitutionis, licet quo ad hoc de reſtitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi 52. lætatus ſum. in fi. & dictum Abb. in d. c. in literis. & deciſio 1. de renunt. in no. quæ cōtrarium tenent. Tamen cōtraria opin. hodie practicatur, videlicet ꝙ in beneficialibus requiratur colorata poſseſsio quo ad reſtitutionem petendam. Et ita hodie ſeruat Rota, & olim per deciſionem 7. in titul. de proba. in no. aliàs ſecundum numerum. 257. & Egid. deciſio. 49. cum ſequentibus & 99. & hoc fuit introductum ne daretur vitioſus ingreſsus. ca. vnico. de eo qui mit. in poſseſ. cau. rei ſerua. in. 6. & ne ex vitio ſuo quis commodum ſentiat, iuxta l. quod ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & ideo reſtitutio adminiculum iuris de

Detentor habens remedium. &c.

Reſtitutio non datur ſine colore

Spolio agere.

Detentator annalis.

Ingreſſus vitioſus.

Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat. ſiderat, vt tradit Bald. in l. vnica, C. ſi de mo. poſſ. in 2. col. & ideo dictum Innoc. & deciſio Rotæ ſuperius in contrarium allegata, iſto caſu non procedent, cum loquantur in prophanis, vel in detentore cũ aliquo alio titulo, præſertim, quia dicta deciſ. 1. de renuntia. non ſe firmat, ſed incidenter illud tenet. Nec minus obſtat deciſio nouiſſima facta de annno M D. XVI. coram Staphileo, quia illa nõ loquitur in caſu noſtro, ſed cum ſpoliatur quis à tertio iniuſtè, & de facto: ideo ex colore longæ detentionis poteſt reſtitui. & ſic facit illa deciſio pro iſta parte. & pro iſta etiã reſoluitur conſiliũ Calderini non eſſe verum, cum per renuntiationem vtraque poſſeſſio amittatur vt ſuperius dictum eſt: & poſito quòd retineret naturalẽ, vt ipſe dicit, illa ſine colorato titulo non ſufficit, per ea quæ dicta ſunt & tradit Socin. in l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. poſſeſſ. & ſunt caſus in d. capitu. ſolicitè. & capitu. accepta de reſtitu. ſpol. qui indiſtinctè loquuntur, quo ad effectum re-

Poſſeſſio à iure damnata. ſtitutionis. Nã poſſeſſio à iure damnata non iuuat poſſeſſorem, niſi fuerit tãti temporis, de quo non eſt memoria, vt dicit Bald. in l. ius eius. C. de probat. & in l. 2. verſicu. quæro nuuquid. C. de ſentent.

Detentator largo modo. Nec obſtat, ꝙ detentator largo modo dicitur poſſeſſor: quia eſt verũ in detentore iuſto, vt in colono, vſufructuario, & ſimilibus. ſecus verò in iniuſto, temerario, & de facto, vt in iſto de quo loquimur, quia talis nõ dicitur poſſeſſor largo modo, nec ſtricto. Et præſuppoſito, ꝙ huiuſmodi detentio ſub poſſeſsione comprehẽderetur, nõ poſſet tamen iſto caſu iuuare detinentem, ex eo, quia licet ante renuntiationẽ poſsidens diceretur detinere, illa detẽtio iuncta cum poſſeſsione fuit iuſta: iſta verò quæ poſt renũtiationẽ tenetur, ſiue fuit poſſeſsio, ſiue detẽtio, eſt iniuſta, diuerſa à prima, & alterius ſpeciei, quo caſu non poteſt continuari, nec coniungi cũ poſseſsione, vel detẽtione anteriori, quæ iuſta fuit, iuxta gl. in l. 2 §. ſi ſub conditione. ff. pro empto. & ideo non data cõiunctione præcedentis poſseſsionis, iſta ſola detentio non eſt ſufficiẽs ad iſtã regulam. Et pro iſta parte faciunt quæ dicta fuerũt in præcedẽn. q. & quæ dicentur infrà. q. 58. incip. quid ſi quis poſsidet, &c. Tamẽ licet iſta quæ dicta ſunt de rigore iuris ſuſtineri poſsunt, nihilominꝰ quo ad iſtã regulã, nõ militãt, in qua ex longæua interpretatione Rotæ ſufficit ſola detẽtio, etiam aſinina & iniuſta. Ratio eſt, quia lex impetrantes

petrantes certo modo beneficia viuentium multū abhorret: vt in c. 2. de cōceſ. præb. & dixi latius in regula, de impetr. benef. viuentium. & regula iſta nō tam iniuſtam poſſeſſionē, quàm improbum impetrantis animū improbat: & ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contētam obſeruandam, qua obſeruata, ſi bonum ius proſequētur, iniuſtus detentor cōdemnabitur, aliàs in dubio papa poſſeſſori fauere intendit, & ita ſæpe rota tales ad exceptionem regulæ admittit, vt refert D. Guliel. hîc, & quòd iſta regula locum etiam habeat quādo quis ſubrogatur in ius alterius tertij, quàm poſſeſſoris, tenuit tota Rota in vna Hiſpalen. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die 7. Februarij M. D. XXXIX. & dicetur infrà alia. q. Nec obſt. ꝙ nudus detētator expoliatus non reſtituitur, quia eſt verum, quando ſe ſine aliquo titulo intrudit, ſecus verò vbi titulū habet ab eo qui dare potuit, etiam ſi fuerit reuocatus: qa tali caſu detētio eſt reſtituibilis, & ita procedit deciſ. 1. de renūciat. in no. & poſſunt prædicta omnia cōcordari. *Detentio aſinina & iniuſta.*

QVAESTIO LVIIII.

QVAERO nūquid iſta regula deffendat illegitimū poſſeſſorem annalem de cuius clericatu, ordinatione vel diſpenſatione non conſtat? *Illegitimus poſſeſſor.*

SOLVTIO. Iſta q. in Rota coram. R. P. D. Marcello de menſe Martio. M D. XXXIII. in vna Placentina decanatus diſcuſa fuit inter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Alphonſum reum poſſeſſorem, & opponentem de iſta regula. pro parte negatiua, videlicet quòd illegitimus nō defendatur regula. Adducebatur primo, quia regula de poſſeſſore loquens debet intelligi de habili, vulg. l. vt gradatim ff. de mu. & hono. ſed illegitimus non eſt huiuſmodi. igitur, &c. Secundo pro iſta parte facit, quòd diſpoſitio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. hoc probatur: quia canones volunt, quòd quilibet poſſit clericatum ſuū ſola reputatione probare, vt deciſ. 4. & 14. in titu. de probat. in antiquis. Et tamē illæ deciſiones nō procedunt in illegitimo, vt tenet Rota: & eſt ratio, quia in illegitimo eſt præſumptio cōtra eū, iuxta ea quæ not. Rota deciſ. 13. de proba. in antiq. Et ſecunda eo. tit. in antiquiorib. Et ſic apparet, ꝙ dipoſitio generalis de clericis nō habet locū in illegitimis. ergo idē dicendū videtur in iſta regula, ex quo eſt odioſa & pœnalis. ꝓ quib. facit gl. in cle. 1. in verbo, liberi, de baptiſ. quæ vult illegi *Præſumptio cōtra illegitimū*

timo nõ includi in diſpoſitione legali, quãtũ ad cõmodũ.

Illegitim⁹ expoliat⁹ nõ reſtituitur. Præterea, quia illegitimus expoliatus non reſtituitur, vt tradit Abb. in capitu. conſtitutus, de fil. preſbyt. hoc autem non procedit, niſi quia in eo comprobatur poſseſsio & detentio, ſicut de hæretico, dicit cardin. Alexand. in c. quo iure in 3. colum. 8. diſtin. igitur, &c. Iſta ſunt, quæ pro iſta opi. facere videntur.

Quibus non obſtã. contrarium videtur verius. In primis nõ eſt verum iſtam regulam reſtringi ſe ad habiles, vt in propriis terminis, & in eodẽ caſu Rota iudicauit in regula de triẽnali, vt ibi latius dicam, & hoc manifeſtius in diſcurſu pluriũ. qq. iſtius regulæ apparebit. Nec obſtat quem in dubio laicum reputari, vt tradit Decius in conſi. 125. colum. 1. & Ripa. in cap. 2. in 2. col. de iud. quia hoc eſt verum in dubio, ſed hîc videmur eſſe in claro: quia iſte Lazarus per plures annos celebrauit in eccleſia præſentibus & patientibus ſuperioribus: qui ſi talis non eſset, non eum permiſiſsent, vt not. in ca. ordinarij. de offic. ord. lib. 6. & tradit Pet. de Ancha. conſil. 117. & Lap. alleg. 89. Modern. in c. illud de præſump. facit deciſ. Rotæ. 84. incip. nota, quòd vbi contra aliquem, &c. in antiquis. & deciſ. 404. & Bellam. deciſio. 645. igitur talis præſumitur clericus. *Præſumptio quando amitti ſoleat.* & Doctores loquuntur, quãdo nullæ præſumptiones militant in contrarium: ſicut hic tali caſu recedimus à præſumptione iuris. Prout in ſimili caſu voluerunt domini in prǽterita audientia huius menſis Iunij M.D.XXXVIII. in vna cauſa Placentina legati coram me, videlicet quòd prǽſumptio. §. defuncto. l. miles. ff. de adult. quòd quis præſumatur filius mariti in dubio, quando vxor eodem tempore moratur cum marito, & amaſio tollitur, quando in contrarium ſunt plures præſumptiones, vt ibi, de quo tamen latius in meis notulis ſcripſi.

Nec obſtat baſtardum ſpoliatũ nõ reſtitui, quia hoc eſt falſum. Nam Abb. in d. cap. conſtitutus. non dicit hoc, & caſus poſitus ibi per Abb. ſecundum regulã procedit, qui *Spoliatus legitimus.* non adaptatur caſui noſtro, quia ibi agebatur de beneficio poſseſso per illegitimum, quod pater eius immediatè poſsederat, & iſte defectus tituli erat notorius, vt ibi dicitur, quo caſu regulariter procedit, quòd ſpoliatus etiam ſi ſit legitimus debeat repelli, exceptione notoria de nõ titulo, vt tradit latè Corſet. in tracta. de reſtitu. ſpol. in 1. col. poſt Abb. in c. cum eccleſia. de cauſ. poſseſ.

QVAESTIO LIX.

QVAERO, quid ſi quis tempore vnius papę per ſex menſes,& illo mortuo tẽpore ſucceſſoris per alios ſex mẽſes pacificè beneficium poſſideat, an poterit iuuari regula iſta contra impetrantem? *Pacificè beneficiũ poſsidere.*

SOLVTIO. Videtur concludendum quòd non, quia tẽpore primi Pontificis non poſſederat, niſi per ſex mẽſes, & ſic non poterat vti regula: quia mortuo illo primo Põtifice, expirauit regula. Succeſsit alius Pontifex, & tẽpore iſtius Pontificis militabat regula pro ſuo tẽpore, ſed illa non poteſt trahi retro, quia ſicut lex in dubio reſpicit futura, non autẽ præterita, niſi de præteritis caueatur, vt in ca. 2. & fin. de conſtitu. Præſertim, quia regula tempore eius conditoris tantum viuit & non trahitur retro. Et verum eſt dicere tempore iſtius ſecundi Pontificis, niſi per ſex menſes poſſediſſe, & regula non afficit, nec ligat impetrantem niſi tempore quo viuit regula, & quo ad hoc vt illa locum habeat, requiritur quòd poſſeſsio annalis inpetrationem non præcedat, quæ in q. propoſita nõ cõcurrunt. igitur hoc caſu regula locum non habebit. Nam & ita in facti cõtingentia Ioan Baptiſta. de ſancto Seuerino, vulgo Cacialupus, quibuſdam reſpondit. *Regula reſpiciens futura, non autẽ præterita.*

Tamen ſaluo meliori iudicio, ego putarem contrariã opinonem eſſe veriorem, videlicet regulam obſtare impetranti non ſeruanti requiſita in ea. ratio eſt, quia tempore ſecundi Pontificis iſte poſſeſſor reperitur annalis, & regula iſtius Pontificis capit ipſum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, niſi quod tempore impetrationis poſſeſſor per annum immediatè præcedentem poſsideat, vt hic, & illa conſideratio Cacialupi eſt quædã fallacia æquiuocationis, vt de ſe patet. Videnda ſunt tamẽ quæ ad iſtam. q. latiſſimè ſcribam in regula de publican. reſig. quæſtio. 6.

QVAESTIO LX.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in eo qui reſignauit, & reſeruauit ſibi omnes fructus, in quorum percipiendi poſſeſsione exiſtit? *Reſeruare ſibi fruct⁹*

SOLVTIO. Iſta q. modo de mẽſe Martio M.D.XXXIII. fuit propoſita per R. P. D. Marcellum in vna Placentina Decanatus, in qua cõcluſum fuit per Dominos, quòd ſi reſignãs fructus cũ denominatione, ac ſtallum in choro, & vocem in capitulo ſibi reſeruauerat, tali caſu regula iu-

uaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut verò reſignãs non niſi ſolum fructus reſeruauerat, & quia habentur loco penſionis, & regula iſta loquitur de titulo, quod impetratur: ideo non habet locum iſte text. Et iſtam quæſt. etiam latius attingam in regula de public. reſig.

QVAESTO LXI.

Annalis poſſeſsio.

QVAERO, an liceat mihi impetrãti allegare annalẽ poſſeſsionem mei aduerſarij ad excludendum ius tertij de quo excipit contra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento quòd prius impugnauerã eius poſſeſsionem annalem ſub prætextu ſimoniæ?

SOLVTIO. Quia. q. iſta varios habet ſinus, ac propterea ancipitem materiam cõtinet, propterea eam ad vtrãque partem diſputabo, vt ſi poſtea caſus contingat, habeat quiſque argumenta quibus partem ſuam tueatur, quouſque Rota vltimum calculum ſua ſententia ponat. In primis igitur dicẽdum videtur impetrantem hoc caſu minime ſe regula iſta tueri poſſe, ex eo, quia iſta regula in fauorem poſſeſſoris, & non impetrantis ædita fuit: ergo poſſeſſori annali competit execeptio eius, non impetranti non poſſeſſori: aliàs ſequeretur, quòd odium impetrantis hic conſideratum in eius fauorem conuerteretur, contra l. quòd fauore. C. de legi.

Sed ad hoc poteſt reſponderi, regulã eſſe realem, & ſic quilibet etiã nõ poſſeſſor de ea excipere poteſt, nec ſatis conſtat regulam in odium cuiuſlibet impetrantis æditam fuiſſe: ſed calũnioſi & improbi dũtaxat, vt in tex. apparet.

Secundo, quòd impetrans regula ſe tueri nõ poſsit, facit: quia in caſu propoſito impetrans prius cõtra poſſeſſorem, tanquam intruſum & ſimoniacum, & propterea tanquam contra nulliter poſsidentem ratione ſimoniæ commiſſæ litem mouerat, & ſic eius poſſeſsionem impugnauerat: & ideo ex illa poſſeſsione contra eunden poſſeſſorẽ, & contra ius tertij ab eodem poſſeſſore contra ipſum impetrantem productum iuuare ſe non poteſt, vt in ca. ex eo de regu. iur. lib. 6. & tradit in notabili caſu Abb. in ca. diuerſis. col. penul. num. 4. verſi. ſed tunc remanet, de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare nõ licet, vt dicit regula iuris in c. mutare. de reg. iur. lib. 6. & in l. nemo mutare. ff. eo. titu. & declarat Bart. in l. Papinianus. §. ſed nec impuberi. ff. de inoffic. teſtam. & præſertim hoc in perſonis eccleſiaſticis deteſtatur, vt in clem. j. de

Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet.

renuntia

renuntia.cũ ſimilibus. Et ſic licet quilibet de poſſeſsione annali alterius cõtra impetrationem tert j excipere poſ-ſit, cum regula ſit realis, non tamen ille qui poſſeſsionem illam reprobauit & impugnauit. Nam viam quã eligit, & approbauit, illa ſibi patere debet, arg. l. ſi mulier. ad Vel-leianum. Sed ad hoc etiam reſpõderi poteſt neminẽ pro hiberi variis exceptionib. vti. ca. nemo. de reg. iur. lib. 6. & ꝙ quis impugnat vna via, poteſt ex alia approbare, vt not. Abb. & Moderni in c. cum venerabilis. de except. & in capitulo, cum inter, de renuntiat.

Exceptionib. variis quis vti nõ prohibetur

impugnatum vna via poteſt. &c.

Quarto pro dicta opi. facit, quia impetrans, nec quiuis alius nõ poſſeſsor, nõ poteſt de iure tertij excipere ad in fringendem gratiam tertij, iuxta not. per Barto in l. 2. ff. de excep. rei iud. & hoc ſequitur. Rota. Sed ad hoc etiã re ſpondetur, quòd impetrans excipiẽdo de regula non dat de iure tertij: quia regula eſt ius publicũ vnicuique com petens. Ex prædictis igitur apparet quęſtionẽ iſtam eſſe dubitabilem, & ita eam ſub dubio relinquo, quia eadem q. pendet modo in Rota ſuper regula de triennali, & ideo illius deciſionem ibi ſcribam.

Impetrãs non poteſt de iure, &c.

QVAESTIO LXII.

QVAERO, nunquid exceptio illius regulæ competẽs cedenti beneficium, competat ceſsionario?

Exceptio cõpetens..

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non, prout in quadam cauſa Iſcl ana coram D. Iacob. Simonetta tentum fuit tempore Leonis, vt ipſe idem adno tauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus deciſionum Rotæ, ſub titu. de reg. Canc. deciſ. 16. vbi cõclu dit, impetrantem nõ teneri cauſam proſequi infra annũ hic deſignatum cum ceſſionario, quãdo poſſeſsor infra il lum annum renuntiat. Quod iſta ratione probat, quoniã ſicut contra mortuum poſseſsorem annalẽ nõ teneretur impetrans cauſam infra annum terminare, etiam ſi alius in locũ defuncti ſubrogaretur: Ita neque quando poſſeſ-ſor annalis renuntiat, quia reunntiatio eſt mors ciuilis, vt in cap. ſuſceptum. de reſcript. lib. 6. & habet eundem effe ctum, quàm naturalis: & ideo vtrobiq; millitare debet ea dem ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid ſi tãtum. ff. de liber. & poſthu. & iſtam opin. pluribus aliis rationib. cõprobat, quas ibi ſub num. 7. eiuſdem deciſ. vſque ad fi. proſequitur, quæ ibi videri poſsunt. Hinc videmus ꝙ tex. in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali, locũ

Mors naturalis.

habere,etiam in morte ciuili,videlicet renuntiatione,ſecundum Rotam deciſio.388.fuit dubitatũ.in no.ſequitur Rom.in conſi.374.prę́ſens,&c. Et licet contrariũ tenuerit Guido in deciſionib. Parlamenti,quæſtio.547.cũ quo concor. Sthephanus Beltrandi in conſi.250.in 2. volum. Tamen prędicta deciſ.Rotę eſt verior, ſecundum quã nouiſſimè iudicauit Rota in vna Oxonen, Archidiaconatus coram me.13 Decemb.M.D.XXXVIII.pro Rodorico Lopez cõtra Alphonſum Entiques,& in pluribꝰ aliis cauſis quas breuitatis cauſa nõ refero. Et ad prædicta facit quod dicit Fely.in c.licet col.2.de offic.deleg. & tex. cum glo. in clem.2.verſic.mori.vt lit.penden.

Suadetur hoc,quia quantum ad commodum,ſeu ius beneficij, nihil plus cõmodi remanet cedenti,quam morięnti:Ergo qua ratione impetrans nõ tenetur proſequi cauſam contra mortuũ vel ſubrogatum,nec illi cõtra impetrantem de regula excipere poſſent,pariter,ac eadem ratione,neque ipſe ceſsionario de regula excipere poterit, néque impetrans ad illam ſeruandam teneri debet.

Præterea, quia regula videtur habere reſpectum ad poſſeſſorem annalem,non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur cauſam proſequi infra annũ, quod apparet ex genere pœnæ in fautorem poſſeſſoris inductæ. Ceſſante igitur poſſeſsione morte,vel renuntiatione,ceſſat diſpoſitio &fauor regulæ l.adigere.ff.de iurepat. cum concord.vt in vulg.cap.cum ceſſante.

Poſtremo,quia ſecundũ ſtylum Cãcellariæ iſta regula eſt perſonalis, ergo extinguitur cum perſona:& ita olim Paulus de Caſtello,& N.de Herrera,& N.de Parma abbreuiatores illorum temporum excellẽtes in quibuſdam ſuis formulariis adnotarunt,fol.78. Et pro iſta opin.facit quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam,ſi actio excluditur anno, ita & exceptio:quia tali caſu non habet locum illud,quod dicitur in l.licet.C.de except. videlicet quòd annalia ad agendũ ſunt perpetua ad exipiendum , vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder.in c.ſi autem. de reſcript. & Socin.in l. qui agnitis.col.fi.ff.de except.

Prædictis tamen non obſtantibus contraria opin.de facili defendi poteſt,quam in primis ſequuti fuerunt plures excell.viri temporib.Sixti & Alexan.vt Ioannes Aloiſius Tuſcanus tunc aduocatus cõſiſtorialis,& poſtea auditor Cameræ

Camerę in primo libro conſiliorum ſuorum, fol. 43. vbi plura dicit, quæ ibi videri poſſunt. Et iſta etiam opin. quibuſdã dominis ſeniorib. Rotæ placuit, iſta ratione moti: quia verba iſtius regulæ in rem prolata vidẽtur, & ſic magis beneficium, quàm perſonam concernunt: ergo apparet ex hoc, quia exceptio regulæ erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea, quia, vt ſæpe dictum eſt, iſta regula odium impetrantis reſpicit, & iſtud odium ita militat poſt ceſsionẽ ſicut poſt mortem poſſeſſoris, dummodo detur certus cõtradictor, quo deficiente ſecundum ſtylum citari debent intereſſe putãtes, iuxta. c. fi. de electio. lib. 6. cum ibi not. & tradit Bal. in auth. ſi omnes. C. ſi mi. ab. hæ. ſe ab. Nam hoc iure vtimur, quòd mortuo altero ex collitigantibus: proceſſus contra intereſſe putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tũc valide pronũtiatur, vt tradit Egid. deciſio. 156. Nam per ceſsionem, vel mortem lis nõ extinguitur in Rota, vt dicit deciſio. 10. vt lite pẽdẽte. in nouis. Et ſic actor impetrãs poteſt ſine aliquo impedimẽto eam proſequi, iuxta. clementinam primam. vt lite pendente. tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum ſententiam infra annũ præfixum à regula obtinere: quia cũ regula iſta ſit realis, quilibet etiam centeſimus poſſeſſor excipere contra impetrantem, & illũ ſub prætextu non ſeruatæ regulæ excludere poterit, & abſolutoriam ab impetratione ipſius petere, iuxt. deciſio. j. de re iud. in nouis. & tradita in l. qui accuſare. C. de edẽdo. & c. fin. de iureiur. ſic ergo prouiſus per obitum vel ceſſionem poterit opponere, ſicut poterat eorum anteceſſor, quanuis iſte ſucceſſor poſſeſsionem non habeat, ſed tertius, quia ſatis illi erit prædeceſſorem ſuum per annum præcedentem pacificè poſſediſse. quo ad hoc, vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè ſuccedens ab impetrante conuentus, excipere de nõ iure agẽtis poſsit, vt actori ſaltem perpetuum ſilentium imponatur, iuxta prædictam deciſ. j. de re iud. in nouis & tradita p Alex. in cõſi. 100. in fi. & Philip. Frãc. in c. j. de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſer. lib. 6. Rurſus accedit, quia verba illa, improbi exquirentium lites reprimantur, &c. poſita in proœmio iſtius regulæ, denotant cauſam finalem, vt ſuperius in j. quæſtio. dictum fuit: quæ quidem cauſa finalis, & improbitatis præſumptio, quæ contra impetrantem militat, non tollitur per

Intereſſe putãtes citari debẽt lis per ceſſionem vel mortẽ non extingui tur.

per ceſsionem, vel mortem poſſeſſoris. Ergo non eſt per illam ſati factum regulæ, niſi impetrans effectualiter infra annum cauſam vſque ad ſententiam proſequatur, per quam præſumptio regulæ contra ipſum militans diſcutiatur, quæ quidem ſententia haberi non poteſt ſine cõtradictore vero, vel ficto, vt dictum fuit: vbi autem verus cõtradictor datur, vt poteſt eſſe ceſsionarius, de quo loquimur, nõ video quare ille de regula excipere nõ poſsit, quia tertius ſe opponens conſequitur idem quod prædeceſſor, cũ per ceſſionem ſubrogatus ad litem & locũ ſedentis videatur, & ſubrogatus ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, argu. eorũ quæ dicit Abb. in cap. ne pro defectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Iaſ. in l. poſsideri. co. 1. num. 11. de acquir. poſ. cũ cõcord. vt ſcripſi in §. fuerat. in 4. colum. inſti. de actio. Hinc dicimus, ꝙ exceptio quæ repellit accuſatorem, repellit etiam iudicem inquirentẽ, qui in eius locũ ſubrogatur, vt tradũt Moder. Mediolanẽ. in c. 1. in 2. lectur. de iudic. Accedit ad hoc, quia huiuſmodi exceptio regulæ non ſolũ cõtinet intereſſe ceſſionarij ſed etiã cedentis beneficiũ propter penſionem, vel regreſſum, quã ſibi fortaſſe cedẽdo retinuit: vel quia cedẽtis intereſt ꝙ ceſsionarius habeat beneficiũ fortè ꝓpter ſeruitia ſibi impenſa. iuxta. l. ſed ſi ratum. de teſta. vel quia anticipauit ſibi ſolutiones penſionũ pro ſubuentione cõſanguineorũ pauperũ, vel in expeditionibus bullarũ, vel alia neceſſaria impenſa præcedente expoſuit, aut etiã quia ſperat illũ propter hoc magis ſibi ad antidora obligare, vel quia alteri tertio cõcedi fecit acceſſum, aut etiã fortè, quia ceſsio ex cauſa ꝑmutatiõis facta fuit, quę omnia nõ ſuſtinerẽtur, ſi ꝑ renũtiationẽ poſſeſsoris regulæ exceptio extingueretur, & nõ trãſiret ad ceſsionariũ: & quia pẽſionis vel regreſsꝰ reſeruatio nõ ſubſiſterẽt, niſi valida fuiſſet ceſſio. Intereſt igitur poſſeſsoris cedẽtis, ac etiam ceſsionarij qui agit de damno euitando ſi fortè beneficiũ ex cauſa ꝑmutationis habuit, vel ſi ex ſimplici ceſsione, q tractat de lucro iam acquiſito perdendo. quod in effectu damnũ reputatur. iuxta. l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. vti beneficio, & exceptione regulæ. qua ſi vti nõ poſſet, de facili beneficiũ amittere ſeu ꝑdere poſset, quod ſępe magnis laboribus & impẽſis acquiſiuit: quæ quidẽ conſiderationes, quando corã papa renũtiatio fit, licitæ ſunt, vt tradit Fel. in cap. ad audientiam. ver. 3. concluſio, de reſcrip. & tenet claiè

Exceptio repellens accuſatorem.

Cõſiderationes.

Nihil plus commodi

clarè Angelus in ſumma in ver. ſimonia el 3. in ver. ſin-
Et per hoc reſpõdetur ad motiuum cõtrariæ partis, dũ dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedenti, quã morięti: q̃a eſt falſum per ſuprà dicta, imò iſta ratio retorquetur, quia per mortẽ poſſeſſoris nõ expirat beneficiũ regulæ, quod eſt reale, & trãſit ad quoſcũq; vt dixim⁹ in q. proxima. Ergo eodem modo neque per renũtiationẽ poſſeſſoris ceſſabit, cũ regula ſit inducta in odiũ impetrãtis.

manere cedẽti, quã morienti.

Nec etiã obſtat, quod regula iſta videtur habere reſpectum ad poſſeſſorem, quo ad hoc, vt contra illum habere ſententiam teneatur: quia non eſt verum, cum iſta regula non obliget impetrantem ſententiam contra poſſeſſorẽ obtinere, ſed iſte textus tantum dicit, quòd impetrans cauſam vſque ad ſentẽtiam diffinitiuam proſequi teneatur, & ſic reſpicit ſolũ beneficiũ, quod fuit poſſeſſum per annum, vt patet ibi, Quicunque beneficium per annum poſſeſſum impetrauerit, &c. Et ſic regula imperſonaliter loquitur: vnde licet reus deficiat morte, vel renũtiatione iuxta l. properandum. § ſin autem reus. C. de iudic. certe defectus rei nõ debet actorem non proſequentem excuſare. Præſertim cum regula vtilitatẽ publicam cõcernat, & ſecũdario cõmodũ priuatũ, id eſt ipſius poſſeſſoris, videlicet ratione pœnæ ſibi acquirẽdæ. Nã ſi poſſeſſor mortuus naturaliter nõ fuiſſet, beneficio renũtiaret, nihilominus impetrans ad pœnam contentã in regula illi teneretur, hoc eſt ad damna, intereſſe, & impẽſas, quæ poſeſſionẽ ſuam contigiſſent. argum. glo. in cap. præſenti. de offic. ord. lib. 6. & in ca. cæterũ, de donatio. Et ad effectũ perſona poſſeſſoris bene hic conſideratur. Concludo igitur, quòd mortuo poſſeſſore, impetrans alias partes regulæ, quæ rẽ ipſam poſſeſſam cõcernunt, id eſt ipſum beneficium, ſeruare tenetur, hoc eſt cauſam cõtra ſuperſtitem vſque ad ſententiã proſequi: quæ ſi impetrans nõ ſeruauerit, punietur. Defectus igitur rei non proſequentis litem, actorem non excuſat vt in l. properandũ. §. ſin autem C. de iudic. vt patet de pœna 40. florenorum cameræ apoſtolicæ applicandorum, & de aliis hic contẽtis, videlicet de nullitate gratiæ. &c. quæ pœnæ cũ ſint publicæ, à quolibet peti poterũt iuxta l. 1. & 2. ff. de popul. actione. Nã dictæ pœnæ, quæ cõmodum publicum reſpiciunt, per mortem poſſeſſoris non ceſſant: quę ne de cętero quis beneficia viuẽtiũ poſſeſſor certo modo impetret, inductę videntur quę, quidem impetrantis

Defectus rei.

trantis improbitas,vel iuſta impetratio ꝑ ſentẽtiã diſcutietur,& ideo neceſſaria videtur:& hoc innuunt illa verba hic poſita,videlicet,ſpecificam & determinatam cauſam.ex qua clarè conſtare poterit,&c.aliâs ſi non cogeretur proſequi cauſam,de facili poſſet diſpoſitio iſtius regulæ deludi, & impetrans commodum ex improbitate ſua conſequi ſubrogando ſe per mortem poſſeſsoris collitigantis,vel eum ſpoliari procurando,quod dicendũ nõ eſt.

Vltimo ꝑ iſta parte facit,quia in iſta regula inducitur geminata forma,quæ impetranti implenda proponitur, cui minimè ſatiſfactũ videtur, ex eo,quia poſſeſsor cedat vel dicedat.l.2.& l.multũ.& l.in cuius.& l.quibus.§. Termilius.ff.de cond.& dem.Præſertim,quia hæc obſeruare commodum publicum reſpiciat:ideo factum priuati cedentis cauſæ publicę(quę debet magis attẽdi)officere nõ debet,vt not.in l.1.ff.ad Tertul. iuxta tradita ꝑ Bart in l. Agraria.de termi.amot.& l.3.de ſepul.viol.& l.iubem⁹.§. his iudicibus C.de ſacroſanctis eccle.& l. mulctarum. C. de modo mulct.aliâs ſequeretur,ꝙ poſſeſsor poſſet huic regulæ renuntiare.quod eſt falſum propter formam introductam:iuxta gl.in c.1.& in c.diſpendia.& in c.ſtatutum. de reſcript.lib.6.&.eſt etiã gl.in ver.clauſula.in c.dilecto. de præbẽd.Non obſtant ea,quæ ibi dicebantur, ex dictis Abb.in d.c.ſi autẽ.cõcludendum eſt igitur per ceſsionem regulæ,exceptionẽ,quæ cedenti cõpetebat,non extingui: & in iſta opinione multi antiqui doctores fuerunt in quadam cauſa Burgen.Abb.de Villarbura,&in alia Leodien. parochialis,licet Moderni variauerint vt ſuperius dixi.

Factũ priuati cedẽtis non officit cauſæ publicæ.

Et iſta omnia procedere videntur,etiã in caſu cõtrario, videlicet quando impetrans ante lapſum ſex menſium,infra quos poſſeſsorem ad iudicium euocare debebat,cedat quia tali caſu ceſsionarius tenetur ſeruare regulã, ex quo ius primi impetrantis tranſit cũ lepra ſua. Tamẽ,vt dixi, in vtroque caſu cõtrarium tenuit Rota,vt Refert d.Guli. in d.deciſ.Sed vt iſtæ opi.concordentur,eſt cõſiderandũ quòd aut poſſeſsor annalis infra annum datũ impetranti ad proſequendũ cauſam vſque ad ſententiã cedat:& iſto caſu,quia adhuc impetrãs detectus nõ fuit,improbus tali caſu liberatur à tali proſecutione faciẽda cõtra ceſsionarium,& procedat deciſio Rotæ.& eodem modo dicendũ erit in ceſsionario ipſius impetrãtis, qa ſi impetrãs infra ſex menſes ſibi ad citandum poſſeſsorem annalem cõceſ

ſos

ſos cedat, ceſsionarius non tenetur regulã obſeruare, quia tunc non poteſt aliquid impetranti imputari, cum intra tempora excipiendi adhuc fuerit. argu. cap. commiſſa. de electione. lib. 6. Secus verò quando iam impetrans incidit in regulam. Nam tali caſu ne ex ſua malitia reportet cõmodum. & via fraudibus prçcludatur, erit dicendum exceptionem regulæ hoc caſu ceſsionario poſſeſsoris competere contra impetrantem, vel ceſſionariũ eius, qui quidem ceſſionarius hoc caſu ſubiicietur regulæ per prçdicta motiua contraria, & ita opin. concordari poterunt. Reliqua quæ circa iſtam q. deſiderari poterunt, ex his quæ in ſimili. q. in regula de triennali dicam, mutuari poſſunt.

QVAESTIO LXIII.

QVAERO, an exceptio regulæ de annali competẽs prædeceſſori meo mortuo contra impetrantem trãſeat ad me ſucceſsorem in dicto beneficio? *Exceptio competẽs prædeceſſori.*

SOLVTIO. Rota ſemper tenuit, quòd huiuſmodi exceptio ad ſuceſsorem poſſidentis tranſeat. vnde ſi aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacificè poſſeſſum, & poſt meum obitum beneficium alteri confertur, tenetur impetrans cauſam contra iſtum ſucceſsorem infra annum terminare, & ea omnia quæ in iſta regula ſeruare cõtinentur: quòd ſi non ſeruauerit, ſucceſsor beneficio exceptionis regulæ aduerſus impetrantem vti poſſit. Aduertendũ tamẽ eſt, quòd circa hoc Cancellaria olim tenuit cõtrarium, cum qua áliqui antiqui Doctores tenuerunt: & cũ hac opin. videtur tranſire Rota, vt refert d. Guliel. in hoc titu. deciſ. 16. Pro quib. hoc fundamẽtum ſatis concludens adduci poteſt, quia ex quo in beneficialib. nõ datur ſucceſsio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non poteſt beneficiũ ex titulo prædeceſsoris cõſequi, cum titulus per obitũ extinctus fuit. Sed venit ex nouo titulo à papa nunc creato, vt dicit glo. in verſ. vacantium, in extrauag. ſuſcepti, ne ſede vacan. tenet Io. And. in cap, ex parte. de arbi. & in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. & alibi ſæpè, vt tradit Milis in repertorio ſuo. in verb. ſuceſſor. iſte igitur ſucceſsor ratiõe iuris ſui, nec poſſeſsionis ſuæ, quæ annalis nõ eſt, non poterit impetrantẽ repellere, nec etiam virtute dictę poſseſſionis annalis prædeceſsoris ſui impetrãtem repellere: quia illa morte extincta fuit, & eſt alia ab iſta, & poſseſsio non tranſit, niſi ad eam ſubrogetur. vt dicit Rota deciſ. 67. in no. Cũ alia ſit poſseſsio vnius, alia

alterius

Poſſeſſio non tranſiens. Poſſeſſione eadem duo vti nõ poſſunt.

alterius,& duo eadẽ poſſeſſione vti nõ poſſunt,vt tradũt omnes in l.j.& l.3.§.genera.ff. de acqu.poſ.patet igitur,ꝙ iſte ſucceſſor nullo iure regula de annali adiuuari poterit Tamen iſtis non obſtãt.Rotę opin.præualuit .quæ ſemper tenuit ſucceſſorẽ iuuari exceptione regulæ de annali orta ex poſſeſſione annali prædeceſſoris.Et hoc ideo, quia regula iſta eſt realis,concernens beneficium ipſum, & non perſonam,vt patet in illis verbis ibi,quicũque beneficium eccleſiaſticum, tunc per annum immediatè pacificum poſſeſſum impetrauerit,&c. Ad illum igitur, ad quem beneficium tranſit, cũ qualitate & exceptione ſua transfertur,iuxta ea quæ Pet.de Anch.dicit in conſ.404. co.fin.quia tali caſu ſucceſſor & anteceſſor eadem perſona reputantur.vt in cap.dilecti.de foro competen. cum cõcord.vt ſcribit Pauin.in tract.de offic.& pote.cap. ſede vacan.in 5.& 9.q.1.partis.Exceptio igitur quæ competebat prędeceſſori,tranſit in ſucceſſorem l.exceptio. de excep.rei iud.cum concord.vt per Anto.de But.in c.quia gu.in 4.colum.verſic.venio ad ſecundum.de iudi.& tenet Bart.in l.ſi tertius.§.prius.ff.de aqua.plu.arcen.quia ſucceſſor reaſſumit cauſam prædeceſſoris in eodem ſtatu in quo erat,vt dicit Rota deciſio.j.vt lite pendẽ.in antiq.& Fely.in.d.c.quia gu.in fin.

Succeſſor & anteceſſor quãdo eadẽ perſona reputantur,

Præterea,quia prædicta impętratio facta contra prædeceſſorem annalem ab initio odio inpetrantis, infecta fuit decreto iſtius regulæ.iuxta.l nõ dubiũ.C.de legib.Et iſta infectio,ſeu odium non tollitur,propterea quòd mortuus fuerit prædeceſſor:quia odium ſemel cauſatum adhuc durat iuxta ea quæ dicit Bald. in l.ipſius. C. fami.herciſ. & Innoc.in c.cum oporteat.de accuſ.& quæ tradit Anch. conſilio 247.in cauſa agitata.& Bartol.in l.non ſolum.§. ſi mandato.verſi. quid ſi mandaui.ff. de iniuriis.& Bald. in authen.ſi dicatur.C.de teſti.Nam ſemel affectum,ſemper manet affectum: vt dicit alibi Rota. quia lex ſemper loquitur,vulg.l.Arriani.C.de hæret.

Odium ſemel cauſatum adhuc durat.

Affectum ſemel,ſemper manet affectum.

Et tenendo iſtam opinionem,non obſtant quę in cõtrarium allegata fuerunt:quia illa non procedunt quando exceptio concernit rem,ſiue beneficiũ ipſum,quia tali caſu non conſideratur exceptio regulę,ratione perſonæ prędeceſſoris,ſed ex re,ex qua exceptio orta fuit.Et ita ſępe Rota tenuit,vt in regula de triennali dicam.& faciũt ea quæ dicta ſunt quæſtione proxima.Tamen omnes iſtę contra

riæ opin. concordari poſſunt, ſecundum ea quæ in fin. præcedentis quæſtionis dixi.

QVAESTIO LXIIII.

QVAERO, An iſta regula defendat expoliatorem, poſtea annalem effectum? *Expoliatorem defendere.*

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de ſpoliatore. Nam aut fuit violentus, & de iſto latius in regula De triennali dicetur, vbi proprius caſus cõtigit. Aut verò ſpoliator violẽtus non eſt, & puto eum regula tueri, imo putarem etiam violentum regula iſta defendi, cum poſſet ab alio & alio impetrantib. regulam ſeruãtibus moleſtari, & in iudiciũ trahi, adeo ꝙ non reportaret ex malitia ſua commodum.

In cõtrarium tamen facit, quia violentus poſſeſſor à lege improbus iudicatur, cuius poſſeſſio à iure damnatur. l. improba. C. de acquir. poſſeſ. & illa non debet huiuſmodi poſſeſſorem tueri, vt dicit And. de Iſern. in titulo quæ ſint regalia. ver. extraordinaria, cum concor. vt tradit quidam Moder. Neapolitani in quibuſdam votis, ſiue conſiliis nouiter impreſſis, conſi. 12. col. fin. Nec eſt veriſimile papam de tali poſſeſſore hic intellexiſſe; & quòd velit homines pœna dignos fauoribus proſequi, contra. l. congruit. ff. de offic. præſid. & cap. irrefragabili. §. exceſſus. de officio ordin. Intelligenda eſt igitur regula de poſſeſſione non damnata, qualis eſt illa de qua in d. c. eum qui. Et ita concludendum videtur. *Poſſeſſor violentus à lege improbus iudicatur.*

Sed circa ſpoliatorem non violentum alia ratio concurrit, quia ex quo regula defendit merum detẽtorem, & intruſum defendet, & iſtum, in quo videtur eadem ferè ratio. Et ita ſecundum iſtam opinio, hodie. quæ numeratur. 11. Maij. 1535. Rota in vna Pampilon. Prioratus Sancti Crucifixi, coram Reueren. Io. Mohedano in fauorem cuiuſdã Petri de Bexam, contra Io. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia non violentus ſpoliator poteſt poſſidere, & eius poſſeſſio aut detentio non improbatur à iure, ſicut eſt in violento, contra quem omnia iura clamant.

QVAESTIO LXV.

QVAERO, Nunquid iſti regulæ quo ad primam partem per impetrãtem ſatisfactum ſit, propterea ꝙ impetrans citatus fuit à poſſeſſore infra ſex menſes? *Impetrãs citatus.*

SOLVTIO. Iſta q. modo vẽtilatur in Rota coram d. Nicolao Aragona inter Sebaſtianum Ponz, & Frãciſc. Solis piſcopum Balneoregien. ſuper Scholaſtraria Hiſpalen.

PP &

& adhuc nihil eſt deciſum, & ideo pro vtraq. parte motiua ſcribam, & interim expectabimus deciſionis euẽtum.

Pro parte igitur negatiua, ꝙ non ſit ſatisfactum regulæ facit, quia iſta regula in odium impetrantium moleſtantium poſſeſſores edita fuit. Ergo illis implemẽtum regulę incumbit. l. 2. cum vulg. ff. de condit. & demonſtr. Et quia, vt ſuperius dictum eſt in alia q. quando in conſtitutione tempus ad aliquid faciendum apponitur, tunc inducta videtur forma, & in formalibus non poteſt quis factum per alium adimplere, ſed ipſemet cui poſita eſt lex, & data forma hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in capit. quorundam. 23. diſtict. & patet in l. 2. C. de ſentent. ex breuic. recitan. vbi ſententia quæ debet legi per iudicem, non poteſt legi per notarium. Simile videmus in decreto ſuper alienatione rei minoris, quod non poteſt per procuratorem impetrari, quia eſt data forma in l. in minorum. vbi not. glo. & Bal. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Iaſ. in l. 1. §. item acquirimus, in. 3. col. verſi. 3. ff. de acquir. poſſeſſione. Sic igitur in propoſito eſt dicendum, quòd ex quo iſte modus ſatisfaciendi regulæ eſt impoſitus impetranti, propter odium im e rationis, quo ipſe tenetur ſatisfacere regulæ, nec ſufficit quòd poſſeſſor prius illum traxerit in iudicium.

Forma per alium impleri non poteſt.

Decretũ ſuper alien. rei minoris nõ poteſt, &c.

Secundo pro iſta parte facit ratio, quia per iſtam regulam plura imponuntur impetranti, quæ nõ poſſunt impleri per poſſeſſorem. Nam regul. iſta vult, ꝙ impetrãs in ſua impetratione exprimat nomẽ, gradũ, & qualitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſederit, &c. Iſta enim cõcernũt impetrationẽ & gratiam moleſtãtis, quæ non implentur, nec ſeruãtur, ex eo, ꝙ poſſeſſor impetrãtem ad iudicium vocaret, quia in tali vocatione nõ exprimuntur, tanq̃ ibi impertinentia. dato igitur ꝙ forma hic inducta per alium impleri poſſet, reſpectu citationis infra ſemeſtrem faiẽdæ non tamen alia requiſita impleri poſſent, cum ad reum poſſeſſorem non pertineãt, ſed cõcernãt gratiam impetrãtis: vnde niſi ſeruetur contextus verborum iſtius regulæ ad vnguem, non dicitur ſatisfactum formæ, vt dicit Bal. in l. 1. ff. de libe. & poſthu. per l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. facit bonus tex. in c. 1. de baptiſ.

Sed pro parte cõtraria facit: quia nihil intereſt q̃d ex æquippolentib. fiat. l. ſi mater, C. de inſtit. & ſubſtit. Et iſta regula habet locũ etiã in formalib. vt patet in l. conditionibus

nibus.§.ſi patronus.ff.de cond.& demon.& in cle.cauſam de elect.tradit Soci.in l.4.in prin.ff.de cond. & demonſt.

Cum igitur per citationẽ poſſeſſoris habeatur effectus ad quem inducta fuit iſta regula, non curatur de modo d. cle. cauſam,& tradunt docto.in c.fin.de elect.lib.6.& in l. de vnoquoq. ff.de iud.& in l.1.§.ſi ſtipulanti.ff. de verbo. oblig.vbi Lanzellotus Galiaula notabiliter loquitur. *In formalibus habet locum regula.*

Præterea quia in correlatiuis etiam ſi alteri eorum ſit data forma, alter tamẽ illud idẽ faciẽdo ſatisfacit formæ, deciſ.eſt Dominorum.6.&.7.de appel.in no.vbi licet pro forma ſit datum appellanti,quod cauſam appellationis infra.10.dies cõmittat, tamen ſi appellatus illam cõmittit, eſt ſatisfactum diſpoſitioni. Nam,vt ibi dicitur,diligentia appellati prodeſt appellanti.Et ita hodie,quæ numeratur 13. Octob.1533.fuit pro iſta parte affirmatiua cõcluſum in Rota per omnes dominos vnanimiter in prædicta cauſa Hiſpalen.quod nota. & ad motiua ſuperius facta patet reſponſio ex his quæ docto. tradunt in locis ſuperius allegatis. quæ breuitatis cauſa non refero. *Appellati diligentia prodeſt appellanti.*

Adde quod iſtam partem tenuit iterum Rota die.20.Iunij.1539.in vna Conchen. beneficij ſancti Michaelis coram D.Io.Paulo.In qua quidam Franciſcus de Mendoza impetrauit beneficiũ poſſeſſum per annum,per quendam Io. de Morillas non facta mentione iſtius regulæ. Tamen ipſe Io.Morillas commiſit cauſam contra dictum Franciſcum,qua pendẽte, fuit lata ſentẽtia,canonizatoria in fauorem dicti Franciſci,quæ fuit in ſecũda inſtantia confirmata,in tertia verò inſtantia Io.de Morillas excipit de iſta regula,& nitebatur annullare illas duas ſententias retrò latas,propter verba regulæ ibi, alioquin impetratio prædicta,& quæcunque inde ſecuta,nullius exiſtant firmitatis,&c.quæ verba videntur annullare ſententias ex defectu iuriſdictionis,ex quo Franciſcus non cõmiſerat cauſam infra ſex menſes,vt dicta regula. *Impetratio prædi.*

Breuiter Rota concluſit ſentẽtias nõ eſſe nullas ex defectu iuriſdictionis,quia licet Franciſcus non fecit diligẽtiã committendi cauſam infra ſex menſes, tamen Io.Morillas aduerſarius illud fecit,& ſic diligentia aduerſarij prodeſt collitiganti,itaque bona fuit iuriſdictio, licet ſetẽtia ſit iniqua ex defectu iuris, ꝙ ius annullatur per regulam, arg.l.1.§.item cum contra ff.quando appelland.ſit. Nam nota eſt doctrina Abb.& docto.in ca.quoniam contra. de *Sententiæ nulla ex defectu iuriſdictionis.*

probat.quòd ſententia ex defectu iuris partium non dicitur nulla,ſed iniqua,& ideo tranſire poteſt in rem iudicatam.bona igitur hîc fuit iuriſdictio:quia vna pars poteſt ſupplere,quo ad iuriſdictionalia,quòd alia facere tenebatur,vt not.in l.fin.ff.de offic.præfect.vrbis.& in l.ſi mandauero §.ſi hi.ff.mandati.cum concor.quę tradit glo.magna ante fi.in l.2.ff.de admi.rer.ad ciui.pertinentium.faciunt quæ not.Bart.in l. Ariſto.in fin.ff.quæ res pig.obli.poſſ. Nec inconuenit quòd vna perſona inhabilitata conſequatur per alium, quod per ſe non poteſt, vt patet in capitu.per tuas de arbit. cum concor. vt ſcribit Felyn.in cap.1.in 4.colum.de reſcrip.

Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt,

QVAESTIO LXVI.

QVAERO, nunquid ſit ſatisfactum iſti regulæ in ſecũda & tertia parte eius,ſi impetrans infra ſex menſes cauſam commiſerit ſuper poſſeſſorio,& poſſeſſorem citari fecit,& infra annum ſẽtẽtiam obtinuit, an verò requiratur ſententia ſuper petitorio?

Sẽtẽtiã obtinere infra annum.

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit poſita in Rota menſe Octobris M D.XXXIII.& deciſa anno ſequenti per dominũ Nicolaum Aragona in eadem cauſa Hiſpalen.Scholaſtrię,& fuit cõcluſum,quòd regula iſta cõcernat petitorium,& ſic ꝙ nõ ſufficiat ſententiã infra annũ habere ſuper poſſeſſorio.pro qua parte vltra plura alia adducta ꝑ me,& alios dominos ponderebantur verba iſtius regulæ. Primo ibi,dum dicit,beneficium impetrauerit, &c. Nam clarum eſt quòd iſta verba quæ impetrationẽ concernũt, petitoriũ & proprietatẽ denotãt:quia poſſeſsio certo modo non impetratur. Secundo ibi,dũ dicit,quòd impetrãs in impetratione ſua debet exprimere ſpecificã & determinatam cauſam,ex qua clarè cõſtare poterit nullũ ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius cõpetere,&c.Iſta etiã verba(quę fundamentũ intẽtionis agentis cõcernunt,& ſuper quibus lis exordiri debet)petitoriũ denotant.Nã quãdo tractatur de ſola poſſeſsione,non quæritur an ius cõpetat,vel non,vt not.in c.in literis.cũ ſequent.de reſtit. ſpol.Tertio ponderantur illa verba,ibi,cauſamq; extunc deſuper.quę verba cõnectuntur prioribus,ratione dictionis extunc,quæ extremum coniungit,& reſpicit tempus impetrationis,vt in cap.ſi eo tẽpore.de reſcript. lib.6. & petitorium reſpicit,ꝙ clarius indicat illa dictio,Deſuper, quæ de ſui natura petitorium,magis ꝙ̃ poſſeſsoriũ cõcernit,

Beneficiũ impetrare

Extũc, dictio extremum coniungit,

Deſuper, de ſui na-

hit,vt patet in l.codicillis.§.inſtituto.cū vulg. ff.de leg.2. Cum igitur iſta tria ſint in text.cōnexa,& ab impetratione dependentia,quæ circa ipſum beneficium vertitur, eſt dicendum,regulam non habere locum quando poſſeſſorio agitur:& ideo diligentia impetrantis circa poſſeſſoriū.videlicet in trahendo poſſeſſorem infra ſex menſes ad iudicium,& cauſam vſque ad ſententiam proſequēdo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias & ſolennitates in petitorio obſeruare requirit:Et ad iſtum effectum fuit aliàs in Rota ponderata iſta regula in illa dictione Deſuper,in vna Cęſarauguſtan.Archipreſbiteratus coram Domino Camillo cōtra N.Villauerde.Et ita ſecundum dictam deciſionem in dicta cauſa Hiſpalen.facta nouiſſimè in vna Giennen.Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc menſe Decemb. M.D.XXXIX.coram R.D.Io.Mohedano.

ra petitōriū magis quam poſſeſſorium concernit.

Et iſta omnia putarē eſſe vera in mero & ſimplici poſſeſſorio,in quo prædictæ deciſiones loquūtur. ſecus tamē in poſſeſſorio,quod petitorij cauſam habet annexam,vt eſt poſſeſſorio adipiſcendæ:quia in tali caſu putarē ſatiſfactū eſſe regulæ,ſi impetrans in tali iudicio requiſita regulæ ſeruaret,nō intētādo aliter merū petitoriū. Ratio eſt quia de tali poſſeſſorio iudicamus ferè idē quod de petitorio,vt in exēplo,de quo per dominū Anto.in c.fin. de iudi.& in ca.literas.de iur.cal.Hinc eſt ꝙ libellus ſuper tali poſſeſſorio trahit ad ſe proprietatē,vt tradit Iaſ. in l.vinū.in 8.col.ff.ſi cer.pet. & pro tali poſſeſſorio aliquādo rei vēdicatio cōpetit,l.officiū ff.de rei ven.& not. glo.in c.examinata.de iud.quia talis poſſeſſio reputatur res ipſa iuxta gl fi.in l.fi.ff.vſuſfru.quemad.cauc.Et in tali poſſeſſione poſſunt verificari ea quę dicit Deci⁹ in c.cauſā.in 2.& 3.col.de iud.videlicet,ꝙ cauſa poſſeſſionis eſt ardua,& ea tradit Rota deciſ.9.tit.de cau.poſſeſſ. in no.

Libellus ſuper tali poſſeſſorio

QVAESTIO LXVII.

QVAERO,an ſex menſes ad citādum, de quibus loquitur iſta regula, computantur à die datæ impetrationis,an verò à die expeditionis bullarū, vel commiſſionis cauſæ,vel citationis decretę, vel executę?

Mēſes ſex ad citandum.

SOLVTIO.Gloſſator hic dicit,quòd iſti ſex menſes current à data impetrationis,non expeditionis bullarum,vel commiſsionis. Ponderādo dictionem Tunc,quę denotat extremitatē, iuxta gloſ.in clementina ſecunda.de hæret.

Tunc dictio extre

pore facilius mutantur,vulg.c.nõ debet.de conſang.& af fin.& multa impetrãtur,quę nõ proſequũtur,arg.l.Titi.. de verb.oblig.quod nõ eſſet,ſi ſex mẽſes currerent à die impetrationis.Nã metu pœnæ cogeretur agere cõtra ius commune,& non agendo perderet gratiam,quæ ſecũdũ ius deberet eſſe manſura & perpetua,iuxta cap.dece cõ ceſſum.de reg.iur.lib.6.& cap.1.de capel.mon.eo.lib.

Opiniones hominum ex tempore facilius mutãtur.

Præterea capiẽda eſt illa interpretatio per quã minus quis lædatur,quia in pœnis,quod minimũ eſt,ſequimur, vt dicit regula iuris,maxime quãdo actus nemini nocet, & mihi prodeſt,iuxta.l.2.cum ibi not.ff.ſolut.matri. Sed in caſu iſto iſta impetratio nemini nocet:quia p eam nõ efficitur beneficiũ litigioſum.Item quando magis impetrans differt cauſam cõmittere,eſt ſibi magis damnoſum, quia poſſeſſor interim gaudet fructibus.& de annali poſſeſſore poſſet fieri triennalis,quæ excludit totaliter impetrantẽ.Itaque cũ magis ex dilatione citãdi poſſeſſorẽ recipiat damnum impetrans,quàm cõmodum,nõ debet arctari,vt infra ſex mẽſes à data impetrationis citet poſ ſeſſorẽ:nam iſto modo interpretando minus læditur ius commune,& magis adhæremus ei,vt fieri debet,iuxta.c. cum dilectus,de conſuetudi.& d.c.cauſam quæ.Sed inci piendo numerare illos ſex menſes à die cõmiſsionis vel citationis.nõ ſequuntur tot abſurditates,ex eo,quia tũc conſtat deliberata mente impetrantis volentis experiri poti⁹ ex volũtate & arbitrio ſuo,cũ nõ cogebatur,quàm coactus,ergo viam,quam elegit ipſa pateat ſibi,iuxta l.ſi mulier.ad Velleia.Et quòd tali caſu incipiant illi ſex mẽ ſes à die cõmiſsionis,eſt fauor poſſeſſoris ne diu habeat beneficiũ litigioſum,quod multa incommoda affert, vt toto titulo de litigioſis.Item quia per talem præſcriptio nem tẽporis lites incœptæ abbreuiãtur,& habent exitũ. Sic igitur,omnibus cõſideratis,dicendum eſt,illos ſex mẽ ſes numerandos eſſe à tempore commiſsionis. 8

Præterea pro iſta opin.faciunt ea,quæ tradit Bar.& cõ muniter Docto.in l.ſi cui legetur.de leg.1.vbi quærunt, ponamus,quòd vẽdo tibi rẽ cum termino vnius anni ad ſoluendum pretium dubitant ibi Bart.& alij,à quo tẽpo re curret ille annus,an à tempore cõtractus,an verò tra ditionis.& cõcludũt,quòd à tempore traditionis,per tex. ſingularem in l.tali.ff.de iure dot. licet ibi Iaſ. in 3.col. alleg.cõcordantẽ in l.ſi ita quis permiſerit.in prin.ff. de

Terminus vnius anni ad ſoluendum.

Terminus aſsignatus eſt reſpectiuus certæ cauſæ.

ver.oblig. Et inter plures rationes pro illa deciſ.adducitur ibi vna per Iaſ.quę quadrat in propoſito, videlicet, quòd quando terminus aſsignatus eſt reſpectiuus certæ cauſæ, requiritur quòd illa cauſa prius exiſtat, à qua debeat currere.d.l.tali. Sed in caſu noſtro iſte terminus ſex menſium, infra quem tenetur impetrans poſſeſſorē ad iudiciū euocari facere, eſt relatiuus ad cōmiſsionem iudicis tanquā ad cauſam agentem, ſine qua citatio emanare non poſſet igitur ab illa debet ille terminus initium capere. Non obſtant allegata in contrarium, quia ſi recte cōſiderentur, nihil faciūt, quia, vt dixi, dictio, Tunc, nō percurrit ad ſex mēſes, vt voluit glo. nec gl. le.fin.poteſt ad hoc adaptari: nec minus illud facit, quòd qualitas adiecta verbo, &c. quia qualitas ſex menſium non eſt adiecta impetrationi. ſed potius commiſsioni à qua dependet. Sed quicquid ſit prima opi. Gloſſatoris, ſeruatur hodie in Rota, & in curia, & ideo tenenda eſt per rationes ſuperius factas.

Omiſsis tamē ambagibus tota iſta difficultas per regulā Eugenij decidi videtur, cuius tenorē ſuperius in proœm. iſtius regulæ poſui, per quam iſta moderna regula intelligi & declarari debet, argu.l.non eſt nouum.ff.de legi.

QVAESTIO LXVIII.

Annus terminādi cauſam, &c.

QVAERO. an annus ad terminandam cauſam per impetrantem cōtra poſſeſſorem annalem, de quo loquitur iſte tex. currat impetranti à die impetrationis, an commiſsionis, vel citationis executæ?

SOLVTO. Gloſſator hic tangit quæſtionem, & cōcludit, quòd currat à die citationis executę. Mouetur iſta ratione, quia vbicūque à lege datur duplex terminus ſimul actori & reo ad aliquid agendū, debet intelligi lapſo primo termino, iuxt. not per Bal. in l. contra maiores. C. de inoffi.teſt. Sed in quæſt. propoſita datur duplex terminus per iſtam regulā. Primus ſex mēſium ad citādū poſſeſſorē. Secundus eſt annus ad proſequendū, ergo iſte annus non curret, niſi à lapſo primo, iuxta doctrinam pręallegatam.

Terminus duplex.

Addo vltra Gloſſatorem pro iſto dicto ſuo text. in l.j.§. ſed ſciendum.& §.largius, ff. de ſucceſ.edict.& in l.fin. §. ſin autem dubius. C. de iure delib. &c. cupientes. §. cęterū. de elect.lib. 6. Et ſubdit Gloſſator ſe credere Rotam ſic intelligere iſtam regulam.

Quid dicendū? Mihi videtur, omiſsis ambagibus, quòd iſta opin. Gloſſatoris ſit ſanior, & vera, quam vltra ipſum

pluribus

pluribus rationib. comprobo.

Primo quia clarum eſt, quòd non prius de iure currit ali cui præſcriptio ſuper aliquo iure, quàm prius cõſtet illud ius fuiſſe in eſſe productũ. l. cũ notiſsimi. C. de præſcript. 30. vel 40. anno. Sed iſtud ius impetrãtis à quo excluditur per lapſum anni in eſſe produci nõ poteſt ante iudicium, quod incipit à citatione, vt in §. fi. inſt. de pœna temere litig. & not. Hoſtien. & Ioan. And. in ca. quoniam, in verſi. citationem. de proba. & glo. 2. in clemen. j. de iudic. Ergo quo ad hoc, vt excludatur per lapſum anni requiritur cita tio præambula, vt ab illo tempore currat annus. *Præſcriptio quãdo alicui currere dicatur.*

Præterea inſtantia, ſeu facultas proſequendi ius meum non eſt præfinita de iure canonico aliqua temporis meta vt eſt text. in c. fi. de iud. Regula verò iſta pręfinit facultatem agendi per annũ Ergo ille annus nõ prius cœpiſſe videtur, quàm ſit cœptum iudicium, de cui⁹ proſequendi facultate tollenda agitur. l. ſi ſeruus hæreditarius. ff. de ſti pu. ſer. & l. tali ſtipulatione facta. ff. de iure dot. & l. ſi in diem. in principio. ff. de condi. & dem.

Præterea, quia clarum eſt, quod iſte annus ad finiendã cauſam hic præfixus, per iſtam diſpoſitionem nouam vide tur loco inſtãtiæ ſubrogari. Et licet hic de tẽpore quãdo incipere debeat, nihil dicatur, tamẽ hoc facilè intelligere poſſumus ex theorica omnium doctorum vbique tradita, qui volunt, ꝙ quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationẽ recipit à lege antiqua, vt not. Bar. in l. ſciendum. ff. qui ſat. cog. & in l. ſed & poſterioris. ff. de leg. Sed in lege antiqua cõmuni non reperitur, quòd inſtãtia incipiat ante citationẽ, ſed incipit poſt citationẽ, vt in l. properandum. in prin. C. de iudic. ca. cum ſit Roma. de ap pel. & in c. ei qui appellat. 2. quæſt. 6. & in authen. ei qui. C de tempo. appel. Ergo iſta regula in dubio debet interpre tationẽ à iure communi recipere, quia inquantũ fieri po teſt, ſtatuta debent interpretari & declarari, etiam per im proprietatem, vt conformentur ſecũdum ius commune, vt in. c. cũ dilectus. de conſue & in l. ſi ſerui. C. de noxal. *Statuta.*

Præterea, quia tempus ſex menſium hic præfixũ, nõ da tur ad aliud, niſi ad euocãdum aduerſarium poſſeſſorẽ ad iudiciũ, ſi ergo vltima die ſex menſium vacaretur, ſatisfa ctum eſſet regulę. l. quicquid. §. fina. & l. hoc iure. & l. ſti pulatus eſſem. ff. de veb. obliga. & l. ſi neceſſarias. §. ſi an nuas. ff. de pigno. act. ca. commiſſa. de elect. lib. 6. Secun- *Tempus præfixum.*

dus verò terminus hic aſsignatus, qui eſt annus, datur im petranti ad proſequendũ & terminãdũ cauſam. Si igitur ſecundum tempus dilationis non incœperimus à fine primæ dilationis ſex menſium, oportebit alterum de duob° fateri, aut quòd ſex menſes dentur promiſcuè ad citandũ & proſequendum, cuius contrariũ apparet. Cũ nõ poteſt qs videri adſtrictus dilationi, niſi in eo quod eſt in ipſa expreſſum, vel quod eſt abſurdius, ſex menſes ad finiendum tantũ cauſam viderentur cõcedi, cũ primę dilationi aliorũ ſex menſium in vltimo ipſius momẽto ſatisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hic in regula, igitur. &c.

Præterea, quando à iure cõmuni diſceditur, debet quãtũ fieri poſsit, ne lõgius fiat diſceſſus. c. cauſam. de reſcrip. Quod præſertim locũ habet in hac regula, quæ maximè deuiat à iure communi, vt patet, quia de iure cõmuni nemo compellitur inuitus agere: vt in rubrica, vt nemo inuitus. per totum. Item quia ex leui omiſſione gratiam, quæ de iure debet eſſe menſurata, vt in c. decet. de regulis iur. lib. 6. deducit ad nõ eſſe. Item quia inſtantia, quæ de iure cõmuni eſt perpetua. c. fi. de iudic. reducit ad annum. Itẽ quia imponit neceſſitatem exprimendi ea, quæ de iure cõmuni exprimere non oportet, iuxta not. in cle. ſi dignitatem. per glo. de præben. & in c. ſi motu proprio. eodẽ tit. lib. 6. Item quia à iure canonico ſecundum quod inſtãtia eſt perpetua, tanto magis diſcedimus, quanto inſtantiam breuiorem & anguſtiorẽ reddimus. Nam breuitas eſt oppoſita longitudini, & perpetuitas tẽporalitati: in hac igitur dubietate interpretabimur iſtã regulam de anno potius quàm de ſex menſibus, vbi anguſtior eſſet meta, & ꝑ conſequens maior à iure receſſus. & ſic, vt hoc abſurdum euitemus, annus incipere debet à fine ſex menſium.

Præterea ius canonicum primæ inſtantiæ nullum pręfigit terminũ, lex verò ciuilis pręfigit triennium in prima inſtantia, infra quem exiſtimat commodè cauſam diffiniri poſſe: in ſecunda verò inſtantia vtrunque ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus cõmodè poſſet diffiniri. c. ex oratione. de appel. Tunc arguo ſic, & à maiori, Vbi lex canonica de inſtãtia certa meta præſcribẽda cogitauit in cauſa, ſcilicet appellationis, vbi cauſa venit iã inſtructa, cognita, & vẽtilata, & partiũ aſſertione planè diſcuſſa, non exiſtimauit infra minus tempus, quàm anni, cauſam poſſe cognoſci & terminari, vt traditur in. d. cap.

fin.

fin.& in d.l.properandum.Non eſt igitur credendum principem, qui cum tanta diſcuſſione & maturitate iſtã regulam ædidit, voluiſſe minorẽ metam opponere primæ inſtãtiæ.vbi res nouiter rudi,& vt ita dixerim,indigeſta materia,& non cognita,nec diſcuſſa ad iudicium deducitur, aſtringendo impetrantem quodammodo ad impoſſibile, quod eſt legi contrariũ. in c.erit autẽ.4.diſtinct.l.j.§.his autem.vbi Bal,ff.de orig.iur.Lap.alleg.101.Præſertim cũ principẽ non latebat,ius ciuile exiſtimaſſe opus eſſe triennio.Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationẽ fieri poſſe quod commodè fieri nequit.Et ideo præſumẽdum eſt, principem eius intentionis fuiſſe,nolle dilationem taliter dare,vt cõmodè cauſa explicari nequeat:quia talis præſumitur intẽtio & mẽs principis in dubio qualis legis,vt not.in l.vniuerſa.C.de preci.imp. offer.& in c.j. de conſtitu.libr.6.& in c.ſi quando.& cap. ad hæc.de reſcript. facit pro hoc tex.in dicto cap.cupientes.in principio.& §.cęterum.in verſi.poſtquam commodo.& ibi not. Domi.nam dilatio commenſurari dabet ſecundum onus agendorum ad iudicium finiendum ſecundum cõmodum impetrantis.l.ſi ita relictum.§.penul.ff.de leg.2.l.in fidei commiſ.§.ſed cum Polidius.ff.de vſur.

Impetrãtẽ ad impoſſibile aſtringere.

Dilatio quomodo commenſurari debeat.

Poſtremo quia iſta regula loquitur de cauſa finiẽda, ſed cauſa nõ dicitur ante citationem.l.cauſas.C.de tranſact. & in clem.cauſam.de electio.& in ca.ex parte. de verborum ſignific.Ergo inſtantia anni poſt citationem incipiet. Suadetur hoc per tex.in l.fi.§.ſi autem,C.de iure deliberand.Vbi cũ lex præſcripſiſſet terminũ hæredi, à morte teſtatoris,ſuppleuit,& aditæ hęreditatis,& ſic longius cũ non poſſet antea præſcribi hęred. Et hoc expreſſe etiã notat Domi.in dicto capitulo,cupiẽtes.in princip.in verſicu.petituri.& in verſicul.proſecuturi.Quæ omnia cũ in caſu noſtro concurrant,concludendum eſt annum præſatum non à tẽpore impetrationis,ſed citationis numerari debere,quod videtur tenere Bal.in l.prima, in ſecũda colũ.ff.ſi quis cautio.Et vt tollatur omnis dubitatio,pro iſta opi.videtur hic tex.clarus ſi ponderetur,nam dicitur hic, & infra ſex mẽſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere.cauſámque ex tunc deſuper infra annũ,&c. pondera dictionem Extunc, quæ ponit extremũ à quo incipere debet annus,iuxta l.4.ff.de condi. & demonſt.Putarẽ tamẽ quòd ſi poſſeſſor ante ſex mẽſes citetur,non debet

impetrans

impetrans, expectare totum tempus ſex menſium, ſed ſtatim facta citatione incipiet annus ad finiendum cauſam iuxta not. per glo. in ver. commodè, in c. cupientes. de ele. lib 6. quam ibi not. Docto.

QVAESTIO. LXIX.

Impetrās mortuo poſſeſſore, etc.

QVAERO, nunquid impetrans mortuo poſſeſſore iam prius citato teneatur finire cauſam vſque ad ſententiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio: an verò debeat habere alium annū ad proſequendum cauſam cum ſucceſſore?

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad proſecutionem cauſæ contra ſucceſſorem vſque ad ſententiam teneri, aliàs ceſsionarius poterit de regula excipere, quia iſta regula eſt realis, & ad quem tranſit beneficiū tranſit exceptio regulæ. Nam iſto caſu perſona prædeceſſoris & ſucceſſoris reputatur eadem: ſicut ergo cum prædeceſſore teneretur impetrans terminari facere cauſam infra annum, ita cum iſto ſucceſſore ad quem tranſit beneficium affectum & litigioſum.

Suadetur iſta opinio, quia iſta regula nō dicit, quòd impetrans habeat ſententiam cōtra illum qui poſſidet, ſed dicit indiſtinctè & abſolutè, quòd cauſam vſq; ad ſententiā diffinitiuam incluſiuè proſequi teneatur, & ſic regula loquitur imperſonaliter: itaque mors rei, vel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrans hoc facere poſsit, iuxta l. properandum. § ſin autem reus. C. de iudic. Maximè, quia regula iſta cōcernit publicā vtilitatem, vt patet ibi, vt improbi lites exquirentiū motus reprimantur. Et ideo aſtringit impetrantem, vt cauſam terminari faciat infra annum. & hoc factum eſt ad effectum ne impetrantes faciles ſint ad impetrandum, niſi cauſam iuſtam, & claram, & expedibilem viderint, quæ ſine magna diſcuſsione terminari valeat. iuxta. l continuus, §. cum ita. de verb. oblig. Et quia regula dat formam, vt dictum eſt in alia quæſtione, debet adimpleri in forma ſpecifica, cap. cum dilecta. de reſcrip. & ca. cui de non ſacerdotali. de præbend. lib. 6.

Regulæ dans formam, debet adimpleri in forma ſpecifica.

Breuiter iſtis nō obſtan. Rota cōcluſit cōtrariū in vna Iſclana coram d. Iacobo Simonetta, vt refert d. Guliel. hic. Ratio deciſionis fuit, quia regula iſta non loquitur, niſi de poſſeſſore conuento, & contra illum quem citauit, regula vult, quòd impetrās proſequi cauſam teneatur vſq; ad ſententiā. de ſubrogato verò, ſeu ceſſionario nihil regula dicit:

cit:ergo in eo regula non habebit locum.l.ſi ſeruum §.nō dixit prętor.ff de acquirend.hæred. Sed licet iſta opin.ſit Rotæ,mihi tamē magis placet præcedens opin.non ſolū ex motiuis d.Guliel.ſed ex vna alia ratione,quia ex quo beneficium ceſſum tranſit litigioſum,intereſt ſubrogati, quòd impetrans cauſam incœptam contra prædeceſſorē, cum eo proſequatur,ne ex ſua malitia commodum cōſequatur,contra cap.eum qui.de præbend.lib.6.Sed quando impetrans ante finē anni ceſsit in alium,quòd ille ceſſionarius non teneatur regulam ſeruare, tenuit Rota,vt hic refert d.Guliel.qui videatur.quia iſto caſu ceſſat fraus

QVAESTIO LXX.

QVAERO.an.regula iſta obſtet ſubrogationi gratioſe impetratæ per tertiū propter mortem vnius ex duobus litigantibus,poſt cuius obitum alter collitigans qui ſubrogationem tertij ignorabat,decreto proceſſu ſuper audientiam contradictarum contra omne intereſſe putantes obtinuit ſententiam,vigore cuius poſtea poſsedit per annum,& nunc dat de regula contra ſubrogatum venientem ad cauſam? *Subrogatio gratioſe impetrata.*

SOLVTIO.Hodie,quæ eſt 26.Nouemb.M.D XXXV.corā do,Syluestro in vna Abulen.parochialis contigit iſte caſus,& diuiſa fuerunt vota.Nam vna pars dicebat,quod licet collitigās ſuperſtes ignoraret ſubrogationem, tamen illa erat in cauſa,quòd lis durabat,quia ſubrogatus ſubintrabat in locū collitigantis mortui.& vigore dictę ſubrogationis eadem lis videbatur cōtinuari,& in ea ſuſtineri: ergo quo ad hoc nihil intererat,quod collitigās ſuperſtes ſubrogationem ignorauit.Et ideo durante dicta lite, non poterat alter collitigās pacificè poſſidere, q.a lis viuebat adhuc in perſonā ſubrogati,iuxta.deciſ Egid.545.& Guliel.in deciſ.1,vt lit.pend.nec ſentētia contra intereſſe putantes poterat pacificam poſſeſsionē producere:quia illa non præiudicabat ſubrogato,nec etiam illa citatio cōtra intereſſe putātes arctabat ipſum ſubrogatum,iuxta deciſ. 18.de dolo & contu.in no.ſic dicebant aliqui ex dominis. Præterea,quia iſta regula requirit annū poſseſsionis prę cedere impetrationem,vt patet in tex.ergo poſſeſsio poſterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat cōtrarium,iſta ratione, quia quo ad ipſum litigantē ſuperſtitem lis per ſententiā latam contra intereſſe putan. executioni mandatā finita

fuerat:

ſuerat,nam mortuo collitigante alter collitigās ſuperſtes ſequutus fuit viā iuris,videlicet decerni faciendo ꝓceſſū cōtra intereſſe putan.docto prius de morte collitigantis, vt eſt cōmunis ſtylus:& illa via iuris ſibi non nocere, ſed prodeſse debet,& licet in locum pręmortui fuerit alius ſubrogatus, illa ſubrogatio ignorata nō nocet,donec ipſi litiganti pręcedente citatione ad dicendū contrà intimata fuerit:Si verò interim habet ſententiam,quæ executioni mandata fuit,cuius vigore per annum poſtea pacificè poſsedit,nō poteſt dici nō eſse pacific* propter illā ſubrogationē,cū lis(vt dictū eſt)finita fuerit per ſententiā, iuxta deciſ.noſtram vulgarē.10.in titu.vt lit.pen.in no. Et ita ſub dubio remanſit Rota.Mihi tamē magis placet j.opi.qua ſtante nō obſtant ſecūda motiua.primū nō eſt verū ſtante ſubrogato in iurę,& lite: quia nō poteſt dici lis finita.Et licet poſſeſsori annali nō noceat ſubrogatio ſibi nō intimata,minus debet nocere ipſi ſubrogato, cui nō eſt præfixū,à lege,vel ab homine aliquod tēp* ad intimādū,& ius ſuum ſemper durat.& poteſt deduci hodie, quia lis nō eſt finita,quo ad ipſum .Et certè caſus iſte eſt diſputabilis.Et hodie,quę eſt 5.Iulij.M.D.XXXIX.iterū in vna Salamantina canonicatus & præbē.fuit in Rota propoſitus per R.P.D.Pet.Vortiū caſus omnino ſimilis illi, de cauſa Abulē.& tandē Domini cōcluſerūt dicta die 5. & 20.eiuſdem menſis Iunij,poſt plures informationes& propoſitiōes,ꝙ ſubrogato in forma gratioſa nō obſtaret iſta regula,ex eo,qa ſtatim talis ſubrogatio ſubintrabat in locū mortui litigātis,per quā videbatur lis in eo ſtatu manu teneri:&ſic poſſeſsio annalis nō poterat eſse pacifica,ſtāte ſubogatione gratioſa,ſec* verò ſi ſubrogatio gratioſa non fuiſſet,ſed mandatū de ſubrogando:nā tali caſu ſi illud mandatū Auditori nō pręſentetur,& in effectu ſubroget,non dicetur impedire iſtā regulam:& idē eſt in eo,cui cōceſſum fuit,quòd literas expedire poſſet in vim gratioſæ ſubrogationis.Nam ſi anteq̄ expediat,cedat in alium ius ſuum poſt annū,ille reſignatarius poteſt literas expedire ſub eadem data,& ſufficit & ſtabit illi reſignatario iſta regula.Quod eſt verū quando reſignatarius expedierit literas ante ſentētiam executioni mādatam.Secus ſi pòſt.quia tūc obſtabit regula,prout in dicto caſu cōtigit,vbi Ludouicus de Torres,ſe in locum cuiuſdā Ioan. Lopez ſubrogauit cū clauſula, & ꝙ literæ in forma gratioſa

Subrogato an obſtet regula in forma gratioſa.

rioſa expediri poſſent: & antequã Garzias Roderici ſuper ſtes collitigans ſententiam cõtra intereſse putan. obtine ret, d. Ludouicus ſolam ſupplicationẽ ſubroganti in actis produxit per aſsertũ procuratorem, deinde, Garzias obti nuit ſentẽtiã cõtra intereſſe putan. & poſseſſionem cõti-nuauit per annũ pacificè d. Ludouicus, poſtea ius ſuum li-teris nõ expeditis, in fauorẽ Franciſci ceſſit, & ille etiam literis non cõfectis, etiam in fauorem Andreæ Lopez, & Andreas in fauorem Alphonſi Diaz, qui poſtea literas no mine dicti Ludouici primi cedentis ſub eadem data expe diuit in forma gratioſę ſubrogationis, & venit ad cauſam contra dictũ Garziam, qui habuerat ſententiam cõtra in tereſſe putan. & eius executionem. Tandem Rota in iſto diſcurſu quæſt. voluit. dicto tempore, & iterũ de hoc mẽ-ſe Decembri M. D. XXXIX. quòd dicto ſubrogato obſtaret regula, non obſtan. bulla ſubrogationis in forma gratioſa ſubrogationis ſub data primæ ſupplicationis Ludo. expe dita, & nouiter producta. ex quo Ludouicus prim⁹ ſubro gatus, qui ſciebat, vel ſcire præſumebatur litẽ inter dictũ Garziam, & d. Ioan. Lopez defunctum, debuit mẽtẽ ſuam declarare, nũq. d. ſubrogatione gratioſa vti vellet, ex quo ſupplicatio illi facultatem dabat expediẽdi literas ſi vel let: vnde ex quo hoc non declarauit, ſed literis non cõfe-ctis renũtiauit, in fauorẽ dicti Franciſci de Gumiel. & ille in alium, & alius in alium, ille vltimus tardè venerat poſt ſententiam executioni mãdatam, & ideo declarare per ex peditionem bullæ mentẽ d. Ludouici nõ poterat, qui iam per ceſſationem reputabntur mortuus. Et eodẽ modo de hoc menſe Decembri. M. D. XXXIX. tenuit Rota in vna Ge rũden. beneficij de Pineda, vbi voluit, quòd Archangelus in quem antiquus Piquer ceſſerat, lite pendẽte, inter di-ctum Antiquum, & ipſum Archangelum, & quẽdam aliũ Baldiriũ Auigno excipere de iſta regula poſſet, ſi poſt ceſ ſionem per annũ pacificè poſsedit, non obſtante, quòd lis non fuerit extincta in ceſſione quam fecit d. Antiquus a-ctor, quo ad Baldirium: quia ſufficit, quòd inter Archange lum & Baldirium nõ eſſet iuriſdictio. neque lis, licet inter Antiquum actorem, Archangelum, & Baldiriũ lis eſſet, ex quo antiquus ambos citati fecerat, iuxta vulg. deciſ. de re ſcrip. in no, Et hoc procedit etiam ſi Archangelus fuiſſet gratioſe ſubrogatus dummodo literas non expediret, qa tunc ſecus propter deciſ. d. Guliel. primam, vt lite pend.

Nam

Nam per expeditionem literarũ videtur mentem ſuã declarare,& vti velle ſubrogatione gratioſa, quæ ſtatim habet effectum,ſed ante expeditionem nõ poteſt cõſtare de eius mẽte,cũ poſſet nõ vti ſubrogatione,ſed fortè gratia ſi neutri:quia omnes iſtę viæ in ſupplicatiõe cõcedũtur.

QVAESTIO LXXI.

Impetrãs impeditus

QVAERO an impetranti impedimento currant tempora iſtius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iuſtum eſt,tempora nõ currere nemo dubitat.l.j.in fi.C.de anna.quia illud tempus impedimenti de medio ſubducitur, & reliquum tempus computabitũr,vt in c.auditis.ç.cum nobis.&c.de quarta.de præſcri.& iſta eſt communis opin.vt atteſtatur Iaſ.in §.rurſus.col.15.& 16.de inſtit.de act.Et hoc putarẽ verum,niſi hoc impedimẽtum actor per prorogationem tẽporis tollere poterat:qa (vt quotidie experimur) papa nunquam ſolet prorogationẽ iſtius regulæ denegare:vbi vero impetrans prorogationem habere non potuit,prædicta procedent,ſuper quo videndum eſt latè per Moder.in tract.pręſcrip.in prima parte.6.partis princip,verſ. vigeſimusſecundus caſus, vbi longo verborum aparatu omnia impedimentorum genera proſequuntur,quæ non attinet hic recenſere breuitati ſtudens.Sed nũquid ſaltem impetrans proteſtari debuit,quòd per ipſum nõ ſtetit cauſam ſuam proſequi infra annum hic deſignatum, dicetur inferius in alia quęſtione, & dicam etiã latius de hoc in regula de triennali.in.57.q.nam vtrobique caſus accidit.

QVAESTIO LXXI.

Impetranti quando ſubducuntur tempora.

QVAERO, an quando ſubducuntur tempora impetranti computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

Dies feriati.

SOLVTIO.Rota in cauſa Hiſpalen.Scholaſtriæ coram d.Arogana de menſe Octob.M.D.XXXIII.cõcluſit, tempora feriarum non ſubduci,ſed in tempore dato cõputari debere.Pro cuius deciſio.inter cætera eſt tex.in l.ſed & ſi prætorem.§.ſi feriæ.ff.ex quibus cau. maior. vbi text, aſsignat rationem huius deciſ.quia ꝓſpicere debuit actor ne in huiuſmodi ferias incideret.Et hoc de plano procedit in feriis ſolennibus & ordinariis.Secus verò eſſet in feriis repentinis,quia illas actor præuidere non potuit.Et propterea in illis ceſſat ratio.d.§.feriæ. Hinc eſt ꝙ terminus datus per legem ad accuſandum,vel agendum, dicitur in

dubio

dubio peremptorius,etiam ſi non dicatur,ratio poteſt colligi ex prædictis,quia eſt quid imputandum actori, quare prius quàm ageret,non proſpexit omnia, argu.l.qui cum alio.ff.de reg.iu. Sed ſi terminus ad proſequẽdam cauſam vel audiẽdam ſcientiam,vel ſimilia præfigeretur à iudice, quia hoc pars proſpicere non poterat,cum non dependeret ex facto proprio,ſed præter ſpem accidit,vt dicitur in l.ſi quando.de dilat.& tunc terminus nõ præſumitur peremptorius.Ita dicit Saly.in l.ſi ea.col.penul.C.qui accuſ. ſequitur Fely.in c.cauſam quæ,in.2.col.de reſcrip.

Terminus datus per legem.

QVAESTIO LXXIII.

QVAERO,Nunquid in anno iſtius regulæ ad proſequendum cauſam computentur dies feriati,an verò tantum vtiles?

Dies feriati.

SOLVTIO.In iſto articulo pugnat æquitas non ſcripta cum iure ſcripto. Quia licet videatur æquum & rationabile,quòd tempus iſtius anni vtiliter computari deberet, id eſt,ex illis diebus, quibus qui vtiles ſunt ad agendum,& proſequẽdum cauſam,ea ratione,quia dies feriati inutiles & prohibiti ſunt ad iudicia pertractanda, nihilominus iura cõtrarium voluerunt,Nam lex voluit,ꝙ quando aliqua diſpoſitio ſimpliciter de tempore mẽtionem facit, debet intelligi de continuo.Iſta eſt glo.ordinaria,quæ ad hoc ſolet cõiter allegari in rubrica.ff.de diuer.& tem.præſcrip. quam ſequitur Abb.in c.ſi.de elect.& in c.ad apoſtolicam in penul.col.de reg.vbi per hoc dicit,quòd annus profeſſionis,de quo ille tex.loquitur,de cõtinuo, & nõ interpellato intelligi debet, pro quo alleg.Bartolum in l.interdũ. §.quoties.de publican.cum multis cõcor. vt in propoſito ſcribit Lapus alleg.47.qui plura iura adducit, & idem ꝙ Abb.in d.c. ad apoſtolicam, concludit etiam Iaſ.in l. contra maiores,in.2.col.C.de inoffi.teſtam.

Diſpu. de tẽpore mẽtionem faciens.

Et hoc maximè procedit,vbi odium conſideratur, prout hic,quia tali caſu,vt dicit Bal.in l.non ſolum.in prin.ff.de excuſ. tuto.in odioſis præiudium tempus debet eſſe continuum,& hoc cõueniens videtur in caſu iſtius regulæ, vt impetrantes ab huiuſmodi litibus citius ſe expediant.pro qua opin.quàm plura doctorum dicta cõgerit And.Sicul. in conſi.incipien.clementiſſimi Dei.poſitum inter conſilia Alex.in.4.volum.eius conſi.vltimo,col.1.

Sed vt multa,quæ hincinde dici poſſent, ſub breuitatis compẽdio concordẽtur, in iſta materia poſſunt notabili-

ter caſus omnes diſtingui ex his quæ dicit Bal.in conſ.71 incip.quãdo tempus,in 3.vol.videlicet ꝙ tempus dicatur cõtinuum,quo ad ea, quæ ſine iudice ꝓ tribunali ſedente fieri poſſunt. Sed quo ad ea quæ ſine iudice fieri nõ poſſunt,tempus dicitur vtile,quàm quidẽ diſtinctionem Bal. ibidem per iura probat, pro quibus videnda ſunt etiam quæ ſcribit idem Bal.in l. Aemilius.col.1.ff.de minorib.& in l. veteranis.C.quando prouo.non eſt neceſſ. Sic itaque circa primam & ſecundam partem iſtius regulæ tempus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali ſedentem tempora illa non pertinent,& ideo in dictis temporib. ſex menſium ad citandum poſſeſſorem,& in anno hic ad proſequendum cauſam præfixo,dies feriati & non feriati cõputabũtur. Sed circa tertiam partem regulæ tempus dicitur vtile,quia per partem non ſtat:pro quibus faciunt ea, quæ dixi in.§.rurſus.num.32.de act.

QVAESTIO LXXIIII.

Impetrãs nũquid excuſetur à pœna.

QVAERO,nunquid impetrans excuſetur à pœna, de qua in vltima parte iſtius regulæ,ſi terminos oẽs in petitorio non ſeruauit,vſque ad commiſſionem poſſeſſorij per partem diuerſam factam,ſed ſufficiat poſt dictã commiſſionem,ante tamen ſuſpenſionem petitorij reliquos terminos ſeruare?

SOLVTIO. Hæc quæſtio in Rota ꝑ plures dies procuratorum & aduocatorum informationibus coram dom. Nicolao Aragona in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ vẽtilata fuit, tandem hodie.20.Octob. MDXXXIII.deciſa fuit,in qua omnes Domini,duobus exceptis,in dicta cauſa concluſerunt,ꝙ ſufficit tempore ſuſpẽſionis petitorij impetrantẽ omnes terminos ſuper petitorio(cuius proſecutionem requirit iſta regula vt dictum fuit ſuperius in alia q.)ſeruare,quia tunc clarè apparebit per eum non ſtetiſſe, quominus cauſam vſque ad ſententiam infra annum proſequutus fuerit. Ratio iſtius deciſ.fuit:quia licet ante cõmiſſionem cauſæ poſſeſſorij termini omnes ſeruati nõ fuerint, ſed aliqui,ille defectus poſt dictam cõmiſſionem, dummodo ante petitorij ſuſpenſionem, ſuppleri poteſt: quia illa poſſeſſorij commiſſio ante petitorij ſuſpenſionem, auditori iuriſdictionem ſuper petitorio non auferebat,& ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos poſtea ſeruare poſſet,cũ auditores in proſequẽdo ordinarij dicantur, iuxta notata in clemen.auditor.de

reſcript.

reſcrip.vt dixi latè in c.1.eodem titulo,lib.6. Donec igitur aut per commiſſionem expreſſe,aut per partem petitorium ſuſpendatur,acta facta ſuper petitorio valēt, quia tunc videtur pars vti commiſſione poſſeſſorij,quando petitorium ſuſpendit.argumento notabili in capitulo,vt debitus,de appellatio.

QVAESTIO LXXV.

QVAERO, Nunquid ſi per iudicē ſtat quominus impetrans cauſam terminare poſsit per ſententiam infra annum, teneatur impetrans de neceſsitate proteſtari iudici, per ipſum non ſtare quominus cauſam proſequatur,quo ad hoc vt excuſetur? *Impetrās ſi per iudicem ſtat, &c.*

SOLVTIO, Iſta quæſtio ſæpe per aduocatos diſputata fuit in præallegata cauſa Hiſpalen.Scholaſtriæ.Et certè ſi oſtētationem doctrinæ quærimus,hic articulus varias habet pro vtraque parte cōſiderationes , totidem fortaſsis, quot opin.reperiuntur:ſed quia moris mei nō eſt vt Scholaſtici obſeruant,argumentorum philateriis tēpus terere, maximè in tanta temporis penuria , qua per iſta publica officia premor,ideo breuiter medullam & deciſionis veritatem complectar,multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona , poſt varios conflictus vnanimiter concluſit de menſe Octobris.1533. proteſtationem hoc caſu neceſſariam eſſe , ad effectum,vt impetrans à proſequutione cauſæ infra annum faciendæ excuſetur. Quæ quidem Dominorum deciſio principaliter in gloſſa capituli,plerumque,de reſcriptis. & in gloſſa capituli fin.de appella.fundatur,quæ gloſſæ de impedimento proueniente ex parte iudicis loquuntur,& neceſſarium eſſe proteſtationem concludunt , & iſta eſt communis opinio,vt atteſtatur Philip.Fran.in c.ex ratione, maximè in 8.colum. & in ca.finali,de appellationib. & Ange.in l.2. §.dies.in fi.3.col.ff.eod.titu. Et cum iſta opin.tranſeunt communiter doctores in ca.cupientes.§.quod ſi per viginti.poſt glo. ibi verſi. propoſita. de elect. lib. 6. quam Fely. in cap.ex tranſmiſſa in 2. col. de præſcript.& in ſexcentis aliis locis ſequitur,& cum ea tranſeunt Alexan.& Moder.in l.properandum,§.fin autē vtraque.C. de iudi. & idem tenet Alexan.conſil.114.lib.5. *Proteſtatio neceſſaria.*

Et licet aliqui Doct.tenuerunt contrariū,prout Abb.in d.capitu.plerunque,& in capitu. ex trāſmiſſa,de preſcrip. Et Areti, in conſ.162 incipi verum eſt,& alij plures,quos

Iaſo.& Moder.in d.l.properandum, cumulant: volentes proteſtationem potius requiri de conſilio, quàm de neceſſitate: nihilominus illa opin, non eſt vera, ſed communis eſt in contrarium, pro qua Moderni. Auinionen.in tracta. peſtis fol. 28.q.6. Et Moderni Bononien.in eodem legali tracta.peſtis fol.15.c.3.& latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repeti.l.ſi quo.C.de offic.præfect.præt.orien. plura cumulãt, quæ ibi videri poſſunt. Et, vt ibi vnico verbo omnibus cõtrariis dictis reſpondeatur, dico, quòd motiua opinionis contrariæ procedunt, quando per iudicem non ſtetit quominus impetrans cauſam proſequeretur: ſecus ſi per illum ſtetit, vt hic. Vel ſecundò argumẽta contraria procedunt in proteſtationibus extraiudicialibus, vel quando cũ proteſtatione aderat probatio impedimẽti, vt declarat Decius in d.cap.fin.de appel. Secus verò vbi de impedimento aliter non conſtabat: nam tunc proteſtatio requiritur, vt eſt text.quem ibi ad hoc in 2. col. põderat Io.de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu.lib. 10.& iſta opin.tenenda eſt.

QVAESTIO LXXVI.

Impetrãs impeditus

QVAERO, nũquid ſi impetrans impeditus fuit cauſam proſequi infra annum loco proteſtationis, ſufficiat illi impedimentum probare?

Proteſtatio.

Forma vbi eſt, debet ad vnguem obſeruari

SOLVTIO. Quibuſdam aduocatis in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ pro parte Frãciſci epiſcopi Balneoregien. videbatur quòd non, ex eo, quia iura requirẽtia proteſtationem, cenſentur formam tradere, vbi verò eſt forma debet illa ad vnguem obſeruari, nec illi per æquipollẽs ſatisfit, vt dicit Bald. in l.ſi inſtitor.ff.ſi cert.per.cum vulg.& ſuper hoc multum aduocati exaltabant vocem ſuam.

Finis vbi habetur.

In cõtrarium allegabãt alij aduocati: quia vbi habetur finis ad quẽ inducta eſt proteſtatio fine ſeruato nõ curatur de ea, arg. clem. cauſam.de elect. vbi licet pro forma in caſu illius tex. intimatio requiratur, vbi tamẽ pars habet notitiam, quia ad illũ finẽ intimatio introducta fuit, ſufficit vt ibi dicitur. facit.l.ſi mater.de inſtit.& ſubſtit. vbi in formalib. nõ refert quid ex æquippolentib. fiat. Adde tex.& quod ibi not. Felyn.& Deci.in c.quoniã, de probat. vbi per illum tex. volunt, poſt S.Thõm. quòd licet ieiuniũ ſit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij ſeruatur, non peccaret ieiunãs. Et in caſu iſto prædicta à fortiori procedũt: quia proteſtatio in caſu præmiſſo non eſt inducta pro for

ma,

ma,vt aduerſarij dicebant,quia hoc iure non cauetur.

Tandem diſcuſſo negotio,Rota,quæ(omiſſis argumentis,& apicibus iuris)ſolet ſemper veritatem & effectum rei attendere,de mēſe Octob.M.D.XXXII.ſecuta eſt vltimam opinionem, tanquam æquitati magis proximam: nam Rota non vult habere niſi veritatem rei.Nam ſufficit Rotæ de impedimento legitimo conſtare abſque alia proteſtatione, quæ ad illum tantum effectū inducta fuit vt conſtaret per iudicem extitiſſe, quominus impetrans ſam proſequeretur,qui quidem effectus æque, ac per proteſtationem haberi poteſt,ideo proteſtatio non eſt neceſſaria,ſed debet eſſe per probationes,pro qua opin. faciūt ea,quæ latè tradit Decius in l.in omnibus cauſis.la ſecūda,nume.10.ff.de reg.iur.vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO LXXVII.

QVAERO,nunquid annus poſſeſſionis,de quo loquitur iſta regula,debeat eſſe çontinuus , an ſufficiat eſſe interpollatum.Exempli gratia:poſſedi per ſex mēſes pacificè,deinde ſpoliatus ſui,vel alio modo poſſeſſionem per quatuor,vel quinque,vel plures menſes perdidi,quam mox,vel per menſem poſtea recuperaui,& continuaui per alios ſex menſes,An iſta poſſeſſio annalis iſto modo ꝑ interpollationem tēporis cōtinuata,ſufficiat ad producendam exceptionem regulæ? *Annus poſſeſſionis nunquid debeat eſſe continuus*

SOLVTIO. Ioan.Aloiſius Tuſcanus Mediolanen.quondam inſignis Doctor conſuluit huiuſmodi poſſeſſionem interpollatam non ſufficere,vt patet lib.conſiliorum ſuorum,fol.27.cuius opin.poteſt ſuaderi ex dictis glo.in rubri.ff.de perpet.& temp. præſcript.quę voluit tempus in dubio de continuo nō interpollato intelligi debere,vt ſuperius in alia quæſtione dixi,& probat latè Andr. Sicul. in conſil.vltimo poſito in fin.conſil.Alexand.in 4.volum. & dixi in §.rurſus.nume.32.inſtitu.de act.Sed tempus iſtius poſſeſſionis non eſt continū,igitur,&c. Facit etiam pro hoc, quia iſta poſſeſſio annalis videtur interrupta per poſſeſſionem mediam ergo non debet prodeſſe.l.naturaliter.& l.ſi quis pro emptore.§.ſi quis & l.eum qui.§. ſi autem.ff.de vſucap. *Poſſeſſio interpellata.*

Pro contraria parte adduci poteſt,quòd iſta regula eſt inducta in fauorē poſſeſſoris,quo caſu quando conſtitutio eſt fauorabilis alicui,tempus non interpretatur cōtinuum,ſed ſufficit interpollatum,ita dicit Bal.in l.nō ſolū

in princip.per illũ text.ff.de excuſ.tut.facit glo. in l.3.§. minorẽ.ff.de minor.pro quo allego tex.in l.Paulus.§.Gaius.ff.de libe.cauſ.quem ad hoc pro ſingulari Angel. inducit in repet.l.ſi inſulam.ff.de verb.oblig. & ad hoc eſt notabilis deciſ.Arch.in cap.ſi frater.16.quæſt.1.col.3. & iſtam deciſ.ſequitur Iaſ.in l.ſi ita ſtipulatus eſſem.col.fi. ff.de verbo.obliga.cum aliis concord.quæ ſcribit Decius in l.ſi idẽ.in 2.& 3.col.ff.de iur.om.iudic.Et ita limitatur glo.in dicta rubrica.ff.de temp.& perpet.præſcript.

Præterea quia tempus primum poſſeſsionis accedit alteri poſſeſſioni,& iſtę poſſeſsiones interpollatę coniungunt,vt faciant vnum corpus,vt dicit Bald.in conſi.159. incip.ſuper eo quod quæritur.col.fin.lib.3.

Annus integer, non interpollatus.

Breuiter pro prima opin.pro qua videtur militare ęquitas,faciũt ea,quæ dicit Domin.poſt Archi.& Ioan. And. in cap.1.de vit.& honeſt.cler.in 1.col.vbi dicunt per illũ tex.quòd integer annus nõ interpollatus requiritur, quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat.Sed in caſu noſtro ſi poſſeſſor excipiens de iſta regula non eſt poſſeſſor continuus,ſed interpollatus,impetrans nõ incideret in pœnas iſtius regulæ:ergo requiritur,quòd ſit talis poſſeſsio per annum continuata.Et pro iſta parte pondero iſtam regulam,quæ requirit annum immediatè præcedentem.Ergo interpollatus annus non ſufficiet:quia annus interpollatus non eſt immediatus,ſed mediatus.Et dicam in regula de triennali,& vide quæ dixi ſuprà quæſt.59.

QVAESTIO LXXVIII.

QVAERO,quomodo intelligantur iſta verba regulæ,videlicet,& quæcunque inde ſecuta,nullius exiſtant firmitatis,&c.

SOLVTIO.Iſta verba diuerſis tẽporibus, ac etiam ſub diuerſis regulis bis in Rota diſcuſſa fuerunt,videlicet,ſuper regula de publicandis reſignationibus , infra eod. & ſuper regula Clemẽtis reuocatoria facultatum conclauiſtarum.in quibus eadem verba,prout hic ſcripta reperiũtur.Et dũ hoc dubium propoſitum fuerat,variæ dominorum ſententiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant ſub illis verbis,& inde ſecuta,&c.nouas prouiſiones,gratias ſi neutri,acceſſus,& regreſſus,poſſeſsionẽ etiam vigore dictę impetrationis captam,comprehendi:quod hac ratione probabant.In primis,quia,vt ex tex.apparet,impetratio principalis hic annullatur : ergo in neceſſariam conſequen

cōſequētiam acceſſoria omnia ad impetrationem etiā debent eſſe nulla, quia vulgata eſt iuris regula, quòd principali annullato omnia, quę ſequuntur ex illo corruunt, vt in l. cum principalis. ff. de reg. iur. & l. fin. ff. de conſti. pec. Et ideo non ſine myſterio papa hic vniuerſalibus verbis vſus fuit, videlicet, quæcunque inde ſecuta, quæ de ſui natura prædicta omnia includunt, quæ ſpecialiter non reperiuntur excepta. cap. ſolitæ. de ma. & obe. l. Iulianus. ff. de leg. 3. cum ſimilibus. *Impetratio principalis.*

Alij domini totum oppoſitum tenebāt, videlicet, ſub prædictis verbis nouas prouiſiones, nec regreſſus, aut huiuſmodi ſimilia cōprehēdi, quod ita ſuadebant: Quia regula iſta ſecundum communem curalium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quęlibet pars ſecūdū qualitatē delicti continet etiam ſuas & diuerſas pœnas. Prima enim pars regulę imponit impetranti tria requiſita per illū obſeruanda Primū, quòd nomen, gradū, & nobilitatē poſſeſſoris. & cauſā quare poſſeſſori in beneficio ſic poſſeſſo nullum ius non cōpetat, in impetratione exprimat. Secundū requiſitū, quòd impetrās poſſeſſorē ipſum infra ſex menſes ad iudiciū euocari faciat. Tertiū requiſitū, ꝙ cauſam deſuper infra annum vſq; ad ſententiā diffinitiuā incluſiuè proſequi debeat & teneatur. Iſta ſunt tria requiſit, quę ſi in ſua impetratione impetrās nō ſeruauerit, ſed negligenter omiſerit, tres pœnę illi infligūtur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & iſta pœna imponitur etiam de iure communi nō obſeruanti formā, vt patet in c. cum dilecta, de rȩſcript. Secunda pœna, ꝙ quæcunque inde ſecuta, ſunt etiam nulla. Tertia pœna, ꝙ ipſe impetrans in damnis, & intereſſe poſſeſſori tenebitur. Iſta eſt prima pars regulę quę nullam mentionē facit de noua prouiſione, neque de gratia ſi neutri, nec de regreſſu, aut aliis ſuperius enarratis, ſed de iſtis tāquā de rebus diuerſis in ſecunda parte regulæ fit mētio, quæ quidē ſecūda pars regulę tres alias pœnas grauiores cōtinet, quæ imponūtur impetranti, nó ex eo, quia nō ſeruauit requiſita regulę, ſed quia per litis euentū conſtitit illū nullū ius habuiſſe, perperam, iniuſtè, & de facto poſſeſſorē moleſtaſſe, & ſic improbum litigatorem eſſe, & propterea tanquam hominem lites iniuſtas exquirētē dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primę pœnę in prima parte regule poſitæ *Hæc regula diuiditur ī duas partes.*

priuatum ipſius poſſeſſoris commodum reſpiciũt. Et ideo impetrans in ſecunda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit poſſeſſorẽ, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nã magis poſſeſſorẽ moleſtaſſe dicitur, qui iudicium indebitè vſq; ad finẽ proſequitur, malitioſe ſeruando regulam, ad effectum, vt illum maioribus moleſtiis & impenſis afficiat, q̃ ille, qui non ſeruata forma regulæ ſtatim deſiſtit, prout in prima parte regulæ. quod ſuaderi videtur ex l. ſi quis legatum. & l. qui falſum. ff. de falſ. & l. damus. C. eod. tit. ex quibus Bar. in d l. ſi quis. poſt Dy. notabiliter dicit, quòd ſi notarius falſans ſcripturã deduxit eam in verã exiſtentiam teſtamenti, cum debitis ſolennitatibus, tunc notarius tenetur pœna ſalſi: quod nõ eſſet, ſi non ad vltimũ proſequeretur, vt ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrãs peccãs in forma regulæ in minori diſcrimine conſtituit poſſeſſorem, quàm quando eam ſeruat, & iudiciũ proſequitur vſque ad ſententiã, per quã impetrans, vt iniuſtus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula iſta in ſecũda parte, quę incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. diſponit, quòd ſi impetrans per iudicẽ repertus fuerit annalẽ poſſeſſorẽ iniuſte ac indebite moleſtaſſe, tribus aliis pœnis caſtigetur. Prima pœna eſt, ꝙ quinquaginta florenos auri Camerę apoſtolicæ ꝓſoluere tenetur. Secunda pœna eſt, quòd impetranti nullus alius quàm præmiſſæ vacationis modus, etiã ꝑ literas ſi neutri aut ſubrogationis, vel alias, ſibi quo ad hoc, vt huiuſmodi beneficiũ ea vice conſequi, vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur. Tertia pœna eſt, quòd beneficium inantea nullatenus litigioſum cenſetur. Dicebant igitur Domini, ecce, quòd in hac ſecũda parte regulæ fit mẽtio de literis ſi neutri, & ſubrogationis, quæ nouæ prouiſiones ſunt, vt dicit quædã deciſ. 11. vt lit. pẽden. in no. & diſponit, quòd nullaten⁹ ſuffragẽtur. certè ſi iſtæ gratiæ acceſſoriæ, ſuperius ſub verbis illis, & quæcunque inde ſecuta, &c. comprehenſa cum principali impetratione, annullatæ fuiſſent, fruſtra in hac ſecũda parte regulæ diuerſa à prima annullarẽtur. Nam ſi eſſent iã nullæ, verba in ſecũda parte regulæ poſita, quo ad hoc vana & penitus fruſtratoria eſſent: quia illud quòd iam nullũ eſt, nõ poteſt ampli⁹ annullari, neq; mortuus iterum occidi, quia priuatio præſupponit habitũ cap. ad diſſoluẽdum. de deſpon. impub. & l. decem. ff. de verb. oblig. vt igitur iſta concordẽtur, eſt neceſſarium

Poſſeſſorẽ moleſtare.

Notarius falſã ſcripturam,

Nullum quod eſt non poteſt amplius annullari.

neceſſarium dicere,quòd ſub prędictis verbis,quæcũque inde ſecuta,& cap.nouæ prouiſiones,neque alia ſuperius enarrata comprehendatur.Et iſta opi.poſt varias iuris in formationes,& dominorũ propoſitiones,& diſputationes præualuit.Nam in vna Salamàtina parochiali de Teiada de anno M.D.XXXVII.coram R.D.Ioan.Mohedano cum diſcuterentur hæc eadem verba,& inde ſecu.&c.poſita in regula de publicãdis reſignationib.Rota cõcluſit ſub verbis dictæ regulę nouam prou ſionem nõ cõprehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulen.beneficiorũ coram me 9.Decemb.M.D.XXXVIII.pro Antonio Palenzuela contra Alphõſum Garillo. Nam voluerunt domini regulam Clementis.VII.reuocatoriam facultatis cõclauiſtrarum, quę continet etiam prædicta verba inde ſecuta,&c.nõ cõprehendere nouam prouiſionẽ.Moti inter alia per cõſil. Rom.433.qui voluit,quòd noua prouiſio ſuppleat diligẽtias ad regulam de publicandis:quę quidẽ noua prouiſio ſi per dicta verba,& inde ſecuta,&c.poſita in dicta regula de publicandis,annulata fuiſſet,non induceret illum effectum.Hæc etiam opinio alia ratione adiuuabitur,quia noua prouiſio nihil aliud eſt quam quędam antiqui iuris cõfirmatio:& clarum eſt quòd in generali reuocatione non venit actus confirmatus,vt no.gl.in verbo pacta.in clem. dudum.§.nos etenim.de ſepul.cum concor.de quib[9] per Fely.in c.conſtitut[9].in 3.col.de reſcip. Et quia etiam noua prouiſio eſt quædam mixta prouiſio,& tamẽ in odioſis ſub ſimplicibus caſus mixtus non comprehenditur,vt traditur cõmuniter per Do.in l.2.ff.de ver.oblig.Et ita etiã prædicta verba,& inde ſecuta,& cætera acceſsus,nec regreſsus comprehendere,tenuit Rota in vna Bergomẽ.canonicatus,& preſb.corã Domi. Petra ſancta,vt annotauit D.Ioan.Baptiſta de Senis,quondam conſiſtorian[9] aduocatus in quibuſdam ſuis notis cauſarum,aſserens ſe ita obtinuiſse.De quib[9] meminit D.Iacob.de Nigris,vir certè illa ętate curioſiſsimus.Et etiam cõſiſtorij aduocatus in quadã apoſtilla ſua ad iſtam regulã,& ita inuenio hæc Reuerend.bon.me.Laurentium Cardinalem Sanctorum quatuor in memorialibus ſuis adnotaſſe,de quibus etiam idem Iacob.meminit.Et ratio prædictę deciſionis fuit.qa acceſſus & regreſsus nullo pacto ſub dictis verbis,& inde ſequuta,&c.poterant cõprehendi:quia non ſunt principaliter gratię acceſsoriæ,nec in conſequentiam neceſsariã

Actus cõfirmatus.

ab alia depẽdẽtes,ſed faciũt caput de per ſe, vt principa les:& ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Noua prouiſiones gratiæ ſi neutri.

Non obſtãt modo ea quæ ſuperius pro contraria parte dicebãtur,videlicet,quod nouæ prouiſiones gratiæ ſi neu tri,ſubrogationes,&.ſimilia ſint gratiæ depẽdentes ab im petratione principali,quam præſupponunt.vt neceſſariũ antecedẽs, vt dicit Gloſſator ſup regula.62.col.3.& ideo annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ cor ruere debẽt: quia reſpondebatur,quòd licet verũ ſit quod noua prouiſio, & prædictæ gratiæ præſupponat aliquem titulum,tãquam principale antecedẽs præcedere,nõ pro pterea ſequitur,ꝙ annullato principali corruat acceſſoriũ & in primis hoc oſtẽditur in noua prouiſione,quę cõmu niter ſecũdũ ſtylum impetratur,quãdo gratia principalis eſt nulla.Nã verba nouæ prouiſionis hæc ſunt,Beatiſsime Pater,quia Orator dubitat gratiam ſibi factã viribus nõ ſubſiſtere,ſuplicat igitur,&c.Ecce ergo,quòd nõ eſt verũ iſto caſu,quòd annullata principali gratia, noua prouiſio tanquã acceſſoria corruat,imò illa ſubſiſtit,& in illa prin cipalis gratia,quę nulla erat,ſuſtẽtatur, præſertim,qa il la iuris regula,quòd annullato principali corruit acceſſo rium,vltra plures limitationes,quæ à doctoribus in ca.ac ceſſorium.de reg.iuris.lib.6.& in locis vulg.traduntur,ha bet vnam limitationem,quã ponit Bar.in l.ita ſtipulatus. in 12.oppo.de ver.oblig.quæ facit multum ad propoſitũ, videlicet,quòd illud procedit quando eſt eadem ratio,ſe cus verò vbi diuerſa ratio concurrit,quia tunc annullato principali acceſſorium non reſcinditur,quod dictum Bar. latè comprobat,& ſequitur Decius in dict.l.cum principa lis.ff de reg.iur.ſed in caſu noſtro eſt lõgè diuerſa ratio in ter nouã prouiſionẽ gratiã ſi neutri,& ſubrogationis acceſ ſum,& regreſſus,reſpectu ipſius gratiæ,ſiue impetrationis principalis,vt ſuperius oſtenſum fuit: igitur annullata im petratione,gratiæ acceſſoriæ prædictæ non reſcindẽtur. maximè,quia illa iuris conſideratio,videlicet, quòd actu principali annullato corruit acceſſoriũ,&c.procedit quan do principale tollitur à iure cõmuni,ſecus ab alia conſti tutione populi,vt eſt text.in l.fina.§.Luciꝰ.ff.de cond.in deb.Et iſto modo,licet cauſa expiret reſpectu impetratio nis principalis,poterit acceſſorio ſuſtineri,vt in l.vtique. ff.de rei vend.& ſecundum hoc verba hic poſita videlicet & inde ſecuta,quęcunque,&c.intelligentur de aliis acceſ

Annullato principali corruit acceſſorium.

ſoriis

ſoriis, exeptis præmiſſis, vt de citatione, proceſſu cauſæ, de poſſeſſione vigore dictę impetrationis capta. itē de ſententia, & ſequeſtro inde emanato, vel de aliis ſimilibus actib. iudicialibus, quę numerātur in. c. quoniam contra. de prob. Et ſpecialiter, quòd ſequeſtrū virtute ſentētiæ emanatum, etiam annullatum cenſeatur, tenuit Rota in quadam cauſa, de qua mentionē facio ſuperi' in quinta quęſtione iſtius regulæ, circa fi. Et vlterius prædicta verba, & inde ſequuta quid cōprehendant, vel ſignificent, notabilem. q. ponit Card. in c. quia diligentia. in 3. quæſt. & ſeq. de elect. & aliam in c. ad petitionem. de accuſat. quæ omnia ſunt notanda ad intellectum iſtius regulę.

QVAESTIO LXXIX.

Beneficium litigioſum.

QVAERO, ex quo papa in finalib. verbis iſtius regulæ diſponit beneficiū in antea litigioſum nō fuiſſe quid oportuit ſuperius dicere gratiā ſi neutri, vel ſubrogationis impetranti non prodeſſe, cū eo ipſo, ꝙ beneficiū in antea litigioſum nō fuit, & ceſſat lis dictæ gratiæ ſi neutri, vel ſubrogationis exitū nō habeant, cum ad eorum eſſentiam litem requirant, ſicut piſcis aquam expoſtulat, iuxta deciſ. 8. de reſcrip. & 17. de præbend. in no.

SOLVTIO. Si rectè omnia verba cōſiderentur, nō ſunt ſuperflua. Nam ſtāt iſta ſimul, quòd hodie beneficium in anteà litigioſum non fuiſſe decernatur, & quòd gratiæ ſi neutri & ſimiles legitimo tempore, & durante lite, impetranti etiā lite poſtea ceſſante ſubſiſtāt. Et ideo pro vera ſolutione eſt aduertendum, quia vt in proxima ſuperiori quæſt. diximus, regulam iſtam duas partes cōtinere, quas impetrās in ſua impetratiōe ſeruare tenetur, & quælibet pars regulæ ſuas pœnas, & inter ſe diuerſas habet. Nam in prima parte regulæ impetrans illam nō ſeruans ita acerbè punitur, ſicut in ſecunda. Ratio eſt, non obſeruādo primam partem regulę, licet puniatur, non tamen adhuc detecta eſt in iudicio eius improbitas, quam quia lex multū abhorret, iuxta ea quæ ſcribit Andr. Sicul. in cōſ. 31. in 3. colum. volum. 4. propterea in ſecunda parte acerbius punitur. Et ideo ita in ſecunda parte impetrans punitur, quia iudici per litis euentum conſtat impetrātem improbum, ac moleſtatorē fuiſſe, & tali caſu gratia ſi neutri vel ſubrogationis in pœnam eius impediuntur, & tunc cū beneficium decernitur litigioſum nō fuiſſe, & tali caſu neceſſarium fuit decernere gratias ſi neutri, vel ſubrogationis

Improbitas à lege magnopere deteſtatur.

impetranti non prodeſſe,quia illa verba,videlicet benefi-
cium litigioſum nō cenſeri de neceſsitate, non inferebāt
nullitatem dictarum gratiarum,quia illæ impetrari potue
rūt ante improbitatem impetrantis detectam.& ſic legi-
timo tempore.Ponamus enim impetrantem re ipſa,& in
veritate optimum ius fouere,ſed quadam negligentia(vt
ſæpe fit) non obſeruaſſe primam partem regulæ, & facta
citatione moritur poſſeſsor,quis dubitat hoc caſu ſubro-
gationi locū eſſe,quæ iſto caſu per regulam iſtam non im
peditur,niſi ita demum quando impetrans in ſecūdā par
tem regulæ incideret,videlicet,quādo eius improbitas ꝑ
euentum litis per probationes,vel aliter à iudice detecta
eſt:tunc enim iuſtum,& neceſſarium eſt gratias ſi, neutri,
vel ſubrogationis calumnioſo,ac improbo,impetranti nō
ſuffragantur,quod procedit etiam ſi dictę gratię,& tēpo
re improbitatis detectæ impetratæ nō fuiſſent,ſed eo tē
pore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit.Dico
igitur quòd verba prædicta regulæ,ita demū ſuperflua eſ
ſent,ſi ſummus pōtifex hic gratias tātum annullaret,quæ
impetratæ fuiſſent tēpore detectæ improbitatis.Nam ex
quo illo tempore beneficium decernitur litigioſum non
fuiſſe, dictæ gratiæ eo ipſo nullius momenti forent, non
ſolum eo reſpectu,quia non videretur honeſtum impro-
bos litigantes per indirectum ad beneficiū à quo cecide
runt admitti,nec ex eorum malitia per viam iſtarum gra
tiarum commodum conſequantur.& quod in lite impro-
ba amiſerunt,hoc modo recuperent,ſed quia hic tēpore
improbitatis lis annullatur,quo caſu dictę gratię impetra
ri nō poſſunt,quę,vt dixi,ita litem pro ſui eſſe requirūt,ſi
cut piſcis aquā.Et ideo dictas gratias tali tēpore impetra
tas annullare ſuperfluum videretur,quod nō eſſet quādo
gratiæ ante improbitatē probatam impetratæ,effectu pri
uantur,vt hic,quia tali caſu verba illa ſunt neceſſaria,nec
vltima verba ad cōprehendendū iſtum caſum ſufficiebāt,
niſi hoc papa per prædicta verba.exprimeret.Intelligētur
igitur prædicta verba de gratia ſi neutri,vel ſubrogationis
ante tempus improbitatis ipſius impetrantis. nam de im
petratis pòſt,vt dixi,non fuit neceſſarium hoc ſtatuere.

f Impetrantis improbi & calumnioſi malitia.

Et eſt vlterius aduertendum,ꝙ hoc ꝙ dictum eſt,benefi
cium in caſu prædicto nō cenſeri litigioſum, inductū fuit
in odium impetrantis.Nam ſi hoc illi proficuum foret, li-
tigioſum nō cenſeretur,nec ex eo,quod quis pœnam me

retur-

retur,præmium,ſeu commodum cōſequatur,contra not. in l.quod fauore.C.de legi.& ea quæ latè ſcribit And. Sicul.in c.fin.colū.1.de pecul.cle.Et talis interpretatio ſemper in odium & damnum puniti fieri debet,vt idem And. Sicul.probat in c.eam te.colum.5.de reſcript.

QVAESTIO LXXX

QVAERO,quia dictum eſt ſuprà,quòd regula in ſua prima parte anuullat impetrationem,& omnia inde ſequuta, quæcunque ſub quibus citatio proceſſus, ſentētia,& reliqua omnia,quę cōtinentur in c.quoniam. de probat.quibus annullatis,beneficium litigioſum dici non poterit,cum lis cum ſua cauſa hic annulletur & extinguatur.ſi ita eſt,quare regula hic in ſecunda ſui parte decernit beneficium non eſſe litigioſum,ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna,& verbis in prima parte poſitis? *Beneficium litigioſum.*

SOLVTIO.Verum eſt,quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis,videlicet,quia omnia acta iudicij extingūtur,iuxta ea quę ſcribit Oldr.conſi.1. inter quę adnumeratur citatio,quæ initiū iudicio præſtat vt in c.quoniam cōtra de proba.& in §.fi. inſtit de pœna. tem.litig.& ſic deficiente citatione nulla erit lis,& per conſequens beneficiū litigioſum nō erit. Sed in ſecūda parte hoc idem fuit neceſſariū declarare,videlicet,quòd beneficium non eſſet litigioſum,ex eo,quia ibi omnia acta iudicij valebant,ex eo quia impetrans ſeruauerat regulam,& illæ pœnæ in ſecūda parte regulæ impetranti nō imponūtur,propter regulam nō ſeruatam,ſed quia cōſtitit iudici per euentū litis impetrantem nullū ius habuiſſe,ſed temerarium & improbum litigatorem fuiſſe:vnde licet obſeruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter ſuam improbitatē ex defectu ſui iuris incurrit,vnde ſi Sūmus Pōtifex hic in ſecundo caſu regulæ nō decerneret beneficiū nō fuiſſe litigioſum,vera lis maneret, ex quo acta in ſecūda parte regulæ nō annullantur,ſed tantū in prima & in hac ſecūda parte pręſupponūtur eſſe valida propter obſeruatā regulam.Neceſſariū igitur fuit in pœnam temerarij & calumnioſi litigatoris hoc decernere,quod in prima parte regulæ neceſſarium nō fuit,ex quo per annullationem impetrationis.& inde ſecutorū hoc tacitè colligebatur & ſic habes rationes diuerſitatis primæ & ſecundæ partis regulæ.quo ad iſtum articulum,quod eſt notandū. *Impetrās in prima &c.* *Citatio initium iudicij præſtans.*

QVAESTIO

QVASTIO. LXXXI.

Acta iudicij *Poſſeſſor annalis cõuẽtus poſt citationẽ*

QVAERO Ponamus impetrantem nõ ſeruaſſe primã partem regulæ, propter quam negligentiam, etiam ſi millies foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicij annullantur, nunquid interim poſſeſsor annalis conuentus poſt citationem à tali impetrante factam, poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri poſsit triẽnalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro conſtanti, prout ſuperius dictum eſt, omnia iudicij acta cum impetratione ob non ſeruatam formam corruere, quòd in notabili caſu tradit Card, in c. ad petitionẽ. de accuſ. & Bald. in l. fi. C. de Lat. lib. tol. nemini dubiũ erit per citationẽ impetrantis emanatam & modo prædicto annullatã, nec pacificam poſſeſſionem, nec tempora interrumpi, vt latiſſimè dixi ſuperi⁹ q. 45. Nam quo ad hoc, vt litis pendentia inducatur, oportet citationem eſſe legitimam, vt not. per glo. & Card. in cle. 2. vt lit. pend. & per conſequens per citationem nullã nulla poteſt introduci præſcriptiõis interruptio, vt probatur. in l. ſi pater. C. ne de ſta. defunct. & per Archi. in c. nõ ita. 2. quæſt. 1. quibus ſtantibus concludendum erit poſſeſſorem fieri poſſe interim triennalẽ: & hoc, quod dictũ eſt, non ſolum ex verbis regulæ, ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet. colligitur, vt in c. venerabilis. de præbend. l. pater Seuerinam §. conditionum, ff. de condit. & demon. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & ſecundario in fauorem poſſeſsoris, argu. not. in l. fin. C. de edic. di. Hadri. tol. fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſsores detrimẽto interruptionis poſſeſſionis plectantur, & dicti impetrãtes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo quòd nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mente condentis: quæ interpretatione adiuuanda eſt. d. capitulo venerabilis. Nam ſi de hoc expreſſe interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſset, & illud debet habere pro expreſſo, iuxta notata in l. tale pactum. ff. de pactis. & in Clementina finali, de reſcriptis.

Præſcriptionis interruptio.

In odium litigantiũ regula facta.

QVAESTIO LXXXII.

Beneficium litigioſum.

QVAERO, nunquid illæ pœnæ L. florenorum & q̃ beneficium non cenſeatur litigioſum &c. poſitæ in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedentes etiã contentos in prima parte regulæ, an verò referri debent

debent ad ea quæ in ſecunda parte regulæ continentur?

SOLVTIO. Videtur quòd dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedentia, iuxta doctrinam Bald. in l. quiſquis. in primo notabili. C. ſi cert. pet. quia pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, refertur ad aliã, vt not. Ludouic. Roma. in l. fin. ff. de in ius voc. & eſt de hoc glo. in verſic, omnino. in capitulo, ſi poſtquam, de electio. lib. 6. & glo. in clem, fina. §. fi. de pœnis. & not. Card. in cle. ſtatutum. in 3. col. 3. oppo, de elect. Gemin. in cap, vbi periculum. §. nulli. de elect, & in c. 1. in fin. de poſtul. prælat. lib. 6. & eſt gloſ. notab. in verſic. eccleſia. quam ibi notat, Abb. in cap. de multa. de præbend. cum ſimil. Itaque ex iſtis infertur quòd impetrans qui non citauit infra ſex mẽſes poſſeſſorem annalem, vel ſi citauit, & non proſecutus fuerit infra annum cauſam, quòd puniatur pœnis contentis in iſta vltima parte regulæ. *Pœna appoſita in vna parte, &c.*

Suadetur hoc, quia impetrans non ſeruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis, & inde ſecutorum, & ſic citatio facta vigore illius proceſſus, ſententia, & inde ſequuta erunt nulla, ſi nulla eſt citatio: ergo beneficium non remanebit litigioſum, quia citatio nulla non inducit litem, vt latius probabo in regula de triennali, vbi accidit caſus. Itaq; ex iſta annullatione ſequitur in conſequentiam iſta alia pœna, quòd beneficium litigioſum non cenſetur, quia ſublato diſpoſito, omnis ſequela, vmbra & effectus cauſatus tollitur. ad hoc gloſſ. ſingu. in clemen. 1. de immuni. eccleſi.

Tamen iſtis non obſtan. contraria opin. videtur verior, videlicet, ꝙ pœnę poſitę in iſta vltima parte regulæ, non referãtur ad oẽs partes ſuperiores. Ratio eſt quia quando clauſulæ ſuperiores habent ſuam propriam & ſpecialem determinationem, clauſulæ, ſeu qualitas in fine appoſita ad ſuperiora non referuntur, vt eſt text. in capitul. cum dilectus, de dona. & tenet Abb, in c. cauſam, colum. 3. de reſcrip. & ſequuntur ibidem communiter Doctores. ſed in caſu noſtro partes præcedentes iſtius regulæ habent ſuã ſpecialem determinationem, qa ſi impetrans nõ citauerit infra ſex menſes, & proſecutus fuerit cauſam infra annum, & alia, quę in principio regulę enumerantur, nõ ſeruauerit, triplici pœna punitur, videlicet qa impetratio, & inde ſecuta, quęcunque annullantur ac parti lęſæ in damnis & intereſſe condemnatur: & ſic ſecundum qualitatem delicti *Clauſula in fine appoſita ad ſuperiora non refertur.*

delicti impetrãs habet ſuas pœnas. Non igitur iuſtũ videtur aliis trib9 pœnis in fine regulæ poſitis puniri, ex quo illæ tres pœnæ reſpiciunt caſum diuerſum,& habent ſuã determinationem de per ſe. Præſertim,quia abſurdum videretur,quòd quis vltra condignum puniatur: vt in capitulo,non afferamus.24.q.j.& not.Doct.id cap.at ſi clerici. de iudic.& in l.ſancimus. C.de pœnis.quo caſu vbi ex aliquo facto abſurdum ſequitur,vel conſiderari poteſt clauſula in fine appoſita, ad præcedentia nõ refertur,vt dicit Abb.in c.eccleſia, el vltimo,per illum text.de elect.præſertim,quia quãdo in vna diſpoſitione diuerſi ſunt §.ſiue partes,pœna appoſita,in vltima parte nõ extenditur,nec refertur ad alias partes habentes diuerſam rationem, vt not.Imol.& card.in cle.ſi.in fi.per gl.ibi.Et ita ex iſtis poterunt ea quæ ſuperius pro parte contraria dicta fuerunt limitari & reſolui.vltra quæ videnda ſunt ea quæ dixi latius in §.pœnales.inſtitu.de action.

Pœna appoſita in vltima parte &c.

Non obſtat etiam ꝙ per annullationem actorum,& ſic citationis factam contra nõ obſeruantem primam partẽ in neceſſariã conſequentiam deſinat beneficium litigioſum,quia reſpondetur,acta hic annullantur,prout exnũc id eſt tempore quo datur de regula:& tunc verum eſt dicere ceſſare litis pendentiã,ſecus verò in præteritum,id eſt ab initio.quia à principio antequam exciperetur de regula,per citationem inducta fuit ſemel lis,& licet poſtea alimentum eius tollatur per annulationem actorum,effectus tamẽ per prius conſumatus vigore illius nõ tollitur: quia effectus conſumati ſemper durãt,licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit,vt in l.fina.ff.vnde lib.l.ſi cognatis. ff.de reb.dub.l.quicunque.§.fi.ff.de publicia.& l.antepenul.C.de inſtit.&.ſubſtit.&.l.j.§.j.C. de vſucap.transfor. tradit Decius in c.j.de iud.& in c.cum ceſſante.de appel. Nã mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genit9,vt dicit Bal.in l.generalitate.C.de epiſc. & cle.Remanebit ergo beneficium litigioſum dato quòd annullatur ꝓuiſio & proceſſ9:nec poterit talis poſſeſſor ſemel cõuentus iuuari poſſeſsione triennali, tãquam ꝙ eius poſſeſſio maneat pacifica,& nõ fuerit interrupta,ſecus tamen eſt in vltima parte regulæ,in qua per ſententiam iudicis,impetrantẽ iniuſtum & improbũ fuiſſe conſtat:quia tali caſu vltra alias duas pœnas illa etiam imponitur,quod beneficium in antea nõ cenſeatur litigioſum: &

Effectus conſumati ſemper durant.

& ſic pondera verbum, antea, quòd concernit initium litis ad differentiam, quòd in primo caſu regulæ non deſinit eſſe litigioſum: & ratio eſt, quia in primo caſu regulæ non conſtat adhuc impetrantem calũnioſum fuiſſe. Nam propterea quòd nõ ſeruauit formam hic traditam, improbus non iudicatur: quia improbitas & moleſtia concernit vexationem de facto, & poſſunt iſta eſſe ſimul quod aliquis non ſeruauit primam partem regulæ, & tamen quod verè competat illi ius, quia donec nõ fuerit declaratum per iudicem, dici non poteſt illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Eg.d.deciſ.103.incip.non dicitur conſtare.tenet Archid.& Ioan.And.in c.ſi beneficia.de præbend.lib.6. Sed in vltima parte regulæ peccatur non ſolum in trãſgreſſione formæ traditæ, ſed etiam in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, vt dicit Abb.in c. calumniam. in 2.colum. de pœnis. Nam quando de meliori iure poſſeſſoris conſtat tunc impetrans in mala fide conſtituitur, ex qua temeritas litigandi cauſatur, vt dicit Bar.in l.ſi quis inficiatus.ff.depoſiti.& in l.eum quem temere. ff.de iud.nimirum igitur ſi tot pœnis punitur, poſtquam perperam, de facto, & iniuſtè poſſeſſorem vexauit.

Antea verbum initium litis concernit.

QVAESTIO LXXXIII.

QVAERO, quare exceptio iſtius regulæ annullat titulum impetrãtis, & exceptio regulæ de triẽnali non? SOLVTIO. Quia in regula iſta ponuntur plura requiſita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in ſua impetratione, videlicet nomen, gradus, nobilitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſedit, & huiuſmodi reliqua, quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam, etiam ſi de iure communi opponatur. Nam de iure communi in impetratiõe requiritur, quod mentio de poſſeſſione viuentis fiat, aliàs impetratio eſt nulla, vt tradunt doctor in capit.cum noſtris.de conceſſio.præbend.& Felyn.latè in cap.in noſtra.in 36.correll.de reſcrip. Sed iſta non militant in regula de triennali, quia impetrans ad nullum requiſitum obligatur, ſed pœna illa ſuſpenſionis gratiæ ibi propter negligentiam impetrantis inducitur, quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua, ſed durabit viuente poſſeſſore, ſed in illa regula pœna eſt perpetua, quia annullatur ipſo iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum, non autem ſuſpenditur, vt in regula de triennali.

Annullare titulum impetrantis.

Mentio de poſſeſſione viuentis fiat.

QVAESTIO LXXXIIII.

Annus an currat impetranti, &c.

QVAERO, An annus de quo iſta regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſſorem?

Praeſcriptio annalis.

Annus nō currit, vbi, &c.

SOLVTIO. Dicendum videtur quod non, quia licet regulariter aliæ præſcriptiones contra ignorātem currant, vt eſt tex. in l. fin. C. de long. temp. præſcript. Tamen præſcriptio annalis nō currit probabiliter ignoranti, vt patet in l. cum lex. ff. de a d. l. edict. quia vbi lex nō notat culpam annus nō currit niſi à die ſcientiæ. c. cum ſeruorum. de ſer. ord. tradit Bal. in c. fin. de probib. feud. alien.

Plus operatur hæc reg. quam diſp. &c.

Prorogatio.

Renuntiat gratiæ.

Tamen iſtis non obſtantib. crederem contrarium eſſe verius, vt aliquid plus operetur regula iſta, quàm diſpoſitio iuris cōmunis, arg. eorum quæ dicit Bar. in l. 3. §. ſi rem ff. de lega. 3. Præſertim, quia ſi cōtrarium diceremus, poſſent infinitæ fraudes contra poſſeſſores cōmitti. Inueſtigare igitur debet impetrās poſſeſſorē, vel procurare prorogationem regulæ, aut ſaltem eius prorogationem, quæ denegari non ſolet, quouſque inueniat poſſeſſorem. Et ad contraria reſponderi poteſt ex his quæ Bart. ſcribit in l. 1. §. ſi quis autem propter. ff. de itin. actúque priua. & ea quæ latius tradunt Moder. in tract. præſcript. fol. 37. in 4. colum. aliàs non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia vt dicit Lud. Roma. in conſi. 431. non terminans cauſam infra annum ſibi datum, cenſetur gratiæ ſuæ renuntiare, vt ibi per eum. Sed pro prima opinione faciunt ea quæ dicit Gloſsator in fine Commenti regulæ de public. reſig. & ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

† Intruſus dicitur, qui habet beneficiū à ſuperio-

ITEM ſtatuit & ordinauit Dominus noſter, quòd ſi quis quæcunque eccleſiaſtica beneficia qualiacunque ſint abſque ſimoniaco ingreſſu ex Apoſtolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione ſeu præſentatione & inſtitutione illorum ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio & præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio per triennium pacificè poſſederint. Dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa reſeruata fuerint, ſe non intruſerint † ſuper eiſdem beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeunt. Necnon impetrationes de beneficiis ipſis ſic poſ-

ſeſſis

ſeſſis factas, irritas & inanes cenſeri debere decreuit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes.

PRÆFATIO.

NOTABILIS, & quotidiana eſt materia iſtius regulæ, & per plures altercationes in curia & foro ſępe diſcuſſa, ideo eam pro tenui mea facultate pleniꝰ attingã. Habuit originem iſta regula à decreto quodam Baſi. cõcilij ordine, 8. vt dicunt moder. quidã in tract, elect. fol, 87. & Gloſ. hic, & ante ipſos Felyn. in c. ſicut in, 16. colũ. de re iud. à quo quidem concilij Baſi. decreto fuit ferè ad verbũ tranſcripta, paucis omiſſis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum concilij ſit antiquum, editio tamen iſtius regulę moderna eſt, & fortè magis recens, quàm regula de annali, quia illa incipit ab Eugenio, iſta vero à tẽpore Calixti, qui primus eam iu vſum tradidit, addita vna clauſula poſt illa verba, ſe non intruſerint, &c. quę in Modernis regulis omiſſa fuit, quę eſt iſta, videlicet, & cauſę ſuper iſtis beneficiis, ab anno proximè tranſacto proſecutę nõ fuerint &c. Hadrianus vero 6. plura ad iſtã regulam addidit. Primum ibi dũ dicebatur, ex apoſtolica, vel ordinaria collatione &c. addidit iſta verba, ex quouis tit. apoſtolico &c. & hoc fecit ad effectum, vt iſta regula cõprehenderet cõmendas; ſuper quo antea in Rota dubitabatur. Secũdo in fine regulę, ibi, antiquas lites, &c. fuit additũ, ſuper illis contra quoſcũq; huiuſmodi poſſeſſores in eiſdẽ beneficiis prędeceſſoris penitus extinguẽdo. & hoc fecit ad tollendũ dubium, quod fiebat ex deciſ. 10. vt lit. pend. in no. videlicet, ꝙ lis ſemel per prędeceſſores introducta afficiebat beneficiũ, donec per ſentẽtiam eſſet finita, ita ꝙ interim poſſeſſor pacificus dici nõ poterat, ꝙ eſt per d. clauſulam ſublatũ, quia licet prędeceſſori fuerit mota lis, ſi ſucceſſor poſtea per triẽniũ poſſideat, defenditur iſta regula, quę hodie eſt in vſu, & nõ prędictũ conciliũ Baſi. & licet decretum illud concilij prędicti, cum ſit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris authoritatis in deciſionib. cauſarum, ad cauſandum effectũ iſtius regulę propter rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam. in princ. ff. de offi. deleg. Tamẽ quia illud conſilium receptũ nõ fuit, niſi in certis caſibus expreſſis ibi per Eugeniũ, ſummi pontifices authoritate illius vti noluerũt, ne ſic tacitè illud approbare viderẽt. ꝙ ex eo apparet, quia in iſta regula nullã de eo mẽtionem fecerũt. Et illud concilij decretũ, & regu-

re interdicto, vel priuato. c. ſãta. extra de exceſ. prælat. Dicitur etiã intruſus, qui obtinuit beneficium à non habẽte poteſtatem illud conferẽdi. c. cùm veniſſent extrà, de in integ reſt. vel qui beneficium ſine autoritate illius, ad quem ſpectabat collatio, tenet: adeò vt ſi quis, etiã ſi collator ſuſpenſus fuerit tempore vacationis beneficij, & præter authoritatẽ illius, ad quem ſpectat collatio, adeptus fuerit

beneficiū ab alio, poterit compelli appellatione remota, à papa vel legato monitione præmiſſa, ad illud beneficium reſignandum per excommunicationis ſententiam, & diſtractionē aliorū beneficiorū, non obſtāte confirmatione à ſede apoſtolica obtenta ſub forma communi, qua confirmat beneficia, & prebendas ſicut iuſtè & pacificè poſſidentur. c. quia diuerſitatem. extra de conceſ. preben. IOANN. XXII.

la iſta cum illo concordans, fortè fundamentū acceperūt ab æquitate. l. properādū. C. de iud. quæ lites triennio terminare voluit, vel à ratione. l. 1. ff. de vſucap. quæ in vſucapione rerū mobilium triennium induxit, in pœna negligentium eas: vel fortaſſe regula iſta fomentum habuit à Chalcedonienſi concilio, quod eccleſiarum parochias, vel poſſeſſiones per triennium quietè, & abſque vi poſſeſſas incuſſas manere voluit, de quo quidem conſilio Chalcedonienſi factum fuit poſtea decretum antiquum, quod ſcribitur in libro membrano vetuſtiſſimo decretorū & conciliorum ſedis Apoſtolicę, lib. 5. cap. 26. vtcunque ſit, negligentia non petentis ius ſuum in cauſa fuit, vt prędictæ conſtitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum myſterio papa hic conſiderauit, beneficia in hoc rebus mobilibus cōparans, quæ etiam fragilia ſunt, & ſicut res mobiles ad tempus durant, vt inferius dicetur. Nec mirandum ſi triennalis poſſeſsio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum etiam homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuere, ſi ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſumitur, vt dicit text. notabilis in. § ſancimus, in authen. de monac. & not. And. Sicu. in repet. cap. teſtimonium. de teſtib. & Fely. in ca. cum deputati. in prin. de iud. & ante ipſos Rom. in conſilio. 236. in 4. col. multa enim ſingularia priuilegia præter communes regulas, etiam apud Philophos hic numerus ternarius vſurparuit ſibi, quę recenſere extra propoſitam quidem materiam videretur, cum de hoc ſatis ſupérque Clichthoueus in libello quodam. quem de miſtica numerorum ratione ædidit, ſcribat. Syluius in Grypho Auſonij omnia tenarij numeri loca commemoret, quæ forte curioſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludouicus Viualdus in operę regali, de laudibus trium liliorum, 74. laudes iſtius numeri ternarij ſcribit, quæ ibi videri poterunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur.

QAESTIO I.

IGITVR quæro quare magis in tuendis poſſeſſoribus triennium quam decennium, vel aliud tempus prefixit papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And. Sicu. in clemē. 1. in 3. col. nu. 17. de elect. qui dicebat trienniū præfixū à lege vſucapiōis fuiſſe arbitrariū, cū ſit iuris poſitiui, prout alias in ſimili dicebat gl. in verbo. ratus. in l. 1. §. puer etiā, ff. de

po ſtula

poſtula. ita q; idem videtur dicẽdũ in caſu iſtius regulæ. Tamen aduertendum eſt, quia licet iſta ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges tẽporis præfinitiuas dari poſſet, nõ tamen in omni caſu, & ad quãlibet legem quadrabit, præſertim quando in lege aliqua ratio ſaltem in genere reddi poteſt, vt dicit Archi. in c. Nabuſchodonoſor. col. 2. 23. quæſt. 4. declarat Fely. in. c. ſi quando. in 8. & ſeq. col. de reſcrip. & Bald. in l. non dubium in 2. col. C. de leg. Nã conari prius debemus, quoad fieri poſsit, ne legem ratione mancam, velut euentualem, pro arbitrio, & fortuito conditam dimittamus, quin potius in eã oportet nos aliquam rationem forte etiam non omnino concludẽtem inuenire, vt dicit domi. Anto. in cap. non debet, de conſanguinit. & affini. Melius enim eſt legem aliqua ratione dimitetre, vt Moder. dicunt in lege, cum filio, de lega. primo. quod obſeruauit gloſſa in lege Eunuchis. C. qui teſta. facere poſ. quæ fatuam rationem ad illam legem, cùm aliam non haberet, ſcripſit, quod iure factum fuiſſe Doct. exiſtimauerunt, ne legem ſine ratione dimitteret. quia, vt vulgò dici ſolet, lex ſine ratione, corpus eſt ſine anima: Nam rationem animam legis eſſe omnes affirmant in capitulo, ſecundo requiris, de appellationib. & in capitulo finali, de iureiurando, lib. 6. Et ideo quando lex non continet rationem expreſſam, debemus in ea quando aliam non inuenimus, rationem etiã remotam fingere. & illa ſufficit, vt dicit Abb. in proœ. Greg. in 8. co. verſ. primo not, & Dom. in c. quamuis. el. 2. §. fin. circa fin. de præbend. lib. 6. Et ob eam cauſam glo. 3. in l. filium. C. famil. herciſc. reprehendit illos qui non aliter inueſtigata ratione legis, ad quamlibet oppoſitionem legis reſpondent ibi eſſe ſpeciale, quod etiam deridet Iaſ. in auth. quas actiones, in ſecunda columna C. de epiſcop. & cler. & in lege, ex toto, columna ſecunda, ff. de leg. primo. debemus enim ſpeculari rationem etiam contra verba legis, ne lex ſine ratione videatur, vt dicit Cynus in lege, non dubium, C. de legi. Quod imperatorem feciſſe conſtat in §. igitur. in proœ. Inſtitutionum, nam ad partiẽdũ Inſtitutionũ opus in quatuor libros, ratione magis colorata, quam concludendi ſit vſus, ne forte librorũ diuiſionem pro arbitrio factam fuiſſe diceremus. quod etiã papa nos facere docuit in. c. non debet. de conſang. & affinita. quo loco ad reducẽdos cõſanguinitatis gradus ad qua

Legem aliqua ratione etiã fatua defendere melius eſt, quàm, &c.

tuer non rationibus arbitrariis & fortuitis,ſed perſuaſionis mouetur,vt ibi patet.

Apparet ergo quòd non ilico quòd lex ſtatuit aliquid fieri ſub certo temporis ſpatio, ſeu terminum dierum præfinit,dicere debemus:hoc ſine ratione,ſed ex libito voluntatis & pro arbitrio principis factum fuiſſe. Inueſtiganda eſt igitur ratio, qua legem fuiſſe ratione conſtatam facile dignoſcamus,ne aliàs ſine ratione reſpondentes merito rideamur,iuxta textum in capitu. ſi ex bono. de pœni. diſtin.quarta,probant quidam Moder. in tract. extenſio.columna quarta.facit Oldr. conſi.93.columna quarta.quæ omnia in caſu præſentis q. militant. Nam cum regula iſta rationem non aſsignet, quare papa potius triennium quàm aliud tempus in beneficiis præſcribendis induxit:debemus nos eã ex mẽte,vel coniecturis potius elicere q̃ arbitrari papã triennium huiuſmodi arbitraria & caſuali quadã ratione introduxiſſe. Ratio igitur quæ mouere potuit ipſum papã ad trienniũ magis ſtatuendum, quàm aliud tẽpus,iudicio meo potuit eſſe multiplex. Prima fuit frequẽtia & celebritas iſtius numeri ternarij,quo tam ſæpe legiſlatores & philoſophi vſi fuerũt, quos papa in iſta lege condenda imitari voluit,Nã moleſtiæ plenũ iudicatur ſi principes in legib.condendis conſuetudines & mores maiorum ſequãtur,propter rationes quas adducit Rom. in conſilio 327. colum. 2. Conſtat igitur veteres legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialibus multum huic numero ternario tribuiſſe, quod ex multiplici legum numero ternario loquentium facilè deprehendi poteſt. Nam in primis, papa ad hoc triennium conſtituendum potuit moueri, ex forma iudicij tradita in capitulo,forus.de verb. ſig.quæ ex ternario numero,tãquam ex re perfectiſsima, iudicium diffiniuit, ex principio,medio, & fine:id eſt, iudice, actore, & reo. Eſt enim hic numerus,vt inquit Dionyſ. Halycarnaſſæus libro tertio hiſtoriarum,omni diſceptationi conuenientiſsimus. Regula igitur iſta,quæ iudicialis eſt,debuit tali numero conformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandum habuit ſummus Pontifex, poſitum in lege properandum. C.de iud.vbi tota concertationis ſpecies,& iudicialis controuerſia,tribus inſtantiis terminatur. Et ita etiam in l.1. C. de fideicom. per triennij præſtationem Imperator fideicommiſſum induxit.& in l.quæ cum

Ternarij numeri frequẽtia & celebritas.

Cõtrouerſia iudicialis tribus inſtantiis terminatur

Fideicommiſſum per triẽnij præſtationem inducitur.

cinque.C.de apoch.publi.lib.10. tantum operari voluit trennij continui ſolutionem,quòd eam voluit liberatio neu præcedentium annorum arguere. Ex quorum iuririum exemplo & ratione putabat Decius, vir alioquin omnium temporum & horarum curioſiſſimus. in lege,ſi ceteris annis.columna ſecunda.C.de pact.triennium iſtius regulæ inductum fuiſſe non autem pro arbitrio & libito voluntatis papæ.Aliud etiam magis proximum imitatio nis exemplum habuit papa ad triennium ſtatuendum ex lege prima. ff. de vſucap. quæ propter negligentiam, ac non petentis ius ſuum deſidiam, vſucapionem triennalē in rebus mobilibus induxit. Quarum ſimilitudine papa ductus,voluit etiam negligentem petere beneficium ſuū lapſo triennio eadem pœna multare, ſilentium illi imponens,in hoc beneficia(vt opinior) rebus mobilibus comparans. Nec immerito, nam & annui redditus,qui cum perſona extinguntur & cum eccleſiaſticis beneficiis ſunt locum habent, appellatione mobilium continentur, vt notabiliter dicit Abb.in conſilio 13.in .quarta columna. lib.ſecundo.limitans per hoc iura contrarium diſponentia,vt procedāt quādo conceduntur loco ad longiſsimū tēpus.Et hoc etiā vltra Abb.videtur ſentire Io.de Anania in c.in ciuitate.in 25.col.de vſur. Sicut ergo in vſucapionibus pro rebus mobilibus datur triennium, ita pro poſſeſsiōe tuēda idem tempus iniūxit.Et ſicut etiā in d.c.j. de præſcrip.per triennium poſsidens rē eccleſiæ etiā cum malafide,præſcribit eā,ita & poſsidens beneficiū triēniū tutus eſſe debet: plura enim ad triēnium magis quàm ad aliud tēpus ſtatuēdum ſummum pontificē induxerunt, vt ſuperius diximus,& etiam apparet in c.ſua nobis. cū ſequen.de appel.vbi papa omnē grauaminis querelā ſub tribus tātū appellationū gradibus cōcluſit.Et in c.cōtigit el 2.de ſenten.excō. iudicicialē monitionē tribus quoq; terminis voluit eſſe cōtentā,quod etiam in denūtiatiōe Canonica ſeu Euāgelica ſeruatū legimus,illa enim trina etiā monitione perficitur, qua ſeruata reus homo iudicatur,vt in c.nouit.de iud.Sic etiam veteres hominē tribus denūtiationib.conuictū,tribus literis iudicabant,authore Suida.Nam cum volebant hominē malū ſignificare. ſcribebant unum Cappa:cum verò peiorē.duo:cū peſsimum tria habere Cappa dixerūt.Ex quo prouerbio peruetuſto vt id obiter dicamus.compoſitū puto hoc nomen fur,cū

Poſsidens rē eccleſiæ per triennium.

Hominem malum antiqui tribus literis ſignificabant

Nauta, caupo., ſtabularij. miniſterio trium literarum. Vnde meritò ille titulus trii etiam dictionum, ff. nautæ, caupo, ſtabularij, originem accepit: quando & hoc perſonarum genus multis in locis taxatur, & furibus omnino æquiparatur, vt patet a l. 1. in princ. eo. tit. ibi, ne materia detur cum furibus coeundi, &c. & in l. ita. §. ſed ſi totam. eod. titu. ibi, prætor uram agere reprimendæ improbitatis horũ hominũ, &c. & alibi ſæpe. Inde euenit, quòd pro peſſimo homine, tribus Cappis digno, antiqui intellgebant Cretenſem, Cilica, Cappadoca, qui ſingularis fuiſſe improbitatis memorantur. Quod quidem genus hominum prout de malo teſte dicimus, tribus perſonis eſt obnoxium, deo, iudici, & parti, vt in c. 1. de crimine falſi. Sic etiam aduocato malo ad ſe corrigendum de errore ſuo, tres illi dies præfiniuntur, in l. fi. C. de errore aduoca. ſicut recuſanti iudicem tres etiam dies aſſignãtur, in l. fi. C. de iudi. Et in ſumma, totum ius ciuile, quod in tres diſtributum eſt partes, vt. dicit tex. in §. fi. inſti. de iure nat. totum etiam Pontificiũ ius numeris ternariis eſt refertum. Iuxta quẽ numerum, non abſque ſumma ratione, tempora in præteritum, præſens, & futurũ diſtinxit deus. Neque aliquis ex numeris, tam frequenter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut ſpeciali prærogatiua munitus, ſicut ternarius. Cum igitur regula iſta iudicialis ſit, Papa frequentiã ſecutus, voluit eã triennij poſſeſſionẽ magis quàm alterius tẽporis eſſe contẽtam. Plura alia exẽpla numeri ternarij, quibus papa ad hunc potius ternarium, quàm alium numerum deligendum potuit moueri, contexere poſſem quæ ne in re tam leui tẽpus conterã, recenſere deſinam: vt obiter omittam, quæ in ſacris literis de iſto numero Auguſtinus, Hieronymus, & Ambroſius variis in locis tradiderũt, quos latè Paulus Foſſempronien. epiſcopus. & Io. Faber in illis tract. quos de triduo Chriſti ſcripſerunt, & Iodocus Clichthoueus in libello, qui de myſtica numerorũ ratione inſcribitur, referũt, cũ ſexcentis aliis locis, quos accuratè in hac materia Guliel. Benedictus in copioſa repet. c. Raynutius de teſt. fol. 15. cõgreſſit, quæ omnia huc pertinẽt, vt dicamus papã non tã arbitrio ſuo & caſu fortuito, (vt quidã voluerunt) ad trienniũ cõſtituẽdũ: ſed potius ratione certa & exẽplo clariſſimo, ſacrúmq; legũ imitatione dignã motũ fuiſſe, quæ in ſimilibus caſibus hoc numero, magis quàm alio

Numerus ternarius plus aliis in diuinis & humanis actib. commendatus.

alio tanquam omnium perfectiſſimo vſæ fuerunt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in c. ſi ſeruus. el. 2. 54. diſtinct. & in c. ſi quis. 16. q. ſi. quæ hũc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerũt. Et certè ſi triennium hic conſtitutum vſucapioni compararemus: proculdubio iudicabimus ſummum Pontificem, non fortuito, ſed rationabiliter ad hoc trienuium ſtatuẽdum motum fuiſſe. Nam in vſucapione rerum mobilium quarum vſum quotidianum habemus, ideo triennium magis quàm decennium conſtitutum fuit, vt homines ad repetendum tales res ad vſum vitæ neceſſarias, celerius arctarentur, quæ ex vſu quotidiano occcupatoris diſſipari, atque omnino poſſent deteriores fieri, vſúque cõſumi. Nam mobilia pro maiore parte triennio conſumi præſumuntur, iuxta gl. notabilem. in l. 1. C. ſi aduer. vſuc. & gl. pen. in l. fi. C. in quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt neceſ. quæ ad hoc Alex. adducit in l. interdum. ff. de condi. indeb. in ſecunda addi. ad Bar. neque iuris cõditor breuius tẽpus triẽnio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidẽ gradus appellationũ, quæ reis condẽnatis ad ſe defendendũ à legẽ conceduntur, ob quã cauſam tres inſtantiæ iudicij in d. l. properãdum. C. de iudic. ſtatutæ fuerunt. Et infra idem tempus ſummus Pontifex conueniens putauit, etiam beneficiatos beneficia eorum occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, ſicut & rerum mobilium, vſum tantum habemus, qui quotidie cõſumũtur. Apparet igitur ex omnibus prædictis, ſummum Pontificem optima ratione, & digna tot legum imitatione motum fuiſſe. Nam, vt inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis ſatis.

Mobilia præſumuntur cõſumi per triennium pro maiore parte.

QVAESTIO II.

QVAERO, iuxta illud verbum ibi, quòd ſi quicunq;, &c. nunquid iſta regula baſtardum, ſiue illegitimũ poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

Baſtardus ſiue illegitimus poſſeſſor.

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia mẽſis Iunij M. D XXX. in Rota propoſita fuit, in cauſa Legion. corã. R. P. D. Petro Vortio, in qua quidã ex Dominis dicebãt, regulã illegitimũ nõ tueri. ex eo, quia verba generalia iſtius regulæ, de habilib⁹ intelligi debebãt, iuxta vulg l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. & gl. in verbo quibuſcũq;. §. ſed hęc ſolẽnia. inſti. de verb. oblig. Quod procedit etiã ſi cõſtitutionis verba vniuerſalia ſint, prout hic: quia etiam dicta-

habilia reſtringuntur, vt tradit Dominicus in capitulo cum in illis §.1.colum.fin.de præbend.lib.6. cum concor.vt ſcribit Decius in conſ.171.colum.fin.Et ita videmus, quòd verbum quodcunque, vniuerſale, in l.in traditionib.ff.de pactis.& in l.emancipari.ff.de adop. etiam ad habilia reſtringitur.Et regulariter in materia maximè exorbitanti,talis reſtrictio verborum generalium fieri debet,vt tradit Anton.de But.conſi.19. in 3. colum. Nam dictio quæcunque,ſimpliciter de perſona loquens, de legitima & habili intelligi debet, niſi termino communi vtrunque comprehendenti addatur, vt dicit Alexand.conſi.80.colum.fi.lib.1.Et hoc idem in regulis cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere locum voluit quidam doctus Mod.repetens capitulum Raynutius.fol.7.num.32.de teſtam.

Quodcunque verbū vniuerſale.

Ordinales baſtardi eſſe nō poſſunt

Illegitimi incapaces omniū iurium ſpiritualium ſunt.

Et quòd regula iſta baſtardos cōprehendere nō debeat rationi conſonum videtur,quia illegitimi omnium iurium ſpiritualium ſunt incapaces,vt in ca.ſi gens Anglorum.56.diſtin.Et huiuſmodi perſonæ,quo ad commodum & honores,à iure indigni cenſentur.vt not.glo.in cle.1.de baptiſ.& Abb.in c.cum Vintonienſis.in 3.col.& in c.innotuit.de elect.& in terminis reaſſumunt latius dicti Moder.in d.repe.c.Raynutius.fol.6. & Curtius Iunior in repe.l.admonēdi.ff. de iureiur.qui æmulatione, vt creditur,Iaſonis cōcurrentis materiam baſtardorum ampliauit.Inde non abs re veteres Pontifices diligenter curarunt,ne ſacrum Card.collegium hac labe polluerentur.Nam,vt refert Nicolaus de Vbaldis, noſtri ordinis olim inſignis auditor, in tract.ſucceſſio.ab inteſt.colum. 34.à Paulo.II.proprio eius ore audiuiſſe,quendā ſpuriū per Eugenium IIII.ad Cardinalatum aſſumptum, ante receptionem pilei,quaſi miraculoſe rebus humanis exēptū.Quod idem ſanctiſſimū inſtitutum in noſtro ſacro auditorio Rotæ inuiolabiliter ſeruatum fuiſſe ſatis cōpertum eſt.Nam cum idem Nicolaus apud eundē Paulū Rotæ nomine ſupplicaret,liceret eis inquiri cōtra quēdā q ab eo Paulo mādatū auditoratū habuerat, nuquid baſtardus eſſet,Paulus libenter annuit,ſubiungens,honeſtum eſſe per huiuſmodi labem locū noſtrū nō contaminari.referēs exēplū dicti Card.per Eugeniū aſſumptum. Ita dicit Do.Nicolaus vbi ſuprà.Et ob eā cauſam Philippum Decium,aliàs ad auditoratum mandatū habentem

Auditores baſtardi eſſe non poſſunt.

exclusum

excluſum loco,legimus.Cum igitur regula iſta ſit priuilegiatiua,& fauorabilis poſſeſſoribus, non videtur veriſimile velle baſtardos tanto fauore munire.vt dicit Gloſſator hic.

Tamen iſtis non obſtan.maior pars dominorum cõcluſit contrarium, videlicet illegitimos regula iſta defendi, pro qua opin.in primis verbum quicunque,hic poſitum ponderabant,quod eſt generale.vt in c.ſolitæ.circa fi. de maio.& obedien.& in c.ſciant cuncti.de electio.lib.6.& in l.quicunque.C.de ſer.fug.quod verbum de ſui natura includit ea,quæ aliàs ſub ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur,vt not.gloſ.in clem.2.de vita & honeſt. cler.& glo.in verb.quicunque,in cle.1.de iud.no. Abb. in capitulo,ſuper quæſt.in glo.de offic.deleg. & reaſſumit Curtius Iunior conſil.1.&Fely.in c.poſtulaſti.in 11. colum,de reſcript.& ante ipſos Rom.conſi.31. viſis iis. &c.Et idem Felyn.in c.nonnulli.in princ.in 9.col.de reſcript.& in materia diſpenſationis,quæ ſolet eſſe ſtricti iuris.vt in capit.per venerabilem.qui filij ſint legitimi. verbum quicunque,omnia comprehendit, vt eſt glo. in extrauag.execrabilis,quę allegat cle.ſi Romanus.de præbend.facit textus & gloſſa in clementina.1.in fin.de re iudic.quam ad hoc notat Oldrad.conſilio 322. attento. &c.cum ſimilibus.

Hinc eſt,q licet diſpenſatus ad beneficia nõ poſſit habere dignitatem,vbi tamen fuiſſet diſpẽſatus ad quæcũque beneficia,talis diſpenſatio dignitates cõprehẽderet, ratione illius dictionis quæcunque, vt dicit Rota de fil. preſby.2.in no.& 4.de offic.ord.in antiquis.ſequutur Moder.in tract.de benefi.in 3.q.1.partis.col.5.Et iſta deciſ. procedit,etiam ſi cum dictione quæcunque,coniungeretur dictio Alia,quę ſolet eſſe reſtrictiua ſimiliũ.Prout in ſimili caſu in vna Præceptoria Barchinonẽ.corã d. Paulo Capiſucco fuit in Rota iudicatũ per Dominos.9. Ianua.1531.Nã in d.cauſa dubitabatur.nũquid in facultate cõceſſa nũtio Vaſionen.ad beneficia,& pręſtimonia,& alia quæcũque,&c.includerentur dignitates.Et vna pars Dominorũ dicebat quòd ſic,ponderando dictionẽ quæcunque,eſſe vniuerſalem per iura ſuperius allegata,& ea quæ dicit Fely.in c de quarta.de præſcrip. in 4.colu. vbi dicit, quòd licet appellatione beneficij nõ veniãt hoſpitalia,cle.per literas.de præbend.fallit tamẽ,niſi ſit dictio

quæcunque.

quæcunque.& idem de præſtimoniis dicitur in glo. quodcunque,in clem. 2.de vita & honeſt.cleric. Alia verò pars Dominorum tenebat contrarium,ex quo poteſtas nuntij erat odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis, vt dicit Abb.in c.ſi quis contra clericum,de foro competenti. Et ideo illa verba quæcunque,debebant reſtringi ad habilia,& expreſſa,non ad ea,quæ ſunt ſpeciali nota digna,vt dicit Dom.poſt Pet.de Anch.in c.1.de præb.lib.6. & Philip.Peruſinus,in ca.ad hoc.circa fi.de appel. cum concor. vt latè ſcribit Socin.in conſil.240 in cauſa Naneten. in 6.colum. Item,quia dicto Alia,in dicta facultate nuntij poſita,reſtringebat terminum generis ad expreſſa, iuxta ea quæ dicit Oldr.conſilio 8.& 287,& Rom.conſil.13.& 42.circa.fi.& 92.& Card.conſilio.2.circa.fi.titu.de arbit. cum concord.vt per Iaſ.in l.quæcunque,in primo notabili.C.qui admit.

Alia dictio reſtringens terminum generis ad expreſſa.

Tandem iſtis non obſtantib. Rota poſt longam diſputationem,vno excepto,tenuit contrarium:videlicet, in dicta facultate nuntij comprehendi dignitates propter generalitatem dictionis quæcunque, ponderata ſuperius. Nec obſtabat dictio Alia, adiuncta termino vniuerſali: quia illa non reſtringebat generalitatem verbi quæcunque,vt eſt de hoc glo.notabilis in verbo,quanuis, in cle. 1.de re.iudic.quę probat,iuncto textu, verba iſta, vel alia quauis cauſa,includere maiora expreſſis:pro qua plura adducit And.Sicul.in l.1.§.fina.in 3.col.ff.de verb.oblig.& in repet.l.cum acutiſſimi.14.columnn.C.de fideicom.cum aliis adductis per Moderñ.Luſitanos,in l.fundum.colum. 20.ff.de reb.dub.qui reſpondent ad contraria,cum quib⁹ concordat Alexan.in conſ.11.viſo.in 3.col.& in cõſi.155. viſis,& accuratè in 2.col.volu.2. Et ita in dicta cauſa Barchionen. concluſum fuit per omnes dominos,& iudicatũ d.die 9.Ianuarij in fauorem Iacobi Patarge magiſtri domus Cardi.de Cæſarinis, contra Anton. Carreas. Quæ omnia conferendo ad caſum noſtrum reddunt deciſionẽ claram & expeditam,videlicet, quòd generalitas iſtius verbi,quicunque, poſiti in textu. comprehendit illegitimum, præſertim cum regula iſta tantum excipiat duo genera perſonarum inhabilium, videlicet ſimoniacum, & intruſum in beneficio reſeruato.ergo aliis manet regula firma.

Verba iſta, vel alia quauis cauſa.

Non obſtat quod verba generalia debent intelligi de ꝑ-

ſonis

ſonis habilibus, quia vltra reſponſiones quę poſſunt colligi ex limitationibus traditis per Iaſ. in l. fideiuſſor. §. prætor. ff. qui ſat. cog. de quibus latè ſcripſi in §. in perſonam, inſtit. de actio. limitatur illa regula non habere locum quádo lex loquitur taxatiuè excipiens duo genera perſonarum, vt hic. quia tunc caſus non excepti compræhenduntur ſub regula, vt in cap. 2. vbi Abb. de coniug. lepro. Vel ſecundo negari poteſt illegitimum triennio poſsidentem inhabilem eſſe, vt exceptione iſtius regulæ priuari debeat, cum ſit quędã defenſio, ſicut videmus in excommunicato, qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur, vt in c. cum inter. de exceptione. Cum igitur iſta regula non det niſi meram exceptionem poſſeſſori, poterit ea illegitimus vti, qui non videtur tam odioſus, quantùm excommunicatus, qui contrahere & poſsidere poteſt, cap. veritatis. de dolo & cont. præſertim, quia hoc caſu, ex quo per triennium à ſuperiore eſt toleratus, præſumitur diſpẽſatus, iuxta ea quæ tradit Pet. de Anch. in conſi. 117. cum materia c. ordinarij, de offic. ordi. lib. 6. Vel tertio reſpondetur, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quia emanauit ad extinguendas lites, vt patet in fin. concernit bonum publicum, vt in l. 1. ff. de vſucap. & in l. properandum. C. de iudic. ſed vbi agitur de vtilitate publica, lex non recipit reſtrictionem de habilitate perſonarum. vt dicit Bartol. in l. ſi quis in graui. §. vtrum, per illum text. ff. ad Sillan. Et ita in indiuiduo ſuper hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochialis coram me, ponderando caſus exceptos in regula Et hanc eãdem opin. hodie quæ numeratur 23. Ianuar. M D. XXXVIII. in vna Romana parochialis S. Pauli Cæſarei, coram d. Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

Excommunicatus.

QVAESTIO III.

QVAERO, an regula iſta defendat fœminam poſſidẽtem dignitatem. vel ad miniſtrationem?

SOLVTIO. Videtur quòd ſic, quia verbum quicunque, poſitum in textu comprehendit fœminam lege. 1. ff. de verb. ſign. Contrarium videtur tenere Gloſſ. hic in 2. columna, dum vult quòd iſta verba intelligantur de habilibus: & ideo laicus & mulier, poſsidentes non iuuantur iſta regula, faciunt ea quæ idem Gloſſator dicit in regula ſecunda, in fi. ſup. eod.

Fœmina poſsidẽs dignitatem. Quicunque an comprehẽdat vniverſaliter omnes.

Quid dicendũ? Pro reſolutione iſtius articuli diſtingui

poteſt

poteſt hoc modo, videlicet, quòd aut dignitas conceditur per papam fœminæ in titulum, vel adminiſtrationem, vt in abbatiſſa vel prioriſſa pepetua, quod poteſt facere papa, & tunc putarem regulam habere locum, cum in iſtis eadem ratio defenſionis militet, aliàs ſecus. & hoc in ſpecie tenet Gloſſator concilij Baſilien. titu. de pacific. poſſeſſoribus. faciunt ea quæ in ſimili dixi in regula de infirmis reſig. in 6. q.

QVAESTIO IIII

QVAERO. ibi beneficia qualiacunque ſint. &c. an ſub iſtis verbis regulæ compræhendatur feudum eccleſiaſticum?

Feudum eccleſiaſticum an comp. &c. SOLVTIO. Videtur dicẽdum quòd ſic, quia feudum dicitur beneficiũ. c. 1. §. in primis. quibus cauſ. feud. amit. & not. Pet. de Anchar. in regula, beneficium, in 1. quæſt. de reg. iur. lib. 6. & Iaſ. in repet. l. re coniuncti, num. 227. ff. de legat. 3. vbi etiam probat, quòd feudum eſt mera gratia. Et in materia fauorabili poſſeſſoribus, de qua iſta regula loquitur, appellatione beneficij feudum comprehenditur, vt dicunt Moder in præludiis feudorum. Hinc eſt, quòd in generali facultate diſpenſandi ad beneficia curata & non curata feudum includitur, vt per plures rationes probat Decius in conſilio. 76. licet in caſu propoſito, &c.

Breuiter prædictis non obſtantibus contrarium eſt concludendum, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi poſſet, appellatione beneficij feudum comprehendi, vbi verò verba vel ſubiecta materia repugnãt, contrarium eſt dicendum, vt Præp. dixit in c. per venerabilem, col. 90. qui filij ſint legit. Sed clarum eſt, quòd verba iſtius regulæ quæ de collatione, inſtitutione vel pręſentatione loquuntur, non adaptantur ad inueſtituram feudi, quæ per iſtos modos non confertur. Igitur diſpoſitio iſta in eo non habet locum. præſertim quia caſus hic excepti, regula, videlicet, de reſeruatione in corpore iuris clauſa, & de beneficio ſimoniaco poſſeſſo, nullatenus feudo conueniunt, ſed ſolum beneficiis eccleſiaſticis, quæ à feudo differunt, adaptantur. *Feudum an veniat appellatione beneficij.*

Concludendum eſt igitur regulam in feudis locum non habere: præſertim, qa in veris beneficiis eccleſiaſticis eſt aliquid ſpecialitatis annexum, quod nõ eſt in feudo: & in beneficiis quatuor requirũtur quo ad hoc, vt beneficia eccleſiaſtica dicãtur, quæ à feudis ſunt multũ aliena, vt tra- *Beneficia eccleſiaſtica.*

dit Petr.de Anch.in cap.1.queſt.1.de reg.iur.libr.6. Sequitur Decius in rubrica de reſcrip. Quæ omnia à natura feudi extranea videntur, prout etiam Moderni declarant in tractat beneficij.in prima parte. Dictio igitur, qualiacunque hîc poſita, recipiet diſtinctionem ſecundum ſubiectam materiam, prout in lege, quæſitum. §.1.ff.de leg. 3.cum vulg.

QVAESTIO. V.

QVAERO, an regula iſta de triennali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò ſecundum ſtylũ noſtri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis iſtius tractatus diſputatus ſit iſte articulus adeò q̃ videbantur ſufficere iam dicta, Nihilominus quia miſera iuris conditio ſemper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat edere formas, vt dicit Imperator in l.2. C. de vet. iur. enuc. oportet nouis & emergentibus caſibus, nouas etiam accommodare deciſiones, præſertim in hac q. in qua maior in Rota ſuborta eſt difficultas quàm fuerit ſuper quauis alia q.illius tractatus: & ideo eam latius attingam non repetitis hic motiuis ſuper iſta eadẽ q.in aliis regulis iã dictis ne faſtidio ſim ſtudioſis, præſertim occupatis. Dico igitur circa iſtum articulum varias fuiſſe antiquorũ & modernorum dominorum ſententias. Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulam iſtam habere locum in comendis perpetuis. Et tenuit in ſpecie Gloſſator Concilij Baſilien. quod habetur pragmatica Franciæ, ſub titulo de pacific. poſſeſſ. in verbo, titulum, motus ex eo, quia in perpetuis commendis militat eadem ratio, quę in aliis titulis. Et quia commenda ſecundum Doctores, in c.nemo, de elect.libro.6.dicitur titulus canonicus qui ſufficit ad iſtam regulam, vt tradit Henricus in cap.penult.col.pen.de verbor.ſignific. Hæc ille. Et cum iſta opi.tranſeunt quidam Moderni Sabinen. in tractatu commendatum & in quibuſdam apoſtillis hic. qui dicunt ita ſe vidiſſe obſeruari in perpetuis commendis. cum ibi detur vera poſſeſſio, quam conſiderat regula Et ſecundum iſtam opin. retulit ita fuiſſe iudicatum temporibus ſuis in Rota Reuerendiſſimus cardin. Simonerta, tunc Rotæ auditor, & ſic propria eius manu ad iſtam regulam, & in quodam ſuo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominũ Melchiorem de Baldaſinis quondam aduocatum in apoſtillis

Commenda titulus canonicus.

ſtillis regularum Hadriani aſſerentem oppoſitum.

Contrariam vero opinionem videlicet, q̃ iſta regula nõ habeat locum in commendis perpetuis, tenuerunt etiam plures excellẽtes viri tã extra Rotã, q̃ in etiamin Rota.

In primis in iſtam opinionem inclinat Gloſſator hic, qui dicit audiuiſſe ita Rotam iudicaſſe. Et hoc idem Bartholomæus de Doſſis quondam aduocatus conſiſtorialis in quibuſdam Apoſtilis ma nus ſua ſcriptis refert ſe audiuiſſe ad D. Vanullio auditore Rotę pro iſta parte pluries pronuntiaſſe. & ita Vanullius ſcriptum reliquit, Et reuerendiſ. card. bo. memo, Dominicus de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quibuſdam ſuis adnotationibus propria eius manu ſcriptis expreſſe affirmat ſuo tempore omnes Dominos tenuiſſe contrarium in regula de annali. Rationem ponit, qua tunc mouebatur Rota quia regula iſta habet verba demõſtratiua tituli vt. patet ibi ex Apoſtolica vel ordinaria collatione ſeu præſentatione & inſtitutione, &c. quæ verca non adaptantur commendæ. Regula vero de annali titulum non requirit. Et ideo in commendis habet locum Hæc cardinalis idem etiam atteſtatur Dominus Melchior de Baldaſinis, illorum temporum celebris aduocatus in quibuſdam ſuis adnotationibus ad regulas Hadriani etiam propria eius manu ſcriptis dicens, Hadrianum Papam ideo in iſta regula verba ex quouis titulo Apoſtolico, &c. addidiſſe, vt commẽdas comprehenderet. & per hoc dubitationem Rotæ tolleret, quam ſciebat tenuiſſe regulam. iſtam in commendis locum non habere. Et iſtam etiã opin. ſequuti ſunt in Cancellaria quidam abbreuiatores de Parco inter quos fuit D. Paulus de Caſtello, vt refert moder. ille. Sabinen. Aeneas de Falconibus in quadam apoſtilla. Et hoc etiam adnotatum reliquit ſummus ille vir Laurentius de pucis card. Sanctorum Quatuor affirmãs ſe audiuiſſe viua voce ab alexandrino iſtam opin. tenuiſſe Rotam.

Itaque ex ſupradictis apparet varias fuiſſe ſuper hoc puncto patrum Rotæ odiniones. Nec mirandum cum quęlibet opinio adeo ſe iuſto iudice tueatur, vt perſpicuum ſit Rotam diuerſis temporibus contraria ſentientem rectè iudicaſſe. Sed in hoc eſt diſcrimen: quia licet Rota olim partem negatiuam tenens inſtuw iudicium protulerit, iuſtius tamen modernis temporibus iudicium pronunciauit dum tenuerit regulã iſtam in commen-

Iudicium iuſtum.

men

mendis locum habere. non enim inconuenit vnum iudicium eſſe vno tempore iuſtum, & poſtea eius contrarium iuſtius, vt in l. exigendi. C. de procurator. cum concor. ibi in glo. poſitis. Et hoc malum datum videtur mortalibus in pœnam, vt eorum opiniones ſecundum varietatem temporum ſeneſcant, & intermoriantur, aliæque diuerſæ, vel prioribus contrariæ earum loco renaſcantur, & deinde pubeſcant. talis enim eſt humani iuris diſciplina, quod nulla in ea opinio eodem ſtatu diu ſtare poteſt, vt dicit Imperator in l. 2. §. ſed quia diuinæ. C. de vet. iu. enuc. vnde merito Pſal. dixit, Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. quod apparet in l. diui. ff. de iure patron. & in ſexcentis aliis iuris locis, quæ breuitatis cauſa omitto. Opiniones enim hominum eorum corpora ſequūtur, quæ cum tempore veteraſcunt & pereunt, & ſicut rerum omnium, ita quoq; & opinionum eſt quædā viciſsitudo, cuius ratiōem ponit Bal. in plurib. locis, quos enumerabo infra quæſt. 53. quo in loco oſtendā aliqn̄ādo modernam Rotam ab antiqua deuiaſſe, quæ omnia iuſtificantur per ea quæ dicit text. in c. non debet. de conſang. & affin.

Opinio nulla eodem ſtatu diu ſtare poteſt.

Nunc autem ad propoſitū reuertamur. vidimus igitur expreſſè Rotam aliquando iudicaſſe regulam iſtam non habere locum in commendis, vt atteſtati fuerunt prædicti patres ſuperius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem, vt diximus, iuſtè factum fuiſſe arbitror, cum non deſint rationes & authoritates ſummorum virorum, qui illam opinionem defendant. Nam inter cætera ad tenendum iſtam opinionem illi domini mouebantur, quia regula iſta requirit titulum, vt patet ibi ex apoſtolica, vel ordinaria collatione, &c. & tamen commenda non eſt titulus, aut ſi quouis modo aliquam haberet ſimilitudinem tituli, non ſatis illa ſpecies prouidendi in antiqua eccleſia laudabatur, vt mereretur priuilegiis iſti᷒ vel alterius regulæ de vero titulo loquentium muniri. Nam videmus Innocen. 6. per Extrauagantem ſuam incipien. Paſtoris, hoc prouidendi genus per viam commendæ reprobaſſe. Nam vt verbis eius vtar, Experientia docuit occaſione commendarum plurimum diuinum cultum minui, animarum curam eis, quibus imminet, negligi, hoſpitalitatem cōſuetam, & debitam non ſeruari, ruinis ædificia ſupponi, ipſorúmque iura in ſpiritualibus & temporalibus labefactari, &c. Et eadem etiam & deteriora commendarum incommoda re-

Commendarū prouidendi genus.

SS feſt

ſert Clemens Quintus in extrauaganti incipien. ex ſuperne. poſita in titu. de præbend. Ex quorum verbis apparet commendarum vſum improbatum fuiſſe, vt meritò illi antiqui patres Rotæ voluerunt commendam ſub hac regula comprehendi. Non igitur eſt putandum Romanum Pontificem rem à tam pluribus damnatam ſub regula iſta includi velle, præſertim quia, vt dictum eſt, regula iſta requirit titulum. & commenda de iure non eſt propriè titulus, vt probatur in capit. qui plures. 21. quæſt. 1. vbi eſt textus, quòd nemo duas eccleſias in titulum tenere poteſt, tamẽ bene poteſt vnam in titulum habere, & alteram in commendam. Ergo apparet manifeſtè commendam non eſſe titulum. & ita not. ibi glo. Vgo, & Laurentius, & idem tenuerunt Tancred. Goffred. & Bernard. in cap. ſi conſtiterit. de accuſat. vt refert Ioann. de Fantuciis, & Archid. in dict. c. ſi plures, vbi plus ſubdit Ioan. & Vicen. tenuiſſe in c. dudum, el 2. de elect. commẽdatarium non ſolum nullum habere titulum, ſed neque eius ius in beneficio commendato, & dicit Domin. in c. presbiteri. in 3. colum. 23. diſtin. quòd commendatarius non eſt Prælatus, ſed quidam cuſtos iurium eccleſiæ: vnde licet capitulum non poſſit conferre, & per conſequens titulum dare, tamen œconomum in eccleſia, & commendatarium ponere poteſt: quia hoc non eſt conferre. Et idem tenet Oldrad in conſi. 179. hinc eſt quod epiſcopus poteſt illud beneficiũ commendatum conferre inuito, & non vocato commendatario, vt dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in cap. cum olim. in 5. colum. de maior. & obed. Et vltra prædictam aliam rationem aſſignat glo. 2. in c. ſi conſtiterit. de accuſa. quia commendatarius non dicitur poſſidere, nec habere ius in re, ſicut depoſitarius, per iura allegata in eas quæ latè reaſſumit Roma. conſi. 350. vbi latiſſimè probat commendatarium non habere titulum, nec ius in re ſicut depoſitarius, & de vno ad aliud arguit idem Rom. declarans iſtos terminos in conſil. 500. incip. ſummarius. colum. 1. & ſequen. & quod commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Sicu. poſt Inno. quem ibi allegat in rubrica de commodato, in fina. verb. Ratio enim aſsignatur per Gemin. in conſi. 8. incip. quidã card. in 3. colum. quia inter commendatarium, & eccleſiã commendatam non contrahitur aliquod matrimonium, ſicut contrahitur inter illum, qui habet ex collatione, qua

Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt.

Commendat. nõ dicitur poſſidere, nec, &c.

re

ratione dicitur habere titulum, & ideo commendatarius poteſt ad libitum per papam remoueri, quia non eſt maritus eccleſiæ. Et iſtam eandem opinionem firmat Angel. in conſil.35.incipien.quidam nobilis.vbi poſt Innoc.in c. dudum,dicit,quod commendatarius nullum ius nec titulum habet in eccleſia. Sed eſt nudus miniſter,cuſtos,& nudus detentor, per ea quæ ibi adducit.& iſtam opinionem etiam tenet Aretin. in c.ſi conſtiterit.col.fin.de accuſat. vbi tenet quod commendatarius non ſolum non habet titulum canonicum,ſed neque facit fructus ſuos.niſi expreſſe illi à papa concedantur, per rationes allegatas ibi per eum,& dicit Florianus in cap.quæſitum, de rer.permuta. quod commenda non poteſt cum titulo permutari, quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et quod commenda non det titulum, tenet etiam expreſſè Bald.in l.ex verbo, per illum text. C.de fideicom.lib. ſequitur Socin.in conſil.32.incipien. ex iis. in 6.col.cum aliisconcord.vt ibi per eum.idem tenet Alexan. conſi.96. viſis narratis,in 1.colum.lib.4.& Deci.conſi.149.colum. 4. Et pro iſta parte facit quod dicit Abb.in cap.illa.ne ſed. vac.videlicet quod capitulum ſede vacãte non poteſt conferre beneficia,poteſt tamen commendare. apparet igitur quod non habet titulum,quod etiam tenet Alexand. poſt glo.in cap.ſanctorum.colu.3.70 diſtin.Et quod commendatarius non dicatur habere titulum,neque poſſeſſionem,nec ius in re, prout aliàs dicebat gloſſ.in dict.cap.ſi conſtiterit.firmat doctus quidam Modr.nomine Barthol. Caſſaneus in conſilio vigeſimo,in 3 colum. Et hoc procedit non ſolum in commenda ſpirituali, ſed etiam temporali,vt notat Imola in l.hæreditas,per illum textum.ff.de hæredib.inſtituen.& idem tenet Bal.in conſil.246. ſecundum antiquam impreſſionem. Et ita notat Antonius de Gratianis, antiquus aduocatus conſiſtorialis in quodam ſuo indice.

Commendat.non dicitur habere titulum,cra

Et iſta opin.in ratione conſiſtit,quia cõmendatarius nihil aliud eſt,quàm quidam adminiſtrator bonorũ eccleſię vt patet in c.cum nobis.de elect.& notat Abb.in.c.querelam.co.ti.in j.notabili:& tamen conſtat adminiſtratorem nõ habere titulũ,vt dicit D.Ant.in cle.2.de reſcri.in verbo, electio. ſequitur Nicolaus Milis in ver.adminiſtrator, Gloſſator in regula nona.in fin.ex quibus omnibus potuit olim Rota iuſtè moueri ad tenendum regulam iſtam non

habere locum in commendis. Poſtremo pro iſta opiniõe adducebatur vna ratio, quia cõſiderantur verba iſtius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inuenim⁹ ꝙ nulla poſſunt cõmendæ perpetuę adaptari. Nã verba indicatiua tituli quæ referũtur ad papã, ſunt illa ex Apoſtolica collatione, vel electionis cõfirmatione, &c. & nulla ſunt hic alia verba indicatiua tituli quæ papã concernant, niſi prædicta, ſub quibus nõ eſt dubiũ, quod cõmenda non cõprehenditur ſiue propriè ſiue impropriè interpretemur, quia commẽda nõ eſt collatio neque confirmatio. Nec minus poteſt cõmenda perpetua cõprehẽdi ſub verbis directis ordinariis duplici reſpectu, tũ, quia null⁹ ordinarius inferior à papa poteſt perpetuò commendare, vt in. d. c. nemo. tum etiam, quia ſi poſſent, verba hic poſita non conueniunt commendæ parpetuæ.

Ordinariusnullus inferior à papa.

Sed prędictis nõ obſtan. pars affirmatiua videlicet, quòd regula iſta habeat locũ in commendis perpetuis, prævaluit. quam tenuit modernis tẽporibus Rota, vt atteſtatur Reuerẽdiſsimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curioſiſsimus, in quadam additione ad iſtã regulam, & in quibuſdam ſuis recollectis deciſionum, quas vidi propria eius manu ſcriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldaſinis aduocatum contrarium aſſerentem. Et iſta opinio, videlicet quod regula habeat locum in commendis perpetuis, videtur iuſtior & æquior, quam vltra Gloſſatorem conſil. Baſilien. ſub titulo de pacific. poſ. in verbo, titulum, qui expreſsè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apoſtilla, qui dicũt ſe vidiſſe ita obſeruari. Nouiſsimè hoc anno M. D. XXXVII. de menſe Nouembri poſt plures informationes, & cauſæ propoſitiones idẽ dubiũ pro iſta parte determinauit Rota, licèt de mẽſe Octobri. M. D. XXXVII. in vna Romana, corã. D. Paulo Capiſucco ſuper hoc Rota dubitauerit. Nã tunc cauſa propoſita, quibuſdam videbatur partem negatiuam poſſe defendi. Nihil tamen illo tempore reſolutiuè concluſum fuerat. Nunc autẽ iterum de menſe Nouẽbri M. D. XXXVII. idem Do. Paulus in vna alia Vrgellen. monaſterij propoſuit iſtud idem dubium in plena Rota, in qua poſt plures diſputationes & relatiões tandem. 16. & 26. die eiuſdem menſis Nouembris, duplicatis, omnes Domini voluerunt regulam iſtam in commendis perpetuis habere locum, quam opi. pluribus rationib.

& authoritatib.comprobarunt.

In primis aducebatur ratio, quia videmus quod commendæ perpetuæ noſtri temporis propter exhuberantiã verborum,quibus hodie conceduntur,ad licentiam & facultatem percipiendi & conuertendi fructus in vſus proprios;ſicut veri prælati faciunt,magis participant de collatione & vero titulo,quã de ſimplici depoſito.Iura verò antiqua loquentia de commendis,ideo locum in iſtis perpetuis nõ habebãt,quia tempore illorum iurium cõmendæ ſub iſta moderna forma,qua hodie cõceduntur,adhuc inuentæ,nec cognitæ fuerũt,vt latè probat quidã Moder. Bartholomeus Caſſaneus in quodam ſuo conſilio incip. antequam,&c.poſito in commentariis ſuis conſuetudinũ Burgundiæ.fol. 327. vbi formam perpetuæ commendę hodiernæ diſcutit,quæ re vera nõ poſſũt dici propriè cõmendæ,ſed tituli,quia commenda propria & vera eſt tẽporalis,quæ idem eſt quod depoſitũ.quod etiam eſt temporale,vt dicit tex.in l.cõmendare.ff.de verb.ſignifi. cum concord.ibi poſitis.Et probatur clare in c.nemo.de elect. lib.6.Et hoc manifeſte apparet,quia cõmendatarius temporalis non facit fructus ſuos.vt tradit Aret.& alij,in c.ſi cõſtiterit.de accuſat.Sic neque depoſitarius verus nõ facit fructus ſuos,vnde ſicut diſpoſitarius ſi rei diſpoſitę ex pacto ſuos proprios fructus faceret, propriũ nec verũ depoſitũ dici poſſet,quia hoc naturæ diſpoſiti aduerſaretur, & participaret magis de mutuo,vt probant late moderni Mediolan,in l.certi condictio. §. depoſiti.in 4.notab.per illum tex.ff.ſi cert. pet. & tex.in l. 1. §. ſi pecunia. & ibi notat gl.ff.depoſ.Sic eodem modo ſi cõmendatarius habet licentiam conuertendi fructus in ſuos proprios vſus prout faciunt hodie perpetui cõmẽdatarij,talis cõmenda nõ eſt propriè,nec vera cõmenda,ſed adhæret magis ad naturã collationis & veri tituli,vt in.c.ſi tibi abſenti ibi,vt tuum dici valeas.de præb.lib.6.Hinc eſt quod hodie commendæ pepetuæ inducunt incompatibilitatem,vt notabiliter probant Moder repetẽtes in clem.gratiæ,de reſcript.allegantes conſiliũ Lateranen.modernum.Et hodie includũtur ſub expectatiuis cõceſsis ad beneficia vacatura.& tenet Socin.in cõſil.32.in 6.col.verſ.& per prędicta &c.Ratio aſsignatur, quia licet per mortem cõmẽdatarij temporalis non dicatur beneficium vacare de nouo,ſed vacet eo modo,quo prius, hoc tamẽ nõ omnino

Commenda propria & vera.

Commẽda perpetua quare inducunt incõpatibilitatem.

procedit in perpetua cōmenda, quia hodie per eam papa plene diſponit de beneficio, ſicut quādo dat in titulū. Et ideo ſicut per collationem expirat reſeruatio, ita & per dationem in commendam perpetuam, quæ in omnibus effe ctum habet tituli, vt concludunt Moderni in tracta. reſeruationis, in 3. quæſtio. principali. Et eſt deciſio Rotæ. 7. de elect. in antiq. & deciſ. 1. de præbend. in antiquiorib. Et licet dom. Gaſpar. de Peruſio epiſcopus Frequetinus, & doctor antiquus in tract. reſeruationū, fol. 5. tenuerit, expectatiuas, ſeu reſeruationes non capere beneficia commendata, per ea quę not. Ioan. Andr. in c. pen. de verb. ſig. illud procedit in beneficiis cōmendatis ad tēpus, iuxta diſpoſitionem. c. nemo, de elect lib. 6. quia in talibus beneficiis nō datur propria, neque impropria vacatio, & militant in eis omnes rationes ſuperius ſcriptæ, ſecus eſt in commēdis perpetuis noſtri temporis, quę illis temporibus ahuc nō fuerunt ſub iſta forma inuentæ, in quibus propter ampliſſimam diſpoſitionē, quæ datur commēdatario, & verborum vbertatem in eius forma poſitam in nihilo differunt à titulo, niſi reſpectu nominis. Nimirū igitur ſi in illis habēt locum expectatiuæ, & regula iſta, & iura omnia de titulis loquentia.

Expectatiuæ ſeu reſeruationes.

Dicta igitur omnia Doct. dicentium commendā nō eſſe titulum neque tribuere poſſeſſionē, neque ius etiā diſponendi de fructibus, vt dicebat gloſſa, & alij ſequētes eam in d. c. ſi conſtiterit, & aliis ſuperius allegatis, procedūt in cōmenda temporal', in qua nō datur plena diſpoſitio, nec conuerſio fructuum in proprios vſus, ſecus in perpetua, vt dicebat ille Mod. de Caſſaneis in d. cōſ. quia, vt dixi, talis cōmenda exorbitat à veris terminis depoſiti. & licet cōmēda perpetuā retineat nomē cōmendæ, vt dixi, effectus tamen perpetuitatis alterat naturā eius, & reponit in diuerſam ſpeciem, arg. c. ſtatutum de elect. lib. 6. & l. quæſitū. §. illud. de leg. tertio. Vnde ſicut in cōtractu emptionis ſi venderem tibi domum hoc pacto ne transferretur dominium, licet iſte contractus habeāt nomen emptionis, effectu tamen erit locatio, vt patēt in l. cum manu ſata. § nemo ff. de contrahen. emptio. Hoc enim non aliunde ꝓcedit, niſi, quia propter qualitatem illam dominij nō trāſferendi venditioni adiunctam propria natura contract' emptionis alteratur, & in alterā ſpeciem reponitur: verborū enim adiectio rei naturā immutat vt in l. pediculis. §.

Labeo

Labeo.ff.de auro & argen.leg.Et,eodem modo ſi donarē tibi veſtem cauſa mortis,clarū eſt quod talis donatio eſt de ſui natura reuocabilis:quia verò iſta donatio eſt cauſa mortis.vbi vero huic donationi hęc verba apponerentur, videlicet quod mihi non liceret eam reuocare,tali caſu licet nomine videatur donatio cauſa mortis,effectu tamen erit donatio inter viuos.vt eſt text.in l.ſi alienam.in fi.& in l.vbi ita donatur ff.de dona.cau.mortis cum cócor.vt cumulat Ferra cautel.30.hoc enim regulare eſt in hac iuris diſciplina quod qualitas cōtractus nō ex ſimilitudine nominis,ſed ab ipſo effectu metiēda eſt, vt tradūt Doct. in l.Lucius la prima per illum textum.ff.depoſ.facit in l. vnica,§.ſimili modo,C.de Latina libert.tollē.vbi domin' nominans ſeruum ſuum filiū non propterea facit eū filiū, quia non attenditur denominatio,ſed effectus,ſic in commēdis perpetuis noſtri temporis eſt dicendū,quod ratione perpetuitatis & plenæ diſpoſitionis fructuū participāt magis de veris titulis,quàm cōmendæ temporales.& hoc papa facere poteſt,qui poteſt naturā rei immutare,vt not. in cap.cum pridem.de pact.in glo.in ver.illicite circa fi. Et ideo poteſt probabiliter teneri quod cōmenda perpetua ſit proprius & verus titul'.Si igitur verus titulus eſt, non erit dubium quod ſub iſta regula comprehendātur.Et pro iſta opinio.videlicet quod cōmenda ſit verus & legitimus titulus,adduci poteſt ratio vrgens.Nā ille dicitur verus legitimus,& canonic' titulus qui à lege vel ab homine poteſtatē habente eſt inuentus.& habet ſpecialenomen perpetui tituli cap.1.cum not. de capel. mon.lib.6 facit tex.in l.legitima.& in l.iuris gentium in prin ff.de pact.Sed commendæ noſtri tēporis ſunt inuentæ à canone.& à papa poteſtatē habenti,vt patet in cap.dudum,el 2.de elect.in cap.qui plures.21.quæſt.3.cum vulg. Ergo dicitur verus titulus canonicus,& hoc tenet Abbas in d.c. ſi conſtiterit, colum.ſi,de accuſationibus.& Moder.in clemen.1.in 1.col.de ſequeſtr.poſſeſ.& fruct.Et tenet Milis in verbo commenda.Ioan.Baptiſta de Sancto Sereuino in tract.penſio.quæſtio.26.Et idem tenet Collectarius in cap.ſi.de filiis presby. & probant Moder. in quadam paraphraſi,ad eundem Collectarium in d.c.dudum,& Archid. poſt Hoſtien.& Guliel.in.d.c.nemo.& idem tenet Abb.in cap.cum olim,in penult.col.de rerū permuta.& latius Petrus de Vbaldis de Perusio, poſt Imol.in 5.col.in ca.ſi.eo

Cōtractus qualitas.

Titul' verus & legitimus qui dicatur [illegible]

Cōmenda titulus verus & canonicus.

dem titulo.& Archid.in cap.ſi propter.in fine.de reſcrip. lib.6.Pro quibus videtur text.in cap.cū nobis olim.in ſi. de electio. vt declarat Abb. in cap.querelā.in primo no tabili,eo.tit.& hoc in ratione cōſiſtit,quia inter ſigna veri & legitimi tituli eſt perpetuitas,& fructuū diſpoſitio, vt habetur in c.1.de capel.mona.lib.6.Et not. Cald. in cōſi.30.titu.de præbend.& not.in c.ſi.de pec.cle. & in c. præſenti.de offi.ordi.lib.6.& tradit latius Petr.de Anch. in c.1.eo.lib.Et tamen illa duo interueniunt in cōmenda perpetua.De perpetuitate clarum eſt, de diſpoſitione fructuum etiam nō eſt difficultas,cū hoc verbis latiſſimè in forma hodierna cōmendæ perpetuæ continetur,vt tradit And.Sicul.in conſi.2.vol.2.Et latius Troilus de Maluitiis in quodam ſuo notabili cōſi.poſito poſt repet.l.quo minus.de flumi.Iaſ. aliàs poſt tract.de ſortibus eiuſdem Troili,quem latè refert Moder.Lambertinus in tract.iur. patron.fol.211.cū concor.traditis per Moder.Bart. Caſſaneum in prædicto cōſi.Et iſta diſpoſitio plena fructuū, adeò competit cōmendatario perpetuo,quòd dicit notabiliter Præpoſ.in c.in.6.col.44.diſtin.quòd ſicut veri prælati habentes verum & proprium titulum faciunt fructus ſuos,adeò quòd ſi eos cōſumant in malos vſus,nō teneātur ad reſtitutionē,per ea quæ notat Hoſtien.Card.& Imol.in cap.ſi.de pecul.cleri.ita & cōmendatarij perpetui faciunt fructus ſuos,neque ad reſtitutionem tenentur, quia commendæ noſtri temporis pro titulis habentur.

Cōmendatarij perpetui quid efficiunt.

Hinc eſt,quòd ſicut verus Prælatus poteſt fructus beneficij ſui locare ad plures annos,ita etiam & cōmendatarij perpetui,vt dicit Calder.in conſil.8.titu.de locato.Et ſicut impetrans tenetur facere mentionē de titulo ſuo, ita etiā de commenda,qui eſt verus titulus,vt tradit idē Calder.cōſi.6.titu.de præbend.cū concord.quæ cōgerit quidam Moder.Stephanus Beltrandus in 3.volum.conſi. nouiter impreſſorum conſi.ſi.235.incip.etiam ſi commēda.eſt regula Cancellariæ 41.quæ hoc ſtatuit.

Impetrās tenetur facere mentionem de titulo.

Ex quibus omnibus infertur,quòd diſpoſitio loquēs de titulo habet locum in comēda perpetua,vt tenet Domi. in conſi.17.colum fin.Abbas in ca.cum olim,colum.pen. de rerum permut.& videtur ſentire Philippus Peruſinus in d.cap.nemo.col.fin.Et hoc latius probat And. Sicul. in conſi.2.lib.2.vbi latè cōſuluit,quòd diſpoſitio cap.quoniā Abbas.de offi.deleg quæ loquitur ſimpliciter de prę

lato

lato titulari & vero, habeat locum in commendatario, & idem tenet Decius in dicto ca. quoniam. in 4. colum. verſ. & iſta tertia concluſio. Et ſequuntur Moder Taurinen. in rubrica. ff. de offic. eius. ſi igitur hoc in diſpoſitione. d. c. quoniam, receptũ eſt, à fortiori procedit talis interpretatio in iſta regula, quæ habet aliqua verba prægnãtia apta cõprehendere cõmendam, etiam ſi non eſſet proprius titulus, vt patet in illis verbis regulæ, prouiſio, &c. Et ibi, ſeu quæuis alia diſpoſitio, quæ verba cõprehendunt omnẽ ſpeciem titulorũ, vt. tradunt in ca. cum in illis. de præben. lib. 6. & per glo. in clem. fin. in verſi. prouiſioni. de elect. cum vulg. Nam ſi in d. c. quoniam. quod loquitur in cõmiſſionibus quæ ſunt ſtricti iuris, ſecundum gl. in c. 1. & in c. diſpendia. & in c. ſtatutũ. cum aliis vulg. de reſcrip. lib. 6. comprehenditur commendatarius, à fortiori ſub regula noſtra, quæ eſt poſſeſſorib. fauorabilis, & per conſequens extendenda, comprehendi debet. Et tota iſta diſputatio, quę facta eſt circa iſtud dubium, fuit propter regulã Innoc. quæ loquitur indiſtinctè. Sed quo ad regulã Hadriani & Pauli. III. nunc fœliciter regnantis, quę ſimul cõcordant, nulla eſſet difficultas, quòd ſub talib⁹ regulis cõmenda comprehendatur, ex eo, quia habẽt quędã verba quæ non ſunt in aliis regulis pręcedeceſſorũ, quæ prius fuerunt poſita per Hadrianum ad tollendũ iſtud dubiũ, vt in parte negatiua dixi. Verba enim ſunt iſta, videlicet, ex quouis titulo Apoſtolico, &c. quæ verba cõprehendũt cõmẽdam, ſiue illa ſit propriè titulus, ſiue impropriè. Sed quia in aliis regulis illa verba ſcripta non erant: ideo ſuper hoc ſæpius fuit laboratũ, vt ex ſuperi⁹ dictis apparet. *Diſpoſitio quæuis.*

Non tamen iudicio meo erat laborãdũ, ſi diligenter natura & vis commendæ perpetuæ conſiderata fuiſſet, quæ multiplici ratione ſub illa regula cõprehendi debuit, non ſolũ quia eſt proprie titulus canonicus vt Moder. tradũt in repe. cap. 1. fol. 11. col. 1. de rerum permu. lib. 6. cũ aliis ſuperius allegatis, ſed etiam quia vt dixi. verba regu. hoc includunt. Hinc eſt, quod raræ admodum diſpoſitiones iuris inuenientur, quæ loquãtur indifferenter de titulis beneficiorum, in quibus cõmenda perpetua nõ includatur ſiue ex mente. ſiue ex verbis. Nã vltra prędicta videmus tex. in clem. fin. de procur. qui ſimpliciter loquitur de pręlato, per cuius obitũ mandatum expirat, habere locum in commendatario perpetuo ſecundum Zenzeli. & Imolam

eſt quibus Io.Franc. Pauinus quondã Rotæ auditor trã ſire videtur in tract.de offic.&pot.ca.ſede vac.in 3.quæſt. colum.4.& tamen verba dictæ clem.hoc non præ ſe ferunt,ex mente tamen hæc interpretatio ſumitur.

Pari modo text.in c.1.de fil.præſbyter.lib.6. qui dicit epiſcopum non poſſe cum illegitimo in curato beneficio diſpenſare,procedit etiam in commenda,licet verba tex. hoc non dicant,vt firmat Collectarius in cap.fi.colum.1. in fi.eod.tit. in antiq. Sic etiam text.in cap.quæſitũ.cũ ſimilibus.de rerum permut. diſponens permutationem tituli fieri poſſe cum alio titulo,habet locũ de commenda ad commendam,& de commenda perpetua ad titulũ, licet tex.nihil de cõmenda dicat,ſecundum Petr.de Peruſio ibi.& in c.fin.eod.titu.poſt Imol.ibi,in 5.colum.& firmat latius.d.Pet.Andreas quondam Rotæ auditor in in repe.c.1.fol.11.1.colum.de rerum permut.lib 6.

De cõmenda ad commendam locum habere.

Et eódem modo text.in ca.edoceri.de reſcript.de prælato loquens,procedit etiam in commendatario, vt ibi Decius dicit in finalibus verbis.

Similiter eſt dicendum in diſpoſitione tex.c.ſtatutum de reſcript.lib.6.quæ diſponit cauſas à ſede Apoſtolica cõmittendas exiſtentibus in dignitate,procedit etiam in cõmẽdatariis perpetuis,vt modernus ſtylus habet,& ibi latius dixi poſt Pet.Vercellen.& alios antiquos,pro quibus conferunt motiua Barbatiæ in d.cõſi.2.Et hoc tenẽt Moderni Purpurati.in l.1.in 33.col.ff.de offic.eius.vbi vnũ aliud inferunt,ꝙ ſicut Abbates titulares terras, & iuriſdictionẽ habentes dicũtur clariſſimi,ſecundũ Bal.in l. 1.§.his cunalibus,circa med.ff.de offic.præfect.præt. Ita & commendatarij perpetui,propter omnimodam diſpoſitionem quæ hodie illis in literis tribuitur,clariſſimi dici poſſunt.Hinc eſt,quòd talis cõmendatarius poteſt locare bona monaſterij ſicut titularis,vt dicit Calder.in cõſi.8.titulo de locato.Non obſtan.ꝙ in illo vulgato libro ſtyli,ſiue practicæ cancellariæ dicatur cõtrariũ:quia illud procedit in commendatario temporali,vt latius ibi dixi.

cõmendatarij perpetui quibus gaudeant prærogatiuis.

Simili modo tex.in cap.2.de præbend.& alia iura, quæ volunt epiſcopum nõ debere aliquem ordinare,niſi habeat titulum vnde viuat,procedunt,& habent locum in commendis perpetuis,quæ appellatione tituli cõprehenduntur.ita Dominic.poſt Lapum in cap.penul. in 2. col. verſi.quid de habente.de temp.ord.lib.6.

Et

Et etiam apparet, quòd diſpoſitio cap. cum illorum. de ſentent. excommunic. loquentis de Abbate & Priore, licèt ſit odioſa, procedit etiam in commendatario & adminiſtratore, vt ibi ſenſit gloſſa in verbo, Abbate. ſequitur Decius in dict. cap. edoceri. in fine.

Facit etiam: quia videmus quòd capitulũ ſede vacante nõ poteſt conferre beneficia, & licet poſſit ad tẽpus cõmendare. quia tunc non dicitur conferre, vt tradunt omnes in c. 2. ne ſede vacan. Non poterit tamẽ perpetuo cõmendare quia talis cõmenda ſe habet ad inſtar collationis, ita dicit Præpoſ. in c. preſbyteri. in 2. col. 24. diſtinct.

Et idẽ dicimus de tex. in cle. 1. de ſupp. neg. prælat. quæ ſimpliciter loquitur de collatione facienda per ordinarios infra ſex menſes, & tamen procedit etiam in commenda quod eſt fortius. vt tradit Card. in clem. quia contingit. § vt autem. de religio. domib. ſequitur Cardi. Alexandrinus in cap. ſi quis. colum. penul. 58. diſtinct.

Plus etiam voluerunt aliqui, quòd ſi cõmendatarius perpetuus moreretur in curia, comprehenderetur ſub diſpoſitione ca. 2. de præbend. lib. 6. ſuper quo nihil allegabo, ex eo, quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta cauſa Vrgelen. Monaſterij, ſuper quo aduocati hincinde ardentiſſimè diſputant.

Et eodem modo videmus, quòd ſicut per collationẽ papæ expirat reſeruatio, vt eſt deciſ. nona & 11. de præbẽ. in no. & 24. eo. tit. in antiq. & tenet Lapus in allegat. 126 incip. Anaſtaſius. col. penult. Sic etiã reſeruatio expirat ꝑ cõmendam perpetuam, per quam ſicut per collationẽ videtur extingui vacatio: ſecus per cõmendam tẽporalẽ. iſta eſt notabilis deciſ. in antiq. 7. titu. de elect. & prima in antiquio. tit. de præb. quæ ſunt corruptæ vitio impreſſorũ, vt apparet ꝑ rationẽ, quã reddũt, de qua ibi videas

Reſeruatio per collationem papæ expirat.

Sic eodem modo videmus, quòd diſpoſitio c. cum apoſtolus, cũ ſimil. de cenſibus. volẽs Prælatos poſſe à ſubditis eorum exigere charitatiuũ ſubſidium, procedunt etiã & habent locum in cõmendatariis perpetuis, vt probat Bart. Belenzinus in tract. de chari. ſubſ. quæſt. 6. per Car. in cle. fin. in 12. quæſt. de procu. tẽpus pariter, & papyrus deficerent, ſi ſingulos iuris caſus de prælatis, & dignitatibus loquentes. qui habent locum in commendis, enumerare vellem, de quibus aliàs quendam epilogum feci ad dictum ca. nemo. Ideo iſta exempli loco ſufficient.

Ex

Ex quibus facilè quis intelligere poteſt, quòd commendatarij perpetui ſecundum modum hodiernum, habent eandem effigiem. quo ad iuris diſpoſitionem comprehenſiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibuſdam differant, quæ nõ officiunt præſenti deciſioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam ſæpiſſimè tenuiſſe eãdem interpretationem, quo ad alias regulas. Nam regula de infirmis reſig. de idiomate, de annali, de præſtã. cõſenſu cardinalium, de publicandis reſignationibus, de veriſimili notitia obitus, de non tollendo iure quæſito, & ſimiles procedunt in commendis perpetuis, vt ſępius Rota iudicauit, vt ibi dixi. nõ video igitur rationẽ, quare iſta etiã regula, quæ eſt fauorabilis, nõ pariter habeat locũ in eis.

Regulæ cancellariæ quæ in commẽda procedant

Poſtremo ne aliquid remaneat intactum ponamus etiã pro conſtanti, ꝙ titulus commendæ perpetuæ nõ eſſet ita proprius, ſicut alius, cur ex ſimilitudine rationis non debeat diſpoſitio iſtius regulæ loquentis ſimpliciter de titulo, etiam extendi ad titulum improprium, cum ſit fauorabilis, non videò, pręſertim quia in ſimilibus caſibus talis interpretatio ſecundum communes regulas recipitur, vt patet in cap. ſtatutũ. de reſcrip. lib. 6. quæ loquitur ſimpliciter de dignitate, & tamen Docto. voluerunt quòd extendatur ad dignitatẽ largo modo ſumptam, vt dicit Aretin. in conſil 24. in præſenti conſultatione, colum. prima, & Andr. Sicul. in conſi. 40. lib. 1. Et eodem modo tex. in c. 2. de elect. lib. 6. qui loquitur de electionibus conditionalibus, habet locum in præſentationibus clericorum licèt ſint inter ſe differentes, vt dicit Felynus in ca. inter cætera. in 3. colum, de appel. in ca. cum Bertoldus etiam. in 3. col. de re iudic. Et tex. in cap. auaritiæ. licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem, vt tenet Lapus in allega. 8. & late Curtius in tract. iur. patron. in verſi. honorificum. in 39. q. Et iudicauit Rota in vna Salamãtina cappellaniæ corã R. P. D. Marcello. 13. Ianua. M. D. XXXIII. vt ibi latius dixi. Plura ſunt iura, quæ breuitatis gratia omitto, in quibus fit extenſio de caſu proprio ad impropriũ ſublata ſignificatione vocabuli. iuxta vulg. l. filium habeo. ff. ad Maced. quæ ſi conſiderentur in caſu noſtræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum erit in commenda de qua loquimur.

Præſentatus miniſtrans.

Sed nolo tantum inniti extenſioni, quæ etiam in pœnalibus & odioſis ſolet habere locum, vt exẽplificat Iaſon. in

lege

lege fin.§.1.colum.fi.ff.de in ius voc. ne quærere mendica ta ſuffragia videamur. Sed dico hoc ex ratione,& ex mẽte iſtius regulæ apertiſſimè colligi duplici ratione vltra prædictas ſuperius adductas.

Prima eſt, quia negari non poteſt, quòd regula iſta ſecũdum communem interpretationem Rotę & curię non ſolum habet locũ in titulo totaliter verò, ſed etiam in titulo colorato, quę extenſio fuit in cauſa, quòd priuilegium iſtius regulę ad innumerabiles pœnę caſus ſit dilatatũ & extenſum, vt ex diſcurſu quęſtionum iſtius commenti poteſt intelligi. Et tamen nemo negabit titulum commendæ eſſe ſaltem titulum coloratum quando commenda eſt perpetua, & conceditur ab eo, qui aliàs habet poteſtatem commendandi, iuxta communes regulas, de qbus in capitulo, cum noſtris, de conceſ. præb. Si ita eſt nulla erit difficultas, quòd talis cõmenda comprehendatur ſub regula. Nam etiam illi Doct. qui tenuerunt commendatarium non eſſe verum prælatum, nec facere fructus ſuos, nõ negarunt eundem habere titulum canonicum: quia hoc negare non poterant, cum ſit vnus de modis prouidendi eccleſiis inuentus à canone, Ergo erit titulus coloratus & legitimus. vt alias eſt dictũ, Et quòd iſta opinio ſit veriſſima vlterius ſuadetur, quia ſecundũ interpretationem Rotæ iſta regula procedit in titulo præſumpto, q eſt titulus nõ viſibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouiſione alicuius ordinarij viuẽtis, ſed ex ſolo curſu tẽporis. 10. annorum. vt in c. illud, cum vulg. de prę ſumpt. Et de quo titulo regula iſta nullã facit mentionẽ directè, nec indirectè. Et tamẽ voluerunt Domini, quòd ille titulus ſufficiat ad ꝑducendũ exceptionẽ iſtius regulæ, vt dicã latius in alia q. Quãto igitur à fortiori habebit locũ in iſto titulo viſibili & apparenti, de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitaſſe per ea quæ ſuperius dicta fuerunt? Cõcludendum eſt igitur regulã habere locũ iſto caſu. Et ita Domini iſtam opin. tenuerũt & firmarũt in prædicta cauſa Vrgelen. Monaſterij poſt geminatas propoſitiones die. 16 & 26. Nouemb. M.D.XXXVII. coram eodem domino Paulo.

Commenda titulus

Titulus præſumptus qui dicitur.

Et ex iſtis ſequitur vnum aliud valde notabile, de quo fuit etiam factũ dubium in Rota in dicta cauſa Vrgelen. per eundem d. Paulum videlicet, quòd attento, quòd commenda perpetua eſt titulus canonicus, morte commendatarij inducetur noua vacatio, adeò, quòd ſi cõmenda fuit

facta

dictionis quæcunque, hic poſita poſſent includi arg. eo: ſi quæ dicit Fely. in tract. quando lit. apoſtol. col. 4. verſi. ampliatur quarto. & quæ dixi ſuprà in 4. q.

QVAESTIO VII

QVAERO, an iſta regula comprehendat hoſpitalia? SOLVTIO Iſta quæſt. ſæpe tempore Sixti, Alexandri, & etiam tempore Iulij coram Alexandrino ventilata fuit, in cauſa hoſpitalis S. Laurentij Caſtri noui. & & fuit datum dubium nunquid iſta regu. in hoſpitali locum haberet Super quo dubio ſcripſit quōdā bo. memo. Laurent. Puccius Piſis dum cathedram regeret, ac poſtea Romæ, ad quā cauſa dicti hoſpitalis venit, quē per obitū cuiuſdam Simonis impetrauerat. Et hic agēdo, ac poſtea per plures annos practicæ operam dando, poſt plures labores perpeſſos, card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum apponebatur de regu. iſta, & inter plura motiua, quæ breuitatis cauſa non refero, tūc fuit dictū regu. non habere locū in hoſpitali: iſta ratione, quia omnis diſpoſitio in dubio debet interpretari vt potius cōcordet cum iure communi, quàm quod ſit contra ius commune. c. cum dilectus de conſuet. c. cauſam. de reſcri. l. 1. C. de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficij nō venit hoſpitale, vt in cle. per literas. de præben. ergo nec iſta regula loquens ſimpliciter de beneficio, debet interpretari de hoſpitali. *Hoſpitalia.*

6 Præterea iſtam opin. tenent domini Abbreuiatores de Parco, qui indifferenter literas ſuper impetrationibus hoſpitalium per triennium, & vltra pacifice poſſeſſorum expediunt. Quod non facerent, ſi regula in in illis locum haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decernit, nec ſolet literas litigioſas expedire. Ex quo mentem papæ interpretari dicitur & certum, decernere, non ſub dubio. Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt, in conſiſtorio papæ fieri dicuntur. vt dicit deciſio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ hoſpitalibus etiam triennio poſſeſſis conceduntur, apparet manifeſtè, regulam locum non habere, & huiuſmodi Cancellariæ interpretatio facit ſtylum pro iure habendum, iuxta vulg. c. quàm graui. de crimin. fal. & ita reſidet præfatus reuerendiſſi. D. Card. in dictis ſuis allegationibus. *Cancellaria appellatiua quæ in conſiſtorio papæ dicuntur fieri.*

Quid dicendū? Puto in hac materia diſtinguendos eſſe duos caſus, Primus quādo hoſpitalia dantur in titulū beneficij *Beneficia hoſpitalia*

neficij,& tunc nõ erit dubium regulã iſtam comprehẽdere hoſpitalia per ea quæ not.in cle.quia cõtingit.§,vt autẽ.de relig.domib.& tenet Federic.in tract.pmut.quæſt. 14.ſequitur Dec.in rubric.de reſcrip.col.fi.Secũdus caſus quãdo nõ dãtur in titulũ beneficij,ſed dãtur ad hoc, vt eius redditus diſtribuãtur in vſus pauperum,de quib. rector tenetur reddere rationẽ,tunc procedũt allegata ſuperius,etiã ſi regula loquatur per verba generalia,quibuſcunque,vt dicit gl.fin.in cle.per literas.de præben.Et ita pro iſta declaratione iſtius regulæ in ſpecie diſtinguit Gloſſator concilij Baſilien.tit.de pacif.poſſ.in verbo.beneficiũ.& ante ipſum Nicolaus Milis in ſuo indice,in verbo,hoſpitalia,verſi.antepenul.& in verbo, beneficiũ.Sed Fel.in c.de quarta,in quinta col.de præſcrip.circa hoc videtur ſentire contrarium,dum vult,quòd quando diſpoſitio iuris communis,ſiue regularum continet materiam fauorabilem & extendibilem,& loquitur per verba generalia,videlicet,de quibuſuis beneficiis,cõprehendit etiã hoſpitalia ſubiecta epiſcopo,lĩcet ſolita gubernari p laicos:quia largo modo ſunt beneficia,vt dicit cardi.in cle. 1.in 6.q.de ſequeſtr.poſſ.Et ita dicit ſe pridie obtinuiſſe in Rota,in cauſa propria.Nam Rota voluit regulam Cãcellariæ,nu.24.habere locum in hoſpitalibus ſimili modo cõceſſis.Ita cõcludit ibi Fely.licèt latius ſuper hoc diuagetur,quæ omnia quadrare vidẽtur ad iſtã regulam cũ ſit fauorabilis poſſeſſorib.& loquat̃ p verba vniuerſa.

Hoſpitalia quãdo laicis conceduntur gubernanda.

Tamẽ ego de iſto dicto multum dubito.in primis, quia iſta regula licet loquatur vniuerſaliter de quibuſcũq; beneficiis,tamẽ illa vniuerſalitas reſtringi debet ad beneficia,quæ ex apoſtolica vel ordinaria collatione,electione & cõfirmatione,aut præſentatione,& inſtitutione obtinẽtur,& ſic ex titulo præambulo.Sed quando hoſpitalia cõceduntur laicis gubernanda,non dantur in titulũ beneficij,ſed cuiuſdam adminiſtrationis tẽporalis.ideo regula in illis non procedit.Et licet regula.24.in huiuſmodi hoſpitalibus locum habeat,ſecũdum quod refert Felyn.pronunciatũ fuiſſe,hoc ideo factum fuit,quia illa regula nõ reſtringit ſe ad certam ſpeciẽ titulorum ſicut iſta,& ideo in ea diuerſa ratio cõcurrit.per hoc tamẽ generaliter inferri nõ debet ad alias regulas.Et per iſta declaratur ea, quæ dicũt Moder.in tract.Benefi.in 3.parte.q.57.& in 56. q.primæ partis.& ſeq.Et redditur dubia cõſultatio An. Sicul.

Sicul.conſi.64.lib.3. qui voluit clem. literas. non habere locum in gratiis fauorabiliter conceſſis non diſtinguendo itulum à titulo.

QVAESTIO VIII.

QVAERO, An regula iſta habeat locum in beneficio vnito?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in vna Burgen. Schol aſtriæ, vt meminit Io. Aloiſius Tuſcanus aduocatus primarius illorum temporũ.in.1.vol.conſi.ſuorum, conſi.incip.an conſtito quod dominus,&c.in.2.dubio.fol, 29. Et breuiter concludit quòd regula iſta locũ non habeat. Nã tunc fuerãt vnita quædam beneficia Scholaſtriæ ad perpetuam rei memoriam pro pueris erudiendis poſt obitum cuiuſdam Io.de Velaſco,quæ ille poſsidebat. Itaque mortuo Ioanne ſtatim vnio ſortiebatur effectum. Accidit quòd poſt mortem Ioan. quidam Alphõſus dicta beneficia tãquam vacantia impetrauit, & ea per triennium poſſedit,qui conuẽtus per Scholaſticum excipit de iſta regula,fuit dubitatum,nunquid eſſet exceptioni locus, *Beneficiũ vnitum.*

Tertia difficultas huius dubij cõſiſtit in hoc, an per obitum Ioannis dicãtur beneficia vacare. Nam tenẽdo,prout verum eſt,quòd non vacãt,cum iam ipſo iure reperiantur vnita digntati:impetratio non valebit, nec poſsideri poterunt beneficia,quæ nõ vacãt,nec ſunt: quia per vnionem extinguitur & ſupprimitur nomen & effectus beneficij,vt tradunt doctor.in c.cum acceſsiſſẽt,de conſtit.& glo, in clem.per literas.de præb.cum concord.traditis per Io. Baptiſt.de ſancto Seuerino in tract.vnio.articul.8.q.11.& ſequen.& quia non agitur amplius,vt de beneficiis,ſed vt de prædio,ſeu proprietate,iuxta not.in clemen.diſpendio ſam.de iud.& in clem.1.de ſequeſt poſſ.& fruct.vt declarat notabiliter Oldra.conſi 257.in.5.&.6 colum. Et verba iſtius regulæ quæ loquũtur in beneficiis poſſeſsis non poſſent in talibus vnionibus verificari:quia nec ſunt beneficia,nec poſsideri poſſunt.cum ergo in illis non concurrat qualitas requiſita in regula,ceſſat eius diſpoſitio,argu. c.1.de homicid,lib.6. *Beneficij effectus per vnionem extinguitur.*

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare,vltra prædicta tenet etiam Io.And. in clem.1. de reſcrip. & in cle.1.de ſup.neg.prælat.& in cle.frequẽs.de exceſ.prælat. Federicus in tract.permu.quæſt.33.& deciſ.in nouis,237. Si igitur prædicta beneficia non vacãt,nec ſunt in rerum

TT natu

Non entis nulla ſunt partes. natura,cum ſint extincta,& totaliter ſuppreſſa, poſsideri non poſſunt:quia nō entis nullæ ſunt partes. vulg.l.eius. ff.ſi cer.pet .regula igitur iſta,quæ loquitur de beneficiis poſſeſſis non habebit locum in talibus,& ita ſeruat Cancellaria. Et iſtam opin.pro indubitata tenet hic Domin. Melchior aduocatus ſuorum temporum non ſecundus,in *Vnio ad vitam an extinguat titulum.* quibuſdam adnotationib.ad reg.Hadriani, licet ibi videatur,in vnione ad vitam dubitare, quæ non ita extinguit titulum,ſed ſupprimit ad tempus. ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius temporis inducitur idem effectus, & argumētum de toto ad partem valet etiam reſpectu temporis,vt in l.ſi cui.in prin.verſi.perinde.& ibi notat Bal.ff. de leg.1.& ſequitur Iaſ.in l. diuortio. §. quod in anno,in 2.notab.ff.ſol.mat. cum concor.vt ſcribit Deci.in l. cuius effectus.ff.de reg.iur.& dixi in ſimili in.§.pœnales.nu.15. inſtit.de act.Quicquid tamen ſit, in vnione perpetua hoc receptum eſt, quòd regula iſta locum non habet, & ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota,prout manu propria adnotauit hic d.Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius,& poſtea cardinalis,in quibuſdam ſuis apoſtillis, quæ adhuc hodie ſeruantur apud Reueren.dominum Chriſtophorum Iacobatium cardinalem eius nepotem.

QVAESTIO IX.

Benef iuriſpr. QVAERO,An habeat locum iſta regula in beneficio Iuriſpatronatus?

SOLVTIO. Patet ex his verbis regulæ,ibi, præſentatione aut præſentationis inſtitutione.Tamen maius dubium eſt, ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij,quod prætenditur eſſe de Iurepat. conueniatur à præſentato per patronum à die notitiæ, quod fieri poteſt, & poſſeſſor excipiat de iſta regula: tunc eſt dubium: nunquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio quod eſt verè de Iurepat. Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis quæ dixi in reg.de Annali,q. 27.ibi videndum eſt,ne bis idem repetatur.

QVAESTIO X.

Beneficia curata per triennium. QVAERO, An poſsidens duo beneficia curata per triennium, & ſic incompatibilis, ſeu execrabilis,aut non promotus infra annum ad ſacros ordines iuxta c. licet commiſſa, de elect. libro ſexto, defendantur iſta regula?

SOLVTIO. Iſta duo dubia propoſita ſæpe per me in Ro

ta fuerunt in cauſa Regien. Plebaniæ, vertēte inter Ludo uicum de Milaneſiis ex vna, & Andream de Canoſia ex alia. Et quia ſunt dubia magni momenti, ſuper quibus vtriuſq. partis aduocati longo tempore informarūt, & illa de mādato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorādis, videlicet dd, Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ Ripantis Priori Eſino, qui ſuper prædictis dubiis iuxta ſtylum & morem antiquum Rotæ omnes dominos informarunt, ad effectum vt doctrinæ periculum faciendo habiles ſe oſtenderent. Et ob eam cauſam quilibet eorum dubij dati partem contrariam accepit, quorum diſputatio illis inutilis fuit, ex eo quia propter nouā cōceſsionem, & concurſum aliorum plurium mādatorum, alij loco eorum de mandato papæ ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, D. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque ſuper iſto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, ſex aduocati pro vtraque parte iſta dubia diſputarūt, prædictis computatis: inter quos fuit Reueren. D. Ioannes Paulus aduocatus, & nunc digniſsimus Auditor, & D. Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia poſſediſſe: item quòd promotus infra annum ad ſacros ordines non fuerat. Andreas verò de iſta regula excipiebat. Ludouicus replicabat regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatum fuit quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet regulam iſtam execrabilem, & nō promotum minime tueri; adducitur in primis deciſio in puncto docti cuiuſdam Gloſſatoris in cōmento concil. Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ, ſub tit. de pacifi. poſſeſ. concludētis, execrabilem regula non defendi, illa ratiōe, quia ex quo ipſo iure priuatus eſt titulo per c. de multa. & extrauag. execrabilis, titulum coloratum non habet, qui neceſſarius eſt, quo ad iſtam regulam, quæ expreſſe titulum coloratum requirit, vt apparet ex decreto concilij Baſilien. à quo ferè ad literam eſt ſumpta iſta regula.

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldaſsinis, aduocatus in vna Monaſterien. Præpoſituræ, coram D. Guliel. vt apparet in quodam ſuo conſi. Nec obſtabat ei regulā iſtam excipere duos caſus: quia reſpondebat regulam loqui de colorato titulo collationis, inſtitu

ſtionis,ſeu confirmationis,&c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato, ſecundum modos enarratos hic:qui quidẽ titulus duobus caſibus exceptis in regula nõ ſuffragatur,vt hic dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo,vt execrabilis,tunc nõ haberet locum iſta regula,quæ præſupponit tã in dicto ſuo, quàm exceptione,titulum aliquem coloratum adeſſe.

Renũtiare primo quis videtur per acquiſitionem ſecundi incompatibilis.

Præterea pro iſta opin. facit, quia per acquiſitionẽ ſecundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo , vt dicit tex.in clem.gratiæ.de reſcript. Et per renuntiationẽ perditur ciuilis & naturalis poſſeſſio, vt in deciſ.1.tit.de renunt.in nouis.Et dato,quòd inſiſtat de facto in detentione rei,à qua nõ poſſit amoueri niſi citatus,vt in c.licet.de præbend.lib.6.tamen iſta detentio ſine adminiculo non operatur aliquẽ effectũ regulæ.Vnde ſicut ſi expreſſe execrabilis renuntiaret primum beneficiũ, & poſt renuntiationem detineret triennnio idem beneficium renuntiatũ ſine alio titulo,nõ haberet locum regula, ita & in tacita renuntiatione cauſata ex adeptione ſecundi incõpatibilis. Nam inter tacitam & expreſſam renuntiationẽ in beneficialibus non eſt differentia, vt notat Abb.& alij in c.ex ore.de iis quæ fi.à ma.par.cap. Hæc Melchior.

Priuatus à iure.

Accedit,quia omnis qui eſt priuatus à iure,vel ab homine, ipſo facto dicitur habere diſcoloratum titulum, vt latè poſt alios probat Felyn.in c.in noſtra.in 36.corr. in princ.de reſcri. Sed habens duo curata eſt huiuſmodi.Igitur non debet ab iſta regula defendi,quæ requirit titulũ coloratum. Et quòd execrabilis non habeat coloratum titulum,nec coloratam poſſeſſionẽ,tenet expreſſe Dom. poſt Io.de Ligna.& alios in c.licet epiſcopus.de præb.lib. 6,& in conſil.86.in vlti.colum.

Præterea pro iſta opinione facit,quia licet regula iſta excluderet contra iſtum poſſeſſorem omnem allegationẽ,nunquã tamẽ intelligitur excluſa allegatio inhabilitatis perſonæ.gloſ.& Bart.in l.1.§.vnuſquiſq;.C. de ſacro. ſanct.eccle. & in l.1.§.nuntiatio.ff. de oper.noui nunt. Sed poſsidens duo incompatibilia effectus eſt inhabilis ad obtẽta , per extrauag.execrabilis.ergo talia beneficia cẽſentur excluſa à priuilegio iſtius regulæ:qa ex quo nõ eſt legitima inſtitutio, non poteſt dari poſſeſsio.c.1. de reg.iur.lib.6. & iſta reg. neminẽ ſine poſſeſsione tuẽt.

Præterea, quia contendens ſe priuilegiatum ratione

alicuius

alicuius qualitatis,oportet illam qualitatē probare.l. tribunus.& l.diuus.ff.de teſtamen.mil.cum igitur ad effectū iſtius regulæ requiratur poſſeſsio triennalis,ratione alicuius canonicæ inſtitutionis,eo ipſo,quòd apparet abeſſe titulum canonicum,& ſic deficiēte illa qualitate, deficit poſſeſsio,& per cōſequens ceſſat regula. Quòd autē qualitas illa deficiat,apparet manifeſtè:quia cum ius reſiſtat tali poſſeſsioni,talis dicitur potius occupator & intruſus quàm poſſeſſor, capit.ad decimas,& ibi not. Lap.de reſt. ſpolia.lib.6.& Bald.in l.1.C.de appellat.& in l.ſi de proprietate.C.ſi à nō cōpet.iudic.Non enim iniuſtum,ſed iuſtū poſſeſſorem defendunt leges,vt in c.1.ibi,non de omni poſſeſſore,ſed tantum iuſto,per quos fiat inueſtitura. Nam poſſeſsio nihil aliud eſt,quàm ius reſiſtendi rei nō prohibitę poſsideri,vt diffinitur per Bart. & cōmuniter Docto.in l. 1.ff.de acquir.poſſeſ.Nec obſtat iſtū execrabilem habuiſſe titulum ab illis,qui dare poterant,quo caſu dicitur titulus coloratus,qui ſufficit ad iſtam regulā, iuxta vulg.dictū Hoſtien.in c.dudū,de elec.& omniū in c. cū noſtris.de conceſ.præb.quia ad hoc reſpōdetur,quòd licet ille titulus eſſet bonus, & coloratus antequā eſſet lapſus menſis poſt adeptionē ſecundi,vbi tamē lapſus eſt menſis,infra quem nō renuntiauit primum in manibus ordinarij,illi tituli reducti ſunt per extrauag.execrabilis, ad nō titulū,& ſic ceſſat qualitas tituli colorati requiſiti in regula.Dicetur igitur iſte intruſus,ex quo ſcit ius ad aliū pertinere,iuxta not.per Oldr.in conſil.136.incip. ex productis.col.fi.& tamē ſi rectè ponderetur iſta regula,excludit intruſum.Nā in illis verbis de beneficiis ſic poſſeſſis,regula innuit requiri vnà cum poſſeſsione canonicū titulū,de quo regula in principio poſuit exempla,quia dictio Sic,eſt declaratiua,& ſignificatiua modorū expreſſorum.l.Gallus.in princip.& ibi glo.in verb.ſic.ff.de liber. & poſth.&c per conſequens dicta poſſeſsio requiritur cōtinuata cum tit.vt etiam indicat dictio Per, quæ perfectionē & cōtinuationem ſignificat,vulg.l.vrbana.§.pernoctare.ff.de verb.ſignifica.Cum igitur per incōpatibilitatem tituli reducti ſunt ad nō titulum , ex illo nec color, nec præſumptio iuſtitiæ aut bonæ fidei potuit reſultare,argumen.authen.qui relictum.C.de indict.vidu.tol.

Priuilegiatus.

Poſſeſſor quādo, & quot modis dicitur intruſus.

Poſſeſsio quid ſit.

Sic, dictio declaratiua.

Præterea,quia iura non defendunt expoliatum, ſed expoliantē,quādo de defectu ipſius ſpoliādi cōſtat,vt deciſ.

15 .de reſti.ſpol.in antiq.multominus debent defendere volētē retinere beneficia,in excluſionem boni iuris alterius non expoliantis.Et iſtam opinio.quæ fuit etiã Gloſſatoris hic col.fi.ſequutus fuit Antonius de Capharellis, antiquus doctor,& inter aduocatos ſui tēporis primarius, in quodam ſuo cõſil.reddito in cauſa Monaſterien.decanatus,motus inter alia vulgari hoc motiuo:quia execrabilis eſt multũ odioſus à iure.Et ideo vnde pœnã merentur,nõ debet priuilegiari indulto iſtius regulæ,cũ ſit indignus.Et lex indignis nõ dat priuilegia.l. auxiliũ.ff. de minó.& c.qa fruſtra,de vſur.Rom.cõſi.275.Nec releuat, quod execrabilis poſſederit per trienniũ,vel decēniũ:nã propter hoc magis eſt dãnabilis:quia tanto grauiora ſunt peccata,quanto diutius hominem detinent alligatum,vt dicit text.in cap.fin.de præſcript.& cap.fin.de conſuetu.

Lex indignis non dat priuilegia.

Addo pro iſta opin.vnum aliud:quia execrabilis nõ reſtituitur ſi ſpolietur,vt dixi latè in regula de annali, & eſt deciſ.371.in antiq.& tenet Roma.cõſ.999.Et tamen, ſi haberet coloratũ titulũ,reſtitueretur, vt in deciſ.2. de reſtit.ſpol.in no.cum vulg. Ad idem facit, quia beneficia vacãtia per incompatibilitatem ſunt reſeruata per extrauag.execrabilis.& tamē iſta regula excludit beneficia reſeruata.Nec obſtat regulam nolle iſtum triennalē moleſtari,& ſic videtur omnē moleſtiam includere etiam illã, quæ prætextu incompatibilitatis infertur:quia ad hoc reſpõdetur,quòd in generali excluſione moleſtiæ, nunquã intelligitur excluſa illa de qua probatio affertur incontinēti,& in prõptu,vt not.Bar.in l.4.§.condemnatũ.ff.de re iud.vbi ponit exēplũ in executione trium ſententiarũ,cõtra quã licet iura in clem. 1.de re iud.cum aliis ſimilib. excludãt exceptiones impeditiuas executionis,vbi tamē probatio exceptionis offertur,incontinenti illa prohibitio nõ procedit, nec includit iſtum caſum.Et propterea cum in caſu iſto incõtinenti valere poteſt de iniuſta occupatione,& improba poſſeſſione iſtius execrabilis,debet iudex talem exceptionē admittere,per quam appareat execrabilem dudum antè perfectam triennalē poſſeſsionē caruiſſe titulo & poſſeſſione beneficiorũ,quæ ſine canonico tit.non obtinetur.quinimò illum potius fuiſſe furē,occupatorē,& latronē,qui fructus incompatibiliũ ſine diſpēſatione percepit,vt dicit tex.in c.dudũ.el.2.de elect. Præterea non debet plus operari diſpoſitio iſtius regulæ, quàm

Moleſtia non cenſetur excluſa in generali excluſione.

Execrabilis.

quàm voluntas papæ.arg.c.propoſuit.de conceſſ.præbē-dæ. Sed papa etiam ſcienter conferendo alicui incompatibile,non cenſetur cũ illo diſpēſare in dubio,niſi expreſſè dicat,vt tradunt omnes in c.de multa.de præben.& in extrauag.execrabilis.eodē tit. per rationes de quibus ibi. Ergo nec iſta regula cenſetur inducere diſpenſationem, cum hoc in ea non caueatur,& in dubio diſpenſatio nõ præſumitur. Interpretanda eſt igitur iſta regula in dubio ſecũdũ mentem diſponentis,arg.c.cauſam.de reſcript.cũ vulg. Videtur enim hoc caſu cõditorē iſtius regulæ ſe cõformari voluiſſe iuri cõmuni quantum fieri poteſt.c.cum dilectus.de cõſuetu.& propterea exegiſſe hic titulum qa aliàs iure cõmuni in triennali præſcriptione titulus requiritur.l.2.ff. de vſucap.& 16.q.3.in ſumma. Præterea, qa iſta regula loquitur in impetrãtibus beneficia per vacationē alterius perſonæ,quàm poſsidētis. ſed caſus noſter procedit quãdo impetratio fit propter delictũ perſonæ poſſeſſoris,& agitur ad priuationem,quo caſu videtur regula nõ habere locũ,vt latius dixi in regula de annali. quæſtione.42. Et ideo cũ iſti caſus ſint diuerſi, regula loquens in vno non habet locũ in alio.vulg.c.ſuſceptum de reſcript.lib.11.pro quo bene facit conſi.Petri de Ancha.263.in princ.dũ loquitur de impetratione beneficij ob non promotionem etiam poſt pacificam poſſeſsionē.

Incompatibile alicui conferēs papa.

Titulus in præſcriptione triēnali requiritur.

Nec obſtat,quòd regula iſta excipiat duos caſus: quia caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimilium caſuum,vulg.l.ob æs.C.de præd.mino.

Caſus excepti.

Iſtis tamen non obſtantibus, contrariam opin. quæ eſt verior,per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nã in primis iſtam opin.tenet Gloſſator hic fol.3.quę dicit, regulam habere locum in priuato ipſo iure,vel per ſententiã,argum.l.in rebus. §.fi.cum.l.ſed ſi manente.ff.de præca. Et hęc idē videtur ſentire in col.fi.nihil aliud allegãs.

Et principalis ratio iſtius deciſionis conſiſtit in hoc qa text.iſtius regulæ tantum excipit duos caſus,in quibus papa diſcolorat titulum,& diſponit regulam non habere locum.ergo in aliis caſibus nõ exceptis regula manet firma, quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, vulg.l.nam quòd liquidè.ff.de penu.leg.

Exceptio firmat regulam.

Secũdo principaliter pro iſta opin.facit quod dicit Fely.in c.ſicut.in 16.col.verſi.quinto aduerte.de re iudi.dũ conſiderat,quod ratio,quæ in vno beneficio militat ad di

cendum per triennalem poſſeſsionẽ præſumi titulum habilem, procedit etiã in duobus beneficiis. argum. l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. Nam tali caſu ſufficit execrabili poſſeſſori tantũ allegare aliquam cauſam ad colorandum titulũ, puta diſpenſationem, licet eam nõ probet, vt notabiliter dicit Card. in ca. cum noſtris. de conceſ. prębend. Præſertim quando diu quis poſſedit: quia tali caſu incõpatibilis præſumitur diſpenſatus, per ea quæ Pet. de Anch. tradit in cõſi. 117. Per quod ita tenuit Rota in iſta eadẽ cauſa tũc pendẽte corã R. P. D. Marcello Creſcentio de anno M. D. XXXXII, attẽta poſseſsione dicti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitam peſſet ad triẽniũ reduci virtute iſtius regulæ, ſicut de allegatione Lapi. 89 ſæpe tenuit Rota, vt meminit D. Guliel. Caſsiod. in collectaneis deciſionũ. Et iſto caſu bene quadrat dictũ Card. in d. c. cum noſtris. videlicet, quòd ſufficit allegare diſpenſationem ad colorãdum titulum. Et vltra prædicta, quòd execrabilis defendatur exceptione iſtius regulæ, tenet idẽ D. Guliel. Caſsiodorus in diſcurſu cuiuſdã deciſionis iſti⁹ regulę, & in alia ſuper regula de annali. pro qua opi. vlterius facit: quia regula iſta iudicatur fauorabilis, aut ex eo quòd per eam lites dirimũtur, vt patet in fine regulæ, ibi antiquas lites penitus extinguentes, &c. quæ quidẽ ratio à iure communi ampliatur, & fauetur, vt in c. finem litib⁹. & in l. properandum. cum aliis vulgatis: vel quia lites dirimere reſpicit rem publicã, quo caſu ſub huiuſmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehenduntur iuxt. doctr. Bart. in l. ſi quis in graui. §. verum. ver. hi quoque. ff. ad Sillan. cum cõcor. vt ſcripſi in §. in perſonam. in 11. & 12. col. inſtitu. de act. Aut quia regula iſta ſequitur mẽtem & intentionem legis primæ. ff. de vſucap. ne domini rerum ſint in incerto. & ſic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultum vineæ domini magis propriè & accuratè reſpiciant: vtcũque ſit, largè erit interpretanda, iuxt. l. cũ quidã. de libe. & poſthu. & c. odia. de reg. iur. lib. 6. Cũ igitur in iſta regula duo tantũ caſus excipiantur, qui ſint grauiores cæteris, quibus nec execrabilis, nec qui non eſt promotus aſsimulantur, nec æquiparãtur. Ergo in aliis non exceptis late eſt interpretanda.

Incompatibilis.

Mens & intentio legis primæ

Simoniæ caſus ſuperat omnes alios.

Hoc enim ſic demõſtratur. Nam caſus ſimoniæ hic exceptus ſuperat omnes alios, prout dicitur in ca. tanta. de ſimonia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ ſunt crimina

mina inferiora,remanent ſub regula.

Secũdus caſus except⁹ de intruſo in beneficio reſeruato eſt etiam in iure multum odioſus,adeo,quòd ſi talis intruſus ſpolietur,nõ reſtituitur,vt patet in deciſione.16.in no.Et tamẽ execrabilis,licet ſit criminoſus,reſtitui debet, ſi expolietur,nõ obſtã.prædictis,vt ſtatim probabitur .Ex iſtis igitur apparet exceptionem duorum caſuũ expreſſorum hic in regula,implicare regulam habere locũ in omnibus aliis criminoſis nõ exceptis, & à iure priuatis,inter quos facilius execrabilis,& non promotus comprehendi debẽt:qui licet à iure ſint priuati titulo,quandóque tamẽ plenum titulũ habuerunt.argu.l.fi. ff.de decur. & qui niſi ſint notorij, vel lata ſit ſentẽtia priuationis cõtra eos, dicũtur habere titulum putatiuum,vel coloratum,vt dicũt Abbas,& alij in c.niſi cum pridem.in ſecunda col.verſic. cõclude mentem glo.de renuntiat.Nec obſtat,quòd exceptio non excludit caſus ſimiles,vt dicebatur, quia iſti nõ ſunt caſus ſimiles exceptis.& in odioſis exceptio nõ recipit extenſionem,vt in c.2.de coniug.lep.& c.quemadmodũ.de iureiur.Et not.Bart.in l.j.col.j.ff.ſi quis ius dic.nõ obtẽ.& in l.ſi eum.§.iniuriarum.ff.ſi quis cau. Fely.in c. cũ inter.col.6.de re iud.ver.ſi ſunt ſimiles , alia tamẽ ratione ſub exceptione comprehendi non poſſunt, vt dicam ſtatim pòſt,in verſic.nec obſtat quòd caſus.&c.

Intruſus in beneficio reſeruato ſi ſpolietur non reſtituitur.

Præterea quia in decreto concilij Baſilien.à quo iſta regula ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum.Et hoc contra execrabilem, & non promotum deducitur, non eſt ius antiquum,ſed nouum,igitur,&c.

Præterea quia actor per viam exceptionis excludens priuilegio iſtius regulæ execrabilem,dicitur quodammodo agere,& id intendere,vt tanquam indignus priuetur: hoc autem petitoriũ cõcernit,cum tamen regula ad poſſeſſorium reſpiciat, & iſta ſunt diuerſa.vulg. §.nihil commune.de acquir.poſſeſsione.

Præterea quia iſta regula inducit præſumptionem iuris & de iure:quod ex eo patet,quia annullat prouiſiones,& extinguit lites ſuper hoc figendo pedes,iuxta tradita per Abbatem in c.is qui fidem.de ſponſal.

Præterea non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrantibus,quia ordinarij habent facultatem,non obſtant triennali poſſeſsione,requirrere titulum à poſsidentibus vt tradit Fely.poſt alios in c.illud.de preſum.in càp.ſicut

Ordinarij habẽtes facultatem.

in 16.colum.de re indic.& latius in c.licet.de ſimo.& eſt tex.in d.concilio Baſilien.donec igitur ab ordinariis non inquirantur,debent eſſe tuti ab impetrantibus.

Et tenendo iſtam opinionem,non obſtante ea quæ pro contraria parte adducta fuerũt.Primo,quòd priuati ipſo iure nõ habeant coloratũ titulum:quia reſpondetur illud procedere quo ad caſus,in quibus de iure cõmuni requiritur color tituli:ſecus verò quo ad effectum iſti' regulæ, quę diſponit omnem titulum eſſe coloratũ habitũ ab eo, qui alias conferendi habet facultatẽ,ſecundũ modos hic ſcriptos,exceptis duob' caſib. hic exceptuatis, & hoc eſſe rationabile in terminis iſti' regulæ manifeſte oſtenditur:quia ſi iura cõmunia nõ aſſiſtunt execrabili,vel alteri præſentato à iure vel ab homine,nec eos coloratũ titulũ habere volũt,& hoc ideo inductũ fuit:quia illi inhabiles in caſibus prædictis iuris cõmunis repelluntur,vt actores, qui in iudicio ſuper canonizatione tituli à iure reprobati cõtendũt,& ad hoc,vt beneficium illis adiudicetur. & ſic de lucro captando agunt: nimirum igitur ſi ſine titulo canonico ſaltẽ colorato tales inhabiles ipſo iure priuati nõ audiuntur,vt in c.1.de eo,qui mit.in poſ.cauſa rei ſeruã. lib.6.cum ſim.Et tradit Imol.in c.in literis.de reſtit.ſpol. Regula verò iſta procedit in reo excipiẽte,& ſe in ſola poſſesione defendente,cui regula iſta exceptionem dũtaxat & non titulum concedit,ſecũdum interpretationem Rotæ,de qua meminit Fely.in c.ſicut.col. 15.de re.iudic.& Gloſſator hic fol.3. & ſic inter ius cõmune & regulã iſtã quo ad hoc eſt longa differentia,& propterea fauorabiliora ſunt iura reis,quàm actoribus,vulg.l.fauorabiliores.ff. de reg.iur.& l.Arrianus.ff.de act.& oblig.& c.cum ſint.de reg.iur.lib.6.vnde quælibet etiam iniuſta cauſa excuſabit excecrabilẽ reum & poſſeſſorem, vt notat Dom.in c.nõ poteſt.de prębẽ.lib.6.quæ fortè actorem nõ excuſaret.Inde euenit,ꝙ diſpẽſatio inualida ſufficit ad excuſandũ execrabilem poſſeſſorẽ.vt tradit Specul.tit.de diſpenſa.§.videndum.verſi.porrò.Et iſte fauor reis nõ ſolũ à iure cõmuni præſtatur in prædictis caſibus, ſed etiã ab ſtylo Rotæ in aliis quàm pluribus.Nam ſecundum ſtylum,contra reum citatum & cõtumacẽ in cauſis vltra montes Rota non ſolet pronũtiare in prima inſtantia,niſi elapſis quinque,vel ſex mẽſibus:in Citramõtanis verò poſt ſexaginta dies:ſed vbi actor,qui commiſit cauſam contumaciter

Præſentatus à iure

Iura fauorabiliora reis quàm actoribus

abeſt,

abeſt,prędictus fauor nõ attenditur, ſed infra prędictum tempus vix lapſis duobus menſibus in fauorem rei pronũtiat. Vt cõcluſit Rota in vna Toletana canonicat⁹,& præbend.coram R.D.Ioan.Paulo.5.Iulij.M.D.XXXVIII.quo die ipſe idem in d. cauſa cõtra actorem cõtumacem in fauorem rei pronũtiauit,cum tamen cauſa prædicta fuiſſet cõmiſſa 7.die Maij eiuſdem anni. ſolet enim ſępe Rota in pluribus iuris articulis magis reis,q̃ actoribus fauere.

Nec obſtat,quòd caſus hic excepti extẽdi debẽt ad caſus ſimiles, iuxta vulg.l.ob æs.alleg quia illud eſt verum quando ſtatutum,vel regula cõtinet materiã iuris:ſecus quando ſtatutũ,vel regula diſponũt cõtra vel præter ius, quia tunc caſus excepti nõ extendũtur ad ſimiles.Ita notabiliter limitat Abb.in c.ad audientiã,in primo notabili.de cle.nõ reſiden.Cum igitur regula iſta ſit cõtra ius, inquantum inducit præſcriptionem triennalem in beneficiis,vel ſaltẽ ſit pręter ius,vt de ſe patet,meritò eſt dicendum caſus exceptos in ea nõ reſcipere extẽſionẽ ad alios caſus ſimiles.Itaque caſus noſter excrabilitatis manebit ſub regula.Et propterea nõ ab re dicebat Card.in d.c.cũ noſtris.ſufficere execrabili diſpenſationem allegare,pręſertim quando triẽnio poſſedit,ex qua quidẽ poſſeſſione triẽnij videtur hodie induci præſũptio diſpẽſationis,ſicut olim ex decẽnali inducebatur,iux.dictũ Pet.de Anch.in d.cõſi.117.Itaq; hodie poſſeſsio trennalis poteſt dici diuturna,vt declarat Fel.in c.licet Heli.col.8.de ſimo.in qua pręſumẽdũ erit omnia ligitimè interueniſſe:quia ex longo tempore præſumitur quis inſtitut⁹,ſecundũ Domi.in c.ſi iudex.de ſent.excom.lib.6.& ſic omnia requiſita concurrere,iuxt.conſi.Decij.118.per quod in iſta cauſa Regien.vt dixi,fuit cõcluſum in prima inſtantia,corã.d.Marcello,Andreã qui per decẽ annos poſſederat,habere præſumptionem diſpenſationis,quo ad effectũ iſtius regulæ. Et hoc eſt quod dicebat Fely.in d.c.ſicut.quòd ratio quæ cõſideratur in poſſeſſione.20.annorũ militat in triẽnali poſſeſſione.Nam ideo in decennali præſumitur titul⁹:q̃a epiſcopus qui tenetur viſitare ſingulis annis,nõ toleraſſet iſtũ poſſidere ſine titulo,quæ ratio militat in poſſeſsione triennali propter iſtam regulã.Et ideo in cauſa prædicta Domini magis inclinarunt in iſtam partẽ,videlicet,regulam iſtam execrabilẽ tueri propter prædicta, & per rationem tex.in ca.licet epiſcopus.de præbend.lib.6.qui videtur

tur habere cõſideratione poſſeſſionis habitæ per execrabilem. Verum quia res adhuc magna difficultate nõ carebat, non fuit tunc iſtud dubium omnino reſolutum, cõcurrente magna cõtentione & diſputatione Dominorũ. Hodie tamen, quæ numeratur 15. Februarij M.DXXXV. propoſita iterũ cauſa, etiam Dominorũ vota ſe in duas ęquales partes diuiſerunt, & vt vtar verbis deciſionis 16. de reſtit. ſpol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuiſi quaſi ꝑ medium, adeò ꝙ voluerunt ſcire opin. mei ꝓponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quanuis de more non ſit, ꝙ proponens cauſam, votum proferat: quia numerum nõ facit: tamen vidi hoc à Rota aliquando cõcedi, propter difficultatem materiæ, & vt cauſa habeat exitum. Eſt verũ ꝙ in minimis arbitrariis, prout in dãdis dilationib. vel concedendis remiſſoriis, auditores gratificationem habere ſolent, quamuis rarò ea vtantur. Aliter tamen temporib. antiquis fiebat. Nam quando varia erant vota dominorũ, & æqualia, auditor ꝓponens ſolebat conſulere cardinales ſui temporis doctos, qui propter diſparitatem dubiũ tollebant, prout fuit factum in deciſ. 310. in fi. in no. aliàs ſub titulo de reſcript. deciſ. 25. Imò ſolebant antiqui patres Rotæ, quãdo cauſa erat difficilis & dubia. nõ ſolũ extra Rotam conſulere cardinales doctos, ſed etiã abbreuiatores, & alios Doct. curiæ. prout fuit factũ in caſu deciſ. 463. in no. vbi circa fin. refert Cõpilator: quòd in d. caſu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerunt opi. cum trib. auditorib. cõtra maiorem partem. Dominorum. Et auditor camerę conſultus aliquando tenuit opin. cõtra Auditores Rotę, prout ibi dicitur. Ad propoſitũ igitur quæſtionis redeundo poſtquam cauſa pluries ꝑ innumeras informationes fuit trutinata, & ſępius in Rota ꝓpoſita, ac vt ſuperiꝰ dictum eſt votata, nõ videbatur adhuc eſſe digeſta, vt pronũtiari ſuper ea deberet, ex eo, quia cõputato voto mei proponentis pro iſta opin. non erant niſi quinque auditores, & ꝓ cõtraria quatuor. Et videbatur nouũ in tam magna difficultate, ex vno voto, ꝙ aliàs cõputari non ſolet, diſparitatem inducere: ideo decreuimus ſuꝑ eadẽ re melius informari. Cauſa igitur iterũ, atque iterũ propoſita, tandẽ poſt plures diſputationes, maior pars dominorũ tenuit & firmauit, execrabilẽ iuuari regula, præſertim in caſu noſtro, in quo And. poſſiderat dictas parochiales plus quam ꝑ quindecim annos. Itaq; viſus fuit non ſolũ trien-

Auditor proponens cauſam.

Conſulere cardinales.

nio,

nio,cum titulo vero,ſed etiam prǫſumpto præambulo de cē annorũ poſſidere.Cõcluſum igitur fuit Andream poſſeſſorem pacificum plus quàm triennalem,nõ obſtante incompatibilitate duarum parochialiũ iſta regula tueri.Ratio fuit illa,de qua ſuperius memini:quia regula iſta loqtur in reo,& ſe defendente:iura verò cõmunia,quæ deteſtantur execrabilẽ,loquuntur quãdo ipſe execrabilis agit. Nimirum igitur cum ſit diuerſiſsima ratio,debent iſti caſus diuerſo iure cẽſeri,vt fauorabiliores ſimus reis poſſeſſoribus triennalibus,quàm actoribus.Hinc videmus quòd excõmunicati ,vt actores in iudicio eſſe nõ poſſunt,tamẽ ſi cõueniantur vt rei,in iudicio eſſe poterũt. In quo neq; diabolo erit deneganda defenſio,vt dicit Innoc.in c.cum inter.per illum tex,de excep.Et ita reſpondebatur ad omnia iura,quæ deteſtantur execrabilem:vt volunt eũ coloratũ titulum nõ habere:vt procedant ad effectũ agendi; ſecus autem ad effectũ excipiendi,cum facilius permuta tur exceptio,quàm actio,vt in cap.1.de reſcrip.lib.6.vel ꝓcedant in caſibus diſpoſitis per ius commune quo ad iſtã regulam poſtea introductam.Et ita etiam nouiſſimè execrabilem tueri exceptione iſtius regulæ concluſit Rota, in vna Zamoren.beneficiorum coram R.P.D. Marcello Creſcentio geminatis votis,de menſibus Aprilis & Maij. M.D.XXXIX.Et ſic etiam in vna Lucen. de menſe Iunio. idem tenuit Rota coram.R.D.Ioan.Paulo.Et per hoc etiam reſpondebatur ad dictum Geminiani in dicto capitulo,licet,& in conſil.86.dum voluit execrabilem nõ habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit niſi execrabilis per triennium poſsideat,quòd inductum fuit per prouiſionem iſtius regulæ.Nam ex huiuſmodi triennali poſſeſſione exceptio acquiritur,quǫ licet nihil iuris poſſeſſori tribuat,ipſum tamen defendit contra negligentem actorẽ poſt triennium moleſtantem.

Excommunicatus.

Exceptio facilius permittitur quam actio.

Vel ſecũdo poteſt reſpõderi,quòd licet execrabilis nõ habeat bonum omnino titulũ,habet tamen primũ coloratum per poſſeſſionem triennij,qui ſufficit quo ad iſtam regulam,licet quo ad effectus iuris communis nõ habeatur pro titulo,nec ſufficit.Et hoc maximè ꝓcedit quando per triennalem allegatur cauſa,puta diſpenſatio:iuxta dictum Card.in dicto.c.cũ in noſtris. & Gloſſator.in pragmatica,loco ſuperius allegato.Et ita per hoc poſſet reſpõderi ad aliud argumẽtũ ſuperius factum,videlicet, quòd

execrabilis

execrabilis ſpoliatus non reſtituitur:quia non habet colo ratum titulum:quia eſt verum nõ habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure communi. Præſertim, quia illo caſu execrabilis eſt actor,& actori execrabili nõ ita ius commune fauet ſicut reo,vt dixi & patet in cap. 1. de reſcrip.lib 6.& in d.cap.cũ inter.de excep. Sed hic agi tur de defendẽdo reo in ſua poſseſſione,meritò dicta Do ctorum iſto caſu non faciunt ad propoſitum,quinimo exe crabilem agere poſſe ſpolio,multi Doct.tenuerunt,vt pa tet in deciſ.3.in vltima addit.de reſti.ſpol.in no.& tenet Old.conſil.227.Specul.tit.de petit.& poſſ.§.fin.Car.cõſ. 132.T.archipreſbyt.col.vlt. Et Bal.in nouel.in §.nihil.cõ mune.col.25.in 18.fal.ſentit Milis in verb.beneficiũ quo quis.Et Anto.in cap.ſolicitè.in pen.q.de reſtit.ſpolia.Præ poſ.in c.quo iure.col.3.8.diſtin.& in deciſ.Parlam.Tholo ſani deciſ.46.Et Abb.in cap.in literis,col.penul.de reſtit. ſpol.& in diſputatione incip.Titius.colum.vlti.allegat op timum text.in c.ex inſinuatione.de procur.& ſic iſti volẽ tes reſtitutionem fieri,præſupponunt execrabilem habe re titulum ſaltem coloratum.Et licet ſuper hoc in regula de annali aliter dixerim,tamẽ poſſet procedere,niſi exe crabilis ſpoliatus triẽnalis ſit poſſeſſor:quia tali caſu poſ ſet reſtitutionẽ.petere,vt opiniones concordentur.& ita etiam poſſunt limitari dicta per Deciũ in conſ.191.colũ. penul.& fin.Et vt vnico verbo opin.contrariæ ad concor diam reducantur,diſtiguendi ſunt duo caſus.

Execrabi lis.

Primus eſt,quando execrabilis nullum habet titulum ſed ſe intruſit de facto ſine alicuius prouiſione in benefi ciis,vel eſt declaratus per ſententiã eſſe priuatum titulo, & tali caſu procedit prima opin.Et ea,quæ dicebat Mel chior,videlicet regulam nullo pacto execrabilem defen dere,quæ requirit ſaltem coloratum titulum.

Secundus caſus,eſt,quãdo execrabilis habet titulum,li cet inualidum,vigore cuius poſſedit per triennium,& tali caſu procedit ſecunda opin.quia ſufficit illi habuiſſe titu lum ab eo qui poteſtatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de cauſa inualidus fuerit,dat tamẽ in dubio colorẽ poſſidendi,iuxta tradita in cap.cum noſtris.de cõceſ.præ bend.Et ille titulus ſufficit quo ad iſtam regulã,& quo ad effectum ne ſpoliari poſſit.iuxta not.per Moder in l. ſi pa cto.in 5.notabili.C.de pact.Poteſt etiam dici,ꝙ nõ valet argumentũ,ſeu conſequentia, Execrabilis nõ reſtituitur, ergo

ergo non habet titulũ coloratũ, quia videmus quòd periurij exceptio impedit reſtitutioné: ex quo elidit intentioné agentis, & ſic impedit proceſſum, vt in cap, dilecti. de ſor.comp. vbi hoc tenet dominus Ant. ſuper glo. etiam in c. intelleximus. de iud. Et tamẽ periurus antequam priuetur, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Innoc. in c. cũ noſtris. de conceſſ. præbẽ. & Moder. in ca. 2. de reſcript. hoc tamẽ de periuro declarandum eſt ſingulariter, vt per Domin. in c. 1. in 3. colum. verſi. Nota incidenter. de lit. cõteſt. lib. 6. & dixi latiſſimè in regula de annali, in illa. q. an regula defendat homicidam, & priuadum ſententia hominis. Cocluſerũt igitur Domini in præſenti. q. iã ſine dubitatione locũ eſſe regulę: & quod voluerunt de execrabili, idem dixerunt de poſſeſſore triennali non promoto infra annum ad ſacros ordines, iuxta cap. licet. de elect. libro 6. Quod lõge antea tenuerat Rota in vna Lugdu. ſiue Burgen. parochial. ſancti Andreæ, coram reuerendiſ. Domin. Ioã. clerici. 15. Maij M.D.XXXVI. in fauorem Georgij Gineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit quãdo nulla militat pręſumptio iuris cõtra eũ. Secus ſi aliqua præſumptio non promotionis vrgeret, vt quia cõſtaret de ordinib. malè ſuſceptis; quia tali caſu plures ex dominis tenuerunt non iuuari regula, ſed tranferri onus probandi in ipſum poſſeſſorẽ. per not. per Imol. in l. in illa. ff. de verbo. obli. facit deciſio Egidij, 150. Et ita heri. 28. Ianuarij M.D.XXXVIII. tenuerũt Domini in vna Romana ſancti Pauli. coram R.D. Raynaldo Petrutio,

Periurij exceptio impedit reſtitutionẽ.

Sed aduertẽdum, quòd prædicta conſideratio procedit ante triennium completũ, vt in dicta Romana cõtigit. Secus tamen putarem poſt cõpletum trienniũ pacificè, quia tali caſu putarem omni caſu onus probãdi nõ promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem, quia triennalis poſſeſſio inducit præſumptionem iuris pro poſſeſſore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc quia pręſumitur ordinarius viſitaſſe ſubditos, & non permittere aliquem tãdiu manere ſine promotione in peccato, iuxta tradita per Doct. in capit. illud. de præſump. & Pet. de Anch. cõſi. 117. Nullus igitur, excepto ordinario ſuperiore, poteſt talem poſſeſſorem cõpellere poſt triẽnalem poſſeſſionem, ad oſtendum titulũ beneficij, vel promotionis ſuæ, vt not omnes Moder. in cap. licet Hely. de ſimo. Sed tamen prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta

Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem iuris.

prædicta cauſa Regien. Nã ibi ex quo per poſſeſſorẽ productum fuerat inſtrumẽtum ordinis ſubdiaconatus ſuſcepti poſt lapſum anni, fuimus in claro, quòd ante annũ ordinem nõ ſuſceperat, quia nemo bis ordinatur, & in claris ceſſauit præſumptio habilis tituli, quæ per iſtam regulam pręſumitur. Secus tamen eſt in allegat. Lapi. 89. quæ præſumit titulũ, etiam ſi inutilis titul' producatur, quia præſumitur diſpenſatus. Et non poteſt titulus aliquis produci, quin ſemper alius, & alius, & ſic in infinitum habilitas in fauorẽ poſſeſſoris mortui præſumitur. Prout de mẽſe Decembri M.D.XXXIX. bis cõcluſit Rota in vna Vrbeuetan. archipreſbyteratus, coram R.P.D. Ioã. Paulo. Poſtremo cõſiderandum eſt vnum aliud, qùòd prædicta omnia de execrabili dicta procedunt, quando poſt execrabilitatem ſequitur poſſeſſio triennalis. Secus ſi ante poſſedit vnum beneficium, & poſt acquiſitionem alterius non ſequitur triennium, quia regula non iuuat, Vt tenuit Rota in vna Lucana archipreſbyteratus coram me, de menſę Decembr. M.D.XXXVIII.

QVAESTIO XI.

Expoliator poſſeſſor.

QVAERO, an iſta regula defendat expoliatorẽ poſſeſſorem, vel ſucceſſorẽ eius habentes titulũ coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorem ſpoliati agẽtẽ ſpolio, & an regula iſta procedat quãdo cõtra poſſeſſorem committitur cauſa poſſeſſori j tantum?

SOLVTIO. Iſtud dubiũ cõtinet in ſe plures articulos. Primus eſt quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorẽ poſſeſſorem triennalem. Secundus quando agit ſucceſſor ſpoliati contra ſpoliatorẽ. Tertius quando ſpoliatus agit cõtra ſucceſſorem ſpoliãtis triennalem. Quartus quando ſuceſſor ſpoliati agit contra ſucceſſorem ſpoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorẽ, & ille excipit de regula, audiui ab aliquibus procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuiſſe regulam non defendere ſpoliatorẽ, etiam ſi per mille annos poſſederit. Et ita in vna Iſclana beneficiorum iudicaſſe Rotam, coram D. Mercurio de Vipera, retulerunt R.D. Paulus Capiſuccus, & D. Beſengarius Saganta antiquus & peritus procurator, & plures alij.

Tamen, vt iſta difficultas clarior reddatur, faciam in ea duo capita. Primum caput erit de violento ſpoliatore. Secundum de non violento ſpoliatore.

Circą

Circa primum mihi placet opin.illa veterum,vt hoc modo intelligatur, videlicet expoliatorem violentum regula iſta non defendi.Ratio eſt, quia licet violẽtus expoliator aliàs non habens titulum,ex hoc ſolo,quòd eſt violentus, non poſſit dici intruſus, vt dicit Domin.& Moder. in ca. eum qui,in.2.notabili,de præbend.lib.6.Tamen talis violentus nunquàm præſcribit,ſequitur.§.quòd autem.ff.de vſucap.&.§.furtiuè. inſtit.eod.tit. donec fuerit purgatum vitium.vt.§.aliquãdo.eod.tit. Et iſta poteſtas præſcribendi,quæ exceptionem parit,requiritur ad effectum regulæ noſtræ.Et hoc ideo eſt,quia illa poſſeſſio à iure reprobatur, & improba poſſeſſio perdit omne beneficium iuris.l. improba.C.de acquir.poſſeſ.Nec mirum:quia in iſta poſſeſſione violenta alia plura ſpecialia in odium violẽti poſſeſſoris iure inducta ſunt.Nam videmus,quòd licet regulariter malæfidei poſſeſsor per præſcriptionem.30.annorum non acquirat ſibi niſi ius excipiendi dumtaxat, non autem ius agendi ad rem vendicandam, ſi de poſſeſſione caderet, hoc tamen locum non habet quando malæfidei poſſeſſor agit contra violẽtum.Nam ſi de facto,& per vim poſſeſſione ſpolietur,competit proculdubio præfato malæfidei poſſeſſori aduerſus violentum remedium poſſeſſorium,videlicet interdictum vnde vi,ad effectum vt ſtatim reſtituatur, nec poteſt ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij.l.ſi quis ad fundũ.C.ad l.Iul.de vi. Imò etiam dicto malæfidei poſſeſ.in.odium violenti conceditur rei vendicatio.Nec poteſt violẽtus,vt dixi,referre quæſtionem dominij,etiam ſi agatur petitorio:vt eſt tex.notabilis in l. ſi quis emptionis.§.ſed hæc ſuper.C.de præſcip. 30.anno.quem tex. Bar.ibi dicit ad hoc ſingularem,& hoc ſpecialiter introductum in odium violenti, dicunt Saly. in d.§.ſed hæc.& Iaſ.in.l.4.§.Cato.in.10.col. verſi.quarta concluſio.ff.de verb.oblig.& Bal.nouel in repet.§.nihil commune.col.12.ff.de acquir.poſſeſ.& Moder. Peruſini in authen.niſi. in.2.col.C.de bon. mater. Iura enim omnia contra violẽtum exclamãt, & auferunt illi omne iuris auxilium,vt ibi dicitur, præſertim in beneficialib. in quibus odioſior eſt violẽtia,quàm in profanis,vt probant Moder. Auinionen.in rep.c.ſæpe.col.penul.de reſt.ſpoliat. & iura generaliter loquentia non comprehendunt caſum violenti ſpolij,quia non præſumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere,nec authoritatem præſtare,vt dicit tex.

Expoliator violẽtus.

Malæfidei poſſeſſor.

Poſſeſſor violẽtus.

Violentia odioſior eſt in benefic. quàm in profanis.

in l.authoritatem,& ibi glo.C.vnde vi.cum ſexcentis con cord.cumulatis per Fely.in c.poſtulaſti,in.19.col,verſi.cir ca quartum de reſcrip.Et ante ipſum per And.Sicu.in re pet.rubricæ de teſta.in 21.col.num,7 Cum igitur regula iſta diffinitè,& generaliter loquatur,& faueat poſſeſſorib: non debet intelligi de violẽtis per prædicta,ſed de legiti mis poſſeſſoribus,vt eſt tex.notab,in c.placuit.16.q.Sicut videmus etiam quod iura loquẽtia de conſuetudine, non intelliguntur de conſuetudine exorbitanti, & iniqua, ſed de præſcripta,vt in c,Cumana:cum vulg.de elect.ſicut etiam iura loquentia de remiſſione faciẽda homicidis non habet locum in homicidis proditoribus: quia illud homicidium eſt exorbitans vt in c.1.de homicid.lib.6. tradunt Moder.Mediolanen.in c.quæ in eccleſiarum de conſtit.Et iſtud in caſu noſtro optima ratione ſtatutum videtur, ne inde naſcantur iniuriæ,vnde iura naſcuntur, contra cap. qualiter. de accuſationibus. & l. meminerut. C.vnde vi. Et ideo in hoc dubio talem præſumere debemus fuiſſe mentem papæ iſtius regulæ conditoris, qualem iuris.arg. cap.cauſam,de reſcrip.

Iura loquẽtia de remiſſione facienda homicidis

Poſtremo pro iſta opinione eſt tex.expreſſus, & in terminis in conſilio Baſilien.decreto octauo, in titulo de pacifica poſſeſ.à quo,vt ſæpe dictũ eſt, regula iſta originem habuit.In quo quidem decreto expreſſe dicitur,quod quicunque non violentus,qui cũ titulo colorato beneficium per triennium poſſederit,non poteſt moleſtari ab aliquo, &c. Et ſic ex quo ibi habemus tex. hoc decidentem, non ſunt aliunde quærenda ſuffragia ad opin.iſtam confirmandam.Et licet regula iſta de violento mentionem non faciat, recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nã poſteriores leges per priores declarãtur. vulg. l.nam poſteriores.de legi.etiam ſi priores fuerint reuocatæ,vt not,Bar.in l.1.ff.de coniug.cum emancip.lib.& hoc caſu licitum eſt recurrere ad matricem,arg. eorũ quæ dicit Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur. & in l.fin.ff.de falſ.

Termini in concil.o Baſilien.

Circa ſecundum caput iſtius q.videlicet, an regula iſta defendat expoliatorem non violẽtum, videtur maius dubium:quia talis expoliator non eſt tam odioſus,ſicuti violentus.tamen,vt ſuperius dixi,quidam aſſerunt Rotam tenuiſſe hoc caſu regulam ſpoliatorem huiuſmodi non iuuare. Sed non accidit iſte caſus temporib. meis in Rota, nec dom,Guliel.Caſsiodorus,qui in colligendis deciſionibus

nibus præteritorum temporum fuit diligens & curioſus, de iſto caſu meminit. Et ideo ego ſatis dubitarem. Nam ſi expoliator cum titulo colorato poſſedit pacifice per triennium, defendi debet regula: quia eſt quid imputandum expoliato, cur tam diu tacuit. arg. l. pupillus, ff. quæ in fraud. cred. Et ideo videmus quòd clemen. 1. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſsore triennali non moleſtando etiam vigore ſequeſtri, procedit etiam in expoliatore poſſeſsore triẽnali, vt ibi notat Bonifac. Vitalin. quondam Rotæ auditor. in 4. col. num. 42.

Poſſeſſor. triennalis

Tamen iſtis non obſtan. opinio antiquorum auditorum videtur verior, quam mihi confirmauit do. Paul. Capiſuc. antiquus auditor. Et ratio huius deciſionis videtur clara: quia ſi rectè inſpiciantur verba iſtius regulæ, dicẽdum eſt eam hoc caſu non procedere, quia iſta regula loquitur, quando contra poſſeſſorem triennalem agitur petitorio, vt patet ibi, ſuper beneficiis taliter poſſeſsis nequeat moleſtari, &c. Et iterum ibi, impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſsis &c. Nam clarum eſt, quòd iſta verba, ſuper beneficiis, inducunt petitorium & non poſſeſsorium, l. codicibus. §. inſtituto, & ibi Bar. de leg. 2. Rom. in conſi. 388. Et ſic regula requirit quòd agatur ſuper titulo beneficij, vt probatur in c. 2. vt lite pen. lib. 6. & in clem. diſpendioſam, & ibi glo. in verb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & eſt etiam glo. in c. literas. de iu. calum. Regula igitur iſta quæ odioſa & exorbitans eſt, locum habebit in poſſeſſorio, quod eſt diuerſum, vulg. §. nihil cõmune. ff. de acquir. poſſeſ. Et cui verba non conueniunt: debet igitur ad caſum, in quo loquitur, reſtringi. l. 4. §. totiens. ff. de dam. infect. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indẽnitatib. §. ſed cum eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. nõ autem omne. ff. ne quid in flu. pub. Regula igitur defendet tãtum poſſeſsorem ſuper titulo beneficij conuẽtum, non illum qui ſpolio conuenitur, quia tunc non agitur ſuper titulo beneficij, cum inter iſta ſit longa differẽtia, vt in c. cũ dilecti. de cau. poſſeſ. & proprie. Et iſta opinio videtur ex eo magis æquior & iuſtior, quia ſic excluditur contraria interpretatio extenſiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præſcriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure ſuo excludentem. debet igitur regula in caſu ſuo tantum intelligi. l. 3. §. hæc verba de negot. geſt. Nam regula ſimpliciter diſponens poſſeſsores triennales

Impetrationes quælibet de beneficiis.

VV 2 exclu

excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, vt illa excluſio veri tituli fiat per occupationem & vſurpationē. arg. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. maieſt. tali enim caſu regula. & quælibet alia diſ- ſpoſitio potius eſt per interpretationem anguſtanda & reſtringenda, quàm amplianda, vt ſingulariter not. Com poſt. in capitulo, cauſam. de reſcript.

Lex anguſtanda & reſtringenda.

Quod vlterius ſuadetur, quia diſpoſitio iſtius regulæ, inquantum fieri poteſt, debet conformari iuri communi. arg. c. cauſam. de reſcrip. & c. cum dilectus. de cõſue. Sed de iure cõmuni non acquiritur præſcribendi aliquod ius excipiendi, quando in ipſo ingreſſu eſt vitiū reale vel perſonale, quod impedit in: hoari, & finire præſcriptionē, vt in d. l. ſequitur. & in d. §. furtinè. inſtit. de vſucap. Ergo nec eodē modo debet acquiri per iſtam regulam triēnali poſſeſſori, qui à principio expoliando alium incipit cū illo vitio poſſidere. quia videtur hoc eſſe contra mentē cõditoris. Nulla enim lex, aut ſtatutū eū ſenſum recipere poteſt, vt per illud credatur cõditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri, & eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere, vt dicit tex. & gl. notabilis in l. ſi qua loca. C. de fundis & ſalti. rei dom. lib. 11. & in l. authoritatē. C. vnde vi: ſequitur Alex. in cõſi. 59. in 4. col. lib. 1. Nulla enim papæ fit iniuria ſi ita interpretatur ei⁹ diſpoſitio, vt per hoc eū bonū & iuſtū principē æſtimemus & opinemur, vt dicit Alex. in cõſi. 123. col. pen. lib. 4. Vbi per hoc infert, ꝙ diſpoſitio generalis facta ꝑ principē nõ intelligitur in dubio fauere vſurpatorib. ꝑ iura ſuperius allegata, qa hoc eſſet arguere tirānidē in principe, imò idē papa in odiū ſpoliātiū excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiuè, vt patet in cle. 1. de cau. pol. & proprie. ſic & pari modo in caſu noſtro eſt dicēdū, ꝙ regula iſta indefinitè loquēs debeat reſtringi & intelligi, vt tātū de poſſeſſorib. loquatur, qui ſine alterius iniuria vel vſurpatione poſſeſſionē ſunt cõſecuti, non autē ſpoliando, vt ſic talē præſumamus mētē papæ fuiſſe, qualis legis & boni principis debet eſſe: aliàs ſi cõtrariū dicemus, lex talia diſponēs eſſet iniuſta, iniqua, & nutritiua peccati cõtra naturā legis, de qua in ca. erit autē lex. 4. diſtin. & in l. conuenire. ff. de pact. dot. & in l. pacta, quæ cõtra. C. de pact. Talis enim lex nõ valeret, vt tradit Bal. in c. quæ in eccleſiarū. & Hoſtien. in cap. cognoſcentes. de conſti. facit text. in c. forus. de verb.

Lex nulla ſenſum capere poteſt.

Lex qualis eſſe debeat.

ſignifi

ſignifi.ſequitur latè And.Sicul.in c.fili⁹.in 3.col.de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſæculariũ principũ concurrere debẽt,vt videlicet ſit iuſta,& nemini iniuriam inferẽs, vt tradũt omnes in l.humanum.per illũ text.C.de leg.quid in lege eccleſiaſtica ſpectandum eſt? Omnium enim legũ inanis eſt cenſura,niſi diuinæ legis imaginem gerat,vt inquit Auguſt.lib.8.de Ciuita.Dei,& tex.in c.ſana.9.diſtin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis,quantum magis aſsimilatur legi naturali,& participat de lege æterna, ſecundum S.Thom.prima ſecũdæ.quæſt.90.art. 1.& 2.cũ concord.vt ſcribunt Moder.Hiſpani in l.legitima.colum. 28.ff.de pact.& in repet.1.c.col.10.eod.tit.debet enim eſſe conforme iudicium papæ, iudicio diuino,vt in capitu. Deus omnipotẽs.2.quæſt.1.exclamat Eſaias 10.c.cõtra principes leges iniquas ferẽtes.Nã lex inuitãs homines ad delinquendũ,imò vſurpatores præmiãs & defendens, cuiuſmodi videretur regula iſta,ſi ſic intelligeretur,nõ diceretur lex,ſed legis corruptio, quæ contrauenientes nõ ligat,vt tradit Innocen.c.quia plerique.de immu.eccl.& reaſſumunt Moder.Neapolitani in tertia parte conſti.Regni.cõſtitutione incip.honorẽ,in notabilib. Imò licitum erit legem ita latã fraudibus & dolis circũuenire,vt not. Bald.Paul.de Caſtr.& Moder.in l.1.in principio per illũ tex.C.de cadu.tol.facit tex.in capitulo,duæ ſunt leges. 19.q.2.Quæ omnia cum in caſu noſtro militãt,cõcludẽdum eſt regulam iſtam ſpoliatores nõ tueri,ſed legitimè intrantes.Et ideo non immeritò lex poſſeſsionẽ hoc modo per iniuriã ſeu ſpoliũ acquiſitam improbam appellauit.in l,improba poſſeſsio.C.de acquiren.poſſeſ. Nã ideò lex exoſos ſpoliatores habuit,quòd noluerit eos tueri in poſſeſsione ſua,etiam per exceptionem veri & proprij dominij.vt in c.1.de reſtitu.ſpolia.& eſt communis opin.vt ſcribit Decius in conſil,57.col. pen.ſi igitur iſta fiunt in ſicco,id eſt,in rebus prophanis,quid in beneficiis eccleſiaſticis agendũ erit,in quib⁹ requiritur maior puritas & iuſtior ingreſſus,vt dicunt Doct.in c. 1. de reg.iur.lib.6.

Inanis legum cenſura.

Lex inuitans hominẽ ad delinquẽdũ.

Legis corruptio.

Lex exoſos ſpoliatores habens,

Tenenda igitur erit hæc opin.excluſiua ſimiliũ poſſeſſorum à priuilegio iſtius regulæ.Nec enim hominum cõgregatio die ſtare,aut regi poſſet,ſi quod alius p̃ iniuriã abſtulit,vt reſtituat cõpelli nõ poſſet. Et licet Rota quoad regulam de annali iudicauerit contrarium,vt ibi dixi n 64,q.illud tamen non tollit motiua hic facta propter

diuerſitatem maximam inter illā & iſtam regulam. Nam, vt iam eſt notum tonſoribus, illa regula de annali fauet merè intruſis, & interdum etiam delinquentibus in ſua detentione, in odium impetrantiū certo modo beneficia viuentium. Et quanuis hoc iuſtum videatur, nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrātes, ſed ſolum ignauos, negligentes, & improbos regulam nō ſeruātes. Qui verò ſeruant regulam, ſi bonum ius tuentur, ab iniuſto poſſeſſore pœnas ſuæ detētionis exigunt, eum in fructibus & expenſis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non eſt ita præiudiciabilis impetrantibus ſicut iſta de triennali, quæ excludit omnes impetrantes viuente poſſeſſore, & ſic perpetuum ſilentium imponit, & peremptoriā exceptionē porrigit: propterea in ea titulus ſaltē coloratus, & alia plura requiruntur, quę in dicurſu iſtius materię videbimus: quæ omnia in regula de annali nō requirūtur. Ideo magna eſt inter vtraſque regulas differentia, & diuerſa iuris deciſio. Non obſtat dictū D. Bonifacij in d. clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. quia ille loquitur quo ad effectum ſequeſtri tātum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo poſſeſſionē, vt in l. intereſſe. ff. de acquiren. poſſeſ. & ſic non facit illud ad propoſitum. Nec etiam obeſt, quòd decretum cōcilij Baſilien. violentum expoliatorem tantū excipit, quia per hoc nō excluditur caſus, in quo eſt minor ratio: vt eſt textus notabilis in l. 1. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat.

Regula triennalis in quó differat ab annali.

Intellect⁹ ad dictum Boniſa.

Circa verò ſecundum articulum reſultans ex iſta eadē quæſt. videlicet, quando ſubrogatus in ius ſpoliati agit cōtra ſpoliatorē, an excludatur exceptione regulæ, ſunt diſtinguēdi plures caſus. Primus, quādo eſt quis ſimpliciter ſubrogatus poſt mortem ſpoliati, ad ius tantum ſpoliati. Et hoc caſu regula defendit ſpoliatorē, vt tenuit Rota in vna Pampilonien. prioratus ſancti Crucifixi, coram R. D. Ioā. Mohedano. 11. Maij M. D. XXXV. Ratio fuit, quia actio competens ſpoliato eſt perſonalis, & non tranſit in ſubrogatū, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit, per fundamenra & rationes, quas ſcribo inferius, quæſt. 13. Et licet ſit ſubrogatus in beneficiū, ſeu ius ſpoliati, per hoc tamen non cēſetur ſubrogatus in ius ſpolij, quod concernit poſſeſſionē, niſi ſpecialiter dicatur, etiā ſi ſubrogatio facta fuerit verbis vniuerſalibus, videlicet, ad omne ius, quod cedenti, vel decedēti quomodolibet cōpetebat, vt eſt deciſ. Egidij

Subrogatus in ius ſpoliati.

Actio cōpetens ſpoliato eſt perſonalis

§ 51.incip.eadẽ die.quæ hodie ita in ſignatura papæ & in Rota ſeruatur.Et licet illa deciſ.Egidij.quo ad ſubrogationẽ ſimplicis poſſeſsionis,male dicat,vt patet in deciſ. 5.vt lite pend.in nouis.& deciſ.385.in antiq.incip. nota q; ſubrogatus,&c.vt dixi in regula de ſubrogãdis.q.8.Tamen quoad interdictum vnde vi.illa deciſ.Egid. tenetur, ex qua ſtylus hodiernus inductus fuit,per quem nunquam datur ſurrogatio quo ad ſpoliũ,niſi expreſſe cõcedatur, & ſubrogatus ſpecialiter petat ſubrogari, etiam quo ad ius ſpolij.Et ita in prædicta cauſa omnes domini concluſerũt,excepto vno.Et deciſio iſta de plano procedit,quãdo quis eſt ſubrogatus,quo ad ius tantũ,quod erat deductum in litẽ.Vbi vero in lite non fuiſſet deductum,niſi ſolum poſſeſſoriũ,& aliquis ſubrogaretur in litẽ,& ius defuncti,puto tali caſu ſubrogatũ agere poſſe ſpolio,& nõ repelli exceptione iſti⁹ regulę,vt verba aliquid operẽtur. Vbi igitur propter ſubrogationẽ actio ſpolij redditur efficax,ſpoliator nõ poteſt ſe tueri aliqua exceptione tẽporis cõcurrẽtis,tam vigore iſtius regulæ quàm cuiuſcunq; alteris præſcriptionis,etiã mille annorũ,vt tradunt omnes in .ſæpe.de reſtit.ſpolia.& moder .in c.reintegranda. 3.q.1.et iſto modo declarantur deciſiones tenẽtes ſubrogatũ nõ ad ius,cenſeri ſubrogatũ quo ad poſſeſsionem. *Spoliator.*

Secũdus caſus eſt,quando quis eſſet ſubrogatus alicui viuenti per viam ceſsionis quo ad proſecutionem ſpolij. & hoc caſu licet in beneficialib.ſucceſſor in beneficio nõ cenſeatur ſuccedere in iure cõpetenti defuncto,ſed illud extinguitur,& creatur nouũ ius,quod incipit in perſona ſucceſſoris,vt not.Ioan.Andr.in c.2.vt lit.pend.lib.6. in nouella in c.ſi tibi abſenti.ſuper verbo,non acquiras.de præbend.lib.6.in no.& in c.ex parte.in ver.interim.de arb. & Spec.in tit.de ſen.§.nunc de effectu.in fi.& tenet deci. 13.de procu.in fi.& deciſ.1.circa fi.de loca.in no. Tamẽ hoc procederet,quando ſimpliciter fuiſſet facta ceſsio abſque ſubrogatione in ius ſpolij.Vbi verò de ſpolio ſpecialiter cautũ fuiſſet,tale beneficium tranſiret in ceſsionarium,quia cedi poteſt,vt tradunt Moder.Senen. in l. rem quæ nob.ff.de acquir.poſ.facit text.in l.quòd ſi in diẽ. §.Iulian.ff.de pet.hære.Et hoc videtur tenere Bal.in cõſi.309.ſuper quo puncto.in tertio volum.quem ſequuntur Moder.recentes in ca.ſæpe.in 2.fol.verſicu.tertio dubitatur.de reſtitu.ſpol.Præſertim quandò papa hoc conce-

Succeſſor in beneficialib. an dari poſſit.

dit, qui etiam reſpectu iuris in beneficialibus ſucceſſorem dare poſſet, cum habeat in eis pleniſsimam poteſtatem, iux.ca.2.cum vulg.de prębend.lib.6.

Circa tertiũ principalem articulũ, videlicet, quãdo ſpoliatus agit cõtra ſucceſſorẽ ſpoliantis, eſt vidẽdũ nũquid talis ſucceſſor, qui poſſedit beneficiũ per triennũ pacificè poſsit iuuari regula iſta contra ſpoliatũ. Et j facie videtur dicendũ, quòd ſic: quia ſubrogatus in locũ ſpoliãtis non ſpoliauit. Ex quo illud eſt vitiũ perſonale, non tranſgreditur perſonam: Ergo tanquã poſſeſſori triennalis nõ culpoſus debet tueri priuilegio poſſeſsionis ſuæ, & per cõſequens poterit vti exceptione iſtius regulæ triennali poſſeſſori cõpetenti. Præterea, quia in beneficialibus ius non trãsfunditur in ſubrogatũ, vel ſucceſſorẽ per ceſsionẽ vel ſubrogationẽ, ſed per prouiſionẽ papæ, creatur nouũ ius in perſonã ſubrogati, vt dictum & probatũ eſt ſuperius in ſecundo articulo, & tenet Rom. in conſi. 374. col. 2. Et naſcitur etiã in perſonã ſubrogati noua poſſeſsio, quia eadẽ non transfunditur. l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſeſ. cùm itaque in ſubrogato omnia de nouo creẽtur, tam ius quàm poſſeſsio, vitium ſui prædeceſſoris ei nocere nõ debet, quominꝰ poſsit vti exceptione regulæ, ſicut alij poſſeſſores triennales vtũtur. Nã cùm in ſubrogato omnia ſint noua, conueniens eſt, vt quæ de nouo inducũtur, nouo etiã auxilio fulciãtur, vt dicitur in l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interr. act. & ca. cæterum. de iura. calum. cum concord. de quibus per Decium in conſil. 335. in 2. colum. Et quia videmus interdictum vnde vi, non competere contra ſingularem ſucceſſorem. l. cum à te. ff. de vi arm.

Subrogari in ius alterius.

Sed iſtis non obſtãtibus contrarium videtur verius. Et in primis eſt ſciendũ, quòd quando aliquis ſubrogatur in ius alterius, etiam quo ad poſſeſsionem, tenetur ipſe purgare ſpolium, ſicut ille in cuius locum ſubrogatur, vt tradunt communiter Doct. in l. rem quę nobis. ff. de acquir. poſ. & in d. c. ſæpe. Et Soci. in conſi. 266. in 6. colum. quia res tranſit cum vitio ſuo, & licet in ſubrogato creetur nouum ius, & noua poſſeſsio: eſt verũ quando ſimpliciter fit ſubrogatio, ſecus ſi fiat etiam quo ad poſſeſsionem, quia tali caſu actio ſpolij apprehendit eum, vt dicunt præfati Doct. & tale vitium nunquam præſcribitur, donec purgetur, ſicut dicitur de remedio. c. integrãda. 3. q. j. quòd perpetuò competit, etiam per mille annos, vt dicũt ibi Doct.

&

& in d.c.ſæpe.quia improba poſſeſſio non mereretur priuilegiari aliqua exceptione vel præſcriptione, vt dictum eſt ſuperius,vulg.l.improba.C.de acquir.poſſeſſione.

Præterea quia regula iſta nõ procedit quãdo agitur poſſeſſorio,ſed petitorio,vt dictũ eſt in principio iſti⁹ quęſt. ex mẽte Rotæ: & ideo talis ſucceſſor ſpoliantis conuẽti poſſeſsorio ſe iuuare nõ poterit exceptiõe regulæ.Et tenẽdo iſtam opi.patet reſponſio ad deducta in cõtrariũ,quia procedũt in ſimplici ſubrogatione.Nec obſtat dicta.l.cũ à te.qa ad eã apparet ſolutio ex his,quę ibi adducit Bart. Are.& Moder.in l.4.§.Cato.in 3.opp.ff.de ver. oblig.Et ex iſtis faciliter poteſt etiã reſolui quartus articulus,vide licet,quando ſubrogatus in ius ſpolij agit cõtra ſucceſſo rem ſpoliantis:quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecundum ſuperiora,patet clara ſolutio,ideo non inſiſto.

QVAESTIO XII.

QVAERO, quia regula iſta excipit ſimoniacum ingreſſum, quæritur de qua ſimonia intelligitur, an de actuali & conuentionali,aut de mentali,vel conuentionali tantùm? *Simoniacus ingreſſus.*

SOLVTIO. Videtur,quòd inſpecta generalitate verborũ iſtius regulæ, de omni ſimonia debet intelligi,quia verba ſimpliciter prolata comprehendunt omnes ſpecies, licet maior ratio ſit in vna,quàm in alia.l.fi.de fun.inſtruct.Et bonus tex.in l.j.§.quod autem.ff.de aleato. quia genera le verbũ generaliter debet intelligi,vulg.l.j.de leg.pręſt. Et quia talis prohibitio fit , ex eo, quia ſimoniacus habet vitioſum ingreſſum,capitul.ordinationes.j.q.j& not. omnes in ca.cum pridem de pact. *Simoniacus dicitur tã qui promittit quàm qui dat.*

Sed hoc ita militat in ſimonia cõuentionali ſicut reali. Igitur in vtroq; regula habebit locum. Nã eſt ſimoniacus,qui promittit,ſicut ille qui dat,vt dicit Bald. iudicatũ fuiſſe Florẽtiæ,in c.j.de teſtib.lib 6.& ibi hoc tenẽt Pet. de Anch.& Philip.Frãcus.in j.col.per tex.in l.1.& in l.generaliter.§.j.ff.de calum.Et ſequitur Deci.in c.veniẽs.in glo.j.de teſt.Et Roma.in ſingulari ſuo.327.Nã promiſſio & datio parificantur,non ſolũ in materia ſpirituali prohibitiua,ſed etiã in alia profana:vt eſt reg.in l.fin.C.ad leg. Aquil.ſequitur Soci.conſ.93.in 9.col.ver.circa quartũ & in propoſito noſtro eſt notabilis tex.in c.nõnulli.j.q.j.q dicit ita ſimoniacum eſſe eũ qui dat, & recipit, ſicut ille qui nihil dat, vel recipit,ſed gratiam vel humanã laudẽ *Promiſſio & datio nõ ſolum in materia ſpirituali, ſed & in profana parificantur.*

promereri cupit. quæ omnia cum militēt iſto caſu, dicēdum eſt regulam vtrunque caſum comprehendere.

Sed quod regula iſta tantū de ſimonia reali, ſiue actuali debeat intelligi, facit, q̃a verba in dubio capi debēt cū effectu. cap. relatū. de cler. non reſid. Et in potiori ſignificatu, ſicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori. c. penult. de ſenten. excom. ſic Rota extrauagantem Pauli. ij. incipien. cum deteſtabile, poſitam in tit. de ſimo. quę generaliter loquitur, tantum in ſimoniaco reali locū habere voluit, qui in dando, vel recipiendo cōſiſtit, vt me præſente in multis cauſis ſæpe deciſum fuit: & de ſuis temporibus ita etiam iudicatum fuiſſe atteſtatur d. Guliel. in Collectaneis deciſionum. Sic etiā Rota in vna Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spinoſa iudicauit. cle. j. de ſequeſt. poſ. non habere locum in reali ſimoniaco, qui triennio defendi nō poteſt. Iſta etiā in alia Lurinen. Abbatiſſatus, corā d. Guliel. Caſsiodoro, de anno M.D.XIIII. Rota tenuit ſimoniacum realem nō poſſe agere ſpolio: vt de vtroque meminit idem d. Guliel.

Extrauagans Pauli. II.

Sed quòd iſta regula, de conuētionali tantum loquatur facit: q̃a lex debet intelligi de iis quæ frequēter accidūt, vulg. l. iura. cum duobus ſequent. ff. de leg. cum concor. vt ſcribit Fely. in c. coram. in princ. de offi. deleg. Sed promiſſiones & pacta frequentius fiunt, quàm dationes, vt experientia docet: quia plura dicūtur, quā perficiantur, vt apparet in l. Titia. de verb. oblig. & in l. ſciendum. ff. de ædil. edict. ideo regula in conuentionali tantum debet habere locum. Neque obſtat ſi dicatur, quòd ſequeretur vnū inconueniens, q̃ grauius hoc caſu punirentur promittentes quàm dantes, cum tamen dantes magis peccēt: quia deducunt conuentionē ad actum, & per conſequens magis deberent puniri, iuxta. l. is qui cum telo. C. de ſicar. Quia reſpondetur, hoc factū eſſe, propter frequentiā delicti: quia cum homines procliuiores, ac faciliores ſint ad promittendum, quàm ad dandum, oportuit frequentiā peccati acerbitate pœnę coerceri. Nam licet iſti minus peccent, quàm dantes, & recipientes, frequentia tamē delicti minoris, ſæpe maiori delicto præponderat, vt in ca. tres autem. circa fin. verſ. quid autem. de pœnitē. diſtinct. j. Et quòd delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in cap. admonere. 33. quæſt. 2. vbi plus punitur interficiēs vxorē, q̃ matrē, licet magis peccet, qui matrem interficit. Hoc autem

Promiſſiones frequentius fiunt, quā dationes.

tem

tem factum eſt propter frequentiam, quia cum homines procliuiores,& frequẽtiores reddũtur ad occidendas vxores ſuas, quàm matres, meritò oportuit illi frequẽtiæ grauioribus pœnis ſuccurere, vt ibi declarat glo. in verb. exiſtentes,& facit tex. in l. 3. C. de epic. aud. Ita hic videtur dicẽdum, quòd licet dantes, vel recipiẽtes ſub regula nõ includãtur, includũtur tamẽ promittentes, quia frequentiores ſunt. Et pro iſta opi. videlicet, quòd regula debeat intelligi de ſimonia cõuentionali,& ſic de minori,& non de maiori, videlicet reali, ſeu effectuali, facit in ſimili, q appellatione voti, non intelligimus de ſolenni, ſed de ſimplici, vt in c. rurſus. qui cler. vel vo. A fortiori igitur in pœnalibus iuſtior pars eligenda erit, iuxta. c. in pœnis. de regul. iur. lib. ſexto. Nam in obſcuris quod minimum eſt ſequimur. l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur. *Homines procliuiores.* *Voti appellatio.*

Quid dicendum? Certè conſiderata mente legis, dicerẽ regulã intelligi debere de vtraq; ſimonia, videlicet, tã de reali, quàm conuẽtionali, quia, vt dictum fuit in principio, vera ſimonia nunquã committitur, niſi cõcurrat executio vel promiſſio, vt dicũt cõmuniter Doct. quos ſequitur Fely. in c. tua nos. in glo. fi. de ſimo. vbi ſubdit Abb. & Fel. ꝙ ſicut ille, qui per ſimoniam realem acquiſiuit beneficium tenetur illud dimitte, ita ille, qui per ſolã promiſſionẽ de dando, illud cõſequutus fuit.& hoc idem tenet Abb. in c. cum ad noſtram. de electio. in 3. notabili & ſequũtur alij vbique. Et ita hodie XI. Martij. M. D. XXXVII. in ſimili caſu tenuerunt Domini in vna Conchen. fructuũ, inter hæredes Petri de Porta,& Ludouicũ de Mata, corã R. D. Io. Paulo: ꝙ permutatio ſimpliciter per ſolam promiſſionẽ corã ordinario facta, fuerit ſimoniaca. Nã in illo caſu partes per paucos dies ante reſignationẽ promiſerunt inter ſe ad inuicẽ permutare, ſub quibuſdã cõditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promiſſionis, ex eo, quia nõ fuerãt adhuc mãdata ad effectũ,& etiam cõtinerent illã clauſulam, ſaluo beneplacito ſedis Apoſtolicę, & cõtinerent aliqua honeſta mixta cum illicitis, nihilominus quia ante permutationẽ nõ impetrarũt beneplacitũ, ſequens permutatio corã ordinario, licet fuiſſet ſimplex & pura,& poſſet referri ad pacta licita, præſumebatur facta ad exceptionẽ promiſsionis pactorũ præcedentiũ, ꝑ ea quæ not. Pet. de Ancha. & Imol. in c. quæſitum. & in c. cũ vniuerſorũ. de rer. permu. *Simonia.*

Cum

Simonia. Cum igitur regula iſta loquatur ſimpliciter de ſimonia, debet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, non autem de mētali, quæ ſola pœnitentia deletur vt di cunt omnes in c.fin. de ſimo. Et licet appellatione ſimoniæ, largo ſumpto vocabulo, omnis ſimonia cōprehendatur, videlicet realis, conuentionalis, & mentalis. d. ca. ſunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odioſa, cuiuſmodi eſt iſta, ſola realis & conuentionalis comprehenduntur, quæ ſunt propriæ ſimoniæ: iuxta. c. cum ſuper. de confeſ. & c. Matthæus de ſimo. not. Card. & Abb. in c. cū clerici. de pact. Felyn. in c. inſinuatum. de ſimo. Illa verò quæ precibus, vel gratia fit, non eſt propriè ſimonia, niſi preces fiant illa mēte & intentione: vt notoriè indignus admittatur, & excludatur dignus. vt tradunt communiter omnes in c. cum M. de conſt. Solæ enim preces in dubio emiſſæ, non inducunt ſimoniā punibilem, vt eſt text. in c. tua & ibi not. Fel. in c. cum eſſent de ſimo. Et ita bis me præſente cōcluſit Rota in vna Roſſen. Subdiaconatus, corā R. D. Ioanne Mohedano, de menſe. Decemb. M. D. XXXVII.

Simonia punibilis.

Et iſta quæ dicta fuerūt procedunt in ſcienti ſimoniaco: ſecus in ignoranti, vt quia pater, vel frater aliquid dedit, ꝓ dando beneficio filio, vel fratri eo penitus inſcio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per ſimoniam per aliū cōmiſſam ipſo ignorāte, ſit priuatus ipſo iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licētia ſuperioris, vt dicit Abb. in c. pen. in 1. & 2. notab. per illū tex. de elect. & in c. nobis in 1. notab. de iure patr. cum ſim. vt per Moder. in tract. de iurepat. in verſic. & vtile. q. 3, Quorum dicta in hoc approbauit, & ſecuta eſt Rota in vna Maſſanen. capellaniæ, de mēſe Maio. M. D. XXXVI. coram. R. P. D. Petr. Vortio. Nihilominus hoc non ꝓcedit, quo ad effectū iſtius regulæ, quę requirit titulum coloratum. Et conſtat tales poſſeſſores, ignorātes ſimoniam per alios cōmiſſam in ſuo beneficio, interim habere titulū coloratū, vt expreſſe dicit Ant. de But. & Car. poſt Innoc. & alios in c. niſi cum pridem, in prin. col. pen. verſic. infertur tertio, de renūtiat. Hinc eſt, ꝙ talis ignorās ſimoniam cōmiſſam in beneficio ſuo, poteſt agere ſpolio. vt concluſit Rota in vna Firmana parochialiū, vt die. 10. mēſis Nouemb. M. D. XXXVII. corā R. P. D. Petr. epiſcopo Aquen, Ratio eſt, quia habet titulū coloratū, & nō eſt ſuſpēſus ipſo iure, ſed ſuſpēdendus. vt tenet Abb. in c. tanta.

Simoniam cōmiſſam in beneficio ignorāte.

in

in 2.col.verſi,tertio membro.de ſimo.Hoc tamen de ſpo lio intellexit Rota,quando talis ſimoniacus ignorans ſpoliatus haberet dictũ titulum per obitũ alicuius:pro quo obtinẽdo pater,vel frater, vel aliquis alius cõſanguineus pecunias dedit,ignorante iſto prouiſo.Secus verò ſi haberet titulũ ex reſignatione illius,qui pecuniam recepit ad hoc vt reſignaret.Nã tali caſu,licet iſte prouiſus ignoret ſimoniam,ſi ſpoliaretur,non eſſet reſtituendus Ita Do.cõcluſerunt in d.cauſa Firmana.Ratio fuit:quia hoc caſu reſignans nihil tranſtulit propter deciſionẽ.7.de renuntiat. in antiq.poſt Inno.in c.cum vniuerſorum.de rerũ permu. qui tenent talem renuntiationem non valere,neque abdicare titulum à reſignante: & ſequitur Io. Franc.Pauinus in tract.de offi.& pot.ca.ſed.vac.fo.16.in 3.colũ. Apparet igitur,ꝙ reg. iſta intelligitur de ſimonia ſcienter & manifeſtè commiſſa:quia cum talis ſciens non habeat titulum coloratũ,vt prædicti Doct.dicũt in d.c.niſi.& ęquiparetur hæretico,vt tradũt Moder.in rub. de ſimon.per tex.in c. eos.1.q.1.tradit Abb.in c.accuſatum.in fi. de ſimon. non poterit iſta regula iuuari:ſecus in ſimoniaco ignorante. Et cum myſterio dixi ſciẽter & manifeſtè:quia ſi eſſet occultus ſimoniacus.licet ipſe ſimoniam ſcienter cõmiſerit, poſſet fortaſſis defendi regula : quia licet quo ad ſe ipſo facto ſuſpenſus ſit:nihilominus quo ad alios tenet titulũ coloratum.qui,vt prædicti Doct.dicunt in d.c.niſi.&Abb. in d.c.accuſatum.& c.per tuas de ſimon.ſufficit quo ad iſtam regulam.Nam paria ſunt non eſſe, & non apparere l.in lege.ff.de contrahen.empt.Et eccleſia non iudicat de occultis,vt in cap.à nobis.de ſenten.excom.licet de foro conſcientiæ teneatur illi,quem exceptione iſtius regulæ repulit à proſecutione ſui boni iuris,ad reſtitutionem.iuxta ea quæ dicit Innoc.& domin.Anto.in dict.cap.niſi & faciunt ea quæ ſcribit Angelus in ſumma,in verbo,ſimon. la.6.&.7.in capit.tanta.& c.per tuas.de ſimon, *Eccleſia non iudicat de occultis.*

Secũdo principaliter limitãtur prædicta procedere,quãdo aliquid fuiſſet promiſſũ,vel datum ante collationẽ,ſecus verò ſi poſt collationem,vel ꝓuiſionem beneficij. q̃a tali caſu nõ cõmittitur ſimonia,& poſſeſsor hoc caſu bene teneretur exceptione iſtius regul.vt tenet Gl.hic.in 2. col.quia ſufficit,quòd à principio habuit titulum,licet ex poſt cõmittatur ſimonia & vltra Gloſſatorem hoc tenet Io. And,& Abb.in c.veniens.el 1.de teſtib.& ſequitur Decius

eius in cõſi.118.viſo.inſtrumẽto.col.2.& alibi ſæpe. Et ita tenuit Rota ĩ vna Legionen. archidiaconat' de Saldagna corã.D.Nicolao Aragona, de mẽſe Nouẽb. M.D.XXXVIII. licet poſtea ex productione cuiuſdã cedulæ, progreſſu cauſæ præſentatæ relatiue ad renũtiationem priorem, quę dicebatur facta ſub cõfidentia, apparuerit renuntiationem ſimoniacã fuiſſe, vt tenuerũt omnes Domini. 18. Martij, M.D.XXXVIII. coram eodẽ D. Aragona. Sola igitur conuẽtio facta poſt renũtiationem liberã, ſimoniam non induceret, niſi fuiſſet facta promiſſio incontinenti poſt prouiſionem: ſecus ex interuallo, vt dicit Egid.deci.12.vbi de hoc rationem ponit: licet Decius in l.2.colum. penulti.C. de inſtit.& ſubſtit. indiſtincte loquitur, niſi, vt dixi, appareret promiſsionem reciproquam, & relatiuam fuiſſe. Quia tali caſu argueretur ſimonia. Nam in beneficialib. actus reciproci, videlicet facio vt facias, vel do vt facias, inducunt ſimoniam iuxta tradita per Moder.in c.paſtoralis.de reſcri. & per Corne.conſil.ſi.lib.1. Iaſ.in l. Titia.col. 11. nume. 26.ff.de verb.oblig.cum concor.quæ more ſuo congerit Decius in l.certi condictio. §.ſi nũmos.in 5.col.num.14. ff.ſi cert.pet.per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tẽpore in multis cauſis, præcipue in vna Gerunden.in fauorẽ Baldirij Auinio.coram D.Camillo de Ballionib. Et ita in vna Illerden.prioratus corã R.D.Io.Clerici. Et in alia Cæſarauguſtan.canonicatus, & præben.coram. R.P.D.Marcello. Et quod dictum eſt prouſionem, vel dationẽ factas ante prouiſionem beneficij, inducere veram ſimoniã, quę repellit poſſeſsorem à priuilegio iſtius regulæ: hoc procedit niſi per ſimoniam cõmiſſam ſuperueniat aliquis coloratus titulus, cum quo triennio poſtea ſimoniacus pacificè poſſideat: quia dato ꝙ ille titulus poterat redduci ad non titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractæ ex ſimonia, vt ſic ſit inhabilis: nihilominus excuſat à perceptione fructuũ. Vt cõcluſerũt Domini hodie.18.Martij.M.D.XXXIII. in prędicta cauſa Conchẽ. fructuũ, coram eodem D.Ioan.Paulo. Etiam ſi poſtea talis ex pręambula ſimonia declaretur inhabilis, vt latius in inform.dictum fuit, quas breuitatis cauſa non refero.

Simoniam inducere.

Actus reciproci.

Et iſta quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam ſi illud quod datur vel promittitur, pro cõſequendo beneficio, promittatur, vel detur ad effectum, vt cõuertatur in aliquem piũ vſum, puta in fabricam eccleſiæ, vel vt illo dato fiant in

eccleſia organa. Quia nihilominus ille erit ver⁹ ſimoniacus, & illa ſimonia conſiderabilis eſt, non ſolum quo ad iſtam regulam, ſed etiam ſecundum Rotam, quo ad priuationem beneficij & tituli. Prout Domini concluſerũt per tres ſententias, in vna Meſſanen. vicariæ primo coram. R. P. D. Petro Vortio: ſecundo, coram. R. D. Ioanne Clerici: tertio, coram. R. D. Syluestro. de anno. M. D. XXXVII. & inter cætera per tex. notabilem in ca. ex multis. in verbo, cõſtituimus eodem modo, & in c. 1. q. 3. Quod tamen limitatur, niſi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter aliquod ſtatutum vel conſuetudinem præambulam, iuxta doctrin. Abb. in cap. Iacobus, de ſimon. in oppoſ. declarat tex. in d. cap. ex multis, & ante ipſum hoc tenuit. d. Anto. in cap. cum. M. verſi. venio. ad 6. notabile. de conſti. refert d. Nicolaus Milis Rotæ auditor. in verſi. ſimoniam nõ cõmittit, ſup quo tamen latè diſſerit Decius in cõſ. 118. colum. fi. & ita Rota tenuit in dicta cauſa Roſſen. exceptis duobus auditoribus. Nec obſtat, q̃ indiſtinctè dicit Pet. de Anchar. in conſi. 293. in fi. ſimoniacum non eſſe priuatũ ipſo iure, & per conſequens videri habere titulum coloratum: quia qui ſunt ipſo iure priuati, illi tãtum dicũtur diſcoloratum titulum habere, vt tradũt omnes in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend. & Fely. in ca. in noſtra in 36. correl. de reſcript, quia intelligitur dictum Petri. de ſimoniaco occulto, vt ex verbis eius apparet: aliàs illud dictũ non eſſet verum. Cum ſimoniacus manifeſtus ſit non ſolum ipſo iure priuatus. ſed eſt deteſtabilior omni peccatore, vt patet in capit. tanta. & c. per tuas. de ſimon. Nam, vt dixi, æquiparatur hæretico, vt dixit Hoſtien. in ſumma. de hæretic. § . 1. facit. tex. in cap. ſi quis pecuniam. 89. diſtin. & ſic eſt infamis de iure & de facto. Adeò, quòd etiã Pagani & Gentiles huiuſmodi homines deteſtabãtur, vt curioſe refert Alexander Neapolitanus libro 3. dierum genialium. capit. 17. Sic enim apud veteres Q. Coponius, quòd vini amphoram ei, cuius ſuffragio magiſtratum petebat, dono dederat ambitus condemnatus fuit Sed illa tã ſalutaris ambitientiũ pœna, teſte Modeſtino in l. 1. ff. ad Iul. de amb. poſt aduentum principum in vrbe ceſſauit: quia ad curam principum, non populi fauoren, tunc magiſtratuũ creatio pertinuit, & ita quoq; hodie titulus de ſimonia ſilet. Et propterea in ſexto Decretalium libro. nec in Clementinis titulus ille repertus fuit, Inde factum eſt vt plerique

Simoniacus.

Simoniacus quam ſit deteſtabilis.

Q. Coponius ambitu cõdemnat⁹ quòd &c.

plerique noſtrorum temporum principes Heliogabalum (vt Lampridius refert)ſecuti indignorum precibus, aut nummo magiſtratus & ſacerdotia,indoctiſsimo cuique,& virtute carenti,conferunt:Theodoſij preceptum poſtergantes,qui viros,non ambitione vel pretio,ſed probatæ vitæ,& diſciplinarum teſtimonio,ad honoris inſignia promoueri debere voluit, Alexandri Imperatoris exemplum ſecutus,qui ideo ſe nolle dignitates & magiſtratus vendere prædicabat:quia qui emunt,vt vendant,neceſſe eſt, vt pecunias in emptione honoris expoſitas recuperent, &c,Ex quibus omnibus reſultat concluſio , quòd regula iſta,non ſolum in reali,ſed etiam in conuentionali ſimoniaco procedit,

Alex. Imperatoris exēplum.

Sed aduertendum eſt:quia huic cōcluſioni vnū obſtat: quia clari iuris eſt,quòd illi,qui ſola conuentione ſimoniā committunt,de iure communi non ſunt ipſo iure priuati:ſed priuandi ſunt per ſententiam,niſi ſimonia realiter dādo,vel accipiendo committatur,vt latè probat D. Guliel.in ſuis deciſ.tit.de conſtit.deciſ.5.Si igitur ita eſt, interim habebit titulum coloratum,ſicut periurus,homicidæ,& alij,de quibus per Inno.in cap.cum noſtris.de cōceſſ.preben.&ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO XIII.

Succeſſor.

QVAERO,an ſucceſſor in beneficio titulo permutationis,vel aliàs,poſsit contra tertium impetrātem vti exceptione iſtius regulę competenti prędeceſſori,ex ſua triennali poſſeſſione?

SOLVTIO.Videtur dicendum ſucceſſorē vti non poſſe exceptione iſtius regulæ,pluribus rationibus. Primo, quia hoc ſatis notum eſt omnibus curialibus , regulam iſtam ex longęua interpretatione Rotæ,exceptionē,ſiue priuilegium perſonale poſſeſſorib.ipſis tātum tribuere,vt refert etiā D.Guliel Caſsiodorus hic,& ante ipſum.R.P. D.Iacobus Simonetta antiqu⁹, & curioſiſſim⁹ auditor in ſuis memorialibus Rotæ,Et ita in vna cauſa Curien.portionis coram.D.Guliel. pendente , inter Gundiſaluū de Salazar,& quendam alium, de anno M.D.XIX.tenuit & concluſit Rota, Si igitur regula perſonalem tantum exceptionē tribuit ipſi poſſeſsori triennali,ſucceſſor illa vti nō poterit:quia ille nō eſt triennalis poſſeſsor.Suadetur hoc,quia verba iſtius regulę poſſeſſorem,& non rem poſſeſſam reſpiciūt,&ad illum diriguntur:vt patet in illis verbis,

bis,impetratiões de beneficiis ſic poſſeſſis, & rurſus ſuper beneficiis poſſeſſis nequeant moleſtari,&c. Cũ igitur verba prædicta poſſeſsorem reſpiciant, in cuius fauorem regula iſta edita fuit,meritò indicata fuit perſonalis, quam opinionem etiam tenuit Gloſſator concilii Baſilienſis,in pragmatica Franciæ,ſub tit,de pacifica poſſeſs.& Gloſſator hic,& in reg.de annali aliquid dixi.Ex quo infertur,q̃ exceptio eius perſonam poſſeſsoris non egredietur,& per conſequens non tranſit in ſucceſſorem, iuxta l,non perſonale.ff.ſolu.mat.& in l.1.§.permittitur.ff.de aqua quotid, & æſtiual.c.2.de author.& vſu pal.

Præterea quòd ſucceſſor aliquo caſu poſsit inuari exceptione temporis ſui prædeceſſoris,hoc aliunde non venit niſi virtute præſcriptionis.Sed in caſu noſtro hoc procedere non poteſt.ex eo,quia titulus beneficij eſt impræſcriptibilis.vt tenent Hoſt.& Henric,in c, dilecto.de præben. & in c.relatum.de iure patron.facit tex in c.poſtulaſti. eod. tit.& quæ not.Bal,in l,3.C.de eman.lib.& not.in c.cura. de iure patron.& in c.1.de reg.iur.lib.6.& in c.ex frequentibus.de inſtit.cum aliis ſimilibus, Igitur poſſeſsio prædeceſſoris prodeſſe non poterit ſucceſſori, præſertim iſta triennalis præſcriptio,quæ ſine poſſeſsione non procedit, nec per conſequens in alium trãsfertur.iuxta l.ſi quis emptionis.§.ita tamen,C.de præſcrip. trigin.ann, *Titulus beneficij impræſcriptibilis.*

Præterea quia in beneficialib. nulla datur ſucceſsio reſpectu tituli,vt in c,1.de præſcript. & in c.Moyſes. 8.q.1. Nam titulus prædeceſſorum extinguitur totaliter per eius mortem,aut renuntiationem,nec aliquid de iure mortui ad ſucceſsorem tranſmittitur,cum nihil ex iure primi habeat, ſed ex noua electione,vel collatione ſibi tributus,vt not.Io.Mon.in cap.2.vt lit.penden.lib.6.& in cap. ſi tibi abſenti de præben eod.lib.Ioan.And. in cap.ex parte,de arbit. & reſumit latius Guliel .de monte Lauduno in commento extrauag.ſuſcepti regiminis, in verb.vacantium.poſita in titulo,ne ſede vacan. inter communes impreſsas.Nam adeo ius beneficiale perſonale eſt,quod perſonam non tranſgreditur,ſed in ſucceſsore per omnia nouum ius creatur,& nihil in eum tranſit,niſi ſola lis incepta,quod fit potius ex quadam æquitate,quàm de rigore iuris,vt ibi latius per eum.Et per conſequens cum tituli beneficiorum ſint ſingulares, & perſonis tantum poſsidentium adhæreãt,ius vel poſseſsio vnius non iuuabit ſucceſ- *Succeſſio in beneficialibus.* *Ius beneficiale.*

XX ſorem

ſorem, cum in hac materia beneficiali nō cadat ſucceſsio iuris, vel facti, vt idem Guliel. de mōte Laudino probat in extrauag. execrabilis, in verb. quæ alià, in. 3. col. inter communes impreſsas. titulo de præben.

Iſtis tamen non obſtantib. reperio contrariam opinionem plures excellentes viros tenuiſse. In primis illam tenet quidam Io. Franciſcus de ſancto Nazario de Ripa nuncupatus, vir doctus, in lib. 1. reſponſorum, conſi. 17. & ante ipſum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria curiæ Romanæ, vt adnotarunt Nicolaus de Caſtello, Ferrera, & Parma illorum temporum Abbreuiatores primarij, & rerum omnium ad Cancellariam perinentium curioſi, in quibuſdam eorum formulariis, ſiue adnotationib. Et poſtremo eam etiam ſequitur Io. Staphileus olim Rōtæ auditor in quodam ſuo tract. hincinde compacto de literis gratiæ & iuſtitiæ, nouiſſimè per alios impreſſo fo. 91

Mouentur prædicti Moderni de Sancto Nazario iſtis motiuis. Primo quia prædeceſſor poſſidens beneficium cum colorato titulo per triennium vel per decem annos ſecundum diſpoſitionem iuris præſcribit ius cuicunque competens, vt not Abb. in c, contingit. in. 3. colu. de dolo & con. Ergo tali iure poterit vti ſucceſſor. quia ſufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris non ſui, & in tali materia licitum eſt vti iure prædeceſſoris, ſecundum Compoſtel. Io. And. & Card. in c. mandatum. de reſcript. ſequitur Fely. poſt Imol. in c. capitulum Sanctæ Crucis. in. 9. colum, eod. tit.

Petitorem excludere per exceptionẽ iuris.

Item quia regula iſta loquitur indiſtinctè, quòd poſſeſſor triennalis non moleſtetur, Ergo debet intelligi, vt moleſtia excludatur omni via, videlicet directè vel indirectè iuxta tex. in c, cum quid, de reg. iur. lib. 6. Nam ſi ſucceſſor poſſet moleſtari per indirectum, etiam prædeceſſor moleſtari videretur, quia euicto ſucceſſore cogetur prædeceſſor reddere beneficium, quod habuit ex permutatiōe. pro quo facit l. ſi controuerſia, cum ibi not. & in l. ſi permutatione. C. de euictio. Hoc autem eſt inconueniens: igitur intelligenda eſt regula generaliter dè moleſtia tam illata authori poſſeſsori triennali, quàm inferenda ſucceſſori in ius illius: præſertim, quia iure cauetur, quod ſucceſsor poteſt vti defenſionib. actoris ſui, contra quem habet regreſſum de euictione, l. emptori. C, de euict.

Adde pro iſta opinione bene facere quæ habentur in l.

id tempus.ff.de vſucap.& in l.dubia.ff.de contrahen.emp. & in l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acquir. poſſeſ.vbi traditur regula,quòd in vſucapionib.& præſcrip.ſucceſſor tã vtilis, quàm ſingularis poteſt vti acceſſiõe prædeceſſoris. Nam defenſiones competentes actori proſunt ſucceſſori ſingulari l.1.C.de vſuca.transfor.& l.1.in princ.ff.de act. vel hæred.vẽd,& dicit regula iuirs in c.is q in ius.de reg. iur.lib.6.quòd qui in ius ſuccedit alterius,eo iure,quo ille vti debebit. Nam ſucceſſor etiam ſingularis repræſentat perſonam prædeceſſoris,vt not.Bar.in l.ſi is qui.ff. de vſucap.l.patet.§.quindecim,de leg.3. Et hoc in beneficialib. procedit.Nam ſucceſſor in beneficio eſt ſucceſſor ſui prædeceſſoris,vt not.in cap.aduerſus.de immunit. eccle.Inn. in c.eam te,de reſcrip.& in cap.2.de ord.cog. in c.in primis.§.ſi verò ille.2.quæſt.1. & in ca.ſi ſacerdotes.16.quæſtio.3. Nam fingitur ſucceſſor eadem perſona cum prædeceſſore,vt not.Inno.in c.quod ſicut.de elect.cum pluribus concordantibus quæ alleg.Spe.in titulo de ſenten.§.nunc de effectu.in.2. colum.

Succeſſor tam vtilis quàm ſingularis.

Defenſiones competẽtes actori.

Succeſſor fingitur eadẽ perſona cum prædeceſſore.

Præterea pro iſta opin.Io.Staphileus loco ſuperius allegato adducebat, Quia ſucceſſor qui nunc dat de regula, non venit ex iure prædeceſſoris ſimpliciter,nec ex illius perſona dicit ſe ius habere,dicẽdo,Prędeceſſor meus nõ potuit moleſtari: ergo neque ego qui eidem ſucceſſi,quia ſic allegaret ius tertij,quod eſt prohibitum,vt latè tradit in l.qui cum hærede.ff.de excep.rei iud.cum aliis de quibus ibi per eum:ſed iſte ſucceſſor nititur ex decreto papæ hic poſito,quod annullat gratiam, prout in ſimili factum videmus in c.cum dilectus.de iure patr.ita concludit Staphileusin dicto loco, reſpondens ad quædam contraria, vt ibi per eum.Et tenẽdo primam opinionem ad allegata in contrarium Moder.de Ripa in d.conſi.reſpõdent generaliter,& vnico verbo, videlicet illa procedere quãdo ſucceſſor ex titulo & poſſeſſione ſui prędeceſſoris vellet fundare ius ſuum ſine nouo titulo & nouo iure,q facere non poteſt per prædicta, vt etiam dicebat Staphileus,& eſt vltra ipſos dictum Socini in conſi.24.col.12.verſi.5.vbi dicit q nemo de iure alterius excipere poteſt ad excludẽdũ alterum,facit l.loci corpus.§. competit.ff.ſi ſerui. vend.& habetur per Bar.in l.ſi tertius.ff.de aqua plu.arcen.Secus quando ſucceſſor ſe fundat proprio titulo ad elidendum titulũ tertij impetrãtis,excipit de iure ſui prædeceſſoris,

quia tali caſu poteſt hoc facere: quæ quidem reſponſio cõcordat cum motiuis Staphilei proximè dictis. Iſta ſunt quæ pro vtraque parte dici poſſunt.

Quid tenenendum? Certe prima opin. videtur verior & firmior, videlicet quòd ſucceſſor in beneficio non poſsit vti exceptione iſtius regulæ, quæ cõpetebat ſuo prædeceſſori poſſeſſori triẽnali. Et vis tota iſtius opin. conſiſtit in hoc, quia regula iſta tribuit tantum poſſeſſoribus priuilegiũ ſuum, quod quidẽ eſt perſonale, vt ſæpe tenuit Rota vt ſuperius dictũ fuit, & tenet domin. Guliel. ſuper regula de annali. Et tamen clarũ eſt priuilegium perſonale ad poſſeſſorem non tranſire, vt dicitur in c. priuilegium. de regu. iur. lib. 6. Nã poſseſsori triennali datur iſtud priuilegium propter ſuam poſſeſsionẽ triennalẽ. ſed ſucceſſor nõ eſt poſſeſſor triẽnalis. Ergo ceſſat regula, & iſti motiuo nõ poteſt realiter reſponderi, quia apponit gladiũ ad radicẽ. Ex quo infertur, quòd ſi poſſeſſor moriatur, vel renũtiet, & beneficiũ alteri conferatur, non poteſt ille allegare pro ſua defenſione triennalẽ poſſeſsionẽ prædeceſſoris. Et ita dicunt quidã Modern. Sabinen. tẽpore ſuo ſeruaſſe Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan. Aloiſius Tuſcan⁹ auditor Cameræ, vir inſignis doctrinæ, qui antea aduocati conſiſtorialis officio fungebatur, in quodam conſi. reddito in cauſa Burgen. Scholaſtrię, in vltimo dubio. volum. primo ſuorũ conſiliorũ. fol. 29. pro qua opin. faciunt ea quæ tradit Cardi. in conſi. 145. qui voluit quòd priuilegiũ clemen. 1. de ſequeſt. poſſ. conceſſum habenti diffinitiuã ſententiam pro ſe, non habet locum in eius ſucceſſore, ex quo eſt priuilegiũ perſonale cõpetens illi, qui ſentẽtiã pro ſe obtinuit: quæ quidẽ qualitas in ſubrogato nõ cõcurrit, vt not. glo. in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. 6. Hinc videmus, quòd ius perſonale, vel actio perſonalis nõ ſequitur ſucceſſorẽ, vt in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Treb. & ibi not. Bar. ad idẽ facit. l. fi. §. fi. ff. de contrahen. emp. & in l. fi. C. de hæred. actio. & in l. æris alieni. C. de donat.

Priuilegium perſonale an trãſeat ad ſucceſſorẽ.

Poſtremo pro iſta opi. facit, quia priuilegium cõpetens ratione perſonæ, ceſſante perſona, ceſſat priuilegium. l. Paulus. alias incipit, per procuratorẽ, & ibi Moder. ff. de acquir. hæred. cum concord. vt ſcribit Socin. conſi. 153. lib. 2 Nam ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegiũ. l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. 2. Cum igitur cauſa priuilegij ſit triennalis poſſeſsio, illa ceſſante, ceſſat priuilegium regulæ.

Non obſtant ea quæ pro cõtraria parte ſuperius ſunt adducta, quia illa procedunt reſpectu iuris, in quo quis ſubrogatur. Secus autẽ reſpectu poſſeſsionis, vel illa omnia motiua procedunt in materia prophana, in qua datur ſucceſſio & tranſlatio iuris, ſecus in beneficiali, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Et iſta omnia procedunt loquendo de exceptione regulæ, quæ nõ competit ſucceſſori, tamẽ poterit adiuuari, allegatione Lap. 89. de qua alia quæſtione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, vt Ioachimus de Narnia vir doctus ſuper hoc diſtinxerit inter ſucceſſorẽ dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo caſu poſſet iuuari exceptione prædeceſſori competenti, ex quo dignitas dicitur habere ſucceſſorẽ, iuxta notata per glo. in ca. quòd ſicut. de elect. & in capitu. relatum. el. 2. de teſtam. quod non eſt in aliis beneficiis. Sed poteſt reſpõderi, ꝙ in illa ſucceſsio conſideratur ad alium effectum, de quo in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. Secus verò eſt ad effectum de quo agitur in quo nõ datur in beneficiis ſucceſsio. c. ad abolendam. de fil. preſbyt. & cap. ad decorem. de inſtit. Et quia exceptio iſtius regulæ eſt perſonalis cõpetens poſſeſſori triennali, & non aliis, prout dixi in quæſtione vigeſima prima, vel vigeſima ſecunda. Et ita ſecundum iſtã opinionem iudicauit Rota, vt refert Staphileus loco ſuperius allegato, per rationes quas ibi refert, licet poſtea ipſe contrariũ tenuerit, & male, quia rationes ſuæ cõcludunt, quãdo decretum appoſitum fuiſſet in lege cõmuni, prout in d. c. cũ dilectus, allegato per eum, quod iuris communis decretum quilibet deducere & allegare poteſt. Secus eſt in decreto regulæ, quæ nõ annullat, niſi in actis ꝓducatur, & produci nõ poteſt, niſi ab ipſo triẽnali poſſeſſore, cuius fauorẽ concernit, nec alius nõ poſſeſſor eã deducere poteſt. Patet ꝙ triennalis poſſeſſor conuentus ſi nõ exciperet de regula, poſſet cõdẽnari, & canonizari impetratio aduerſarij, quæ nulla, nõ eſſet, niſi opponente triẽnali. Nã illa qualitas triennij tẽpore exceptionis requiritur, iuxt. l. in delictis. §. ſi extrane⁹. ff. de noxa. & ea quę dixi in c. ſtatutũ. col. pen. & pręced. de reſcri. lib. 6.

Dignitas ſucceſſorẽ habere dicitur.

QVAESTIO XLIIII.

QVAERO, vtrum exceptio iſtius regulæ iam propoſitę in actis, per defunctũ triennalem poſſeſſorem, cõtra actorem moleſtantem trãſferatur in ſubrogatũ, in iure, & ad omne ius, quod illi quomodolibet cõ

Exceptio regulæ. petebat,etiã quo ad poſſeſſionem,proſecutionẽ & defen ſionem litis & cauſæ in eo ſtatu,in quo defunctus exiſtebat,etiam ſi nõ reſignaſſet,admitti potuiſſet & debuiſſet.

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt exemplaris & noua,nec memoria patrum noſtrorũ,vſque ad hæc tempora,in Rota deciſa. Ideo latius eam attingã,exemplo Iuriſconſulti in l.legaui,ibi,plenius rogo,quæ ad hęc ſpectãt,attingas, q uotidiana enim ſunt,&c.ff.de liber.leg. Et quia hoc dubium hodie.21.menſis Octobris M.D.XXXVII.propoſitum in Rota fuit,per Reuerendiſs. dominum Marcellum Creſcentium epiſcopum Marſicanum,in vna Zamoren. beneficiorum,vertente inter Alphonſum de Azero ceſſionarium,& ſubrogatum in ius Antonij Lopez, & Aluarũ de Herrera actorẽ,aduerſarium Antonij Lopez defuncti cedẽdi,& dicti Alphonſi ſubrogati. Referam motiua,quæ pro vtraque parte per Dominos facta fuere,plura addendo,quæ ad rem facere videbũtur. In primis igitur,cũ cauſa iſta ſæpius per eundem dominum ponentem propoſita fuiſſet,& informationes variæ hincinde darentur, poſt diſputationes plurimas,Dominorũ auditorum vota pro vtraque parte cõtraria,& paria fuerunt. Nam quatuor ex dominis partem negatiuam defendebant,videlicet ſubrogatum exceptione iſtius regulæ,iam per defunctum propoſitæ,vti non poſſe,moti his fundamentis. Primo,quia negare nõ poterat,iſtius regulæ exceptionẽ perſonalẽ eſſe, & cum perſona extingui,Nam non conceditur niſi tantũ triennalibus poſſeſſoribus,& ſic habẽtibus prædictã qualitatẽ, vt dixi in præced.quæſt. Sed iſta qualitas triennalis poſſeſsionis extinguitur cum poſſeſſore. Ergo nõ trãſit in ſubrogatum. Et licet in eũ tranſeant iura defuncti, nõ

Iura defuncti. tamen tranſeunt cum qualitate ſua,quæ adhæret corpori ſeu perſonæ,quia tali caſu ſubrogatus nõ ſapit naturam illius,in cuius locum ſubrogatur,vt eſt textus notabilis in l.prima.§.ſi quis autẽ.ibi,perſona eſt,quæ meruit hoc beneficiũ,&c.ff.de ſucceſ.edicto.quẽ ad hoc põderat Bal. in l.certũ.in fine quartæ quæſtionis.in verſi.itẽ dubitatur. C.vnde legit. Ad idem eſt bonus textus.in l.cũ in fundo. §.ſi fundus.ff.de iure dotium.quem ad hoc pro notabili allegat Roma.in ſingu.ſuo 225.incip.tu habes. Et ita per illa iura Alex.prędictã theoricam,videlicet q ſubrogatus ſapit naturam ſubrogati,declarat in conſi.107.viſo themate.in 3.col.lib.3. Pro quib. faciũt ea,quæ dicã inferius

in

in q.20.& ſeq.Cũ igitur in Alphonſo ſubrogato deficiat illa qualitas poſſeſſionis triennalis,ceſſabit etiam exceptio iſtius regulæ.Ita dicebant illi quatuor domini.

Alij quatuor auditores tenebant contrarium, videlicet ſubrogatum ad omne ius admitti debere ad exceptionem iſtius regulæ, iam propoſitam in actis, & deductam per defunctum.Quam opinionẽ ita probabant.In primis, quia iſte Alphonſus ſubrogatus fuerat non ſolum ad omne ius ſed etiam ad ſtatum litis,in quo defunctus erat, ac ſi non ceſsiſſet.Et iſta ſubrogatio ad ſtatũ litis & cauſæ, non ſolum ſubrogato de iure communi competit, vt patet in deciſione prima.vt lit.pen.in antiquis.Sed etiam ex ſtylo ſolet collitiganti ab homine ſpecialiter concedi, vt hic conceſſa fuit.Et iſta geminatio plus operari debet, vt videlicet,ius exceptionis in ſubrogatum transferatur. argument.eorum quæ dicit notabiliter Bart.in l.3.§.ſi rẽ, in fine ſecũdæ oppoſitionis.ff.de legatis.3.Præſertim, q: cum ſit ſubrogat⁹ ad omne ius,illa vniuerſalitas videtur comprehendere etiam exceptionem propoſitam,quæ ius bonum appellatur,ſecũdum Bar.in l.1.per illum textum. C.quomodo & quando pars.lib.10.Nam licet ſub indefinita oratione comprehendi non videantur,niſi ea quæ ex propria ſignificatione vocabuli colligũtur, vt in l.quæ ſitum.§.illud fortaſſe.de leg.3.Vbi verò indefinitæ oratio ni additur iſta dictio vniuerſalis,Omnis,nõ ſolum ea quę ſimplex & propria vocabuli ſignificatio affert, ſed omnia alia veniunt,quæ accidentaliter illi rei adhærebant,vt eſt tex.in l.hæres meus.§.1.ff.eod.tit.cum aliis cõcor.vt ſcribit Dyn.in rubrica de reg.iur.lib.6.& Specul.tit.de feud. q.15.Hinc illud vulgare ortum habit,Qui totum dicit, nihil excludit:de quo in l.Iulianus. ff.de leg.3.Et hac ratione videmus,ꝙ licet ſimpliciter ſubrogatus ad ius defuncti,non cenſeatur ſubrogatus ad poſſeſsionem,niſi dicatur:vbi tamen ſubrogatio fieret per verba vniuerſalia, videlicet ad omne ius,vel ſimilia,poſſeſsio cõprehenditur, licet de ea nõ ſit mentio,vt dicit deciſio quinta.vt lit. pẽden.in nouisquam ſequitur Felyn.in rub.de reſcrip. col. 3.& hoc expreſſe tenet etiam Bald.in conſil.436.incip. quidam creditor.in 3.colum.verſi.7.in 3. vol.vt dixi in regula de ſubrogandis.Et hoc adeò verum eſt,quòd etiam ſi lis fuiſſet mota per defunctum, proprio eius nomine expreſſo,adhuc ſurrogatus cenſetur de iure admiſſus in eo

Omnis dictio, vniuerſalis

Poſſeſſio in ſubrogatione quando comprehenditur.

dem ſtatu cauſæ & litis, in quo defunctus erat, vt eſt deciſio. 377. incip. ex hoc inſurerrexit, in nouis.

Cōfirmatur iſta opinio, quia licet ius agēdi nō trāſeat in ſingularē ſucceſſorem, ius tamen excipiendi tranſit, vt latè probat Iaſo. in l. ſeruanda. in 53. colum. nu. 151. C. de iure emphyt. Cū igitur ius excipiendi de iſta regula erat in caſu noſtro iam radicatum in perſonā cedentis, debet tranſire in ſingularem ſucceſſorem ſpecialiter ſubrogatū pro quo videtur eſſe tex. in l. ſi tibi. §. pactum. ff. de pactis. quem ad hoc Alexan. ibi in primo notabili. Iaſ. & Moder. not. Hinc videmus quod licet appellatiōe ſucceſſoris, nō veniat niſi vniuerſalis ſucceſſor, vt Bar. notat in l. ſtipulatio. §. ſicut. ff. de verb. oblig. cum ſimil. vbi tamē agitur de iure excipiendi, ſingularis ſucceſſor appellatione ſucceſſoris continetur, vt dixit, Alexan. in l. quędam §. nihil intereſt. per illum textum. ff. de eden. & tradit Bar. in l. ſi tertius. §. ſi prius. ff. de aqua pluuiali arcenda.

Succeſſoris appellatio.

Præterea pro iſta opinione adducebantur, quæ tradūt Cuman. & Socin in l. 2. § ſanè. num. 7. ff. de except. vbi voluerunt, quòd vbi exceptio nō tranſit in ſucceſſoren, quia perſonaliſſima: ſi tamē propoſita, & deducta fuit per defunctum in iudicio, tranſit in ſucceſſorē, ſicut videmus in illa exceptione, ne quis cōueniatur, niſi inquātū facere poſſit & actione iniuriarum, & iure dicendi nullum, & ſimilib.

Exceptio non tranſit in ſucceſſorem.

Præterea adducebatur etiam, quia per exceptionē propoſitā per defunctū in actis, iam fuerat excluſus iſte Aluarus de Herrera, & perempta fuit intentio eius, quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium poſſeſſo, iuxta not. in c. j. de ord. cog. & tradita per Decium in l. non videtur cœpiſſe. nu. 3. ff. dę reg. iur. Nam idē eſt, nō habere actionē, vel exceptione eſſe repulſum. l. vel intereſt. ff. de reg. iur. Qua ergo ratione Alphonſus deberet abſolui ab Aluaro, ſi actio illi nō competeret, eadem ratione, & ſi exclſus fuit exceptione. Nā ſemel excluſus, ſemper manet excluſus, iuxta ea quę notat Bar. in l. Caſſius circa finem. ff. de ſenat. Et ſemel nullū ſemper durat nullū, & quo ad omnes etiam ſi ceſſet cauſa nullitatis. Dyn. in regula, q ab initio. de regulis iuris, lib. 6. Oldr. cōſil. 706. faciūt quæ notat Bar. in l. ſi poſt mortē. ff. de bon. poſſeſſ. contra tab. & in l. ſi iudex circumuento. ff. de mino. Et ideo finita materia, ſuper qua iudicium fundabatur, illud ſolui neceſſe eſt, vt dicit Bal. in conſi. 121. col. fi. libr. 3. per legem, ſi finitā.

ff.de ſuſp.tuto.Sic etiam dicimus,quòd ſicut ſemel excluſus,perpetuò manet excluſus,vt latè tradit Socin.in cõſ. 63.col.fina.& Bar.in l.fin.ff.ad Tertul.Ita & eadem ratione dicimus,quòd ſemel malus,ſemper præſumitur malus, vulg.capitulo,ſemel malus.de reg.iur.lib.6.ita etiam res ſemel alienata ſemper durat alienabilis. l. pater filius.§. quindecim.de legatis tertio.Sic etiam annalia ad agẽdũ, ſiunt perpetua quo ad excipiendum l.purè.§.ſi ff.de dol. mal.excep. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione,quæ ab actiõe nõ deſcẽdit,vt videlicet perpetua ſit,vt dicit Abb.in c.ſi autem.de reſcrip. cuiuſmodi eſt iſta deſcendens ab iſta regula.Cúm igitur in caſu noſtro ſemel defunct⁹ exceptionẽ regulæ propoſuit,talis exceptio perpetua eſſe debet.Nec poteſt talis exceptio dici noua per ſona ſubrogati,cum ipſe magis videatur inniti, & adhærere exceptioni propoſitæ per defunctum, quàm nouam proponere.Nam ſi poteſt inniti iuri tertij excluſiuo iuris agentis,& pro ſuo intereſſe obiicere in perſonam,& iura aduerſarij,iuxta l.fin.ff.de rei vendic.& deciſ.60.in no.fortius licebit inniti iuri iam propoſito per ſuum authorem Nã aliud eſt de nouo ędere,& aliud antiquo iure ininiti.l. inter ſtipulantem.§.ſacram. ff.de verborũ obligationib. & in capitulo,cõſuluiſſer.de iudæis.facit propriè tex.in capitul.paſtoralis.de excep præſertim,quia ſubrogatur hic Alphonſus.non ſolũ ad proſecutionem ſed ad defenſionem litis & cauſæ.& nulla maior eſt defenſio,quàm perẽptoria exceptio,vt in l.exceptiones.ff.de excep.Et illa verba defenſionis in ſubrogatione poſita,exceptionẽ includunt,quæ defenſio dicitur,vt patet.in l.cũ nondum.& in l.ſiquidem.& in l.ſi quis.C.de except.Et nõ ſolũ iſte ſubrogatus ſimpliciter eſt admiſſus per papam ad proſecutionem & defenſionem litis & cauſę,ſed etiã ad eam,ad quã ipſe defunctus,ſi non ceſſiſſet,admitteretur.Sed clarũ eſt quòd ſi dictus Anton.defunctus poſſeſſor viueret,poſſet proſequi exceptionẽ ſuam iam propoſitã, cum ſit effecta de actis.iuxta.c.quoniam.de probat.Ergo eodem modo,& eius ſubrogatus,vt dicit expreſſe deciſio 10.vt lite pendẽ. in nouis.col.fin.quæ hoc modo argumẽtandi vtitur.Et licet in iſto ſubrogato ceſſet qualitas tiiennalis poſſeſſionis,nihilomin⁹ ex quo ſemel in ꝓpoſitione iſtius exceptionis per defunctũ illa qualitas interuenit,licet poſtea ceſſet,nihilominus actus factus à principio,cum illa qualita

Ædere de nouo.

Defenſio n ll md tor eſt, quã per em. toria excep.

te debet durare, vt eſt gl. notabilis in c.ſtatutũ.in verbo canonicis.& ibi dixi, de reſcrip. lib.6. facit tex.in l. Mela. ff.de alim.leg.& in l.ex facto.§.ſi quis autem.ff.ad Trebellianum.facit etiã quod dicit Fely.in c.cum dilecta.in.14. col.verſi.amplia ſeptimo.de reſcript. Vbi dicit, quòd ſubrogatus, quo ad rem, cenſetur etiã ſubrogatus, quo ad qualitatem adhęrentem illi rei, iuxt.dictum Bal.in l.ſi puella, C.ſi mancip. ita alic.fuerit. faciunt etiam pro iſta parte, quæ dixi.in §.fuerat.in j.notabili.inſtit.de actionibus.

Præterea, quia licet priuilegiũ perſonale extinguatur cũ perſona, vulg.l.in omnibus.ff.de reg.iur.vbi verò tale priuilegium non conceditur abſolutè, intuitu ſolius perſonę ſed mediãte aliqua cauſa, tũc tale priuilegiũ trãſit ad ſucceſſores. de hoc eſt text.in l.non ſolũ.ff.de in integ.reſti. inducendo vt per Dynũ in c.priuilegiũ.de reg.iur.li.6. Ibi ponit exemplũ in minore in quo reſtitutio illi faciẽda eſt ꝑſonalis.l.exceptiones quæ.ff.de exceptio. Tamẽ quia talis reſtitutio minori competit, nõ immediatè propter perſonam ſuam, ſed propter læſionem.l.quòd ſi minor.§.non ſemper.ff.de minori. Sicut exceptio triẽnalis non cõpetit immediatè propter perſonam, ſed propter poſſeſsionẽ triennalẽ: ob eã cauſam illud priuilegiũ reſtitutionis, licet perſonale, tranſit ad ſucceſſores: vt in d.l.non ſolũ, & ita iſtud priuilegium triennalis poſſeſsionis tranſire debet in ſubrogatũ, præſertim in ſubrogatum etiam quo ad poſſeſſionem. Nam poſtquã effectus ille exceptionis propoſitæ iã fuit in eſſe deductus, & ſemel cauſatus, remanere debet etiam ceſſante cauſa, iux.l.ſi.ff. de decur.cum pluribus concor.quæ ad illam legem cumulat Fely.in c.quę in ẽccleſiarum.in 32.colum.verſi.fallit quinto.de conſtit. cum aliis, quæ ſcribit Dynus in c.decet. in 2.col.de regu. iur.lib.6.& Modern.in c. cum ceſſante. de appel. Sed effectus iſtius poſſeſsionis triennalis eſt iam deductus, & cauſatus per exceptionem propoſitã per Antoniũ defunctũ: Ergo debet tranſire in ſucceſſorẽ, quaſi ꝙ iam defunctus perpetuauerit iſtã exceptionem: & ſic per conſequens eã ad ſucceſſorem tranſitoriã fecerit.arg.l.ſi merito.§.ſi volũtate.ff. ſolut.matr. Nam actiones perſonales, quæ aliâs non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores.l.pro hæreditariis.C.de hæred.act.

Cauſatus remanere debet etiã ceſſante cauſa

Actiones perſonales.

Accedit pro iſta opi.quia videmus.quòd ius petẽdi ſupplementũ legitimę, eſt perſonale, cõpetens filio: & tamen

ſi

ſi fili' illud deduxerit,trāsfert ad hæredes.vt latè probat Iaſ.in l.emancipata.col.2.C.qui admit.Et pari modo ius declarandi caducitatem ſemel deductum,tranſit ad hæredes,vt tradit Imol.& cōmuniter Doc.in c.potuit.de loca. & Iaſ.in l.2.col.67. ver.ſecūdo quæro.C.de iur.emphyt. Poſtremo facit,quia in ſubrogatiōe eſt clauſula de ſtatu litis,&cauſę,quæ habeātur pro expreſsis,ſeu exprimi poſſunt.Sed clarū eſt,q̄ iſta clauſula perinde operatur,ac ſi omnis ſtat' cauſæ,in indiuiduo,& nominatim eſſet in ſubrogatione expreſſus,vt in terminis cōcludit Dom.in cōſ. 120.in 2.col.Sed ſi in ſubrogatione dictū fuiſſet,quòd Alphōſus admitteretur ad exceptionē propoſitā per defunctū,ipſe illa vti poſſet:Ergo eodē modo illa vtetur,quādo per illa verba,ꝓ expreſsis habentes,eſt facta ſubrogatio. Iſta ſunt in effectu,quę pro vtraque parte adduci poſſunt, quæ quæſtionem valde dubiā reddiderunt.Quamobrem mandatum fuit per Rotam iterum informari.Et cauſa iterum,atquæ ſæpius,per eundem Reuerend.Dom propoſita,& diſputationibus aduocatorū diligenter diſcuſſa, tādem Rota die 25.Octob.M.D.XXXVIII.& die XI.Decēb. eiuſdem anni,tenuit primam opin.

Clauſula, quæ habeantur pro expreſsis.

Et fundamentū iſtius opin.principale fuit hoc,quia exceptio propoſita per defunctum recipiebat fomentum à triennali poſſeſsione, tanquam à cauſa ſufficiente,vnde ceſſante illa qualitate triēnalis poſſeſsionis, per obitum poſſeſſoris, ceſſauit per conſequens exceptio. Et niſi ad tale ius,quod ꝓuenit reſpectu certæ qualitatis, quis ſpecialiter & nominatim ſubrogetur,in generali ſubrogatione non tranſit.Quia quando eſt diuerſa qualitas in ſubrogato , tunc ſubrogatus nunquam ſapit naturam illius in cuius locum ſubrogatur, vt dicit notab.Alexan in conſilio.107.viſo themate,in tertia columna, libro tertio,vt dictum eſt ſuperius in princ. Quia mutata qualitate priuilegiati,propter quam priuilegium conceſſum fuit,mutatur etiā & ceſſat priuilegiū.l.Titia.§.vſuras. ff.de leg.2. l.cura.§.deficientium.ff.de mu.& hon.tradit Ro.in conſ. 404 in caſu propoſitæ.& Soci.cōſ.150.col.9. verſi.6.con firmatur.lib.1.Vnde qua ratione,ſi ipſemet defunctus,q propoſuit exceptionem regulę,poſt propoſitam exceptionem deſineret poſsidere,non poſſet amplius vti exceptione triennalis poſſeſsionis,iam propoſita eadē. & fortiori ratione,nec ſubrogatus,qui nunquam poſſedit,ꝑoterit illa

Diuerſa qualitas in ſubrogato.
Subrogatus.
Priuilegiati qualitas

illa exceptione vti,quæ eſt propoſita per defunctum.

Nec obſtat,ꝙ ſit ſubrogatus,quo ad poſſeſsionē:quia illud eſt verum, quantum ad facultaem eam capiendi.Sed non eſt ſubrogatus ad triennalem,neque ad exceptionē reſultantem ex ea: quia illa non tranſit in ſubrogatum. Nam quando lex requirit actum cum qualitate,non ſufficit deducere actum,niſi & qualitas deducatur,l.Fulcinius §.cum autem vbi Bart.ff.quib.ex cauſ.in poſ.eat.& in no. caſu tradit Bar.Caſſaneus,in cōſuetud.Biturigum.fo.141. col.2.facit quę dixi s.q.21.Sicut videmus in nūtiatione noui operis,quæ datur prætextu poſſeſſionis vt dicit Bar. in l.1.ff.de oper.no.nunt.Et tamen ſi poſſeſſor ꝓpoſuerit nuntiationem in iudicio,eo mortuo,illa nō tranſit ad ſucceſſorem neque ad hæredes,quia eſt perſonalis,& extinguitur cum perſona,vt tradunt omnes in l.non ſolum. §. morte.ff.de oper.no.nun.Sicut etiam ius declarandi libellum obſcurum,datum per dominum non tranſit in procuratorem generalem.vt tenet Bar.& communiter alij. in l.inter ſtipulātem.§.ſi Stichum.ff.de verb.oblig.Ratio redditur ibi per Bar.quia declaratio eſt perſonaliſſima, quæ non tranſit etiam in ſucceſſorem,licet ſucceſſor & procurator reputentur eędem perſonę cum domino. Ita hic exceptio iſti⁹ regulæ naſcitur ex fonte poſſeſſionis triennalis.Mortuo igitur poſſeſsore extinguitur cum perſona,quia talis exceptio eſt perſonaliſſima. Adeò enim illa excep.adhęret illi qualitati poſſeſſionis triennalis,ꝙ ſicut corpus non poteſt vno momento,ſine anima ſubſiſtere: ita neque exceptio iſtius regulæ ſine triennali poſſeſſione. Hinc videmus,quòd priuilegium conceſſum alicui,ratione alicuius profeſſionis,vel officij,eatenus durat, quatenus durat officium.l.maximarum.& ibi notat.Bar. C.de excuſ.mu.libr.10.& in l.ſub prætextu.C.de ſacroſanct.eccle.& in l.ſemper.& vtrobique Barto.ff.de iur.immun.tenet Felyn.in c.clerici.in 2.col.de iudic.Ita ceſſante triennali poſſeſsione,ceſſat priuilegium,arg.c.abbate.de verb. ſign.& in cap.ex parte.& in c.licet,de decim.

Lex requirens actū cum qualitate.

Priuilegium conceſſum alicui ratiōe profeſsionis.

Non obſtāt modo,quę in prima propoſitione cauſę per aliquos Dominos in contrariū allegabantur,videlicet,vniuerſalitas iſtius ſubrogationis per verbū omne ius,& geminatio verborum eius,&c.Quia illa omnia operātur effectum ſuum in ſubiecto bene diſpoſito,aliàs verò verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur,vt eſt tex.& ibi nota.

gl.

gloſſ.in capitulo.1.de conſtit.& in l. prima. C. de ſacro ſanctis eccle. Et de geminatione eſt gl.in l. lecta ibi, rata & firma.ff.ſi cer.pet.& tradit latè.Fely.in cap.ſedes.in 3 col.de præſcrip.Cum igitur ſubrogatus non ſit ſubiectum habile in quo repræſentari poſſit exceptio iſtius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triennalis poſſeſsoris,cui adhæret exceptio regulæ.& in ea quieſcit ſicut piſcis in aqua:meritò illa verba ad omne ius, etiam millies geminata,non poterunt in eo inducere prædictum effectum. Intelligitur Alphonſus ſubrogatus ad omne ius ipſius beneficij quod vigore alicuius tituli defuncto cõpetebat, quod in ſubrogato cedere poteſt.d,l.cum in fundo. §.ſi fundus. & dicta lege. 1.§.ſi quis autem. *Vniuerſalia ad habilia reſtringuntur.*

Nec obſtat,quòd ſit ſubrogatus etiam quo ad poſſeſſionem:quia,vt dixi intelligitur de poſseſſione iuris,nõ facti, quæ requirit apprehenſionem.l.cum hæredes.ff.de acquirend.poſſeſ. Vel reſpõde quòd eſt ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ reſpectu facultatis apprehendẽdi,vt ſuperius dixi. Et hoc ratione conſiſtit,quia poſseſſio quæ in facto conſiſtit,non poteſt ipſo iure de vno in alium tranſire ſine apprehenſione.vulg.d.l.cum hæredes.ff.de acquir. poſ.Et facta apprehenſione illa non eſt eadem poſseſſio, quam habebat defunctus,ſed noua vt dicit Bar.in l.rem alienã, col.penult.ff.de pign. act.& tenet Socinus. in l.1. §. hæc quæ de ſeruis.in fine.ff.de acquiren.poſſeſſ.Imo ſi eſſet etiam ad poſſeſsionẽ fact: ſubrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de poſseſſione triennali,quæ requirit expreſsam & indiuiduam mentionem,adeò quòd non includitur ſub quibuſcunque verbis generalibus,& prægnantibus,vt dixi in procem.reg.q.5.Et per hoc euitatur deciſio 5.vt lite penden.in no.cum ſimilibus. *Poſſeſſio.*

Nec obſtat,quòd ius excipiendi tranſit in ſucceſsorem. quia verum eſt,quãdo illud ius excipiendi naſcitur ex re quæ tranſit in ſucceſſorem:Sed hic exceptio nõ naſcitur reſpectu beneficij,ſed triẽnalis poſseſsionis quæ extinguitur cũ defuncto,& ideo non tranſit in ſucceſsorẽ,arg.d.l. cum hęredes,ff.de acqui.poſ.præſertim cum in beneficialibus nõ datur ſucceſſio, ſed in ſubrogato creatur nouum ius,ex conceſsione papæ vt not.Ioannes Andreas in capitulo.2.vt lit.penden.lib.6, & latius in quæſtione pręcedẽti.& ideo tex.in d.l.ſi tibi.§.pactum.cũ ſimilibus loquentibus in materia profana,quæ eſt multum differens à beneficiali

neficiali,non faciunt ad propoſitum.

Non obſtat etiã,q̃ Aluarus de Herrera actor,iam ſemel per defunctũ fuerat excluſus per exceptionem iſtius regu lę:ergo ſemel excluſus,ſemper manet excluſus,&c. Quia reſpondetur illam doctrinam eſſe veram, quando durat cauſa excluſionis:ſecus autem,ſi excluſio fiat reſpectu ali cuius cauſæ,quæ ceſſat. Nam tali caſu,ceſſante cauſa excluſionis,ceſſat excluſio. Vnde ſicut ſemel approbatus,ceſ ſante cauſa approbationis,poteſt reprobari,vt dicit Abb. & Moder.in cap.cum venerabilis.de exceptio. Ita & repro batus ſemel & excluſus poteſt ceſſante cauſa admitti &ap probari,vt tradit Fel.in cap.præſentium de teſtib. Et facit tex.in capit.penulti.21.quæſtione vltima.

Excluſus ſemel ſemper manet excluſus.

Nec obſtat,quòd res ſemel conceſſa ſemper manet cõ ceſſibilis.d.§.quindecim.quia ad illam theoricã reſpõdet Alexã.in l.1.col.penul.ff.de officio eius. Et Paulus de Ca ſtro in l.voluntas.circa fin. C.de fideicom. Decius conſil. 83.in fin.& idem Decius in cap.ſi pro debilitate, in 3.col. de offic.de lega.& ibi vide.quia faciunt ad propoſitum.& Franc.Curtius in tract.feud in ſecunda parte.q.4.col.fin. Per cuius dicta Rota de hoc menſe Febr.M.D.XL.in vna Bon.nullitatis emphiteuſi, coram R.D.Ioan. Mohedano concluſit,rem emphiteuticam eccleſiæ ſemel cum ſolennitate alienatã, poſſe denuo alienari ſine aliqua alia ſolẽnitate.ex quo iam ſemel effecta fuit alienabilis. Et q̃ pa pa hic voluerit admittere ſubrogatum ad ius excipiendũ patet ex verbis ſubrogationis,quæ tantum concedunt ꝓſecutionem & defenſionem cauſæ & litis ſubrogato. Sub quibus verbis exceptio non comprehenditur, præſertim in materia odioſa & ſtricta,qualis eſt ſubrogatio,vt patet in cap.1.& 2.vt lite pendente,lib.6.& in regula de ſubrogandis. Nam papa dedit d.Alphonſo ſubrogato proſecutionẽ,quæ pro actione interpetrari debet.vt patet inſtit. de act.in prin. Et defenſionem,quæ etiã diuerſa eſt ab exceptione,vt eſt gl.& tex.in cap.1.de lit.conteſt.lib.6.quã ibi communiter ſequuntur Doct.& Abb.& Moder.in rubri.de excep. Et licet appellatione defenſionis,latè ſumpto vocabulo aliquando veniat exceptio : in materia tamen odioſa,vel propria,& ſtricta,exceptio non cõprehenditur:vt dicit domi.in d.c.1.& eſt communis opin. Et per hoc eſt reſponſum ad text.in d.l.cum nondum.& l.ſi quidem.allegatis in contrarium,in parte affirmatiua.

Res ſemel conceſſa.

Appellatio defenſionis.

Non

Non obſtat text.in d.l.non ſolum.ff.de integ.reſtit. cũ aliis exemplis ſuperius allegatis:quia ad illa reſpondetur. & primo,quantum ad beneficium reſtitutionis in integrũ ideò illud trãſit in ſucceſſorem: quia eſt in rem ſcriptum, vt tradit Dynus in regula,priuilegium.de reg.iur.lib.6.Et eodem modo ius petendi ſupplementum legitimæ, non eſt ius fundatum in perſona ſed in potentia ſuitatis,quæ operatur tranſactionem, vt ibi declarat Iaſo. Nec in prædictis caſibus fit tranſlatio in ſucceſſorem ſingularem, ſed in hæredem vniuerſalem,qui reputatur eadem perſona cum defun&o:non autem particularis ſucceſſor, qui non reputatur eadem perſona,vt dicit Bal.in cap. 1.in 3. notabil,qui ſucceſ.feud,dar,tenen.Et ideo in illis non habet locum dictum Iaſonis in d.l.emancipata.Nec minus obſtat,quod dicebatur de iure caducitatis. quia illud eſt ius reale,merito ad hæredem transfertur. Et finaliter, vt dixi, ex materia profana male arguitur ad beneficialem, in qua termini ſunt omnino diuerſi.

Non obſtat etiã.ꝙ qualitas,quæ ſemel in actu interuenit,licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinetur,vt in dicta gl.canonicis.cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.cum aliis ſuperius allegatis:quia ad illud motiuum reſpondetur ꝑ tripliciter.primo,quòd illud dictũ non procedit, quando qualitas in actu requiritur per viam cauſæ finalis:qa tũc, licet actus ſit in eſſe deductus.ſi tamen poſtea ceſſet illa qualitas,ceſſat effectus,vt hic. Secus quando qualitas interuenit per modum demonſtrationis vel conditionis.vt in dicta gloſſ.canonicis,& in d.§.ſi quis autem.& ita declarat Bal.in l.humanitatis.in vltima oppoſitio.C.de im pu.& aliis ſubſtitut,Vel ſecundo reſponde,contrarium ꝓcedere,niſi qualitas reqſita in actu,ſit talis,quæ in ſe habeat tractũ ſucceſſiuũ,vt eſt hic triennalis poſſeſſio: quia tali caſu nõ ſufficit,quòd qualitas interuenit à principio in actu,niſi illa qualitas perſeueret vſque ad finem, iuxta tex.l.ſemper.§.negotiatores.ff. de iure immu.glo. igitur in dicto.verſicul.canonicis.cum aliis allegatis,procedunt quando qualitas requiſita non habet tractum ſucceſſiuũ. Et ideò Imol.in cle.2,de reſcrip.dicit,quòd ſi qualitas habet ſe per modum cauſę permanentis,ea ceſſante ceſſat diſpoſitio.Secus ſi per modum cauſæ principiantis,aut inuantis vel habilitantis. Hinc eſt quòd ſi conditio habeat tractum ſucceſſiuum,nõ ſufficit eam momento temporis

Qualitas in actu interueniẽs.

Qualitas in actu requiritur.

impleri

impleri.l.mœuia.§ 1.ff.de ann.leg.l.ſi qs ita legauerit.ff, de cõd.& demõ.tenet Alex.cõſ.43.lib.3.Vel tertio illud dictũ procedit,niſi ceſſante qualitate ſuccederet cõtraria qualitas,quæ deducat actũ ad eũ ſtatũ,à quo incipere nõ poſſit,vt hic,&in l.pluribus.ff.de verb.obl.Nam in ſubrogato ſuccedit contraria qualitas:nã defunctus erat triẽnalis poſſeſſor,iſte ſubrogatus nõ.Cũ igitur ſint illi duo ſtatus diuerſi,meritò dicẽdũ eſt in ſubrogatũ exceptionem non trãſire.Et ita limitant Moder. Auinionen.in l.ex facto.in 7.col.ff.de vulg.& pup.Itaque ex omnibus iſtis,iſta firma & vera concluſio reſultat,quod exceptio iſtius regulæ,ſiue ſit per defunctum propoſita,ſiue nõ ſit,nõ transſit in ſubrogatum,niſi ſpecialiter illi concedatur à papa,prę ſertim cũ exceptio iſtius regulæ ex quo eſt, perpetuò eſt odioſa,impediens ius bonum per actorem deduci, quod de iure communi etiam ſi per mille annos eo vſus nõ eſſet,ſua negligentia nõ amitteretur,vt dicit Barto.in l.ſolent.§.fi.ff.de offi.proconſ.ſequitur Iaſon.in l.j.in penul. colu.C.de ſeruis fugit.Et illud dictum Bartol.ſequutus eſt Rota,in vna Gebẽnen. pro cardinali Anconitano.3. Iulij. M.D.XXXI,coram D.Camillo,ad limitationẽ dictorum Abbatis in c. contingit de dolo & contum. vt dixi in regula de non tol,ius quæſ.q.1.

Tractatus ſucceſsionis.

Nec obſtat etiam,quòd per clauſulam,cuius litis ſtatus habeatur pro expreſſis, vel per ſimiles clauſulas generales,cenſeatur facta indiuidua mentio : quia illud procedit,reſpectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem reſpectu decreti iſtius regulæ:quia non cenſetur ſublatũ ꝑ clauſulam,quorum tenores,vt adnotauit Reuerẽdiſ.D.Iacobus Simonetta,in vna Caurien.portionis,vt meminit dominus Guliel.in collectaneis nouarum deciſionum ſuper iſta regula,vel melius,illa verba concernũt ſtatum & merita cauſæ,circa ordinatoria iudicij:ſecus autem eſt reſpectu exceptionis triennalis,quæ poſſeſſionẽ requirit.

Triennij regula.

QVAESTIO XV.

QVAERO,nunquid triennium iſtius regulæ currat cõtra minorem.14.annorum,& vtrum minor etiã exceptione iſtius regulæ defendatur?

SOLVTIO.Videtur dicẽdum ꝙ ſic,ex eo,quia videmus quòd in actionibus prætoriis,quæ olim & hodie finiũtur anno,præſcriptio currit cõtra minores abſque ſpe reſtitutionis,vt declarat notabiliter Paul.de Caſtr.in l.fi.col 2.

C.in

C.in quib. cauſis in integrum reſtit.non eſt neceſ. Et eſt communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari modo videmus, ꝙ tempus triennij, quo durat inſtantia cauſæ principalis,de quo in l.properandum.C.de iud.currit etiam minori,nec datur reſtitutio, niſi in certo caſu,videlicet, in ſubſidium quando tutor vel curator effecti eſſent non ſoluendo,vt not.omnes docto.in l.properandum.§.penul.& Bar.in d.l.fi.col.1.in.17.oppoſ. Et hoc procedit etiam in inſtantia ſtatutaria,quæ pari modo currit contra minorem,vt not.Alex.in conſi.42.inſpecto proceſſu, in.4.volu. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum,quod eſt decēnium.auth.hodie.C.de appel.Idem in tempore appellationis proſequendæ,quod eſt annus,& ex cauſa biennium.c.ex ratione.de appel. Nam iſta tempora currunt minori propter rigorem iuris conſeruādum vt habetur in authen.de appel.& intra quæ tempora,not. glo.in l.auxilium,in verb.ceſſauit.ff.de mino.Sicut etiam currunt tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ,ac non numeratæ dotis, vt in l.contractibus.in princ.cum glo.petituras.C.de non num.pecu.& in auth.ſi minor.C.de temp.in integ.reſt.pet.

Quæ tempora currant minori propter rigorem iuris conſeruandum.

Et vt propius accedamus ad regulam,omnis præſcriptio ſtatutaria,quæ videtur ſimilis iſti de qua loquimur,ſecundum communem opin.currit contra minores,vt eſt opin. Inno.communiter approbata in c.conſtitutus,de reſtit.in integ.quam multum ampliant & declarant Moder.in tracta.præſcrip.in prima parte.6.principalis. fol.65. Et vltra ipſos eam latius comprobat & diſcutit Io. Igneus in repet.l.dudum.in.5.& 6.col.C.de contrahen.emp.& plures alij,quos breuitatis cauſa non refero.

Præſcriptio omnis an currat minori.

Et pro iſta parte facit,quia minor in beneficialib.reputatur maior.c.ex parte.de reſt.ſpo.c.ſi annum. de iud.lib. 6.ſed contra maiorem obſtat exceptio iſtius regulæ,ergo pariter etiam obſtabit minori.

Minor in benefi reputatur maior.

Quid dicendum? Arbitror hoc caſu diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus eſt quando minor agit de damno euitando.vt quia non habet niſi vnum beneficium, quod forte cum alio permutauit,& illo euicto beneficium quod dedit,ab alio triennio poſſeſſum fuit.Nam tali caſu,licet de rigore iuris obſtaret iſta exceptio triennalis per iſtam regulam inducta,per ea quæ dicit Inno. in d.c. conſtitutus. qui loquitur indiſtinctè, ſiue agatur de damno euitando,

Interpretatio de damno euitando.

ſiue de lucro captando, vt reſciunt Moder. in d.tract.præſcrip. Tamen de æquitate, quæ in Rota multũ attenditur in materia beneficiali dicendum eſſet contrarium: quia vbi agitur de damno euitando debet fieri ſtrictior interpretatio, ne aliquis iniuſtè dãnum patiatur, vulg.l.fi.§.in computatione.C. de iu.delib. & ita in ſpecie tenet Bar.in d.l.fi.C.in quib.cau.in integ.reſt.nõ eſt neceſ.& in l etiam ff.de mino. vbi dicit quòd iura inducẽtia ſimpliciter præſcriptionem contra minores, ſi agitur de damno euitãdo & de tollendo iure quęſito, cenſetur in talib.iuribus ita indiſtinctè & generaliter loquentib.excepti minores, & comprehenſi ſolum maiores per rationem d.l.fi.ſed in caſu regulæ noſtræ generaliter loquente agitur de iure quæſito tollendo.ideo à tali ſtatuto generaliter loquendo excluditur minor. Nã ſi contrarium dicimus, maxima ex hoc minori læſio infertur, qui fortè non habebat aliunde vnde ſe aleret.quàm ex illo beneficio, quod ſimplicitate, aut ignorantia quadam dimiſit ab alio per triẽnium poſſideri. Cõueniens igitur eſt vt reſtituatur ad agendum, & illa verba regulæ, ibi, nequeant moleſtari, non comprehẽdant iſtum caſum. Nec obſtat quòd minor in beneficialib.reputatur maior: quia nõ facit quominus reſtitui debeat, vt apparet in eccleſia, quæ licet poſſet agere, & hoc rſepectu reputetur maior, tamen ſi decipiatur, reſtituitur vt minor. c.1.& 2.de in integ.reſt. Et probatur in clem.prima de in integ. reſt.vt ibi not.docto. Et iſto caſu conueniens eſt, vt minoribus ſubueniatur, quos eccleſia protegit, vt ſimplicitati eorum venia tribuatur. vt in c 1.87. diſtinct. & argu.tex. in c.vniuerſorum.de rerum permut.

Secundus caſus eſt vbi agitur de lucro captando: & tali caſu quia minor enormiter non læditur, iſtius regulæ exceptio procedit contra eum. Exẽpli gratia. Ponamus minorem plura beneficia habere, & ex vno poſſe cõmodè viuere, certe non videtur hoc caſu per diſpoſitionem iſtius regulæ lædi, ſed potius exonerari ab adminiſtratione.præſertim quia regula iſta non excludit minorem perpetuo, neq. eius gratiam annullat, ſed eam ſuſpendit viuẽte duntaxat poſſeſſore. Nam regula iſta nihil tribuit poſſeſſori præter nudam exceptionem. Et quod dictũ eſt de plurib. beneficiis, idem eſſet dicẽdum de vno, quãdo illud nõ magis oneroſum eſſet minori quàm vtile: quia tali caſu non reſtitueretur aduerſus diſpoſitiõem iſtius regulæ, quæ fun-

datur

datur in graui læſione,iuxta dictum Bar.in d.l.etiam,vt in c.1.de in integ.reſt.& Specu.eod.tit.§.quælibet,ver.quid ſi minor. Et iſtam diſtinctionem in terminis iſtius regulæ tenet doctiſſimus Gloſſator concil.Baſil.tit.de pacifi.poſ. poſito in pragmatica Franciæ,in verb.impedimēti,col.fin. Neſcio tamen quid de hoc caſu teneret Rota: quia de rigore dictum Inno.in d.c.conſtitutus,cōmuniter approbatur, quòd contra minorem omni caſu currat præſcriptio, ſed de æquitate procedit doctrin.Bal.in d.l.fi.& d.l.etiam quam ſequitur Abb.in d.c.conſtitutus. & plures alij quos cumulat ille Moder.in l.dudum.qui pro Bar.quædam iura allegat,& ſecundum illam opin.fuit iudicatū in Parlamēto Franciæ,vt refert Guido papæ deciſ.31. Vtrum autem minor poſſidens beneficium curatum ſine diſpenſatione exceptione iſtius regulæ defendatur,Rota die.15.Martij 1538.in vna Lucana archipresbyteratus coram me concluſit,quòd ſic,pro Syluestro Gilio contra Accōtium Vanulium.Ratio fuit,quia regula defendit omnem clericum inhabilem cum titulo colorato triennio pacifice poſſidentem,exceptis duobus caſibus expreſſis in regula, vnde exceptio illorum duorū caſuum firmat regulam in caſibus non exceptis.c.2.vbi Abb.de coniug.lepro.

Præſcriptio cōtra minorem omni caſu currit.

Minor poſſidens.

QVAESTIO XVI.

QVAERO, Nunquid totū triēnium ad quod hodie redacta eſt alleg.Lapi 89. debeat eſſe cōtinuum tēpore primi reſignatarij quo ad hoc,vt præſumatur retroceſſio:an vero ſufficiat ꝙ continuetur pro parte tempore primi,& ꝓ reliqua parte tēpore ſecūdi reſignatarij?

Triēnium nūquid totum, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus ventilatur modo in Rota coram R.P.D.Marcello electo Marſicano in cauſa Leon.canonicatus,in qua præſupponitur, quod quidam Ioan. reſignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioan.reſignans poſtea in poſſeſsione per duos annos manſit Iacobus reſignatarius,antequam Ioānes reſignans triēnalem poſſeſsionem compleret, in fauorem Gulielmi reſignatarij,& idem Ioann.primus reſignans adhuc in poſſeſsione manēs,poſſeſsionem ſuam pacificè etiam tempore iſtius Gulielmi ſecundi reſignatarij cōtinuauit vſq. ad completum triēnium,& deinde moritur:per cuius obitū quidam nomine ſuo canonicatū prædictum impetrauit,& dictum Guliel.2.reſignatarium, qui iam ſe in dicto beneficio intruſerat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de reſigna-

tione ſibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatum per reſignationem dicti Ioan. Impetrãs replicat. quòd reſignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus reſignãs mãſit poſt reſignationẽ, quam fecit, in poſſeſſione, & pacificè poſſedit per triẽnium, in qua poſſeſsione fuit mortuus: & ſic intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in poſſidente retroceſſionẽ per lapſum triẽnij præſumit, & per cõſequẽs canonicatus per obitũ dicti Ioan. dicitur vacare. Gulielmus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi reſignatarij, nec tẽpore ſuo continuo triennio, ſed interpollato poſſedit, biennio, videlicet, antequam reſignaret Iacobus in Gulielmũ, & per alium annum tẽpore ipſius Gulielmi. Itaque tẽpore vtriuſque poſſedit per trienniũ ſed non tempore alterius. Dubitatũ fuit, nunquid trienniũ, de quo loquitur iſta regula, debeat eſſe continuatum tẽpore vnius reſignatarij ad effectũ allegationis Lapi.

Dicebatur ex vna parte nihil referre, quod triennium, ad quod hodie redacta eſt dicta allegatio Lapi cõtinuetur, ſiue tẽpore vni⁹ reſignatarij, ſiue plurium. Ratio redãdebatur: quia, allegatio Lapi videtur ſolum requirere duo. Primum eſt, quòd primus reſignãs per illud trienniũ fuerit tẽtus, & cõmuniter reputatus pro canonico, iuxta deciſ. Egidij. 645. & Petr. de Ancha. conſi. 117. Secundo, ꝙ fuerit toleratus per illud tempus ab ordinario: quia ex illa tollerãtia præſumitur retroceſsio. Nam ex quo ordinarius ex neceſſitate ſui officij tenetur ſingulis annis inquirere, an poſsidentes habeãt canonicũ titulum in beneficiis, iuxta vulg. c. ordinarij, de offi. ord. in 6. certe ſi iſte Io. primus reſignans nõ habuiſſet retroceſsionẽ, nõ toleraſſet eum. & iſta ratio patientiæ ordinarij militat, ſiue ſit vna reſignatio, ſiue plures, prout in ſimili, aliàs determinauit Rota in quadã cauſa, de qua meminit D. Guliel. Caſſiod. in collect. deciſ. ſub tit. de cau. poſſ. & proprie. deci. 2. Quo loco voluerunt domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, ſiue ſit vnus impetrãs, ſiue plures. Cũ igitur dicta alleg. fundet ſe in tolerantia ordinarij, & nõ in negligentia reſignatarij petentis poſſeſsionẽ, meritò videtur concludendũ beneficiũ vacaſſe per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo ſuperuenienti poſt triennium.

Ordinarius.

Poſtremo pro iſta parte adducebatur vnũ motiuũ ſatis coloratũ ad probandum quòd negligẽtia reſignatarij nõ erat in conſideratione, ſed ſolum patientia ordinarij. Nã

ponamus,

ponamus,quòd Ioãnes reſignaſſet ſimpliciter in manib. ordinarij,& ſtetiſſet per triẽnium in poſſeſsione,certũ eſt quòd lapſo triennio,habet locum allegatio Lapi. Et tamẽ ibi non conſideratur aliqua negligentia reſignatarij, cũ nullus ſit reſignatarius,quia in manibus ordinarij nõ pótest fieri reſignatio in fauorẽ certæ perſonæ ſine vitio ſimoniæ,licet ſec⁹ corã papa,vt tradit Fely.in c.audientiã. el 2.ver.tertia cõcluſio,de reſcrip. Sola ergo patientia ordinarij cũ lapſu triẽnij hoc operatur,vt nouus titul⁹ creetur. Perſona igitur reſignatarij nõ eſt in conſideratione.

Reſignatio in fauorẽ certæ perſonæ.

Tamen prædictis non obſtantib.cõtrarium fuit per dominos concluſum in prædicta cauſa Leon. canonicatus. 23.Nouẽb.M.D.XXXIIII.& inter alias rationes, quæ tã inter aduocatos Guliel.quàm per dominos fuerunt in relationibus allegatæ,fuit vna concludens,& ad quam legitimè nõ poterat reſpõderi,videlicet,quòd in allegatione Lapi,quo ad propoſitũ noſtrũ,neceſſariò debet cõſiderari non ſolum patiẽtia ordinarij,ſed etiã negligentia reſignatarij,ex eo,quia dicta allegatio fingit,ſeu præſumit poſt lapſum triẽnij retroceſsionẽ,nõ antè,ſed iſta retroceſsio non poteſt habere locũ,niſi detur extremum. Nã retroceſsio præſupponit cedentem & ceſsionariũ Requiritur ergo perſona reſignatarij.Nã ſine ipſo retroceſsio fingi nõ poteſt,& quãdo eſt lapſum triẽniũ, iam reſignatarius nõ habet quid retrocedat, cũ ante triẽniũ in aliũ ceſſerit,quod facere potuit,quia intra trienniũ allegatio Lapi nõ procedit,& in caſu noſtro quando locũ habere poterat,videlicet, poſt triẽniũ deficit extremũ in quo fingatur & fundetur retroceſsio,cũ reſignatari⁹ nullũ ius habet,ꝙ verè cedere poſsit etiã ſi vellet,vnde ſi ceſsio vera nõ poſset poſt triẽniũ habere locum, ergo neque ficta, quia vbi nõ poteſt habere locũ veritas,nec fictio.l.qui ad certũ.ff.locati.Nec minus allegatio Lapi procedit cõtra ſecũdum reſignatariũ,quia ille adhuc eſt in tẽpore petendi poſſeſsionẽ infra quod primus reſignans moritur. Itaque ea ratione ficta allegatio Lapi nõ obſtat primo reſignatario,nec ſecũdo,tũ etiã quia allegatio Lapi,quæ eſt de ſe rigoroſa,etiã loquitur in poſseſsione decẽnali,quæ propter reductionẽ factam ad trienniũ, interpretatione Rotæ, facta eſt magis exorbitans & dãnoſa,quo caſu ex quo ſimpliciter loquitur de reſignatario debet in dubio intelligi de primo.arg.l.bonés.§.hoc ſermone.ff.de ver. ſign.

Veritas, nec fictio poteſt habere locũ.

ſignificat. prout in notabili caſu tradit Gloſſator ſuper regula prærogatiuarum expectantium in 5.parte.& Egid. deciſ.626.incip.ſuppoſitis.ſicut per eandẽ rationẽ fuit intellecta per dominos regula de publicãdis reſignatio.quę etiam intelligitur de prima reſignatione,& non de ſecũda,vt ibi dicã. Vnde ex quo ex quadam ſtricta interpretatione dicta allegatio Lapi,quæ requirebat decennium,reducta eſt per Dominos ad triennium,non debemus ſpecialia multiplicare,vt extendatur ad ſecundum reſignatarium,per ea,quæ dicuntur in l.1.C.de dot.promiſ.

Non obſtant ea,quæ ſuperius dicta ſunt in contrariũ: quia ad ea ex prædictis patet ſolutio:quia in dicta allegatione Lapi duo requirũtur copulatiuè, videlicet,poſſeſſio triẽnalis pacifica cum tolerãtia ordinarij & reſignatarij, aliàs autẽ ceſſante negligẽtia reſignatarij retroceſſio fingi nõ poſſet. Et per hoc reſpondetur ad illud vltimũ motiuũ,in quo dicebatur de reſignatione facta in manibus epiſcopi,vbi nõ erat aliquis reſignatarius,& tamen in tali reſignatione habebat locũ dicta allegatio Lapi:q̃a reſpondetur,q̃ illo caſu nõ præſumitur retroceſſio,cũ illa pręſumi nõ poteſt,vt dixi,abſq; pſona reſignatarij,ex quo naſcatur tãquã ab extremo à quo,& ſic ſumus extra allegationẽ Lapi:ſed ibi fingitur tantũ nouus titulus,non retroceſſio,& ſic erit caſus diuerſus à noſtro,quia allegatio Lapi ſolũ fingit retroceſsionẽ in caſu in quo eſt reſignãs & reſignatarius,prout in quæſt.iſta cui nõ adaptatur prædictum extremũ. Nec obſtat, quòd triennalis poſſeſsio tempore iſtorum duorum ceſsionariorum,debet coniungi:quia reſpondetur,quòd in materia ſtricta,& in præſcriptionibus tempora nõ coniunguntur,vt dixi in regula de annali,per ea quæ probat Decius in l.ſi idẽ ff.de iuriſ.om. iudi. Et dicã inferius in 20.quæſt. Præterea,quia allegatio Lapi,quæ loquitur de tẽpore,debet in dubio intelligi de continuo,& nõ interpollato,vt dicit Abb.in c.ſi.de elect.& in c.ad apoſtolicã.col.1.de regu.& Iaſ.in l.ſi ſtipulatus eſſem.ff.de verb.ob.& Lapus allegat.7. in 4.col.cũ concord.vt ſcribit Bart.in con.vltimo, poſito in fin.conſi. Alexan.in 4.vol.vt dixi in dictis locis. Et hoc notiſsimũ eſt,quòd quando lex ſimpliciter,& indefinitè facit mẽtionẽ de tẽpore,debet intelligi de cõtinuo momento ad momentũ,& nõ de interpollato,vt tradit Ang.in cõſi.404. in 4.col. Et ita iſta regula,quæ de triẽnio loquitur,intelligitur

Tempora cõiunguntur in materia ſtricta.

gitur de cõtinuo,& nõ interpollato, vt apparet manifeſtè in decreto cõcilij Baſilien. à quo ſumpta eſt iſta regula, vbi expreſſe dicitur de triennio continuo.& ibi not. glo.

Tamẽ nõ facerẽ vim in hoc de cõtinuo in caſu noſtro, ex eo, quia ſatis poteſt dici triennium cõtinuũ, quod nõ fuit interruptum, licet fuerit tẽpore plurium continuatũ, & ad effectũ iſtius regulæ talis poſſeſsio triẽnalis ſufficeret, nõ autẽ ſi fuiſſet interrupta, vt declaro in d.q.20. licet quo ad effectũ dictæ allegatio, Lapi hoc de triennio cõtinuo cõſideretur propter diligentiam, vel neglĩgẽtiam reſignatariorũ, in quib. principaliter fundatur prædicta deciſio. Sed dices tu, quid facit iſta queſtio ad iſtam regulam? *Allegat. Lapi.*

SOLVTIO. Nihil ferè, niſi ꝙ præſtat quandam lucem dicendi, vt ex hoc appareat differentia triẽnij iſtius regulæ, & alegat. Lapi. Aliam differẽtiã vide ſup. in fin. 10. q. Et eſt vlterius aduertendum, quòd d. allegat. Lapi. nõ ſolum hãbet locũ in fictione retroceſsionis, quæ fomentũ capit e reſignatione prius facta, ſed etiam in quocunque iure, abſque aliqua ceſsione præambula, vt exemplum poni poteſt in cauſa Vrbeuetan. archipreſbyteratus, quæ modo pendet, in qua voluit Rota de menſe Nouembri & Decembri M.D.XXXIX. coram D.R. Ioan. Paulo, quòd ex quo Sanctiſ. dominus noſter Paulus III. qui dũ eſſet Cardinalis, acceſſum & regreſſum habebat per ceſſum vel deceſſum, vel quamuis aliam amiſsionem, &c. ad dictum archipreſbyteratum poſſeſſum, per quendam Bernardinum d Aquapendente, permiſerat. poſtquam regreſſui locus erat propter aſſecutionem alterius incompatibilis. d. Bernardinum per triennium ſcienter & pacificè poſsidere, quòd eo mortuo ſucceſſor poteſt illum excludere aegat. Lapi, quia præſumitur quod papa quando erat cardinalis caſſauerat regreſſum. Et ſic vides, ꝙ illud quod dtũ eſt de retroceſsione, habet locũ in caſu omiſſionis iris, vbi retroceſsio habere locum nõ poteſt. Et hoc idẽ præteritis annis, tenuit Rota in vna alia Neapolitana prochiali, corã R.D.M. Antonio, vt recordati fuerũt Domini in qua iudicauit cõtra Ioã. Bap. Baldaſsinũ, qui propter dictã alleg. perdidit regreſſum. Et dicta alleg. non ſolum præſumit ceſsionem vel retroceſsionem, aut ceſſationẽ, ſeu inſtinctionẽ iuris, ſed etiam operatur & fingit ſucceſsionem, ad effectum, vt regreſſui locus ſit, vt voluit Rota in vna Burgen. canonicatus de Veruieſca, corã

me, de menſe Nouembri M.D.XXXIX. vbi pẽdente lite inter Io. de Lerma, & Frãciſcum de Peſquera, dictus Ioan. reſignauit dictum canonicatum in fauorẽ Aluari, de Sancta Cruce: remanſit tamen in poſſeſſione. Poſtea dictus Franciſcus, habita prius ſentẽtia cõtra Io. de Lerma, ceſſit etiam ius, quòd habeat in dictum Aluarum, reſeruato ſibi regreſſu per obitum vltimi poſſeſſoris. Accidit, quòd d. Io. continuauit poſt dictas ceſsiones poſſeſsiõẽ ſuam per ſex annos pacificè, & poſtea obiit, & vnus impetrauit d. canonicatũ, per obitum d. Ioan. & in eo ſe intruſit. d. verò Franciſcus egit cõtra intruſum, prætendens canonicatũ vigore regreſſus ad ſe ſpectare. Alter replicabat, quòd regreſſus erat conceſſus per obitum vltimi poſſeſſoris Aluari, ſed Io. de Lerma nõ fuit ſucceſſor: quia Aluarus non ceſsit in eum. Franciſcus triplicabat, quòd imò Ioan. erat Aluari ſucceſſor, ex quo poſt ceſsionem d. Ioã. in Aluarũ factam, poſtea per triennium pacificè poſſederat, & ſic intrabat. d. allegat. Lapi, quę retroceſsionẽ fingit. Vnde qua ratione, ſi Aluarus verè in d. Ioã. retroceſsiſſet, verus eius ſucceſſor diceretur, ita dici debet per retroceſsionem factam per dictam allegat. Lapi. tandem Rota tenuit Ioan. fingi ſucceſſorem, ad effectum, vt regreſſui locus eſſet.

QVAESTIO XVII.

Beneficiũ detẽtũ per aliquem.

QVAERO, impetratur beneficiũ detentũ per aliquẽ per plures annos & in impetratione habet tẽpus detentionis pro expreſſo cũ clauſula, nõ obſtant. regulis, an per hoc cẽſeatur, derogatũ iſti reg. de triennali?

Exceptionem tollere.

SOLVTIO. Maxima fuit olim cõtentio in Parco ſuper iſto dubio. Nam M. de Ca. abreuiator antiquus dicebat illa verba, quod tempus detẽtionis haberetur per expreſſo non debere intelligi, niſi de ſola detentione triennali, ſecus ſi per trienniũ quis poſſediſſet, quia cum talis poſſeſſor per iſtam regulam tueatur, non eſt veriſimile in dubio papam velle alteri tollere exceptionem ſibi cõpetentem, argu. c. ex parte. de offi. deleg. Et ideo volebat, quòd talis bulla narrans vigore illius clauſulæ poſſeſsionem triẽnalem, nõ eſſet expediẽda per abbreuiatores in Parco. Nã papa nõ dediſſet, ſi expreſſiſſet, vel ſaltẽ dediſſet cũ maiori difficultate: quia per illam clauſulã papa nõ ſit clarè certificatus de regula triennali, nec illa clauſula nõ obſtan. regulis, iuuabat, quia intelligebatur de regulis fauentibus detẽtioni, quæ eſt minoris præiudicij, nõ de poſſeſſione

ſione triennali. Sed Io. Ferrera. abbreuiator tenebat cõtrariũ, ex quo tempus detẽtionis habebatur pro expreſſo, quæ verba ſunt generalia, & cõplectuntur quamlibet detentionem, argu. cap. ſi Romanorũ. 19. diſt. & quia plures bullæ fuerãt ſic expeditę, non erat recedendum à ſolitis. Et quia in Parco nõ excipitur de regul. ſicut in iudicio, & ideo nõ obſtat ſi non opponatur, iuxta tradita per Felyn. in c. j. de re iud. & in cap. paſtoralis. de fide inſtru. Et ſaltem ipſe expediret bullas cum illa generali clauſula quam dimitteret diſputãdam & diſcutiendam in iudicio. *Bulla litigatoria.* Sed M. Ca. replicabat, quòd nõ eſſet bonum dare lr̃e literas in cõfuſo: quia ex quo iſta regula ſuſpẽdit impetrationes, literæ eſsẽt nullę & fruſtratorię, niſi expreſſe derogaretur regulæ, & eſset dare fomentũ litigiis: & cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias, & ideo eſset tutũ apponere clauſulam reſtrictiuam, videlicet, citra tamen triennium. Et iſta pars, quę viſa fuit ſanior, æquior, & verior, præualuit in Parco prima die Februarij M.CCCCXCI.

Reperio etiã, quòd vir ille magnus, & memorabilis Laurẽtius cardinalis ſanctorum quatuor, qui multis annis expeditionum omnium princeps, & fere omnium regularũ cancellariæ auriga fuit, in quibuſdam ſuis notulis tenuit primam opinionẽ: vnum ſubiungens, quod eſt magis notabile, videlicet, quod etiã ſi in collatione eſſet narratus triennalis poſſeſſor, nõ ſufficeret ad derogationem iſtius regulæ, niſi eſset expreſſum, quòd ex canonico titulo: qa tunc, impedimenti narratio eſt loco derogationis, quãdo plenè factum narratur. & pro iſta opin. faciunt quę tradit Gundiſ. Villadiego auditor Rotæ in tract. lega. q 9. Et quæ dicit Fel. in ca. in noſtra. in 36. corr. de reſcript. Adde etiã, quòd adeò prædicta ſunt vera, quòd illa clauſula. nõ obſtant. regulis, non ſufficit pro derogatione regulæ: quia aliâs dixi, requiritur ſpecialis mẽtio ꝓpter rationẽ Cald. in conſi. j. de reſcript. & quæ not. in ca. venientes. de præſcript. & dixi ſuperius in proœmio regularum q. 5. & 6.

Quid dicendum? Certè paſſus iſte eſt difficilis, quia reducitur ad hoc, an clauſula iſta, quòd detẽtionis tempus habeatur pro expreſſo, operatur tãtũ, ac ſi ſpecialiter de tempore detentionis fuiſset facta mentio: Nam ſuper hoc fuit vario modo diuerſis temporibus iudicatum, vt dicit Federic. de Senis in. conſil. 223. Et Fely. plura refert. in c. accedentes. in 3. colum. de reſcript. *Clauſula quòd detentionis tempus habeatur pro expreſſo.*

Breuiter, iſta videtur hodie æquior, & ex ſtylo curiæ magis recepta concluſio, ꝙ in per illam clauſula pro expreſſis haben. vel ſimiles, tolluntur, vel ſuſpenduntur ſpecialia, & indiuidua. Ita tenuit Anton. de Bur. in cõſi. 2 cuius opi. hodie ſequitur Rota, vt refert d. Guliel. hic, ꝑ ea quæ cumulando ſcribit Fely. in capitu. nonulli. in 7. columna, verſicu. fallit ſecundo. de reſcript. Et ita etiam coram me die. 17. Iunij M.D.XXX. in vna cauſa Tullen. Scholaſtriæ cõcluſit Rota. Tamen adhuc iſta non tollunt difficultatẽ: quia eſto, quòd per illam. clauſulam, quòd tempus detentionis habeatur pro expreſſo, cenſeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatũ huic regulæ, quæ loquitur de triennali poſſeſsione, & nõ de detentione. Nam detentio pręſupponit merũ factum ſine titulo, poſſeſsio verò triennalis requirit coloratum titulum, vt patet hic, & inferius dicetur. Itaque eſt cõcludendum, attentis pręmiſſis, quòd dicta clauſula, quòd tẽpus detentionis habeatur pro expreſſo, non obſtant. regulis, operatur tantum circa detentionem etiam triennalem ſecundũ terminos illius regulæ, non autem circa poſſeſsionem triennalem, de qua loquitur iſta regula: cogita tamen, quia hæc opinio non tranſit ſine dubio per allegata per Felynum in dictis locis.

Clauſula, pro expreſſis haben.

QVAESTIO XVIII.

QVAERO, an ſi titulus coloratus triẽnalis poſſeſſoris reducatur ad non titulũ, habeat locum regula. Exẽpli gratia, Poſſeſſor triennalis pro colore ſuæ poſſeſsionis allegat titulum ſibi quęſitũ per renunciationem alterius. ex aduerſo impugnatur dicta renũtiatio, ex eo, quia ille qui renuntiauit poſt ſex menſes, mortuus fuit in poſſeſsione, & ſic titulus reſignationis reductus fuit ad non titulum, per regulam de publicandis reſignationibus Quæritur nunquid talis poſſeſſor iuuetur regula?

Titulus coloratꝰ triennalis

Titulꝰ ad non titulum reductus,

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in quadã cauſa Vulteran. nõ habeo tamẽ quid fuerit deciſum. ideo pro vtraque parte faciam aliquas rationes, cætera relinquens iudicio peritiorum, vel Rotæ melius ſententium.

Quod autẽ non ſuffragetur poſſeſsori regula, facit primo, quia quando titulus redactus eſt ad non titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad preſcribendum nõ eſt vtilis. vt in c. dudum. de decim. & in l. quẽadmodum. C. de agric. & cenſ. lib. 11. Nam quotieſcunq;

cauſa

cauſa redit ad non cauſam, perinde eſt, ac ſi actus factus nō fuiſſet. l. ſi fullo. ff. de cond. ſine cauſa. not. Alex. in conſil. 206. pōderatis verbis. col. penul. in 6. volu. minus ergo ſufficiet ad poſſeſsionē iſti⁹ regulę, quæ habet inſtar præſcriptionis & requirit titulū ſaltem coloratum. Et iſte titulus non ſolum non habet colorem, ſed neque ſaporē, ſi probatum fuit renuntiantem in poſſeſsione obiiſſe: & de regula de publicandis data fuiſſe. Sed ad hoc poſſet replicari, quòd ad probandum talem titulum eſse inualidū. & redactū ad nō titulum, requiritur diſcurſus probationis, & iudiciarię, & ille diſcurſus tollitur per iſtam regulā, ex eo, quia vt dicetur inferius in 58. q. regula iſta imponit ſilētium per illa verba, nequāt moleſtari, &c. per quæ verba non ſolum tollitur parti falcultas probandi, ſed iudici aufertur iudiſdictio. c. cū plures. de offi. deleg. lib. 6. cum ſimilibus, vt inferius in dicta quæſtione dicam. præſertim quando declaratio ſequitur ex actibus ſequentibus.

Cauſa rediens ad non cauſam.

Verba nequāt moleſtari.

Secūdo pro dicta opi. facit, quia eo ipſo, ꝙ triēnalis patitur diſcuti de iuſtitia, vel iniuſtitia tituli ſui, ſibi præiudicat, quemamodū ſpoliatus patiēs diſcuti ius ſuum, vt in c. j. de reſtit. ſpolia. Sed etiā ad hos patet reſolutio, qa eo ipſo, ꝙ exceptū fuit de regula, excluſa fuit iuriſdictio, ꝑ illa verba, nō moleſtetur. Et hoc procedit ab initio: ſed ſi poſt factas probationes daretur de regula, & ſic eo tēpore quo iam præceſsit iuriſdictio, fortè cōtrariū procederet.

Tertio pro hac parte facit, quia actor dicitur moleſtare reum poſſeſſorem per replicationem datā contra titulum triennalis poſſeſſoris, vt tradit Alex. conſi. 36. in j. volum. Sed etiam ad hoc reſpondetur, quòd illud dictum procedit, niſi incōtinenti appareat de virtute tituli per replicationem probatam cum productione regulę de nō publicandis. Nam ex quo iſta regula fundatur in quadam præſumptione, illa ceſſat comperta veritate. ca. veritate. 8. diſt. præterea, quia iſte actor dans de regula dē nō publicādis, videtur admittendus, ex eo, quia prę ſumptio eſt cōtra poſseſsorē triennalem de aliqua ſimonia. Nā ex quo apparet reſignātem fuiſſe mortuū in poſſeſſione, per conſequēs reſultat præſumptio, quòd iſte poſseſsor triēnalis pactus fuerit cum eo, de illo dimittēdo in poſseſsione donec viueret, & per conſequens ingreſsus ſuus videtur vitioſus, & exceptus à regula, quę excludit ſimoniacum, & talis ſimonia, ex quo ſolet fieri occultè, ſufficit quòd per

præſumptiones

præſumptiones probetur, capitul. per tuas. de ſimoni. iſto igitur caſu debet ſe magis iuſtificare poſſeiſori, quàm ex ſola allegatione iſtius regulæ, ex quo præſumptio eſt contra eum.

Simonia.

Tamen iſtis non oſtantibus pro contraria opinione facit quę dicunt Moder. Senen. in leg. prima. §. ſi vir. colum. ſecunda. ff. de acquirend. poſſeſ. vbi dicunt, quòd poſſeſſio fuit trāſlata virtute cauſæ validę, licet illa cauſa poſtea efficiatur inualida, nō propterea transfertur poſſeſsio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim à principio poſſunt impedire facienda, quę poſtquàm ſunt facta, retractari nō debent, vulg. ca. ad Apoſtolicam. de reg. cum ſimili.

Breuiter non eſt recedendum à prima opinione, quæ eſt verior per dicta, & rationes ſuperius factas, ſecundum quas ita iudicauit Rota in vna Romana parochialis ſancti Pauli coram Reuerendiſ. Domino, Raynaldo, in qua poſt triennalem poſſeſsionem fuit probatum poſſeſsorem non fuiſſe promotum infra annum ad ſacros ordines: per quam quidem probationem titulus coloratus poſſeſſoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluſerunt Domini regulam illi non ſuffragari, quam ſententiam propoſito prius dubio inter Dominos, Reuerendiſsim. domin. Ioan. Mohedanus die 5. Iulij. M.D.XXXVIII. cōfirmauit: de quo tamen videnda ſunt ea quæ ſcripſi ſuperius quæſtio. 10. circa fi.

QVAESTIO XVIIII.

Annullare impetrationes.

QVAERO, nunquid regula iſta quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem poſſeſsionem, an verò de factis poſt?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem reperio annotatā in quodam libro. bo. me Laurentij Cardinalis ſanctorum quatuor. & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis poſt triennalem poſseſſionem. & in hac opin. fuerunt Ioachim. de Narnia, & Anton. de Capharellis olim excellentiſsimi aduocati in cauſa Maclouien. vt patet. 2. vol. alleg. non tamen aliquam rationem adducunt.

Sed obſtat huic deciſioni tex. hic in illis verbis, nequeāt moleſtari in beneficiis ſic poſſeſſis: &c. Et ibi, antiquas lites penitus extinguentes. quæ quidē verba pręſupponūt impetrationem ante triennium factam fuiſſe, quæ moleſtiam inducere poterat. Et ſic videtur ex illis verbis, quòd impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gloſ. hic col.

7. ver ſic

7.verſic.item inquanium hic inſtantur.

Tamen prima opinio mihi magis placet.ex eo,quia in odioſis, quod minimū eſt,ſequimur. vt dicit regula iuris: mitior enim eſt interpretatio,&magis æqua,quòd regula iſta intelligatur de impetrationibus poſtea factis, quā de anteriorib⁹,vt innuūt verba regulæ ibi,impetrationes de beneficiis ſic poſseſſis factas.&c.Et iſto modo intelligendi minus præiudicatur tertio.Nam in dubio capiēdus eſt ille ſenſus in lege,per quē minus quid præiudicetur.vulg. l.fi.§.licentia.C.de iure delib.Imò,vt dicit tex.in §.in cōputatione,potius permittitur, quòd actus nihil operetur, quā ꝙ indebitè alicui ius tollatur.Sed ſi intelligim⁹ regulam de impetrationib.anterioribus, fiet interpretatio iniurioſa,per quā tollitur ius quæſitū & bonū impetrāti:igitur non eſt præſumendum ſummū Pontificem hoc voluiſſe.cap.paſtoralis.de priuilegiis. Præſertim cū idem Papa ablationem iuris quæſiti per aliam ſuam regulam deteſtetur,propter quod nō præſumitur ſibi velle cōtrariari.arg. l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico.cap.ſuper eo.de offic.deleg.& huic intellectui conſonat etiam regula de annali,quæ tātum intelligitur annullare impetrationes ſequentes,non autem præcedentes,vt patet ibi in illis verbis,per annum immediatè præcedentem,&c.

Minimum quod eſt in odioſis ſequimur.

Annulla re impetrationes.

Nec obſtant illa verba,nequeant moleſtari,quia intelligentur per impetrationes factas poſt trienniū,vt innuunt prædicta verba , impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas. Nam ſi illæ impetrationes ante triennium obtentæ fuiſsent, non dixiſset, de beneficiis ſic poſseſſis. Nec obſtant illa alia verba,antiquas lites,&c.quia intelligitur de litibus inter alios,vt inferius dicam in 61.quæſt.

Tamen prædictis obſtat vnum,ꝙ iſta regula fuit inducta ad ſimilitudinē vſucapionis,videlicet,ne propter ignauiam,aut negligentiam perſonarum beneficia ſub incerto eſsent,vt lites de medio tollerentur.vt in l.1.ff.de vſucap. Sed iſtæ rationes ceſsant in eo,qui poſt triennalem poſseſſionem impetrauit:quia nulla in eo negligentia deprehenditur, ſed bene deprehenditur in eo qui ante triēnium impetrauerat, & neglexit per trienniū ius ſuū diſcutere:& ideo meritò in pœnam negligentis iura interpretātur,videri eum illud ius habere pro derelicto,ſaltem viuente poſseſsore triennali.quia lex vigilantibus,& non dormientibus impoſita eſt.l.pupillus.ff.quæ in fraud.cred.

Et

Ius refutare, & habere pro derelicto. Et non ſolum, qui per triennium non experitur de iure ſuo, ſed qui per ſolum annum negligit ius ſuum in iudicio deducere, videtur illud refutare, & habere illud pro derelicto, vt eſt tex. in §. porro. quali. olim feud. pot. alien. & in l. 2. ff. quis ordo in bono. poſ. ſeru. & in l. 1. §. largus. ff. de ſucceſſ. & in l. 4. qui admit. & in cap. ſi Titius. ſi de feud. fuer. contr. & in l. 1. C. de ann. excep. faciunt ea quæ dicit Iaſ. in l. prætor. §. ſi aliquando. in 4. colum. ff. de oper. no. cum concord. vt tradit idem Iaſ. in l. petens. in 4. column. C. de pact. & Felyn. in c. quæ in eccleſiarum. in 32. colum. de cõſtit. Et tenendo iſtam opin. quæ propter illam rationem negligentiæ communis videtur, obſtant modo verba prædicta iſtius regulę ibi, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas, irritas & inanes, &c. ecce, ꝙ text. loquitur de impetrationib. de beneficiis per triennium antea poſſeſſis factis, & ideo propter iſtam contrarietatem poſſet teneri tertia opinio, videlicet regulam habere locum tam in impetrationibus ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indiſtinctè regula loquitur, & verba illa de impoſitione perpetui ſilentij, & de non moleſtando, hic poſita, in vtraque impetratione militant.

QVAESTIO. XX

Triennium cõtinuum. QVAERO, an triennium iſtius regulæ debeat eſſe continuum, an verò ſufficiat interpollatum?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 2. col. tenet quod debet eſſe continuum: tamen ratio ipſius non concludit, niſi illud, quod triennium debeat eſſe completum, quia ponderat dictionem per triennium, hic poſitam, quæ perfectionem ſignat. l. vrbana. § pernoctare. ff. de verb. ſig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, quod probatis extremis probantur media, & ſic quod tempus eſt continuum, quod non facit ad propoſitum: aliud enim eſt quærere an continuum debeat eſſe continuum: aliud verò an debeat eſſe completum, & totaliter finitum, adeò quod non ſufficiat tertium annum inchoaſſe, vel pro maiori parte poſſediſſe. Nam ad iſtud ſecundum quæſitum tendit dictũ Gloſſatoris. & bene dicit, & vltra ipſum eſt tex. ferè in term. in clemen. 1. quem ibi notat ad hoc And. Sicul. de ſequeſtr. poſ. & fruct. & bene facit textus in ca. ad noſtram. de reg. Nam ſicut in temporalibus actionibus oportet vltimũ diẽ eſſe completũ, vt in l. in omnib. ff. de action. & oblig. ita & in exceptonibus, quę ſe habent inſtar

actionum

actionum, debet idem requiri l. prima, & 2. ff. de exceptio. tenet Archi. in ca. ſi annum. & dixi de iud lib. 6. Et Doct. tradunt in cap. cum in cunctis. de elect. & eſt gloſſ. ferè in terminis in verbo, triennio. dicta clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. & ibi notat Ioannes Andr. & alij.

Sed quo ad primã quæſt. de quo hîc quærimus. ad quẽ impertinenter Gloſſator reſpondit, videlicet, nũquid triennium iſtius regulæ debeat eſſe continuum, idem cõcludendum erit, videlicet triennium huius regulæ continuũ & non interpollatũ eſſe debere: pro qua opinio. allegatur dictum Bal. in cap. cũ viginti. de offic. deleg. vbi voluit, ꝙ vbicunque lex requirit certum tẽpus, illud debet eſſe cõtinuũ, videlicet de momento ad momentũ, præſertim in odioſis, vt hic, licet in fauorabilibus poteſt eſſe aliter, vt per glo. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. & latè Imo. in cle. fin. de ætat. & qualit. & iſtam opin. in terminis iſtius regulę ſequuntur Moder. in tract. beneficij. in 3. parte. q. 21. Et iſta opin. iudicio meo non habet difficultatem per verba iſtius regulæ ibi, per trienniũ poſſederint, &c. de quorum proprio ſignificatu eſt importare tempus continuũ, & nõ interpollatum, vt tenet Io. Andr. in addit. ad Specul. titu. de locat. §. nũc in aliqua. verſ. 27. Et Salic. in l. 2. C. de iu. emphy. col. 1. vbi dicunt, ꝙ trienniũ, de quo in d. l. 2. ex quo deſignatur per dictionem, Per, debet eſſe cõtinuum. alleg. tex. in cap. cupiẽtes. § cæterũ. de elect. libr. 6. Et eos ſequitur Socin. in conſi. 128. incip. circa præſentẽ. col. fin. lib. 4. & idem Socin. in conſ. 42. col. 1. lib. 1. de quo dixi latè in regula de annal. & in §. rurſus. nu. 32. inſtit. de act. poſt Abb. in c. ad apoſtolicam. in penult. col. de reg. & in cap. fin. de electio. cum aliis concordan. vt ſcripſi ſuperius quęſt. 16. & quia hoc clarum eſt non inſiſto.

Et ex iſtis poſſunt decidi plures quæſtiones ad propoſitũ occurrentes, an videlicet ſi tempore vnius Pontificis poſſedit quis per biennium, & tempore alterius per annũ, an trienniũ poſſediſſe dicatur ad effectum iſtius regulę, & nunquid prædeceſſoris tempora coniungãtur cũ tẽpore ſucceſſoris vt poſsit dici triẽnnalis. Nã dicebatur olim tempore Eugenij in vna Maclouien. eccleſię ſancti Iuuiani, ꝙ non, quia in beneficialibus, in quibus non datur ſucceſsio, non coniunguntur tempora. & ideo quilibet debet poſsidere per ſe integrum triennium, ſi vult vti beneficio iſtius regulæ, de quibus latè dixi ſuperius in regula de annali *Prædeceſſoris tempora.*

nali. Et per iſta fuit etiam die. 4. Februarij. M.D.XXXVII. deciſa in Rota vna quæſtio, corã. R. domino Raynaldo Petrutio in vna cauſa Rom. parochialis ſancti Pauli, in qua agebatur contra poſseſsorem, ad priuationem beneficij, ob non promotionem: ille excipiebat de poſseſſione triẽnali. Fuit exploratum, quòd poſseſſio triẽnalis non fuit continua poſt non promotionem, ſed interpollata. Nam poſsederat per annum ante incurſam pœnam non promotionis, & per duos alios annos poſt lapſum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tandem fuit concluſum illud triennium interpollatum, non iuuare poſseſsoré, vide circa hoc, quæ dixi in regula de annali, in duabus quæſtionibus, & infrà quæſt. 49.

QVAESTIO. XXI.

Regula de triennali prærogatio.

QVAERO, an prorogatio regulæ de triennali, facta per vnum ex litigantibus contra poſseſsorem triennalẽ, proſit venientibus pro intereſse ſuo infra tẽpus prorogatũ, tamen poſt triennalem poſseſsionem?

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reueren. Domino. Io. Paulo, de menſe Iunio M.D.XXXVII. fuit hoc dubium propoſitum in Rota. In quo dominorũ vota fuerunt varia. Nam quidam dicebant, prorogationẽ regulæ factam per vnũ prodeſse veniẽtibus, pro intereſse, moti ex doctrina Baldi in c. de cauſis. de off. deleg. quem ibi ſequitur Fel. in quarta col. & ex his quæ Doct. poſt. Innoc. dicunt in c. cum ſuper. de re iudic. & Moder poſt Bar. in l. ſi perluſorio. §. j. & in l. à ſententia. ff. de appel. vbi concludũt, ferè in ſimili caſu, tertiũ veniẽtẽ pro ſuo intereſse vti poſse appellatione per alium interpoſita, nec illũ poſſe illi appellationi renuntiare, ſi tertius incœpit illa vti, ꝑ ea quæ dicit Innocen. & Abb. in c. ex conqueſtione. de reſtitu. ſpol. Fely. in c. ſi diligenti. 8. col. de foro compe. Nã quando actus, qui debet fieri infra certũ tempus, valet in perſona eiꝰ, qui agit nomine proprio, tũc alius poteſt ratificare extra tẽpus, nec habet locum lex, bonorum. ff. rẽ rat. hab. ita dicit Bar. in l. j. per illũ textum. C. qui admit. Nam clarũ eſt, quòd qñdo cauſa eſt ſemel cœpta, omnes quorũ intereſt, ea durante, poſsunt venire ad cauſam, & admittuntur in eo ſtatu, in quo eã inueniunt, vt latè proſequitur Old. in conſi. 255. incip. contra promiſſionẽ. cũ cõcor. de quibus ibi per eum. Sic in ꝓpoſito videtur hic dicendum, quia ex quo epiſcopus Solis prorogãs iſtã regulam

Prorogatio regulæ facta per vnũ prodeſt veniẽtibus.

Cauſa quando eſt ſemel cœptat, &c.

gulam, mouit litem contra poſſeſſorem triennalem poſt triēnium, licet infra tempus prorogatū, pendēte iam lite, poterit tertius venire ad eam, tāquam quòd poſſeſſor iam non ſit pacificus, nec repellitur exceptione iſtius regulæ, quia res effecta ſemel, quo ad vnum, alienabilis per litem motam, cenſetur eſſe alienabilis quo ad alios, l. ſicut. §. ſed ſi permiſerit, & ibi Bar. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. *Alienabilis res per litem motam.*

Iſtis tamen non obſtantib. maior pars dominorum inclinauit in cōtrariam ſentētiam, videlicet illum tertium, pro ſuo intereſſe venictem, excludi exceptiōe regulæ, nec illi prodeſſe prorogationem ab epiſcopo prædicto factam. Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, iſta fuit efficatior: quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro ſuo intereſſe veniēs, licet comparuerit infra tempus prorogatum per epiſcopum, & poſt litem motam ab eodem epiſcopo: tamen comparuit eo tempore, quo iam Petrus de la Pegna erat triēnalis poſſeſſor pacificus, quo ad ipſum Petrum Coque, licet illa tiēnalis poſſeſſio non præiudicabat epiſcopo, propter ſuam prorogationem regulæ factā ad annum. Et ideo licet epiſcopus poſſet agere cōtra poſſeſſorem triēnalem infra tempus prorogatum, nō tamen hoc priuileginm perſonale, conceſſum ratiōe perſonæ poterat cōmunicari Petro Coque, poſt triēnium veniēti ad cauſam, iuxta ea quæ habentur in c. priuilegium, de regul. iur. lib. 6. & in l. in omnibus. ff. eod. titulo. & dixi latè in ſimili quæſt. ſuprà quæſt. 14. Sicut etiam videmus, quòd proteſtatio facta per vnum, non prodeſt alteri tertio in alterius præiudicium, vt not. d. Anto. in c. præterea. de appell. præſertim, quando ille tertius eſt in negligentia. Sed ſi in caſu noſtro, prorogatio quæ habet vim cuiuſdam proteſtationis, tertio prodeſſet, inferretur præiudicium magnum poſſeſsori triennali. qui priuaretur cōmodo ſuæ poſſeſſionis, & exceptione iſtius regulæ: igitur hoc fieri non debet: quia regula iſta eſt inducta in odium negligentium, non proſequētium ius ſuum, & in fauorem poſſeſsorum. Odia igitur debent reſtringi, & fauores ampliari, vulg. cap. odia. Aliàs ſequeretur abſurdum, quòd negligens conſequeretur premium, vnde meritò pœnam ſperare & incurrere deberet, contra l. quod ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & in cap. eum qui. de præbend. lib. 6. Non enim debent iniuriæ naſci, vnde iura naſcuntur. cap. qualiter. de accuſat. Nam negligentes ex ſua negligentia pœnam, non premium me- *Proteſtatio facta per vnum an proſit alteri.*

rentur l. pupillus ff. de his quæ in frau. cre. Hinc eſt, quod licet terminus prorogatus cenſeatur idem terminus cum primo, vulg. l. ſed ſi manente. de precar. illud non habet locum in materia odioſa, vt dicit Bal. in l. ſi à te. C. de pact. inter empt. & vend. ſequitur Felyn in cap. de cauſis. in. 2. colum. de offic. deleg.

Terminus prorogat' cen etur idem cum primo.

Nec obſtant dicta Inno. in d. c. cum ſuper. & Bar. in d. l. ſi perluſorio, cum aliis ſuperius allegatis: quia omnia procedunt quando tertius vult vti appellatiõe infra tempus, infra quod ipſe potuiſſet appellare. ſecus enim ſi vellet adhærere appellationi poſt lapſum tempus ad appellandum: quia tũc non licet, vt in caſu noſtro, in quo tertius pro intereſſe venit ad cauſam poſt completam & finitam triennalem poſſeſſionem pacificam, & licet veniat infra tempus prorogatum per epiſcopum, illa prorogatio ſibi negligenti non prodeſt in præiudicium triennalis poſſeſſoris, proderit tamen epiſcopo eam facienti, & ita pro iſta declaratione & reſolutione ad dicta Inno. & Bar. eſt glo. notabilis in cap. vt circa, in verſi. adhærentes. de elect. lib. 6. quam ſequuntur communiter doctor. poſt Bal. in auth. hodie. in fin. C. de appel. declarando tamen vt per Fely. in c. veniens. el. 2. in 3. col. verſi. ſecunda concluſio. de teſt. & in d. c. cum ſuper. in 3. colum. & per Aretin. in cap olim, in quarto notabili. de accuſat. cum aliis concord. de quibus per Socin. in conſilio. 45. colum. 3. cum ſequent. Et ita doctrinam Bar. in d. l. perluſorio. declarant Abb. Imol. & Philip. Franc. in cap. penul. de appel. Saly. in l. vnica. C. ſi vnus ex plurib. poſt Bar. in l. ſi qui. §. fin. ff. de appel. Angel. in l. ſi ſeparatim. §. quotiens, colum. 4. ff. de appellat. Hoc tamen fallit, & limitatur non procedere in caſu deciſionis Rotæ. 65. in nouis.

Reſolutio ad dictũ Innocen. & Bart.

Vlterus pro iſta opin. facit, quia eo ipſo, quod ipſe Petrus Coque tertius tam tarde poſt finitum triẽnium venit ad cauſam, præſumptio eſt contra ipſum, quod ſciuerit litem ab aliis agitari ſuper beneficio, & negligenter omiſit venire, quia hoc operatur triennalis poſſeſſio pacifica, quod transfert præſumptionem negligentiæ in alium. Si igitur tanto tempore tacuit, & non eſt proſequutus ius ſuum, videtur illud habere pro derelicto, & nocet ſibi quo ad poſſeſſionem, vt dicit Egid. deciſ. 7 1 2. not. Fely. in c. penul. in vltim. verbis. de re ind. Et tenendo iſtam opin. non obſtat dictum Bald in d. c. de cauſis. de offic. deleg. & Fely.

ibi in.4.colum. dum dicunt ſufficere conſenſum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus.licet tertius,de cuius intereſſe agitur, nõ conſentiat, quia reſpondetur illud dictum nihil ad propoſitum facere,quia ibi quo ad prorogantes valet prorogatio,nec conſenſus tertij prætẽdentis intereſſe quo ad illos requiritur: neceſſariò tamen fuiſset ſi prorogatio illa deberet ſibi nocere,vel prodeſſe,prout in correis,de quibus inferius dicetur. Sed in caſu noſtro alia ratio concurrit,videlicet triennium excluſiuum actionis iſtius tertij, poſt quod quidem triennium nemo auditur,niſi ille qui infra triennium prorogauit,& in illa prorogatione triennij bene quadrat dictum Bal.ꝙ conſenſus tertij non requiritur, cum ſit actus diuiduus, quem quilibet pro ſe facere poteſt in tempore. & qui illum non facit,ſibi nocet propter ſui negligẽtiam. *Conſenſus litigantium.*

Poſtremo pro iſta deciſione adduco vnũ ſatis ſolidum & firmum fundamentum.Nam clarum eſt in iure,quod interruptio ciuilis,quæ fit ad interrumpẽdum tempora præſcriptionis,ne currant facta per vnum ſolum, prodeſt illi interrumpenti, & non alteri, quaſi reſtringatur actus ad certam perſonam actum exercentem,vt eſt tex.in l.intra quatuor.ff.de diuer.& tempo.præſcri.notãt omnes docto. poſt glo.ibi in l.cum notiſsimi. C.de præſcri.30. anno.& tradunt etiam docto.in l.more.C.de rei vend.& in c.placuit.§.poteſt.16.quæſt.3.Bar. & alij in l.naturaliter.ff.de vſuca.& Bal.in l.2.C.de ſeruit.& d.Ant.Abb.& Moder.in in c.illud.de præſcri.cum plurib.concord.vt ſcribunt Moderni in tracta.præſcri.in quarta parte.6. partis principalis.quæſtio.3.Sed in caſu noſtro prorogans tempus triennij ne currat, dicitur interrumpere præſcriptionem regulæ.ergo tantum ſibi debet prorogatio prodeſſe, & non alteri,cum ſit actus perſonalis, *Interruptio ciuilis.*

Cõfirmatur vlterius iſta opin.quia preſcriptio huiuſmodi triẽnalis,licet aliquo reſpectu dicatur fauorabilis poſſeſſori,eſt tamen principaliter inducta in odium negligẽtium.Ideo interruptio facta per vnum,vel prorogatio nõ prodeſt aliis negligentibus,niſi fiat ab vno ex correis credendi,tunc enim prodeſt alteri.vt in l.fin. vbi glo.Bald.& Angel.C.de duobus reis. cum ſimilibus. de quibus per d. Moder.in d.tract.præſcrip.quæſt.4.fol.73.Nec poteſt hoc caſu iſte negligens excipere de lite per epiſcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota, quaſi quod iam

 fuerit

ſuerit beneficium effectum litigioſum,& non pacificum, quia reſpondetur, quòd hæc exceptio non fundat intētionem opponentis, iuxta l.fin.C.de rei vendic. nec illa interruptio, quæ eſt ciuilis iuuat alium, quàm interrumpentem, cum ſit perſonalis, vt eſt communis opin. quam tenēt Docto prædicti, quam dicit etiam communem Abb.in d. cap. illud. col. fin. verſic, quæro an interruptio. Et ideo poſſeſſor triennalis, quo ad iſtum, liberas ædes habet. l. loci corpus. § .competit. ff. quemadmodum ſer. amit. nec litigium iſto caſu afficit beneficium. l. 1.& ibi glo.& Bart.ff. de litig. vbi patet, quòd vitium litigioſi eſt perſonale, nō reale. Et ſic iuuauit ipſum epiſcopum litem inducentem tēpore apto, nō alium, vt not. in l. vitia. C. de acquir. poſſ. & in l. j. ibi Bart. de præſcript. long. temp. Ange. in auth. de litig. §. 1. colla. 8. per Bald. in l. fin. C. eod. titu. Et licet Abb. in d. c. illud, dicat, quòd de iure canonico per conteſtationē litis efficiatur quis malefidei poſſeſſor,& quòd durat hoc vitium perēpta inſtantia,& ſic interrumpitur præſcriptio quo ad omnes, quod in caſu noſtro videbatur dicendum. Illud tamen dictum Abb. reſoluitur multipliciter. Primo, quia in præſcriptione iſtius regulæ non requiritur bona fides, ſecundū Rotā, vt inferius dicā in alia q. Et licet requiratur, tamen per litis conteſtationem nō inducitur vera mala fides, ſed præſumpta tantum, vel ficta vt not. in l. nemo. C. de acquiren. poſſ. Nam poſſidens rē, & credens eam firmiter eſſe ſuam, non mouetur firmiter ad credēdum cōtrarium ex hoc quòd alius facit ſibi quæſtionem: aliàs de facili daretur materia impediendi perpetuo curſum præſcriptionis litem conteſtando, vt ſuperius dixi. Et ideo opin. primā tenuit Petr. de Ancha. in c. 1. de præſcript. in 6. dicens quòd non ſolum de iure ciuili, ſed etiam canonico, ille qui habet malam fidem quo ad vnum,& bonam fidem quo ad alium, poteſt præſcribere contra illum, contra quem habet bonam fidem. allegat. l. qui balneum. ff. qui pot. in pig. hab. facit. l. aut qui aliter. §. ſi quis.& ibi Bart. ff quod vi, aut clàm,& tenendo q hic non requiratur bona fides, res de plano procedit. Et iſta ſufficiant pro reſolutione iſtius. q.

Fides mali qui habet quo ad vnum

QVAESTIO XXII.

Interruptio pacificè triēna

QVÆRO vlterius, iuxta prædicta, vtrū interruptio pacificè triennalis poſſeſſionis facta ad citationē vnius, proſit aliis?

SOLVTIO

SOLVTIO Pro veritate iſtius.q.quam nullus hactenus aperuit,nec declarauit:in primis præmittere oportet, ꝙ poſſeſſio iſta triennalis,inducta per iſtam regulam, æquipollet præſcriptioni,quia ſicut per præſcriptionem non acquiritur præſcribēti dominiū,ſed ius excipiendi,vt tradūt gl.& cōmuniter Docto.in l.in traditionib.C.de pact. ita & per diſpoſitionem iſtius regulæ nō acquiritur poſſeſſori titulus,ſed duntaxat exceptio,vt not.Felyn.in ca. ſicut.de re iud.col.16.& in c.licet.de ſimo.Item ſicut præſcriptio inducta eſt regulariter in fauorē poſſeſſorum,& odiū negligentium,ita & regula iſta eūdem effectū producit.Quib⁹ præſuppoſitis,pro reſolutione quæſt.videtur primo dicendum,interruptionem triennalis poſſeſsionis factam per vnū,non prodeſſe omnibus aliis, per ea quæ Bar.& omnes tradūt in l.naturaliter.ff.de vſucap.& Ab. in c.illud de præſcript.cū aliis concor.de quibus in proxima quæſt.dixi.Et hoc videtur tenere Bart.in l.fiſcus.ff. de iur.fiſc.vbi voluit,quòd effectus litis cōteſtatæ tāquā actus ciuilis,non porrigitur de lite ad litem Et ita in terminis iſtius regulæ concludit Gloſſator cōcilij Baſil.poſiti in pragmatica Franciæ,tit.de pacifi.poſſeſ.in glo.ſuper verbo,terminorū.verſi.quæritur,an motio litis. Sed iſtis non obſtantibus,contrarium tenuit ſemper Rota.Nam ſi vnus tertius citat poſſeſſorē intra triennium, adeò beneficium efficitur litigioſum,quòd licet poſtea efficiatur triēnalis,nō poteſt talis poſſeſsio iuuari exceptione iſtius regulæ aduerſus quoſcunque. Quia ex quo ſemel per vnū interrupta fuit poſſeſsio pacifica,illa interruptio,& lis incœpta ſemper durat,quo ad omnes,donec vitium illud litigioſi per ſentētiam purgatum fuerit,iuxta deciſ.10. in titulo,vt lite pendēte,in no.Itaque inualuit iam iſta opinio in Rota,quòd beneficium,ſemel litigioſum cū vno efficitur litigioſum,ſeu verius nō pacificū,quo ad omnes alios.Pūctus eſt modo videre,in quo fundatur iſta opinio Rotæ.quia videmus in contrarium eſſe communē regulā ſuperius traditā,videlicet, quòd interruptio facta p vnū, non tranſit ad alios.l.intra quatuor.ff.de diuerſ.& temp. præſcript.Bart.in l.fiſcus.ff.de iure fiſc.cū aliis allegatis ſuperius.& hoc videtur ſentire deciſ.3.vt lite pend.in no. Et ideo pro declaratione,& corroboratione iſtius opin.& ſtyli Rotę,eſt ante omnia præmittēdū,ꝙ duplex eſt ſpecies interruptionis,vna eſt naturalis,& alia ciuilis,vt de

lis poſſeſſionis.

Præſcribēs per præſcriptionē non acquirit dominium.

Beneficium litigioſum.

Interruptionis ſpecies duplex.

notabiliter Abb.in c.illud.in 2.col.de reſcrip.poſt Bar.& alios in l.naturaliter.ff.de vſuca.naturalis interruptio eſt illa,quæ cauſatur ex defectu,ſeu nullitate alicuius, ex ſubſtãtialibus requiſitis ad præſcriptioné.Exempli gratia:ad præſcriptionem iuris cõmunis,regulariter requiritur titulus,& bona fides,vt habetur in ca.poſſeſſor,de reg.iur. li.6.& in cap.fin.de præſcript.cum vulg.Si per aliquem detegeretur præſcribentem non habere bonã fidem,vel nõ habere titulum,talis præſcriptio diceretur interrupta interruptione naturali,adeò quod talis effectus interruptionis,introductus per vnum,durat poſtea quo ad omnes alios, donec ſuperueniat bona fides,& incipiat poſſeſſor de nouo præſcribere.ita no.Bart.& omnes in d.l.naturaliter.& Abb.in c.illud.in 2.col.Alia eſt interruptio ciuilis quæ cauſatur,nõ ex defectu aliquorum ſubſtantialiũ pręſcriptionis,ſed extrinſecus,puta per citationem, vel litis conteſtationem.Et talis interruptio,cauſata per vnũ,nõ operatur,niſi quo ad interrumpenté tantũ,& nõ quo ad alios,vt dicũt iura & Doct.ſuperius allegati.Iſtis præſuppoſitis,venio ad reſolutioné.q.& dico ſic,ꝙ ſicut in præſcriptione iuris communiter,pro ſubſtantia & neceſſariis requiſitis pręſcriptionis requiritur regulariter titulus & bona fides,Ita in iſta regul.pro ſubſtantiali forma iſtius poſſeſsionis triẽnalis introducta eſt,& requiritur pacifica poſſeſsio,quæ magis attenditur in iſta regula,quã bona fides,vt dicam inferius quęſt.42.Imò loco bonæ fidei requiſitæ in aliis pręſcriptionibus de iure cõmuni ,regula iſta expreſſe exegit pacificã poſſeſsioné,vt patet in text. Et in hoc differt præſcriptio iſti⁹ regulæ,à pręſcriptione iuris communis:quia illa nõ ita requirit pro forma ſubſtantiali pacificã poſſeſsioné , quo ad interruptioné perpetuã,ſicut regula iſta.Hoc apparet euidenter ex iis,quę not.Abb.& Moder.in d.c.illud.vbi volunt,ꝙ de iure cõmuni,per ſolam litis cõteſtationem,nõ impeditur curſus præſcriptionis,ex eo,quia per illã, licet quis moleſtetur in poſſeſsione,nõ tamé inducitur vera mala fides,ſed pręſumpta,ſeu ficta,iuxta.l.nemo.C.de acquir.poſ.quæ non ſufficit ad interrumpendum præſcriptioné. Nã poſsidens rem,& credens firmiter eam eſſe ſuam,nõ mouetur firmiter ad credendũ contrariũ,ex eo ꝙ alius ſibi intulit quęſtionem.aliàs de facili daretur materia interrũpendi perpetuò curſum præſcriptionis:ſufficeret enim, ꝙ quis lité

Poſſeſsio pacifica.

non

nõ cõteſtatur, abſq; eo q fidem faceret de aliquo iure ſuo quod eſſet abſurdum, ita dicit Abb. in d. ca. illud. & ibi ſequitur Fely. & antẹ ipſum Paul. de Caſt. in l. 1. C. de fruct. & lit. expen. & ante omnes Bar. in l. illud. ff. de per. hẹre. & reaſſumũt Mod. in tract. prẹſcrip. in quarta parte. 6. partis princip. q. 1. Ex quibus apparet, q in prẹſcriptione de iure cõmuni, non conſideratur ad interrumpendã præſcriptionẽ, q ſolũ quis moleſtetur p citationẽ. vel litis cõteſtationẽ, ſed requiritur, quòd neceſſariò concludatur mala fides per ſententiam, vel aliter per probationes: quia tali caſu impeditur bona fides, quẹ eſt vnum ex ſubſtãtialib. requiſitis ad præſcriptionẽ: ſed in regula iſta eſt cõtrariũ: quia in ea requiritur pacifica poſſeſsio pro forma & requiſito ſubſtãtiali, adeò, quòd ſi illa interrumperetur, etiam ſola citatione executa. regula iſta nihil proficeret. Nam regula iſta, vt dixi, non requirit bonam fidem, ſecundũ interruptionem Rotæ, vt infrà dicam in dicta quẹſtione, ſed requirit pacificam poſſeſsionẽ pro forma ſubſtantiali. Quo ſtante, vbi aliquis citat pacificũ poſſeſſorẽ, clarum eſt, quòd ex quõ per illam citationem deſinit eſſẹ pacificus, vt notãt Paul. Card. & Imol. in clement. gratiæ, de reſcripr. Et per conſequens, per illam citationem extinguitur vnum ex ſubſtantialibus requiſitis in iſta regula, videlicet pacifica poſſeſsio, interruptio erit naturalis, ſecundum præſuppoſita ſuperius. Quo caſu interruptio naturaliter facta per vnum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione cauſatus, ſecundũ communes doctrinas ſuperius allegatas. Itaque talis poſſeſsor non poterit. durante tali lite, ſiue interruptione, vti exceptione iſtius regulæ contra aliquem. Et intelligẽdo iſto modo regulam, ſtylus Rotæ de plano procedit, & dicta deciſ. 10. vt lit. penden. rectè poterit defendi ab his quẹ dixit Nicol. Milis auditor, in verbo, lite pend. & Glo. in regu. 27. de ſubrogandis. Ex quib. etiam liquidò apparet, ea quæ ſuperius adducta fuerũt pro contraria parte, non obſtare, cum loquantur in interruptione ciuili.

Præſcriptionis curſus.

Poſſeſſor pacificus.

Et ex iſtis poteſt inferri, ad quæſtionem quã in prædicta audiẽtia propoſuit R. D. Ioan. Paulus in Rota, in vna Toletana Abbatiæ S. Vincentij, de qua etiã ſuperius quæſt. prẹcedenti memini, in alio tamen propoſito. Quæſtio igitur talis fuit. Epiſcop[9] Balneoregien. habebat prorogationem iſtius regulæ ad annũ. quidam etiam Franciſcus Sa

pata habebat etiam aliam prorogationẽ ad alium annũ. Accidit, quòd dictus epiſcopus poſt triennalem poſſeſſionem cõpletam, infra tempus tamẽ ſuæ prorogationis regulæ, datum ſibi, & dicto Franciſco Sapata, citauit Petrũ de la Penya poſſeſſorem triennalem. deinde labũtur tempora prorogationis, & Frãciſcus Sapata agit cõtra dictũ Petrum poſſeſſorem. Ille excipit de iſta regula. Replicat Franciſcus, regulæ nõ eſſe locum, ex eo, quia nõ eſt pacificus poſſeſſor, propter citationẽ factam per epiſcopũ Balneoregien. Petrus poſſeſſor replicat, & dicit citationẽ epiſcopi nõ iuuare, duplici ratione: quia tẽpore citationis iã ipſe Petrus fuerat triennalis poſſeſſor pacific⁹: Et licet ꝑ prorogationẽ epiſcopi, tẽpus illud triẽnij prorogatũ fuerit, & infra tẽpus prorogationis fuerit citatus, illa citatio ſeu interruptio poſſeſſionis facta per epiſcopũ, debet tantum epiſcopo prodeſſe, non autẽ Franciſco negligenti, & tardè venienti. Nam licet facta fuit citatio per epiſcopũ infra tẽpus prorogationis regulæ. conceſſum d. Franciſco ex quo tamen Franciſcus nihil agit infra tẽpus ſuũ prorogatum, neque ratam, aut gratam habuit litem motam per epiſcopũ, qui infra tempus adhærere poterat: meritò nũc debet, tanquam negligens, exceptione regulæ repelli, poſtquam nihil agendo permiſit labi tempus prorogationis.

Quæritur modo, nunquid iſta regula obſtat dicto Frãciſco, adeò ꝙ iuuari non poſſit ex citatione, ſine interruptione facta per d. epiſcopum? Quòd habeat locũ regula in fauore dicti Petri poſſeſſoris, cõtra Franciſcum Sapata faciũt duo motiua efficacia. Primum eſt, ex doctrina Bart. in l. ſi perluſorio. ff. de appel. poſt glo. in c. circa. in ver. adhærentes. de elect. lib. 6. dum voluit tertium venientẽ pro intereſſe, poſſe vti appellatione ab alio interpoſitæ ſi ea vtatur infra tẽpus, infra quod poſſet appellare, ſi ſententia fuiſſet lata contra eũ. ſequitur. Floria in l. j. ff. de appel. & alij, vt dixi in proxima præceden. quæſtione. Sed dictus Franciſcus Sapata, infra tempus ſuæ prorogationis non eſt viſus, nec ratam habuit litem motam per epiſcopum. Igitur diligentia illius ſibi non debet prodeſſe.

Tertius veniens pro intereſſe

Secundo, quia quando interruptio facta fuit vigore priuilegij prorogationis, & ſic iure ſpeciali, tali caſu illa interruptio ſolũ prodeſt interrumpenti, & nõ alteri. etiam habenti cauſam annexã cũ appellante, etiam in caſu, vbi aliàs de iure communi ſolet prodeſſe, vt eſt doctrina Bar. in

Interruptio caſus ſolum prodeſt interrumpenti.

in l.ſi cui expreſſũ.in 3.col.ff.de appellat. & facit ad hoc not,dictũ Bald.in l.petendæ.col.fi.C.de tempo.in integ. reſtit,ſequitur Felyn.in c.ſi diligenti in 8.colum.verſic.ſecundum corollarium.de for.compe. eſt gloſſ.notabilis in ca.penul.ff.de appellat.quam ibi Abb.& Imol.& omnes Moderni ſequuntur: quæ voluit, quòd in terminis illius tex.ideo appellatio vnius,ex duobus correis,vna ſententia condemnatis,prodeſt alteri,quia appellatio fuit facta iuri communi. Secus ſi ſpeciali, quia tali caſu diligentia vnius non prodeſt alteri.facit pro hac parte l.Lucius.ff.de ſeruit.ruſt.prædio.& quod not.Io.Fab.in §.quodcũque.inſtit.de iure naturali.Et iſta interpretatio mitior admittenda eſt:in fauorẽ poſſeſſoris,cuius beneficio regula iſta introducta fuit,& etiam, vt litium ſit finis,ad quarum extinctionem regula iſta emanauit,vt patet in fine. Et talis interpretatio,per quã lites tollantur,conuenit reipub.vt in l.ſi quis ingenuum.§.fi.ff.de capt.notat Bar. in l.ambitioſa.in 4.& 5.col.de decre. ab ord.fac.& Felyn. in rubr. de treu.& pace.in 3.col.cum concord.vt dixi in regula de annali q.2.Vnde quatenus prorogatio regulæ tenderet in eius fauorẽ,extẽdendã eſſet:ſed quatenus tendit in odiũ. debet reſtringi. Vnde meritò voluit Bal.in l.ſi à te C.de pact.inter.emp.& ven.quòd prorogatio termini in odioſis non reputatur eadem cũ termino,ſecus in fauorabilibus,in quibus procedit.l.ſi manente.ff.de precar. *Prorogatio termini.*

Suadetur iſta opinio ex alio motiuo,quia clarũ eſt,ꝙ ex quo Petrus de Penya compleuit triennium pacificè, epiſcopus per ſuã prorogationẽ potius videtur obtinuiſſe licentiã agendi,quam licentiam excludebat regula,os vnicuiſque claudens,quã ꝙ papa viſus fuerit trienniũ regulę ad quadriennium prorogare. Patet,quia prorogationes epiſcopi,& dicti Frãciſci, licet fuerint infra trienniũ conceſsæ,non tamen papa voluit tẽpus prorogatũ currere,niſi à fine trienij,quo caſu nõ dicitur propriè prorogatio,ſed quædã noua cõceſſio,ſeu dilatio,vt dicit Bal.Fely & alij Moder.in cap.de cauſis.de offi.deleg. Et per iſtam talem conceſſionem,nihil aliud inducitur niſi ꝙ aperitur epiſcopo,quod per regulã clauſũ erat.Vnde ſi egit,ſibi debet prodeſſe,cũ ſit priuilegiũ perſonale nõ autẽ d.Franciſco,qui non vtendo per annum,facultate ſibi conceſſa, viſus fuit renuntiare ſuo reſcripto,iuxt.cap.plerunque,de reſcript.Nec citatio epiſcopi poteſt illi prodeſſe:quia illa

non interrũpit triennalem poſſeſsionẽ, quæ iam pacificè præceſsit. ſed dat nouã facultatẽ agendi. Cõfirmatur ex iis quæ dicit Alex. in auth. iubemus in princ. C. de iudi. ex illo tex. not. ꝙ licet dilatio data vni poſſet alteri ꝓdeſſe, illud eſt verũ, niſi alter noluerit vti dilatione renũtiãdo probationes & probationibus ſuis, quod factũ videtur hic per d. Franſcicum Sapata, qui infra tempus prorogatũ nihil agendo, tacitè viſus fuit renũtiare defenſionibus ſuis. Tenendo tamen contrariã partem, videlicet, ꝙ regula iſta nõ obſtet. d. Franciſ. ad prędicta motiua reſpõderi poteſt. Primo quia licet verum ſit quòd interruptio, ſiue appellatio facta per vnum ex correis, iure ſpeciali non prodeſt aliis in caſibus, in quibus de iure communi aliàs prodeſſet. Hoc tamen non habet locum quando illis, quibus prodeſſe poſſet, etiam iuuari poſſunt iure ſpeciali. Ita notabiliter limitat, & declarat Bal. in l. vnica in 2. col. C. ſi vnus ex pluribus appel. Et licet contrarium teneat ibi Saly. nihil allegans, tamen opi. Bal. ſequitur Benedict. de Peruſio in c. pen. de appel. & ibi hoc tenet idem Bal. pro qua opi. facit optimè tex. allegat. per Bal. in l. præſes. ff. de mino. Et iſta eſt communis opi. vt probat Ang. Aret. in l. ſi qui expreſſim. §. quotiens, in 4. col. ff. de appel. Cum igitur in caſu preſentis. q. dictus Franciſc. Sapata habeat etiam ſpecialẽ prorogationẽ iſtius regulæ, ſicut. d. epiſcopus: ideo interruptio facta per epiſcopum vigore ſuæ prorogationis ſpecialis proderit. d. Franciſco, habenti etiam prorogationẽ. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradit Petr. de Ancha. in clemen. ſi appellationem. in fin. de appellat. vbi dicit in ſimili, quòd ſi appellans eſt non proſecutus appellationem ſuam infra biẽnium, ita quòd propter eius negligẽtiã deſerta fuit appellatio per lapſũ fatalium, ſi appellatus, qui poſt dictũ tempus fuit legitimè impeditus poſt agere, procedat ad vlteriora coram iudice appellationis: tali caſu appellans, qui iam fuit excluſus per lapſum fatalium, poterit admitti ad contradicẽdũ, excipiendum, & proſequendum ius ſuum, ex perſona appellati, allegat tex. in l. petẽdæ. C. de temp. in integ. reſt. Vbi excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij: quod facere ex ſua perſona non poſſet, ad idem alleg. dictũ Innoc. in capitu. j. de confirmatione vtili vel inutili, inducendo, vt ibi, per eum. Et de plano procedunt, quando dictus Frãciſcus ſciuit interruptionem factam per epiſcopũ infra

Dilatio data vni poteſt alteri prodeſſe.

Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij.

fra

ſra tempus ſuæ prorogationis:quia tali caſu ſibi prodeſt, etiã ſi nihil ageret infra tempus ſuum prorogatum:quia viſus eſt cõfidere de diligentia,& remedio iuris procurato per epiſcopum. Secus vero, ſi ſciret diligentiam epiſcopi, poſt tempus elapſum ſuæ prorogationis. quia tali caſu nõ ꝓdeſſet ſibi talis interruptio, per ea quæ dicit Bar. in l. ſi cui expreſſum. in 3. col. ff. de appel. ſequuntur communiter Doct. in d. c. penul. de appel & ibi latius per Ang. de Caſtr. & in dubio ignorãtia pręſumitur, niſi probetur ſciẽtia, vulg. l. verius. ff. de probat. qualiter autem probetur ignorantia, in alia quęſtione dicetur.

Et pro iſta parte facit, quia negari non poteſt, ꝙ prorogationes conceſſæ dicto epiſcopo, & Franciſco, id faciebant, quod perinde illis ſuffragantur, ac ſi infra triennium adhuc fuiſſent. Vnde triennium regulæ, virtute prorogationis, quo ad iſtos, effectum eſt quadriennium. Et ideo, qua ratione citatio facta intra triennium inducit interruptionem poſſeſsionis, quo ad omnes: pari modo citatio facta in tempore prorogato inducit interruptionẽ, quo ad omnes habentes prorogationem, cum in effectu illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta, durante trięnnio.

Nec obſtat ꝙ in odioſis terminus prorogatus nõ eſt idẽ cũ primo, iuxta dictum Bal. in d. l. ſi à te Quia hoc eſt verum, quando prorogatio fit a partibus: ſecus ſi à principe qui poſſet in totũ regulæ derogare: quo caſu termin⁹ prorogatus non dicitur nouus, per ea quę dicit Aret. in l. ſi filius à patre. §. j. in 3. notabili. ff. de liberis & poſth. qui dicit ꝙ actus alterat⁹ per ſuperiorẽ ſine facto hominis, etiã in odioſis nõ facit nouũ hominẽ. Et hoc manifeſta ratione probatur, quia conſtat per citationẽ factam in tempore prorogato, quem deſinere eſſe pacificum poſſeſſorẽ. Sed interruptio pacificæ poſſeſſionis eſt naturalis, & illa prodeſt omnibus, ergo proderit dicto Frãciſco. Et ita per iſta motiua, pro & contrà, die 16. Martij. M D.XXXVII I. in dicta cauſa Toletana, corã eodẽ, domini mei coauditores ſe diuiſerũt, & vota fuerũt paria, quia quatuor tenuerũt primam opinionem, & alij quatuor ſecundã. Cum prima tamen opinione inclinabat R. D. Ioan. Paulus qui proponebat cauſam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex ſtylo non ſolent cõmuniter numerari vota proponẽtium, neque etiam ipſi ſolent cõſilium, niſi rarò

proferre,

proferre:ideo cauſa manſit in iſto pũcto dubia,ſuper quã interim erit cogitandum,donec Rota aliter determinet.

QVESTIO XXIII

Prorogatio ad annum.

QVAERO,ſi habens prorogationẽ iſtius regulæ ad annum,cui nõ cõpetit efficax ius contra triennalẽ poſſeſſorem,cedat ius ſuum in alium habentem melius ius,cui tamẽ excluſus erat per regulã:vtrum poſſit iſte reſignatarius,etiam ſubrogatus ad ſtatũ,in quo erat cedẽs, vti beneficio prorogationis cedentis,vt poſſit agere cõtra triennalem poſſeſſorem,à quo primus fuerat excluſus?

SOLVTIO.Iſta quæſtio ventilatur modo,de menſe Ianuario M.D.XXXIX.in Rota,in eadẽ cauſa Toletana Abbatiæ,de qua in proxima ſuperiori quæſtion.memini,coram eodem,R,D.Ioan.Paulo.Nam præſupponitur in facto,q̃ dicta Abbatia fuerit per trienniũ pacificè poſſeſſa per Petrũ de la Pena.Ad quam Abbatiam competebat ius duobus.videlicet, domino epiſcopo Solis,& cuidã Petro Coque.ſed ius Petri Coque erat melius iure epiſcopi.Petrus tamen nõ poterat ſuo bono iure experiri,propter lapſum triennalis poſſeſſionis Petri de la Penya,à quo fuerat excluſus.Epiſcopus verò,licet bonum ius non foueret,ſicut Petrus,poterat tamẽ agere contra dictum triennalẽ poſſeſſorem,vigore prorogationis,quam obtinuerat ad regulam iſtã.Modo accidit,quòd dictus epiſcopus ceſſit omni iuri ſibi competenti in Petrum Coque,habentem ius bonum,ſed elidibile exceptione iſtus regulæ.Modo vult vti prorogatione epiſcopi ad effectum agendi contra poſſeſſorem,Dubitatur nũquid poſſit?Pro parte affirmatiua,videtur prima facie dicendum,quòd ſic:quia qua ratione epiſcopus vti poſſet iure Petri Coque,ſi ſibi cederetur cõtra triennalem poſſeſſorem.vigore ſuę prorogationis,dato q̃ Petrus contra poſſeſſorem agere non poſſet: eadẽ ratione & Petrus vti poterit facultate agendi epiſcopo competenti:cum correlatiuorum eadem ſit ratio l.fi.ff,de acceptillat.cũ ſimilib.Præſertim.quia cum Petrus Coque ſit in ius epiſcopi , & in eo ſtatu, in quo epiſcopus ſubrogatus erat:debet in omnibus naturam illius ſumere,iuxta vulg.capitu.eccleſia,vt lite pendent. cum ſimil. Accedit quia cum per renuntiationem conſolidatum ſit ius.epiſcopi cum illo iure,Petri,& effectum ſit vnum ius indiuiduum,virtus alterius iuris transfundi debet cũ qualitatibus ſuis in alium iuxta tradita per Moder.in c.1. in 4.col. de præſcrip.

Correlatiuorum ratio.

...uris alterius virtus.

præſcrip.cum materia,l.ſi communem,ff.quemadmodum ſer.amit.& in c.per tuas.de arbi.& c.ſacris.de ſepult.facit l.Stichum.§ additio,ff.de ſolut.& l.Vranius. ff de fideiu. Bart.in l.ſi is qui pro emptore.in 6.q.principali,& ibi Moder.col.89.ff.de vſucap.Ex quo facilè fiet, ꝙ illud, quòd quis ex perſona ſua conſequi non poterit,ex alterius perſona conſequatur,iuxta text.in cap.authoritate. de conceſſ.præben.lib.6.& in l.2.§.fi.de hæred. vel.act.ven.& ea quæ notant latè Moder.poſt Bal.in l.ſi quis ex argẽtariis. §.1.ff.de eden.Et quia in dubio cauſa,quæ prodeſt debet attendi,quando eſt magis potens,& non illa quæ nocet, vt tradit Felyn in c.fi.de excep. *Cauſa in dubio quæ debet attendi.*

Iſtis tamen non obſtantibus contrarium tenuit Rota, 25.eiuſdem menſis Ianuarij. M.D.XXXIX. iſtis rationibus. Primo,quia prorogatio eſt beneficium perſonale,acquiſitum prouidentia dicti epiſcopi.Ea igitur quæ merito perſonæ à principe impetrantur,in alium non transfertur,l. 1.§.ſi quis autem.de ſucceſ.edicto. facit text.in §. ſed & quod principi.ibi:nam quod ob meritum indulſit alicui, &c.inſtitut.de iur.nat.ex quo tex.& aliis ſuperius in 14.& 20.q. allegatis, limitatur illa vulgaris regula. quod ſubrogatum ſapiat naturam ſubrogati, vt videlicet non habeat locum reſpectu qualitatis adhærentis perſonæ, vt limitat Alexan.in coſi.107.col.3.lib.3.vt dixi. in d.q. *Merito perſona quæ a principe impe. &c.*

Sic etiam dicimus ꝙ prorogatio facta in vna perſona non transfertur ad aliam,vt expreſſe tenent nouiſſimi in l.ſi ſe ſubiiciant.in 2.col.ff.de iud.arg.l.ſi ita ſtipulatus. §.Cryſogonus.ff.de verb.obl.& in l.ſi cum.Hermes.C.locat.Et ſecundum iſtam iuſtificatur dictum Bal in l.2.col. 1.verſi.ſed pone papa.C.de ædil.action.Vbi voluit quòd ſi papa cõceſſit vni quòd poſſit emere aliquam rem,quæ alienari non poterat, ille non poterat alteri concedere illã facultatẽ,quia eſt perſonalis ,& etiã dependet à principe:& ſi conceſſerit,res reuertitur ad primam naturam vt videlicet alienari amplius nõ poſſit.faciũt ea quę Bal. ſcribit in l.cũ multa.verſi.ex iis cõclude.C.de bonis,quæ liber.Ita in propoſito videtur dicendũ. Nam iſta facultas agẽdi vigore ꝓrogationis.cõceſſa fuit à principe epiſcopo per prorogationẽ,cũ alias epiſcopus experiri nõ poſſet lapſo triẽnio regulę Quod igitur intuitu perſonæ ſuę cõceſſum eſt,in aliũ nõ trãſit, niſi princeps denuo cõcedat. Sicut videmus,ꝙ licet hæres cõueneri poteſt vbi defunctus

poterat

Hæres licet abſens conueniri poteſt &c. poterat.l.hæres.abſens.ff.de iud.vbi tamen diuerſa qualitas fuit in defuncto,quàm in hęrede,illa qualitas in hæredem nõ trãſit,licet eadẽ perſona reputetur vt notat,Abb. in cap.quia gu.col.vltim.de iud & ibi communiter Doct vbi dicunt q̃ ſi clericus ſuccedat laico,licet laicus vbique conueniri poterat,nõ tamen hoc tranſiet in hæredem clericum,vbi latè per eos.

QVÆSTIO. XXIIII

Reſignans QVÆRO,an ſi reſignans per reſignationem perfectã ex cauſa permutationis, per triennium pacificè in poſseſſione manſerit,exceptione iſtius regulæ, aduerſus tertium impetrantem tueri poſsit?

SOLVTIO.Hæc quæſtio bis vel ter propoſita fuit in Rota,per R.P.D.Petrum Vortium,epiſcopũ.Aquen.in quadam cauſa Virdunen. canonicatus & præbendæ. In qua poſt varias informationes Domini tandem.22.Iunij. M.D XXXIX.inclinarunt in partem negatiuam, videlicet, reſignãtem poſſeſsorem triennalem tueri ſe non poſſe regula iſta. Et quanuis Domini omnes ita ſenſerint, voluerunt tamen melius deliberare,propter grauitatem quæſtionis quotidie contingentis.Mihi tamẽ iſta opinio multum placet,quæ in primis viua ratione & authoritate iuris comprobari poteſt.Nam notum eſt apud omnes, regulam iſtam non tueri merum detentatorem ſine titulo ſaltem colorato Et in hoc differt à regula de annali,quæ merum intruſum defendit ſine titulo, Sed ſic eſt,q̃ renuntians,etiam ex cauſa permutationis.perdit titulũ & poſſeſſionem, & manet in mera detentione beneficij , vt dicit deciſ.1.de rerum permut.in nouis.& 16.eod.titul.in antiquis.Et licet poſtea poſſideat per triennium , manet nudus detentator,& ſic non debet defendi regula.

Renuntiãs ex cauſa permutatiõis, quid perdere dicatur. Et quòd talis renuntians ex cauſa permutationis remaneat omnino poſt renũtiationem ſine titulo,apparet manifeſtè:quia ſi permutatio non haberet effectũ, renuntiãs nõ poſſet redire propria authoritate ad ſuum beneficiũ ſine noua collatione ſuperioris,quia aliàs diceretur intruſus,vt ibi dicitur.Et tenẽt communiter Doct. in cap.cum venerabilis de excep.vbi Moder.atteſtãtur iſtam eſſe cõmunem.opinionem,quàm latè defendit Bath.Socin.in cõſil.148.in primis.Et reaſſumit D.Petrus Andreas,olim inſignis Rotæ auditor in repet.cap.1.in 15.col.de rerum p mut.lib.6.Et ſunt de hoc penè infinitæ deciſio.Rotæ ſub

titulo

titulo de rer.permu.in nouis,in antiquis,& in antiquioribus.Hinc eſt.quòd ſi talis renũtians ex cauſa permutationis,etiam vi expoliaretur,nõ poſset agere interdicto vnde vi,nec cõdictione ex canone reiteranda,vt dicit deciſ. 2.de rerum permut.in nouis.& deciſ.8.eod.tit.in antiq. Sequitur Nicol.Milis in ver.permutatio.cũ aliis cõcord. quos idem Petrus Andreas ſcribit in d.c.1.in 16.col.quę omnia iſta ratione fundantur,quia ex quo permutans per renuntiationem ſuam perdidit titulum & poſseſsionẽ,nõ potuit beneficiũ ſine canonica inſtitutione,& ſic ſine titulo poſsidere.Et propterea expoliatus carens titulo nõ debet reſtui iuxta communem & triuialem conſuetudinem Rotæ fundatam in dicto Inno.in cap.in literis.de reſti.ſpol.Et eſt deciſ.Rotæ.20.de reſti. ſpoliat.in antiquis. Nam oportet etiam ſpoliatum probare poſseſsionẽ ſe habuiſſe ab illo.qui authoritatem habet inſtituendi.vt latè probat deciſ.5.eo.tit.in antiquis. Et hac de cauſa videmus,quòd poſsidens triennio beneficium prius alteri vnitum,non iuuatur exceptione iſtius regulæ,quia caret titulo,quod per vnionem extinctum fuerat,& per conſequẽs neque poſsideri poterat,quòd iam non erat in rerum natura,ſed erat confuſum cum alio beneficio,vt ſuperius in 8.q.latius dixi.Ita hic dicendum videtur.

Nec obſtat,quod expectatiua reuocata dat colorem tituli,ad effectum,vt ſpoliatus poſsit reſtitui,vt ſæpius tenuit meo tempore Rota,& dicam in alia quæſt. ergo pari modo debet dare colorem titulus primus reſignantis,licet ille fuerit per renuntiationem extinctus.Quia reſpondetur,quòd termini ſunt diſpares. Nam quòd expectatiua reuocata det coloratum titulum, eſt in odium ſpoliantium,contra quos omnia iura clamant,& multa ſpecialia in eorum odium ſunt inducta:econtra leges omnes oppreſsis ſubueniunt.c.cum vniuerſorum.de rerum permuta.& hac de cauſa multum ſpoliatis fauent,quæ ratio ceſſat in caſu noſtro,ex quo regula iſta eſt odioſa,& aliquãdo excluſiua boni,ſeu melioris iuris ipſius impetrantis, Et ideo odioſa reſtringi debẽt in caſu ſuo, & fauores ampliari,vt dicit regula iuris in c.odia.Vel ſecundo poteſt reſpõderi,quod ideo in caſu noſtro titulus primus beneficij reſignati nõ eſt ſufficiẽs,qa illo ſe volũtariè,& ſpõte priuauit reſignãs,quod ceſsat in expectatiua reuocata, quæ multotiẽs ignorãtibus,& expectãtib,& inuitis reuocãtur

Expectatiua reuocata dat colorẽ tituli.

ſicut

Detentatio defendit detentorem.

ſicut in ſimili videm⁹, quòd licet nuda detẽtatio defẽdat detẽtorẽ, quo ad regulã de annali, vbi tamẽ quis volũtariè à principio cõſenſit priuationi beneficij puta ob non ſolutionẽ penſionis, regula non tuetur illum detentorem vt ibi, quia volẽti & à principio cõſentienti nõ fit iniuria.

Nec obſtat, quòd per lapſum triennij præſumitur retroceſsio, vt aliàs dicitur in alleg. Lapi. 89. quia reſpondetur hoc non eſſe verum, niſi in ſucceſſore, non autem in ipſo reſignãte, qui non poteſt allegare retroceſſionem, ex quo eſt certus de facto ſuo & debet eam producere, quę ratio nõ militat in ſucceſſore allegãte retroceſsionem ſui prædeceſſoris poſſeſſoris triennalis, & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi.

Retroceſſionis præſumptio.

Et præſuppoſito, quòd lapſus triẽnij in ipſo reſignãte præſumeret retroceſsionẽ, adhuc illa præſumptio nõ induceret titulum ſufficiẽtem ad regulam duplici ratione. Prima, quia regula requirit, ꝙ quis poſsideat beneficiũ pacificè per triennium cum titulo ſaltem colorato, ita ꝙ titulus debet præcedere poſſeſsionem triennalem, vt q̃s dicatur per triennium cum titulo colorato poſſediſse. q̃a aliàs ſolum & nudum triennium nõ producit titulũ. quo ad hoc igitur vt regula iſta poſſeſſorem iuuet, requiritur quòd titulus poſſeſſionem præcedat tanquam fundamentum, non autem quòd ſequatur: quia tali modo poſſeſſio præcedens ſine titulo continuata, tanquam mera detentatio poſsidentẽ non iuuaret ad effectum iſtius regulæ. Requiritur igitur quòd titulus præcedat tãquam neceſſariũ antecedens, vt cũ eo poſſeſsio triẽnalis cõtinuetur, aliàs ſequeretur inconueniens, quòd idem trienniũ induceret duo ſpecialia, videlicet productionẽ tituli, & exceptionẽ regulæ, quod regulariter prohibetur, iuxta vulg. l. 1. C. de dot. promiſſ. & eſt contra longæuam Rotæ interpretationem cum verbis regulæ cõcordantẽ. Et licet Rota teneat

Titulus præſumptus.

ſufficere ad effectum iſtius regulæ, titulũ præſumptum, intelligitur de titulo reſultãte ex poſſeſsione præãbula. 10. anno. Nam ſi aliquis ſine aliquo titulo viſibili poſsideret beneficium per decem annos, acquirit præſumptum titulum, iuxta not. in ca. illud. de præſcript. tradit Petr. de Ancha. in cõſi. 117. & Lapus allega. 89. cum quo quidẽ præſumpto titulo ſi quis poſtea per trienniũ poſsideret, pacificè acquirit priuilegium regulæ, ſicut ſi haberet titulum realem & viſibilẽ, vt latius dicam inferius in alia quæſt.

vbi

vbi erit hoc principaliter tractãdum. Patet igitur ex prædictis, quòd iſta ſola poſſeſsio triẽnalis non eſt habilis ad producẽdum titulum habilem, ad effectum, vt acquiratur exceptio iſtius regulæ.

Nec obſtat etiam, quòd execrabilis qui habet titulum infectum à iure, tueatur iſta regula, vt dictum eſt ſuperius q. 10. quia hoc ideo eſt, quia execrabilis retinet ex voluntate ſua ſuum priſtinum titulum, quo nunquam ſe ſponte priuauit ſicut renuntians. vnde licet titulus ſit nullus, retinet adhuc colorem donec declaretur nullus, iuxta diſpoſitionem c. cum ſecũdum. de hæret. lib. 6. Hinc eſt quòd execrabilis non debet interim poſſeſſione ſua priuari, quia bene poſſidet, vt patet in c. licet epiſcopus. de præben. lib. 6 Vbi tamen per ſentẽtiam declaratus eſſet, tunc quia execrabilitas tranſiret in notorium, & tunc de mera illius occupatione appareret, tali caſu execrabilis non tuetur iſta regula. Et idem quando execrabilis renuntiaret, & poſt renuntiationem maneret in poſſeſſione, quia illa regula eũ non iuuaret, vt dictum eſt in dicta quæſt. 10. tũc enim termini eſſent pares, vbi tamen prædicta ceſſant, procedit decisio facta in dicta quæſt. 10. Ex quibus omnibus habes clarè dilucidatam hanc quæſtionem.

Execrabilis quando debeat poſſeſsione ſua priuari.

Sed circa præmiſſa conſiderãdum eſt, quia prædictis obſtat deciſ. 1. de renunt. in no. vbi probatur quod renuntiãs manens in detentatione ſi expolietur, debet reſtitui: ergo manifeſtè apparet, quòd retinet titulum coloratum, quia ſi dictum titulum non haberet non reſtitueretur, quia ſecundum ſtylum Rotæ fundamentum in dicto Inno. in c. literis de reſtit. ſpol. & in pluribus aliis deciſionibus, nemo ſpoliatus in beneficialib. ſine titulo colorato reſtituitur. ſi igitur reſtitutio tali detentori, etiam nondum annali conceditur, à fortiori triennali tribui debet.

Spoliatus in beneficialib.

Et retenta prima opin. limitatur illam procedere quando poſſeſsor triẽnalis alium titulum non habet, quàm illum quem renuntiauit. Secus verò ſi deinde poſt annum per reſignatarium in fauorẽ cuius ceſſerat in eundem reſignantem realiter & cum effectu retroceſſio facta fuiſſet. Nam ſi cũ dicto retroceſſionis titulo poſſeſſionem triennalem continuaſſet, & compleuiſſet, dato etiam quod in dicta retroceſsione de fructibus in anteà malè perceptis mentionem non feciſſet, nihilominus talis poſſeſsor exceptione regulæ iuuaretur. Nã retroceſsio nõ faciens men

Retroceſſio. tionem de fructibus malè perceptis ſit nulla,& talis impẽtrans videtur reddi inhabilis quo ad illud beneficium obtinendum iuxta latè tradita per Fel.in c.poſtulaſti in pen. & fin.col.& in c.in noſtra.in. 2 correl.de reſcrip.nihilominus talis inhabilitas donec ſit per ſententiam detecta & declarata,non præſtat impedimẽtum quo ad iſtam regulam,ſicut de execrabili & non promoto ſuperius in.10.q. diximus. Nam etiam illi indebitè capiunt fructus,& redduntur inhabiles ad beneficia. vt patet in extrauag.execrabilis.& tamen defendũtur exceptione iſtius regulæ,vt ibi latiſsimè dictum fuit, quia regula iſta duos tantum caſus inhabilitatis excipit,ergo in aliis remanebit firma:præſertim quia in caſu noſtro titulus retroceſsionis eſt coloratus,quia eſt datus ab illo qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas doctor.in c.cum noſtris.de conceſ.præb. Et ita hodie 7.Ianuarij.1540.concluſum fuit in Rota,in iſta eadem Virdunen.canonicatus,coram R.D.Io.Paulo.

QVAESTIO XXV.

QVAERO, An exceptio iſtius regulæ,quæ competebat poſſeſſori poſsit opponi per eundem poſt amiſſam poſſeſsionem per tres ſententias cum executorialib. in iudicio reſtitutionis in integrum cum clauſula, conſtito de bono iure?

SOLVTIO.Hodie.25.Iunij.1537.propoſuit hoc dubiũ R.D.Ioan.Mohedanus in vna cauſa Leodien. Præpoſituræ,& maior pars inclinabat, quod non, ex eo quia, prout aliàs fuerat cõcluſum per Dominos in vna Caurien. portionis,quam de anno 1516.propoſuit do.Guliel.Caſsiodorus,vt ipſe idem meminit in ſuis collect. Regula iſta eſt perſonalis, adeo quòd inhæret tantum oſſibus poſſeſſorum,nec eius priuilegium alteri,quàm poſſeſsori conceditur,vt indicant verba regulæ, ibi, nec non impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſsis. & iterum ibi, pacificè poſſederint. Igitur alij quàm poſſeſsores de ea opponere non poſſunt,quia qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tẽpore verbi.l.ex facto,cum vulg.ff.de vulg. & pupil.& l.Titius,vbi Bar.ff.de teſtam.mil.Beneficium enim datum perſonæ non egreditur perſonam. l.quia tale.ff.ſolu.matri.c. priuilegium.de reg.iur.lib.6. & quòd ius excipiendi perſonale perſonam non tranſgrediatur,eſt doctrina Bar.in l.ſi tertius.§.ſi prius.col.fi.ff. de aqua plu.arcen. Et ita etiam adnotauit R.P.D.Iacob.Simonetta tunc auditor,& poſtca

Ius excipiendi.

ea cardinalis benemeritus,in quibuſdam ſuis memorialibus Rotæ. Et iſta à fortiori militant in caſu noſtro, quia eſt quid imputandum iſti reo modò reſtitutionem impetranti:quare tempore primæ ſententiæ,quando ipſe poſſidebat, non oppoſuit exceptionem regulæ. ex quo igitur poſtea poſſeſsionem amiſit,ſibi imputet,neq; obſtat quòd illud ius exceptionis amiſſum videtur reintegrari beneficio reſtitutionis in integrum,quia dicebatur nō eſſe verū ſed ſolum reſtituitur ad limen iuſtitiæ,vt audiatur, conſtito de bono iure,& illud ius de quo docere debet,intelligitur de iure quod viuit & exiſtit in præſenti, quod in prima inſtantia non fuerat conſideratum,nec deductum, nō autem de iure amiſſo in actis deducto,q̃ euanuit,& nullū eſt, quia illud non reſtituitur, propter rationem tex.in c. quamuis.de reſcriptis,lib.6.

Crederem tamē,ſalua regula de non tollendo iure quæſito:quod ſi papa reſtitueret etiam ad ius amiſſum,q̃ licet illud ius competens vigore iſtius regulæ ſit quædam exceptio,tamen in eo verificatur illa clauſula,conſtito de bono iure, quia ius competens per exceptionem dicitur bònum,vt declarat And.Sic.in c.Ioānes in.13.col.de teſtā. & Dec.in conſi.102.ii.11.col.vt dixi in.§.omnium. inſtit. de act.vide tamen quod ſuperius quæſt.12.&.13. dixi.

QVAESTIO XXVI.

QVAERO,Quia iſta regula requirit titulum,vt patet ex illis verbis, ex apoſtolica vel ordinaria collatione,&c.an intelligatur de vero & valido,an verò ſufficiat titulus coloratus,vel præſumptus? *Titulus validus, coloratus.*

SOLVTIO. Prima facie ex verbis regulæ potius colligitur,quòd hic verus & validus titulus requiratur, quā vel coloratus, vel præſumptus. Quia verba regulæ in dubio debent intelligi verè & propriè,nō autem fictè.hoc dicit Bar.in l.1.§.hoc interdictum.ff.de fonte, vbi interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero & naturali, non autem de ficto, ex quo ibi Bar. infert quòd ſtatutum prohibens mulieribus portare perlas,quod intelligatur de veris,non de fictis. Sic & edictum de arboribus concidendis intelligitur de veris & viuis,nō autē de ſiccis & mortuis. l.3.ff.arbor.furt.cæſ.quibus accedit,quod Moder.tradunt in authen.ſed nouo iure. C.de ſeruis fugitiuis.de illo cui propter maleficium debet abſcindi manus.Nam debet intelligi de vera,non autem de arida:quia arida manus,non *Interdictum.*

eſt manus,ſicut homo mortuus non eſt homo,ſed cadauer:& plura his ſimilia Doct.communiter ſcribunt in l.4.§.condemnatum.ff.de re iudic.quæ conſulto omitto.

Quibus non obſtantibus cõtraria opin. eſt verior de iure & ſtylo. Et in primis, quod regula non requirat omnino titulum verum & validum,ſed titulum coloratum, vel præſumptum,apparet ex decreto cõcilij Baſilien.à quo ſecundũ cõ munẽ opinio.habuit originem iſta regula, in quo cõcilio expreſſe dicitur,quòd ſufficit,quòd poſſeſſor triẽnalis habeat titulum coloratũ. Ergo regula iſta indiſtinctè loquẽs,debet capere interpretationem à matrice, & à fonte.l.in teſtamẽto.ff.de cõdi.& demõ.& in authen. ſi quis in aliquo.C.de eden.cũ ibi not.Bal.in l.fi.C.de fid. inſtru.& Bar.in l.ſi liberarius.ff.de regu.iur.Et hoc in ratione fundatur,quia ſi poſſeſſor triennalis haberet omnino titulũ bonum & validũ, nihil ſibi prodeſſet priuilegiũ iſtius regulæ, cum per titulum ſuum validũ & verum cõſultũ ſibi fuiſſet cõtra omnes ſibi litẽ mouẽtes. Vt igitur triẽnalis poſſeſſio locum habeat, & aliquid operetur, eſt dicẽdum regulã contentari de ſolo tit.colorato,qui licet ex alio capite quàm ex defectu poteſtatis conferentis ſit inualidus, illa infirmitas ſanatur,& adiuuatur per triennalem poſſeſſionem,quæ ſufficit ad producendum exceptionem,& defendẽdum triennalem poſſeſſorẽ durãte eius vita,poſtea capiet beneficium,qui meliorem & validiorẽ titulũ habebit:ſufficit enim,quòd interim poſſeſſor cum titulo colorato nõ poſſit moleſtari, & ita ſeruat quotidie Rota ſine aliqua dubitatione. Quis autẽ ſit titulus coloratus,inferius dicemus in aliis quæſt. Sed quod dictũ eſt de titu.colorato,idem voluit Rota habere locum in præſumpto,vt eſt in illo,qui poſſedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum,ius tamen per lapſum.10.annorum præſumit titulum, vt patet in l.ſi filius.C.de pet.hæred.& in c.peruenit.de empt.& vend. Et not.Pet.de Anchar.conſi.117.tradunt omnes in c. illud. de præſump.cũ ſimilibus de quib. per Moder.in tract.de elect.quæſt.15.& alios Modern.in tracta.præſcrip.in prima parte tertiæ partis.quæſt.10.poſt Alexand.in conſi.9 lib.3.& Decium conſi.152.& conſi.36.colum.3. cum ſexcentis concor.quæ Alexand.& alij congerunt in l.1.C.q admit.& in l.ſi certis annis.C.de pact. Et iſte titulus præſumptus ſufficit ad effectum iſti⁹ regulæ,vt iudicauit Ro

Regula indiſtinctè loquens.

Titulus an præſumatur per lapſum decẽ annorum.

ta[1] n vna Bononien.corã.d.Paulo Calo Capiſucco de mẽſe Martio M.D.XIX.vt refert dominus Gulielmus hic.

Sed aduertẽdum eſt,quòd d.Guliel.hic nõ declarat,an ſolum decenniũ,quod inducit titulũ præſumptũ,inducat etiã priuilegium regulæ.quod videbatur dicẽdum, ex eo quia ſub decennio triẽniũ quoque cõtinetur.ſicut in maiori ſumma ineſt minor. Itaq; decẽnio poſſidẽs beneficiũ ſine titulo poſset defendi regula ex tit. præſumpto reſultanti ex illa decennali poſſeſsione:tamen cõtrariũ eſt verum,quia ſolum decennium nõ operatur & titulũ,& priuilegium regulæ,ne cõcurrant duo ſpecialiá circa idẽ,cõtra.l.primã.cũ vulg.C.de dotis promiſ.& quia regula iſta requirit titulũ præambulũ,qui creari nõ poteſt,niſi finito decennio,quo habito intrat dubium deciſionis,videlicet, an ille titulus præſumptus ſufficiat ad triẽnalem regulã: &,vt dixi,Rota concluſit,quòd ſic.Itaque ſi poſt poſſeſsionẽ decennalem,id eſt,poſt aſſecutum titulum præſumptũ aliquis poſtea cum illo titulo præſumpto per alios tres annos pacificè poſsideat,proculdubio regula iſta defendetur.quia ille titul* præſumptus ęquipollet vero tit.vel ſaltẽ colorato,præſertim ad exceptionẽ producendã, prout hic:neque mirum,quòd in hoc iſta regula extẽdatur,quia cum ſit inducta in fauorem reorum poſſeſſorum,latè debuit interpretari,arg.l.Arianus.ff.de act.& oblig.c.odia.de reg.iur.li.6.alias rationes ſcribit d.Guliel.in d.loco,quas non tranſcribo,cum eius recollectæ iam habeantur in formis,vbi videri poteſt.

Specialia duo circa idẽ non cõcurrunt.

Aduertendum tamen eſt ad vnũ aliud,pro intelligẽtia materiæ,videlicet,quia videtur dicendum,ad præſumendum titulum præſumptum,ſufficere triennalem poſſeſsionem.Nam illud quod olim decennalis poſſeſsio inducebat,vt videlicet poſſeſſor nõ poſſet moleſtari,inducit hodie regula iſta,quę attenta breui hominũ vita,idem operari debet, ſicut de alleg.La; i.80.quæ⁋de decẽnio loquitur, videmus hodie ſeruari,quam Rota,propter eandẽ rationem ad triennium reducit,vt d.Gulielmus in quadam deciſione refert.Nec mirum,quia triennium dicitur longũ tẽpus,vt probat tex.in cap.plerunque. & ibi And. Sicul. num.5.de reſcrip. Hinc eſt, quòd gloſſa in l.vſuræ. C. de vſuris.illa verba ſacræ ſcripturæ,per tempus,& tempora, exponit pro triennio. Et quòd triẽniũ ſit longũ tempus, tenet Felyn.in ca.licet Heli.de ſimon.Ergo idem operari

Trienniũ dicitur tẽpus longũ

Per tempus,& tẽpora.

debet triennium, quo ad producendum titulum præſumptum, quod operatur decennium, vt etiam tenet expreſſe Fräciſcus de Ripa in repe. ca. ſæpe. de reſtit. ſpoliato. in 2. col. ver. octauum commodum. & Gloſſator hic in 5. col. latius conatur hoc probare. Et hoc videtur ſentire Ioan. de Ana. in dicto ca. licet Heli. de ſimo. inquantum vult, quòd ſicut poſſidens per decem annos, ſaltem debet per iuramentum probare titulum præſumptũ: ita & poſſidẽs per triennium. Ex quo datur intelligi, quòd ex triẽnio præſumitur etiam titulus. Ex hoc etiam videtur ſentire Imol. in c. 2. de in integ. reſtit. vbi vult, quòd ex poſſeſſione nõ momẽtanea præſumatur titulus. Et hoc vlterius ſuadetur, quia ratio quare decennium inducit titulum præſumptũ, eſt tolerãtia ordinarij, vt dicit Pet. de Anch. in cõſi. 117. Sed iſta ratio militat in triennio. Ergo illud etiã præſumptum titulum inducere debet. pro quo facit tex. in ca. 1. §. ſi quis de manſo. ſi de feud. inueſtit. controuer. fuer.

Decenniũ quare inducit titulum præſumptum.

Sed breuiter prædictis non obſtantibus, contrariũ tenẽdum eſt, videlicet, quòd ex poſſeſſione triennali, ſicut ex decennali, præſumptus titulus nõ inducatur. Et ideo pro claro intellectu prædictorum conſiderandum eſt: quia vt ſæpe diximus, & hoc clariſſimum eſt, quòd regula iſta omnino aliquem titulum requirit, vt patet in ea ibi, ex apoſtolica, vel ordinaria collatione, &c. ita quòd ſola, & nuda poſſeſsio, ſine aliquo tit. præambulo, ſaltem colorato, nõ ſufficeret, vt patet in ea. Et ille titulus ante incœptũ triẽnium requiritur, & licet titulus bonus non fuerit, nihil intereſt, dũmodo ab eo datus fuerit, qui bonum titulũ dare potuit. Nam regula iſta requirit, nõ ſolum habilitatẽ perſonæ recipientis titulum, vt quia non ſit merè laicus, vel Iudæus, aut fœmina ſimplex, ſed etiam ex parte perſonæ cõferentis titulum habilitatem requirit. Licet igitur titulus, quacunque alia ratione, inualidus fuerit, dummodo emanauerit ab eo, qui dare potuit, ſufficit ad regulã iſtã, vt inferius in alia quæſtione dicemus. Vbi ergo vna cum poſſeſsione triennali, dictus titulus non concurrit, poſſeſſor cenſetur intruſus, & regula talem poſſeſſorem nõ defẽdit. Et in hoc iſta regula differt à regula de annali, quæ talẽ intruſum ſine aliquo titulo iuuat, & ideo illa regula ſola detentione contenta eſt, ſecundum interpretationẽ Rotæ, vt dixi. Concludo ergo, quòd ex ſola poſſeſsione triennali titulus præſumptus naſci nõ poteſt, cum ius nõ

aſsiſtat,

aſsiſtat:aſsiſtit tamen poſſeſsioni decēnali,ex qua voluit titulū præſumptum oriri,vt in dictis iuribus ſuperius allegatis.& rationem ponit Decius in conſil.121.in ſecūda col.poſt Bal.in l.ſiue poſsidetis.in 4.oppoſ.C.de probat. Qui quidem titulus eſt aptus,ſecuta poſſeſsione triēnali ad producendum exceptionem iſtius regulæ.

Titulus præſumptus ex ſola poſſ. triennali.

Sed conſidera vlterius, quòd ratio illa cōmunis,quæ datur ad producendū titulū præſumptum ex poſſeſsione decem annorum,de qua per Petrū de Anch.in d. conſil. 117.quæ fundatur in viſitatione epiſcopi,& præſumptione reſultante ex c.ordinarij.de offi.ord.lib.6. nō videtur generalis.Nā ex ea ſequitur à contrario ſenſu,ꝙ epiſcopo nō viſitāte,fortè propter aliquod legitimū impedimētū,vel belli,vel captiuitatis,vel etiā ex negligētia ſua, ꝙ talis poſſeſsio decennalis non induceret præſumptū titulum,quod eſt contra prædicta iura generaliter loquentia.

Præterea,ſi illa ratio eſſet vera,militaret etiā in poſſeſſore triennali propter toleran tiā epiſcopi viſitantis, qui præſumitur vidiſſe ſubditorū titulos,vt in d.c.ordinarij.& tamē contrariū dicūt Doct.in dicta poſſeſsione triēnali.

Et ideo pro reſolutione iſtius.q.conſiderandi ſunt plures caſus.Primus eſt in profanis,& in iſtis ſola decennalis poſſeſsio cum patientia alterius præſumit titulum. Ita procedit tex.in d.l.ſi filius.cum aliis allegatis ſuis limitationibus & ampliationibus,quas latè ponunt Iaſ.& Moder.repetentes.in l.1.C.qui admit. & Moderni.in d. tract.præſcrip.cum ſimilibus.

Poſſeſsio decennalis.

Secundus caſus eſt in beneficialibus,& in iſtis ſecundū communes concluſiones requiruntur plura, quo ad hoc, vt decennalis poſſeſsio inducat titulū:primo requiritur patientia ſuperiorum.Et ꝙ illi ſoliti fuiſſent beneficiatos ſibi ſubditos viſitare,vt tenētur.Tertio quòd poſſeſſoriū iuſtificet ſuā poſſeſsionē ſaltē per iuramentū.Iſtam cōcluſionē,quæ fuit Pet.de Anch.in cap.1.de reg.iur.lib.6.ſequitur.Felyn.in d.c.illud.in 4.col.& in d.cap ſicut in 16. colum.& latius in d.c.licet. in 4.& 5.colum.de ſimo. vbi ponit quinque concluſiones,cum limitationibus ſuis. Et iſto caſu tantum operatur iſta decennalis poſſeſsio ad repellendum aduerſarium,ſicut regula iſta ex titulo colorato.Meritò Domini voluerunt,quòd talis poſſeſsio induceret titulum præſumptum,declarando,vt ſuprà.

Tertius eſt caſus quando quis nō poſſedit,niſi per triē

nium, & tali caſu requiritur, quòd poſſeſſor probet titulũ bonum, vel coloratum, aliàs ex ſola poſſeſsione triennali non elicitur aliquis titulus præſumptus, quia ius non aſſi ſtit, imo regula iſta reſiſtit, quæ requirit titulum.

Eſt tamen differentia in hoc, quia in poſſeſsione triẽnali cum titulo nõ requiritur iuramentũ, ſicut in decennali, prout volebat Io. de Anan. Ratio eſt quia vbi eſt titulus, non requiritur alia, fides, vel probatio eius quia poſſeſsio triẽnalis cum illo titulo ſufficit ad excludendũ agentem ſine alio iuramẽto, & ita ſeruat Rota. Sed in decẽnali poſſeſſore, ex quo nõ eſt titulus ſed præſumptio tituli, naſcẽs ex tempore, requiritur ſaltẽ iuramentũ, quando petitur à viſitante, quod iuſta ratione recuſare, & ſine ſuſpicione non poſſet, vt bene in hoc aduertit Felyn. in d. cap. licet.

Poſſeſsio triennalis.

Alia enim eſt differentia inter poſſeſſorem triennalẽ & decennalem ratione iſtius regulæ: quia contra decẽnalẽ poteſt probari contrarium, videlicet, quòd nullum titulũ habet, vt notant omnes præfati Doct. in dictis locis, rationem ponentes, de qua per eos. Item poteſt probari de anteriori titulo ante decenniũ cõpetens. In triennali verò idem eſſet dicendũ in puncto iuris, vt Abb. & alij tradũt in d. cap. licet. Sed ſecundũ ſtylum hodiernũ Rotę cõtra triẽnalem nõ admittitur probatio anterioris tituli in cõtrarium, quia ſemper præſumuntur remedia per quæ triẽnalis poſſeſsio defendatur, vt in cauſa Cõchen. Præſtimoniorum corã me, & deinde coram R. domino Marco Antonio fuit iudicatum, & in aliis pluribus cauſis, ponderando verba, nequeãt moleſtari, quę inducunt perpetuum ſilentium vt inferius in alia quæſtione dicetur. Eſt bene verũ, quòd ſi in aliquo loco regiſtrarẽtur tituli, fortè poſſet probari contrariũ per oſtenſionẽ librorum, vt dicit Fely. in d. c. illud, & c. ſicut, in 16. colum. & vt in ſimili dicit Bal. in l. 2. C. de error. aduoc. de probatione ſentẽtiæ, quando non reperitur in libro vbi ſcribi ſolẽt, & tradunt Pau. de Caſt. & Moderni in l. in illa. ff. de verb. oblig. Iaſon. in l. fi. §. licentia. C. de iure delib. & Fely. in ca. j. de fide inſtrumen. cum concord. de quibus per Moder. rep. in authen. habita. C. ne filius pro patre. Sed tẽpore meo nunquã vidi probari cõtrarium. Imò, quod fortius eſt, licet ſecundũ communem opinionem regula iſta non defendat poſſeſſorem, niſi tantum in poſſeſſorio: quia non dat titulũ vt dicit Gloſſator hic; & Felyn. in dicto capitulo, ſicut: tamẽ vt

Tituli anterioris Probatio.

ex

ex vſu videmus, hodie poſſeſſores triennales defendũtur in vtroque, quia nullus cõtra triennalem audiretur in petitorio circa validitatem tituli. Nam licet libri regiſtrorum oſtenderẽtur, in quibus tituli regiſtrari ſolent, nihilominus ſemper præſumeretur titulus alius, per quẽ triẽnalis defenderetur. Sed hoc non pono pro cõſtanti, licet quo ad allegat. Lapi. 89. de titu. prædeceſſoris ſoleat hoc teneri, vt ſępe vidi, præſertim in dicta cauſa Conchen. & in pluribus aliis. Et nouiſsimè in vna nullius Abbatiæ coram R. D. Paulo de hoc menſe Decembri. M D.XXXIX. Tutius igitur eſt quo ad exceptionẽ iſtius regulæ, quod iuſtificetur titulus, quo iuſtificato poſſum⁹ hodie intrepidè tenere regulam iſtam, poſſeſſores in petitorio, & poſſeſſorio tueri niſi in ſpolio, vt ſupra diximus in vndecima. q. & quod dictum eſt de petitorio, poſset reſtringi ad facultatem agendi ipſius triennalis, & non alterius, & ita poſſunt prædicta concordari.

Poſſeſſor nullus contra triennalem auditur.

Redeundo igitur ad principalẽ quæſt. ſtat ex præmiſsis concluſio, quod regula iſta nõ ſolum poſſeſsori cũ titulo colorato, ſed etiã cum præſumpto tribuit exceptionem.

Eſt tamen ſuper hoc vlterius aduertendũ, quòd iſte præſumptus titulus, ita demum defendit poſſeſſorem, quãdo allegatur in ſpecie, vt quia dico me habuiſſe beneficiũ ex collatione ordinarij, & poſsedi per decẽ annos. Nam tali caſu illa allegatio tituli in ſpecie, propter curſũ lõgi temporis facit præſumerę illum titulũ interueniſse præſumptione iuris, licet in veritate non interuenit. Nec teneo illã aliter iuſtificare, ſicut dixim⁹ in alleg. Lapi. Et in hoc fortior eſt illa decennalis poſsesſio ſola ſine titulo, quàm triennalis cum titulo colorato quia cõtra illã non poteſt cõcludi de alio titulo, cum ſemper poteſt ad defendendũ poſsesſorẽ argui alius & alius titulus prę ſumptus, & ſic titulus inuiſibilis, qui reprobari nõ poſset ex oſtẽſione aliquorum librorum. Nõ ſic in poſsesſione triennali, quæ requirit certitudinem alicui⁹ tituli viſibilis & palpabilis, quo mediante poſsideat, & ille titulus poteſt cõuinci falſus per oſtenſionem librorum regiſtri, vt dicebat Fely. & doct. in locis ſuperius allegatis. & ideo triẽnalis poſsesſor quãdo cõuenitur, oppoitet ꝙ realiter producat in actis titulum quem allegat, ſiue bonũ, ſiue coloratum. Alias ſi non produceret, regula iſta nõ tueretur poſsesſorẽ: quia extra illum titulũ, ſola triennalis. & nuda poſsesſio, non inducit

Poſſeſſio decennalis.

aliquod adminiculum defenſionis,niſi iuncta cum titulo, niſi,vt dixi,eſſet poſſeſsio decennalis,quæ præſumptionẽ tituli inducit,& cõiuncta cum poſſeſsione triennali,operatur exceptionem regulæ. Itaq; quo ad hoc,vt nullũ habens titulum verũ,adiuuetur præſumpto, ad effectũ iſti' regulæ requiritur,q possideat per tredecim annos pacificè,decem primi,ad producẽdũ prædictum titulũ præſumptum,& tres alij ad acquirendũ exceptionẽ iſtius regulæ. Et talis poſſeſsio triennalis, iuncta cum poſſeſsione decẽnali præãbula,dat ſpiritũ vitæ illi poſſeſsioni decẽnali,vt aliquid operetur:quæ ſola nõ eſſet apta producere titulũ aliquẽ de per ſe,vt dicit Bal.in l.cum de in rem verſo.ff. de vſucap.ſequitur Fel. in c.cũ Bertoldus.in 12.& ſequẽti col.de re iudic. & notabiliter probat Alex. in conſilio 124.ſuper primo.& in 1.& 2.colum.lib.4.

Titulum verũ non habere.

Et vltra hoc requiritur vnũ aliud,quòd quãdo in iudicio per talẽ poſſeſſorẽ tredecim annorum, excipitur de iſta regula,quòd probet ſe per decennium, ante trienniũ,ab iſta regula requiſitum,poſſediſse:alias nõ ſufficeret. Deinde facta probatione dicti tẽporis, q allegetur titulus, ſicut dicimus de notorio,quod ſolum de per ſe,non releuat ab onere probandi,niſi allegaretur,ex qua allegatione facilè iudex inſtrui poteſt de notorio iã manifeſto,vt in cle. appellãti.de appell. Sic eſt in decennali poſſeſsione,quæ in primis requirit probationẽ:deinde requiritur,quòd ex ea allegetur in iudicio titulus,quem poſſeſſor non cogitur aliter probare,nec viſibiliter oſtendere,quia ex poſſeſsione decem annorũ probata reſultat, & præſumitur titulus qui cum poſſeſsione triennali pacifica,poſtea ſequenti in iudicio probata,defendet poſſeſsorem,& in iſta poſseſsione tota illa allegatio Lapi fundatur.

Notorium

Eſt igitur,vt breuiter cõcludamus,iſta differentia,inter titulũ præſumptum,reſultãs ex dicta poſseſsione. 10.annorum,& coloratum titulum,ab iſta requiſitum,videlicet quòd poſſeſſori decennali,poſt probatam ſuam poſſeſsionem,ſufficit titulum,quem maluerit,ſolum allegare,& in iudicio deducere:quia non cogitur illum aliter probare. quia præſumitur,& propterea præſumpt' dicitur,Sed triennali poſſeſſori nõ ſufficit ſola allegatio tituli colorati, ſed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat, niſi in poſſeſsorio tantum, & non in petitorio,vt tradit Abb.in cap.

Titulus præſumptus.

contingit

contingit.de dolo,& contũ. Et ideo ſi triẽnalis poſſeſsor ageret ad canonizandum titulum, fauor iſtius regulę illũ non iuuaret, quæ ſolũ poſſeſſores reos defendit excipiẽtes, non agentes. Nam ad effectum canonizationis tituli, requiritur titulus verus, nõ coloratus, & ꝙ ille bene iuſtificetur, vt not. Imol. & alij in ca. ex inſinuatione. per illum tex. de procurat. & in capi. j. de cõfirm. vti. & tex. in l. matrem. C. de probat. Et quando titulus verus eſt, & iuſtificatus, non indiget actor priuilegio iſtius regulæ, quia titul⁹ ſuus bonus illi priuilegium pariter & victoriam tribuit, & hoc caſu ceſſant rationes regulæ. *Titulus vt canõnizetur, quid requiritur.*

Poſtremo, ne aliquid remaneat intactũ, prædictis obſtat vnum, videlicet, ꝙ videtur fruſtratoriũ tractare de titulo præſumpto ad effectum iſtius regulę, ex eo, quia ſine auxilio iſtius regulę ſola poſſeſſio decennalis ſufficit ad tuẽdũ poſſeſsorẽ cũ titulo ſuo præſumpto, vt tradit Pet. de Anchar. cõſi. 117. cum vulg. Reſpondetur quod licet ſola decennalis poſseſsio defendere poſſeſsorem poſſet, nunquã tamen multiplicatio fauoris, ac priuilegij circa idem poteſt dici fruſtratoria, imo illa reiteratio, ſiue geminatio, operatur plures effectus, quos ſolẽt ſtatuta cõtinẽtia idẽ quod ius commune producere. De quibus per Alexan. & alios in l. j ff. ad leg. Falcid. & in c. j. de conſtit. lib. 6. vbi latiſsimè dixi, ſuper gl. in verb. facti. Quanto magis, quòd ceſſante priuilegio iſtius regulæ, decennalis poſſeſsio nũquam actori imponit ſilentiũ, vt facit iſta regula? Et ideo actor contra decennalem, de meliori, anteriori, & validiori titulo cõtenderet, & admitteretur ad probationes ſuas. Quod regula iſta, fauore poſseſsorum, prohibet ſilentiũ imponens, & impetrationes quaſlibet ſuſpẽdens, ac lites antiquas ſuper hoc motas extinguens, ac infinitas alias vtilitates inducens, quæ à iure decennali poſseſsori non tribuũtur, vt clarius ex diſcurſu iſti⁹ apparatus apparebit.

QVAESTIO XXVII.

QVABRO, quia dictum fuit, ꝙ regula iſta requirit ſaltem coloratũ titulũ, quis dicatur coloratus titulus? *Coloratus titulus.*

SOLVTIO. Abb. poſt Cald. Anto. & Imol. in c. cum noſtris. colum. fin. de conceſ. præbend. ponit duas regulas, ad cognoſcendum titulum coloratum. Prima eſt quia vbicunque defectus non eſt in conferente, nec inducitur priuatio à iure, vel ab homine, talis poſſeſsio eſt colorata, vt eſt ibi tex. Secunda regula eſt, vbicunque conferens

rens non habet poteſtatem conferendi.vt puta laicus vel alienus epiſcopus,qui cōferendo faciunt contra iu",vt in capitu.illud.de iure patro.& in capitu.illa vbi not.d.Ant. ne ſed vacan. Tali caſu,titulus datus ab iſtis non eſt coloratus:quia titulus datus ab eo,qui non habet poteſtatem alienandi,habetur pro non titulo,& ſic nō eſt coloratus. l. Sulpitius. ff.de dona.int.vir.& vxor.ſicut etiam, & illorum,qui ſunt ipſo iure priuati à iure,vel ab homine,vt in cap.licet epiſcopus.& ibi.Gemin.de præbend.lib.6.ita cō- *Intruſus quis dicatur.* cludit ibi Abb.licet corruptè,qui communiter approbatur.Et iſtius ſecundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in cap.2.in 3.notabili,de reſtit.in integ.Quia ille,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem,dicitur intruſus, & intruſus non debet habere coloratum titulum,vt latè proſequitur Felyn.in capitulo , in noſtra.in 2.& 36.correl.de reſcrip.& ſequuntur latius Moder.in tract.beneficij.in 3.parte,quæſt. vndecima. Et per conſequens tales non defendentur ab iſta regula.

Tamen aduertendum eſt diligenter , circa intellectum iſtius regulę:quia non omnis,qui nō habet titulum coloratum,excluditur à priuilegio iſtius regulæ.Nam dupliciter poteſt cōſiderari coloratus titulus.Primo modo, quo ad effectum iſtius regulæ.Secundo modo quo ad effectus iuris communis. Quo ad effectum iſtius regulæ, pone iſtam concluſionem pro firma,quod omnis ille dicitur habere titulum coloratum,qui non excluditur in regula. Itaque ſoli illi diſcolorati tituli habere dicuntur qui in regula iſta excipiuntur. Et licet quo ad effectus iuris communis multi cenſeantur non habere titulum,coloratum, & per conſequens excludantur à beneficio iuris communis,non tamen excluduntur ab auxilio iſtius regulæ:quæ cum tātum duos caſus excipiat, firmat regulam in nō exceptuatis,vt ſuperius in multis caſibus viſum fuit,& inferius in pluribus aliis quæſtionib.dicetur.Dicta igitur Ab. & aliorum in d.c.cum in noſtris, & in aliis locis in quantū volunt illum non habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui iure communi eſt inhabilis , ſeu incapax, vel priuatus,& ideo dare non poteſt, procedit quo ad effectū iuris communi[illegible]l quo ad effectum regulæ,requiritur ꝙ ille ſit inhabilis, ſecundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infer[illegible]ur ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario,dicitur habere titulum

non

non coloratum,propter decretum ca.2.de præbend.lib.6. non approbatum hic in regula. Nam ſi talis titulus in iſta regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem acquirendam coloratus. Sicut diximus in collatione beneficij litigioſi,quę licet non ſit colorata,quo ad effectus iuris communis,propter cap.2.vt lit.pēd.lib.6. & ea quæ dicit Card.in conſ.13.de verb.ſig. Et Rota in no.de reſtit.ſpol. deciſ.3.& deciſ.4.eod.titu.in antiquiori.quæ voluit huiuſmodi titulū habentem eſſe intruſum taliter,quòd ſi ſpoliaretur,reſtitui non deberet. Nihilominus quo ad iſtam regulam illud non procederet,vt inferius in alia quęſtione dicetur. Prædictæ igitur deciſiones de iure communi, locum habebunt,ſecundum quod plures alij ſunt caſus, in quib.quis diſcoloratum titulum habere dicitur: qui nō reputantur tales,quo ad regulam iſtam. Ex quibus vltra prędictos,aliquos exempli gratia enarrare ſufficiet.

Collatio beneficij litigioſi.

Primus eſt in eo,qui habet primum curatum,& recipit ſecundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum,propter decretum ca.de multa,& extrauag.execrabilis.de quo dixi ſuperius quæſt.10.

Secundus caſus eſt in eo,qui recipit epiſcopatum,& dimittit labi tempora de conſęcrando,iuxta capitu.cum in cunctis.de elect.quia talis poteſt dici intruſus,& non habere titulum coloratum,vt not. Hoſtien.& Henric. in capit. niſi.de renuntiat.& Ioannes Franc,Pauin.in tract.de officio.& poteſt.cap.ſede vacant.in verbo,vacare.

Tertius caſus,in collatione facta à vicario generali,quæ non eſt colorata,cum non habet poteſtatem conferendi, cap.fin.de officio vicarij.in ſexto.tenet Lapus in capi.ſi tibi abſenti de præbend.libr.6. Et hoc niſi fuerit adiuuata aliquo, licet modico adminiculo, vt videlicet iuramento ipſius vicarij,aſſerentis poteſtatē habuiſſe,vel dicto vnius teſtis,vt dicit Egid.dediſio.13. Et ita hodie.19.Decem.M.D.XXXIX.in vna Calaguritan.parochialis de Gamiz,coram.R.D.Marco Ant. Marſcotto Rota tenuit:vbi ꝑ colorato titulo habuit vnionem factam per vicarium epiſcopi,de cuius facultate non conſtabat,attento quòd vnus teſtis de viſu depoſuit vidiſſe dictum vicarium vnire, & vniones eius habuiſſe effectum.

Quartus caſus eſt in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executore inhibitum propter decretū literarum, de quo per gl.in c.ſi ſoli,de conceſſ.de præben.lib.6.quia talis

talis nō dicitur habere titulum coloratum, vt tenet Gaſpar de Peruſio in tract. Reſeruat.

Poſſeſſio diſcolorata.

Sic etiam, & quinto poſſeſſio dicetur diſcolorata, quando habens titulum ingreditur poſſeſſionem beneficij, præter ſuperioris authoritatem. vt not. Innoc. in cap. bonæ. 2. de poſt. prælat & capitulo, literis, de reſtitu. ſpoliato. etiam ſi talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli, vt tenet ſtyllus Rotæ, de quo meminit Felyn. in capitul. ad probandum. in quarta columna. de re iudic. Nam licet de iure poſſit quis propria authoritate, cum executorialibus capere poſſeſſionem, vt verba executorialium apertè concedunt: tamen ſtylus Rotæ ſe habet in contrarium, vt dicit Bellamera in conſil. decimo, in quinto dubio. & refert Ioannes Franciſc. Ripa doctiſſimus Moder. in repeti. capituli, ſæpe. nume. 69. de reſtitu. ſpolia. & declarat melius Fely. in d. capitu. ad probandum. vt latius dixi ſuprà in compendio ſignaturæ.

Cum executorialibus capere poſſeſſionem.

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per reſignationem cauſam habuit ab illo, cui beneficium ſub conditione reſignatum fuerat, ſi infra ſex menſes mandatū ad conſentiendum produceret. Nam voluit in vna Corduben. coram Domino Simonetta tertia Iulij. M, D. XXXI. talem nō habere titulum coloratum. Et in ſumma, omnis ille, qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure vel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia tales ſunt intruſi. Et quot modis poſſidentes dicantur intruſi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accuſ. in ſecundo notabili. Et reaſſumunt Moder. in tract. elec. quæſt. 17.

Et iſta omnia, vt dixi, de plano procedūt, loquēdo de iure communi. Sed quo ad effectū iſtius regulæ aliter eſt dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui nō eſt exceptus in regula, etiā ſi haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, vel ab homine. duo igitur caſus hic in reg. excipiuntur, videlicet, ille qui habet titulum per ſimoniam, vel de beneficio reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia iſti duo caſus excepti in regula firmant regulā in contrarium, in caſibus nō exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de penu. leg. Et ita, iudicauit Rota in quàm pluribus cauſis, de quibus in ſequentibus quæſtionibus mentionem faciam.

Et iſta quæ dicta fuerūt, q̄ titul⁹ dicitur coloratus q̄do emanauit ab eo qui diſponēdi poteſtatē habet, Limitātur

non

non habere locum,quãdo ille titulus datus ab eo, qui po tuit dare, eſſet contra formam datam,nam tali caſu non diceretur coloratus.ita notabiliter dicit Ant. de Butr.in cap.de literis.in fi.de conceſſ.præbend. Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Longares coram me de menſe Februario M.D.XI.tenuit, quòd Hieronymus de Nigris, cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictam parochialem reſeruata penſione.50. duc.libera & exempta,non dicatur habuiſſe titulũ coloratum,ad effectum,vt defendi poſſet hac regula,ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ penſioni cum dicta clauſula,libera & exempta. Nam attẽto, quòd in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula,libera & exempta,& papa ita cum illa forma renuntiationem admiſerat,& Ambroſius iuxta formam dictæ ſupplicationis conſenſerat, ſi Hieron. illam formam non formauit,dato quòd à papa prouiſus fuerit,& ſic ab illo qui poteſtatem conferendi habuit:nihilominus Rota iudicauit illum non habuiſſe titulum coloratum ad effectum,vt cum illo triennio poſtea poſsidẽs iſta regula iuuaretur per dictum Ant.de But.vbi ſuprà.Et ita ego iudicaui Ambroſ. reſtituẽdam eſſe parochialem propter modum non ſeruatum,non obſtante iſta regula. *Titulus coloratus*

Et quia illud dictum de caſibus exceptis,ſeruiet nobis in multis quæſtionibus ſuper hac regula diſcutiendis, de quibus latiſsimè fiet mentio, propterea non amplius inſiſto.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO,an electus à capitulo,& confirmatus ab epiſcopo excommunicato,& publicato,dicatur habere coloratum titulum? *Electus à capitulo.*

SOLVTIO. Tempore Iulij II.fuit ventilatum hoc dubium in Rota.Et tamẽ nõ habeo quid fuerit deciſum, & quòd non habuerit titulũ coloratum cõſuluit tunc Octauianus de Ceſſa aduocatus apprimè doct⁹,vt ipſe refert lib.7.informationum ſuarum.Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum eſt in præcedentibus quæſtionibus,videlicet,quòd ex quo talis epiſcop⁹ prohibetur à iure propter eius inhabilitatem,vt in c.quia propter.de conceſſ.præbend.cum vulg.eius confirmatio non dat colorem poſsidendi,præſertim,quia quando defectus cauſatur ex perſona agente,talis defectus nõ cenſetur exclusus *Defectus quãdo cauſatur ex-*

perſona agente. cluſus à regula generaliter loquente.arg.gloſ.in clem.1. de ſeq.poſſ.& fruct. & ea,quæ not.Bald.in l.ſi quis filio.§. ſi quis.ff.de iniuſt.rup.Et quod voluit d. Anto.in ca.licet, *Exceptio detegens inhabilitatem.* de elect.videlicet,quòd exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam cenſetur excluſa,& in hoc genere mul tum inſiſtit dictus aduocat⁹, vt ibi per eũ,quæ ex eo,quia eius dicta non multum aſtringunt,omitto.

Addit etiam,quòd regula iſta eſt exorbitans à iure inducens pręſcriptionem in beneficiis,ſine bono & vero ti tulo,ergo debet ſtrictius interpretari quatenus quis mi nus damuum patiatur,quòd fiet ſi actor à bono iure impetrationis ſuæ non excludatur.

Ego etiam pro iſta parte addo,dictum Ant.in c.literas, *Cõfirmatio.* de conceſſ.pręb.vbi vult, quod confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat confirmare,ſed eſt impeditus,nõ pręſtat colorem poſsidendi,& ſi taliter cõfirmatus ingerit ſe adminiſtrationi,incurrit pœnam. c.auaritiæ.de ele. lib 6.not.glo.in c.ſi.eo.tit. Et hoc idem tenet ibi Ioan. de Imol.per ea quę habentur in c. licet.& c.fin.de ſup. neg.pręla.facit cap.illa.ne ſede vac.Et ratio iſtorum poteſt eſſe:quia habẽs beneficium à ſuperiore interdicto vel priuato,dicitur intruſus,vt in c.tãta,de exceſſ.pręlat.not. Doct.in c.cum ſatis.de offic.archidiac.Hoſti. in cap.in literis.de reſt,ſpol.

Tamen pręđictis non obſtant.veritas ſe habet in cõtrarium,videlicet,quòd electus, & cõfirmatus à ſuſpenſis vel excõmunicatis, licet de iure communi titulum coloratũ nõ dicatur habere,& per conſequens non admittitur ad ea,quæ de iure cõmuni electo & confirmato ritè & rectè *Titulus coloratus.* conceduntur.Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ,omnis ille dicitur habere titulum coloratũ,qui habet ab eo,qui originaliter poteſt conferre,eligere,&confirmare,licet ex *† Nam licet archiepiſcopus, qui habet ius confirmandi electionem factam à capitulo eo tẽpore ſit* accidẽti ſint impediti † Ratio iſtius cõcluſionis eſt:quia iſta regula tantũ excipit duos caſus in quibus vult titulũ nõ haberi pro colorato,vt in ſimoniaco, & in prouiſo de beneficio reſeruato,Ergo exceptis iſtis duobus caſib⁹,in aliis regula manebit in cõtrariũ firma.vulg.l. nam quòd liquidè,& § vt autẽ,in authen.de nõ alie.col.j.Et ita Rota per iſtam rationem de menſe Octobri MD.XIX.in vna Monaſterien. beneficiorum coram domi.Barth.de Spina judicauit. quæ voluit per collationẽ factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata,quę per regulã.3. ſupra

eodem

eodem, reſeruata eſt cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reſeruationbus curiæ per Ioan. 22. introductis, vt colligitur ex dictis Feder. de Senis conſi. 112 incip. amice chariſſime, tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ iſtius regulæ. Et iſta deciſio cum eius ratione adeo eſt magni momenti, quòd per eam faces ardentes omnibus cõmunibus opin. imponuntur, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit. Nam ex iſta deciſione primo infertur, quod caſus quæſt. noſtræ non habet dubium.

Infertur etiam, quod collatio facta per ordinarium de beneficio litigioſo contra c. 2. vt lit. pend. lib. 6. quod habet decretum titulum, & poſſeſsionem irritans, tribuit titulum coloratum poſſeſsori triennali.

Infertur & tertio, quod ordinarius conferens beneficiũ contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & ſecũdum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones cõcordatorum Germaniæ, nihil operabuntur.

Infertur & quarto, quod attenta eadem ratione prouiſio facta per ordinarium in menſibus expectantium, tribuet titulum coloratum, & econtra acceptatio & prouiſio facta in menſibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouiſiones nihil valere propter decreta irritantia poſita in alternatiuis epiſcoporum & expectatiuarum, vt refert Felyn in cap. cum ex officij, in penul. & fina. colum. de reſcript. & D. Petrus Andr. Auditor in tracta leg. lib. 3. quæſtio. 3. vbi plus dicit Rotam tempore ſuo iudicaſſe, non valere prouiſionem legati de latere de beneficiis vacantibus in menſibus ordinarij, etiam ſi poſtea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit, quas breuitatis cauſa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuiſſe in vna Auinionenſis præbendæ Sancti agricolæ, refert quidam Ludouicus Interramne, illorum temporum aduocatus in quibuſdam ſuis annotationibus. Quod procedit etiam ſi papa faceret gratiam in forma capituli, mandatum, prout in vna Narbonneſis præbendæ coram d. Ioanne Franc. tunc auditore, fuiſſe diſputando dictum refert Ioannes de Narnia quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibiſdam allegationibus ſuis.

Suſpenſio tamẽ pendente ſuſpenſione poteſt donare aut cõferre beneficia, & etiam confirmare: vt c. quia diuerſitatem. extrà de conceſſ. præb. & ſupra dixi in regula de triennali poſſeſſore. ſuper verbo intruſerunt. Præterea electus per capitulum dicitur intruſus, ſi ſine cõfirmatione epiſcopi ingerat ſe adminiſtrationi: vt c. cùm iãdudum, extra de præb. IOANN. MILL.

Infertur & quinto, quod prouiſio ordinarij facta de beneficio vacante, cuius regreſſus petineat ad alium, det ti-

Prouiſio ordinarij facta de beneficio.

tulum coloratum.non obſtantibus quod regreſſus habeat decretum ſpeciale appoſitum illi certo beneficio, quod qualiter procedat,poſtea in alia quæſt.dicetur.

Alia penè infinita inferri poſſent ex concluſione ſuperius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta,quibus omnibus reſpondetur quod papa, qui dominus abſolutus eſt beneficiorum, vt in c.2.de præbend. lib.6.& clem.1.vt lite penden. Et not doctor. in c.quæ in eccleſiarum.de conſt.poteſt in tali materia contra omnes iuris communis regulas nouiter inducere & ſtatuere, vt patet exemplo,quia videmus, quod de iure cõmui nemo cogi debet ad concordiam, vt in.§.fin.in auth vt litig.iurent.Et not.Bar.in l.congruit. ff.de offic.præſid.& tamen hoc non procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet pleniſsimam poteſtatem, vt dicit Abb.in c.cum pridem,in vltimo notabili.de pact.ſequitur latę Fely.in rub. de treu.& pace.in 2.colum. Et eodem modo poteſt reuocare conceſsionem factam,& tamen papa hoc facere poteſt.vt in c.nouit.& ibi not.Abb.de iud. Sic etiam præſcriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa poteſt contrarium ſtatuere,vt patet in c.1.de præſcrip.prout etiam apparet in Publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico,vt dixi in.§.ſed iſtę.inſti.de actio.vbi alia exempla ſcripſi.Ergo eodem modo papa poteſt facere in terminis iſtius regulæ,quod omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus, niſi in certis caſib.prout hic: quod factum videtur ex cauſa legitima,videlicet,propter negligentiam non petentis ius ſuum infra triennium, ne beneficia ſub incerto titulo poſſideantur, Nec mirum,quia etiam de iure communi in quàm plurimis iuris articulis, negligentia grauioribus,ac magis acerbis pœnis punitur quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendij enarrabo,quæ manifeſtam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda ſubnectam, ne vigilantes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT

INCIPIT EPILOGVS PERQVAM BREVIS CASVVM NEGLIGENTIAE.

IN primis igitur illud grauiſſimum negligentiæ incõmodum notum eſt, quod propter negligentiam non petẽtium res ſuas mobiles, vſucapio triẽnalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſſiõe temporali, vt hic, ſed etiam dominum verum, ſuo iure ac dominio perpetuo priuat, ipſumq. iam ſero agentem poſſeſſorio & petitorio excludit, vt in l. 1. ff. de vſuca. tradunt omnes in l. traditionib. C de pact. iſta enim pœna negligenti res ſuas propter prædictam cauſam perpetuæ excluſiõis impoſita grauiſſima reputatur. quæ facta cõparatione ad illam, quã hic papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur. Quia hic poſſeſſori triẽnali per iſtam regulã exceptio duntaxat acquirit, nõ ius. Nec illa exceptio eſt perpetua tranſiens ad quoſcũq. ſed morte poſſeſſoris extinguitur, & proterea hic impetratiões de beneficiis triẽnio poſſeſſis, non annullantur, ſed ad vitam dũtaxat poſſeſſoris ſuſpendũtur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triẽnali poſſeſſore, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur papa quo ad iſtum caſum hic in negligẽtis pœnam ſtatuere, quod omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnam negligẽs ipſe, propter deſidiam & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in c. loci. 35. diſtinct. & in c. negligere, 2. quæſt. 3. & l. non ſolum. C. de commer. & merca.

Vſucapio triennalis introducta fuit.

Et ſic videmus, quòd iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur, quinimo criminaliter priuari poſſet, vt de primo eſt tex. in l. ſi quos, C. de offic. præfe. præt. orien. de ſecundo, in l. ſi miſſi opinatores. C. de exact. tribu. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. lib. 10.

Iudex negligẽs adminiſtratione ſua priuatur.

Tutor etiam propter negligentiã remouetur.

Tutor etiã propter negligẽtiam remouetur. l. eũ qui. C. de procu. Et eodem modo executor iure ſuo priuatur propter negligẽtiam vnius anni. vt in c. tua nos. de teſta. & in l. nulli. C. de epiſc. & cleri. Et in ſumma omnes deſides & negligẽtes, qui ſui immemores ſunt, officio ſuo priuantur, vt in l. penul. in fi. C. de can. lar. lib. 10. prout de Abbate etiam negligente dicit textus, in c. cum ad monaſterium. in fine, de ſtatu monachorum. Si igitur quis propter

Executor iure ſuo priuatur.

Negligẽtes & deſides qui ſui immemores ſunt.

negligentiam priuatur obtentis & acquiſitis,à fortiori acquirendis,vt in reg.iſta.

Et quia materia iſta negligentię,in qua principaliter vſucapio,& ratio iſtius regulæ fundantur, variis in locis ſparſa eſt,nec ſimul tota perquirenti occurrit,decreui hic eam quàm breuiter & ſuccinctè,per capita,& enumeratio nem caſuum colligere:quos quidem caſus aliàs iuuenis, in maiori ocio conſtitutus curioſiſsime cumulaui.Et quia negligentia,quæ per iſtam regulam caſtigatur, iudicialis eſt,incipiam à caſibus negligentiæ iudicantium.

Negligentiis epilogus.

Primus igitur caſus negligentiæ conſideratur in iudice,vt in d.l.ſi quos.& l.miſsi,ſuperius allegatis.

Secundus.Quia propter negligentiam magiſtratus ius non dicentis,in ſui verecundiam recurrendum eſt ad populum.Caſus eſt ſecundum Bal.ibi in titulo,ſi de inueſtit. feud.inter dominum & vaſallum lis oriatur.§.primo.

Tertius quia iudex negligens ſepulchrorũ violatores vindicare,punitur in 20. libris auri.l,ſi quis ſepulchrum, C.de ſepulc.vio.

Quartus.Quia iudex negligens quominus pacta,& cõuentiones partium ſeruentur, facit litem ſuam.caſus notabilis in l.pen.C.de pact.in ſi.

Quintus.Quia cõtra iudicẽ negligentẽ expedire,quod ab eo petitur,eſt vario modo conſultum.ſecundum.quod declarat Bart.not.in l.fi.C.de variis,& extraor.cognit.

Sextus.Quia propter neglig ẽtiã iudicis laici in nõ reddendo iuſtitiã clericis,laici conueniri poſſunt corã iudice eccleſiaſtico.cap.cum ſit.& cap.ſi clericus.de foro comp.

Septimus.Quia propter neglig ẽtiam iudicis,qui omiſit teſtes apertè productos examinare,etiã poſt trienniũ datum,& etiã nulla facta prouocatione pars poterit petere teſtes examinari,tex.eſt notabilis in c.per tuas,de teſtib.

Octauus.Proceſſus factus à iudice neglig ẽte dare Apoſtolos,eſt ipſo iure nullus.tex.eſt in c.ab eo.de appel.in 6.

Nonus.iudex negligens facere iuſtitiam clerico,eſt ipſo iure excommunicatus.glo.eſt notabilis in ca.adminiſtratores,7.q.5.Ioan.Andr.in cap,ſi,de excep.lib.6.

Decimus.Quia iudici negligenti quę ad Deum imputãtur delicta non iudicata.cap.ſicut inquit.2.q.7.

Vndecimus.Quia iudice neglig ẽte dare Apoſtolos ſæpe petitos,habetur perinde ac ſi expreſſe fuerint denegati.tex.eſt in clem.quanuis in fin.de appel.

Duodę

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri ſucceſsit, nõ poteſt nouum opus inchoare, niſi prius ædificia per prædeceſſorem incœpta, aut vetuſta per illum reparari cœpta reparet, vel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimuſtertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitum eſt in ius ipſi dicere. l. nullus, C. de iudi. ibi cũ glo. & melius in l. nulli. circa fin. C. ne ſac. bap. & bon. tex in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

XIIII. Iudex negligens vendicare crimẽ priuati carceris incidit in crimẽ lęſę maieſtatis l. i. C. de priuat. carce.

Decimuſquintus. Eodem modo iudex punitur, ſi vindicare paganos neglexerit. l. 1. C. de paga.

Decimuſſextus. Et pari reprehenſione eſt dignus iudex negligens reſiſtere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercẽtib. cle. 1. in fi. de vit. & honeſt. clerico.

Decimuſſeptimus. Iudex etiã negligens punire hæreticos, in decẽ libris auri cõdemnatur, & exiſtimationis ſuæ periculum patitur. l. 2. & l. quicunque. in fi. C. de hæret.

Decimuſoctauus. Pariter etiam negligẽs vindicare ſtupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penult. in auth. de ſanct. epiſc.

Decimuſnonus. Iudex requiſit⁹ de iuſtitia, & de expeditione cauſæ nihil reſpondens, vt nimiũ moroſus & negligens notatur. c. 1. & ibi Bald. de milit. vaſ. qui contu. eſt.

Vigeſimus. Iudex tenetur ad intereſſe parti læſæ ſi neglexerit in cauſis ciuilibus videre, quæ ſuæ ſunt partes, ſed non facit litem ſuam, ſicut quando malè iudicat. l. 1. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigeſimuſprimus. Laicus negligens facere iuſtitiam, poteſt cogi per eccleſiaſticum. c. Iudæi. el. 2. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigeſimuſſecundus. Iudex negligens ferre ſentẽtiã ad finem concordandi partes, ſi propter concordiam partes lædantur, parti læſæ in foro conſcientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit. d. Card. in cle. ſæpe. in §. & quia. in 18. q. de verb. ſign.

Vigeſimuſtertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læſæ tenetur quãtum æquum iudici videbitur, diſtinguendo, vt per Bal. in l. mancipia. de ſer. fug.

Vigeſimuſquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit. Bar. in l. nemo carcerẽ. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigeſimuſquintus. Qui negligit etiam infra triennium cauſam diffinire, punitur, & remouetur, ſecundum diſtin. l. properandum. §. ſi autem vtraque. C. de iudi.

Vigeſimuſſextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiſcati, mulctatur. l. ſi quis infra. C. de bon. damnat.

Vigeſimuſſeptimus. Iudex negligens exercere officium ſuum circa miſerabiles perſonas, vel pium actum, etiam tenetur, vt per Bar. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in §. oppo. ff. de dam. infect.

Vigeſimuſoctauus. Iudex negligens pacem violatā vindicare, omne damnū & iniuriam paſſo reſarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda. inter ſub. in vſib. feud.

Vigeſimuſnonus. Contra iudices, ſeu magiſtratus negligentes tutorum vel curatorum ſatiſdationem capere, datur actio ſubſidiaria. §. pen. inſtit. de ſatiſdat.

Trigeſimus. Iudex negligens punire iniuriā illatā ſcholaribus, punitur acrius. auth, habita. C. ne filius pro parte.

Trigeſimuſprimus. Iudex ordinari⁹ negligere nō debet exigere rationes nō debitas à religioſo ſuo executore. cle. de teſta. Trigeſimuſſecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorem non impeditur adminiſtratio tutori. Bar. not. in l. quia pater. ff. de confir. tuto.

Trigeſimuſtertius. Iudex negligens ſeruare iuramentū, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud ſordidum committere, incidit in crimen publicum, de quo eſt bonus text. in l. fin. ad leg. Iul. pec.

Trigeſimuſquartus. Præſes qui negligit caſtigare iudicem acceptantem indebitas ſportulas, punitur ſimul cum acceptante, & hoc epiſcopo principi denuntiante. tex. eſt in §. fi. in auth. vt differen. iud. col. 9.

Trigeſimuſquintus. Iudices negligentes conſtitutiones principum ſeruare puniuntur. l. 1. §. fi. ff. de fal.

Trigeſimuſſextus. Pari modo negligens expedire cauſas, quas poterat expedire, & eas dimittit ſucceſſori, tenetur. per tex. ſing. in l. 1. §. 2. ff. de magiſt. conuen. & ibi Bal.

ET ISTA, quæ de negligentia iudicum punienda exēpli cauſa poſuimus, ſufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemlibet alium contingunt diſcurramus.

Trigeſimuſſeptimus. Nam in primis in pœnam deſidiæ inductū eſt, ꝙ propter negligentiam nō eligētium, electio ad ſuperiorem deuoluatur, vt per glo. in cap, duobus. de reſcript.

reſcript.lib.6.& in cap.quanquam.de electio.lib.6.

Trigeſimuſoctauus. Qui neglexit ſeruum fieri furem, tenetur ex pacto, quòd promiſit ſeruum furtum non facere. tex.eſt in l.non impoſſibile.ff.de pact.

Trigeſimuſnonus. Eodem modo commentarieſis, ſeu cuſtos carceris propter eius negligentiam punitur.l. commentarienſem. C.de cuſto.& exhibit.reorum. & ibi glo. not.quam vide contra prælatos negligentes, &c.

Quadrageſimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, ſi neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuiſſima culpa.tex.eſt iuncta glo. no. in l. idem iuris.in princ.ff.ad leg. Aquil.

Quadrageſimuſprimus. Sic etiam in partem negligentem vendicare iniuriam factam filio transfertur executio & actio l.ſed ſi vnus.§.interdum.ff.de iniuriis.

Quadrageſimuſſecundus. Et hoc idem ſtatutũ eſt procuratore patris negligēte proſequi iniuriã filij. Nã exercitiũ cõpetit filiofam.l.ſed ſi vnus.§.procurator.ff.de iniur.

Quadrageſimuſtertius. Sic etiã negligentia hæredis nocet fideicommiſſario, & currit præſcriptio.tex.eſt in l. ſi hæres.la 2.§. fin.cum glo.ff.ad Trebel.

Quadrageſimuſquartus. Et negligētia ſcribę, ſeu notarij punit.tex.notabilis & ſingularis in l.fi.C.de ma.cõuē.

Quadrageſimuſquintus. Negligentia etiã inducit conſenſum ad illud quod fit, vt habes gl.in c.1.de offi.deleg.

Quadrageſimuſſextus. Et per negligentiã perditur poſſeſſio.iuxta no.per Bar.in l.ſi de eo.ff.de acquirend. poſ. & Abb.in cap.contingit.de dolo.& contum.

Quadrageſimuſſeptimus. Clericus etiam qui negligit agros eccleſiæ, vel eius vtilitatem non curat, poteſt remoueri ab eccleſia.glo.notabilis in cap.ſæpe.12.q.2.

Quadrageſimuſoctauus. Pari modo negligentia prælati nocet ſucceſſoribus in præſcrip.ſucceſſoria, vt per glo. not.in c.2.de præſcrip.

Quadrageſimuſnonus. Etiam ſerui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. tex.ſing.in l.fi.in princ.C.de acquir.poſ.

Quinquageſimus. Punitur etiam qui negligenter in ſtipulam ignem immittens gratia cõburendi eã, & ob eius vecordiam aliorũ agros igni depopulatus eſt, vt eſt text not.in l.qui occidit.§.penult.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſprimus. Si ob negligentiam curantiũ

non lethaliter vulneratum, vulneratus moritur, vulnerās non tenetur de occiſo, ſed tantum de vulnere, vt eſt caſus in dicta.l.qui occidit.§.fin.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſſecundus. Sic etiā ſi propter creditoris negligentiā res pignorata deterior facta eſt, negligēs punitur.l.quēadmodū.§.magiſtratus.ff.ad legē Aquil. quod not.contra Hebræos pignora à ſcholaribus capientes.

Quinquageſimuſtertius. Eodem modo negligens in nō eligendis bonis miniſtris punitur.in l.ſi ſeruum.§.ſeruum &.§.fornicarius.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſquartus. Et colonus negligens infra vel ante tempus rem locatam comniuui condēnatur ad penſionem totius temporis. l.dominus horreorum.§.fin. ff.locat.Iaſ.in l.diem.col.8.ff.de offi.aſſeſsor.

Quinquageſimuſquintus. Sic etiā ignorātia facti craſſa quæ negligētiæ æquipollet, aliquē nō excuſat.l.regula iuris, in §.ſed facti.ff.de iur.& facti igno.& c.2.de cōſt.li. 6.

Quinquaguſimuſſextus, Negligentia etiam tutoris in reb.pupil punitur.l.tutor qui repertorium. §.competit.ff. de admin.tuto. Quinquageſimuſſeptimus. Pari etiā modo punitur tutor, qui neglexit vndere frumētū vet' ante nouum.vt Bar.in l.j.C.de condit.in public.horreis. lib.j.

Quinquageſimuſoctau'. Præterea ſi tutor neglexerit ſingulis annis cogere affictus, ſiue ſenſus, tenetur pupillo.l.2. in prin.& ibi Bart.C.de debit.ciuit.lib.1 1.

L I X. Tenetur etiam tutor de ſuo, qui neglixit poſt Cal. Nouemb. dare vinum nouum ad bibendum familiæ ſecūdum Bar.in l.iubemus.la.j.C.de erog.mili. anno.li.1 2.

L X. Et negligentia cuſtodientis furioſum, qui alteri damnum vel iniuriam intulit, punitur.in l.diuus.ff.de of.præſ.

L X I. Item negligentia non exigentis vectigal, punitur in.§.volumus.in auth.vt iud.ſine quoquo ſuffr.

L X I I. Similiter negligentia mariti non petentis fundū datum in dotem ab eo, qui preſcribit, punitur. caſus eſt notabilis in l.ſi fundum.ff.de fund.dota.

L X I I I. Eodē modo negligentia mariti in nō exigēdo doté à debitore, qui poſtea factus eſt, nō ſoluādo punitur, & ſibi imputatur, bonus tex.in l.extraneus.ff.de iure dot.

L X I I I I. Eſt etiam notandus caſus illius negligentis, q tum vitioſus ſit, neglexit tamē à ſua familiaritate eos expellere, qui ipſum malefacti incuſabant. Nam in pœnam negligentiæ inducitur, quòd non poſſit eos repellere ab

accuſando etiã ſub prætextu criminis, quod fortè pateretur, ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, vt eſt tex. in cap. nulli. de accuſat.

LXV. Tanta etiã eſt vis negligentiæ, vt acquiſita per filiumfamilias, potius acquiſita ex profectitiis, quam ex aduentiis bonis præſumantur, vt eſt gloſ. notabilis. in l. cum oportet. in princ. C. de bonis liber.

LXVI. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigendo ab hęrede, q. poſtmodum vel ſe abſtinuit, vel factus eſt non ſoluendo. tex. eſt not. in l. pupillus ff. de his quæ in fraud. cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnoſas accepraſſet, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc videtur conſentire, caſus ſingularis in lege. filius famil. ff. ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore, perdit lucrum dotis ſi perit. glo. eſt notabilis in l. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſol. matr.

LXIX. Sic & negligẽtia ſuccedentiũ pupillo in non petendo ipſi tutorẽ, priuat eos ſucceſsione ipſius decedẽtis infra pupillarem ætatem l. ſciant cuncti. C. de leg. hęred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cędem defuncti priuat ipſum eius hæreditate, lege prima. C. de his quibus vt indig.

LXXI. Et ſimiliter negligentia hæredis in non parendo volũtati defuncti, priuat ipſum commodo teſtamenti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri inſolidum creditor. l. fi. C. de iure delib.

LXXIII. Et eodem modo negligentia omiſſi inuentarij reddit tutores ſuſpectos. l. 3. §. tutores qui repertorium ff. de ſuſp. tuto. & l. fin. C. arbitr. tutelæ.

LXXIIII. Negligẽtia etiam venditoris domus ante traditionem omittẽtis interponere ſtipulationem damni infecti, ſuo damno cedit. l. venditor domus. ff. de act. emp.

LXXV. Deſidia etiam, & eccleſiaſticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ ſunt mancipati, reddit eos indignos immunitati omniũ munerum illis ab eam cauſam conceſſæ. text. eſt nota. in l. generaliter. C. de epiſcop. & cler. canonizatus. 16. quæſt. 1. quod eſt contra vagos ſcholares notandum.

rens non habet poteſtatem conferendi.vt puta laicus vel alienus epiſcopus,qui cõferendo faciunt contra ius,vt in capitu.illud.de iure patro.& in capitu.illa vbi not.d.Ant. ne ſed vacan. Tali caſu,titulus datus ab iſtis non eſt coloratus:quia titulus datus ab eo,qui non habet poteſtatem alienandi,habetur pro non titulo,& ſic nõ eſt coloratus. l. Sulpitius. ff.de dona.int.vir.& vxor.ſicut etiam, & illorum,qui ſunt ipſo iure priuati à iure,vel ab homine,vt in cap.licet epiſcopus.& ibi.Gemin.de præbend.lib.6.ita cõcludit ibi Abb.licet corruptè,qui communiter approbatur.Et iſtius ſecundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in cap.2.in 3.notabili,de reſtit.in integ.Quia ille,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem,dicitur intruſus, & intruſus non debet habere coloratum titulum,vt latè proſequitur Felyn.in capitulo, in noſtra.in 2.& 36.correl.de reſcrip.& ſequuntur latius Moder.in tract.beneficij.in 3.parte,quæſt. vndecima. Et per conſequens tales non defendentur ab iſta regula.

Intruſus quis dicatur.

Tamen aduertendum eſt diligenter, circa intellectum iſtius regulę:quia non omnis,qui nõ habet titulum coloratum,excluditur à priuilegio iſtius regulæ. Nam dupliciter poteſt cõſiderari coloratus titulus. Primo modo, quo ad effectum iſtius regulæ. Secundo modo quo ad effectus iuris communis. Quo ad effectum iſtius regulæ, pone iſtam concluſionem pro firma,quod omnis ille dicitur habere titulum coloratum,qui non excluditur in regula. Itaque ſoli illi diſcolorati tituli habere dicuntur qui in regula iſta excipiuntur. Et licet quo ad effectus iuris communis multi cenſeantur non habere titulum,coloratum, & per conſequens excludantur à beneficio iuris communis,non tamen excluduntur ab auxilio iſtius regulæ:quæ cum tãtum duos caſus excipiat, firmat regulam in nõ exceptuatis,vt ſuperius in multis caſibus viſum fuit,& inferius in pluribus aliis quæſtionib.dicetur.Dicta igitur Ab. & aliorum in d.c.cum in noſtris, & in aliis locis in quantũ volunt illum non habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui iure communi eſt inhabilis, ſeu incapax, vel priuatus,& ideo dare non poteſt, procedit quo ad effectũ iuris communi[illegible]l quo ad effectum regulæ,requiritur ꝙ ille ſit inhabilis, ſecundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario,dicitur habere titulum

non

non coloratum,propter decretum ca.2.de præbend.lib.6. non approbatum hic in regula. Nam ſi talis titulus in iſta regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem ac quirendam coloratus. Sicut diximus in collatione benefi cij litigioſi,quę licet non ſit colorata,quo ad effectus iuris communis,propter cap.2.vt lit.pēd.lib.6. & ea quæ dicit Card.in conſ.13.de verb.ſig. Et Rota in no.de reſtit.ſpol. deciſ.3.& deciſ.4.eod.titu.in antiquiori.quæ voluit huiuſ modi titulū habentem eſſe intruſum taliter,quòd ſi ſpoliaretur,reſtitui nō deberet. Nihilominus quo ad iſtam regulam illud non procederet,vt inferius in alia queſtio ne dicetur. Prædictæ igitur deciſiones de iure communi, locum habebunt,ſecundum quod plures alij ſunt caſus, in quib.quis diſcoloratum titulum habere dicitur:qui nō reputantur tales,quo ad regulam iſtam. Ex quibus vltra prędictos,aliquos exempli gratia enarrare ſufficiet. *Collatio beneficij litigioſi.*

Primus eſt in eo,qui habet primum curatum,& recipit ſecundum:quia dicitur in primo habere titulum non coloratum,propter decretum ca.de multa,& extrauag.execrabilis.de quo dixi ſuperius quæſt.10.

Secundus caſus eſt in eo,qui recipit epiſcopatum,& di mittit labi tempora de conſecrando,iuxta capitu.cum in cunctis.de elect.quia talis poteſt dici intruſus,& non habe re titulum coloratum,vt not. Hoſtien.& Henric. in capit. niſi.de renuntiat.& Ioannes Franc.Pauin.in tract. de offic.& poteſt.cap.ſede vacant.in verbo,vacare.

Tertius caſus,in collatione facta à vicario generali,quæ non eſt colorata,cum non habet poteſtatem conferendi, cap.fin.de officio vicarij.in ſexto.tenet Lapus in capi.ſi ti bi abſenti de præbend.libr.6. Et hoc niſi fuerit adiuuata aliquo, licet modico adminiculo, vt videlicet iuramento ipſius vicarij,aſſerentis poteſtatē habuiſſe,vel dicto vnius teſtis,vt dicit Egid.dediſio.13. Et ita hodie.19.Decem.M. D.XXXIX.in vna Calaguritan.parochialis de Gamiz,coram.R.D.Marco Ant. Marſcotto Rota tenuit:vbi ꝓ colo rato titulo habuit vnionem factam per vicarium epiſcopi,de cuius facultate non conſtabat,attento quòd vnus te ſtis de viſu depoſuit vidiſſe dictum vicarium vnire, & vniones eius habuiſſe effectum.

Quartus caſus eſt in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executore inhibitum propter decretū literarum, de quo per gl.in c.ſi ſoli,de conceſſ.de præben.lib.6.quia talis

talis nõ dicitur habere titulum coloratum, vt tenet Gaſpar de Peruſio in tract. Reſeruat.

Poſſeſſio diſcolorata. Sic etiam, & quinto poſſeſſio dicetur diſcolorata, quando habens titulum ingreditur poſſeſſionem beneficij, præter ſuperioris authoritatem. vt not. Innoc. in cap. bonæ. 2. de poſt. prælat & capitulo, literis. de reſtitu. ſpoliato. etiam ſi talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli, vt tenet ſtyllus Rotæ, de quo meminit Felyn. in capitul. ad probandum. in quarta columna. de re iudic. Nam licet de iure poſſit quis propria authoritate, cum executorialibus capere poſſeſſionem, vt verba executorialium apertè concedunt: tamen ſtylus Rotæ ſe habet in contrarium, vt dicit Bellamera in conſil. decimo, in quinto dubio. & refert Ioannes Franciſc. Ripa doctiſſimus Moder. in repeti. capituli, ſæpe. nume. 69. de reſtitu. ſpolia. & declarat. melius Fely. in d. capitu. ad probandum. vt latius dixi ſuprà in compendio ſignaturæ. *Cum executorialibus capere poſſeſſionem.*

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per reſignationem cauſam habuit ab illo, cui beneficium ſub conditione reſignatum fuerat, ſi infra ſex menſes mandatũ ad conſentiendum produceret. Nam voluit in vna Corduben. coram Domino Simonetta tertia Iulij. M. D. XXXI. talem nõ habere titulum coloratum. Et in ſumma, omnis ille, qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure vel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia tales ſunt intruſi. Et quot modis poſſidentes dicantur intruſi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accuſ. in ſecundo notabili. Et reaſſumunt Moder. in tract. elec. quæſt. 17.

Et iſta omnia, vt dixi, de plano procedũt, loquẽdo de iure communi. Sed quo ad effectũ iſtius regulæ aliter eſt dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui nõ eſt exceptus in regula, etiã ſi haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, vel ab homine. duo igitur caſus hic in reg. excipiuntur, videlicet, ille qui habet titulum per ſimoniam, vel de beneficio reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia iſti duo caſus excepti in regula firmant regulã in contrarium, in caſibus nõ exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de penu. leg. Et ita, iudicauit Rota in quàm pluribus cauſis, de quibus in ſequentibus quæſtionibus mentionem faciam.

Et iſta quæ dicta fuerũt, ꝙ titul⁹ dicitur coloratus q̃do emanauit ab eo qui diſponẽdi poteſtatẽ habet, Limitãtur

non

non habere locum,quãdo ille titulus datus ab eo, qui potuit dare, eſſet contra formam datam,nam tali caſu non diceretur coloratus.ita notabiliter dicit Ant. de Butr.in cap.de literis.in fi.de conceſſ.præbend. Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Longares coram me de menſe Februario M.D.XI.tenuit, quòd Hieronymus de Nigris, cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictam parochialem reſeruata penſione.50. duc.libera & exempta,non dicatur habuiſſe titulũ coloratum,ad effectum,vt defendi poſſet hac regula,ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ penſioni cum dicta clauſula,libera & exempta. Nam attẽto, quòd in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula,libera & exempta,& papa ita cum illa forma renuntiationem admiſerat,& Ambroſius iuxta formam dictæ ſupplicationis conſenſerat, ſi Hieron. illam formam non formauit,dato quòd à papa prouiſus fuerit,& ſic ab illo qui poteſtatem conferendi habuit:nihilominus Rota iudicauit illum non habuiſſe titulum coloratum ad effectum,vt cum illo triennio poſtea poſsidẽs iſta regula iuuaretur per dictum Ant.de But.vbi ſuprà.Et ita ego iudicaui Ambroſ. reſtituẽdam eſſe parochialem propter modum non ſeruatum,non obſtante iſta regula. *Titulus coloratus*

Et quia illud dictum de caſibus exceptis,ſeruiet nobis in multis quæſtionibus ſuper hac regula diſcutiendis, de quibus latiſsimè fiet mentio, propterea non amplius inſiſto.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO,an electus à capitulo,& confirmatus ab epiſcopo excommunicato,& publicato,dicatur habere coloratum titulum? *Electus à capitulo.*

SOLVTIO.Tempore Iulij II.fuit ventilatum hoc dubium in Rota.Et tamẽ nõ habeo quid fuerit deciſum, & quòd non habuerit titulũ coloratum cõſuluit tunc Octauianus de Ceſſa aduocatus apprimè doct9,vt ipſe refert lib.7.informationum ſuarum.Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum eſt in præcedentibus quæſtionibus,videlicet,quòd ex quo talis epiſcop9 prohibetur à iure propter eius inhabilitatem,vt in c.quia propter.de conceſſ.præbend,cum vulg.eius confirmatio non dat colorem poſsidendi,præſertim,quia quando defectus cauſatur ex perſona agente,talis defectus nõ cenſetur ex- *Defectus quãdo cauſatur ex-*

cluſus

perſona agente. cluſus à regula generaliter loquente.arg.gloſ.in clem.1. de ſeq.poſſ.& fruct. & ea,quæ not.Bald.in l.ſi quis filio.§. ſi quis.ff.de iniuſt.rup.Et quod voluit d. Anto.in ca.licet, de elect.videlicet,quòd exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam cenſetur excluſa,& in hoc genere multum inſiſtit dictus aduocat⁹, vt ibi per eũ,quæ ex eo,quia eius dicta non multum aſtringunt,omitto. *Exceptio detegens inhabilitatem.*

Addit etiam,quòd regula iſta eſt exorbitans à iure inducens prǫſcriptionem in beneficiis,ſine bono & vero titulo,ergo debet ſtrictius interpretari quatenus quis minus damnum patiatur,quòd fiet ſi actor à bono iure impetrationis ſuæ non excludatur.

Ego etiam pro iſta parte addo,dictum Ant.in c.literas, de conceſſ.prǫb.vbi vult, quod confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat confirmare,ſed eſt impeditus,nõ prǫſtat colorem poſsidendi,& ſi taliter cõfirmatus ingerit ſe adminiſtrationi,incurrit pœnam. c.auaritiæ.de ele. lib 6.not.glo.in c.ſi.eo.tit. Et hoc idem tenet ibi Ioan. de Imol.per ea quǫ habentur in c. licet.& c.fin.de ſup. neg.prǫla.facit cap.illa.ne ſede vac.Et ratio iſtorum poteſt eſſe:quia habẽs beneficium à ſuperiore interdicto vel priuato,dicitur intruſus,vt in c.tãta,de exceſſ.prǫlat.not. Doct.in c.cum ſatis.de offic.archidiac.Hoſti. in cap.in literis.de reſt.ſpol. *Cõfirmatio.*

Tamen prǫdictis non obſtant.veritas ſe habet in cõtrarium,videlicet,quòd electus, & cõfirmatus à ſuſpenſis vel excõmunicatis, licet de iure communi titulum coloratũ nõ dicatur habere,& per conſequens non admittitur ad ea,quæ de iure cõmuni electo & confirmato ritè & rectè conceduntur.Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ,omnis ille dicitur habere titulum coloratũ,qui habet ab eo,qui originaliter poteſt conferre,eligere,&confirmare,licet ex accidẽti ſint impediti † Ratio iſtius cõcluſionis eſt:quia iſta regula tantũ excipit duos caſus in quibus vult titulũ nõ haberi pro colorato,vt in ſimoniaco, & in prouiſo de beneficio reſeruato,Ergo exceptis iſtis duobus caſib⁹,in aliis regula manebit in cõtrariũ firma.vulg.l. nam quòd liquidè,& § vt autẽ,in authen.de nõ alie.col.j.Et ita Rota per iſtam rationem de menſe Octobri MD.XIX.in vna Monaſterien. beneficiorum coram domi.Barth.de Spina iudicauit. quæ voluit per collationẽ factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata,quǫ per regulã.3. ſupra eodem *Titulus coloratus.* *† Nam licet archiepiſcopus, qui habet ius confirmandi electionem factam à capitulo eo tẽpore ſit*

eodem, reſeruata eſt cum decreto, & quæ fuit de antiquio ribus reſeruationbus curiæ per Ioan. 22. introductis, vt colligitur ex dictis Feder. de Senis conſi. 312 incip. amice chariſſime, tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ iſtius regulæ. Et iſta deciſio cum eius ratione adeo eſt magni momenti, quòd per eam faces ardentes omnibus cõmunibus opin. imponuntur, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit. Nam ex iſta deciſione primo infertur, quod caſus quæſt. noſtræ non habet dubium.

Suſpenſus tamẽ pendente ſuſpenſione poteſt donare aut cõferre beneficia, & etiam confirmare: vt c. quia diuerſitatem. extrà de conceſſ. præb. & ſupra dixi in regula de triennali poſſeſſore. ſuper verbo intruſerunt. Propterea electus per capitulum dicitur intruſus, ſi ſine cõfirmatione epiſcopi ingerat ſe adminiſtrationi: vt c. cùm iãdudum, extra de præb.

Infertur etiam, quod collatio facta per ordinarium de beneficio litigioſo contra c. 2. vt lit. pend. lib. 6. quod habet decretum titulum, & poſſeſsionem irritans, tribuit titulum coloratum poſſeſſori triennali.

Infertur & tertio, quod ordinarius conferens beneficiũ contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & ſecũdum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones cõcordatorum Germaniæ, nihil operabuntur.

Infertur & quarto, quod attenta eadem ratione prouiſio facta per ordinarium in menſibus expectantium, tribuet titulum coloratum, & econtra acceptatio & prouiſio facta in menſibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouiſiones nihil valere propter decreta irritantia poſita in alternatiuis epiſcoporum & expectatiuarum, vt refert Felyn in cap. cum ex officij, in penul. & ſina. colum. de reſcript. & D. Petrus Andr. Auditor in tracta leg. lib. 3. quæſtio. 3. vbi plus dicit Rotam tempore ſuo iudicaſſe, non valere prouiſionem legati de latere de beneficiis vacantibus in menſibus ordinarij, etiam ſi poſtea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit, quas breuitatis cauſa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuiſſe in vna Auinionenſis præbendæ Sancti agricolæ, refert quidam Ludouicus Interramne, illorum temporum aduocatus in quibuſdam ſuis annotationibus. Quod procedit etiam ſi papa faceret gratiam in forma capituli, mandatum, pro ut in vna Narbonneſis præbendæ coram d. Ioanne Franc. tunc auditore, fuiſſe diſputando dictum refert Ioannes de Narnia quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibiſdam allegationibus ſuis. IOANN. MILL.

Infertur & quinto, quod prouiſio ordinarij facta de beneficio vacante, cuius regreſſus petineat ad alium, det ti-

BBB tul

Prouiſio ordinarij facta de beneficio.

tulum coloratum. non obſtantibus quod regreſſus habeat decretum ſpeciale appoſitum illi certo beneficio, quod qualiter procedat, poſtea in alia quæſt. dicetur.

Alia penè infinita inferri poſſent ex concluſione ſuperius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta, quibus omnibus reſpondetur quod papa, qui dominus abſolutus eſt beneficiorum, vt in c.2. de præbend. lib. 6. & clem. 1. vt lite penden. Et not doctor. in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. poteſt in tali materia contra omnes iuris communis regulas nouiter inducere & ſtatuere, vt patet exemplo, quia videmus, quod de iure cõmui nemo cogi debet ad concordiam, vt in. §. fin. in auth vt litig. iurent. Et not. Bar. in l. congruit. ff. de offic. præſid. & tamen hoc non procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet pleniſsimam poteſtatem, vt dicit Abb. in c. cum pridem, in vltimo notabili. de pact. ſequitur latę Fely. in rub. de treu. & pace. in 2. colum. Et eodem modo poteſt reuocare conceſsionem factam, & tamen papa hoc facere poteſt. vt in c. nouit. & ibi not. Abb. de iud. Sic etiam præſcriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa poteſt contrarium ſtatuere, vt patet in c. 1. de præſcrip. prout etiam apparet in Publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico, vt dixi in. §. ſed iſtę. inſti. de actio. vbi alia exempla ſcripſi. Ergo eodem modo papa poteſt facere in terminis iſtius regulæ, quod omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus, niſi in certis caſib. prout hic: quod factum videtur ex cauſa legitima, videlicet, propter negligentiam non petentis ius ſuum infra triennium, ne beneficia ſub incerto titulo poſſideantur. Nec mirum, quia etiam de iure communi in quàm plurimis iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendij enarrabo, quæ manifeſtam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda ſubnectam, ne vigilantes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT

INCIPIT EPILOGVS PERQVAM BREVIS CASVVM NEGLIGENTIAE.

IN primis igitur illud grauiſſimum negligentiæ incōmodum notum eſt, quod propter negligentiam non petētium res ſuas mobiles, vſucapio triēnalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſſiōe temporali, vt hic, ſed etiam dominum verum, ſuo iure ac dominio perpetuo priuat, ipſumq. iam ſero agentem poſſeſſorio & petitorio excludit, vt in l. 1. ff. de vſuca. tradunt omnes in l. traditionib. C de pact. iſta enim pæna negligenti res ſuas propter prædictam cauſam perpetuæ excluſiōis impoſita grauiſſima reputatur. quæ facta cōparatione ad illam, quā hic papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur. Quia hic poſſeſſori triēnali per iſtam regulā exceptio duntaxat acquirit, nō ius. Nec illa exceptio eſt perpetua tranſiens ad quoſcūq. ſed morte poſſeſſoris extinguitur. & proterea hic impetratiōes de beneficiis triēnio poſſeſſis, non annullantur, ſed ad vitam dūtaxat poſſeſſoris ſuſpendūtur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triēnali poſſeſſore, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur papa quo ad iſtum caſum hic in negligētis pœnam ſtatuere, quod omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnam negligēs ipſe, propter deſidiam & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in c. loci. 35. diſtinct. & in c. negligere, 2. quæſt. 3. & l. non ſolum. C. de commer. & merca.

Vſucapio triennalis introducta fuit.

Et ſic videmus, quòd iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur, quin imo criminaliter priuari poſſet, vt de primo eſt tex. in l. ſi quos. C. de offic. præfe. præt. orien. de ſecundo, in l. ſi miſſi opinatores. C. de exact. tribu. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. lib. 10.

Iudex negligēs adminiſtratione ſua priuatur.

Tutor etiam propter negligentiā remouetur.

Tutor etiā propter negligētiam remouetur. l. eū qui. C. de procu. Et eodem modo executor iure ſuo priuatur propter negligētiam vnius anni. vt in c. tua nos. de teſta. & in l. nulli. C. de epiſc. & cleri. Et in ſumma omnes deſides & negligētes, qui ſui immemores ſunt, officio ſuo priuantur, vt in l. penul. in fi. C. de can. lar. lib. 10. prout de Abbate etiam negligente dicit textus, in c. cum ad monaſterium. in fine, de ſtatu monachorum. Si igitur quis propter negli

Executor iure ſuo priuatur.

Negligētes & deſides qui ſui immemores ſunt.

negligentiam priuatur obtentis & acquiſitis, à fortiori acquirendis, vt in reg. iſta.

Et quia materia iſta negligentię, in qua principaliter vſucapio, & ratio iſtius regulæ fundantur, variis in locis ſparſa eſt, nec ſimul tota perquirenti occurrit, decreui hic eam quàm breuiter & ſuccinctè, per capita, & enumerationem caſuum colligere: quos quidem caſus aliàs iuuenis, in maiori ocio conſtitutus curioſiſsime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per iſtam regulam caſtigatur, iudicialis eſt, incipiam à caſibus negligentiæ iudicantium.

Negligentis epilogus.

Primus igitur caſus negligentiæ conſideratur in iudice, vt in d. l. ſi quos. & l. miſsi, ſuperius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magiſtratus ius non dicentis, in ſui verecundiam recurrendum eſt ad populum. Caſus eſt ſecundum Bal. ibi in titulo, ſi de inueſtit. feud. inter dominum & vaſallum lis oriatur. §. primo.

Tertius quia iudex negligens ſepulchrorũ violatores vindicare, punitur in 20. libris auri. l. ſi quis ſepulchrum, C. de ſepulc. vio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & cõuentiones partium ſeruentur, facit litem ſuam. caſus notabilis in l. pen. C. de pact. in fi.

Quintus. Quia cõtra iudicẽ negligentẽ expedire, quod ab eo petitur, eſt vario modo conſultum. ſecundum quod declarat Bart. not. in l. fi. C. de variis, & extraor. cognit.

Sextus. Quia propter negligẽtiã iudicis laici in nõ reddendo iuſtitiã clericis, laici conueniri poſſunt corã iudice eccleſiaſtico. cap. cum ſit. & cap. ſi clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligẽtiam iudicis, qui omiſit teſtes apertè productos examinare, etiã poſt trienniũ datum, & etiã nulla facta prouocatione pars poterit petere teſtes examinari, tex. eſt notabilis in c. per tuas, de teſtib.

Octauus. Proceſſus factus à iudice negligẽte dare Apoſtolos, eſt ipſo iure nullus. tex. eſt in c. ab eo. de appel. in 6.

Nonus. iudex negligens facere iuſtitiam clerico, eſt ipſo iure excommunicatus. glo. eſt notabilis in ca. adminiſtratores, 7. q. 5. Ioan. Andr. in cap. fi. de excep. lib. 6.

Decimus. Quia iudici negligenti quo ad Deum imputãtur delicta non iudicata. cap. ſicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice negligẽte dare Apoſtolos ſæpe petitos, habetur perinde ac ſi expreſſe fuerint denegati. tex. eſt in clem. quanuis in fin. de appel.

Duode

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri ſucceſsit, nõ poteſt nouum opus inchoare, niſi prius ædificia per prædeceſſorem incœpta, aut vetuſta per illum reparari cœpta reparet, vel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimuſtertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitum eſt in ius ipſi dicere. l. nullus, C. de iudi. ibi cũ glo. & melius in l. nulli. circa fin. C. ne ſac. bap. & bon. tex in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

XIIII. Iudex negligens vendicare crimẽ priuati carceris incidit in crimẽ læſę maieſtatis l. i. C. de priuat. carce.

Decimuſquintus. Eodem modo iudex punitur, ſi vindicare paganos neglexerit. l. 1. C. de paga.

Decimuſſextus. Et pari reprehenſione eſt dignus iudex negligens reſiſtere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercẽtib. cle. 1. in fi. de vit. & honeſt. clerico.

Decimuſſeptimus. Iudex etiã negligens punire hæreticos, in decẽ libris auri cõdemnatur, & exiſtimationis ſuæ periculum patitur. l. 2. & l. quicunque. in fi. C. de hæret.

Decimuſoctauus. Pariter etiam negligẽs vindicare ſtupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penult. in auth. de ſanct. epiſc.

Decimuſnonus. Iudex requiſit⁹ de iuſtitia, & de expeditione cauſæ nihil reſpondens, vt nimiũ moroſus & negligens notatur. c. 1. & ibi Bald. de milit. vaſ. qui contu. eſt.

Vigeſimus. Iudex tenetur ad intereſſe parti læſæ ſi neglexerit in cauſis ciuilibus videre, quæ ſuæ ſunt partes, ſed non facit litem ſuam, ſicut quando malè iudicat. l. 1. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigeſimuſprimus. Laicus negligens facere iuſtitiam, poteſt cogi per eccleſiaſticum. c. Iudæi. el. 2. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigeſimuſſecundus. Iudex negligens ferre ſentẽtiã ad finem concordandi partes, ſi propter concordiam partes lædantur, parti læſæ in foro conſcientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit d. Card. in cle. ſæpe. in §. & quia. in 18. q. de verb. ſign.

Vigeſimuſtertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læſæ tenetur quãtum æquum iudici videbitur, diſtinguendo, vt per Bal. in l. mancipia. de ſer. fug.

Vigeſimuſquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit. Bar. in l. nemo carcerẽ. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigeſimuſquintus. Qui negligit etiam infra triennium cauſam diffinire, punitur, & remouetur, ſecundum diſtin. l. properandum. §. ſi autem vtraque. C. de iudi.

Vigeſimuſſextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiſcati, mulctatur. l. ſi quis infra. C. de bon. damnat.

Vigeſimuſſeptimus. Iudex negligens exercere officium ſuum circa miſerabiles perſonas, vel pium actum, etiam tenetur, vt per Bar. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in §. oppo. ff. de dam. infect.

Vigeſimuſoctauus. Iudex negligens pacem violatã vindicare, omne damnũ & iniuriam paſſo reſarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda. inter ſub. in vſib. feud.

Vigeſimuſnonus. Contra iudices, ſeu magiſtratus negligentes tutorum vel curatorum ſatiſdationem capere, datur actio ſubſidiaria. §. pen. inſtit. de ſatiſdat.

Trigeſimus. Iudex negligens punire iniuriã illatã ſcholaribus, punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro parte.

Trigeſimuſprimus. Iudex ordinari⁹ negligere nõ debet exigere rationes nõ debitas à religioſo ſuo executore. cle. de teſta. Trigeſimuſſecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorem non impeditur adminiſtratio tutori. Bar. not. in l. quia pater. ff. de confir. tuto.

Trigeſimuſtertius. Iudex negligens ſeruare iuramentũ, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud ſordidum committere, incidit in crimen publicum, de quo eſt bonus text. in l. fin. ad leg. Iul. pec.

Trigeſimuſquartus. Pręſes qui negligit caſtigare iudicem acceptantem indebitas ſportulas, punitur ſimul cum acceptante, & hoc epiſcopo principi denuntiante. tex. eſt in §. fi. in auth. vt differen. iud. col. 9.

Trigeſimuſquintus. Iudices negligentes conſtitutiones principum ſeruare puniuntur. l. 1. §. fi. ff. de fal.

Trigeſimuſſextus. Pari modo negligens expedire cauſas, quas poterat expedire, & eas dimittit ſucceſſori, tenetur. per tex. ſing. in l. 1. §. 2. ff. de magiſt. conuen. & ibi Bal.

ET ISTA, quæ de negligentia iudicum punienda exẽpli cauſa poſuimus, ſufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemlibet alium contingunt diſcurramus.

Trigeſimuſſeptimus. Nam in primis in pœnam deſidiæ inductũ eſt, ꝙ propter negligentiam nõ eligẽtium, electio ad ſuperiorem deuoluatur, vt per glo. in cap. duobus. de

reſcript.

reſcript.lib.6.& in cap.quanquam.de electio.lib.6.

Trigeſimusoctauus. Qui neglexit ſeruum fieri furem, tenetur ex pacto, quòd promiſit ſeruum furtum non facere. tex.eſt in l.non impoſſibile.ff.de pact.

Trigeſimusnonus. Eodem modo commentariēſis, ſeu cuſtos carceris propter eius negligentiam punitur.l. commentarienſem.C.de cuſto.& exhibit.reorum. & ibi glo. not.quam vide contra prælatos negligentes, &c.

Quadrageſimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, ſi neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuiſſima culpa.tex.eſt iuncta glo. no. in l. idem iuris.in princ.ff.ad leg.Aquil.

Quadrageſimusprimus. Sic etiam in partem negligentem vendicare iniuriam factam filio transfertur executio & actio.l.ſed ſi vnus.§.interdum.ff.de iniuriis.

Quadrageſimusſecundus. Et hoc idem ſtatutũ eſt procuratore patris negligēte proſequi iniuriã filij. Nã exercitiũ cõpetit filiofam.l.ſed ſi vnus.§.procurator.ff.de iniur.

Quadrageſimustertius. Sic etiã negligentia hæredis nocet fideicommiſſario, & currit præſcriptio.tex.eſt in l. ſi hæres.la 2.§.fin.cum glo.ff.ad Trebel.

Quadrageſimusquartus. Et negligētia ſcribę, ſeu notarij punit.tex.notabilis & ſingularis in l.fi.C.de ma.cõuē.

Quadrageſimusquintus. Negligentia etiã inducit conſenſum ad illud quod fit, vt habes gl.in c.1.de offi.deleg.

Quadrageſimusſextus. Et per negligentiã perditur poſſeſſio.iuxta no.per Bar.in l.ſi de eo.ff.de acquirend.poſ. & Abb.in cap.contingit.de dolo.& contum.

Quadrageſimusſeptimus. Clericus etiam qui negligit agros eccleſiæ, vel eius vtilitatem non curat, poteſt remoueri ab eccleſia.glo.notabilis in cap.ſæpe.12.q.2.

Quadrageſimusoctauus. Pari modo negligentia prælati nocet ſucceſſoribus in præſcrip.ſucceſſoria, vt per glo. not.in c.2.de præſcrip.

Quadrageſimusnonus. Etiam ſerui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. tex.ſing.in l.fi.in princ.C.de acquir.poſ.

Quinquageſimus. Punitur etiam qui negligenter in ſtipulam ignem immittens gratia cõburendi eã, & ob eius vecordiam aliorũ agros igni depopulatus eſt, vt eſt text not.in l.qui occidit.§.penult.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimusprimus. Si ob negligentiam curantiũ

accuſando etiã ſub prætextu criminis, quod fortè pateretur, ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, vt eſt tex. in cap. nulli. de accuſat.

LXV. Tanta etiã eſt vis negligentiæ, vt acquiſita per filiumfamilias, potius acquiſita ex profectitiis, quam ex aduentiis bonis præſumantur, vt eſt gloſ. notabilis. in l. cum oportet. in princ. C. de bonis liber.

LXVI. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigendo ab hęrede, q. poſtmodum vel ſe abſtinuit, vel factus eſt non ſoluendo. tex. eſt not. in l. pupillus ff. de his quæ in fraud. cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnoſas acceptaſſet, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc videtur conſentire, caſus ſingularis in lege. filius famil. ff. ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore, perdit lucrum dotis ſi perit. glo. eſt notabilis in l. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſol. matr.

LXIX. Sic & negligẽtia ſuccedentiũ pupillo in non petendo ipſi tutorẽ, priuat eos ſucceſsione ipſius decedẽtis infra pupillarem ætatem l. ſciant cuncti. C. de leg. hęred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cędem defuncti priuat ipſum eius hæreditate, lege prima. C. de his quibus vt indig.

LXXI. Et ſimiliter negligentia hæredis in non parendo volũtati defuncti, priuat ipſum commodo teſtamenti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri inſolidum creditor. l. fi. C. de iure delib.

LXXIII. Et eodem modo negligentia omiſſi inuentarij reddit tutores ſuſpectos. l. 3. §. tutores qui repertorium ff. de ſuſp. tuto. & l. fin. C. arbitr. tutelæ.

LXXIIII. Negligẽtia etiam venditoris domus ante traditionem omittẽtis interponere ſtipulationem damni infecti, ſuo damno cedit. l. venditor domus. ff. de act. emp.

LXXV. Deſidia etiam, & eccleſiaſticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ ſunt mancipati, reddit eos indignos immunitati omniũ munerum illis ab eam cauſam conceſſæ. text. eſt nota. in l. generaliter. C. de epiſcop. & cler. canonizatus. 16. quæſt. 1. quod eſt contra vagos ſcholares notandum.

LXXVI. Filius etiam hęres inſtitutus negligẽs ægrotantem patrem, vel eũ ab hoſtibus redimere, priuatur ſucceſſione. caſus eſt notabilis in §. ſi quis de prædictis. in auth. vt cum de appellatione cog.

LXXVII. Et ſcholaris negligẽs nunquã efficietur magiſter, vt dicit gl. iuncto. tex. not. auth. de quæſtore. §. porrò.

LXXVIII. Et ad propulſandam negligentiã tempus exceptionis non numeratæ dotis eſt abbreuiãdum. in auth. de tempore non ſolutę dotis. col. 7. in princ.

LXXIX. Item etiam, qui neglexit appellationi deferre, ſe appellationis beneficio indignum facit. bonus tex. in c. cum ſit. de appel.

LXXX. Dominus qui neglexit ſeruum ſeruum ægrotum, priuatur dominio ipſius. tex. in l. prima. §. & ſcimus. C. de lat. lib. tol.

LXXXI. Hæredes etiam violatores pacis negligentes iuris rigorẽ ſeruarę diuidendo ſecũ hæreditatem, qua fuerint priuati, puniuntur, vt ab ipſis tota hæreditas abdicetur, c. ſi quis hominẽ. in tit. de pace. tenen. & eius violato.

LXXXII. Sic vſufructuarius negligens in ſubmittendo alia capita annimalium, in locum demortuorum proprietario tenetur. l. quid ergo. ff. de vſufruct.

LXXXIII. Etiam ſeruitus vrbana nõ vtendo amittitur, quando vicinus negligit libertatẽ vſucapere, tex. eſt not. in l. hæc iura. ff. de ſeruit. vrb. prædio.

LXXXIIII. Socius tamen qui negligenter aliqua in ſocietate egit, non compenſat, ſi in pleriſque aliis ſocietatem auget. bonus textus in l. non ob eam, cum lege ſeq. ff. pro ſocio.

LXXXV. Et ſociorum etiam negligentia conſideratur in l. ſocius ſocio. ff. pro ſocio.

LXXXVI. Fortuita etiam incendia, quæ per negligentiam eorũ apud quos orta ſunt, nõ fuerũt extincta, damno negligentiæ cedunt. l. capitulum. §. incendiarij. ff. de pœnit.

LXXXVII. Et licet edictũ prętoris manifeſtiſsimum ſit, illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus. l. j. §. quanuis, ff. de vẽtre inſpic. facit tex in l. apud Labeonem. ff. de iniu. §. hoc edicto

LXXXVIII. Item tribus edictis citatus, ſi ſui præſentiam facere neglexerit, perſonaliter capi poterit. tex. eſt in l. cõſentaneum. C. quomodo & quando iud.

LXXXIX. Et poſſeſsio vacans ex negligentia domini, ſine

ne vi occupari nõ poteſt.l.fundum.§.fundi. ff.de vſucap.

xc.Negligentia etiam vnius anni in non reparando illud quod erat mihi quęſitum per occupationẽ,de iure gẽtium inducit priuationem iuris.caſum & exemplum, habes in l.fi.ff.de vſucap.& ibi not.

xci.Præterea ius ingrediẽdi tenutã ex decreto iudicis per bienniũ negligendo intrare, tollitur. Ita ſingulariter Bar.in l.ſi finita.§.ſi quis metu.in fin.ff.de damn.infect.

xcii.Itẽ qui tenetur denuntiare maleficia, ſi per eius negligentiam fuit pręuentus ab iniuriato,denuntiãdo punitur.vt per Bart.in l.vltim. col.diuus,verſ. quęro quid ſi talis denuntiatur.ff.de cuſt.reorum.

xciii.Præterea eccleſia læſa ex negligentia prælati ipſum prælatum negligentem conuenire poteſt.gloſ. eſt not.in cap.placuit.in ver.pertineat.16.q.3.

xciiii.Rurſus negligentibus illis, qui in ludo & alea aliquid perdiderunt,repetere deperdita, eorum repetitio epiſcopo conceditur,vt in conſtit.alearum vſus. C.de relig.& ſumptib.fun.

xcv. Qui parum etiam diligens fuit in ſeruandis ſacris,adeò quod inſordeſcant,à iure damnatur, vt in c.fi. de cuſto.ſacram.

xcvi. Et qui officium clericale negligit, & ſeculi fluctibus ſe immergit,ab eccleſiaſtico miniſterio fit alienus. capit.ſed neque procurationes.ne clerici vel monac.

xcvii. Mulier etiam negligens iuſiurandi religionem de alicui nubendo,damnatur à papa.in cap.requiſiuit de ſponſal.

xcviii. Similiter negligentes parére iudici delegato puniuntur.c.de cauſis.de offi.deleg.

xcix.Et qui conſcientiæ confidit,& famam ſuam negligit,crudelis eſt.cap.nolo.2.q.1.

c.Pari modo qui in termino à iudice ſibi aſſignato ius ſuum neglexit deducere,amplius non auditur.l. diffamari.C.de ingenu.& manum.

ci.Negligentia annalis illius qui habebat reuocationem feudi in aliũ tranſlati ſibi præiudicat, tex ſingularis in ca.Titius.in tit.ſi de feur.con.inter dom.& agnat. per quę ita limitatur ſingulare dictum Bart.in l.1.§.permittitur.ff.de aqua quot.& æſtiual.

cii.Item ſi canonici, qui de certo canonicorũ numero indulgentiã habebant,ipſam ſeruare neglexerunt,nõ poſſunt

ſunt poſtea ſuperiori opponere,ſi alium canonicum ſuprà numerum addidit.ca.pro illorum,vbi bonus tex.de preb.

CIII.Dominus requiſitus ab eccleſia ,vt terram ſuam ab hæreticis purget, ſi per annum negligens eſt,terra ipſa catholicis occupanda conceditur,vt auth.ſi verò dominus.C.de hæreti.

CIIII.Damnum ſi mihi tua negligentia datũ ſit,mihi ſatiſfacere teneris.cap.fin.de iniur.& dam.dat.

CV.Parentes ob quorum negligentiam filij in cunis oppreſſi fuerunt,grauiter puniuntur.cap.quæſitum. de pœnit.& remiſſ.& cap.conſuluiſti.2.q.1.

CVI.Diſſoluta etiam negligentia fideiuſſoris,ſuo,& nõ debitoris damno cedit.l.ſi fideiuſſor.in prin.in 1.reſpon. ff.mandat.

CVII.Et ſi arbor.ex negligentia incidentium tranſeuntem oppreſſerit,incidens eam punitur,vt in cap.ſæpe.50. diſt.de quo in l.ſicut arbor.ff.de leg. Aquil.

CVIII,Qui iuratoriam cautionem à ſe pręſtitam negligit ſeruare vt periurus punitur.tex.bonus in l.quotiẽs. C.de dig.lib.12.

CIX. Milites negligentes honeſtatem circa ruſticos ſeruare, & ipſos ſpoliantes, mulctantur, & infamiæ pœna afficiuntur,l.nõ patiuntur.C.de curſu publ.lib.12. quem tex.ad vnũ aliud notabis,videlicet,ꝙ ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

CX.Miſſus in poſſeſſionem bonorum alicuius,nõ debet eſſe negligens,ſed vtiliter agere,aliàs ſibi noceret.in l.vẽditione,ff.de bon.auth.iud.poſſid.

CXI.Executor literarum non poteſt ſe impedire de beneficio,cuius collatio deuoluta eſt ad capitulum, propter negligentiam epiſcopi.cle.ſi de beneficio.de pręb.

CXII.Negligẽs etiã honorem & reuerẽtiam ſcholarib. ſeruare,acrius punitur.auth,habita.C.ne filius pro patr.

CXIII.Electores etiam qui infra octo dies poſt electionem factam negligunt electionem ipſam electo præſentare , puniuntur pœna,de qua.in cap.cupientes, §. cæterum.de elect.in 6.

CXIIII.Curatores reipub.ſi negligenter in bonis diſtrahẽdis ſe geſſerint puniuntur in ſimplum. text.eſt in l. fi.§.idem ſcripſerunt,ff.de adminiſt.rer.ad ciuit.pertin.

CXV.Et negligentia hæredis non eligentis vnum ex pluribus legatariis ex voluntate teſtatoris,facit quòd omnes

nes admittantur ad legatum.tex.eſt not,in l.ſi quis Titio. in fi,in l.cum quidam,l,2.ff,de leg,2.

CXVI,Vtenſilia vendentes & negotiantes,licet ob eam cauſam verberibus cæſi ſunt,non tamen propter hoc qua ſi viles negligere debemus.Imo ad honorem & dignitatem promoueri poſſunt,l.eos ff.de curio .vbi tex .probat vnum aliud,quòd propter raritatem bonorum minus digni aſſumi debent ad officia

CXVII.Et ille qui ad diē commeatus venire negligit, perdit ſalarium,& vt deſertor punitur l. 3.§.ad diē, cum gl.ff.de re milit.

CXVIII,Abb.negligens corrigere monachos punitur. c,ſi.de ſtat monac,&.cle.1.in fin .de vita,& honeſt, cler.

CXIX,Negligens poſt denuntiationem factam à vicaro tollere arborem,quæ in ædes vicinas pendet,perdit eā & vicinus authoritate propria poterit arborem aſportare,vt ponit Bar.in l.j.ff.de arb.c.æden.

CXX.Propter negligentiam eorum qui debent petere tutores,& non petierunt,creditores poſſunt accedere ad iudicem vt conſtituat tutorem contra quem legime agere poſſint.l.diuus.ff.qui tut.pet.

CXXI.Si contumax infra annum comparens,cautionem de iudicio ſiſti offerre neglexerit,actor per annum conſtituitur verus poſſeſsor.c.quoniam frequenter.§.& in aliis, vt lit.non conteſt.

C.XXII,Negligēs infra terminum iuris vel hominis apoſtolos appellationis petere,illis renuntiaſſe videtur.cle. quamuis,ni princ.de appel.

CXXIII. Negligens etiam vicino opem petenti pro re pellenda iniuria auxiliū præſtare,fauorem iniurianti præſtare videtur cap,dilecto.de ſentent.excom,lib.6,

C.XXIIII,Plus iuſto oneratus ſi per negligentiam per lubricum tranſiens & labens alicui damnū. intulit,Aquilia tenetur.l,qua actione § 1 ff,ad l.Aquil

CXXV.Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiā,non petendo præbendam primam vacantem.bonus tex.in cap.ſi clericus de præbend.in 6.

CXXVI.Appellatione deſerta per negligentiā, licet partes proſequantur appellationem,tamen propter hoc ſententia nō deſiit tranſiſſe in rem iudicatam.tex.eſt in clemen.ſi appellationem.de appel.

CXXVII.Maritus negligens vendicare mortem vxoris, dotem

dotẽ amittit,& fiſco applicatur.l.cũ mortẽ.ff.de iure fiſci.

CXXVIII.Negligente eo infra tempus ad quem ſpectabat electio eligere vnam de pluribus præbend.vacan.electio.deuoluitur ad alium,qui ſecundo loco poterat eligere.tex.in c.ſi pluribus.de præb.in 6.

CXXIX.Qui arbitrium ſuſcepit illud negligere non poteſt,ſed laudum ferre cogitur.l.3.§.1.ff.de arbi.

CXXX.Si quis propter negligentiam non plenè probauit,in pœnam,iuramentum in ſupplementum plenæ probationis ſibi non defertur.Ita mirabiliter dixit Bal.in ca.fin.de.iureiur.

CXXXI.Item eccleſia,quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum reſtitutionem non petiit aduerſus læſiones,amplius eam petere non poteſt.tex.eſt in capi.1.& cap.2.de reſt.in integ,libr.ſexto:ſicut in minore dicitur in l.fi.C.de temp.in integ.reſt. pet.

CXXXII.Ille qui eſt negligens in moderãda & gubernanda familia ſua in epiſcopum promoueri non poteſt, quia qui negligẽs eſt in minimis multo magis in maioribus,vbi maior cura exigitur,præſumi debet.bonus tex.in cap.ſicut hi.circa medium.47.diſtin.Et econtrà,qui negligens eſt in maioribus,præſumitur in minimis negligens, vt infrà numero,160.

CXXXIII.Negligens dominus non corrigendo ſeruum ſuum,vel aſcriptitium,qui liberæ mulieri nupſit,punitur. in l.1.in fin.C.de ſenatuſconſul.Claud.

CXXXIIII.Tutor negligens contutorem ſuum iam ſuſpectum accuſare,conuenitur in totum.l.qui plures.ff.de adminiſt.tut.

CXXXV.Maritus qui vxoris negotia gerebat,ſi negligẽs fuit in nõ exigendo,quæ vxori debebantur,tenetur actione negotiorum geſtorum.l.diuortio.ff.de neg.geſt.

CXXXVI.Si hæreditas euicta eſt ab hærede propter ſuã negligentiam,ſtipulatio de reſtituendo legato non committitur.bonus tex.eſt in l.niſi.§.legatarius.ff.ſi cui pluſquam per l.Falc.

CXXXVII.Negligente tutore adminiſtrare negotia pupilli,& præſtare illi alimenta, curator decreto iudicis ad hoc conſtituitur,vel tutor remouetur,vel quod iudici videbitur.l.fin.ff.vbi pupilli educ.debent.

CXXXVIII. Si cauſæ defenſionem emptor neglexerit contra venditorem, non datur actio de euictis, leg.

ſi ideo

ſi ideo.ff.de euict.

CXXXIX. Propter heredis negligentiã non defendẽtis teſtamentum inofficioſum,ſententia lata non præiudicat legatariis.l.qui repudiantis.in fi.ff.de inoffic.teſta.

CXL.Negligentia in ſuperiore eſt peccatũ mortale.glo. in ca.eà quæ.de offi archidiac.

CXLI Propter negligentiam eius cui à teſtatore optio data eſt eligendi vnum ex ſeruis infra annum,transfertur in legatarium.l.fin.§.ſed ſi quis,C.communia de leg.

CXLII.Negligentia in rebus alienis non excuſatur ex negligentia in rebus propriis pariter commiſsis. optimus tex.in l. ſi conſtante.§.ſi maritus,ff.ſolu.matrimo.

CXLIII.Negligens in non vtendo reſcripto infra annum,amplius eo ſe iuuare non poteſt. capitulo, plerumque,& ibi.doct.de reſcri.

CXLIIII. Negligentia prælati in non ſoluendo canonem pro feudo nocet eccleſiæ in vita ſua.cap.j.§.fi.de ca. Con rad.in vſi feu.

CXLV.Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci nocet,etiam generali,facta prius diſcuſsione ſpecialis.l.quoniam Augerio.C.de conuenien.fiſci debit.lib.6.10.

CXLVI.Negligentia mandatarij nocet etiam mandanti,qui ad illud tenetur.tex.bonus in l.ſi procuratorem.§. tutores.ff.mandati.

CXLVII. Ille etiam qui ad regimen parochialis eccleſiæ aſſumptus eſt,ſi infra annum ad ſacerdotium ſe promoueri neglexerit,ipſa eccleſia priuatus eſt.tex. ſunt vulgares in capitulo,licet& in c.commiſſa.& in c.ſtatutũ. de electio,lib.6.

CXLVIII.Negligens petere bonorum poſſeſsionem in centum dies facit locum ſequentibus in gradu.l.j,§. decretalis.&.§.quid dicimus.ff.de ſucceſſ.edict.

CXLIX.Quia priuilegiũ tollitur propter negligentiam decem annorum.l.1.ff.de nundinis. gl.in c.ſuggeſtum,de deci.in glo.1.

CL.Negligens in non ſoluendis decimis excommunicatur.c.non eſt,de deci.

CLI.Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur ſine cõfeſſione,negligẽs reus eſt animę illius. capi. officium.de offic.archipreſb.

CLII.Cui mãdantur duo,ſi in vno eſt negligẽs, præſumitur fore negligens & in alio,vt glo.vlti.in fi.in c.ſi capitulo.

pitulo.de conceſ.præbend.li.6.

CLIII. Electores Imperatoris ſi negligentes fuerunt in ipſum eligendo,electio deuoluitur ad Papam,ca.apoſtoli cæ de re iudic.lib.6.in glo.vlti.

CLIIII. Si mortui ꝓpter negligẽtiā clericorū inuoluti fuerint veſtimẽtis ſacris,puniūtur.c. nemo.de cōſe.diſt.j.

CLV. Negligentibus à iurę non ſuccurritur.l.non enim ff. ex.quib.cauſ.ma.

CLV. Et propter negligentiam poteſt quis priuari beneficio.glo.in c.j.de offi. cuſto.glo.in c.ea quæ. de offi .arch. glo.2.q.3.placuit.glo.in c.dictum.18.diſtin.

CLVII. Et ſi propter negligentiàm tutorum debitores nō ſunt exacti,ſi fiant poſtmodum non ſoluendo, iudicio tutelæ tenentur l.2.C.arbit.tutel.

CLVIII. Si feudatarius,negligente domino per annū fuit in poſſeſsione feudi,iurando ſolum ſe inueſtitū, prę-iudicat domino,bonus tex. in §. fi. in titulo,ſi de inueſt. feud.inter dominum & vaſallum lis oriatur.

CLIX. Negligentes in non acquirendo ſibi pręiudicant in caſibus not. per glo.in l.2.in §.non autem,ff.de hære. vel act.vendita.in verbo,poſtquam adipiſci.

CLX. Negligens in maiori,præſumitur in minori fore negligens.Bart.in l.ab hoſtibus. §.ſed quod ſimpliciter. in 3.col.ff.ex quibus cauſis maiores.

CLXI. Si teſtis non fuit interrogatus per negligentiā iudicis de cauſa ſcientiæ,cum pars feciſſet interrogatoria,talis teſtis non probat.dictum eſt Io.And. in c. cum cauſam.de teſt.refert.Lud.Rom.& quidam Moder. in l. 1.ff.de operis noui nun.

CLXII. Si iudex qui debebat de pluribus interrogare,ſi per negligentiā de vno interrogare omiſit, actus nihil valet.c.præſentium.de teſtib.lib.6.juncta.l.cum hi. §. prætor ait.ff.de tranſ.

CLXIII. Si negligentia hæredis legatus ſeruus non apparet,ſibi erit damnum,& non legatarij.tex.in l. cum hęres.ad fi.ff.de leg.j.

CLXIIII. Ille qui per annū fuit negligẽs in non petẽdo emendationẽ æſtimi ſui,ſeu cataſtri ſui,amplius nō auditur.Ita dixit Bart.in l.forma,in fi.ff.de cenſibus.

CLXV. Qui propter fauorem,receptionem,defenſionémve hęreticis pręſtitā excōmunicatus fuit,ſi infra annum abſolutionem,vel ſatisfactionẽ petere negligat,amplius

primus non auditur,& infamis perpetuo efficitur.authen. credentes.C.de hæret.

CLXVI. Qui per annũ ſtetit in excõmunicatione, quam incurrit propter aliquod crimen,poteſt priuari beneficiis, ſi infra illud tempus neglexit abſolui.11.q.3.c.rurſus. & c.quicũq;.de quibus iuribus mẽtionem feci ſuprà in proœmio regulæ,de annali, quod intellige & limita non procedere,ſi propter ciuilem cauſam fuiſſet excõmunicatus,gl. ſing.in c.contingit.de dolo & contu,in glo.2.

CLXVII. Negligens diſcordes ad concordiam reducere peccat venialiter.bon.tex.in.§.aliàs ea demum.34.diſt.

CLXVIII. Sponſus qui accepit fundum cauſa nuptiarũ, eis non ſequutis tenetur de fructib.percipiendis in reſtitutione fundi,ſi negligenter fundũ curauit.l.videmus,in princip.ff.de vſufruc.iuncta glo.

CLXIX. In dolo eſt ille,qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur.bon.tex.in l.dolus.ff.mand,

CLXX. Dominus feudi negligens ius reddere vaſallo, iuriſdictione priuatur, & illa deuoluitur ad ordinarium. glo. eſt in c.cæterum, de iud.

CLXXI. Infeudatus ſi per annum negligit inueſtiri à domino,redit feudum ad dominum.tex.eſt in c.1.§.præterea. de prohib,alienat.feud.per Fed.

CLXXII. Negligens ex præterito,præſumitur negligens in futurum.c.ſcribam, de præſump.vbi qui negligens fuit in ſtudendo ius ciuile,præſumitur quod erit negligens in ſtudendo ius canonicum.

CLXXIII. Si pars eſt negligens in petenda dilatione ad producendum teſtes,iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere,dato quòd non petat,Ita notabiliter Bar. per illum tex.in l.1.C.de dilat.

CLXXIIII. Negligentia hæredis non redimentis pignus à creditore, in omni caſu ſibi nocet, ſi poſtmodum pignus vendatur: quia legatarij habent regreſſum contra ipſum.glo.eſt notabilis,& ibi Bar.in l.qui ſolidum. §.fina. ff.de leg.2.

CLXXV. Delegatus per negligentiam perdit iuriſdictionem,& transfertur ad ordinarium,ca.ſignificauit.de offic. ordin.glo.in c.ex tranſmiſſa.de for.comp.

CLXXVI. Negligentia creditoris in non exigendo debitorem,dum erat ſoluendo,nocet ſibi,& non fideiuſſoribus datis in id,quod ab ipſo ſeruari non poterit.caſus eſt val-

de notabilis in l.ſi fideiuſ.de fideiuſ.

CLXXVII. Mandatarius, qui debebat aliquid emere, ſi negligit, tenetur. tex. eſt in l.ſi patrem.§.ſed etſi.ff.mand.

CLXXVIII. Si tutor per plura tempora negligit facere inuentarium, & poſtea fecerit, poteſt vt ſuſpectus remoueri, vide omnino Bar. in l.tutor qui repertorium, in prin. in 1.col. in verſi.ſed quæro ſi neglexit.ff.de admiſt.tuto.

CLXXIX. Negligentia prælati non concordantis partes diſcordantes, inducit peccatum mortale. glo.ſing. in §.cauſas alias.§.ea demum.15.diſtin. in verb. neglexerit.

CLXXX. Cuſtos negligens priuatur officio ſuo.c.1.de officio cuſt.

CLXXXI. Ille qui præſcribit iuriſdictionem contra aliquem, ſi fuerit negligens in illa exercenda, iuriſdictio defertur illi contra quem præſcribit.c.irrefragabili. in prin. de offic.ordin.

CLXXXII. Prælatus negligens in reparando eccleſiam, punitur tanquam dilapidator. Ioan. de Lignano in extrauagan. execrabilis.

CLXXXIII. Vaſallus negligens priuatur feudo. Calder. in titu. de feud.conſi.6.

CLXXXIIII. Emphyteuta negligens circa meliorationem, non obſtante pacto in contrarium, poteſt eiici & priuari emphyteuſi. Specul. in titu. de locato. in.§. nunc aliqua. in verſi.89.

CLXXXV. Teſtis negligens in reddenda ratione ſui dicti, quam tenebatur reddere, tenetur parti læſæ ad intereſſe. Brutius in c.cauſam.de teſtam.

CLXXXVI. Epiſcopus negligens in purgando diœceſin ſuam hæreticis, poteſt deponi, per tex. in c.excommunicamus, in fin.de hæret.

CLXXXVII. Ille qui neglexit ſibi caueri de damno infecto, non poteſt etiam facere, quòd rudera, & diruta, & lapides contracta ruina moueantur. l. euenit.ff. de damno infecto.

CLXXXVIII. Alium caſum negligentię ponit Bald. in c. fin. col. fin. de elect. vbi refert quoddam Roberti regis Siciliæ dictum aureis literis in porta cameræ illius ſcriptum, & Barb. in c.cum M. in 6.colum.de conſtitu.

CLXXXIX. Si quis propter negligentiam deſeruit facti appellationem ab iniqua ſententia, iudex non venit condemnandus, niſi ad expenſas, non autem ad totale intereſſe

eſſe: vbi aliàs ſi non appellaſſet, fuiſſet condemnatus. hoc Poſuit notabiliter Bart. in ſua diſput. incipi. Iudex per im Peritiam. in vltimis verbis.

CXC. Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ poſtmodum auocatur à donatario propter non factam inſinuationem, ſi per negligentiam creditoris non ſit inſinuata, pignus in illa re non durat ceſſante negligentia. ita notabiliter Bart. in l. ſi res. ff. quib. mod. pignus vel hypothe. ſoluit.

CXCI. Negligente epiſcopo executionem vltimæ voluntatis, auditur quilibet de populo. tex. eſt in. §. ſin autem locorum. in authen. de eccleſi. titu. & Bart. in l. nequicquam, § fin. de offic. proconſul. & leg.

CXCII. Negligente capitulo, capitularis poteſtas reſidet in vno ſolo diligente. vt in c. cum olim. de teſtam.

CXCIII. Licet extra territoriũ iudex non poſſit citare. l. ſi. ff. de iur. om. iudic. tamẽ ſi iudex illius territorij ad requiſitionem alterius negligit citare reum, tunc ille iudex extra ſuum territoriũ poterit citare. ita ſingulariter Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verb. per edictum. ſequitur Franciſ. de Aretio in conſi. 58. incip. conſideratis omnibus diligenter. in 3. col. do. Iaſ. in d. l. fin. pro quo bene facit quod dicit idem Bart. in l. 1. C. de ſumma trinit. in. 11. col. in. 18. quæſt. vbi omnino vide.

CXCIIII. Si eligentes arbitratorem ſuper aliquo contractu, infra tempus ſtatutum negligunt notificare vel certificare arbitrationem, dicuntur ab eius arbitrio receſſiſſe. Bar. in l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. oblig. in vlt. colum.

CXCV. Si emptor quando eſt datum tempus ad menſurandum vinum, ſi poſt denuntiationem ſibi factam negligens in menſurando fuerit, venditor poteſt vinum effundere. text. eſt bonus in l. 1. §. licet. ff. de pericul. & cõmod. rei vend.

CXCVI. Rectores piorum locorum negligentes adminiſtrationem & curam, excommunicantur ipſo iure. text. eſt in clement. quia contingit, de religio. domib. in princip. & poſt princip.

CXCVII. Habentes ius præſentandi, ſi præſentato infra terminum ſtatutum à diœceſano portionẽ congruam prouẽtuum aſſignare neglexerint, aſſigatio deuoluitur ad diœceſanum. clem. 1. de iurepat.

CXCVIII. Diœceſani nõ ſe impediunt de iuriſdictione

minorum prælatorũ,niſi ipſis negligentibus. cle.1.§.ne igitur.cum gl.in verbo,negligentiam.de celeb.miſſ.

CXCIX.Si ſanguis Chriſti per negligentiam decidat in terram, debet eũ ſacerdos lingua lãbere,& quatuor diebus debet pœnitentiam agere.cap.ſi per negligentiam. de conſecra.diſtinctione.2.

CC.Si per negligẽtiam aduocati lis differtur vltra triẽnium,aduocatus punitur in duab.libr.auri.l.properandũ. §.illo proculdubio.C.de iudic.

CCI.Si accuſator infra tempus ſtatutum accuſationem propoſitam proſequi neglexerit,grauiſsimè mulctatur.l. 1.C.vt infra cert.temp.

CCII.Vxor quæ defuncti memoriam negligit ſecũdo nubendo,negligẽſque tutelam filiorum ſuſceptam,grauiter punitur.vt in §.ſui autem tutelam.in auth.de nupt.

CCIII.Debitor ex plurib.cauſis negligens exprimere quãdo ſoluit ſimpliciter,in quam cauſam ipſe velit ſolutum,electio transfertur in creditorem.l.1.ff.de ſolu.

CCIIII.Colonus qui neglexit colere fundũ pro anno futuro ex quo paſſus fuit ſterilitatem,non poteſt petere pẽſionis remiſſionem.Cyn.in l.ad comparandas.in fi. C. mãdati.bo.tex.in l.ex conducto.§.cũ quidam.ff.loca.

CCV.Dominus negligens exigere affictũ à colono per 40.annos,non poteſt amplius petere nec rẽ,nec poſſeſſionem.glo.in l.2.in gloſ.fi.C.de iure emph. glo.in l. cum notiſsimi.§.fi.C.de præſcript.30.ann.

CCVI. Emphyteuta negligens ſoluere per biennium canonẽ,ſi ſit priuatus,poteſt poſſeſsione repelli.gl.& tex. in l.2.C.de iure emphy.& glo.in authen.qui rem.de ſacroſanct.eccle.

CCVII.Poſſeſſor hæreditatis tenetur de negligẽtia culturæ prædiorũ.bon.tex. in l.ei qui.in fin.ff.de pet.hæred.

CCVIII.Vaſallus negligens circa dominum, priuatur feudo.cap.1.§. quid ſi non fecerit.in titul.quæ ſit prima cau.bene.amit.

CCIX. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommiſſarij non petentis,non imputantur in quartam,cum alias imputarentur.text.eſt not.in l.militi. §.ſi hæredes.ff.ad Trebel.

CCX. Eodem modo quæſita per hæredem poſt aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommiſſarij non petentis reſtitutionem,non imputantur in

in quartam,etiam ſi coactus hæres adiuit.text.eſt ſing.in l.ita tamen.§.1.ff.ad Treb.

CCXI.Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum.l.penult.C.de veteran.lib.12.

CCXII.Renuntiatio de non petendo adinuicem aliquo modo inter fratres facta diuiſione,non extenditur ad ea que applicanda ſunt propter negligentiam alterius alteri.Ita not.Bar.in auth.hoc amplius.in fi.C.de fideicommiſ.& in l.qui cum tutoribus.ff.de tranſact.& in l.qui Romæ §.duo fratres.ff.de verb.oblig.per tex.notab.in l.damni.§.1.ff.de damn.infect.

CCXIII.Alium caſum negligentiæ ponit gl.in l. ſenatuſconſulto,C.qui accuſ.non poſſ.

CCXIIII.Alium etiam ponit text.cum glo.in l.in rem.§.fin.C.de rei vend.quoſdam etiã alios inuenies poſitos per Bart.& Mod.in l.quod Nerua.ff.de poſ.quos non curaui recenſere.Nam res ferè in immenſum procederet,& ideo ſufficiet mihi ex iſtis ſtudioſos ad perquirẽdos alios caſus inuitare,ac anſam dare voluiſſe. Nam & ego iam proculdubio faſtiditus,innumerabiles alios negligẽtiæ caſus omiſi,quos de facili ex ſcriptis,pręſertim Moder. quilibet curioſus colligere poterit,maximè,quia pro maiori parte illorum cõmentaria ſunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tantum negligentiæ caſus colligere,quos in repertoriis vulgaribus collectos non reperi, quibus quidã alij caſus adiungi poterũt,quos Andreas Alciatus & Guliel.Benedict.viri eruditi in tit.de verb.ſignifi.fol.17.col.1.& in rep.cap.Raynũtius.fol.194.& ſeq.tit.de teſta.tradiderunt.Nam materia iſta negligentiæ tam frequens eſt inter mortales,quàm in homine oſcitatio ipſa.

VISIS negligentiæ caſibus,& effectibus præiudiciũ offerẽtes, operæpretium erit quoſdam alios breuiſſimos caſus adnotare,in quibus negligentia non nocet.

Primus Caſus eſt,quando venditor fundi ante traditionem fundum vt alienum neglexit:nam hoc caſũ de negligentia non tenetur.caſus eſt not.in l.venditor ex hæreditate §.1.in fi.ff.de hæred.& act.vend.

II.Quando maritus fuit negligens in exigendo dotem à patre vxoris,qui factus eſt non ſoluendo:nam tali caſu non tenetur de ſuo,caſus eſt notab.in l.ſi extraneus.ff.de iure dot,quod ſingulariter limitabis non procedere ſi fuiſſet negligens in non exigendo ab heredibus patris.caſus

eſt notab.in l.ob res.§.fi.ff.de pact.dot.& ibi Bald.

III.Si negotiorum geſtor cœpit alicuius gerere negotia,ſi negligat,& non perſeuerat,gerere non tenetur,caſus eſt notabilis in l.tutori.C.de neg.geſt.

IIII.Quia bonę fidei poſſeſſor hæreditatis,ſi negligit hæreditatis res meliores facere, non ſubiacet querelæ. caſus eſt notab. in lege,ſi quid poſſeſſor. §. ſicut.ff. de petit.hæredit.

v.Caſus,quia negligentia vnius non nocet alteri. glo. eſt in l.ſi ex duobus ff.de neg.geſt.

VI.Quia ille,qui negligit agere,per hoc nõ dicitur fraudem facere,nec ſibi nocet,vt dicatur in fraudem creditorum hoc feciſſe,vt eſt bon.tex.in l.qui fraudem in princ. ff.de his quæ in fraud.cre.l.nemo ex ſociis.§.fin.ff. pro ſocio.cum ſimilib.licet quandoquę fallat, vt per gloſſ. not. in l.2.§ non tantum.ff.de hæred.vel act.ven.

VII.Quia ſeruus à teſtatore vetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur caſus eſt notabilis in l.ſi ſeruus vetitus.ff.de leg.1.

VIII.Negotiorum geſtor,qui equum in paſcuis ſolitis neglexit, excuſatur, nec imputatur illi,vt eſt gloſ. in l.ſi negotia.ff.de neg.geſt.

IX.Negligentia ſerui non petentis fideicommiſſariam libertatem,non præiudicat ſibi quin ex die dato libertas ſibi competat.tex.eſt notab.in l.cum verò. §.1. verſi.ex die.ff.de fideicommiſ.liber.

X.Quia negligentia non nocet,quando ſocius fuit quoque negligens,ſed compenſatur.tex.eſt notab.in l.ſi ambo.ff.de compenſat.

XI.Negligentia contra vnum non præiudicat mihi contra alium. ſecundum dicta Bart. in lege,ſi ſeruus.ff. vi bonorum rap.& in lege,litem.in princ.ff.de alienat. iud. mut.cau.fact.

XII.Quia ſi vendita inſula cõbuſta ſit negligentia ſeruorum,mihi non nocet.text.not.in l.ſi vendita ff.de peric.& com.rei vendit.

XIII.Si miſſus in bonorum poſſeſsionẽ negligat,& deſtituat bona,non præiudicat ſibi,vt teneatur ob illius negligentiam.caſus eſt nota.in l.prætor ait.in §.cæterum.ff. de bon.authot.iud.poſſ.

XIIII.Tutoribus licet quandoque negligere præceptũ & voluntatem teſtatoris.bonus tex.in l.quidam decedẽs. §.vſque

§.vſque adeò.ff.de admin.tut.

xv.Quia executoribus literarum papalium non currit tempus negligentiæ.de quo in cap.2.de conceſ.præben. glo.in cle.ſi beneficio in verſi.epiſcopi.eod.titu.

xvi.Si hodie ſum negligens,per hoc non inducitur pręſumptio,vt retro fuerim negligens. iſtud ponit Bart.in l. ab hoſtibus.§.ſed hoc ſimpliciter.in 3.column.in fin.ff.ex quib.cauſ.maio.

xvii.Negligentia in rebus ſuis non nocet.l.in re mandata.C.mandati.l.ſed etſi.§.conſuluit.de pet.hæred.

xviii.Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi vel corrigendi,tamen nõ perdit ius aſſiſtendi agẽti,vel corrigenti.gloſ.not.in cap.irrefragabili.§.excluſus, in glo.in verbo,per epiſcopum. in fi. de offi. ord. & hoc prodeſt ad multa.

xix.Quia creditor negligens in nõ exigẽdo à debitore ad diminutionẽ fideiuſſorũ ſibi nõ præiudicat quo ad fideiuſſorẽ.tex.not.in l.ſi fideiuſſor creditori.ff.de fideiuſ.

xx.Quia negligẽtia in re depoſita dummodo nõ fuerit magna,non imputatur:pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto eccleſiæ,nõ nocet ipſi eccleſię. Ita notab.dicit.Abb.& alij in cap.abbate.de verb.ſig.

HACTENVS negligentię caſus enarrauimus,in quibus iam longo feſſus itinere finẽ facere deſtinaueram.Verum, quia parũ eſt negligẽtiæ incõmoda noſſe, niſi etiam quid damni vel commodi diligentia afferat,ſcribamus,ideo pauca quædam adhuc de diligẽtiæ commodis vel incommodis ſubnectam.Nam ex quo diligentia & negligẽtia quædam ſunt qualitates, quæ communiter ipſis hominibus adhærent,& inter ipſos paſſuntur,incõueniẽs videretur ſi poſtquam vnum actum incepi,totam tragœdiam non perficiam.Rem igitur aggrediamur.

Primus effectus diligentiæ erit.Quia ſi homo diligens aliquid indebitè alicui ſoluit,& repetat indebitum, probare tenetur:quia diligens indebitum ſoluiſſe non præſumitur,tex.eſt in l.cum de indebito.de probat.

ii.Caſus,quia filiusfa.diligens & induſtrioſus aliquid acquirens,præſumitur ex ſuo,& non ex bonis parentũ acquiſiuiſſe,& ideo illud profectitium eſſe non iudicabitur. glo.not.in l.cum oportet.in princ.C.de bo.quæ liber.

iii.Quia paludes & paſcua,diligentia & induſtria poſſeſſorum meliorata ab ærario,vel ab alio abſtrahi nõ poſ

ſunt.nec in ipſis poteſt aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in l.fi.C.de alluuionibus,& paludibus.

IIII.Quia cohæres,qui fuit diligens in repetẽdo partem ſuã depoſiti à depoſitario,qui poſtmodum factus eſt non ſoluendo,non tenetur contribuere cum cohęrede.l.fin.vbi bo.tex.C.depoſiti.

V.Quia creditor,qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede qui factus eſt non ſoluendo, vel abſtinuit ſe poſtmodum ad hæreditate,non participat cum alio creditore,tex.eſt in l.ſi pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

VI.Quia illud quod acquirit ex ſua diligentia hæres, non imputatur in bonis,vt quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum.text.ſing.in l.ſi hæres.ff.ad leg.Falcid.in princ.

VII.Quia ſi alter ex duobus reis credendi ex cauſa lucratiua fuit diligens in præueniendo ſolutionem legati, totum ſibi vẽdicat.caſus eſt ſingularis in l.Falcidia.§.hoc obſeruandum.ff.ad leg.Falc.ſecus ſi non eſt cauſa lucratiua quia licet pręoccupet, & totum conſequatur, contribuit.bonus tex.in l.fideicõmiſſa.§.plerunque.ff.de leg.3.

VIII.Quia etiam malæ fidei poſſeſſor à quo ſeruus petitur non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio ſerui; quod ex ſua diligentia & ſumptibus didicit.tex.ſingularis.in l.cæterum.ff.de rei vend.

IX.Quia ſi quis fuit diligens,& curioſus in redimendo teſtatorem capitiuum, vel curandum ipſum infirmum, negligente hęrede,lucratur hæreditatem ipſius. tex. eſt not.in authen.vt cum de apppel.cog.in §.ſi quis. de pręd.

X.Quia propter diligentiam & curam alterius ſocij ſocietas hoc modo communiri poteſt,vt vnus damnum tantum ſentiat, & alter lucrum: ita quòd lucrum duntaxat commune ſit.tex.eſt not.in l.ſi non fuerit.ff.pro ſocio.

XI. Quia licet regulariter quando debitor fideiuſſori ſuccedit,obligatio fideiuſſoria extinguatur,tamen nolente creditore, qui diligens in ſibi proſpiciendo fuit, non extinguitur.tex.eſt multum notab. in l.debitor fideiuſſori.ff.de ſeparat.

XII.Quia ſi prior creditor,qui fuit diligens ſibi in cautione pignoris illud in ſolutum accipiat,tamen ſecundus per hypothecariam non auditur,niſi offerendo debitum quanuis per dationem pignoris ſolutum extincta fuerit obligatio l.prima.& ibi gloſſ.C.ſi quis creditor.

XIII. Quia diligens cõmodatarius ſi in incendio ſuas prætioſiores res ſaluãdas prætulit cõmodatis, excuſatur à culpa. tex. not. in l. ſi vt certo. §. quòd verò. ff. commod.

XIIII. Quia ſi quis emit aliquã domum, vel rem alteri obligatam, & eam ſua diligentia meliorẽ reddidit, ſi ab eo poſtea per hypothecariam euincatur, præſtando primam æſtimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bart. per illum tex. in l. 2. in fine. C. de præd. nauiculariorum. lib. 12. quod eſt notandum ad ea, quę not. idem, Bar. in l. cum poſtulaſſem, per illum tex. in fin. ff. de dam. infect.

XV. Quia ſi vaſallus ſua diligentia in feudo aliquod ędificium fecerit, & poſtmodum contingat vaſallum ſine hęrede maſculo decedere, dominus pati debet aut ædificium auferri, aut certe meliorationis prætium ſoluere: vt in §. vaſallus. in titu. hic finitur lex, in vſib. feudorum.

XVI. Idem in colono diligenti, quod in vaſallo dicendum eſt. Nam ſi colonus meliorauit fundum, poteſt ei inſiſtere donec melioramenta ſibi ſoluantur, ne ſua diligentia ſibi ſit damnoſa. l. colonus. ff. locati.

XVII. Quia ſi colonus ſua diligentia rem meliorem reddidit, penſio illa augeri non poteſt. gloſſa magna. in l. ſi merces §. vis maior. ff. locati.

XVIII. Quia ſi domus vendita ante traditionem combuſta fuit, licet id damno venditoris cedat: tamen ſi conſtat venditorem eam diligentiam in ea cuſtodienda adhibuiſſe, quam homines frugi & diligentes pręſtare ſolent, damnum ad eum non pertinebit. tex. eſt not. in l. ſi vendita. ff. de pericul. & commo. rei vend. de quo videndum eſt, vt per Iaſ. in l. domus, ff. de legatis primo. & per Socin. in tractatu, fallent. reg. 178.

XIX. Quia damnum datum authoritate curiæ in re pignorata, quæ diligentia & ſollcitudine creditoris fuit recuperata, cedit, & pertinet ad debitorem: quod non eſſet ſi creditoris inſtantia & diligentia recuparata non fuiſſent. tex. eſt notabilis in l. fin. ff. de pigno. act. quod eſt notandum ad id de quo ibi per Bar.

XX. Quia prælatus qui diligentia, & induſtria ſua acquiſiuit aliquid eccleſiæ, & ipſius intuitu eccleſia tantum liberé poteſt diſponere, & habet priuilegium, de quo in cap. conſenſus. de reb. eccleſ. non alienan.

XXI. Quia ſi vnus ex ſociis ſua diligentia & cúra communem domũ recuperauit, & ſocius infra quatuor mẽſes

non ſatisfacerit ſibi, pro rata contingenti efficitur dominus totius rei l. 4. C. de edific. priuatis, Eſt textus in l. ſi fratres §. idem reſpondit. ff. pro ſocio.

XXII. Quia fundus datur in ſolutum melioratus induſtria & diligentia creditoris, lucro creditoris & non debitoris cedit. l. penul. C. de ſolu.

XXIII. Effectus diligentiæ eſt, quia diligens in vno artificio in eo nunquam læſus, non petit in integrum reſtit. l. j. C. qui, & ad quos.

XXIIII. Quia licet procurator impetrans literas ad lites de mandato docere teneatur, tamen in cauſa appellationis non tenetur, quia non præſumitur, quod qui diligens in cauſa principali fuit, ius appellationis proſequi negligat. gloſ. magna in cap. nonnulli. ad fi. de reſcrip.

XXV. Quia iudex qui pronuntiauit appellationem deſertã poteſt reponere appellãtẽ, ſi doceat de diligẽtia ſua, ita pulcrè dixerũt Domini in Rota, in deciſ. 43. n antiq. titu. de appel. ſequitur Fely. in ca. ex parte. cl. 1. de reſcrip.

XXVI. Quia ſi iudici commiſſa eſt diligens teſtiũ examinatio, propter virtutem huius verbi diligens, ſi teſtem de cauſa & ratione ſui dicti interrogare dimittit, nõ valet dictum ſuum. ita tenet Bal. nota. in capitulo ſicut. per illum textum de re iudic. relatum à Socino in l. prima. in ſexta charta. ff. de noui oper. nunt.

XXVII. Quia propter diligentiã, & exploratam induſtriam præfecti prætorij, ab eo non appellatur, in l. j. ff. de officio præfecti prætor.

XXVIII. Quia ſi donans ſit induſtrioſus, & diligens, non debet ali à donatario: aliàs ali debet, & ita in filiofam. eſt tex. in l. ſi quis à liberis. §. 1. de lib. agn. & gloſſ. not. in l. ſi quis argentum. §. ſed. ſi quis. C. de donat.

XXIX. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuũ factum in vtilitatem eccleſiæ conuerſum fuiſſe, per gloſ. not. in authen. hoc ius porrectum. in gloſſ. in fin. C. de ſacroſanctis eccleſiis.

XXX. Quia tutor diligens, licet aliàs pauper, tamen ſuſpectus remoueri non poteſt. l. ſuſpectum. ff. de ſuſpect. tut. cum ſimil.

XXXI. Quia in vno ſolo de capitulo diligenti exiſtente, capitulo negligente capitularis poteſtas reſiſtere poteſt. Abb. in cap. olim. de teſtib.

Et per iſta finẽ imponã huic opuſculo, cũ ſatis ſuperque

ex

ex iſtis notitia negligẽtiæ & diligẽtiæ haberi poteſt, quã uis etiã hic loc⁹ poſtularet quædã alia de iis, quæ in omit tẽdo cõſiſtũt enarrare, quæ lati⁹ aliàs digeſſi: ſed ne plus debito regula iſta oneretꝰ, ad alias quæſtiones trãſitũ faciã.

QVAESTIO XXIX.

Qvaero, nunquid impetrans à papa beneficium vacans in curia, & ſic reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſula, hoc non expreſſo, dicatur habere titulum coloratum, & defendatur iſta regula? *Impetrãs beneficiũ à papa.*

SOLVTIO. Ter fuit in Rota deciſus iſtæ punctus, ideo ſuper illo non multum inſiſtam,

I. enim deciſus fuit inter Io. Beltran. ex vna, & Hieron. Beltrã. aduerſariũ ex altera. Nã Rota in iſtã opinionẽ inclinauit, ꝙ regula non ſuffragetur, vt. d. Io. de Anguiano, antiqu⁹ ꝓcurator, q tũc cauſam tractabat, retulit. II. iſte caſus diſputatus fuit per dominos in vna Veronẽ. canonicat⁹ & præbend, corã. D. Corrado, vt refert hic. d. Guliel. & tũc etiã Rota diſputãdo tenuit eãdẽ opi. videlicet, huiuſmodi impetrantẽ regula non ſuffragari. Ratio deciſionis fuit, quia regula excipit iſtum caſum de beneficio reſeruato: non obſtant. quòd tex. iſtius regulæ in principio præſupponit impetrantem habuiſſe titulum ex collatione apoſtolica, nam ex quo hîc exipiuntur duo caſus. Caſus ergo illi excepti debent intelligi retẽto eodem themate, videlicet, etiã ſi habuerit titulum à papa. Quia caſus exceptus debet eſſe de regula, vt dicit Dyn. in rubric. de reg. iur. lib. 6. & Bart. in l. j. ff. eod. tit. & in l. ex iis. per illũ tex. ff. de legi. Nõ enim eſſet bona exceptio dicere, omnes homines currũt, excepto equo, quia ex quo regula nõ loquitur de equo, exceptio nõ eſt cõueniens. debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, vt ſic exceptio cõueniat terminis præſuppoſitis in regula, ita eſt hic dicẽdũ, nã tex. hîc loquitur de titulo apoſtolico, vel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eiſdẽ in terminis reg. & ita etiam tertio loco, ſecundum iſtam opin. iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die. 9. Iulij M. D. XXXVII. in vna Sagouien. parochialis de Paladis, & quia iſta interpretatio eſt iam trita in Rota, ideo non amplius inſiſtam. *Caſus exceptus debet eſſe de regula.*

Limitatur tamen iſta concluſio duobus modis. Primo in caſu de quo per Gloſſatorem hîc, in 2. colum. verſic, item ibi abſque ſimoniaco ingreſſus, &c. in quo quia dicit fuiſſe iudicatum, nõ moror, quia aliàs mihi videtur ille caſus

caſus multum dubius.

Secundo limitatur, niſi papa de beneficio reſeruato ꝓuideret motu proprio: quia ex quo tunc obiici non poteſt ſubreptio taciturnitatis reſeruatiõis, debet tali caſu poſſeſsorem iuuare regula. Tamen dom in. Guliel. hic tenet contrarium, ex quo regula iſta indifferenter excipit prouiſum à papa de beneficio reſeruato, & non diſtinguit, an prouiſio facta ſimpliciter, an motu proprio, vt hic latius per eũ. Adiuuatur iſta opin. domin. Guliel. quia licet ꝓuiſio facta à papa ſit motu proprio, præſupponi tamẽ debet quòd prouiſio aduerſarij ſit melior, adeo ꝙ iſta prouiſio motu proprio facta videtur tantum colorem ad poſſidẽdũ tribuere: quia aliàs ſi dicta impetratio motu proprio ex omni parte valida eſſet, non indigeret poſſeſſor auxilio regulæ aduerſus alium impetrantem. quia eum vinceret ex ſua bona prouiſione abſque auxilio regulæ. Tenendum eſt igitur quòd iſto caſu prouiſio Papæ non erat bona, ſed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum & bonum. Itaque ex quo ſumus in odioſis & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus, quàm ſit poſſibile vero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrans habens bonum titulum per triennalem poſſeſſorem: fallit tamen in beneficiis reſeruatis ex vacatione facta in curia: quia tali caſu etiam habens titulum coloratum à papa, ſiue ſimpliciter, ſiue motu proprio, non iuuatur regula.

Subreptio taciturnitatis.

Exceptio.

Nihilominus licet iſta opin. aures demulcere videatur, mihi tamen non omnino ſatisfacit: quia habens prouiſionem à papa ex certa ſciẽtia de beneficio taliter reſeruato ex quo habet ab eo qui dare poteſt. non dicitur intruſus, vt regula præſupponit. Et ideo nõ video quare iuuari nõ debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum eſt argumentari, ex identitate rationis ad ſimiles. Caſus vulg. gl. in verſ. Italię, in cap. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialibus traditis per Doct. in vulg. auth. quas. actiones. Et ita ſeruat Rota, prout dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro coram. R. D. Marco Antonio.

Argumentari ex identitate rationis.

QVAESTIO XXX.

Reſeruatum beneficium.

QVAERO, quid ſi papa cõtulit beneficiũ reſeruatũ vacãs in curia Martino, qui poſt triẽnalẽ poſſeſſionẽ

moritur

moritur extra curiam,& ordinarius contulit Titio,papa, verò contulit Gaio:& ille Titius poſſedit poſtea per triẽnium,& deinde conuentus à Gaio excipit de regula iſta, Gaius replicat regulam non habere locum in reſeruato vacãte in curia,vt patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubij cõſiſtit in hoc, an ſemel reſeruatum duret ſemper affectum:An verò ſpiret reſeruatio.& affectio per collationem factam per papam Martino.Pro vna parte videtur dicendum,quòd ſemel affectum,ſemper durat affectum,vt eſt deciſio.181.& 207.in no.& eſt extrauagans Paul.incip. piæ, & Benedicti,incipien.ad regimen. cum ſimilibus. *Semel reſeruatum, durat affectum.*

Tamen cõtrarium eſt verum:quia licet beneficiũ ſit reſeruatũ reſeruatione cap.2.de præbẽd.6.quæ eſt illa quã text.hic appellat in corpore iuris clauſam. Nihilominus eo ipſo,quòd papa diſponit de illo beneficio,per illã collationẽ ceſſat reſeruatio,adeò, q ordinarius poteſt poſtea de illo prouidere,ſicut facit de litigioſo ceſſante lite, vt in c.2.vt lite pẽd.lib.2.& clemen.1.eodem titu. Quod autem per collationẽ papę expiret reſeruatio,tenet Old. conſi.57.& deciſ.20.in titul.de præbend.in antiquior. & omnes aliæ prædictæ deciſiones proximè allegatæ,& deciſ.283.in aniquis.& tenet Lapus allegat.127.incip.Anaſtaſius.Et Calder.conſi.x.tit.de præb.cum quibus concordat Dom.in conſilio.93.incipien.Clemens.7.Et iſta concluſio procedit etiam ſi collatio papæ ex cauſa ſua fuerit inutilis.vt declarat Ro. conſilio.335.& eſt communis opin.Item concluſio prædicta procedit quãdo papa contulit,& ſuper tali collatiõe literæ ſunt expeditæ.Secus autẽ ſi collatio manet in ſola ſupplicatione:quia per ſolã ſupplicationem nõ dicitur adhuc reſeruatio extincta.Ita dicit Fely.ex mente Rotæ.in rubr,de conſtit.in 4.col.

Secundo limitatur,niſi papa cõtulerit ſuo famliari:qa tali caſu per collationem prædictam non expirat reſeruatio.quia incipiet ex hoc creari noua reſeruatio, adeò, q ordinarius non poterit diſponere,vt dicit Gemin. conſil. 30.incip.Bonifacius,& concord.Cald.in d.conſil.10.

Tertio limitatur,niſi prouiſus per papam ante acceptationem collationis moriatur:quia tunc nõ ſpirat reſeruatio,vt expreſsè probat Oldr.in conſi.57.& tenet Specul. in tit.de act.ſeu petitorio.§.penul.& ibi Ioan.Andr.in ad

dit.

magna.in verſicul.ſed quæro circa ipſam decretalem. vbi latiſſimè hoc ponit,referens omnia fundamenta Oldr. in dicto conſi.eo tacito,& ſequitur Domin.in capit.ſecund. in fin.de præb.lib.16. & Gaſpar de Peruſio tacitò Oldr. hãc opin.tenet in tract.reſeruat.in 3.q.Cũ quib.concordat Collectar.in c.eccleſia.in 3. colum. verſicul. ſed quia papa. de ſortileg. licet Rota videatur titubare in deciſio. 882.nota,quòd vbi gratia,&c.in antiquis. Si tamen prouiſus poſt acceptionem prouiſionis moreretur poſſeſſione non capta:nihilominus reſeruatio expiraret, vt dicit Io. Andr.in d.addit.ad Specul.& ſequitur Gemin.in dicto capitu.2. & eſt deciſio Dominorum in deciſio.283.nota q̃ ibi papa,in antiq.Ratio eſt: quia ſolus conſenſus tribuentis & recipientis perficit gratiam,& dat ius plenum, capitul.ſi tibi abſenti.de præbend.libro ſexto.tenet Innoc.in capitulo primo.& capitul.ex parte de conceſ.præbend. & in cap.conſtitutus.in gloſſ.ſi enim,de reſcrip.& Oldr.conſil.136.incip.quòd ex prædictis.& ſecundùm hoc dictum Felyn.in d.rubr.de reſcrip.de quo ſuprà proximè feci mẽtionem,redderetur dubitale

Conſenſus tribuentis & recipientis.

Quarto limitatur,niſi prouiſio per papam per viam cõmendæ facta fuerit:quia tunc reſeruatio non expirat.vt latè probat Collectarius in cap.ſi conſtiterit, de accuſ. & proſequitur.d.Guliel.deciſ.5.titu.de priuilegiis.& reaſſumunt.Moder.in tract.reſeruationum.quæ non curo proſequi,cum ad iſtum locum non pertineant.

Et iſta quæ dicta ſunt,per collationem papę reſeruationẽ expirare,procedunt etiam ſi papa ipſe non conferret, ſed mandaret executoribus , vt talem ponerent in poſſeſſionẽ:q̃a talis actus æquipolleret collationi,iuxta tradita p̃ Rotã deciſ.441.in no.incip.fuit dubitatũ. & Egid. deciſ.226.& Roma.in cõſil.337.quo ad primum,in prin.

Ex quibus omnibus reſultat deciſio quæſtionis noſtræ, videlicet,quòd exceptio poſita in iſta regula de reſeruato non habet locum in caſu noſtro, quominus poſſeſſor triennalis defendi poſſit regula.

Et ex iſtis infertur vnum aliud,quòd licet aliquis poſſideat beneficium reſeruatum vacans in curia,ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à Papa fuerit,& ille deinde per triennium pacificè poſſideat.poterit ab iſta regula defendi, quòd nõ pono pro conſtanti,

Beneficiũ reſeruatũ vacans in curia & cætera.

Et in caſu noſtræ quæſtionis magis iuſtificatur opin.ex

quo

quo ille Martinus prius per triẽniũ poſſederat, & ſic etiã ſtante reſeruatione poſſet Titius iuuari allega. Lapi. 89. p quam excluditur neceſsitas iuſtificandi titulum ſui prædeceſſoris, vt tradit etiã Oldr. conſilio. 229. hæc ſunt dubia. & tenet Egid. in quadã deciſione: aliàs fieret proceſſus in infinitum, ſi quis titulũ prædeceſſoris probare teneretur. Nam illa ratio, quę poſſet obiici cõtra titulũ immediati prædeceſſoris, eadẽ poſſet obiici titulo cẽteſimi prædeceſſoris. Et ſic oporteret habere paratas probationes omniũ q̃ eſt abſurdũ, & ferè impoſsibile, non ſecus ac ſi repeteremus originem maiorum noſtrorum, quæ ſecundũ hoc eſſet exordienda, & repetẽda ab Adam, vt dicit gloſ. in l. aſſumptio. ff. ad municip. vt igitur euitarentur iſta abſurda, bona fuit prædicta allegatio Lapi, & nõ immeritò toties à Rota canonizata, & in vſum recepta. Quæ propter breuem hominum vitam, & fomentum iſtius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus cõcordant etiam rationes poſitę per Specul. tit. de probatio. §. probare. verſic. verum.

QVAESTIO XXXII.

QVAERO, q̃a dicitur hic, quòd triẽnalis poſſeſsio nõ iuuat poſſeſſorẽ in beneficio reſeruato, ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa: quę ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa, & an ſit vnica, vel plures, & de qua reſeruatione intelligatur hæc regula? *Reſeruatio in corpore iuris clauſa.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio tria capita cõtinet. Primũ, quę ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa. Et communiter dicitur, quòd eſt illa, de qua diſponitur in c. 2. de prębẽd. lib. 6. qua nulla in iure maior vel potior inuenitur, vt dicit Do. Guliel. deciſ. 23. tit. de præb. Quęnam ſit ratio tantę potentiæ, dicam inferius in 2. cap. iſtius quæſtionis.

Et aduertendum eſt, quòd reſeruatio, de qua in d. c. 2. cẽſetur eo ipſo inducta, quòd beneficia vacant apud ſedem. Et cũ myſterio. tex. in d. c. 2. loquitur de beneficiis vacãtibus apud ſedem, & non dicit in curia, quia iſta videntur diuerſa: quod ex eo apparet, quia ſi ordinarius alicui ſciẽti conferat tale beneficium reſeruatum, ille non facit fructus ſuos, vt videtur tenere Specu. & ibi Ioan. And. in titu. de diſpenſ. §. videndum reſtat. verſ. ſed pone quòd aliquis. Ratio eſt, q̃a ex quo prouiſus ſciuit beneficiũ apud ſedem vcaſſe, non debuit ignorare eius decretũ, quod eſt iuris: quia in his, quę ſunt iuris, ignorantia non præſumitur *Beneficiũ reſeruatũ*

Ignorantia in his quæ ſunt iuris non præſumetur

tur, vt in ca.2.de conſtitu. libro. 6.& ideo fuit in mala fide, & per conſequens nõ facit fructus ſuos, vt dicit Rota in deciſ.4.titu.de reſti.ſpoliato.in no.quã latius ſequitur Abb.in cap.dilecto.de præbend. in cap. cum dilectus. de iurepatr.& vbique, in pen.notabili. Et iſtam cõcluſionem ſequuntur etiam Fely.in ca.de quarta in ſecunda fall.de præſcrip.& Iaſ.in §.ſed iſte.nume.91.inſtitu.de actio.Aret.in conſi,17.& Curtius antiquus in conſilio.71.incip. princeps defunctus.in 6.& ſeq.col.& in terminis iſtius reſeruationis apud ſedem, quòd non faciat fructus ſuos, tenuit Modernus Sabinen.in tracta.reſeruatio.in 9.effectu quartæ quæſt. Sed hoc nõ procedit in poſsidente beneficium in curia vacans, niſi probetur eius notitia, quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia deſignata in extrauag. ad regimen. & in extrauag. ex debito.eorum præſumitur ignorantia.iuxta tradita per Abb.& Fely.in cap.paſtoralis.de fid.inſtrumen.

Vacatio apud ſedẽ dupliciter conſideratur.

Et ideo ꝑ clariori & fundamentali intelligẽtia pręd ictorum eſt conſiderandum, quòd vacatio apud ſedem poteſt intelligi dupliciter. Primo modo, propriè, & tũc vacatio apud ſedẽ intelligitur de illa.d.c.2.quę eſt in corpore iuris clauſa, & ita capit Lap.alleg.84. Secundo modo, vacatio apud ſedem capitur impropriè pro quacunque vacatione in curia.& tũc vacatio apud ſedẽ, & vacatio in curia pro eodem capiũtur, vt in cap.ſtatutũ.& ibi not.gloſſ.de prębend.lib.6.& ita capit Lap.alleg.84.& alibi ſępe. Adeò quòd propriè loquẽdo, omnis vacatio apud ſedem poteſt dici vacatio in curia ſed non ecõtra & ita procedit deciſ. 17.de præbẽd.in anti.& Faſtoli dubiq.53. Hoc probatur, quia licet reſeruata per extrauag.ad regimen, contingat alibi, quàm apud ſedem vacare: in curią tamen vacare dicuntur non tamen apud ſedẽ: quią illa reſeruatio non eſt in corpore iuris clauſa.& ita procedit, quod dicit Calder. conſilio.9.tit.de præbend.circa fin. Et hoc in terminis voluit Rota in vna Monaſterien.canonicatus, coram Reuerend.Domi.Io.Clerici.de menſe Nouẽbrį M.D.XXXIII.

Beneficia reſeruata per extrauagan.

Ex quo infertur, quòd talia beneficia reſeruata per d.extrauag.& alias quaſcunque, vacãtia extra duas dietas, poterant per ordinarios poſt menſem conferri: quia non cẽſebantur in curia, neque apud ſedem vacare. Et ideo ob eam cauſam, per extrauag. Bonifacij incip.piæ ſolicitudinis.per quam corrigitur cap.præſenti, de præbend.lib.6.

inductum

inductum fuit, quòd ordinarij etiam poſt mẽſem illa conferre nõ poſſent, ſecundum Io. And. & omnes ibi, & Lap. alleg. 96. incipien. beneficia vacantia. quos ſequitur Reuerendiſs. bo. memor. Iacob. Simonetta, quondam Rotæ auditor celeberrimus, in tracta. ſuo Reſeruat. in prima parte. de quo aliquid Egid. licet corruptè in deciſ. 565. Et eodem modo beneficia reſeruata in curia, dicuntur vacare in curia, licet non apud ſedem: quia iſte modus reſeruationis non eſt in corpore iuris clauſus. Et ita procedit, quod dicit Rom. conſi. 341. Sic etiam papa ſi propter bonum pacis, & concordiæ, de cõſenſu duorum ad reſignationem alterius conſtituat alteri penſionem, adeo dicuntur illa beneficia ſic penſione grauata, affecta: quòd occurrẽte vacatione, nullus præter papam de illis diſponere poterit, quia cenſentur reſeruata. Ita mirabiliter dicit Guliel. de Monſerrat, in commentariis Pragmaticæ ſanctionis, fol. 51. rationem notabilem illis aſſignans, quam vide per eum. Et licet iſtud dictum ſit notabile, tamen multum dubito an ſit verum. Poſtremo vnum aliud notandum eſt circa iſtam reſeruationem in corpore iuris clauſam, quod licet talis reſeruatio habeat effectus iuris cõmunis, non tamen abſolutè facit ius cõmune, licet de ea in d. c. 2. caueatur. Ratio eſt, quia iſta reſeruatio dicitur in iure cõmuni clauſa, & aliud eſt ius cõmune, aliud clauſum in eo. vt patet in c. cum ordinem, de reſcrip. Et hinc eſt, quòd inſerta in iure cõmuni, & ius cõmune differunt in viginti caſibus, vt inferius in fin. quæſt. dicam. Reſeruatio igitur in corpore iuris clauſa, nihil aliud eſt quàm ſingulare quoddam ſedis apoſtolicæ priuilegium, prærogatiuam ſpecialem continens, vt colligitur apertè ex verbis d. c. 2. Quæ omnia magis clara reddentur ex infra dicendis in ſecundo & tertio articulo iſtius quæſtionis.

Bonum pacis & concordiæ.

Secundus igitur articulus iſtius quæſtionis eſt, vtrum ſit vnica tãtum, an plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ. & ita Gloſſator hic dicit, quòd licet per 23. annos legẽdo & practicãdo reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd non reperit niſi vnicã reſeruationem in corpore iuris clauſam, quæ eſt illa, de qua in d. c. 2. Et licet iſta regula in illis verbis, ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, &c. plures alias ſimiles reſeruationes præſupponat, quarum aliqua exempla ipſe hic enarrat. Nihilominus illis non obſtantibus, ſequutus Nicolaum de Caſtello

ſtello, illorum temporum abbreuiatorem, ipſe concludit vnicam tantum eſſe reſeruationem in corpore iuris clauſam, de qua in d.c.2.vt hic per eum. Et eandem opinionē repetit idem Gloſſator in cõmento regulæ.62.col.penult.

Quid dicēdum? certe iſte punctus non videtur ſine difficultate, ex eo quia tex.hic in illis verbis, ex aliqua reſeruatione in corpore iuris clauſa,&c. præſupponit, vt dixi. plures eſſe huiuſmodi reſeruationes. Et ne putemus hoc factum fuiſſe per errorem Abbreuiato.vt dicebat Nicola. de Caſtello, hic relatus per Gloſſatorem. hoc idem clarè probatur in decreto concil.Baſilien.tit,de elect.& reſeru. ibi, reſeruationib.in corpore iuris clauſis ſemper exceptis &c. Et ſic videmus, quòd tex.loquitur in plurali. Et iſtam opinionem, videlicet quòd plures ſint reſeruatiões in corpore iuris clauſæ, videtur tenere Nicol.Mil.in verbo.reſeruatio.§.2.in fin.& Gaſp.de Peruſ. antiquus doctor.in tracta.reſerua.quæſt.9.& Moder.Sabinen. in tract.etiam reſeruatio.fol.4.qui ſex ſpecies reſeruationis in corpore iuris clauſas enumerat, computãdo tres illas quas Gloſſator hic ponit. Quibus præfati Moderni tres alias iungunt. Primam addunt reſeruationem poſitam in extrauag. ex debito, Ioan.22.inter communes, tit.de elect. & aliam reſeruationem inductam per extrauagantem Benedicti duodecimi, incipiente ad regimen. Aliam poſitam in extrauagan. execrabilis, vt ibi per eos.

Reſeruatio iuris comm. an differat ab illa in corpore iuris clauſa.

Tamen pace eorum dixerim, Illæ tres reſeruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur; non tamen dici debent in corpore iuris clauſæ: quia alia eſt reſeruatio iuris cõmunis, quæ in corpore iuris clauſa dicitur: alia eſt reſeruatio per extrauagantes inducta. Nam in corpore iuris clauſa dicitur, quia eſt à iure cõmuni inducta,& in eius corpore inſerta. prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus inſerũtur, vt in c.1.& c authoritate.de conceſ. præb. lib.6.& in multis locis decreti, ſicut etiam eodem modo dicitur priuilegium in corpore iuris clauſum, non quod extrauagatur, ſed quòd in iure cõmuni inſeritur, vt in c, cum ordinem.de reſcrip. Aliæ tres ſpecies reſeruationis adductæ per Gloſſatorem hic, non ſunt propriè reſeruationes, vt ipſemet videtur ſentire,& ſequuntur Moder.in dicto loco, quia in illis papa confert iure deuoluto,& tanquam ordinarius, non tanquam reſeruata. Et ideo videmus, quod executor & legatus talia cõfert. Et tamen ſi eſſent reſerua

ta,

ta,non cõferret,vt dicunt domini in deciſio.491.incipien. Nuntius apoſtolicus. in tit. de præb in no.poſt glo.in cle. penul.de præb.in verbo,ſiue ad nos.Et dom.Gundiſaluus auditor in tract de leg.quæſt.9.primæ partis,colum.ſecunda.& probatur in c.penul.de præbend.vbi Abb.Panor.in 9.notab.dicit ibi eſſe tex.ad hoc,qui non poteſt cauillari cum multis aliis concord.quæ congerit Modernus Aurelianen.in tract.leg.concluſio.21.cui nomen Ioannes Brunellus.Sic etiam diſpoſitio c.2.vt lite penden.libro ſexto. quæ ſecundum ipſos reſeruationem in corpore iuris clauſam inducere videtur, euitari poteſt: quia ſi verum eſſet per litem motam beneficium effici reſeruatum, ſequeretur vnum abſurdum maximum,quòd ceſſante lite adhuc maneret beneficium reſeruatum, & per conſequens non poſſet ordinarius ceſſante lite de illo diſponere, cũ ſemel reſeruatum ſemper reſeruatum maneat, vt dicitur in extrauag. Pauli II.ad Rom.tit.de præb.& tenet Rota in pluribus deciſionib.de quibus per Bar.Bellenzi. in tracta. de charitat.ſubſi.quæſtio.116.Et tamen hoc eſt falſum,quia prohibitio d.c.2. non afficit ordinarios ceſſante lite, cum prouidere poſſint,vt ibi patet,& in cle.prima.eod.tit.Ergo non eſt verum per illum tex.aliquam reſeruationem inductam fuiſſe, ſed potius quandam ſimplicem inhibitionem temporalem,videlicet lite durante. Et fortè de iſtis reſeruationibus impropriis iſta regula,& decretum dicti concilij Baſilien. ſuperius allegatum loqui voluerunt, ſed in his amplius non inſiſtam. Sed vltra prædictos Modernos, ego alias plures reſeruationes in corpore iuris communis clauſas reperio,de quibus poſſet intelligi iſta regula,& decretum prædicti conſilij.

Diſpoſitio cap.2.

Prima eſt in tranſlationib.epiſcoporum, quæ pro cõmuni perſonarum eſſet eccleſiarum vtilitate atq. neceſſitate & non propria cuiuſq; voluntate, vt in c. ſi quis & in c. mutationes.7.quæſt.1.& in capitulo,quanto, & toto titulo,de tranſlat.epiſco. Vnde epiſcopatus propter tranſlationem vacantem nullus alius quàm papa conferre poteſt, quia iſte caſus eſt de reſeruatis papæ reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt in c.quod tranſlationem, de offic. legati,& in c.fin.de tranſlat. epiſcopi.

Reſeruationes in corpore iuris cõmunis clauſæ quot ſunt.

Secunda reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt in epiſcopatu, vel dignitate vacante per diſpoſitionem, vt in cap. quod ad tranſlationem, & in capitulo,inter. de translat.

epiſcop.& in capitulo,niſi & in ca.poſt trāſlationem.de renuntiat.In talibus enim ius commune apponit manū.

Tertia reſeruatio eſt in caſu cap. quanquam.de elect. lib.ſexto.qui quidē tex.licet loquatur in vno caſu, extēditur tamē ad plures alios caſus, qui etiā ſunt reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt latiſſimè hoc probat quidā Guliel.Monſerrat Hiſpanus in commēto quodam ſuo ad pragmaticam Franciæ tit.de elect.vbi tex.in d.c.quanquā.extēdēdo diſcutit à fol.46.vſque ad fol.49.

Reſeruatio in corpore iuris clauſa.

Quarta reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt,quādo epiſcopus eſt captus à paganis,vel ſchiſmaticis,tūc iſte caſus eſt Papæ reſeruatus,vt nemo alius poſſet prouidere de tali epiſcopatu,niſi Papa,vt eſt tex.in capitulo,ſi epiſcopus.& ibi glo.fin.de ſuple.negli.lib.6.

Quinta quādo epiſcopus propter ſenium,aut aliud impedimentum corporale perpetuum non poteſt officium ſuū exercere,tunc enim papa ſolus poteſt prouidere, & nō alius,vt in c.1.§.ſi autē epiſcopus.de cler.egr.lib.6.

Sexta reſeruatio eſt quando papa dat beneficium in cōmendam,licet prius vacauerit extra curiā:quia per talē commendam manet reſeruatum,adeò quòd nullus inferior poteſt de illo diſponere, vt tenet Federi.in tracta. permut.q.15.& Rom.conſi.150.Archi.& alij in c.is cui. de elect.lib.6.Sed iſta reſeruatio potius ex interpretatione doctorū,quèm aliqua ſpeciali iuris diſpoſitione inducta videtur,& ideo inter prædictos caſus cōputari rectè non poterit,niſi dicamus de hoc eſſe tex.in dict.c.is cui. ponderatum per Compoſt.in cap.cum à nobis. de elect.

Septima reſeruatio iuris eſt quando cathedralis eccleſia clero & populo Chriſtiano caret.Nam prouiſio tantū expectat ad papam,vt in clem.in pleriſque.de electio. Et pro nunc iſta exempli gratia ſufficiant,per quæ extendi poterit diſpoſitio.d.cap.2.

Et iſta inueſtigatio,an ſint plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ,vel vnica,poteſt eſſe vtilis ad multa ,tū ad diſpoſitiones particularium,ac etiam facultates legatorum,quibus conceditur facultas prouidendi de beneficiis quomodolibet reſeruatis,excepta reſeruatione in corpore iuris clauſula. Nam per hoc facile intelligemus, de qua reſeruatione papa intellexit.

Circa tertium articulum iſtius quæſtionis,videlicet, de qua reſeruatione intelligi debet iſta regula , ſimpliciter

loquens,

loquens, præfati Doct. poſt Gloſſatorem, hic voluerũt iſtã regulam intelligi de illa tantũ reſeruatione, de qua loqui tur tex. d. c. 2. de præbend. lib. 6, quorũ opinio mihi placet & eam pluribus rationibus comprobo. In primis ex cõmuni ſtylo ſignaturæ, qui illa verba cõmuniter in ſuppli cationibus appoſita, videlicet non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa, intelligit de illa reſeruatione, de qua in d. c. 2. Et pro iſta opin. facit, quia verba ſingulari nu mero prolata, in dubio de maiori reſeruatione intelligi debẽt, iuxta ea quæ not. gl. in l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. per tex. in l. ſi ita ſcriptũ. de leg. 1. & not. Alex. in l. 1. §. pen. in vltima. q. ff. de verb. oblig. Et ſic videmus, quòd in materia maximè ſtricta appellatione excõmunicationis, venit tantũ excommunicatio maior. cap. pen. de ſent. excõ. Sic etiam diſpoſitio de dominio loquens, de maiori intelligitur. l. 1. §. ſi in perpetuũ. ff. ſi ager. vect. Sed nulla reſeruatio in corpore iuris eſt maior, aut efficacior illa. d. c. 2. de benefi. vacã. in curia. vt dictũ fuit ſup. Et not. antiquus ille Vicecorrector, in illo vtili lib. qui practica cãcellarię inſcribitur, tit. de beneficiis generaliter reſeruatis. notabi li vltimo. fol. 87. q. ex his quæ dicit deciſ. Rotæ. 100. in no. ſatis apparet, & inferius per exẽpla clarius probabo.

Excommunicatio maior.

Ex quibus omnib. infertur, quòd verba iſtius regulæ, de reſeruatione in corpore iuris clauſa, loquentia, debẽt per excellentiam, de reſeruatione per obitum apud ſedem intelligi, de qua loquitur tex. in dict. ca. 6. Sicut cũ de iure ciuili mentionem facimus, per excellentiã de iure tantũ ciuili Romanorum intelligimus: licet ius vniuſcuiuſque ciuitatis, ius etiam ciuile appelletur. vt in §. quotiẽs. inſtit. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad oſtendendũ, quòd dicta reſeruatio apud ſedem, de qua in d. c. 2. ſit omnibus aliis reſeruationibus, in corpore iuris clauſis dignior, efficacior & excellentior per exempla quæ ſequuntur, oſtendo.

Iuris ciuilis nomẽ.

Sed antequã ſpecialia priuilegia iſtius reſeruationis per exempla attingam, notandum eſt vnum, quòd curia ad effectum reſeruationis. d. c. 2. intelligi debet, vbi reſidet papa: quæ quidem curia, ratione reſidentiæ, extenditur per duas dietas, & vltra, iuxta not. in ca. fin. de for. comp. & in c. præſenti. de præb. lib. 6. Et quomodo hoc intelligatur, declarãt Doct. in clẽ. ne Romani. per illum tex. de elect. Sed propriè loquẽdo, aliter cõſideratur vacatio in curia, aliter in vrbe. vt dixi ſuperius. Nã ſi beneficia in vrbe va-

Curia ad effect. reſeruationis.

cant,vltra hoc,quod etiam in curia vacare dicũtur.habe tamen in illis papa maiorem affectionẽ, quàm in aliis vacantibus extra vrbem,licet vacent in curia.Ratio eſt quia beneficia vacantia in vrbe,Papa confert etiam ſi nõ eſſent reſeruata,tanquam epiſcopus vrbis Romæ,vt dixi latè in c.1.in primo notabili.de conſtit.lib.6.de quo qui dẽ vrbis epiſcopatu,vltra lapidẽ vetuſtiſſimũ in eccleſia S.Anaſtaſiæ fit mentio in ſupraſcriptione.c.3. 98.diſt. & in ſupraſcriptione.c.ſi quis epiſcopus.7.quæſt.1. cum ſimilibus.Hinc eſt quòd papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia vacantia cõcedere poſſet,vt voluit Gloſ. noſter Hiſpanus in regu.7.ſup.eod.Meritò igitur ad papam tantũ pertinet ipſorum collatio,ita quòd in talibus beneficiis neceſſaria non eſſet reſeruatio.Quia reſeruatio fit per papã ſuper beneficiis,in quib.timet ab ordinariis habentib.aliàs poteſtatẽ illa conferendi,præueniri. Sed in vacantib.in vrbe,& ſic in ſuo proprio epiſcopatu,nõ cadit ille timor præuẽtionis,quia nullus cõferre poteſt. Igitur nõ eſt neceſſaria reſeruatio.Et ſecundũ hoc ſuperflua videretur regula ſeptima Cancellariæ ſ. eod. in qua papa reſeruat ſibi beneficia in illis trib' eccleſiis parochialibus vrbis,videlicet, S.Petri,S.Io.& S. Mariæ maioris.Tamẽ videtur,ꝙ hodie nõ ſit ſuperflua, ex quo in illis eccleſiis Cardinales præficiũtur,vt dicitur in Prouinciali eccleſiarũ,in principio.Et receperunt poteſtatẽ pleniorem conferendi ꝑ regulã Sixti incip.Itẽ cũ cardinales.à quo tẽpore fuerunt effectualiter in quaſi poſſeſſione cõferendi.Et eodẽ modo iure ordinario habent eandẽ facultatẽ conferẽdi in titulis ſuis,in quibus habent iuriſdictionẽ epiſcopalẽ,vt latè tradit Fel.in c.his qui.de maior.& obed.& Paui in tract.ne ſede vacante.& Moder.in tract.leg.cõclu.5.Imò maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorũ quam ecc leſiæ matrices in capellis non ſubiectis,vt tradit Bart.Belenzi.in tractatu de chari.ſubſid.quæſtione 3. Poſſet etiam reſeruatio dictæ regulæ ſeptimæ habere locũ eis abſentib',vt regulæ innuũt,quod prius introduxit Nicolaus Quintus,vt in eius regulis apparet.Et meminit Paul.Hiero.in practica Cancellariæ,in titu.de beneficiis generaliter reſeruatis.Antiquitus tamẽ illæ eccleſiæ Patriarchales vrbis non ſolebant dari cardinalibus,ſed ipſe papa eas regebat,vt colligitur ex his quæ dicit Præpoſ.in c.in nomine Domini,colum.5.23.diſtinct.Doct.in capit.

Papa expectatiuas cõcedere poſſet.

Reſeruare beneficia.

Eccleſiæ matrices

fundamenta

fundamenta.de electio.lib. 6. Ad cautelam igitur bona fuit reſeruatio inducta per.d.regulam ſeptimam.

Sic itaque ex præmiſſis habes vnã differentiã,& ſingu latitatem beneficiorũ vacantiũ in vrbe ad vacantia in curia. Quia vt dixi, vacãtia in vrbe papa cõfert iure proprio ordinario, vt dixi:& cõfert etiam, quia reſeruata:& ſic habent duplex vinculũ. Vacantia verò in curia, id eſt, in loco vbi papa reſidet, nõ ita cõfert. Nec ita ſunt cara ſibi ſicut illa, licet digniori & fortiori reſeruatione magis affecta ſint, quã quęcũq; alia reſeruata. Et iſta dicũtur reſeruata reſeruatione in corpore iuris clauſa, de qua in d.c.2. Et ob eã cauſã, tã ſæpe talis reſeruatio fuit cõfirmata ꝑ plures extrauagãtes Romanorũ Pont. præſertim Ioã.22. Benedicti.x1.& Clẽ.v. Et iſta reſeruatio in corpore iuris clauſa, de qua intelligitur,& loquitẽ iſta regula, vt dixi, eſt principalior, dignior,& fortior cæteris aliis, vt nõ ab re ſpecialibus priuilegiis ornari meruerit: quæ cũ plura ſint,& variis in locis tradita, decreui ex multis quædã potiora per tranſitum ad cognitionẽ iſtius reſeruationis adnotare, vt ſic per exẽpla quaſi per indicẽ tota materia intelligatur.

Primum igitur ſpeciale priuilegiũ in iſta reſeruatione inducitur per iſtam regulam, quod videtur cõtra regulas iuris cõmunis, videlicet, quòd licet habens titulum ab eo qui originaliter potuit conferre, titulum coloratum habere dicatur, vt dicit Lapus allega. decimaſexta.& Fel. in c. in noſtra. de reſcript.& not. omnes in cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. Neque talis intruſus dici poſsit, etiam ſi violenter poſſeſsionẽ intraſſet, prout not. Domi. in cap. eum qui. in ſecundo notabili. de præb. lib. 6. Tamẽ quo ad effectum iſtius regulæ intrans in beneficio reſeruato dicta reſeruatione, etiam ſi habeat titulum ab eo qui originaliter potuit conferre, dicitur intruſus,& non habere coloratum titulum, quod eſt contra regulas iuris communis. Et in hoc poteſt dici iſta regula exorbitans.

Reſeruatio in corpore iuris clauſa quibus priuilegiis ornetur.

Secũdũ priuilegiũ iſtius reſeruationis in corpore iuris clauſæ eſt, quia in generali facultate conferẽdi beneficia quomodolibet reſeruata nõ venit, nec cõprehenditur iſta reſeruatio, vt tradit Gaſpar de Peruſio in tract. reſeruatio.& Milis in verbo, reſeruatio.& ſũt plures deciſiones Rotę ſuper hoc, de quib. per Moder. in d.c.2. vt patet deciſ. 67. incipien. habens authoritatem. in no.& in antiquis. 462. incipien. nota, quòd habens. cũ ſimilibus. Ex quibus appa

 ret

ret quanta ſit iſtius reſeruationis dignitas. Nã ad prærogatiuã refertur, q̃ in generali ſermone aliqua res non cõprehendatur. arg. l. apud Labeonem §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quàm periculoſum. de ſenten. excommu. lib. 6.

Tertium priuilegiũ ſpeciale eſt, quia reſeruatio d.c.2. adeo afficit beneficia, vt ſi quis ea ab ordinario receperit ſcienter, nõ facit fructus ſuos à die ingreſſus ſui, vt ſentit Specul. titu. de præb. § audiendũ, verſi. ſed pone quòd aliquis. & ibi Io. And. Et hoc tenet Rota hodie. facit deciſ. in no. 24. & quæ not. Abb. in ca. dilecto. col. 2. de præb. & in c. cum dilectus, in penult. not. de iure patro.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt, quia de tali reſeruatione oportet facere ſpecialem mentionẽ, & generalis nõ ſufficit, vt tenet Geminia. & Philip. Frãcus poſt Lap. in d. capitulo ſecũdo. in penultima & vltima col. & tenet deciſio. 572. in antiquis. Et hoc procedit etiã in ſupplicatione cũ apponeretur clauſa, quacũque reſeruatione nõ obſtante, vt dicit Geminia cõſi. 12. vtrum ille, in fin. Tamen bon. memo. Dom. de Iacobatiis olim inter primarios auditor. & poſtea cardinalis adnotauit fuiſſe in Rota obtẽtũ contrariũ, videlicet, ſufficere derogationem per clauſulã, non obſtãte reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia ex quo nõ eſt niſi vna, intelligetur de iſta, & perinde eſſet, ac ſi ſpecialiter de illa fuiſſet facta mentio. arg. ca. ex parte. de offic. deleg. Et ita dicit obtinuiſſe Ioannem Baptiſtã in vna Ciuitate, corã Triuultio, dicens, Rotam hoc aliâs tenuiſſe tempore Fel. vt patet in formationibus Caccialupi, in vna Sancti Andreæ. hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis iſtã opinionẽ tenere Moder. in tract. reſeruatio. in 36. effect. Tamẽ conſidera, q̃ caſus eſt diuerſus. Nam multum refert, an dicatur non obſtãte quacunque reſeruatione, vel, non obſtan. reſeruatione in corpore iuris clauſa. quia primo caſu deciſiones ſunt claræ ſub illa generalitate prædictã reſeruationẽ comprehendi, propter generalitatẽ verborum: quia dictio illa vniuerſalis comprehẽdit ea quæ aliâs ſub generali ſermone non comprehenderẽtur, vt dixi ſuperius in ſecunda quæſtione. Secundo verò caſu ſecus eſt dicendum, quia illa verba, non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſã, ſunt incerta & ambigua, q̃a poſſunt reſeruari in qualibet reſeruatione in corpore iuris clauſa. de quibus ſuperius dictum fuit. Niſi dicamus, quod de proprietate ſermonis,

ac ab vſu patrisfam.tum etiam, qa verba in dubio debēt intelligi in potētori ſignificatu,verba debent intelligi de reſeruatione dicti cap. 2. Meritò igitur deciſio Dominorum rectè proceſſit.

Quintum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio dict.c.2. ex quo eſt notoria,quia inducta per ius commune, quod omnib.innoteſcere debet,repellit agentem ſpolio, vt eſt deciſio.16.in no.& in antiquioribus.20.titulo de reſtitut. ſpoliatorū,cum multis aliis deciſionibus, quæ fortè ſunt decem numero, quæ loquntur ſuper hoc, quas ſequitur Bald.nouellus in repet.l.naturaliter. §. nihil commune. ſo.vltimo.ff.de acquiren.poſſeſſ & Corſettus in tract.an ſpolia,ante omnia,&c.in 41.limitatione.

Sextum ſpeciale priuilegium,quia intruſus in beneficio reſeruato non ſolum non facit fructus ſuos,vt ſuperius dictū eſt,ſed etiam taliter intruſus nulliter confert beneficia ad ipſius beneficij reſeruati collationem ſpectantia,vt dicit Rota in antiq.deci.183.incipiēte,not.vbi aliquis.cu ius contrariū eſt in aliis beneficiis,vt ibi dicitur. in deciſio.4.de præbend.in antiquioribus, & per Egid.deciſ.66.

Septimum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio prædicta non ſolum impedit optionem,vt in ca.fin. de conſue. lib.6.ſed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium,vt dicit cardinalis in conſi.16.dominus papa.Ex quibus omnib⁹ apparet ſpecialitas,& fortior prę rogatiua iſtius reſeruationis.Nimirū igitur ſi tex. noſter appellatione reſeruationis (dato quòd aliæ reperiētur in corpore iuris clauſę) de illa clauſula in d.ca.2.intelligere voluit.Et ratio predictorū colligitur ex verb.extraua. piæ ſolicitudinis Bonif.8.vbi dicitur,quòd papa intendit de iſtis beneficiis vacantibus in curia ſpecialibus, & dilectis perſonis prouidere.Ex quibus arguitur reſeruationis prærogatiua.Et quod dictum eſt de reſeruatione in corpore iuris clauſa, quæ differt ab aliis propter ſingularē eius prærogatiuam,idem dicendum eſt de priuilegiis in corpore iuris clauſis,quæ habent viginti ſpecialia priuilegia vltra ius commune,quæ ſigillatim ſcribit Gulielmus Monſerrat in commentariis Prgamaticæ.fo.53.cum ſeq.quos apud aliquem alium ſcripta non legi,licet penè infinita viderim.Quæ omnia addenda ſunt ad Moder.in tract.reſeruatio.qui ſuper iſta reſeruatione in corpore iuris clauſa ſicco pede tranſierunt.

Titulus coloratus.

QVAESTIO XXXII.

QVAERO, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum iſtius regulæ, qui fuit præſentatus & inſtitutus ad capellam teſtatoris in vita vxoris contra voluntatem teſtatoris prohibentis præſentare capellanum in vita vxoris ſuæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis iſtam quæſt. in cõſil. 120. incip. in cauſa venerabilis preſbiteri. & poſt plures notabiles rationes cõcludit prędictum titulum fuiſſe canonicum & coloratum, quo ad effectum iſtius regulæ. Et quòd iſta regula defendat taliter inſtitutum. huiuſmodi ratio aſsignatur, quia cum capella ad quẽ præſentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat ſecundum diſpoſitionem teſtatoris, talis capella ſtatim epiſcopo ſubiecta fuit. c. omnes baſilicæ, 16. q. 7. & ca. cum epiſcopus. de off. ordi. lib. 6. cum concord. vt per Card. in conſi. 118. in fine. Ergo in voluntate epiſcopi fuit præſentationem factã admittere, quæ licet cõtra teſtatoris voluntatem facta fuit, ex quo tamen iuridica erat, eius effectus impediri nõ debuit, & per conſequens teſtator in præiudicium epiſcopi facere nõ potuit, quod præſentatio prædicta, & inſtitutio non valerent: quod nihil aliud profectò eſſet, quàm capellam ab eius poteſtate eximere, quod illi prohibetur, vt dicit Bar. in l. quotiens. §. fin. ff. de admin. tut. Et Abb. in ca. requiſiſti. col. penul. de teſt. Quia teſtator facere non poteſt, ꝙ leges in caſibus ſuis locũ non habeãt. l. nemo poteſt, de leg. j. pręſertim quando voluntas teſtatoris antea per patronos, ad quos id pertinet, executioni demãdata reperitur, quo caſu epiſcopus de illorum conſenſu mutare eius voluntatem potuit, vt tradit Fely. in c. ſuper his. in 2. col. de accuſat. quia poteſt de conſenſu patronorum volũtatẽ teſtatoris alterare, vt tradunt omnes in c. cum acceſſiſſent, de cõſtit. & Rochus in tract. iuriſpat. in verbo, pro eo ꝙ. in 15. q. vbi latiſſimè hoc probat. Et propterea Rota in vna Aſtoricen. Capellaniæ corã R. D. Raynaldo Petrucio. 5. Martij. M. D XXXVII. iudicauit epiſcopum capellanum amouibilem per teſtatorẽ in capella ſua poſitũ perpetuum facere poſſe, per ea quę not. Imol. in l. j. ff. de cõd. inſtit. & ea quæ Rochus dicit in d. q. pro qua deciſione allegabatur etiam conſil. Paul. de Caſt. 358. lib. j.

Teſtator facere non poteſt, quòd, &c.

Capellanus amouibilis.

Poſtremo iſta opi. fundari poteſt iſta ratione, quæ appenit gladiũ ad radicem: quia ex quo inſtitutio facta ab eo

qui

qui originaliter poteſtatē inſtituēdi habuit, dato q; inſtitutio per teſtatorem impediri poterit, nihilominus ſi facta fuit, coloratum titulum tribuit, & hoc ſufficit ad effectum iſtius regulæ, quę vt dictum eſt, plures, in præceden. q. non excipit, niſi duos caſus, in quibus nō vult titulū haberi pro colorato. Ergo in contrarium regula procedet.

QAESTIO XXXIII.

QVAERO, an ille titulum coloratum habere dicatur cui ordinarius contulit beneficium, quod alteri per ſententiam priuationis abſtulerat, de cuius ſententiæ proceſſu non conſtat. *Titulus coloratus.*

SOLVTIO. Rota die. 4. & 7. Februarij. M. D. XXXVI. in vna Valentina ſpolij. de Torrent. coram. D. Nicolao Aragono tenuit q; non. Ratio fuit: quia vbi euidenter & notoriè conſtat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, non de iure, vt Fely. tradit in correl. 2. c. in noſtra. de reſcrip. ſed clarū eſt ſententiam non conſtituto de proceſſu nullam eſſe, vt Egidius dicit deciſ. 89. Ergo collatio epiſcopi fundata ſup illa ſententia, nullius erit momenti: quia vbi nullū eſt ſubiectum, corruit correlatiuū. vt dicit Bar. cap. j. de feu. guat dix. per gl. in ca. j. de fid. inſtr. Non poteſt igitur talis collatio titulum coloratum tribuere, quia titulus coloratus, debet habere vltra id quod proueniat ab eo, qui dare poteſt, debet in ſe quādam præſumptæ iuſtitiæ imaginem cōtinere. Itaque eius claritas, ſeu veritas notoriè non appa ret, quia tali caſu aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quibus regula non habet locum. debet igitur titulus apparēter eſſe coloratus. quia in dubio præſumitur bonus ad effectum poſſidēdi. Cum igitur hic notoriè appareat de fundamento collationis epiſcopi, quæ eſt facta de beneficio viuentis ſub pretextu ſententiæ priuationis, de qua non apparet, merito talis collatio non tribuit titulum coloratum. *Sententia an ſit nulla nō conſtito de proceſſu* *Titulus coloratus.*

Adde prædictis ſimilem deciſionem, quam hodie. 26. Ianuarij. M. D. XL. in vna Vicentina parochiali, coram me fecit Rota videlicet, quòd poſſidens per triennium pacificè beneficium ex titu. reſignatiōis Hieronymi, ſi propter modum in ſupplicatione expreſſum, nō ſeruatum beneficium à prædicto poſſeſſore repetatur, tanquam quod non fuerit in illum titulus tranſlatus, poſſeſſor non poterit iſta regula iuuari: quia non dicitur habere titulum

titulum coloratum,ex quo papa non viſus fuit illi prouidere,niſi ſeruato modo,iuxta tradita per Abb. in cap. cū pridem.de pact.&. alibi ſæpe.

QVAESTIO XXXIIII.

Poſſeſſio pacifica.

QVAERO,an per citationē nulliter factam poſſeſſio pacifica,de qua loquitur regula iſta,interrumpatur?

SOLVTIO Iſta quæſtio plenius diſcuſſa fuit in regula de annali q.45.& ideo ibi dicta non repetam. Nā concluſit ibi Rota.poſſeſſionem pacificam non interrumpi.Et idem quo ad iſtam regulam Domini tenuerunt in vna Virdunen.Canonicatus & præbendæ.coram.R.P.D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. de menſe Iunio. M.D.XXXIX.Rationes iſtarum deciſionum ponuntur in d.q.45. ideo ibi videantur. †

† Si in citatione nō exprimatur cauſa quare fiat citatio & cauſa petendi, non valet tam in perſonali, quàm in reali actione: vt c. 2.& 3. extra de libel.obla. & talis citatio habetur pro non facta: vt c.bonæ. el 2 extrà de elect. & gloſ in c. ſi epiſcopus tertia q.2.& c. vlt.5.q.2. ideo per

QVAESTIO XXXV.

QVAERO,ibi electione,& electionis huiuſmodi confirmatione,ſeu præſentatione, & præſentationis inſtit.&c.An ſola electio,vel ſola pręſentatio det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Tex.hic innuere videtur quòd nō,cum copulatiuè loquatur de electione,& cōfirmatione,& de præſentatione,& inſtitutione,& ad veritatē copulatiuè requiritur concurſus vtriuſque copulati.cap.ex parte. & in cap. inter.de reſcript.

In contrarium facit.gl.in c.quanto.63.diſt.quæ vult,ꝑ ſolam electionem ius tribui,& per cōſequens titulum coloratum.Et illam gl.ſequitur Abb.in c.2.& in c.ꝙ autem. & in c.nobis, de iurepatr.& in cap. cum inter canonicos. & in cap.tranſmiſſam.& in ca. nihil & in cap. ſacroſancta. de electione.&alibi ſæpe. Et ſequūtur Mod.in tract.elect. in prima parte.c.8.& 12. & Rochus Curtius in tracta.iuriſpatr.in prin.q.4.cum ſexcentis concord. quæ cumulat Fely.in c.cum Bertoldus in 1. col.de re iudi.& reaſſumūt Moder.in tract.beneficij in 1.quæſt.tertiæ partis.

Tamen iſtis non obſtantibus prima opinio eſt verior & communis,pro qua eſt hic tex.clarus,&etiā eam dicit cōmunem cardi.Alex.in d.c. quanto. plura allegans. & Fel. tandem iſtam opin.dicit magis verā in d.cap.cum Bertoldus,& ſequitur etiam Gloſſator hic.adeò,ꝙ eſt firma cōcluſio,ꝙ per ſolam præſentationem,vel electionem, ſiue confirmationem vel inſtitutionem nō tribuitur ius in re, ſed ad rem,& ſic quoddam præparatorium ad conſequendum

dum beneficium per rationes & fundamenta quæ ibi alle gantur per eos, quæ bræuitatis cauſa non refero, Et hoc eſſe verum apparet per plura exempla, Nam videmus ꝙ interficientes tantum electum, in pœnam interficientis epiſcopum non incidunt, vt dicit Bald. in l. ſi nondum. C. de fur. ſequitur Iaſ. in l. 2. C. de inofficioſo teſtam. & in l. 1. §. qui mandatum. in 1. col. ff. de offic eius. Sic etiam nec impetratio facta per obitum electi tantum non conſecrati tanquam de beneficio vacante per mortem non vale:, prout probat Fel. in cap. in noſtra, 31. correl. col. penul. de reſcri. Hinc euenit, ꝙ electus tantum epiſcopus indulgentias concedere non poteſt, vt dicebat Franciſ. Verſellenſis in c. accedentibus. de exceſſ. prælat. per illum tex. & Archi. cap. 1. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.

citationē nullam nā interrumpitur poſſeſſio: vt iurib. alleg

IOANN. MILL.

Ex quibus omnibus infertur, quòd cum per ſolam electionē ius in re non tribuatur, nec poteſt etiā per eā haberi titulus coloratus. Et cum iſtis cōcordant ea, quæ. R. P. D. Cæſar Lambertinus epiſcopus Inſulen, tradit in nouiſſimo tract. iur. patr. in 8. articulo, 5. q. principalis, ſecundæ partis. 2. lib. aliàs fol. 302. Quæ omnia de plano procedūt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis, qui confirmare eas non poſſunt: ſi verò ab illis electio facta fuerit, qui confirmandi poteſtatem habent, talis electio ius plenum in re, & per conſequens titulum coloratum tribuit: quia talis electio loco prouiſionis plene habetur, prout latè probat Fely. in capit eam te. in 3. colum. de reſcrip. Et ita fortè concordari poſſunt opiniones contrariæ.

QVAESTIO XXXVI

QVAERO, an titulus coloratus requiſitus in iſta regula, probetur per confeſſionem actoris?

Titulus coloratus.

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ ſic, quia iſta regula nō emanauit ad finē adiudicandi beneficiū, ſed ſolū ad excludendum agentem per exceptionē, qui ſibi potuit ex ſua cōfeſſione præiudicare. Et ſicut confeſſio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quò ad titulum coloratū inducendum ad finem recuperandi poſſeſſionem deperditā, vt ſint claræ deciſio. Rotæ in not. tit. de reſt. ſpol. 17. & 19. incip. Item fuit dubitatum. Longe magis debet illa confeſſio proficere ad poſſeſſionem defendendam, & excludendam moleſtiam, iuxta intentionem iſtius. Nam cui lex dat actionem, fortius illi exceptionem concedit l. 1. §. quòd ait. ff. de ſuperfic.

Lex dans actionem.

Conferunt

Conferũt ad iſta multa,quæ ſcribit Felyn.in cap.olim. de reſcrip.Et rationes Dominorum in deciſ.4.titu.de re. iud.Et ea,quæ ſcribũt Philip. Peruſinus in c.ad decimas. col.9.de reſt,ſpol.lib.6.Et in cap.1.colum.4.de eo,q mit. in poſſ.cauſ.rei ſer.cod.lib. Et Præpoſit.in cap.porrò.col. 4.de diuor. & in cap.1.colum.3.ſexta.q.1.alias.3.q. 1. Et Nicolaus.Milis in verbo poſſeſſorio recuperandæ.Gemi. cõſ.147.incip.ſuper iſto dubio.col.2. & Guido Papæ. q. 85.Et licet confeſſio ſuper titulo non probet inſtitutionẽ canonicam,cum non dependeat à parte dare titulum in beneficio,vt not.Arch.& Ioan.And. in nouel. in cap.2.de confeſ.lib.6.cum concord.de quibus per Præpoſ.in c.ſuper eo.de eo,qui cog.conſang.vxor.ſuæ.Tamen illud procedit,quo ad hoc,vt vigore confeſſionis fieri debeat adiudicatio beneficij,vt dicit Egid.deciſ.183. ſecus verò quo ad effectum defendendi ſe in poſſeſſione: Vel dici poteſt, quòd confeſſio,licet nihil operetur contra alios,quo ad alios,bene tamen ꝓdeſt contra confitentem.Nam ſibi præiudicat,vt repellatur,& ei ſilentium imponatur,vt in d. c. 2.& per glo.iuncto text.in verbo.conſiſtit.in ca.poſt electionem.de conceſſ.præb.Et ita videtur hic concludendũ

Titulum dare à parte non dependet.

QVAESTIO. XXXVII.

Titulus coloratum.

QVAERO,nunquid poſsidens beneficium per triennium,ex collatione capituli, de cuius poteſtate non conſtat,dicatur habere coloratum titulum.

SOLVTIO.Hãc difficultatem breuiter reſoluam,ex eo, quia domini mei Auditores in cauſa Traiecten.coram.R. P.Dom.Petro Vortio de menſe Ianuario M.D.XXX.tenuerunt titulum coloratum non eſſe,ex eo, quia regula iſta loquitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per epiſcopum vel alium natiuum ordinarium facta intelligi debet,qui de iure communi iuriſdictionẽ ordinariam habent.vulg.c,quia diuerſitatem.& c.ad decimas.& ca.omnes baſilicæ,cum ſimilibus.Non autem debet intelligi de collatione,quæ competit capitulo,vel alteri iure priuilegij,vel extraordinario,vt in c. cũ veniſſent.cũ ibi not.de inſtit.Quia verba in dubio de iure ordinario, nõ extraordinario intelliguntur l. Seio. §. medico. ff.de ann.leg.cũ concord.vt ſcribit Decius in ca.inter cætera,in 3. colum. de appel.dixi in cap.1.in gl.de conſtitu.lib.6. & tradit Soci.in l.qui Romæ.§. Callimachus.colum.5. de verb.obliga.& iſto modo intelligendo verba regulæ, naturaliter &

Verba in dubio de iure ordinario.

ſimpliciter

ſimpliciter,non autem ſecundum quid intelligentur.iuxta tex.in l.1.de donat.& in l.fi.C.de iis,qui ve.æta. impe. & in l.hoc legatū.& ibi Bart.ff.de leg.2.& in l.1.§.hoc interdictū.ff.de fonte.quæ omnia cū verificari non poſſint in collatione capituli,merito concluſum fuit non tribuere titulum coloratum,niſi aliter iuſtificetur.

QVAESTIO XXXVIII.

QVAERO,nūquid noua prouiſio impetrata in curia pro abſente,qui à capitulo,de cuius poteſtate non conſtabat,prouiſus fuerat,det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO.Reuerend.Do.Petr.Vortius,nūc epiſcopus Aquen.hoc dubium in Rota propoſuit,de menſe Ianuario M.D.XXX.in cauſa Traiecten. Et pro parte negatiua dicebatur quòd illa noua prouiſio non daret titulum coloratum:quia non conſtabat illam de conſenſu abſentis impetratam fuiſſe,& ideo illius non præſumitur,iuxta ea quæ dicit Card.conſil.25.col.2.& Gemi.conſi.33. Imò verba ipſius nouæ prouiſionis contrarium innuere videbantur,dum in ea de poſſeſſione forſan.ſubſequuta, mentio fiebat.Et ſic propter illam dictionē,Forſan,de poſſeſſione ſua(quod eſt factum proprium)dubitare videbatur: de qua tamē,vltra quòd in actis clarè cōſtabat.de illa tā quā de facto proprio,impetrās certus eſſe debebat,& nō dubius.l.quanquam.C.ad Velleia. c.ab excommunicato. de reſcript.Et per conſequens videbatur dictam nouam prouiſionē potius ab aliquo amico abſente, eo inſcio & ignorante impetratam fuiſſe,quàm ab ipſo.

Titulus coloratus.

Impenſa expedita præſumitur impetrata.

Iſtis tamen non obſtātibus,omnes domini,excepto Domino Chriſtophoro Panigarola,contrarium tenuerūt,videlicet,quòd dicta noua prouiſio det titulū coloratū:qa emanauerat à papa,& ſic ab eo,qui dare titulum poterat iuxta doctrinam traditam in cap.cum noſtris.de cōceſſione præb.Et tenēdo iſtam opinionem,motiuum pro cōtraria parte adductum non obſtat:quia licet nō cōſtet nouā prouiſionem per abſentem impetratam fuiſſe,ex quo tamen dicta noua prouiſio,cum impenſa expedita reperitur,præſumitur impetrata de cōſenſu abſentis,iuxta not. in l.cum ſeruus.ff.de verbo.obliga.Et hoc in terminis tenet Oldr.in conſilio 136.col.2.& Specu.tit.de appella.§. nunc breuiter.verſ.quid ſi appareat.Et ſic cōſtat,quòd dicta per Cardi.& Gemin.in dictis cōſiliis procedūt in ſimplici

plici ſupplicatione,in qua impetranda modica impẽſa interuenit. Secus tamen,ſi conſiderabilis impẽſa facta fuit: nã tali caſu etiã ſi ille,ſub cuius nomine cãtat noua prouiſio,abſens fuerit,ex quo tamen commodum eius concernit,præſumitur eam ſciuiſſe,& ratam habuiſſe,iuxta conſi.Roma.350.& dixi in regula de annali.q.32.nu.6.Et talis ratificatio multo magis præſumi debet,quando à tẽpore datæ dictæ nouæ prouiſionis,tantùm tẽporis decurrerat,infra quod veriſimiliter ad notitiam abſentis perueniſſe poterat.Et ita Domini multis aliis motiuis,quæ breuitatis cauſa omitto,die,22.Ianuarij M.D.XXX. vnanimiter concluſerunt.

Ratificatio.

QVAESTIO XXXIX.

QVAERO,an poſſeſſori triennali pro colorato tit. ſufficiat bulla pẽſionis expedita pro illo,qui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſſidet?

Bulla penſionis expeditur.

SOLVTIO.Iſtud dubium modo in Rota pendet corã me in cauſa Gratianopolitana.Nã Io.Lazarus de Zarapica reſignauerat quandã parochialem in fauorẽ Io.de Bogij poſſeſſorem cum certis pactis & cõuẽtionibus,de quibus in literis:poſtea dictus Io.Lazarus reſignans moritur & Marianus de Magiſtris impetrat parochialẽ per obitũ dicti Ioan.Lazari,& deinde dictum Ioannem poſſeſſorem ad iudicium traxit.Poſſeſſor excipit de regula iſta:dict⁹ Marianus impetrãs replicat dictũ Ioannẽ nullũ titulũ ſaltẽ coloratum habere,prout iſta regula requirit: triplicat Io.Bogij pro colorato titulo bullam penſionis pro Ioan. Lazaro expeditam ſibi ſufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædeceſſorem dicto Ioanni Lazaro penſionem ex cauſa reſignationis factæ in fauorem dicti Ioannis poſſeſſoris reſeruaſſe:dictus verò Marianus impetrans dicit hoc non ſufficere.Quæritur quid iuris?

Verba narratiua Papæ in his.

Pro parte dicti Mariani impetrãtis facit:quia verba narratiua Papę in his,quæ non dependẽt à facto proprio,maximè in præiudicium tertij non probãt,vt not.in clẽ.literis.de probat.& tradit latè Fely.in c.cum à nobis,de reſtit. ergo nec per conſequẽs à fortiori dat titulum.nõ habẽti.

Item quia in dicta bulla renũtiatio narratur facta cũ certis conditionibus,quas non cõſtat Ioan.Bogium impleuiſſe,ergo antequam conſtat impletas conditiones fuiſſe, titulus non confertur,nec renuntiatio effectum habet,vt tradit Abb.in c.cum vniuerſorum.de rerum permut.

Pro

Pro parte verò contraria adduci poteſt, quia Io. Bogius eſt poſſeſſor, ad cuius poſſeſſionem tuendam quodlibet adminiculum ſufficit, & adminiculum in caſu præſenti ſumi poteſt ex prædicta bulla, in qua principaliter renuntiationem Ioãnis Lazari in dictum Ioan. Bogium factam fuiſſe narratur, & hoc etiam Marianus impetrans in articulis ſuis fatetur. Et ideo ſola illa confeſſio in articulis facta titulum coloratum tribuere videtur, vt in terminis eſt deciſio Rotæ in no. in titulo de reſti. ſpol. deciſ. 17 incip. item fuit dubitatum & quæſitum, &c. & deciſ. 19. eod. titu. cum plurib. concord. vt dixi ſuperius q. 36. Et facit deciſ. 246. incip. not. quòd vbi. in antiq. & deciſ. Egidij. 183. incip. aſſertioni.

Præterea, quia verſimile eſt papam non aſſeruiſſe reſignationem in fauorem dicti Ioãnis factam fuiſſe, niſi ita eſſet, & illa aſſertio poſito quòd plenè non probet, ſaltem præſumptionẽ tituli inducit, vt Egid. dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egid. deciſ. 578. incipi. ſpoliatus. & per Bal. nouellum poſt Alex. in repet. §. nihil commune. col. 22. & in. 10. &. 32. fall. ff. de acquir. poſſeſ. Et per Imol. in clem. 3. col. 10. de cau. poſſ. Abb. in c. in literis. col. 12. de reſt. ſpol. cum ſimilibus.

Et iſta opin. magis iuſtificabatur, quia dicta bulla penſionis expedita fuerat in forma, vt rationi congruit, in qua ſecundum ſtylum ſolet data ſupplicationis admiſſæ reſignationis inſeri, ſuper qua ſupplicatione bullæ expeditæ fuerunt pro Lazaro: nec eſt veriſimile, quòd ſi renuntiatio verè facta non fuiſſet, dictum Ioan. Lazarum expenſam expeditionis bullarum feciſſe: quia nemo præſumitur iactare ſuum, vulg. c. ſuper hoc. de renunt. Præterea quia in correlatiuis, quod prodeſt vni, prodeſt alteri correlatiuorum, vt traditur in l. fin. ff. de acceptil. Et hinc dicimus, quòd dilatio data debitori, cenſetur data creditori, vt dicitur in l. petendæ. C. de in integ. reſt. pet. & diligẽtia appellantis prodeſt appellato. vt dicit quędam deciſio in no. de dol. & contum. Ex quo igitur Ioannes Lazarus reſignans bullas penſionis expediuit, illæ prodeſſe debent Ioanni Bogio reſignatario, quia in correlatiuis, &c. ſicut dicimus in correis, quòd beneficium conceſſum vni, prodeſt alteri, vt in l. 1. C. quando plures vna ſent.

Finaliter, aliis omiſſis, Rota die. 23. Decemb. 1534. conclusit dictum Ioan. Bogium poſſeſſorem abſoluendum fo-

re,& illam reſignationem pro colorato titulo poſſeſſionis ſufficere. Nec obſtat quod in dicta reſignatione certæ conditiones adimpleri debeant per Ioannem Bogium, quas non conſtabat impleuiſſe: quia illud procederet quando reſignans hoc allegaret: ſed ex quo reſignans eſt mortuus, Marianus impetrans hoc allegare non poteſt, quia ad illum non attinet, ex quo eſt tertius, & exceptio ſua non eſt clara: & in hoc dubio, quia non eſt ius clarum quo ad ipſum, & ſufficit Ioanni Bogio, quòd reperiatur in poſſeſſione, & ita in dicta cauſa Grationopolitana Rota concluſit, & idem in ſimili pro colore ad ſpolium reſtituendum tenuerunt Domini coram Reuerend. Dom. Ioanne Clerici, & coram me in vna Aretina parochialis de menſe Iunio. M.D.XXXVII.

QVAESTIO XL.

QVAERO, Nunquid capiens beneficium litigioſum vacans vigore ſuæ gratiæ expectatiuæ, dicatur habere titulum coloratum, ad effectum iſtius regulæ?

Titulus coloratus. SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd ſic, cum poſſeſſor habeat expectatiuam à papa, & ſic ab eo, qui beneficia litigioſa conferre poteſt. & ideo talis dicitur habere coloratum titulum, vt traditur per Abb. & alios communiter in vulgato cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. imo attentari poteſt, acceptantem beneficia eccleſiaſtica, vigore gratiæ expectatiuæ, non ſolum coloratum, ſed verum titulum habere, ex eo, quia expectans litigioſa acceptare poteſt, vt per plura motiua probat Egid. in conſi. 35. ergo dicetur habere titulum coloratum. Et hoc in caſu iſto à fortiori procedit, ex eo, quia illud vitium litigioſi purgatum fuit per extinctionem litis poſt acceptationem ſequutam. arg. l. poſtquam liti. C. de pact. poſt cuius extinctionem triennalis poſſeſſio proceſsit.

Iſtis tamen non obſtan. hodie. 15. Decembris. 1535. coram R.D. Raynaldo Petrutio Rota in Ceſarauguſt. vicariæ de Azuaria tenuit contrarium. Ratio deciſionis fuit quia de ſtylo antiquo, & fortè etiam de iure, expectatiua non capit beneficia litigioſa, vt tenet Bonifacius de Vitaliniis Rotæ auditor, in clem. 1. in. 2. colũ. vt lit. penden. & videtur de hoc text. in c. 2. vt lite penden. lib. 6. Cuius decretum in curia clarum & notorium eſt, & ideo tali caſu expectatiua nullum colorem tribuit, facit deciſ. Rotæ. 28. de conceſſio. præben. in antiq.

Et iſta de plano procedunt, quando ſumus in claris, ꝙ expectatiua talia beneficia non capit,vt hic. Secus autem in dubio: quia tali caſu expectatiua faceret titulum coloratum,vt exempli gratia,quando expectatiua reuocata de facto caperet beneficium,quod aliàs ſub dicta gratia comprehendebatur, vigore cuius expectans poſtea per triennium pacifice poſſedit. Nam tali caſu expectatiua daret titulum coloratum. Ratio eſt,quia ex quo reuocatio expectatiuarum conſiſtit in facto: iuxta l.conſilio.ff.de cur.fur. quod factum poteſt probabiliter ignorari, & in dubium verti,vt in cap.1.de conſt.lib.6. in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excuſationem probabilem, fortè quia ante vacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nimirum, ſi in iſto dubio Rota voluit poſſidentem triennio beneficium,vigore expectatiuæ reuocatæ, coloratum titulum habere,prout Rota tenuit coram d.Paulo Capiſucco in alia cauſa. Secus verò quando ſumus in dubio,quod beneficia ſub expectatiua non comprehendantur,vt in caſu noſtro,in quo eſt diſpoſitio iuris clara, de qua in d.cap.2. cuius ratio generalis eſt,& ignorari non debet,iuxta c.2. de conſtit. lib.6.

Et per hoc apparet d. conſilium Egid. hoc caſu non eſſe verum. Poſſent tamen dicta Egidij habere locum in caſu deciſionis.14.vt lite penden.in no.vbi ponitur caſus notabilis,in quo gratiæ expectatiuæ poſſunt litigioſa beneficia capere. Verbi gratia, vt quando impetraui gratiam à papa in forma iuris,ſi conſtiterit Titium fuiſſe homicidam, beneficium mihi conferatur. Nam ſi lite pendente Titius moritur,poterit expectans tale beneficium acceptare, rationibus de quibus ibi. De quo tamen videndum eſt aliquid per d.Gundiſaluum in tract,leg.q.13. primæ partis. col.15. vel poſſet conſilium Egidij habere locum in caſu deciſionis.588.in antiq. videlicet quando expectans vellet proſequi ius ex acceptatione ſua quæſitum, contra collitigantem ſuperſtitem:quia tali caſu acceptatio beneficij litigioſi,quo ad hoc, valida eſſet, vt ibi dicitur. Et ad iſta prò & contrà,facit conſil.Old.quia Vgo.circa fin.cuius ratio optimè quadrat ad regulam De ſubrogandis.& videnda ſunt quæ dicam infra quæſtione proxima,vbi ſub quadam diſtinctione iſta quæſtio declaratur.

Expectatiua poſſunt litigioſa beneficia capere.

QVAESTIO XLI.

QVAERO, quid ſi ordinarius cõtulit vni tertio, puta Titio nõ collitiganti beneficiũ litigioſum, vacans per obitum alterius ex collitigantibus poſſeſſoris: & iſte tertius poſtea triennio poſſideat pacificè, vtrũ dicatur habere titulum coloratum, ad effectum iſtius regulæ?

Titulus coloratus.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non, propter inhibitionem & decretum de quo in c.2. vt lite pend. lib.6. quod diſcolorat, & inficit titulum & poſſeſſionem, & eundem ferè effectum, quem reſeruatio hic in regula excepta, inducit: adeò q̄ talis collatio omni adminiculo iuris carere videtur, vt in terminis dicit deciſ. 1. vt lit. pend. in antiquio. & deciſ. 1. de reſt. ſpol. in no. in addit. Accedit, quia poſſeſſio dicti Titij prouiſi, attẽtata videtur. & vt talis reuocari poteſt, vt eſt deciſ. 10. in tit. vt lit. pẽden. in no. & deciſ. 5. eod. tit. in antiq. Et adeò prædicta vera ſunt, q̄ acceptatio & prouiſio vigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factæ, nõ valẽt, vt eſt deciſ. 12. vt lite pẽd. in no. & deciſ. 2. eod. tit. in antiquio. Sequitur Bonifacius Rotæ auditor, in cle. auditor. in fi. de reſcri. Hinc eſt, q̄ intruſus in beneficio litigioſo, ſi ſpolietur, nõ debet reſtitui. obſtãte decreto. d. c. 2. vt eſt deciſ. 4. titu. de reſti. ſpol. in antiquio. Biſignet. Ratio prædictorũ eſt: q̄a huiuſmodi poſſeſſor non dicitur titulum coloratum habere.

Intruſus in beneficio litigioſo.

Tamen iſtis non obſtantibus contraria opinio verior videtur, videlicet, quòd prouiſus ab ordinario de beneficio inter alios litigioſo, defendatur iſta regula, quod videtur ſentire d. Guliel. hic in 7. & 11. deciſ. Ratio deciſionis fuit quia iſta regula titulum in duobus tãtum caſibus hic exceptis diſcolorat. Ergo in omnibus aliis caſibus nõ exceptis manet diſpoſitio regulæ firma. Cũ igitur iſte caſus nõ ſit de exceptis, meritò in alio locum habebit regula.

Non obſtant quæ ſuperius in contrarium allegata fuerunt. Primo, quòd tertius non collitigans, intrans poſſeſſionem beneficij litigioſi, dicatur attentare: quia eſt verũ quo ad hoc, vt poſſeſſio ab eo, per ſuperſtitem collitigantem euinci poſſit: ipſa tamen poſſeſſio litigioſa non dicitur quo ad tertium, quia vitium litigioſi non afficit niſi partem collitigantẽ, nõ autem tertium, qui nõ eſt in lite, vt dicit deciſ. 3. vt lite pendẽte. in no. circa finẽ. gloſſ. in l. creditor. in princip. in verb. poſſe. in fin. ff. manda. Felyn. in cap. exceptio. colum. 7. verſic. fallit quinto. de excep. Decius

cius in cap.ſua nobis.colum.3.verſi.quarto fallit,de appel lat.& alibi ſæpe.Et ideo ſi talis tertius prouiſus,per triẽ nium poſtea poſſederit,dicetur pacificè poſsidere,& exce ptione iſtius regulæ vti poterit.Et licet ordinarius benefi cium litigioſum conferre prohibeatur, vt hoc reſpectu ta lis prouiſio diſcolorata dici poſſit,obſtante decreto,& in hibitione poſita in dict.c.2.illud procedit,quo ad effectus iuris communis iuxta quos talis coloratus dici non pote rit,adeò ꝙ ſi taliter prouiſus ſpoliaretur, illi nõ daretur reſtitutio,vt dicta deciſ.3.Biſigneti.& tradit dict.Guliel. in tit.de reſtit.ſpol.deciſ.prima.Tamen quantũ ád prȩro gatiuam iſtius regulæ,talis titulus coloratus erit,cum ſit datus ab eo,qui originaliter de illo prouidere poterat,li- cet accidentaliter prohibeatur.Et tali caſu,cauſa origina lis attẽditur,& nõ accidentalis,iuxta.l,qui habet.ff.de tu tel.& ita reg.procedet.Nec obſtat etiam,ꝙ acceptatio be neficij litigioſi,nec prouiſio executoris,virtute gratiæ ex pectatiuæ valeat,vt in dictis deciſio.vt concluſi in proxi- ma præcedẽti quæſtione.Quia illud procedit,quãdo poſt litẽ incœptã emanauit expectatiua:ſecus ſi antè,vt dicit Egid.in d.cap.2.& in cõſilio.35.vbi notabiliter loquitur. & Oldr.conſ.299.in fine.Vel dici poteſt,quòd magna eſt differentia inter illum caſum,de quo in præcedenti quæ ſtione dicam,& iſtum.Quia ille caſus, propter ambitionẽ reſtringendam in materia odioſa, qualis eſt expectatiua, continet ſpem improbabilem,vt in cap.1.& 2.de conceſ. præbend.reſtringitur, vt coloratum titulum non det,ob- ſtante decreto.Secus in prouiſione ordinaria dicẽdũ eſt, quæ à iure fauorabili ampliatur,& ideo in ea diuerſum ius inducitur,vt videlicet inducat titulum coloratũ,argu. cap.ſi pluribus.de præbend.lib.6.Præſertim quia,vt ſȩpe dictum eſt,quo ad effectũ iſtius regulæ,omnis titulus di citur coloratus,qui ſpecialiter hîc exceptuatus nõ eſt,dũ modo ſit datus ab eo,qui naturaliter poteſt conferre.

Prouiſio executoris de beneficio litigioſi.

Et iſtud fundamentum generale erit,& ad plures quæ ſtiones valens,quæ in progreſſu iſtius regulæ diſcutiẽtur. Nam per hoc fundamentum poteſt decidi illud dubium quod in cauſa Tuden.parochialis Sanctæ Euphamiæ pro poſuit R.D.Marcus Antonius Marſcort⁹ in Rota,die 12. Aprilis.M.D.XXVIII.videlicet,an poſſeſſor triẽnalis, qui ingreſſus fuerat poſſeſſionem lite pendente,inter alios de beat gaudere priuilegio iſtius regulæ.

QVAESTIO XLII.

Titulus toleratus.

QVAERO, an iſta regula de triennali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratum, requirat etiã bonam fidẽ? SOLVTIO. Guliel. hic in quadam deciſione incidenter tenet, iſtam regulam requirere bonam fidem. Vt in vna Salamantin. coram domin. Iacobo Simonetta refert diſputando ſenſiſſe dominos. Et idem tempore meo, in vna Conchen. præſtimoniorum, corã R.D. Ioãne Clerici de menſe Martio M.D.XXXIII. interloquendo ſentire videbantur. Poſtea verò, melius diſcuſſa, propter conflictum rationum, vota dominorum in duas partes cõtrarias diuiſa, paria remanſerunt: deinde cauſa ſæpius diſputata ac propoſita, pro parte affirmatiua, quidam ex dominis hoc motiuum adducebant, quòd poſſeſsio iſta triẽnalis quandam ſimilitudinem præſcriptionis habere videbatur, vti in ſimili caſu dixit Abb. in c. contingit col. 3. de dol. & contum. Et tamen clarum eſt, quòd in præſcriptione, vltra titulum bona fides requiritur, vt patet in l. 1. & l. ſuper. C. de præſcriptione long. temp. præſertim in foro canonico, vt in c. fina. de præſcrip. & capitul. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. Ergo eodem modo in iſta regula.

Præſcriptio vltra titulũ an requirat fidem.

Præterea, quia licet fouẽti bonũ ius ſuper beneficio ab alio poſſeſſo per lapſum triennij ſilentiũ imponatur, adeò quòd agere non poſsit, ſicut neque ille agere poteſt, cõtra quem lata fuit iniuſta ſententia ſuper beneficio, quæ trãſiuit in rem iudicatam, vt patet in cap. cum dilecti. de elect. & cap. cum olim. de dol. & cõtum. cum aliis de quibus per Hoſtien. in ſumma. titu. de conceſ. præben. §. 2. & Innoc. in capitulo, ad aures. & capitulo, mandatum, de reſcrip. Nihilominus tamen ſi is, pro quo lata eſt ſententia, notitiã iniuſtitiæ habeat, & ſciat in beneficio ius nõ habuiſſe, nec de iure ad eum pertinere, certè talis nunquã illud beneficium, ſalua conſcientia, retinere poterit, nec curſu temporis iuuabitur. Ita eſt hic dicẽdũ, quòd licet poſſeſſor triẽnalis priuilegio iſtius regulæ, & habens etiam ſententiã pro ſe iniuſtam, virtute rei iudicatæ in foro fori, ſiue cõtẽtioſo defendentur: in foro tamen cõſcientiæ præfati tuti non erunt, ex quo ſciant, nullũ in beneficio ius habuiſſe, Et ideo cõtra tales ſe clypeo iſtius regulæ, vel rei iudicatæ defendentes, habẽtes ius bonũ per viã denũtiationis euangelicæ agere poſſent, dicentes illos in peccato eſſe, detinendo beneficium ſine titul. vt dicit expreſſe Abbas

Iniuſta ſententia lata contra aliquem.

Triẽnium regula an ligat ſuperiorem.

&

& Imol.in cap.primo.colum.fina.de conceſ.præbend.Sicut videmus,quod triennium iſtius regulæ non impedit, nec ligat ſuperiorem:quominus non poſsit repellere triẽnalem,ſi eum ius,ſeu titulum canonicum in beneficio nõ habere reperit:tradit Felynus poſt alios in capitu. illud. de præſumpt.& melius in capit.ſicut.in decimaſexta col. de re iudicata.& latius in capit.licet.de ſimo.quia triẽnalis poſſeſsio non dat ius,vt dicit Abb.in capitulo,contingit.de dolo & contum.Confirmatur iſta opinio:quia certum eſt,quòd interruptio facta per citationem,ideo impedit curſum triẽnalis poſſeſsionis,aut alterius preſcriptionis,quia præſumitur poſſeſſor citatus iam habere malam fidem,& titubare de iure ſuo.l.nemo.C.de acquirẽ. poſſ. quo fit,quòd talis nõ præſcribat per mille annos,vt dicit expreſſe Abb.in c.illud col.pen.verſic.& ſcias,de præſcri. Et tamẽ ſi vera eſſet opinio,quòd hic nõ requireretur bona fides,talis interruptio non noceret poſſeſſori,quæ tamen propter malam fidem nocet,vt ſuperius dictum eſt.

Iſtis tamen nõ obſtant.Rota in d.cauſa Cõchen. præſtimoniorũ,de dicto anno M.D.XXXIIII.re prius diutius diſputata,& ſæpius propoſita,tenuit cõtrarium,videlicet regulam iſtã bonam fidẽ in poſsidẽte nõ requirere. Et idẽ Rota tenuit in vna Valẽtina parochialis,coram R.D.Io. Mohedano,de hoc anno M.D.XXXVII.Et eandẽ opinionẽ antiquos dominos Rotę tenuiſſe refert Ant. Capharellis aduocatus illorũ temporum excellens,in quibuſdam ſuis conſiliis,redditis in cauſa Monaſterienſi,decanatus.Ratio deciſionis fuit:quia ex quo per iſtam regulã,vltra ius cõmune,in beneficialibus noua diſpoſitio inducitur, debet aliquid de nouo vltra ius cõmune operari:nihil enim operaretur,vel de nouo induceret,ſi in ea titul⁹ & bona fides,ſicut in tẽporalib. requiretur,vt in l.1.de vſucap.Pręſertim quia per hanc triẽnalem poſſeſsionem,in hac materia beneficiali,quæ magis fragilis eſt,non ita de grauiſ, perpetuo,& irreparabili pręiudicio agitur,ſicut in præſcriptione,ſiue vſucapione bonorum temporalium & profanorũ.Ratio eſt:quia per triẽnalem poſſeſsionẽ iſtius regulæ,exceptio tantum acquiritur,& nõ ius,vt dicit Fely. in dict.cap.ſicut in 16.col.ſed in vſucapionibus temporalibus verũ ius,& dominiũ acquiritur,vt dicit gl.& ibi cõmuniter Doctores in l.traditionibus.C.de pact.ideo nimirum.ſi maior in temporalibus vſucapionibus ſolẽnitas requiritur

Vſucapio in tẽporalibus quid requiratur.

quiritur, videlicet titul⁹ & bona fides. Sed in caſu noſtro non agitur de quærẽdo dominio, ſed de exceptione, tẽpo rali, ad vitam poſſidentis duratura: propterea papa ad cõ ſtituendam differentiam inter iſtas temporum præſcrip tiones, ac vt aliquid ſpecialius in iſta materia beneficia li induceret, ſtatuit hic tantum titulum coloratum ſuffi- cere, etiam ſi vigore illius poſsidens in mala fide fuerit conſtitutus, ſciens beneficium verè ad alium pertinere, vel inter alios litigioſum fuiſſe. Et iſta procedunt, ſiue ſi- mus in dubio, ſiue in claro, ꝙ triennalis poſſeſſor malã fidẽ habeat. Quia ſi in dubio, res eſt plana, quia ex titulo ſuo colorato in dubio bona fides preſumitur adeſſe, & hoc ſufficit ad tuendã poſſeſſionẽ, iuxta tradita per Mo- der. in c. de quarta. de præſcrip. Nã ille titulus coloratus præſtat poſſeſſori quoddã velamẽ, ſub cuius vmbra bona fides nutritur, vt dicit Abb. in cap. ſi diligenti. & ibi Fely. col. penult. verſicu. conſidera bene. de præſcript. Si verò ſumus in claro, quòd poſſeſſor triennalis in mala fide fue rit, idem dicẽdũ eſt per ſupradicta. Nam ex quo regula iſta ſimpliciter loquitur, intelligi debet tam de poſſeſſore bonæ fidei, quã malæ fidei, iuxta l. primã. ff. de luſu aleæ, & aleat. Præſertim quia iſta regula tantum requirit ali- quẽ, cũ titulo colorato, per triẽniũ pacificè poſsiderẽ, nec aliud plus exigit: & ab hoc requiſito duos tãtũ caſus malæ fidei excipit, videlicet, intruſum in beneficio vacãte apud ſedem, & ſimoniacũ. ergo in cęteris diſpoſitio regulæ ge- neraliter procedet, quia exceptio firmat regulam in nõ ex ceptuatis, iuxta vul. c. cum dilect. de confirmatione vtil.

Et iſte intellectus adminiculo iuris nõ caret: quia vide mus, ꝙ error iuris cauſat malam fidẽ, & tamen ſi adeſt ti tulus colorat⁹, illa mala fides nõ nocet, quo ad fructuũ ac quiſitionem, iuxta Doct. Bar. in l. ſed etſi, §. ſcire. ff. de pet. hæred. & Abb. in cap. diligenti. col. 6. de foro cõpet. Ergo à fortiori, fructuum perceptio magis licita erit, quãdo cũ ea corruit anthoritas iſtius regulæ, quam viſus fuit papa ex viſceribus, cap. j. de reſcrip. eruiſſe, vbi eſt tex. ꝙ per poſſeſsionem triennalẽ. etiam cũ mala fide, iura eccleſiæ præſcribũtur. Si igitur hoc papa ibi ſtatuit in reb. eccle- ſiæ, in quibus per pręſcriptionẽ eccleſiæ infertur magnũ præiudicium, quia agitur de abdicando ab eccleſia domi nio perpetuo, quod trãſit ad hæredes, à fortiori, poteſt pa pa in beneficialibus, in quib. nõ agitur de tanto præiudi-

cio,

cio,nec de dominio perpetuo acquirendo ſtatuere. Quia videmus papam concedere poſſe fructus beneficiorum, etiam ſine titulo beneficij,vt patet in c.ſi propter.de præſcrip.lib.6.quod tãtum cum idẽ hic facere poſſet, noluit tamen hoc,niſi cum titulo,ſaltem colorato triennalibus poſſeſſoribus concedere,exceptionem illis tãtũ tribuens & vt poſſeſſor triẽnalis per illã in ſua poſſeſsione defendatur.Rationabile videtur:quia agens contra poſſeſſorẽ triennalem,nihil aliud habet quam titulum, & poſſeſſor etiã triennalis titulũ habet,& eſt reus & poſſeſſor. Quo caſu videtur prçferẽdus ſolo titulato,præſertim negligẽti,contra quem omnia iura clamant,vt in l.ſi pupillus.ff de iis quæ in fraud.cred.cum concor.vt latiſsimè dixi ſuperius in.tract.neglig.& patet in ca.ſi à ſede.de preben. li.6.in c.cum duobus.de reſcrip.& in c.in pari.de reg.iur. & in ca.tibi qui.de reſcript. eo.lib.Nam turpius eiicitur, quam non admittitur hoſpes,vt in cap. quẽ admodũ,de iureiur.Et iſta fuit vna ratio ex plurib[9] ſcriptis ſuperi[9] in 10.q.quare execrabilis defenditur iſta regula,& tamen ſi ſpoliatus agit,vt reſtituatur,nõ auditur. Primo enim caſu eſt reus,& poſſeſſor,qui nõ agit de damno euitando,& ſe in poſſeſſione triennali defendẽdo.Secundo caſu execrabilis erit actor qui agebat de acquirendo,& ſecundum iura facilius quis arcetur ab ingreſſu vitioſo, quàm quòd iam poſſeſſor deiiciatur,vt dictum eſt.

Hoſpes turpius eiicitur.quã nõ admittitur.

Nec obſtat hoc fortè procedere in foro contentioſo,vt ſuperius dicebatur, ſecus in foro conſcientiæ.quia reſpõdetur quod text.in d.c.j. de reſcript. procedit etiam in foro conſcientiç.vt ibi dicunt Doct.tamen ibi diſponitur præſcriptionẽ cum mala fide valere, aliàs ille tex.imponeret nobis laqueũ,cõtra id quod dicitur in ca.de viduis, 27.q.1.& ſic conditio poſsidentium beneficia deterior eſſet,quam mercatorum fœnerantium,quod præſumendũ non eſt.Nam clara eſt doctr.Doct poſt,Bal.ibi.in ca.quæ in eccleſiarum.de conſt.quod ſi lex eſt iuſta in foro ſori, vtique iuſta erit foro poli. quod latiſsimè per exempla iuridica probaui in capit.2.de conſti.lib.6.Hinc videmus quòd diſpoſitio.c.cum dilecti.de emp.& vend.quç loquitur de contrahentibus decipiendis, procedit ſecundũ diuũ Thomam,in foro poli.Papa igitur à fortior,in beneficiis eccleſiaſticis hoc facere poterit.Imò tanta eſt in beneficialibus papalis poteſtas, quod nõ ſolum exceptionẽ

Lex ſi eſt iuſta in foro ſori.

ex titulo colorato cum poſſeſsione triennali, ſed etiã verum ius & dominium poſſet cõferre,& etiam ſtatuere ꝙ beneficia tranſirent ad ſucceſſores,ſicut res profanæ, qa iſta omnia ſunt de iure poſitiuo, ſupra quod eſt papalis poteſtas,ca.propoſuit.de conceſ.præben. ca.per venerabilem.qui fil.ſint legitimi. Vnde meritò in ca.2.de prę b. lib.6.dicitur, papam in beneficialibus plenißimã habere poteſtatem.Nam poteſt ſecundum Hoſtiẽ.& alios in cap. cũ veniſſent.de iudic.quadrare rotunda quadratis.& quadrata rotundis, vt latius dixi in c.j. de conſtit. lib.6. Et ideo per prædicta concludendum eſt,conſtitutionem iſtã ſanctißimam eſſe,quæ litibus finem imponit,ac negligentes punit,& ita fit,ꝙ poſſeſſores beneficiorum erũt certi, propter quorũ incertitudinẽ diuinus cultus,& eccleſiarũ cura negligi poſſet,ac ſub incerto paſtore manere. Sicq; ſub hoc timore,homines diligentiores ad petendum iura ſua debitis tẽporibus reddẽtur. Nec,vt dixi,in hoc magnum,& irrecuparabile prẹiudiciũ negligẽtibus infertur cũ eius ius per iſtam regulã non annullatur,ſed ſuſpẽditur durãte vita poſſeſſoris triẽnalis, quo mortuo de iure ſuo actor experiri poterit,cũ regula iſta perſonalis ſit,tãtum poſſeſſoribus triennalibus fauens,nõ alteri ſucceſſori. Nec mirum, ſi actor per tam modicũ temporis ſpatiũ excluditur à iure ſuo, cũ minore tempore & fortaſſe breuiori negligẽtia, beneficiati priuari beneficiis ſuis ſoleãt, vt patet toto titulo de cler.nõ reſid.& tradit notabiliter Abb.in ca.capitulum.colum.fin.de reſcript. Nec obſtat quo dictum eſt de ſententia,quæ tranſit in rem iudicatã, quæ quando quis ſcit eſſe iniuſtam,non defendit victorẽ in foro conſcientię. Quia ad illud reſpondet notabiliter Abb.in conſi.60.incip.in cauſa & quæſtione, in 2.colum. lib.2.vbi ponit vnam regulam.ꝙ quando peccatũ eſt remiſsibile per partes,talis ſententia licet iniuſta,victorem in vtroque foro defendit.vt ibi latius exempla ponit,quæ videantur. Et ad hoc facit dictum Bal.in l.fiſcus.ff.de iur. fiſc.qui dicit,quod licet litis pendentia cõſtituat poſſeſſorem in mala fide,eſt verum,quãdo eſt pronuntiatũ cõtra eum,alias ſecus. Cũ igitur in caſu noſtro impetrans in negligentia fuit,ſicut potuit beneficio ſuo renuntiare,ita tacitè promittere,ꝙ alter in eo ius excipiendi acquirat. Ex qua patientia videtur quædam tacita renuntiatio includi,vt in c.ex ore.de his quæ fiunt à maior.part. capit.in

cle.

cle.gratiæ.de reſcri.Et iſta cũ illa opinione,Rota in prædicta cauſa concluſit.

QVAESTIO XLIII.

Titulum coloratum probare.

QVAERO,quis tenetur probare titulum eſſe coloratũ ad effectum iſtius regulæ,ſi negatur eſſe coloratum per agentem contra triennalem?

SOLVTIO.Vt breuiter concludam,ipſe actor tenetur probare,quia poſſeſſor triennalis ad petitionẽ partis, titulum ſuæ poſſeſsionis oſtẽdere.nec probare tenetur, vt notat Compoſtel.in ca. capitulũ.in gl.magna.de reſcrip. & Archi.in c. contra morem.c.diſtinct.circa fi.Et ideo actor nõ audietur,niſi prius aliquid probet,per quod appareat reum triennalem poſſeſſorem non habuiſſe titulum coloratum,vt in l.cogita.C.de pet.hæred.Sed ad iudicis requiſitionem bene tenetur reus poſſeſſor titulum oſtẽdere & probare,vt dicit expreſſe Abb.in ca.cum noſtris,in. fin.de cõceſ.prę̃b.per plura iura quæ Arch.allegat in d.c. contra morẽ.Et in terminis iſtius regulæ hoc expreſſe tenet ille excellẽs Gloſſator cõcilij Baſilien.de quo in Pragmatica Franciæ,tit.de pacific.poſ. in verbo,coloratum. colum.6.verſicu.circa ſecundum. fo. 132. colum.2. quia quo ad ſuperiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triennalis poſſeſſio,vt Fely.tradit in capi.licet Heli.de ſimo.& in ca.illud,de pręſump.& in ca.ſicut.in 16. colum. de re iud.Et quia iſta eſt communis opinio, quæ in iudicando teneri debet,amplius non inſiſto.

Reus poſſeſſor.

QVAESTIO XLIIII.

Impetrãs beneficiũ viuentis.

QVAERO,an impetrans beneficium viuentis,& poſt ea poſsidẽs vigore illius impetrationis per triẽniũ poſsit mortuo illo,per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes?

SOLVTIO.Videtur concludendum quòd non,quia vltra hoc,ꝙ poſſeſsor eſt inhabilis, vt patet ſupra in regula 20.& ibi dixi,nõ tamen dicitur poſseſsio à iure approbata,vt dicunt Doct.in c.j. & 2. & capi. literas. de conceſ. præben.. Nec ille titulus poſset dici coloratus , vt dicit deciſio clara.28.in titulo. de reſtit.ſpol.in no.incip.ſi agẽti,quam ſequitur Milis in verbo,poſſeſsorio recuperandæ agens. Et obtinuit Angel.de Ceſsis in vna Aquẽ.capellaniæ,corã. D.Mercurio,& licet iſte triẽnalis videatur habere titulum,fuit tamen ab eo datus qui nõ potuit dare. Nam etiam papa non poteſt conferre beneficium viuẽtis: quia

quia tali modo illum inauditum, & ſine cauſa priuaret, quod fieri nō poteſt, vt tradunt in capitulo, quæ in eccleſiarum, de conſtit. & in cap. 1. de cauſ. poſſeſſ.

Breuiter putarem ita diſtinguendū, ꝙ aut ante obitū illius cuius beneficium impetrauit, poſſeſſor fuit in poſſeſſione per triēniū, & talis poſſeſſio non ſuffragatur per ſupradicta: quia eſt de beneficio nō vacante, ac etiam, quia duo inſolidū eo tempore eandem rem poſſidere non poſſunt. Aut verò poſt eius obitum iſte, qui impetrauit beneficiū viuentis, poſſedit triennio, & tali caſu videtur poſſe adiuuari regula. Nō obſtat, ꝙ nō habet titulū coloratū, quia reſpondetur eſſe verū quo ad alios effectus iuris cōis, ſecus verò eſt quo ad effectum iſtius regulæ, quæ omnē titulū reputat coloratū, niſi in duobus caſib. exceptis in ea, dūmodo ille titulus fuerit ab eo datus, qui aliàs originaliter conferre poterat. Et indubio titulus præſumetur coloratus, niſi probetur in contrariū, vt dixi in proxima præcedenti quæſt. ſufficit enim quod onus probandi contrarium incumbat actori triennali poſſeſſori ad præſumptionem coloris, quòd toleratus fuerit per ſuperiores ſuos, q ſingulis annis viſitare beneficiatos, & videre titulos poſſeſſorum ſolent, vt dicit Felyn. in cap. licet Heli. per illum text. de ſimon. & in cap. ordinarij, de offic. ord. lib. 6.

QVAESTIO. XLV.

Poſſidens beneficiū triennio.

QVAERO, ponamus quòd vnus poſſedit beneficium triennio, & titulo non colorato, in tertio anno ſuperuenit titulus coloratus, an poſſit poſt triennium inquietari, vt iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua, videlicet, quòd talis poſſeſſor, exceptione iſtius regulæ defendatur, adducitur primo, quia pendente tempore poſſeſſionis ſuæ ex inualido titulo cœptæ, non prohibetur quis validū ius acquirere, nec dicitur propterea immutari poſſeſſio, nec requiritur alia reprehēſio poſſeſſionis de nouo, vt eſt tex. in l. certè. §. is qui. ff. de præca. & tenet Bald. in l. ſi aquā. in 9. col. verſ. ſup ſecūdo pūcto. & verſi. ſed pone. C. de ſer. & aqua.

Præterea quia ex quo ille poſſeſſor propter titulum nō coloratum nō fuit inquietatus, ſed toleratus per ſuperiorem, ſi poſtea cōpleat triennium cum colorato titulo, & ſine aliqua moleſtia, videtur poſſe adiuuari regula. arg. tex. not. in c. penult. de ſup. neg. prælat. Et pro parte iſta facit text. in c. ex parte. de conceſ. præbend. & in ca. poſtulaſti.

de cle.excom.mi.& quod not. Specul.titu. de primo & ſecundo decreto.§.videndum.verſicul.quæ eſt ratio.& Archid.in c.ordinationes.1.q.1.Et quæ dicũt Bartol.& Bal. in l.cogi.C.de pet.hęred.Accedat illud quod ſcribit Old. in conſilio.299.quidam,&c.vbi dicit.quòd licet quis incipiat perperàm litigare,tamen poteſt ex iure de nouo ſibi obuenienti,lite pendente vincere,neque propterea dici calumnioſus.

Litigare perperã.

In contrariũ facit,quia tex.hic requirit ab initio poſſeſſionis titulum coloratum iũcto cum poſſeſſione triẽnali, vt patet ibi ex illis verb.ex apoſtolica.vel ordinaria collatione illorũ,ad quos collatio, vel prouiſio pertinet,& ibi per triennium poſſederit,&c.Requirit ergo regula titulũ, & quòd cum eo der triẽnium poſſideat.Nam põdero primo illa verba,ex apoſtolica,&c.quę ratione dictionis Ex, denotãt actũ immediatũ,per quem quis poſsidere debet, vt notat.Barto & Iaſ.in l.non dubium.C.de leg.& in l.1. §.ex incendio.ff.de incend. rui.nauſ.Rurſus pondero illa alia verba,per trienniũ.Nam dictio Per,denotat rem perfectã.l.vrbana §.pernoctare ff.de verbo. ſignific. Et illud dicitur perfectum,quod ex omnibus partibus ſuis integralibus,id eſt,ex principio,medio,& fine conſtat.l.1.ff.de origi.iur.cum concord.vt ibi in gloſ.Requirit ergo regula,ꝙ totum completum triennium cum titulo poſsideat,ſicut in vſucapionibus videmus , quòd triennium continuum requiritur,vt in l.nunquam.§.in vſucapionibus.ff. de vſucapionibus.& in l.1 C.de vſucapionibus traſform. Cum igitur in caſu noſtro poſſeſsor non compleuit triennium colorato titulo.per conſequens non debet gaudere priuilegio regulæ.Et pro iſta parte facit dicta l.certe.quæ conſiderat initiũ quo ad hoc, vt quis dicatur præcario poſsidere,vt in verbo.præcariò cępit poſsidere. & idem eſt de iure canonico,vt not.in ſumma.16.quæſtio.3.& 4. vbi in præſcriptitione non ſolũ initiũ,ſed eitam vniformis poſſeſsio attenditur. Poſtremo pro iſta parte facit,quia quãdo quis à principio poſſidet ſine titulo,vel cum inualido, ſi poſtea ſuperueniat titulus validus,cẽſetur quis cauſam poſſeſſionis ſibi mutare.l.non ſolum.§.quod vulgo.ff. de vſucapioni.& vide quæ dicam in ſequen.q.

Ex apoſtolica.

Poſſeſſio triennalis.

QVAESTIO. XLVI.

QVAERO,dictum fuit,quòd regula iſta requirit continuum triennium,& non interpollatum,quid ſi poſ

ſeſſor triennalis poſſedit per triennium continuum, ſed virtute duorum titulorum. Nam per duos annos poſſedit vigore vnius tituli, tertio verò anno voluit poſſidere virtute alterius tituli, fortaſſis melioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota vis eſt videre, nunquid iſte poſſeſsor per hoc cauſam poſſidēdi mutare ſibi videatur. Et Rota in vna Placen. præpoſituræ coram. R. D. Io. Clerici inter Io. Mariam, & D. epiſcopum Ceſenaten. tenuit quòd ſic. Nam ibi epiſcopus à principio poſseſſionem tenebat titulo non colorato, poſtea inpetrauit nouam prouiſionem vigore cuius poſſidebat, & poſtea expoliatus fuit. Rota tenuit illum eſſe reſtituendum, quia per ſuperuenientem titulum nouæ prouiſionis cauſam poſseſſionis mutare viſus fuerat. l. non ſolum §. quòd vulg. ff. de vſucap.

Superueniens titulus.

Et hoc ſine dubio verum videtur quando animus mutandi adeſt: aliàs ſecus, vt dicit Socin. in conſil. 131. col. 3. in 1. vol. Et ſequitur Decius in quodam conſilio, cuius numerum amiſi, & ratio ponitur per Bart. Angel. Imol. & Alex. in l. 3. in princip. ff. de acquir. poſſ. vt ibi per eos. Et ſecundum hoc caſus iſtius quæſt. videtur decíſus. Nam ex quo ſecundus titulus obuenit poſſeſſori, tertio anno noua fuit poſseſſio, quæ non ſufficiebat ad iſtam regulam: quia iſta poſeſſio eſt diuerſa à prima, quæ non erat etiam ſufficiens, cum eſset duorum annorum. Ita quod tali caſu dictus poſseſsor regula iſta iuuari non poterit, cum non fuerit triennalis vigore vnius tituli.

Sed aduertendum: eſt, q̄ ſi in præſenti quæſt. præſupponim' primā poſseſsionē teneri vigore boni tituli, nunquā ſuperuenientia noui tituli immutat priorē poſseſsorē: q̄a ſtante prima poſseſſione, ſecūda acquiri nō poteſt. & ideo requiritur ad hoc, vt ex ſecūdo titulo noua poſseſſio quæratur, q̄ prima poſseſsio effectualiter dimittatur. & tunc ſecūda quæri poteſt ex ſuperueniente iſta cauſa, ſiue titulo, q̄ eſt verū. niſi prima poſseſſio eſset mera detentatio. Nam tali caſu ſine dimiſsione illius detētationis ex ſuꝑueniēti titulo noua poſseſsio quæreretur, vt notabiliter declarat An. Aret. in §. nouiſsimè. col. fi. inſt. de vſuca. Et ſecūdū hoc ꝓcedit deciſio Dominorū in dicta cauſa Placen, præpoſituræ. Et licet Soci. in l. 3. §. ex pluribus. ver. 3. cōcluſio. ff. de acq. poſ. voluerit non eſse neceſsariā dimiſſionem primæ poſſeſsionis, quo ad effectum acquirēdi nouam

uam

ſam:tamen contra eū eſt cōmunis opin.pro qua eſt tex. in l.q bona.§.fi.vbi Paul.Raph.Cu.& Alex.hoc declarāt ff.de acquiren.poſſeſ.quos ſequitur Domi.Guliel.Caſſiodorus in tit.de reſtitu.ſpol.deciſio. 4.circa fin. Et ſecundum iſtam opinio.caſus præſentis quæſtio recipit contrariam reſolutionē primæ,videlicet,quòd poſsidēs per trieanium continuum pacificè vigore duorum titulorū poſſit exceptione iſtius regulæ iuuari,ex quo per ſuperueniātiam ſecundi tituli primam poſſeſsionē nō amiſit,niſi effectualiter illā dimitteret,& alteri traderet.faciūt ad prędictā,quæ dixi in præceden.quæſtione.

QVAESTIO XLVII.

QVAERO,quia hic fit mentio de intruſione,vt patet ibi,dummodo in beneficiis huiuſmodi ſe non intruſerint,& cæt.quis dicatur intruſus quo ad effectū iſtius regulæ?

SOLVTIO.Intruſus de iure communi poteſt dici quis octo modis,quos narrat Felyn.in c.veniens. in ſecundo notabili.de accuſationib.& reaſſumūt Moder.in tract.beneficij.in 11.q.tertiæ part.ſed mihi magis placet diuiſio, quā ponit Gemi.in c.propter.19.diſt.quē ſequūtur latius Moder.in tract.elect.q.17.Dicunt enim,quòd intruſus in iure capitur quinque modis.Nā ille dicitur intruſus,qui non de licentia ſuperioris,ſed propria,vel parentum authoritate,& abſque vlla cōfirmatione occupat beneficiū, vt ſunt illi,qui nullum habent titulum,ſecūdum Innocē. in cap.nihil.in glo.magna.circa mediū.de elect.facit tex. in c.alienationes.12.q.2.& eſt glo.in verbo,metuebat,in fi.c.bonæ el.1.de elect.cum ſimilibus. *Intruſus quis dicatur.* *Intruſus quot modis dicatur.*

Secundo dicitur intruſus ille,contra quem eſt lata ſententia depoſitionis,à qua non fuit appellatum,& manet in poſſeſsione.Ita tenet Innoc.in c.qualiter.el.2.de accu. in gl.magna.

Tertio dicitur intruſus ille,qui ante confirmationem ſuę electionis,vt lit.pend.adminiſtrat,vt in cap.2.de reſti tu.in integ.& in c.cum iam dudum.de præbend.

Quarto dicitur intruſus,qui habet titulū & poſſeſsionē à nō habente poteſtatē cōferendi,quia pertinet ad aliū collatio,vel publicè ſuſpēſus erat,vt eſt tex.in c.fi.de exceſ.prelat.& in c.quia diuerſitatem,de conceſ.præben.

Quinto dicitur etiā intruſus à quo alter fuit expoliat' vt dicit tex notabilis ſecundū vnū intellectū in d.c.fin.

Et

Et iſta omnia de plano procedũt, de iure communi:ſed quo ad effectũ iſtius regulæ eſt videndũ nũquid omnes prædicti,vel aliqui eorũ poſsint dici intruſi.Decius in cõ ſi.121.co.fin tenet quod regula iſta quæ repellit intruſos intelligitur de prędictis,&hoc idẽ tenet Barth.Caſſan.in cõſ.20.col.7.nu.36.Tamen hoc non eſt verum, quia ipſi fortę quia non verſati ſunt in curia;nõ intellexerũt ſtylũ eius,nec obſeruationes Rotę.Dicas ergo ſic,quod intruſi ad effectum iſtius regulæ dicuntur tribus modis.

Primo modo dicitur intruſus omnis ille,qui non habet titulum verum,vel præſumptum.

Secundo dicitur intruſus etiam ille qui habet titulum, ſed non ab eo, qui habet poteſtatem conferendi,qui nullo modo dicitur habere titulum coloratum, ſecundum Doct.ſuperius allega.

Tertio modo dicitur intruſus ille,q in altero ex duobus caſib⁹ hic exceptis prouideri obtinuit de beneficio,etiã ſi habuerit titulũ ab eo,q originaliter cõferre potuit.Prim⁹ caſus hic exceptus eſt,quãdo quis per ſimoniã beneficiũ cõſecutus fuit etiã à papa.Secũdus caſus eſt,quãdo eſt aliquis ꝓuiſ⁹ de beneficio reſeruato reſeruatiõe in corpore iuris clauſa,nõ facta mẽtione iſtius regulæ.Et licet aliqui voluerũt,quòd ille qui habuit beneficiũ per ſimoniã ab eo qui habuit poteſtatẽ cõferẽdi,nõ dicatur intruſus,licet non habeat coloratum titulum requiſitũ ad iſtã regulã, reſpondentes ad verba iſtius regulæ, de intruſione loquẽtis videlicet,ꝙ referantur ad ſecũdũ caſum de beneficio reſeruato,ita ꝙ ſimoniacus & intruſus ponãtur, vt diuerſa.Tamẽ Felyn.in ca.in noſtra.ſecundo correl.in fine. de reſcrip.confutat illam differentiam, vt ibi latius per eũ. Quantum ad iſtam regulam,ſicut eſt intruſus habẽs titulum,etiam à papa de beneficio reſeruato:ita & habẽs titulum per ſimoniã,& exceptis iſtis,omnes alij enumerati ſuper.⁹ per præfatos Doctores,licet dicãtur intruſi de iure cõmuni & inhabiles,quo ad plures effectus iuris cõmunis, quos diſtingũt Moder.in tract.elect.q.fi.& nõ dicãtur habere etiam titulũ coloratum,vt dixi in alia q.nihilominus ad effectum iſtius regulę nõ dicẽtur intruſi,nec inhabiles,neque diſcoloratum titulum habere.Et hoc ſecũdũ intellectum cõmunem Rotæ:quod vidẽtur ſentire præfati Mod.in d.tract.elect.q.27.in fi.dũ voluit,quòd vbi cõſtitutio eſt pœnalis,nõ includũtur in ea omnes ſpecies intruſionis,

truſionis,de quibus ſuperius mentionem fecerat,ex mēte Gemin.in d.c.propter, ſed ſolum includentur veri,& propriè intruſi,vt ſunt illi de quibus ſuperius diximus.

QVAESTIO XLVIII.

QVAERO,Nunquid dicatur intruſus ille, qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter authoritatem ſuperioris.

SOLVTIO. Gloſſator hic in.7.col.& Gloſſotor Pragmaticæ dixerunt eum eſſe intruſum.Tamen aduertēdum eſt dictum iſtorum non eſſe verum ad effectum iſtius regulæ,ſed dictum eorum procedit quo ad caſus iuris cōmunis: quia non ad diſpoſitionem iſtius regulæ illi tantum intruſi dicuntur,qui in caſibus hic exceptis notantur, in quib. etiam ſi cum authoritate ſuperioris poſſeſſionem ingrederentur,intruſi dicentur quo ad effectum iſtius regulæ:ſed extra iſtos caſus habēs coloratum titulum,ſi vigore illius accepit poſſeſſionem propria authoritate ſine licentia ſuperioris , & eam per triēnium pacificè continuauit, tutus erit exceptione iſtius regulæ, neq; illè ingreſſus poſſeſſionis impedimētum illi præſtabit,quominus exceptiōe iſti⁹ regulæ vti poſſit, licet quo ad effectus iuris cōmunis huiuſmodi intruſio cōſideretur & attendenda eſt. vt latius proſequitur idem Gloſſa. in d.Pragmatica,& Moder.in c. eum qui.de præb,lib.6. & dixi in reg.de Annali q.3.

QVAESTIO XLXIX.

QVAERO, An iſta regula defendat poſſeſſorem in beneficio,cōtra habētē regreſſū in ſpecie ad illud?

SOVTIO. Domini ſæpe tenuerunt quod ſic , moti illo fundamento ſæpius replicato in aliis quæſtionibus,videlicet,regulam omnem poſſeſſorem coloratum defendere,niſi in caſibus expreſsis,videlicet ſimoniæ,& beneficij reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa , in omnib. aliis regula manet firma in caſibus non exceptuatis. vulg.l.nā quod liquide.ff.de pen.leg.c.quoniam,vbi Abb.de coniug. lepro.cum ſimilibus. Iſta eſt ratio per quam penè infiniti caſus ſuper iſta regula deciſi fuerunt in Rota,vt in præcedentibus quæſt.viſum fuit.

Sed aduerte diligenter, quia in primis iſta ratio non videtur ſolida:quia licet hic non excipiantur niſi duo caſus, tamen caſus excepti recipiunt extenſionem ad alios caſus ſimiles ex identitate rationis,vt eſt tex.in c.cum dilecta,& ibi Abb.in.5.notab.de confir.vtil.vel inutil.Et hoc

procedit etiam ſi caſus exceptus eſſ dictione taxatiua ex ciperetur, quia propter hoc nõ excluduntur caſus ſimiles vbi eſt maior & eadem ratio, vt declarat Iaſ.in l.1.in col. pen.ff.de offi.eius.per tex.in l.ob æs alienum.C.de præd. minor. quem tex.habui in punctis doctoratus mei. Sed in regreſſu eſt par, vel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo regula non habebit locũ, ſicut non habet in duobus caſibus exceptuatis in ea. Quod autẽ in regreſſu ſit par vel maior ratio quàm in caſibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reſeruatum in corpore iuris hic excipitur, eſt propter decretum irritans, quod afficit titulum & poſſeſſionem, & per conſequens tollit colo rem, vt dicunt Domini in deciſ.16.in no. aliàs eſt deciſ.3. in tit.de reſtit.ſpolia. quam ſequitur ſimpliciter Philppus Franc.in c.bonæ, in 5.colum.verſi.7.& vltimo.de appel.& Fely.in c.ſi conſtiterit.in fi.de accuſ. & latè Abb.in diſpu. Titius clericus.col.9.& latius hoc probat deciſ.4.de reſti. ſpoliat.in antiq.cum qua concordat deciſ.17.eod.titu.in antiq.cum concord. traditis per Corſettum in tract.quòd ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui.in.41.fallen, & ita ſer uat palatium, vt dicit d.deciſ.4. Nam decretũ irritans non ſolum diſcolorat & annullat titulum & poſſeſſionem, ſed etiam ipſam detentationem infectam & vitioſam reddit, adeo vt omnia adminicula iuris careant, vt dicit notabilis deciſ.1.in tit.de reſtit.ſpol.in antiquiorib. præſertim col. fin.& ſequitur Bal.nouell.in repet.§.nihil cõmune.vltim. char.de acquir poſſ. Nam decretum irritans tam eſt malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, deſtruit & in oppoſitum ducit, vt in c.ſi poſtquam.de elect.lib.6.& in c.quodã. de præb.& c.1.de conceſ. præb.eod.lib. Si igitur decretũ generale tantum operatur in beneficio reſeruato, vt in eo color poſsidendi quo ad priuilegium iſtius regulæ, & remedia poſſeſſoria, quæ aliàs ſunt inducta in fauorem ſpoliatorum impediantur, quanto magis debet operari decretum ſpeciale regreſſus certo corpori beneficij appoſitum? Nam clarum eſt quòd magis videntur afficere ea, quæ ſpecialiter diſponuntur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta, vt in notabili caſu tradit Lap.alleg.84.in.12.col.ver ſic.ſed verum eſt dicere, &c.ſecundum primam impreſsionem. Facit quæ dicit Abb.in c.1.in.6.col.paruæ impreſsionis, de reſcrip. Et de hoc eſt tex.in c.quanquam.23.diſt.& in ca.ſi aduerſus, de hæret.

Affuere videntur ex quæ, &c.

Acce

Accedit, quia licet iſta regula non ſit poſſeſſoribus fauorabilis, tamen negari non poteſt, quòd in eo, quòd contra deſides præſcriptionem inducit, dicitur odioſa, vt tradit Bar. in l. fi. in prin. ff. de eo per quem fact. erit. ſequitur Pet. de Anch. in conſi. 5. col. penul. ſed præſcriptio iſtius regulæ inducta eſt contra negligentes, ergo erit odioſa, & per cõſequens debet reſtringi inquantum poſsimus, iuxta c. odia. de reg. iur. lib. 6. cum vulg. *Regula odioſa.*

Tamen tenendo primam opin. ad iſtud motiuum poteſt reſponderi, quod in ſimonia, ac in reſeruatione de quibus excipit iſte text. eſt longe diuerſa ratio quàm in decreto regreſſus, ex eo quia in ſimonia propter deteſtatiõem criminis, quod tam magnum eſt, quòd cætera peccata, reſpectu eius, quaſi pro nihilo reputentur, vt in c. tanta eſt labes, de ſimon. regulæ iuris tranſgrediũtur. & in iſtis beneficialibus, in quibus magna puritas requiritur, contra ſimoniacos iura clamant, & talibus auxilia ſua denegant, & eodem modo in alio caſu hic excepto, videlicet in reſeruatione in corpore iuris clauſa, cuius decretum eſt notoriũ à iure cõmuni inductum, quod ignorari nõ debet nec præſumitur c. 1. de conſtit. lib. 6. & l. leges ſacratiſsimæ. C. de legib. Et illa notorietas facit quod poſſeſsio, titulus, & omnia diſcolorentur, & etiam quia in dicta reſeruatione in corpore iuris clauſa, ſunt plura alia ſpecialia vltra cõmunes regulas, quæ in regreſsibus non militant, vt dixi ſuperius in. 46. q. Meritò iſti caſus excepti habent ſpecialem rationem. Cum igitur in regreſſu illa non cõcurrant, ideo caſus excepti in iſto tex. procedũt in caſu noſtro. nec poſſunt extendi ad regreſſum, in quo non militat eadem ratio: quia cum ſit facti & in facto conſiſtat, ignorari poteſt, & in dubio in factis alienis præſumitur ignorãtia. Et ita in vna Compoſtell. canonicatus & præb. coram R. P. d. Marcello 1. Iunij. 1537. fuit per dominos exceptis duobus concluſum, ꝙ decretum appoſitũ certo corpori beneficij non inficeret poſſeſsiõem triẽnalem, quo minus poſſeſſor poſſit vti exceptione regulæ. Et hoc per illam rationem, quia ſufficit poſſeſſori habere originaliter titulũ ab eo, qui cõferre potuit, licet ex accidẽti fuerit impeditus quo ad effectum iſtius regulæ, exceptis illis duob. caſib. habentib. ſpecialem ratiõem in quib. nullus color iuſtificat poſſeſsionẽ, & ita diu & ſæpe interpretatiõe Rotę receptũ eſt. nec obſtat ꝙ iſta reg. ex quo videtur quãdã præſcriptionẽ cõtra *Decretum appoſitum certo corpori.*

 negli

negligentes inducere dicatur odioſa iuxta dictum Bar.in d.l.fi.quia reſpõdetur illud procedere in præſcriptione 30. vel 40.ann.de qua ibi loquitur Bart. quæ non eſt ſimilis præſcriptioni per iſtam regulam inductæ, ſi quouis modo præſcriptio dici poſſit. Sed potius regula iſta vſucapioni triennali adaptari poteſt, quæ eſt fauorabilis,[q] vt Bart.in d.l.fi.dicit.itaque arg.factum in cõtrarium retorqueri poteſt. Quanto magis, quòd remediũ iſtius regulæ, nec præſcriptioni, nec vſucapioni æquiparari poteſt, propriè loquẽdo, ex eo, quia in præſcriptione verus titulus, & bona fides requiritur: hic verò ſufficit titulus coloratus abſque bona fide, vt ſuperius in alia q.diximus. Neque etiã vſucapioni adaptari poteſt hæc diſpoſitio regulæ, ex eo, quia p vſucapionem acquiritur verũ dominiũ, vt eſt gl.in l.traditionibus. C.de pact. Sed hic nõ acquiritur triennali poſſeſſori, niſi nuda exceptio, ac etiã, quia in vſucapione titulus, & bona fides requirũtur, quæ, vt diximus, hic ceſſant.

Non obſtat, quòd decretum diſcolorat poſſeſsionẽ, adeò quòd ſpoliatus nõ debet reſtitui, per ea quæ ſuperius allegata ſunt, quia verum eſt, quòd decretũ reſeruationis diſcolorat, quo ad effectus iuris communis, vt latè ſcribit dom. Guliel.in quadam deciſio.ſua poſita in titu. de reſti. ſpolia.incipien.prouiſus. Et ſic etiã titulus non coloratus dicitur multis modis quo ad effectum iuris, vt ſuperius latè dixi in quadam quæſtione. Tamen quantum ad conſequẽdam exceptionem iſtius regulæ, nullum decretũ poſſeſsionem, vel titulũ inficiatur, vel diſcolorat, niſi in caſibus exceptis regulæ. Itaque omnis titulus dicetur coloratus quo ad iſtam regulam, niſi in caſibus expreſsis.

Reſeruationis decretum an diſcoloret.

Extenſio caſuum ad alios caſus.

Nec obſtat, ꝙ caſus excepti nõ excludũt extenſionẽ ſimilium, quia reſpõdetur caſum iſtum eſſe longe diſsimilẽ. Et præſuppoſito ꝙ eſſet ſimilis, non debet fieri extẽſio, quando exceptio caſuum fit à ſtatuto, & non à iure cõmuni, prout dixi, reſpõdendo ad iſtud cõtrariũ, in alia q. per doctrinã Abb.in c.ad audientiã. in 1.notab. de cler. non reſid. Et vltra iſta alia etiã ratio cõcurrit quare ſpoliatus ſubiectus decreto non reſtituitur. Nã illud inductũ eſt, ne in beneficialib. detur vitioſus ingreſſus, qui magis in actore eſt cõſiderabilis, quàm in reo, vt in c.1.de eo q mit.in poſ.lib.6. Sed hic agitur de defendendo reo in poſſeſsione ſua triennali aduerſus negligentẽ ius ſuum infra triennium proſequi: igitur tãquam diuerſa debẽt diuerſo

iure

iure cenſeri.l. Papianus.ff.de mino. Præſertim, quia reo facilius conceditur exceptio quàm actori actio.l.j.§.quòd autem.ff.de ſuperficie.not.Iaſ.in l.impuberibus.in fin. ff. de acquir.hære. Nimirũ igitur ſi ſpoliatus actor cõtra decretum nõ auditur, reus verò exceptione defenditur. Nã turpius eiicitur, quã nõ admittitur hoſpes.vt dicitur in c. quemadmodũ.de iureiur. Et quia fauorabiliores eſſe debemus reis poſſeſſoribus, quàm actoribus, iuxta l. fauorabiliores.ff.de regu.iur. quia in pari cauſa potior eſt cõditio poſſidentis. vulg.ca.in pari.de reg.iur.lib.6.& c.ſi à ſede. de præb.lib.6. Præſertim quia nõ petens beneficium ſuũ per trienniũ, videtur illud habere pro derelicto.iuxta no. per Abb.in c.cõtingit.de dolo & cõtu. Et etiã, quia ad decretũ appoſitũ in regreſſu, vel alia quacunque gratia non habet effectũ, niſi volente eo in cuius fauore eſt appoſitũ vt in c.1.de cõceſ.præb.lib.6.cum concor.vt tradit Rota in deciſ.413.incipien notat primus.&c.in antiquis.& Moderni.in l.nemo poteſt.vbi Aretinus & Clau. Aquen.in 4. col.de leg 1. Decius in l.pacta quæ cõtra.C.de pact.& illo decreto per triẽniũ nõ vtendo videtur tacitè illi renũtiare: arg.c.ex ore.de his quę fi.à præla. Et quod dictum eſt in decreto gratiarum, idem eſt in decreto regularũ & extrauagantiũ, quæ non impediunt effectum iſtius regulę. Propterea videmus ꝙ poſſidens triennio vigore collationis ordinarij beneficiũ reſeruatũ ꝑ regulas, vel extrauag. eſt tutus exceptione iſtius regulæ, niſi in caſibus exceptis in ea, vt eſt dictũ ſuperius in aliis quæſtionib. aliàs ſi cõtrariũ diceremus, facilè redderetur iſta reg. fruſtratoria, & penitus inutilis, cum hodie in quibuſcũque prouiſionib⁹, etiã de vacãtibus, apponatur decretũ irritans: itaque nunquam haberet locũ regula, quod nõ eſt dicendum. Diligẽtia igitur opus eſt ne incidat quis in regulã, quoniã vigilantibus ſcripta eſt. Et extra iſtam regulã quid operetur decretũ appoſitũ ſerto corpori beneficij in regreſſu, vel literis de beneficio vacaturo, vel de vacanti, videnda eſt lata deciſ.dict.Guliel.incipien.deciſ.3 in tit.de reſtit.ſpolia. Et iſta omnia quæ dicta ſunt de decreto appoſito regreſſui, & inſerto corpori beneficij, ꝙ nõ impediant exceptionẽ iſtius regulæ, non ſolũ procedunt quãdo exceptio iſtius regulæ allegatur per poſſeſſorẽ triennalẽ cõtra prętendentẽ regreſſum, ſed etiã quando poſſeſſor nõ triẽnalis excipit de triẽnali poſſeſſione prædeceſſoris ſui cõtra

Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent.

Exceptio facili⁹ reo quàm actori actio cõceditur,

Fauorabiliores eſſe debemus reis quã actoribus

Decretum appoſitum in regreſſu.

quē poterat excipi de regreſſu, quia talis exceptio etiā iuuat poſſeſſorē cōtra agētē vigore regreſſus. Prout in vna Neapolitana eccleſiæ Sāctæ Mariç fuit cōcluſum per Dominos corā R.D.Mar.Antonio, die 19. Nouēb. M.D XXXV. pro Io.Cauart, contra Io.Baptiſtā de Baldaſſinis. Et hoc nō tam fuit tentū virtute regulæ, quàm alleg.Lap.89.dātis fomentū, quia ex quo prædeceſſor Io. Cauart fuerat triennalis, poterat habere à dicto Ioan. Baptiſta caſſationem regreſſus, vel habere titulum meliorem excluſiuū regreſſus, quē quidē prædeceſſoris titulū Ioan. Cauart poſſeſſor nō tenebat iuſtificare, quia ſatis eſt ad præſumptionem iuſtitiæ inducendā prædeceſſorē ſuum trieonio poſſediſſe ad excludendū cōtrarium, prout dicit Oldr.in cōſi.229. Nam iuris præſumptio eſt pro eo qui allegat titulum prædeceſſoris, iuxta not.per Innoc.in cap.cum olim de priuilegiis. quod ſufficit in beneficialibus, vt tradit Innoc.in c.ex parte.de reſtit.ſpol.& gl.in cle.1. de cau.poſ.

Iuris præſumptio.

Tamen aduertendum eſt diligenter, quia omnia prædicta, quę de regreſſu dicta ſunt, & declarata fuerūt per Rotam, procedere quando habēs regreſſum ſciebat vacationem beneficij, ad quod regreſſum habebat, & diſtulit per triennium agere contra poſſeſſorem, quia tunc ſibi imputandū eſt: ſecus ſi ignorabat, quia tali caſu tenuerūt Domini iſti regulæ nō eſſe locū. Ratio fuit, quia cōtra ignorantem non currit præſcriptio, vt in vulg.l.1. de an. excep.& capitulo, quia diuerſitatem.de conceſ.præb. niſi talis ignorantia fuerit craſſa vel ſupina, vt in capitulo ſecūdo.de cōſtitutionib.lib.6. Et ita de hoc anno M.D.XXXIX. in vna Vrbeuetan. archipreſbyteratus dixerunt Domini coram R.D.Io.Paulo Ptolomæo, & ita ſe habet ſtylus in Rota ſeruatus in pluribus aliis cauſis.

QVAESTIO L.

Soluere pēſionē per triēnium.

QVAERO, an regula iſta exiſtentem in quaſi poſſeſſione pacificè non ſoluendi penſionem per triennium defendat, quando agitur cōtra ipſum ad priuationem & regreſſum, ob non ſolutionem?

SOLVTIO. Hæc quæſtio tres in ſe continet difficultates. Prima eſt, quando aliquis non cōnſenſit perſonaliter pēſioni ſuper beneficio, ſed prædeceſſor: quo mortuo iſte ſucceſſit in beneficio, & in eo ſtetit pacificè per triēnniū, in quo nō ſoluit penſionem, nec illi bullæ fuerunt intimatæ. Secunda quando diſputatur poſt triennium, vtrum beneficium

neficium ſit obligatum penſioni, vel nõ. Tertia, quãdo beneficiatus perſonaliter conſenſit penſioni & regreſſui, ob non ſolutionem. Circa primam videtur dicendum, regulã huiuſmodi poſſeſſorẽ defendere: quia dicitur hic in text. quòd ſi quis poſſederit beneficia, qualiacũque ſint, per trienium nequeat moleſtari. Illa enim verba, qualiacunque, quæ generalia ſunt, cõprehendunt penſionẽ, vt dicit Ioã. Andr. in clem. quoniam. §. cæterum. per illum tex. de vita & ho. cle. ſequitur Paulus Rom. antiquus in tract. penſio. quæſtio. prima. Nam imputãdum eſt illi, qui tanto tempore penſionem petere diſtulit: quia vigilantibus & nõ dormientibus ius ſcriptum eſt, vt dicitur in l. ſi pupillus. in fi. ff. de his quæ in frau. cre. Et iſta eſt pœna negligentiæ in iſtis, quæ vſu conſumuntur: q ſi infra triennium non petat, quæ ſibi debentur, vſucapiuntur. vt in l. 1. ff. de vſucap. & in §. 1. inſti. eo. tit. Nec de alio, quàm de ſeipſo penſionarius conqueri poteſt, qui neglexit ius ſuum proſequi, & ideò videtur tacitè conſentire, & ſe iſti pœnæ ſubiecisse. arg. l. imperatores. ff. de iur. fiſ. via enim, quàm elegit ipſa illi pateat. l. ſi mulier. ad Vell.

Beneficia qualiacunque ſint.

Breuiter prædictis non obſtantibus, circa primã difficultatẽ huius quæſtio. contrarium dixerunt Domini ſuper regula de annali, vt latius ibi dixi, & idẽ hic dicendum videtur. Ratio eſt: qa iſta regula loquitur, quãdo aliquis moleſtatur ſuper ipſis beneficiis. Iſta enim verba titulum beneficij concernunt. Nam dictio Super, proprietatem denotant. l. codicillis. vbi Bart. de leg. 3. c. cum ſuper. de offic. deleg. quę diuerſa eſt à penſione. Et licet aliàs verbum, qualiacũque, penſiones comprehendere poſsit, illud procedit, quando materia ſubiecta, hoc patitur. Sed illa repugnante, verba illa generalia recipiunt reſtrictionem de habilibus, vt eſt glo. not. in §. ſed hæc ſolennia. Inſtit. de verb. obl. Præſertim, quia beneficium transfertur in aliũ cum onere ſuo, & poſſeſſio triennalis non tollit illud pẽſionis onus, quod impoſitum eſt, non ſuper titulo beneficij, ſed ſuper fructibus, & illi fructus ſunt obligati penſionario. Vnde qua ratione, ſi poſſeſſor beneficij cõueniretur ſuper fructib. nõ poſſet defendi iſta regula: quia cauſa fructuũ eſt profana, & non beneficialis, vt not. in cap. 2. vt lit. pẽden. lib. 6. Eadem ratione, & quãdo agitur ſuper penſione: quia ita ſe habet penſio, reſpectu beneficij, ſicut vſuſfructus reſpectu proprietatis: cap. fin. de pig. & in cap.

Cauſa fructuum profana.

poſseſsiones, 16.q.j.& in ca.quicunque. 12.q.2.

Circa ſecundam difficultatem videtur idem concludendum propter eaſdem rationes.

Circa tertiam militant fortiores rationes, vt idẽ dicere debeamus. Nã vltra hoc, quod iſta cauſa priuationis beneficiorum ob non ſolutionem pẽſionis, ſit cauſa profana & non beneficialis, vt not. in clem diſpendioſam. de iud. poſseſsor beneficij, ex quo à principio, medio iuramenti cõſenſit huic priuationi in euentũ non ſolutionis, nõ poteſt poſt triẽnium allegare turpitudinẽ ſuã, nec poteſt à periurio excuſari, niſi adimpleat in forma ſpecifica. c. debitores. & c. ad noſtam. de iureiuran. Et imputet ſibi quare conſenſit: quia ſi eo nõ ſoluente, cõtra eum ad priuationem proceditur, nõ ſit illi iniuria, quia volenti & conſentienti non fit fraus, neque dolus. Nõ enim debebat ſe ſub iuramento ad ſoluendum obligare, ſi penſionarium decipere intendebat, cõfiſus beneficio iſtius regulę. Deceptis enim, & non deceptoribus iura ſubueniunt. c. cũ vniuerſorum. de rer. permut. Reſtituat ergo beneficium quod accepit, aut ſoluat eius penſionẽ: quia contra honeſtatẽ videretur, ſi poſſeſsor detineret beneficiũ meũ, & fructus. Regula igitur iſta non procedit iſto caſu: quia intentio papæ nõ fuit parare tendiculũ bona fide cõtrahentibus, ne inde naſcantur iniurię, vnde iura naſcuntur, cõtra ca. qualiter. de accuſationib⁹, & lege meminerũt. C. vnde vi. Reliqua videnda ſunt in reg. de annali.

Deceptis & nõ deceptoribus iura ſubueniunt.

QVAESTIO LI.

Exceptio regula.

QVAERO, an exceptio iſtius regulę obſtet excipiẽti de regula de non exprimendo vero valore?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per me in vna Aretin. parochialis ſanctæ Cęciliæ, & longe antea cõtigit etiã idem caſus de anno. M.D.XXII. de menſe Iunio corã D. Ioan. Antonio de Triuultiis, in vna Barchinonẽ. parochialis ſancti Vincẽtij. & pro parte negatiua dicebatus prima facie, ꝙ non, ex eo quia regula requirit titulũ coloratum, & tamẽ quando titulus eſt nullus per ſentẽtiã iuris vel hominis, non dicitur coloratus, vt ſepe dictũ eſt in aliis quęſt. & Abb. tradit in c. cũ noſtris in fin. de conceſſ. præben. & ante ipſum Lap. allegat. 16. cum concord. vt ſcribit Fel. in c. in noſtra. in 16. corrella, de reſcript. ſed regula de vero valore exprimen. annullat retro ipſo iure titulum, propter decretum irritans in ea appoſitum. Ergo

poſſeſsio triennalis ſequens, nullius erit momenti, quia nuda eſt ſine titulo.

Præterea; quia decretum irritans, dato quòd nõ diſcolo ret titulum, negari tamẽ non poteſt diſcolorare poſſeſsio nem, vt dicit deciſ.2.de dolo & contu.in antiquiori.&eſt etiam deciſ.3.de reſtit.ſpol.in no.facit tex.in c.ſi eo tem pore.de elect.in 6.& in c.j & 2.vt lite pend.& capit. 2.de præb.eod.lib.cum vulg.ſed poſſeſsio diſcolorata nõ ſuffi cit ad dandum aliquod fundamentum iuris.igitur, &c.

Decretum irritans diſcolorauit poſſeſsionẽ

Prædictis tamẽ non obſtantibus, Rota tam corã.d. Triuultio, quàm coram me, in cauſis prædictis cõcluſit cõtra rium:& præcipuũ fundamentũ iſtius deciſionis fuit, quia iſte tex.non diſcolorat titulum, niſi in duobus caſibus iã ſæpius repetis.videlicet, quando quis obtinet beneficium per ſimoniam, vel beneficium vacans in curia: exceptio enim iſtorum duorum caſuum, firmat regulã in contrariũ in aliis caſibus nõ exceptuatis.& licet illi titulo ſubrepti tio, vigore cuius emanauit poſſeſsio triennalis, obſtet re gula de valore non exprimendo, tamen ille titulus ab iſta regula defenditur, quæ iũcta triennali poſseſsiõe in odiũ negligentis tribuit maius robur, & per hoc tollitur motiuũ de decreto irritanti.præſertim quia negari non poteſt poſſeſsorem triennalem potuiſſe facile excuſari ab obiectu dictę regulæ ex quodã errore iuris dubij, vel potius ex errore facti dubij, in quo de facili erratur, attẽta maxima difficultate probandi valorẽ, quam vſu quotidiano experimur. Adeo ꝙ tales errores in præſcribendo excuſant, ſecundum Abb.in c.de quarta.de præſcrip. & in ca. ad noſtrã de reb.eccle.non alienan.cum ſimilibus. Itaque cum iſte caſus non ſit de exceptis in regula, concludendum erit exceptioni iſtius regulæ locum eſſe.

QVAESTIO LII.

VARRO. an hæreticus defendatur iſta regula?

Q SOLVTIO. In vero hæretico non credẽte, regula non procedit. Nam ſi regula de annali, quæ ſolam & nudam detentionẽ ſine titulo defendit, hæreticũ nõ tuetur, vt ibi late diximus, quãto magis regula iſta ꝗ titulũ coloratum, & veram poſſeſsionem requirit, illũ defendere nõ debet, quæ quidẽ requiſita in hæretico cadere non poſſunt. vt in c.cum ſecundum.de hęr.lib.6.& tradit Bar.in l.imperator, in fin.ff.de iure fiſc. Abb.in c.vergentis.& c.fi.de hæret.& in rubrica de teſtam.in 2.colum. Et

Inquiſitor alienata per hæreticum reuocare poteſt. hoc adeò verum eſt, quòd ex cõtractu inito cum heretico non ſolũ dominiũ, ſed nullũ ius ei quæritur. Hinc eſt, q̃ alienata per hæreticũ poſſunt libere per inquiſitorẽ reuocari. arg. corũ, quę dicit Bar. in l. ſi debitor. ff. quę in fraudem cred. & tenet expreſſe Alberti. in tract. iuriſpat. lib. j. Carẽt enim tales omni auxilio & priuilegio iuris. ca. ſi aduerſus. de hęret. neque vt dixi, poſſunt dominium rerũ, neque poſseſsionem habere vt in c. quo iure. 8. diſtin. cum cõcor. vt ibi gl. faciunt ea quæ in alia quęſt. dixi de ſimoniaco, qui pro eo, quod teſtatur, vt hæretic⁹ excipitur ab iſta regula, à fortiori verus hęreticus excludi debet. Nam *Præſcriptio ſine poſſeſsione non procedit.* ſi poſseſsionẽ habere nõ poteſt, pręſcriptio ſine poſseſsione non procedit. vulg. ca. ſine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6. Et per conſequens non fruetur exceptione iſtius regulæ, que poſseſsoribus tantum tribuitur.

QVAESTIO LIII.

Poſſeſsio pacifica. QVAERO, quia textus requirit triennalem poſseſsionem pacificam, quę dicatur pacifica poſseſsio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. in cõſi. 78. col. penult. & fin. poſt lõgam diſcuſsionem concludit, illum dici pacificum poſseſſorem, cui nulla controuerſia iuris vel facti iudicalis, vel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes Doc. in clem. gratię. de reſcript. quorũ dicta in terminis iſtius regulę adducit, & ponderat Frãciſcus de ſancto Nazario de Ripa nũcupatus in repet. rub. de cauſ. poſ. & propr. in 10. col. nu. 39. Tamẽ q̃a materia eſt paululũ inuoluta, ſuper q̃ variarũt antiqui patres noſtri, neq; per Gemi. aut pręfatũ Modernũ eſt ſatis diſcuſsa, Ideo eã altius repetendam duxi. In primis igitur aduertendũ eſt, quod licet dicta Gemi. & aliorum Doct. in dictis locis communiter teneãtur, tamen prædictis aduerſantur, quæ dicũt Innoc. & Hoſtien. in ca. conſtitutus. el. 2. de appellat. & Archid. in cap. licet epiſcopus, de præb. lib. 6. vbi voluerunt, quòd pacific⁹ poſſeſſor dicitur ille q̃ percipit fruct⁹, licet illi moueatur lis ſuper titulo benęficij. Et hoc idem voluit deciſ. 3. in antiq. tit. de cauſ. poſ. & prop. & deciſ. 3. de præb. in no. & in quadã addit. mouentur per l. ſciendum. §. ſi fundum. ff. qui ſatiſdar. cog. & arg. l. intra. ff. de diuerſ. & tempor. præſcrip. ſatis enim eſt ſecũdũ eos, q̃ de facto quis poſsidet, licet ſuper iure lis moueatur. Sed quicquid ſit, hodie Rota tenet opin. Doctor. in d. clem. gratię. reiecta opin. Innoc. & Hoſtien-

Hoſtien.quam reprobat.Egid.deciſ.697.

Et ideo pro vera intelligẽtia iſtarum opin.iſtius regulæ & aliarum de pacifica poſſeſsione loquentium eſt notandum quòd magna eſt differentia inter poſſeſsionem pacificam,quæ requiritur in ca.licet canon.de elect lib.6.& eam de qua loquitur rex.in ca.de multa.de præbend.Nā quo ad ca.licet canon.ſufficit pro pacifica poſſeſsione habere excercitium curæ,quãuis nō poſſideatur maior pars bonorum,ſed illa pacifica poſseſsio nō requiritur, quod ſit continua ſed ſufficit ſi ſtatim non fuerit de iure vel de facto turbata,prout dicit Egid.in dicta deciſ.& cū myſterio,dixi ſtatim,quia ſi poſſeſſor ſtatim turbat⁹ nō fuiſſet, ſed per vnum,vel duos menſes duntaxat,ſine dicta moleſtia peſſediſset,proculdubio ille pacificus poſſeſsor diceretur, quo ad effectum d.cap.licet canon.hoc.dicit glo.notabilis in ca.commiſſa.in verb.pacificam.de elect.eodem lib.quam ita ibi Lapus,Archid. & Gemin.intelligunt.Et iſta,vt dixi,procędunt quo ad pœnam dictorum c.licet canon.& c.commiſſa. Sed quo ad c.de multa. ad effectum, vt quis primo beneficio curato per aſſecutionem ſecundi beneficij ipſo iure priuetur,requiritur quod aſſecutio ſecūdi non ſolū ſit pacifica,quo ad excercitiū curę tantum prout in dicto ca.licet.ſed etiam requiritur pacifica poſſeſsio reſpectu omnium fructuū,vel maioris partis eorū, vt dicunt communiter Doctores in dicto cap.de multa Et hoc idem requiritur,quo ad capitulum,cum in cunctis.§. cū verò.de elect.vt dicit gl.in ca. ſi tibi cōceſſo. de præb. lib.6.ſoquitur Rom.in conſ,334.& in conſi.345.colum. pen. Gemi.conſi.78.Et ita debet intelligi quod dicit Bal. in cap.eccleſia, in fin. de electio. qui voluit illū dici pacificè poſſidere, qui poſsidet ſpiritualia &temporalia,vel ſpiritualia tantum,vel maiorem partem.&tenet Domin. conſil.125.in ſecunda colum.in tertio dubio. Rationem differentiæ iſtorum caſuum ponit gloſ.in d.c.ſi tibi conceſſo quæ communiter approbatur,& in omibus iſtis caſibus ſecundum ſtylum hodiernum Rotæ,vt quis dicatur nō pacificus,ſufficit,ꝙ ei moueatur lis,vel moleſtia ſuper titulo beneficij,licet non turbetur poſſeſſio,Nam eo ipſo ꝙ mouetur lis ſuper beneficio,cēſetur mota etiam ſuper poſſeſsione,licet de ea nihi dicatur, vt ꝓbatur in c.vt lite pend.lib.6.& tradit Calde.in conſ.5.titu.de præbend.Et eſt adeò verū,quod ſi cōuentus ſuper titul, beneficij ſpo

Poſſeſſio pacifica qua requiratur

Lis mota ſuper beneficio.

hatur

Tranſlatio beneficij lite pendente.

liatur poſseſsione, ad reſtitututionem eius agere non poſſet, tanquam quòd pacificè poſsediſset, vt dicit quædam additio in deciſio. 3. de præbend. in nouis. Et ad hoc facit deciſio. 3. de reſtitu. ſpoliato. in antiq. Hinc eſt quòd lit. pendente ſuper titulo beneficij ſi fiat tranſlatio poſſeſſionis in alium etiam ex cauſa permutationis, vel aliàs, cõmittitur attẽtatum, vt dicitur in deciſio. 3. vt lit. pendẽ. in no. & eodem titul. deciſ. 3. in antiquis. Et hoc non alia ratione inductum eſt, niſi quia poſseſsio eſt pars beneficij & ſapit naturam eius, vt probat Cardi. Alexand. in ca. 1. 7. columna. numer. 28. 1. queſtion. 1

Commiſſio ſuper titulo beneficij tantum includit poſſeſſionẽ.

Petitoriũ habet in ventre poſſeſſorium.

Bene igitur infertur, ꝙ commiſsio ſuper titulo beneficij tãtũ includit poſſeſſionẽ, vt ꝓbatur in c. 1. de ſequæſt. poſ. & fruct. & in ca. pastoralis. de cauſ. poſſ. quia petitoriũ habet in ventre poſſeſsorium, ſicut mulier prægnans habet filium. vt in cap. cùm dilectus. de cau. poſ. Et ob eam cauſam voluerunt deciſiones noſtrę Rotæ, quod licet cauſa ſup petitorio tãtũ, & nõ ſuper poſseſsorio cõmittatur poſſunt tamẽ auditor, & partes vigore prædictæ cõmiſsionis petitoriũ ſuſpendere, & poſseſsorio agere, adeò, quòd tela ſuper petitorio tẽta, dicto iudicio poſſeſsorio ſeruiet abſq; noua obſeruatione terminorũ. Qualiter autẽ intelligãtur iſta, vide quę diſtinguẽdo dixi in notabilibus meis ſeu epilogo ſignaturæ iuſtitiæ poſito in fin. q. regulæ; de nõ iudicando iuxta formam ſupplicationis. Stat igitur cõcluſio, quod lis mota ſuper titulo beneficij tantũ, etiã poſſeſſionem litigioſam reddit, adeò quòd nõ dicatur pacificus poſſeſsor quo ad iſtam regulã. Et ita ſeruat Rota. Pro qua opin. vlterius facit; quia q̃do mouetur lis ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper quaſi dominio, vt in cap. ſi tibi abſenti. de pręb. lib. 6. Et tamẽ lis ſuper dominio, vel quaſi facit rẽ litigioſam, adeò, quòd quis non dicatur pacificè poſſidere. vt in c. 1. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. vel inutil. & Bart. in l. 2. & in authen. ibi poſita. C. de litigioſis.

Lis ſi mouetur ſuper titulo beneficij. ducitur, & catera.

Sed iſta non procedũt ecõtra. Nam ſi moueatur lis ſup poſseſſione, nõ redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſseſſionis vt declarat Ant. Abb. & alij in d. c. 1. & Miſis in verbo litigioſa res: & Philip. Franc. in c. 2. vt lit. penden. lib. 6. & Oldr. in conſilio. 199. & Calder. in d. conſil. 5.

Litigioſa proprietas

Nõ obſtant iura allegata in cõtrariũ in prædictis deciſ. Primo, tex. d. §. ſi fundus, quia verũ eſt, quòd poſseſſio ſiuè pacificè, ſiue non pacifica releuat ab onere ſatiſdandi, vt

ibi

ibi dicitur: quia lis non tollit commodum poſſeſſionis: vt in c.1. vt lit. pend. Sed quæna ſit pacifica poſſeſſio, ibi nõ cauetur. Nec tex. in d.l. ſi intra, probat aliquid: ita q̃ hæc diſceptatio ſolum conſiſtit in opinionibus prudentum, in qua quidem diſceptatione ſtylus Rotę modernæ contrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, vt ſępe videmus, & dixi aliquid ſuperius in illa. q. de cõmenda. Nec immeritò, quia ille ſtylus hodiernus, propter maiorem tẽporũ experientiã videtur magis in iure fundatus. Et ideo ſolet dici, quòd Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quę vident priora, & poſteriora. vnde illud dictũ vulgatũ emanauit, quòd quanto iuniores, tanto perſpicatiores. Et licet ita ſit, neſcio tamẽ quo facto cõtigit. quòd curia Romana in ſtylo quotannis mutando facilis redditur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, vt dicit Fely in cap. Rodulphus. in 15. col. verſ. vbi autem. de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario, in verbo. curia Romana. Et hanc opinionum Rotę varietatem non ſolum in hac quęſtione accidiſſe, ſed in plurib. aliis iuris articulis eueniſse legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare licebit.

Moderni.

Iunior quãto eſt, tanto perſpicatior.

Nam in primis videmus Rotam antiquis temporibus tenuiſse per ſententiam quę traſiuit in rem iudicatam litem finiri & tamen Rota moderna tenet litẽ nõ finiri, niſi poſt ſententiam executioni demãdatã, vt de hoc ſpecialius ſcripſi in regula de annali. & in quadã quæſtione iſti⁹ regulæ. Sic etiam vnione facta ex falſa cauſa Rota Moderna variauit ab antiqua, vt refert Milis quondam inſignis Auditor Rotæ, in verbo. vnio. Eodem modo quòd canonicatus in collegiata, cum prærogatiua regulæ non cadat ſub expectatiua in forma pauperũ iudicarũt domini modernis temporibus, vt refert D. Gulielmus iudicatum ſuo tempore fuiſse in quadam deciſione per rationem q̃ ibi ponit. & tamen antiqui domini tenuerunt ſemper contrarium. Sic enim natura ex varietate temporũ nouas deprperat ædere formas, vt dicitur in l. 2. C. de vet. iur. enuc. Et hoc non ſolum diuerſis ætatibus contigit, quòd facile eſt, ſed vno. & eodẽ tempore accediſse comperimus. Nã Rota antiqua ipſa eadem ſuo tẽpore in multis etiam variauit. & fecit iudicia cõtraria. Nam iudicant vno tempore, quòd lit. pend poſset apoſtolicus impetrans acceptare beneficium vacans per obitum litigantis. vt dicit Egid

Rota moderna in quibus opinionibus differat ab antiqua.

Natura depreperat ædere formas ex varietate temporum nouas.

Bellam.

ger:& idem dicit Lap.alleg.52.quam etiam ſtyli mutationem in vocabulis quoque experimur, vt Aulus Gellius notat & recenſet Modernus Alciat.in titu.de verb. ſign.pag.39.

Redeundo igitur ad propoſitum, Rota moderna hodie tenet, quòd pacificus poſſeſſor quod ad effectũ iſtius regulæ & cuiuſlibet alterius de pacifica poſſeſſione loquentis, dicitur ille, cui non mouetur cõtrouerſia iudicialis, vel extraiudicialis ſuper beneficio, iuxta dictum Pauli, Imolæ, Cardi.& aliorum in d. clem. gratiæ. quicquid tenuerint alij, tenet Car.conſil.28.in 3.colum.

QVAESTIO LIIII.

QVAERO, an per appellationem extraiudicialem intimatam poſſeſſori, poſtea deſertã, pacifica poſſeſſio triennalis iam, incœpta, interrupta fuerit? *Poſſeſſio pacifica triẽnalis.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo, quando appellatio extraiudicialis fuit interpoſita in principio poſſeſſionis triẽnalis, vel in medio ei9. Secundo modo poteſt intelligi, quãdo appellatio præceſſit, & eius deſertio, & poſt eius deſertionem incœpit poſſeſſio triennalis, & finita fuit.

Circa primum, videtur prima facie dicẽdum, per talem appellationem extraiudicialẽ, quæ vim citationis obtinet, vt in cap.1.de appell.libro ſexto.quæ poſt triennalẽ poſſeſsionem deſerta fuit, poſſeſſionem pacificam prius incœptam non interrumpi. Quia ſicut dictũ fuit, in regula de annali, per citationem nullam pacificam poſſeſſionẽ nõ interrumpi, ita neque per appellationẽ deſertam triennalis poſseſsio pacifica turbari debet: quia nõ præſtant impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt in c.non præſtat.de regul.iur.lib.6.Sed ſic eſt, ꝙ appellationis deſertio facit, quòd perinde ſit, ac ſi nũquã fuiſset appellatum. Et per cõſequens reddit appellationẽ penitus inutilẽ, adeò, quòd quis videtur reduci ad illum ſtatũ, in quo erat ante appellationẽ interpoſitam, vt dicit tex. in l.fin.§.illud.ibi, tãquam ſi ab initio fuerit minimè prouocatum, &c.C.de tempor.appellat.not.Ioan.And.& alij in cap.licet.de ſentent.excommuni.lib.6. Et tenet Rota in deciſio.prima.de appellat.in no.& deciſ.76.eod. titul. in antiquis. Igitur per eã poſseſsio pacifica nõ debet interrumpi, quia nullum & inutile æquiparãtur.capitulo ſecũdo.de tranſlat.prælato. Nam quando res deuenit ad caſum *Appellationis deſertio.*

ſum

ſum, à quo incipere non poſſet, actus factus nihil operatur. l. pluribus. ff. de verborum obligat. Qua igitur ratione, ſi appellatum non fuiſset, lis diceretur extincta, per tranſitum in rem iudicatam, eadem ratione, quãdo appellatio, quæ interpoſita fuit, poſtea deſeritur, lis omnino extingui debet, ac ſi nunquam fuiſset, & per conſequens, nulla exiſtente lite, pacifica poſseſsio non interrumpitur. Et iſta de plano procedunt, data appellationis deſertione, ſed, quod eſt fortius, etiam ſi appellatio extraiudicialis deſerta non fuerit, adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio, adeò, quòd titulus, vt lite pend. nõ habeat locum in tali appellatione, vt expreſse dicit deciſ. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. incip. ſciendum eſt quod capitulo, vt circa, alias eſt ſecundum numerum. 764. Et rationem aſsignat deciſio. 25. incipien. Item ſi reus & poſseſsor, &c. in titu. de reſcrip. in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud eſt. niſi quædã prouocatio ad cauſam, capitulo, cum ſit Romana. de appella. & ideo per eam non inducitur vera litis pendẽtia, ita dicit ibi deciſ. Et ob eam cauſam. neque appellatio propriè dici poteſt, vt dicit Abb. & Moder. in rubr. de app. neque habet vim citationis, adeò, quòd appellatus, vigore talis appellationis, non tenetur comparere, niſi aliter citetur, vt tenet Innocen. in cap. dilecti. de maior. & obed. in prima colum. & ſequũtur omnes. in d. cap. cum ſit Romana. poſt gloſ. ibi in verſ. nec ſolent.

Appellatio extraiudicialis.

Ex quibus infertur, quòd ſi talis appellatio nõ inducit à principio litis pendentiã, à fortiori & deſerta nõ pariet aliquod obſtaculum, & per conſequens triẽnalis poſſeſſio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut pertubata.

Præterea pro iſta opinione facit: quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat cauſam ad curiam, non tamẽ nocet poſſeſſori in poſſeſsione ſua, vt dicit Innocent. in d. c. dilecti. & ſequitur Præpoſitus Mediolanenſ. in c. bonæ. in 11. colum. verſi. ſextus eſt effectus. de appel. Si igitur poſſeſſioni non officit, nõ erit turbata pacifica poſſeſsio: quia diceretur officere poſſeſſori.

Prædictis tamen non obſtantib. cõtraria opin. eſt de iure verior, vt cõcluſit Rota die 30. Octobris M. D. XXXVI. in vna Hiſpalen. Cantoriæ. coram R. D. Raynaldo, pendẽte inter Ioan. Rodericum, poſſeſſorẽ triẽnalem, & Didacũ Vaſques. Ratio deciſionis fuit: quia de iure Canonico

&

& in beneficialibus illud erat certum,quòd per appellatio nem extraiudicialem à principio parti intimata,legitimè fiebat deuolutio cauſæ ad curiam,vt dictum fuit, & tenẽt deciſio.36.in titulo de appella.in antiquis.aliàs ſecũdum numerum,847, & deciſio,17.eodem tit.in no,& idem tenet Egid.deciſio.521.Et deſertio dictæ appellationis poſt ea ſuperueniens,non poteſt tollere deuolutionem ad curiam ſemel factam,per quam poſſeſſio appellati interrupta fuit:quia appellatio extraiudicialis, in cauſa beneficiali,non interponitur ſolum,vt per eam reparetur grauamẽ, ſed etiam principaliter,vt cauſa ad curiam deuoluatur,& hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti. Et ideo,licet reparatio grauaminis per deſertionem ceſſare videatur, non tamen ceſſat deuolutio, vt notabiliter declarat Egid. in deciſio. 520. & hoc idem latius declarat idem Egid.in deciſ.ſequenti,& deciſ.560. Si igitur cauſa eſt iam deuoluta, & aduerſarius per eam fuit ſuper beneficio ſuo ad curiam prouocatus, dici non poteſt,quin per hoc reddatur beneficium ſuum,ſuper quo appellat,effici non pacificum,ſed litigioſum, & per conſequens induci veram litis pendentiam, quæ poſſeſſionem pacificam interrumpit ne compleri poſſit, niſi tali lite finita.Et quod per huiuſmodi appellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia,tenet ad literam Egid.in deciſio.769.incipiente,licet per appellationem.

Non obſtat,quod deſertio facit,quòd cenſeatur non appellatum.vt in dictis deciſio.& in l.quoniam.C. de appel. Et ideo, deſerta appellatione, attentata non reuocantur: quia hoc non impedit,quo minus ſit lis, quæ in curia nunquam finitur,niſi per ſententiam, vt dicit deciſ.10.in tit. vt lite penden.in no.quæ ſecũdum numerum eſt.411.incipien.Item ſi lite pendẽte. Donec igitur non ſit pronunciatum ſuper diſertione,manet lis,& dimittitur via aperta vtriq; parti ad procedendum in cauſa,vt declarant Moder,in c.non ſolum.§.illa.col.3.de appell,lib.6.Nec obſtat deciſ.1.eod.tit.in contrarium allegata,quæ vult attentata poſt deſertionem non poſſe reuocari per appellantem: quia illud eſt verum per viam attentati, & ſic via priuilegiatiua,quæ fit ſummariè abſque litis conteſtatione,& ita procedit illa deciſio,Secus autem via ordinaria non priuilegiatiua,& ſic per viam iuſticiæ, Ita in terminis concor-

Lis finita quãdo dicatur.

Attenta post deſertionem.

dant iſtas deciſiones Philip. Francus poſt dicta Anton. & Imol. in c. ſæpe. in. 10. col. verſi. in glo. in verbo, rata, de appella. & Abb. & Præpoſ. in c. cum ſit. in. 7. notabili, eod. tit. Vel dicas, quòd ideo attentata non reuocantur deſerta appellatione, quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit deciſio, aliàs ſecus, vt not. glo. in d. c. non ſolum. Abb. & alij in c. dilecti. de maior. & obed.

Non obſtat etiam deciſ. 69. de appell. in antiq. quòd per appellationem extraiudicialem non inducatur litis pendentia: quia ad illam deciſionem reſpondetur multipliciter. Primo, quod illa deciſio intelligitur certo reſpectu, videlicet reſpectu collationis, vel poteſtatis conferendi, vel eligendi, de quibus loquitur clem. 1. & 2. vt lite pendente. Secus vero in materia beneficiali. Ita expreſſe declarat Imol. & latius Card. Alexan. in c. bonæ. in. 9. col. verſi. ſuccedit quæſtio. & columna decima, verſic. decimus eſt effectus, de appellat. poſt Ioan. And. in capitu. cum M. in verbo, innouata, de conſtit. vel illa conſtitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, vt concordetur Egidius in d. deciſione. 746. quia ſine intimatione non deuoluit. Vel illa deciſio procedit in materia profana, vel ſpirituali: ſecus autem in beneficialibus: quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet vim veræ citationis, & per conſequens arctat appellatum ſicut vera citatio, & deuoluit cauſam ſicut appellatio iudicialis, vt eſt text. in cap. primo. de appella. libro 6. quem textum ad hoc ponderat Præpoſ. in dicto capitulo, cum ſit Romana. colum. penul. in glo. ne ſoleut. Et in capitulo, bonæ. in ſeptima columna, in verſicul. fallit ſecundo, in vndecima column. verſicul. decimus eſt effectus, eodem tit. Et quod in tali appellatione intimatio, vel aliàs ſcientia requiratur, quo ad hoc vt dicatur citatio, probat idem Præpoſ. in dicto capitulo, bonæ. in octaua column. verſic. 12. & vltimo. per tex. in capitulo primo. de electio. lib. 6. Et ita limitatur dictum Innocen. & ſequacium in dicto capitulo, dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in dicto capitulo, cum ſit. volentium appellationem extraiudicialem non eſſe propriam appellationem, neque veram citationem arctatoriam. Nam, vt dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet vim veræ citationis, & deuoluit negotium ad curiam inuito appellante, & appel-

Litis pendentia.

lato, dũmodo fuerit intimata, vt latius declarat idem Præpoſit. quondam Rotæ auditor, & poſtea digniſſimus cardinalis, in d. c. bonæ. in. 9. colum. verſi. ſuccedit. & col. 11. verſ. 10. per c. 1. de elect. lib. 6. & eſt de hoc clara deciſio Rotæ 38. in no. Vel etiam dicas, quod appellatio extraiudicialis non inducit litis pendentiam reſpectu totius cauſæ, ſicut iudicialis, & ita intelligitur illa deciſio. Secus vero reſpectu illius grauaminis à quo appellatur, & ita procedit deciſio Egidij, & ſic declarat Præpoſ. in d. c. bonæ. in. 6. colũ. verſ. ſecundus effectus. poſt Abb. in c. cum nobis. de elect.

Minus obſtat quod iſta appellatio nõ noceat poſſeſſori, vt Inno. in c. dilecti. quia hoc eſt verum reſpectu malæ fidei, vel impedimenti, quo minus vti non poſſit iure ſuo. Ita intelligit illud dictum Inno. Card. Alex. in d. c. bonæ. 11. col. verſi. ſecundus effectus. Secus vero reſpectu iſtius regulæ, quæ cum ſit odioſa, debet ſtrictè intelligi.

Circa ſecũdum articulum iſtius q. videlicet an poſſidens per triẽnium poſt appellationem exraiudicialẽ intimatã, & iam deſertam poſſit iuuari exceptione iſtius regulæ?

SOVTIO. Iſtud dubium fuit hodie octaua Nouembris 1538. propoſitum per eundem Reueren. Dominum Raynaldum Petrutium in Rota, vbi diſputatum fuit. Tandem dominorum vota ſe in duas diuiſerunt partes. Nam quatuor dicebãt poſſeſſorem iuuari poſſe regula. Primo, quia quẽadmodum per ſentẽtiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, à qua nõ eſt appellatum, dicitur finiri & extingui lis, vt dicit glo. in cle. ſi. in verſ. poſtquam. vt lit. pend. Ita & lis dicitur finita, quãdo fuit appellatum, ſed appellatio eſt deſerta: quia per deſertiõem fingitur nunquam fuiſſe appellatum, & ſentẽtia tranſit in rem indicatam, vt dicit tex. in l. ſi. § illud. C. de tem. appel. & in cle. ſicut. & cle. ſi appellationem, de appellat. & iſto argumento vtitur Decius, qui hoc tenet in conſi. 34. de vltimis impreſsis, incipien. viſa inſtructione, &c. colum. 3. Et hoc in caſu iſto facilius videtur tenendum, quia idem appellatus eſt, qui poſt deſertionem appellationis poſſedit per triennium, & petit iuuari regula. Ex quo datur intelligi quod licet poſt deſertiõem appellatus poſsit contra appellãtem agere. vt deciſ. 39. de appell. in antiq. quaſi quod deſertio ſit inducta in odium appellantis, & non appellati. Tamen quando appellatus renũtiaret proſecutioni ſuæ, & ſic fauori ſuo, deſertio eſſet inducta quo ad vtroſque. Sed hic poſsidẽdo per triennium

Litem per ſentẽtiam finiri dupliciter cõſideratur.

nium poſt deſertionẽ animũ habuit ſic velle vti iſta reg. prout apparet. Ergo tacitè viſus fuit renuntiare proſecutioni, & ſic velle litẽ finiri per ſententiã. Alij quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrariũ, iſtis fundamẽtis: quia, vt dictum fuit in proxima quæſtione, per appellationem extraiudicialẽ legitimè intimatam inducta fuit litis pendentia, vt dicit Egid. deciſio. 749. Igitur dicitur per eam induci moleſtia & pertubatio, vt dicit deciſ. Thomæ Faſtoli, cauſa. 3, dubio 13. Et tamen conſtat illam litis pẽdentiam, vel moleſtiam iam ſemel cauſatam & inductam ac ad cui iam iam deuolutam, per deſertionem ſolam nõ tolli, quia iuxta ſtylũ Rotæ relatũ in deciſ. 10. vt lit. pend lis non finitur, nec tollitur niſi per ſententiam. Quod manifeſtè probatur, quia appellatus, non obſtãte deſertione, poteſt agere cõtra appellantẽ, & proſequi cauſam per audietiam cõtradictarum, ſine noua citatione, vt dicit deciſio. 39, tit. de appel. in antiq. & deciſ. 17. eo. tit. in no. Egid. deciſ. 521. & deciſ. 236. circa finem. & deciſ. 729. incip. ſi in cauſa. & in aliis pluribus deciſ. Ratio redditur per eundem Egid. in deciſ. 207, incipien. auditor. & in deciſ. 273. incip. defectus. Quia deſertio appellationis, videlicet, quod fingatur non eſſe appellatum, eſt inducta ſolum in odium appellantis, nõ autem appellati. Et hinc eſt, quòd auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis, ſi reperiat benè iudicatum & malè appellatum, & appellationẽ eſſe modo deſertam, poteſt pronũtiare benè proceſſum & malè appellatũ, & ſic primam ſententiã confirmare, & appellationem deſertã declarare: quia de omnibus iſtis cõſtat ſibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ deciſiones Egid, & idẽ tenet deciſ. 14. titu. de appel. in no. & Philippus Perufinus in capitulo, ex ratione. colum. 20. verſicu. circa tertium. de appellat. Apparet igitur ex iſtis, quòd poſt deſertionẽ adhuc durat iudicium, & per cõſequens lis. Et ideo durante lite, non poteſt aliquis dici pacificus ad effectum iſtius regulę. Hinc voluit Innoc. & alij cõmuniter in c. ex parte. el. 2. de reſcri. quòd ſi appellatus recipit appellationem, vel aliàs intereſt ſua, ne appellatio deſeratur, non poteſt appellãs illi renũtiare, niſi quatenus tẽdit in ſui fauorem. Neque etiã permittere, quod fatalia labãtur, quod eſt idem ſecundũ Ang. in rep. §. qui pronũtiauit. l. tale pactũ. ff. de pact. Et ſi appellans contrariũ fecerit, poteſt appellatus proſequi deſertionẽ, & à iudice appellationis cõdẽnationem

Appellatus, non obſt. &c.

Auditor datus ſuper cauſa appellationis.

Appellãs quãdo poteſt renunciare appellationi.

tionem expẽſarũ obtinere: ſecũdũ Ant. de Butr. & Imol. ibi. & ita dicit ibi Petr. de Anch. ſe obtinuiſſe in facto, & cõſuluiſſe Federicum de Senis. & idẽ tenet Saly. in l. eos. C. de appel. Et cũ iſtis cõcord. deciſ. 24. tit. de appellat. in nouis. incip. itẽ quòd auditor, &c. quæ dicit, q̃ auditor in cauſa appellationis, abſque alia noua cõmiſsione, poteſt de deſertione cognoſcere, & pronuntiare appellationem eſſe deſertam: vel cõfirmare, ſi voluerit, primam ſentẽtiã; & in expenſis appellantem cõdemnari facere, vt in c. ſua. de appellatio. & idem tenet Thomas Faſtolus cauſa. 3. dubio. 9. per tex. in dicto ca. ex parte. & eſt etiam de hoc deciſ. 36. de re iud. in antiq. Ex quibus omnib⁹ manifeſtè apparet, per ſolam deſertionem appellationis, nec litem ex ea motã extingui, nec iudicis appellationis iuriſdictionẽ finiri. Quod vlterius ſuaderi poteſt ex iis, quæ dixi in regula de annali. q. 44. vbi cõcluſit Rota in fortioribus terminis poſt ſentẽtiã, quæ tranſiuit in rẽ iudicatã, ante ei⁹ executionem, durare adhuc aliquas reliquias litis prioris, quæ pacificam poſſeſsionem impediunt ad effectum iuris regulæ, & ita ſæpius tentum fuiſſe, vt ibi latius ſcribo. *Auditor in cauſa appellationis.*

QVAESTIO LV.

QVAERO, an poſſeſſio deſinat eſſe pacifica, quo ad iſtã regulam ſi poſſeſſor triennalis confiteatur per literas ſuas ſe habuiſſe notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium? *Poſſeſsio pacifica quo ad regulam de triennali.*

SOLVTIO. Rota die 19. Martij, M.D.XXXV. in cauſa Legionen. beneficiorum coram domino Iacobo Simonetta tenuit, quòd non. quia per illam notitiam, ſiue ſcientiam citationis, nec poſſeſsio beneficij, neque fructus turbari videntur, quia lis turbatiuã pacificæ poſſeſsionis, non ita de facili inducitur, vt notat Bonifac. de Vitalinis, Rotæ auditor antiquus in cle. 1. & 2. col. vt lite penden. & facit deciſio Egidij 462. Et ita etiam tenuerunt Domini in vna Taraſconen. canonicatus corã R. D. Marco Antonio, de menſe Maio. M.D.XXX.VIII. Pro qua deciſione faciũt omnia illa fundamẽta quæ vnus ex dominis adducebat contra illam deciſionem factam, videlicet, quod ſola commiſsio cauſæ interrumpebat annalem & triẽnalem pacificam poſſeſsionem, quæ hic nõ repetam: quia latiſsimè dictũ fuit in regula de annali. in 48. & 49. quæſt, & dicetur etiam infra. q. ſequen. Nec obſtat deciſ. 408. incip. fuit dubitatum & quæſitum, &c. in no. & deciſ. 421. etiam in no. *Lis turbatiua.*

vbi diſponitur per commiſſionem ſpoliantis confitentis titulum aduerſarij ſpoliati probari titulum coloratũ ſpoliati ad effectum, vt ille reſtitui poſsit, de quo dixi ſuperius quæſt. 36. ſic videbatur hic dicendum. Nã ſi poſſeſſor triennalis confitetur ſe habere no itiam citationis decretæ contra eum ante completum triẽnium, ex hoc videtur probari interruptio poſſeſsionis triennalis.

Poſſeſſor triẽnalis.

Sed ad iſtas deciſiones reſpõdetur, quòd illæ procedũt ſpeciali fauore ſpoliati, pro quo multa ſpecialia in iure inducta ſunt in odiũ ſpoliãtis, vt ibi dicũt prædictę deciſiones: ſed iſta ratio ceſſat in caſu noſtro. Imò faciũt per cõtrariũ, ex quo regula iſta eſt fauorabilis poſſeſſoribus, & odioſa negligẽtibus, ſicut vſucapio triẽnalis, vt dicit Bar. in l. fin. in princ. ff. de eo per quem factum erit. non debet igitur talis cõfeſsio ſolius notitiæ citationis turbare poſſeſsionẽ, quia nõ cauetur iure, quòd ſola confeſsio ſciẽtię allegata per actorem negligentem arguat interruptionẽ pacificæ poſſeſsionis, ſi aliunde non appareat de vera lite, quæ per executionẽ citationis, vel productionem mãdati ipſius poſſeſſoris inducitur, & tunc meritò deſinet eſſe pacificus, quia titulus beneficij eſt affectus, vel etiã ſi poſſeſſio turbetur. Clarius igitur debet actor cõtra pacificum triẽnalem probare intentionem ſuam, & non per cõiecturas, ex quo actor præſumptiones contra ſe habet. Et ita in prędicta cauſa iudicauit d. Iacob. nunc cardinalis.

QVAESTIO LVI.

Poſſeſſor cõmittens cauſam.

QVAERO, nunquid poſſeſſor committens cauſam, & decernens citationẽ contra tertiũ ſuper beneficio quod poſſedit, quam citationem per decẽ annos executus non fuit, ſed ſemper beneficium prædictũ poſſedit, dicatur pacificus poſſeſſor ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Hodie ſeptima Februarij M.D.XXXVI. in vna Valentina parochialis coram Reuerend. D. Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, q ſic: ex eo, quia licet iſte poſſeſſor committendo cauſam videretur litem introducere, & beneficium litigioſum facere, illa lis nocet tantum in certis caſibus expreſſis, de quibus ſcripſi ſuperius in tracta. ſignaturæ. numero. 64. & dicã aliquid infrà. quæſtio. 61. & q. fin. In illis igitur tribus caſibus in dicto tracta. enarratis litis pendentia per ſolã commiſſionem, & decretum citationis in odium committentis cauſam introducta dicetur, licet citatio executa nõ

fuerit,

fuerit,ſecus verò quo ad effectū iſtius regulæ. Nā ex quo huic poſſeſſori,qui cauſam cōmiſit,nullus moleſtiā intulit,nō poteſt dici nō pacificus,quia nō fuit in aliquo per turbatus:neq; de iure,neq; de facto.Et lis dici nō poteſt inchoari,niſi per litis conteſtationem.vt in §. omnem.in authen.de litig.& notatur in cap.relatum.de offic. deleg. Et regula iſta quę loquitur de poſſeſsione pacifica pręſupponit nō eſſet litem,quam debemus de verā lite intelligere,quæ ex tribus perſonis conſtituitur,vulga.cap.forus. de verb.ſig-arg.l.1.ff.ſi ager.vectig.l.fi.C.de his,qui veniā ætatis.& ca.penul.de ſentent.excommunic.

Lis nō poteſt inchoari,niſi, &c.

Lis verā tribus perſon.conſtituitur.

Et pro iſta opin.adducebatur,ꝙ in caſu iſti⁹ quęſtionis poſſeſſor poſt decretam citationē nō executam poſſedit per decem alios annos,cuius quidem tēporis interuallū inducit titulum præſumptum, iuxta.l.ſi filius.C.de petit. hæredit.& dixi ſuperius in alia quæſtione.qui quidē præſumptus titulus quādam etiam litis abolitionem inducere videtur per ea quæ tradunt Doct.in cap.contingit.de dolo & contum.& c.illud.de præſumpt.pro quibus faciūt in propoſito verba hic in fine regulæ appoſita, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes,&c. vt latius dicam, infra quæſt.61.Et quia vera moleſtia conſiſtit, quādo vel pertubatio circa titulum,poſſeſsionem,vel fructus infertur,vt not.in clem.gratiæ.de reſcript.

Moleſtiā vera in quo conſiſtat.

Prędictis tamen non obſtantibus,communis opin.Dominorum in pluribus cauſis firmata ſe habuit in cōtrariū videlicet:quòd poſſeſsor per ſolam commiſsionem cauſæ & decretum tātum citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere,quòd interrumpit ſuam poſſeſsionem pacificam,adeò,quòd vti non poterit exceptione iſtius regulæ.Et ita in terminis tenuerunt Domini in vna Parmen.Archipreſbyteratus coram D.Nicolao de Spina de menſe Martio.M.D.XIX. vt refert domin. Gulielmus hic in quadam deciſione.Et hoc idem poſt dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota,coram R.P.D. Petro Vortio in vna Toletana, die.20.Nouēb.M.D.XXXII.Et ita eodem modo poſt longas informationes iudicauit Rota per tres ſententias in vna Conchen. præſtimoniorū contra quendā Ioan.de Morillas.in qua cauſa ego primā ſententiā protuli.Et idē in alia Giennen.canonicatus, coram domino Simonetta contra Rodericū Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius reſponſalis. Et

idē Rota tenuit in vna Valētina parochialis de Pego.coram.R.D.Io.Mehedano, & in pluribus aliis cauſis quas breuitatis cauſa omitto.Et fundamentum iſtarum deciſionum cōſiſtit in quatuor deciſionibus antiquis,quarū vna eſt in titulo,vt lit.pend.in nouis,deciſ.6.& deciſ.4.eo.tit. in antiq.Et eſt deciſio Egidij.380.& 545.quæ deciſiones cōcludunt, quòd per commiſſionem cum ſolo decreto citationis inducatur vera lis,quę operatur omnes effectus quo ad committentē cauſam,quos inducit lis executa citatione,per rationes,de quibus ibi per eos.Et illas deciſiones ſequuntur Felyn.in ca.ſuper literis.col.8.de reſcript. & Georg.Aſtenſ.in clem. ſæpe.in prin.col.6.de verb.ſig.

Lis vera ob decr. citationis inducatur

Non obſtat,ꝙ lis per ſecundā commiſsionē,& citationē nō dicatur introducta,niſi in tribus caſib⁹,quia hoc negari poteſt,imo quo ad committentem,qui ſibiipſi litem & moleſtiam intulit,dicitur omni caſu vera lis,& ſibi imputet,qui hanc viam elegit l. ſi mulier.ad Velleia.l.Imperatores.ff.de iure fiſci. Vnde ſicut reus habens notitiā citationis nōdū executæ veniret ad cauſam, diceretur introducta vera lis,quo ad ipſum, ita & cauſam committēs,& decernens citationē ex qua ſe habet pro moleſtato in beneficio debet induci lis,quo ad ipſum,cum correlatiuorū debeat eſſe par cōditio.l.ſi.ff.de acceptilationib.Nec obſtat ꝙ lis conſtat ex tribus perſonis,&c.quia illud procedit in iudicio,ſecus in lite,quæ poteſt cū iudice & actore tantum conſtitui,vt in dictis deciſionibus.Nec etia releuat ꝙ lis capit initium à litis conteſtatione,quia illud ex parte actoris nō procedit,qui titulum ſui beneficij per cōmiſsionem ſuam litigioſum efficit,& ſic viſus fuit principi cōfiteri ſe ab alio ſuper hoc moleſtari,& petit cauſam cōmitti,& ſic committēdo cauſam, ſibiipſi litem intulit, quæ durat durāte cōmiſsione,donec aliquo iuris fine terminetur, faciunt notata per Hoſtien.& Io.Andr.in.c. olim.de accuſationib.Et iſta deciſio Rotæ in prędictis cauſis facta,procedit etiā ſi reus.cōtra quē emanauit citatio ceſſit liti & cauſę coram notario,quia hoc nō obſtāte adhuc cauſam omittēs nō dicetur pacificus: q̨a lis ſemel ꝑ cōmiſsionem introducta non perimitur,niſi per ſentētiā executioni demandatam, vel per extinctionem papę, vt ſint deciſiones vulgatæ.Et ita in iſto caſu concluſit Rota die. 5. Iunij. M.D.XXXIX. in vna Bracharen. parochialis ſanctorum Fauſti & Cypriani, coram R.P. D. Marcello.

Lis durās durāte cōmiſsione.

epiſcopo

epiſcopo Marſicano pro Chriſtophoro Ferdinãdo,cõtra Aluarum Ferdinandi.qui prætendebat ſe eſſe triẽnalem pacificum, propter prædictam ceſsionem litis & cauſæ, vt latius in ſuis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO LVII.

QVAERO,an ab iſta regula actor deducere ex triennio poſſit tempus impedimenti bellorum, infra quod non potuit poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere? *Poſſeſſor triennalis*

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nõ,& tenuit Rota de menſe Ianuario.M.D.XXXII.coram R.P.D. Marcello,in vna Zamoren.quæ voluit nõ deduci tempora impedimẽti,ex,eo,ꝙ probatum fuerat bella de anno M.D.XXVII in vrbe fuiſſe.Nam illud nõ concludebat: propterea quia potuit poſſeſſor cõueniri,& in partibus coram ordinario citari,vbi impedimentum non erat,& ſic interrumpi poterat ibi triennalis poſſeſsio.Si igitur actor non fecit,ſibi imputandum eſt.Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum eſt, pro clariori intelligentia iſtius quæſtionis.quod impedimentum poteſt conſiderari multipliciter, & vario modo,& ideo in iſta quęſtione diſtinguendi ſunt plures caſus

Primus eſt quãdo bellũ eſt in vrbe,& non in loco beneficij,&tali caſu nõ excuſatur negligens.Et ita procedit decifio facta in dicta cauſa Zamoren. propter rationẽ in ea aſsignatã.Et quia huiuſmodi impedimentum venit ex facto impediti,quo caſu nõ excuſat,vt notat Rom.in conſ. 9.facit tex.in c.quia diuerſitatem.de conceſ. præbend.& ſequuntur Meder.in l.naturaliter.ff.de vſucap. *Impedimẽtum belli.*

Secundus caſus eſt,quando bellum viget in loco beneficij,in quo citari debet poſſeſsor ad effectũ interrumpendi poſſeſsionem,& iſto caſu communis eſt reſolutio,quod deducantur de medio tempora impedimenti bellorũ.qa interim præſcripto nõ currit, ſed dormit,adeò,quod finito bello,ſiue hoſtilitate,tempus ſequens cotinuatur cum præcedenti. vt not.Innocen.& Doct.in c.ex tranſmiſſa. & capitul.auditis. & in cap. de quarta.de præſcript.& eſt deciſ. Egid. Et idem eſt quando actor non potuit citare poſſeſsorem,ex eo , quia fuit detentus ab hoſtibus, nec potuit procuratorẽ cõſtituere.tali enim caſu præſcriptio triẽnalis non curreret contra eum, vt tradit Specu.tit.de in integ.reſt.§.j.ver.diximus. Et habetur in l.ſuccurritur.

ff.ex quib.cauſ.maior.facit glo. cũ per bellicam.34. q.2. quæ voluit, quòd clerico captiuo ab hoſtibus, & poſtea redeunti, eſt beneficium reſtituendum quantocunque tempore ſteterit detentus.glo.in.c.paſtoralis.7.q.j. Et idẽ dicitur de impedimento grauiſsimæ peſtis, quando aliquis non audet accedere ad citãdum poſſeſſorem, per ea quæ notant.in cap.ſi verò.de iureiur.& notat Abb.in cap.dilecti.de dolo & contum. Hinc noluit Henr.Boich.Doctor antiquus in c.quoniam.vt lit. non conteſt.quod vbi aër eſt infirmus & peſtifer, poteſt beneficiatus ſe abſentare à beneficio, nec debet procedi cõtra eum ad priuationem, ſed debet expectari quouſque ceſſet impedimẽtum: facit text.in clementina, ne in agro.§.ſane.de ſtatu monachorum.iuncta gloſ.in verbo, rationali. Et ita in genere reperitur iſte caſus deciſus in cõcilio Baſilien.tit.de pacificis poſſeſſoribus, à quo ſumpta fuit iſta regula, vt ſuperius in proœmio diximus, in quo quidẽ conſilio excipitur caſus hoſtilitatis, vel aliud legitimum impedimẽtum. Eſt bene verum: quod taliter impeditus debet de hoc proteſtari, & poſſeſſor.intimari facere, iuxta formam clem.cauſam. de elect. Tamẽ hoc intelligi debet in caſu.in quo poſsit fieri intimatio. Nam ſi eſſet actor incarceratus, vel vi detentus, excuſandus eſſet per nota.per Abb.in ca. cum.M. de conſtitu.& ca.j.quod metus cauſ.& not. Bal.in l.ſi repetendi.C.de condict.ob tur.cauſ.

Clericus captiuus ab hoſtibus.

Abſentatio ſeà beneficio.

Sed in caſu, in quo perſona impedita non fuiſſet, eſt dubium nunquid talis proteſtatio hodie ſit neceſſaria, quia licet in dicto conſilio ſtatuatur hoc eſſe neceſſariũ, tamẽ Romani Põtifices in ſuis regulis Cancellariæ hoc nõ receperunt, ſed potius viſi ſunt illud relinquere ſub diſpoſitione iuris communis.arg.l.commodiſsime. de liberis & poſthu. Et de iure cõmuni regulariter non eſt neceſſaria proteſtatio impedimẽti extraiudicialis, quia ſine ea excuſatur impeditus, licet poſsit aliquando de bene eſſe fieri & ad cautelã l.ſi cũ ipſe.ff.de excuſ.tu. c.ex inſinuatione. de appellationib.de quo Bar.in l.ſanatus.ff.de off.pręt.& c.plerũque.de reſcrip. vbi Abb. & Petrus de Anchar. in ca.cupientes.§.q ſi per viginti.de electio.libro ſexto.de qua quidem proteſtatione, nunquid neceſſaria ſit, latius in regula de annali, quæſt.75.& ſequen.dixi.

Impedimẽti proteſtatio.

Aduertendum tamẽ eſt vlterius, quod allegans impedimentum ad effectum, vt audiatur cõtra regulam, debet illud

Impedimẽtum allegans ad effectum.

lud probare, vt eſt deciſ.3. in ti.de iuriur.in antiquis.alias eſt nu.303.& hoc tenet Innocen.in cap.ex tranſmiſſa. in princ.de præſcrip. & eſt tex.in l.2. §.quod diximus. ff. ſi quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, deciſio prædicta dicit, quo dquãdo pręſumptio veri ſimilis eſt pro impedimento, ſufficit illud probare propoſito iuramẽto, alias autem plenè probari debet, ex quo agitur de pręiudicio tertij, vt tradit Felin.in c.ſi pro debilitate.col. penul.de offic.deleg. & Moder. Mediolanen. in ca.ſciſcitatus.in fin.de reſcrip.& in c.cum ſit Romana, in j col.de appel. Et iſta omnia de plano procedunt quando quis petit ſe admitti per viã reſtitutionis ad agẽdum contra regulam eũ excludentem. Vbi verò quis admittitur per viam gratiæ, ſecus eſt, vtputa quãdo quis petit prorogationem iſtius regulę forte ad annum. Nã licet in prorogatione dixerit ſe illã prorogationem petere propter impedimenta belli, non tamen aſtringitur ad probandũ illa. Ita hodie.18. Februarij, M.D.XXXVIII. fuit concluſũ per dominos in vna Toletana Abbatiæ ſancti Vincentij coram D.Ioan.Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratioſe cõceſsit prorogationẽ infra tempus regulæ, quam ſine aliqua cauſa nemini ſolet denegare, expreſſio eorum, quæ ſi tacita fuiſſent, nihilominus papa concederet, etiam ſi ſit falſa.non vitiat cõceſsionẽ: vt eſt deciſ. 350.incip.Nota quod illa.poſt Inno.in c.in noſtra.in fin. de reſcript.& in c.cum noſtris.de conceſ.prębẽd.Egid.deciſ.4.& deciſ.11. Et præſerim in dicto caſu, vbi ſi papa prorogationem nõ conceſsiſſet, poſſet actor agere cõtra poſſeſſorem, tum eſſet infra tempus trienij.

Impedimẽtum quomodo probari debeat.

Expreſsio eorũ &c.

QVAESTIO LVIII.

QVAERO, quid importani iſta verba poſita in text. videlicet, ſuper beneficiis ſic poſſeſsis nequeãt moleſtari? &c.

SOLVTIO, Omittendo illã diſputationẽ, de qua inter Doct.an prohibito moleſtiæ intelligitur de iudiciali, vel extraiudiciali, de qua late per Felyn. & Moder.in ca.cauſam.de reſcript.& in capitulo, in præſentia.de probatio. vbi latè Andr. Sicul. numero 13. inſiſtit, vt ego latius dixi poſt Moder.in c.ad noſtram.el j.de iureiur.qui quidem text. fuit mihi per R.P. Dominos meos auditores Rotę aſsignatus, in pũctis publicę diſputationis Auditoratus mei. die.7. Maij. M.D.XXIX. ſuper quo latiſsimam diſputationem

Super beneficiis. &c.

Moleſtia prohibitio.

Moleſtare poſſeſſoré.

diſputationem compoſui.

Ad propoſitũ redeũdo, dic quòd quo ad effectum iſtius regulę, ille dicitur moleſtare poſſeſſorẽ, qui de iure, vel de facto iudicialiter, vel extraiudicialiter, quouismodo inqetat eũ, etiam ſi verbaliter hoc agat, negando illũ habere titulum, vt tradit Iaſ. in l. ſi prius. in 5. & 6. col. ff. de oper. no. nunt. Et hoc intelligitur tã in petitorio, quàm pſſeſſorio, vt dicunt in terminis Modern. in tracta. beneficij. in 3. parte. q. 21. vbi late examinant iſtam regulã, & dixi ſuperius in alia. q. Et hoc in ratione cõſiſtit, quia papa hic mãdat non moleſtari. Et tamen hæc verba, non moleſtari, ſeu non inquietari, idem important de iure canonico, quòd ſilentium imponere, ſecũdum Bal. in l. 2. C. ne fil. pro patr. Et ſilentiũ imponere, nihil aliud eſt, quàm audientiã denegare. cap. 1. §. ſi quis autem, de pac. Conſtan. & l. j. §. quòd ait. ff. de aleat. per quæ iura dicit Bal. in d. ca. 2. quòd paria ſunt ſilentiũ perpetuum imponere, & audientiã perpetuò denegare. Et ſunt tãtæ potẽtiæ hæc verba, quòd ſentẽtia imponẽs perpetuũ ſilentiũ, vel audientiam denegans, eſt diffinitiua, & trahit ſecũ executionẽ ipſo facto, nullo medio interueniẽte, vt dicit Bal. in l. 1. §. fi. ff. ſi quis in ius vocа. non ierit. Innocen. & Ioan. Andr. in cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. facit text. in cap. dilecto, in fi. de præbẽd. & in cap. eccleſia. de cauſ. poſſeſ. Vnde ille qui prohibetur inquietari, videtur iuſſus perpetuò ſilere: ita q̃ nõ poterit audiri, ſi velit aliquid contra titulũ dicere, ſiue p̃ viam actionis vel in integrũ reſtitutionis, ſiue alterius cuiuſcũque proſecutionis, etiã per viam replicationis, vt Alexan. dicit in cõſil. 36. 1. volumi. Et tradit notabilius idem Alexand. in pulchro caſu in cõſil. 151. viſo themate. & conſ. 164. viſo proceſſu. in 2. volum. Et ſecundum hoc poteſt inferri quòd triennalis poſſeſſor eadẽ debet ſecuritate gaudere, qua gaudet præſcribẽs per 40. annos, p̃ ea quę Alex. ibi adducit. & reaſſumunt Moder. in trac. præſcrip. fol. 38. col. 1. quòd erit perpetuò notandum contra illos, qui dicunt triennalem poſſeſſionem præſcriptioni non ęquipollere. Et pro iſta opinione pondero illud verbum, nequeãt, poſitũ in tex. hic, per quod tollitur iuriſdictio, adeo quod acta ſententia iudicis, & inde ſequuta in contrarium nõ valent, vt dicit Bal. in l. cum dubium. col. fi. C. de legibus. & in l. cum leg. ff. de teſtament. idem dicit Bald. in d. §. ſi quis autem. Nam dicta verba, ex quo ſunt priuatiua, de

Silentium imponere quid ſit.

Poſſeſſor triẽnalis.

natura

natura ſui tollunt omnem potentiam, vt dicunt Archidia. & Ioan. Andr. in nouella. & in ca, cũ plures, de offic. deleg. lib. 6. Et adeo hoc eſt verum quòd dicit hic gloſſator in quinta col, verſic. & ex hoc conſului, quòd iſta verba, non moleſtari, adeò omne impedimentum tollũt, quòd poſſeſſori dant titulũ. Vt tenuit Rota in vna Portugal. de Velſada, in quo ita pronuntiauit Gaſpar auditor, vt hic ꝑ eũ. Tamen ego de hoc multum dubito, per ea quæ dicam hic in calce iſtius quæſtionis, Et quòd iſta verba, non moleſtari, abſolutè intelligantur de omni moleſtia, ſunt plura iura, in primis tex. in cap. ſecũdo. in fi. ibi, nõ eſſe moleſtandos. de præſcrip. lib. 6. & bonus tex. in l. fi. in verſic. nullam moleſtiam, vel inquietudi nem. C. de ſun. pat. lib. 11. & in cap. licet. in fi. de probat. & in cap. 1. de ſtatu. monac. & in l. Aurelius. in princip. & §. Gaio. ff. de lib. leg. facit etiam text. in cap. ex parte Adæ. de teſtib. & in cap. audita. de reſtit. ſpol. & in cap. dilectus, de ſimon. & in l. 1. C. de nũdi. Et iſta omnia procedunt, quãdo ſubiecta materia & generalitas verborum hoc innuunt: quia tunc clarum eſt verbum, moleſtia, de omni perturbatione debere intelligi, vt dicũt notabiliter Moderni Mediolanen. in c. ſciſcitatus, in 4. notab. per illũ tex. de reſcrip. & eſt notabilis deciſio Rotæ, 18. in titulo de reſtit. ſpol. in nouis, quam plures ſequũtur vt ibi dixi. Et eam nouiſſime ſequuti ſunt domini mei in vna Bracharen. parochialis Sanctorum Fauſti & Cypriani, coram reuerend. D. Ioan. Paulo, de menſe Iunio. M. D. XXXVIII. Cum igitur in iſta regula ſint verba prægnantia, concludendum eſt, intelligi debere hoc verbum, moleſtia, generaliter de omni inquietatione.

Non moleſtari.

Et iſta declaratio facit ad plures quæſtion. examinãdas inferius. Et verba huiuſmodi, nõ moleſtari, reſpiciũt litẽ antiq̃. Hoc enim colligitur ex verbis regulæ Calixti, quæ habebat alia verba, quæ nõ ſunt hodie in modernis regulis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiuſmodi, ſi diſpoſitioni apoſtolicę ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, reſeruata fuerint, ſe non intruſerint, &c. in regula Calixti ſequebãtur iſta verba, Et cauſę ſuper ipſis beneficiis, ab anno proximè trãſacto, ꝑſecutæ nõ fuerint, ſuꝑ beneficiis taliter poſſeſſis nequeãt moleſtari, &c. Ita quòd illa moleſtia reſpicit litem præteritam, quam ſi nõ ꝓſequebatur, prohibetur moleſtari. Poſſunt etiam reſpicere futuras impetrationes, cum etiam il

lud

lud moleſtia appelletur. Nam impetrando contra aliquẽ poſſeſſorem triennalem, dicitur moleſtari, vt in l.fina. C. ne lite.penden. & in l.ſi quis maior, vbi latiſſimè repeten. C.de tranſactio. Et licet verbum, moleſtia, largo modo capiat omnẽ moleſtiam, etiã in poſſeſſorio: illud tamen non procedit quo ad iſtam regulam, quæ non habet locũ quãdo agitur poſſeſſorio, vt ſuperius in alia quæſtione eſt dictum: ſed procedit tantum in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere poſſeſſorem moleſtari. Eſt etiã aduertendum, quòd moleſtia iſta intelligitur, reſpectu actoris impetrantis, ſecundũ glo. notabilem in c.cum olim. de cauſ.poſſ.& propr.not.Bald.in c.ex cõqueſtione. de reſtit. ſpol. Secus verò eſt reſpectu ordinarij, cui non obſtat iſta regula, nec illi ſilẽtium imponitur. Nam poteſt ordinarius etiam poſt triennalem poſſeſſionem, amouere poſſeſſorem ſine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obſtat regula: vt in terminis dicit Felyn. in cap. ſicut. in 16. col. de re iudic. & in c.licet Heli. de ſimo. & in cap. illud. de præſumpt. poſt. Abb. in cap. dilecto. de præbend.

Moleſtia, verbum, de qua moleſtia intellig. &c.

Ex quibus omnibus facio iſtam cõcluſionem quòd licet verbũ moleſtia, generaliter de omni moleſtia intelligatur vt dictũ eſt, tamen in iſta regula non intelligitur generaliter, ſed reſpectu tituli tantũ. Sed ſuper poſſeſſorio triẽnalis poſſeſſor moleſtari poterit, vt dictũ eſt ſuperi⁹.q.11.

Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur.

In contrarium tamen quòd moleſtiæ prohibitio in dubio intelligatur de poſſeſſione tantũ, & non in petitorio, videtur text. in c.licet cauſam. de probat. Sed ad illũ tex. poteſt reſpõderi, quòd ibi fuerat actum poſſeſſorio retinẽdæ: propterea illa verba impoſitionis ſilẽtij, & moleſtię, poſſeſſorium tantum reſpiciunt, q̃a ſententia refertur ad id quod eſt petitum, vt in l.ſi quis.ff.ad exiben. & ibi glo. & Bart. & in l.ſi vt ꝓponis.la 1.C. quomodo & quando iud. Sed extra illum caſum, ſilentij impoſitio reſpicit poſſeſſorium & petitorium. vt probatur in ca. dilecto. in fi. de præbend. & in c.eccleſia. de cauſ.poſſ. & proprie. & in cap. 1. in fi. de rõceſ. præbend. lib 6. & ſecundum hoc poſſet defendi dictum Gloſſatoris hic, ꝙ iſta verba, nequeant moleſtari. ſi vtrumque comprehendunt, poſſeſſori triennali titulum dare videtur. Ex quo infertur, quòd trennalis poſſeſſor. etiam contra ordinarium ſe defendere poſſet.

Tamen iſtis non obſtantibus cõtraria opinio eſt verior, videlicet quòd iſta regula ſecundũ interpretationem Ro-

tæ,

ſæ,non dat titulum,ſed tãtum exceptionem,& ideo ordinarius nõ prohibetur cõtra triẽnalẽ de titulo inquirere. Ita tenent Felyn.& communiter Moder.in d.cap.ſicut.& in aliis locis ſuperi⁹ allegatis.Et quòd iſta opin.ſit vera, videlicet,quod iſta regula non det niſi tantũ exceptionẽ, probo manifeſta ratione:quia dicta verba nequeãt moleſtari,&c.hic poſita,ſunt prohibitiua,ex quib.reſultat vnũ dictum vbique approbatũ,quòd quãdo lex aliquid vetat ad commodum illius,cui fieri aliquid vetatur,tũc ex illa lege non competit illi in fauorem,cuius prohibitio facta fuit,niſi ſola exceptio,iſta eſt doctri. Barto. communiter approbata in l.1.in 2.colum.verſic.quandoque lex vetat &c.nume.5.ff.de condict.ex leg.& in l.1.ff. ad Macedo. & in l.1.ff.ad Velleia.Sed in caſu noſtro,prohibitio moleſtiæ,per iſtam regulam in fauorem triennalis poſſeſſoris inducta fuit,ergo illi tantum competet exceptio & non actio,& ſic non acquiritur illi per iſtam regulam titulus. quia ſi titulus acquireretur,agere poſſet,cuius cõtrarium ex ſuperius dictis probatur. *Lex vetãs ad commodum.*

Concludo igitur,regulam iſtam tantum exceptionem producere,quæ non impedit ordinarium inquirentẽ. Itẽ quòd illa prohibitio ſolum operatur,quã do triẽnalis poſſeſſor ſuper titulo moleſtatur,nõ autem ſuper poſſeſsione,per ea quæ ſuperius diximus in quæſt.11.Ex quibus inſertur,quòd iſta verba,nequeant moleſtari,hic poſita, attenta ſubiecta materia iſtius regulæ non concernent poſſeſſorium,prout in dict.c.dilecto.cum aliis ſuperius allegatis,ſed petitorium.quod nor. *Exceptio non producit iſta regula.*

QVAESTIO LIX.

QVAERO,an poſſeſsio capta per amicũ ſine mãdato,cũ titulo colorato,poſsit inde ad duos annos p dominum ratificari.Itáque poſt ratificationem,dominus poſsidens vlterius per annum,efficiatur triennalis in præiudicium medij impetrantis à papa? *Poſſeſſ.capta per amicum.*

SOLVTIO.Hodie.14.Decembr.M.D.XXXVII.in vna Regien.canonicatus & præbendæ, coram R.D. Raynaldo, fuit per maiorem partem dominorum concluſum, quòd non:quia ratificato tali caſu non poteſt fieri præiudicium tertij,niſi ratificantis, vt tradunt Docto.poſt gloſ.in cap. ratihabitionem.& cap.ratum.de reg.iur. lib.6.& Iaſ. in l. filio,quem pater.colum.1.de libe.& poſth.cum ſexcentis concord.congeſtis per Decium in l.ſemper qui non prohibet.

hibet.colum. ſi.ff.de regul. iur.Et ideo poſſeſsio incipiet die ratificationis.& ſic ex nunc,non autem ex tunc. præſertim,quia tempore quò amicus accepit poſſeſsionem, dominus nō habebat animum poſsidendi,& poſſeſsio capi non poteſt ſine animo & corpore. Et per hoc poteſt decidi alia quęſt.quę pendet modo de menſe Maio, M.D. XXXVIII.in vna Salamantina cappellaniæ,corā R.D.Ioāne Mohedano.in qua quidam Petrus Sarmiento commiſit cauſam cōtra Ferdinandum Alphonſi,poſſeſſorem, & quidam aſſertus procurator dicti Petri obtinuit decretū citationis,quæ executa fuit contra d. Ferdinandum.poſt cuius executionē d.Ferdinandus triennio poſſedit, deinde poſt triennium d.Petrus Sarmiento ratum habēs quicquid factum fuit per aſſertum procuratorem ſuum,proſequitur cauſam cōtra dictum Ferdinandum poſſeſsorem, qui excipit de iſta regula,fuit dubitàtum quid iuris? Tandem domini reſoluerūt locū eſſe regulæ per ſupradicta, & per fundamenta, quæ ſcripſi ſuper regula de annali, quæſt.49. vbi fuit deciſus idē caſus in vna Tuden.coram R.D.Ioan.Clerici,vt ibi dixi.

QVAESTIO LX.

Poſſeſſor trien.cum titulo colorato.

QVAERO,an poſſeſſor triennalis,cum titulo tantū colorato,poſsit agere poſt trienninm,contra habētem verum titulum, ad recuperationem aliquorum fructuum perceptorum?

SOLVTIO.Dicendum videtur quòd non:quia licet triēnalis poſſeſſor,cum titulo colorato fructus legtimè retinere poſsit,& agentem exceptione iſtius regulæ repellere:non tamen agere poterit:quia iſta regula non defendit niſi poſſeſſorem,& ad hoc concedit tantum exceptionem:ſed in petitorio nihil tribuit,vt ſuperius.q.58.probaui.per doctr.Bart.in l.1.numer.5.ff. de condi.ex lege. Itaque ſi triennalis poſſeſſor,ſub prætextu ſuæ poſſeſsionis triennalis contra habētem verum titulum agere vellet,& ille ſe ex titulo vero defenderet, certè ſuccumberet:quia oportet eum de titulo meliori docere, quam ſola poſſeſsio triennalis producere non poteſt:quia vt Fely.& alij tam in c.illud.de præſump.quàm in c.ſicut. col. 16.de re iud.& in cap.licet de ſimo.dicunt regulam iſtam neminem in petitorio iuuare,ſed tantum exceptionem producere.

Iuuare aliquem in petitorio.

Poſſet tamen vnus caſus conſiderari,in quo licet triē-

nalis

nalis poſſeſſor eſſet, actor poſſet priuilegio iſtius regulæ vti per viam replicationis, vt quando contra vſurpatorem & ſine alquo titulo intruſum, & vſurpatorem alicuius par tis fructuum ageret. Nam propterea, quòd triennalis poſſeſſor omnes fructus ſuos non poſſideat, non deſinit eſſe pacificus: quia ſufficit eum maiorem partem poſſediſſe, iuxta not. in c. commiſſa. de elect. lib. 6. & in ca. de multa, per Abb. & alios, de præbend. vt latiſſimè dixi ſuperius in alia q. Si igitur triēnalis poſſeſſor contra illum intruſum ſine titulo ad illos fructus ageret, & intruſus de non legitimo & ſufficienti titulo triennalis poſſeſſoris exciperet, (nam coloratus titulus non eſt ſufficiens, neque ad agendum ſatis firmus) poſſet hoc caſu, vt opinor, triennalis replicare, titulum illum coloratum, cum triennali poſſeſſione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vſurpatore nullum titulum habenti, ſufficere: quod non ſufficeret, ſi triennalis cum intruſo habenti bonum titulum con curreret: quia tunc oporteret de veritate tituli, ad effectū canonizationis diſcutere, & ſtante bono titulo alterius, coloratus titulus triennalis poſſeſſoris canonizari non poſſet. Imo ſi alius titulus non eſſet, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in iſto caſu ſufficiat, quo ad iudicationem fructuum ipſi triennali faciendam. *Poſſeſſor pacificus.*

QVAESTIO LXI.

QVAERO, quomodo intelligãtur vltima verba iſtius reg. videlicet, antiquas lites penitus extinguentes?

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt multum neceſſaria ad iſtam regulam, & pendet modo in Rota coram me, in cauſa Conchen. præſtimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garſiam de Villareal. Sed intellectus verborum eius eſt valde difficilis. Nam dom. Iacobus Simonetta, auditor om nium antiquior, & forte etiam curioſior, dixit ſe pluries audiuiſſe à maioribus ſuis, qui hoc idem à prædeceſſoribus ſuis etiam habuerant, iſta verba nūquam intellecta fuiſſe, quinimo ſæpius interrogaſſe Reueren. d. Laurentium Car dinalem Sanctorum Quatuor, vtrum certe longo vſu & doctrina ſingulariſſimum, qui ſæpe eiuſmodi regularum editionibus interfuit, & reſpondiſſe, ſe ignorare quid illa verba præ ſe ferrent, ſed ea prout à maiorrbus quaſi per manus recepit, ita prout iacent deſcribi permiſit. Et Gloſſator hic etiam dicit ſe ſuper intellectu iſtorum verborum

interrogaſſe doctos & practicos curiales, & præſertim Nicolaum de Caſtello tunc aduocatum,& Antonium de Eugubio practicum & antiquũ cauſarum procuratorem, qui ſibi dixerunt illa verba non intelligere, nec putabant vnquam intellecta ab eiuſdem compoſitoribus fuiſſe Itaque dici poteſt,hoc dubium eſſe veluti illud Gordij vinculum tota Aſia celebratiſſimum,tot etiam ſeculis inextricabile. Quod qui ſoluiſſet (vt erat apud incolas frequens opinio ex oraculi voce) tota Aſia potiri debebat , vt author eſt Arrianus & Q.Curtius rerum geſtar.Alexand,lib.3.verũ quia nihil in rerum natura eſt ita difficile,quod non labor aſsiduus & induſtria conficiat.decreui pro tenui facultate mea in hoc tam ancipiti & difficili paſſu neruos intendere,non quod me ſperem aliquid aſſequi.quod non prius & melius maiores noſtri cogitauerint,ſed quod ſatis eſt,mihi conſuluiſſe arbitrabor,ſi rem ipſam explicem clarius,& diſſeram copioſius, quàm per alium hactenus factum fuerit.Nam,vt opinor,iſta verba,Antiquas lites &c. ſeptem, vel octo intellectus,ſeu interpretatiões recipere poſſunt, quorum aliquos gloſſator hic confuſe & inuolute enarrat, Ex quibus omnibus duos tãtum Rota approbauit.Et ideo vt omnes ſuo ordine diſcutiantur,rem aggrdior.

Nihil in rerum natura eſt ita difficile, quod &c.

Antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguẽtes, &c.

Primus igitur intellectus iſtorum verborum fuit, ꝙ iſta verba de litibus motis contra poſſeſsorem, ante poſſeſſionem triennalem intelligantur Nam ſi poſt illam litem poſſeſſor abſq; aliqua moleſtia triennio pacifice poſſedit,illa trẽnalis poſſeſsio ſequens lites illas anteriores extinguit, Sed aduertendum , quòd iſte intellectus non videtur verus,non ſolum quia contra illum intellectum Rota bis iudicauit,vt refert hic Gloſſator,ſed quia aliis motiuis & rationibus ſubſiſtere non poteſt.

In primis quia ſtante iſto intellectu,ſequeretur hoc inconueniens , quòd regula iſta ius quæſitum lite pendente tolleret:quod tamen ipſe idem ſummus pontifex,iſtius regulæ conditor,hoc ſuperius per aliam ſuam regulam prohibuerat.Debent ergo verba generalia iſtius regulæ taliter interpretari,vt quoad fieri poſſit,iuri cõmuni cõueniãt vt in c. cauſam,de reſcrip.Et in dubio, talis debet præſumi papæ illius conditoris mens & intẽtio,qualis eſt iuris, vt videlicet nemini præiudicium nec iniuriam faciat , vt tradunt Bal,Alex.& Iaſ.in l.de facto,ff.de vul,& pup. poſt

Inno

Inno.in c.quoniam.vt lite non conteſt. Non enim inde in iuriæ oriri debent, vnde iura naſcuntur, vt dicitur in c.qua liter.de accuſat.& in l.meminerint.C.vnde vi. Quod autem ex tali intellectu, ſiue interpretatione regulæ ius quæſitum tollatur, exemplo probatur. Nam ponamus me impetraſſe beneficium ex iuſto titulo, ex quo mihi ius verum, reale, & indubitabile competit, vigore cuius Titium poſſeſsorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certe attento prædicto intellectu, ab iſto bono & vero iure meo excludor, ſi per triennium prædictam litem non proſequutus fuero, & Titium poſt litem per me motam triennio poſſidere permiſero. Quod quãtum in beneficialibus prohibeatur, nemo non intelligit, cum ſatis notum ſit in beneficialibus quem à ſuo bono iure, ſolo temporis curſu excludi non debere.c.1.&.2.de reg.iu.lib.6. & c.ex frequentibus, de inſtit, tradit Bar.in l.ſolent.§.fi.col.fi.de offi.proconſ.quod Rota tenuit in duabus cauſis, vt refero in regula De non tollen.ius quæſit.q.5.numero 13.

Excludi ſolo tempo ris curſu.

Præterea ex prædicto intellectu ſequitur aliud abſurdũ, quòd impetranti, forte legitimè impedito infra triẽnium litem proſequi, tollitur ius quæſitum ſine cauſa, contra dictam regulam, & l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco pub.& c.ſatis peruerſum. 56. diſtin. Item ſequitur etiam aliud inconueniens, quòd is, qui nullum ius habet, triennali poſſeſsione bonum ius habentem excludet. Itaque hoc caſu melioris conditionis erit iniquus poſſeſsor, quàm bonum ius habens, contra tex.in c.eum qui.de præben.lib.6. qui quanto diuturnior eius poſſeſsio probatur, tanto grauius puniri deberet, per rationem tex.in c.fin.de præſcrip. Cui etiam intellectui refragatur deciſio Rotæ tam diuturno patrum vſu & conſenſu comprobata in tit.vt lite pend.in no.deciſ.10. quæ diſponit litem ſemel inceptam, nunquam in Rota, niſi per ſentẽtiam finiri. Ex qua ſequitur, ꝙ lite pendente poſſidens pacificus poſſeſſor dici nõ poteſt, & per cõſequens vti priuilegio iſtius regulæ nõ poterit. Reiecto igitur iſto intellectu alius perquirendus eſt.

Secundus igitur intellectus regulæ eſt, quòd illa verba, antiquas lites &c. intelligãtur de litibus motis cõtra triennalem poſſeſſorem poſt triẽninm, antequam regula ederetur, quæ poſtea edita regula caſſantur. Iſte intellectus fundatur ex ſerie verborum regulæ, inquantũ ſuperius dixit, Super beneficiis taliter poſſeſſis &c.& paulò poſt, impe

Antiqua lites.

trationes de beneficiis ſic poſſeſſis,&c.deinde ſubdit vlti mo loco,lites ſup illis motas penitus extiguẽtes,Ex quo ergo ſuperi⁹ regula ſemper loquuta eſt de beneficiis triẽ nio poſſeſſis,& poſtea dicit lites ſuper illis, debere intel gi ſuper illis ſic triẽnio poſſeſſis,vt iſta relatio cum eadẽ qualitate fieri cenſeatur,iuxta doctr.Bar.in l.Iulianus.in princip.ff.de hęred.inſtit,& Bal.in l.fi.C.de impub. & aliis ſubſt.reg.enim intẽdit pacificos poſſeſſores triẽnales tã per exceptionem reſpectu futuri tẽporis,quàm per ex tinctionem litis,reſpectu præteriti tueri ac defendere,

Iſte intellectus fuit antiquorũ aduocatorũ, cui magis adhærere videbãtur verba regulæ Calixti,quàm iſtius re gulæ,vt dixi in præfatione iſtius regulæ.Et iſtum intelle ctum.vltra Gloſſatorem hic,reperio plures Doctores,diuerſis temporibus,in variis cauſis tenuiſſe.Nam Anto.de Capharellis,& Ludouicus de Interamne egregij aduocati,in cauſa Salzburgen.præbendæ,iſtum intellectum ſunt ſequuti.Et idem Antonius eundem intellectum tenuit in cauſa Maclouien.eccleſiæ de Sancto Iuuato,quem in alia cauſa Ioachimus de Narnia eſt imitatus.

Sed iſte intellectus reprehẽditur ex parte Garſiæ,in dicta Cauſa Conchen.nunc pendente corã me,quòd nõ ſit verus,ex eo,qa ſi regula intelligatur de litibus poſt triẽnalem pacificam poſſeſſionem motis,fruſtrà ponerentur illa verba,Antiquas lites,&c.quæ præſupponunt lites ante triennalem eſſe motas,non poſt triennalem.Nã ſi papa de illis intellexiſſet,dixiſſet lites poſt triennalẽ poſſeſſionem motas,& nõ dixiſſet,antiquas liteſ penitus extinguentes.Verum quia illud videbatur ſuperfluum,omiſit, quia poſt triennalem poſſeſſionem,non oportet extinguere lites,cum hoc ipſum ſit priuilegium ipſius triennalis poſſeſſionis,lites extinguere,& ſilentiũ perpetuũ imponere,vt patet ex illis verbis,nequeãt moleſtari,quòd idem ſignificant,vt dixi ſuperius in quæſtione.58.Nam ſi poſt triennium completum regula permitteret moleſtari,non bene quadraret prohibitio quæ locum habet ipſo eodẽ momento,quo finitur triennium.Moleſtia igitur & lis debet præſupponi ante triennium,quę poſt trienniũ prohibetur etiam in futurũ,& lis præterita extinguitur.Ex tũc bene quadrãt verba regulæ,antiquas lites penitus extinguentes.Et ideo ad alium intellectum veniamus.

Tertius intellectus iſtorũ verborum colligitur ex regu

la

la Hadriani, licet extincta per eius obitũ. vt videlicet iſta verba intelligãtur de litibus motis, per prædeceſſores cõtra alios poſſeſſores, vel per alios cõtra ipſos: ſecus ſi ipſi triẽnales poſſeſſores litem mouiſſent ſuper beneficio cõtra alios, & ſic feciſſent ſibi beneficiũ litigioſum. Nam licet poſtea poſſederint dictum beneficium per triennium, regula ipſis, qui litem mouerant, non ſuffragatur. Iſte intellectus ſumitur ex verbis dictæ regulæ Hadriani, poteſt tamẽ ſumi argum. ex lege reuocata, vel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. 1. ff. de cõiungen. cum emancip. lib. & in l. fina. ff. de falſ. Nam nõ eſt nouum, quòd leges poſteriores per antiquas etiã reuocatas declarentur, vulg. l. nõ eſt nouũ, & l. nã & poſteriores cum ex actu nullo volũtas & mens diſponentis colligatur & declaretur, vulg. l. fi. ff. de reb. eo. Pro iſto intellectu videtur dictũ Nicolai Milis antiqui auditoris in verbo, lite pendente, quo ad litigãtẽ, &c. vbi tenet, ꝙ lis inter alios non facit beneficium litigioſum quo ad tertium, qui nõ eſt in lite, vt ibi optimè probat, & dixi ſuperius in alia. q. i. Sed iſte intellectus nõ videtur poſſe ſubſiſtere, ex eo, ꝗa iſta regula generaliter lites motas extinguit: debet ergo de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipſos prædeceſſores contra alios, quàm de motis per ipſos triennales poſſeſſores: abſurdum enim eſt diſtinguere, vbi lex non diſtinguit. capit. ſolitæ. de maior. & obed. cũ vulg. Et licet maior ratio ſit in poſſeſſore triẽnali mouente litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit. in conſil. 330. in 1. colum. illa tamen differẽtia eſt per plus & minus, quòd non facit rem ipſam in ſubſtantia differre, vt in l. fi. ff. de fundo inſtru. not. Bar. in l. 1. ff. de act. & oblig. lex enim generalis comprehendit vtrunque caſum licet maior ratio militet in vno caſu, quàm in alio, vt eſt tex. iuncta gl. in l. vnica. in verbo, ſponſam. C. de rap. virg. facit. cle. 1. cum gl. de reſcrip. Et ſolet ad hoc allegari notabilis tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. & per hoc videtur reſponſum ad motiua ſuperius facta.

Leges poſteriores per antiq. reuocatas declarã- tur.

Lex generalis comprehendẽs vtrũque caſum.

Non obſtat regula Hadriani ponderata ſuperius: quia ſi illa rectè ponderetur, potius probat oppoſitum: quia illa verba, vel per eos motas, poſita in dicta regula, inferunt manifeſtè, quòd ſiue lites fuerint motæ per prædeceſſores contra poſſeſſores triennales, ſiue per eoſdem poſſeſſores contra alios, quòd huiuſmodi lites extinguantur.

tur,& ſic verba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obſtat regula de annali nõ ſuffragari poſſeſſori, q conſenſerit priuationi:quia reſpõderetur cauſam nõ eſſe ſimilẽ,ex eo,quia vbi viſus eſt renuntiare omni exceptioni,per quã eo nõ ſoluẽte,poſſet impediri priuatio,ex quo illi conſenſit:& volenti & ſcienti non fit iniuria,vt in ca. ſcienti.de reg.iur.lib.6.Et ideo illa non faciunt ad propoſitum caſus noſtri, & ita in terminis iſtum intellectum reprobarũt quidam Moder. Sabinen. in quadam apoſtilla ad iſtam regulam , vbi reſpondent ad deciſionem.75. in no.procedere in odium attentatorum,aliàs ſecus.

Quartus intellect⁹ ad iſta verba datur,vt extinctę lites antiquæ intelligantur hic,quæ motæ fuerũt per decẽ annos ante triẽnium:ſecus de litibus minori tempore introductis:quia illæ antiquæ lites dici nõ poſſent,quod factũ videtur propter negligentiam deſerentis litẽ ante decẽ annos,vt ſit litium finis,quod ex dictis.d.Guliel.dicentis hoc aliàs in Rota in cauſa Giennen.tentum fuiſſę cõprobari poſſet,videlicet,litem cenſeri ſpatio decem annorũ deſertam.arg.gl.in cle.1.in verbo,proſequatur,vt lit.pẽd. & in l.peregrè.ff.de acq.poſ.Et tenendo iſtum intellectũ, verbum,antiquas,hic poſitũ, exponeretur pro litibus longi temporis,iuxta tex.& quæ ibi notat Domi.poſt Arch. & Ioan.And.in cap.2.de ſepult.lib.6.Et Præpoſit.in cap. 1.in princ.in notabilibus.qui feud.dar.poſſ.

Lis ſpàtio 10.annorum deſerta.

Sed iſte intellectus eodẽ morbo laborat,ex eo quia cõtra illum obſtat deciſ.411. in no. quæ vult litẽ in curia non finiri,niſi per ſententiam:& exponere verbum,antiquas,id eſt longas,eſt etiam quædã extorta interpretatio Nam iura allegata pro iſta expoſitione non faciunt ad rẽ quæ loquuntur in caſibus ſuis, vbi ſubiecta materia hoc ſuadebat:ſed hic ſubiecta materia non eſt talis vt cogat nos ita exponere,igitur,&c.

Quintus intellectus,qui videtur diuerſus à tertio intellectu ſuperius dato,fuit cuiuſdã Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris,vt refert Gloſſator hic,videlicet,q iſta regula intelligatur de litibus motis cum anteceſſore:ſecus cũ iſto poſſeſſore,qui poſſedit per trienniũ cui nunquã fuit mota lis.Et ideo res inter alios acta non debet iſti ſucceſſori & poſſeſſori nocere,qui videtur habere bonam fidẽ.

Sed iſte intellectus etiam non valet,ex eo,quia ſi beneficium eſt litigioſum,tranſit cum vitio ſuo,ſicut lepra ſequitur

quitur leproſum,vt in l.2.C.de litig.& not.Milis in verbo,litigioſum,& etiam illi obſtat deciſ.10.vt lit.penden. in nota.& aliis rationibus illum reprehendit Gloſſator hic,qui videri poteſt.

Sextus intellectus eſt,vt regula intelligatur de litibus antiquis motis extra curiam, quas hic papa extinguit:ſecus de litibus motis in curia,in quibus poteſt procedere prædicta deciſ.411.in no.

Etiam intellectus iſte eſt diuinatiuus:quia regula & deciſio indiſtinctè & generaliter loquūtur,& ita per curiales intelliguntur:& quia eadem eſt ratio in litibus extra curiam,ſicut in curia,cūm vtroque modo beneficium efficiatur litigioſum.

Septim⁹ intellectus datur,quod iſta regula intelligatur tantum de litibus futuris poſt triennalem poſſeſsionē pacificam,& tunc verbum antiquas,refertur ad futurum,vt ſentit Gloſſator hic.itaque erit ſenſus,quòd per triēnalē poſſeſsionē papa vult omnes futuras lites extinguere, & finem eis imponere,vt amplius non poſsint per illas moleſtari triēnales.Nā verbum antiquas, ponitur pro poſterioribus,vt in l.cum ſcimus.in fin.C.de agric.& cenſ.lib.11.Vel melius dicas quòd verbum antiquas,nō refertur ad lites iudiciales,quæ fuerunt:ſed ad altercationes,& diſputationes prudentiū.Nā ſæpe fuit diſputatū, nunquid per decennalem poſſeſsionem præſcriptum eſſet titulo beneficij,vel argueretur titulus,de quo in c.illud. de præſump.& Lap.allegatione.89.nunc per iſtam regulam lites iliæ,id eſt,controuerſiæ,& antiquæ cōtentiones Doctorū penitus extinguantur,& ſic verbum lites,hîc capitur pro controuerſia extraiudiciali,vt in capitu.forus.de verbo. ſignifi.de qua Virg.12.Aeneid.Limes erat poſitus, litem vt diſcerneret agri.Et alibi:Quis veſtrum tantas poterit componere lites?

Antiquas verbū nō refertur. ad lites iudiciales.

Habemus igitur ex prædictis ſeptē intellectus,qui propter verborum obſcuritatem nō carēt diuinatione, adeo ꝙ poteſt illud dici,quod ſæpe à multis curialibus iactatū eſt,verba omnino obſcura eſſe reiicienda,& illis non obſtantibus,ſequendā iuris diſpoſitionem,quæ vult litē nō extingui,niſi morte vel ſententia,vt not.Ioan.Andr.in d. clem.1.& cauetur prædicta deciſio.decima.vt lit.pendē. in no.hinc vulgò dicitur,ꝙ quādo lex eſt ambigua,& habet plures intellectus,nō eſt allegāda in deciſionib⁹ cau

Lex ambigua.

ſarum, vt dicit Bart. in l. ambiguo. ff. de reb. dub. cum multis concord. vt latiſsimè ſcripſi in c. j. in glo. de cõſti. lib. 6. Et ideo nimirum ſi domini auditores ſæpe neglectis verbis tanquã obſcuris tulerunt ſententias, ſequuti potius dictam deciſ. 411. quam interpretationẽ obſcurã iſtorum verborum, quod potuerunt facere, per ea quæ dicit Bar. in c. fi. de conſtit. & in l. 2. in 2. col. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. Quinimo fortius voluit Ioan. de Anania in c. Petrus. in j. colum. de homic. quod quando lex præcepti data, à Deo habet plures intellectus, faciẽs contra eam, non peccat mortaliter, quod tenuit Abb. poſt Io. Andr. in c. capellanus. de feriis. Iaſ. in l. poſthumo. colum. 7. C. de bon. poſſeſ. contra tab. & in l. captatorias. col. penu. C. de teſtam. milit. & alibi ſæpe. Nam vt inquit Boëtius, quẽ refert Bald. in l. precibus. col. 7. C. de impub. & aliis ſubſt. quod multipliciter intelligitur, eius veritas ignoratur: ſed ne regularum conditores, qui plures fuerunt, & viri vndecunq; doctiſſimi de imperitia vel negligentia arguãtur, cum tam ſæpe dicta verba innouarunt, nec vnquam ea à regulis deleuerunt, erit neceſſarium aliquem ex prędictis intellectibus ſequi. Nam quando in vna lege plures dantur intellectus, licet omnes ſint diuinatiui, tamen ſi ex alio congruo modo intelligi non poteſt, intellectus ille tenendus eſt, qui minus diuinat, vt dicit Barr. in l. ita ſtipulatus. la grande. col. 11. de verbo. oblg. vel illum intellectum, cui minus iura aduerſantur, vt dicit Alexan. in l. rei iudicatæ, in prin, colum. fin. ff. ſoluto matr. Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ſi cui. ff. de leg. 1. Vel ille intellectus, qui magis placet, quia hoc nõ eſt peccatũ contra Spiritum ſanctum, vt dicit Innoc. in cap. per tuas. de ſim. & dixi in capit. j. in j. notab. in fin. de reſcrip. lib. 6. Quæ cũ ita ſint, viſum fuit Rotæ die. 20. Nouemb. M. D. XXXIIII. propoſita per me iterum, atque iterũ dicta cauſa Conchẽ. tertium & quartum intellectus, ex ſuperius relatis approbare, propter quos iudicarunt Garſiã poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri. Verum quia ipſe idem Garſias ante triennalem poſſeſsionem cõmiſerat cauſam, regula iſta ſibi non profuit, ex quo ſibiipſi beneficium litigioſum effecit. & ideo poſſeſsio triennalis ſequens pacifica dici non potuit: imò illa commiſsio cauſæ, ſibi in pluribus aliis caſibus eſt dãnoſa, quos enumerat Fely. in ca. ſuper literis. col. 10. verſic. limitatur primo. de reſcrip. & dixi

Lex precepti data.

Lex plures intellectus habens

dixi in reg. de ſubrogandis.& in tract.ſing. Viã igitur quã elegit,illa ſibi proderit,iuxta l.ſi mulier.ad Velleia. Quia ſi ex lite per eum mota,ſibi moleſtiam iuris intulit,& per cõſequens,exceptione iſtius regulę ſe priuauit,de ſeipſo conqueri debet,& damnũ,quod ſua culpa ſentit,ſibi debet imputari,vt dicit tex.in vulg.cap. damnum.de regu. iur.lib.6.Et ita in terminis iſtius.q.videlicet,ꝙ cõmittẽs cauſam dicatur quo ad ſe introducere litem, quæ eũ nõ pacificum poſſeſſorem reddit,Rota tenuit de anno M.D. XIX.de menſe Matio, in cauſa Parmen.archipreſbyteratus,pendente corã D.Hugone de Spina,de qua meminit D.Gulielmus hic in collectaneis deciſionũ,per plura motiua, quæ ibi videri poſſunt. Et ita etiã tẽpore meo dixit Rota in cauſa Gienen.canonicatus, pẽdẽte corã D.Iacobo Simonetta. inter Rodericum Lupi,qui cõmiſerat cauſam & allegauerat triennalem.& quendã capellanum familiarem cardinalis Gienen.Et idem tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego de menſe Martio. M.D. XXXVII.corã R.D Io.Mohedano, vt dixi ſuperius.q.56. *Committens cauſam litem dicatur introducere &c.*

Antiquæ igitur lites extinguntur per iſtam regulã,quæ inter alios ante triẽnalem poſſeſsionem motę fuerunt.Et ita etiam hodie 12.Iunij. M.D.XXXVIII. iſtã regulam intellexit Rota,in alia cauſa Cegobien.parochialis, de Paradinas coram R.P.D.Marcello, epiſcopo Marſicano. Secus,vt dixi,ſe ipſe poſſeſſor prius contra alios cauſam cõmiſiſset,vt eſt dictum,& ad deciſionem Rotæ, vt lit.pen. in no.quę voluit litẽ non finiri,niſi poſt ſententiam,quia ad illam reſpondetur tribus vel quatuor modis.

Primo quòd deciſio procedat,niſi de iſta regula excipiatur,ſicut dicimus de decreto facto in fauorẽ alicuius.Nã ita demum ligat,ſi ille vti voluerit,vt dicit gl.in c.j.de cõceſ.præb.lib.6.cum concord.vt ſcribit Decius in.l. pacta quę contra.C.de pact.nu.11.& Philip.Peruſ.in capit. diſpendia.in princip.de reſcrip.lib.6.& in capitu.vt noſtrũ. in 3.colum.de appellatio. Iaſ.in l.tranſactione.in fi. C.de tranſact. Et idem in emphiteuta,qui non ob ſolutionẽ canonis,eſt priuatiuis ipſo iure. Nã intelligitur domino volente,vt tradit Iaſ.poſt alios in l.2.C.de iure emphyt. Et hoc idem habetur in l.filio præterito.ff.de iniuſt.rupt. & in l.eleganter.& ibi glo.in verſi.nullã.ff.de dolo. Poſſeſſore igitur triennali tacente,& non opponente,lis non finitur per poſſeſsionem triennalẽ: adeo, ꝙ ſi triennalis poſ- *Decretum factum in fauorem.*

ſeſſor moriatur, beneficium adhuc durabit litigioſum etiam per mille annos,donec finiatur lis ſententia,& ita procedere poteſt dicta deciſio.

Secũdo reſpõdetur,ꝙ illa deciſsio procedat attẽta diſpoſitione iuris canonici,de qua in c.fi.de iud.de quo iure inſtantia perpetuò durat,niſi per ſententiã terminetur.Sed attẽta diſpoſitiõe iſtius regulæ Cãcellariæ,lis triẽnio extinguitur,ſicut eſt de iure ciuili cautũ,in l.properãdũ.C. de iud.Nec eſt mirum:ꝙ ius canonicum,& regula ſint cõtrariæ,quia idẽ videmus in aliis regulis, de annali,de infir.reſignant.& in pluribus,quæ contrariãtur iuri communi,prout etiam ius ciuile in eodem caſu reperitur limitatum,& reſtrictum à iure pretorio, vt l.in honorariis.ff.de act.& oblig.& alibi ſæpe.

Lis triennio extincta.

Vel tertio dici poteſt,quod illa deciſio non eſt vera:quia contra eam ſæpius fuit iudicatũ ,vt apparet in vna cauſa Giennẽ.coram domin.Iacob.Simonetta,in qua in Rota per maiorem partem dominorum concluſum fuit,per lapſum decem annorum,litem haberi pro derelicta, vt meminit domin.Guliel.Caſsiodorus in collect.deciſ.titul.vt lit pend.Et idem in poſseſsione fuit tentum corã D.Camillo de Bellionib.in vna cauſa Gebennen.[illegible] o cardinale Anconitano.3.Iulij.M.D.XXXI.per doctr.A[illegible] in c.cõtingit.de dol.& cont.vt dixi in reg. de non [illegible] iur.quæſi.q. 5.in fin.imo ipſum beneficium dicitur pe[illegible] tantum tẽpus 10.annorum haberi pro derelicto,vt ibi dicit Abb.quẽ in hoc non ſequuti fuerũt domini,ſed reſpectu poſſeſſionis, vt dixi,per ea quæ idem Abb.dicit in c.cum veniſſent. de reſtit.ſpol.& in c.capitulum.de reſcrip. Sed ꝙ titulus beneficij præfato tempore perdatur,tenet etiam Old. conſ. j.colum.2.& Petr.de Anchar.cõſil.405.& hoc vt finis litibus imponatur. Et hoc quod dictũ eſt de poſſeſsione,domini traxerunt ad litem, quæ decennio videtur haberi pro derelicta,vt dixi.

Haberi litẽ pro derelicta.

Ex præmiſsis igitur patet,deciſionem illam non procedere,quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor,in verbo,lit.penden.& verbo,lis finitur.& Gloſſator in regula,de ſubrogandis.

Vel quarto ad illam deciſioné reſpondet Gloſſator hic ꝙ procedat de lite in curia:ſecus extra.Sed iſta ſolutio nihil facit, niſi reſtringatur ad beneficia vacantia in curia litigioſa. Quod neſcio ſi ipſe ita intellexerit. Ex quibus

omnibus reſultat iſta concluſio regulam iſtam non poſſe intelligi de lite mota per triennalem poſſeſsionem, ſed ante, vt eſt dictũ. Et ita ego in d. cauſa Conchen. pronunciaui, quæ ſententia poſtea cõfirmata fuit, per tres cõformes. Nec fuit in Rota cauſa, quæ maiores tumultus excitaret, quàm iſta, quæ vltra tres iſtas ſententias Rotæ, ventilata poſtea fuit per tres alias ſententias coram Gubernatore, & poſtea coram auditore Cameræ. & deinde coram Card. Simonetta commiſſario. Poſtremo cum vltimo ſilentio diffinita in ſignatura Papæ, propter quam cauſam partes hanc cauſam vſque ad inſaniam proſequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO LXII.

QVAERO, an regula iſta tueatur nõ promotum infra annum. iuxta l. licet canon. & cap. commiſſa. de elect. libro ſexto? *Promotus*

SOLVTIO. De hoc dixi ſuperius in 10. quæſt. tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO LXIII.

QVAERO, an ſi poſſeſsor citatus vigore cõmiſsionis in qua appoſita fuit illa vulgaris clauſula, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, & quod interim beneficium nõ. cenſeatur litigioſum, &c. ſi poſt citationem prædictam triennio poſſedit, dicatur pacificus ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſor citatus.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non ſit pacific⁹, ex eo, q̃a illa clauſula fuit apppoſita ad effctũ, vt actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat ſæpe poſſeſſores fortè ſenes vigore dictarũ cõmiſsionũ literis nõ expeditis, & ſic cum modica impenſa citare, ad effectum, vt per eorum obitũ poſſent ſubrogari, & ſic odinarios patronos & expectantes excludere, cũ igitur appoſita fuit d. clauſula ad effectũ tollendæ ſubrogationis, non debet alium effectum operari. arg. l. quod fauore. C. de legibus.

Præterea, quia talis poſſeſſor ex tali cõmiſsione & citatione vexari & moleſtari dicitur, vt no. Imol. in cle. j. in fi. de reſcrip. quia vexatio incipit à citatiõe, vt not. Fely. in c. ex tenore. de reſcript. facit quod not. Bar. in l. amplius non peti. ff. rem rat. hab. & Bal. in l. j. C. de nũdi. & dixi in regula de annali. in quæſt. de citatiõe nulla. Et ita retulit iudicaſſe Rotã Alex. de Ceſena quõdã famoſus pcurator vt refer Æneas Sabinen. in quibudam apoſtilis regulæ. *Vexatio incipit à citatione.*

29. de

29.de commiſſionibus literis non expeditis, vbi etiam rẽ ſert D.Berengariũ Saganta dixiſſe illi Rotam ita iudicaſſe in quadam cauſa Tranen. Et dicit eſſe notandum hoc, quia ſtant iſta ſimul quòd beneficium non ſit litigioſum, & quòd non ſit pacificum, prout ego notaui in alio caſu ſuperius in alia quæſt.de illo, qui poſſedit triennio poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rẽ iudicatam, & poſt executoriales: quia licet ibi nõ ſit lis, quia finitur per ſententiam, tamen ille non eſt pacificus, vt frui poſſit beneficio iſtius regulæ, vt ibi probaui per quandam deciſ. in no.

Tamen prædictis obſtat, quæ concluſa fuerunt in præcedenti quæſt. examinando clauſulam, lites penitus extinguẽtes, hic poſitam, & quæ dixi in regula de annali.q.45. dum ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica poſſeſſio requiſita in illa regula, quibus etiam accedunt ea quæ dixi in regula de ſubrogandis.q.2.

REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM IN IMPETRATIONIBVS EXPRIMENDO.

ITEM voluit quòd in gratiis (quas perſonis quibuſuis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis, fieri contigerit illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ perſonæ tunc obtinuerint, ſeu de quibus eis fuerit prouiſum: vel concessum, aut mandatum prouideri) verus valor annuus per marchas argenti, aut ſterlinguorum, vel librarum Turonenſium paruorum ſeu florenos, aut ducatos, ſeu vntiarum auri, ſeu alterius monetæ valor, ſecundum communem æſtimationem exprimatur. Niſi motu proprio gratiæ huiuſmodi fiant, vel perſonæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipſarum oblationes, vel alias dimittere teneantur. Alioquin præfatæ gratiæ ſint nullæ. Et idem ſeruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, ſeu ad quæ impetranti ius competit, & illorum valore.

PRÆFATIO.

Huius regulæ quis fuerit author.

AVTHOR Primus iſtius regulæ, fuit Vrbanus III. vt refert Clemens VI. in quadã extrauaganti, de qua inferius facio mentionem. Sed in volumine regularum, non Vrbanus. IIII. ſed Vrbanus. VI. reperitur huius regulæ inuentor. Nam ſuper valore exprimendo in gratiis,

gratiis,quatuor regulas edidit. Primã circa gratias & beneficia obtenta, quam publicauit vndecimo Calendas Martij ſui Pontificatus anno primo.de qua facit mentionem Rota deciſ.19.de præb.in no. Secundam circa impetrantes beneficia vacantia, vel certo modo vacatura, q̃ publicauit.8. Calẽdas Maij anno tertio. Et ex iſtis duab᷒ Ioan.23.vnam tantum regulam fecit,ex qua ſumpta fuit iſta moderna,quam modo habemus. Tertiam deinde regulã publicauit de valore exprimendo in beneficiis vnien dis. Et iſtam etiam ſequuti ſunt omnes ſucceſſores vſque in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam verò circa beneficia impetrata motu proprio,in quibus voluit etiam mentionem fieri de valore. Et iſta fuit vltima eius regula publicata.7. Calendas Iunij, anno quinto, quam ſequutus fuit ſolus Martinus.5. Et de illa facit mentionẽ Petr.de Ancha.in conſil.297.efficacibus.in prin. Et de vtraque meminit idem Pet. de Ancha.in conſi.295.incip. pro clariori. Et licet Fely.in cap.ad aures,in 5.& 8.cõcluſionib.de reſcrip,aſſerat Vrbani regulam tantũ loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio,allegãdo Pet.de Anchar.in d.conſilio:tamen Petr.de Anchar.hoc non dicit,neq; hoc cauebatur in regula,ſed illa indiſtinctè loq. tur de quibuſcunque beneficiis. Quam poſtea ſolus Martinus.5.vt dixi,eſt imitatus. Alij verò omnes tam antiq. quàm moderni Põtifices regulam illam,quo ad motũ ꝓpriũ,ſuſtulerunt. Et primus fuit,qui hoc ſuſtulit Ioan 23. qui edidit regulam noſtrę modernæ ſimilem,de qua facit mentionem idem Petr.de Anchar.in conſil.138. incip.de natura & efficacia. Et Ioannem 23. Eugenius & Nicolaus & poſt ipſos omnes ſucceſſores Potifices (excepto Martino) vſque ad noſtra tẽpora ſunt imitati, nihil penitus immutando,neque ad regulam addendo. Tamen clemẽs.vi. ante omnes iſtos circa valorẽ in literis exprimẽdũ,quandam conſtitutionem extrauagantem fecit,ſequutus Vrbanũ IIII.prædeceſſorem ſuũ,in qua plus voluit habere locum in permutationibus. Quæ quidẽ extrauagans hodie adhuc allegari poſſet in iudiciis,attento quòd non reperitur reuocata per ſucceſſores Pontifices. Et ob eã cauſam placuit hic eã inſerere. Cuius tenor talis eſt: Dudũ fœli. record, Vrbanus prædeceſſor noſter inter alias ordinationes per eum prouidè factas,inſtituit,quòd in quibuſcũq; gratiis apoſtolicis de beneficiis vacãtibus,ſeu certo modo vacaturis

Vrbani regula.

vacaturis beneficiorũ,quæ obtinẽt,in quibus gratiæ ſunt conceſſæ,ſeu de quibus eis prouiſum vel mandatũ fuerit ꝓuideri,veri valores exprimantur,alioquin gratiæ nulliꝰ exiſtant roboris vel momenti,niſi proprio motu cõceſſæ fuerint,vel huiuſmodi beneficia,quæ obtinent, ſe afferãt dimiſſuros:& nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari,an idem prędeceſsor ſub ordinatione prædicta,beneficia quæ ex cauſa ꝑmutationis poſt editionẽ factæ ordinationis,quæ permutantibus authoritate apoſtolica hactenus ſunt collata,ſi conferantur,voluerit comprehendi. Ad huiuſmodi tollẽdum dubium,præſentis tenore declaramus,beneficia eiuſmodi poſt eãdem ordinationem per præfatum prædeceſsorem,ſeu ipſius authoritate, ac per nos,ex noſtro mandato,ex cauſa permutationis quibuſuis perſonis quoquo modo collata,ſeu quæ in poſterum conferentur,debuiſſe & debere comprehendi, &c. Ex iſta igitur conſtitutione extrauag. habemus originem iſtius regulæ,& extenſionem ad alium caſum in regula non expreſsum,quod eſt notandum. Et eſt aduertendum, quòd regula iſta varias habuit rationes. Nam quidam exiſtimarunt eam æditam cauſa tollendæ auaritiæ:ne ſcilicet per taciturnitatem valoris,aliquis vltra merita, & pluſquam oporteret,de beneficiis eccleſiaſticis caperet,& ita ꝑ falſam valoris expreſſionem,debitus diſpenſationis modus papæ (cui eſt hæc cura à Deo demandata) tolleretur,c. quia nonnulli.de cler.non reſi.& in hac opin. fuit Abb. & Fely.c.ad aures.de reſcrip. Alij totum hoc ad commodum burſale officialium retulerunt. Quidam verò propter annatas,ne defraudarentur,regulam factam fuiſſe exiſtimãt: Et iſtorum opinio magis recepta videtur.ex eo, quia regula iſta de valore adhæret taxis annatarũ. Nam videmus quòd in beneficiis,in quibus non ſoluitur annata,non exprimitur valor.vt patet in monaſteriis monialium & hoſpitalibus datis in adminiſtrationem, vt inferius dicetur. Et hac ratione,quia Cardinales annatam non ſoluunt, per conſequens iſti regulæ ſecundum communem opinionem non ſubiiciuntur, de qua dicam in 1.q. Et licet iſta tertia opinio,ſiue ratio iſtius regu. quę fundatur in annata,ſit magis frequens,prima tamẽ ratio plurimũ iuris fomentum habet. Et poteſt vtraque ratio militare,vt videlicet requiratur expreſſio valoris,nec ſic impetrantes rapere nt ſtipenda plurimorum, contra diſpoſitionem concilij generalis,

Regula varias habens rationes.

Valor in beneficiis non exprimitur.

Cardinales ſunt immunes à taxis officialium.

generalis,de quo in c.quia nonnulli,quod eſt in fraudem pauperum clericorum altari ſeruientium,quibus ſubueniri poſſet,&.propter quos beneficia videntur inuenta,iuxta cap.cum ſecundum.de præb.introduci videretur.Et etiam,ne per huiuſmodi valoris taciturnitatem annatæ defraudentur,quæ ad ſubuentionem papæ,& Card.indigẽtium introductæ fuerunt,ſicut & charitatiua ſubſidia, vt tradunt Fernandus Cordub.Hiſpanus in tract.annatarũ, & Barth.Belenzinus in tracta.de cha.ſub.q.16.vt igitur fraudes huiuſmodi euitentur,compoſita fuit iſta reg.Sed eſt vlterius præmittendum,quòd ante editionẽ iſtius regulæ,duo illi taxarum libri,quibus tunc ſedes apoſtolica vtitur,inuenti fuere.Quorum primus mercedes officialium,expedientium literas apoſtolicas,taxat.Secũdus valorem beneficiorũ conſiſtorialiũ,ex quibus annatæ ſolui debent,deſcribit:qui quidem libri ante editionẽ iſtius regulæ,ſeu alter ſaltem eorũ videbatur ferè inutilis,cũ nemo adſtringebatur de iure cõmuni valorẽ exprimere, vt dicit gl.in cle.1.de præb.edita verò regula illi libri receperunt ſpiritum vitæ. Quorum librorũ(vt opinor) inuẽtor Ioan.22.fuit.de primo nullus dubitat eum fuiſſe inuentorẽ,cũ curia reſideret Auinione:quod etiã ex genere monetæ Turonẽſium colligitur,quæ nunquã cognita fuit in curia Roma.niſi poſt reditũ curiæ in vrbem,& tunc Io. 22.ibi taxas compoſuit,numerum ſcriptorum apoſtolicorum diſtinguens.Et ſub eadem moneta ibidẽ Benedictus 12.eius ſucceſſor,taxas ſacræ pœnitentiæ ordinauit, vt patet ex ordinationibus eiuſdem Benedicti,vt author eſt Polydorus lib.8.de inuentor.rer.cap.2.Secundum verò librum,qui beneficia conſiſtorialia & annatas reſpicit, eũdem Ioan.inueniſſe ex eo cõiecturam capimus,quia in illo libro beneficiorum valor,per florenos auri deſignatur quod genus monetæ primus omnium Pontificum Io.22. cudi iuſsit.Nam cũ hæc moneta primũ à Florẽtinis originem habuiſset,& poſtmodum per admixtionem æris à quibuſdã populis adulterata fuſset ,Ioã.22.ſub anathematis pœna prohibuit,neminẽ de cætero,præter Florentinos eius inuentores,monetam illã debere cudere, quã quidẽ prohibitionem non ſeruauit:quia cudi iuſsit florenos eiuſdem bonitatis,quo erant Florentini,mutatis in aliquo eorum ſignis.Nam loco.S.Ioan.appoſuit mytriã circunſcriptã literis nominis ſui.Ex altera verò parte erat

Annatæ ad quid introducta.

Taxarum libri.

Turonen. moneta, quãdo primũ in Ro. curia cognita fuit

Florenorum monetã Ioã 22. primus omnium Pontificum cudi iuſsit.

rat flos Lilij circũſcripta iſtis literis, videlicet S. Petr. S. Paulus, vt de iſtis omnibus author eſt Ioan. Villanus, antiquus Florentinorum hiſtoricus, in libr. 9. Chronicorũ Floren 100.279. ex quibus liquidò apparet ab eo tempore florenorum vſum, de quibus in taxis fit mentio, ad ſedem apoſtolicam delatum fuiſse. Fuit enim Ioan. 22. circa taxas & annatas impenſe ſtudioſus bonúſque domus ſuæ paterſamilias. Nã vt aliàs dixi in proœmio regularum, Ioan. præter induſtriam huius rei plura alia noua inuenit, repertoria alphabetica componens, quibus res omnes nota dignas, veluti horreo quodam cõderet, vt eis cũ opus eſset, ad libitũ vteretur, vt de hac re ſolus Fran. Petar. lib. 2. rerum memorabilium. tract. 3. cap 53. author eſt, deinde prædictum librum primum taxarũ officialiũ Pius Secundus, propter nouam creationem abbreuiatorum ampliauit. & poſtea Sixtus IIII. qui longè plura officia noua creauit, eaſdem taxas locupletiores reddidit. Poſtremo Leo 10. qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immenſum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, verificatum fuit dictum Alphonſi Regis Aragonum, relatum per Anto. Panor. in libello de dictis Alphonſi. dicentis, Harpias non amplius inſulas colere, ſed ex inſulis in Romanã curiam migraſſe, ibíque iam domicilium ſuum conſtituiſſe, de quo meminit Felyn. in cap. ſecundo. in octaua colum. de reſcrip. Secundus liber taxæ, qui beneficia conſiſtorialia præſcribit, & annatas reſpicit, in eodem ferè ſtatu manſit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, niſi Vrbanus, qui multa alia vtilia cogitauit, remedium inueniſſet per editionem prædictarum regularum, quas ſucceſſores pontifices, pro ſe quique in melius reformarunt, donec Eugenius ex illius quatuor regulis Vrbani, vnam tantum regulam fecit, quę ſufficere videbatur: à qua ſumpta eſt iſta moderna, quæ nunc inter manus verſatur. Et licet præfati ſummi pontifices plene huic parti de valore exprimendo. vt eis tũc videbatur, occurriſſent, nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an videlicet exprimi deberet in eis valor, omiſerunt. quod Gregorius XI. primus omnium reparauit, regulam de valore exprimendo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniẽs, quã poſtea multi põtifices ſucceſſores particulariius ſunt ſequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad iſtam regulã moder-

Io. 22. vltra ordinationes. Nota multa ſaluberrima inuenit.

Taxæ quo pacto per Romanos pontifi. creuerint.

Regula de valore moderna à reg. Eugenij ſumpta.

moderaam

modernam, de qua loquimur, nihil penitus addiderunt, vel immutarunt, ſed in omnibus cum antiqua concordat: & ideo vniformis erit in ea deciſionis ratio.

QVAESTIO I.

QVAERO Igitur primo, An regula iſta comprehendat Cardinales? *Regula an comprehendat Cardinales.*

SOLVTIO. Text. regulæ in illis verbis, Perſonis quibuſuis, videtur innuere cardinales comprehendi, quia illa dictio vniuerſalis comprehendit, quos ſpecialiter non excipit, vt latè probat Alex. in conſi. 30. incip. ponderatis. in 4. col. vol. 5. & Rom. conſi. 31. col. 1. facit tex. in c. eos. §. fin. de ſenten. excom. lib. 6. cum ſexcentis concord. de quibus per Curtium iuniorem in conſi. 1. in. 1. colum.

In contrarium tamen plura facere videntur, quæ breuitatis cauſa perſtringam, cum iam ſuperq; ſatis ſuper iſta q. tam in prœmio regularum, quàm in reg. de infir. reſig. & multis aliis regulis diſputauimus. Quãobrem ea ſolum hic adducam, quæ aliàs in prædictis locis non ſcripſi. In primis igitur, vt cætera omittam, & vnico verbo concludam medullam iſtius difficultatis, Iſta opinio, videlicet, quòd cardinales regula iſta non aſtringantur, eſt cõmunis, & à docto. recepta, quam expreſſe tenet Pet. de Anch. in conſi. 295. incip. pro clariori, vbi plura fundamẽta ponit. Et cum ea tranſit Barth. Belenzin. in tract. de chari. ſubſi. q. 66. in 6. col. & alij plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia hac ratione, quia iſta regula eſt exorbitans à regulis iuris communis, & ideo debet tantum reſtringi ad caſum, in quo loquitur. Propter quam rationem dicit Belenzinus, Rotam, eo præſente iudicaſſe extrauagantem Bonifacij VIII. incip. iniunctæ, ſub tit. de elect. cardinales non comprehendere, cum qua opin. viſus fuit etiam tacite Fely, ſibi contrarius tranſire in c. cauſam, el 2. in. 4. col. de teſti. & in c. in eos. in fin. de hær. & alibi ſæpe. Et ſecundum iſtam opin. conſuluit Io. Fran. de Sancto Nazario de Ripa, vir eruditiſſimus in conſil. 15. poſito in lib. 1. reſpon. ſub tit. de legib. & long. conſuet. nouiter impreſſo. Vbi pro hac parte plures authoritates adducit. Et vltra ipſum iſtam opin. in ſpecie late defendit And. Sicul. in conſi. 23. incip. ſcripſit propheta, &c. in. 5. col. in. 3. dubio lib. j. Et idem And. latius hoc idem reaſſumit in c. in noſtra in ſecunda colum. de reſcript. quo loco in indiuiduo dicit iſtam opinionem, videlicet, ſub diſpoſitione iſtius regulæ *Extrauagans Bonif. VIII.*

odioſe cardinales non comprehendi, firmam eſſe ſicut firma petra. Et ita etiam reperio tenuiſſe Ioannem Baptiſtã de Sancto Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum in quibuſdam notis gratiarum, qui allegat vltra Petrum de Ancha Oldr. conſi. 221. 293. & 321. & Pauinum in extrauag. ad onus, cum ſimilibus.

Creatori Deo, & vicario Creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro.

Quid in tanta varietate dicendum? Teneo primam opinionem prædictis non obſtantibus, motus iſta ratione, quia clarum eſt, quod creatori Deo, & vicario creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro, vt dicit Inno. Abb. & cæteri in cap. 1. per illum tex. de conſtit. Sed ab iſta regula generali non reperiuntur excepti cardinales. Igitur ſubiicientur eius conſtitutioni, niſi eos excludat. Nam ſpeciale eſt in papa conditore, ne ligetur ſua lege, quia à nemine iudicatur & vt ſit differentia inter ligatum & ligantem. c. finali. de inſtit. cum vulg. Sed iſta ratio non militat in cardinalibus: igitur &c. Aliàs ſi contrarium diceremus, eſſent acephali & ſine aliquo ſuperiore, & certarent de paritate cum papa. Et ſic non poſſet eos conſtitutionibus ſuis punire, cum par in parem non habeat imperium, vulg. l. nam & magiſtratus. ff. de arbi. Hoc tamen abſurdum eſſet dicere: quia perinde habetur, ac ſi duo in eccleſia capita fingeremus, quod vt monſtrum abhorret tex. in cap. quoniam, de offi. ord. Igitur dicamus eos comprehendi: quia lex omnes ſubditos ligat, niſi excipiantur. l. princeps. ff. de legib. c. omnis anima. de cenſib. Accedit ad hoc, quia verba generalia in conſtitutionibus, ad hoc ponuntur, vt per illa comprehendantur illi, qui aliàs ſimpliciter non comprehenderentur, vt probat Dyn. in rub. de reg. iur. lib. 6. & glo. in clem. 1. de re iud. lib. 6. in verbo, quamuis. & in clem. 1. in verbo, quibuſcunque, de iud. cum concord. vt notabiliter ſcribit Gomin. in conſi. 65. incip. diſcutiam. in 3. col. Sed in præſenti regula ſunt poſita iſta verba vniuerſalia & prægnantia, Perſonis quibuſuis. Ergo dato, quod aliàs conſtitutio ſimpliciter prolata cardinales non comprehenderet, vbi verò profertur cum clauſulis prægnantibus & generalibus, apparet voluiſſe illos comprehendere: quia aliàs illa verba eſſent ſuperflua, quod non eſt dicendum, iuxta l. primã ff. quod met. cauſa & in cap. ſi Romanorum, 19. diſtin. Et ideo non ab re Felynus in cap. cum in iure peritus. de offic. deleg. & in rub. de maior. & obed. & hic in quibuſdam ſuis breuibus & corruptiſſimis apoſtillis dixit, quod de

Verba generalia.

Clauſula prægnantes.

ſtricto

ſtricto iure defendi non poteſt illa opinio, quod cardinales non conprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes.

Poſtremo hæc opinio poteſt alio motiuo adiuuari, quia ſi propter dignitatis prærogatiuam dicimus, cardinales ſub regula non comprehendi, idem dicendum eſſet de epiſcopis: quorum dignitas maior eſt cardinalatu, ſaltem reſpectu ordinis. Nam epiſcopi dicuntur habere culmen dignitatis, vt dicit glo. in cap. 2. de præbend. lib. 6. & in cap. quàm periculoſum. de ſenten. excommun. lib 6. Cardinales vero non dicuntur habere dignitatem, ſed officium, & tamen dignitas maior eſt officio, vt dicunt Doctores in c. cum acceſſiſſent. & ibi declarat Abb. de conſtit. & in ca. de multa. de præbend. Hinc eſt quòd de iure antiquo epiſcopus debebat poſtulari ad cardinalatum: quia dicebatur deſcendere, & non aſcendere, vt latius dixi in proœmio regularum, in. 1. quæſt. quod non alia ratione prouenit, niſi quia epiſcopatus reputabatur maior cardinalatu, vt notatur in cap. quanquam. 2. quæſtio. 7. Et ideo, vt dixi, epiſcopus dicebatur per aſſumptionem ad cardinalatum deſcendere, & non aſcendere, vt tradit etiam dom. Gundiſaluus de Villadiego in tract. Cardin. quinta quæſt. principali. & dixi poſt Abb. in capit. eccleſia. el 2. de electio. & in capit. bonæ. de poſtul. prælat. Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum eſſet de epiſcopis, quod ſub iſta regula non comprehenduntur. hoc autem eſt abſurdum dicere, Igitur idem dicendum de cardinalibus.

Epiſcopi dignitatis culmen habere dicuntur.

Epiſcopus de iure antiquo ad Cardinalatum poſtulari debebat.

Rurſus pro iſta parte facit, quia ſub cõſtitutione concernente cõmodum animæ, cardinales & omnes comprehenduntur, vt dicit Domi. & alij in c. nemo. & c. ſciant cuncti. poſt gl. ibi, de elect. lib. 6. Sed iſta regula cõtinet in ſe cõmodum animæ. Nã per expreſſionem veri valoris, nec camera apoſtolica, nec officiales curiæ, qui ſummi pontificis fidem ſequuti ſua officia ex cauſa onoroſa emerũt, defraudantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad cõmodũ animæ pertinere nemini dubium eſt. Nã aliquem defraudare ſine peccato & periculo animæ nõ poſſumus, vt in ſpecie dicit doctor ille practicus & antiquus Cãcellariæ apoſtolicæ corrector in lib. nũcupato, practic, cancell. fol. 47. Sicut etiam dicũt omnes Summiſtæ in verbo, gabella, quòd licet gabellæ grauẽt ſubditos, tamen ſine peccato nõ poſſunt fraudari, ex quo ſunt impoſitæ ab habẽte poteſtatem.

Defraudare aliquem ſine peccato.

Gabella impoſita.

Cum igitur taxæ beneficiorũ ſint impoſitę de mandato põtificum, ad effectum, vt per expreſſionẽ veri valoris, iura cameræ & officialiũ ſecundum taxam ordinatam ſoluantur, meritò illas defraudantes per expreſsionem falſi valoris peccant. Et licet iſta ratio non cõcludat ad cardinales, quia liberi & exempti ſunt à taxis, ſed cõprehendant alios: militat tamen in eis ſecunda ratio finalis iſtius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate veri valoris vnus ſtipendia plurimorum caperet, & plus fortaſsis quàm mereatur, & ita pauperes clerici, quib. de reliquo prouideri debet, defraudentur, Nam cũ aliquæ cõſtitutiones ſint ꝙ cardinales non poſſint impetrare, niſi vſque ad certã ſummam, vt hodie eſt cautũ in concilio Laterano, ſeſsione nona. Certe ſi illi non ſunt ſubiecti huic regulæ, pauperes poterunt defraudari. Præſertim cum lege etiam caueatur, quòd ſi aliquis habeat neceſſaria ex vno beneficio, nõ debet aliud beneficium impetrare, niſi hoc dicat, quod multis rationibus probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nam vt dictum eſt, taliter impetrantes vſurparent ſtipendia plurimorum, quod tendit in graue animæ periculum, vt dicit tex. in cap. quia nonnulli. de cle. non reſiden. & in c. quia in tantũ, de præbẽ. Quæ mala & abſurda, ſicut ex taciturnitate vel mala expreſsione valoris facile ſequi poſſunt: ita per eius expreſsionem veram omnino tolluntur. Nam per verãm valoris expreſsionem Rom. pontifex redditur certus quantitatis concedẽdæ, & aliquando iuſtis de cauſis cõcedet vni plus, quẽ cognoſcit capacẽ ac vtilem eccleſiæ, & benemeritũ tãti valoris, quod alteri denegabit, propter incapacitatẽ petẽtis, Et iſto modo ſciens diſpenſabit redditus eccleſiarũ ſecundum merita & exigentiam perſonarum. arg. eorũ, quę notantur in c. de multa. de præb. Et iſtã ratione ponit in terminis Abb. in c. ad aures, de reſcrip. & ad prædicta facit c. cũ adeo, eo. tit. & c. de monachis. de præb. & c. 1. 2 1. quæſt. 1. Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc iſtius regulæ cõſtitutio, quæ ſummũ pontificẽ cõcedẽtem, certiorẽ reddit de valore, per quẽ ſeruatur iuſtitia diſtributionis, quæ ad ipſum papam noſcitur pertinere, qui nõ debet vni tãtum tribuere, vt alter eſuriat, contra Apoſtoli verbum, in ſcandalũ plurimorũ. c. 1. 1 6. q. 7. facit c. Vulteranę. 1 2. q. 2. Cõueniẽs inquã, & honeſta fuit talis regula, quæ iſtis omnibus medetur, quæ deniq; has fraudes amouet, ac ambitionis

Cardinales niſi ad certã ſummam impetrare nõ poſſunt.

Beneficiũ aliud non debet impetrare, &c.

Valorem verum in benef. exprimi debere, quare Ro. pontifices voluerunt.

ctionis & auaritiæ ſemina tollit: quæ omia cum animæ cõmodũ concernant, dicendũ eſt regulã in cardinalibus locum habere. Poſſent tamen prædictæ opiniones cõtrãriæ fœdere diſtinctionis cõcordari, faciendo differentiã inter cardinales præſentes in curia, & abſentes. Nam in præſentibus poteſt procedere prima opinio, vt videlicet propter prærogatiuam præſentialitatis gaudeant hoc priuilegio, ne ſub iſta regula cõprehendãtur. In abſentibus verò procedat ſecũda opinio. Et iſta diſtinctio poteſt bene cõprobari ex iis quæ dixi in regula de impetr. benefic. per obit. famil. Cardi. q. 17. Et vltra ibi dicta pro iſta diſtinctio ne faciunt. quæ dicũt Moder. Hiſpani repet. l. imperiũ. nu. 55. ff. de iur. om. iud. vbi dicũt. ꝙ cardinales æquiparãtur pręfecto pretorio: & ideo illuſtres appellãtur, ſecũdũ omnes ibi, & habent merum imperium, vt in c. per venerabilem. qui fil. ſint legit. quem no. Abb. in c. ex geſtis. de cler. non reſid. Et tamen ſi fuerint abſentes à curia ſine cauſa, ꝙ facere nõ debent, iuxta glo. in c. nobiliſsimus. 97. diſt. tũc deſinũt eſſe illuſtres, nec habẽt merum imperium. Imò ſi cardinalis abeſt cauſa legationis, non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis, quia æquiparatur procõſuli. c. 2. de offic. leg. & tamen ſi manet in curia, dicitur illuſtris: magnum igitur eſt priuilegium præſentialitatis curiæ. Pro quo facit vnũ ſimile. Nam conſules ſunt ſuperilluſtres, vt tenent cõmuniter Doct. in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. eſt iur. Tamẽ ſi recedebant à latere principis in legatione, efficiebãtur ſpectabiles, vt ff. de offic. proconſ. & declarat ibi gloſſ.

Cardinalis præſens illuſtris dicitur.

QVAESTIO 11.

QVAERO, an regula iſta habeat locum extrã curiã in impetrationibus factis à legatis?

Impetrationes.

SOLVTIO. In legatis dicendum videtur quòd ſic: quia ratio mouens conditorem aſtringentem impetrantem ad exprimendum valorem, eſt illa quã ponit Abb. in d. c. ad aures. in 3. col. verſi. puto tamen. de reſcript. videlicet, ne cuilibet permittatur temporaliũ diſpenſatio, niſi ſecundum qualitatem perſonę. Nã talis eſt aptus ad habendum beneficium tenue, qui eſt omnino ineptus ad habendum beneficiũ pingue. Proinde quantitas expreſſa redituum, principem ſubtrahere, aut inducere poſſet ad cõceſsionem, vel denegationem gratiæ. Ideo vtile & neceſſariũ videtur valoris expreſsionem fieri. Hęc eſt ratio quã aſsignat Abb. ad regulam Vrbani, quæ (vt dixi) concordat

cũ iſta, ampliãdo eam, vt in q. ſuperiori. Sed iſta ratio militat in legato, ergo & in eo habebit locũ diſpoſitio. Suadetur hoc, quia videmus omnes ſubreptiones, quæ vitiant gratiã Papæ, vitiare etiam legati gratiam. vt not. voluit domin. Anton. card. & Imol. in clem. 2. in 2. notab. de off. ordin. & Domin. in capit fin. in 2. not. de off. deleg. lib. 6. Et Marian. conſi. 14. quæritur. Et ante ipſum hoc tenet N. Milis auditor in verbo, gratiam impetrans.

Et iſta æquiparatio facta eſt de iure antiquo, vt in d. c. fi. & dicta cle. 2. Diſpoſitio iſta igitur nouiter procedens, loquens de papa, debet etiã habere locũ in legato: quia quando duo ſunt æquiparata de iure antiquo, diſpoſitio poſtea loquens in vno debet habere locũ in alio, vulg. l. ſi quis ſeruo. C. de furt. Accedit q̃a magis militare debet diſpoſitio iſtius regulæ in legato, quàm in papa, cũ iuriſdictio legati ſit odioſa, extraordinaria, & ſuperinducta: q̃a venit in diminutionem iuriſdictionis ordinarij, vt dicit gl. in d. cle. 2. Ergo de facili reſtringibilis. ça. mandatũ. & cap. Abbate. & cap. literis de reſcript. Et patet hoc exemplo, de quo Paul. & Imol in d. clem. 2. meminerunt, dum dicunt, quòd in facultate diſpenſandi, legato cõceſſa ſubintelligitur, dummodo diſpenſati in diſpenſatione mentionem valoris beneficiorum faciant, aliàs diſpẽſatio nõ valebit, volentes in hoc extẽdere iura, de collatione tantũ loquentia ad iſtum caſum diſpenſationis, ex quo in eo eſt cadem ratio, quæ in papa conſideratur. Pro quo facit gl. in cle. literas. de reſcript. quæ extẽdit illam diſpoſitionẽ de literis papæ, ad legatũ per eãdẽ rationẽ: quia diſpoſitiones legati facilius reſtrictionẽ recipiunt, propter minorẽ potentiã, quã papæ. Itaque idẽ dicendũ eſt in reſtrictione facta per iſtã regulam, cum ſit maior ratio propter minorem facultatem. Et q̃ per idẽtitatẽ rationis debeat fieri extẽſio in caſu noſtro vbi tractatur de reſtringenda ampliatione beneficiorũ, tenet, expreſſè Imol. in d. cle. literas. reddens rationẽ extenſionis, quæ ibi à gl. cõceditur in caſu exorbitante, vt illud procedat propter æquitatẽ, quæ ineſt diſpoſitioni refrænanti ambitionem acquirẽdi beneficia, quæ quidem ratio militat in literis legati, vt dicamus iudicandum eſſe in regula iſta, cum ibi diſpoſitio militet, vbi illius ratio militare videtur. c. inter. de trãſlat. epiſcop. Et iſta opinio iuſtificatur etiã ex verbis iſtius regulæ, quæ adaptantur etiã legatis. Nam illa verba (in gratiis

Legati iuriſdictio odioſa, & extraordinaria.

Diſpenſandi facultas.

tiis de beneficiis vacãtib. ſeu certo modo vacaturis) hîc poſita verificari poſſunt in legato, q dat gratias de vacãtibus. ca. 1. & fin. de off. leg. lib. 6. tenet Imol. in d. clem. literas. Et dat etiã gratias reſeruationis ad beneficia vacatura. cap. penult. de offic. leg. eod. lib. & notatur in cap. hi qui authoritate. de præb. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. & latius Gaſpar de Peruſio. in tract. reſeruat. fol. 19 Et exceptio quę hîc ponitur de gratiis factis motu proprio, etiã in legato militat, qui etiam gratias motu proprio cõcedit ſecundum communem opi. gl. & Doct. in cap. fin. de offic. leg. lib. 6. & in cle. fin. de off. ord. tenet Gloſſator s. in regula. 15. Et dixi latè in rub. de reſcrip. li. 6. & in regula de annali. in 9. vel 10. q. Cũ igitur mẽs, ratio, & verba regulæ verificãtur in prouiſionibus legati, merito ſub illa cõprehendi debẽt, arg. l. ab omnibus. ff. de leg. 1. Et ita cum illa opinione videtur tranſire dominus Guliel. in collectaneis decis. ſuper regula de infirmis reſignatibus. Vbi dicit, q regula iſta ideo nõ procedit in ordinario, ſed in papa, & legato, ex eo, q ordinarij intẽdũt prouidere eccleſiæ: papa verò & legati, perſonis, vt dicit Cardin. poſt Lauren, in d. cle. Et hoc videtur ſentire Fely. licet aliquantulum ſe inuoluat, in cap. ad aures. in 14. cõcluſione. de reſcrip. Et ſequũtur Moder. in tract beneficiorũ, in tertia parte. q. 12. ver. 13. qualitas. Et finaliter ſecundum opinionem iſtam iudicauit Rota in vna Burgen. beneficiorum, coram dom. Camillo de Ballionibus. 16. Decẽbris, me tũc præſente, & primo reſponſali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis. Primo, quia literæ legatorũ dicũtur apoſtolicæ, cap. ſi apoſtolicæ. & cap. hi, qui. de pręb. lib. 6. & notatur in cap. ſi abbatem. de elect. lib. 6. quia in prouincia ſibi decreta repræſentat papam, vt notat Bonifacius in cle. 1. nu. 12. de offi. leg. Et latius Gundiſal. in tract. de leg. q. 9. primę partis. Cum igitur regula iſta loquatur de literis apoſtolicis, habebit locum in legato.

Legatus quas gratias dare ſoleat.

Ordinarij papa & legati quib. prouidere dicantur.

Legatorũ literæ apoſtolicæ.

Pręterea mẽs regulæ in eo verificatur, quia ſiue regula edita ſit propter annatas, ſiue ex eo, quia papa nõ habet notitiam perſonarũ, vtroque modo rationes iſtæ militãt in legato: quia de eius prouiſionibus annatæ ſoluũtur, & eodem modo legatus nõ cẽſetur habere notitiã perſonarum, ſicut papa. Hinc eſt, q papa & legatus dicuntur prouidere perſonis. Epiſcopi verò ordinarij, quia præſumũtur habere notitiam perſonarum ſuæ diœceſis, dicũtur proui-

dere eccleſiis,vt dicunt omnes in clem.2.de.off.ord.& tradit Fely.in c.ad aures.in 14.q.de reſcrip.

Perſona trahẽs originem ſuæ poteſtatis.

Preterea, quia videmus quod legatus qui iuriſdictionem ſuam reaſſumit à Curia Romana, preſumitur ſcire ea que verſantur in ea, & per conſequens regulas iſtas Cancellariæ,que in ea publicantur. Vnde quando perſona trahit originem ſuæ poteſtatis, & dependentiam à curia,ligatur regulis Cancellariæ vbiq;,tam in curia,quàm extra curiam.Ita dicit Felyn.in cap.2.in penul. col.verſi. regulæ.Cancell.de reſcript.

Præterea,quia legati dicuntur omnia ſeruare,& ſeruari facere,quæ ſolent à delegantibus obſeruari. Et id quod mouet delegantem,mouere etiam debet delegatum.notat Gemin.poſt Archid.Ioan.And.& alios in c.3.poſt tertiam gloſſ.de præb.lib.6.Et in æquiparatis diſpoſitum in vno habet locum in alio,vulg.l.ſi quis ſermo. C.de furt. Ex iſtis, & pluribus aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa ommittuntur mota fuit Rota ad ſic tenendũ.Et ita etiam tentum fuit tempore Sixti,prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

QVAESTIO III.

Monaſteria monialium.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in monaſteriis monialium,vel aliis quibuſcunque,ſiue illa ſint conſiſtorialia,ſiue non?

SOLVTIO.Videtur prima facie dicendum quòd non, ex eo quia in illis ceſſare videtur ratio iſtius regulæ,quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum,cum de monaſteris monalium ex conſuetudine curiæ non ſoleat ſolui annata,ſed vnum Rochetum.vt eſt etiam cautum in concilio Baſilien.fol.4.in 4.col.Igitur videtur, quod non ſit neceſſaria mentio valoris,præſertim, quia diſpoſitio generaliter loquens, non habet locum in monaſteriis , de quibus conſiſtorialiter prouidetur,vt dicit Lap.alleg.84. vt dixi in regula,de infirmis reſignantibus.& idem tenet Archid .in capitul.2.de præbend.libro ſexto.

Quibus tamen non obſtantibus cõtrarium fuit interloquendo dictum in vna Virdunen. monaſterij ſancti Mauri,coram domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit,quia expreſsio valoris nõ ſolũ fuit inducta per iſtam regulam, propter fraudẽ annatarum,ſed vt papa per valoris expreſſionem deſtribuere ac diſpenſare beneficia ſecundum merita & habilitatem impetrantium valeat. Nam ex quo pa

pa

pa dicitur perſonis, & non eccleſiis prouidere, vt dixi in prima quæſtione per expreſsionem valoris iudicabit, ſi impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, vel ad tot redditus ſuſtinendos. Et ita papa ſecundum idoneitatem, vel meritum impetrantis, vel concedet, vel denegabit. Iſta ratio militat in monaſteriis. Igitur, &c.

Præterea, quia mens iſtius regulę fuit ambitionē petētiū coercere, quæ ratio militat in monaſteriis. Et quia regula loquitur indiſtinctè de beneficiis, habet locū in monaſteriis, quę appellatione beneficiorum cōprehendūtur. *Regula de valore, mens & intentio.*

Tamen, quicquid ſit, hodie de ſtylo contrarium ſeruatur ea ratione, quia de illis monaſteriis non ſoluitur annata & ideo nulla fit expreſsio fructuum. Nam iſta eſt firma propoſitio apud curiales practicos, quod expreſsio valorum, ſemper reſpectum habet ad annatam, adeo, quod à communiter accedentibus, vbi non ſoluitur annata, ibi valor non exprimetur. ſecus vbi annata non ſoluitur. *Expreſsio valorum.* Crederem tamen quod in caſibus, in quibus annata non ſoluitur, ſi exprimeretur valor & male, quod locus eſſet iſti regulæ propter generalitatem eius, & rationes ſuperius allegatas. & quia multa expreſſa nocent, quæ non expreſſa non nocent, vt in capi. ſignificaſti de elect. Et in ſumma pono hic vnā doctrinam generalem pro firmo, quod monaſteria monialiū hodie non ſubiiciuntur regulæ: quia non ſoluūt niſi Rochetū papæ pro annata. Alia verò monaſteria, aut non ſunt cōſiſtorialia, & ſubiiciuntur regulę propter prędictas rationes, aut ſunt conſiſtorialia, & tūc regulantur iuxta librū taxæ beneficiorum conſiſtorialiū qui liber hodie habetur pro regula, & iſta regula in illis nō ſeruatur. Ratio eſt, quia attēditur valor monaſterij expreſſus in libro taxę. Siue igitur quis exprimat plus, ſiue minus, expreſsio impetrantis non attenditur, ſed libri taxa, iuxta quem fit cōpoſitio annatę. Et iſta ratio procedit non ſolū in monaſteriis, ſed etiam in aliis beneficiis conſiſtoriaribus in quib. nō attēditur iſta regula: quia in cedula conſiſtoriali, quę habetur pro ſupplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum ſecundum veram æſtimationē, ſed attēditur, vt dixi, taxa expreſſa in libro, quæ firma manet, nec variari poteſt per aſſertionem partis, vt dicit deciſ. 45. tit. de cōceſ. præb. in antiquis. Et, hoc eſt quod voluit Archi. in d. cap. 2. de præben. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur, propterea nō inſiſto. Itaque ra- *Liber taxæ benefi. pro regula habetur.*

tiones factæ in contrarium, procedunt de iure, non de ſtylo, cui ſtandum eſt, vt legitur in c. ex literis. de conſtit. & ca. quàm graui. de crimine falſ.

QVAESTIO IIII.

Hoſpitalia. QVAERO, an militet regula in hoſpitalibus?

SOLVTIO. Ioan. Baptiſta Cacialupis, quondã aduocatus celeberrimus, in tract. penſionis q. 26. dicit, ꝙ ſi hoſpitale datur in adminiſtrationem, & non in titulũ, nõ requiritur mentio valoris, ſecus ſi datur in titulũ per ea, quæ notant omnes in clem. ſi. de off. ordi. Aduertẽdum tamẽ eſt, quia Fely. in c. ad aures. col. ſi. dicit ꝙ ipſe audiuit, quãdo fuit Romæ, ꝙ ſi hoſpitale excedat ſummã centũ ducatorũ, tunc requiritur mentio valoris: quia ſoluit annatam, ſecus ſi non excedat ſummam prædictã. Sed talis obſeruatio hodie nõ apparet, quia videmus ex ſtylo ꝙ quando hoſpitalia dantur in adminiſtratione, vt fruct' ei' diſtribuãtur in pauperes, nulla ſit expreſsio valoris. Secus verò, vbi dãtur in titulũ beneficij. Potuit eſſe, ꝙ tẽpore quo audiuit Fely. erat aliqua cõſtitutio, ꝙ fruct' hoſpitalis dati in adminiſtrationẽ exprimerẽtur, & tũc fieret illa diſtinctio. Satis eſt, ꝙ hodie nõ eſt in vſu, & ideo vera eſt opinio Io. Bap. per ea quæ dixi in regula de infirmis reſignãtibus. Et quod dictũ eſt de hoſpitalibus, idẽ dicendum eſt de omnibus redditibus: qui non dantur in titulũ, vt altaria, capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particularius exemplificat Fely. in c. in noſtra. in primo correllario. de reſcrip. & in d. c. ad aures. in 9. col. de reſcript. Quę verba, tacito authore, accepit à Bellenzino in tract. de char. ſubſi. q. 76. declarando tamen, vt per eundem Felyn. in d. c. in noſtra. in 23. correllario. poſt Andr. Sicul. in c. ex literis. de cõſuet. & Bar. Belenzinũ in tract. de char. ſubſi. q. 68. & dixi in tract. expect. in 9. formula. nu. 93. Et ea, quę dicta ſunt de hoſpitalibus, dici poſſunt de præſtimoniis, de quibus videnda ſunt quæ ſcripſi. in d. tract. expectatiuarum. in prima forma. nu. 39. cum ſeq.

QVAESTIO V.

Beneficia vacatura. QVAERO, nunquid regula iſta habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit propoſitum per D. Nicolaũ Aragonia in vna Zamoren. Theſaurar. de anno M.D.XXXIII. Et tunc pro vna parte dicebatur, quod regula tali caſu nõ ꝓcedit, ex eo, ꝙ a regula iſta loquitur in impetratione

petratione beneficiorũ vacantiũ & vacaturorũ, quorũ poteſt haberi certitudo valoris. Et hoc indicãt illa verba poſita hic in textu, ibi (Seu certo modo vacaturis. &c.) vt ſit ſenſus, ꝙ quãdo impetratur aliquod beneficiũ vacaturũ ꝑ illos modos in iure expreſſos q, ſunt modi certi vt ꝑ cõtrac. matrimonij, ingreſſus religionis, & ſimiles. De quibus in regula. 64. tali caſu requiritur expreſsio valoris, & procedit iſta regula, ſecus verò in gratiis ad vacatura, in quibus non datur de præſenti aliquis certus modus vacandi.

Ex diuerſo dicebatur contrarium. & ita pro iſta parte iudicauit Rota coram eodem D. Nicolao, de menſe Nouemb. M.D.XXXIII. Et ſecundum eandem opinionem ita etiam obſeruatum fuerat tempore Sixti, vt in quibuſdam memorialibus inuenio adnotatum. Et pro iſta deciſione facit in primis textus iſtius regulæ, ibi (& idem ſeruetur in expectatiuis, &c.) Facit etiam ratio euidens, de qua ſuperius in aliis quæſtionib. feci mẽtionem. Nam ad hoc requiritur expreſsio valoris. vt papa ſciat diſpenſare patrimonium Ieſu Chriſti, ſecundum meritum perſonarum petentiũ, vt ſic poſsit vnicuique de redd. tib. eccleſiaſticis ſecundũ meritum, induſtriam, vel habilitatẽ perſonę proiudere. vt dicit Abb. Fel. & alij in repetit. c. ad aures. de reſcri. Sed iſta ratio militat in gratiis de vacaturo. Igitur militabit etiã diſpoſitio. Et iſta opin. ſuadetur etiã ex generalitate verborũ iſti' tex. qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tã de beneficiis vacãtib. quam vacaturis, certis & incertis. arg. tex. no. in c. quia circa. de priu. Nec obſtãt illa verba (certo modo) quia nõ indicãt modũ vacationis, ſeu formã impetrãdi. vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ vtuntur ſimili modo loquẽdi: & tamẽ abſurdũ eſſet. & contra cõmunem. & receptã ſenſum, illas regulas ad illos tres, vel quatuor modos vacãdi ſuperi' nominatos reſtringere. Quod vlterius demõſtratur. quia regula iſta continet duas. partes alternatiue. 1. eſt circa beneficia vacàtia. Et iſta pars intelligitur generaliter de quacũq; vacatiõe. Quia quãdo fit mẽtio vacationis ſimpliciter, & null' mod' exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt dicit Lapus alleg. 6. in ſecunda col. cũ cõcord. vt ſcribit Fel. in c. in noſtra. in 36. correl. de reſcrip. Et tex. in cap. ex parte. el j. de offi. deleg. Si igitur prima pars alternatiue de beneficis vacãtib' debet intelligi generaliter, eodẽ modo ſecũda pars alternatiuè de beneficiis

Valoris. expreſſio.

Regula duas partes alternatiue continet.

ficiis vacaturis: debet etiã intelligi generaliter de omni ſpecie vacationũ, ſiue ſit per illos quatuor modos certos in cãcellaria vſitatos, ſiue alio quocũque modo etiã incerto: qa vna pars alternatiuè debet intelligi, & declarari ſecundum aliam, iuxta vulg. doctr. Bart. in l. 1. ff. de reb. dub.

QVAESTIO. VI.

Regreſſui obſtare.

QVAERO, an regula iſta obſtet regreſſui, in quo non eſt expreſsus valor ſecundum communẽ æſtimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expreſſus?

SOLVTIO. Breuiter iſtum caſum ponit D. Gulielmus hic, in quibuſdam annotationibus, & dicit Rotam tenuiſſe in vna Burg. beneficij, regulam non obſtare: quia ſufficit, in prima gratia valorem expreſſiſse. Nam ad illam tã quam ad originalem matricem habetur recurſus: vt etiã tunc adnotauerat R. P. D. Simonetta primarius auditor. Si verò in prima valor non exprimeretur, regula obſtaret & ita iudicauit Rot. de quo latius per eum.

QVAESTIO VII.

Beneficia commendata.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis commendatis?

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen. de menſe Decẽbri, coram R. D. Ioan. Clerici tenuit quòd non, ex eo, qa regula iſta eſt odioſa, & loquitur de beneficiis vacantibus & vacaturis, quæ vacatio non verificatur in commẽda, vt tradunt omnes in c. nemo. de elect. lib. 6. Et quia in commenda de beneficio non prouidetur, tanquam de vacanti, ſed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua vacatio, vt tradit Aret. poſt gl. & alios in cap. ſi conſtiterit. de accuſ. & Rom. conſil. 150. Verum quia ſuper iſta deciſione poſſet moueri ſcrupulus ex eo, quia eſt magnũ diſcrimen inter cõmendã perpetuã & tẽporalem, videnda ſunt ea, quæ latiſſimè dixi in regula de triennali. quæſtio. 5. & in aliis pręcedentibus regulis.

QVAESTIO VIII.

Monetarum varietates.

QVAERO, quare papa hic expreſſit tot varietates monetarũ, & an expreſſio iſtarũ monetarum deberat fieri ſecundum æſtimationẽ loci, vbi vacat beneficium, an verò ſecundum valorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum diuerſitatem iſtarum expreſſionis monetarũ poſitam eſſe ad denotandum diuerſitatem nationum & gentium, tunc ad Vrbẽ Romam accurrentium

currentium. Quam quidem monetam vnuſquiſque ſecũdũ qualitatẽ & quantitatem intrinſecã loci beneficij. nõ loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit deciſ.64. titulo de reſcrip. in antiquis. & ante illam hoc expreſſius tenuit Oldr. in cõſil. 168, incip, ad primã, in tertia quæſt. Sequitur Pet. de Anch. in cle. vnica. col. fi. de cõceſ, præb. & Ioan. and, in addi. ad Spec. eo. titu. in fi. Et hoc cõſonat iſti regulæ non ſine miniſterio tot monetarũ ſpecies numerantis. quod aliunde non euenit, niſi quia papa voluit morem gerere viſitantibus vrbem. Nam illis temporibus omnia ferè regna Chriſtianorum ſedi Apoſtolicæ obedie bant, & ad eam, tanquam ad Aſylum Romuli confugiebant omnes. Et ita vnuſquiſque in impetrationibus & literis apoſtolicis exprimebat valorẽ ꝑ monetã ſuæ gentis. *Monetarum ſpecies.*

Tamen conſiderandũ eſt, ſi poteſt teneri cõtrarium; qa text. hic nõ diſponit expreſſionẽ valoris in gratijs apoſtolicis debere fieri ſecundũ æſtimationẽ locorum veniẽtiũ ad vrbẽ, ſed ſecundum communẽ æſtimationem curiæ. Ita que ſecundum hoc locus impetrationis attendetur, & ad illius loci æſtimationẽ genus illud monetæ reduci debet, quòd voluit expreſſe Egidius deciſione ſecunda. Vbi dicit hoc ideo factum fuiſſe, ne papa deciperetur, qui de facili ignorare poteſt locorum conſuetudines circa æſtimationes. iuxta capitulum primum. de conſtit, lib, 6. Et ideo licet nomen monetæ in ſupplicationibus exprimatur per libras Turonenſes, vel Marcas ſterlingorum, valor tamen beneficiorum debet conſiderari, ſecundum quod valet in portatis in vrbe, vt refert Gloſſator in regula. 23. in fine. vbi dicit ita ſeruare Rotã. & hoc ſentit Oldr. in cõſi. 118. incip, ex virtute, & dixi in tract. expectatiu. numer. 104. Et iſta opinio mihi videtur verior, quam videtur tenere Panor, in c. quanto, in vltima colum. verſ, quid autem in m̃ dato. &c, de iureiur, vbi dicit, quòd æſtimatio & valor monetæ debet intelligi ſecundum æſtimationem loci concedentis, allegat hoc tenere Guliel, de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationem Egidij. Et videtur ad hoc tex. cum gloſſ, in d, clem. ſecunda, vbi notant omnes, & ſequitur Fely. in cap. ad aures. in 11, concluſ. de reſcrip. & illam deciſ, Egid. ſequitur etiam Rochus Curtius in re pet. c. fi. in 7. q. de conſuet. & ita hodie ſeruatur *Moneta valor & æſtimatio.*

Et iſta omnia de plano ꝓcedũt in gratiis principalib. vt ſatisfiat regulæ, & taxis beneficiorũ, ne decipiãtur officia

les.

Valor beneficiorum in reſeruationib. fructuum.

les. Secus autem eſt in reſeruationibus fructuũ pro pẽſione: quia tali caſu non habetur reſpectus ad valorem, ſecũdum quem fit expreſſio in bulla, ſed ſecũdum quod valẽt in partibus: vt concluſit Rota 16. Nouẽbris M.D.XXXVII. corã me in vna Calaguritan. canonicat. & præbẽdæ. Iuxta quam determinationem Rotæ ita iudicauit Dom. Io. de Anguiano arbiter inter partes electus. Et caſus ille talis erat: quia Rodericus de Auila reſignauerat canonicatũ & præbendam prædictos, quorũ valor vigentiquatuor Duc. aur. de cam. ſec. com. æſtim. val. an. non exced. in fauorem Ioan. Lupi, reſeruata ſibi medietate omnium, & ſingulorũ fructuũ prædictorũ propria authoritate percipiendorum, leuandorum, & colligendorum, & cæt. Adueniente tẽpore ſolutionis Rodericus partem vini, grani, & pecuniarum vſq; ad medietatem fructuũ capere voluit. Ioan. verò hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, niſi ad duodecim ducatos, quę erat mediatas valoris canonicat⁹ prædicti, expreſſi in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prędictorum, dubitatum fuit, quid iuris? Domini omnes dixerunt medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partib. æſtimatur, & valet, non prout in curia: quia illa verba propria authoritate percipiendorum & colligẽdo rum, &c. hoc innuunt. Si enim Rodericus capere pecuniam cogeretur, & ad hoc Ioan. eum cogere poſſet, fruſtra in literis reſignationis dictum fuiſſet, quòd Rodericus fructus propria authoritate capere poſſet. Nam pecuniam capiendo nõ poſſet dici fructus percipere, ſed valorem fructuũ, quæ ſunt inter ſe diuerſa. Vnde ex quo Rodericus nõ reſeruauit ſibi dimidietatem valoris expreſſi, ſed fructuum, intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi poſſunt. Nec obſtat verbum, prædictorum, quia non refertur ad valorem expreſſum, ſed ad cànonicatum & præb. prædictorũ.

Fructus canonicatus.

Et ita intelligi debent ſecundum mentem reſignantis, qui agit de damno euitando, Reſignatarius verò agit de lucro captando. arg. l. fin. § in computatione. C. de iure delib. Et ita dicitur, quòd actus agentium ſecundum eorum intentionem intelligi debent, vulg. l. obligationum ſubſtantia. ff. de act. & oblig. Nec obſtat, quòd fructus canonicatus ſint expreſſi ad vigintiquator. Quia illud potius ex ſtylo Curiæ, ne gratia ſit nulla propter iſtam regulam, ſi nullus valor exprimeretur quàm de iure fit, ſecundum gl. in cle. 1. de præb. Quia clarũ eſt. q̃ ferè omnes canonicat⁹

Hiſpaniæ

Hiſpaniæ nihil valēt in portatis. Et quia requiritur in literis expreſſio alicui' valoris, ponuntur omnes ad vigintiquatuor, etiam ſi fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi reſidendo ad mille ducatos aſcendit. Apparet igitur ꝙ illa expreſſio valoris magis fit vt ſatisfiat regulæ, quā propter alium effectū, præſertim quia illa expreſſio valoris, quæ fit in reſignatione prędicta magis fit reſpectu reſignatarij, cui prouideri debet, & cui' prouiſio fuiſſet nulla, niſi eſſet expreſſus valor, quàm reſpectu reſignātis, qui iſto caſu nō indiget valore expreſſo, cū ſine illo poſſet expedire bullam ſuæ reſeruationis, medietatis fructuum. & illam in partibus exigere, quia regula iſta nō habet locū in tali reſeruatione fructuum. Et iſta interpretatio eſt æqua, veriſimilis, & rationalis, ſecundum quam iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et eſt notādū vlterius, ꝙ licèt valor fructuū pro ſoluēda pēſione debeat fieri prout conſideratur in partibus. Hoc autem nō haberet locum quādo fit ſolutio penſionis in curia, quia ſolet ſolui in ducatis auri de Camera, prout ſonāt literæ Apoſtolicæ, licet in partibus ſufficeret ſoluere in moneta, dūmodo illa tātum valeat, nec cogitur debitor ſoluere penſionē in auro. Vt tenuit Rota in vna Elnen. pēſionis corā me, inter Dominos Hieronymum de Requeſens epiſcopū Elnen. debitorem penſionis 400. ducat. ſuper epiſcopatu Elnen. & Ferdinandū Loazes inquiſitorē Catalonię penſionarium, de menſe Nouemb. M.D.XXXIX. mota per ea, quę notantur per omnes in l. Paulus ff. de ſolut. & in l. 2. ff. ſi cer. pet. Tamē aliquibus videbatur dura hæc deciſ. ex eo quia in literis apoſtolicis dicitur, quòd ſolutio fiat in ducatis auri de Camera, & nō dicitur in valorem eorū. Vnde propter illam qualitatē auri, ſolutio fieri deberet in auro iuxta deciſ. Parlamēti Guido. papæ. 492. & Maria. ſoci. cōſ. 6. circa fi. Tamen tenendo opinionē Rotæ ad illa dicta patet reſponſio ex iis, quæ ipſe idē Guido dicit in d. deciſ. ſe Frāciæ practicaſſe, vt ibi per eum. Et opi. Rotæ eſt cōmunis, vt patet per omnes Moder. in tract. moneta.

QVAESTIO IX.

QVAERO, Pro intelligentia iſtius text. ſecundum ordinem literæ, quid intelligat iſta regula (per marcham argenti) quid rurſus per libram, & quid per aliàs monetarum ſpecies hic deſignatas? *Marcha argenti.*

SOLVTIO, Vt ſingula monetarū vocabula hic expreſſa,

ac

ac earum origines & valores hactenus per aliquem non ſcripta, ſecundũ curſum noſtri tẽporis declarẽtur, ſequar ordinem literæ, & incipiendo à Marcha, eſt ſciendũ, quod iſtud nomẽ, Marcha, apud peritos linguæ latinę non inuenitur, ſed recẽs fuit, & vulgare nomẽ, de quo meminit tex. in c. conſtitutus, de procu. ibi, vnam marcham ſterlingorum & in c. 2. de arbit. & in c. cum pridem. de pact. & in c. ſignificauit. & c. quanto de cenſi. Et fortaſsis de iſto nomine in Decretabilius alij text. non reperiuntur, quam iſti. Et iſta Marcha aliter capitur de iure, aliter ſecundum conſuetudinem particularium prouinciarum, & locorum. vt inferius in ſpecie declarabitur. Nam æſtimatio marchę legalis eſt informis, quo ad omnes, niſi in locis, vbi eſt ſpecialis cõſuetudo circa valorẽ, quia in illis æſtimabitur marcha ſecũdũ communẽ vſum illius prouinciæ, niſi ſolutionibus à lege impoſitis. Quia tali caſu ſolutio alicui facienda per marchas, intelligetur de marcha tẽpore legis cõditæ, non autẽ vſuali alicuius loci, vt tradũt d. Ant. & Abb. & alij in ca. cõquerente. de offi. ord. Bald. in l. quicunque. in vlt. col. C. de ſer. fug. Et ante ipſos Oldr. cõſil. 250. factũ tale eſt. Et idẽ tenet Abb. in c. quanto. col. fi. de iureiur. & in cõſi. 54. incip. quod ſolutio. lib. 2. Et Moder. in l. fi. ff. de in ius voc. Quicquid dixerit Rom. in cõſ. 223. circa primum, & Paul. de Caſt. in l. 2. C. commu. de leg. faciens differentiã inter legem & ſtatutum. Et marcha legalis conſtituitur ex octo vnciis auri, vt tenet in ſpecie Io. Fab. in §. nos autẽ, inſtit. de Attilia. tut. Et quęlibet vncia valet octo ducatos. vt dicit Bar. in l. quotiẽs. C. de ſuſcep. & Arch. lib. 10. & Abb. in d. c. cõquerẽte. Itaq; marcha ſecundũ diſpoſitionẽ iuris cõſtabit ex ducatis 64. Quod eſt vtile ad multa, vt dicũt Moderni Papien. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. cũ cõcor. vt ſcribũt Moder. in d. c. cõquerente. Et de iſta marcha legali nõ loquitur rẽg. iſta, ſed de marcha vſuali cuiuſlibet prouincię. Ex quo infertur, ꝙ ſi clericus Francigena impetrat gratiam duorum beneficiorũ, quorũ vnũ ſit in Frãcia, aliud in Alemania, in primo exprimet valorem librarũ Turonẽ. paruorũ, quæ eſt moneta Frãciæ. vt apparet in cle. fin. de magiſtrat. in alio exprimet marchas, quæ eſt moneta Alemaniæ. Et ita in ſpecie tenent Abbreuiatores, vt refertur in illo libro, qui vulgo dicitur, Stylus. ſeu practica cãcellarię, fo. 74. Intelligẽtes tamen, monetã ſterlingorum eſſe monetã Alemaniæ

Marcha æſtimatio.

Marcha legalis.

Vncia auri & argenti valor

Valor in quo bene ficio exprimi debeat

per

per participationem, aliàs male diceret ille liber: quia moneta ſterlingorum, origine & inuentione, eſt moneta Angliæ, cuſa ſub Henrico, 4. vt ſtatim dicam. Et marcha argenti, de quà loquitur iſta regula, valet ducatos quinque de Camera. Si vero fuerit de argento puro, valet ducatos ſex, vt inuenio in quodam peruetuſto libro texarum ſedis Apoſtolicæ adnotatum. Et iſta marcha argenti variatur ſecundum conſuetudinem diuerſorum locorum. Quia in Anglia marcha ſterlingorum valet ducatos quatuor. Et ita declaratur tex. in d. c. conſtitutus. de procur. qui loquitur de marcha ſterlingorum. *Marcha argenti.*

Vt ſcias originem iſtius monetæ ſterlingorum paucis antea notam, eſt ſciendum, ſub Henrico Rege Angliæ illius nominis 4. celebratum fuiſſe concilium Londini, anno Salutis. 1249. in quo inter alia ſalutaria decreta, illud quoq. pro cõmodo publico ſancitum fuit, quòd groſſi argentei, qui tempore illo, permittente auaritia Regis, iam tonſi, & à bonitate argenti deprauati, expendebantur, diſſoluerentur, & loco illorum moneta ſterlingorum cuderetur, ab effigie ſturni auiculæ in altera parte nũmi impreſſa ita vocata: quæ quidem auis lingua Anglica ſterling, appellatur Et ita hodie omnis Anglica moneta ſterlingorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomine illius auiculæ ſterling fuerit ſignatus, cauſam tradunt, quòd ea auis, pars foret inſignium, quibus reges id temporis multarum poſſeſſionum, vel extramarinarum domini, vſi ſunt. Quẽadmodum Reges hac ætate ſolent inſignibus regiis, ſingula ſuorum regnorum inſignia adiungere, quo potentia exiſtat quàm maxima: ſiue quòd nũmus in altera parte haberet notam ſtellæ, quam Angli ſter vocant. Ita quòd hodie iſti denarij ſic ſignati reperiuntur, vt in aliis omnibus author eſt Polydorus hiſtoriæ Anglicæ lib. 6. Vel fortaſſis iſta moneta ſterlingorum nomen accepit à caſtello quodam in Anglia ſterlingum nuncupatum. de quo idem author meminit lib. 13. & 14. Et de Sterlingo agro etiam fit mẽtio ibid. lib. 1. Sic etiam de ſterlingenſi ponte habetur in ead. hiſtoria lib. 17. Sed in Hybernia valet marcha ſterlingogorum ducatos quatuor. marcha verò Renenſis, argẽti puri, valet ducatos Renenſes. 8. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renenſibus quatuor, tres ducati Vngarici conſtituũtur. Itaque marcha Renenſis valet aureos Renenſ. 70. & parum plus. Marchus vero Pariſienſis eſt nouem vnciarũ *Marcha ſterlingorum & origo.*

Marcha ſterlingorum in Hybernia quantum valeat.

Marchus Pariſienſis.

ex noſtris cõmunibus,& tertia pars alterius vnciæ. Ex eo fiunt ducati.70.Et inter iſtas monetas marcharum ſterlingorum,Turonenſium,& Pariſienſium eſt magna differentia,vt not.Pet.de Bellaper.in l.fina.C.de compenſa. Marchus vero ad vſum Modiolani facit aureos ſiue ducatos ſex. Et continet marchus prædictus vncias nouem precioſi argenti, vt latius declarant Moder.Aſten.in tract.augmenti monetarum,in vlt.concluſio.Et hæc de marcha.

Sequitur in text.vel librarum Turonenſium, &c.

Libræ Turonen. valor & origo.

Libra Turonenſium paruorum,de qua loquitur iſta regula,valet ducatum vnum de Camera.Et ſecũdum hoc libra conſtat ex duodecim Turonen.qui quidem duocecim Turonenſes conſtituunt vnum ducatum, vt expreſſe ordinauit Benedictus XII.in extrauag.vas electionis.§.fin.poſita ſub tit.de cenſ.de qua meminit Fely. in ca.2.in 8.col. & c.ad aures col.9.de reſcrip. Et ita in concernẽtibus literas & Cameram apoſtolic. iſtum valorem voluerũt ſeruari facere ſummi pontifices,vt patet in reg.23.Et iuxta iſtã æſtimationem ſcriptæ fuerũt taxæ officialium cancellariæ compoſitæ per Io.22.cum curia reſideret Auinioni.Et ſecundum eoſdem Turonen. Benedictus XII. texas ſacræ pœnitentiariæ cõpoſuit, vt habemus in originalibus formulariis illorum temporum.per eũdem Benedictum editis.Quo factum eſt,vt cum curia mãſerit apud Gallias per 84.an.& ſic à tempore Clemẽtis V.vſque ad Gregorium XI.qui curiam in vrbem reduxit,vt hiſtorici referũt,vſus Turonẽſium adeo inualuit,vt quodãmodo callum obduxerit vſq; in hodiernum diem, & hoc propter memoriam illius temporis: tum etiam, quia illo tempore illa moneta vtebantur Franci,quorum erat peculiaris vſus ad curiam, expeditionis cauſa,adeo quod ferè omnes cãcellariç Apoſtolicæ expeditiones à Gallis conficiebãtur, & ideo bonũ fuit,quòd monetæ illius nomen duraret,deuotione durante,quæ modo omnino ceſſant.Et quamuis Gloſſator ſuper reg.23.referat opin.quorũdam de origine iſtius monetæ Turonenſium,quas poſtea deridet.Nihilominus ego exiſtimo monetæ huiuſmodi originem initium habuiſſe à Turonibus. eſt enim ciuitas illa in Gallia Narbonen.antiqua,& percelebris,nomine Turon.cuius prçſul Arnulphus à S.Remigio baptizatus.inter ſanctos relatus eſt. hic primum moneta ab vrbe nomen accepit, quæ tunc in Gallia cõmuniter expendebatur , & fortè tempore Clmentis V.

dum

dum Auinioni reſideret in vſum tradita, anno 1305. circa quem annum monetæ mutatio reperitur facta, & ob eam cauſam varij tumultus exorti, vt Robert. lib. 7. hiſtor. Gallorum meminit. Et tunc huiuſmodi monetam per Io. 22. eius ſucceſſorem taxis Apoſtolicis appoſitam conſtat. Et cum valore prædictæ libræ Turonen. de qua loquitur iſta regula, concordant libræ monetæ ciuitatis Meten. Flandriæ, & regnorum Valentiæ, Barchinonen. & Iacen. Nam in dictis regnis, ſeu prouinciis libra etiam valet vnum ducatum, vt experientia cognoui, & etiam atteſtatur Franciſcus S. Clemẽtis Barchinonen. in Arithmetica ſua. Exceptis iſtis omnes aliæ prouinciæ Chriſtianitatis differũt in valore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus iſtis, vt ſtatim dicetur. Nã videmus Maioren. libras tres, ducatos duos conficere. & ſimiliter libræ tres Turonen. in Francia reddunt ducatos duos. & francus etiam in Francia eſt ſimilis libræ. Quorum tres franci reddunt ducatos duos. In Normãdia etiam tres libræ valent duo ſcuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britãniæ, quæ valet minus ducato vno. Nã decem libræ Britãniæ valent 8. ducatos de Camera. Pariſiẽſium vero libra valet parum minus libra Britãniæ, & modicũ plus libra monetæ Franciæ. In Scotia vero, libra monetæ ſterlingorũ valet ducatos duos. Sed libra monetæ vſualis ibidẽ valet duc. vnum, & tres ſimiles libræ valent duc. tres, quæ reddũt vnã librã ſterlingorũ ex cõpoſitione antiqua, & duos ducatos cum dimidio ſecũdum aliquos, ſed vt accepi à fide dignis, re vera valent ducatos tres. In Anglia libra ſterlingorum valet ducatos ſex. Et promiſſio ſimpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet ſit ibi varia moneta, tamen ſecundum cõmunem vſum, in dubio debet intelligi de libra ſterlingorũ, vt refert ſe de facto habuiſſe Lanfr. in rep. c. quoniam contra falſam in verſ. teſtium depoſitiões. in antep. col. verſ. hine eſt, &c. de proba. ſequitur Curt. in repe. c. fin. in 7. quæſt. de conſue. Libra vero monetæ Papien. valet ſolidos 20, vt refert Brun. Aſten. in tract. de augmento. concluſione fina. Sed Parmę aliter fit ęſtimatio: quia ibi librę quinque & ſolidi. 8. faciunt ducatum vnum. & centum & quinquaginta ſolidi, reddunt ibi etiam ſcutum vnũ, vt habui in facto ſuper quadã cauſa Parmen. ita taxata in Rota. Venetiis vero vna libra conſtat ex marcellis duobus. Quorum duodecim marcelli valent ducatũ vnũ. Itaque

Libra Turonenſis cum quibus aliis monetis cõcordet.

Libra cuiuſcunque regionis & ciuitatis valor.

Libra in Anglia de Turonenſi in dubio intelligitur.

ducatus æſtimatur ibidem ſex libris, Sed libra groſſorum quæ mercantilis appellatur, decem ducatis ibidē æſtimatur, vt notiſſimum eſt. Bononienſes etiam libras ſuas habent, quarum communis, ſiue vulgaris libra, quæ in vſu eſt Bologninos 20. valet, qui reddunt Baiochos 30. Et p conſequens tertiam partem vnius ducati, plus minus.

Libra legalis valor quis ſit.

Ab iſtis omnibus differt libra legalis, quæ ſecundum antiquos iuriſperitos valebat ſeptuaginta & duos ducatos. vt eſt tex. expreſſus in l. quotiēs. C. de ſuſcep. Præpoſitis, & Archa. lib. 10. Et decē aurei, ſiue ducati valebant librā argenti, vt in l. 1. C. de argen. præt. libr. 10. Poſtea verò introductū fuit, quòd libra nō ex. 72. ſed. 96. aureis cōſtitueretur, vt Bar. in d. l. quotiens. Alberic. & alij in l. fin. ff. de in ius vocād. meminerūt. Et ita ſe habet cōmunis opinio, vt patet, ex his quæ Fely congerit in c. cōquerēte, de offic. ord. & Iaſon, in l. 2. §. ex his. in 8. col. ff. de verb. obli. Sed illud fortè antiquo tempore introductum fuerat, q a erat minor argenti, vel maior auri copia, vel q a (vt dibūt quidā hiſtorici) auri bonitas nō niſi à Iulio Cæſare, vſq; ad Veſpaſianū perdurauit. Et ideò poſt illos, ducatus 20. libras æris valuit, vt apparet in l. j. C. de colla. æris. lib. 10. Hodie vero calamitate tēporum factum eſt, quòd reuolauit ad α, id eſt, extremitas ad principium, vt dicitur in c. ab exordio. 35. diſtin. Nam immutata auri bonitate cudūtur hoc tempore ducati, vt leuiores, ita & viliores: quorū ſex vnciam, & 72. libram implent, vt olim. Inter vtrunq; tamen tempus, hoc eſt diſcrimen: quia aurum & argentū illis temporibus probatū fuerat, id eſt purum, purum, & defœcatum, quod diſtinguitur per 12. gradus, grana vulgus appellat, Et iſtud eſt omni argento precioſius. Nam argentum purum, putum, id eſt depuratum, quod indoctū vulgus argentū de copella appellat, eſſe ligæ 12. denariorū, pro cōperto habetur, licet hac ætate eius bonitas per admixtionem æris ſit deprauata: huius autē deprauationis taxati fuerāt olim inter cęteros Aragonenſes, & qdā alij, ſicut etiā ſeruare bonitatis auri Veneti & Anchonitani bene audiebāt, vt refert Lucas de Penna in l. vnica. in fi. C. de argen. pretio. lib. 10. Nā ſatis cōſtat quod denarij æris argento puro immiſcentur, tot grana bonitatis argētum amittere. Et illud argentum purum, putū, ſeu, vt vulgus appellat, copellatum, O lofr. in l. 2. ff. ſi cert. pet. pugillacum nominat, Sed Iuriſcōſultus in l. in nauc. ff. locati. puſillatū

Auri bonitas.

Argentū purum.

puſillatũ dicit, vt de iis meminit Gel. lib. 6. Noctiũ Atticarũ. c. 5. & reaſſumũt Moderni quidã Galli in prædicta l. in naue, qui, vt opinior, eorũ dicta ab Antonio Nebriſſenſi Hiſpano viro eruditiſsimo in Lexicon Iuris acceperũt, niſi idẽ ſpiritus in duobus corporibus fuit. Latini vero, quod illi dixere puſillatũ, ipſi puſtulatũ appellant. quod eſt purũ abſque omni ſpurcitia. Nempe poſtula idẽ refert quod puri argenti maſſa, vt Martial. pluribus locis meminit. & Iuuenal. Satyr. 10. Pauca licet partes argenti vaſcula puri. Et Suetonius Tranquillus in vita Neronis in hæc verba idem refert: Nummum aſperum, argentum puſtulatũ, aurum obrizum exegit. Sed hæc de argento.

Puſtula quid ſignificet.

Aurum obrizum.

Aurum etiã in 24. precioſitatis gradus diſtinguitur. vulgus characteres appellat, quale aſsimilatur hodie Vngari cum purũ, quod obrizum Græci, vt Trãquillus & Plinius atteſtantur. Latini verò, multipliciter excoctũ dicunt, vel, vt vulgus, cimentatum. De quo etiam loquitur tex. in l. fin. C. de vet. nup. pot. lib. 11. Hinc obrizati appellabãtur nũmi, qui ex optimo & puro auro confecti erant, vt in l. vnica. C. de oblat. voto. lib. 12. Noſtra tamen ætate nullũ aurum, quod 24. characteres attingat, reperitur. Quo fit, vt quidam dixerint: aurum ad 24. characteres decoqui minime poſſe. Nam vngaricum, quod pretioſius cæteris æſtimatur. 23. characteres nõ tranſcendit, vt à peritiſsimis huius artis accepi, quod etiam atteſtatur Bilibald9 in libro æſtimationis numiſmatum. fol. 4. Vtcunque ſit, ætate noſtra libra auri legalis, conſtat ex 64. ducatis, & eiuſdẽ æſtimationis fuit apud Romanos veteres. hoc patet: quia libra cõſtabat, vt hodie, ex. 12. vnciis. Vncia verò cõſtat ex drachmis octo. Itaque libra continet drachmas. 96. quæ cõſtituunt totidem ducatos, & ſic apparet quẽlibet ducatũ eſſe drachmalem, id eſt pendere drachmam vnam. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis: & verum eſt, vt in ducatis Vngaricis periculum fieri poteſt. Quorũ quilibet vnius drachmæ pondus habet. Et idem de ducatis Venetis & Florentinis refert Bar. in l. quotiens. C. de ſuſcepto. lib. 10. Et hæc de libris ſufficiant.

Aurum vngaricum.

Conſequenter textus hîc ponit aliam ſpeciẽ monetæ, quã Florenũ appellat. Et habet hæc ſpecies monetæ, propter varias prouinciarũ cõſuetudines, incertã æſtimationem, vt dicit Salyc. in l. fin. C. ſi cer. pet. Tamẽ de iure Florenus, ducatus, & ſolidus idẽ referũt ſecundum Modern.

Aſten.in tract. monetarũ. Et ita pro ducato ponit in taxis ſedis Apoſtolicæ beneficiorum cõſiſtorialiũ: quæ per Florenos auri diſtribuuntur, ex quo datur intelligi, taxarũ inuentionem ante cuſſionem ducati fuiſſe editam, vt etiã inferius apparebit. Quorum quidem Florenorum denominatio à Florentinis originẽ habuiſſe ſatis compertũ eſt. Nam vt hac in re teſtis eſt Ioan. Villanus Florentinorũ antiquus hiſtoricus lib. 6. cap. 54. Hiſtoriarum. Cum ciuitas Florentina iam opibus, potentia, & dominatu in immenſum creſceret, placuit mercatoribus & populo, vt moneta auri cuderetur. Nam vſque ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta vſa fuerat valoris. 12. denariorum. Sic itaque de menſe Ianuario, anno à partu virginis. M. CCLII. Florenus ex auro. 24. characterum omnium purgatiſsimo valoris ſolidorum viginti cudi cœpit: quorum octo Floreni, auri vnciam pendebant. Florenus dictus à Florentia, cuius nomen per florem Lilij albi referebat ex vna parte, vt meminit idem hiſtoriograp. libro primo cap. 40. ab alia verò parte ſancti Ioan. Baptiſtę effigies, ipſius Vrbis primi protectoris, regenerationem vrbis præſentabat. Nam cum antea ciuitas tota idolis ſeruiret, facta conuerſione placuit, primo ex templo Martis, eccleſiam cathedralẽ ſuo nomine ſancti Ioãnis erigi: ídque factũ fuiſſe Conſtantini & Silueſtri temporibus idẽ author lib. 1. cap. 60. hiſtoriarum refert. Itaque ex præmiſsis apparet, Florenos non ſolum à ciuitate Florẽtia, ſed à flore Lilij impreſſa nomen accepiſſe. Inde paulatim Floreni nomen, & vſus ad alias prouincias emanauit. quẽ alij Domini viciniores in ſuis dominiis cudi fecerunt: vſque adeò, quòd puritas illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones Montiſferrati, & apud Ianuenſes Spinolæ illo tẽpore taxabãtur, donec Ioã. 22. anathemate prohibuit, ne de cætero illa moneta cuderetur niſi à Florẽtinis, vt lib. 9. cap. 279. eiuſdem hiſtoriæ cautũ legimus. Huius tamẽ Floreni vſus paulatim ad vltramõtanos ſerpſit æſtimatione tamẽ variata. Nã floreni auri in Aragonia alterius valoris reperiuntur: q̃a tres ſimiles valent ferè ducatos duos: & in Camera quatuor floreni ſimiles pro ducatis tribus cõputãtur. In Sabaudia vero floren⁹ cũ dimidio, & groſſi duo vnum ducatum referunt. Florenus autẽ in Sabaudia valet Baiochos. 32. Sed Renẽſes floreni ad rationẽ. 40. groſſorũ monetæ Flãdriæ, pro quolibet floreno

Florentia ciuitas quo tẽpore fuit cõuerſa.

Floreni quãdo, & à quibus fuerunt cõtaminati.

Florenorũ origo & æſtimatio

ex

ex illis ſeptē reddūt ducatos quatuor.in regno verò Nauariæ tres floreni ex illis pendent ſimiliter ducatū vnū de Camera.Et floreni monetæ Prouinciæ tres,faciūt vnū ducatū.Venetiis verò floreni æſtimatio,ad 10.Marcellos illius monetæ argēteæ extenditur.Sed Romæ varius eſt vſus.Nā apud ſęculares Romanos,florenus ad Carlenos quinque taxatur.Sed in camera Apoſtolica in taxis pro ducato de Camera capitur,quod credo factū fuiſſe potius ex abuſu exigentium taxas,quam ex certa ſciētia principis,quod ex eo apparet:quia in quadam cōſtitutione cōcilij Conſtantien.poſita inter extrauagātes antiquas,ſub titulo de exceſſ.prælat.& offi.ord.quæ incipit, ſanè prælati,&c.Florenus de Camera groſſis decē æſtimabatur. Quod factū eſt vt cū poſtea ducati de Camera cuſſi fuerint appellatio ille de Camera,impoſita floreno, errore quodā aſsimilata fuit ducato de Camera.Itaque perinde florenum æſtimarunt,ac ducatum,cum re vera plurimū differrent vt ſuperius apparet:niſi dicamus Ioan.22. æſtimationem floreni & ducati æquaſſe.Ex eo,quia cū apud Florentinos ſola illa moneta auri puri cuderetur,ad æſtimationem ducati,placuit & ipſi Ioanni eandem monetā ſub eadem æſtimatione cudere,cæteris omnibus(exceptis Florētinis)ſub anathemate prohibitis,vt in dicta Florentinorum hiſtoria apparet,vt dixi in proœmio iſtius regulæ.Itaque ab illo tempore taxæ ad valorem florenorum fuerunt æditæ,Et iſta de florenis ſufficiant.

Florenus in Camera apoſtolica in taxis produ cato.&c.

Sequitur in tex.(aut ducatos,&c.)hoc genus monetæ, ſeu eius nomen apud veteres fuit.ſed circa annum ſalutis quingenteſimum ſeptuageſimum,initium habuiſſe ſatis compertum eſt.Nam huius monetę author,vt Blondus,Platina,& recentiores hiſtorici meminerūt,Albinus quidam circunfertur,qui primus omnium in Italiam nomen regiminis Graiæ ſuperbiæ plenum tulit, videlicet vt Exarchus diceretur.Idem primus veterem adminiſtrationis formam tota Italia ſuſtulit & ſingulis vrbibus,ſingulos,qui poteſtate præirent,conſtituit, quos voluit duces appellari. Quo contigit vt multis inde annis aureus numus qui Romæ cudebatur, ab inde Romanus ducatus fuerit appellatus , indéque eſt nomen adeptus, cuius denominatio in hodiernum vſque diem manet, & de iis etiam Polydorus lib.2,de Inuctoribus rerum,author eſt. Mirandum tamen quòd cū apud varias gentes prædictæ

Ducatus Rom.

omnes monetæ varietatē receperint, ſolius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio, par etiam ſimilitudo valoris. Nā ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florētini, & ferè omnes alij ducati maiores, qui vulgo largi appellātur, idē pondus & parem valorē retinent. Ex quibus poſtea ſoli ſummi Pontifices aliam ducati ſpeciem cudi iuſſerunt, quam de Camera nūcuparūt, parum à ſuperius dicta diſferentem. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia, quam ſcutum appellant, eamq; duplicē voluerunt. Hinc eſt ꝙ inter ſcutos nouos & veteres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idem quod ducatus, nouū autem ſcutum in taxa, nouem Iuliis, & vno groſſo æſtimatur, quamuis tempore Clemētis. 7. ad nouē Iulios fuerit redactū. Non tamen eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus, inuenta eſt alia ducati vſualis moneta, quæ ſecundum diuerſas regiones variatur. Nam Papiæ ducatus non valet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati de communi vſu loquendi intelligetur de ducato quatuor librarum, non autem de ducato auri, qui plus valet, vt refert Rochus Curtius in repet. c. ſi. 7. q. de conſuet. Et ita dicendum erit in quolibet loco. Nam Romæ ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis, niſi auri mentio fiat.

Ducati apud prouincias idem pondus & earum valorem retinent

Scutorum in Gallia duplex ſpecies.

Ducati appellatio.

Sequitur in tex. vel vnciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus etiā tonſoribus, ꝙ vncia auri ex drachmis octo cōſtat, quorū quælibet vnū ducatū reddit. Ex quo apparet, ducatos omnes auri drachmales eſſe in pōdere ſuo, ita ꝙ vncia auri ducatos octo valebit, vt dicit Bar. in d. l. quotiens. & modern. Papien. in d. l. 2. §. ex his. Ex quibus de primo ad vltimum infertur, libram, quæ ex vndecim vnciis conſtat, ducatos. 96. reddere. Vncia verò argenti ſterlingorum. 26. denariis, qualis etiam hodie æſtimatur, vt refert Polydorus lib. 6. hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in tex. ſeu alterius monetæ, &c. Sub iſtis verbis poſſunt cōprehendi reliquę omnes monetæ vſuales cuiuſlibet prouinciæ, quę hic nō exprimuntur, vt ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris, quę Caſtella appellatur: & inferioris, quæ Valētina, ſeu Tarraconē. dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantū vſitetur, olim tamē omnium regnorum vtriuſque Hiſpanię, vſque ad Luſitaniam communis erat, diſsimili tamen æſtimatione. Nam in regnis Valentiæ vnus Marabatinus dimidio ſcuto aur

Marabatinus moneta olim quàm fuit generalis.

auri æſtimabatur,de quo adhuc hodie in pœnis regalib' in memoriam vetuſtatis,ac pro quadam ſolennitate ſolet fieri eius denominatio,quanuis eius forma ignoretur:Et talis moneta antiquis temporibus in Luſitania etiam in vſu fuerat,vt apparet ex tex.in ca.cum olim, de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio.Et ſecundum hoc videtur dicendum,quod illi Marabatini,de quibus in dicto cap.cum olim.fit mentio,non fuerint illius æſtimationis cum illis quibus hodie vtuntur Caſtellani,qui parui admodum valoris ſunt. rediculum enim eſſet de tam parua quinque ducatorum ſumma, inter illos abbates ditiſsimos,tam longam tragœdiæ quæſtionem componere, ex qua meruit illa conſtitutio decretalis fieri.Vt igitur res videatur veriſimilis,& conueniens tam perſonis,de quibus ille tex.loquitur,quàm Rom. Pontifici authori illius decretalis,eſt tenendum illos Marabitinos,de quibus ibi notatur,non de modernis,quibus nunc vtitur Caſtella, ſed de Marabatinis veteribus regni Valentiæ vel Luſitaniç debere intelligi.Et ita intelligendo,ſumma illa Marabatinorum expreſſa in d.ca.olim.ſcuta mille continebit,quæ ſatis notabilis ſumma poſſet videri,quæ illos abbates ad litigandum moueret.Et hoc modo diſpoſitio illius textus bene quadrat quantitati expreſſæ. *Marabatini qui intelligantur.*

Ex iſtis igitur habes valorem Marabatinorum veterum Valentiæ & Luſitaniæ idem eſſe. Caſtellæ verò Marabatini,quibus hac ætate vtuntur Hiſpani Caſtellani,ſunt viliſsimi valoris.Nam vnus Marabatinus duas partes vnius denarij valet: Nam ibi denarius diuiditur in tres Blãchas æris ad ſimilitudinẽ cauallorũ Neapolitanorũ : quorum tres Caualli ærei reddunt denarium.vnum.Ita & Blãchę tres faciunt vnum denarium.Et denominatę ſunt Blãchę à quadam Regina Blancha nomine:quę prima monetam illam cudi iuſsit. Ex quibus Blanchis duæ Marabatinum vnum faciunt. Itaque trecenti ſeptuaginta quinque Marabatini , vnum Ducatum largum reddunt. Et tria milia Marabatini,valent Ducatos octo. Et ducatus in Hiſpania valet Regales vndecim : & quilibet Regalium eſt valoris vnius Iulij. tamen Romæ non valet vnum Regale Hiſpanicum , niſi Baiochos nouẽ ex reductione Clementis VII. Sunt etiam in regno Valentiæ denarij & ſolidi.Denarius enim eſt ad ſimilitudinem quatreni, niſi quod argenti plus aliquid cõtinet & propterea præualẽt quatre- *Denariorum blancarum cauallorum ſolidorũ & regaliũ valor.*

nis adeò quod ex duodecim fit ſolidus. Cuius quidem ſolidi valor eſt dimidij regalis, & ſolidi duo faciũt vnũ regale,& vndecim regalia faciunt Ducatum largum.De denarijs autem Papien. & Lucen.quãti valeant,habes tex. in c.olim.de cenſib.Et hæc dicta de monetis noſtri temporis,& eorum valore huc vſque ſufficiant.Quę ideo hic placuit adnotare,quia nullus ſcribẽtiũ ſimul de iſtis tractauit.Licet Budeus,Leonardus de Portis,Alciat⁹ & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum ſeſtertio,quędã etiam de talẽto,& ſimilib.monetis diſputauerint,quę nõ faciũt ad propoſitum iſtius regulę,cũ illis hodie nõ vtantur.De quib. ego latius in eo libro,quẽ de cenſu,redditu & impenſa antiquiorũ,& recentiorum principũ cõpoſui, pertractabo, quo loco illud etiam tãgam,quænam ſit ratio.quod cũ auri maior copia è terra fodiatur, q̃. alteri⁹ cuiuſcunq; metalli,vt Hadrianus Imperator dicere ſolebat,minor tamẽ illius copia inter hominũ manus verſetur,adeò.q moneta argẽti topioſior,quam auri videatur.

Auri copia maior quàm aliorum metallorum è terra fodiatur.

Q V AE S T I O X.

QVAERO,an valor expreſſ⁹ in gratia,iuxta taxã Camerę excuſet à pœna iſtius regulę?

Valor expreſſus in gratia.

S O L V T I O.Pro parte negatiua videtur dicendum,quod nõ excuſet.Nã ex quo regula iſta expreſsionẽ valoris ſecũdum communem æſtimationem requirit, nõ ſufficiet valor ſecũdum taxã:quæ eſt incerta,& non ponit valorem ſecundũ communẽ æſtimationẽ.Prępertim quia à verbis regulę non eſt recedendũ,vulgata. l.nõ aliter.ff.de legatis.3.Et quia regula iſta dat formã, vt patet ex annullatione actus,iuxta ea quæ Doc.in l.dubium.C. de leg.in l.j.ff.de lib.& poſthu.tradunt.

Quibus tamẽ nõ obſtãtibus,contrarium fuit deciſum ꝑ Rotã in vna,coram D. Bartholomeo de Petra ſancta de menſe Ianuario M.D.XX.vt refert D. Gulielmus in collectaneis deciſionum.Ratio fuit,quia ad euitãdam pœnã regulæ,quælibet iuſta cauſa excuſat à dolo,l.igitur.§.poteſt ff.de liber.cau.l.plagij.C.ad leg.Iul. de plag. cũ ſimilib⁹. Et iuſta cauſa excuſationis hoc caſu videtur , ſi quis exprimit valorem ſecundum taxam Camerę.Quæ communiter approbatur,& in vſu habetur ante oculos papæ,ideo credere debuit impetrãs,ſicut de taxis Cãcellariæ dicit deciſio Rotę in antiq.565.col.fi.Et ita videmus,q credẽs bono viro excuſatur,vt dicit glo.pen.circa finẽ,in l.Titio fundus

Credens bono viro excuſatur

fundus ff.de cond.& dem.cũ concord.vt ſcribit Fely.poſt Bal.in c.cũ contingat,circa fi.de reſcrip.& in c.nuper.de teſtib.& Iaſ.in l.j.col.3.ff.de eo per quẽ fac.erit.& in l.certum.col.fi.ff.ſi cert.pet.cum ſexcẽtis aliis concord.alibi non ita congeſtis:quę quidam moderni ſcribunt in tract. nuptiali.fol.77. Pari ergo modo excuſari debet, qui deſcriptioni Camerę ſtetit,pręſertim cum probatio valoris ſit valde difficilis, in qua plura præter communem vſum probationum requiruntur,vt tradunt doctores in c. cum cauſam.de teſtib.Bal.in l.ſolum C.eod.tit.Et hoc ratione etiam ſuadetur,quia videmus quòd ſoluens ſecũdum taxam Cameræ non releuetur, etiam ſi probet beneficium minoris eſſe, vel etiam maioris, taxa enim ſemper attenditur. Cum igitur in tali expreſsione non ſit alicui fraus,non debet habere locũ pœna regulæ,quæ facta fuit contra fraudulentos. Alia motiua ponit D. Guliel. quę breuitatis cauſa non refero,cum ibi videri poſſint.

Sed aduertendnm arbitor,quia iſta deciſio videtur facilem anſam fraudilibus dare,in pręiudicium officialiũ,ex taxis beneficiorum viuentiũ.Nam clarum eſt,quod liber taxæ antiquus eſt,& in eo cõſtat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicam ſummã fuiſſe,quæ hodie ꝑ ſuperexcreſentiam fructuum,in quadruplum taxari poſſent.Et ecõtra,quędam beneficia tũc ad magnum valorẽ taxata reperiũtur,quę poſtea calamitate temporũ diminuta poſſent ad longe minorem ſummam taxari. Ex qua varietate taxarũ,impetrãtes hodierni de facili poſſent vti vna cautella ad fraudendos officiales.Nam quãdo beneficium erit magni valoris,nõ exprimẽt ſecundũ quod valent,niſi ſecundnm paruam taxam in libro poſitã.Quę ſi fortè erit maior,tunc nõ ſecundum librum, ſed ſecundũ communem æſtimationem valorem exprimẽt.Et ideo, vt prædicta deciſio defendi poſſit,ego putarem illam intelligendam in beneficiis conſiſtorialibus,pro quibns compoſitus fuit liber ille taxarum,ſed pro nõ conſiſtorialibus ſeruari debet iſta regula.Et hoc puto veriſſimum. *Cautela pro impetrantib.*

QVAESTIO XI.

QVAERO vtrum,expreſſio valoris facta in literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt,releuet impetrantem à pœna regulæ? *Valoris expreſsio facta in literis.*

SOLVTIO, Videbatur dicendum, quod talis expreſsio ſecundum arrendamenta,non excuſet,ex eo,quia arrendamenta

damenta, non probant dominium neque poſſeſſionem. l. ad probationem. C. loc. & in c. inter dilectos. & ibi no. de fide inſtr. Sicut perceptio ſalarij non arguit quem decurionem. l. Herẽnius. ff. de decur. Et ſic talis valor inibi expreſſus non probatur concludẽter, & tamen regula aſtringit impetrantem ad expreſſionẽ veri valoris. Et ignorantia hoc caſu non videtur excuſabilis cum debuerit ſe informare. Quia ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione, c. conſtitutus. de reſcrip. Imò ſola ſimplicitas nocet, vt dicit Fely. in ca. ad aures. in 3. col. eo. tit. Et quia valor eſt pars gratiæ, debet plene probari: vt dicit quædam deciſio, & tenet Fely. ibidem.

Ignorãtia in gratioſis nõ excuſat à ſubreptione.

Quibus tamen non obſtantibus Rota pluries tenuit contrarium non ſolum tempore meo, ſed etiam temporibus antiquis. Nam in vna Mediolanenſ. parochialis de Verdolla de menſe Martio M.D.XXII. coram D. Gulielmo iudicatum fuit. vt ipſe idem refert in collectaneis deciſionum. Et idem aduotauit R.P.D. Iacobus Simonetta, in quadam cauſa iudicatum fuiſſe, quam ipſe, dum eſſet aduocatus contrarium ſentiens, defendere non potuit. Et ita iudicauit D. Ioan. Anto. de Triuultiis. Et pro iſta deciſione faciunt in primis eadem ferè motiua, quæ in præcedenti quæſtione facta fuerunt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & ſic de pœna, quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo. Vnde ex quo præſumptio eſt, quòd prædeceſſor arrendauerit iuſto precio beneficium ſuum, & quòd non præſumatur fructus eius voluiſſe iactare, iuxta cap. ſuper hoc, de renuntiatio. & iſta præſumptio videtur præſtare iuſtam cauſam excuſationis à pœna regulæ.

Præterea, quia ex quo de iure cõmuni non requiritur aliqua expreſſio valoris, vt notatur in clem. prima, de præbẽd. Regula iſta quæ cõtrariũ cũ pœna ſtatuit tanquam odioſa, & ſtricti iuris miti⁹ & ſtrictius interpretari debuit, iuxta legem tertiam §. hæc verba. cum vulga. ff. de nego. geſtu & capit. ſtatutum. de electio. lib. 6. Et ideo data aliqua iuſta cauſa, excuſatio ſufficere debet, præſertim in iſta materia expreſſionis veri valoris, quæ eſt difficilis ꝓbationis, in quo ꝓbando plures etiã oriũdi à loco deficiũt. Et iſta eſt ratio, quare in ſupplicationib. ponitur illa clauſula augendi, & minuendi vſq; ad valorẽ verum propter magnam difficultatem purificandi incontinenti verum valorẽ. Et ſic ne propter hanc cauſam gratia pereat, ſi expediretur

Expreſſio valoris.

Clauſula augendi, & minuẽdi fructus.

retur de minori, debet tam auara intererpretatio coarctari. iuxta legem. vnicam §. fi. C. de cadu. toll. & in auth. de nup. §. primæ ſiquidem, circa finem. ibi, ne aliquo modo videamur talia corripiẽtes fiſci prouidere vtilitati, &c. Et circa hoc plura congerit D. Guliel. quę non curo referre, cum videri poſſint.

Sed conſiderandum eſt, quòd meis temporibus illa deciſio D. Guliel. non ita ſimpliciter fuit ſeruata in Rota, prout ipſe loquitur, ſed cõcurrentibus pluribus aliis requiſitis. Nam in primis requiritur, quòd arrendamenta ſint plura, & non vnum tantum arrendamentum. Item, quòd cum hoc fama publica de valore concurrat, Item, quòd producãtur aliquæ bullæ prædeceſſorũ expeditæ ſub illo valore, quib. concurrentib. Rota excuſat impetrantem ab expreſſione falſi valoris, & ſic à pœna iſtius regulæ. Nam quę non proſunt ſingula multa iuuat. Vnde licet arrendamenta de per ſe non probant, vt dictum eſt, neque etiã fama de per ſe, tamen præſtant excuſationem à pœna. Et ita in vna Arimenen, prioratus fuit concluſum per dominos, coram R. D. Raynaldo Petrutio, de menſe Nouemb. M.D.XXXVI, Nam de fama ponit Bart. in l. Celſus. ff. de vſucap. & tradit Oldr. conſ. 304. Et pręſertim quia Rota ſemper ſolet ad æquitatem inclinare, quæ in caſu propoſito militare videtur vt gratiæ ſuſtineantur, nec pereant quæ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauibus impenſis, arg. c. commiſſa. de elect. lib. 6. Et ad prædicta facit deciſ. 19. in no. de præben. & quę notat. Card. in c. fin. in 2. & 3. col. de præſump.

Impetrãs ab expreſſione falſi valoris.

Rota ſolet ad æquitatem inclinare.

QVAESTIO. XII.

QVAERO, quomodo probetur valor beneficiorum? SOLVTIO. Iſta q. hodie trita eſt. & nota iam famulis ſolicitatorum in vrbe, qui habent ſua formularia impreſſa, in quibus articuli in formis ſcribuntur. Et ideo ſuper hac re breuiſſimus ero: valor igitur ſecundum, communem ſtylum Rotę ita probari debet videlicet q̃ beneficium de quo agitur tempore prouiſionis, & oneribus deductis valet in portatis centum, & quòd per quinque annos antè & poſt, anno fertili cum ſterili computato, communi ęſtimatione tantũ valuit, & ita teſtis de tali beneficio notitiam habens dicit ſe ſcire, & ſi plus vel minus valeret, ipſe non ignoraret. iſta practica colligitur ex pluribus dictis Doct. ſimul iunctis, videlicet Bart & Moder.

Valor beneficiorũ.

dor.in l.precia rerum.§.fin.ff.ad l.Falci.ex Abbate,& Fel. in c.cũ cauſa.de teſt.& Fely.in c.ad aures,de reſcri.Alex. in cõſ.85.lib.2.Soci.cõſi.8.viſis,&c.Moder.in repet.in l.2. in duab.vltimis chartis.C.de reſcin.vend.Et latius reaſſumũt duo doctores practici,videlicet Lanfrã.de Oriano in repet.c.quoniã.in verb.teſtiũ depoſitiones,num.156.cum plurib.ſequentibus.de probat.& Angel.Aret.in §. ſi quis agens.inſtit.de action.in quibus. locis latiſſimè diuagantur circa iſtam materiam probandi valorem cuiuſcunq; rei,quæ non curo recenſere,cum non faciant ad rem,niſi in hoc quòd ex illis aſſumitur practica probãdi eo modo, quo ſuperius dixi. Nam probatio valoris in beneficialibꝰ vniformis eſt,ſed in profanis recipit diſtinctionem ſecũndum varietatem rerum,temporum,& locorum,prout prædicti doctores ſcribũt:adeò, quòd in vna Bononien.emphyteuſis voluit Rota de hoc menſe Martio M.D.XL. coram R.D.Io.Mohedano,quòd valor terrarum poſſet probari per teſtes reddẽtes rationẽ,quia vicinus,per ea quæ dicũt Orianus & Aret.vbi ſuprà.Et licet multi tenuerũt contrarium,tamẽ illa opinio tanquam æquior præualuit, tum etiam,quia adiuuabatur aliis cõiecturis, ſed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur,prout neq; etiam arrendamenta,licet geminata probant, ſed requiritur probatio modo,prout ſuperius articulatur.

REGVLA DE PVBLICANDIS RESIGNATIONIBVS.

ITEM idem dominus noſter ſtatuit & ordinauit, quòd quæcũque beneficia eccleſiaſtica,ſiue in Rom. curia,ſiue extra eam reſignata niſi de illis facta reſignationes:ſi in Ro.curia,infra ſex menſes:ſi extra dictam curiam facta infra menſem,ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt,publicata,poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit,petita fuerit. Si reſignãtes iſta poſtmodum in eorundem reſignatorum poſſeſſione deceſſerint non per reſignationem,ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur. Collationes quoque de illis, tanquam per reſignationem vacantibus factæ, & inde ſequuta nullius ſint roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

HABVIT originem iſta regula à regulis Innocẽtij & Sixti quia in antiquiorib. regulis non reperitur, & cõcordat in multis cũ alia regula antiqua de publicã-

dis

dis acceptationibus,indultis,& facultatibus,&c.quæ habuit initium à Martino. V. Et licet reg.iſtã Sixti & Innocen.poſteriores pontifices ſequuti ſint,ſolus tamẽ Hadrianus.VI. quædam ad eam addidit,ſicut & in pluribus aliis regulis fecit.Nam cum in regulis prædeceſſorum diceba tur,& poſſeſsio illorũ ab eis quos id cõtingit,&c.ipſe Hadrianus addidit hæc verba,& cũ hoc poſſeſsio illorũ.&c. ad effectũ,quòd vbi Rota prius ſemper interpretata fuit, iſtam regulã requirere tria copulatiuè videlicet,quòd nõ fuerit facta publicatio,& quòd non fuerit petita poſſeſsio & quòd reſignãs poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſſione adeò quòd altero deficiẽte locus regulæ nõ eſſet:Hadrianus noluit ſolã publicationem ſufficere,ad impediendũ fictionem regulæ,ſed vt vnà cũ ea poſſeſsionis petitio cõcurrat.Ita ꝙ iſta duo copulatiuè & affirmatiuè requirũtur,vt vacet per reſignationẽ,videlicet,publicare & petere poſſeſsionẽ,& propterea dixit,& cum hoc poſſeſsio illorũ,&c.Tamẽ hoc,ſcilicet cũ publicatione faciẽda. Circa verò tertiũ requiſitũ,videlicet de obitu in poſſeſsione poſt ſex mẽſes nihil eſt immutatũ:adeò,quòd ſi reſignãs obiret infra ſex menſes,vel non decederet in poſſeſsione,vacaret beneficium per reſignationẽ,& non per obitum.Vt ſit concluſio,quòd ad effectum fictionis regulæ, vt fingatur vacare per obitũ,requiruntur illa tria copulatiue,quòd non fuerit facta publicatio nec petita poſſeſſio,&quòd reſignans moriatur poſt ſex mẽſes in poſſeſſione.Sed non ſufficit ad impediendam fictionem prædictã, alterum ipſorum deficere,vt erat ante Hadrianum, quia non ſola publicatio impedit, niſi etiam cõcurrat petitio poſſeſsionis.Et in hoc iſta regula per Hadrianum fuit immutata.Fuit etiam in fine eiuſdem regulæ vnum aliud per Hadrianum additum,videlicet. quòd ſex menſes ad publicandum à die coronationis currerent. Quod factũ fuit,ex eo,quia regulæ ligabant à 24.Ianuarij,& papa in vrbem venit longè poſt:& tardè habita notitia regularũ eſſent lapſi ſex menſes à dicta die,14.& ſic ſeruiret de võto,niſi à die coronationis illi ſex menſes currerent. Sed iſtas omnes Hadriani additiones nullus ſucceſſorum eſt ſequutus,ſed regulam.prout prius confirmarunt.

Vnde initiũ habuerit hæc regula.

QVAESTIO I.

QVAERO,an regula iſta procedat,vel obſtet ſecundo reſignatario?

Reſignatarius.

SOLVTIO.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd ſic,per illud dictum l.lex vectigalis.ff.de pig.&ea quę tradit Bal.in l.2.in 13.quæſt. C.de reſcin.vend.vbi ponitur regula quod reſoluto iure dantis,reſoluitur ius acceptantis.Sed clarum eſt,quòd ius primi reſignantis per non publicationem reſolutum eſt.Igitur & reſignatarij reſoluetur per oppoſitionem iſtius regulæ.

Iuris plus nemo in àlium tráſferre poteſt,quàm ipſe habet.

Præterea,quia nemo plus iuris in alium tranſferre poteſt,quam ipſe habeat,vulg l.nemo.de reg.iur.vnde ſi ius eſt reſolubile in perſona dantis,eodem modo erit in perſona recipientis.l.ſi §.ſed quia noſtra.C.commu. de leg.

Iſtis tamen,& ſimilibus non obſtantibus,Rota determinauit contrarium.4. Februarij M.D.XXXIII.coram d.Nicol.de Arogonia,in cauſa Tolotana præſtimoniorũ Et idẽ prius fuerat cõcluſum per Dominos,coram d.Camillo de Balionibus,in cauſa Leonen.canonicat⁹ de anno M.D.XXXIII.Ratio deciſionis fuit, quia iſta regula loquitur de reſignatario,cum ſit perſonalis, debet intelligi de primo,iuxta l.Boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſig.Et hoc idem dictum fuit in regula de annali,quod non obſtet ſecundo reſignatario,vt ibi dixi. quæſt.62. & ſequent.ſicut etiam dicit Old.in conſ.203.de tex.in cap.licet canon.de electio.lib.6.& de aliis ſimilibus,vt ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procederent,quando primus reſignans ceſſit infra tempus publicationis,vel etiam mortuus fuit : tali caſu ſucceſſor non tenetur ad publicandum,& hoc idem habere locum in regula de publicandis acceptationibus refert d.Guliel. in quadam deciſione incip.tenuit palatiũ. Quod rationabile videtur.quia in beneficialib.creatur nouus titulus in ſucceſſore,vt in d.reg. de annali late probo,& eſt deciſio.13.de procura.in.no.

Non obſtat,quod reſoluto iure dantis,reſoluitur in ius recipientis:quia reſpondetur illud procedere, niſi in illa tranſlatione cõſentiat ſuperior, qui ius irreſolubile dare poteſt:quia tali caſu.d.l.lex vectigalis,cum ſimilibus,non procedit,prout eſt de hoc text. notabilis in capitulo 1. de contro.inter dom.& vaſſal.ſecundum quem ita conſuluit Bal.in conſilio,333.circa fin.libro.5.& tenet Guido papę.q.575.in deciſionibus Delphinatus.Et quia quãdo ius in primo prouenit ex voluntate ſua, aſſumptum prędictum doctorum nõ procedit,per ea quę tradit Bar. in l.ſi res.ff.de quib.mod.pig. vel hipoth.ſol.cũ igitur in

caſu

caſu iſto primus reſignans habuit ius ex voluntate ſua,& ex neceſſitate. Item, illud tranſtulit in reſignatariũ ex ad miſſione papæ, qui ius dat, meritò dictum ius, quod poterat reſolui in perſona reſignantis per exceptionem iſtius regulæ, attenta conceſſione principis fit irreſolubile, & ei regula non obſtat. Et ita per iſtam rationem Rota hodie 23. Ianuarij. 1536. in ſimili caſu parochialis de Prades Redundos Saguntinen. diœceſ. pendente coram me concluſit, expectantem, quia acceptauerat prius vnam parochialem, potuiſſe ſecundam acceptatam ante adeptiõem poſſeſſionis primæ, reſignare, licet ius ſecundæ fuiſſet reſolubile per adeptionem primæ acceptatæ: quia in perſona reſignatarij fit irreſolubile. Et ita ego ex votis dominorum, cauſa prius ſæpius propoſita, & fere per annum diſputata, iudicaui. Quæ ſententia poſtea per R. P. D Marcellum de menſe Iulio. 1536. confirmata fuit.

Expectãs qui primo acceptauerat vnam parochialem.

Sed aduerte, quia adhuc ineſſe hic videtur aliquis ſcrupulus. Nam clarum eſt, quòd ſi ſuperiori expoſitum fuiſſet reſignantem non publicaſſe, forte papa reſignationem nõ admitteret, & ſic talis taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere videretur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in capitulo, ſuper literis. de reſcrip. & per conſequens ius fragile & reſolubile in reſignatarium transfertur. Niſi papa huiuſmodi defectum ſciens reſignationem admitteret, quia tali caſu textus in dicto capitulo primo, & prædictum conſil. Bal. procedere poſſent. Quibus ceſſantibus hoc motiuum multum obſtaret prædictis. Sed dicas, quod licet hic iſta his, quæ de regula de annali, & de conſilio prædicto Oldr. 203. & de illa deciſione, in cauſa Saguntina dicta fuerunt, obſtare videantur, nihilominus quo ad iſtam regulam, forte illa non quadrarent, cum alia ratione ſuſtineri poſſit deciſio facta videlicet, propter perſonalitatem iſtius regulæ, quæ in prima perſona reſignantis verificatur, vt dictum eſt. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, vt adnotauit dom. Iacobus Simonetta. vnde quod ibi de duabus gratiis dicitur, idem eſt hic dicendum de vna, per regulam l. ſingularis. ff. ſi cert. petat. Multa plura hic dici poſſent, ſed propter magnam temporis penuriam, cogor difficultatem magnam ſub exiguo comprehendere.

Taciturnitas.

Regula de duabus gratiis.

QVAESTIO II.

Reſeruare fructus.

QVAERO, an iſta regula procedat, quando reſignans reſignauit ſibi omnes fructus, & denominationem tituli?

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpius in Rota tempore antiquorum ventilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam vel ter accidit. Nam de anno. 1530. & ſequen. diſputatata fuit hæc quæſtio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R.P.d. Marcello, & aliis. Et iterum de mẽſe Decemb. 1535. coram R.P.D. Petro vortio, Epiſcopo Aquen. in cauſa Brechmen. canonicatus & præben. inter Io. Hay, & Io. Corburin. eadem quæſtio ventilata & deciſa fuit. Tertio loco coram eodem. 28. Aprilis. 1537. in cauſe Abulen. præſtimonij, pro magiſtro Hieronymo de Arce, ſuper hoc eodem puncto pronuntiatum fuit. Et nouiſſimè in vna Spoletana canonicatus & præben. coram R.P.D. Io. Clerici, die 26. Martij. 1540. idem dubium propoſitum & deciſum fuit in fauorem R.D. Archiepiſcopi Piſani contra Bartholomæum Roſatum. Et vt video in iſta materia diſtinguũtur tres caſus. Primus eſt, quando reſignãs in beneficio requirente reſidentiam, reſeruauit tantum ſibi fructus: Secundus, quando fructus & denominationem; Tertius, quando beneficium non requirit reſidentiam, nec habet denominationem, & reſeruantur fructus.

Ad quid inducta ſit regula.

Primus caſus non habet difficultatem, ex eo, quia in reſignatione non agitur principaliter de fructib. ſed de trãſferendo titulo & denominatione. Quo caſu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarij expectantes, & ſubditi beneficiati decipiantur. Et propterea intereſt reipub. eccleſiaſticæ & cultui diuino, quod verus beneficiarius detegatur, vt illi de pertinentibus ad beneficiatum reſpondeatur. eſſet enim valde abſurdum, ſi qua obedientia, vel oblationes, aut decimæ, ratione alicuius iuriſdictionis vero beneficiato deberentur, illa reſignanti præſtarẽtur. qui cum per reſignationem ſuam ius & poſſeſſionem naturalem & ciuilem amiſerit, intruſus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur quòd publicatio fiat, ne ſic foueantur in peccato, ac ſub clypeo reſignationis, fideles in ſuſcipiendis à vero rectore ſacramentis, decipiantur. Hæc omnia per publicationem deteguntur. Ex qua etiam ſequitur, quòd quando moritur reſignans, vel reſignatarius poſt factam publicationem, ſciunt ordinarij, vel expectantes per obitum cu

iūs

ius beneficium vacat. Et ſic ordinarius in ſuis menſibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandeſtinas renuntiationes non publicatas circumueniuntur. Et ideo in prædicta cauſa Abulen. propter prædictas rationes, concluſum fuit locum eſſe regulæ, & per conſequens beneficium per obitum reſignantis, & non per reſignationem vacaſſe.

Secundus caſus habuit maiorem difficultatam, ex eo, quia reſignans in effectu videtur beneficiatus, tam poſt reſignationem, ſicut antea, & effectus attendi debet, iuxta c. relatum. de cler. nõ reſiden. & in tali omnes rationes fraudis ſuperius conſideratæ ceſſant. Et ideo donini tenuerũt ſępe, tam in illa Brechmen. quàm in d. Spoletana, quòd iſto caſu non eſſet locus regulę: quia hic nulla eſt fraus, nulli errore aliquo decipiũtur, cum ille idem renuntians, qui olim beneficiatus, & in poſſeſſione erat, ſit idem etiam hodie nomine & re, propter retentionẽ denominationis, & reſeruationem fructuum, adeo quòd nihil viſus fuit reſignãs in reſignatariũ transferre, niſi nudũ titulũ ſine effectu, qui regreſſui, acceſſui, vel adiutorię ęquipollet. *Effectus attendi debet.*

Tertius etiam caſus nullam habet dubitationem, quin in eo ſit locus regulæ, prout in prædicta cauſa Abulen. dictum fuit. Nam pręſtimonia non requirunt aliquam reſidentiam, nec habet denominationem. Et ideo propter rationes poſitas in primo caſu reſignatarius publicare tenetur, aliàs locus erit huic regulę. *Præſtimonia non requirunt aliquam reſidentiam.*

QVAESTIO III.

QVAERO, An iſta regula, quę ſimpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quę ex cauſa permutationis ſit?

SOLVTIO. Quæſtio iſta ſemper in Rota viſa fuit ambigua & difficilis, ac propterea veterũ memoria nũquam deciſa. Nã tempore Sixti bis caſus iſte propoſitus reperitur vt refert Ioachim. de Narnia, illius ętatis aduocatus celebris in quibuſdam ſuis conſiliis. Quid tamen tũc deciſum fuerit, nõ inuenimus. Etiam ętate noſtra eadẽ quæſtio ſępe repetita, ac variè in Rota diſputata fuit, nuſquã tamen reſoluta. Nam in cauſa Auinionen. vicarię de anno 1532. coram me pendente mota fuit hęc eadem quęſtio, & propter eius difficultatem cauſa ex alio capite finem habuit. Deinde apud R. P. D. Marcellum nunc epiſcopũ Marſicanum, in cauſa Segobien. Archidiaconatus de Cuellar. hoc *Regula de renuntiatione loquens.*

idem dubium ſactum fuit. Et quia res ipſa maiorẽ diſcuſſionem exigebat, quàm tempora tunc patiebantur (eramus enim in extremo audietiarũ menſis Iulij) hoc negotium dilatum fuit ad Calend. Octobr. Rurſus & coram R. D. Silueſtro, in alia cauſa Dolen. priorat⁹ de Dolis, cõtigit ſuper eadem quæſtione dubitari, nihil tamen fuerat concluſum. Poſtremo nũc coram eodẽ. R. P. D. Marcello, longo tamen interuallo iſta eadẽ quæſtio iterum proponitur, & quaſi poſtliminio in dubium reuocatur, ac veluti horridus hiſtrix in modum orbicularis pilæ hinc atque inde per diſcurſus varios trahitur & voluitur, ille verò ſuis telis innixus immotus manet. Et ſic huiuſmodi quæſtio varios tractus, ac veluti Sileni Alcibiadis totidẽ receſſus habet. ſicut enim hinc atq; hinc ingentes ſcopuli, multiplicéſq; rationes pro vtraque parte probabiles, propter quas quælibet eius pars, dum ſuis rationibus & argumentis munitur, in diſputationis cõgreſſu verior videtur, vt non ab re longo tẽpore hæc quæſtio indeciſa manſerit. Verùm, quia nihil eſt, quòd non labor aſſiduus, atque induſtria cõficiat, decreui ſuper iſto dubio plura hinc inde diſputãdo dicere, vt poſteris facilior decidendi occaſio, & rationum eligendi poteſtas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quòd regula iſta caſum permutationis complectatur, adduci poſſunt hæc motiua quæ ſequuntur.

Permutatio. Primum, quia regula iſta loquens de reſignatione, includit in ſe de neceſſitate reſignãtẽ ex cauſa permutationis ex eo, qa permutatio vera, pura, & ſimplex reſignatio eſt, vt dicit ad literã deciſ. 16. de rer. permutat. in antiq. in 3. col. tradunt Moder. Bononien. in repet. cap. 1. in 12. col. de rer. permut. lib. 6. Hinc eſt, q̃ ſicut in reſignatione, ita etiã in permutatione eædem perſonæ interueniunt, videlicet, reſignans & reſignatarius. Ergo permutatio eodem iure cenſeri debet, quo ſimplex reſignatio. Nam permutatio à ſimplici reſignatione in alio non differt, niſi quia permutatio eſt duplex, geminata, ſeu reciproca reſignatio. Ideò regula de vna reſignatione loquens, in reſignatione geminata, ſeu reciproca, qualis eſt permutatio, locum habere debet: quia quod dicitur de vno actu, idẽ de pluribus geminatis dicendum eſt. arg. l. ſingularia. ff. ſi cert. peta. vt in notabili caſu tradit And. Sicul. in cap. 1. in 8. colum. de lit. contest. Gemin. in cap. qui ad agendum. § 1. de procurat.

lib.

lib.6.Petr.de Anch.in cap.quamuis.el 1.de præbend.eod. lib.& in alio caſu tradit Barto.in l.cũ filio,circa fin.ff.de leg.1.Confirmatur hoc,quia per permutationẽ ita datur vera vacatio,ſicut per ſimplicem reſignationem, vt in c. 1.de rer.permut.lib.6.tenet Rota deciſ.23.in no.Nã per reſignationem perditur titulus,ius,ac poſſeſſio naturalis, & ciuilis,vt tenet Rota deciſ.67.in antiq.aliàs ſecũda,de renunt.Et hoc procedit,etiã ſi reſignatio admiſſa per ſuperiorem non fuerit,vt in deciſ.4.de renunt.in no. Sed hæc etiam in permutatione procedũt:quia per eam etiã titulus,ius,& vtraque poſſeſſio perditur,vt in deciſio.8.de rer.permut.in antiq.Igitur idem de vtraque iudicari debet. Et licet inter permutationẽ & ſimplicem reſignationem aliqualis differẽtia detur:nihilominus diſpoſitio generaliter de reſignationibus loquẽs,omnes caſus ſimiles comprehẽdit,dato quòd in vno maior ratio ſit, quàm in alio.iuxta text.not.l.1.§.quod autem.ff.de vſu aleæ & aleat.Nam plus & minus ſpecie non differunt.l. fin.ff. de fundo inſtruct.cum concord.quæ ſcripſi in cap.ſtatutum, nume.39.de reſcrip.lib.6.Accedunt ad hoc,quia permutatio ideò dicitur ſimplex reſignatio,ex quo tota à volũtate & poteſtate ſuperioris,in cuius manibus fit,nõ autẽ ex partium voluntate,dependet,vt dicit Ioa.Monach. in cap.1.de rer.permut. lib.6.ſequitur Rota deciſ.16.tit.de rer.permut.colum,3.in antiq. Quod in reſignationibus idem per omia obſeruatur.Ergo diſpoſitio loquens de vna, locum habere debet in aliã. Nam illud pro expreſſo haberi debet,de quo ſi papa,huius regulæ conditor,interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, vt in l. tale pactum.& ibi gloſſ.ff.de pact.tradunt Moder. in l.quamuis. C. de fideicommiſſ.

Vacatio vera.

Secũdo principaliter pro iſta opinione facit,quia regula iſta ad obuiandum fraudibus inuenta fuit,quæ in clandeſtinis reſignationibus committuntur,iuxta no.per Corneum in conſi. 137.col.2.in fin.volu.3.& ſecundum hoc regula iſta publicam vtilitatem cõcernit.Sic etiã inſinuatio,quæ in effectũ vicem publicationis obtinet,vt tradit Abb.in conſi.99.lib.1.& quæ in clandeſtinis donationib. etiam ad remouendum fraudes adhibetur,vt dicit tex. in l.data.C.de donat.& tradit Anto.de Canario in tract.inſinuat.q.1.& Paulus de Caſtro,& alij in l.illud.C.de ſacr. ſanct.eccle.cũ concord.vt per Aret.in cõſi.2.& Alex.cõſ.

Inſinuatio vicem publicationi obtinet

157.lib.2.vtilitatē publicam reſpicit,ex eo,quia reipubl. intereſt,ne re ſua quis malè vtatur,§.penul.inſti.qui ſunt ſui,vel alien.iur.facit tex.in l.1.in prin.ff.de curato.furio. Quia per eaſdem inſinuationes,ſiue publicationes, occaſio delinquendi tollitur,iuxta.l.conuenire.ff.de pact. dot. & per eas animarum vtilitati conſulitur. Nam publicatio hîc requiſita facit,ne reſignantes,poſt reſignationē in beneficiis reſignantis,ſine titulo ſe intrudant,& vitioſum ingreſſum habeant,quòd prohibetur in cap.1.de reg.iur. lib.6. Sed iſtæ rationes in permutationibus militant,igitur regula in vtroque caſu habebit locum. Præſertim, quia diſpoſitio iſtius regulæ,ob eam cauſam,quia vtilitatem animæ,& publicam concernit, fauorabilis reputari debet,& propterea latiſsimè extendenda,iuxta tex.in c. odia,de reg.iur.lib.6.tradit gl.in authen. ſacramēta puberum.C.ſi aduer.vend.& Anto.But.in c.fi.in 2.fall.de conſuet.& glo.in cap.ſciant.de elect lib.6. Petr.de Anch.in conſi.304.& 112.& Gemin.in conſi.106. col.2.cum concord.vt ſcribit Iaſ. in l. ſi quis maior.in 2. colum.C. de tranſac.& Dec.in conſ.198.

Diſpoſitio fauorabilis

Tertio, quia diſpoſitio fauorabilis loquens in ſimplici caſu,trahitur ad caſum mixtum,iuxta not.Alex.Iaſ.& alios in l.2.in prin.ff.de verb.obl.Sed ſi permutatio eſt reſignatio ſimplex,habemus intētum Sed quatenus ſit mixta,regula iſta de ſimplici reſignatione loquens,ad reſignationem mixtam trahi debet,cum vtrobique eadem ratio fraudis militet per ſuperius dicta.Nā eo ipſo,quòd reſignans remanſit in poſſeſſione,fraus præſumitur,iuxta tex.in l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff.quib.mod. pignus, vel hipoth.ſol.tradit Bart in l.poſt cōtractū.col.2.verſi.4.præſumitur.ff.de donat. & conſ. 68.Sic etiam ſi permutatio tam ſecreta fuit vſque ad obitum reſignantis,fraus præſumitur,vt per Bal.in l.fraus.ff.de legib.& Andr.Sicul.in conſi.53.colum.1.volu.2.

Reſignationes fraudem in ſe continent.

Quarto pro iſta opinione videtur deciſio ferè in terminis Ioā.de Ana.in c.audiuimus.in 2.col.in verſi.& prędicta faciunt.de coll.detegen,vbi Ioan.de Ana.dicit,ꝙ etiā ſi renuntians ex cauſa permutationis,poſt renuntiationē in poſſeſſione remaneat,ex hoc fraus præſumitur.Sed dicta fraus eadē ratione in iſta regula cōſideratur, quādo reſignās in poſſeſsione moritur,ob cuiꝰ cauſā publicatio inducta fuit.Igitur à paritate rationis dicere debemꝰ, iſtā

regulam,

regulam, quæ in reſignantibus loquitur, & diſpoſitionem iſtius regulæ, quæ, vt dictum eſt, ad euitandas fraudes emanauit, renunciationẽ ex cauſa permutationis cõprehẽdere debere. Hinc eſt, ꝙ tex. in c. 2. de renũt. lib. 6. iũcto. c. 1. de rer. permu. eo. lib. cũ gl. in verbo, fraude. quæ de ſimplici reſignatione loquũtur, ratione fraudis, in permutatione quoque locũ habent, vt Gemin in d. c. 2. poſt gl. in verbo proximo, & Philip. Frãc. col. 2. poſt Imol. ibi ſequuntur. *Loqui de ſimplici reſignatione.*

Quinto pro hac opinione facit: q̃a ꝑ rationes fraudis in hac regula cõſideratas, propter quas tollendas publicatio ab iſta regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio eſt: quia per publicationem tollitur occaſio, ne ipſi reſignantes poſt reſignationem ſuam in graue animarum periculum, in beneficiis ſic reſignatis ſe intrudant, fructus de facto ſine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ per publicationẽ tollitur, eſt, ꝙ ſub tali prætextu reſignationis, occultè cõtrahẽtes ſecũ, veluti cũ veris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos vidẽt in poſſeſsione exiſtere, grauiter decipiũtur & fraudãtur. Nam ſi occaſione dictorum beneficiorum iam reſignatorum, aliquid illis ſoluũt, vt puta cenſum, decimas, oblationes, vel aliquid ſimile, non liberantur: quia poſtea coguntur vero prælato ſoluere, & ab illo intruſo & falſo beneficiato, cui ſoluerũt, repetere, vt tradit Bal. in c. in literis. col. penul. de reſtit. ſpol. latè Moder. in l. ſi vrbana. in penult. & fin. col. ff. de cond. indeb, cum pluribus concord. vt ſcribit Decius in conſi. 407. incip. viſis, & diligẽter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiuſmodi prælatos, ſeu beneficiatos ſic intruſos factæ, non valent, vt eſt tex. clarus in ca. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiuſmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi poſſunt, per ſupplicationem hic introductam tollũtur. Ergo in eis regula locũ habebit. Tertia ratio fraudis magis deteſtãdæ, quæ in beneficiis oculte reſignatis vel permutatis cõmitti poteſt, quæ per publicationem tollitur, eſt quia ſæpe cõtingit, ꝙ aliquis ratione alicuius dignitatis, vel beneficij ad aliqua ſpiritualia fidelibus miniſtrãda tenetur: ſæpe etiam ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorum beneficiorũ ad tales pertinet. Vnde ſi dicta beneficia vel dignitates renunciata vel permutata fuerint, & renuntiantes vel permutantes in poſſeſsione prædictorum beneficiorum manſerint, non facta publicatio-

Publicatio in reſignationibus.

Fraudes poſſunt cõmitti in beneficiis occultè reſignatis.

ne,& illi ſacramenta,vt veri prælati, vel beneficiati fidelib.miniſtrauerint,forte ordines,vel beneficia cõferendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus præiudicium,& erroris ſcandalum generabitur,quia intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt, vt notant omnes in c.ex frequentibus,de inſti.& Abb.poſt Inno. in c.nihil.col.pen.de elect. ſequitur Iaſ.in d.l. ſi vrbana. in pen.col. Et quod indulgentiæ,& huiuſmodi ſpiritualia, per prælatos intruſos,& ſine ſuperius authoritate beneficia poſsidentes,nõ valent,tenet Petr.de Anchar.& Imol in cle.2.de pœnit.& remiſ.& idem Pet.in c.quod autem. in 3.q.eod.titu.Nec in iſtis ſpiritualibus receptis à tali intruſo communis error recipientes iuuat,ex eo, quia diſpoſitio.l.barbarius.ff.de off.præto.non habet locũ in intruſo,vbi ſuperioris authoritas non adeſt,nec procedit in ſpiritualibus,vt dicunt Inno.& Abb. in d.c.nihil.& Ang. in d.lege barbarius.& Soci.in trac.fallen. quæ mala abſurda & ſcandula,ſicut in ſimplicibus reſignationibus, ita quoque in permutationibus accidere poſſunt: quæ per publicationem tolluntur.Ideo regula iſta ſimpliciter loquens,vtrunque caſum comprehendere debet. Quarta ratio fraudis in iſta regula cõſideratur, propter quam etiam publicatio introducta fuit,eſt deluſio ordinariorum vel expectantium. Nam quando reſignationes, aut permutationes clandeſtinè fiunt ad effectum,vt taliter reſignantes maneant in poſseſsione vſque ad obitum,ſi publicatio per iſtam regulam introducta non fuiſſet, ordinarij viſitantes ſub tegmine prioris tituli beneficiorum reſignatorum per permutatores in viſitatioribus ſuis deluderentur. Nam putaret illos eſſe veros poſſeſsores, cũ ſint veri intruſi titulũ nõ habentes. Ex quo aliud incõueniẽs ſequitur ꝙ per obitũ taliũ, ordinarij per obitum conferentes,tanquam ex vera vacatione d.beneficia deciperentur,vnà cum perſonis ab illis prouiſis, detecta renuntiatione clandeſtina expectantes etiam deluderentur talia beneficia acceptantes per obitũ, cum verè appareat per reſignationẽ antea vacaſſe.vt cõſiderat gl.in verbo, fraude.in capitulo.j.de re.permut.lib.6. Papa etiam ipſe de facili decipi poterat,concedendo qualificatis perſonis reſeruationes,vel mandata de prouidendo ad beneficia per ceſſum vel deceſſum vacatura. Nam vt talia mandata euitentur fraudulenti poſſeſsores poſſent permutatio

Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt.

nes fingere ad effectum excludendi reſeruatiuos. Vt igitur omnia hæc mala de medio tollantur, neque detur anſa vel occaſio delinquendi, ſalutaris fuit diſpoſitio iſtius regulæ, in reſignationibus publicationem inducens, quæ ꝑpter eaſdē rationes permutationes cōprehendere debet.

Pro parte verò negatiua, videlicet, quod regula iſta in permutationibus locum non habeat, adduci poſſunt aliquæ rationes concludentes.

Prima, quia iſta regula loquitur ſimpliciter de reſignationibus, ergo nō habet locū in permutationibus, quæ diuerſæ ſunt ab illis, nomine & re. vt dicit Bal. in c. j. nu. j. de vaſ. decrep. æta. & patet ex diuerſitate nominum, ac etiā diuerſitatem materiæ arguit, iuxta gl. j. in c. tibi, qui. & ibi Gemi. de reſcript. lib. 6. l. Imperator. ff. de in diē adiect. Nā titulus de renūtiat. poſitus in j. lib. decretaliū, diuerſus eſt à titu. de rerū permutatione, poſito in tertio lib. Si igitur diuerſo ſunt nomine & effectu, diuerſo iure cenſeri debēt. arg. l. ſi idem. C. de codicil. Regula igitur iſta de renuntiatione loquēs, nō habebit locū in permutatiōe, quia ſi Papa hoc voluiſſet, expreſsiſſet, quēmamodū fecit in regula de infirmis reſignantibus. arg. ca. ad audientiam, de deci. *Titulorū & nomin. diuerſitas.*

Secundo quia ſub diſpoſitione de ſimilibus loquente, nō comprehēditur caſus qualificatus, vt in l. j. ff. de donatio. vbi tex. loquens de donatione ſimplici, non habet locum in donatione ſub conditione, & ſic qualificata. ad idē facit c. ſtatutum. de elect. li. 6. vbi etiam eſt tex. quòd diſpoſitio. c. licet canon. de parochialib. loquens non habebit locum in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit ſubiectum in diuerſam ſpeciem. prout in l. quæſitum. §. illud ff. de leg. j. Cum igitur regula iſta de ſimplici reſignatione loquatur, ſolū nō habebit in renūtiatiōe qualificata, prout eſt permutatio quæ eſt quædā renūtiatio reciproca, differens à ſimplici renuntiatione, quæ eſt donatio pura, vt in capitulo, ſuper hoc, de renun. *Caſus qualificatus.*

Tertio, quia in qualibet diſpoſitione verba in dubio in ſpecie capi debent, & non in genere. l. hoc legatum, vbi Barto. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet ſe vt genus. l. j. vbi Bar. & alij. de re. permut. Ergo iſta regula de renūtiatione loquens, non habebit locum in permutatione. Hinc voluit Alexand. per plura motiua in conſ. 76. co. 2. vol. 5. quod ſtatutum correctorium iuris communis, de venditione loquens, non habet locum in permutatione, licet *Verba in qualibet diſpo. in dubio. Statutum correctorium.*

 ſint

ſint contractus ſimiles. Et hoc per viam regulæ tradit Bal. in l. 2. col. 2. C. de rer. permut. ſequitur Fel. in procem. decretal. colum. 4. Et iſta ratione etiam voluit Decius in conſ. 224. regulam de infirmis reſignantibus, ex eo, quia exorbitans à iure communi, non extendi etiam ex identitate rationis ad ſimiles caſus, prout eſt præſentatio vel inſtitutio. Et ob eam cauſam Rota voluit regulam iſtam de reſignatario loquente, non habere locum in ſecundo reſignatario, licet in eodem ratio fraudis ſubeſſe videatur, vt inferius in alia quæſt. dicam.

Publicatio quid eſt.

Quarto, pro iſta opinione facit, quia videmus, quod in donationibus puris & ſimplicibus, inſinuatio requiritur ad fraudes euitandas, vt dicit Paul. de Caſtr. & alij. in l. illud. C. de ſacroſanct. eccle. Aret. in conſ. 2. & Alex. conſ. 157. libro ſecundo. Sicut & eadem ratione hic in ſimplicibus reſignationibus publicatio requiritur ad euitandas fraudes, ſuperius in parte affirmatiua narratas. Nam publicatio nihil aliud eſt, quam quædam inſinuatio, ſeu notificatio reſignationis per ipſum reſignatarium, in eccleſia, vbi ipſum beneficium conſiſtit, facienda, ad fraudes euitandas, vt dicit Abb. in conſilio 99. libro primo. Et tamen inſinuatio illa nõ requiritur in donationibus reciprocis, quib' ipſę ꝑmutatiões æquiparant̃, vt tradit Alex. Iaſ. & alij in l. licet. col. fi C. de pact. tradit Deci' in cõſi. 177. & cõſ. 120. alias. 20. Stepha. Beltrãdi in cõſ. 88. co. fi. lib. 2. cũ infinitis cõcor. quas more ſuo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copioſa repet. l. ſi vnquã, in gl. donatione largitus. nu. 94. cũ ſeq. C. de reuoc. dona. Ergo apparet, ꝙ diſpoſitio iſti' regulę, de publicatione ſiue inſinuatione loquens non comprehẽdet caſum noſtrum. Nam in permutationib. nõ publicatis nõ fraudãtur ordinarij, nec expectantes, ſicut in reſignationib. ſimplicib. vt de ſe patet.

Publicatio in reſig' potius quam' in permutatione.

Quinto in ſimplici reſignatione maior ratio militat, vt publicatio fieri debeat, quam in permutatione, ex eo, quia ſimpliciter reſignãtes de facili inueniũt, qui beneficia ſub hac occulta conditione recipiant, ne reſignationẽ publicent ad effectum, vt reſignãtes eorum vita durãte fructibus beneficij fruantur. Nã ex iſta permiſſione nihil reſignatarij de ſuo perdũt, & poſſunt lucrari. Sed iſta ratio in permutationib. non procedit, quia in permutatione non datur vera vacatio, ſicut in reſignatiõe ſimplici, vt tradit Federi. de Senis in conſ. 62. cũ concord. vt ſcribit Gaſpar

de

de Peruſio in trac.reſeruat.in 3.parte principali col.2.fo. 8.nu.4.Ergo in beneficiis permutatis.expectatiue locum habere non poterũt,vt etiam eſt tex in c.j.de rer.permu. lib.6.Et ratio prędictorũ eſt,quia in permutatione quilibet agit de damno euitãdo,ideo nihil eorum intereſt occultas permutationes habere:quia nullã ex hoc vtilitatẽ conſequũtur,ſicut ſimpliciter reſignantes,quorũ intereſt occultas habere reſignationes,propter lucrum fructuum ꝑpterea in eis publicatio neceſſaria fuit nõ autẽ in ꝑmutationib.Nã non eſt par,eademq; ratio lucrũ perdere,& damnũ ſẽtire,iuxta.l.fi.C.de codicil.Sexto,q͂a in ſimplici reſignatione,qui nõ publicat,nullã excuſationẽ habet:in permutatione verò excuſari poteſt,expectãdo cõpermutãtis publicationẽ, & ſic implementũ ex parte ſua,iuxta c. peruenit.de iureiur.& l.iulianus.§.offerri.ff.de act.empt. *Lucrum perdere nõ eſt par, eademque ratio.*

Septimo,q͂a ex quo regula iſta nõ loquitur expreſſe de permutationib.& capit probabile dubiũ,nũquid ſub illa cõprehẽdatur,certe in dubio excuſari debẽt hoc caſu nõ publicãtes,per ea quæ notãt Moder.in l.cũ prolatis.ff.de len.& re iu.ſicut faciẽs cõtra legẽ,quæ habet plures intellectus,nõ peccat,vt dixi latius in c.j.nu.231.de cõſti.lib. 6.ſicut etiã de errore dubio iuris tradunt Docto.in c.de quarta.& in ca. ſi diligenti.de reſcript.& in ca.j.de re iudic.vt ibi per eos.Hæc ſunt,quæ ſuper iſta quæſt.occurũt pro vtraque opinione, non inclinans in alterã partẽ,q͂a cauſa pendet,& non eſt honeſtum ſic ſcribendo votum detegere,donec cauſa per Rotam ſuo marte decidatur.

QVAESTIO IIII.

QVAERO,an regula iſta ꝓcedat ĩ beneficis cõmẽdatis? SOLVTIO.Modernus Sabinen.Æneas de Falconibus,doctor curialis,practicus.& eruditus, in quibuſdã apoſtilis ad iſtam regulã,aſſerit Rotã tenere, regulã locũ habere in cõmedis perpetuis,& nihil aliud dicit. Et hoc idẽ reperio in pluribus aliis regulis iſti⁹ voluminis Rotã tenuiſſe,prout in illa de infir.reſig.& in illa de impet.benefic.per obitum famil. Card.& quibuſdam aliis. Et quarum principalis ratio fuit,quia commendæ noſtri temporis æquiparantur titulis,adeo quod ſicut titulares, ita & iſti cõmẽdatarij faciũt fructus ſuos vt dicit Alexandrinus in cap.cum autem.44.diſtinct.& in cap.ſi quis.58. diſtinct.& certe de rigore iuris opinio verior apparet. *Beneficia commẽdata.* *Commendæ noſtri tẽporis æquiparantur titulis*

Sed licet ita in dictis caſib⁹ Rota tenuerit,Cancellaria tamen

tamē ſemp̄ cōtrariū tenuit, præſertim quo ad iſtam regu. cuius verba & mens cōmendæ repugnare videntur. In primis: qa verba iſtius regulæ de beneficiis collatiuis loquūtur, vt patet ibi, collationes quoq; de illis, &c. & clarū eſt quòd collatio à cōmēda diuerſiſſima eſt, vt probatur in c. dudum, de electio. vbi duo beneficia curata conferri non poſſunt, poteſt tamen vnum conferri, & aliud commendari, ex quo manifeſtè datur intelligi, aliud eſſe commendare, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum, & ius in re. c. ſi tibi abſenti, de præbend. libro ſexto: commenda verò ſecus. Cui igitur verba non conueniunt, neque mens conuenire clarum eſt, iuxta l. furioſi. C. de nup. l. ſi quis ſeruum, §. non dixit prętor. ff. de acquir. hær. cum ſexcentis concord. vt congerit Alex. in conſil. 52. colum. 3. libro quarto, & reaſſumunt latiſſimè Moderni, qui ad hoc duodecim textus allegant, in cap. quoniam. vt lite, nō conteſt. Verba enim nihil aliud ſunt, quàm quidam nuntij, ſiue præcurſores mentis: ſunt enim verba paſſionum animi indicatiua, vt dicit tex. in l. Labeo. de ſupellect. leg. & tradit Bal. in tract. ſciſma. col. 10. quod etiam ſuadetur ex aliis verbis iſtius regulę: ibi, vacare cēſeantur &c. quę verba cōmendæ nō adaptantur, quia cōmenda per obitū commendatarij vacare non dicitur, vt eſt tritū dictū Feder. in tract. de permut. benefi. q. 15. & Rom. in conſi. 150. Prętèrea, quia penes commendatariū non eſt proprietas, poſſeſſio, vel quaſi ipſius beneficij cōmendati, ſed quędā nuda detētatio. Nam cōmendatarius nihil aliud eſt, quàm ſimplex depoſitarius, vt probatur in l. commendare. ff. de verborum ſign. & in l. Lucius. ff. depoſit. & in c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. Et quòd penes talē nō ſit niſi ſola detētatio, eſt tex. in l. licet. §. rei. ff. depoſiti. & in ſpecie notat glo. in c. ſi cōſtiterit. de accuſat. Nam omnes gl. tam in c. nemo. de electio. lib. 6. quàm in c. ſi plures. 21. q. 1. & alibi ſæpe commendatariū nō prælatū, ſed nudum adminiſtratorē vocant, vt dicit etiam Archi. in c. is cui. de electio. lib. 6. facit tex. in c. cum nobis. eo. tit. cum igitur per obitū cōmendatarij noua beneficij vacatio nō inducatur, cū eius vita durante, ſemper beneficiū vacauerit, & vacabit etiā ſi denuo cōmendetur, donec Papa eccleſiæ de prelato ꝓuiderit vt dicit Hoſtien. in c. ne pro defectu. de elect. & gloſſ. in clem. 1. vt lite pend. Eſt concludendū, in tali cōmenda regulam locum non habere, cùm verba eius nullo pacto

Verba non conueniunt.

commen-

cõmendæ adaptētur. Præterea, q̄ iſta regula loquitur de beneficiis per renũtiationem vacantibus de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit: quia ex quo commendæ conceſſio fit per papam, ideo illi renuntiari non poteſt extra curiam, non ſolum ea ratione: quia in eis non datur vacatio donec papa de illa prouiderit, & per cõſequens in illa nõ verificantur, vt dictum eſt, ſed quia beneficium per commendam manet affectum, adeò, quòd inferior ſe de illo intromittere nõ poteſt, vt tradit Troillus de Maluitiis, in quodam ſuo cõſilio poſito in fine tractatus illius de ſortibus. & tenent Ioannes Franc. Pauin. in tract. de ſede vacante in 3. q. ſecundæ partis col. 6. & Roma. in d. cõſ. 350. col. 3. Cũ igitur regula iſta loquitur etiã de reſignationib. extra curiã faciendis, & commẽdæ ceſſio fieri non poſſit niſi in manibus ipſius papæ cõcedẽtis. iuxta ca. admonet. ꝑ quo facit text. in l. fi. C. de defen. ciuita. & in §. interdũ. &. §. ſi qua verò in authen de defen. ciuit. eſt concludendum, regulam iſtam in commendis non procedere. *Beneficia commendata non conferuntur, neque vacare dicuntur.*

Præterea, quia ſi diceremus commendatarium ius in re & verum titulum habere, ſequeretur, q̄ ad nutũ commẽdantis cõmenda auocari nõ poſſet: cum habentes verum titulũ, ius perpetuum, nec ad nutum amouibile habere dicantur, vt in c. 1. de c. mona. lib. 6. & in c. ſanctorũ. 70. diſt. & not. latè. glo. in ca. paſtoralis. 7. q. 5. Sed tamen videmus contrarium, quia commenda ad nutum papæ poteſt diſſolui, & beneficium alteri conferri, vt prædicti Doctores dicunt. Igitur in ea regula verificari non poterit. Plura alia motiua, & argumenta, pro hac parte fieri poſſent, quæ breuitati ſtudens omitto.

Et ideo, vt opiniones fœdere diſtinctionis concordari poſſint, eſt conſiderandum, quòd beneficia dupliciter cõmendari ſolent, aut ad vtilitatem eccleſiæ: aut ad vtilitatem cõmendatarij. Primo caſu procedunt omnia argumẽta pro iſta 2. parte fabricata: quia tali caſu commendatarius poteſt ad libitum remoueri, & beneficium commendatum, tanquam vacans conferri. Quia commenda, in caſibus præmiſsis: nihil aliud eſt, quam depoſitum, quod poteſt ad libitum deponentis reuocari etiam ſi dictũ fuiſſet, quod depoſitum vſque ad obitum depoſitarij duraret, vt eſt caſus in l. 1. §. ſi depoſuero ff. depoſi. & in cap. 1. eo titu. & hoc idem in commenda probat tex. in cap. obitum, *Beneficia dupliciter cõmendari ſolent.*

&

& in c.Cataniensis 61.diſtin. Vbi apparet quòd non obſtante commenda facta in vtilitatem ipſius eccleſiæ, poteſt liberè procedi per capitulũ ad electionem veri prælati. Et ſic apparet, talem cõmendam per obitum commendatarij non vacare, niſi eo modo, quo prius.

Commendatarij vtilitas. Secundo modo fit commenda ratione perſonæ ipſius cõmendatarij, & tali caſu procedit opinio dominorum Rotæ, Alexandrini, & ſequacium. Nam quandiu durat ipſius commendatarij vtilitas, non dicitur ipſa commenda vacare: ita vt alteri conferri poſſit licitè: quia tales commendatarij habentur vt titulares, & ideo diſpoſitio loquens de titularibus, haberet locum in illis, vt latius per exẽpla probaui in regula de triennali.q.5.& ita etiam habebit locum iſta reg. quæ magis generaliter loquitur.

Et in iſta ratione fundantur, quia cõmendatarius iſte de quo loquitur, ad cuius vtilitatem commenda facta fuit, dicitur procurator in rem ſuam, qui re nõ integra amoueri non poteſt, vt dicit glo. in l.ſicut.§.ſi procurator ff. quibus mo.pig.vel hypothe.ſolu.& in l.procuratore.ff.de procur. & l.3.C.de donat.tenet Bald.in l.1. C.de action.& oblig.

Ex quo infertur, quòd talis commendatarius facit fructus ſuos, ſicut titularis: ſecus eſt in commendatario, cuius commenda eſt facta ad vtilitatem eccleſiæ: quia deducto tantum victu omnes fructus futuro prælato reſeruare tenetur: omnia iſta probantur in c.ſi.61.diſtin.& in c. qa frater.7.quæſt.1.& in c.charitatem.12.q.2.& tenet glo.in ca.nemo, de electio.lib. 6. Et licet talis commendatarius ad vtilitatem ſui dicatur etiam depoſitarius, tamen talis depoſitarius facit fructus ſuos. vt patet in l.die ſponſaliorum.§.qui pecuniam.ff. depoſiti.

Commenda perpetua vel tẽporalis. Ex quibus (opinionibus omnibus ſic ad concordiam reductis) facilè iudicari poſſet, an regula iſta locũ habeat, vel nõ in cõmendis. Poſſet etiam diſtingui inter cõmẽdam perpetuam, vel ad tẽpus, vt latius dixi in d.regula de triennal.q.5.ideò nõ repeto. Sed vnũ vltra ibi dicta addo quòd illa diſtinctio cõmendæ perpetuæ vel temporalis ſit quando conſtat eſſe tales, aliàs in dubio, quando nõ apparet, qualiter papa comẽdauerit, in dubio interpretari debet cõmmẽdam perpetuã cõceſſiſſe. Vt concluſit Rota in vna Salamãtina de palatios rubios, corã R.P.D.Marcello epiſcopo, Marſicano die 28. Iunij M. D. XXXVIII. Ratio deciſionis fuit: quia actus, qui certo temporis ſpacio non *Actus quando reputatur perpetuũ.*

concluditur,

concluditur, perpetuus reputatur, vt in l. iuriſperitos. in prin. & ibi Bar. ff. de execu. tut. & not. Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prętori. ff. de oper. no. facit glo. in cle. 2. in verb. electionem. de reſcript, & in l. ſufficit. ff. de condi. indebit. & bonus tex. in l. ſeruus. C. de pœnis. Et hoc iuris fundamentum habet: qua ratione dicimus, diſpoſitionem generaliter de rebus, vel perſonis loquentem, generaliter debere intelligi, vulg. lege 1. § & generaliter. de legatis præſt. eadem ratione dicendum eſt, reſpectu temporis, vt videlicet, diſpoſitio generaliter, id eſt, in perpetuum intelligatur, cum de perſonis, vel rebus, ad tempus argumētum valeat. lege, miles ita. §. & quia diximus. Vbi Bart. ff. de teſta. milit. Quæ omnia ſunt notanda: quia deſeruire poſſunt ad multa.

QVAESTIO V.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis cōſiſtorialibus? *Beneficia conſiſtorialia.*

SOLVTIO. Cōcluſum fuit, quòd non, ex eo, quia cum talia beneficia renuntientur in conſiſtorio, in præſentia principis, ſatis dicitur facta publicatio. arg. l. omniū. C. de teſt. itaque in talib. non habet locū diſpoſitio iſtius regulæ, ſicut dicimus per eandem rationem, quòd noua prouiſio, ex quo ſignatur coram papa, ſupplet diligentias publicationis, & inſinuationis requiſitas per aliam regulam, prout inferius per aliam quæſt. diceretur de quo videnda ſunt etiā ea, quæ dixi in regula de infir. reſi. q. 14.

QVAESTIO VI.

QVAERO, an regula iſta obliget reſignatariū, ad publicandū temporis ſucceſſoris reſignationem factā in manibus prædeceſſoris pontificis, ſi prædeceſſor infra ſex menſes factæ reſignationis moriatur? *Obligare reſignatarium.*

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendū, reſignatariū obligatū fuiſſe vigore primę regulę, ſ. vigentis tēpore reſignationis ad publicandum reſignationē. Et ratio eſt: quia renunciatio facta tempore, quo primus papa, & eius regula viuebant, perfecta fuit, & habuit effectū. Igitur obitus papæ ſuperueniens non tollit effectum iam cauſatū, arg. l. fi. ff. vnde libe. cū cōcor. vt notabiliter ſcribit Decius in cōſ. 24. col. fi. ſufficit enim q lex ligare incipiat, vt tenet Bar. in l. fi. ff. de falſis. Suadetur hoc, quia regula primi pōtificis, & eius ſucceſſoris, ex quo ad eundem finem tēdūt, pro eadē reputatu, & in vtraq; par ratio iudicatur. l. 1. §. idē

quæritur.

quæritur.ff.de ope.no.nun.& in c.cōſuetudo.1.diſtinct & de ſimo.c querelam.& c.1.de lit.cōteſt.lib.6. Si igitur vtriuſque regulæ ad eundem finem tendentium par eſt ratio,conſonum videtur,quòd tēpora vtriuſque regulæ cōiungātur,vt vna & eadem regula reputetur.arg,l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acquir.poſſ.& §.penul.inſtit.de vſu cap.Nam quādo duo ſunt introducta propter vnum finē, illa duo vnum reputātur,vt dicit Card. in cle.1.§.ſi quis, in 9.q.de reb.eccl.nō alie.& not.gl.ſi.in c.latores.de cleric.excom.mi.facit.l.2. ff.de duo.re. & l.qui libertatis.ff. de euict.& C.de ma.teſtamen.l.cum teſtam.&c. paſtoralis.ſecundo reſpon.de appellat.& cap.ſi.de reſcr.lib.6. & quæ tradit Iaſ.in l.ſingularia in 4.notabili.ff.ſi cer.pet.

Duo introducta propter vnum finem.

Pręterea,quia quando principiū habet relationē continuā ad finem,attēditur finis.l.illud.in ſi.ff.ad l.Aquil.no. Bar.in l.quòd ait.§ q; ait.ff.de adulte.Sed in caſu noſtro, reſignatio facta tēpore vnius pontificis,quo ad effectū publicationis,reſpicit finē,id eſt,ſi reſignās morietur in poſſeſſione poſt ſex menſes,& iſte euētus,ſiue finis cōtingit tēpore ſucceſſoris pōtificis.igitur ille finis attēdi debet,vt videlicet iſte act⁹ renūciationis publicādę iudicetur ſecūdū regulā vltimi pōtificis.Quod ſuadetur ex verbis regulæ,ibi,factæ reſignationes,&c.quæ aut tēpus præteritū, aut præſēs ſignificāt.l.verbū erit.de verb.ſign. & facit doctri Bar.in l.illicitas,in prin.ff.de off.præſi.vbi illa verba, venditiones factas,&c.poſita in ſtatuto, interpretātur de pręteritis & futuris.Et hoc regulare eſt,q; licet verba poſita in l.in dubio,ad futura referāt,vbi tamē par eſt ratio de pręteritis,illa etiā ſub lege cōprehēdūtur,vt dicit Ro. in cōſ.333.& Fel.in c.ſi.in 10.col.ver.fallit tertio,& fallit quarto,de cōſtit.Vel etiā dicamus,q; vtraq; regula ſimul iūcta attendi debeat,arg.eorū,quæ dicit d.Ant.in c.ſi.de fo.cōp.de illo,qui ex vno territorio ſagittā in alterius territorium fecit,& ibi hominē interfecit. Nā iſte homicida ſtatutis vtriuſq; territorij caſtigari debebit , ita dicit illi Anton.& ſequitur Abb.in c.1.in 2.notabili , & ibi latius Moderni de præſumpt,& plura alia ad propoſitum Ang. Aret.congerit in tract.maleſi.in verbo,in platea cōmuni.

Verba poſita in lege,in dubio.

Sed iſtis non obſtantib.cōtrarium olim,& etiā hoc tēpore in pluribus cauſis Rota tenuit.Nam tēpore Sixti,regulā hoc caſu nō habere locū iudicauit Ant. de Graſſis. 3.Februa.M.CCCC.LXXI.vt refert Glo.in proœmio iſtarū regularum,

tam.refert Nicol.de Vbaldis,tunc auditor,in tract.ſucceſ. ab inteſta.in.2. parte. nu.12, & temporibus noſtris idem pluries iudicauit Rota in vna Dolen. coram R.P.D.Petro Vortio,de Anno ,1532. vt adnotauit dom.Hieronymus de Caſtello aduocatus. Deinde in alia Auinionen.vicariæ de Bethleem coram me de menſe Aprili,eodem anno.1532.Tertio loco coram dom.Silueſtro Dario 6.Iulij 1537.in vna Toletana parochiali de Iunquera,pro dom. Hironymo de Briuero, contra Didacum de la Baria. in qua cauſa propter dom.Darij abſentiam,dom . Nicolaus Aragona ſententiam protulit, quæ in ſecunda per R.D. Raynaldum de menſe Aprili.1538.confirmata, & tunc in tertia coram me cõcordata fuit. Quarto loco idem caſus deciſus fuit coram eodem dom.Petro Vortio, in vna Gienen.beneficij de Pliego 11. Decemb.1438. & in d,cauſa voluit vnum plus Rota, videlicet deciſionẽ prædictam habere locum,etiam ſi plures reſignationes factæ fuiſſent tẽpore primi pontificis prædeceſſoris, propter conſ.Oldra. 203.Ratio prędictarũ deciſionũ aſſignatur per prędictos, Gloſſat.& d.Nicol.de Vbal.in dictis locis,quos breuitatis gratia nõ refero.Sed alia etiam ratio per Moder.dominos aſsignabatur: quia in caſib. præſuppoſitis renuntiãs tempore Clementis prædeceſſoris non obierat, & ſic illius regula locum habere non poterat: quia inter tria copulatiue requiſita in regula,requiritur,quod renũtians poſt tempus in poſſeſſione moriatur,ſi tamen vixit etiam per mille annos,non erit locus regulæ. Cum igitur eo viuente Clemens obierit,regula ſua obſtare non potuit: quia mortua fuit per eius obitum, neque rurſus regula do.noſtri Pauli III.eius ſucceſſoris potuit obeſſe : quia, vt idem dixit in prooemio ſuarum regularum, ſe rebus regendis normam, & ordinem per regulas ſuas dare velle,& ſic tantum comprehendere voluit(prout eſt de natura legis)reſignatiões futuras,non præteritas.c.fin.de conſtit.& ſic huiuſmodi reſignatio exempta erit à vinculo vtriuſq; regulæ.Pro quibus faciunt rationes Oldr.in conſi.203.quem in notabili caſu d.Guliel.allegat in decifionibus regularum deciſ.17 & per d.conſ.Oldr.voluerunt etiam domini in dict.cauſa Gienen.beneficij de Pliego corã domi. Aquen.d.die 11. Decemb. 1538. quod etiam ſi tempore vnius Pontificis factæ fuerunt plures reſignationes, & durãte tempore ad publicandum Pontifex moriatur, & tempore ſucceſſo-

ris,etiam alia reſignatio fiat,propter hoc non præſumitur fraus ad effectum circumueniendi iſtam regulam,vt latius ſuper hoc aduocati ſcripſerunt,quæ non repeto, quia huc pertinere non videntur.

Mandatũ morte conſtituentis non expirans.

Tamen contra prædicta obſtat vnum:quia videbatur dicendum, regulam iſtam,quæ ſemel viſa eſt habere locum facta reſigatione, expirare non debet morte conditoris,ſicut dicimus de mãdato,quod licet regulariter morte conſtituentis re integra expiret, tamen quando viuo conſtituente accepit aliquid agi,non expirat,vt late tradũt Alexan.& Moder.in l.eius.verſi.dicebat.ff.ſi cer.pet.Sic etiam videmus,reſeruationes ſemel per regulam inductas, licet odioſæ ſint,& iuriſdictionem ordinarij abſorbere videantur:Tamen per obitum papæ non expirãt,vt per plures rationes & authoritates late probat dom.Pet.And Gãma. vir ex ordine noſtro certè eruditus,in tract.lega.lib.3.fol. 66. vbi refert Rotam illo ipſo die in reſeruationibus, de quibus in regulis,prima,& tertia fit mentio,hoc tenuiſſe. Et licet idem dom.Petrus ibi contrarium teneat, nihilominus opinio Rotæ præualuit,quam tenuit Gemin.conſi. 93.Pet.de Anch.conſi.57.Ro.conſi.260. & vir ille practicus,& doctus Barth.Belenzinus,olim etiam auditor Rotæ,in tract.de charitatiuo ſubſidio,q.penult.& plures alij, quos breuitatis cauſa omitto.Si igitur hoc in materia odioſa,quæ facilius extingui deberet,inductum eſt:à fortiori in caſu noſtro dicendum videtur,præſertim cum regula iſta,quæ ad tollendum fraudes ex clandeſtinis reſeruationibus reſultantibus conſtituta fuit.

Reſeruationes per regulam inductæ,

Niſi tenendo primam opinionem, in reſeruationibus aliam differentiæ rationem arguamus,quæ fuit affectio ſemel per reſeruationem cauſata,qua inductum eſt,quòd ſemel affectum,ſemper duret affectum,vt dicunt plures deciſiones dominorum curioſe cumulatæ per Fel.in c.in noſtra in 21.correlario,de reſcrip.Et fortè ſi non eſſet extrauagans Pauli,quæ hoc induxit,idem dicendum eſſet in reſeruatione,quòd de publicatione dictum fuit. In mandato verò diuerſa eſt ratio,quia poſtquam res incepit tractari,mandatum habuit effectum in ſui ſubſtantia,& effectus ſemel cauſatus ſemper durat, vt tradunt Moder.Mediolanen.in c.in notabilibus.de iud. quæ omnia hic ceſſant. & quia in dictis caſibus lex ſuper hoc proceſſit, vlterius diſponendo, quod hic non fecit.

Quæſt

QVAESTIO VII.

QVAERO, An ſex menſes, qui reſignationi factæ in curia, vel menſis qui extra curiam dantur per iſtam regulam, ad publicandum reſignationes, computentur à die reſignationis, vel à die præſtiti conſenſus? *Menſes ad publicandum reſignationem*

SOLVTIO. Videtur prima facie, quod à die factæ reſignationis computari debeant, quod indicare videtur illa dictio, Exnunc, in textu poſita, quæ extremũ à quo denotat, videlicet, tempus factæ reſignatiõis; vt in l. 4. ff. de cond. & demon. Ab illa enim tanquam ab eo quod principaliter geritur; prout ab originali fundamento tempus initium capere debet, non autem à conſenſu, qui ex poſt præſtatur, & habet ſe vt acceſſorium. Et eſt quædam executio ſeu confirmatio reſignationis factæ; in qua quidem reſignatione, licet expreſſus conſenſus non adhibitus ſit, nihilominus in ea quidam conſenſus tacitus includitur, qui per porrectionem eius principi factam colligitur, vt notat omnes in c. quidam, de renunt. præſertim quia regula iſta non diſponit tempus ſex menſium à die conſenſus computari debere. Igitur nos dicere non debemus. Nam ſi papa hoc voluiſſet, expreſſiſſet, prout expreſſit in regula de infirmis reſignantibus.

Confirmatur iſta opinio ratione concludenti. quia certum eſt per renuntiationem, ius & poſſeſſionem in beneficio amitti, vt eſt deciſ. 23. in no. & ab inde renuntians ſi in poſſeſſione manſerit, cõſtituitur in mala fide percipiendi fructus, adeo ꝙ illos fructus non facit ſuos, ſed eos reſtituere tenetur vero beneficiato, vt latè & in terminis probat Hieronym. Paulus, antiquus doctor, & ſtyli curiæ practicus, in illo vulgato libro, quem practicam cancellariæ vocant fol. 46. Vt igitur his animarum periculis occurratur, neceſſarium eſt dicere tẽpus publicationis à die datæ ceſſionis currere debere, quia tali caſu ordinarius, qui per huiuſmodi publicationẽ ſtatim factam certior redditur, non patietur renũtiationẽ diu in beneficio ſine titulo permanere. Cuius oppoſitum ſequeretur, ſeu cõtingere poſſet. ſi tempus publicationis hic deſignatũ à die præſtiti conſenſus inciperet, qui forte poſſet ex cauſa ad longum tempus differri, in graue animarum, præſertim ipſius renũtiantis intruſi, præiudiciũ, ꝙ quidem euitari cõuenit. Et ꝙ magis expediat, tempora publicationis faciendæ à data potius ipſius reſignationis, quàm à die præſtandi conſenſum,

cōputare, facit vnū: quia conſenſus ad effectū publicationis non eſt neceſſarius, cum ille adhibeatur in reſignationibus, ad effectum expediendi literas, ſine quibus publicatio per ſolam nudam ſupplicationē fieri poſſet, & illa ſine aliquo cōſenſu extrinſeco valet: quia ſufficit, ꝙ vtriuſque conſenſu tacitè ſignetur, videlicet reſignantis & reſignatarij, & gratia ſola ſupplicatione ſine literis facta dicitur, vt not. omnes in proœmio ſexti, & per illam verum ius in beneficio acquiritur, vt eſt deciſio Rotæ vltima in antiq. tit. de reſcrip. Cum igitur per ſolam ſupplicationē fieri poſſit publicatio, conueniens videtur, quòd à data eius, tempus datum ad publicandum computetur, ne de facili expectando conſenſum deludamur.

Sed prædictis non obſtantibus, dum iſte caſus in Rota per. R. D. Siluestrum Darium de menſe Ianuario. M.D. XXXIII. in vna cauſa Saguntinen, ſancti Egidij proponeretur, maior pars Dominorum tenuit cōtrarium. Pro qua opinione inter alia adducebatur vnum motiuum vrgens: videlicet, quod ideò tēpus ad publicandū à die conſenſus incipere debet, & nō à data reſignationis: quia reſignatio ante conſenſum prēſtitū per reſignātē, & reſignatariū, eſt informis, & ſine effectu, & ab ea quilibet ante conſenſum præſtitū recedere poteſt. Quia ſi cōtrariū diceremus, infinitæ propemodū fraudes fingi & argui poſſent. Nam quiuis ſupplicationem reſignationis nomine meo, & me ignorāte, confingere poſſet, & in ea à papa reſignationē beneficiorū meorū petere: qua admiſſa, de facili poſſem beneficiis expoliari, quod eſt abſurdū. Requiſitus igitur fuit hoc caſu cōſenſus, tāquā cauſa formalis, per quem actus reſignationis perficeretur. arg. c. ſi tibi abſenti. de prēb. lib. 6. Quia, vt dixi, ſola ſupplicatio, tanquā incerta & dubia de voluntate reſignātis nō ſufficit, nec robur habet. Hinc videmus quotidie in Rota ſeruari, ꝙ dās de iure tertij, per ſolam ſupplicationē nō admittitur: quia ius per ſolā ſupplicationē, dicitur ius nō clarū, informe, & nō liquidū. & ideo nō eſt actus ſufficiēs ad publicādū. Quod vlterius euidēti ratiōe ꝓbatur: quia clarū eſt, ꝙ cōſenſus reſignātis poteſt præſtari per plures mēſes poſt reſignationē, etiā poſt mortē reſignātis, iuxta extrauagā tē Alex. Sixti ꝓculdubio ſuperfluū videretur, & ſatis impertinēter factū, reſignationē in eccleſia publicare, ac beneficij reſignati poſſeſsionē petere ante cōſenſum prēſti

tum

tum, cum poſſet, vt dixi, ante præſtitũ cõſenſum reſignãs pœnitere vel forte mori, nõ cõſtituto procuratore ad cõſenſum præſtandũ. Et ideo ob eam cauſam inductũ fuit, in reſignationib. cõſenſum expreſſum in manib' Notarij Cancellariæ, vel Cameræ præſtari debere, & ab illo tẽpore cõſenſus præſtiti, tẽpora hîc deſignata cõputari. Sola igitur ſupplicatio nõ eſt ſufficiens ad producendũ huiuſmodi publicationis effectũ. Sed iſto caſu literæ expeditæ requiruntur, quæ ſine conſenſu expediri nõ poſſunt. Ergo de neceſsitate cõſenſus requiritur, à quo tẽpora publicationis currere incipiant. Et licet ſupplicatio reſignationis conſenſum à tergo contineret: nihilominus per illũ publicatio firmiter fieri nõ poteſt, ex eo, q̃a hîc requiritur, ꝙ titulus publicetur: & ſola ſupplicatio ſine expeditione nõ dicitur canonicum titulum cõtinere, vt tradit Nicol. Milis in verbo, literæ. & Rota in ti. de præb. concluſione 17. in no. & reaſſumũt Moder. in rubr. de conſtit. lib. 6. Et adeò hoc eſt verum, quòd vtens ſola ſupplicatione ſine literis, non eſt tutus in foro conſcientiæ, & ideo per eam publicatio fieri non poteſt, vt in terminis concludit practicus ille Hieronymus Paulus in eo lib. qui ſtylus, ſiue practica Cancellariæ inſcribitur fol. 46. Quæ cũ ita ſint, reſignatarius ante præſtitũ cõſenſum poterit legitimè ſe excuſare, ſi non publicauit: quia legitimè impedito non currit tẽpus, vt dicit Rom. in terminis iſti' regulæ, loquẽs in cõſi. 433. facit. l. 1. in fi. C. de anna. excep. faciũt etiã ea, quæ de emphyteuta Specul. tradit in tit. de locat. ver. 41. Stat igitur cõcluſio firma, ꝙ tẽpora requiſita hîc ad publicãdũ currere incipiẽt à die præſtiti cõſenſus. Quã opin. etiã tenuit Rota tẽpore bo. me. Domin. Petr. Andreę Gãmari, tũc Rotæ auditoris, de mẽſe Maio. M. D. XXII. vt ipſe idẽ refert in quibuſdam collectaneis deciſ. Non enim ante præſtitũ cõſenſum ſumus certi de reſignatione vera & effectuali, propter prædictã rationẽ. Et ideo Papa, q̃ voluit reſignationes publicari debere, veriſimile eſt illũ de valida, efficaci, & irreuocabili reſignatiõe ſẽſiſſe, prout etiã illa ſuper qua præſtito cõſenſu literæ expediũtur. vt ſic verba iſti' regulę de reſignatione loquẽtis cũ effectu intelligantur, arg. c. relatũ, de cle. nõ reſid. & l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. Nã ſi dicamus tẽpora hic aſsignata à tẽpore ſignatæ ſupplicationis, & nõ potius præſtiti cõſenſus incipere: ſequeretur vnũ incõueniẽs, ꝙ ſuper ſuppli-

Supplicatio ſola canonicũ titulũ continet.

Legitimè impedito nõ currit tempus.

catione reſignationis hodie ſignata poſſet, elapſo anno, etiã poſt mortẽ reſignantis, iuxta bullã Alex. conſenſus præſtari. Quo caſu tẽpora ad publicandum hic aſſignata iam penitus elapſa eſſent, & ſic hoc pacto regula deluderetur, quod videtur abſurdum Nam non videtur expediens quòd antea quis publicare reſignationem teneatur, quàm ſibi exploratum ſit, eam effectum habuiſſe. quod intelligi non poteſt, niſi poſt præſtitum cõſenſum. Et licet iſte tex. hoc nõ aperiat, nihilominus interpretatione iuris regulæ ſicut & quælibet alia diſpoſitio, ad tollendum abſurdum ſuppleri debẽt, vt videmus in l. lecta. ff. ſi cert. pet. & in ſexcentis aliis locis iuris. Et iſta opinio, quia videtur æquior, ſecurior, & benignior, amplectenda eſt.

QVAESTIO VIII.

Tẽpus aſſignati ad publicandum reſignationẽ.

QVAERO, an tempus hic aſſignatum ad publicandum reſignationem, intelligatur etiam datum ad petendam poſſeſsionem?

SOLVTIO. Quòd iſte menſis pro vtroque datus intelligatur, innuũt verba regulæ copulatiuè loquentis, ibi publicatæ, & poſſeſſio illorum, &c. Nam ad veritatem copulatiuæ requiritur concurſus vtriuſque copulati. l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. & l. ſi heredi. & ibi Bar. ff. de cond. inſtit. cum concord. vt Moder. latè ſcribunt in l. 1. ff. de iuſti. & iure. Nam copula inducit æqualitatem, vt dicit Bald. in l. 2. C. de impub. & aliis ſubſtit. & in l. teſtamẽto. in prima col. verſic. præterea videtur. C. de teſtam. mili. Et ideó vna pars copulatiuæ per aliam debet declarari, vt dicit Rom. in cõſ. 231. Nam copulatorum natura perſuadet, vt qualitas vnius attribuatur alteri, vt tradit Signorolus in conſi. 68. Sed ſic eſt, ꝙ ad publicandum reſignationes in curia, dantur ſex menſes. Ergo idem tempus ad petendam poſſeſſionem iniunctum eſſe debet: quia vna determinatio reſpiciens duo determinabilia, debet pariformiter determinare, vulg. lege, nam hoc iure, de vulg. & pup. Et quia publicatio & petitio poſſeſsionis videntur æquipollentia. Nam qui petit poſſeſsionem, publicare videtur. Ergo in æquipollentibus, diſpoſitum in vno, cenſetur in alio eſſe diſpoſitum. l. fin. ff. de pollicita. & l. fin. C. de iudi. 6. col.

Copulati vtriuſque concurſus

Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia.

Prædictis tamẽ nõ obſtantibus cõtrariũ concluſit Rota, dic. 19. Februarij. M.D.XXXV. in vna cauſa Romana canonicatus

nonicatus ſanctæ Mariæ in via lata, pendente corã. R.D. Io. Clerici. Ratio deciſ. fuit: quia publicatio & petitio poſſeſsionis, ſunt inter ſe multum diuerſa, & ad diuerſos effectus inducta, meritò copulatiua fuerũt huiuſmodi requiſita: quia alterũ non ſufficiebat, iuxta regulam cap. inter cęteras. de reſcri. & latè tradita per Fely. in cap. ex parte. in verſi. copula. eo. tit. Et per hoc obiter reſpõdetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionẽ poſſeſsionis publicationi ęquipollere, quia vltra hoc, quod tex. iſte ponit tãquam diuerſa, propter copulam &, quæ, vt dixi, diuerſitatem inducit, vt patet in rub. de iur. & facti ignorant. iſtam differẽtiam in terminis noſtris, multis rationibus, probat Abb. in cõſi. 99. in tertia & quarta col. libr. 1. quẽ breuitatis cauſa non refero. Tempus igitur datum publicationi nõ cenſetur datum petitioni poſſeſſionis, tanquam res diuerſa penitus: & ex diuerſis non fit illatio. capit. in præſentia. de probat. Et quòd hoc ſit verum, apparet clarius: quia licet publicatio in curia infra ſex mẽſes fieri debeat, tẽpus tamen petẽdæ poſſeſsionis vſque ad obitũ reſignantis durat, vt colligitur ex verbis regulæ ibi, ſi reſignantes in poſſeſsione deceſſerint, &c. Nã ſi infra ſex menſes, infra quos debet fieri publicatio, poſſeſsio quoq; peti debret, prædicta verba regulæ ſuperflua eſſent, quod dicendum nõ eſt. Nam ſi poſſeſsio infra dictum tempus petita non fuiſſet, licet poſtea reſignãs in poſſeſſione non moreretur, nihil ad rẽ faceret. Stat igitur cõcluſio, ꝙ publicatio reſignationis factæ in curia, debet fieri infra ſex menſes: in partibꝰ vero, per menſem. Petitio autem poſſeſsionis poteſt fieri vſq; ad obitũ: & in hoc differt publicatio à petitione poſſeſsionis. Et ita retulerũt domini ſeniores prius hoc idẽ iudicaſſe Rotã de anno. M. D. XXVI. contra Cardinalẽ Iacobatium tunc auditorẽ Rotæ in vna canonicatus ſancti Petri. Et per prædicta patet reſpõſio ad illud, quòd vna determinatio, &c. quia procedit, vbi eſt eadem ratio, vt latè ſcribit Iaſ. in d. l. nam hoc iure. & declarat Decius in l. in teſtamento in 2. notabili. nume. 8. C. de teſtam. milit.

Publicatio poſſeſſionis.

Publicatio reſignationis.

Eſt tamẽ vlterius aduertendum, ꝙ licet per petitionem poſſeſsionis publicatio reſignationis nõ inducatur ꝑ ea, quæ ſuperius dicta fuerũt, tamẽ ſi poſſeſſio petita infra tempus datum ad publicandũ acquiratur, & in ea reſignatarius per mẽſem pacificè permaneat, talis poſſeſſioꝰ operatur publicationẽ, neq; requiritur vlterior ſolennitas, & in

in hoc poſſeſsio & publicatio æquipollent:ita notabiliter dicit Dom.Guliel.ſuo tēpore in Rota eſſe tentum in deciſ.26.ſuper regulis.Et ita etiam tempore meo, pro abſoluto per ſeniores Rotæ dominos tenebatur,vt adnotauit D.Iacobus Simonetta: rationes ponit D.Guliel.quæ ini bi videātur.Sed iſta eſt cęteris efficatior,quia ratio finalis propter quam publicatio inducta fuit, quam ſcribit Rom in conſ.433.in j.dubio militat omnino iſto caſu.Sed quare potius dicimus ſufficere poſseſsionem per menſem tenere,quàm per longius,vel minus tempus?

Poſſeſsionē tenere per menſem.

Solutio poteſt capi ex his,quæ dicit glo.in c.commiſſa. in verſ.pacifica.cir.fi.& ibi Doct.de elect.lib.6.qui voluerunt quod poſſeſsio dicatur pacifica,ſi aliquandiu teneatur,quod exponitur per menſem,vel duos.

QVAESTIO IX.

Publicatio quomodo.

QVAERO,quomodo,& vbi ſit facienda publicatio? SOLVTIO. Gloſſator hic ponit plures opiniones.Prima opinio eſt, quod ſufficit publicationem fieri coram Notario,& teſtibus ſi ſit in curia reſignans.Secunda opinio eſt,quod ſufficit fieri in Cancellaria vel Camere Apoſtilica. Tertia opinio eſt,ſufficere reſignationem alta voce in audiētia cōtradictarum, quando adeſt populi multitudo,publicare,vt tenuit D.Guliel.deciſ.22.ſuper regulis.Videamus quæ opinio iſtarum ſit verior.Mihi videtur, quod nulla ſatisfaciat menti iſtius regulæ. Ratio eſt, quia publicatio ſit ad triplicem effectum.Primus,vt clerici,& ſubditi ſciant quem debent habere pro beneficiato & vero prælato.Nam aliquando reſignatur aliqua dignitas, quæ habet iuriſdictionem temporalem & ſpiritualē,cui ſubditi tenentur pręſtare iuramentū obediētiæ vel illi reſpōdere de certo cēſu vel aliquid elargiri ſingulis annis,præſertim,quādo exiſtēs in illa dignitate curā animarū excercere tenetur. Nā iſto caſu intereſt ſubditorum parochianorū,illū pro pręlato vel rectore habere,q vere ſit talis.Nā facile cōtrariū eueniret, ſi publicatio introducta nō fuiſſet:quia ſæpe reſignātes inuenirēt homines q tectā&occultā reſignationē habere paterētur,ad effectū, vt interim reſignās fructib. gauderet & reſignatari⁹ poſt illi⁹ obitū beneficiū cōſequeretur.Vt igitur hę intruſiōes & vſurpationes tollerētur,in graue animarū periculū publicatio introducta fuit,vt ſic per eā fraudes &doli detegerentur.Sed quando publicatio ſit in Cancellaria vel Camera

Publicatio ad triplicem

mera vel Audiētia contradictarū:huic abſurdo ſeu ſcandalo non ſubuenit. Neque etiam ſufficit, vt quidā volunt, quod publicatio fiat ipſo reſignanti, cum iam ſit certus per reſignationem ſuam, ius, poſſeſsionem naturalem, & ciuilem amiſsiſſe, iuxta deciſ. 124. Et certus certificari non debet, vt dicit regula iuris. Nam per iſtos modos ſub diti, quorū intereſt, nō erūt certi de nouo beneficiato, ſed hoc ignorabunt & habebūt iſtum reſignantem pro vero pręlato, qui nō eſt. Et ideo oportet aliter publicationem fieri. Petitio tamen poſſeſſionis, quàm requirit iſta regula, bene poſſet fieri ipſo reſignanti, ſecus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferius allegando.

Secundus effectus, ad quem publicatio inducta fuit, eſt, ne expectantes deludantur, vt videlicet, per publicationem ſint certi quis melius ius habeat, & ſic per hunc modum materia litigandi inter expectantes & prouiſos tollatur; hanc rationem ponit Rom. in conſ. 433. ſequitur D. Guilięl. in deciſ. 22, ſuper regulis. Adde, quòd etiam expectantium intereſt, propter alium finem, vt videlicet per publicationem ſcire poſſint, per cuius obitum vacantia acceptare debeant.

Tertius effectus publicationis eſt, quē etiā refert Rom. in dicto cōſi. propter ordinarios coferrere debētes, vt ibi per eum plura alia abſurda ſequūtur, ſi publicatio prædicto modo fiat. Vnde nō abs re, antiquis tēporibus tentū fuerat in Rota, in quadā cauſa Nannetē. Beatę Marię collegiatę eccleſiæ, quòd etiam ſi reſignatio populo notoria eſſet, nihilominus reſignatarius ab onere publicandi etiā non excuſaretur. Quia licet notoriū releuet ab onere probandi, ex eo, quia demonſtratæ rei fruſtratoria eſt publicatio, ſeu demonſtratio, l j. ff. de dot. præleg. & l. j ex quibus cau. ma. Tamen illud dictum non habet locum, quando demonſtratio, ſiue publicatio fienda datur pro forma, quia tunc requiritur quod ad vnguem, & in ſpecie ſeruetur. ita notabiliter dicit Anton. de Butr. in capit. veſtra. in 38. colum. verſic. ſecundum eſt principium. de coha. cler. & mul. per gloſſ. in clemen. appel. de appell. pro qua eſt bonus text. quem ibi not. Bald. in lege. ciues. C. de appel. & Bald. in l prima. ff. de excep. Cum igitur regula iſta publicationem requirit pro forma, quod patet ex annullatione reſignationis, quæ formam indicat, iuxta tradita per Bald. & Moder. in l. j. ff. de libe. & poſth.

Publicatio fruſtratoria.

& dixi in regula de annali. q.6. Eſt dicendum, iſti formæ ſatisfactum non eſſe per æquipollens.itaque licet fiat in cancellaria, vel in contradictis, in quibus locis res publica fieri dicitur, tamen quia in loco beneficij poteſt ignorari per eos, ad quos pertinet hoc ſcire, ideo oportet, q̃ ibi fiat, ſicut debet fieri illa publicatio, quæ requiritur in acceptationibus vigore gratiæ expectatiuæ, vt ibi dicitur.

Et ideo iudicio meo, verior & ſanior erit opinio, quòd reſignatio publicetur in loco beneficij, pręſente populi multitudine, vt ſic omnibus publica & manifeſta fiat. Quod videtur apperte hic in iſto tex. probari, ibi, ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt, publicare, &c. Ex qua quidem publicatione, in loco beneficij facta, hoc vtilitatis reſultat, quòd parochiani, ſubditi, ordinarius, & expectãtes ſciant quẽ pro verò beneficiato habere debeant. Et ita iſtã opinionem pro veriori firmat Abb. Panor. in conſ. 99. in j. volu. & Corn. in conſ. 137. in 3. volu. & decius conſ. 160. in tertio dubio. verſ. ſed tamen his, &c. Et ex dictis per Corneum in dicto conſilio tollitur cautela, ſiue fraus excogitata per gloſſatorem hic, per quam regula iſta circunueniri poterat, vt ibi latius per eum Et quòd publicatio in loco beneficiorum fieri debeat, tenet etiam Rom. conſ. 433. & iſta videtur communis opinio. Et ideo non abs re regula hic ad publicãdũ reſignationes factas in curia aſſignat ſex mẽſes, q̃ videtur tẽp⁹ ſufficiẽs ad mittẽdũ ad locũ beneficij, vbi publicatio fieri debet. Nõ igitur erit ſatisfactũ iſti regulę, ſi publicatio alibi, vel alio modo fiat, adeo q̃ antiqui patres voluerũt hoc eſſe de forma, q̃ ſi publicatio in ciuitate, vel cæmiterio fieret, forma hic data impleta non cẽſeretur. Et idẽ dicebãt, quãdo per incertũ fieret publicatio. Eſt bene verũ, q̃ apud antiquos dubitabatur, ſi publicatio facta in loco beneficij, deberet etiã in eccleſia fieri. Tamẽ ex quo tex. hic, tantũ de loco, vbi beneficia ipſa conſiſtũt, loq̃tur, ſufficeret publicationẽ in loco beneficij facere, licet nõ in eccleſia. quod videtur tenere Abb. in d. cõſ. 99. Nã poſitio vni⁹ ex diuerſis, eſt alterius excluſio. c. nõne. de præſump. Vnde ex quo loc⁹ beneficij, & eccleſia ponũtur, vt diuerſa in materia publicatiõis, prout eſt tex. notabilis in cle. j. §. ſi. de conceſ. præb. Ideo facta in loco beneficij ſufficeret, vel etiã facta in cæmiterio eccleſiæ vel ante eã valeret. Et ita in terminis per illũ tex. & plura alia fundamẽta, que nõ refero, reperio cõſuluiſſe Ludo. de Interamne

Publicatio in ciuitate.

teramne

teramne,quōdam aduocatum conſiſtorialem eruditiſsimum in quadam cauſa Coloniēſ.præb.Sancti Seueri.cuius conſilium incip.dicendum eſt.in j.dubio.& latius hoc probat Io.Alioſius Tuſcanus, etiam illorum temporum aduocatus,& poſtea auditor Cameræ,in quodam conſilio ſuo in cauſa Trecoren:poſito in primo libro ſuorum cōſiliorum fol.96.& vltra ipſos hoc idem in ſpecie reperio tenere d.de ſancto Geminiano in conſ.75.circa fi.Sed vt opiniones omnes concordentur, poſſunt diſtingui tres caſus,in quibus publicatio requiritur.

Publicatio in dignitatibus.

Primus,in dignitatibus habentibus iuriſdictionē ſpiritualē & temporalē,& in illis conueniens eſt, quòd nedū in loco dignitatis,ſed etiā in eccleſia ſolēnis fieret publicatio,propter rationes dictas in principio quæſtionis.Et hoc caſu dictum Abb.in d.conſil.locum non habebit.

Secūdus caſus eſt,in parochialibus,& iſta ſufficit in loco ipſius parochiæ,&procedunt ea,quę hactenus dicta ſunt.

Tertius caſus eſt,in beneficis ſimplicibus,præſtimonis, & aliis non requirentibns curam animarum. Et tunc, quia in loco beneficij fortè nullus adeſt, quia vbi diuina non miniſtrantur, vel quia locus eſt curialis, tunc putarē publicationē fieri poſſe in audientia contradictarum Romæ,quando adeſt populi multitudo. Et iſto modo procedunt ea quæ dicit d.Guliel.in dicta deciſ.22.Et iſto caſu etiam ſufficeret publicare reſignationem coram honeſtis perſonis,& notario,licet contrarium voluerit Abb.in d. conſi.Nam ex quo in dictis beneficiis ſimplicibus diuina non celebrantur,tali caſu obſeruari non poſſet,quod dicit Abb. Nā licet illud publicum dicatur, quod fit infra Miſſarum ſolennia,vt dicit gl.in verſ.publice, in cle.j.de ſepultu.Illud tamen intelligitur,quando fit publicatio ſolennis,vt dicit gl.in verſ.ſolenniter. in glo. cauſam. de elect.& glo.verſ.diuina.in cle.j.de foro comp.Sed regula iſta non requirit ſolēnem publicationem, ſed ſimplicem, ex quo diſponit illam fieri in loco beneficij, & nō in eccleſia,vt etiam diſponit regula de publicādis acceptationibus Ergo ſufficit,quod fiat corā notario Cancellarię & teſtibus,vel in audientia contradictarū,quādo beneficiū, vt dicit,eſt ſimplex,nullā habēs curā.In quo ceſsāt ea quę ſuperiꝰ dixi in princip.iſtius. q.quia iſta publicatio ſimplicis reſignationis,hoc caſu ſufficit,ꝙ fiat eo modo. quo fit publicatio publici inſtrumēti,cui bullę appoſtolicę ęquiparantur

Bullæ instrumento publico æquiparantur.

parantur,vt dixi in tractatu Breuium.Et tamen illa publicatio ſolet fieri coram notario & teſtibus authoritate ſuperioris,vt tradit Abb. in c.cum P.tabellio. in 1. col.de fide inſtrumen.& Pau.de Caſt.in conſi.307.incip.ad primum quæſitum.lib.1. Et ita pro iſta parte conſuluit Ant. de Capharellis,quōdam celebris aduocatus,conſilio.45. vt refert quidam doctor curioſus,nomine Iacobus de Nigris,in quibuſdam ſuis ſcholiis ad deciſ.297.in no.circa fi. & facit pro iſta parte tex.in l.palam.ff.de verbo.ſigni.& in l.hæredes.in princip.ff.de teſt.Et ita fuit aliàs tentum in Rota tempore Sixti, vt inuenio,in quibuſdam memorialibus Ioachimi de Narniatunc aduocati.

Et ſecundum iſta ego intelligerem quandam deciſionē Rotæ,quam ſcribit d.Guliel.in tit.de regulis.deciſ.22. & ſequen. videlicet q̄ noua prouiſio ſupplet publicationem, quia putarem verum in ſimilibus beneficiis:ſecus in curatis,vel dignitatibus propter prædictam rationem.Tamen ego idem in parochialibus vidi illam deciſionem ſeruare, d.Simenetta,& me contradicentibus, ex eo, quia licet in formalibus aliquando actus impleri poſſit per ęquipollēs, nihilominus noua prouiſio in publicatione,quæ in paro chialibus requiritur,nullo pacto publicationi æquipollet, ſi conſiderentur rationes,propter quas in dictis caſib.requiritur formalis publicatio.De quibus dixi in principio iſtius quæſtionis,& latius ſuprà.q.3.

QVAESTIO. X.

Publicatio quādo fiat.

QVAERO,an ſicut quando renuntiatur beneficium, fieri debet publicatio:ita quoque quando transfertur penſio;vt videlicet ille,in quem tranſfertur,teneatur ad publicandum?

SOLVTIO.do.Guliel.Caſſiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis,interrogatus de iſta q.tenuit,quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiā videtur iſta opinio verior,hoc ſolo fundamēto,quia hoc caſu ceſſat mens & intētio regulæ,quia vt ſæpe dictū eſt,regula iſta condita fuit ad euitandū fraudes, quæ p clādeſtinas renūtiationes quotidie fiebant,& detegebantur in præiudiciū expectantiū & ordinariorū.& in animarū iniuſtè beneneficia renūtiata occupantiū grauè detrimentū & periculum,vt etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ.fol.46.& ſeq.Intereſt enim reipub.Chriſtianæ,ac ſubditorum vtilitati vt qui veri prę

lati nõ ſunt, detegantur,iuxta tex.notabilem.& quod ibi notat Bar.in l.eum qui nocentẽ,ff.de iniuriis.tradit Old. In conſil.53.col.penul. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis,per quam omnibus iſtis malis ſubuenitur.Sed hæc omnia ceſſant in renũtiatione penſionis Igitur quia per talem renuntiationem nõ transfertur titulus beneficiij,neque aliqua adminiſtratio,vel iuriſdictio in eccleſia(nihil enim huiuſmodi trãſlatio ad ordinarium,vel expectãtes pertinet)nullũ per eam alicui præiudicium generatur.Regula igitur iſta,quæ titulum concernit,in quo militant prædictæ rationes, non habebit locũ in transflatione penſionis,in qua prædicta ceſſant. *Veri prælati.*

QVAESTIO XI.

QVAERO,an adeptio poſſeſſionis, cum continuatione alicuius temporis æquipolleat publicationi,ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſionis adeptio.*

SOLVTIO. Text.hic videtur iſta duo requirere,vt diuerſa,publicare, & poſſeſſionem petere:ergo alterum nõ ſufficiet:quia ad veritatem cõpulatiuè requiritur quòd vtraque pars verificetur.l.qui ducenta.§.vtrũ.de rebus dub.& regula in alternatiuis.de reg.iur lib.6.Contrariũ tamẽ tenuit Rota,vt atteſtatur d.Guliel.in deci.26.ſuper regulis: Nam qui adeptus eſt poſſeſſionẽ,& eam cõtinuat,videtur publicare: quia per illam ſatisfactũ videtur menti regulæ iuxta ea,quæ Rom.tradit in conſi.433.& dixi ſuperius q. 8.Et licet hic ſic data forma,quę debet ſeruari ad vnguẽ, vt in l.qui hæredi.& in l.Meuius.ff.de condi.& demonſt. Nihilominus quando forma reſpicit certum effectum,poteſt impleri per ęquipollẽs,vt in l.iubemus.C.de teſtamẽ, vt declarat Decius in l.ſi mater.in ſecundo notabili ꝑ illum text. C. de inſtit.& ſubſti.& per hoc reſpondetur ad copulatiuam hic poſitam,inter publicationẽ & petitionẽ poſſeſſionis. Quia verum eſt, quòd publicatio,& petitio poſſeſſionis ſunt diuerſa,ſed hoc nõ procedit in poſſeſſione iam quæſita,& per aliquot menſes cõtinuata: quia talis poſſeſſio publicationi æquipollet,nec tex.iſtius regulæ in hoc aduerſatur.Et,iſta,quæ diximus,tãto magis firmãtur,quando videmus,quod noua prouiſio,nõ ſolum bona de qua iam nõ dubitat Rota ꝓpter deciſ.quas ſcribit dominus Guliel.titulo de regulis.deciſ.22.& 23. ſed ꝙ eſt fortius noua prouiſio nulla,& inefficax ſupplet omnes diligentias,& æquipollet publicationi.Vt temporibus meis *Forma per equipollẽs quãdo impleri poteſt.* *Noua prouiſio etiã nulla ſupplet diligentias regulæ.*

Rota tenuit coram.R.P.D.Vortio.die.14. Februar. M.D.XXX.in ſauorem d.Ioan.de Anguiano procuratoris antiqui.Et iterum idem iudicauit Rota in vna Tullen.Parochialis,coram d.Io.Clerici,die. 15. Nouẽbris M.D.XXXIII.Et iſta deciſio fundabatur tribus rationibus,omiſſis aliis.Prima quę facit ad propoſitum noſtrum erat:quia noua prouiſio ex qua ſignatur coram principe,cẽſebatur fieri coram omnibus ſicut ea,quæ in audientia contradictarum geruntur.Nam quæ fiunt in ſignatura papæ, præſumuntur publica & notoria.l.omnium.& ibi notat Iaſon. C.de teſta.Quæ ratio militat in noua prouiſione nulla: quia nullitas non tollit quo minus factum ipſum reſignationis ibi narratum,non ſit publicum.Vnde licet noua ꝓuiſio,quo ad effectus iuris,nõ proſit,ex quo eſt nulla:quo ad ea verò,quæ ſunt facti publicationem inducit, quæ in facto conſiſtit.Secunda quia ratio, quare noua prouiſio ſupplet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ,militat in noua prouiſione nulla:quia ex actu nullo declaratur ita vo'ũtas,ſicut ex valido, vulg.l.fi.ff.de re.co. & ita excuſat,ſicut valida,iuxta glo.in c.cũ venerabilis. de exceptio.quę vult malã cõſuetudinẽ excuſare à pœna. Tertia ratio fuit,qa videmus ꝙ diſpẽſatio nulla excuſat à pœna extrauag.execrabilis,vt tradit Archi.Ioan.Andr. Domi.& cæteri in capitulo,non poteſt.de præb.libr.ſexto.Ergo eodem modo debet excuſare noua prouiſio nulla à pœna iſtius regulæ,eo maximè quia noua prouiſio continet duo,prouiſionem & publicationem.Et licet prouiſio annulletur,non tamen poteſt tolli quîn ſit publicatio facta coram principe,quæ conſiſtit in facto,& illa ſufficit. Et ita pari ratione videtur concludendum in caſu noſtro.

Publica & notoria præſumuntur.

Ex actu nullo declaratur voluntas.

Et quamuis iſta quæ de poſſeſſione dicta ſunt,eo modo quo ſuprà dictum eſt,aures demulcere videantur: nihilominus cõtra iſtam deciſionem Rotæ modernæ conſuluit in terminis Domi.de Sancto Geminia.in conſil.75.in ſecundo dubio.de quo domin.Guliel.non facit mentionem Vbi concludit Geminia.quòd adeptio poſſeſſionis,etiam coram Notario,& teſtibus, & populi multitudine non ſatisfaciat publicationi requiſitæ per regulã.ex quo regula inducit formam,quæ debet præciſe adimpleri. Eſt bene verum ꝙ Geminia.ibi fatetur iſtam opin.quam modo tenet Rota,æquiorem eſſe,licet ipſe eam non teneat,propter rationes ibi per eum poſitas.Et ideò Rotæ opin.tanquam

quam æquior tenenda eſt,potius quàm conſ.Gemi.qui licet fuerit multum practicus,ex eo,quia vt ipſe dicit in conſ.93.colum.penul. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ apoſtolicæ,vt ipſe etiam refert in conſ.128.in fina.conſil.138.in fina. Nihilominus in multis decipiebatur:nam pleraque eius conſilia in Rota reprobantur,prout ex multis tria ſufficient, videlicet, illud de prærogatiuis auditorũ nu.113.& aliud de ſequeſtro iudicis ſæcular.78.& conſ.75.de quo hic agitur. Et memini me aliàs decem eius cõſilia adnotaſſe,quæ in Rota non tenentur,quæ breuitatis cauſa non refero.Et tenẽdo iſtam opinionem Rotæ,quòd cõtinuatio poſſeſsionis ſaltem per vnum,vel duos mẽſes æquipolleat publicationi.Ad dicta Gemin.reſponderi poteſt per ea,quæ dixi ſuperius in principio iſtius quæſtionis,dum allegant Deciũ in l.ſi mater.C.de inſtit.& ſubſtit.& etiã eius rationes reſolui poſſunt ex dictis per Fel.in c.cum dilecta,de reſcrip. & per Moder.Aſten.in tract.formæ,in illo ca.quando forma per æquipollẽs poſſit adimpleri.Nam ſunt plura iura in quibus probatur formam per æquipollens impleri poſſe,vt in l.fi.§.fi.ff de cond.& demõ.in l.mulier.ff.de cõdi. inſtit.& not.Bar.in l.ab emptione.ff.de pact.& gl.in l.hac conſultiſsima.C.qui teſta.fac.poſſ.Et maximè in caſu iſto quia poſſeſsio nõ poteſt capi in eccleſia,neque cõtinuari per menſem niſi omnibus ſcientibus.Data igitur ſcientia publicatio eſt fruſtratoria,vt videmus in clem.cauſam.de elect.vbi in ſimili idem diſponitur.Et ita etiã reperio Antiquos iſtam opinionem tenuiſſe.Nam pro iſta opinione Rotę conſuluit Ant.de Capharellis,tũc celeberrimus aduocatus,& Petrus Tuſcanella,in cauſa Nãnetẽ.parochialis. & idẽ in cauſa Aquilegien. cõſuluit Paulus Põtanus in conſili.incip.vtrum per aſſertionem,&c.in 3.dubio.& latius Ioachimus de Narnia doctiſsimus in cauſa Leonẽ. parochialis corã Gabriele Auditore tẽpore Sixti.Et omnes illi antiqui tenebant iſtam opinionem pro firmo,vt patet in allegationib.eorũ,quas ne ſim prolixior omittã. Imo diſputatiuè teneri poſſet,nõ ſolũ poſſeſsionẽ ipſam aliquo tempore continuatam,ſed etiã diligentiã capiendi poſſeſsionem.publicationi æquipollere debere, per ea quę in ſimili dicit Gloſſ.in reg.xi.ſuper eo,qui in notabili caſu loquitur,de quo ego ſatis dubitarem.Poſſent tamẽ iſta declarari ex his,quę ſuperius in nona quęſt.dixi.

Geminis in conſila quæ ſintiu Rota reprobata.

QVAESTIO

QVAESTIO XII.

QVAERO, an regula iſta cõprehendat Cardinales? SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpius fuit ſuperius diſputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Conſiderandi igitur ſunt hic tres caſus. Primus eſt, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Officiales qui tenentur ad publicandũ.

Circa primum, certum eſt, quòd attentis priuilegiis cardinalium, quorum ſimilia plures alij prælati & officiales in curia habent, cardinales nõ tenentur ad publicandũ. Nam & auditores Rotæ, Referendarij, Scriptores Apoſtolici, milites ſancti Petri, & ſexcenti alij officiales, hac prærogatiua decorãtur, à qua non puto cardinales exẽptos eſſe, licet eorum priuilegia nõ viderim. Illud tamen in quibuſdam capitulis conclauis Alexandri Sixti, Iulij & Clementis cautum legitur: licet non ſint in forma probandi. Sed omiſſis priuilegiis ſecundo loco erit videndum nunquid ratione dignitatis ad publicandũ teneantur? Et videtur, quòd non, ex eo, quia ex quo ſunt in ſuprema culminis dignitate poſiti, digni videntur vt ſpecialiter exprimantur. Cum igitur regula iſta de illis mentionem non faciat, videtur eos conprehendere voluiſſe, arg. c. quam periculoſum, de ſentent. excom. lib. 6.

Cardinalis non differt à quolibet alio populari.

Tamen ad tenẽdum contrariũ, ſuadet nos tertius caſus ſuperius deſignatus, videlicet, ratione iſtius regulæ quæ fundata eſt in bono animę, vt fraudes & doli euitẽtur. Sed iſta ratio magis in cardinalibus militat, quã in alis, arg. ca. cum quidam. de iureiurand. Ergo ſub regula includi debent, quia in iis, quæ animã reſpiciunt, Cardinalis non differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomeus Belenzin⁹ poſt Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit. ſubſid. q. 66. & dixi ſatis ſupra in procemio regula 16. & aliis plurib. regulis. Et iſta ſit ſumma, quod vbi agitur de euitanda fraude, cõſtitutio omnes comprehendit, non ſolum Cardinales, ſed illis maiores, vt in c. ſciãt cũcti. & ibi Moder. de elect. lib. 6. Et in c. j. de ſchiſmat. eod. lib. 6. Nam quanto perſona maior eſt quę peccat, tãto dignior eſt legis pœna, vt habetur in l. præſbiteros. C. de epiſcop. & cler. & c. principium. de pœnit. diſtinc. 2. & quia in eis militare videtur mens & ratio iſtius regulæ.

Eſt bene verum: q; licet in aliis inferioribus, propter publicationem omiſſam fraus præſumatur, in cardinalib. nõ ita,

ex quo ſunt illuſtres, & in ſuprema dignitate poſiti, & aſſumpti ſunt per ſummos Pontifices in coadiutores pontificis dignitatis, in dubio præſumere debemus, pro luce dignitatis eorum, omnia integrè, ac ſumma cum iuſtitia ſacturos. l. 1. & ibi expreſſe no. glo. ff. de off. præfect. præt. Et ita intelligi poſſunt dicta Pet. de Anch. in conſi. 295. pro clariori euidẽtia, &c. quib. conatur oſtendere, Cardinales ſup regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in caſu noſtro æquior videtur opinio quòd cardinales ſub iſta regula comprehendantur, quia hic non agitur de imponenda pœna perſonis cardinalium, ſed de nullitate actus, quo caſu cardinales in conſtitutiõe generali comprehendi ſolent, vt dicit Archi. & Gemi. in c. nemo, de elect. lib. 6. & in c. 1. de ſchiſmat. & quia hic agitur de euitanda fraude, in qua tollenda cardinales cæteris debent eſſe propenſiores. Sed exiſtimo hanc quæſtionem ſuperuacaneam eſſe propter cardinalium priuilegia.

Dicta Petr. de Anch. pro clariori euidentia.

QVAESTIO XIII.

QVAERO, An legitimè impedito propter peſtilentiam, aut bellum, vel aliud ſimile impedimẽtum publicare obſtet iſta regula?

Impedimentum publicare.

SOLVTIO. Quia iſte caſus pluries deciſus fuit, & ſunt plura dicta, & authoritates Doctorum antiquorum in terminis iſtius quæſt. ſcripta, non curabo materiam congerie inutilium onerare verborum. Concludẽdum igitur eſt, his caſibus regulam non obſtare. Et hæc omnia intelliguntur non ſolum in publicatiõe faciẽda reſpectu loci, ſed etiam reſpectu temporis. Reſpectu loci, vt ſi publicatio fieri deberet in loco beneficij, vel in eccleſia, & ibi vigeret peſtis, vel bellũ, vel aliquod aliud ſimile impedimẽtum propter quod ibi publicatio fieri non poſſit. Nam tali caſu toleratur quòd publicatio fieri poſſit in alio loco æquipollenti, & ſatisfiet huic regulæ. Ita in ſpecie dicit, & latè probat Ro. conſi. 433. incip. quo ad primam. ſequitur Fely. in c. cũ dilecti. in 21. col. verſ. limita 7. de reſcript. & in aliis pluribus locis citatis per eum. Et per illud conſ. Rom. Rota etiam ſemper tenuit, quòd noua prouiſio ſuppleat huiuſmodi publicationem, vt dixi ſuperius in alia q. Et in iſto caſu ſatisfactũ etiã erit regulæ, ſi publibatio fiat per affixionẽ in acie Campi Floræ, vel in valuis Cancellariæ, prout etiã fieri poteſt ſede vacante: vt in vna Olomucen. canonic. & præb. coram d. Guliel. Caſsiodoro, de menſe Iunio 1522.

Publicatio per affixionem.

concluſit Rota, vt idem refert deciſio 28.tit.de regulis.

Et eſt aduertendum, quòd licet aliàs propter neceſsitatem quis excuſetur, ſi mandatum non faciat, vt in c.queritur. §.fin.22.q.2. Tamen fallit in prædictis caſibus, in quibus reſignatarius propter præmiſſa impedimenta non liberatur abſolutè à publicatione facienda. Sed ſi eam non poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollenti propter impedimenta præfata. Et ita loquuntur prædicti doct. & reaſſumũt latius Moder. Bonon. in tract legali peſtis fol.24.cap.12.& Steph. Maleretus in tract.elect.fol.80.in 3.col.qui omnes præciſè in hoc puncto limitant iſtam regulam modo quo dixi. Eſt bene verũ quod ſi propter aliquod impedimẽtum contingeret publicationem fieri non poſſe, in aliquo ex prædictis locis fortè quia reſignatarius detẽtus fuit in carcerib. ſeu captus ab hoſtibus: propter quam cauſam tempora publicationi præfixa tranſierunt, tunc reſignatarius, vel etiam expectans, qui vigore alterius regulæ etiam ad publicãdum tenetur, excuſarentur à publicatione, dũmodo coram iudice, notario, & teſtib. proteſtẽtur per eos non ſtetiſſe quominus publicarent, vt tradit moder. Auinion. videlicet Franciſcus de S.Nazario, aliàs de Ripa in tract. legali peſtilen. in tertia parte, in 6.q. Et ita iſte caſus contigit tempore Sixti, in vna Naneten. parochia. de Yſſeio, vt refert Ioachimus de Narnia illius temporis doctiſſimus aduocatus.

Publicationẽ fieri propter impedimẽtum.

Sed vrget modo vnum contrarium, quod omnia prædicta turbare videtur. Nam concluſum eſt ſuperius publicationem requiſitam in iſta regula poſſe impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ, & quòd ſede vacante poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſi. eiuſdem Rom. in terminis in conſi.337. incipien. quo ad primum, &c. in ſecundo dubio. vbi concludit, quod licet publicatio fieri poſſit in audiẽtia contradictarum Romanæ curiæ, nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali in audientia contradictarum eiuſdem, non ſatiſfacit regulæ, licet ſecundum eundem ſit caſus ſimilis habens eandem rationem, plura fundamenta, & rationes, quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, quod dictum Rom. in dicto coſilio 337. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt, de quibus idem Rom. loquitur in præallegato conſil. 433. cum concord. ſuperius alleg. Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

QVAESTIO XXIIII.

QVAERO, nũquid per citationẽ affixam valuis eccle. vbi eſt beneficium tẽpore diuinorũ factã ſuper dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renuntiatio facta dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius regulæ? *Publicatio ad effectum.*

SOLVTIO. Si conſideramus ea quæ ſępius dicta fuerũt videlicet, formam hic in regula datam poſſe per æquipollens impleri, concludendũ erit per huiuſmodi citationem in qua tenor reſignatiõis narratur, publicationẽ fuiſſe inductam. Sicut in ſimili videmus per poſſeſſionem per mẽſem continuatã, vel per nouã prouiſionẽ, etiam publicationem induci, vt ſuperius dictum fuit in præcedentibus qq.

Sed prædictis non obſtan. contrariam opin. puto veriorem. ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccle. de Aquaria in Rota pendẽte cõſuluerunt excell. viri, vt ad notarum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid ſuper hoc Rota concluſerit, nihilominus ego etiam iſtam partem iudicio meo magis tutã defendendam aſſumpſi illis breuiſſimis rationib. Prima, quia clarum eſt citatiõem prædictam ad hunc effectum faciendi fidem de renuntiatiõe non emanaſſe, ſed ſolum ad finem citandi & euocãdi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet alium diuerſum effectum inducere: quia iure cautum eſt, quod inducta ad vnũ finem non debent alium operari. l. qui hominem. §. ſi ff. de ſolut. cum limitata cauſa limitatũ effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de aequi. re. dom. cum concord. vt latè per moder. in l. age cum Geminiano. per illum text. C. de tranſact. & in c. cum ordin. de reſcript.

Præterea, quia renuntiatio quæ continetur in dicta citatione eſt narrata per ipſam partem, & verbis narratiuis partis non creditur, vulg. c. ſi papa. de priuileg. lib. 6. cum per hoc non dicatur conſtare de renũtiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter producatur. arg. l. ſi quis in aliquo. C. de eden. c. accepimus, & c. porro. de priuileg.

Præterea quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio poteſt fieri in alio loco vbi habitat citãdus cũ igitur iſta ſunt diuerſa, de vno ad aliud nõ debet fieri illatio. c. nõne. de præſum. & l. Papinianus. ff. de min. Et iſto modo cõſeruatur illa vulgaris reg. iuris, ꝙ actus agẽtium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in c. is qui. & c. humanæ aures. 22. q. 2. & 4. & tradit in ſimili caſu Rota in no. deciſ. 431. incip. ſi impetrans, circa fi. & Egid. *Actus agentis.*

deciſ. 699. ſuppoſito. Et quia ſi hæc via publicandi caperetur fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

QVAESTIO XV.

Quaero, quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula iſta habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requiruntur ſecundum antiquam & modernam interpretationem Rotæ. Primum eſt, quod non ſit facta publicatio. Secundum, quod non fuerit petita poſſeſsio. Tertium, quod reſignãs poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſsione, adeò quod ſi alterũ iſtorum deficiat, regula non procedit: quia beneficium vacabit per reſignationẽ, & non per obitum, vt hic diſponitur. & ſic ſola poſſeſsionis petitio ſola publicatio reſignationis, ſola mors infra ſex menſes, vel quod reſignans nõ decederet in poſſeſsione, impedit fictionem regulæ, & vacant beneficia per reſignationem, & non per obitum. Eſt bene verum, quod regula Hadriani voluit, quod cum publicatione concurret ſimul & petitio poſſeſsionis. & ſic non ſufficiebat publicare ad impediẽdum vacationẽ fictã per obitum niſi etiam peteretur poſſeſsio & hoc indicãt verba illius regulæ Hadriani ibi, Et cũ hoc poſſeſsio illorum, &c. & ita etiam adnotauit Melchior de Baldaſinis aduocatus illius temporis excellens in quibuſdam adnotationibus regularum Hadriani. Itaque ſit concluſio, quod ad effectum fictionis regulę. vt fingatur vacatio per obitũ requirebantur etiam illa copulatiuè, quod non fuerit facta publicatio, nec petita poſſeſsio, & quod reſignans moriatur infra ſex menſes in poſſeſsione, ſed nõ ſufficiebat ad impediendam prædictam fictionem alterum ipſorum deficere, vt eſt in modernis & antiquis regulis, quia non ſola publicatio impediebat in regula Hadriani, niſi etiam concurreret petitio poſſeſsionis. & in hoc fuit immutata iſta regula: fuit etiam immutata circa curſum ſex menſium, vt patet in ea.

Vacatio per obitũ

QVAESTIO XVI.

Quaero, quid ſi reſignatarius, qui non publicauit, & per conſequens perdidit ius vigore reſignationis, velit capere beneficium reſignatũ per iſtam, fictã vacationẽ obitus inductã per iſtã regulam per clauſulas generales, videlicet, vel alias quouis modo vacet, &c. ſolitas apponi in ſupplicationibus, an poſſit, an verò ſicut annullatur

Clauſula? quouis modo vacet

lat ur reſignatio, ita & quę licet vacatio ex ea reſultans?

SOLVTIO. Gloſſator in regula de infir. reſign. videtur mouere hãc q. licet inuolutè reſoluat, & ibi ego late eã q. 34. examinaui. & lati[9] in reg. de veriſimili notitia obit[9] q. quæſtione tertia, & ideo hic minus erit dicẽdum. Concludo igitur ꝙ reſignatarius vigore dictę clauſulæ beneficiũ per vacationem obitus poſt datam reſignationis cõtingẽtem capere non poteſt. Quod ita probatur, quia illa clauſula quouis modo, ſecundum communes concluſiones & ſtylum curiæ, capit tantum vacationem tẽpore datæ proiſionis cõtingentem, & ſic beneficiũ quod iam vacat de preſenti, non autem eam vacationem capit, quæ extrinſecus, & in futurum cõtingere poteſt, quod ex eo ſuadetur, quia clauſula quouis modo, non extẽdit ſe ad vacationẽ alterius perſonę, quàm expreſſę, vt tenent omnes in c. ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. & notat Rota in deciſ. 483. in cip. no. quod clauſula, &c. & deciſ. 743. in antiquis. & deciſ. 28. in no. Ergo eadẽ ratione neque capiet alio tẽpore vacationem contingentẽ: quia valet argumentũ de perſona ad tempus, & ecõtra. l. qui plures, in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. §. penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaſpar de Hiezro procurator antiqu[9] tẽpore ſuo iudicatũ fuiſſe, vt ipſe adnotauerat, de quo tamẽ aliquid dicã infra. q. 18. Limitatur tamen iſta, niſi in ꝓuiſione verba deſignatia futurũ apponantur, aliam perſonã, vel futurũ tẽpus cõprehẽdentia. quia tali caſu prouiſio capiet illã vacationẽ, ita tenet dec. deciſ. 613. incip. ſi papa, in antiquis quę ita debet intelligi. Secũdo limitatur. d. cõcluſio, niſi in gratia, ſi neutri, illa clauſula quouis modo apponatur. quia tũc refertur etiã ad vacationẽ poſteriorem, vt alias tenuit Rota, & adnotauit Domi. Berengarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt quia gratia, ſi neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis: videlicet, ſi per euẽtum litis conſtiterit neutri litigantiũ, &c. & ſic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, ſed tempus, quo beneficium conferri poteſt, & no. Gemi. in cõſi. ſeptuageſimo nono, quod qualiter procedat dictum eſt in regula de annali.

Argumentũ de perſonis ad tẽpus.

Gratia ſi neutri, &c.

QVÆSTIO XVII.

Reſignatarius.

QVAERO, an ante publicationem dicatur reſignatario adeo ius quęſitum, quod ſi infra tẽpus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula, niſi ſit

 alterius

alterius requiſitum, & poſtea non publicaret, diceretur gratia, ſiue prouiſio nulla?

SOLVTIO. Quæſtio iſta eſt difficilis, & propter varia motiua hinc inde vrgentia videtur quaſi brocardica, & ideò requireret longam librorum reuolutionem. Tamē quia in iudicando non requirimus longum verborum apparatum, ſed effectum & medullam veritatis, & mihi etiā à negotiis publicis & neceſſariis meis actionibus, adeò breue tempus ſupereſt, quod etiam iſta præſtare non poſſem, præſtrigam igitur ſuccinctè & in ſumma omnia quæ ſuper iſta, q. dici poterunt, concludendo breuiter eius deciſionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quod prouiſio facta infra tempus publicationis publicatione non facta valeat, facit primo, quia ius quod eſt in pendēti, quale videtur eſſe illud, quod reſignatario competit pendente tempore ad publicandum, non impedit prouiſionē medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Roman. in conſi. 256. per tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. & in cle. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. faciunt ea quæ ſcribit Socin. in conſi. 43. in 2. col. verſi. 2. & in 3. colum. verſi. 3. etiam, & conſil. 117. per totum in 3. vol.

Ius quod eſt in pendenti qua le videtur eſſe.

Secundo pro iſta opin. facit, quia videmus, q̄ habens gratiam ad primū beneficium vacaturū datis executoribus cum clauſula, ſi idoneus repertus fuerit, nō poteſt cōqueri, ſi ordinarius etiam poſt factam ei per executores inhibitionem ne alteri conferat, antequàm executor cognoſcat, vel cognitionē perficiat de habilitatibus prouiſi cōferat Titio, nō obſtā. dicta gratia, collatio valet, & tenet, licet effectum non ſortiatur niſi ex poſt. ita late concludit per plura iura Oldr. in conſ. 173. incip. thema tale eſt, &c. Ad idem pro iſta opin. facit quod tradunt Salic. Rom. & Alexā. in l. fi. per illū text. C. qui admit. vbi quærunt q̄d ſi plures diuerſis temporibus impetrauerūt canonicatū vacaturū in certa eccleſia, quem infra mēſem duxerint acceptandū. Deinde ſecūdus impetrās acceptauerat infra tēpus datum primo, & ſic omnium præpopere, & feſtināter cōcludunt prædicti Doct. q̄ attenta veritate ſi primus excluſus fuit, vel tēpore, vel repudiatione, aut aliter, q̄ valet acceptatio, & licet nimiū feſtināter & tempore incongruo. Et hoc dictū approba-, & ſequitur Iaſ. in cōſi. 104. incip. circa quatuor, col. pen. lib. 1. Sic in propoſito noſtro eſt dicendum, q̄ collatio facta alteri infra tempus datū

ad

ad publicandũ publicatione nõ facta valeat,pro qua opi. faciũt ea quæ in notabili caſu adducit Ang in conſ.36.in cip.pro deciſione quæſitorum.col.penul.vbi probat,ꝙ pẽdente additionis tempore tempus ad inſinuandũ nõ currit,quia donec ſubeſt poteſtas actũ faciendi, nõ poteſt di ci quod actus intermedius ſit nullus, niſi ſubſequatur implementum facti.vt ibi per eũ.Et pro iſta parte faciũt ea quæ ſcribit Pet.de Anch.in cõſi.158 incip.ex narratis,in penul.& fi.col.vbi quæris nunquid impetratio facta infra tempus quo quis declaratur excõmunicatus niſi ſatisfecerit,valeat?& cõcludit quod ſic,per plura iura,quæ ibi allegat. Ad idẽ facit,quia illud iꝰ reſignatarij ante publicationẽ dicitur pẽdens,vt dicit expreſſe Paulinus excellẽs practicus,&quondã auditor Rotę apprime eruditus in tract. de offi.& poteſt.cap.ſed.in præludio,verſ.9.& ſentit Old. in conſi.285.in penul.colum.ſed ea quę fiunt & concedũtur pendente iure reſolubili,valent & tenẽt,vt per plura exẽpla probat Decius in conſ.247.in cauſa,&c. col. pen. & ante ipſum in notabili caſu probat Gemin.in conſilio 79.in ſecũdo dubio.ſic eodem modo in caſu noſtro dicendum videtur,quod prouiſio pendente tẽpore ad publicandum,valeat Quibus accedunt ea quę congerit Socin.in conſi.41.in prima colum.lib.4 Et quæ Alexan.conſil.25. in 2.colum.verſicul. Preterea poſita etiam,&c. lib.3.cum multis aliis,quę breuitatis cauſa omittuntur.Non obſtat quod clauſula propoſita in prouiſione dummodo non ſit alteri ius quæſitum,quia reſpõdet Roman.in dicto cõſil. quod intelligitur de iure perpetuo duraturo,non aũt de pẽdenti reſolubili,vt ibi per eum,qui ad hoc allegat plura iura, quæ per te videas,& aliter reſpondet Soc. in d. conſil 41.lib.3.col.fi.vt ibi per eum,& dixi in regula de non tollendo iure quæſito.q.3.

Tẽpus ad inſinuandum.

Impetratio facta infra tempus.

Ius reſignatarij.

Quibus nõ obſtantib.cõtraria opin.eſt verior & iuſtior quam Rotam in pluribus & diuerſis cauſis approbaſſe legimus, cuius deciſio, à principali motiuo ſiue ratione fundatur.Nam clarum eſt,quod ius in re plenum,etſi poſſet reſolui,non tamẽ eſt alteri conferibile ante reſolutionem,vt eſt tex.in c.cõmiſſa in princ.de electio.lib.6.& in c.ſi tibi abſent.de præb.eod libro,cũ infinitis motiuis & cõcordant.quæ ſatis curioſe pro iſta parte cumulat Egid. deciſ.752.in parte negatiua dubij ibidem propoſiti & diſputati per eum.Accedũt ad hoc dicta per Alexan. in l.ſi

deceſſerit,col.fi.ff.qui ſa.cog.Et ita per iſtam rationē,& alia plura motiua,iſtam opi.tenuit Rota in vna Palenti na beneficij corā.D.Paulo Capiſucco de anno.M.D.XIX. vt latè refert D.Guliel.in titu.de regu.deciſ.24.Et idem in alio caſu Rota tenuit in vna Pacen. parochiali de Bo doual. de anno.MD.XX.coram eodem D.Paulo, vt refert idem D.Guliel.in tit.de cōceſ.præb.deciſ.5.per rationes & argumenta,de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt quæ dicūt Domini in deciſ.834.in antiquis,& Biſignetus eo.tit.in deciſ.23.vbi volunt, prouiſionem ordinarij infra mēſem ad acceptandum cōceſſum expectantibus factam,non valere,etiam illis poſtea acceptantibus.Et idē per illas deciſiones,& dicta Fely.in d.cap.cū ex officij.in prouiſione legati tenuit Rota tempore meo,& de tēpore ſuo iudicaſſe Rotā refert.D.Petr.And.Gammarus in tract.legati lib.3.q.3.Et hodie.19.Decēb.MD.XXXIX.idē in ſimili caſu cōcluſit Rota in vna Vincētina archipreſbyteratus coram D.Io.Paulo,quæ voluit,ꝙ collatio papæ facta intra ſex menſes deuolutionis ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum non præſentātiū ſit nulla,etiā ſi cardinalis, ad quem fuerat deuoluta infra ſex menſes collatio,nō conferet,& hoc per rationes ſuperius allegatas.Nō obſtan.deciſ.21.de cōceſ.præbē.422 & 450 in antiquis,& tradita per Socin.cōſil.260.Nō obſtant,quæ in contrariū adducta fuerunt,quia ad illa reſpōderi poteſt ex his,quæ latè præfati Doct.ſcribūt Prę ſertim Socin.in d.conſi.171.& D.Guliel.in d.deciſ. quæ breuitatis cauſa non refero,cùm ibi videri poſſunt.

Prouiſio ordinarij.

Reſignationes.

QVAESTIO XVIII.

QVAERO,quid ſi factę ſint duæ reſignationes eidē, & prima annullatur ex defectu publicationis, an poſſit adiuuari ex ſecunda,quam publicauit?

SOLVTIO Ioan Franciſcus Pauinus quondā auditor Rotæ practicus,& doctrinæ ſingularis in tract.de poteſtate cap.ſede vac.in ſecūdo præludio.verſi.11.innuere videtur quòd non,ex eo,quia ius per nō publicationē ipſo iure vacat,ergo reuiuiſcere nō poteſt,quia ſemel extinctū nō reuiuiſcit,l.qui res.§.areā.ff.de ſolu.tradit Soc.in cōſ. 260.col.4.lib.2.Eſt bene verū,quòd idē in verſ.nono per lapſum.&c.dicit,quòd licet nō faciens diligentias requiſitas à regula cadat à iure,illud tamen ius eſt pendēs. Et ſecundum hoc ego putarem,quòd ſecunda reſignatio ca

perer

peret illud, ſaltē per clauſulas generales, niſi iā pri⁹ papa prouidiſſet alteri: quia tali caſu nō eſſet locus, nec primæ nec ſecundæ reſignationi. nō primæ propter nō obſeruatā regulam: non ſecundæ, quia ius ſemel renuntiarū nō poteſt iterū cedi: quia per primam reſignationem validā abdicatur titulus & poſſeſſio naturalis, & ciuilis à reſignāte, vt in deciſ. 1. de rer. permut. in no. & not. Innoc. in c. ſuper hoc. de renunt. & eſt notiſſimū. Itaque nihil manet apud ipſum reſignantem: qui nihil igitur habet, nihil dare poteſt, cap. quod autem. de iure patro. & l. ſi vniuerſæ. quē tex. Bart. verbis vulgaribus ſummat. C. de legat. ſi nihil dat ſecunda reſignatio, nullius eſt momenti.

Ius ſemel renuntiatum.

Et ex prædictis decidi poteſt illa q. quā Io. Aloiſi⁹ Tuſcanus doctor Mediolanē. & quondam aduocatus primarius & auditor Cameræ refert accidiſſe tempore Sixti in Rota in eius cōſi. incip. ad primum, &c. poſitum in primo volu. cōſ. ſuorum, videlicet an beneficiū primo acceptatū per procuratorē ſuum, cuius acceptatio fuit nulla propter nō publicationem factam ſecūdū formā regulæ, poſſit illud ſecundo loco acceptare. Et tūc fuit interloquēdo dictū, quòd ſic, ex eo, quia multiplicatio titulorū nō eſt prohibita, vt not. Doc. in c. poſt electionem. de cō ceſ. præb. cū cōcor. vt per Fel. in c. in noſtra. ver. titul⁹. de reſcrip. facit. l. 3. §. ex pluribus. ff. de acq. poſ. & in regula nullus. de reg. iur. lib. 6. & in l. quotiēs. §. 1. ff. eod. & no. p gl. iniūctos. in c. cū perſonæ. de priuileg. lib 6. ſic videmus q conceditur excōmunicationū multiplicatio. c. ita quorūdam. de Iudæis, cū cōcor. vt ibi in glo. ſic etiā interpoſita appellatione poteſt iterū, atque iterū appellari, vt in cle. ſi ante. de dol. & cōtu. Nec reperitur prohibitū, q qs pluries idē beneficiū acceptare poſſit, pro cōſeruādo iure ſuo, vt tradit Cald. in cōſi. 7. titu. de electio. Nō obſtat ſi dicatur, q ex quo p primā ius quæſitū eſt, iuxta. c. ſi. de cōceſ. præb. lib. 6. ſecūda acceptatio nihil poteſt operari, & erit fruſtratoria, iuxta ea, quæ arguendo dicit Rota deciſ. 858. in antiquis, incipiē. Dominus papa. in. 1. col. quia reſpondetur, quòd licet ſecunda acceptatio operari nō poſſit quo ad cōcurſum, videlicet, prima acceptatione exiſtente valida, quia quod debetur ex prima, verū eſt ex ſecūda nō deberi, iuxta d. §. ex plurib. & cle. 1. §. ſi quæ not. de priuileg. Tamen nō dato cōcurſu ſecundo, acceptatio poteſt operari effectū ſuū ſummota prima acceptatione

Titulorū multiplicatio.

Acceptare pluries an quis poſſit.

 per

per regulam de nõ publicandis acceptationibus, huic regu. ſimilem. Et ideo illa remota remanet ſecunda, & operatur effectum ſuum. vt not. in cle. 1. de cenſi. & in §. affinitatis, inſtit. de nup. ſic videmus, quòd ſecunda excõmunicatio quandiu concurrit cum prima, non operatur effectũ ſuum: tamen ſi prima ſubmoueretur, tunc ſecunda operatur. 3. q. 4. Engeltrudam, cum concor. vt patet etiam in exẽplo poſito per Ioan. And. in c. cũ in cũctis, ad fi. de elect. & in cle. fi. de magiſt. De ligato vna forti catena. Nã vinculũ alterius catenæ nihil operatur, donec illa remanet: tamen ea ſubmota, tunc ſecunda catena operatur. ſic etiam cõcurrente lumine lucernæ cũ lumine ſolis, lucerna nihil operatur. c. ſi omnia. 5. q. 1. tamen remoto ſole, lucerna tũc operatur, quæ exempla poſita per Ioan. An. l. locis ſuperius allegatis, reaſſumit prædicta deciſio Rotæ ferè in ſimili caſu. Ita igitur in propoſito noſtro eſt dicẽdũ. Nã ex quo prima acceptatio eſt ſublata per exceptionẽ regulæ, remanet ſecunda, iuxta prædictas rationes.

Nec obſtat, quòd per primam beneficiũ eſt effectũ plenum, & cõſequẽter ſecũda acceptatio nõ valet, iuxta no. in clemẽ. 1. de cõceſ. præben. & ſic reualidari nõ poſſet ꝑ extinctionẽ primæ, per c. nõ firmatur. de reg. iur. lib. 6. & ca. ſi eo tẽpore. de reſcrip. eo. lib. cũ vulg. quia reſpõdetur quòd ius non erat plenũ, ſed erat imperfectũ, & ſtabat in pendenti vſque ad tẽpus publicationis faciẽdæ, iuxta formam regulæ, quo elapſo, ſi non eſt facta publicatio, illud ius annihilatur, & ideò tale beneficiũ dici nõ poteſt plenũ: quia ſi plenum eſſet, diligentiis regulæ non indigeret: quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text. in d. c. ſi omnia. Remãſit igitur adhuc vacans, & ideò iterato acceptari potuit, c. cum noſtris. de conceſſ. præb.

Beneficiũ plenum,

Nec etiã obſtat, quòd nõ reprobata prima acceptatione, ſecunda non debuit fieri, iuxta c. poſt electionem. de conceſ. præbend. quia illud procedit vbi ſecũda prouiſio fuiſſet facta alteri, quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in d. tex. ibi. Archidiaconatus non vacans non poteſt, nec debuit in alium transferri. &c. ſic & in c. inter dilectos. de exceſ. præla. & in c. licet epiſcopus. de præbend. lib. 6. ſed in caſu noſtro vtraque acceptatio refertur ad eundem, igitur &c. Nec obſtat. c. ſi tibi abſenti. de præbend. in 6. quia licet ius illud non eſſet perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem, vt ibi pa-

tet

tet. Et probatur hæc ſolutio in c. ſi quis duas. de electio. lib. 6. vbi electio per quã ius imperfectum quæritur multiplicari poteſt in eundem, & in electione electi erit, quã vti velit, vt ibi patet. *Intellect^a ad c. poſt electionẽ.*

Nec obſtat ſi tunc replicetur: ergo cum prima fuerit vſus non audietur ad ſecundã, per illum tex. quia reſpondetur ꝙ ille tex. nõ procedit quãdo ſumus in titu. acquiſito, vt ibi not. per Doct. & plenè per Calde. & Domin. in conſi. 8. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes ꝑ eos poſitas, quas breuitatis cauſa nõ refero. Neque poteſt etiam dici, ꝙ inducat prima acceptatio gratiæ cõſumptionẽ: quia requireretur ad hunc finẽ, quòd ſortita fuiſſet effectũ. c. ſi clericus. de præb. lib. 6. c. ad audiẽtiam el 2. de reſcrip. aliàs autem ſi aliquo caſu inualida exiſtit, poteſt fieri ſecũdo loco actus, per quem acceptatio inducatur vt colligitur ex deciſio. in nouis. 431 incipiẽt. ſi impetrans. in 2. dubio, & ſequen. & alleg. Lapi. 95.

Tamẽ licet prædicta ſint multum colorata, & mihi applaudant, nihilominus quo ad effectum iſtius regulæ cõtrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tẽpora ad publicandũ hic deſignata currũt à tẽpore primæ prouiſionis, nõ ſecũdæ, & ideò ſi prima ex defectu publicationis annullatur, ſecũda reſignatio nõ ſuſtinebitur: ita in ſimili cõcluſit Rota ſuper regula de acceptationibus, vt latè refert domi. Guliel. in deciſ. 9. tit. de cõceſſ. præbend. per alias rationes, de quibus per eum, ex quibus facilè cõflari poteſt reſpõſio ad arg. ſuperius fact. an verò beneficiũ reſignatũ poſſit deinde capi per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis, dixi ſuperius. q. 16.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, ex eo, quia hic dicitur, quòd ſi renuntiãs moriatur in poſſeſſione, nõ facta publicatione, ꝙ beneficium per reſignationem, ſed per obitum cẽſeatur vacare: quid ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter, nunquid ſit locus regulæ? *Mori ciuiliter.*

SOLVTIO. Dicẽdũ eſt quòd nõ, quia verba ſimpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. fi. C. de his qui veni. ata. imp. l. q. habet ff. de tutel. & ſic expreſſio mortis in iſta regula intelligitur de naturali, non autem ciuili. præſertim, quia regula iſta eſt odioſa, & contra ius cõmune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerendiſſimo Cardinali Sanctæ Crucis vt adnotauit Mel-

chior

chior de Baldaſsinis ſui temporis aduocatus inſignis dicens ſe in vna Valentin. coram. d. Simonetta obtinuiſſe, de quibus meminit etiam Iacobus de Nigris doctor curioſus in quadam ſua apoſtilla ad iſtam regulam. De quo tamen dixi ſuprà in regula de impetrantibus benefi. per obitum fami. Card. q. 5. & 7.

QVAESTIO XX.

Regula procedens in reſignatione iuris

QVAESTIO, an regula iſta ꝓcedat in reſignatiõe iuris? SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui ſuperius in regula de infir. reſig. quæſt. 18. vbi propriè cadit, & ideò hic pauca dicam, non ſolum ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius diſcutitur, ſed quia in caſu iſtius regulæ hæc dubitatio videtur impertinens, ex eo, quia in reſignatione iuris ratio iſtius regulæ ceſſat, quæ loquitur de beneficio poſſeſſo per reſignantem, in cuius publicatione regula tria copulatiuè requirit, quæ in reſignatione iuris nullo pacto verificari poſſunt.

Inſinuatio in donatione iuris quæſiti an requiratur.

Sed iſtis obſtare videtur, quòd ſcribit And. Sicul. in cõſi. 41. in 16. & 17. colum. lib. 1. vbi cõcludit, quòd ſicut in donatione reali excedẽ. ſummã 500. duc. requiritur inſinuatio, quę ſe habet ad inſtar publicatiõis, ita quoq; in donatione iuris quęſiti inſinuatio requiritur, vt latè ibi per eũ. Ad idem facit, quia videmus diſpoſitionẽ clem. ſi. de procur. quæ loquitur in morte naturali ꝓcedere in morte ciuili, videlicet in reſignatione, vt tenet Rota in deciſio. 367. in no. ſequitur Ludoui. Roma. in conſi. 374. incip. præſens eſt quæſt. Et tamen talis reſignatio procedit non ſolum quando fuit facta de beneficio, ſed etiã ſi de iure quæſito tantum facta fuerit, vt cõcluſit Rota in vna Oxomen. Archidiaconatus coram me, die 14. Decemb. M. D. XXXVII. pro Roderico Lopez, contra Alphonſum Henriques. Ita videtur hic dicendũ, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ de renũtiatione beneficij loquitur, procedit in reſignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prædicta patet ſolutio, quia in donatione iuris quæſiti, de qua Andr. Sicul. loquitur, militat eadem ratio, quæ in donatione reali, propter fraudẽ creditorum, Nam ita præiudicatur creditores per clandeſtinas donatiões iurium, ſeu actionum, ſicut per donationes rerũ, quia qui actionem habet vtiq; rem habere videtur, vt dicit text. in l. qui actionem. ff. de regul. iur. quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, & ideo nõ requiritur publicatio. Et eodem modo reſpõdetur ad deciſionem

Reſignatio quando facta.

ſionem factam circa, d. clemen. fin. quòd idem effectus reſultat ibi per renunciationẽ iuris, ſicut per reſignationẽ beneficij. Nam ſicut per reſignationẽ beneficij cenſetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per reſignationem iuris: quia militat eadẽ ratio. quæ omnia in caſu noſtro ceſſant, propter rationes aſſignatas ſuperius in tertia quæſt.

Actionem qui habet rem habere videtur

QVAESTIO XXI.

QVAERO, quare ad publicandum reſignationẽ in curia datur maius tempus, videlicet & ſex menſes. & extra curiam datur menſis?

Publicationis tempus quo ad reſig.

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbitrium eſſe, prout dicitur in gl. in ver. Ratus. in l. 1 ff. de poſtul. ſed verũ non eſt, quia ſex menſes in reſignationibus factis in curia dãtur ad effectũ, vt reſignatarius cõpetẽtẽ terminũ habeat eundi ad locum beneficij, vbi publicatio fieri debet: fortè enim beneficiũ eſt in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multũ ab vrbe diſtantib. quæ ratio nõ militat, qñ reſignatio fit in partibus, & ſic extra curiã. qa ex quo debet fieri in loco, minus tẽpus requiritur. & ideo vnꝰ mẽſis aſſignatur. Et ſic cũ laude Dei ſit expedita iſta regula de publicãdis, circa quã lõge plura excogitare poterit curioſus, quæ mihi iã vehemẽter occupato nõ occurrũt. Nã hic trahi poſſet tota materia regulæ de publicãdis acceptationibꝰ in gratiis expectatiuis, quæ cõſimilem, & quodãmodo affinem materiã cõtinet. Sed quia ſup illa regula plures deciſiones ſcripſit d. Guliel. ac etiam, quia propter nouas prouiſiões. quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur, propter quas tollitur diligentia publicãdi, & ꝑ cõſequens prouiſio iſtius regulæ, ideò ſuper ea nihil dicam, præſertim quia illa regula nõ ponitur inter iudiciales. Nõ tamen omittam pro cõplemẽto iſtius regulæ, ac etiam ne illa, quæ ſunt nota digna, penitus ignorẽtur, quòd circa illam regulam de publicandis acceptationibus temporibus dom. Iacobi Simonetta in Rota vnum notabile dubiũ deciſum fuit, de quo d. Guliel. nõ facit mentionem. Sed ipſe idem Iacobus de illo meminit in tract. ſuo reſeruationis. fol. 72. Dubium igitur fuit, nũqnid illi regulæ de publicãdis acceptationibus, quæ expreſſe de expectatiuis loquitur, ſubiiciantur reſeruationes, quæ habent beneficiũ acceptandi. Plura hincinde diſputationis gratia dicebantur tandem

Regula de publicandis acceptationibus.

Reſeruationes quando ſoient

appellari expectatiue pingues.

tandem Rota in iſtam ſententiam inclinauit, quòd ſic, ex eo, quia tales reſeruationes appellari poſſunt expectatiuę pinguiores. Et quia ratio publicatiõis ne expectatiuus acceptans ſi non publicet, plura beneficia inuoluat. militat in tali reſeruatione. Ita concluſerunt Domini, vt latius ibi per eum. Et per iſta etiam tempore meo fuit in Rota concluſum, in vna Hiſpalen. canonicatus & præbend. coram. d. Paulo. Capiſucco, die 25. Octobris M. D. XXXIX. Quòd quædam gratia per Leonem 10. conceſſa cuidam Petro Zuarez ad canonicatum & præben. & ad quæcunque beneficia etiam reſeruata, etiam ſeruitoria, & cũ clauſula ſuſpenſiua omnium gratiarum expectatiuarũ, & clauſulam anteferri, &c. diceretur expectatiua pinguis, licet in ea daretur poteſtas acceptandi beneficia ſeruitoria & reſeruata, & clauſula ſuſpenſiua aliarum expectatiuarum, quæ non ſolent ſecundum regulas concedi expectantib⁹ vt patet in regulis expectatiuarum Leonis, Clementis & Pauli. Verum, quia in dicta gratia dabatur facultas acceptandi, iam creatio in canonicũ, & clauſula anteferri, quæ ſunt particularia expectantiũ, fuit concluſum dictam gratiam eſſe expectatiuam pinguem, & illam ſubiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod eſt notandum ad regulam prælationum, & alias regulas de expectatiuis loquẽtes. Poſtremo quid importent illa verba in regula iſta poſita, videlicet, & inde ſequuta quæcunque, &c. dixi in reg. de annali. q. 93. Iuxta prædicta poſſet hic etiam dubitari de vna quæſt. quę ponenda erat ſuprà q. 6. ſuper qua alias conſuluit Ioachimus de Narnia, in cauſa Calonien. præb. S. Seuerini, videlicet, nunquid publicatio facta in domo ſiue loco capitulari, quæ eſt infra obitum eccleſiæ, valeret: & conſuluit quod ſic, quia licet regula requirat locũ beneficij, illud fit ad effectum, vt magis innoteſcat: & in tali publicatione finis ſeruatur illo modo, quia illud quod fit infra obitum, licitur in loco fieri, capitulo, de fabrica. de conſec. diſt. 1. lege, 2 de verbo. ſig. & cap. ſi ciuitas, de ſenten. excõmunic. lib. 6. cum vulg. & quia videmus quod aliquãdo publicatio toleratur, ſi facta fuerit coram honeſtis perſonis & teſtibus, gl. in verbo. beneficium in clemẽ. cauſam. de electionibus. ſicut videmus in appellatione fieri vt dicit glo. in l. cum quidam. ff. de appellationib. tanto fortius in caſu noſtro, quando fit coram canonicis in loco capitulari.

Regula

REGVLA, QVOD COMMISSIONI POST CONCLVSIONEM NON STETVR, niſi derogetur concluſioni.

ITEM, ſtatuit & ordinauit, quòd in commiſſionibus ſeu mandatis etiam conſiſtorialibus per eum ſeu de eius mandato, vel authoritate in cauſis, in quibus concluſum exiſtat in poſterum concedendis, etiam ſi in eis de concluſione huiuſmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum niſi per conceſſionem commiſſionis huiuſmodi concluſioni derogetur expreſſe.

Non ſtare commiſſioni poſt concluſionem.

ISTA regula quæ de concluſione loquitur, finem & cõcluſionẽ apponit regulis iudicialib. & præſenti tractatui. Nã iſta regula etiam vltima eſt iudicialium. vt hic etiã Gloſſator aduertit, & ita in lib. regularũ Rotæ vltima ponitur. Circa quã omnino, niſi remiſſiuè ſcribã, ex eo, quia hodie propter facilem concluſionis derogationem, quę ꝑ proceſſum ad vlteriora, & reſpõſionẽ Dominorũ auditorum fit, parũ practicatur. & ob eã fortè cauſam de ea domi. Guliel. Caſſiodorus nihil in deciſionibus ſuis ſcripſit, quamuis per 12. annos omnia quæ in Rota geſta fuere, circa regulas obſeruauerit. Et ego per 11. annos quib. in Rota verſor, nunquã vidi de ea excipi propterea vanum erit tempora, quæ mihi non ſunt reliqua, in inutilibus cõſumere. Quamobrem circa iſtam regulam remiſſiuè videnda ſunt, quæ dicit Felin. in cap. ſuꝑ literis, in 6. col. verſi. amplia adhuc. & in col. 11. verſi. & ad ſextam regulam, &c. de reſcrip. quibus locis de regula iſta mentionem facit. Et ante ipſum latius regulam diſcutit Rom. in conſil. 176. incip. iſtæ ſunt. col. vltim. vbi pleniſsime loquitur, & plures alij, qui breuitatis cauſa omittuntur. Et ideo iſta ſufficiant pro complemento præſentis tractatus. Et dum tempus dabitur, forte ſecũdam partem regularum quæ in literis expediẽdis verſatur, quæ alium iuſtum tomum requirere videtur, aggrediar. quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam cauſam extraiudiciales appellantur.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google